

KARINΞEΓE NOMΞE NIVONŌ

Mamara Sénoufo New Testament
and portions of the Old Testament

Contents

WURUTI	1
ZHONASI	5
MACOO	8
MARIKA	48
LUKA	73
YOHANA	114
KAPYEGEE	146
OROME SHĒEN	188
1 KORENTE SHĒEN	208
2 KORENTE SHĒEN	227
GALASI SHĒEN	239
EFESE SHĒEN	246
FILIFE SHĒEN	252
KOLOSE SHĒEN	257
1Tes.	262
2Tes.	266
1 TIMOTE	269
2 TIMOTE	275
TITE	279
FILEMŌ	282
HEBURUU	284
YAKUBA	298
1 PYĒĒRI	303
2 PYĒĒRI	309
1 YOHANA	312
2 YOHANA	317
3 YOHANA	318
ZHUDE	319
KASHĒĒ	321

KARIÑEEGE NŌMEE NIVONŌ

New Testament and Shorter Old Testament in Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Mamara Sénoufo (Sénoufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

ISBN 978-1-5313-0458-4

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *“filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.”* (Habakkuk 2:14)

Wuruti

Seme wemu w'a Wuruti wo keree kee ge

Elimeleki ni wu kpuun li keree

¹Caŋa jii lemu ni Yawutuu pu wo fanha ki bye kiirikoon pu keŋe ni ge, xuugo ka ya pa jé fiige ki ni lee caŋa jii li ni. A Betilehemu shen ná wa di yiri ni wu sho ni wu jalaa shuun ni Zhude fiige ki ni, na she tateenge sha Mowabu fiige ki ni. ²Wee ná wu mege ki bye na Elimeleki, wu sho wu mege di je na Nomi, ja wa mege di je na Makilon, wusama mege di je na Kilijon. Efirata shi sheen pu bye pii na foro Zhude fiige ki ni Betilehemu ni. Ba p'a no Mowabu fiige ki ni we, na diin wà.

³A Nomi poo Elimeleki wu ba xhu, na Nomi ni jalaa shuun wu yaha wà. ⁴A pee jalaa p'i ba Mowabu shi wu wo pushaa shuun wa leŋe. Cee wa mege ki bye na Dripa, wa mege di je na Wuruti. A p'i yèe ke shishiin pye wà. ⁵Lee kadugo na a Makilon ni Kilijon wu be di ba xhu. Ayiwa, a Nomi di boon wu poo we, ni wu jalaa shuun wu ni.

Wuruti ya taha Nomi na na pa Betilehemu ni

⁶Ayiwa, ba Nomi ya pa logo na Tehene Baa Kile ya wu shi sheen pu tege, na jolige kan pu mu na wu yaha Mowabu fiige ki ni we, a wu ni jalaa cèe p'i gbegele na p'i yiri wà, p'a gaanji wu to fiige ki ni. ⁷Wee tuun wu ni, xuu wemu ni pu bi tiin ge, a wu yiri wee xuu wu ni. A jalaa cèe shuun wu be di daha wu na. A p'i koo lo na guri na gaanji Zhuda fiige ki ni.

⁸Wee tuun wu ni a Nomi di wu jalaa cèe shuun wu pye: «Yi shuun wu beeri pu kuri, wa beeri w'a se wu nu puga. Y'a saama pye ne na, piimu p'a xu ge, na saama pye pee be na. Tehene Baa Kile wu she jɔ yi be na mu lee jɔgana li na! ⁹Tehene Baa Kile wu she jɔŋe kan yi beeri nigin nigin wu mu yi namaa gbaya ni!» A wu xho na jɔsɔnɔ fò kan pu mu. A p'i sipyaa le na suu. ¹⁰A p'i Nomi pye: «Ahayi! Wèe na daha ma na da gaanji fo ma shi sheen pu wo fiige ki ni.»

¹¹A Nomi di pu pye: «Na nagoo, yi kuri! Naha na y'a da binne da se ni na ni we? Jire

n'a da ba gan sanha jalaa piitiilee mu pee pu ta jeri yi namaa laa? ¹²Yi kuri y'a se na nagoo! Y'a se! Ne le toro gbajiire taan. Ali ná jehe da ba bye ne mu nijaa ye pyaa, na jo ne dà li na jo ne na ba funajaa kii se, ¹³ta yee bi da zhe shege na gbaya ni, yi na yere fo pee ba le, p'i na yi leŋe pye pu cèe ge? Ahayi, na nagoo! Kanhama pemu pu wa ne na ge, p'a soro fo xuuni na toro yee wo pu taan, bani Tehene Baa Kile ya wu keŋe ki fanha digi ne na. ¹⁴A p'i sipyaa kii su sanha. Lee kadugo na a Dripa di jɔsɔnɔ fò kan wu yasho wu mu, na gari, ga a Wuruti di daha yaha wu feni. ¹⁵A Nomi di ba Wuruti pye: «Ma cuun wu wii w'a kari wu puga sheen ni wu peŋe jɔmuyo yi yiri. Ma be wu kuri m'a se wu feni.»

¹⁶Ga a Wuruti di jo: «Ma ganha bu na kori, fo di laha ma na di guri ma feni we! Bani xuu xuu ni m'a gaanji ge, wà ne be w'a da se. Xuu xuu ni m'a da diin ge, wà ne be w'a da diin. Piimu pu je ma wo shi sheen pu ge, pee na bye ne be wo shi sheen. Wemu wu je ma wo Kile wu ge, wee na bye ne be wo Kile we. ¹⁷Xuu beeri ni m'a she xhu ge, wà ne be w'a da xhuu, p'i na le wà. Kaa latii bu ne waa laha mu na xu kadugo na, Tehene Baa Kile wu kanhama nigbo shan na jɔŋo ni!» ¹⁸Ba Nomi ya Wuruti ta w'a noro yaha wu na lee noroŋana li na we, wu ya yaaga jo nige we.

¹⁹Wee tuun wu ni a p'i gari mu shiizhan fo na she no Betilehemu ni. Ba p'a no jé wà we, a lee di kulo li sheen pu beeri fo. A cèe p'i ganha na yu: «Nomi w'a sii tii pye we ya?»

²⁰A Nomi di pu jɔ sho na: «Yi ganha ba na pyi nige Nomi we (Nomi kori je fereme fɔ), ga y'a na pyi Mara (lee kori je kanhama fɔ), bani Se Beeri Fɔo ya kanhama shan ne jɔŋo ni. ²¹Tuun wemu ni ne foro naha na gaanji ge, ne bye yara fɔo, ga a Tehene Baa Kile di she ne kewayo wo kurunjo na pa leŋe. Naha na yi na pyi sanha Nomi na Tehene Baa Kile yaha w'a jɔmahana jeri ne feni we? Se Beeri Fɔo w'a boŋgo shan ne jɔŋo ni.»

²²Ayiwa, mu Nomi ni wu ja sho Mowabu shi shen Wuruti w'a kuri pa mu lee pagana li na na yiri Mowabu fiige ki ni. Drije* shinma wu wo yalɔɔɔ ti loɔduun ni p'a no Betilehemu ni.

* 1:22 Drije je shinma ba alikama je we. Ga wu pereme d'a taan. W'a foro maa feni na toro kalaga taan.

2

Wuruti ya kari di zhe shinma fugi Bowazi wo tege ni

¹ Nōmi poo wu puga shen wa bye wà. Ná baraga wo wu bye wii, na jε yara fōō na foro Elimeleki wo kpuun li na. Wee mege ki bye na Bowazi.

² Caŋa ka a Mowabu shi shen Wuruti wu ba Nōmi pye: «Na yaha di she kereye yi ni, wa bu she juŋŋo jaari na na, di da shinma furi weefōō feni. A Nōmi di wu pye: «Ta se na poro!» ³ Wee tuun wu ni a wu gari tege ka ni, na she ganha na shinma wu furi faapyii pii feni. Li kajudanga a kee tege k'i she da Bowazi wogo, Elimeleki wo kpuun shen wa.

⁴ Ayiwa, a Bowazi di ba yiri Betilehemu ni na nō, na faapyii pu pye: «Yi faabye! Tehene Baa Kile wu pye ni yi ni!» A p'i wu jō shō na: «Uun faabye! Tehene Baa Kile wu duba ma mul!» ⁵ Lee kadugo na a Bowazi di faapyii pu jahagbaa fōō wu yiri na wu pye: «Le cebilere le di jε jōgō we?» ⁶ A faapyii pu jahagbaa fōō wu wu jō shō na: «Mowabu shi shen cee wemu w'a taha Nōmi na na pa na yiri Mowabu fiige ki ni ge, wee wu wa. ⁷ W'a ne jεeri na ne wu wu yaha wu da furi shinmakōōn pu kadugo yiri kalapōhōō ki te ni. Fo jisōgō ki na w'a pa. Wu di pa ge, wu sanha ŋmō we, fo nime ye w'a she ŋmō jeri.»

⁸ A Bowazi di Wuruti pye: «Na poro, niwegee shan! Ma ganha bu she shinma fugi nige tege katii ni we! Ma ganha bu laraga kōn nahame na we! M'a gori naha ni na wo kapyebyezhaa pu ni! ⁹ Ta pu wii, pu ba xuu wemu kōōn, ma da furi wà pu feni! Ne yi jo na kapyebyii pu mu jo wa ganha bu nō ma na we. Waga ba ma ta, m'a fulo kuzhōyō yi na, m'a gba kapyebyii pu wo lokogo ki ni!» ¹⁰ Wee tuun wu ni a Wuruti di nuguro sin Bowazi fεε ni, na wu pye: «A ne bye dii na fereme ta mu jaha tãan, fo mu ya juŋŋo jaari ne na we, ne wemu wu jε nabun ge?»

¹¹ A Bowazi di jo: «Mu ya lemu beeri pye ma yashō wu mu ma poo wu nixhugo na ge, ni mu ya laha ma to we ni ma nu wu tãan, na yiri laha ma fiige ki be ni, na ba shi watii wo fiige ni, kee kemu ki jε mu bi sanha kee ce-ε ge, p'a yee beeri jaha jo ne mu. ¹² Lemu m'a pye ge, Tehene Baa Kile wu ma saraa lee na! Tehene Baa Kile wu saraa jōfaŋa wo kan ma mu, Izirayeli wo Kile we, wee wemu wo kapaŋa nōhō ni m'a pa lara ge.

¹³ A Wuruti di wu pye: «Di fereme ta ma jaha tãan na kafōō! M'a ma kapyebyezho wu luu juŋŋe, na kafilasaama jo ni wu ni, na ta mu kapyebyezhaa pu d'a porō be ne na.»

¹⁴ Ba liduun w'a pa nō we, a Bowazi di wu pye: «Fulo, ma da li, m'a ma buuri wu niŋe shiga ki ni ma li!» Wee tuun wu ni a Wuruti di diin shinmakōōn pu kabanugo. A Bowazi di shinmapya nigaaga ka kan wu mu. A Wuruti di li fo na din, na kisaŋa keme yaha. ¹⁵ Ba w'a pa guri shinma wu jō kōn na furi we, a Bowazi di wu kapyebyii pu pye: «Yi wu yaha wu da furi shinmapōhōō ki be te ni, wa ganha bu yaaga jo ni wu ni we! ¹⁶ Y'a shinma kaya ya be shaan juŋŋe na kōnhō wu da yee be luu! Yi ganha ba wu zō yu we!

¹⁷ A Wuruti di shinma wu fugi Bowazi wo tege ki ni fo na she caŋa ki xō. Wemu w'a fugi ta ge, a wu wee sa. A wee di be ni kiloo kelee taanri (30) shishiin ni. ¹⁸ A wu ba ni wee shinma wu ni puga, na ba wu she wu yashō wu na. A Wuruti di wu caŋa yalige kisaŋa be yege, na ki kan Nōmi mu. ¹⁹ A Nōmi di wu yege na: «Jōgō wo tege ni ma d'a we shinma we beeri fugi niŋaa we? Tege keke ni ma di bye we? Sipya wemu w'a juŋŋo jaari ma na ge, Tehene Baa Kile wu duba weefōō mu!»

Ayiwa, Wuruti ya labye wu pye na caŋa ki xō ná wemu kereye ni ge, a wu yi beeri jaha jo wu yashō wu mu, na wu pye na wee ná wu mege ki bye na Bowazi. ²⁰ A Nōmi di wu ja shō wu pye: «Tehene Baa Kile wu duba wee ná wu mu! Bani w'a wu saama pu pyi wèe na ma na jo ba w'a pu pyi xuu pu be na we.» A wu jo sanha na: «Wèe cebooloo piimu p'a yaa na kaseege yaha wèe na, na wèe juŋŋo wolo ge, wee wa wu jε Bowazi.»

²¹ Ayiwa, a Mowabu shi shen Wuruti wu jo sanha: «W'a ne pye sanha be na: «Ta furi na wo shinma wu kōnveε pu feni fo pu ba she shinma wu beeri kōn xō.» ²² A Nōmi di Wuruti pye: «Lee kunnii ya jō na poro, ta se m'a ma wo labye wu pyi ni wee wo kapyebyezhaa pu ni. Lee funŋō ni ma wa da zhe nige watii wo tege ni, di zhe kanhama pa nō maye na we.»

²³ Wee tuun wu ni a Wuruti di ganha na se na shinma wu furi ni Bowazi wo kapyebyezhaa pu ni fo na she ōrije ni alikama yalōōō tō pye t'a xō. A wu gori yaha wà wu yashō wu taan.

3

Wuruti ya kaa lemu j̄eeri Bowazi mu ge

¹ Carja ka Wuruti yasho Nōmi ya pa wu pye: «Na poro, n'a da xuu wa sha ma mu kōnhō m'a fereme ta. ² Bowazi wemu wo kapyebyezhāa ni m'a bi labye wu pinne na byi ge, wēe ceboro wu j̄e wii. Wee w'a wu wo shinma shuu fuu nijaa piige. ³ Wee tuun wu ni yiri m'a wuu, m'a nudanga s̄inme pa tire, m'a ma fazaaya yi le, m'a she shuu li na. Ga ma ganha bu maye she wu na na wu ta wu sanha li na gba wē. ⁴ Wu ba sinne tuun wemu ni, m'a wu tasinnege ki keme seeri xuuni, m'a fulu wu na, m'a wu fatōḡo ki laha wu tōḡo yi na, m'a sinne wu tōḡo yi ni. M'a yaa na lemu pye lee kadugo na ge, wuyē pyaa na yee saya jaha jo ma mu.»

⁵ A Wuruti di wu j̄o sho na: «Keree kiimu beeri m'a jo na mu ge, n'a da zhe ki beeri pye.» ⁶ A Wuruti di gari shuu li na, wu yasho w'a keree kiimu beeri jo wu mu ge, a wu she kee beeri pye.

⁷ A Bowazi di ba li, na gba a wu funḡo di sii taan xuuni, a wu gari na she sinne wu ṛije shinmapya wu tāan. A Wuruti di beele fulu wu na, na fatōḡo ki laha wu tōḡo yi na, na sinne wu tōḡo yi ni. ⁸ Ba j̄iḡe k'a pa j̄i wē, a Bowazi di ba gburogi yiri, na jōḡo wii wu tōḡo ni wē, na cee wa nizinnege ta wā. ⁹ A wu jo: «Jōḡo wi wē?» A cee wu jo: «Ne Wuruti wi, ma kapyebyezhō we! Ma fatōḡo ki tō na na, bani wēe ceboro wemu w'a yaa na wēe j̄uḡo wolo ge, wee mu j̄e.»

¹⁰ A Bowazi di wu pye: «Wuruti, Tehene Baa Kile wu duba ma mu! Le m'a pye me nime ge, lee ya li shee na m'a pye j̄ōmēe fō ma yasho wu shizhaa na na ye taashiine li be na. Bani mu bi da zii daha levee p'a nōhō ni, pu kabyaa fēe, kelee pu la baa fēe. ¹¹ Ayiwa nime, ma ganha bu fya wē na poro. Ma bu kaa beeri jo na mu, lee n'a da bye ma mu. Bani pu beeri ya li ce na mu ya pye cee wemu ya tii ge. ¹² Can wu j̄e wii, ne kunnii j̄e yee ceboro, wemu ya yaa na mu j̄uḡo wolo ge, ga yee ceboro wa j̄e wā, j̄uḡuuro t'a wee tēḡe na ye ne na. ¹³ Shon naha! Di ba she wee nā wu peregi j̄iga j̄isōḡo na, wu bu da wu na da zō wu ma j̄uḡo wolo. Wu bu she sō, wu na li pye. Wu bu she li she, n'a da j̄ōmēe lō ma mu, jo ne na ma j̄uḡo wolo Tehene Baa Kile j̄ii wo wu mege na. Sinne naha fo j̄iga ba she mugli!

¹⁴ Wee tuun wu ni a Wuruti di sinne Bowazi tōḡo yi ni fo na she kpeenge pye ki na woni. A wu ba sō yiri na kpeenge ki ta ki sanha nō wa wu wa ce wē. Bani Bowazi bi wu pye na wu ganha bu sipya wa shishiin yaha wu li ce na cee wa w'a pa shuu li na wē. ¹⁵ Ba w'a yiri na giin da gaanj̄i wē, a Bowazi di wu pye: «Pa ni ma fadegbōhō ki ni! M'a ki co xuuni!» A wu ki co xuuni, a Bowazi di ṛije shinma kiloo ke ni kaguro shishiin le ki ni, na wu tugo ki taan, na ganha na gaanj̄i kanha ki ni.

¹⁶ Ba Wuruti ya she nō wu yasho wu na wē, a wee di wu yege na: «Dii yi d'a she da wē porofō wē?» Lemu beeri Bowazi ya pye wu mu ge, a wu lee beeri paari wu yasho wu mu. ¹⁷ A wu wu yasho wu pye sanha: «Wee w'a wē ṛije shinma kiloo ke ni kaguro we kan ne mu, bani w'a bi jo na ne kewayā wo ya yaa na kuri pa j̄e mu feni wē. ¹⁸ Wee tuun wu ni a Nōmi di wu pye: «Porofō wē, tiin naha fo kii keree kii ba shōnri shōnrigana lemu na, bani wu ya kii keree kii shōnri nijaa wē, wu jaha da ga j̄iḡe wē.»

4

Bowazi ya Wuruti leḡe

¹ A Bowazi di gari kulo li tajege ki j̄o na, xuu wemu ni p'a ma keree ki shōnri ge, a wu she diin wā. Bowazi bi nā wemu kaa jo Wuruti mu na j̄uḡuuro t'a wee tēḡe xuuni ge, a wee di ba nō na doroo. A Bowazi di wu pye: «Ee! Shen wefō, gbara naha, m'a diin!» A nā wu fulu, na diin. ² Wee tuun wu ni a Bowazi di kulo li nōhōlee ke wa jaha bulo, na pee pye na pu be pu pa diin. A pu be di ba diin.

³ Ayiwa, j̄uḡuuro t'a nā wemu tēḡe xuuni ge, a wu wee pye: «Nōmi kunnii ya yiri Mowabu fiige ki ni na pa, m'a lee ce. W'a li she na wee da wū ceboronā Elimeleki wo tēge ki pere. ⁴ Ne jo di yi jo ma mu, jo ma ki shō kulo li nōhōlee pee, ni sipyii pusamaa beeri j̄ii na piimu beeri pu wa naha ge. Ma bu da ma na da wu j̄uḡo wolo, m'a wu j̄uḡo wolo! Ma shiin bu da m'a da wu j̄uḡo wolo wē, m'a yee be jo na j̄ii na. Bani j̄uḡuuro ti bu laha mu na, ne na t'a da nō.» A nā wu jo: «Uun, ne na wu j̄uḡo wolo.» ⁵ A Bowazi di jo sanha: «Ayiwa, ma bu tēge ki shō Nōmi mu, wee tuun wu ni m'a yaa ma Mowabu shi shen Wuruti be j̄uḡo wolo, kōnhō shi di

ba da wu poo wu nixhugo ki mu, wemu na ba ba bye wu cen wu loṅṅo ge.»⁶ A ná wu jo: «Wee tuun wu ni, ni li j̄e mu, n'a da já wu juṅṅo wolo nige w̄e, bani n̄e bu lee pye, n'a da jaagi shan naye pyaa wo cen wu na. Wu juṅṅo wolo maye mu, lee be w̄e n'a da já w̄e.⁷ (Taashiine ni Izirayeli ni, wa bu wa keje yaaga sh̄o kelee na ma juwuuro faa; kalee lemu li bi lee fiinje ge, lee li wa me: Wa wu da wu wo tanhaṅa wolo, na ki kan wa mu. Lee ma li she na lemu juṅ pu shuun wu beeri ya wo ge, na p'a be li juṅṅo ni.)⁸ Ná wemu na juwuuro ti bi no ge, a wee di Bowazi pye: «Wu juṅṅo wolo!» A wu wu tanhaṅa wolo na kan wu mu.

⁹ Ayiwa, sipyii piimu pu bye wà na fara n̄oh̄olee pu na ge, a Bowazi di pu beeri pye: «Yee pu wa li seere niṅaa na jo yaaga yaaga k'a bye Elimeleki mu ge, ni yaaga yaaga k'a pye Kilij̄on ni Makil̄on mu ge, n̄e yee beeri sh̄o N̄omi mu.¹⁰ Lee funṅṅo ni n'a da Mowabu shi shen Wuruti lo na pye na sh̄o, Makil̄on ya xu na cee wemu yaha ge, k̄onh̄o shi di ba da wu nixhugo ki mu, na fara lee na, k̄onh̄o wu mege ki ganha bu biin feefe wu cebooloo pu niṅe ni wu to kulo li ni w̄e. Yee pu wa lee wo seere niṅaa.»

¹¹ Ayiwa, n̄oh̄olee pu fara sipyii pusamaa beeri na piimu beeri pu bye kulo li tajege ki juṅ na ge, a pu beeri di jo: «Uun, w̄e wa li seere. Cee we w'a jin ma puga ki ni ge, Tehene Baa Kile wu wu pye ba Arasheli ni Leya j̄e w̄e, pee piimu p'a Izirayeli nagoo pu beeri se ge. Kile wu fanha kan ma mu Efirata shi wu ni, wu mege nigb̄oh̄o da ma mu Betilehemu kulo li ni!¹² Tehene Baa Kile wu nagoo nijeheme da ma mu le cebilere le na, ma kpuun l'i bye Perenzi wuu li tuugo, Tamari ya Perenzi wemu se Zhuda mu ge.»

N̄omi ya nabige ka ta

¹³ Ayiwa, a Bowazi di Wuruti leje. A Tehene Baa Kile di duba wu mu. A wu yere yacere na, na funana se.¹⁴ A Betilehemu wo c̄e p'i ganha na N̄omi pyi: «Tehene Baa Kile w'a s̄oni! Sipya wemu w'a da ba ma lo wu yere ni ma keree beeri ni ge, w'a wee pye wee ya se niṅaa. Kile wu mege nigb̄oh̄o da we pya we mu Izirayeli fiige ki ni!¹⁵ We pya we na ba ma luu niṅe, na yere ni ma keree ni ma ni ma lege ki be ni. Ma ja sh̄o we, w'a

ye jalaa gbarashuun na, bani ma kaa l'a dan wu ni. Wee w'a ke nabige ke se ma mu.

¹⁶ A N̄omi di pya wu co, na wu taha wu dodoṅo na. Wee shiin w'a wu lo, na ganha na wu biini.¹⁷ A N̄omi wo tiinjii c̄e p'i ganha na muṅṅoṅo waa na yu: «N̄omi ya ja ta!» Pu ni N̄omi ni, a p'i pya wu mege le na Obedi (lee k̄ori j̄e wemu w'a funḡongo yeri sipya na ge). Obedi w'a pye Izayi wo to we, Izayi di j̄e saanna Dawuda to.

Saanna Dawuda n̄oh̄o tayirige

¹⁸ Perenzi wo kadugo ki sipyii pu meye yi ye:

Perenzi w'a Esir̄omu se.

¹⁹ A Esir̄omu di Aramu se.

A Aramu di Aminadabu se.

²⁰ A Aminadabu di Nas̄on se.

A Nas̄on di Salim̄o se.

²¹ A Salim̄o di Bowazi se.

A Bowazi di Obedi se.

²² A Obedi di Izayi se.

A Izayi di saanna Dawuda se.

Zhonasi

Seme wemu w'a Kile tudunmoo Zhonasi keree yu ge

Zhonasi ya fe na gbee Tehene Baa Kile nahana

¹Carja ka Tehene Baa Kile ya Amitayi ja Zhonasi pye.* ²«Yiri, m'a she Ninive* kugbo li feni! M'a she jo ni kulo li sheen pu ni ni mujuugbo ni, bani pu kuumo p'a pele ye ne naha taan.» ³Ga a Zhonasi di yiri, na wu baa gbee Tehene Baa Kile nahana. Lee funjo ni a wu gari Zhopa suumo loko ki korogo yi tayerege ki ni, na she korogo ka ta wa kemu bi se Tarisisi ni ge. A wu je je pereme pu kan, na je tiin korogo ki ni na gaari ni pee ni Tarisi ni, konho wu laha Tehene Baa Kile taan.

⁴Ga a Tehene Baa Kile di kafeegboho ka yirige suumo loko ki na. A kafeege k'i sii pele fo korogo ki na zhaa di gyeege. ⁵A korogo ki kapyeyii p'i sii fya fo xuuni. A pu beeri di ganha na pu kilelee jeeeri. A p'i korogo ki funjo tuguro ti wolo wa loko ki ni, konho korogo k'i faha. Lee bi Zhonasi ta wee ya tigi kari fo korogo ki maazaja ki ni, na she sinne hmuno tara wa. ⁶A korogo ki paavoo wu gari Zhonasi feni, na she wu pye: «Mu d'a sinne yaha na hmuno do? Ma be wu yiri m'a ma wo Kile wu jeeeri. La wa la ni wu na wu funjo sha ni wu kaa ni, na wu juro wolo, konho wu ganha bou gyeege we.»

⁷Ayiwa a korogo ki kapyeyii p'i puye pye: «Yi pa wu kagaanshaan pye, wemu wuu na ke boongo ke wa noni wu na ge, konho wu weefoo ce.» A p'i kagaangaa ki shan, a Zhonasi wo kagaan l'i lo. ⁸A p'i Zhonasi pye: «Lemu li wa ke boongo ke noni wee na ge, lee jo wu mu. Mii mu d'a yiri we? Labye weke tuugo mu di wa byi we? Fiige keke shen mu di je we? Shi weke shen mu di je we?» ⁹A Zhonasi di pu jo sho na: «Heburu ne je, Tehene Baa Kile ne bele, Fugba Kile we, wee wemu w'a suumo loko ni jinge ki yaa ge.» ¹⁰A wu pu pye sanha na Tehene Baa Kile nahana na wee ya fe na gbee. A p'i sii fya fo xuuni, na Zhonasi pye: «Naha na ma

d'a le pye we?» ¹¹A suumo loko ki lokuruyo y'i ganha na bele na se naha na, lee funjo ni, a p'i Zhonasi pye: «Leke wee d'a yaa na pye mu na, konho lokuruyo y'i yere we?»

¹²A Zhonasi di pu pye: «Yi na lo wa suumo loko ki ni, lokuruyo yi na yere, bani ne li ce jo ne wuu na ke kafeegboho ke wa yee taa.»

¹³A korogo ki kapyeyii p'i pu se beeri pye, konho p'i korogo ki paa fulo kono ki na, ga pu ya ja we, bani la li bi faraa lokuruyo yi bele wu na. ¹⁴Wee tuun wu ni a p'i Tehene Baa Kile jeeeri na: «Ee! Tehene Baa Kile juro jaaari wu na, ma ganha bu wu yaha wu kyeegi we na we wuu na we. Ma ganha bu jaagi baa foo shishan foo yege wu na we, bani lemu l'a taan mu mu ge, Tehene Baa Kile, lee mu ya pye.» ¹⁵Lee kadugo na a p'i Zhonasi co, na wu wa suumo loko ki ni. Lee taapile li ni a lokuruyo ye ni kafeege ki beeri di yere. ¹⁶Ba lee ya pye we, a korogo ki kapyeyii p'i sii fya fo xuuni Tehene Baa Kile na. A p'i saraya wolo kan Tehene Baa Kile mu, na jooje be faa wu mu.

2

Zhonasi ya Kile jeeeri na wu yaha fya wu funjo ni

¹Wee tuun wu ni a Tehene Baa Kile di fyatabaaga ka pye k'a she Zhonasi lo jo. A wu caya taanri ni nibiye taanri pye kee fyatabaaga ki funjo ni.* ²Na Zhonasi yaha fya wu funjo ni, a wu wu Kafoo Tehene Baa Kile wu jeeeri na:

³«Na ne yaha na kanhama pu ni,
Tehene Baa Kile ne mu jeeeri,
a mu di ne jo sho.
Na ne yaha xu wo nibiige ki ni,
ne mee su mu feni,
a mu di ne mee li logo.
⁴M'a bi na wa suumo locogogo ki nohodaan.
A loko k'i na juro jo.
A suumo lokuruyo y'i fo toro na juro
ni.

⁵Ne bi yu jo m'a na kori laha maye taan.
Ga ne na ba ma Fefeere Peenje Pugboho
ki ja sanha.

⁶Suumo loko k'a fo ne juro jo fo ne na zhaa
di xhuu.

* 1:1 2 Saanna 14:25 * 1:2 Ninive wu bi bye Asiri fiige ki wo kugbo le. Kee fiige ke ni Izirayeli bi bye peen, lee na Jonasi funjo bye Kile wu juro jaaari pu na we. * 2:1 Maccos 12:40

Suumo lōho k’a ne maha círi.
Suumo lōho ki nōhodaan jà k’a bi ne
katige ki migile.

⁷Ne bi tigi fo faabobojo yi nōhodaan.
Niŋe ki jō bi tō wà ne na ma xō fo badaa
badaa.

Ga a mu di ne jūi wo wu yeege wecogoro ki
ni,
Tehene Baa Kile, na Kafōo we.

⁸Tuun wemu ni ne bi zhaa di xhuu ge,
a ne funjo di do ni mu Tehene Baa Kile
kaa ni.

A mu di ne jerege ki logo
na ma yaha ma Fefere Peere Pugbōho
ki ni.

⁹Piimu p’a yaperere ki pele ge, kee kiimu ki
je juŋo baa ge
pee ya pu wo jijaara takoro li yaha.

¹⁰Ga ne wi ge, ne na ba ma masoro yoyo cee,
na saraya wolo kan ma mu.

Ne jōfaaya yemu faa ma mu ge,
ne na ba yee beeri wolo yi tehene na,
bani mu Tehene Baa Kile w’a sipya
juŋo wo.»

¹¹Ayiwa a Tehene Baa Kile di jo ni fya wu
ni, a wu she Zhonasi terenge shan kogoro ki
na.

3

*Ninive sheen ya daajenje jo pu jurumu
wu na*

¹A Tehene Baa Kile di Zhonasi pye sanha
wu tōjii shuun wuu ni na: ²«Yiri, m’a she
Ninive kugbōo li feni! Jomō pemu n’a jo ma
mu ge, m’a she pee yere pye ni mujuugbōo
ni!» ³Wee tuun wu ni a Zhonasi di yiri, na
gari Ninive kulo li ni ba Tehene Baa Kile ya
yi jo we. Kugbōo li bi sii pye Ninive, ma
bu jo m’a li jaari, cabyaa taanri ma da bye,
ma na li círi. ⁴A Zhonasi di caŋa nigin jara
pye na na mujuu waa na yu: «Cabyaa kelee
shishere (40) nijaa kadugo na Ninive w’a
da gyeegi.» ⁵A Ninive sheen di dà Kile Kafila
wu na. A p’i yi jo waha kulo li sheen pu beeri
mu na pu suun le, na co nōhōpiire ti na, na
she nō sipyileye yi na, a pu beeri di borojo
faya* le.

* 3:5 Na borojo faya le, lee ya li shee na p’a daburaje jo pu jurumu wu na. * 3:6 Na tiin
shōonro ni, lee ya li shee na p’a daburaje jo pu jurumu wu na. * 3:10 Macoo 12:41; Luka 11:32

* 4: Ninive wu bi bye Asiri fiige ki wo kugbōo le. Kee fiige ke ni Izirayeli bi bye peen, lee na Jonasi
funjo bye Kile wu juŋo jaari pu na we.

⁶Ba pee jomō p’a nō Ninive fanhafōo wu
na we, a wu yiri laha wu saanra koro li na,
na wu saannaa fadegbōho ki wolo yaha, na
borojo faya le, na diin shōonro ni*. ⁷A saan
wu ni wu fanhafenii p’i we saliya we teje
kan kulo li sheen pu beeri mu na:

«Sipyii fara yaporojo yi na, niye fara
yatōopya wu na, ka shishiin ganha bu
yaaga le ki jō ni we. Ka shishiin ganha
bu li we, ka shishiin ganha bu lōho be
gba we. ⁸Sipyii pu beeri di borojo faya
le, p’i ya le yaporojo yi be na, pu da
mehe suu Kile feni, p’i daajenje jo pu
kapyeguŋo kee ni pu katiibaagaa ki
na, p’i ki jō yaha. ⁹Kile bi giin wu
ba bōongo kemu nō wū na ge, la wa
la ni wu na ba juŋo jaari wū na, na
wu fungongo jeri, kōhō wū ganha bu
gyeegi we.»

¹⁰Ayiwa a Kile di pu ja p’a daajenje jo, na
pu kapyeguŋo ki jō yaha. Wu bi bōongo
kemu gbegele pu kaa na ge, wu ya kee yaha
nō pu na nige we.*

4

*Zhonasi luu ya yiri na jaha na Kile ya
juŋo jaari Ninive* sheen na we*

¹Ayiwa a lee di sii soro Zhonasi ni, a wu
luu di sii yiri fo xuuni. ²A wu Tehene Baa
Kile jereeri na: «Tehene Baa Kile, ta ye be ne
bi jo ma na yaha na fiige ki ni we? Go le
na ne bi fe na se Tarissi ni, bani ne li ce jo
mu je Kile wemu w’a saama pyi, na juŋo
jaari ge. Mu luu ya yiri tōvuyo na we, ma
taanjege ki be d’a pele. Mu bu bōongo be
jaha tii wa na, kee be daajenje na jé ma ni.

³Ayiwa Tehene Baa Kile, na munaa li wolo
nime, bani xu ya poro ne mu jiiere ti na.»

⁴A Tehene Baa Kile di wu pye: «Ta kanii wa
mu mu mu wu ma luu yirige le na ge?»

⁵A Zhonasi di foro Ninive kugbōo li ni, na
she diin kulo li Kile-nōho ki na. A wu gba
wa yereje wà, na diin wee nime ni, lemu
na ba kulo li sheen ta ge, na ganha na lee
jaha wii. ⁶Wee tuun wu ni a Tehene Baa
Kile di gbogo tirige ka pye k’a fin foro, na
do, na nime tirige Zhonasi juŋo na, kōhō

Macoo

Kilē Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Macoo wo nigama

Jōgō wu j̄e Macoo wē?

Macoo bē wu bye Yesu wo tudunmō ke ni shuun wu ni. Girēkii p'a Macoo we yiri (Macoo 9:9-13), Heburuu ma jo Levi (Marika 2:14; Luka 5:27, 29). Wee Egilizi w'a wii na wee w'a Macoo Kitabu wu ka.

Fanhafē wari shōvō wu bye wii. Na Yesu yaha j̄iñe ke na wee tuun wu ni Yawutuu bi bye Oromē shēen wo fanha ki nōho ni. Fanha ki bye kii Yawutuu p'a munaa perēmē kaan. Saan wu bi ma pii jaha bulo p'a munaa perēmē pu shuu Yawutuu pu mu. Tēegēē nijēhējēē funjō ni piimu jaha saan wu bi ma bulo ge, Yawutuu pu ma bye pii. Pee kaa j̄e ma dan Yawutuu pusamaa ni wē, bani p'a sōō Oromē shēen pu mu na kapyējēē pyi pu mu. Pee fanhafē wari shōvēē pu p'a bi sipyii pu ḡmahana, na la faraa munaa perēmē pu bē na, kōnhō pu bē di bye lafē. Yawutuu pu bi pee wii kōjō ke bēeri wo jurumu fē. Ga Yesu ya j̄unjō jaari Macoo na, na wu yiri.

We Jozaama Kitabu we kakana j̄unjō

Macoo ya we Kitabu we fanha j̄ehe Yawutuu shizhaa na. Wu semē wu kajugbōhō ki j̄e na: Yawutuu pu wo saan wu j̄e Yesu, wemu wo j̄omēē Kile tudunmō p'a lo ge.

Macoo ya Yesu kalaa wu taa tayereye kaguro: 1 Faaboboñō ki j̄unjō wo kalaa we (Macoo 5—7). 2 Yesu ya piimu tun pu she Kile saanra ti kaa jo ge (Macoo 10). 3 Fugba saanra ti wo talējēē (Macoo 13). 4 Sipya j̄iifēēē pyegana wu cebooloo n'a daa fēē te ni (Macoo 18). 5 Kalaapiire ti na j̄a Yesu cabaña caña sige sigegana lemu na ge (Macoo 24—25).

Jozaama Kitabu wu kafila j̄ugbōyō

Macoo 1—2 Yesu Kirisa nōhō tayirige ni wu se se kere.

Macoo 3:1—4:11 Yohana Batizelipye wo Kile Jomō yēē ni Yesu batizeli ni wu nōwuuro.

Macoo 4:12—18:37 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Macoo 19 —20 Yesu nigariwo Zheruzalemu ni.

Macoo 21 —28 Yesu wo labye we Zheruzalemu ni. P'a wu she wā, na wu co, na wu gbo. A w'i ba j̄e.

Yesu Kirisa nōhō tayirige semē (Luka 3:23-38)

¹ Yesu Kirisa nōhō tayirige semē w'a we. Yesu ya foro saannaa Dawuda shi ni, Dawuda d'a foro Ibirayima shi ni.

² Ibirayima w'a Ishaaga se.

Ishaaga di Yakuba se.

Yakuba di Zhuda ni wu ceboronamaa se.

³ Zhuda di Fēresi ni Zara se, pu nu wu bye Tamari.

A Pēresi di Esiromu se, Esiromu di Arami se.

⁴ Arami di Aminadabi se.

Aminadabi di Nasōn se.

Nasōn di Salimō se.

⁵ Salimō di Bowazi se, wu nu wu bye Araxabi.

Bowazi di Obēdi se, wu nu wu bye Wuruti.

Obēdi di Zhese* se.

⁶ Zhese di saannaa Dawuda se.

Saannaa Dawuda di Solomani se, wee nu wu bi fēnhē pye Uri shō.

⁷ Solomani di Orobowamu se.

Orobowamu di Abiya se.

Abiya di Azafu se.

⁸ Azafu di Zhofafati se.

Zhofafati di Zhoramu se.

Zhoramu di Oziyazi se.

⁹ Oziyazi di Zhowatamu se.

Zhowatamu di Akazi se.

Akazi di Ezekiyasi se.

¹⁰ Ezekiyasi di Manase se.

Manase di Amō se.

Amō di Zhoziyasi se.

¹¹ Zhoziyasi di Zhekoniya ni wu ceboronamaa se. Wee tuun wu ni a p'i Izirayeli sipyii pu co na kari Babilōni ni.

¹² Pee sipyii pu na co xō na kari Babilōni ni,

a Zhekoniya di Salaceli se.

Salaceli di Zorobabeli se.

¹³ Zorobabeli di Abiyudi se.

Abiyudi di Eliyakimu se.

* 1:5 Zhese: Wee ninumō p'a byi Izayi.

Eliyakimu di Azōri se.

¹⁴ Azōri di Sadōki se.

Sadōki di Akimu se.

Akimu di Eliyudi se.

¹⁵ Eliyudi di Eleyazari se.

Eleyazari di Matan se.

Matan di Yakuba se.

¹⁶ Yakuba di Yusufu se.

A Yusufu di bye Mariyama poo we. Yesu w we w'a yiri Kirisa ge, a Mariyama di wee se.

¹⁷ Shi wu segee ke ni shishēere wu je Ibirayima ni Dawuda te ni. Lee kadugo na a shi wu segee ke ni shishēere di bye Dawuda ni Izirayeli shēen coduun wu te ni na kari Babilōni ni. A shi wu segee ke ni shishēere di bye na lo wee tuun wu na na pa gbara Yesu seduun wu na.

Yesu Kirisa segana

(Luka 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kirisa segana li le. Wu ni Mariyama wu bi bye Yusufu curō. Ga na pu yaha pu sanha binne ja we, a Fefēere Munaa sefēere di digi Mariyama na, a w'i yere yacere na. ¹⁹ Wu curō Yusufu wu bye sipyitiime, wu funḡo bye wu Mariyama mege kyeeḡi we. A w'i li kōn wuye funḡo ni na w'i tee curōrō te kyeeḡi ḡmōhōrō ni. ²⁰ Na Yusufu yaha ni kee fungōḡo ki ni, a Kile wo meleke wa di ba wuye she wu na ḡmunōḡo ni, na yi jo wu mu na: «Dawuda ja Yusufu, ma ganha bu fya Mariyama leje na we, bani Fefēere Munaa sefēere ni w'a yere yacere na. ²¹ Wu na ba funana se, m'a lee mege le Yesu, bani wu na ba wu sipyii pu shō pu jurumu wu na.»

²² Kee keree ki beeri ya pye mu, kōnhō Kafōw Kile bi yemu jo wu taatuunnō li wo Kile tudunmō wu ḡo ni ge, yee ḡo di fa na:

²³ «Li wii, doḡniḡe fuceri nacebaa na ba yere yacere na,

na funana se. Li mege na le na

«Emanuweli,»*

lee kōri je «Kile je wēe niḡe ni.»

²⁴ Ba Yusufu ya yiri ḡmunumō pu na we, na li pye na be ni Kafōw wu meleke wu wo kafilajo wu ni. A wu Mariyama furu pō. ²⁵ Ga pu ya pinne ja we, fo na she Mariyama pye w'a tigi wu funazhiire na. A Yusufu di pya wu mege le Yesu.

* 1:23 Ezayi 7:14

* 2:6 Mishe 5:1-2

2

Wōrōw cewe ya pa na yiri Kile-nōhō na

¹ Yesu ya se Zhude fiige ki ni, Betilehemu ni, saannaa Herōdi caḡa jii ni. Wu nizexhōḡo ki na, a wōrōw cewe pii di ba na yiri Kile-nōhō na, na nō Zheruzalemu ni. ² A p'i yegeḡe pye na: «Yawutuu wo saan we w'a se nime ge, mii wu wa we? Wēe ya wu wōrō ja, na wēe yaha Kile-nōhō ke na, na ba di ba wu pele.»

³ Ba saannaa Herōdi ya yee logo we, a l'i wu jaha wō fo xuuni, na fara Zheruzalemu shēen beeri na. ⁴ A Herōdi di saraya jaha shōōnriwee ḡuḡōfēe[saraya jaha shōōnriwee ḡuḡōfōw, ni saliya karamōḡolōw pu beeri pinne, na pu yege na: «Kirisa wemu wu je Saan ni Izirayeli wo Shōwōw wu ge, mii wu d'a yaa na se we?» ⁵ A p'i wu ḡo shō na: «Zhude fiige ki ni Betilehemu kulo li ni, bani Kile tudunmō w'a li ka na:

⁶«Mu Betilehemu we wu wa Zhude fiige ki ni ge,

mu wa Zhude fanha kulogoo ki beeri

nifenhefenhene-ε de,

bani ḡuḡōfōḡbō wa na ba foro mu ni,

wee na ba wu shi Izirayeli wu naha.»*

⁷ Lee kadugo na a Herōdi di wōrōw cewe pu ḡmōhō yiri, na pu yege xuuni, lee wōrō li jaduuun wu keree na. ⁸ Na xhō na pu tun kari Betilehemu ni, na jo: «Yi she le pubinne le sha xuuni. Yi bu she li ja, yi ba yi jo na mu, kōnhō na be di she li pele.»

⁹ Ba wōrōw cewe p'a saan wu jomō pu logo we, na gari. P'a wōrō lemu ja na pu yaha Kile-nōhō ki na ge, a lee wōrō l'i doro pu jaha na, fo na she nō pubinne li xuu wu ni, na yere wee xuu wu ḡuḡō na. ¹⁰ Wōrōw cewe p'a lee wōrō li ja tuun wemu ni ge, na funḡo taan xuuni. ¹¹ Ba p'a jé puga ki ni we, na pubinne le, ni li nu Mariyama ja. A p'i nuguro sin, na pubinne li pele, na pu yereye ḡo mugl, na pubinne li kan sannii, ni perewa yaḡmuyō ya be, yee je nudanga yawurire, ni nudanga sinme pemu je na mire ge. ¹² Lee kadugo na, a Kile di pu kaala ḡmunōḡo ni na pu ganha bu guri zhe Herōdi yiri we. A p'i gari pu fiige ni koo latii ni.

P'a paa kari ni Yesu ni Misira fiige ki ni

¹³ Wōrōw cewe pu nigaraga na a Kile wo meleke wa di wuye she Yusufu na ḡmunōḡo

ni, na wu pye: «Yiri, m'a baa kari ni pya wu ni wu nu wu ni Misira ni, m'a she diin wà fo di ba she jo ni ma ni tuun wemu ni, bani Herodi na ba pya wu shaa di gbo.»¹⁴ A Yusufu di yiri kee piinugo ki ni, na baa ni pya wu ni wu nu wu ni, na kari Misira ni.¹⁵ A p'i she diin wà fo na she Herodi pye w'a xu. Kee keree k'a pye, kònho Kafoo Kile ya jomō pemu jo wu tudunmō wu jō ni ge, pee jō di fa na: «Nε na ja wu yiri yeege Misira fiige ki ni.»*

P'a nōhōpiire ta gbo

¹⁶ Herodi ya li ja na wōrōō cēvēē p'a wu jō faanna ge, a wu luu di yiri xuuni. A wu sipyii tun kari na pu Betilehemu ni wu tāan kulogoo ki funabiire ti bēeri gbo, temu ti jē ti yee sanha doro shuun tāan wε ge, wōrōō cēvēē p'a tuun wemu she ge, na bε ni wee ni.¹⁷ Wee tuun wu ni Kile tudunmōō Zheremi bi yemu jo ge, a yee jō di fa. Wu bi jo na:

¹⁸ «Sipyii ya mehεε logo na foro Arama koomō pu ni:
Xugunōō ni sipyaa.
Araseli w'a wu nōhōpiire yamehεε suu.
Pu ya wu fεhejε ta kōnhō wu luu di jinjε wε,
bani p'a xu xō.»*

P'a kuri foro Misira ni

¹⁹ Herodi nixhugo na a Kile wo meleke wa di wuyε she Yusufu na ηmunogō ni, na wu yaha Misira fiige ki ni.²⁰ A wee meleke wu jo: «Yiri m'a guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni, bani piimu pu bi pya wu shaa di gbo ge, pee ya xu.»²¹ A Yusufu di yiri, na guri ni pya wu ni wu nu wu ni Izirayeli fiige ki ni.²² W'a logo na Arikilasi w'a tiin wu to Herodi wu tateenge ki ni, na pye Zhude fiige ki saan ge, a Yusufu di fya wu ya sōō na she wà wε. A Kile di wu funjō to ηmunogō ni, na wu she Galile fiige ki ni.²³ A wu she diin kulo la ni wà lemu mege ki jε na Nazareti ge, kōnhō Kile tudunmōō pu bi yemu jo na Yesu na ba yiri Nazareti shen ge, yee jō di fa.

* 2:15 Oze 11:1

* 2:18 Zheremi 31:15

*

3:2 Kile saanra: Tee ninuuro ti jε fugba saanra te. Yawutuu

pu bi gbara p'a Kile mege yiri wε, lee wuu na Macoo ya li kani wu wo Jozaama pu ni na fugba saanra. * 3:3 Ezayi 40:3 * 3:11 Na batize Fεfεεε Muna ni na ni: Lee kōri wu jε na Fεfεεε Muna le, ni na ki na ba wū pye fεfεεε.

3

Yohana Batizelipye wo Kile jomō yere
(Marika 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹ Ayiwa, caŋa ka Yohana Batizelipye ya kari siwaga ki ni, Zhude fiige ki ni, na she Kile jomō pu yere li jō kōn wà. ² Wu bi sipyii pu yeri na: «Yi daajejε jo yi jurumu wu na, bani Kile saanra * t'a tεεjε.» ³ Yohana Batizelipye kaa Kile tudunmōō Ezayi bi byi na:

«Mujuu l'a fōro siwaga ki ni na:

«Yi Kafōō wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tiil!»*

⁴ Fàya yemu yi bye Yohana na ge, yee bi yàa ni jōhōyō shiire ni, seεge di jε wu yapōō. Kabeeye ni wegeye funjō sere, yee yi bye wu jōlige. ⁵ Zheruzalemu sheen, ni Zhude fiige ki bēeri, ni Zhuruden Gba wu kabanugo kulogoo ki bēeri bi se Yohana yiri, ⁶ na yeree pu jurumu wu na, na puyε kaan Yohana mu wu na batizeni Zhuruden Gba lōhō ki ni. ⁷ Ba Yohana ya li ja na Farizheen, ni Sadusheen nijehemεε pu bi ma na puyε kaan wu mu wu na batizeni wε, a wu pu pye: «Yee maton nagoo piiri, jōgō w'a yee kaala na yee pu paa Kile wo loyire nibana li jaha na wε? * Kapyegeee kiimu k'a li sheε na y'a daajejε jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. ⁹ Yi ganha ba yi funyō kōōn yε na Ibirayima wu jε yee to wε. Bani n'a da yi jo yi mu, Kile na j'a ye faakageeye ye jeri na pye Ibirayima nagoo. ¹⁰ Kacerege k'a lō na xō, di da tiye yi niye yi cere. Tige bēeri ki jε ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wà na ni.

¹¹ «Nε kunni w'a yee batizeni lōhō yε ni. Lee w'a li sheε na y'a daajejε jo yi jurumu wu na. Ga wa w'a ma nε kadugo, wee fanha ya jehε ne wogo na. Ali na wu tanhaya ye ye pyaa be wolo wu tōyō na, nε yaa ni lee ni wε. Wee na ba yi batize Fεfεεε Muna ni na ni.* ¹² Wu shinma fō fō yaaga ki wa wu keje ni. Wu na ba sigiye yi fō na wolo shinmapya wu ni. Wu na ba shinmapya wu kemε, na wu le wu kōōn ni. Ga wu na ba sigiye yi sōrogo nafugibaaga ni.»

Yohana ya Yesu batize

(Marika 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ayiwa, a Yesu di yiri Galile fiige ki ni na pa Zhuruden Gba wu ɲo na Yohana yiri, konho Yohana di ba wu be batize. ¹⁴ A Yohana di ganha na li shege, na jo: «Mu w'a yaa na ne batize goo, a m'i deree na ma ne mu ya?» ¹⁵ A Yesu di wu pye: «Soo lee na, lee di bye mu nime, bani lee pyegana li funɲo ni w'a da Kile wo nidaan wu pye.» A Yohana di soo, na wu batize. ¹⁶ Ba Yesu ya batize na xo we, na foro lɔho ki ni. Taapile ni a fugba wu ɲo di mugi. A Yesu di Kile Munaa li ɲa li na diri na ma wu mu ba gbege shazhira ɲe we, na ba do wu na. ¹⁷ A mjuu la di foro fugba wu ni na: «Ne nidaan Ja wu ɲe we, wu kaa l'a dan ne ni tehenɛ baa.»

4

Shitaanni ya Yesu taanna wii

(Marika 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Lee kadugo na a Fefɛere Munaa di Yesu ɲaha co na kari siwaga ni, konho Shitaanni di she wu taanna wii. ² A w'i suun le na ta cabyaa kelee shishɛere (40) ni nibiye kelee shishɛere. Lee kadugo na, a xuugo di wu ta. ³ A Shitaanni di fulu wo na, na wu pye: «Ma bi ɲe Kile wo Ja we, ye faakageeye ye pye na yi ɲeri buuri.» ⁴ A Yesu di wu ɲo sho na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Nɔ yalige ye wa sipya ɲo shaa we, ga fojomɔ pemu beeri Kile ya yu ge.»*

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni Fefɛere Kulo li ni, na she wu yaha Kile-ɛɛɛɛ pugbɔho ki jidii li ni, ⁶ na wu pye: «Ma bi ɲe Kile wo Ja we, kon to ɲiɲe na. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kile na ma kaa jo wu melekee pu mu, pee na ma co pu keye ni, konho ma tɔɔgo ganha bu guu kagerɛɛ yafiin na we.»*

⁷ A Yesu di wu pye: «L'a ka be sanha Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha ma Kafɔ Kile taanna wii we.»*

⁸ Lee kadugo na a Shitaanni di wu lo sanha na she yaha faabobotɔngɔ ka fugba ni, na she konjo saanra ti beeri, ni ti nɔɔɔ wu beeri she wu na, ⁹ na wu pye: «Ma bu nuguro sin ne fee ni, na ne pele, ne na ye beeri kan ma mu.» ¹⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye:

«She wà de, Shitaanni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«M'a ma Kafɔ Kile ye pele, ma da labye pyi wee ye nigin mu.»*

¹¹ Ayiwa, a Shitaanni di laha wu taan, na gari, a melekee pii di fulu wu na, na wu keree yaà.

Yesu ya wu labye wu ɲo kon Galile fiige ki ni

(Marika 1:14-15; Luka 3:14-15)

¹² Ba Yesu ya pa yi logo na Yohana ya le kaso ni we, a w'i yiri wee xuu wu ni, na gari Galile fiige ki ni. ¹³ Ga wu ya ta tiin Nazareti kulo li ni we, a wu she diin Kapɛrinomɔ kulo li ni. Lee bye Galile Gba wu ɲo ki na, Zabolon wo koomɔ pe ni Nefitali wo koomɔ pu ni. ¹⁴ Lee ya pye mu, konho Kile tudunmɔ Ezayi bi yemu jo ge, yee ɲo di fa na:

¹⁵ «Zabolon wo koomɔ pe ni Nefitali wo koomɔ pu ni, pee pemu pu ɲe Galile Gba wu ɲo koomɔ pe, Zhuruden Gba wu kadugo yiri ge, shi watii sheen ya ɲehe Galile wemu wo koomɔ pu ni ge.

¹⁶ Sipyii piimu pu bi tiin nibiige ki ni ge, pee ya kpeenge nigbɔho ɲa.

Piimu pu bi bye xu wo nibiige fiige ki ni ge, kpeenge ya foro pee mu.»*

¹⁷ Wee tuun we ni Yesu ya Kile Jozaama pu yere li ɲo kon na byi. Wu bi yu na: «Yi daajeɲe jo yi jurumu wu na, bani fugba saanra t'a teɲe.»

Yesu ya fyashaa shishɛere yiri

(Marika 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Cana ka, na Yesu yaha wu na ɲaari Galile Gba wu ɲo ki na, a wu fyashaa shuun ɲa, p'i ɲe cebooloo: Simɔ, wee wemu p'a byi na Pyɛeri ge, ni wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba lɔho ki ni. ¹⁹ A Yesu di pu pye: «Yi taha na feni, di yi pye sipyii shaveɛ.» ²⁰ Taapile ni a p'i jolɔ pu yaha wà, na daha wu feni. ²¹ A wu she ɲaha na, na ceboronamaa shuun wa be ɲa. Pee bye Zebede wo jalaa shuun: Yakuba ni Yohana. Pu wo jolɔ pee di bi jooli pu korɔgo funɲo ni, ni pu to Zebede wu ni. A Yesu di pee be yiri. ²² Taapile ni a pee be di pu wo korɔgo ki yaha wà ni pu to wu ni, na daha wu feni.

* 4:4 Dutɛɛɛɛɛɛ 8:3

* 4:6 Zaburuu 91:11-12

* 4:7 Dutɛɛɛɛɛɛ 6:16

* 4:10 Dutɛɛɛɛɛɛ 6:13

* 4:16 Ezayi 8:23; 9:1-2

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fɛɛ cuuɔɔ
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu bi Galile fiige ki beeri jaari, na kalaa kaan sipyii pu mu pu Kile-peeɛɛ piyeɛ yi ni. Wu bi fugba saanra ti wo Jozaama pu yu, na yama tuuyo yi beeri xuu, na sipyii shuu pu fanhaxhɔɔɔ tuugo beeri na. ²⁴ A Yesu mege di Siiri fiige ki beeri cɛri. A sipyii p'i ganha na yama fɛɛ pu beeri tugoo na ma wu mu. Gban tuuyo beeri yi bye pee yama fɛɛ pii ni: Jinaa bye pii ni, pii di jɛ kirikirizaannaa fɛɛ, kabanuxuyo fɛɛ jɛ pu ni. A Yesu di pu beeri cuuɔɔ. ²⁵ A sipyijehemɛɛ di daha wu feni. Pee bi yiri Galile fiige ki ni, ni Dekapoli fiige ke, ni Zheruzalemu kulo le, ni Zhude fiige ke, ni Zhuruden Gba wu kadugo yiri.

5

Kile Kafila yɛɛ lemu l'a pye faaboboɔɔ
ki juɔɔ ni ge

¹ Ayiwa, ba Yesu ya sipyiire ti ja we, na dugi tiin faaboboɔɔ ki juɔɔ ni. A wu wo kalaapiire t'i fulu wu na. ² A wu jɔ kɔn na pu kalaa na:

Piike p'i jɛ duba nagoo pu wɛ?
(Luka 6:20-23)

³ «Piimu p'a li cɛ na funmɔ fɛɛ pee jɛ
Kile shizhaa na ge,
pee jɛ duba nagoo,

bani pee wuuro ti jɛ
fugba saanra te.

⁴ Piimu wo zɔɔɔ p'a meheɛ suu ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee logoo na ba jɛɛɛ.

⁵ Piimu pu jɛ ni lotangaa ni ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee na ba jɛɛɛ ki ta na pye cɛn.

⁶ Piimu p'a tiime la pyi
ba yalige ni logbaga jɛ-ɛ ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee funyɔ na ba jɛɛɛ.

⁷ Piimu p'a juɔɔ jaari pusamaa na ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani Kile na ba juɔɔ jaari pee na.

⁸ Piimu wo zɔɔɔ pu jɛ fɛɛfɛɛ ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee na ba Kile ja.

⁹ Piimu p'a jɛɛɛ shaa k'i bye pu ni
pu sipyijii tɛ ni ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee na ba yiri Kile nagoo.

¹⁰ Kanhama ya nɔni

piimu na Kile wo jɛdaan bye funyɔ ni
ge,
pee jɛ duba nagoo.

Bani pee wuuro ti jɛ fugba saanra te.

¹¹ «Sipyii ba yi shehele, na yi kana, na kakuɔɔɔ tuuyo beeri wo kafineye tɛri yi na nɛ mege wuu na, wee tuun wu ni yi jɛ duba nagoo. ¹² Yi funyɔ yi taan fo xuuni, bani yi saraa w'a pele fugba wu ni. Kile tudunmɔ piimu p'a toro yee jaaha na ge, mu p'a pee be kanha lee kanhagana li na.

Ke koɔɔ ke wo suumɔ ni ki kɛɛɛɛ
(Marika 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ «Yee pu jɛ ke koɔɔ ke wo suumɔ. Ga suumɔ tipoomɔ bu foro pu ni, jaaha na pu taan sanha wɛ? Pee suumɔ pe da ja yaaga be jɔ nige wɛ, fo na pu w'a kɛɛɛɛ na sipyii tɔɔɔ ni p'a danhana. ¹⁴ Yee pu jɛ ke koɔɔ ke wo kɛɛɛɛ. Kulo lemu l'a tɛɛ faaboboɔɔ juɔɔ ni ge, lee ya ja ɛmɔhɔ wɛ. ¹⁵ Wa shishiin ya sokinna leni m'a yaaga shigile wu juɔɔ ni wɛ. Ga yaaga ka juɔɔ ni ma ma wu taha, kɔnhɔ wu da kɛɛɛɛ yeege puga ki jevɛɛ pu beeri mu. ¹⁶ Mu yee be wo kɛɛɛɛ k'a yaa na fɔro lee forogana li na sipyii pu mu, kɔnhɔ pu da yi wo kapyeege nizaanaa ki jaa, pu da baraga tɛri yi fugba To Kile wu na.

Yesu ya pa saliya wu jɔ fa

¹⁷ «Yi ganha ba giin na nɛ pa di ba saliya we, kelee Kile tudunmɔ pu wo jomɔ pu gbo wɛ. Nɛ ta pa di ba yee gbo wɛ, ga nɛ pa di ba yi jɔ fa. ¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, na fugba we ni jɛɛ ke yaha, Kile wo saliya wu kamapile nifɛnhɛfɛnhɛnɛ be, kelee wu kamapile fuduunɔ nigin be wa da zho do we, fo na she keree ki beeri nɔ ki tɛhɛnɛ na. ¹⁹ Lee wuu na sipyaa sipya w'a saliya wu jomɛɛ nifɛnhɛfɛnhɛnɛ nigin be kyɛɛgi ge, na nugo na sipyii pu kalaa lee ni ge, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifɛnhɛfɛnhɛnɛ. Ga sipya wemu ba saliya wu koo jaari, na sipyii pu kalaa lee ni, weefɔɔ na ba bye fugba saanra ti wo sipyigbo wa. ²⁰ N'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya saliya karamɔgɔɔɔ pee, ni Farizheen pu ja tiime ni we, yee da ba je bada fugba saanra ti ni wɛ.

Kile wo loyire li keree

²¹ «Yee ya yi logo na l'a she wèe sefelee pu na na: «Ma ganha ga sipya gbo we.»* Sipya sipya w'a wu sipiyinii gbo ge, kiiri wu da gon ma na. ²² Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a luu yirige wu ceboro taan ge, kiiri ya yaa na kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na nahanaha wu je wii, kiirikoon kurunjo k'a yaa na kiiri kon weefoo na. Wemu bu wu ceboro pye na wu sicere foo, weefoo ya yaa na le Jahaneme wo na ki ni. ²³ Lee wuu na, ma bu yiri, na saraga lo, na ma da zhe ki wolo gan Kile mu saraya yi tawologo ki ni. A ma funjo di do li na na kabebaana la m'a pye ma ceboro wa na. ²⁴ Ayiwa, m'a yaa na saraga ki yaha saraya yi tawologo ki ni, m'a guri, m'a fenhe she be ni ma ceboro wu ni, m'a na kuri pa ma saraga ki wolo ma kan Kile mu. ²⁵ Sipya wa bu jaagi shan ma na kaa la na, na ma yiri kiirikoon pu mu. La le maye ni, m'a be ni wee kiiri konjii wu ni na yi yaha koo li na, konho wu ganha bu she ma le kiirikoon pu keje ni, pee di ma kan gedii pu mu pu le kaso ni we. ²⁶ Can na n'a da yi jo ma mu, ma bu je wee kaso wu ni, ma da ga foro wa ni wari pile nigin be foo ni we.

Dadodoo keree

²⁷ «Yee ya yi logo na l'a she na: «Ma ganha ga dadodoo pye we.»* ²⁸ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a cee wii, na wu la pye ge, weefoo ya dadodoo pye xo ni wee cee wu ni wu zo wu na. ²⁹ Ayiwa wee tuun wu ni, ma kanige nii le bu da lee na je kanunjo di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni. ³⁰ Ma kanige keje ke shiin bi je kanunjo di ma le jurumu ni, ki kan wa taliige ni. M'a buun ma ceepuuro ti yatenge nigin ye ni, lee ya poro ma mu ma ceepuuro ti beeri ti je Jahaneme ni.

Gbaxodoo keree

(Macoo 19:9; Marika 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ «Y'a jo be sanha na: «Na wemu ba da wu sho gbaga xo, wufoo wu gbaxodoo seme ya kan wu mu.»* ³² Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipya sipya w'a wu sho gbaga xo, dadodoo di ya ta pye kee gbaga ke wo

kaxoo juro-ε ge, dadodoo ni weefoo ya cee wu le. Na wemu be w'a ceforogo ka leje ge, dadodoo wee be ya pye.

Yi ganha ba gari we

³³ «Yee ya yi logo sanha na l'a she wèe sefelee pu na na: «Ma ganha ga kaaga kaa, m'a guri m'a kee kyeege we. Ga kaaga beeri m'a kaa Kafoo jaha taan ge, kee beeri jo fa fo ki tene.»* ³⁴ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu jo yi ganha ba gari bada we. Yi ganha ba gari fugba we na we, bani wee je Kile wo saanra|Kile saanra koro le. ³⁵ Yi ganha ba gari nige ke na we, bani kee je Kile wo toojo tatahana. Yi ganha ba gari Zheruzalemu kulo li na we, bani lee je Saangbo wu wo kulo le. ³⁶ Ma ganha ba gari maye pyaa wo juro ke be na we, bani ma da ja ma juzhige nigin we wa be fiinge kelee di ki wo we. ³⁷ Yi sii jo ye «Uun» kelee «Ahayi». Ya bu fara yee na, Shitaanni ni yee ya foro.

Na kaa tege pye ma sipiyinii na, lee ya yaa we

(Luka 6:28-30)

³⁸ «Yee ya yi logo na l'a she na: «Nii li je nii wo tege, gaan di je gaan wo tege.»* ³⁹ Ga ne kunni wa da yi jo yi mu jo wa shishiin ganha ga kakuuno taga kakuuno la foo to we. Sipya wa bu kadaa ja ma kanige jibege ni, ke ki be tagi wu mu. ⁴⁰ Sipya wa ba giin wu ma yiri fanha mu, wu ma fadabire sho ma na, fadegboho kiye pyaa be kan wu mu. ⁴¹ Fanhafoo wa bu ma karamu na fo ma wu wo tuguro lo, m'a kilo nigin jaari ni ti ni, ti lo wu mu, m'a kiloo shuun jaari ni ti ni. ⁴² Wa bu yaaga ka jeeri ma mu, wu kan. Wa ba foo shaa ma mu, ma ganha bu zhe lee ni we.

Yi pen pu taan yi mu

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Yee ya tee yi logo na l'a she na: «Ma nii wu taan ma mu,»* m'a ma pen ko. ⁴⁴ Ga ne kunni w'a da yi jo yi mu, yi pen pu taan yi mu! Piimu p'a taha yaha yi na na gana ge, y'a Kile jeeri pee mu. ⁴⁵ Yi To Kile we wu wa fugba we ni ge, konho yi ba bye wee wo nagoo. Bani wee ya wu wo cana ki yeege sipyikuuro ni sipyaama beeri mu. W'a zanha shaan sipyitiime ni sipyitiibaaga

* 5:21 Ekizode 20:13; Duterenome 5:17 * 5:27 Ekizode 20:14; Duterenome 5:18 * 5:31 Duterenome 24:1 * 5:33 Levitike 19:12; Duterenome 23:21-23 * 5:38 Ekizode 21:24 * 5:43 Levitike 19:18

bɛɛri mu. ⁴⁶Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, kuduun weke y'i da da lee ni we? Ali ta lee ninunɔ be fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ pu be wa byi we? ⁴⁷Yee ba yi cebooloo pu ye nigin shaari, kagbɔɔ li wa lere ya? Ta lee ninunɔ be Kile cebaalaa pu be wa byi we? ⁴⁸Yee kunni pu pye sipyii piimu jɔ ya fa ge, ma na jo ba yi fugba To Kile wu jɔ ya fa fagana lemu na we.

6

Yaaga kangana sipya mu

¹«Yi kaseɛge yaha yiye na, yi wo Kile koo jara li ganha bu da bye na yiye sheɛ ye sipyii na we. Yi ba lee pyi, yi da ba kuduun ta yi fugba To Kile wu mu we. ²Ma ba da yaaga ka kan funmɔ fɛɛ mu, ma ganha ba maga yi mayɛ nahagbaa na we. Lee shuun shuun joveɛ pu wa byi Kile-peɛɛɛ piyeyɛ ye, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ p'i da masɔɔ taa na yiri sipyii yiri. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ³Ga ma ba da yaaga kan funmɔ fɛɛ mu, ma kanige keɛɛ ba kemu kaan, kamɛɛ wogo ki ya yaa na kee cɛ we, ⁴kɔnhɔ kee yakanga ke di bye ɛmɔhɔɔ wogo. Lee bu bye mu, ma To wu w'a kaɛmɔhɔɔ jaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

*Nɛɛɛge pyegana**(Luka 11:2-4)*

⁵«Yi ba Kile jɛɛri, yi ganha bu da bye shuun shuun joveɛ pii shi we. Pee wo jidaan wu jɛ mɛ na yeree na Kile jɛɛri Kile-peɛɛɛ piyeyɛ yi ni, ni kakuutoroyo yi ni, kɔnhɔ sipyii pu bɛɛri di da pu jaa. Can na n'a da yi jo yi mu jo pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ⁶Ga ma ba da jɛɛɛge pye, jɛ ma puga, m'a gbura ki tɔ w'a mayɛ na, m'a Kile jɛɛri. Ma To we w'a keɛɛɛ bɛɛri jaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu. ⁷Yi ba da Kile jɛɛri, yi ganha ba jɔɔɔ baa jomɔ yu, yi da guroo pee ninunɔ na y'a yu tɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ni, ba Kile cebaalaa pii ya li pyi we. Pee wa ma giin na pee bu jomɔ pe jɛɛɛ, na pee jomɔ pe jɛɛɛ funɔɔ ni Kile w'a da pee wo jɛɛɛge ki shɔ. ⁸Yi ganha bu da yiye yaha pee shi we! Bani yee mago wa yaɛmuyɔ yemu na ge, yee To w'a yee cɛ na ta yee sanha yi jɛɛri wu mu we. ⁹Y'a Kile jɛɛri mume:

«Wɛɛ To Kile, mu wemu wu wa fugba we ni ge,

Mu mɛɛge ki pye fɛɛfɛɛ.

¹⁰Ma saanra ti pa.

Ma jidaan w'a byi jɛɛɛ ke na, Ma na jo ba w'a byi pyegana lemu na fugba we ni we.

¹¹Wu ni jaaɔɔ jɔɔɔge kan wu mu.

¹²M'a wu kakuuyo yi yafa wu mu,

ba wɛɛ be ya wu sipyii wu kakuuyo yi yafani pu mu we; p'a yemu pyi wu na ge.

¹³Ma ganha bu wu yaha wu jɛ nɔwuro ni we,

ga m'a wu tanha Shitaanni na.

[Bani saanra te, ni sefɛɛɛ te,

ni nɔɔɔ we, yee bɛɛri jɛ Mu woyo tɛɛɛɛ baa.

Amiina.]

¹⁴«Yi ba sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu, yi fugba To wu na ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu. ¹⁵Ga yi bu bye yi ya sipyii pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu we, yi To Kile wu da ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu we.

Suun legana

¹⁶«Yi ba da suun le tuun wemu ni, yi ganha bu yi nahaya tanha, ba shuun shuun joveɛ pii ya li pyi pyegana lemu na we. Pee wa ma pu wo nahaya yi tanha, kɔnhɔ wa bɛɛri bu pu jaa, wufɔɔ di li cɛ na suun p'a le. Can na n'a da yi jo yi mu, pee ya pu wo kuduun wu ta na xɔ. ¹⁷Ga ma ba da suun le, ma naha ki je, m'a lasikoli fara ma jɔɔɔ ki na, ¹⁸kɔnhɔ sipyii ganha bu li cɛ na suun m'a le we, fo ma To Kile wu ye, wee wemu w'a ma funɔɔ cɛ ge. Ma To Kile wu w'a kaɛmɔhɔɔ ki jaa ge, wee na lee wo kuduun kan ma mu.

*Naafuu tayaɔa nijaɛ**(Luka 12:33-34)*

¹⁹«Yi ganha ba naafuu faari da yeri naha yiye mu ke kɔɔɔ ke na we. Fyɛɛɛɛɛ ni taton ya wu kyɛɛɛɛɛ, nagaalaa be di gburaya kyɛɛɛɛɛ na jin, na yuli. ²⁰Ga y'a naafuu faari y'a yeri yiye mu fugba wu ni. Fyɛɛɛɛɛ ni taton wa w'a di wu kyɛɛɛɛɛ we, nagaa be di wa w'a wu gbura kyɛɛɛɛɛ jɛ, wu wu yu we. ²¹Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, w'a ma zɔ wu be funzhaga wa.

*Cɛpuuro kɛɛɛɛɛ**(Luka 11:34-36)*

²²«Sipya jii ki jɛ wu cɛpuuro sokinna. Ma jii ki bu jɔ, ma cɛpuuro ti bɛɛri na ba

bye kpɛɛngɛ ni. ²³Ga ma n̄i ki bu bye ki ya j̄o wɛ, ma ceepuuro ti bɛɛri t'a da bye nibiige ni. Ayiwa, kpɛɛngɛ ke ki j̄ɛ mu ni ge, piige bu j̄ɛ kee ni, kee na j̄ɛri nibiicogɔɔ dɛ!

Kilɛ keree ni naafuu keree
(Luka 16:13)

²⁴«Sipyɔ wa shishiin da j̄a da kapyɛɛɛ pyi j̄uɔɔɛɛ shuun mu wɛ. Bani wa na bɛn wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu n̄ɔɔ wa na, wu laraga kɔn we wu na. Yee da j̄a da kapyɛɛɛ pyi Kilɛ mu, yi da ki pyi naafuu bɛ mu wɛ.

Yi Kilɛ pye yi tadan̄a
(Luka 12:22-31)

²⁵«Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi j̄oshaga ni na jaha y'a da li, kelee jaha y'a da gbuu wɛ. Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi cɛrɛ f̄aya ni, na jaha y'a da leni wɛ. Ta munaa ya ye yalige na, ceepuuro bɛ d'a ye cɛrɛ f̄aya na wɛ? ²⁶Yi shazhɛɛɛ te wii fugba we ni. Ti wa yemɛ nuri wɛ, t'i wa shinma kɔɔn wɛ, t'i wa shinma kemɛɛ na yeri kpɔngɔɔ ni wɛ. Ga yee fugba To wu ti j̄o shaa. Ta yee ya ye shazhɛɛɛ na na kanha wɛ? ²⁷Jɔgɔ wu wa yee ni, wemu na j̄a ali jɛɛɛ bɛ fara wuyɛ pyaa shi wu na ni funzhaga ni wɛ? ²⁸Naha na y'i yi funyɔ shaa ni yi cɛrɛ faleye kaa ni wɛ? Yi sige yaweye yi fyɛngana li wii, y'a fyɛnɛɛ nizaara temu pyi ge! Yi wa kapyɛɛɛ pyi wɛ, y'i wa f̄aya sh̄in wɛ! ²⁹Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu bɛɛri ni, wu f̄an̄a ka ya ke yawege ke ka fyɛnɛɛ nigin bɛ xɔ saana ni wɛ. ³⁰N̄a ke ki wa sige ki ni nijaa, na ta na di da ba kee sɔrogo jiga na ge. Ni Kilɛ ya kee n̄ohɔ tɔni lee tɔgana li na, ta wu da ba yee n̄ohɔ tɔ xuuni na ye kee na wɛ? Yee n'a daa w'a cɛrɛ dɛ! ³¹Lee wuu na yi ganha ba yi funyɔ shaa na: «Naha wɛɛ da da li wɛ?» kelee «Naha wɛɛ da da gbuu wɛ?» kelee «Naha wɛɛ di da da leni wu f̄aya wɛ?» ³²Kilɛ cɛbaalaa p'a ye yan̄muyɔ ye bɛɛri shaa. Yee fugba To wu kunni ya li cɛ na yee mago wa ye yan̄muyɔ ye na. ³³Yi fɛnhɛ ya Kilɛ wo saanra|Kilɛ saanra te ni wu wo tiime pe shaa. Lee kadugo na Kilɛ na ye yan̄muyɔ ye bɛɛri kan yi mu, na la taha yi na. ³⁴Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni jiga kaa ni wɛ! Yi jiga keree yaha jiga ken̄ɛ ni! Can̄a bɛɛri ki j̄ɛ ni ki j̄uɔɔɛɛ con̄romɔ ni.

7

Yi ganha ba yiye jaagi wɛ!
(Luka 6:37-38, 41-42)

¹«Yi ganha ba pusamaa jaagi wɛ! Kɔnhɔ yi bɛ ganha bu ba jaagi wɛ. ²Bani jaagigana lemu na yee wa sipyii pusamaa jaagi ge, lee jaagigana le na yee bɛ wa da ba jaagi. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɔɔ ni yeeyɛ pyaa bɛ wo daanna wa da ba bye. ³Kagaanra le li wa mu ceboro wu j̄ii ni ge, jaha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di j̄ɛ muyɛ pyaa j̄ii ni, mu di ya lee j̄aa-i wɛ? ⁴Kelee dii mu di da j̄a ma ceboro pye: «Yere di kagaanra le wolo ma j̄ii li ni!» na ta puga tinbara di j̄ɛ mu wuu li ni wɛ? ⁵Shuun shuun j̄ovɔɔ dɛ, fɛnhɛ puga tinbara le wolo mayɛ pyaa j̄ii le ni. Lee bu bye ma na j̄a j̄a xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu j̄ii li ni.

⁶«Yi ganha ba fɛfɛɛɛ yan̄muyɔ waa puun mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da ɛmahana j̄ɛri yi fɛni p'i yi shɛngi shɛngi wɛ. Yi ganha ba yi pɛɛwa kuun waa shaalaa mu wɛ! Kɔnhɔ pu ganha bu da wu tanhana tanhana wɛ.

Y'a Kilɛ j̄ɛɛri
(Luka 11:9-13)

⁷«Y'a j̄ɛɛri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da j̄aa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu. ⁸Bani sipyaa sipyaa w'a j̄ɛɛɛɛ pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da j̄aa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefɔɔ mu. ⁹Yee wa bɛɛri ja w'a buuri j̄ɛɛri wu mu ge, jɔgɔ wu wa yee ni wemu na kagerɛɛ kan wu ja wu mu buuri wu wege ni wɛ? ¹⁰Kelee ja wu bu fya j̄ɛɛri wu mu, w'i wo kan wu mu fya wu wege ni wɛ? ¹¹Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana cɛ mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba yasaaya kan fo xuuni yi j̄ɛɛɛɛɛ pu mu wɛ? ¹²Yi funnɔɔ wa sipyii p'a keree kiimu bɛɛri pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu bɛ mu, bani wee wu j̄ɛ Kilɛ tudunmɔɔ Musa wo saliya we ni Kilɛ tudunmɔɔ pii wo kalaa wɛ.

Kuj̄ɔɔ nifenhɛfɛnhɛɛ li wo keree
(Luka 13:24)

¹³«Y'a jin kuj̄ɔɔ nifenhɛfɛnhɛɛ li ni. Bani koo lemu l'a kari kakara ti wo xuu wu ni ge, lee ya pɛɛɛ, li tajege ki bɛ d'a pɛɛɛ. Sipyij̄ɛhɛmɛɛ p'a se lee koo le ni. ¹⁴Ga koo

lemu l'a kari jñi sicuumō pu ni ge, lee koo l'a cêre, li tajege ki be d'a cêre. Sipyii piimu p'a jin lee ni ge, pee ya jñehe we.

Ki yaseye feni p'a tige ceni

(Luka 6:43-44)

¹⁵ «Piimu p'a puye faanna na Kile tudunmōo pee jñe ge, y'a yiye kaseri pee na! Pu ma ma yee mu ba dubyaa jñe we, ga p'i jñe yacoyo. ¹⁶ Pu kapyege ki na y'a da ba pu ce. Ta ɛɛzen|ɛɛzen tige nile ya daa me xhuyo tige na? Kelee ta nitorojo na da xhutoonyo tige na? ¹⁷ Tige kemu ya jñe ge, yaseye nizaaya k'a byi; tikuujo be di yaseye niguuyo pyi. ¹⁸ Tisaanja da ga ja yaseye niguuyo pye we; tikuujo be di wa da ga ja yaseye nizaaya pye we. ¹⁹ Tige beeri ki jñe ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wa na ni. ²⁰ Lee cegana li na yee da ba tudunmōo kafinejuu pu ce pu kapyege ki na.

Piimu pu da ba jé Kile wo saanra ti ni ge
(Luka 13:25-27)

²¹ «Sipyii piimu beeri p'a ne pyi: «Kafō, Kafō» ge, pee beeri wa da ba jé fugba saanra ti ni-i de, fo piimu ye p'a ne fugba To wu wo jidaan wu pyi ge. ²² Kiiri wu cagongo sipynehemee na ba yu na: «Kafō, Kafō, ta wee ya keree nibanjaa jo mu mege na, na jinaa kori yeege yama fee ni, na kakanhanjaa nijehenje pye mu mege na we?» ²³ Wee tuun wu ni ne ma li she pu na jo: «Ne yee ce bada we. Yee kakuubyii piiri, yi laha na taan del!»

Puga nōhōshanma p'a jatani xuuni

(Luka 6:47-49)

²⁴ «Lee wuu na, sipyaa sipya w'a ne jomō pu nuri, na pu koo jaari ge, weefōo ya foro ná fungongo fōo wa feni, wemu ya wu puga yereje faaya juro ni ge. ²⁵ A zangbohō di ba ni kafēegbohō ni, a gbalaa p'i jñi fo na golo wo. Ga lee la shishiin ya ja ke puga ke shan we, bani faaya na ki nōho ya teje. ²⁶ Ga sipyaa sipya ba ne jomō pu nuri, wufōo di ya pu koo jaari we, weefōo ya foro fungongo baa fōo wa feni, wemu ya wu wo puga yereje gbazhenhe juro ni ge. ²⁷ A zangbohō di ba ni kafēegbohō ni. A gbalaa p'i jñi fo na golo wo. A kee puga k'i gurulo. A ki togana di golo.»

Yesu wo fanha ki keree

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xo we, a wu kalaa wu kangana l'i sipyire ti

jaha wō xuuni, ²⁹ bani wu wo we, ni pu wo saliya karamōgolo pu wo wu bye ninumo we. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefeere ni.

8

Yesu ya togo fōo wa cuujo

(Marika 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya tigi faabobojo ki na we, a sipyire nijehere di daha wu feni. ² Wee tuun wu ni a togo fōo wa di fulo wu na, na nuguro sin wu fee ni, na wu pye: «Kafō, mu bu sōo, go mu na ja ne cuujo.» ³ A Yesu di wu keje yeege, na gbōn wu na, na jo: «Ne sōo mu wu cuujo!» Taapile ni a togo k'i xho, a wu bye feefe. ⁴ Lee kadugo na a Yesu di wu pye: «Kasege yaha maye na, ma ganha bu ye jaha jo wa shishiin be mu we. Ga she maye she saraya jaha shōonrivōo wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo. Kee na ba li she na m'a cuujo.»

Sōrosii jurofōo wa wo kapyebe ya cuujo

(Luka 7:1-10)

⁵ Ayiwa, ba Yesu ya jé Kaperinōmō kulo li ni we, a sōrosii jurofōo wa di fulo wu na, na wu jere ni na: ⁶ «Kafō, ne kapyebe wu nizinnege ki jñe puga. Wu kabanuyo shuun wu beeri w'a xu. Kanhama pu jñe wu juro ni fo pu nigbō.» ⁷ A Yesu di wu pye: «N'a da zhe wu cuujo.» ⁸ Ga, a wee sōrosii jurofōo wu jo: «Kafō, ne yaa mu wu jé ne puga we. Ga jomēe nigin ye jo, lee na ne wo kapyebe wu cuujo. ⁹ Bani jurofōe pii wo fanha nōho ni ne jñe, sōrosii pii di jñe ne be mu. Ne bu wee wa pye: «She!» W'a gari. Ne bu wa be pye: «Pal» Wee be na ba. Ne bu na kapyebe wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.» ¹⁰ Ba Yesu ya pee jomō pu logo we, a lee di wu fo. Sipyii piimu p'a taha wu feni ge, a wu pee pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, ne sanha we wo n'a daa wu tuugo ja sipya wa shishiin mu Izirayeli fiige ki ni we. ¹¹ N'a da yi jo yi mu sanha jo sipynehemee na ba ba na yiri Kilenōho ni camutomō ni. Pee ni lberayima ni lshaaga ni Yakuba ye na ba binne diin, na li fugba saanra ti ni. ¹² Ga fugba saanra ti mege ya taha piimu na ge, pee na ba w'a kpēenge na nibiige ki ni. Pee na ba behe suu w'a, na ganhaa kuri.» ¹³ Lee kadugo na a Yesu di sōrosii jurofōo wu pye: «Ta se puga! Lemu m'a sha ge, lee li pye ma mu na saha ni ma

n'a daa wu ni.» A wu kapyebye wu juunjo lee taapile li ni.

*Yesu ya yama fεε nijehemεε cuunjo
(Marika 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ A Yesu di gari Pyεeri kaban, na she Pyεeri yafezhɔ wu ta w'a sinnε ceefuuro keŋε ni. ¹⁵ A Yesu di gbɔn wu keŋε na, a ceefuuro t'i wu yaha. A wu yiri, na wu keree yaa. ¹⁶ Ba yakonjo k'a pa nɔ wε, a sipyii p'i ganha na ma Yesu mu ni sipyii nijehemεε ni, jinaa jε piimu ni ge. A wu pee jinaa pu kɔri yeege pee sipyii pii ni juu nigin na, na yama fεε pu bεeri cuunjo. ¹⁷ Lee funjo ni Kile tudunmɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo ge, a pee jo di fa na: «W'a juunjo le wεe wo fanhaxhɔrɔ ti tɔan, ni wεe wo yama pu ni.»*

*Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu feni ge
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Ba Yesu ya sipyiire ti ja t'a pa wu kuuri wε, a wu wu kalaapiire ti pye: «Wu she gba wu kadugo.» ¹⁹ A saliya karamɔgo wa di fulo Yesu na, na wu pye: «Wu karamɔgo, xuu bεeri ni m'a se ge, nε na daha ma feni.» ²⁰ A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeje ni, fugba shazhεεε di jε ni shiire ni. Ga tashɔngo wa Sipya Ja wu mu kemu jε wuyε pyaa wogo wε.» ²¹ A wu kalaapiire la bε di wu pye: «Kafɔɔ, na yaha di ba fεnhε na to wu le.» ²² A Yesu di wee pye: «Xuu pu yaha sipyixuyo ye mu yee di da pee leni, m'a daha na feni!»

*Yesu ya kafεεgbɔhɔ ka yereŋε
(Marika 4:35-41; Luka 8:22-25)*

²³ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i jε kari kɔrɔgo ka ni. ²⁴ Taapile ni a kafεεgbɔhɔ ka di yiri lohɔ ki juunjo ni fo na lokuruyo pye yi na zhaa di kɔrɔgo ki tɔ. Lee bi Yesu ta wu na ŋmunɔɔ. ²⁵ A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu jε, na wu pye: «Kafɔɔ, wu na da gori lohɔ ni, yiri m'a wu juunjo wolol!» ²⁶ A Yesu di pu pye: «Naha na yee di fyagi mε wε? Yee n'a daa w'a cεεr dε!» Wee tuun wu ni a wu yiri, na sele kafεεge ke ni lokuruyo yi na, a tunmɔ pu bεeri di yere. ²⁷ A lee di bye pii sipyii pii mu kakanhana, a p'i jo: «We nά we di jε sipya weke tuugo, fo kafεεge ni lohɔ bε na wu jomεε coni wε?»

* 8:17 Ezayi 53:4

Yesu ya jinaa kɔri yeege namaa shuun wa ni

(Marika 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Ayiwa, ba Yesu ya nɔ gba wu kadugo yiri, Gadara fiige ki ni wε, a namaa shuun wa di foro faya yi ni, na ba wu juunjo cɔri. Jinaa pu bye pee ni. Pu bi sii kolo kolo fo na koo li pye sipya bε ya gbara w'a doroo li ni nige wε. ²⁹ A p'i jo kɔn na xhuulo, na yu: «Naha mu di zhaa wεe feni wε, Kile Ja wε? Kanhama m'a pa di ba zhan wu juunjo ni, na ta pu tuun di sanha nɔ-ε ya?» ³⁰ Lee bi shaagbaga nijεŋε ka ta ki na naha w'a taliige ni. ³¹ A jinaa p'i Yesu jεeri na: «Ma bu wu kɔri, ma di wu yaha wu she jε pii shaalaa pii ni.» ³² A Yesu di jo: «Y'a se!» A p'i foro namaa shuun wu ni, na she jε shaalaa pu ni. A kee shaagbaga ki bεeri di gburogi, na digi yanja gologoloyo yi ni, na she jε gba lohɔ ki ni, na xhu wɔ. ³³ A pee shaanahamaa p'i baa kari kanha ki ni, na she yi bεeri paari. Lemu l'a bi pye pii jinaa sipyii shuun we na ge, a p'i yee bε naha jo. ³⁴ Wee tuun wu ni, a kulo li shεen pu bεeri di foro, na she Yesu juunjo cɔri. Ba p'a wu ja wε, na wu kemε jεeri na wu foro pu wo fiige ki ni.

9

Yesu ya nά kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuunjo

(Marika 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Wee tuun wu ni a Yesu di kɔrɔgo ka lo, na guri gba wu kɔn sanha, na ba wuyε pyaa wo kulo li ni. ² A sipyii pii di ba wu mu ni nά kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinnege ka na. Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wε, na nά kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, lowaa le mayε ni, ma jurumu w'a yafa ma mu.» ³ Wee tuun wu ni a saliya karamɔgolɔɔ pii di ganha na yu puyε funyo ni na: «Kile mege we ya gyεεgi mε.» ⁴ Yemu p'a bi yu puyε funyo ni ge, a Yesu di yee cε, na pu pye: «Naha na ke fungonkuunjo ke d'a tigi yee funyo ni wε?» ⁵ Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri, ma da jaaril!» Leke l'a faha wε? ⁶ Ga kɔnhɔ y'i li cε na se wa Sipya Ja wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu wu jiiŋε ki na.» A wu kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Yiri, m'a ma yasinnege ki lo, ma da se puga!» ⁷ A wu yiri, na gari puga. ⁸ Ba sipyiire t'a lee ja wε, na fya. A

p'i baraga taha Kile na tee sefere ti tuugo gan wuu na sipyii mu.

Yesu ya Macoo yiri
(Marika 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ A Yesu di laha wee xuu wu ni, na gari. Wu nigariwo, a wu ná wa nideenge jia fanhafee pu wari wu tashogo ki ni, wu mege di je na Macoo. A wu wee pye: «Taha na feni.» A Macoo di yiri, na daha wu feni. ¹⁰ Cana ka a Yesu di ba gari Macoo kaban. Na wu yaha wu na li. A fanhafee wari shovee ni jurumupyii nijehemee piitiilee be di she binne na li ni wu ni, na fara wu kalaapiire ti be na. ¹¹ Ba Farizheen p'a lee jia we, na ganha na Yesu wo kalaapiire ti pyi: «Naha na yee wo karamogo w'i li ni fanhafee wari shovee, ni jurumupyii piitiilee be ni we?» ¹² Ba Yesu ya yee logo we, na jo: «Sicuumo fee mago je were fo na we, fo yama fee. ¹³ Yi she yi funyo sha ni pe jomo pe kori ni na: «Y'a juugo jaari yiye na, ne Kile wa lee feni na toro saraya taan.» Bani sipyii piimu p'a tii ge, ne ta pa di ba pee yiri we, fo jurumupyii.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nile keree
(Marika 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Lee kadugo na a Yohana Batizelipye wo kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Naha na we ni Farizheen di suun leni, na ta mu wo kalaapiire t'i ya leni-i we?» ¹⁵ A Yesu di pu no sho na: «Cenabun poo* kaafee na ja jahaya tanha na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya? Bada! Ga cana ka wa ma, cenabun poo wu na ba sho pu na, p'a ganha na suun leni wee tuun wu ni.

¹⁶ «Sipya wa shishiin da ga favono tara falege na we. Lee bu bye, favono li na falege ki kile zheengi, kee tashengeje ki na bele. ¹⁷ Duvon nivomɔ be di ya leni foroyo nileye ni we. Lee bu bye be, foroyo yi na zheengi, duvon wu na wo, foroyo yi be na gyeegi. Ga foroyo nivoyo ni duvon nivomɔ ya leni. Lee bu bye, ma da buun ka shishiin ni we.»

Yesu ya cee wa cuugo, na jahagbaa fo
wa wo poro nixhugo je
(Marika 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Na Yesu yaha pee jomo pu na, a Yawutuu wo jahagbaa fo wa di ba nuguro sin wu fee ni, na wu pye: «Ne poro fuceere l'a xu nime nime. Ga pa ma keje taha wu na, wu na je.» ¹⁹ A Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri,

na binne kari ni wu ni. ²⁰ Lee bi cee wa be ta w'a yee ke ni shuun ta shishan na woni wu feni. A wee cee w'i ba Yesu kadugo yiri, na ba gbɔn wu faderge na. ²¹ Wee cee wu bi yi yu wuyee fungo ni na: «Ne bu sii ja ta kpon ye wu faderge ke na, ne na juugo.» ²² A Yesu di jahana jeri, na wee cee wu jia, na wu pye: «Na poro, lowaa le maye ni, ma n'a daa w'a ma cuugo.» Taapile ni a cee wu juugo. ²³ Ba Yesu ya no wee jahagbaa fo wu kaban na faanwii pu jia, na sipyiiire ti be ta tunmo pu na we, ²⁴ a w'i jo: «Yi yiri foro, bani pya wu ya ta xu we, ga w'a jumunoo.» A p'i ganha na wu la wo. ²⁵ Ba sipyiiire t'a foro we, a Yesu di je puga ki ni, na pya wu co wu keje ke na, a pya w'i yiri. ²⁶ A lee kaa l'i jaaga na kee fiige ki beeri c'ri.

Yesu ya fyenmee shuun wa nii mug

²⁷ A Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari. A fyenmee shuun wa di daha wu na, na sele, na yu: «Dawuda Ja, juugo jaari wu na.» ²⁸ Ba w'a no puga we, a fyenmee p'i fulo wu na. A wu pu yege na: «Yee ya da li na na ne na ja yee nii ki mug ya?» A p'i jo: «Uun, Kafoo.» ²⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di gbɔn pu nii ki na, na pu pye: «Lemu y'a zhaa ge, li pye yi mu na saha ni yi wo n'a daa wu ni.» ³⁰ A pu nii k'i mug. A Yesu di yi jo waha pu mu na: «Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu le ce we!» ³¹ Ga, a p'i gari, na she ganha na Yesu kaa yu kee fiige ki beeri ni.

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri
we

³² Ba Yesu ya pa foro wa na gaaji we, a sipyii pii di ba wu mu ni na wa ni, jina wu bye wu ni. Wee bi wu pye bobo. ³³ A Yesu di wee jina wu kori, a na wu ja na yu. A l'i bye kakanhana sipyiiire ti beeri mu. A p'i ganha na yu na: «Le kaa le la tuugo sanha bye jia Izirayeli fiige ki ni bada we!» ³⁴ Ga, a Farizheen pu kunni di ganha na yu na: «Jinaa juugofoo fanha ni, w'a jinaa pu kori.»

Sipyiiire ti njinaara ya je Yesu ni

³⁵ Yesu bi jaari kulogoo ki beeri ni: kugbɔhoɔ fara kupiire na, na sipyiiire ti kalaa pu Kile-peeje piyeye yi ni. Wu bi fugba saanra ti Jozaama pu yere li pyi, na sipyii pu wo yama tuuyo yi beeri xuu, ni pu fanhaxhoɔɔ ti beeri. ³⁶ Ba w'a sipyiiire ti jia we, a pu njinaara di je wu ni. Bani sipyiiire ti

* 9:15 Yohana 3:29

bi sii kanha, samohoro be di ne pu ni we, ba nahavoo baa dubyaa ne we. ³⁷ Ayiwa, a wu wu kalaapiire ti pye: «Shinma nigonbaama w'a jnehe, ga kapyebyii pu d'a cere. ³⁸ Lee wuu na, yi shinma wu kafoo wu jneri na wu kapyebyii pii be tun sanha, p'i she wu shinma wu kon.»

10

*Yesu kalaapiire ke ni shuun we
(Marika 3:13-19; Luka 6:12-26)*

¹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na fanha kan pu mu p'a jinaa kori p'a yeege sipyii ni, p'i da yama tuuyo beeri xuu, ni fanhaxhoro ti beeri. ² Pee Tudunmoo ke ni shuun wu meye yi wa ye: Nizhiime wu je Simo p'i wu pyi na Pyeri, ni wu ceborona Andire. Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana. ³ Filipe ni Batelemi; Tomasi ni Macoo, wee wemu wu bi fenhe pye fanhafee wari shovoo ge; Alife ja Yakuba ni Tade; ⁴ Simo wemu wu bi bye Zelotile kurungo ki ni ge, ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a pa Yesu le keje ni.

*Yesu ya wu kalaapiire ke ni shuun wu tun
(Marika 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ A Yesu di kalaapiire ke ni shuun wu tun, na pu pye: «Shi wemu ne Yawutuu we, yi ganha bu she wee yiri we! Yi ganha bu da je Samari sheen wo kulo la shishiin be ni we! ⁶ Izirayeli fiige ki sipyii piimu p'a piin ba dubyaa ne-e ge, yi she pee yiri. ⁷ Yi nigariwuu, y'a sipyii pu yeri, yi da yi yu pu mu na fugba saanra t'a tereje! ⁸ Y'a yama fee pu cuungo! Yi da xuu pu jeni! Y'a togo fee pu cuungo, yi da pu pyi fee fee! Yi da jinaa pu kori y'a yeege sipyii pu ni! Ma fuu na y'a lee ta, yi be p'a li kaan ma fuu na. ⁹ Yi ba gaani, yi ganha bu sanni kelee warifyen lo we! Yi ganha bu waripyaa be lo le yiye feni we! ¹⁰ Yi ganha bu kushereye, kelee fadeye shuun, kelee tanhaya, kelee publiin lo we! Bani kapyebye ya sii yaa ni wu jolige ni. ¹¹ Yi bu je kulo beeri ni, kugbo la, kupire la, yi see sipya sha wemu na zoo wu yi tirige ge. Y'i diin weefoo mu fo yi kariduun ba she no. ¹² Yi ba da je puga beeri ni y'i fenhe fo pye na: «Kile wu janije kan yi mu!» ¹³ Kee puga ki bu da k'a yaa ni yi wo janije ki ni, kee na digi pu na. Ga kee puga ki ba da

ki ya yaa ni yi wo janije ki ni we, yi wo janije ki na guri na pa yi mu. ¹⁴ Puga beeri kelee kulo beeri l'a she li da yi tirige we, kelee pu ya yi jomoo logo we, yi ba foro wee xuu wa ni, y'i yi tooyo gbazhenhe jahara wo wa. ¹⁵ Can na n'a da yi jo yi mu jo Sodamu* ni Gomoori|Sodamu ni Gomoori sheen wo kanhama keree na ba boro lee kulo li wogoo na kiiri wu cagongo.»

*Kanhama pemu p'a ma ge
(Marika 13:9-13; Luka 21:12-17)*

¹⁶ «Li wii, n'a yi tun na kari ba dubyaa ne me yacoyo niye ni we. Wee tuun wu ni, yi kasege yaha yiye na ba wolo je we! Y'i bye sipyii piimu ya la yu ni wa ni we, ba gbege shazheere je we! ¹⁷ Y'a yiye kaseri sipyii pii na de, bani pu na ba yi leni kiirikoon kuruyo yi keje ni, na yi kpoo ni kashengee ni pu wo Kile-peeje piyeye yi ni. ¹⁸ Pu na ba se ni yi ni gbafeneere ni saannaa mu ne mege wuu na. Lee na ba bye kapungo yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu, na pu jo shi wusama be mu. ¹⁹ Pu ba yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ni yi joganjaa ganha bu da bye yi mu funzhaga we. Jomoo pemu y'a da ba jo ge, pee na ba digi yi funyo ni wee tuun wuye pyaa ni. ²⁰ Bani yiye pyaa wa da ba bye pee jomoo je jowee we, ga yi To Kile wu wo Munaa li l'a da ba yu yi joojo na.

²¹ «Ceboro na ba wu ceboro le keje ni, konho p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo be na ba yiri pu sefee feni, konho p'i pu gbo. ²² Sipyii beeri na ba yi ko ne mege wuu na, ga wemu bu ja luu mara fo tehene na, weefoo na zho. ²³ Pu ba yi kana kulo la ni, yi ma baa kari latii ni! Ga n'a da yi jo yi mu jo yani yee pu Izirayeli kulogoo ki beeri naari ge, Sipya Ja wu na guri ba.

²⁴ «Kalaapire ya pele li kalaato na we; kapyebye ya pele wu jungoo na we. ²⁵ Kalaapire tehene li wa na pye ba li kalaato wu ne we. Kapyebye be tehene li ne na pye ba wu jungoo je we. Ni p'i wa kpoo fo wu mege yiri na Belizebuli,* mege kemu na ba yiri kpoo li sipyii pu na ge, ta kee da ba golo Belizebuli na we?»

*Wemu na p'a yaa na fyagi ge
(Luka 12:2-7)*

* 10:15 Sodamu ni Gomoori: ZhenEzi 19:1-21; 18:20 we, wee wemu wu ne Shitaanni ge.

* 10:25 Belizebuli: Wee je jinaa wo jungoo

²⁶ «Wee tuun wu ni yi ganha ba fyagi sipyii na we! Bani yaaga ka shishiin nijmohongo wa kemu da ba foro kpeenge na we. Karihmohongo la shishiin wa lemu da ba je we. ²⁷ N'a yemu yu yi mu nibiige ni ge, y'a yee yu kpeenge na! Y'a kalohoro temu nuri ge, y'a duri kataya na yi da yee caaga! ²⁸ Piimu na ja sipya gbo, na ta p'i da ja yafiin be pye wu munaa na-e ge, yi ganha ba fyagi pee na we! Ga, wemu wu da ja sipya gbo, na ma munaa be le Jahaneme ni ge, y'a fyagi wee na! ²⁹ Ta conriloo shuun be p'a beree wari pile we? Ga lee be na, ali wee wa nigin be, wu ya dun niye na yee To Kile wu gajna ni we. ³⁰ Ga yee kunni, Kile ya ali yee juuzhiire teye pyaa beeri no ce. ³¹ Lee wuu na yi ganha ba fyagi we; y'a ye conriloo nijeheme na!

Na soo Yesu na kelee na she wu ni
(Luka 12:8-9)

³² «Sipya sipya w'a yere li na sipyii naha taan na ne wo wee ne ge, ne be na ba yere li na na fugba To wu naha taan, na weefoo ne ne wo. ³³ Ga wemu bu foro ne kaa taan sipyii naha taan, ne be na ba foro weefoo kaa taan na fugba To wu naha taan.

Najinge be we, ga hmopara li
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ «Yi ganha ba giin na najinge ni ne pa niye ke na-e de! Ne ta pa ni najinge ni we, fo hmopara. ³⁵ Ne pa na pa beganhara le ja ni wu to te ni, porofoo ni wu nu te ni, ni ja sho ni wu yasho te ni. ³⁶ Sipya puga sheen ye pyaa ki da ba bye wu pegen. ³⁷ Sipya sipya to kelee wu nu kaa l'a taan wu mu na toro ne taan ge, weefoo ya yaa ni ne ni we. Sipya sipya ja kelee wu poro kaa l'a taan wu mu na toro ne taan ge, weefoo ya yaa ni ne ni we. ³⁸ Sipya wemu ya wu korikoritige lo, na daha ne feni we, weefoo ya yaa ni ne ni we. ³⁹ Sipya wemu w'a giin wu wu munaa mara nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Ga wemu w'a bonri wu munaa ni nijaa ne wuu na ge, wee na ba wu munaa jurjo wolo jiga na.

Kasaajaa footoŋo
(Marika 9:41)

⁴⁰ «Sipya wemu bu yee co xuuni, ne w'a co xuuni. Sipya wemu bu ne co xuuni, we w'a ne tun ge, we w'a co xuuni. ⁴¹ Sipya wemu bu Kile tudunmo wa co xuuni, na bani Kile tudunmo wu ne wii, kuduun we w'a yaa ni

Kile tudunmo ni ge, weefoo na wee ta. Sipya wemu bu sipyitiime co xuuni, na bani w'a tii, kuduun wemu w'a yaa ni sipyitiime ni ge, wufoo na wee ta. ⁴² Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a ceegebuu nii lonjine nidiige ye pyaa be kan we nohcere we wa mu, na bani wu ne kalaapire ge, weefoo da ga fo lee wo kuduun ni we.»

11

Yesu labye w'a li shee na Shovoo wu ne wii

(Luka 7:18-35)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xo wu kalaapiire ke ni shuun wu mu we, a w'i yiri wee xuu wu ni, na she ganha na sipyii pu kalaa, na Kile Jozaama pu yere li kaan pu mu kabanugo kulogoo ki ni. ² Lee bi Yohana Batizelipye ta w'a Shovoo wu kapyegee ki beeri kaa logo na wu yaha kaso wu ni. Wee tuun wu ni a w'i wu kalaapiire ta tun wu mu na pu she wu yege na: ³ «P'a Shovoo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu wati naha wii?» ⁴ A Yesu di pu no sho na: «Y'a lemu naa, na yemu nuri ge, yi she lee paari Yohana mu na: ⁵ Fyennee wa naa, faanna di jaari, togo fee di juuro, tudunmo di nuri, xuu di jeni, Kile Jozaama p'i yu la baa fee mu. ⁶ Sipya wemu juuro ya kyeege ne na we, weefoo ne duba pya.» ⁷ Ba Yohana wo kalaapiire t'a kari we, a Yesu di no kon na yu ni sipyire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a she wii siwaga ki ni we? Kafeege ya wahagaanra lemu jeri ge, lere ya? ⁸ Wee tuun wu ni yee d'a she naha wii we? Fazaaya fo ge? Ga piimu p'a fazaaya leni ge, pee ya daa saanna piyeye ni. ⁹ Yee d'a she naha wii we? Kile tudunmo ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pele Kile tudunmo na. ¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na:

«Li wii, n'a na tudunmo we tun ma jahagbaa na

wu ma koo li yaa yaha ma naha na.»*

¹¹ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pele Yohana Batizelipye na we. Ga lee be na fugba saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhefenhene ya pele wu na. ¹² Na co Yohana Batizelipye wo Kile Jom pu yere li na, fo na pa no nime na, yatenwaya na fugba

* 11:10 Malaki 3:1

saanra t'a daa. Piimu p'a yatenyē waha ge, pee p'a ti taa. ¹³Kilē tudunmōo pu beeri, na fara Kilē tudunmōo Musa wo saliya wu na, pee beeri ya fugba saanra ti kaa jo, fo na pa no Yohana Batizelipye wo tuun wu na. ¹⁴Yi bu da yi na giin di yi naha ce, Kile tudunmōo Eli wemu wo ba kaa l'a fenhē jo ge, Yohana wu jē wee Eli we. ¹⁵Wemu na logo ge, wu logo.

¹⁶«Nē na já nijnaa wo sipyii pii taanna ni jōgo yē ni wē? Pu jē ba nōhōpiire ta jē wē, temu ya tiin pinnere kpēenge na ge, na pu kaafēe pyi: ¹⁷«Wēe ya faangaa wi yee mu, yee di ya ta xōnhō wē. Lee kadugo na a wēe di yamehēe su yee mu yee di ya ta yiye nijnaara yahana yaha wē.» ¹⁸Bani Yohana ya pa, wu ya li wē, w'i ya gbuu wē. A p'i jo na: «Jina wu jē wu ni.» ¹⁹A Sipya Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a p'i jo na: «Lajehere fōo ni gba fōo wu jē we ná we. Fanhafēe wari shōvēe ni jurumupyii pii bē wo najii wu jē wii.» Ga kajii ya kan Kilē wo fungōngō fēere ti mu wu kapyēgee ki gbōoro ni.»

*Kulogoo kiimu k'a Yesu jomō pu she ge
(Luka 10:13-15)*

²⁰Ayiwa, Yesu ya wu kakanhanjaa nigbōhōo ki fanha pye kulogoo kiimu ni ge, a wujō kon na kee kaa yu. Bani kee kulogoo ki shēen ya ta sōo na daajēe jo pu wo jurumu wu na wē. A w'i jo: ²¹«Bōngō ki wa yee Korazen shēen wogō! Bōngō ki wa yee Betsayida shēen wogō! Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidon kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajēe jo, na pu jurumu wu yaha l'a mō, na bōroyo le puyē na, shōonrō ni. ²²Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Tiiri ni Sidon wo kanhama keree na ba bōrō yee wogoo ki na kiiri wu cagōngō. ²³Mu do Kaperinōmō? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi de! Mu da ba dirige fo Jahaneme we ni. Bani kakanhanjaa kiimu k'a pye mu ni ge, kee da ba bye Sodōmu kulo li ni, nime bi da li ta li na jē sanha. ²⁴Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo Sodōmu wo kanhama pu na ba bōrō mu wo pu na kiiri wu cagōngō.»

*Yesu w'a ḡmōnō kaan
(Luka 10:21-22)*

* 12:7 Oze 6:6

²⁵Wee tuun wu ni a Yesu di jo: «Na To Kile, fugba ni jije ki Kafōo, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii ḡmōhō fungōnyō fēe ni kalaagbō fēe na, na ki she nōhōpiire na. ²⁶Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu. ²⁷Nē To w'a keree ki beeri le nē keje ni. Wa shishiin ya Kile Ja wu ce wē, fo To Kile wu yē nigin. Wa shishiin bē di ya To Kile ce wē, fo wu Ja wu yē nigin, ni wu la jē wu To wu she sipya wemu na ge. ²⁸Y'a ma na mu, yee piimu beeri p'a kanha, tuguro di jē yi juyō ni ge; nē na ḡmōnō kan yi mu. ²⁹Yi na wo zhu wu taha yi katiye ni, y'i yere nē di da yi kalaa, yi zōlōo pu na tifahama ta. Bani nē juyō k'a peji, nē luu bē d'a taan. ³⁰Nē wo zhu wu ya dugo wē, fanha bē di jē nē wo tuguro ti ni wē.»

12

*Yesu ya yemu jo cadeenge ki keree na ge
(Marika 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹Carja ka Yesu ni wu kalaapiire t'a pa doroo shinma kereye ya te ni. Kee carja k'i bi bye Yawutuu pu wo cadeenge ka. Lee bi xuugo ta wu kalaapiire ti na, a pee di shinma seye ya kon, na ganha na yee wo pya wu wo na guri. ²Ba Farizheen p'a lee ja wē, na Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeenge ni-i ge, go lee mu wo kalaapiire t'a byi me!» ³A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nōhōmōo pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa-i gē? ⁴W'a jé Kile-peenge puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na wee lo. A wu ni wu tahama-nōhōmōo p'i she wee li. Na ta watii bi li wee buuri we ni, ni saraya naha shōonrivee pu yē bē wē. ⁵L'a ka saliya wu ni na saraya naha shōonrivee pu ma kapyēge pyi Kile-peenge pugbōhō ki ni cadeenge ni; lee di jē kakuunō wē. Ta yee sanha lee bē kalaa wē? ⁶Na ta wa di wa naha wemu ya ye Kile-peenge pugbōhō ki na ge, di yee jo yi mu. ⁷«Y'a juyō jaari yiye na, nē wa lee feni, na toro saraya tāan.» ⁸Yee da bi pee jomō pe kōri ce de, yee bi da jaagi shan pii sipyii pii na tawaga ni wē. ⁹Bani Sipya Ja wu jē cadeenge ki bē Kafōo.»

*Yesu ya ná kewaga fōo wa cuujō
cadeenge ka ni
(Marika 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ A Yesu di yiri wà, na gari na she jé pu Kile-ɓeɓe puga ka ni. ¹⁰ Lee bi ná wa ta wà wu keɓe ke na waha. A sipyii p'i Yesu yege na: «Na sipya cuuɗo cadeenge ni, ta lee ya saha?» P'a yee jo bani pu bi giin p'i kaɗuɗo sha p'i wu tɔɔgo le. ¹¹ Ga, a Yesu di pu pye: «Dubya nigin pe bu she da wa mu yee ni, a wee dubya w'i do wege ni cadeenge ni, ta wufɔɔ da zhe wu wolo we?» ¹² Ta sipya ya ye fo na she ganha dubya na we? Lee wuu na do, na kasaana pye cadeenge ni, lee ya ɗo.» ¹³ Wee tuun wu ni a Yesu di ná wu pye: «Ma keɓe ki sanha!» A wu keɓe ki sanha, a k'i juuɗo ba keki ɗe we. ¹⁴ A Farizheen p'i foro, na she puyɛ ɗa, kɔnho p'i gbogana sha Yesu na.

Kile ya kapyebye wemu ɗaha bulo ge, wee ɗe Yesu

¹⁵ Ba Yesu ya lee ce we, a w'i yiri wee xuu wu ni. A sipyijehemɛɛ di daha wu feni. Piimu pu bye ni yama ni ge, a Yesu di pee beeri cuuɗo. ¹⁶ Ga, a wu yi jo na waha pu mu na wee ɗe sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu we. ¹⁷ Lee ya pye mu kɔnho Kile bi yemu jo Kile tudunmɔɔ Ezayi ɗo na ge, yee ɗo di fa na:

¹⁸ «Na kapyebye wu we, ne wemu ɗaha bulo ge.

Na nidaan wo we, wu kaa l'a dan na ni fo xuuni.

Ne na ba na Munaa li tirige wu na.

Wu na ba shi wusama kalaa tiime keree ni.

¹⁹ W'a da ba nakaara pyi we.

W'a da ba nama koon we.

Sipya wa shishiin wa da ga wu mujuu logo kakuutoroyo ni we.

²⁰ Wahagaan lemu ya kuri ge,

w'a da ga lee sana kegi we.

Sokinna wemu kpeenge ya jin wà ge,

w'a da ga wee sama fugi we.

Mu w'a da ba bye fo na she tiime pu pye p'a se ta.

²¹ Shi we beeri na ba wu pye pu tadarja.»*

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

(Marika 3:22-30; Luka 11:14-23)

²² Lee kadugo na a p'i ba wu mu ni ná wa ni, jinaa pu bye wu ni, wee bye fyɛn, na noho pye bobo. A Yesu di wu cuuɗo.

A wu já na ɗaa, na yu be. ²³ A lee di bye kakanhana sipyiiire ti beeri mu, a p'i ganha na yu na: «Ta we ya sii me saannaa Dawuda Ja wu we?» ²⁴ Ga ba Farizheen p'a yee logo we, na jo: «Jinaa ɗuɗɔɓɔ Belizebuli fanha ni we ná we ya jinaa pu kori.» ²⁵ Ga, a Yesu di pu fungonyo ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyɛegi. Kulo beeri, kelee puga beeri, ki sipyii bu yiri puyɛ kaa na, kee na gyɛegi. ²⁶ Shitaanni di bu yiri na Shitaanni wa kori, li ɗe kanna Shitaanni w'a yiri wuyɛ kaa na. Shitaanni di bu yiri wuyɛ kaa na, wu saanra ti na bye dii kyɛegi baa we?» ²⁷ Ni yee wa yu na jinaa ɗuɗɔɓɔ Belizebuli baraga ni ne jinaa pu kori, wee tuun wu ni yee wo sipyii piimu p'a pu kori ge, pee di pu kori jɔgo baraga ni we? Yee wo sipyii puyɛ pyaa ki da ba kiiri kan yee na. ²⁸ Ga ne bu da ne na jinaa pu kori Kile Munaa li baraga ni, lee w'a li sheɛ na Kile saanra t'a no yee na.

²⁹ «Wa na já pye dii na jé fanhahɛheɗe fɔɔ puga, di wu ɗanmuyo kuu na ta ma ya fɛnhɛ wu ɗo-ɛ we? Ga ma bu fɛnhɛ wu po, ma na já jé puga ki ni na ɗanmuyo yi kuu.

³⁰ «Sipya wemu ɗe ne jii we, ne pen wu ɗe weefɔɔ. Sipya wemu ya ne teri na sipyii pu pinneɛ we, weefɔɔ ya pu caaga. ³¹ Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu jo sipyii ya jurumu wemu beeri pyi, na fanhara temu beeri pyi Kile na ge, kee beeri na já yafa pu mu. Ga wa bu Fɛfɛɛɛ Munaa li fanha, wufɔɔ da lee wo yafa ta bada we. ³² Sipya sipya w'a joguumo jo wá Sipya Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fɛfɛɛɛ Munaa li mege kyɛegi, weefɔɔ da lee wo yafa ta naha ke kɔɗo ke na we, w'i da li yafa ta laxhara be ni we.

Ki yaseye feni p'a tige ceni

(Luka 6:43-45)

³³ «Tige kemu bu ɗo, ki yaseye be na ɗo. Tige kemu bu golo, ki yaseye be na golo, bani ki yaseye feni p'a tige ceni. ³⁴ Yee piimu p'a kolo ba matɛɛɛ ɗe-ɛ ge, dii yee di da já kafila nizaama jo we? Bani lemu l'a sipya zo we ɗi ge, lee l'a foro wu ɗo ke ni.

³⁵ Sipya w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayahaɗa ni; sipyikuuɗo di yaku-uyo kilee na yeege ki yakuuyo tayahaɗa ni.

³⁶ N'a da yi jo yi mu jo sipyii ya jogaɗo pemu beeri yu ge, pu na ba yege yee beeri na kiiri wu cagɔɗo. ³⁷ Kiiri na ba gon ma na, na

* 12:21 Ezayi 42:1-4

kajii kan ma mu na saha ni ma njɔjomo pu ni, kelee na ma jaagi na saha ni ma njɔjomo pu ni.»

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(*Marika 8:11-12; Luka 11:29-32*)

³⁸ Ayiwa, a saliya karamɔgɔlɔɔ pii, ni Farizheɛn pii di Yesu pye: «Karamɔgɔ, wɛɛ funɔŋ ki wa m'a naha sheshɛɛre kakanhana la pye ma she wu na.» ³⁹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Nijnaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye jɔmɛɛ baa fɛɛ ge, pee p'a naha sheshɛɛre kakanhana shaa, ga la shishiin da zheɛ pu na we, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le. ⁴⁰ Ba Zhonasi ya ta caya taanri ni piye taanri fya nagaŋa ki funɔŋ ni we,* mu Sipya Ja wu be da ba da caya taanri ni piye taanri jɔŋɛ ke ni. ⁴¹ Ninive sheɛn na ba yiri na nijnaa wo sipyii pii jaagi kiiri wu cagɔngɔ caŋa, bani Ninive sheɛn ya daajɛŋe jo pu wo jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yere li baraga ni.* Na ta wa di jɛ naha wemu ya ye Zhonasi na ge. ⁴² Kiiri wu cagɔngɔ, Seba fiige ki Saanzhɔ* wu na ba yiri wu nijnaa sipyii pu jaagi, bani wee ya pa na yiri jɔŋɛ ki tehene na. Kɔnhɔ wu ba saannaa Solomani wo fungɔngɔ fɛɛre jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pele Solomani na ge!

Jina na kuri jé sipya ni
(*Luka 11:24-26*)

⁴³ «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, tɛye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na taŋmɔŋɔ shaa, ga w'i da ki ta we. ⁴⁴ Wee tuun wu ni w'a jo wuyɛ funɔŋ ni na: «Na puga kemu ni nɛ foro ge, n'a da guri da se kee ni.» W'a guri kari, na she kee puga ki niwaga ta p'a ki pɔ fɛɛfɛɛ, na ki keme xuuni. ⁴⁵ Wee tuun wu ni w'a gari na she ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyɛ pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wà. Lee funɔŋ ni wee sipya we wo taxɔgɔ na ba golo na toro taashiine li be tàan. Mu shiin l'a da ba bye nijnaa wo sipyikuuyo ye be wo shizhaa na.»

Jɔgɔ ye pu jɛ Yesu nu ni wu cebooloo pu we?

(*Marika 3:31-35; Luka 8:19-21*)

⁴⁶ Ayiwa, na Yesu yaha wu na yu ni sipyiire ti ni, a wu nu we, ni wu ceboronamaa p'i nɔ,

na yere kpɛɛnge ki na. Pu funɔŋ ki bye p'i jo ni wu ni. ⁴⁷ A sipya wa di Yesu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpɛɛnge ke na, pu funɔŋ ki wa p'i jo ni ma ni.» ⁴⁸ A Yesu di wee jɔ shɔ na: «Jɔgɔ ye pu jɛ nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu we?» ⁴⁹ Ba w'a yee jo we, na keŋe she wu kalaapiire ti na, na jo: «Nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu piiri naha. ⁵⁰ Nɛ To we wu jɛ fugba wu ni ge, sipyaa sipya w'a wee wo jidaan pyi ge, wee wu jɛ nɛ ceborona, ni nɛ ceboroshɔ, ni nɛ nu.»

13

Talɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge

(*Marika 4:1-9; Luka 8:4-8*)

¹ Kee caga kiye pyaa a Yesu di foro puga ki ni, na gari na she diin Galile Gba wu jɔ ki na. ² A sipyijehemɛɛ di ba binne, na wu maha fo w'a jé tiin korɔgɔ ka ni. A sipyiire ti beeri di yere lɔhɔ ki jɔ ki na. ³ A wu ganha na keree nijehɛŋɛ ye pu mu taleŋɛ ni. A wu jo: «Caŋa ka ná wa ya foro na kari wu tege ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. ⁴ Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tege ki jɔ na. A shazheere di ba tee jo. ⁵ A ta di do faaga jɔŋɔ ni pogoo kii ni. A tee di weri fin, bani pojehere bye wà we. ⁶ Ba caya y'a pa yeree we, a t'i fanhaŋa, na waha, bani nire tatii bye ti na we. ⁷ A nuguro ta di do xhuyo niŋɛ ni. A xhuyo y'i ganha na lɛgi, na ba ti co, na ti li. ⁸ A nuguro ta di do nijɛŋɛ na. A tee di fin, na le na pya le. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.» ⁹ Ba w'a yee jo xɔ we, na jo: «Wemu na logo ge, wu logo.»

Yesu taleŋɛ ki kajuu jɔŋɔ
(*Marika 4:10-12; Luka 8:9-10*)

¹⁰ Lee kadugo na a Yesu kalaapiire t'i fuloo wu na, na wu pye: «Naha na mu di yu ni sipyiire ti ni taleŋɛ ni we?» ¹¹ A Yesu di pu pye: «Na fugba saanra ti wo ŋmɔhɔɔ ti ce, yee mu lee ya kan. Ga ti je wu ya ta kan pii mu we. ¹² Bani la jɛ wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara lee na, l'a jehɛ wu mu. Ga la jɛ wemu mu we, ali nifenhefenhene lemu be li jɛ wu mu ge, li be na zho wu na. ¹³ Lee wuu na nɛ yu ni pu ni taleŋɛ ni,

* 12:40 Zhonasi 2:1 * 12:41 Zhonasi 3:5-10 * 12:42 1 Saannaa 10:1-10; 2 Caŋajehɛɛ Jomɔ 9:1-9

bani pu wa na wii, p'i ya yaaga jaa we. P'a niwegee shaan, p'i ya yi nuri we, p'i ya yi njaha be ceni we. ¹⁴Kile tudunmoo Ezayi ya yemu jo pu shizhaa na ge, yee no ya fa na:

«Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi njaha ce we.
Yi na ba jii taan, na wii,
ga y'i wa da yaaga be ja we.
¹⁵Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.
P'a pu niwegee to, na pu jii to.
Pu funno ya pye p'i ja pu jii ki ni we,
p'i logo pu niwegee ki ni we,
p'i yi njaha ce pu fungonyo yi na we.
Lee funno ni pu da ba ne mu,
konho ne pu cuuno we.»*

¹⁶Ga yee kunni, yee je duba nagoo, bani yee jii ki wa jaa, yi niwegee k'i nuri. ¹⁷Can na n'a da yi jo yi mu, lemu yee wa jaa ge, Kile tudunmoo nijehemee ni sipyiiimee nijehemee pii funno ya pye na lee ja, ga p'i ya li ja we. Yemu yee wa nuri ge, pu funno ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo we.

Yesu ya nuguro ti wo talene li kori jo
(Marika 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸«Ayiwa, yi niwegee shan ni nuguro ti wo talene li kori wu ni. ¹⁹Piimu p'a fugba saanra ti jom pu nuri, p'i ya pu njaha ce-ε ge, pee je ba koo no nuguro je we. Shitaanni na ba pee jom pe wolo pu funyo ni. ²⁰Faaga wo nuguro ti je piimu ge, pee na jom pu logo, na pu co tovuyo na ni fundanga ni. ²¹Ga nire di je pu na we, p'a bye pu da mo lee ni we. Conrom bu wa ta, kelee sipyii bu daha wu feni na gana pee jom pe wuu na, wu juno na wakaraa kyeeji. ²²Khuyo ni je wo nuguro ti je piimu ge, pee na jom pu logo, ga ke konjo ke wo funzhakeree ni naafuu la piinje na pu conri fo pu da nagoo pye we. ²³Nijenje wo nuguro ti je piimu ge, pee na pe jom pe logo, na pu njaha ce. P'a nagoo nijehemee pye. Pile la ma pyaa xhuu nigin (100) pye, la ma kelee gbaara (60) pye, la ma kelee taanri (30) pye.»

Yesu ya talene la jo jakuuno shizhaa na.

²⁴Ayiwa, a Yesu di talene la be jo pu mu na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Na wa w'a yashi nijeme wa wu tege ni. ²⁵A wee na wu pen di ba yiri nibiige

ka ni, na sipyii pu beeri yaha pu na njumoo. Na kemu k'a foro alikama feni ge, na she kee jakuuno ki wo pya wa wa alikama wu te ni, na gari. ²⁶A alikama wo fin, na ba seye pye. A jakuuno ki be di foro yere. ²⁷A tege ki kafoo wu wo kapyeyii p'i ba wu pye: «Wu kafoo, ta yashi nijeme be mu ya wa ma tege ki ni we? Ke jakuuno ke d'a yiri mii we?» ²⁸A wu pu no sho na: «Ne wo pen wa w'a le pye.» A kapyeyii p'i wu pye: «Ta ma funno ki wa wu she kee jakuuno ke koonji?» ²⁹A wu jo: «Ahayi, ne fyagi jo yee bu she kee koonji, yi ganha bu da alikama wu be koonji we. ³⁰Yi yi beeri yaha wa y'i binne le. Yaloo ti loduun ba no, wee tuun wu ni ne na ba yi jo yaloo ti lvee pu mu jo pu fenhe jakuuno ke kon folo, p'i ki po, p'i ki sorogo, pu bu xho p'i alikama wu keme le na koon le ni.»»

Yesu ya talene la jo mutaridi pile shizhaa na

(Marika 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹Lee kadugo na a Yesu di talene la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra t'a foro mutaridi pile feni. A na wa di li lo nugi wu tege ni. ³²L'a cere foro yashi wusama beeri taan, ga li bu fin tuun wemu ni, l'a bele na toro naxhoo wu tiye yi saya beeri taan. L'a jeri tige fo shazhere na ti shiire terti ki geye na.»

Yesu ya talene la jo buuri shizhenhere shizhaa na
(Luka 13:20-21)

³³Ayiwa, a Yesu di talene la be jo pu mu sanha na: «Fugba saanra ti je ba buuri shizhenhere je we. Cee wa ya tee le wu farani mye kiloo kelee shuun ni kaguro (25) ni na tonho, a wu beeri di yiri.»

Yesu wo talenge ki kajuu juno
(Marika 4:33-34)

³⁴A Yesu di pe jom pe beeri jo sipyii ni mu talenge ni. Wu bi yu ni pu ni talene baa we. ³⁵W'a lee pye konho Kile tudunmo w'a bi yemu jo ge, yee no di fa na:

«Ne na ba yu ni pu ni talenge ni.

Keree kiimu k'a bi njomho

fo konjo ki yaaduun wu ni ge,

ne na ba kee yu pu mu.»*

Yesu ya jakuuno ki wo talene li kori jo

* 13:15 Ezayi 6:9-10

* 13:35 Zaburuu 78:2

³⁶ Ayiwa, a Yesu di sipiyire ti yaha wà, na gari puga. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Nakuuṅo ki k'a foro tege ki ni ge, lee talene le kōri jo wù mu.» ³⁷ A Yesu di jo: «Wemu w'a yashi nijeme wu wá ge, wee j̄e Sipyá Ja. ³⁸ Tege ke, kee j̄e koṅo ke yashi nijeme we, wee j̄e fugba saanra ti wo nagoo pee. Nakuuṅo ke, kee di j̄e Shitaanni wo nagoo pee. ³⁹ Pen wemu w'a j̄akuuṅo ki pya wu wá ge, wee j̄e Shitaanni wuye pyaa. Yalōro ti lōduun we, wee j̄e koṅo ki taaxō le. Yalōro ti lōvee pee, pee j̄e melekee. ⁴⁰ Ba sipya ma j̄akuuṅo kōṅgi, na ki wá me na ni wē, mu l'a da ba bye koṅo ki taaxō li ni. ⁴¹ Piimu beeri p'a sipyii pu j̄uṅo kyeeḡi n'a daa wu na, ni piimu p'a kakuuṅo pyi ge, Sipyá Ja wu na ba wu melekee pu tun p'a she pee sipyii pii beeri niḡe wolo wu wo saanra ti ni, ⁴² na pu wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na meheē suu wà, na ganhaa kuri. ⁴³ Ga piimu p'a pye sipyitiimeē Kile mu ge, pee na ba j̄i pu To wu saanra ti ni ba caṅa j̄e wē. Wemu na ye logo ge, wu yi logo.»

Yesu ya talene lemu jo naafuu niḡmōhōmō shizhaa na ge

⁴⁴ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti j̄e ba naafuu j̄e wē, naafuu wemu w'a ḡmōho tege ka ni ge. A ná wa di wu j̄a, na guri wu ḡmōho sanha. A wu fundanga wo di she wu keḡe yaḡmuyo beeri pere, na ba kee tege ki shō.»

Yesu ya talene lemu jo kuun shizhaa na ge

⁴⁵ A Yesu di jo sanha na: «Fugba saanra ti j̄e ba kuun perevō j̄e wē, wemu ya kuun nizaama shaa ge. ⁴⁶ Ba w'a kuun peewa wo wa j̄a wē, a wu wu keḡe yaḡmuyo beeri pere, na she wee kuun wu shō.»

Yesu ya talene lemu jo fyaa j̄o wu shizhaa na ge

⁴⁷ A Yesu di nugo jo sanha na: «Fugba saanra ti j̄e sanha be ba j̄o j̄e wē, sipyii ma wu wá gba lōho ni, na fyaa tuuyo beeri co. ⁴⁸ Ba j̄o w'a j̄i wē, j̄owaa pu na wu yeege shan gba wu j̄o ki na. P'a diin, na fyaa pu shōnri. P'a fyacemē pu le pu yerēye ni, na niguuyo yi wá. ⁴⁹ Mu l'a da ba bye koṅo ki taaxō li ni. Melekee p'a da ba sipyisaamaa pu shōnri na wolo sipyikuuyo yi ni. ⁵⁰ P'a sipyikuuyo yi wá kanragaa na ki ni. P'a ganha na meheē suu, na pu ganhaa kuri wà.»

Kaforjō ni kaleḡee keree

⁵¹ Lee kadugo na a Yesu di pu yege na: «Ta yee ya kii keree kii beeri naha ce?» A p'i jo: «Uun.» ⁵² A wu pu pye sanha na: «Ayiwa, saliya karamōgo wa beeri w'a kalaa fugba saanra ti keree ki ni ge, wee ya foro puga fōo wa feni wemu ya kaforjō ni kaleḡee taa na foro wu naafuu tayahaṅa ni ge.»

Nazareti sheen ya dà Yesu na wē

(*Marika 6:1-6; Luka 4:16-30*)

⁵³ Ba Yesu ya taleneē ki jo xō wē, na laha wee xuu wu ni. ⁵⁴ Kulo lemu ni w'a le ge, a wu gari wà, na she sipiyire ti j̄o kōn na galaa Kile-peḡe piyēye yi ni. A lee di bye pu mu kakanhana, a p'i ganha na yu na: «Mii wu d'a te fungongo fēere te ta wē? Dii wu d'a pye na jani kii kakanhaṅa kii na wē. ⁵⁵ Ta wu j̄e me menizhe ná wu ja wu wē? Ta wu nu be wu j̄e me Mariyama wē? Ta wu ceboronamaa be pu j̄e me Yakuba, Yusufu, Simō ni Zhude wē? ⁵⁶ Ta wu ceboroshaa pu beeri be pu j̄e naha wù niḡe ni wē? Wu d'a yiri mii ni ke fanha ke beeri ni wē?» ⁵⁷ A kee keree kii di pu pye pu ya dà Yesu na wē. A Yesu di pu pye: «Kile tudunmō ya peḡe taa xuu beeri ni, fo wuye pyaa kulo le, ni wuye pyaa puga ke.» ⁵⁸ A w'i bye wu ya kakanhaṅa niḡheḡe pye wà wē, bani pu ya dà wu na wē.

14

Herōdi hakili ya wureḡi

(*Marika 6:14-16; Luka 9:7-9*)

¹ Wee tuun we ni gbafeneere Herōdi Antipasi|Herōdi ya Yesu kaa logo. ² A wu wu kapyebyii pu pye: «Yohana Batizelipye wu j̄e wē ná wē, wee w'a sii wii. W'a j̄e na foro xu ni, lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhaṅa kii na.»

Yohana Batizelipye xugana

(*Marika 6:17-29*)

³ Ayiwa, Herōdi bi pu pye p'a Yohana co, na shōnhōyo le wu na, na wu le kaso ni. Wu ceborona Filipe shō Herōjasi wuu na Herōdi bi lee pye. ⁴ Bani Yohana bi li shee wu na na: «Li ya ta saha mu wu we cee we leḡe wē.» ⁵ Herōdi funṅo ki bye na Yohana gbo, ga wu bi fyagi sipiyire ti na, bani pee bi Yohana jateni Kile tudunmō.

⁶ Lee be na, a Herōdi wo cazege caṅa ki wo kalene l'i ba nō, a Herōjasi poro fuceere

l'i yiri na xhōnhō sipiyirilee pu jahagbaa na. A lee di sii taan Herōdi ni, ⁷fo w'a kaa fuceere li mu na li bu yaaga beeri jeeeri wee mu, na wee na kee kan li mu. ⁸Li nu wu wo nojomō funjō ni, a fuceere l'i Herōdi pye: «Yohana Batizelipye juṅṅ taha yaaga ka na ma kan nahame na mu!» ⁹A lee di saan wu jaha tanha. Ga na wu yaha w'a kaa na xō wu sipiyirilee pu jii na, a wu juṅmuu li ju yaha fuceere li mu. ¹⁰A wu wa yaha kari w'a she Yohana juṅṅ ki kōn kaso wu ni. ¹¹A p'i ba ni ki ni, na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceere li mu l'a she gan li nu wu mu. ¹²A Yohana wo kalaapiire t'i she wu nixhugo ki lo na she le, na xhō na she yee jaha jo Yesu mu.

Yesu ya yalige kan sipyii kabōfoṅṅō kaguro mu

(*Marika 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14*)

¹³Ba Yesu ya yee logo we, a wu jé kōrōḡo ka ni, na yiri wee xuu wu ni, na laha sipyiire ti tāan na kari sipōṅṅō ki xuu wa ni. Ga, a sipyiire t'i wee xuu wu ce. A p'i foro kanha ni ni, na gari tōḡḡo na Yesu feni. ¹⁴Ba Yesu ya foro kōrōḡo ki ni we, na pee sipiyjehemee pu ja, a pu njjaara di jé wu ni. A wu pu yama fee pu cuuṅṅ. ¹⁵Ba yakōḡo k'a pa nō we, a Yesu wo kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Caṅa k'a xō toro, wèe di jē sipōṅṅō ni naha. Sipyiire ti yaha kōnhō p'i she yaligee sha shō kulogoo ki ni.» ¹⁶A Yesu di pu pye: «Pu ya yaa na kari we, yiye pyaa ki yalige kan pu mu!» ¹⁷Ga, a p'i wu pye: «Buuri juṅṅ kaguro ni fya shuun ye wu jē wèe mu naha.» ¹⁸A Yesu di pu pye: «Yi pa ni yee ni naha!» ¹⁹Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye na pu tiin japurege ki ni. A wu yee buuri juṅṅ kaguro ni fya shuun wu lo, na naha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhō na yee buuri juṅṅ yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, a pee di wu kan sipyiire ti mu. ²⁰A pu beeri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee saja keme fo na saganjaa ke ni shuun jii. ²¹Pee yalilimee pii bye sipyii namaa kabōfoṅṅō kaguro (5.000) shi, cèe ni nōhōpiire niḡe jē we.

Yesu ya naari gba lōhō juṅṅō ni
(*Marika 6:45-52; Yohana 6:15-21*)

²²Ba p'a xō we, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jé kōrōḡo

ki ni, p'i gba wu kōn wu jaha na, yani wu sipyiire ti yaha ge. ²³Ba w'a pu yaha xō we, na dugi kari faaboboṅṅō ki na wu ye nigin, na she Kile jeeeri. A piige k'i ba wō na wu yaha wu ye wà. ²⁴Kōrōḡo ki bi lii na xō kōḡo ki na. A lokuruyo di ganha na ki sani, bani kafēge ki bi jirini pu na. ²⁵Xhupee meheē suduun wu ni, a Yesu di ganha na jaari lōhō ki juṅṅō ni na se wu kalaapiire ti yiri. ²⁶Ba kalaapiire t'a wu ja wu na jaari lōhō ki juṅṅō ni we, a pu jaalaa di yiri fo xuuni. A p'i ganha na yu: «Yafugunō li jē le!» A p'i fya fo na sipyaa waa. ²⁷Ga taapile ni a Yesu di pu pye: «Yi yi logoo ki waha, ne wu wa, yi ganha bu da vya we!» ²⁸A Pyeeri di jo: «Kafō, ni mu wu w'a sii wii, na pye na be di jaari she ma yiri lōhō ki fugba ni.» ²⁹A Yesu di wu pye: «Ta ma!»

A Pyeeri di foro kōrōḡo ki ni, na ganha na jaari na se Yesu yiri lōhō ki fugba ni. ³⁰Ga w'a pa kafēge ki ta k'a pele ge, na fya. A wu jō kōn na diri lōhō ki ni, na sipile wá na: «Kafō, na shō!» ³¹Taapile ni a Yesu di wu keḡe yeege na wu co, na wu pye: «Mu wo n'a daa w'a kanha cère ba! Naha na ma d'a maye kaala we?»

³²A pu shuun wu beeri di jé kōrōḡo ki ni, a kafēge k'i yere. ³³Ayiwa, piimu p'a bye kōrōḡo ki ni ge, a pee di nuguro sin Yesu fee ni, na wu pele na wu pye: «Can na Kile Ja mu ya siil!»

Yesu ya yama fee cuuṅṅō Zhenezareti fiige ki ni

(*Marika 6:53-56*)

³⁴A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kōn, na nō Zhenezareti fiige ki niḡe ki na. ³⁵A wee xuu wu wo sipyii p'i Yesu ce. A p'i wu kaa caaga taga wee xuu wu beeri círi, fo sipyii pu na pu yama fee pu tugoo na ma. ³⁶A p'i Yesu jeeeri na wu yere p'i gbōn ye wu fadegēge ke na. Sipyii piimu beeri p'a kpon ki na ge, a pee beeri di juuṅṅō.

15

Kalaa wemu w'a ta wù sefelee pu mu ge
(*Marika 7:1-13*)

¹Farizheen p'a, ni saliya karamōḡolōō pii bi yiri Zheruzalemu ni na pa Yesu yiri. A pee di ba wu yege na: ²«Naha na mu wo kalaapiire t'i wèe sefelee pu wo kalegee ki kyeege we? Pu ba da li, pu da pu keye je we.» ³A Yesu di pu pye: «Yee do? Naha na yee di Kile wo jōmeheē ki kyeege yi wo kalegee

ki feni wê? ⁴ Kile ya jo: «Ta ma to ni ma nu pele.» W'a jo sanha na: «Wa bu joguuma jo ni wu to kelee ni wu nu ni, na weefo ya yaa na wu gbo.» ⁵ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya beeri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Ne bi da ja na naafuu wemu taga mu tege ge, wee ya kan xo Kile mu.» ⁶ Na li je nige fanha kaa weefo juwo ni wu wu to kelee wu nu wu tege we. Lee funjo ni yee ya Kile jom pu pye juwo baa, na daha yiye pyaa wo kalege feni. ⁷ Yee shuun shuun jovee piiri! Kile tudunmoo Ezayi ya kapaŋaa kiimu jo yee shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a bi jo:

⁸ «Noyo ye ni pii sipyii pii ya ne pele,
ga pu zoloo d'a lii ne na fo xuuni.

⁹ Tawaga ni p'a ne pele,
pu wo kalaa w'i je sipyii wo jomehe
ye.» *

*Keree kiimu k'a sipya norogo ge
(Marika 7:14-23)*

¹⁰ A Yesu di sipyii ti yiri, na pu pye: «Yi niweege shan y'i ye logo! ¹¹ Yaaga kemu k'a jin sipya jo ni, na se ma funjo ke ni ge, kee ya sipya norogo we. Ga lemu l'a foro sipya jo ke ni ge, lee l'a wu norogo.» ¹² A Yesu wo kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Go m'a li ce na ma jom p'a waha Farizheen pu na ge?» ¹³ A wu pu pye: «Tige beeri ki je ne fugba To Kile we ya ta ki nori-i ge, yee beeri na ba goongi laha wa. ¹⁴ Yi pu yaha wa, fyenneme pu je pii, na fyenneme pii wo kagaanga co. Fyen wa bu fyen wa kagaan co, pu shuun wu beeri na do wege ni.» ¹⁵ A Pyeri di jo: «Lee talene le kori jo wu mu.» ¹⁶ A Yesu di jo: «Yee be sa! Yee sanha sii fungongo fere ta-e ya? ¹⁷ Ta yee ya li ce na yaaga yaaga k'a jin sipya jo ni ge, ma yacere le ni kee ma je, lee kadugo taan na ba she foro yaara tashenge ke ni we? ¹⁸ Ga lemu l'a foro sipya jo ke ni ge, wu zo we ni lee ya foro. Lee l'a sipya norogo. ¹⁹ Sipya zo we ni fungonkuuyo ye ya foro ma na jo sipyigbuu, dadoro, cessaara ni namazhaara, ni nagaara, ni kafineye, ni mekyeegere. ²⁰ Kee keree kii k'a sipya norogo, ga na li ni kejebaaya ni, lee ya sipya norogo we.»

*Shi watii shen cee wa ya da Yesu na
(Marika 7:24-30)*

²¹ Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Tiiri ni Sidon fiige ki ni. ²² Kana shen cee wa bye tiinne na kee fiige ki ni. A wee di ba Yesu mu, na mujuugbo wa na: «Kafoo, Dawuda Ja we, juwo jaari na na, jina wa wu je ne poro fuceere li ni, wee ya wu kana fo xuuni.» ²³ Ga Yesu ya ta wu jo sho ali ni kafila kaja nigin be ni we. A wu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu jeeri na wu wee cee we le koo ni, konho wu ganha ba xhuulo da jaari pu feni we. ²⁴ A Yesu di pu pye: «Ne ta tun piitiilee mu we, fo Izirayeli wo nagoo pu ye, pee piimu p'a piin ba dubyaa je-e ge.» ²⁵ A wee cee wu ba nuguro sin Yesu fee ni, na wu jeeri na: «Kafoo, na tege!» ²⁶ A Yesu di wu pye: «Li ya ta saha pu nohoiire yalige lo wa pobiire mu we.» ²⁷ A cee wu jo: «Yee wa can, Kafoo. Ga yalinahara temu t'a yiri pobiire ti kafoo wu tabali wu fugba ni, na dun jije na ge, pobiire ti wa tee li.» ²⁸ A Yesu di wu pye: «Cee we, ma n'a daa w'a pele. Kile wu li pye ma mu na saha ni ma jidaan ni.» A cee wu poro fuceere l'i juwo lee taapile li ni.

Yesu ya yama fee nijehemee cuwo

²⁹ Lee kadugo na a Yesu di yiri wee xuu wu ni, na gari Galile Gba wu jo na. A wu dugi tiin faabobojo ka na. ³⁰ A sipyii t'i ganha na ma wu mu ni yama fee tuuyo beeri ni: toroo nigin nigin fee, fyenneme, taa fee, boboo ni yama fee nijehemee piitiilee be. A p'i ba ni pee yama fee pu ni Yesu mu, a wu pu cuwo. ³¹ Ba sipyii t'a boboo pu jaa pu na yu, taa fee p'i juwo, toroo nigin nigin fee di jaari, fyenneme di jaa we, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i ganha na Izirayeli wo Kile wu sone.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabofono
shishere mu*

(Marika 8:1-10)

³² Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Pii sipyii pii jinaara ti wa ne ni, bani njaa je pu cana taanri wogo ne yiri naha, noyalige ka shishiin di je nige pu mu we. Ne funjo wa di pu kuugo wuu le koo ni, pu fanha ki pa she xo koo na we.» ³³ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Mii we di da yalige ta naha ke sipono ke ni di pii sipyii pii beeri jo sha we?» ³⁴ A Yesu di pu yege na: «Buuri juwo juu yi ya yee mu we?» A

* 15:4 Ekizode 20:12; 21:17 * 15:9 Ezayi 29:13

p'i wu jɔ shɔ na: «Buuri juyɔ gbarashuun ni fyabigee k'a.»³⁵ A wu sipyiire ti pye na pu tiin niŋe ki na. ³⁶ A wu xhɔ, na yee buuri juyɔ gbarashuun we ni fyagaa ki lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu. A pee di yi kan sipyiire ti mu. ³⁷ A pu bæeri di li na din. A kalaapiire t'i saganjaa gbarashuun ji buuri nukoroyo yi saya na. ³⁸ Piimu p'a kee yalige ki li ge, pee bye namaa kabɔfoŋɔ shishɛɛɛ (4.000), cɛɛ ni nɔhɔpiire niŋe jɛ wɛ. ³⁹ A Yesu di sipyiire ti yaha kari. Lee kadugo na a wu jɛ korɔgɔ ka ni na kari Magadan niŋe ki na.

16

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(*Marika 8:11-13; Luka 12:54-56*)

¹ Caŋa ka Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pii ya pa fulo Yesu na kɔnhɔ p'i wu taanna wii. A p'i wu pye na wu jaha sheshɛɛɛ kakanhana la pye pee nii na lemu ya yiri fugba we ni ge. ² A Yesu di pu pye: «Fugba we bu jaaŋa na foro caŋa d'a to xɔ, yee na jo na: «Zanha da ba jiga na wɛ.» ³ Fugba wu bu jaaŋa fo na wuu jimugujɔ na, yee na jo na: «Zanha ki da do nijaa.» Fugba wu wu jɛŋaa le, yee ya lee keree cɛ na shɔɔnri kiye ni. Ga yee di da jɛ we tuun we wu jaha sheshɛɛɛ ti kori cɛ we! «Nijaa sipyii pii p'a kolo, na nɔhɔ pye jɔmɛɛ baa fɛɛ ge, pee p'a jaha sheshɛɛɛ kakanhana shaa, ga la shishiin da zheɛ pu na we, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.» Lee kadugo taa a Yesu di pu yaha wà, na gari.

Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn pu wo buuri shizhenhere te

(*Marika 8:14-21*)

⁵ Tuun wemu ni Yesu kalaapiire ti bi gaanji gba wu kadugo yiri ge, a pu funŋɔ di wɔ pu ya ta buuri lɔ wɛ. ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi fungonyɔ ta! Y'a yiye kaseri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo buuri shizhenhere ti na!» ⁷ A p'i puyɛ pye na: «W'a ye yu, bani wɛɛ ya ta buuri lɔ wɛ.» ⁸ Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee cɛ na jo: «Yee n'a daa w'a kanha cɛɛɛ de! Naha na yee di yiye pyi na buuri jɛ yee mu-i wɛ? ⁹ Yee sanha sii ye jaha cɛ nime bɛ-ɛ ya? Nɛ buuri juyɔ kaguro wu kegi kegi sipyii kabɔfoŋɔ kaguro (5.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a

ji wɛ? ¹⁰ Nɛ buuri juyɔ gbarashuun wu kegi kegi sipyii kabɔfoŋɔ shishɛɛɛ (4.000) wu na ge, buuri wemu w'a kori ge, saganjaa juu wu d'a ji wɛ? ¹¹ Nɛ na yee pye: «Y'a yiye kaseri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo buuri shizhenhere te na.» A jaha di yee pye yee ya ta li cɛ nago kanna nɛ ta na buuri kaa yu yee mu-i wɛ? ¹² Ayiwa, a wu kalaapiire t'i na li cɛ lee na, na wu bi ta pu pye na p'a puyɛ kaseri buuri shizhenhere na wɛ, na ga p'a puyɛ kaseri Farizhɛɛn ni Sadushɛɛn wo kalaa wu na.»

Pyɛɛri ya yere li na na Kirisa wu jɛ Yesu (Marika 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i she nɔ Sezare Filipe fiige ki ni. A wu wu kalaapiire ti pye: «Sipyii pu wa Sipya Ja wu pyi na jɔgɔ wu jɛ wɛ?» ¹⁴ A p'i wu jɔ shɔ na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye mu jɛ, pii di yu na Eli, pii be di yu sanha na Zheremi, kelee Kile tudunmɔ watii.» ¹⁵ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyɛ pyaa ki mu, nɛ di jɛ jɔgɔ wɛ?» ¹⁶ A Simɔ Pyɛɛri di wu pye: «Kirisa mu jɛ, wee wemu wu jɛ Saan, na nɔhɔ pye Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu ge, Kile jii wo wu wo Ja wɛ.» ¹⁷ A Yesu di wu pye: «Zhonasi ja Simɔ, mu jɛ duba pya, bani wemu w'a we can we she mu na ge, weefɔɔ jɛ Adama pya wɛ. Ga nɛ To Kile wemu wu jɛ fugba wu ni ge, wee w'a wu she mu na. ¹⁸ N'a da li she ma jo Pyɛɛri ma jɛ, lee kori jɛ faaga. N'a da ba na Egilizi wu yereŋe kee faaga ki na. Adesi gburaya da jɛ wu yereŋe wɛ. ¹⁹ N'a da ba fugba saanra ti kenikaangaa ki kan ma mu. Ma bu kaa lemu bæeri koro kan niŋe ke na, lee koro na gan fugba we ni. Ma bu kaa lemu bæeri koro tɔ niŋe ke na, lee koro na dɔ fugba wu ni.» ²⁰ Lee kadugo na a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu na wee wu jɛ Kirisa wu wɛ.

Yesu ya wu xu ni wu jɛ wu jo

(*Marika 8:31-9:1; Luka 9:22-27*)

²¹ Na co wee tuun wu na a Yesu di jɔ kɔn na yi fiinŋe na yu wu kalaapiire ti mu na: «Li waha l'i waha, fo nɛ bu she Zheruzalemu ni. Nɔhɔlɛɛ, ni saraya jaha shɔɔnriwɛɛ juyɔfɛɛɛ saraya jaha shɔɔnriwɛɛ juyɔfɔɔ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu na ba nɛ kanha fo xuuni wà. Pu na ba nɛ gbo, ga nɛ na ba jɛ na foro xu ni na caxhugo caŋa taanri wogo ki na.» ²² A Pyɛɛri di gari ni wu ni kabanugo, na she jɔ kɔn na yu ni wu ni na: «Ahayi Kafɔɔ,

lee wa da ma ta we! Kile wu ma tanha lee na!»²³ Ga, a Yesu di n̄mahana n̄eri na Pyeeri pye: «Toro laha na t̄aan, mu Shitaanni we! N̄e n̄uŋo mu wa zhaa da gyeegi me, bani mu fungoŋo n̄e Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

²⁴ Lee kadugo t̄aan a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wa funŋo bi n̄e wu binne ni na ni, wu she wuye ni, wu wu korikoritige ki lo taha na feni. ²⁵ Bani sipya we w'a giin wu wuye pile munaa n̄uŋo wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni n̄iga na. Ga we w'a bonri wu munaa ni nijaa n̄e wuu na ge, wee wu da ba guri wuu munaa li ta n̄iga na. ²⁶ Li na ba naha n̄o sipya na wu koŋo yaŋmuyo beeri ta, wu ba buun wuye pile munaa ni we? Yaaga keke sipya di da ba ja daga wu munaa n̄uŋo wolo we? ²⁷ Ayiwa, Sipya Ja wu kuuni na ba ba ni wu melekee pu ni, wu To wu nooro wu ni. Lee ba bye tuun wemu ni, wu na ba sipyii pu beeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyegee ni. ²⁸ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Sipya Ja wu na tapaga ni ba saan n̄e-ε we.»

17

Yesu n̄ewiine l'a n̄eri

(Marika 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro we, a Yesu di gari ni Pyeeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana ni faabobot̄oŋo ka fugba ni. ² A Yesu n̄ewiine l'i she n̄eri pu nii na. A wu naha k'i ganha na ni ba caŋa n̄e we, a wu f̄aya yi be di fiinŋe ba k̄peenge n̄e we. ³ Taapile ni a p'i Musa ni Eli na pee na yu ni Yesu ni. ⁴ Lee na a Pyeeri di Yesu pye: «Kaf̄oo w̄e bu gori naha, lee ya n̄o xuuni de. Ma bu so, n̄e na buguloo taanri yereŋe. Mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.» ⁵ Na wu yaha pee jom̄o pu na, a nahaja ka di ni ni na pa, na ba pu to. A mujuu la di foro kee nahaja ki ni na: «N̄e jidaan Ja wu n̄e we. Wu kaa l'a dan n̄e ni fo xuuni. Y'a wu nijoyo nuri!» ⁶ Ba kalaapiire t'a pee jom̄o pu logo we, a p'i sii fya fo xuuni, fo p'a buri buri, na pu nahaja ye buri jinŋe na. ⁷ A Yesu di fulo na gb̄on gb̄on pu na, na jo: «Yi ganha bu fya we! Yi yiri!» ⁸ A p'i pu nahaja yi yirige, ga pu ya sipya watii na nige we, fo Yesu ye.

⁹ Ba p'a diri faaboboŋo ki na we, a Yesu di yi jo waha pu mu na: «Kaa lemu y'a na ge,

yi ganha bu lee naha jo sipya wa shishiin be mu we, fo Sipya Ja wu ba n̄e na foro xu ni tuun wemu ni.»¹⁰ Lee kadugo t̄aan a kalaapiire t'i wu yege na: «Wee tuun wu ni naha na saliya karamogoo p'i yu na Eli w'a yaa na fenhe pa we?»¹¹ A wu pu pye: «Uun, Eli w'a yaa na pa, na ba keree ki beeri gbegelevono gbegele. ¹² Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xo, ga sipyii p'i ya ta wu ce we, na wu pye pu jidaan pyegana na. Lee kanhagana le ninuno na p'a da ba Sipya Ja wu be kanha.»

¹³ Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i na li ce na Yohana Batizelipe kaa wu bi byi.

Yesu ya pya wa cuuŋo jina bye wemu ni ge

(Marika 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba p'a pa je sipyiire ti ni we, a na wa di fulo Yesu na, na nuguro sin wu fee ni, ¹⁵ na jo: «Kaf̄oo, n̄uŋo n̄aari na ja wu na, bani juuzhanga ki wa na. W'a kanha fo xuuni. Teege kii ni n̄uŋo ki ma wu shan na ni, kelee loho ni. ¹⁶ Ne pa ni wu ni ma kalaapiire ti mu, ga p'i ya ja wu cuuŋo we.» ¹⁷ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni n̄e sipyikuuyo n'a daa baa fee! Ne na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke we? Ne na yee keree xu fo tuun weke we? Pa ni ma pya wu ni naha!» ¹⁸ A Yesu di din jina wu na, a w'i foro pya wu ni. A pya wu juuŋo lee taapile li ni. ¹⁹ A kalaapiire t'i ba fulo Yesu na pu ye na, na wu yege na: «Naha na w̄e di ya ja we jina we kori yeege pya wu ni-i we?» ²⁰ A Yesu di pu pye: «Bani yee n'a daa w'a ceere toro. Can na n'a da yi jo yi mu, yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere be xo peere ni, yee bi da yi jo ke faaboboŋo ke mu na ki yiri naha, k'i she me, k'a gari. Kaa la shishiin bi da ga yee ja we. [²¹ Ga ke jina tuugo ke foromo ya taan we, fo suun ni Kile-n̄erege.]

Yesu ya wu xu ni wu n̄e wu jo sanha

(Marika 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Caŋa ka, na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha shiizhan Galile ni, a wu pu pye: «Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni. ²³ Pu na ba wu gbo, ga wu caxhugo caŋa taanri wogo, wu na ba n̄e sanha.» A kalaapiire ti nahaja di danha fo xuuni.

Yesu ni Pyeeri be ya saraa katahanja ki wo wari wu ni

²⁴ Ayiwa, ba Yesu ni wu kalaapiire t'a no Kaperinoma kulo li ni we, a Kile-peene pugboho ki wo wari wu shovee p'i fulo Pyeeri na, na wu pye: «Yee wo karamogo wu ya gaan Kile-peene pugboho ki wo wari wu ni-i ge?» ²⁵ A Pyeeri di jo: «Uun, w'a gaan wu ni.» Ba Pyeeri ya je puga ki ni we, a Yesu di feneh jom pu lo, na jo: «Pyeeri, mu funjo na jogo wu d'a yaa na muna pereme, kelee kataharja ki wo wari wu kaan ke korjo ke wo saanna pu mu we? Saanna pu wo nagoo laa piitilee?» ²⁶ A Pyeeri di wu pye: «piitilee». A Yesu di jo: «Lee funjo ni, ma ce kantiilee niye wa lee ni-i sal! ²⁷ Ga lee be na, konho wu ganha bu kawaa pye pii sipyii pii na we, she hmehe la wa gba wu ni. Fyashiime wemu w'a da ma hmehe li lo ge, m'a wee jo mugi. Ma na wari tuujo ka ta wa, m'a she kee kan ne ni mu wo munahaa ki pereme.»

18

Weke w'i ne nahagbaa fo we?

(Marika 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A kalaapiire t'i fulo Yesu na, na wu yege na: «Weke wu ne pu beeri wo nahagbaa fo fugba saanna ti ni we?» ² A Yesu di nohoceere la yiri, na lee yereje pu niye ni, ³ na jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya jeri ba nohoiire ne-e we, yee da ga ba je fugba saanna ti ni bada we. ⁴ Sipya wemu w'a wuye tirige na pye ba le nohoceere le ne-e ge, weefo wu ne pusamaa beeri wo nahagbaa fo fugba saanna ti ni. ⁵ Sipyaa sipya w'a le nohoceere le la shi co xuuni ne wuu na ge, ne w'a co xuuni.

W'a wuye kaseri jugyeege keree na

(Marika 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ «Te nohoiire te t'a da ne na ge, sipyaa sipya w'a le la nugo kyeege ge, li bi da boro weefo mu na faatabaaga po wu katige ni, na wu wa suumo lho nohoadaan. ⁷ Bongo ki wa korjo wogo sipyii pu wo jugyeegege ti wuu na. Nugyeegege kunni da ga ja bye pyebaa we. Ga bongo ki wa ti pyevee pu wogo. ⁸ Ma keje kelee ma togo bi ne kapujo di ma le jurumu ni, ki kon m'a ki wa. Ma keje nigin wo, kelee ma togo nigin wo na je Alijine ni, lee ya poro ma mu ma keye shuun wo ni ma togo shuun wo wu wa nufugibaaga ni. ⁹ Ma nii bi ne kapujo di ma le jurumu ni, li wehele wolo, m'a li wa.

Ma nii nigin wo na je Alijine ni, lee ya poro ma mu ma nii shuun wo wu wa Jahaneme na ki ni.

Yesu ya talene la jo dubyapeenge shizhaa na

(Luka 15:3-7)

¹⁰ «Y'a yiye kaseri de! Yi ganha bu da le nohoceere le la shishiin cereje we. N'a da yi jo yi mu jo pu melekee pu niyereye yi wa tuun beeri ni ne To wu nahagbaa na fugba we ni. ¹¹ Bani piimu p'a piin ge, Sipya Ja w'a pu wa bu pee sho.]

¹² «Dii yee di wa li wii we? Dubyaa xhuu nigin (100) bu bye sipya wa mu, a wee wa nigin di ba biin. Ta wu da kelee gbarashere ni gbarashere (99) wu samaa yaha wa faaboboro ki na, na she we wu nigin wu sha we? ¹³ N'a da yi jo yi mu jo wu bu she wu ja, wu da funjo taan fo xuuni wu ja wu wuu na na toro pusamaa kelee gbarashere ni gbarashere (99) wu taan, pee piimu pu ne pu ya piin we ge. ¹⁴ Mu li wa. Yee fugba To wu be jidaan ne le nohoceere le la li piin we.

W'a yaa na yafani wuye mu

¹⁵ «Ma ceboro bu kakuuno pye ma na. She wu feni, m'a she yi jo wu mu yiye shuun xuu ni. Wu bu yere li na ma mu, yi na bye sanha yiye sipyii. ¹⁶ Ga wu bu she bye wu ya yi logo ma mu we. M'a shen nigin kelee sheen shuun wa fara yiye na, konho jom pu beeri di she bye seere shuun kelee seere taanri nii na. ¹⁷ Wu bu she li she wu da pee be woyo yi logo we, m'a she yi jaha jo egilizi wu mu. Wu bu li she wu da egilizi wu be woyo yi logo we, m'a wu jate ba Kile-cebaama ne we, kelee ba fanhafee wari shovoo wa ne we. ¹⁸ Can na n'a da yi jo yi mu jo yi bu kaa lemu beeri she niye ke na, Kile be na ba lee she fugba wu ni. Yi bu soo kaa lemu beeri na niye ke na, Kile be na ba soo lee na fugba wu ni. ¹⁹ N'a da yi jo yi mu sanha jo yee shuun wa bu be kaa beeri na naha niye ke na, na lee jere ne fugba To wu mu, wu na lee kan pu mu. ²⁰ Bani sheen shuun taanri bu she puye pinne ta xuu beeri ni ne mege na, ne wa pu niye ni.»

Tehene ne yafa na sipya ni wu sipyini te ni we

²¹ Wee tuun wu ni a Pyeeri di fulo Yesu na, na wu pye: «Wu Kafoo, ne ceborona

ba kakuurjoo pyi ne na tuun beeri ni, ne yaa na yafani wu mu fo na she no toojii juu na we? Fo toojii gbarashuun ge?»²² A Yesu di wu pye: «N'a da ma pye fo toojii gbarashuun we de, ga fo toojii gbarashuun yahaŋaa kelee gbarashuun (70).²³ Lee wuu na, fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Saan wa w'a bi giin wu wu wari keree jaha wolo ni wu kapyebyii pu ni.²⁴ Ba w'a li joo kon we, a p'i ba ni kapyebye wa ni wu mu. Saan wu wari miliyoo nijehemee foo li bye wee na.²⁵ Se bye wu ni wu lee foo le to we. A saan wu jo na pu pu pere taga foo li to, wu ni wu sho, ni pu nagoo, ni pu keje yarjmuoyi beeri.²⁶ A wee kapyebye wu she nuguro sin wu kafoo wu fee ni, na wu jeeeri na: «Ma luu li gbo na taan, n'a da ba ma wari wu beeri foo to ma mu.»²⁷ A wu jinjaara di je wu kafoo wu ni, a wu wu yaha, na yafa wu mu be sanha foo li beeri na.

²⁸ «Ba wee kapyebye w'a foro wa we, a wu ni wu kapyebyejii wa di jiri. Wu wari dejele wari deje xhuu nigin foo di bi bye wee kapyebyejii we na. A wu wee co, na wu katige njmohori, na jo: «Na foo li to!»²⁹ A wu kapyebyejii wu nuguro sin wu fee ni, na wu keme jeeeri na: «Ma luu li gbo na taan, n'a da ba ma wari wu beeri foo to ma mu.»³⁰ Ga wu ya soo we, na wu le kaso ni fo wu ga ba wee wo foo li to.³¹ Ba kapyebyii pusamaa ya lee ja we, a lee di waha pu na fo xuuni. A p'i she yi beeri jaha jo pu kafoo wu mu.³² Wee tuun wu ni, a kafoo wu wee kapyebye wu yiri na wu pye: «Kapyebye niguuma mu je! Ne mu wo foo li beeri yaha mu na, bani mu ya ne jeeeri saama na.³³ Ta mu be bi yaa na juugo jaaari ma kapyebyejii wu na ba ne li pye mu na-e we?»³⁴ A Kafoo wu luu di yiri fo xuuni. A wu wu le kaso ni konho wu da jaani wa, fo wu ba she foo li saraa na xo tuun wemu ni.³⁵ Mu li wa yee be mu, yee bu bye yee di ya yafani yi cebooloo pu mu yi zoloo pu beeri na we, lee pyegana le na ne wo fugba To wu be wa da ba yee pye.»

19

Yesu ya yemu jo gbaxooro shizhaa na ge (Marika 10:1-12)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya wee kalaa wu kan xo sipyiire ti mu we, a wu foro Galile fiige ki ni,

* 19:4 ZhenEzi 1:27

* 19:5 ZhenEzi 2:24

* 19:7 DutErenome 24:1-4

na gari Zhude fiige ki ni, Zhuruden Gba wu kadugo yiri. ² A sipyinehemee di daha wu feni wa. A wu pu yama fee pu cuurjo.

³ A Farizheen pii di fulo wu na, konho p'i wu peri wii. A p'i wu pye: «L'a saha na wu wu sho gbaga xo kapurjo beeri na ya?»

⁴ A Yesu di pu pye: «Ta yee ya li kalaa Kile Kafila wu ni we? Na: «Fo korjo ki joooonro na, korjo ki yaavoo w'a pu yaa na ni cee.»*

⁵ Na jo: «Lee wuu na na ba wu to ni wu nu yaha, na noro wu sho na. Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.»*

⁶ Lee funjo ni, pu je nige shuun we, ga fo nigin. Ayiwa Kile ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi we.»⁷ Ga Farizheen p'i wu pye: «Wee tuun wu ni jaha na Musa d'a jo na na ba da wu sho yaha, na wu fenhe gbaxooro seme yaa kan wu mu wu na wu yaha we?»*

⁸ A Yesu di pu pye: «Yee niwegee k'a waha, lee wuu na Musa ya gbaxooro ti koro kan yee mu. Ga fo taashiine li ni, li bi byi mu we.»

⁹ Ne kunni w'a da yi jo yi mu jo sipyaa sipya w'a wu sho gbaga xo ge, cee wu bu da wu ya dadoro pye, a lee di gbaga ki xo we, na wu bu wu yaha, na watii leje, dadoro w'a pye.»

¹⁰ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Ke bi je na wo tayerege wu ni wu sho te ni, wee tuun wu ni na mehe pye wa cee baa, lee ya poro.»

¹¹ A Yesu di pu pye: «Wee kalaa we se je sipyii beeri ni we, fo piimu ye mu Kile ya wu se kan ge.»

¹² Kapuro ya je wa yemu ya na jaha kon wu da cee leje-e ge. Pii ya seni pu je namaa ni we. Sipyii di pii wo namaa ni. Pii be di wa li shaa p'i bye mu fugba saanra ti kaa na. Wemu na ja bye cee leje baa ge, wu pye cee leje baa.»

Yesu ya duba nohoopiire ta mu

(Marika 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Lee kadugo na a sipyii pii di ba ba Yesu mu ni nohoopiire ta ni, konho wu wu keye taha ti na wu Kile jeeeri ti mu. Ga, a wu kalaapiire t'i yogo jo ni pee sipyii pu ni.¹⁴ A Yesu di pu pye: «Yi nohoopiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaha kon we! Bani pee shi tuugo wuuro ti je fugba saanra te.»¹⁵ A wu wu keye taha tee nohoopiire ti na. Ba w'a xo we, na yiri wa na kari.

Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni

(Marika 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Ayiwa, pu nigariwuu, a ná wa di fulo Yesu na, na wu yege na: «Karamoɔ, kasaana leke tuugo ne d'a yaa na pye kɔnhɔ di ba nii sicuumɔ nixhɔbaama ta we?» ¹⁷ A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na yegee kasaana fiin we? Nigin ye pe w'a jɔ. Ma funɔɔ bi je m'a nii sicuumɔ ta, ta saliya wu jomeheɛ ki koo jaari.» ¹⁸ A ná wu jo: «Kiike we?» A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu sipya gbo we! Ma ganha bu dɔdɔɔɔ pye we! Ma ganha bu nagaara pye we! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyinjii na we!» ¹⁹ Ma da ma nu ni ma to pe! Ma sipyinjii wu taan ma mu ba maye pyaa ki je we!»* ²⁰ A wee levɔɔ wu jo: «Ne kii beeri koro jaari. Leke d'a fɔ sanha we?» ²¹ A Yesu di wu pye: «Ma funɔɔ bi je m'a fa, she ma keje yanmuyo yi pere, m'a wee wari wu kan la baa fee mu. Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo taaan m'a ba daha na feni.» ²² Ga ba levɔɔ w'a yee logo we, na jaha tanha na gaaji, bani naafuugbo wu bye wu mu.

²³ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen fugba saanra ti ni. ²⁴ N'a da ye be jo yi mu sanha jo jɔhɔɔɔ jeme ya taan museni wii ni na toro naafuugbo fɔɔ je na Kile wo saanra ti ni.» ²⁵ Kalaapiire t'a pee jomɔ pu logo ge, a lee di bye pu mu kakanhana fo pu na yu: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na ja pa shɔ we?» ²⁶ A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da ja bye we, ga kaa la shishiin ya Kile jani we.»

²⁷ Wee tuun wu ni a Pyeeri di jomɔ pu lo, na jo: «Li wii, wɛe ya kahari yanmuyo beeri ni, na daha mu feni. Leke di da ba bye wɛe shizhaa na we?» ²⁸ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo Sipya Ja wu ba ba diin wu saanra koro nɔɔɔ wuu li ni, kɔɔɔ nivɔɔɔ ki ni tuun wemu ni, yee be na ba diin saanra korogoo ke ni shuun ni, na kiiri kɔn Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na. ²⁹ Sipya wemu beeri w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu kerɛye, ne wuu na ge, weefɔɔ na ba yee yahaɔa xhuu nigin (100) ta, na wu taa ta nii sicuumɔ nixhɔbaama pu be ni. ³⁰ Ga

jahagbaa wuu nijehemee na ba bye kadugo yiri wuu, kadugo yiri wuu nijehemee na bye jahagbaa wuu.»

20

Erezen tege kafɔɔ ni wu kapyeyii keree

¹ Ayiwa, a Yesu di jo na: «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me. Kerɛye fɔɔ wa ya sɔɔ foro jisɔɔɔ ka taaan di zhe kapyeyii pii sha di zhe yaha wu erezen|erezen tige tege ni. ² Piimu w'a she da ge, a wu ni pee di jo be wari deje nigin na, wa beeri wo caɔa nii saraa. A wu pu yaha kari labye wu feni tiire tege ki ni. ³ A caɔa k'i ba dugi jeri, a wu foro sanha, na saha ni sipyii pii niyereye ni kpeenge ki na, p'i bi la pyi we. ⁴ A wu pu pye: «Yi be pu she caɔa nii li pye na erezen tege ki ni, saraa wemu w'a yaa ni yi ni ge, ne na ba wee kan yi mu.» ⁵ A pee di gari tiire tege ki ni. A caɔa k'i ba no niye niye ni, a tege ki fɔɔ wu foro sanha, na saha ni pii be ni, na pee be lo lee logana li na. Na ba foro sanha yakoo caɔa ki be ni, na saha ni pii be ni, na pee be lo lee logana li na. ⁶ A wu ba guri foro sanha yakoo ki be ni, na pii be niyereye ta kpeenge ki na, pu be di je la ni we. A wu pu pye: «Naha na yee d'a caɔa nii li beeri pye lapye baa we?» ⁷ A pee di wu pye: «Sipya wa shishiin ya ta wɛe sha wu wo labye na nijaa we.» A wu pu pye: «Yi be pu she na kerɛye yi ni.»

⁸ «Ba caɔa k'a pa xhɔ baari wu tigiduun na no we, a tege ki kafɔɔ w'i wu kajahashɔnrimɔ wu pye: «Kapyeyii pu yiri, m'a pu saraa na li jɔ kɔn kurogo wuu pu na, na se jaha wuu pu mu.» ⁹ Piimu p'a pu wo labye wu jɔ kɔn yakoo ki ni ge, a pee di fenhe fulo, a pu beeri di wari deje nigin nigin ta. ¹⁰ Ba l'a pa no nizhiilee pu na we, a pee di ganha na giin na pee wo wu na jehe wari deje nigin nigin na. Ga, a p'i wari deje nigin nigin kan pu be mu. ¹¹ Ba wee wari w'a kan pee mu we, a p'i ganha na tege ki fɔɔ wu yɔɔɔ puye taaan, na yu: ¹² «Pii p'a no kurogo ki na ge, leeri nigin ye wo labye pee ya pye. A mu di dere wɛe wo saraa wu pye nigin ni pee wo wu ni, wɛe piimu p'a caɔa nii li beeri pye, na li kanhama soro, na ke cawaga ke beeri lo ge.» ¹³ Ga, a tege ki kafɔɔ wu shen nigin wa pye pu ni: «Najii, ne ta to mu na we! Ta wari deje nigin na be

* 19:19 Ekizode 20:12-16; Levitike 19:18

ne ni mu ya be mu wo caŋa jii li saraa we?
¹⁴ Ayiwa, ma wo saraa wu lo, ma da gaanji. Ne mu l'a taan nago kanna ne wu saraa ninumo kan mu ni we mu, wee wemu w'a pa tege ki ni kurogo ge. ¹⁵ Lemu bu ne taan, ta lee be ne yaa na pye ni na wo wari wu ni we? Kelee ta ne wo saama pu jerepen yere l'a je ma ni?» ¹⁶ A Yesu di jo sanha: «Piimu pu je kadugo yiri wuu pu ge, le pyegana le na pee da ba bye jahagbaa wuu. Piimu pu je jahagbaa wuu pu ge, pee na bye kadugo yiri wuu.»

*Yesu ya wu xu ni wu je wu jo sanha
 (Marika 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ Ayiwa, Yesu ya pa yiri na gaanji Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu, a w'i wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye: ¹⁸ «Wu wii gaanji Zheruzalemu ni. Pu na zhe Sipy Ja wu le wa saraya naha shoornivee juufofe saraya naha shoornivee juufofo ni saliya karamogoloo pu keje ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. ¹⁹ P'a wu le shi watii keje ni, pee na zehhe wu na. Pu na ba wu kpon ni susoloo ni, na wu kori tige na. Caŋa taanri wogo ki na w'a je na foro xu ni.»

*Yakuba ni Yohana ya jahagbaa feere
 shaa Yesu mu
 (Marika 10:35-45)*

²⁰ Ayiwa, a Zebede sho wu fulo Yesu na ni wu nagoo shuun wu ni. A wu nuguro sin Yesu fee ni, na wu jeeeri, na wu jo wee na. ²¹ A Yesu di wu yege na: «Naha kaa l'i wa ma na we?» A wu Yesu pye: «Ma ba ba diin ma saanra ti ni tuun wemu ni, ma di soo na mu, na nagoo shuun we di diin ma taan. Nigin wa di diin ma kanige ce, wa di diin ma kamene ce.» ²² A Yesu di wu pye: «Kaa lemu yee wa jeeeri ge, yee wa li ce we. Kanhama ceegbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na ja gba lee ni ya?» A p'i jo: «Uun, wee na ja gba li ni.» ²³ A Yesu di pu pye: «Uun, yi kunni na ba gba ne wo ceegbuu li ni. Ga na tiin ne kanige ce, kelee ne kamene ce, ne je yee tatiinye yi kanvoo we. Piimu kaa na ne To w'a yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

²⁴ Ba kalaapiire ke wu samaa ya yee logo we, a pu logoo di yiri pu ceboronamaa shuun wu taan. ²⁵ A Yesu di pu beeri yiri, na jo: «Yee ya li ce na shi wemu je Yawutuu

we, wee shi wu wo juufofe p'a pu juufofeere pyi wu na. Pu sipyigboo p'i pu fanha shee wu na. ²⁶ Ga li da ba bye mu yee te ni we. Yee wa funjo bi je wu bye sipyigbo, wufoo wu pye pusamaa wo kapyebe. ²⁷ Yee wa funjo bi je wu bye jahagbaa foo, weefoo wu pye pusamaa wo bulo. ²⁸ Mu li wa, Sipy Ja wu be ya ta pa konho sipyii di ba kapyengee pyi wu mu we. Ga w'a pa, wu ba kapyengee pyi sipyii mu, wu ba wu muna kan l'i bye sipyijehemee wo juuwuro saraa.»

*Yesu ya fyenneme shuun wa cuurjo
 (Marika 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Ba p'a pa foro Zheriko kulo li ni we, a sipyijehemee di daha Yesu feni. ³⁰ Lee bi fyenneme shuun wa nideenge ta koo li jo na. Ba pee ya logo na Yesu w'a doroo we, a p'i xhuulo na: «Wu Kafoo, Dawuda Ja we, juujo jaari wu na!» ³¹ Sipyii ti bi yogo yu ni pu ni na pu cari puye na, ga, a p'i la fara xhuulo wu na, na yu: «Wu Kafoo, Dawuda Ja we, juujo jaari wu na!» ³² A Yesu di yere, na pu yiri, na pu pye: «Yi wa giin ne di leke pye yi mu we?» ³³ A p'i jo: «Wu Kafoo, wu pye wu da jaa.» ³⁴ A pu jijaara di je Yesu ni, a wu gbou pu jii ki na. A p'i jo kon na jaa lee taapile li ni. A p'i daha Yesu feni.

21

*Yesu ya je Zheruzalemu ni ba saan je we
 (Marika 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Ba p'a teeje Zheruzalemu na we, a p'i no Betefaje shizhaa, Oliviyi faaboboo ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun, ² na pu pye: «Yi she yi jahagbaa kulo li ni. Yi bu no ye, yi na kafazho wa nibogo ta wa, wu ni wu pya. Yi yee sanha pa na kan naha! ³ Sipy wa bu jo ni yi ni, y'i weefoo pye na Kafoo mago wu wa yi na. Lee bu bye pu na yi jo yaha yi mu, y'i ba ni yi ni.» ⁴ Lee ya pye konho Kile tudunmo w'a jomoo pemu jo ge, pee jo di fa na:

⁵ «Yi yi jo Siyon poro* wu mu na:
 <Li wii, ma saan w'a ma ma mu.
 W'a wuyee tirige,
 na dugi tiin kafabige na,
 kafazho wa wo pya.»*

⁶ A kalaapiire t'i gari, na she li pye ba Yesu ya yi jo pu mu we. ⁷ A p'i ba ni kafazho

* 21:5 Siyon poro: wee je Zheruzalemu shen pee.

* 21:5 Zakari 9:9

wu ni wu pya wu ni, na ba pu fadegbòyo ya taha yee na, a Yesu di dugi tiin wà. ⁸ A sipyinjehemé di pu fadegbòyo pii koo li ni. A pii bé di wéburiye kòn, na yee pii koo li ni. ⁹ Ba p'a gaanj wé, piimu pu jé Yesu jahagbaa na, ni piimu pu jé wu kadugo ge, pee bi xhuulo na yu:

«Masòḡo k'a byi Dawuda Ja wu mu!
Wemu w'a ma me Kafò mege na ge,
wee jé duba pya!

Masòḡo k'a byi Kile mu fugba lii lii we nil!»*

¹⁰ Ba Yesu ya jé Zheruzalemu ni wé, a tunmò p'i kulo li béeri círi. A p'i ganha na yegee na: «We ná wé di jé jòḡo wé?» ¹¹ A sipyiire t'i jo: «Kile tudunmò Yesu wu jé wii, Galile Nazareti shen we.»

Yesu ya Kile-ḡeḡe pugbòḡo ki pye fεεfεε (Marika 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹² A Yesu di jé Kile-ḡeḡe pugbòḡo ki ni. Sipyii piimu pu bi bére ni zhò pyi wà ge, a wu pee béeri kòri yegee. A wu wari faavee pu wo tabalaa pee, ni gbege shazhεere perεvee pu wo yatinye yi jeri buri, ¹³ na pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba ne puga ki pyi Kile-jεrege puga.»* Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

¹⁴ A fyennmεε ni losixuyo fεε pii di fulo Yesu na Kile-ḡeḡe pugbòḡo ki ni. A w'i pee cuunḡo. ¹⁵ Yesu ya kakanhanjaa kiimu pye ge, ba saraya jaha shòonrivεε junnḡofεε] saraya jaha shòonrivεε junnḡofò ni saliya karamòḡòḡo p'a kee ja wé, na nòḡopiire ti bé jaa ti na xhuulo na yu: «Masòḡo k'a byi Dawuda Ja wu mu wé!» A pu logoo di yiri. ¹⁶ Wee tuun wu ni a p'i Yesu pye: «Yemu pii wa yu me ge, ta mu wa yi nuri mε?» A Yesu di pu pye: «Uun! Ta yee bé sanha li kalaa Kile Kafila wu ni wé? Na:

«Mu ya ma masòḡo pye k'a foro
nòḡopiire ni pubinjεε jnḡo ni.»*

¹⁷ Ba w'a yee jo wé, na foro kulo li ni, na pu yaha wà, na gari na she shon Betani kulo li ni.

*Yesu ya nitoodige ka laji
(Marika 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Ayiwa, jimuguro ti jisòḡo ki na, Yesu na kuri na ma Zheruzalemu ni, a xuugo di wu ta. ¹⁹ A wu nitoodige ka ja koo li jnḡo

na, na fulo kee na. Ga wu ya yafiin bé ja ki na wεye ye kadugo na wé. Ayiwa, a wu kee nitoodige ki pye: «Mu da ga yasεye pye nige bada wé!» Taapile ni a kee nitoronḡo k'i waha. ²⁰ Ba kalaapiire t'a lee ja wé, a lee di bye pu mu kakanhana fo xuuni. A p'i Yesu yege na: «A ke nitoronḡo ke di bye dii na waha me taapile ni wé?» ²¹ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, n'a daa bu bye yee mu, nakaara bye t'i jε yee zòḡo pu ni bada wé, lemu ne pye ke nitoodige ke na ge, yee da ba da lee ye na-ε dε! Ga yee na ba ke faabonḡo ke pye: «Yiri laha naha, m'a she maye wá suumò lohò ni.» Lee na bye. ²² Yi ba yaaga tuugo béeri jεeri ni n'a daa ni, yi na kee ta.»

Mii Yesu wo sefεere ti d'a yiri wé?

(Marika 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Ayiwa, a Yesu di she jé Kile-ḡeḡe pugbòḡo ki ni, na sipyii pu jnḡo kon na galaa. Na wu yaha wu na wee kalaa wu kaan, a saraya jaha shòonrivεε junnḡofεε] saraya jaha shòonrivεε junnḡofò ni nòḡòle p'i fulo wu na, na wu yege na: «Sefεere teke gbòḡo ni mu wa kii keree kii pyi wé? Jòḡo w'a kee fanha ki kan mu mu wé?» ²⁴ A Yesu di pu pye: «Nε bé w'a da yee yege kaa nigin na. Yi bu na jnḡo shò, wee tuun wu ni, sefεere temu gbòḡo ni ne bé ya kii keree kii pyi ge, ne bé na tee jo yi mu. ²⁵ Jòḡo wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wé? Kile laa sipyii?» A p'i puyε pye: «Wù bu jo: «Kile w'a wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni jaha na yee di ya ta dà wu na-ε wé?» ²⁶ Ga wù bu nòḡo jo: «Sipyii p'a wu tun», sipyiire ti na lemu pye wù na ge, lee wo fyaara wa wù ni, bani sipyiire ti béeri wa Yohana wii Kile tudunmò.» ²⁷ Lee na, a p'i Yesu pye: «Wèe ya cε wé.» A Yesu bé di pu pye: «Ayiwa ne bé ya she, sefεere temu gbòḡo ni ne bé ya kii keree kii pyi ge, ne bé da tee jo yee mu wé.»

Yesu ya talene la jo jalaa shuun wa shizhaa na

²⁸ A Yesu di jo sanha na: «Yee di wa leke kòon yiye funyò ni kii keree kii shizhaa na wé? Jalaa shuun pu bye ná wa mu. A wu ba jashiime wu pye: «Na ja, she njinaa wo canja nii li wo labye wu pye na εzen|εzen tige tεge ki ni.» ²⁹ A wee ja wu wu pye: «Nε se wà wé.» Ga ba jεere ya pye wé, yemu w'a

* 21:9 Zaburuu 118:26

* 21:13 Ezayi 56:7

* 21:16 Zaburuu 8:3

jo ge, a yee wo daajeŋe di jé wu ni. A wu gari tege ki ni. ³⁰ A to wu she yee ninuyo jo ja shuun wo wu be mu. A wee di wu pye: «Uun, ne na zhe.» Ga na dere pye wu ya she we. ³¹ Pu shuun wu ni weke d'a tofó wu jidaan pye we?» A p'i jo: «Jashiime we.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo fanhafee wari shovee ni navarashaa pu na ba jé yee jaha na Kile wo saanra|Kile saanra ti ni. ³² Bani Yohana ya pa yee mu, koo lemu l'a tii ge, na ba lee she yee na. A yee di bye yee ya dà wu na we. Ga, a fanhafee wari shovee ni navarashaa p'i dà wu na. A yee di lee be ja, ga lee be na yee ya ta daajeŋe jo yi guri dà wu na we.»

Erezen faapyii niguumoo pu wo talene le

(Marika 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ A Yesu di pu pye sanha na: «Yi le talene le be logo: Kereye fò wa w'a bi erezen|erezen tige tege ka shan, na ki maha ni kasarogo ni. A w'i wege ka wolo na pye erezen wu lohò ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhon wu kaa na. Lee kadugo na a wu erezen tiire tege ki kaa le erezen faapyii pii keŋe ni, na gari fiige katii ni. ³⁴ Ba erezen wu leduun ya pa dereŋe we, a wu wu wo kapyebyii pii yaha kari pee erezen faapyii pu mu, na pu she erezen nile wu shò pa. ³⁵ Ga, a p'i kapyebyii pu co, na wa kpon xuuni, na wa gbo, na taanri wo wá gbo ni kagereye ni.

³⁶ «Ayiwa, a erezen wu kafò wu kapyebyii pii be tun piimu ya jehhe nizhiilee pu na ge. A p'i pee be pye ba p'a nizhiilee pu pye we. ³⁷ Lee beeri kadugo taan, a tege ki kafò w'i yee pyaa ja tun kari, na jo: «Ne ja we kunni, pu na zhe gbòòrò taha wee na.» ³⁸ Ga ba erezen faapyii pu jii ya taha erezen wu kafò wu ja wu na we, a p'i puyé pye: «Cen wu lóvò wu w'a we. Yi pa wù wu gbo, cen wu na bye wù wo.» ³⁹ A p'i jafò wu co, na gari ni wu ni erezen tege ki kadugo yíri, na she wu gbo.

⁴⁰ «Wee tuun wu ni erezen tege ki kafò wu ba ba, w'a ba leke pye pii erezen faapyii pii na we?» ⁴¹ A p'i wu pye: «Wu na ba yee sipyikuuyo yi gbo gbogaguunò na, na erezen tege ki kaa le piitiilee keŋe ni, piimu na da erezen nile wu kaan wu mu wu jidaan tuun ni ge.» ⁴² Lee kadugo na a Yesu di pu

pye: «Ta yee ya le kalaa Kile Kafila wu ni we? Na:

«Puyirilee p'a faakagerenje kemu she ge, kee k'a pye puga ki gunŋmii li faakagerenje ki nijeŋe ke.

Li wii, Kafò w'a lee pye

kakanhana li wa lii wù jaha taan.»* »

⁴³ A Yesu di jo sanha na: «N'a da yi jo yi mu jo lee l'a Kile saanra ti pye ti na da ba shò yee na, na ti kan shi watti mu, wemu na ba nagoo pyi ge. [⁴⁴ Wemu bu do kee kagerenje ke juŋò ni, weefò na gegi gegi. Kee kagerenje ki shiin bu do sipya beeri juŋò ni, weefò na donhonò.]»

⁴⁵ Ba saraya jaha shoornivee juŋòfée|saraya jaha shoornivee juŋòfò ni Farizheen p'a Yesu talene li logo we, a p'i li ce na pee kaa w'a byi. ⁴⁶ Lee na a p'i ganha na cogana shaa wu na, ga, a p'i fya sipyiire ti na. Bani pee bi Yesu wii Kile tudunmò.

22

Cekaanra ligbòhò ki wo talene le
(Luka 14:15-24)

¹ Ayiwa, a Yesu di talene la be jo sanha sipyiire ti mu na: ² «Fugba saanra t'a foro kaa lemu feni ge, lee li wa me: Saan wa ya ligbòhò gbegele wu ja cekaanra ni. ³ P'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebyii pu tun she pee yiri yalige ki na. Ga pu ya sòò na pa we. ⁴ A wu kapyebyii piitiilee yaha kari, na pee pu she pu pye: «Ne na yalige ki gbegele xò nime. Ne na sinme niye ye, ni na sinme yapòroyo yi gbo, keree ki beeri ya gbegele xò. Yi pa cekaanra ti lige ki feni.» ⁵ Ga sipyiyirilee pu ya ta lee la shishiin wii kaa we. A pu beeri di gari pu nibyeege feni. Wa ya kari wu kereye ni, a wa di gari wu kegaŋa tapyege ni. ⁶ A pusamaa di saan wu kapyebyii pu co, na pu kanha fo xuuni, na pu gbo. ⁷ A saan wu luu di yiri. A w'i wu sòrosii yaha kari p'a she pee sipyigbuu pu gbo, na pu kulo li sòrogo. ⁸ Lee kadugo na a wu wu kapyebyii pu pye: «Cekaanra ti ligbòhò ki kunni ya gbegele xò, ga sipyii piimu p'a fenhe yiri ki na ge, pee niŋe wa nige ki ni we. ⁹ Yi she kodoroyo yi ni, yi bu she sipyii piimu beeri ta wà, y'i ba ni pee beeri ni lige ki kaa na.» ¹⁰ A kapyebyii p'i gari kakuutoroyo yi ni. Sipyii

* 21:42 Zaburuu 118:22-23

piimu beeri p'a she da wà ge, nizaamaa fara niguumò na, a p'i ba pee beeri pinne fo cekaanra ti puga k'a ji lilii pu na.

¹¹ «Ayiwa, a saan wu ba jé, na lilii pu wii, na ná wa ta pu ni, wemu ya ta cekaanra fàya yi le we. ¹² A wu jo: «Najii, dii mu d'a pye na jé naha cekaanra fàya yi ba wé?» Nòshòòrò ya ta wee ná wu mu wé. ¹³ Wee tuun wu ni a saan wu wu kapyeyii pu pye: «Yi wu tóòyò ye ni wu keye yi pò! Yi wu wà kpèenge ki na nibiige ki ni! Mesuu ni gankunnò na ba bye wá.» ¹⁴ Bani sipiynehemée kunni pu wa yiri, ga piimu jahà k'a bulo ge, pee ya ñehé wé.»

P'a Yesu yege munaa pereme keree na
(Marika 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Lee kadugo na a Farizheen p'i she puye ja, na p'i Yesu sha peri, p'i wu co wuyé pyaa wo jò jomò feni. ¹⁶ A p'i pu wo kalaapiire ta ni Heròdi wo sipyii pii tun na pu she Yesu pye: «Karamògò, wée ya li cè na jo can fò mu jè. M'a sipyii pu fiingé na galaa be Kile koro li ni. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na wé, bani sipyii pu beeri pu jè nigin mu mu. ¹⁷ Ayiwa mu wo fungongò di wa keke le kaa le ni wé? L'a saha p'a munaa pereme kaan Orome saannaa Sezari mu laa, li ya saha wé?» ¹⁸ Yesu bi pu funguujò ki cè, a wu pu pye: «Yee shuun shuun juu piiri, jahà na y'i na jò yegee wé? ¹⁹ Wari wemu ni y'a munaa pereme pu saraa ge, yi wu tuunò la she na na.» A p'i wari deje nigin wa she wu na. ²⁰ A Yesu di pu pye: «Jògò wo jaa ni wu kama pu wa we na wé?» ²¹ A p'i jo: «Orome saannaa Sezari.» Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kile be wuu li kaan Kile be mu.» ²² Ba p'a tee jòshòòrò ti logo wé, a lee di pu jahà wo fò xuuni. A p'i wu yaha wà, na gari.

Sadushéen p'a Yesu yege xujene li keree na

(Marika 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Ayiwa kee canujò ke, a Sadushéen pii be di ba she Yesu yíri. Pee bi yu na xujene da ba bye jiga na wé. A p'i Yesu pye: ²⁴ «Karamògò, Kile tudunmò Musa ya jo na ná wa bu xhu, na ta wu ya pya ta wé, na wu ceborona wu wee naxhugoshò wu lò, kònho wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu. ²⁵ Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wèe mu naha. A nizhiime wu cee

leje, na xhu pya ta baa. A cee wu gan wu cuun wu mu, wee jè ceborona shuun wo we. ²⁶ A l'i bye mu ceborona shuun wo we, ni taanri wo wu be shizhaa na fo na she pu gbarashuun wu beeri xò. ²⁷ Lee kadugo na a cee wu be di xhu. ²⁸ Wee tuun wu ni xuu pu çajehé ke, wee cee w'i da ba bye shen nigin weke wo pii cebooloo gbarashuun we ni wé? Bani pu beeri ya wu leje toro.» ²⁹ A Yesu di pu pye: «Yee ya piin, bani le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee cè we, y'i wa Kile wo sefere ti be cè we. ³⁰ Xuu pu çajehé, sipyii wa da cèe leje, kelee na gbaya je wé. Ga pu beeri na ba bye ba fugba melekee jè wé. ³¹ Kile ya yemu jo xujene li shizhaa na ge, ta yee ya yee kalaa wé? W'a jo: ³² «Nè jè Ibirayima wo Kile, ni Ishaaga wo Kile, ni Yakuba wo Kile.»* Kile jè xuu wo Kile wé, wyii wo Kile wu jè wii.»

³³ Ba sipyiiire t'a yee logo wé, a wu kalaa wu bye pu mu kakanhana.

Kile wo saliya jómehé ki beeri wo nigbò le

(Marika 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Ba Farizheen p'a logo na Yesu ya fehene wá Sadushéen pu na wé, a pee di guri she puye pinne sanha. ³⁵ Shen nigin wa jè pu ni, wee bye saliya karamògò. Wee funjò ki bye na Yesu peri wii. A wee di jo: ³⁶ «Karamògò, jómehé leke li d'a pele saliya wu jómehé ki beeri ni wé?» ³⁷ A Yesu di wu pye: ««Ma Kafò Kile wu taan ma mu ma zò wu beeri na, ni ma munaa li beeri, ni ma fungongò ki beeri.»* ³⁸ Lee li wa saliya wu jómehé ki beeri nizhiime, na jè ki beeri nigbò be sanha. ³⁹ Li shuun wuu lemu l'a foro li feni ge, lee li wa me. «Ma sipijinii wu taan ma mu ba maye pyaa ki jè wé.»* ⁴⁰ Saliya wu jómehé ki beeri, ni Kile tudunmò pu wo kalaa wu beeri w'a foro kii jómehé shuun we ni.»

Shòwò wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin wé

(Marika 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Na Farizheen pu nibinneye ta, a Yesu di pu pye: ⁴² «Leke yee di wa gòon yi funyò ni Shòwò wu shizhaa na wé? Jògò wo ja wu jè wii wé?» A p'i wu pye: «Dawuda Ja wu jè wii.» ⁴³ A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu

* 22:32 Ekizode 3:6

* 22:37 Dut'erenome 6:5

* 22:39 Levitike 19:18

ni jahana na Dawuda di wu pyi Kafoo, Fefere Muna fanha ni we? Bani Dawuda ya jo:

“Kafoo Kile ya yi jo ne Kafoo mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce, fo di ba ma peen pu tirige na pa le ma tooyo noho ni.*

⁴⁵Ni Dawuda ya Shovoo wu pyi Kafoo, wee tuun wu ni w'i je dii wu ja ye nigin we?»

⁴⁶Wa shishiin ya ja Yesu no sho pu ni, ali ni joojii nigin be ni we. Na co kee canja ki na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na we.

23

Yesu ya pu kaala ni Yawutuu nahagbaa fee pu kaa ni

(Marika 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

¹Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire te ni sipyiire ti pye: ²«Saliya karamogoloo ni Farizheen pu wo nibyii li je na sipyii pu kalaa Musa wo saliya wu ni. ³Lee wuu na saliya wu keree kiimu beeri ni p'a yi kalaa ge, y'a yaa na pu jomee co, na ganha na kee beeri pyi! Ga keree kiimu puyee pyaa ya yi ge, yi ganha ba kee taanni pu feni we, bani kalaa wemu p'a gaan sipyii pu mu ge, puyee pyaa ki ya wee koo jaari we. ⁴Pu ma tuguro nigbooro po na taha sipyii juuyo ni, ga p'i da ga gbara pu ali kabee be taga ti lovee tege p'i ti tugo we. ⁵P'a pu kapyegeee ki beeri pyi konho sipyii di da pu wii. Lee l'a pu pye pu na pu gbahaa ki wo semee pee, ni pu kabogoo ki wo semee pu pelegi. Na pu fadeye nowaya ye tooongi ni yalere ni. ⁶Yalicerjee wo tatiinceye, ni Kile-peeje piyeye yi wo nahagbaa tatiinye y'a dan pu ni. ⁷Sipyii na pu shaari pinnere kpeenyee na, na pu pyi: «Karamogoloo», lee be l'a dan pu ni xuuni. ⁸Ga yee kunni, yi ganha bu soo p'a yi pyi: «Karamogoloo» we. Bani Karamogo nigin pe ye wu je yee mu. Yee beeri pu je cebooloo. ⁹Yi ganha bu da da wa shishiin pyi naha ke niye ke na yi to we. Bani To nigin pe ye wu je yee mu. Wee je fugba we ni. ¹⁰Yi ganha bu soo p'a yi pyi juufee we. Bani Juufoo nigin pe ye wu je yee mu. Wee je Shovoo we. ¹¹Wemu wu je sipyigbo yi beeri te ni ge, wee wu pye yi beeri to kapyebye. ¹²Sipya wemu w'a wuye durogo ge, wee na ba dirige. Sipya wemu w'a wuye tirige ge, wee na ba durogo.

* 22:44 Zaburuu 110:1

Yesu ya Farizheen ni saliya karamogoloo pu jaagi

(Marika 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³«Boongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa fugba saanra ti koo li toni sipyii pusamaa jaha na. Yiyee pyaa ki wa jin ti ni we, piimu p'a giin p'i je ge, a y'i ganha na pee be jaha koon.

[¹⁴«Boongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa naxhugoshaa keje yanmuyo beeri nmahana na zhuu pu na, na moni Kile-jeerege na, konho y'i yiyee pye see sipyii. Lee na yee wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.]

¹⁵«Boongo ki wa yee shuun shuun jovee pii wogo, yee saliya karamogoloo fara yee Farizheen na! Bani yee wa niye ke jaari, na suumo loho ke be jaari, konho yi sii shen nigin ye ta yi pye Yawutu ba yee je we. Yee bu wee ta na xo, yee na wee pye w'a yaa ni Jahaneme ni toojii shuun na toro yiyee pyaa ki taan.

¹⁶«Boongo ki wa yee wogo, yee fyenmee piimu pu je fyenmee kagaancomoo gel! Bani yee wa yu na sipya wemu w'a kaa Kile-peeje pugboko ki na ge, na kee kaaga ke ya jateni we. Ga wufoo bu gaa Kile-peeje pugboko ki wo sanni wu na, na kee kaaga ke k'a jateni. ¹⁷Fungonyo baa fee fyenmee yee je. Keke ki d'a ye keke na ye shuun we ni we? Sanni we laa, kelee Kile-peeje pugboko ke, kee kemu k'a sanni wu pye fefee ge?

¹⁸Yee wa yu sanha na sipya bu gaa saraya yi tawologo ki na, na kee kaaga ke ya jateni we. Ga saraga kemu k'a taha saraga yi tawologo ki na ge, na wufoo bu gaa kee na, na kee kaaga ke k'a jateni. ¹⁹Fyenmee yee je. Keke ki d'a ye keke na we? Saraga ke laa, saraya yi tawologo ke, kee kemu k'a saraga ki pye fefee ge? ²⁰Wee tuun wu ni wemu bu gaa saraya yi tawologo ki na, saraya yi tawologo ke, ni yanmuyo yemu beeri yi je ki jujo ni ge, yee beeri na m'a kaa. ²¹Wemu bu gaa Kile-peeje pugboko ki na, Kile-peeje pugboko ke ni Kile na m'a kaa, wee wemu w'a den ki ni ge. ²²Wemu bu gaa fugba we na, Kile wo saanra|Kile saanra koo le, ni Kile wemu w'a tiin li ni ge, pee na m'a kaa.

²³ «Bɔŋŋo ki wa yee shuun shuun joveɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Bani yee wa loyɔ wu yapyiire nifenhefenhere ti jagi wo: nanayi, ni weye yemu beeri y'a leni shiga ni ge. Nɔmeheɛ kiimu tayerege k'a pele saliya wu ni ge, a yee di kee yaha wà. Kee jɛ: tiime, jɛnaara, ni jɔmɛɛ fɛɛɛɛ. Yee bi yaa na kii kagbɔhɔɔ kii pyi, na te nibiire te fara kee na.

²⁴ Fyɛnmɛɛ yee jɛ piimu p'a fyɛnmɛɛ pii wo kagaanya co ge. Yee ya yi logbaga suguri, na fɔnfɔnɔ wo ki ni, ga na dɛɛɛ na jɔhɔyɔ juuri.

²⁵ «Bɔŋŋo ki wa yee shuun shuun joveɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee ma cɛɛgbuugoo ni gɔleyɛ kaduyo jii na fiinni, na ta yi d'a jɛ na-gaara yarɛmuyo, ni yi lakuɛɛn yarɛmuyo na. ²⁶ Farizhen fyɛn, fɛnhɛ cɛɛgbuu le, ni gɔleɛ ki funɔɔ ki je, lee bu bye, yi kaduyo yi bɛ na bye fɛɛfɛɛ yi mu.

²⁷ «Bɔŋŋo ki wa yee shuun shuun joveɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee jɛ ba faya jɛ wɛ p'a yemu fiinɛ ge. Ma bu yi wii, m'a yi ta y'a jɔ kpɛɛngɛ ke na, ga yi funyɔ d'a jɛ xuu kaciye ni yarɛmufɔnyɔ tuuyo beeri na. ²⁸ Mu yee bɛ jɛ. Yee ma yiye pye na tifire fɛɛ yee jɛ sipyii jaha tãan, ga yee zɔlɔɔ pu d'a jɛ shuun shuun juuro ni kuumɔ na.

²⁹ «Bɔŋŋo ki wa yee shuun shuun joveɛ pii wogo, yee saliya karamɔgɔlɔɔ fara yee Farizhɛɛn na! Yee wa Kile tudunmɔɔ pu faya yi yari na jɔɔgi. Piimu p'a Kile jɔmɛɛ co ge, yee wa pee wo faya yari ni kacɛɛɛ ni.

³⁰ Yee wa yu na yee da ba bye ni yi wo tii pu ni pu wo caɛa jɛni li ni, na yee bi da ga sɔɔ di pu tɛge pu Kile tudunmɔɔ pu gbo wɛ. ³¹ Lee funɔɔ ni yeeyɛ pyaa ya li shɛɛ na piimu p'a Kile tudunmɔɔ pu gbo ge, na pee wo nagoo yee jɛ. ³² Ayiwa, yi she naha na, yi sefɛɛ p'a lemu jɔ kɔn ge, yi lee jɔ fa! ³³ Wɔlɔɔ yee jɛ, matɔn nagoo. Yee na jã pye dii na yiye tãnha Jahanɛmɛ na wɛ? ³⁴ Lee wuu na n'a da ba Kile tudunmɔɔ, ni fungonyɔ fɛɛ, ni kalaa fɛɛ tun yi mu. Yee na ba pii gbo pee ni, na pii kori tiye na, na pii kpɔn ni susɔlɔɔ ni yi Kile-ɛɛɛɛ piyeɛ yi ni. Yi na ba daha pu fɛni, na pu kana kulo ni kulo. ³⁵ Sipyitiimeɛ piimu wo shishan p'a wo niye na ge, kɔnhɔ pee di

ba do yi jɔɔɔ ni, na co tiime fɛɛ Abeli* wo shishan pu na, fo na pa nɔ Baraki ja Zakari* wo shishan pu na, wee wemu yee ya gbo Kile-ɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki saraya yi tawologo ke, ni fɛfɛɛɛɛ xuu wu tɛ wu ni ge. ³⁶ Can na n'a da yi jo yi mu, tee gbuuro te beeri wo footɔnɔ li kanhama na ba do njɛna wo sipyii pii jɔɔɔ ni.

Yesu ya jo Zheruzalɛmu keree na (Luka 13:34-45)

³⁷ «Zheruzalɛmu, Zheruzalɛmu, mu wemu w'a Kile tudunmɔɔ pu xuli ge, piimu p'a dunnɛ ma mu ge, na kagereye taga na pee bɛ waa na xhuli ge, nɛ funyɔ ya pye tɛɛɛɛɛ niyeheɛɛɛ ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinneɛ mɛ wu kapana nɔhɔ ni wɛ. Ga yee di ya ta sɔɔ lee na wɛ. ³⁸ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wà nime fɛɛfɛɛ, ki niwaga. ³⁹ Bani n'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na j'a nige wɛ, fo yi ba she yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma mɛ Kafɔɔ mege na ge, wee jɛ duba pya.»*

24

Yesu ya Kile-ɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ja wu jo (Marika 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ A Yesu di foro Kile-ɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni na gaanji. A wu kalaapiire t'i fulo wu na, na ganha na Kile-ɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki yereɛɛgana li shɛɛ wu na, k'a kɛmɛ yàa yaagana lemu na ge. ² A Yesu di pu pye: «Yee jii wa yee beeri ni gɛ? Can na n'a da yi jo yi mu jo kagereɛ ka shishiin wa da ba gori naha ka jɔɔɔ ni wɛ. Yi beeri na ba do fɛɛfɛɛ.»

Keree kiimu na ba byi sani kɔɔɔ ki xɔ ge (Marika 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Na Yesu nidɛɛngɛ yaha Oliviyɛ faabobɔɔ ki na, a wu kalaapiire t'i fulo wu na pu ye na, na wu yege na: «Lee na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wù na! Naha sheshɛɛɛɛ temu na ba li she na ma paduun w'a nɔ, kɔɔɔ ki taaxɔɔ li bɛ d'a nɔ ge, m'a tee bɛ she wù na!» ⁴ A Yesu di pu pye: «Y'a yiye kaseri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinɛ wɛ!» ⁵ Bani sipyii niyeheɛɛɛ na ba ma ni nɛ mege ni, na yu: «Nɛ wu jɛ Shɔvɔɔ wɛ.» Pu na ba sipyijehemɛɛ piinɛ. ⁶ Yi na ba kashɛn keree nuri, na kashɛn gbegemɛ keree nuri.

* 23:35 ZhenEzi 4:8-10

* 23:35 2 Caɛa jɛheɛ Jomɔ 24:20-22

* 23:39 Zaburuu 118:26

Ayiwa yi funyo ganha da ben we! Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxo li we. ⁷ Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Xuugo nigboho ni jinge celenje na ba byi teye ya ni. ⁸ Kee keree kii beeri wa kanhama pu keree jukoonro ye, ba cee laa ma yiri me we.

⁹ «Ayiwa, sipyii na ba yi leni keye ni, p'a ganha na yi kana, na yi xuli. Shi wu beeri na ba yi ko ne mege wuu na. ¹⁰ Wee tuun wu ni sipyijehemee na ba n'a daa wu yaha. Pu na ba puye noho yeri, na puye ko. ¹¹ Tudunmoo kafejjuu nijehemee na ba foro yere. Pu na ba sipyijehemee piinje. ¹² Kakuwo ki jo na ba jehc tapyege ni. Lee ma bye kajujo na sipyijehemee wo taanyegege ki celenje. ¹³ Ga wemu bu ja luu mara fo na she no li telenje na, weefoo na ba sho. ¹⁴ Pe Jozaama pe pu wa Kile saanra ti kaa yu ge, pee na ba jo korjo ke kabaya ye beeri na, konho shi wu beeri di pu logo. Lee kadugo na taaxo l'i na no.

Kanhama nigbo pemu na ba bye ge
(Marika 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ «Ayiwa yi ba gyeegi pyevoo* wu ja tuun wemu ni Fefere xu u wu ni, wee wemu kaa Kile tudunmoo Dajeli ya jo ge. (Wa bu yi kalaa, wu yi naha ce.) ¹⁶ Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xu ni. ¹⁷ Lee ba wemu ta katarja jujo ni, wu ganha bu da digi di wu yereye lo puga ki ni we. ¹⁸ Wemu ba da wu kerere ni, weefoo ganha bu da guri ba puga di ba wu faderje lo we. ¹⁹ Bongo na ba bye lahaa fee ni puymaraya fee wogo yee caya yi na. ²⁰ Y'a Kile jeeeri konho tee tafere ti canja ganha ba saha ni wiire tuun ni, kelee ni cadeenge ni we. ²¹ Bani kanhama nigbo na ba bye wee tuun wu ni pemu tuugo sanha bye ja we, na co korjo ki yaaduun wu na, fo na pa no nijaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada we. ²² Kile da bye wu ya ya wolo be yee caya yi ni we, sipya wa shishiin bi da ga sho we. Ga sipyii piimu jaha w'a bulo ge, pee wuu na w'a la wolo yee caya yi ni.

²³ «Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: <Yi wii, Shovoo wu wa naha!> kelee <Wu we me.> Yi ganha bu da yee na we!

²⁴ Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puye

pye shovoo ni Kile tudunmoo. Pu na ba naha sheshere kagbohoo ni kakanhanjaa pyi konho p'i sipyire ti piinje. Ali Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, nago ba pu da ja ba pee be piinje we, pu bi da ba pee be piinje. ²⁵ Li wii, ne kii keree kii beeri jo yaha yi mu.»

²⁶ «Ayiwa sipya wa ba yi pye: <Li wii, sigе ke ni Shovoo wu je!>, yi ganha bu she wa we. Kelee wa bu yi pye: <Li wii, maaja ke ni wu wa naha!>, yi ganha bu da yee na we. ²⁷ Kile bu ji Kile-noho na, kpeenge ki ma no camutomo ni nogana lemu na ge, lee pagana li na Sipya Ja wu be wa da ba ba. ²⁸ Xuu wemu ni yaxugo je ge, wa tobinye ya yije pinnee.

Sipya Ja pagana

(Marika 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ «Pee kanhagbo pu wo caya yi ba doro ye, taapile ni nibiige na ba je canja ki ni; yene wa da kpeenge yeege we. Woro ki na ba yiri yiri fugba we ni na pa do. Fugba wu sefere ti na ba jele. ³⁰ Wee tuun wu ni Sipya Ja wu jaha sheshere te, tee na ba ja fugba we ni. Shi wemu beeri wu je piinje ke na ge, wu beeri na ba mehe suu. Wu na ba Sipya Ja wu nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefere ti beeri, ni nooro nigbo ni. ³¹ Maga nigbohoo ki mee li na ba foro. Sipya Ja w'a sipyii piimu jaha bulo ge, wu na ba meleke tun pu pee pinne, na yiri korjo ki kabaya shishere wu beeri na, na ba pu pinne xu nigin ni, ma li jo kon korjo ke kabanja ka na, na se korjo ke kabanja ka mu.

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Marika 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² «Naha sheshere ta te nitoodige shizhaa na: Ki geye ye ba jo kon na funni tuun wemu ni, yee wa ma li ce na ki nagoo pyeduun w'a tereje. ³³ Mu li wa, yi ba kii keree kii beeri jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li ce na Sipya Ja w'a tereje na xo, na w'a no xo kujoo li jo na. ³⁴ Can na n'a da yi jo yi mu jo sipyii piimu pu wa jii na nime ge, sani pee beeri pu xu ge, kii keree kii beeri jo na va. ³⁵ Fugba we ni piinje ke na ba doro, ga ne jomo pe wa da doro bada we.

Kile ye nigin pe w'a taaxo li tuun ce

(Marika 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

* 24:15 Dajeli 9:27; 11:31; 12:11

³⁶ «Ga sipya wa shishiin wa kee caŋa ke ni wee tuun we ce we, ali fugba melekɛɛ pu be we, Kile Ja wu be we. To Kile ye nigin pe w'a kee caŋa ke ni wee tuun we ce. ³⁷ Ba Nuxhun wo caŋa nii li keree k'a pye we, mu Sipya Ja wu be cabarja k'a da ba bye. ³⁸ Na logboho ki ta ki sanha ba we, sipyii pu bi li, na gbuu, na cɛɛ leŋɛɛ, na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she no caŋa kemu Nuxhun ya jɛ koogboho ki ni ge. ³⁹ Pu ya puye kaala kaa la shishiin be na we, fo na she logboho ki pye k'a pa, na pu beeri juɔɔ tugo. Mu l'a da ba bye Sipya Ja wu be cabarja. ⁴⁰ Wee tuun wu ni namaa shuun na ba bye pu keɛɛɛ ni, p'a nigin wa lo, na wa yaha wà. ⁴¹ Cɛɛ shuun na ba tira tiree, wa na ba lo na wa yaha. ⁴² Lee wuu na yi kori yaha nii na bani caŋa kemu Kafɔɔ w'a ma ge, yi wa kee ce we. ⁴³ Yi li ce na puga fɔɔ da ba li ce na we tuun we ni nagaa da ba ba nibiige ni, wu bi da gori yaha nii na. Wu da ga gbara nagaa wu jɛ wu puga we. ⁴⁴ Lee wuu na yi be pu gbegele yaha, bani yee ya Sipya Ja wu sonji tuun wemu ni we, wee tuun weye pyaa ni wu da ba.

Kapyebye nizaama ni wu niguumo keree (Luka 12:41-48)

⁴⁵ «Kapyebye ɲomeɛ fɔɔ fungongo fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'a wu teɲɛ wu puga ki wo kapyebyii pusamaa juɔɔ ni, na wu pye na w'a pu yaligee keree jahaa wo ki tuun ni ge, wee ɲɛ jɔɔɔ wɛ? ⁴⁶ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee ɲɛ duba pya. ⁴⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu teɲɛ wu keɲɛ yanmuyo yi beeri juɔɔ ni. ⁴⁸ Ga wee kapyebye we bu da sipyikuuɔɔ, wu na li kon wuyɛ funɲɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhe mo wà. ⁴⁹ W'a ɲɔ kon na wu kapyebyejii pu sani, na li, na gbuu ni yagbagbaa ni. ⁵⁰ Ayiwa, caŋa kemu ni tuun wemu wu ɲɛ kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu sonji-i ge, kee caŋa ke ni wee tuun we ni wu da ba. ⁵¹ Wu na ba wee kapyebye we kori, na wu taa pinne ni shuun shuun juu ni. Mesuu ni gankunno na ba bye wà.

25

Talɛɛ lemu l'a jo doɲɲɛ pushaa ke wu shizhaa na ge

* 24:38 Zhenɛzi 7:7

¹ «Ayiwa, fugba saanra ti na ba foro doɲɲɛ pushaa ke wa feni, piimu ya pu sokinnaa lo na se di zhe cenabun poo wu juɔɔ círi ge. ² Pu ke wu ni, kaguro wa wu bye fungonyo baa fɛɛ, kaguro wa di ɲɛ fungonyo fɛɛ. ³ A fungonyo baa fɛɛ p'i pu wo sokinnaa pu lo, ga p'i ya ta sinme patii lo na taha sokinnaa pu na we. ⁴ A fungonyo fɛɛ p'i pu wo sokinnaa pu lo, na sinme patii be lo na taha pu wo sokinnaa pu na. ⁵ A cepoo w'i mo, wu da ba we. A ɲmunumo di pu beeri ta, a pu beeri di ɲmuno. ⁶ A mujuu la di ba foro jijiɲɛ ki na na: «Cenabun poo wu we! Yi foro she wu círi!» ⁷ Wee tuun wu ni a doɲɲɛ pushaa ke wu beeri di yiri, na pu sokinnaa pu yaa yaa. ⁸ A fungonyo baa fɛɛ p'i fungonyo fɛɛ pu pye: «Wèe wo sokinnaa p'a zhaa da furi, yi sinme dooni wa kan wu mu.» ⁹ A fungonyo fɛɛ p'i pu pye: «Ahayi! Sinme pemu pu ɲɛ wèe mu ge, pee wa da ga wèe ni yee yaa we. Yi she sinberɛɛɛ pu mu, y'i she pa sho yiye mul!» ¹⁰ A fungonyo baa fɛɛ p'i gari sinme pu feni, a cenabun poo wu ba na pu yaha wà. Pushaa kaguro wemu w'a bi gbegele ge, a pee di jɛ ni cenabun poo wu ni cekaana puga ki ni. A p'i gbura ki shòho. ¹¹ Lee kadugo taan a pii pu be di ba no, na xhuulo na: «Kafɔɔ, kafɔɔ, gbura ki mugi wu mul!» ¹² Ga, a cenabun poo wu pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu jo ne yee ce we.» ¹³ Lee wuu na yi kori yaha nii na, bani yi wa kee caŋa ke ni wee tuun we ce we.

Talɛɛ lemu l'a jo na jahaa tii wari kegaarja pyeveɛ pu na ge

(Luka 19:11-27)

¹⁴ «Fugba saanra t'a foro ná wa feni wee wemu ya gaarji kulo ni ge. A w'i wu kapye-byii pu yiri, na wu keɲɛ yara li kaa le pu keɲɛ ni. ¹⁵ A wu wari talaan|wari talan kaguro kan wa mu, na wari talaan shuun kan wa mu, na talan nigin kan taanri wo wu mu. Wee wari we ya kan pu mu na saha ni pu beeri nigin nigin wu wo sefereɛ juɔɔ kana ni. ¹⁶ Kaguro w'a kan wemu mu ge, a wee di wakaraa kegaarja ɲɔ kon ni wu wo wu ni. A w'i wari talaan kaguro wa betii ta na fara we wu kaguro wu na. ¹⁷ A shuun fɔɔ wu be di kegaarja pye ni wu wo wu ni, na talaan shuun wa ta na fara wu na. ¹⁸ Ga, a talan nigin fɔɔ wu she wege tugi, na wu kafɔɔ wu wo wari wu ɲmòho wà. ¹⁹ A kapyebyii pu

kafóo wu sii mō wà, na na pa ba. Ba w'a pa ba wε, wu ni kapyebyii pu ni, a p'i jate wu wolo.²⁰ A wari talaan kaguro fōo w'i fulo wu na ni we wu kaguro wu be ni na jo: <Na Kafóo, talaan kaguro mu ya kan ne mu, we kaguro we ne ta wu kuduun.>²¹ A wu kafóo wu wu pye: <L'a nō kapyebye nizaama nōmεε fōo. M'a pye nōmεε fōo kafenhēfenhēne ni, lee wuu na n'a da kagbōhōo kaa le ma keje ni. Pa wù binne funjō taan!>²² A talaan shuun fōo wu be di fulo wu na, na wu pye: <Na kafóo, talaan shuun mu ya kan ne mu, we shuun we ne ta wu kuduun.>²³ A wu kafóo wu jo: <L'a nō, kapyebye nizaama nōmεε fōo. M'a pye nōmεε fōo kafenhēfenhēne ni, lee wuu na n'a da kagbōhōo kaa le ma keje ni. Pa wù binne funjō taan!>²⁴ Lee kadugo na a wari talan nigin tavōo wu be di fulo na jo: <Na kafóo, ne bi li ce jo mu keree k'a waha. Mu ya xuu wemu nugi wε, wee xuu wu wo yalōōrō mu ya luu. Mu ya xuu wemu wo yashi wá wε, wee xuu wu wo yapyiire mu ya gōōn.>²⁵ Ne fya, na she ma wari wu n̄mōhō j̄injε ke ni. Wu we!>²⁶ A wu kafóo wu wu pye: <Kapyebye niguumō saa fōo mu jε. Mu ya li ce na ne ya xuu wemu nugi wε, na wà ne na wo yalōōrō ti luu, na na yapyiire ti kōōn xuu ni ne ta wemu wo yashi wa-ε ge,²⁷ go mu bi yaa na she na wari wu yaha banj na de, konhō di ba ba, di she wu lo ni wu kuduun ni.>

²⁸ «Yi wu wo wari talan nigin wu shō wu na, y'i wu kan talaan ke fōo wu mu! ²⁹ La jε wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na, la jεhe wu mu. Ga la jε wemu mu wε, ali nifenhēfenhēne lemu be li jε wu mu ge, lee be na ba shō wu na.³⁰ We kapyebye niguumō we kunni, yi wu co wá kpeenge ke na nibiige ki ni! Mεsuu ni gankunnō na ba bye wá.»

Taaxōo li wo kiiri we

³¹ «Sipyá Ja wu ba ba wu nōōrō wu ni tuun wemu ni ni melekεε pu beeri ni, wu na ba diin wu saanra koro nōōrō wuu li ni. ³² Shi we beeri na ba binne wu taan. Wu na ba pu waa na laha pu yε na ba yatōōnahama ma wu dubyaa ni wu sikaa waa laha mε pu yε na we. ³³ Wu na ba dubyaa pu yaha wu kanige ce, na sikaa pu yaha wu kamεne ce.»

³⁴ «Ayiwa, saan wu na ba wu kanige ce wuu pu pye: <Yi pa, na To wu wo duba nagoo pee. Saanra temu t'a gbegele na yaha yee naha na fo konjō ki yaaduun wu ni ge, yi

pa jé tee ni, y'i ti pye yi wuuro. ³⁵ Bani xuugo ya ne ta, a yee di ne kan ne li. Waga ya ne ta, a yee di ne kan ne gba. Ne bi bye nabun, a yee di ne tirige yi kaban. ³⁶ Fafunmō bye ne na, a yee di ne fafunmō pu xō. Ne bi bye yama fōo, a yee di ne keree yāa. Ne bi bye kaso ni, a yee di she foro ne na.>³⁷ Ayiwa, pee sipyii piimu p'a Kilε nōmεε co ge, pee na saan wu pye: <Kafóo, tuun weke ni wée d'a mu xuugo wo wu ja, na yalige kan mu mu wε? Kelee na mu waga wo ja, na mu kan mu ya gba wε? ³⁸ Tuun weke ni wée d'a mu naborō wo wu ja, na mu tirige wù puga, kelee na ma fafunmō wo ja, na pee fafunmō pu xō wε? ³⁹ Tuun weke ni wée d'a ma yama wo, kelee na ma kaso wo wu ja, na she foro ma na wε?>⁴⁰ Saan wu na pu pye: <Can na n'a da yi jo yi mu jo tuun beeri ni yee ya lee la pye ali ne cebooloo pu beeri wo nifenhēfenhēne nigin be na ge, ne na yee ya li pye.>

⁴¹ «Lee kadugo na saan wu na kamεne ce wuu pu pye: <Yi laha na taan, yee larji fεe piiri! Yi she nufugibaaga ki ni, kee kemu k'a gbegele na yaha Shitaanni ni wu wo melekεε pu kaa na ge. ⁴² Bani xuugo bi bye ne na, yee di ya ta yalige kan ne mu we. Waga bi bye ne na, yee di ya ta ne kan ne gba we. ⁴³ Ne bi bye nabun, yee di ya ta ne tirige yi puga we. Ne bi bye fafunmō ni, ye di ya ta ne fafunmō pu xō wε. Ne yama wo bi bye, ne bi bye kaso ni, yee di ya ta she foro ne na we.>⁴⁴ Ayiwa, pee be na wu pye: <Kafóo, tuun weke ni wée d'a mu xuugo wo wu ja, kelee ma waga wo, kelee ma naborō wo, kelee ma fafunmō wo, kelee ma yama wo, kelee ma kaso wo, na li she wée da ma tege-ε wε?>

⁴⁵ Saan wu na pu pye: <Can na n'a da yi jo yi mu, yee bu bye yee di ya lee la pye ali ne cebooloo pu beeri wo nifenhēfenhēne nigin be na wε, yee ya ta li pye ne na wε.>⁴⁶ Pee na ba jé kanhama nixhōbaama ni. Ga piimu p'a tii ge, pee na ba jé j̄ii sicuumō nixhōbaama ni.»

26

Yawutuu n̄njōfεε p'a woni pye Yesu kaa na
(Marika 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Ayiwa, ba Yesu ya pee jomō pu beeri jo xō sipyiiire ti mu wε, na wu kalaapiire ti pye:
² «Y'a li ce na cabyaa shuun te ni Nuwuuro

ti wo Kalene|Kalene l'a da no. Sipya Ja wu na ba je keye ni, p'a wu kori tige na.»

³ Wee tuun wu ni a saraya naha shoonrivée juufofe|saraya naha shoonrivée juufofo ni Yawutuu noholee p'i she puye pinne Kayife kaban, wee je saraya naha shoonrivée wo juufofobo we. ⁴ A p'i be yi na na pu Yesu peelee co hmoohoro ni, p'i wu gbo. ⁵ Ga, a p'i jo: «Wu ganha bu wu co kalene li ni we, kono tunmo ganha bu yiri sipyiire ti te ni we.»

Cee wa ya lasikoli wo Yesu juu ni
(Marika 14:3-9; Yohana 12:1-8)

⁶ Na Yesu yaha Betani kulo li ni Simo kaban, togo k'a fenhé wemu co toro ge, ⁷ a cee wa di fulo wu na ni lasikoli gboro la ni. Lee bi ji pewa lasikoli wa na. A wee cee wu Yesu yaha wu na li, na ba wee lasikoli wu wo wu juu ni. ⁸ Ba Yesu kalaapiire t'a lee ja we. A pu logoo di yiri, a p'i jo: «Te kakara te wo juu di je leke we? ⁹ We lasikoli we bi da ja bere wari ninhemé na, na wee kan funmo fee mu.» ¹⁰ Ba Yesu ya lee ce we, na jo: «Naha na y'i we cee we zo tenri we? Go kasaana w'a pye me ne na. ¹¹ Funmo fee na da daa yee te ni tuun beeri ni, ga ne kumni wa da ba bye yee te ni tuun beeri ni we. ¹² We lasikoli we w'a wo na na ge, w'a weri na ceepuuro ti keme yaha faja le kaa na. ¹³ Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu beeri ni pe Kile Jozaama pe ya jo ke konjo ke na ge, le we cee we ya pye ge, li be na baari wa, na sipyi pu funyo tirige ni wu kaa ni.»

Zhudasi ya Yesu shaa di le keje ni
(Marika 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Ayiwa, Yesu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa, wemu mege ki bye na Zhuda Isikariyoti ge, a wee di she saraya naha shoonrivée juufofe|saraya naha shoonrivée juufofo pu mu, ¹⁵ na she pu pye: «Ne bu Yesu le yee keje ni, juu yee di da gan ne mu we?» A p'i warifyen tuufo|warifyen tuufo kelee taanri (30) taro kan wu mu. ¹⁶ Na co wee tuun wu na a Zhuda di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keje ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shiizhan

(Marika 14:12-21; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

¹⁷ Shizhenhere Baa Buuri wu wo Kalene|Kalene li cazhiige ke, a Yesu kalaapiire t'i

fulo wu na, na wu pye: «Ma funjo wa wu Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele xuu weke ni we?» ¹⁸ A Yesu di pu pye: «Yi she kanha ki ni, y'i she shen wefo pye: «Karamogo w'a jo na wee wo tuun w'a no, na mu kaban wee ni wu kalaapiire t'a da ba Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li.» ¹⁹ A kalaapiire t'i li pye ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

²⁰ Ba piige k'a pa wo we, a Yesu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu diin na li. ²¹ Na pu yaha pu na li, a Yesu di ba jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba ne le keje ni yee ni.» ²² A kalaapiire ti jahaya di sii tanha fo xuuni. A pu beeri di jo kon na wu yegee nigin nigin na: «Ne wi ya, Kafoo?» ²³ A Yesu di pu pye: «Wemu w'a wu keje ki le golege ki ni ni ne ni ge, wee w'a da ba ne le keje ni. ²⁴ Sipya Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba Sipya Ja wu le keje ni ge, boongo ki je weefo wogo. Ali wee na wu da bye pu ya wu se be we, lee bi da boro wu mu.» ²⁵ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keje ni ge, a wee be di wu yege na: «Ne wi ya, Karamogo?» A Yesu di wu pye: «Maye pyaa k'a yi jo.»

Kafoo fefere yalige ki keree

(Marika 14:22-26; Luka 22:15-20; 1 Korente Sheen 11:23-25)

²⁶ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lo, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wa lo yi li, ne ceepuuro ti wa tel!» ²⁷ Lee kadugo na a wu erenzen|erenzen tige loho ceegbuu li lo, na baraga taha Kile na, na li kan pu mu, na jo: «Yi beeri pu ka gba ke ni, ²⁸ ne shishan pu je pe, Kile wo kariyege jomee li wo shishan pe. Sipyinheme wuu na p'a wo, na pu jurumu wu yafa pu mu. ²⁹ N'a da yi jo yi mu, na co nime na, n'a da ke erenzen loho ke ka gba nige we, fo cana kemu n'a da ba ki nivoro gba ni yee ni na To wu saanra ti ni ge.» ³⁰ Ba p'a li xho we, na Kile masoro yoyo cee. Lee kadugo taan a p'i foro kari Oliviyé faaboboro ki na.

Yesu ya jo na Pyeeri na ba foro wee kaa taan

(Marika 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

³¹ Ayiwa, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee beeri na ba baa na ne ye nigin yaha

nijnaa wo piige keye pyaa ni, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ne na ba yatōnahama wu gbo, dubyagbaha ki dubyaa pu bæeri na baa caaga.»³² Ga ne ba je na foro xu ni tuun wemu ni, ne na doroyi jaha na Galile fiige ki ni.»³³ A Pyæeri di jo: «Ali pusamaa bæeri jehe baa na ma wá, ne wa da ga ma wá bada we!»³⁴ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijnaa wo piige keye pyaa ni, yani xhuupoo wu pa mæe su ge, mu na ba foro ne kaa tãan tōjii taanri.»³⁵ A Pyæeri di wu pye: «Ali li mehe yaha ne wu xu be ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa tãan we.» A kalaapiire tisara bæeri di yee ninuyo jo.

Yesu ya Kile jæeri Zhetisemane tiire tæge ki ni

(Marika 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari xuu wa ni, wemu mege ki je na Zhetisemane ge. A wu pu pye: «Yi tiin naha, di she Kile jæeri meke.»³⁷ A wu gari wà ni Pyæeri ni Zebede jalaa shuun wu ni. A l'i sii wu zō wu kanha fo xuuni, na wu jaha be tanha.³⁸ A wu pu pye: «Ne zō we bæeri w'a tanha fo ne na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha jii na ni na ni!»³⁹ A wu she jaha na jeri, na buri nijje na, na Kile jæeri na: «Na To le kanhama cægbuu le sanha lii na na, ni li na já bye. Ga lee be na, ne wo jidaan ganha bu bye we, fo mu wo jidaan.»

⁴⁰ A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a ģmuno. A wu Pyæeri pye: «Yee ya já kori yaha jii na ni ne ni na ali læeri nigin be pye-e ya?»⁴¹ Yi kori yaha jii na! Yi da Kile jæeri, kōnhō yi ganha bu jé nōwuuro ni we. Sipyaa munaa ya sōo, ga wu ceepuuro fanha k'a cèrè.»⁴² A Yesu di laha pu tãan tōjii shuun wuu li ni, na she Kile jæeri na: «Na To, li bu da nago le kanhama cægbuu le sanha da já lii ne na we, fo ne bu gba li ni, wee tuun wu ni mu wo jidaan wu pye.»⁴³ Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a ģmuno sanha, bani ģmunumō pu bi shō pu ni.⁴⁴ A Yesu di pu yaha wà, na laha pu tãan sanha, na she Kile jæeri tōjii taanri wuu li ni, na guri pee jomō pe ninumō na sanha.⁴⁵ Lee kadugo na a wu guri pa wu kalaapiire ti yiri, na ba pu pye: «Yee wa ģmunō sanha na ģmōni ge? Tuun w'a nō, Sipyaa Ja wu na ba jé jurumupyii pu keje ni.»⁴⁶ Yi yiri wù da se!

* 26:31 Zakari 13:7

Li wii, ná wemu w'a da na le keje ni ge, wee ya nō.»

Yawutuu p'a Yesu co

(Marika 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

⁴⁷ Na Yesu yaha pee jomō pu na, a Zhudasi di nō, wee je kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa. A wu nō ni sipyijehemæe pii ni. ģmōparaa ni pubegee ki bye pee mu. Saraya jaha shōnriveræe jujōfæe Saraya jaha shōnriveræe jujōfōo ni Yawutuu jahagbaa fæe pu bi pee tun.⁴⁸ Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keje ni ge, wee bi jaha sheshæere ta she sipyiire ti na na: «Di ba she jōsōnro fō kan ná wemu mu, y'i wee co, wee wu wa.»⁴⁹ A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Faabye Karamōgō!» Na jōsōnro fō kan wu mu.⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Na najii, lemu na m'a pa ge, lee pye.» Wee tuun wu ni a sipyii pusamaa di fulo Yesu na, na wu co.⁵¹ A Yesu wo kalaapiire la di li wo ģmōpara kōngi li forogo ni, na saraya jaha shōnriveræe wo jujōfōgbo wu wo kapyebye niwæje paa laha.⁵² A Yesu di lee kalaapiire li pye: «Ma ģmōpara le le wà li forogo ki ni, bani piimu p'a ģmōparaa luu ge, ģmōparaa ki da ba pee be jujō tugo.⁵³ Go ne bi da já na To wu jæeri w'a meleke pii yaha na pa nime nime piimu ya jehe miliyo na ge, ta mu ya lee cæ we?»⁵⁴ Ga lee da ba bye, Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee jō na fa dii we? Bani Kile Kafila w'a li she na fo kii keree kii bu bye.»

⁵⁵ Lee kadugo na a Yesu di sipyiire ti pye: «A yee di ba ni ģmōparaa ni pubegee ni ne tacioni ni ma na jo kakuubye di je ya? Ne bi den cana bæeri Kile-pæje pugbōho ki ni, na sipyii kalaa, yee di ya ta ne co we.»⁵⁶ Ga kii keree kii bæeri ya pye kōnhō Kile tudunmō p'a yemu bæeri ka Kile Kafila wu ni ge, yee bæeri jō di fa.»

Ayiwa, a wu kalaapiire ti bæeri di baa caaga na wu yaha wà.

Yesu ya yere kiirikōon kurujō ki jahagbaa na

(Marika 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Piimu p'a Yesu co ge, a pee di gari ni wu ni Kayife kaban, wee je saraya jaha shōnriveræe wo jujōfōgbo we. Saliya karamōgōlō ni Yawutuu jahagbaa fæe pu

ribinnege ki bye wà. ⁵⁸ A Pyeeri di laraga kòn pu na, na daha pu feni, fo na she jé saraya naha shòonrivee wo juṅṅofogbo wu wo kaarja ki ni. Ba w'a jé kaarja ki ni we, na diin gedii pu tãan kònho wu ba le kaa le nõho ja. ⁵⁹ Saraya naha shòonrivee juṅṅofee pu fara kiirikoon kururjo ki na, pee bi can baa wo seeri kaa la shaa Yesu feni kònho p'i wu gbo. ⁶⁰ Ga pu ya li ta we, ali na li ta be sipiyneheme bi ma na kafineye leni Yesu na. A sipiyii shuun wa be di ba nõ kurogo ki na, na pu woyo jo na: ⁶¹ «We ná we ya jo na wee na já Kile-peeje pugbõho ki ja, na ki yereje cabyaa taanri funṅo ni.»

⁶² Wee tuun wu ni a saraya naha shòonrivee wo juṅṅofogbo wu yiri yere, na Yesu pye: «Jomõ pemu beeri pii sipiyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu jõ shõ-ε ge?» ⁶³ Ga, a Yesu di cari wuye na. A saraya naha shòonrivee wo juṅṅofogbo wu jo: «Ma bi je Shõvõ we, Kile Ja we, ne li shaa ma mu Kile jii wo wu mege na, jo ma yee jo wu mu.» ⁶⁴ A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu. Ga n'a da yi jo yi mu jo na co nime na, yi na ba Sipya Ja wu nideenge ja Se Beeri Fõ Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo ja be sanha fugba jahaya ye na.» ⁶⁵ Wee tuun wu ni a saraya naha shòonrivee wo juṅṅofogbo wu wuye pyaa wo fadenje sheengi, na jo: «Kile mege w'a kyeege me de! Naha feni wu je sanha seere pu mu we? Y'a wu Kile mekyeegere jomõ pu logo nime. ⁶⁶ Yee di wa yeke yu we?» A p'i wu pye: «W'a yaa na wu gbo.»

⁶⁷ Ayiwa, a p'i jolõho tugi na wà wu naha ni, na wu kpõn ni kaguruyo ni. A pii di kadahaa ja wu jibege ni. ⁶⁸ A p'i jo: «Shõvõ we, ma bi sii Kile tudunmõ we, ma kpõnvõ wu mege yiri wu mu!»

Pyeeri ya foro Yesu kaa tãan
(Marika 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ayiwa, lee bi Pyeeri nideenge ta kpeenge ki na kaarja ki ni, a kapyebyezhõ wa di fulo wu na, na wu pye: «Go mu be wu bye ni Galile sheen Yesu ni.» ⁷⁰ Ga, a Pyeeri di foro wu kaa tãan sipiyii pu beeri jii na. A wu jo: «Ne ce yeke mu wa yu we.» ⁷¹ Lee kadugo na a Pyeeri di gari kaarja ki tajege ki yiri. A kapyebyezhõ wa be di wu ja wà, na wee

xuu wu wo sipiyii pu pye: «We ná we be wu bye ni Nazareti sheen Yesu ni.» ⁷² A Pyeeri di foro wu kaa tãan sanha, na gaa. A wu jo: «Ne we ná we ce we.» ⁷³ Ba jeri ya pye we, piimu pu bi yere wà ge, a pee di fulo Pyeeri na, na wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni. Bani mu jogana li be l'a mu tayirige shee.» ⁷⁴ Ga, a Pyeeri di gaa, na wuye laji. A wu jo: «Ne wee ná wu ce we.» Taapile ni a xhupoo di mee su. ⁷⁵ Ayiwa, a Pyeeri funṅo di do ni Yesu jomõ pu ni na: «Yani xhupoo wu pa mee su ge, mu na ba foro ne kaa tãan tãojii taanri na mu ya ne ce we.»* A Pyeeri di foro kari kpeenge ki na, na she mee su fo xuuni.

27

P'a she ni Yesu ni Pilate mu
(Marika 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

¹ Nisõogbõho ki na a saraya naha shòonrivee juṅṅofee saraya naha shòonrivee juṅṅofõ pu beeri ni nõhõle p'i be yi na na Yesu ya yaa na wu gbo. ² A p'i wu põ, na she wu le gbafeneere Pilate keje ni.

Zhudasi xugana
(Kapyegee 1:18-19)

³ Ayiwa, Zhudasi wemu w'a Yesu le keje ni ge, ba wee ya li ja na p'a Yesu kayuu li jo na yaha na pu wu gbo we, a li daajeje di jé wu ni, a wu wari tuunṅõ kelee taanri (30) wu lõ, na wu she ki tereje saraya naha shòonrivee juṅṅofee ni Yawutuu jahagbaa fee pu na. ⁴ A wu pu pye: «Kakuunõ ne pye na jaagi baa fõ juṅṅo le xu ni.» Ga, a pee di wu pye: «Wèe wo naha wa yee ni we? Mu wo juṅṅo wuu li wa lere!» ⁵ A Zhudasi di wari wu shan jije na Kile-peeje pugbõho ki ni, na gari na she wuye põ gbo. ⁶ A saraya naha shòonrivee juṅṅofee p'i wari wu lõ, na jo: «Li ya saha wèe pu we wari we le Kile-peeje pugbõho ki wo keshi wu ni we. Bani shishan pereme pu je pii.» ⁷ A p'i jo be yi na, na wee wari we taga cogo faanrivõ wu wo tege ki shõ, na kee pye pu nabaun faya. ⁸ Lee wuu na p'a kee tege ke mege yiri ali nijnaa we be ni na shishan tege. ⁹ Lee funṅo ni Kile tudunmõ Zheremi bi yemu jo ge, a yee jõ di fa. Wu bi jo na: «P'a wari tuunṅõ kelee taanri (30) wu lõ, wee wemu w'a pye wu pereme pu ge. Kee jõ ke na Izirayeli nagoo

* 26:75 Macoo 26:34

* 27:10 Zakari 11:12-13; Zheremi 32:6-9

p'a bi be. ¹⁰ A p'i wee wari wu lo na taga cogo faanrivoo wu wo tege ki sho. Kafoo w'a bi ne pye ne wu yee jo pu mu.»*

Pilate ya Yesu yege

(*Marika 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38*)

¹¹ Ayiwa, a p'i Yesu yerehe Pilate naha taan. A wee di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu ne ya?» A Yesu di wu pye: «Uun, ba ma wa yi yu we.» ¹² Lee kadugo na, ba saraya naha shoornivee juhofee ni Yawutuu nahagbaa fee p'a pa wu too go leni we, wu ya wa shishiin be ju sho we. ¹³ Wee tuun wu ni a Pilate di wu pye: «Keree kiimu beeri na p'a mu jaagi me ge, mu wa ki nuri-i ge?» ¹⁴ Ga Yesu ya wu ju sho lee la shishiin na we. A lee di gbafe neeri wu fo fo xuuni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(*Marika 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39—19:16*)

¹⁵ Ayiwa, gbafe neeri wu bi tee na kaa la pyi. Lee ne, yee beeri ba Yawutuu pu wo Bulooro Nuwuuro Kalene|Kalene l'a no we, w'a kasoleme nigin wa yaha, na saha ni sipyii puye pyaa wo nidaan wu ni. ¹⁶ Lee bi kasoleme wa ta wa wemu mege ya foro ge. Wu mege ki bye na Barabasi. ¹⁷ Sipyiiire ti bi pa binne a Pilate di pu pye: «Barabasi ni Yesu wemu p'a byi Shovoo wu ge, pee shuun wu ni yi funjo wa pu weke yaha we?» ¹⁸ Bani Pilate bi li ce na Yesu wo nepeen na p'a bi wu le wee keje ni. ¹⁹ Na Pilate nidenge yaha kiiri wu takongo ki ni, a wu sho w'i tuduro yaha p'a pa jo wu mu na: «Ma ganha bu da ma too go le we jaagi baa foo we wo keree ki ni we, bani we keree k'a ne kanha shen xuuni hmunogo ni piige ki ni.»

²⁰ Ga, a saraya naha shoornivee juhofee|saraya naha shoornivee juhofoo ni Yawutuu nahagbaa fee p'i sipyiiire ti son na pu Pilate neeri na wu Barabasi yaha, w'i Yesu gbo. ²¹ A gbafe neeri wu guri pu pye sanha: «Yi funjo wa pu weke yaha yi mu pii shuun we ni we?» A p'i wu pye: «Barabasi.» ²² A Pilate di pu pye: «Yesu wemu p'a byi Shovoo wu ge, di leke pye wee na we?» A pu beeri di wu pye: «Wu kori tige na!» ²³ A Pilate di pu yege na: «Kakuuno leke wu d'a pye we?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiine li taan na: «Wu kori tige na!» ²⁴ A Pilate di ba li ta na

wee wa da le ja we, bani la li bi faraa sipyiiire ti kafugo na. A w'i loho ko, na wu keye je sipyiiire ti beeri nii na, na jo: «Ne too go wa ni yi ni we jaagi baa foo we wo shishan pu wo na we. Yeeye pyaa wo keje woyo yi wa yere.» ²⁵ A sipyiiire ti beeri di jo: «Wu shishan pu to we ni wu nagoo jujo ni!» ²⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpon ni susoloo ni, na wu le pu keje ni pu kori tige na.

Sorosii p'a Yesu la wolo

(*Marika 15:16-20; Yohana 19:2-3*)

²⁷ Ayiwa, a gbafe neeri wu sorosii p'i gari ni Yesu ni gbafe neeri wu kaaja ki ni. A sorosii pu kurujo ki beeri di foro pinne wu feni. ²⁸ A p'i Yesu faya yi wolo wu na, na fadeboronjo nijiga ka le wu na. ²⁹ A p'i xhuyo shin na pye saanra judoo, na lee to wu jujo ni, na wahagaan le wu kanige keje ke ni. A p'i xho na ganha na nugoro sinni wu fee ni, na wu la wo, na yu: «Naabye Yawutuu saan wel!» ³⁰ A p'i ganha na juoloho tugoo na woni wu na, na wahagaan li lo, na wu kpoon jujo ke ni. ³¹ Ba p'a wu la wolo xo mu we, a p'i fadeboronjo nijiga ki wolo wu na, na wuye pyaa wo faya yi le wu na, na gari ni wu ni di zhe gori.

P'a she Yesu kori tige na

(*Marika 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27*)

³² Ayiwa, ba p'a foro kanha ki ni we, na jiri Sirine kulo li shen wa na, wee mege ki bye na Simo. A p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lo. ³³ A p'i she no xuu wa ni, wee mege ne na «Goligota», lee kori ne: «Nugorogo xuu». ³⁴ A p'i duven suri durugi losorogo ka ni na kan wu mu wu gba. Ba w'a yee nehe we, wu ya soo na yi gba we.

³⁵ Ba p'a wu kori xo we, a sorosii p'i kagaanshaan pye, na wu faya yi taa taa pu ye na na saha ni lee ni.* ³⁶ Lee kadugo na, a p'i diin na ganha na wu kaseri. ³⁷ P'a Yesu jaagi lemu na ge, a p'i yee ka koroo la na na kori wu jujo na na:

YESU WU NE WE, YAWUTUU WO SAAN WE.

³⁸ A p'i nagaapeleye shuun wa kori tiye na ni Yesu ni. Nigin wa bye wu kanige ce, nigin wa di ne wu kamene ce. ³⁹ Kodoroloo pu bi pu jujo kori, na wu shehele, ⁴⁰ na

* 27:35 Zaburuu 22:19

yu: «Mu wemu w'a jo na mu na Kile-
peere pugboho ki ja, na ki yerehe sanha
cabyaa taanri funjo ni ge, ma bi sii Kile
Ja we, maye sho sa! Tigi laha tige ki
na!»⁴¹ Saraya naha shoornivee nujofee|
Saraya naha shoornivee nujofoo, ni saliya
karamogoloo ni Yawutuu nahagbaa fee pu
be pu bi Yesu la wo, na yu:⁴² «W'a sipyii
pitiilee sho, ga w'a da ja wuye sho we!
Golzirayeli wo saan wu je wii, na wu tigi
laha nime korikoritige ki na, wu na da wu
na!»⁴³ «W'a Kile pye wu tadaa. Wu kaa bi
dan Kile ni, Kile wu wu tirige sal!»^{*} Ta wu
ya jo na Kile Ja wee je we?»⁴⁴ Nagaapeleye
yemu p'a kori ni wu ni ge, mu yee be bi wu
fanri lee fanhagana li na.

Yesu xugana

(Marika 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana
19:28-30)

⁴⁵Na caja ki yaha niye niye ni, a nibiige di
je fiige ki beeri ni, fo na she da leere taanri.
⁴⁶Yakorjo wo tuuno nii taanri wu shizhaa na,
a Yesu di ba mujuugbooo wa na: «Eli, Eli,
lama sabakatani?» Lee kori je: «Na Kile, na
Kile, naha na ma d'a na yaha we?»^{*} ⁴⁷Piimu
niyereye yi bye wa ge, ba pii ya lee mujuu
li logo pee ni we, na jo: «Kile tudunmoo
Eli w'a yiri.»⁴⁸ Taapile ni a shen nigin wa di
baa kari pu ni, na she yoro fyenmi vinegiri
ni, na tee migile kagaantoo ka na, na
she gan Yesu mu wu son. ⁴⁹Ga, a pusamaa
di jo: «Yere wu wu wii Eli bu da wu na
da ba wu sho!»⁵⁰ A Yesu di mujuugbooo la
be wa sanha, na xhu. ⁵¹Lee taapile li ni
a Kile-peere pugboho ki nahaparaga faja^{*}
nigbilege k'i daa shuun, na lo fugba wu na
fo niye ke. A niye k'i jele, a faaboboyo ye di
ja ja. ⁵²A faya yi jo di mugi mugi, Kile wo
sipyii piimu p'a bi xu ge, a pee di je. ⁵³A p'i
foro faya yi ni. Ba Yesu ya pa je we, a p'i je
fefere kulo li ni, na puyee she sipyinehemee
na.

⁵⁴Sorosii nujofoo we ni sorosii piimu
samaa pu bi Yesu kaseege pyi ge, ba pee ya
niye celere ke ni kee keree ki beeri na we,
a p'i sii fya fo xuuni, na jo: «Can na Kile Ja
ye pyaa ki bye we na we!»⁵⁵ Cee niyehemee
pii be pu bi yere taliige ni na kii keree kii

wii. Pee bi taha Yesu feni na yiri Galile ni,
na baari pyi wu mu. ⁵⁶Pii meye yi wa ye pu
ni: Magadala shen Mariyama, Yakuba ni
Yusufu ye nu Mariyama, ni Zebede jalaa pu
wo nu we.

Yesu legana faja ni

(Marika 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana
19:38-42)

⁵⁷Ba yakorjo k'a pa no we, a Arimate shen
naafuu foo wa di ba, wee mege ki bye na
Yusufu. Wee be wu bye Yesu wo kalaapire
la. ⁵⁸A wu gari, na she Yesu nixhugo ki neeri
Pilate mu. A Pilate di jo na pu she gbo wu
kan wu mu. ⁵⁹A Yusufu di gbo wu lo, na
fatovige nivorjo ka migile wu na. Kee bi ya
ni lenfu^{*} ni. ⁶⁰Na she wu le faja nivorjo ka
ni. Wu bi pu pye p'a kee faja ke tugi na
yaha wuye kaa na faaya yi ni. A wu xho na
kageegboho ka gologolo taga faja ki jo to,
na gari. ⁶¹Magadala shen Mariyama ni we
wu Mariyama we, pee bi tiin na saha ni faja
ki ni.

P'a sorosii taha faja ki na na p'a ki nujo
sige

⁶²Nimuguro ti na, a saraya naha
shoornivee nujofee|saraya naha shoornivee
nujofoo ni Farizheen pii di she gbafeneere
Pilate mu. Kee caja k'a pye cadeenge ki
wo gbegeme pu caja ki nimuguro. ⁶³A p'i
ba wu pye: «Nujofoo we, na we jugyeege
sipya we yaha nii na, wee fungongo wa li na
na w'a bi jo na wee na ba je na foro xu ni
wu caxhugo caja taanri wogo na. ⁶⁴Lee wuu
na wee funjo wa ma di sorosii taha faja ki
na, pee di da ki nujo sige fo na she cabyaa
taanri wu torogo. Konho wu kalaapiire ti
ganha bu da ba wu nixhugo ki yu pu da yi
yu sipyii pu mu na w'a je na foro xu ni we.
Lee bu bye tee kurogo wo jugyegerere ti na
golo taashiine li be wuuro ti na.»⁶⁵ A Pilate
di pu pye: «Sorosii pu piiri! Lemu beeri
y'a giin di bye, konho y'i faja ki nujo sige
xuuni ge, yi lee pye.»⁶⁶ A p'i gari faja ki na,
na she jotojo ki ya, na fe yaha ki na, na
sorosii pu taha ki na a pee di ganha na ki
nujo sige.

* 27:43 Zaburuu 22:9 * 27:46 Zaburuu 22:2 * 27:51 Kile-peere pugboho ki nahaparaga faja: Kee
je faja kemu ki bi fefere xuu wu tehene kon na wolo fefere ti beeri wo fefere xuu wu ni
ge. Lee ya li shee na wa beeri na ja vulo nime Kile na.

28

Yesu ya jɛ na foro xu ni

(Marika 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ayiwa, ba cadeenge k'a toro wɛ, Dimazhi wu nisooɔo ki na, canja ki foroduun wu ni, a Magadala shɛɛn Mariyama ni we wu Mariyama w'i gari di zhe faɗa ki wii. ² Taapile ni a jɛɛ cɛɛɛɛ nigboho di bye. A Kafoo wo meleke wa di digi na yiri fugba we ni, na ba kagereɛ ki gologolo laha faɗa ki jo na, na diin ki juɗo ni. ³ Meleke wu jaha ki bi ji ba Kile-jɛɛɛ jɛ wɛ, wu faya ye di fiinɛ wɛɛwɛɛ ba xooɔo jɛ wɛ. ⁴ Soroosii piimu p'a faɗa ki juɗo sigeɛ ge, a pee di fya fo na jɛɛ, a p'i bye kanna p'a xu. ⁵ A meleke wu cɛɛ pu pye: «Yi ganha bu da vya wɛ! Ne li cɛ jo Yesu wemu p'a kori tige na ge, wee yee wa zhaa. ⁶ Wu wa naha wɛ, w'a jɛ na foro xu ni ba w'a bi yi jo wɛ. P'a bi wu simɛɛ xuu wemu ni ge, yi pa wee xuu wu wii. ⁷ Ayiwa nime yi fyaala she yi jo wu kalaapiire ti mu na w'a jɛ na foro xu ni, na w'a gaari yi jaha na Galile fiige ki ni, yi na zhe wu ja wà. Ye y'a bye nɛ mu di jo yi mu.» ⁸ A cɛɛ p'i fyaala laha faɗa ki na, pu bi fya, ga pu zoloo pu bɛ d'a ni fundanga na. A p'i ganha na fe na gaari p'i she yee jaha jo kalaapiire ti mu. ⁹ Taapile ni a Yesu di ba pu juɗo círi na pu pye: «Yi faabye!» A cɛɛ p'i fulo Yesu na, na wu co tooɔo ye na, na pɛɛɛ taha wu na. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Yi ganha bu da vya wɛ! Yi she yi jo na cebooloo pu mu na p'a se Galile ni, na wà p'a da zhe na ja.»

Soroosii p'a Yesu jɛ wu jo

¹¹ Ayiwa, na cɛɛ pu yaha koo na, soroosii piimu pu bi faɗa ki juɗo sigeɛ ge, a pii di gari pee ni, na she kii keree kii beeri jaha jo saraya jaha shooɛɛɛ juɗofɛ saraya jaha shooɛɛɛ juɗofɛ pu mu. ¹² A saraya jaha shooɛɛɛ juɗofɛ p'i she puyɛ na ni Yawutuu jahagbaa fɛɛ pu ni. A p'i jo bɛ yi na, na wari nijeheme wa kan soroosii pu mu, ¹³ na pu pye: «Y'a yi yu na Yesu kalaapiire t'a yee nijmunuyɔ yaha, na ba gbo wu yu piige ki ni. ¹⁴ Gbafɛɛɛri wu bu yee logo, wɛɛ na zhe yee jaha shooɛɛɛ ni wu ni na wu wo se pye, kooɛ yaaga ganha bu yi ta wɛ.» ¹⁵ A soroosii p'i wee wari wu lo, na she li pye ba y'a jo pu mu wɛ. A pee jomɔ pe di jaaga

Yawutuu pu tɛ ni. Fo nijaa we bɛ ni pee jomɔ pe ya yu.

Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na

(Marika 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegɛɛ 1:6-8)

¹⁶ Ayiwa, a kalaapiire kɛ ni nigin w'i gari Galile ni. Faaboborɔo kemu kaa Yesu bi jo pu mu ge, a p'i gari wà. ¹⁷ Ba p'a Yesu ja wɛ, a p'i wu pɛɛ. Ga, a nakaara di bye pii zoloo ni pu ni. ¹⁸ A Yesu di fulo pu na, na pu pye: «Fanha ki beeri k'a kan nɛ mu fugba we, ni jɛɛɛ ke na. ¹⁹ Lee wuu na yi no shi wu beeri na, y'i pu pye na kalaapiire! Yi pu batize To Kile ni Ja ni Fɛfɛɛɛ Muna mɛge na! ²⁰ Nɔmɛhɛɛ kiimu nɛ jo yi mu ge, yi pu kalaa na pu taha kee feni! Li wii, n'a da bye ni yi ni jiga beeri fo na she korɔo xɔ.»

Marika

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Marika wo nigama

Jɔgɔ wu jɛ Marika wɛ?

Marika bi bye Yesu wo tudunmɔ ke ni shuun wu ni wɛ, ga w'a Barinabasi ni Pɔli tɛge pu wo labye wu na (Kapyegɛe 12:25). Wu nu mege ki bye Mariyama (Kapyegɛe 12:12). Wu to we ni Barinabasi wo to wu bye cebooloo (Kolose Shɛɛn 4:10). W'a Tudunmɔ Pyɛeri be tɛge wu wo labye wu na (1 Pyɛeri 5:13). Pyɛeri Egilizi w'a wii na wee mu Marika ya wu wo Kile Jozaama pu ta, bani wee w'a wu kalaa. Wu Girɛkii mege ki jɛ Marika, ga mege ka be ki bye wu na Heburuu jomɔ pu ni na Yohana. Wee w'a pe Kile Jozaama pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana jɔɔ

Piimu jɛ Yawutuu wɛ, pee mu Marika ya pe Jozaama pe tun. P'a li shɛɛ wɛɛ na na Kile Ja wu jɛ Yesu, Kile wo sefɛɛɛ ti jɛ wemu ni ge. W'a ceepuuro lɔ na pye sipya, na ganha na wuyɛ pyi: Sipya Ja. W'a pa wu ba kapyɛɛ pyi sipyii mu, wu pu jɔɔ wolo (Marika 10:45).

Jozaama Kitabu wu kafila jɔɔ

Marika 1:1-13 Yohana Batizelipyɛ wo Kile jomɔ yɛɛ ni Yesu batizeli ni wu labye wu jɔkɔɔnɔ.

Marika 1:14—8:30 Yesu ya labye wemu pye Galile fiige ki ni ge, Yesu ya li shɛ na: «Kile saanra t'a tɛɛɛ yi na.» Le wu bi byi ge, lee be bi li shɛɛ can na: W'a yama fɛɛ cuɔɔ, na jinaa kɔri yeege sipyii ni, na yu ni sefɛɛɛ ni. Ga sipyii bi puyɛ yege wu keree na na: «We n'a we di jɛ sipya weke wɛ?»

Marika 8:31—10:52 Kanhama pe pu da ba nɔ Yesu na Zheruzalemu ni ge, w'a pee kaa yu.

Marika 11:1 —16:8 Yesu cewusana Zheruzalemu kabanuyo na.

Marika 16:9-20 Yesu ya jɛ na foro xu ni, na wuyɛ shɛ wu kalaapiire ta na.

Marika funɔ wu mu be di li ce ba Oromɛ shɛn sɔrɔsii jɔɔ w'a yi jo wɛ na: «Can na Kile Ja yɛ pyaa ki jɛ we n'a wɛ.» (Marika 15:39).

Yohana Batizelipyɛ wo Kile jomɔ yɛɛ

(Macao 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

¹Kile Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, pu jɔkɔɔnɔ ti wa te. ²Kile tudunmɔ Ezayi ya li ka Yesu shizhaa na na: «Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma jahagbaa na

wu ma koo li yaa yaha.»*

³«Wu mujuu l'a fɔro siwaga ki ni na: «Yi Kafɔɔ wu koo li yaa!

Yi wu korogoo ki tiil!»*

⁴Mu Yohana bye siwaga ki ni, na Kile jomɔ pu yɛɛ pyi sipyii pu mu na pu daajɛɛ jo pu jurumu wu na p'i batize, kɔnhɔ pu jurumu w'i yafa pu mu. ⁵Zhude fiige ki beɛri ni Zheruzalemu shɛɛn beɛri pu bi se Yohana yiri, na yɛɛ pu jurumu wu na, na puyɛ kaan Yohana wu mu wu na batizeni Zhurudɛn Gba lɔhɔ ki ni. ⁶Yohana yɛ pyaa, jɔhɔyɔ shiire faya yi bye wu na, sɛɛɛ di jɛ wu yapɔgɔ. Kabeeye ni wegeye funɔ sɛɛ, yee yi bye wu jɔlɛge. ⁷W'a bi Kile Kafila wu yu na: «We w'a ma nɛ kadugo ge, wee fanha k'a jɛhɛ nɛ wogo na. Na leele, na wu tanhaya mɛɛɛ be sanha, nɛ yaa ni lee ni wɛ: ⁸Nɛ yee batize lɔhɔ ni, ga wee na ba yi batize Fɛfɛɛɛ Munaa ni.»

Yesu batizeli ni wu nɔwuuro

(Macao 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹Wee tuun wu ni a Yesu di ba na yiri Galile Nazaretɛ ni. A Yohana di wu batize|batizeli Zhurudɛn Gba lɔhɔ ki ni. ¹⁰Yesu na foro lɔhɔ ki ni, taapile ni a wu fugba wu jɔ na k'a mugi, a Fɛfɛɛɛ Munaa di digi wu na, ba gbɛge shazhira jɛ wɛ. ¹¹A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu jɛ nɛ jidaan Ja, mu kaa ya dan nɛ ni tɛhɛnɛ baa.»

¹²Ba yee ya jo wɛ, a Fɛfɛɛɛ Munaa l'i gari ni Yesu ni siwaga ki ni. ¹³A wu cabyaa keɛɛ shishɛɛɛ (40) pye siwaga ki ni, Shitaamni na wu taanna na wii. Wu bye yacoyo niɛ ni, meɛkɛɛ di wu keree yari.

Na Yesu yaha Galile ni

(Macao 4:12-17; Luka 4:14-15)

¹⁴Yohana na le xɔ kaso wu ni, Yesu ya kari Galile fiige ki ni, na shɛ Kile wo Jozaama pe yu wà, ¹⁵na yu: «Tuun w'a nɔ, Kile saanra t'a tɛɛɛ. Yi yere yi jurumu wu na, y'i dà Kile Jozaama pu na!»

* 1:2 Malaki 3:1 * 1:3 Ezayi 40:3

Yesu kalaapiire nizhiilee pu yirigana
(Macoo 4:18-22; Luka 5:1-11)

¹⁶Caŋa ka na Yesu yaha wu na doroo Galile Gba wu ɲo ki na, a wu fyashaa shuun ɲa: Simo ni wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba lɔho ki ni. ¹⁷A Yesu di pu pye: «Yi taha na feni, di yi pye sipyii shavee.» ¹⁸Taapile ni a p'i joloo pu yaha wà, na daha wu feni. ¹⁹A wu she ɲaha na jeri, na Zebede wo jalaa shuun ɲa: Yakuba ni Yohana. Pu wo joloo pee di bi jooli pu kɔrɔgo funjo ni. ²⁰Taapile ni a Yesu di pu yiri, a p'i pu to Zebede ni kapyeyii pu yaha kɔrɔgo ki ni, na daha wu feni.

Yesu ya sipyii kalaa, na jina be kɔri
Kaperinomɔ ni
(Luka 4:31-37)

²¹Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari Kaperinomɔ kulo li ni. A Yesu di fenhe jé Kile-ɲeɲe puga ki ni cadeenge ki na, na sipyii pu kalaa. ²²A Yesu wo kalaa wu kangana l'i pu ɲaha wo xuuni, bani wu wo we, ni saliya karamogoloo pu wo wu bye ninumɔ we. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefeere ni. ²³Lee ya bi ná wa ta Kile-ɲeɲe puga ki ni, jina na ɲe wu ni. A wee di xhuulo na jo: ²⁴«Naha mu di zhaa wée feni we, Yesu Nazareti shen? M'a pa ba wù kyeeɲi ge? Ne mu shi ce, Kile Fefeere wo mu ɲe.»

²⁵A Yesu di din jina wu na, na wu pye: «Cari maye na, m'a foro we ná we ni!» ²⁶A jina wu ná wu ɲahara saama na, na sipile wá, na foro wu ni.

²⁷A l'i bye kakanhana sipyii pu beeri mu; fo pu na puye yegee na: «Le be do? We ɲe kalaafomɔ de! Fanha ni we ná we ya yu ni jinaa ni, p'i wu ɲomee con.» ²⁸A Yesu mege di wakaraa Galile fiige ki beeri círi.

Yesu ya yama fee nijehemee cuurjo
(Macoo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹Ba Yesu ya foro ye Kile-ɲeɲe puga ki ni we, a wu ni Yakuba ni Yohana di she Simo ni Andire ye kaban. ³⁰Lee di Simo yafezhɔ wu ta w'a sinne ceefuuro keɲe ni. Ba Yesu ya no wà ye we, a p'i wee kaa jo wu mu. ³¹A wu fulo wu na, na wu co wu keɲe na na yirige. A ceefuuro t'i wu yaha. A wu yiri, na pu keree yaa.

³²Ba caŋa k'a to we, a sipyii p'i wá na ma wu mu ni yama fee tuuyo beeri ni, ni jinaa wa piimu ni ge. ³³A kulo li sheen beeri di ba binne kujoo li ɲo na. ³⁴Piimu p'a bi

kanha yama tuuyo nijeheye keɲe ni ge, a Yesu di pee cuurjo, na jinaa kɔri na yegee sipyijehemee ni. Wu ya ta soɔ jinaa pu mu pu jo we, bani pee ya wu shi ce.

Yesu ya Kile Kafila jo Galile ni
(Luka 4:42-44)

³⁵Kee caŋa ki nimuguro ɲisooɲoɲo ki na, na kɲeenge ki ta ki sanha wo we, a Yesu di yiri, na gari siporjo ki xuu wa ni, na she Kile ɲeeri wà. ³⁶A Simo ni wu kaafee di ganha na wu shaa. ³⁷Ba p'a she wu ɲa we, na wu pye: «Sipyii pu beeri p'a mu shaa.»

³⁸A wu pu ɲo sho na: «Wù she xuu watii ni, wù taan kulogoo kii ni, kɔnho di she Kile Kafila wu jo kee be ni. Bani lee wuu na ne pa.» ³⁹Lee na wu bi Kile Kafila wu yere pyi Kile-ɲeɲe piye ye yi ni Galile fiige ki beeri ni, na jinaa be kɔri, na yegee sipyii ni.

Yesu ya togo foɔ wa cuurjo
(Macoo 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰Caŋa ka, togo foɔ wa ya she nuguro sin wu fee ni, na wu ɲeeri, na jo: «Mu bu soɔ, go mu na já ne cuurjo.»

⁴¹A wu ɲijaara di jé Yesu ni. A wu keɲe yegee, na gbɔn wu na, na jo: «Ne soɔ mu wu cuurjo!» ⁴²Taapile ni a togo k'i wu yaha, a wu juurjo.

⁴³Lee kadugo na a Yesu di wu yaha kari, na yi jo waha xuuni wu mu na: ⁴⁴«Kaseege yaha maye na, ma ganha yaaga jo sipya nigin be mu we. Ga she maye she saraya ɲaha shɔnriwo wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumɔ pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuurjo.» ⁴⁵Ga, a we ná we di foro na kaan ɲiini na doroo. A lee di Yesu pye wu ya já wuye she sipyii na, kulo la shishiin ni we, w'a yere sige ki ni, sipyii p'i se wu mu, na yiri kabaya yi beeri na.

2

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun foɔ wa cuurjo

(Macoo 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹Ba piye ya ya toro we, a Yesu di guri she Kaperinomɔ ni. A sipyiire t'i yi logo na puga wu wa. ²A sipyijehemee di ba binne, fo tayerege be ya daa ali kujoo li be ɲo na we. A Yesu di Kile Kafila jo pu mu. ³Wee tuun wu ni a sipyii pii di ba ni ná kabanuxuyo shuun foɔ wa ni. Wee na ɲe namaa shisheere keye ni. ⁴Sipyii pu ɲehene keɲe ni pu ya já gbara

Yesu na wε. Puga kemu ni wu jε ge, a p'i kee wo kataŋa ki lahala wu juɲɲ na, na ná wu ni wu yasinnege ki tirige kee wege ki ni. ⁵Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja wε, na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, ma jurumu w'a yafa ma mu.»

⁶Lee bi saliya karamɔgɔɔ pii ta wà tiinne na, a pee di ganha na yu puyε funyɔ ni na: ⁷«Naha na we ná we di yu le jogana le na wε? Kile mege we ya gyεegi. Jɔgɔ wu d'a já jurumu yafa sipya mu ni Kile yε be wε?»

⁸Taapile ni a Yesu di pu fungɔnyɔ cε, na jo: «Naha na ke fungɔngɔ ke tuugo d'a tigi yee funyɔ ni wε? ⁹Na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na wu pye: «Yiri m'a ma yasinnege ki lɔ, ma da jaari.» Lεke l'a faha wε? ¹⁰Ga, kɔnhɔ y'i li cε na Sipya Ja wu yaha jirige ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu.» A wu ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: ¹¹«Nε w'a jo mu, Yiri, m'a ma yasinnege ki lɔ m'a se puga!» ¹²Taapile ni a wu yiri, na wu yasinnege ki lɔ, na foro kari pu beeri jii na. A l'i bye kakanhana pu mu xuuni fo pu na baraga teri Kile na, na yu: «Wèe sanha le jɔhɔ na wε.»

Yesu ya Levi yiri
(Macao 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³Lee kadugo na a Yesu di foro na kari sanha Galile Gba wu jɔ ki na. A sipyinjehemεε di gari wu yiri wà. A wu ganha na pu kalaa. ¹⁴Na wu nidorogo yaha, a wu Alife ja Levi nidεenge ja fanhafεε pu wari wu tashɔgɔ ki ni. A wu wu pye: «Taha na feni.» A Levi di yiri, na daha wu feni.

¹⁵Lee kadugo na a Levi di ba Yesu yiri caŋa ka, na yalige nijehεje yàa wu mu, a wu gari wà. Na wu yaha wu na li Levi kaban, a fanhafεε wari shɔvεε, ni jurumupyii nijehemεε piitiilee be di ba diin na li ni Yesu, ni wu kalaapiire ti ni. Bani sipyinjehemεε pu bi taha wu feni.

¹⁶Farizheen ni saliya karamɔgɔɔ p'a Yesu ja wu na li ni jurumupyii, ni fanhafεε wari shɔvεε pu ni ge, a p'i ganha na wu kalaapiire ti pyi: «Naha na we di li ni fanhafεε wari shɔvεε ni jurumupyii piitiilee be ni wε?»

¹⁷Tuun wemu ni Yesu ya yee logo ge, a wu pu pye: «Sicumɔ fεε mago jε wεre fɔɔ na

wε, fo yama fεε. Sipyii piimu p'a tii ge, ne ta pa di ba pee yiri wε, fo jurumupyii.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nile keree
(Macao 9:14-15; Luka 5:33-35)

¹⁸Tuun wa ni Yohana Batizelipye wo kalaapiire te, ni Farizheen wo kalaapiire ti bi suun leni na be ni Yawutuu pu wo kalegeε ki ni. Na pu yaha lee na a sipyii pii di ba Yesu yege caŋa ka na: «Yohana Batizelipye| Yohana wo kalaapiire ti fara Farizheen pu na, pee ya suun leni, mu wo kalaapiire t'i ya suun leni wε. Naha na wε?»

¹⁹A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Nε jε ba cenabun poo jε wε. Cekaanra tuun ni, cenabun poo kaafεε na já suun le, na cenabun poo wu yaha ni pu ni shiizhan ge? Bada! Na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan, pu da já suun le wε. ²⁰Caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba shɔ pu na. Yee caya yi ba nɔ, pu be na da suun leni.

Nε wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni wε.

(Macao 9:16-17; Luka 5:36-39)

²¹«Wa shishiin da ga favonɔ tara falege na wε. Lee bu bye, favonɔ li na nilegeε ki kile zheεngi, kee tashengeŋε ki na bele xuuni.

²²Wa shishiin da ga duvenfomɔ le foroyɔ* nileye ni wε. Lee bu bye, duven wu na foroyɔ yi sheεngi, duven we ni foroyɔ yi beeri na gyεegi. Ga duvenfomɔ w'a leni foroyɔ nivoyɔ ni.»

Yesu ya yemu jo cadeεnge ki shizhaa na ge

(Macao 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³Yesu ya pa doroo shinma kereye ya te ni cadeεnge ka na. A wu kalaapiire ti nidorowuu di koo li jɔ shinma seye ya kɔn.

²⁴A Farizheen p'i Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeεnge ni wε, naha na mu wo kalaapiire t'i lee pyi wε?»

²⁵A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xugo ya pa saanna Dawuda ni wu tahama-nɔhɔmɔ pu ta, na pu ta yalige jε pu mu i ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa ja bada-ε ge? ²⁶Jegana lemu na w'a jé Kile-peεŋε puga ki ni, saraya naha shɔɔnriweε juɲɔfɔɔ saraya naha shɔɔnriweε juɲɔfɔɔ Abiyatari wo tuun wu ni ge, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na yee buuri juɲɔ ya lɔ na li, na ya kan wu tahama-nɔhɔmɔ

* 2:22 Foroyɔ: Yee jε seεye kashaya yemu y'a yàa lohɔyɔ tuuyo beeri le kaa na ge.

pu be mu. Na ta watii bi wee buuri we li we, ni saraya jaha shoonrivere ye be we. Ta yee sanha lee kalaa we?»

²⁷Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Sipya wuu na cadeenge k'a pye; sipya ya ta pye cadeenge ki wuu na we. ²⁸Lee wuu na Sipya Ja wu jre cadeenge ki be Kafoo.»

3

Yesu ya na kewaga foo wa cuunjo cadeenge ka ni

(Macoo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹Canja ka, Yesu ya je sanha Kile-peeje puga ka ni. Na wa be di jre wa wu keje ke na waha. ²A p'i ganha na Yesu kaseri, na wu wii, wu bu da wu na da we na we cuunjo cadeenge ni, konho p'i kajunjo ta di wu toojo le. ³A Yesu di na kewaga foo wa pye: «Yiri yere sipyii pu niije ni!»

⁴Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a saha na kasaana pye cadeenge ni laa, na kakuuno pye? Na sipya sho laa, na wu gbo? Leki l'a saha we?» A p'i fehe.

⁵A Yesu loyire wo di ganha na pu wii. A pu niwewaa l'i wu yatenye gbo. A wu na wu pye: «Ma keje ki sanha.» A wu ki sanha; a wu keje k'i juunjo. ⁶Taapile ni a Farizheen ni Herodi wo sipyii p'i foro na she puye ja, konho p'i gbogana sha Yesu na.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fee cuunjo

⁷Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri na kari Galile Gba wu jo ki na. A sipyijehemee di daha wu feni: pii ya yiri Galile fiige ki ni, ni Zhude fiige ke, ⁸ni Zheruzalemu kulo le, ni Idumo fiige ke, ni Zhuruden Gba kadugo yiri sipyii p'a, ni Tiiri ni Sidon kulogoo ni pu kabanuyo kulogoo. A sipyijehemee di Yesu kapyegeee kaa logo, na she wu yiri. ⁹A Yesu di wu kalaapiire ti pye na pu korogo ka yaha wu mu, konho sipyire ti ganha wu conri we. ¹⁰W'a bi sipyijehemee cuunjo. Lee na yama fee pu beeri ya gburogi, konho p'i gbun wu na. ¹¹Ba jinaa p'a wu jaa we, na ganha na dun wu jahagbaa na, na xhuulo na yu: «Kile Ja mu jre.» ¹²A wu sii yi jo na waha pu mu xuuni, na wee jre sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin be mu we.

Yesu ya tudunmoo ke ni shuun jaha bulo
(Macoo 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³Lee kadugo na a Yesu di dugi faabobonjo ka na, na wu nidaan sipyii yiri. A p'i she

wu yiri. ¹⁴A wu ke ni shuun jaha bulo na yaha wuye mu, na pee pye wu Tudunmoo, na pee tun na pu she Kile Kafila wu jo, ¹⁵na fanha kan pu mu, p'a jinaa kori p'a yeege sipyii ni. ¹⁶Ke ni shuun wu jaha w'a bulo ge, pee meye yi wa ye: Simo (A Yesu di wee mege jeri «Pyeri»), ¹⁷ni Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana (A Yesu di pee meye jeri «Bonerijezi» lee kori jre «Pu jre ba Kile-selejeje jre we»), ¹⁸ni Andire, ni Filipe, ni Batelemi, ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Tade, ni Simo wemu wu bi bye Zelotilee kurunjo ki ni ge, ¹⁹ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a pa Yesu le keje ni.

Yesu puga sheen pii ya she wu feni

²⁰Lee kadugo na a Yesu di ba puga. A sipyii p'i guri puye pinne, fo wu ni wu kalaapiire ti ya ja talige ta we. ²¹Ba wu puga sheen pii ya yee logo we, na jo na: «Wu junjumu jre we.» Na gari wu feni di zhe jo.

Yesu ya wu toojo levee jo sho

(Macoo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²²Saliya karamogloo piimu p'a yiri Zheruzalemu ni ge, a pee di jo: «Belizebuli wu jre wu ni. Jinaa junjoo fanha ni, w'a jinaa pu kori.»

²³Ba p'a yee jo we, a Yesu di pu yiri, na le talene le jo pu mu na: «Dii Shitaanni wa di da ja Shitaanni wa kori we? ²⁴Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyeegi. ²⁵Puga beeri sipyii p'a yiri puye kaa na ge, pee na gyeegi. ²⁶Ga Shitaanni bu yiri wuye kaa na, wu saanra t'a taa, tee na gyeegi. Wu saanra ti na xho. ²⁷Wa na ja je fanhajeheje foo puga, di wu yarmuyo kuu, na ta ma ya fenhe wu po-e ya? Ga ma bu wu po, ma na ja puga ki yarmuyo yi kuu. ²⁸Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyii pu wo jurumu we, ni pu Kile mekyeegere ti beeri na ja yafa pu mu. ²⁹Ga wa bu Fefeere Munaa li mege kyeegi, lee da yafa weefoo mu we. Weefoo na gori yaha ni wee jurumu tehene baa wo wu ni.»

³⁰Yesu ya yee jo, bani p'a jo na: «Jina wu wa wu ni.»

Jogo ye pu jre Yesu nu ni wu cebooloo pu we?

(Macoo 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹Na Yesu yaha kee puga ki ni, a wu nu ni wu ceboronamaa p'i ba, na ba yere kadaan li na, na wa tun wu Yesu yiri. ³²Sipyijehemee pu bi tiin na Yesu maha. A p'i wu pye: «Ma

nu we ni ma ceboronamaa pu wa kpeenge ke na. P'a ma shaa.»

³³A Yesu di pu pye: «Jɔgɔ ye pu jɛ nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu wɛ?»

³⁴Lee kadugo na a wu wu tãan sipiyitiinye yi wii na jo: «Nɛ nu ni nɛ ceboronamaa pu piiri naha. ³⁵Sipyaa sipya w'a Kile jidaan pyi ge, wee wu jɛ nɛ ceborona, ni nɛ ceboroshɔ, ni nɛ nu.»

4

Talɛ lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge

(Macoo 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹A Yesu di ba guri she sanha Galile Gba wu jɔ ki na, a sipyii p'i ganha na se na binneɛ, a wu pu jɔ kɔn na galaa. A sipyijehɛmɛɛ di ba binne, na wu maha fo w'a jé tiin kɔrɔgɔ ka ni. Kee kɔrɔgɔ k'a bye lɔhɔ ki ni; sipyiire ti beeri di jɛ kpeenge ki na gba wu jɔ ki na.

²W'a bi pu kalaa kajehɛɛ ni, ni talɛɛ ni. A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na: ³«Yi ye logo, carja ka ná wa ya foro na kari wu tɛge ni di zhe wu alikama shi wá fenɛ shi wagana na. ⁴Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tɛge ki jɔ na. A shazhɛɛɛ di ba tee jɔ. ⁵A ta di do faaga juɔɔ ni pogoo kii ni. A tee di wɛri fin, bani pojehɛɛɛ bye wà wɛ. ⁶Ba caya y'a pa yeree wɛ, a t'i fanhaja, na waha, bani nire tatii bye ti na wɛ. ⁷A nuguro ta di do xhuyo niɛ ni. A xhuyo y'i ganha na legi, na ba ti co, na ti li, a t'i bye ti ya nagoo pye wɛ. ⁸A nuguro ta di do nijɛɛ na. A tee di fin, na lɛ, na pya le. Pile la ma pyaa kelee taanri (30) pye; la ma kelee gbaara (60) pye, la ma xhuu nigin (100) pye.»

⁹A Yesu di pu pye: «Wemu na logo ge, wu logo de!»

Yesu talɛɛ ki kajuu juɔɔ

(Macoo 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰Tuun wemu ni Yesu ya pa laha sipyijehɛmɛɛ pu tãan ge, pii p'a tee pye ni wu ni na fara wu kalaapiire ke ni shuun wu na ge, a pee di wu yege talɛɛ ki kɔri na. ¹¹A wu pu pye: «Yee ya Kile saanra niɛmɔhɔ ti cɛmɛ pu beeri ta. Ga sipyii pusamaa kunni, ti keree ki beeri w'a yu pu mu talɛɛ ni, ¹²kɔnhɔ: «P'i já wii xuuni,

ga p'i ganha bu yaaga na wɛ.

* 4:12 Ezayi 6:9

P'i já niwegee shan xuuni,
ga p'i ganha bu yi naha cɛ wɛ.
Lee kaa be wɛ, pu na guri ba Kile mu,
w'a pu jurumu wu yafa pu mu.»*

Yesu ya nuguro ti wo talɛɛ li kóri jo
(Macoo 13:18-23; Luka 8:11-15)

¹³Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yee ya le talɛɛ le cɛ-ɛ ya? Yee na ba talɛɛɛ kisaɔaa beeri cɛ dii wɛ? ¹⁴Nuguzhi wawɔ we, Kile jomɔ w'a nuri. ¹⁵Sipyii pii di jɛ ba koo jɔ jɛ wɛ, jomɔ pa na nugi wee xuu we ni. Pee na pu logo, Shitaanni na ba taapile ni, na ba pee jomɔ pe ninugomɔ wolo pu funyɔ ni. ¹⁶Wee cogo wu na faaga wo nuguro ti jɛ piimu ge, pee na jomɔ pu logo, na dà pu na tɔvuyo na ni fundanga ni.

¹⁷Ga nire di jɛ pu na wɛ, pu da mɔ wɛ. Lee wuu na cɔnrɔmɔ bu nɔ pu na, leeshin sipyii ba pu kana pee jomɔ pe wuu na, taapile ni pu juɔɔ na gyeɛgi. ¹⁸Piimu pu jɛ ba xhuyo niɛ wuu pu jɛ-ɛ ge, pee na jomɔ pu logo, ¹⁹ga ke kɔɔ ke wo funzhakeree, ni naafuu la piinɛ, ni keree kii be wo la na pu cɔnri pu funyɔ ni, fo pu da nagoo pye wɛ. ²⁰Nijeɛ wuu pu jɛ piimu ge, pee na pu logo, na pu co, na nagoo pye. Pile la ma bye kelee taanri (30), la jɛ kelee gbaara (60), la jɛ xhuu nigin (100).»

Talɛ lemu l'a jo sokinna shizhaa na ge
(Luka 8:16-18)

²¹Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Wa bu sokinna le, m'a cɛɛ shigile wu juɔɔ ni laa, m'a wu le karaga nɔhɔ ni? Ta yaaga juɔɔ ni be ma ma wu taha wɛ? ²²Yaaga beeri k'a ɛmɔhɔ ge, ki na ba foro kpeenge na, kaa kaa l'a ɛmɔhɔ ge, sipyii beeri na ba lee cɛ. ²³Wemu na logo ge, wu logo de.»

²⁴A Yesu di guri li she pu na na: «Ye y'a nuri ge, y'a yiye kasɛri yee na. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɔɔ ni yeeye pyaa be wo daanna wa da ba bye, na la fara yee mu. ²⁵La jɛ wemu mu ge, la na gan wee mu. Ga la jɛ wemu mu wɛ, ali nifɛnhɛɛ lemu be li jɛ wu mu ge, li be na zho wu na.»

Talɛ lemu l'a jo yeme nivinmɛ pu shizhaa na ge

²⁶A Yesu di pu pye sanha: «Kile wo saanra|Kile saanra te ya foro kaa lemu fɛni ge, li le. Ná wa w'a yeme nugi wu kɛɛɛ

ni. ²⁷W'a ħmunoo piige la, w'a yeree na carja xuu la, yeme pu na viin puyɛ mu, na le, na ta wu ya yaaga cɛ pu keree ni wɛ. ²⁸Pile li ma fin na foro ħiŋɛ ki ni, na ba shiceŋɛ yeege, kee na ba sege pye. Sege ki na ba pya le xuuni. ²⁹Ki ba le, ná wu ma foro, na ki kɔn ni wu ħmoo ni, bani yalɔɔɔ ti lɔduun w'a nɔ.»

Yesu ya talene la jo mutaridi pile shizhaa na

(Macoo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰A Yesu di pu pye sanha: «Wèe na já Kile saanra ti taanna ni jahá ni wɛ? Wù na talene leke taga ti kaa jo wɛ? ³¹T'a foro mutaridi pile feni. Ma ba da li nugi ħiŋɛ na, l'a cɛre foro ħiŋɛ ke yashi we sama bæeri tãan. ³²Ga li bu nugi xɔ, l'a fin, na beɛ na toro naxhoo wu tiye yi saya bæeri tãan. L'a gegboyo yeege, fo shazhɛɛɛ na já shiire tagi yemu ħime ni ge.»

³³Yesu bi sipyii pu kalaa, ni kii talenɛ kii tuuyo ħiŋɛɛ ni, pu na já kiimu logo, p'i ki jahá cɛ ge. ³⁴Wu bi yu ni pu ni talene baa wɛ, ga wu ni wu kalaapiire ti bu bye puyɛ na, w'a kee talenɛ ki bæeri kɔri jo pu mu.

Yesu ya kafɛɛgbɔhɔ ka yerenɛ

(Macoo 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵Kee canuŋɔ ki yakɔŋɔ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.»

³⁶A p'i sipyii ti yaha kari. Yesu bye kɔrɔgo kemu ni ge, a wu kalaapiire t'i gari kee ni ni wu ni. A kɔrɔyo ya bæ di binne kari ni wu ni. ³⁷A kafɛɛgbɔhɔ ka di yiri, a lokuruyo y'i ganha na dun kɔrɔgo ki funŋɔ ni, fo na zhaa di ki ħi lɔhɔ na. ³⁸Yesu bi bye na ħmunoo, kɔrɔgo ki kadugo yiri, na wu ħuŋɔ taha ħudahaŋa ka na. A wu kalaapiire t'i wu ħɛ, na wu pye: «Wù Karamɔgo, wù na da gori lɔhɔ ni, mu wa lee wii kaa-i ge?» ³⁹A Yesu di ħɛ, na seɛ kafɛɛge ke ni lokuruyo yi na, na jo: «Yi yerel!» Taapile ni a kafɛɛge ke ni lokuruyo yi bæ di yere. A tunmɔ pu bæeri di yere.

⁴⁰Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di fyagi mɛ wɛ? Naha na n'a daa di sanha sii pye yee mu-i wɛ?» ⁴¹Ga, a p'i fya xuuni na ganha na puyɛ pyi: «We ná we d'a sii jɔgo wɛ? Kafɛɛge ni lɔhɔ bæ na wu ħɔmɛɛ conɪ.»

5

Yesu ya jinaa kɔri yeege ná wa ni

(Macoo 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i nɔ Galile Gba wu kadugo yiri Gerasa fiige ki ni. ²Ba Yesu ya foro ye kɔrɔgo ki ni wɛ, taapile ni a ná wa di foro faxhoo wu ni, jinaa na ħɛ wu ni, na ba wu ħuŋɔ círi. ³Wee ná we tateenge ki bye faxhoo. Wa shishiin bæ bi da já wu pɔ nige wɛ, ni tɔɔɔɔ shɔnhɔyo bæ ni wɛ. ⁴P'a shɔnhɔyo taga wu pɔ tɛgeɛ ħiŋɛɛ ni, na biriye le wu tɔɔyo na. Ga w'a shɔnhɔyo yi kɔn, na biriye yi bæ kɔn wolo tɔɔyo yi na. Wa shishiin bi da já wu yereŋɛ wɛ. ⁵Carja fara piige na, wu ma naari gbee faxhoo we ni, ni yaya na, na xhuulo, na wuyɛ jɔgo ni faaya ni.

⁶A wu Yesu ħa, na wu yaha taliige ni, na baa na she nuguro sin wu fɛɛ ni, ⁷na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Naha m'a zhaa nɛ feni wɛ, Kile-gbotabaaga Ja, Yesu? N'a ma ħɛɛri, Kile wuu na ma ganha bu na kyɛegi wɛ! ⁸W'a pee jo, bani Yesu ya jo na jina wu wu foro wee ná wu ni.» ⁹Wee tuun wu ni a Yesu di wu yege na: «Dii mu mɛge di ħɛ wɛ?» A wu wu ħɔ shɔ na: «Nɛ mɛge ħɛ <Wèe Ya Nɛhe,>» bani jinaa ħiŋɛmɛɛ pu bi jé wu ni. ¹⁰A jinaa p'i wu ħɛɛri xuuni, na wu ganha da pee kɔri yeege fiige ki ni wɛ.

¹¹Lee bi shaagbaga ħiŋɛ ka ta ki na naha yaŋa ki kabanugo. ¹²Wee tuun wu ni a jinaa p'i Yesu ħɛɛri na: «Wù yaha wù she jé pii shaalaa pii ni.» ¹³A wu sɔɔ, taapile ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na she jé shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yaŋa gologoloyo yi ni, na jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu. Pee shaalaa p'a bi she kabɔfoŋɔ shuun (2.000) feni.

¹⁴A pee shaanahamaa p'i baa kari, na she yee paari kanha ki ni, ni sitiinmɛɛ pu mu. A sipyii p'i foro, na she lee nibyii li wii. ¹⁵P'a nɔ Yesu na ge, a p'i wee ná wu nidɛenge ħa, ħiŋɛmɛɛ pu bye wemu ni ge. Faya yi bye wu na, wu d'a cuuŋɔ. A p'i fya. ¹⁶Le l'a pye jinaa sipya we, ni pii shaalaa pii shizhaa na ge, lee ya pye pii ħiŋɛ ni na ge, a pee di lee paari pu mu. ¹⁷Wee tuun wu ni a p'i ganha na Yesu ħɛɛri na wu foro pu wo fiige ki ni.

¹⁸Yesu ħijewo kɔrɔgo ki ni, jinaa pu bye ná wemu ni ge, a wee di wu ħɛɛri na wu bi da já binne ni wu ni. ¹⁹Yesu ya ta sɔɔ wɛ, ga na li she wu na na: «Ta se puga! Kafɔɔ Kile ya ħuŋɔ naari ma na, na kagbɔhɔɔ kiimu bæeri pye ma mu ge, m'a she kee paari ma puga sheɛn pu mul!» ²⁰A we ná we di gari. Yesu

ya kagbòhòo kiimu bæeri pye wu mu ge, na she kee paari Dekapoli fiige ki ni. A l'i bye kakanhana ki logovee pu bæeri mu.

Yesu wa cee wa cuurjo, na Zhayirusi poro nixhugo je

(Macao 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹A Yesu di guri kòrògo ki ni, na pa ke ki kabanugo ki na. Na wu yaha gba lòhò ki jò na, a sipiynehemee di ba binne wu fee ni. ²²Ayiwa a Kile-peeje puga juurjofòo wa di ba, wee mege je Zhayirusi. Ba w'a Yesu ja tuun wemu ni we, na she nuguro sin wu fee ni, ²³na wu jèeri saama na na: «Na poro fuceere l'a taxuyo shaa. N'a ma jèeri, pa ma keje taha wu na, kònhò wu shò, wu bye jii na.» ²⁴A Yesu di binne kari ni wu ni.

A sipiynehemee di daha wu feni, na wu còri. ²⁵Lee bi cee wa be ta wà shishan na woni wu feni fo yee ke ni shuun. ²⁶W'a bi kanha xuuni webyii nijehemee keje ni. Wu keje yara bæeri ya xò na yama pu ta pu sanha bòrò we, fo pusama na denri. ²⁷A wu Yesu kaa logo, na ba sipyii pu te ni Yesu kadugo yiri, na ba gbòn wu fadeje na. ²⁸Bani wu bi wu funjò kòon na: «Nè bu já ta kpon ye wu fadeje ke na, nè na juurjo.» ²⁹Taapile ni a wu shishan p'i yere, a wu li ce wu cère ti na, na wee ya cuurjo.

³⁰Taapile ni a Yesu di li ce wuye ni na sefeere ta t'a foro wee ni. A wu ñmahana jeri sipyii pu ni je ni, na jo: «Jògo w'a kpon nè fadeje ke na we?» ³¹A wu kalaapiire t'i wu jò shò na: «Mu naha je sipyii ti ni t'a mu còri, na yegee sanha na jògo w'a kpon ma na we?» ³²Ga, a Yesu di ganha na wu tãan sipyii pu wii, kònhò wu lee pyevòo ja. ³³Kaa le l'a pye wee cee wu na ge, wuye pyaa bi lee ce. A wu fya na jele, na ba nuguro sin Yesu fee ni, na yi bæeri fiinjò jo wu mu. ³⁴Ga, a Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma shò. Ta se janije na! M'a shò ma kanhama pu na!»

³⁵Na Yesu yaha pee jomò pu na, a sipyii pii di ba na yiri Kile-peeje puga juurjofòo wu kaban, na ba wu pye: «Ma poro fuceere l'a xu. Naha na ma sanha d'a navunjò pelee Karamògo wu na we?» ³⁶Ga Yesu ya ta naha taga pee jomò pu yiri we, a wu Zhayirusi pye: «Ma ganha da vya we; dà ye ne na.»

³⁷W'a ta sòo wa shishiin be wu pinne ni wu ni we, fo Pyeeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana. ³⁸A p'i nò Kile-peeje puga juurjofòo

wu kaban. A Yesu di tunmò pu ta p'a pele. Sipiynehemee pu bye wà, na mehee suu, na sipyaa waa. ³⁹A wu jé puga ki ni na pu pye: «Naha na yee di mehee suu, na pe tunmò pe bæeri pyi we? Pya wu ya ta xu we, w'a ñmunò.» ⁴⁰A p'i ganha na wu la wo.

Wee tuun wu ni a wu pu bæeri yeege kpeenge ki na. Porofòo wu bye puga kemu ni ge, wu ni porofòo wu to we, ni wu wu we, ni wu wu kalaapiire taanri we, a pee di binne jé wà. ⁴¹A wu fuceere li co li keje na na jo: «Talita kumi!» lee kòri je: «Fuceere, nè w'a ma pye mu, yiri!» ⁴²Taapile ni a fuceere l'i yiri na paari. Li yee wa bye ke ni shuun. A lee di bye kakanhana pu mu fo xuuni. ⁴³Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu, kònhò wa shishiin ganha bu li ce we. Lee kadugo na a wu pu pye na pu yalige kan li mu.

6

Nazareti sheen ya dà Yesu na we

(Macao 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹Lee kadugo na a Yesu di foro wee xuu wu ni, kulo lemu ni w'a le ge, na she wà. A wu kalaapiire t'i binne ni wu ni. ²Ba cadeenge k'a pa nò we, a wu she jé cadeenge k'a pa nò we, a wu she jé Kile-peeje puga ki ni, na jò co na sipyii pu kalaa. A sipiynehemee di wu kafila wu logo, a l'i bye pu mu kakanhana.

A p'i ganha na yu na: «Mii we d'a kii keree kii ta we? Te fungongo feere te t'a kan wu mu ge, tee je naha we? Kii kakanhanjaa kii di wa byi wu mu dii we?» ³Ta wu je me Mariyama ja menizhe wu we? Go wu ceboronamaa pu wa Yakuba, ni Zhose, ni Zhude, ni Simò. Go wu ceboroshaa pu wa naha wèe mu.» Kii keree kii k'a li pye, pu ya dà Yesu na we. ⁴Ga, a Yesu di pu pye: «Kile tudunmò ya peeje taa xuu bæeri ni, fo wuye pyaa kulo, ni wu cebooloo ni je ni, ni wuye pyaa puga.» ⁵Wu ya ta já kakanhana latii pye wà we, fo na wu keje ye taha yama fee nigin nigin wa na, na pee cuurjo. ⁶Pu na pye pu ya dà wu na we, a lee di wu fo.

Yesu ya wu kalaapiire ke ni shuun wu tun
(Macao 10:5-15; Luka 9:1-6)

Lee kadugo na a Yesu di gari na she sipyii kalaa kabanugo kulogoo ki ni. ⁷A wu wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu tun shuun shuun, na fanha kan pu mu jinaa na. ⁸A wu te tuduro te jo pu mu na: «Yi ba gaanji, yi ganha bu yaaga katii lo we, fo

pubiin ye. Yi ganha bu yalige lo we, kelee kusheyerere we, yi ganha bu waripyaa lo we! ⁹Yi tanhaya le, ga yi ganha bu fadeye shuun le we.» ¹⁰A wu pu pye: «Yi bu je puga beeri ni kulo lemu ni, y'i diin wa fo yi kariduun bu she no. ¹¹Xuu wa sheen bu zhe pu da yi tirige we, kelee pu ya yi jom logo we, yi ba foro y'i yi tooyo gbazhenhe jahara wo wa. Lee na ba bye seeri kaa pu feni.»

¹²A kalaapiire t'i she Kile Kafila wu jo na sipyii pu daburaje jo pu jurumu wu na. ¹³P'a jinajehemeeri kori yeege sipyiiire ti ni, na sinme tire yama fee nijehemeeri na, na pu cuuro.

*Herodi hakili ya wuregi
(Macao 14:1-2; Luka 9:7-9)*

¹⁴Saanna Herodi ya Yesu kaa logo, bani wu mege ki bi foro xuu wu beeri ni. Pii bi yu na: «Yohana Batizelipye w'a je na foro xu ni. Lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhanjaa kii na.» ¹⁵Pii bi yu na: «Kile tudunmo Eli wu je wii.» Pii be di yu na: «Kile tudunmo watii wu je wii, ba taashiine li wo Kile tudunmo pu je we.» ¹⁶Ba Herodi ya yee logo tuun wemu ni we, na jo: «Yohana wu je wii, ne pu pye p'a wemu wo juro kon ge. W'a je na foro xu ni.»

*Yohana Batizelipye xugana
(Macao 14:3-12)*

¹⁷Yi li ce na Herodi ye pyaa k'a tuduro tun na pu Yohana co, p'i shonhojo le wu na pu le kaso ni, wu ceborona Filipe sho Herojasi wuu na. Lee bi wu ta w'a wee ce wu leje ¹⁸Bani Yohana bi li shee wu na na: «Li ya ta saha mu wu ma ceborona sho leje we.» ¹⁹A Herojasi luu di yiri xuuni Yohana taan, na giin di wu gbo, ga Herodi wuu na wu bi da ja wu gbo we. ²⁰Herodi bi fyagi Yohana na, bani w'a bi li ce na zosaama fo ni fefere sipya wu je wii. A wu wu mara xuuni. Yohana ba yu, wu jom pu ma Herodi zo wu wuregi, ga lee be na, l'a bi taan wu ni, w'a wu jom nuri.

²¹Ga Herojasi ya pa cazaaja ka ta: Herodi cazege canja ka shi na, saan w'a yalige pye wu fanhagboh ki sipyii, ni wu sorosii jurufe, ni Galile sipyigbo pu mu. ²²A Herojasi poro fuceere l'i je wa, na xonho. A lee di daan Herodi ni wu sipyirilee pu ni. Lee wuu na a saan wu fuceere li pye: «Yaaga yaaga kaa li je ma na ge, ki kaa jo na mu, di kee kan ma mu.» ²³A wu gaa na li pye: «Ma

bu yaaga yaaga sha ne mu, ne na kee kan ma mu, ali na saanra te taaga ke be.»

²⁴A fuceere l'i foro, na she li nu wu yege na: «Di jaha jeeeri we?» A nu wu li jo sho na: «Yohana Batizelipye juro.» ²⁵Taapile ni a fuceere l'i gari tooyo na saan wu yiri, na she wu pye: «Ne funjo ki wa, m'a Yohana Batizelipye juro taha yaaga ka na nime, ma kan na mu.» ²⁶A lee di saan wu jaha tanha fo xuuni. Ga na wu yaha w'a kaa na xo wu sipyirilee pu jii na, wu ya ja li she we. ²⁷Taapile ni a wu sorosi nigin wa tun, na wu she ba ni Yohana jurumu ni. A wee sorosi wu foro kari kaso gbaha ki ni, na she Yohana juro ki kon, ²⁸na ba ni juro ki ni na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceere li mu, a l'i she ki kan li nu wu mu. ²⁹Ba Yohana kalaapiire t'a yee logo we, a t'i she wu nixhugo ki lo na she le fanja ni.

*Yesu ya yalige kan sipyii kaboforo
kaguro mu
(Macao 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)*

³⁰Ayiwa, Yesu bi Tudunmo piimu tun ge, a pee di guri pa wu yiri. P'a sipyii pu kalaa na keree kiimu pye ge, a p'i ki beeri paari wu mu. ³¹Sipyijehemeeri pu bi se Yesu ye yiri na ma, fo na wu ni wu kalaapiire ti pye tere ya ja ta pu mu p'i li we. Lee wuu na w'a pu pye: «Yi pa wu she sige ki ni xuu wa ni, wu ye na, konho y'i jom jeri.»

³²A p'i je korogo ka ni, na laha sipyiiire ti taan na kari siporo ki xuu wa ni. ³³Ga, a sipyijehemeeri di pu ja takaraga ni, na pu funyo kon pu jaha tatagana na, na pu tashenge ce. A p'i ganha na yiri kulogoo ki beeri ni, na fe na gaaji tooyo na wee xuu wu ni, na she no Yesu ni wu kalaapiire ti jaha na. ³⁴Ba Yesu ya foro korogo ki ni we, na pee sipyijehemeeri pu ja, a pu jinaara di je wu ni, bani pee sipyii pu bye ba nahawo baa dubyaa je we. A wu jo kon na pu kalaa kapeheere ni.

³⁵Ba canja k'a pa digi we, a Yesu kalaapiire t'i fulu wu na, na wu pye: «Canja k'a xo, wee di je siporo ni naha. ³⁶Sipyii pu yaha p'i she kabanugo buguro ni kulogoo ki ni, konho p'i she yalige sho wa.» ³⁷A Yesu di pu pye: «Yiye pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i wu pye: «Muye pyaa ya ce sipyiiire t'a nehe nehegana lemu na ge, ta wari dehe dehe xhuu shuun yalige be na pii yaa ya?» ³⁸A Yesu di pu pye:

«Buuri juyɔ juu y'i wa yee mu wɛ? Yi she yi perɛgi!» P'a she yi perɛgi ge, na wu pye: «Buuri juyɔ kaguro ni fyaa shuun.»

³⁹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye, na pu sipyiire ti beeri teɛe napurege ki juyɔ ni kuruyo kuruyo. ⁴⁰ A p'i diin kogoo, xhuu nigin nigin (100), kelee kaguro kaguro (50). ⁴¹ Lee kadugo na a Yesu di yee buuri juyɔ kaguro ni fyaa shuun wu la, na jaha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xho na yee buuri juyɔ yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee yereɛe sipyii pu taan, na fyaa shuun wu be taa taa pu beeri na. ⁴² A pu beeri di li na din. ⁴³ Buuri jukegeye ni fyaa piimu p'a kori ge, a p'i yee saya keme fo na saganjaa ke ni shuun jii. ⁴⁴ P'a namaa kabɔɔhɔo kaguro (5.000) tɔrɔ wee buuri wu liveɛ ni.

Yesu ya naari gba lɔho juyɔ ni (Macoo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

⁴⁵ Ba p'a xo wɛ, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jɛ korɔgo ki ni, p'i gba wu kon wu jaha na, p'a se Betsayida ni, yani wu sipyiire ti yaha ge. ⁴⁶ Ba w'a pu yaha wɛ, na dugi kari faabobɔɔ ka na, na she Kile jɛeri.

⁴⁷ Piige k'a pa wo, korɔgo k'i jɛ gba lɔho ki niɛ ni, Yesu di jɛ wu ye niɛ ki na. ⁴⁸ A wu wu kalaapiire ti ja t'a kanha kabiinɛ ki fɛni, bani kafeɛge ki bi jirini pu na. Ba xhupee meheɛ suduun ya no wɛ, a Yesu di ganha na naari lɔho ki juyɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri. Wu bi giin di dorɔ pu taan. ⁴⁹ Ba p'a wu ja wu na naari lɔho ki juyɔ ni wɛ, na ganha na giin na yafuguno li, na wa na xhuulo xuuni. ⁵⁰ Bani pu beeri pu bi wu jaa. A pu jaalaa di yiri. Taapile ni a Yesu di jo ni pu ni, na pu pye: «Yi yi logoo ki waha, ne wu wa, yi ganha bu da vya we!» ⁵¹ Lee kadugo na a wu jɛ fara pu na korɔgo ki ni, a kafeɛge k'i yere. A l'i bye kakanhana fo xuuni wu kalaapiire ti mu. ⁵² Bani kakanhana lemu l'a pye buuri juyɔ yi shizhaa na ge, pu ya lee ce ta wɛ, pu fungonyo yi bi to.

Yesu ya yama fɛɛ cuunɔ Zhenezareti fiige ki ni

(Macoo 14:34-36)

⁵³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kon, na no Zhenezareti fiige ki niɛ ki na, na pu

korɔgo ki po wa korɔ ki na. ⁵⁴ P'a foro ye korɔgo ki ni, taapile ni a sipyii p'i Yesu ce.

⁵⁵ A p'i kee fiige ki beeri paa. Pu bu logo na wu jɛ xuu beeri ni, p'a ganha na yama fɛɛ ni pu yasinneye tugoo na se wa ke wu yiri.

⁵⁶ Xuu beeri ni Yesu ya she ge: kugboho la, kupiire la, sige buguro la, sipyii pu bi ma ni yama fɛɛ pu ni caanya yi na, na wu jɛeri na wu yere p'i gbɔn wu fadegeɛe ke ye na. Sipyii piimu beeri p'a bi gbɔn kee na ge, pee beeri bi cuunɔ.

7

Kalaa wemu w'a ta wu sefelee pu mu ge (Macoo 15:1-9)

¹ Farizheen ni saliya karamogoloo pii ya pa ba na yiri Zheruzalemu ni, na ba binne Yesu taan. ² A p'i li seeri na wu wo kalaapiire ta t'a li ni kenoroyo ni, lee kori jɛ pu ya pu keye je wɛ. ³ Farizheen ni Yawutuu pusamaa kunni bi li ni pu ya pu keye je xuuni, na be ni pu sefelee pu wo kalegeɛ ki ni wɛ. ⁴ Pu bu guri pa na yiri caan na, pu ya li wuu baa wɛ. Pu bi kalegeɛ niɛheɛheɛ kii be pyi sanha, ma na jo ceɛgbuu jegana, ni shoo, ni dapaa yagbegeye jegana. ⁵ A Farizheen ni saliya karamogoloo p'i Yesu yege na: «Naha na mu wo kalaapiire t'i ya wee sefelee pu wo kalegeɛ ki koo naari wɛ, fo na tere na li ni pu kenoroyo ni wɛ?» ⁶ A Yesu di pu pye: «Ezayi ya kapajaa kiimu jo yee shuun shuun joveɛ pii shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a li ka na:

«Noyo ye ni pii sipyii pii ya ne pele, ga pu zɔbo d'a lii ne na fo xuuni.

⁷ Tawaga ni p'a ne pele, pu wo kalaa w'i jɛ sipyii wo jomeheɛ ye.»*

⁸ Yee wa Kile jomeheɛ yeri, na sipyii wo kalegeɛ pyi.»

⁹ A Yesu di pu pye sanha: «Le shegana le na yee wa Kile wo jomeheɛ ki shege, konho yi da yi tii kalegeɛ pyi. ¹⁰ Kile tudunmo Musa ya jo: «Ta ma to, ni ma nu pele.» Na jo sanha: «Wa bu joguumo jo ni wu to, kelee ni wu nu ni, na wefo ya yaa na wu gbo.»*

¹¹ Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya beeri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Ne bi da ja na naafuu wemu taga mu tege ge, wee jɛ Koriban.» (Lee kori jɛ wee ya kan xo Kile

* 7:7 Ezayi 29:13 * 7:10 Ekizode 20:12; 21:17

mu.) ¹² Yee da ga weefɔɔ yaha wu wu to ni wu wu wu tege nige we. ¹³ Lee funɔɔ ni yee ya Kile jomɔ pu pye juɔɔ baa ni yi wo kalɛgeɛ ki ni. Yee wa kii shi keree nijɛɛɛɛ pyi.»

Keree kiimu k'a sipya nɔɔɔgo ge (Macoo 15:10-20)

¹⁴ A Yesu di sipyiire ti yiri sanha, na pu pye: «Yi beeri pu niwegee shan, y'i ye logo! ¹⁵ Yaaga yaaga k'a jin sipya ɔɔ ni ge, kee da ja wu nɔɔɔgo we. Ga lemu l'a fɔɔ sipya zo we ni ge, lee l'a wu nɔɔɔgo. ¹⁶ [Wemu na logo ge, wu logo de!]]»

¹⁷ Ba Yesu ya laha sipyii pu taan na je puga we, a wu kalaapiire t'i wu yege lee talene li kori na. ¹⁸ A wu pu pye: «Yee be, yee sanha fungonyo ta-e ya? Ta yee ya li ce nago yaaga yaaga k'a jin sipya ɔɔ ni ge, kee da ja wu nɔɔɔgo-e we? ¹⁹ Bani kee ya jin wu zo ni we. Ga wu yacere le ni kee ma je. Lee kadugo na na ba foro yaara tashɛge ke ni.» (Pee jomɔ pe funɔɔ ni Yesu ya li she na yalige beeri ki je fɛɛɛɛ.)

²⁰ A Yesu di jo sanha na: «Le l'a fɔɔ sipya funɔɔ ni ge, lee l'a ma nɔɔɔgo. ²¹ Sipya funɔɔ, lee kori je wu zo we. Fungonkuuyo ye beeri wa fɔɔ wà, ni cessaara ni namazhaara, ni nagaara, ni sipyigbuu, ²² ni dɔɔɔɔɔ, ni negbɔɔ, ni kuumɔ, ni nafaanra, ni popama, ni jɛɛɛɛ, ni mekyeɛgeɛ, ni na maye sheɛ, ni fungongo baara. ²³ Kii kakuɔɔɔ kii beeri wa fɔɔ sipya funɔɔ ni, kee k'a sipya nɔɔɔgo be.»

Shi watii shen cee wa ya dà Yesu na (Macoo 15:21-28)

²⁴ Lee kadugo na a Yesu di yiri kari Fenisi fiige ki ni Tiiri kulo li kabanugo na, na she je puga ka ni. Wu funɔɔ bye sipya be wu wu sanha ce wà we. Ga wu ya ja ɔɔ we. ²⁵ A cee wa di wu kaa logo, jina di je we poro fuceɛɛ ni. A we cee wu ba nuguro sin wu fɛɛ ni. ²⁶ Wee cee wu bye Yawutu we, Fenisi shen wu bye wii. A wu Yesu jeeri na wu jina wu kori yeege wu poro fuceɛɛ ni ni.

²⁷ Ga, a Yesu di talene la jo we cee wu mu na: «Yere nɔɔɔpiire t'i fenhe li, t'i din. Bani li ya ta saha pu nɔɔɔpiire yalige lo wà pobiire mu we.» ²⁸ A cee wu jo: «Yee wa can Kafɔɔ. Ga tabali wu nɔɔ wo pobiire ti wa nɔɔɔpiire ti yalijahara ti li.» ²⁹ Lee wuu na a Yesu di wu pye: «Pe jomɔ pe wuu na, kuri m'a se puga! Jina w'a foro ma poro fuceɛɛɛ

li ni.» ³⁰ A wu guri kari puga, na she porofɔɔ wu ni juuɔɔ ta yasinnege ki na. Jina wu bi foro wu ni.

Yesu ya bobo wa cuɔɔɔ

³¹ Yesu ya pa foro Tiiri ni, na doro Sidon ni, na Dekapoli fiige ki kon jɛri, na nɔ Galile Gba wu ɔɔ ki na. ³² A sipyii pii di ba Yesu mu ni bobo wa ni, na wu jeeri na wu wu keje taha wee na. ³³ Wee tuun wu ni a Yesu di laha sipyii pu taan ni wee ná wu ye ni, na she wu kabehɛɛ le wee ná wu niwegee ni, na ɔɔɔɔ tugi, na gbɔn wu jile na. ³⁴ Lee kadugo na a Yesu di jaha ke yirige le fugba we ni, na ɔɔɔɔ yeege, na wee ná wu pye: «Efata!» (Lee kori je «Nɔ mugil!») ³⁵ Taapile ni a ná wu niwegee k'i mugil, a jile l'i laha. A wu ganha na diini na yu.

³⁶ A Yesu di yi jo waha pu beeri mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we. Ga ba w'a yi yu na wari pu mu we, a p'i ganha na la faraa yi jaaga wu na. ³⁷ A l'i bye kakanhana sipyii pu mu xuuni, a p'i ganha na yu na: «Can na wu kapyegee ki beeri k'a ɔɔ xuuni. W'a boboo be pyi pu na nuri, na yu.»

8

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔɔɔɔ shishɛɛɛɛ mu

(Macoo 15:32-39)

¹ Yee caya yi na sipyijehemɛɛ bi pa binne sanha, ɔɔɔɔ ka shishiin di je pu mu we. A Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: ² «Pii sipyii pii jinaara ti wa ne ni, bani nijaa je pu cana taanri wogo ne yiri naha, ɔɔɔɔ ka shishiin di je nige pu mu we. ³ Ne bu pu yaha kari li baa, pu fanha na zhe xhɔ koo na, bani pii tayiriye y'a lii pu ni xuuni.» ⁴ A wu kalaapiire t'i wu pye: «Yalige na da mii di pii ɔɔ sha naha ke sipɔɔ ke ni we?» ⁵ A Yesu di pu yege na: «Buuri juuɔ juu yi wa yee mu we?» A p'i wu ɔɔ shɔ na: «Buuri juuɔ gbarashuun.»

⁶ A wu sipyiire ti pɛɛ na pu tiin jine ki na. A wu yee buuri juuɔ gbarashuun wu lo, na baraga taha Kile na, na yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee taa taa sipyii pu na. A kalaapiire t'i yee taa taa sipyii pu na. ⁷ Fyagaa kii be bye pu mu sanha, a Yesu di baraga taha Kile na kee be wuu na, na yi jo wu kalaapiire ti mu na pu kee be taa taa pu na. ⁸ A sipyiire t'i li na din. A kalaapiire t'i saganjaa gbarashuun ji buuri

juukoroyo yi saya na. ⁹ Pee yalilimee p'a bi sipyii kabofonoo shishere (4.000) xo. Lee kadugo na a Yesu di pu yaha kari. ¹⁰ Taapile ni a wu ni wu kalaapiire t'i je korogo ka ni na kari Dalamana fiige ki ni.

Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye

(Macoo 16:1-4)

¹¹ Ba p'a no wa we, a Farizheen di ba no, na nakaara no kon ni Yesu ni. A p'i Yesu pye na wu naha sheshere kakanhana la pye she pee na, lemu ya yiri fugba we ni ge. P'a yee jo, konho p'i wu taanna wii. ¹² A Yesu di ymagaja yeege xuuni, na jo: «Naha na nijaa sipyii di naha sheshere kakanhana shaa we? Can na n'a da yi jo yi mu, naha sheshere kakanhana la shishiin da zhe pu na we.» ¹³ Lee kadugo na a wu laha pu taan, na je korogo ki ni, na gari sanha gba wu kadugo.

Farizheen ni Herodi wo buuri shizhenhere te

(Macoo 16:5-12)

¹⁴ Kalaapiire ti funoo bi wo, ti ya ta buuri lo we, buuri be di bye pu mu korogo ki ni we, fo buuri juu nigin ye. ¹⁵ A Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na: «Y'a yiye kaseri Farizheen wo buuri shizhenhere* te, ni Herodi wuuro te na de!» ¹⁶ A p'i puye pye na: «W'a ye yu, bani buuri je we mu we.» ¹⁷ Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee ce na jo: «Naha na yee di yu na buuri je yee mu-i we? Yee sanha sii ye naha ce nime be-e ya? Yee funyo y'a to ge?» ¹⁸ Nii je yee mu; y'i wa jaa-i ge? Niwege je yee mu; y'i wa nuri-i ge? Yee funyo ya dun kaa na-e ge? ¹⁹ Ne buuri juu kaguro wu kegi kegi, na kan sipyii kabofonoo kaguro (5.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganjaa juu yee d'a ji yee buuri juukoroyo yi saya na we?» A p'i wu no sho na: «Ke ni shuun.» ²⁰ «Ne buuri juu gbarashuun wu kegi kegi, na kan sipyii kabofonoo shishere (4.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganjaa juu yee d'a ji yee buuri juukoroyo yi saya na we?» A p'i wu no sho na: «Gbarashuun.» ²¹ A Yesu di pu pye: «Yee di sanha sii yi naha ce nime be-e ge?»

Yesu ya fyen wa cuunoo Betisayida ni

²² Ba p'a no Betisayida ni we, wee xuu wu ni a sipyii pii di ba Yesu mu ni fyen wa ni, na wu jeri na wu kpon wu na. ²³ A Yesu di fyen wu co wu keje na, na gari ni wu ni kanha ki kadugo, na she noho le wee na wu jii ni, na wu keje taha wu na, na wu yege na: «Mu wa yaaga jaa ya?» ²⁴ A fyen wu wu naha yirige na jo: «Ne w'a sipyii pu jaa ba tiire wa we; ga p'i jaa.» ²⁵ A Yesu di wu keye taha sanha wee na wu jii na. A wu wii xuuni, na juunoo, na yamuyo yi beeri ja shoonri. ²⁶ A Yesu di wu yaha kari puga, na wu pye: «Ma ganha je kulo li ni we!»

Pyeri ya yere li na Kirisa wu je Yesu
(Macoo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Yesu ni wu kalaapiire t'a pa ganji Sezare Filipe taan kulogoo ki ni. Na pu yaha koo na, a Yesu di wu kalaapiire ti yege na: «Sipyii pu wa yu na joo ne je we?» ²⁸ A p'i wu no sho na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye, pii di yu na Kile tudunmoo Eli, pii be di yu sanha na Kile tudunmoo wa.»

²⁹ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeye pyaa ki mu ne di je joo we?» A Pyeri di wu pye: «Kirisa mu je.» ³⁰ A Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we.

Yesu ya wu xu ni wu je wu jo
(Macoo 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di kalaapiire ti no kon na galaa, na yi jo pu mu na: «Li waha l'i waha, fo Sipya Ja wu ba ganha xuuni. Noholee, ni saraya naha shoonrivee juufofe saraya naha shoonrivee juufofo, ni saliya karamogolo na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo; cabyaa taanri bu doro wu na je.» ³² A wu yi fiinje jo pu mu. A Pyeri di gari ni wu ni kabanugo, na she no kon na yu ni wu ni. ³³ Ga, a Yesu di ymahana jeri, na wu kalaapiire ti wii, na din Pyeri na na jo: «Toro laha na taan, mu Shitaanni we! Bani mu fungongo je Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

³⁴ Lee kadugo na a Yesu di sipyii pee ni wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Wa funoo bi je wu binne ni na ni, wu she wuye ni, wu wu korikoritige ki lo taha na feni. ³⁵ Bani sipya we w'a giin wu wuye pile muna juu wolo nijaa ge, wee na ba buun wu muna ni jiga

* 8:15 Shizhenhere nifenhfenheje ki ma faranimye nijeheme pye p'a yiri. Wee cogo we ninumo na tafonro nifenhfenhene bu she da wee zoloo pu ni, lee na ja wee muna ni kyeegei.

na. Ga we w'a bōnri wu munaa ni nijnaa ne ni Jozaama pu wuu na ge, wee wu da ba wu munaa juṅṅ wolo jiga na. ³⁶ L'a jaha jō sipya na wu koṅṅ yaṅmuyō beeri ta, wu ba buun wuyē pile munaa ni we? ³⁷ Yaaga keke sipya di da já daga wu munaa juṅṅ wolo we? ³⁸ Nijnaa wo sipyii pii jē jurumupyii, p'i ya tii Kile jaha tãan we. Lee wuu na sipyaa sipya w'a shiige le wuyē ni, na bye wu ya ne ni na jomō pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipya Ja wu be na ba shiige le wuyē ni weefō shizhaa na, wu ba ba wu To Kile wu wo nōṅṅ wu ni tuun wemu ni, ni wu fefēere melekeē pu ni.»

9

¹ A Yesu di yi jo pu mu sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kile wo saanra|Kile saanra te ja tapaga ni, ni fanha ni we.»

*Yesu jēwiine l'a jeri
(Macao 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro we, a Yesu di gari ni Pyeeri, ni Yakuba, ni Yohana ni faabobotōngō ka fugba ni pu ye na. A wu jēwiine l'i she jeri pu nii na. ³ A wu fāya y'i ganha na jí, na fiinje fiinjegana la na, wa shishiin jē jine na wemu na já yaaga fiinje di mu xō we. ⁴ A p'i Eli ni Musa ja wu na yu ni Yesu ni.

⁵ Lee na a Pyeeri di Yesu pye: «Wù Karamōgo, wèe bu gori naha, lee ya jō xuuni de. Wù buguloo taanri yereje, mu wo nigin, Musa wo nigin, Eli wo nigin.» ⁶ Ye wu bi yaa wu jo ge, wu ya yee ce we, bani pu bi fya xuuni.

⁷ A jahaja ka di ba pu tō, a mujuu la di foro kee jahaja ki ni na: «Ne jidaan Ja wu jē we. Wu kaa l'a dan ne ni. Y'a wu nijoyo nuri!» ⁸ Taapile ni a p'i pu tãan wu wii, ga pu ya sipya watii ja nige we, fo Yesu ye.

⁹ Ba p'a diri faabobotōngō ki na we, a Yesu di yi jo waha pu mu na kaa lemu p'a ja ge, na pu ganha bu lee jaha jo sipya wa shishiin be mu we, fo Sipya Ja wu ba jē na foro xu ni tuun wemu ni. ¹⁰ A pee jomō pe di gori pu funyo ni. A p'i puyē yege na: «Sipya Ja wu na jē na foro xu ni, lee kori jē dii we?»

¹¹ A p'i wu yege na: «Naha na saliya karamōgōlō p'i yu na Eli w'a yaa na fēnhe pa we?» ¹² A wu pu jō shō na: «Uun, Eli

w'a yaa na fēnhe pa, na ba keree ki beeri gbegelevonō gbegele. Ga jaha na l'a ka na Sipya Ja wu na ba ganha xuuni we, na pu na ba zhe wu ni we? ¹³ Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xō, a sipyii p'i wu pye pu jidaan pyegana na ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we.»

Yesu ya pya wa cuṅṅ jina bye wemu ni ge

(Macao 17:14-21; Luka 9:37-43)

¹⁴ Ba p'a pa jé kalaapiire tisara ni we, na sipyinehemē ta p'a pu maha, saliya karamōgōlō p'i jē na nakaara pyi ni kalaapiire ti ni. ¹⁵ Sipyiire t'a Yesu ja tuun wemu ni ge, a l'i bye kakanhana pu mu. A p'i baa kari, na she wu shaari.

¹⁶ A Yesu di wu kalaapiire ti yege na: «Naha wuu na yi wa nakaara pyi ni pu ni we?»

¹⁷ A ná wa di wu jō shō sipyiire ti te ni na jo: «Wù Karamōgo, n'a pa ma mu ni na ja ni, bani jina bobo wu wa wu ni. ¹⁸ Jina wu bu wu co xuu xuu ni, w'a wu shan jine na. Kakaya na ganha na fōro pya wu jō ni, w'a ganha na ganhaa kii kuri, na waha. Ne yi jo ma kalaapiire ti mu, jo pu jina wu kori yege wu ni, ga p'i ya já we.» ¹⁹ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni jē n'a daa baa fee! Ne na gori yaha naha ni yee ni fo tuun weke we? Ne na yee keree xu, fo tuun weke ni we? Pa ni ma pya wu ni!»

²⁰ A p'i gari ni wu ni wu yiri. Ba pya w'a Yesu ja we, taapile ni a jina wu wu jahara xuuni, a wu do jine na, na gologolo. A kakaya di ganha na fōro wu jō ni. ²¹ A Yesu di pya wu to wu yege na: «Fo tuun weke ni le ya wu ta we?» A wu wu jō shō na: «Fo wu nōhōpiire tuun ni. ²² Tegege nijnēheje ni jina wu ma wu shan na ni, ni lōhō ni, kōnhō wu xhu. Ma bi jani yaaga na, juṅṅ jaari wu na, m'a wù tege!»

²³ A Yesu di wu pye: «Ma bi jani! Keree beeri k'a já pye n'a daa fō mu.» ²⁴ Taapile ni a funana li to wu xhuulo na: «Ne dà ma na, pa na tege m'a n'a daa baara ti wolo na funṅṅ ni.» ²⁵ Yesu ya li ja sipyiire t'a gburōgi na ma wu mu ge, a wu din jina wu na na: «Jina bobo judunnō, ne w'a ma pye mu, foro wu ni. Ma ganha jé wu ni nige bada we.» ²⁶ A jina wu xhuulo, na funana li jahara xuuni, na foro li ni. A l'i bye ma na jo li nixhugo ki jē, fo sipyinehemē bi yu na:

«W'a xu.»²⁷ Ga Yesu di funana li keŋe ki co, na li yirige. A l'i yiri, na yere.

²⁸ Ba Yesu ya pa jé puga wε, na wu ni kalaapiire ti yaha pu ye na. A p'i wu yege na: «Naha na wée di ya já we jina we kori yege pya wu ni-i wε?»²⁹ A Yesu di pu ŋo sho na: «Ke jina tuugo ke ya fóro forogana la shishiin na ni Kile-ŋerege be wε.»

Yesu ya wu xu ni wu ŋe wu jo sanha (Macao 17:22-23; Luka 9:43-45)

³⁰ A p'i yiri wà, na Galile fiige ki ja toro na gaanji. Yesu funŋo bye pu wu sanha ce wε,³¹ bani wu bi wu kalaapiire ti kalaa. A wu pu pye: «Pu na ba Sipyaa ja wu le sipyii keye ni. Pu na ba wu gbo, cabyaa taanri bu doro, w'a ŋe.»³² Ga pu bi pee jomó pu kori ce wε, na fya pu ya já wu yege pee keree na wε.

Weke w'i ŋe nahagbaa fɔ wε? (Macao 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ A p'i no Kaperinómó ni. Yesu nijege na puga ki ni, a wu wu kalaapiire ti yege na: «Nakaara teke na yi bye koo li na wε?»³⁴ Ga, a p'i cari, bani pu bi puye yegee koo li na na weke wu ŋe pee beeri wo nahagbaa fɔ wε?³⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di diin, na wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu pye: «Wa funŋo bi ŋe na pye nahagbaa fɔ, w'a yaa na pye pu beeri kadugo yiri wo, ni pu beeri kapyebye.»³⁶ A wu nahóceere la lo, na lee yereŋe pu niŋe ni, na li co wu keye ni, na yi jo pu mu na:³⁷ «Sipyaa sipyaa w'a le nahóceere le la shi co xuuni ne wuu na ge, ne w'a co xuuni. We w'a ne co xuuni ge, wee ya ne co xuuni wε, ga ne tunvɔ we w'a co xuuni.»

Sipyaa wemu ŋe wée pen wε, wée nii wu ŋe wii

(Luka 9:49-50)

³⁸ A Yohana di Yesu pye: «Wù Karamóŋo, wée ya ná wa ŋa, wu na jinaa kori na yege sipyii ni mu mege na. A wée di yi jo wu mu jo wu ganha ba lee pyi wε, bani wu ŋe wée wa wε.»³⁹ A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu ŋaha kɔn wε, bani sipyaa wa shishiin da já kakanhana pye ne mege na, lee kadugo na m'a wakaraa m'a ne joguunmó yu wε.»⁴⁰ Bani sipyaa wemu ŋe wée pen wε, wée nii wu ŋe wii.⁴¹ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipyaa w'a ceŋgbuu nii loho kan yi mu y'a gba na bani yi ŋe Kirisa wuu ge, weefɔ da ga fo lee wo kuduun ni we.

* 9:48 Ezayi 66:24

Kaa le l'a ma leni jurumu ni ge, lee ŋo yaha

(Macao 18:6-9; Luka 17:1-2)

⁴² «Te nahópiire te t'a dà ne na ge, sipyaa sipyaa w'a le la ŋuŋo kyeege ge, li bi da boro weefɔ mu, na faatabaaga po wu katige ni, na wu wá suumó loho ni.»⁴³ Ma keŋe bi ŋe kaŋuŋo di ma le jurumu ni, ki kɔn. Ma keŋe nigin wo na jé Alijine ni, lee ya poro ma mu, ma keye shuun wo wu she yaha Jahaneme ni nafugibaaga ni. [⁴⁴ Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.]⁴⁵ Ma tɔŋo bi ŋe kaŋuŋo di ma le jurumu ni, ki kɔn. Ma tɔŋo nigin wo na jé Alijine ni, lee ya poro ma mu, ma tɔŋo shuun wo wu wá Jahaneme ni. [⁴⁶ Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.]⁴⁷ Ma nii bi ŋe kaŋuŋo di ma le jurumu ni, li wehele wolo. Ma nii nigin wo na jé Kile wo saanra|Kile saanra ti ni, lee ya poro ma mu, ma nii shuun wo wu wá Jahaneme ni.

⁴⁸ «Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.»*

⁴⁹ «Bani ba l'a saha na suumó le shiga ni wε, mu l'a saha jurumupyii be pu sorogo na ni.»⁵⁰ Suumó ya ŋo, ga pu tipoomó bu foro pu ni, ŋaha ma da daga pu taan sanha wε? Suumó pu pye yiye pyaa ni, ŋaniŋe di bye yi te ni.»

10

Yesu ya yemu jo gbaxɔro shizhaa na ge (Macao 19:1-12; Luka 16:18)

¹ A Yesu di yiri wà, na gari Zhude fiige ki ni, ni Zhuruden Gba wu kadugo yiri. A sipyiire t'i ba binne wu taan sanha. A wu ganha na pu kalaa ma na jo, ba w'a tee na li pyi pyegana lemu na wε.² A Farizheen pii di fulo wu na, na wu peri. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ ya?»³ A Yesu di pu ŋo shɔ na: «Ŋómee leke Musa d'a jo yee mu wε?»⁴ A p'i jo: «Musa ya koro kan wée mu na wa ba da wu shɔ yaha, na wufɔ wu fenhe gbaxɔro sɛme yaa kan wu mu wu na wu yaha.»⁵ A Yesu di pu pye: «Yee niwegee k'a waha, lee wuu na Musa ya le ŋómee le ka na kan yee mu.»⁶ Ga fo koŋo ki ŋokɔnro na, Kile ya pu yaa ná ni cee.⁷ Lee wuu na ná na ba wu to, ni wu nu yaha, na nɔro wu shɔ na.⁸ Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.

Lee funɔ ni pu jɛ nige shuun wɛ, ga fo nigin. ⁹ Ayiwa Kile ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi wɛ.»

¹⁰ Ba p'a jé puga wɛ, a kalaapiire t'i Yesu yege lee na sanha. ¹¹ A wu yi jo pu mu na: «Sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ, na watii leɛ ge, dɔdɔɔrɔ m'a pye ma ceshiime wu shizhaa na. ¹² Wee cogo wu na cee bɛ bu foro wu poo mu, na gbaga je ná watii mu, dɔdɔɔrɔ w'a pye.»

Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu (Macao 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Lee kadugo na sipyii pii ya pa Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu gbɔn ti na; ga, a kalaapiire t'i yogo jo ni pu ni. ¹⁴ Yesu ya lee ja ge, a wu luu di yiri, a wu wu kalaapiire ti pye: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jahha kɔɔn wɛ! Bani pee shi tuugo wuuro ti jɛ Kile wo saanra|Kile saanra te. ¹⁵ Can na n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kile wo saanra ti co ba nɔhɔcɛrɛɛ jɛ-ɛ wɛ, wee da ga ba jé ti ni bada wɛ.» ¹⁶ Lee kadugo na a wu nɔhɔpiire ti lo, na wu keye taha ti na, na duba ti mu.

Naafuugbo fɔ jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni

(Macao 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ Lee kadugo na ba Yesu ya pa koo lo na gaanji wɛ, a ná wa di baa nɔ, na nuguro sin wu fɛɛ ni, na wu yege na: «Karamɔgɔsaama, jahha ne yaa na pye, kɔnhɔ di ba jii sicuumɔ|jii sicuumɔ nixhɔbaama ta wɛ?»

¹⁸ A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na pyi nizaama wɛ? Nizaama wa shishiin wa wɛ, fo Kile yɛ. ¹⁹ M'a Kile wo jɔmɛejogoo ki cɛ na: «Ma ganha bu sipya gbo wɛ! Ma ganha bu dɔdɔɔrɔ pye wɛ! Ma ganha bu nagaara pye wɛ! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyijii na wɛ! Ma ganha bu wa ɛmahana wɛ! Ma da ma nu ni ma to pɛlɛ!» ²⁰ A wee ná wu jo: «Karamɔgɔ, fo na nɔhɔpiire ti tuun wu ni ne jɔ kɔn na kii koro jaari.» ²¹ A Yesu di wu wii ni taanɛɛge ni, na wu pye: «Kaa nigin ye l'a mu kuɔɔ. She ma keɛɛ yaɔmuyɔ yi bɛeri pɛrɛ, m'a wee wari wu kan la baa fɛɛ mu! Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo tãan m'a ba daha na feni!»

²² A pee jomɔ p'i wu jahha tanha na gaanji, bani naafuugbo wu bye wu mu.

²³ A Yesu di wu tãan wu wii, na wu kalaapiire ti pye: «Naafuugbo fɔ jeme p'a pen Kile wo saanra|Kile saanra ti ni dɛ!»

²⁴ A pee jomɔ p'i bye kakanhana kalaapiire ti mu; ga, a Yesu di pu pye sanha na: «Na nagoo, Kile wo saanra ti jeme p'a pen dɛ!»

²⁵ Nɔhɔɔ jeme ya taan museni wii ni na toro, naafuugbo fɔ jé na Kile wo saanra ti ni. ²⁶ A l'i bye tehene baa kakanhana kalaapiire ti mu, a p'i ganha na puyɛ pyi: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na já pa shɔ wɛ?» ²⁷ A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da já bye wɛ, ga li na já bye Kile mu, bani kaa la shishiin ya Kile jani wɛ.»

²⁸ A Pyɛeri di wu pye: «Li wii, wɛɛ ya kahari yaɔmuyɔ bɛeri ni, na daha mu feni.»

²⁹ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu, kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu kerɛye, ne ni Jozaama pe wuu na ge, ³⁰ weefɔ na ba yee bɛeri yahaɔaa xhuu nigin (100) ta ke koɔ ke na: piyɛye, ni ceboronamaa, ni ceboroshaa, ni nii, ni nagoo, ni kerɛye, na kanhama bɛ ta, na ba jii sicuumɔ nixhɔbaama bɛ ta jiga na. ³¹ Ga jahagbaa wuu nijehemɛɛ na ba bye kadugo yiri wuu, kadugo yiri wuu nijehemɛɛ na bye jahagbaa wuu.»

Yesu ya wu xu ni wu jɛ wu jo sanha (Macao 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Koo na pu bye na gaanji Zheruzalemu ni, Yesu bye wu kalaapiire ti jahagbaa na. Kalaapiire ti hakilee pu bi kyɛɛgi. Sipyii pii p'a taha pu feni ge, pee bi fya. A Yesu di gari sanha ni wu wuu ke ni shuun wu ye ni. Kaa le li da ba bye wu na ge, a wu lee jɔ kɔn na yu pu mu. ³³ A wu pu pye: «Wù wii gaanji Zheruzalemu ni. Pu na zhe Sipyaa Ja wu le wà saraya jahha shɔɔnriverɛ jɔɔfɛɛ|saraya jahha shɔɔnriverɛ jɔɔfɔɔ ni saliya karamɔgɔlɔ pu keɛɛ ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. P'a wu le shi watii keɛɛ ni, wemu jɛ Yawutuu shi wɛ. ³⁴ Wee na ba zhehe wu na, na jɔlɔhɔ tugi wu na, na wu kɔn ni susɔlɔ ni, na wu gbo. Caɔa taanri wogo ki na w'a jɛ.»

Yakuba ni Yohana ya jahagbaa fɛɛɛ shaa Yesu mu

(Macao 20:20-28)

³⁵ Lee kadugo na Zebede jalaa Yakuba ni Yohana ya pa fulo Yesu na, na yi jo wu mu na: «Wù Karamɔgɔ, kaa le wù da ba jɛeri ma mu ge, wù la jɛ m'a lee pye wù mu.» ³⁶ A

Yesu di pu yege na: «Yi wa giin ne leke pye yi mu we?»³⁷ A p'i wu no sho na: «Ma soo m'a nahagbaa feere tatiinye yi kan wu mu: nigin wa di diin ma kanige ce, wa di diin ma kamene ce, ma saanra nooro wuuro ti ni.»

³⁸ Ga, a Yesu di pu pye: «Kaa lemu yee wa jneri ge, yee wa li ce we. Kanhama ceegbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na ja gba lee ni ya? Kelee ne na ba batize kanhama ni gberigberi wemu ni ge, yee na ja batize yee ni ya?»³⁹ A p'i wu pye: «Uun, we na ja.» A Yesu di pu pye: «Yi na ba gba ne wo ceegbuu li ni. Ne na ba batize kanhama ni gberigberi wemu ni ge, yi na ba batize yee be ni.»⁴⁰ Ga na tiin ne kanige ce, kelee ne kamene ce, ne jne yee tatiinye yi kanwo we. Piimu kaa na Kile ya yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

⁴¹ Ba kalaapiire ke wu samaa ya yee logo we, a pu logoo di yiri Yakuba ni Yohana taan. ⁴² Lee na a Yesu di pu beeri yiri na jo: «Y'a li ce na shi wemu jne Yawutuu we, pii p'a wii jurofee wee shi wu juro ni ge, pee ya pu jurofeere pyi wu na, pu sipyigbo p'i pu fanha shee wu na.»⁴³ Ga li da ba bye mu yee te ni we. Yee wa funjo bi jne wu bye sipyigbo, wufoo wu pye pusamaa wo kapyebye. ⁴⁴ Yee wa funjo bi jne wu bye nahagbaa foo, wu pye pusamaa beeri wo bulo. ⁴⁵ Bani Sipya Ja wu ya ta pa konho sipyii di ba kapyenje pyi wu mu we. Ga w'a pa, wu ba kapyenje pyi sipyii mu, wu wu munaa kan l'i bye sipyijeheme wo jnuwuuro saraa.»

Yesu ya fyen Batime cuurjo

(Macoo 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Lee kadugo na a p'i no kulo la ni, lee mege jne na Zheriko. Ba Yesu ni wu kalaapiire te ni sipyijeheme ya pa foro Zheriko ni we, lee bi fyen wa nideenge ta koo li no na, wee na saraya jneri. Wee bye Time ja Batime. ⁴⁷ W'a logo na Nazareti sheen Yesu w'a wii ge, a wu mujuu wa na: «Dawuda Ja Yesu, juro jnari na na!»⁴⁸ Sipyijeheme ya jo ni wu ni na wu co wuye na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda Ja, juro jnari na na!»⁴⁹ A Yesu di yere na jo pu wu yiri. A p'i fyen wu yiri, na wu pye: «Ma hakili wu teje, yiri! W'a ma yiri!»⁵⁰ A wu wu fadenje wa, na sira yiri, na fulo Yesu na. ⁵¹ A Yesu di wu yege na: «Mu wa giin ne leke pye ma mu we?» A fyen wu wu no sho na:

«Karamogo, di da jaa!»⁵² A Yesu di wu pye: «Ta se, ma n'a daa w'a ma cuurjo.» Taapile ni a wu ganha na jaa, na daha Yesu feni koo li na.

11

Yesu ya je Zheruzalemu ni ba saan jne we
(Macoo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

¹ Ba p'a teenje Zheruzalemu na we, a p'i no Betefaje ni Betani shizhaa, Oliviyi faabobojo ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun, ² na pu pye: «Yi she yi nahagbaa kulo li ni. Yi ba she jin ye li ni, yi na kafabige ka nibogo ta wa, sipya sanha dugi ja kemu na we, y'i kee sanha yi pa naha!»³ Sipya wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana we?» Yi weefoo pye: «Wee Kafoo wu mago wu wa ki na, nime w'a da ki kururjo na pa ma kan.»

⁴ A p'i gari, na she kafabige ka nibogo ta kakuutorogo ka ni, na ki sanha. ⁵ Sipyii pii pu bye wa ge, a pii di pu yege na: «Yee di ke kafabige ke sanhana jaha na we?»⁶ A p'i pu no sho ba Yesu ya yi jo pu mu we. A pee sipyii p'i soo na p'a ganji ni ki ni. ⁷ Ba p'a no ni kafabige ki ni Yesu yiri we, na pu fadegboyo ya taha ki na, a Yesu di dugi ki na. ⁸ A sipyijeheme di pu fadegboyo pii koo li ni. A pii be di weburiye kon teye ni, na yee pii koo li ni. ⁹ Pu nigariwuu, pii p'a jnari Yesu nahagbaa ni wu kadugo yiri ge, pee bi xhuulo na yu na:

«Kile w'a soni! We w'a ma Kafoo mege na ge, wee jne duba pya!»*

¹⁰ «Wu to Dawuda wo saanra te t'a ma ge, Kile wu duba ti mu.

Masoro k'a byi Kile mu fugba lii lii we ni.»*

¹¹ Ba Yesu ya je Zheruzalemu ni we, na gari Kile-penje pugboko ki ni, na she ki kabaya yi beeri wii. Lee kadugo na a wu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu foro kari Betani ni, bani piige ki bi zhaa da wuu.

Yesu ya nitoodige ka laji

(Macoo 21:18-19)

¹² Kee cana ki jimuguro, pu na foro Betani ni, a xuugo di Yesu ta. ¹³ Na wu yaha taliige ni a wu nitoodige ka ja, were di jne ki na. A wu she ki wii, wu bu garaa nagoo ta ki na. Ba w'a no ki na we, wu ya yaaga ja we, fo weye

* 11:9 Zaburuu 118:26

* 11:10 2 Samuweli 7:11-14

ye. Bani nitoroŋo pyeduun bi sanha nɔ we. ¹⁴ Ayiwa a wu nitoodige ki pye: «Sipyaa da ga mu pya li nige bada we.» A wu kalaapiire t'i yee logo.

Yesu ya Kile-peeŋe pugboho ki pye fɛɛfɛɛ (Macoo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

¹⁵ P'a nɔ Zheruzalemu ni tuun wemu ni ge, a Yesu di jé Kile-peeŋe pugboho ki ni. Sipyii piimu pu bi bere ni zho pyi wà ge, a wu ganha na pee kori na yeege. A wu wari faaveɛ pu wo tabalaa pee, ni gbegbe shazheere pereveɛ pu wo yatiinye yi jeri buri. ¹⁶ W'a ta soɔ yaaga perevɔɔ wa shishiin wu toro Kile-peeŋe pugboho ki kaɗa ki ni we. ¹⁷ A wu sipyii pu kalaa na: «Ta li ya ka Kile Kafila wu ni we na:

«Pu na ba ne puga ki pyi shi wu beeri wo Kile-ɲerege puga we?»*

Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa taraga.»

¹⁸ Ba saraya jaha shoorniveɛ ɲuɲofɛɛ saraya jaha shoorniveɛ ɲuɲofɔɔ, ni saliya karamogɔɔ p'a yee logo we, na ganha na wu shaa di gbo. A p'i fya wu na, bani wu kalaa wu bi sipyii pu ɲuyɔ co xuuni.

¹⁹ Ba yakoroŋo k'a nɔ we, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro kanha ki ni.

Yesu ya jo nitoodige ki waha wu keree na (Macoo 21:20-22)

²⁰ Kee caɗa ki ɲimuguro ɲisɔɔgo ki na, na pu yaha pu na doroo koo li ni, a p'i kee nitoodige ki ja k'a waha fo ki niye ye. ²¹ Kaa le l'a bi pye ge, a Pyeeri funɲo di do lee na, a wu Yesu pye: «Wù Karamoɔ, m'a nitoodige kemu lanji ge, k'a waha!»

²² A Yesu di pu pye: «Yi dà Kile na! ²³ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipyaa w'a ke faaboboŋo ke pye: «Yiri laha naha, m'a she maye wá suumo loho ni ge.» Nakaara bye t'i ɲe wufɔɔ zo wu na we, wu bi dà li na na ye w'a jo ge, na lee na bye; li na bye wu mu.

²⁴ Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ba yaaga tuugo beeri ɲeeri, yi dà li na na y'a kee ta na xɔ, kee na gan yi mu. ²⁵ Yi bu yere na Kile ɲeeri, na wa ta w'a kakuuɔo ki pye yi na, yi lee yafa weefɔɔ mu, kɔnhɔ yi fugba To Kile wu yi be wo kakuuɔo yi yafa yi mu. ²⁶ Yi bye y'i ya pusamaa wo kakuuɔo yi yafani pu

* 11:17 Ezayi 56:7

mu we, yi fugba To Kile wu da ba yi be wo kakuuɔo yi yafa yi mu we.»

Mii Yesu wo sefɛere ti d'a yiri we? (Macoo 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ A p'i gari Zheruzalemu ni sanha. Na Yesu yaha wu na jaari Kile-peeŋe pugboho ki ni, a saraya jaha shoorniveɛ ɲuɲofɔɔ, ni saliya karamogɔɔ, ni nohoɔɔe p'i fulo wu na, ²⁸ na wu yege na: «Sefɛere teke gbɔɔɔ ni mu wa kii keree kii pyi we? Joɔ w'a kee fanha ki kan mu mu na mu w'a ki pyi we?» ²⁹ A Yesu di pu pye: «N'a da yee yege kaa nigin wa na, y'i na ɲo sho. Wee tuun wu ni, sefɛere temu gbɔɔɔ ni ne be ya kii keree kii pyi ge, ne be na tee jo yi mu. ³⁰ Joɔ wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi we, Kile laa sipyii? Yi na ɲo sho.»

³¹ A p'i puyɛ pye: «Wù bu jo: «Kile w'a wu tun», wu na jo: «Wee tuun wu ni jaha na yee di ya ta dà wu na-ɛ we?» ³² Ga wù bu noho jo: «Sipyii p'a wu tun...»» (Pu bi fyagi sipyii pu na, bani sipyii pu beeri bi Yohana wii can can na Kile tudunmɔ.)

³³ Lee na a p'i Yesu pye: «Wèe ya ce we.» A Yesu be di pu pye: «Ayiwa ne be ya she, sefɛere temu gbɔɔɔ ni ne be ya kii keree kii pyi ge, ne be da tee jo yee mu we.»

12

Erezen faapyii niguumɔɔ pu wo talene le

(Macoo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Lee kadugo na a Yesu di talemɛɛ ɲo kɔn na yu pu mu na: «Ná wa w'a bi erezen|erezen tige tege ka shan, na ki maha ni kasoroɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye erezen wu loho ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhon wu kaa na. Lee kadugo na a wu erezen tiire tege ki kaa le erezen faapyii pii keŋe ni, na gari fiige katii ni. ² Ba erezen w'a pa le we, a wu kapyebye wa tun pee erezen faapyii pu mu, na wu she erezen nile wu sho pu mu. ³ Ga, a p'i kapyebye wu co, na wu kpɔn, na wu kewayo wo yaha kari. ⁴ Lee kadugo na a tege ki fɔɔ wu kapyebye watii tun kari. A p'i wee ɲuɲo bana, na wu cogana kolo. ⁵ A wu noho kapyebye wa be tun kari sanha. A p'i wee gbo. Lee kadugo na a wu kapyebye nijnɛhemɛɛ pii be tun. A p'i pii kpɔn, na pii gbo.

⁶«Ja nigin ye di bye tege ki fɔɔ wu mu, wee kaa bi dan wu ni xuuni. A wu wee tun pu mu pu bæeri kadugo yiri, na jo: «Ne ja we kunni pu na zhe gbɔɔɔ taha wee na.» ⁷Ga, a ɛɛzen faapyii p'i puye pye na: «Cɛn wu lɔvɔɔ w'a we. Yi pa wu wu gbo, cɛn wu na bye wu wo.» ⁸A p'i jafɔɔ wu co na wu gbo, na wu wá tege ki kadugo yiri.

⁹«Wee tuun wu ni tege ki kafɔɔ wu da ba naha pye we? Wu na ba ba, na pee ɛɛzen faapyii pu gbo, na ɛɛzen tege ki kaa le piitiilee keɛ ni. ¹⁰Ta yee ya le kalaa Kile Kafila wu ni we? na:

«Puyirilee p'a faakagerɛɛ kemu she ge,
kee k'a pye puga ki
gunɲmii li faakagerɛɛ ki nijeɛ ke.

¹¹Li wii Kafɔɔ w'a lee pye,
kakanhana li wa lii wu naha tãan.»*

¹²A Yawutuu ɲuɲɔfɛɛ p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li cɛ na pee na Yesu ya talene li jo wà. Ga, a p'i fya sipyiire ti na, wee tuun wu ni a p'i wu yaha wà, na gari.

P'a Yesu yege munaa pɛɛɛ keree na
(Macoo 22:15-22; Luka 20:20-26)

¹³Lee kadugo na a p'i Farizheen pii ni Herɔdi wo sipyii pii tun Yesu mu, kɔnhɔ p'i wu co wuye pyaa ɲɔ jomɔ fɛni. ¹⁴A p'i ba na jo can fɔɔ mu ɲɛ. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na we, bani sipyii pu bæeri pu ɲɛ nigin mu mu. M'a sipyii pu fiinɲɛ na galaa be Kile koro li ni. Ayiwa l'a saha p'a munaa pɛɛɛ kaan Orome saannaa Sezari mu laa, li ya saha we? W'à yaa na pu kaan, laa wu ya yaa na pu kaan we.»

¹⁵Ga, a Yesu di pu shuun shuun juuro ti cɛ na pu pye: «Naha na y'i na ɲɔ yegee we? Yi pa ni wari deɲɛ nigin wa ni, di wu wii.»

¹⁶A p'i nigin wa she wu na. A Yesu di pu pye: «Ɔɔɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na we?» A p'i jo: «Orome saannaa Sezari.» ¹⁷Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kile be wuu li kaan Kile be mu.» A wu keree di pu naha wo fo xuuni.

Sadushɛɛn p'a Yesu yege xujɛnɛ li keree na
(Macoo 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸Lee kadugo na, ɲuɲɔfɛɛ pii bye wà, p'i ɲɛ Yawutuu, Sadushɛɛn pu bye pii. Pee bi yu na xujɛnɛ da ba bye ɲiga na we. A pii di ba she Yesu yiri, na she wu pye:

¹⁹«Karamɔɔ, Kile tudunmɔɔ Musa ya le ɲɔmɛ le ka na kan wèe mu na: «Ná wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu shɔ na we, na wu wee naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.» ²⁰Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wà. A nizhiime wu cee leɲɛ, na xhu wu ya pya ta we. ²¹A shuun wo wu wee cee wu ninumɔ lɔ, na xhu wu ya pya ta we. A taanri wo wu be di bye mu.

²²A pu gbarashuun wu bæeri di wee cee wu leɲɛ toro, a pu bæeri di xhu wa shishiin ya pya ta wu na we. Lee kadugo na a cee wu be di xhu. ²³Xuu pu caɲɛɲɛ ke, wee cee w'i da ba bye pu shɛn nigin weke wo we? Bani pu gbarashuun wu bæeri ya wu leɲɛ toro.»

²⁴A Yesu di pu pye: «Le be li wa yee piinɲɛ ki kaɲuɲɔ we? Na jo le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee cɛ we, y'i wa Kile wo sefɛɛɛ ti be cɛ we. ²⁵Xuu pu ba ɲɛ, sipyii wa da cɛɛ leɲɛ, kelee na gbaya je we. Ga pu na ba bye ba fugba melekɛɛ ɲɛ we. ²⁶Xujɛnɛ li wo shizhaa na, xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu Kile tudunmɔɔ Musa wo Kitabu wu ni ge, ta yee ya yee kalaa we? na:

«Ne ɲɛ Ibirayima wo Kile,
ni Ishaaga wo Kile,
ni Yakuba wo Kile.»*

²⁷Kile ɲɛ xuu wo Kile we, ga wyii wo Kile wu ɲɛ wii. Yee ya piin xuuni.»

Kile wo saliya ɲɔmɛheɛ ki bæeri wo nigbɔɔ le
(Macoo 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸A saliya karamɔɔɔ saliya karamɔɔɔlɔɔ wa di pee nakaara jomɔ pu logo. A wu li ɲa na Yesu ya Sadushɛɛn pu ɲɔ shɔ na ɲɔ. A wu fulo wu na na wu yege na: «Leke l'i ɲɛ Kile wo saliya wu ɲɔmɛheɛ ki bæeri nigbɔɔ li we?»

²⁹A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Saliya wu ɲɔmɛheɛ ki bæeri nigbɔɔ li wa le na:

«Izirayeli shɛɛn yi logo: Wù Kafɔɔ Kile we,
Kafɔɔ nigin pe wu ɲɛ wii.

³⁰Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma ma ma zɔ wu bæeri na,
ni ma munaa li bæeri,
ni ma fungongɔ ki bæeri,

* 12:11 Zaburuu 118:22-23 * 12:26 Ekizode 3:6 * 12:30 Dutɛɛɛnɔmɛ 6:4-5

ni ma fanha ki beeri.»*

³¹ Li shuun wuu li wa le:

«Ma sipiyinii wu taan ma mu ba maye pyaa ki je we.»*

Kile wo saliya wu jomεε la shishiin wa ye kii shuun we na we.»

³² A wee saliya karamogɔ wu Yesu pye na: «See na, wu Karamogɔ, ye m'a jo ge, kajiii li wa. Bani Kile ye nigin wu wa, Kile wa shishiin wa nige wee kadugo na we. ³³ Kile na taan ma mu ma zo wu beeri na, ni ma fungongɔ ki beeri, ni ma fanha ki beeri. A ma sipiyinii be di daan ma mu ba maye pyaa ki je we, lee ya pele saraya nizogoyo ni saraya tuuyo ye beeri na.»

³⁴ A Yesu di li ja na w'a wee jo shɔ ni fungongɔ fεεre ni, na wu pye: «Mu ni Kile saanra ti te w'a lii we.» Na co wee tuun wu na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na we.

Shɔwɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we

(Macoo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kile-peeje pugbɔhɔ ki ni, a wu pu pye: «Naha na saliya karamogɔlɔ p'i yu na Shɔwɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja ye kadugo na-ε we? ³⁶ Dawuda ye pyaa ya jo Fεfεere Munaa fanha ni na:

«Kafɔ Kile ya yi jo ne Kafɔ mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce, fo di ba ma peen pu tirige na pa le ma tɔyɔ nɔhɔ ni.»*

³⁷ Dawuda ye pyaa ya Shɔwɔ wu pyi Kafɔ, wee tuun wu ni, w'a ja pye dii wu ja ye nigin we?»

Yesu ya pu kaala ni saliya karamogɔlɔ pu kaa ni

(Macoo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Yesu kafila wu logo bi dan sipyii pu beeri ni xuuni. ³⁸ A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na: «Y'a yiye kaseri saliya karamogɔlɔ pu na. Na fadεδɔnyɔ leni na jaari, ni sipyii na gbɔɔrɔ fɔ kaan pu mu pinnere kpeenyε na, lee l'a dan pu ni. ³⁹ Kile-peeje piyεye yi wo jahagbaa tatiinyε, ni yalicejεε wo tatiinc-eye be di dan pu ni. ⁴⁰ P'a naxhugoshaa keje yajmuyo beeri shuu pu na. Lee kadugo na p'a she mɔ Kile-neeje na, kɔnhɔ p'i puyε

she see sipyii. Pu jaagi kanhama na ba golo fo xuuni.»

Naxhugoshɔ wu Kile yakanga (Luka 21:1-4)

⁴¹ A Yesu di diin Kile-peeje pugbɔhɔ ki ni, na saha ni yakanya yi tayahaja keshi wu ni, na sipyii pu wari wu yahagana li wii. Naafuu fεε nijehemeε bi wari nijeheme leni wu ni. ⁴² A naxhugoshɔ la baa fɔ wu ba be di ba, na wari tuunjɔ nifenhεfεnhεjeε shuun le wu ni. Wee wari wu bi laha tama nigin shishiin na we.

⁴³ Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti yiri na yi jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, we naxhugoshɔ la baa fɔ we ya lemu le keshi wu funjɔ ni ge, lee ya jehe pusamaa beeri wuu li na. ⁴⁴ Bani pu beeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan. Ga wee kunni ni wu la baara ti ni, lemu beeri li je wu mu wu jɔshaga wuu ge, w'a lee beeri kan.»

13

Yesu ya Kile-peeje pugbɔhɔ ki ja wu jo (Macoo 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Yesu nivorowo Kile-peeje pugbɔhɔ ki ni, a wa di wu pye wu kalaapiire ti ni na: «Wu Karamogɔ, ye kageegbɔyɔ ye ni ye piyεye ye yerejegana wii sa!» ² A Yesu di wu pye: «Mu nii wa ye pugbɔyɔ ye beeri ni ge? Kagerenje ka shishiin wa da ba gori naha ka junjɔ ni we. Yi beeri na ba do fεfεε.»

Keree kiimu na ba byi sani korjɔ ki xɔ ge (Macoo 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Na Yesu nideenge yaha Oliviye faaboborjɔ ki na Kile-peeje pugbɔhɔ ki jahaha tii wu ni, a Pyeeri, ni Yakuba, ni Yohana, ni Andire ye di ba wu yege pu ye na na: ⁴ «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wu na! Naha sheshεere teke t'i da ba li she na kee keree kii pyeduun w'a nɔ we?»

⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a yiye kaseri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinjε we! ⁶ Sipyii nijehemeε na ba ba ni ne mεge ni, na yu: «Ne wu je wii». Pu na ba sipyijehemeε piinjε. ⁷ Yi ba kashen keree nuri, na kashen gbegeme keree nuri tuun wemu ni, yi funyɔ ganha da ben we. Li waha l'i waha, kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔ li we. ⁸ Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra

* 12:31 Levitike 19:18; Galasi ShεεN 5:14

* 12:36 Zaburuu 110:1

ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Niije celerje na ba byi tseye ya ni, na fara xuugboho be na. Kee wa kanhama pu keree nokoonro ye, ba cece laa ma yiri me we.

⁹ «Ga yi da yiye kaseri, bani sipyii na ba yi leni kiirikoon kuruyo yi keje ni. Pu na ba yi kpoon xuuni Kile-peeje piyeye yi ni. Pu na ba se ni yi ni gbafeere ni saannaa mu ne mege wuu na. Lee na ba bye kapurojo yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu. ¹⁰Yani kee keree kii ki pye ge, li waha l'i waha, Jozaama pu yere ya yaa na fenhje jo shi wu beeri mu. ¹¹Pu ba yi coni, na yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ganha bu da bye yi mu funzhaga we, ga jomjo pe pu da ba digi yi funyo ni wee tuun wuyee pyaa ni ge, yi pee jo, bani yiye pyaa wa da ba bye pu jovee we, fo Fefere Muna.

¹² «Ceboro na ba wu ceboro le keje ni, konho p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo be na ba yiri pu sefee feni, konho p'i pu gbo. ¹³Sipyii beeri na ba yi ko ne mege wuu na, ga wemu bu ja luu mara fo na she no li tehene na, weefo na ba sho.»

Kapyebaagaa

(Macao 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ «Ayiwa gyeegi pyevoo wu ya yaa w'a jaa xuu wemu ni we, yi ba wu niyerege jaa wee xuu wu ni. (Wa bi yi kalaa, wufoo wu yi naha ce!) Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni. ¹⁵Lee ba wemu ta katana jurojo ni, wu ganha bu da digi je wu puga ni di wu yereye lo we. ¹⁶Wemu je kereye ni ge, wee ganha bu guri di ba wu faderje lo we. ¹⁷Boonjo na ba bye lahaa fee ni puumaraya fee wogo yee caya yi na. ¹⁸Y'a Kile jeeeri konho kee keree ki ganha ba saha ni wiire tuun ni we. ¹⁹Bani kanhama na ba bye yee caya yi na pemu tuugo sanha bye ja we, na co fo Kile ya korojo sii tuun wemu ni ge, fo na pa no nijaa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada we. ²⁰Kafoo da bye wu ya wolo kee cabyaa ki ni we, sipya wa shishiin bi da zho we. Ga sipyii piimu jaha w'a bulo ge, pee wuu na w'a kii wolo kee cabyaa ki ni. ²¹Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: <Yi wii, shovoo wu wa naha.> kelee <Yi wii me, wu we me.> Yi ganha bu da yee na we! ²²Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puyee pye shovee ni Kile tudunmoo. Pu na ba jaha shesheere

keree ni kakanharaa pyi konho p'i sipyiiire ti piinje. Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, nago ba pu da ja ba pee be piinje we, pu bi da ba pee be piinje. ²³Yee kunni p'a yiye kaseri de! Ne kii keree kii beeri jo yaha yi mu.»

Sipya Ja nibaja keree

(Macao 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ «Yee caya yi na, pee kanhama pu nidorogo na,

<Nibiige na ba je cana ki ni;

yeje wa da kpeenge yeege we;

²⁵woroo ki na ba do na yiri fugba we ni;

fugba wu sefeere ti na ba jle.»*

²⁶ «Wee tuun wu ni sipyii na ba Sipya Ja nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefeere ti beeri, ni nooro nigbo ni. ²⁷W'a piimu jaha bulo ge, wu na ba melekee tun pu pee pinne, na yiri korojo ki kabaya shisheere wu beeri na, na li jo kon jine ke tehene le na, fo fugba we tehene le.»

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Macao 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ «Jaha shesheere ta te nitoodige shizhaa na. Ki geye ba jo kon na funni tuun wemu ni, yi wa ma li ce na ki nagoo pyeduun w'a teeje. ²⁹Mu li wa, yi ba kii keree kii jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li ce na Sipya Ja w'a teeje na xo, na w'a no xo kujoo li jo na. ³⁰Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa jifere ni nime ge, pee beeri wa da xhuu we, yani kii keree kii beeri jo ki fa ge. ³¹Fugba we ni jine ke na ba doro, ga ne jomjo pe wa da doro bada we.»

Wa ya kee cana ke, ni wee tuun we ce we

(Macao 24:36-44)

³² «Ga sipya wa shishiin wa kee cana ke ni wee tuun we ce we, ali fugba melekee pu be we, Kile Ja wu be we. To Kile ye nigin pe w'a kee cana ke ni wee tuun we ce. ³³Y'a yiye kaseri, y'i diin yaha jii na! Bani yi wa lee kaa li noduun ce we. ³⁴Li na ba bye ma na jo na wa nigaraga kulo ni, wee nivorogo ya wu yarmuyo beeri kaa le wu kapyeyii keje ni, na pu beeri nigin nigin wu nibyii she pu na, na yi jo puga ki kujoo sigime wu mu na wu tiin yaha jii na.

³⁵ «Lee wuu na yi kori yaha jii na, bani puga ki kafoo wu na ba ba yakorojo la, nijine na la, xhupee meheee suduun ni la, jisoo go

* 13:25 Ezayi 13:10; 34:4

na la, yi wa ce we. ³⁶ Wu ganha ba yi fo, wu yi niɓmunuyo ta we. ³⁷ Ye n'a yu yi mu ge, yee n'a yu sipyii pu beeri mu: «Yi kori yaha jii na!»

14

Yawutuu juɓɓe p'a woni pye Yesu kaa na
(Macao 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Cabyaa shuun ye wu bye pu ni Nuwuuro, ni Shizhenhere Baa Buuri Kalene| Kalene li te ni. Saraya naha shoonrivree juɓɓe| saraya naha shoonrivree juɓɓo ni saliya karamogoo pu bi cogana shaa Yesu na p'i wu peelee co hmoħo ni, p'i wu gbo. ² A p'i jo: «Wu ganha bu wu co kalene li ni we, konho tunmo ganha bu yiri sipyii ti te ni we.»

Cee wa ya lasikoli wo Yesu juɓo ni
(Macao 26:6-13; Yohana 12:1-8)

³ Na Yesu yaha wu na li Betani kulo li ni Simo kaban, togo k'a fenhe wemu co toro ge, a cee wa di ba ni lasikoli gboro la ni. Lee bi ji peewa lasikoli wa na wemu mege ki je na naari ge. A cee wu lee lasikoli gboro li ju waa, na li funjo lasikoli wu wo Yesu juɓo ni.

⁴ Sipyii pii pu bye wa ge, a pii logoo di yiri, na ganha na puye pyi: «Te lasikoli kakara te wo juɓo je leke we? ⁵ We lasikoli we bi da ja bere na toro wari kabofogo kelee shisheere ni kaguro (w 45.000) shishiin taan, na wee kan funmo fee mu.» A p'i jo ni wee cee wu ni xuuni.

⁶ Ga, a Yesu di jo: «Yi laha wu na! Naha na y'i we cee we zo tenri we? Go kasaana w'a pye me ne na. ⁷ Funmo fee na da daa yee te ni tuun beeri ni. Tuun beeri bu yee taan, yee na ja kasaana pye pu na. Ga ne kumni wa da ba bye yee te ni tuun beeri ni we. ⁸ Wu se kaa w'a pye. Na gbo wo lasikoli w'a wo na na, yani di ba xhu ge. ⁹ Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu beeri ni Kile wo Jozaama p'a jo ke kojo ke na ge, le we cee we ya pye ge, li be na baari wa, na sipyii pu funyo tirige ni wu kaa ni.»

Zhuda Isikariyoti funjo ya pye wu Yesu noho yaha
(Macao 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Zhuda Isikariyoti we wu bye wu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin ge,

wee ya she saraya naha shoonrivree juɓɓe| saraya naha shoonrivree juɓɓo pu mu na wu da Yesu le pu keje ni. ¹¹ P'a wu jomo pu logo ge, a lee di daan pu ni xuuni. A p'i jomee lo wu mu na pee na ba wari kan wu mu. A Zhudasi di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keje ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shiizhan
(Macao 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Yohana 13:21-30)

¹² Shizhenhere Baa Buuri wu wo Kalene| Kalene li cazhiige ke, kemu na nuwuuro ti wo saraga dubyapige ki ma gbo ge, a Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Ma funjo wa wu she Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li yalige ki gbegele xuu weke ni we?»

¹³ A Yesu di shuun wa tun wu kalaapiire ti ni, na yi jo pu mu na: «Yi she kanha ki ni. Yi na zhe saha ni na wa ni w'a loho sho tugo, y'i daha wee feni. ¹⁴ Wu ba she je puga kemu ni, y'i kee puga ki kafoo pye: «Wu Karamogo w'a jo na wu ni wu kalaapiire ti na ba Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li puga kemu ni ge, na mii ki wa we?» ¹⁵ Wu na pugboho ka she yi na zangaso wu ni. Yereye wa ki ni, k'a gbegele yaha. Y'i Nuwuuro ti Kalene li yalige ki gbegele wu mu wa.»

¹⁶ A kalaapiire t'i yiri kari kanha ki ni, na she keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

¹⁷ Ba piige k'a pa wo we, a Yesu ni wu kalaapiire ke ni shuun wu ba. ¹⁸ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di ba jo: «Can na, n'a da yi jo yi mu, wa na ba ne le keje ni yee ni, wemu w'a li ni ne ni ge.»

¹⁹ A kalaapiire ti jahaya di danha, na ganha na wu yegee nigin nigin, na: «Ne wi ya?»

²⁰ A Yesu di pu jo sho na: «Yee ke ni shuun wu wa wu wa, wemu w'a wu keje ki le golege ki ni ni ne ni ge. ²¹ Sipya Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba Sipya Ja wu le keje ni ge, boongo ki je weefoo wogo. Ali wee na wu da bye pu ya wu se be we, lee bi da boro wu mu.»

Kafoo fefere yalige ki keree
(Macao 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korente Sheen 11:23-25)

puḡbɔhɔ ki ni, yee di ya ne co we. Ga l'a pye, kɔnhɔ Kile Kafila wu nɔ di fa.»⁵⁰ A wu kalaapiire ti beeri di baa, na wu yaha wà.

⁵¹ A levɔɔ wa di daha Yesu feni, fatɔŋɔ ye ki bi mugile wu na. A shen nigin wa di wu co sipyii pu ni. ⁵² A wu wu fatɔŋɔ ki yaha wee keŋe ni, na baa kari ni ceepile ni.

P'a she ni Yesu ni Yawutuu wo kiirikɔɔn pu mu

(Macao 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

⁵³ A p'i gari ni Yesu ni saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu kaban. Saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔe Saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔɔ, ni nɔhɔlee, ni saliya karamɔḡɔɔ pu beeri di puye pinne wà.

⁵⁴ A Pyeeri di laraga kɔn pu na, na daha pu feni, fo na she jé saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu wo kaŋa ki ni, na diin gedii pu tãan na na wahani.

⁵⁵ Saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔe pu fara kiirikɔɔn kuruŋɔ ki na, pee bi seeri kaa la shaa Yesu feni kɔnhɔ p'i wu gbo, ga pu ya li ta we. ⁵⁶ Sipyiŋehemeɛ ya kafineye seeri keree pye Yesu feni, ga pu jomɔ pu bi puye kaala.

⁵⁷ A sipyii pii di yiri na kafineye taha Yesu na na: ⁵⁸ «W'a yi jo wée nii na na: <Sipyii p'a ke Kile-peereŋe puḡbɔhɔ kemu yereŋe ge, ne na ba kee ja, na katii yereŋe cabyaa taanri funŋɔ ni, sipyii keye ya kemu yereŋe we.»

⁵⁹ Ga lee be na, pu seeri keree ki jomɔ pu ya pye nigin we.

⁶⁰ Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu yiri yere sipyii pu niŋe ni, na Yesu pye: «Jomɔ pemu beeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu nɔ shɔ-ɛ ge?» ⁶¹ Ga, a Yesu di cari wuyɛ na, wu ya yaaga jo we.

A saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu wu yege sanha na: «Ta mu wu ne Shɔvɔɔ we, duba fɔɔ Kile Ja we?»

⁶² A Yesu di wu nɔ shɔ na: «Uun, were ne wa. Yi na ba Sipyia Ja wu nidɛeŋge ja Se Beeri Fɔɔ Kile kanige ce. Yi na ba wu nibawo ja be sanha fugba jahaya ye na.»

⁶³ Lee na a saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu wuyɛ pyaa wo fadenje sheeŋgi loyire keŋe ni, na jo: «Naha feni wù je sanha seereɛ pu mu we?» ⁶⁴ Yi niwegee wa wu Kile mekyeegerɛ jomɔ ni. Yee di wa yeke yu we?»

A pu beeri di wu jaagi na w'a yaa na wu gbo. ⁶⁵ A pii di nuɔɔhɔ tugi wu na. A p'i Yesu naha pɔ, na wu kpɔɔn ni kaguruyo ni, na wu pye: «Ma kpɔɔnvɔɔ wu mege yiri wù mu?» A gedii pu be di Yesu kpɔɔn ni pu keye ni.

Pyeeri ya foro Yesu kaa tãan

(Macao 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Na Pyeeri yaha saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu kaanji ki ni, a saraya naha shɔɔnriverɛ wo nuŋɔfɔḡbɔ wu wo kapye-byezho wa di yiri wà zangaso wu fugba ni, na tigi niŋe ki na. ⁶⁷ A wee di ba Pyeeri ja wu na na wahani, na wu wii xuuni na wu pye: «Mu be wu bye ni Nazareti sheen Yesu ni.» ⁶⁸ Ga, a wu foro wu kaa tãan na jo: «Ye mu wa yu ge, ne yi ce we, ne yi naha ce we.» Lee kadugo na a wu foro kari kpaan li ni, a xhupeshiime di mee su.

⁶⁹ A kapyebyezho wu wu ja sanha na yi jo wee xuu wu wo sipyii pu mu na: «We ná we be wu wa pu ni.» ⁷⁰ A Pyeeri di foro Yesu kaa tãan sanha.

Ba jeri ya pye we, piimu pu bi yere Pyeeri tãan ge, a pee be di wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni, bani Galile shen mu be je.» ⁷¹ Ga, a Pyeeri di gaa na wuyɛ laŋi na jo: «Ná wemu kaa yi wa yu ge, ne wu ce we.»

⁷² Taapile ni a xhupoo di mee su xhupeshuun wuu na. A Pyeeri funŋɔ di do ni Yesu jomɔ pu ni na: «Yani xhupeshiilee ni shuun wuu pu pa mehee su ge, mu na ba foro ne kaa tãan tɔɔnii taanri na mu ya ne ce we.» A mee di sho wu na.

15

P'a she ni Yesu ni Pilate mu

(Macao 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Nisɔɔḡbɔhɔ ki na a saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔe saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔɔ, ni nɔhɔlee, ni saliya karamɔḡɔɔ, ni kiirikɔɔn kuruŋɔ ki beeri, a pee di puye pinne, na puye ja. A p'i Yesu pɔ, na she wu le Pilate keŋe ni.

² A Pilate di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu je ya?» A Yesu di wu nɔ shɔ na: «Uun, ba ma wa yi yu we, wee ne je.»

³ A saraya naha shɔɔnriverɛ nuŋɔfɔe p'i wu tɔɔḡɔ le ni jomɔ niŋeheme ni. ⁴ A Pilate di wu pye sanha na: «Mu wa da nuɔshɔɔrɔ ta shishiin pye-e ya? P'a keree kiimu taga na mu tɔɔḡɔ leni ge, mu wa kee nuri-i ge?»

⁵ Ga Yesu ya wu ɲɔ shɔ wɛ, a lee di bye kakanhana Pilate mu.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo
(*Macoo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16*)

⁶ Ayiwa kaa la bi tee na byi Yawutuu pu mu, lee ɲɛ yee beeri pu bu kasoleme wemu sha Pilate mu pu Bulooro Nuwuuro Kalene| Kalene li ni, w'a wee yaha. ⁷ Na wemu mege ki ɲɛ na Barabasi ge, wee ni wu n'a she pyeni bi bye kaso ni wee tuun wu ni. Pee wa bi sipya wa gbo pu wo n'a she wu funɲo ni. ⁸ A sipyiire t'i gari Pilate yiri na she wu ɲɛri na w'a tee na kaa lemu pyi pu mu ge, na wu lee pye.

⁹ A Pilate di pu ɲɔ shɔ na: «Yi la ɲɛ di Yawutuu pu wo saan wu yaha yi mu ya?»
¹⁰ Bani Pilate bi li ce na Yesu wo ɲɛɛɛn na saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɛɛ|saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɔɔ p'a bi wu le wee keɲɛ ni. ¹¹ Ga, a saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɛɛ p'i sipyiire ti son, na pu Pilate ɲɛri na wu Barabasi yaha.

¹² A Pilate di pu pye sanha na: «Yawutuu pu wo saan wu wi ge, di leke pye wu na wɛ?»
¹³ A p'i xhuulo sanha na jo: «Wu kori tige na!»
¹⁴ A Pilate di pu yege na: «Kakuuno leke wu d'a pye wɛ?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiine li taan na: «Wu kori tige na!»

¹⁵ Pilate funɲo bye wu sipyiire ti wo ɲidaan pye. Lee wuu na w'a Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpɔn ni susɔlɔɔ ni, na wu le pu keɲɛ ni pu kori tige na.

Sɔɔsɔsɔii p'a Yesu la wolo
(*Macoo 27:27-31; Yohana 19:2-3*)

¹⁶ A sɔɔsɔsɔii p'i gari ni Yesu ni gbafeneeri wu kaɲa ki ni, na pu kurunɲo ki sɔɔsɔsɔii pu beeri pinne wà. ¹⁷ A p'i saanra fadeboronɲo ɲiniga ka le wu na, na xhuyo shin na pye saanra ɲudonɔ, na lee tɔ wu ɲuɲɔ ni. ¹⁸ Na fɔ kan wu mu na: «Naabye, Yawutuu saan!»
¹⁹ A p'i ganha na wu kpɔɔn ɲuɲɔ ke ni ni wahagaan ni, na ɲolɔhɔ tugoo na woni wu na, na leele wu fɛɛ ni, na li pye kanna p'a wu pɛɛ. ²⁰ P'a wu la wolo xɔ ge, na kee fadeboronɲo ɲiniga ki wolo wu na, na wuyɛ pyaa wo faya yi le wu na, na foro ni wu ni kanha ki ni, p'i she wu kori korikoritige ki na.

P'a she Yesu kori tige na
(*Macoo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27*)

²¹ Ayiwa, na pu yaha pu na gaani, a p'i ná wa ɲa w'a yiri wu kereye ni na doroo, wee mege ki bye na Simɔ. Sirine kulo li shen w'a bye wii. Alekisandire ni Urufusi ye to wu bye wii. A sɔɔsɔsɔii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lɔ. ²² A p'i gari ni Yesu ni xuu wa ni, wee mege ɲɛ na «Goligota», lee kori ɲɛ «Nugorɔgo xuu.»
²³ A p'i duven suri durɔgi losorogo ka ni na kan wu mu na wu yee gba, ga Yesu ya ta sɔɔ na yi gba wɛ. ²⁴ A p'i wu kori tige na, na wu faya yi shan tahaa tahaa. A pu beeri di kagaangaa lɔ, na kee pinne kan wa mu w'a shan shan faya tahaa ki ɲuɲɔ ni. A p'i yi lɔ, wa beeri w'a wu wo kagaan woyo lɔ.

²⁵ P'a wu kori tige ki na tuun wemu ni ge, lee ya pye ɲisɔɔgo tuunɲo ɲii gbarasheɛɛɛ wu na. ²⁶ P'a wu jaagi lemu na ge, na lee ka na: YAWUTUU WO SAAN WE.

²⁷ A p'i kakuubyii shuun kori tige na Yesu taan, nigin wa bye wu kanige ce, nigin wa di ɲɛ wu kamene ce. [²⁸ Lee na Kile Kafila w'a yemu jo na pu na ba wu torɔ le kakuubyii ni ge, yee ɲɔ ya fa.]
²⁹ Kodorooloo pu bi pu ɲuɲɔ kori, na wu shehele, na yu: «Uun, wu wemu w'a jo na mu na Kile-ɲɛɲɛ pugbɔhɔ ki ja, na ki yereɲɛ sanha cabyaa taanri funɲo ni ge. ³⁰ Mayɛ shɔ sa! Tigi laha tige ki na!»

³¹ Saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɛɛ|saraya ɲaha shɔɔnrivee ɲuɲɔfɔɔ ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu be bi Yesu la wo puyɛ te ni, na puyɛ pyi na: «W'a sipyiire piitiilee shɔ, ga w'a da já wuyɛ shɔ wɛ, ³² Shɔwɔɔ we wu ɲɛ Izirayeli wo saan wu ge, wu tigi laha nime korikoritige ki na, kɔnhɔ wù wu ɲa wù dà wu na.» Namaa shuun wemu p'a kori ni wu ni ge, pee be bi wu fanri.

Yesu xugana
(*Macoo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30*)

³³ Ba caɲa k'a pa nɔ midɔ na wɛ, a nibiige di jé fiige ki beeri ni, fo na she nɔ yakonɲo tuunɔ ɲii taanri wu na. ³⁴ Ba yakonɲo ki wo tuunɔ ɲii taanri w'a pa nɔ wɛ, a Yesu di ba mujuugbɔɔ wá na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kóri ɲɛ: «Na Kile, Na Kile, ɲaha na ma d'a na yaha wɛ?»
³⁵ Piimu niyereye yi bye wà ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni wɛ, na jo: «Wii, Kile tudunmɔɔ Eli w'a yiri.»

³⁶ A shen nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyenni vinegiri ni, na tee migile kagaantöngö ka na, na she gan Yesu mu wu sön. A wee ná wu jo: «Yi yere wù wu wii Eli bu da wu na da ba wu tirige.» ³⁷ Ga, a Yesu di mujuugböö wá, na xhu. ³⁸ Taapile ni a Kile-peeñe pugböhö ki nahaparaga faña nighbilege k'i daa shuun, na lo fugba wu na fo jirje ke. ³⁹ Sörösii juñjoföw we niyerege ki bye na saha ni Yesu ni ge, wee ya wu ja w'a sipile wá na xhu ge, a wu jo: «Can na, Kile Ja ye pyaa ki bye we ná we.»

⁴⁰ Cèe pii be bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pii meye yi wa ye pu ni: Magadala sheen Mariyama, ni Yakuba nibire ni Zhose ye nu Mariyama, ni Salome. ⁴¹ Pee cèe pu p'a bi taha Yesu feni, na wu tege wu labye wu na, na wu yaha Galile fiige ki ni. Cèe nijehemee piitiilee be bi taha wu feni na kari Zheruzalemu ni.

Yesu legana faña ni

(Maccoo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² A yakorjo k'i nö, kee je Pöri caña. Kee caña ki shi na Yawutuu pu ma cadeenge ki keree gbegele yaha, kee da nöhö pye Yesu caxhugo caña. ⁴³ A Arimate sheen Yusufu di ba. Kiiiriköön kurujö ki sipyigbo wa wu bye wii. Wee be bi Kile wo saanra|Kile saanra ti sige, a wu juñj waha na she Pilate mu, na Yesu nixhugo ki ñeeri wu mu. ⁴⁴ A lee di Pilate fo wu na logo na Yesu ya xu tövuyo na me. A wu sörösii juñjoföw wu yiri, na wu yege Yesu xuduun bu da w'a mö. ⁴⁵ W'a jöshöörö ta na yiri sörösii juñjoföw wu yiri ge, a wu söw na Yusufu wu Yesu nixhugo ki lo. ⁴⁶ A Yusufu di fatörjo ka sho, na Yesu tirige, na kee fatörjo ki migile wu na, na wu le faña ka ni, kee bi tugi yaha faaya yi ni. Na xho na kageegböhö ka gologolo taga faña ki jö tö. ⁴⁷ Magadala sheen Mariyama ni Zhose nu Mariyama, pee bye wá na Yesu nixhugo ki taleñe ki wii.

16

Yesu ya ñe na foro xu ni

(Maccoo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ba Yawutuu wo cadeenge k'a toro we, a Magadala sheen Mariyama, ni Yakuba nu Mariyama, ni Salome ye di she nudanga jañmuyö sho, na p'i she Yesu nixhugo ki

tire ni yee ni. ² A p'i gari faña ki na Dimazhi wu jisöögö ki na, caña ki foroduun ni. ³ Pu bi puye pyi na: «Jögwö wu d'a zhe kageegböhö ki gologolo laha wèe mu faña ki jöw na we?»

⁴ A p'i wii na kageegböhö ki ta k'a gologolo laha faña ki jöw na. ⁵ A p'i jé faña ki ni, na ná wa ja wá, wu nidéenge ki bye kanige ce we ni, fadedöngö nivige di je wu na. A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana xuuni. ⁶ A wee di pu pye: «Yi ganha fya we. Nazareti sheen Yesu we w'a kori tige na ge, wee y'a zhaa. Wu wa naha we; w'a je. P'a wu sinnije xuu wemu ni ge, yi wee wii. ⁷ Ga yi she yi jo wu kalaapiire ti mu ni Pyeeri be na: «W'a gaanji yi naha na Galile fiige ki ni. Yi na zhe wu ja wá ma na jo, ba w'a bi yi jo yi mu we.»

⁸ A cèe p'i fya na jele, na baa foro faña ki ni. Pu ya yaaga jo sipya wa shishiin be mu we, bani pu bi fya.

Yesu ya wuye she Magadala sheen Mariyama na

(Maccoo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

[⁹ Yesu nijerje na foro xu ni, Dimazhi wu jisöögö ki na, a wu wuye she Magadala sheen Mariyama na naha na. Jinaa gbarashuun wu bi kori yege wee ni. ¹⁰ Pii pu bi jaari ni Yesu ni ge, a Mariyama di she yi jo pee mu. Pee nahaya yi bi tanha, mehece pu bi suu. ¹¹ P'a logo na Yesu wa jiiifeere ni, na Mariyama w'a wu ja ge, pu ya dà li na we.

Yesu ya wuye she wu kalaapiire shuun wa na

(Luka 24:13-35)

¹² Lee kadugo na pu shuun wa di ba ganha na gaanji kulo la ni. Pu nigariwuu, a Yesu cogoñeriwo di wuye she pu na. ¹³ Ba p'a kuri pa we, na ba yee jo kalaapiire tisara mu, pu ya dà yee be na sanha we.

Yesu ya wuye she wu kalaapiire ke ni nigin wu na

(Maccoo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyege 1:6-8)

¹⁴ Lee kadugo na a Yesu di wuye she wu kalaapiire ke ni nigin wu na, na pu yaha pu na li. A wu jo ni pu ni pu n'a daa baara, ni pu niwewaa li wuu na, bani pii p'a wu ja wu d'a ñe xo ge, pu ya dà pee na we.

¹⁵ A wu yi jo pu mu na: «Yi she korjo ke kabaya ye beeri na, y'i Kile wo Jozaama pu yere li pye sipyii pu beeri mu. ¹⁶ Sipya

wemu bu dà li na na batize, wee na zho, ga wemu ya dà we, wee wo jaagi kanhama pu na ba golo. ¹⁷ Piimu bu dà, pee na ba kii kakanhanjaa kii pyi: Pu na ba jinaa kori na yeege sipyii ni ne mege na. Pu na ba shi watii jomɔ yu. ¹⁸ Pu na ba wɔlɔɔ conɔ pu keye ni. Pu bu sipyigbo yaaga gba, kee wa da yaaga kyeege pu mu we. Pu na ba pu keye taha yama fɛɛ na p'a juurɔ.»

*Yesu ya kuri kari Kile yiri
(Luka 24:50-53; Kapyege 1:9-11)*

¹⁹ Kafɔɔ Yesu ya jo xɔ ni pu ni ge, a wu yiri, na dugi kari fugba we ni, na she diin saanra tateenge ki ni Kile kanige ce. ²⁰ A pee kunni di gari, na she Jozaama pu jo kabaya yi beeri na. Kafɔɔ bye ni pu ni pu labye wu beeri na, na kakanhanjaa pyi kiimu ya li shee na kajiii li wa pu jomɔ pu ge.]

Luka

Kilɛ Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa
kaa yu ge, Luka wo nigama

Jɔgɔ wu jɛ Luka wɛ?

Luka bi bye Yesu wo Tudunmɔɔ kɛ ni shuun wu ni wɛ. Kitabu shuun w'a ka: Luka Kitabu ni Kapyegee Kitabu. Wu bye Yawutu wɛ, Girekii jomɔ pu bye wu shi jomɔ. Nakaara baa, jɔgɔtɔrɔna wu bye wii (Kolose Shɛɛn 4:14). W'a tudunmɔɔ Pɔli tɛgɛ wu labye wu na (2 Timote 4:11 ni Filemɔ 25).

W'a kushɛgɛɛ niɲɛɛɲɛɛ pye ni Pɔli ni shiizhan tuun wemu ni wee di bi jaari na Kile wo Jozaama pu yu shi wu mu, shi wemu jɛ Yawutuu wɛ ge. Piimu p'a Yesu ja, na wu kapyegee ki ja, na wu jomɔ pu bɛ logo ge, w'a yegeɲɛ gbegele pye pee mu fo na jomɔ nizinmɛ ta Yesu shizhaa na, na na pe jomɔ pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana jɲɲɔ

Luka ya we Kitabu we ka ba semɛ jɛ wɛ, na wu tun wu najii Teyofili mu, wee bye fanha ki wo sipiyigbɔ wa (Luka 1:3) ni piimu bɛeri p'a Girekii jomɔ pu yu ge. Wee Teyofili we be bye kanna wu jɛ Yawutu wɛ, ba Luka yɛ pyaa jɛ wɛ. Wu funɲɔ bye w'i li shɛ na koɲɔ ke bɛeri wo Shɔvɔɔ ni ki Kafɔɔ wu jɛ Yesu. Kama kavɔɔ wu bye wii wemu ya jani fo xuuni ge. Lee na w'a kii keree kii lɔ kace na, na ki deele ka saama na.

Jozaama Kitabu wu kafila jɲɲɔɔ

Luka 1—2 Yesu ni Yohana Batizelipye wo ze keree.

Luka 3:1—4:13 Yohana Batizelipye wo Kile Jomɔ yɛɛɛ ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Luka 4:14—9:50 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Luka 9:51—19:27 Yesu ya jara lemu pye ge, na lɔ Galile ni na se Zheruzalemu ni. W'a talɛɲɛɛ niɲɛɛɛ niɲɛɛɲɛɛ jo wà.

Luka 19:28—23:56 Yesu wo labye we ni wu xu we Zheruzalemu kulo li ni.

Luka 24 Yesu ya jɛ na foro xu ni fo na she nɔ wu dugiduun wu na fugba wu ni.

Kitabu wu kakana jɲɲɔ

¹Na ceborona Teyofili,

Keree kii k'a pye wu niɲɛ ni ge, sipiyii ya jɔ kɔn na kee kafila kani. ²Kee keree k'a pye piimu jii na, na co ki jɔ kɔnduun wu na, a tuduro di gan pu mu p'a Kile kafila wu yu ge, pee ya kii keree kii jomɔ jo wɛɛ mu. A ki kavɛɛ di ki ka na bɛ ni ki jɔvɛɛ pu wo jogana li ni. ³Keree kii bɛeri k'a pye, fo ki jɔ kɔnduun wu ni ge, nɛ bɛ ya kee suguri xuuni. Lee wuu na l'a saha na nɛ yaa na kee keree kii ka, na ki sogi sogi kiyɛ na mu mu, Teyofili. ⁴Keree kiimu ni m'a kalaa ge, kɔnhɔ m'a dà li na na can yɛ pile li wa kee keree kee.

Mɛlɛkɛ wa ya Yohana Batizelipye ze jo

⁵Na Herɔdi yaha saanra ti na Zhude jɲɲɔ ni, Yawutuu wo saraya jaha shɔɔnrivɔɔ wa bye wà, wu mɛgɛ di jɛ na Zakari. Abiya wo kuruɲɔ ki wo saraya jaha shɔɔnrivɔɔ wa wu bye wii. Wu shɔ bye saraya jaha shɔɔnrivɛɛ jɲɲɔfɛɛ Aron poro wa; wee mɛgɛ ki bye na Elizabeti. ⁶Pu shuun wu bɛeri nidiye yi bye Kile jaha tàan. Zɔ wa shishiin bye pu na Kafɔɔ Kile wo jɔmɛɛjogoo ki ni wɛ. ⁷Ga pya bɛ bye pu mu wɛ, bani Elizabeti bye seganha. Pu shuun wu bɛeri d'a le.

⁸Carja ka, na Zakari yaha saraya jaha shɔɔnrivɛɛɛɛ ti ni Kile jaha tàan, wu wo kuruɲɔ ki tuun wu ni. ⁹A p'i wu jaha bulo, na bɛ ni saraya jaha shɔɔnrivɔɔ pu wo kalɛ li ni, na wu jé Kile-pɛɲɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, wu nudanga wusuna wu le. ¹⁰Sipiyii pu bɛeri bye Kile-jɛɛɛgɛ na kɛɛngɛ ki na, wusuna wu leduun wu ni. ¹¹A Kile wo mɛlɛkɛ wa di wuyɛ she Zakari na, wee mɛlɛkɛ wu bye nudanga wusuna saraya yi tawologo ki kanige cɛ. ¹²Zakari ya wee ja tuun wemu ni ge, a wu hakili di wuregi, a wu fya. ¹³Ga, a mɛlɛkɛ wu wu pye: «Zakari, ma ganha fya wɛ, bani ma Kile-jɛɛɛgɛ k'a co. Ma shɔ Elizabeti na ba ja se ma mu. Ma na ba wu mɛgɛ le Yohana. ¹⁴Ma na ba fundanga pyi, ma funɲɔ na faha, sipiyiɲɛɛmɛɛ na ba fundanga pye wu ze wu wuu na. ¹⁵Wu na ba bye sipiyigbɔ Kafɔɔ Kile jaha tàan, wu da ba duvɛn kelee kafugo yagbaga ka shishiin gbuu wɛ. Wu na ba jɲi Fɛfɛɛɛ Muna na, fo wu tigiduun ni. ¹⁶Wu na ba Izirayeli wo sipiyii niɲɛɛmɛɛ jɲɛɛɛ pu Kafɔɔ Kile kabaɲa yiri. ¹⁷Sɛfɛɛɛ muna le l'a bye Kile tudunmɔɔ Eli ni ge, lee ninunɔ na ba bye wu bɛ ni w'a jaari Kile jaha tàan, kɔnhɔ wu tii ni pu nagoo tɛ yàa, wu Kile jɔmɛɛ cobaalaa jɛɛɛ fo p'a

sipyitiye fungonyo tuuyo ta, kōnhō wu shi wu gbegele, wu wu yaha Kafōo naha na.»

¹⁸ A Zakari di meleke wu pye: «Nē na lee cē viinje dii wē? Nē lē, nē shō bē d'a shijnhēmē ta.» ¹⁹ A meleke wu wu jō shō na: «Nē jē Gaburiyeli. Nē yeree Kile naha tāan. Nē tun na pa ba jo ni ma ni, di pe Jozaama pe jo ma mu. ²⁰ Li wii, ma jō na ba bō, ma da já jo wē, fo kii keree kii jō ba fa caya kemu, bani nē jomō pe pu da ba fa pu tuun ni ge, mu ya dà pee na wē.»

²¹ Sipyii pu beeri bi Zakari sigee. Wu na mō Kile-peeje pugbōhō ki ni, a lee di bye pu mu kakanhana. ²² W'a foro tuun wemu ni ge, wu ya já jo ni pu ni wē. A p'i li cē na kashēe la w'a ja na wu yaha Kile-peeje pugbōhō ki ni. Na wu yaha wu ya já jo wē, a w'i naha sheshēere ta pye ni keye ni.

²³ Zakari wo labye wu cabyaa ki jō ya pa fa ge, a wu guri kari wu puga. ²⁴ A cabyaa kii di doro, a wu shō Elizabeti di yere yacere na, na njmōhō yebyaa kaguro, na jo: ²⁵ «Kafōo Kile w'a li pye mu nē mu, w'a wu jii taha nē na tuun wemu ni ge, na nē fanhara keree laha nē njūjō ni sipyii tē ni.»

Meleke w'a Yesu ze jo

²⁶ Elizabeti laa li yeje gbaara wogo ki na, a Kile di meleke Gaburiyeli tun kari Galile kulo la ni; lee mege jē Nazareti, ²⁷ na she nacebaa dojiñe fuceri wa mu. Ná wa wu bi wee co, wee mege jē Yusufu; Dawuda shi wu ni w'a foro. Nacebaa dojiñe fuceri wu mege ki bye Mariyama. ²⁸ A meleke wu jé wà wu yiri, na wu pye: «Fere me bye, mu we w'a janjiñe ta ge, Kafōo Kile wa ni mu ni.»

²⁹ A Mariyama hakili di wuregi pee jomō pe wuu na, wu bi wu funjō shaa na, we fō we kori na já bye leke wē. ³⁰ A meleke wu wu pye: «Ma ganha fya wē Mariyama, bani m'a fereme ta Kile mu. ³¹ Li wii, ma na ba yere yacere na, na ja se, ma na ba wee mege le Yesu. ³² Wu na ba bye sipyigbō, wu na ba yiri Kile-gbōtabaaga Ja. Kafōo Kile na ba wu tole Dawuda wo saanra koro li kan wu mu. ³³ Wu na ba bye saan Yakuba shi wu njūjō ni gbee; wu saanra t'a da ga xhō wē.» ³⁴ A Mariyama di meleke wu pye: «Lee na ba bye pyegana leke na wē, bani nē sanha ná shi cē wē?» ³⁵ A meleke wu wu jō shō na: «Fefere Munaa na ba digi ma na. Kile-gbōtabaaga sefere ti nime na ba ma tō. Lee wuu na Fefere Ja we ma da ba se ge, wu na ba yiri Kile Ja. ³⁶ Li wii,

ma ceboroshō Elizabeti wemu w'a le ge, wee bē w'a yere yacere na, wu na ba ja se. Wee wemu wu bi yiri na seganha ge, ke yeje ke wa wu laa li yeje gbaara wogo. ³⁷ Bani yafiin ya Kile jani wē.»

³⁸ Wee tuun wu ni a Mariyama di jo: «Kafōo Kile bulozhō wu we nē, wu li pye na mu ba m'a li jo wē.» Lee kadugo na a meleke wu gari, na laha wu tāan.

Mariyama ya she foro Elizabeti na

³⁹ Wee tuun wu ni a Mariyama di yiri, na gari tōvuyo na faabobojo fiige ki ni, na she nō Zhude kulo la ni, ⁴⁰ na jé Zakari kaban, na Elizabeti shaari. ⁴¹ Ba Elizabeti ya Mariyama fō mujuu li logo wē, a pya wu njehē wu funjō ni. A Elizabeti di jii Fefere Munaa na. ⁴² A wu mujuugbōo wá na: «Mu jē duba pya na toro cēe pusamaa beeri tāan! Pya we ma da ba se ge, wee bē jē duba pya! ⁴³ Jōgō nē jē fo na Kafōo bē nu wu na pa foro na na wē. ⁴⁴ Li wii nē mu fō mujuu li logo tuun wemu ni ge, a pya wu fundanga wo di njehē nē funjō ni. ⁴⁵ Mariyama, mu jē duba pya, bani Kafōo Kile ya yemu jo mu mu ge, mu ya dà li na na yee jō na ba fa!»

Mariyama ya yogo kemu cee ge

⁴⁶ A Mariyama di jo:

«Nē Kafōo Kile pele na zō wu na.

⁴⁷ Na funjō nidanga wo wu jē na Shōvōo Kile ni,

⁴⁸ bani wu bulozhō we w'a wuyē tirige ge, w'a wu jii taha wu na.

Li wii, na co nime na, shi we w'a ma ge, wu beeri na ba nē pyi duba pya,

⁴⁹ bani Se Beeri Fōo Kile ya kagbōo pye nē mu, wu mege ki jē fefere.

⁵⁰ W'a njūjō naari wu jii fyaara sipyii na, fo na she nō pu shi nibama wu beeri na.

⁵¹ W'a sefere keree pye ni wu keye ni, na tabaara fungonyo caaga.

⁵² W'a fanhafēe tirige na laha pu saanra korogoo na, pii p'a tigi ge, na pee yirige.

⁵³ W'a xuugo fēe tin yalijeje na, na lafēe kewaye wuu yaha kari.

⁵⁴ W'a wu kapyebye Izirayeli wu tege.

A wu funjō di do ni wuyē pyaa njinaara keree ki ni

⁵⁵ Ibirayima ni wu kadugo ki shizhaa na fo gbee

ma na jo, ba w'a bi njōmē li lo wū sefeleē pu mu wē.»

⁵⁶ A Mariyama di gori Elizabeti yíri, na yeye taanri shishiin pye. Lee kadugo na na guri kari wu puga.

Yohana Batizelipye ze keree

⁵⁷ Elizabeti tigiduun ya pa nò ge, a wu funana se. ⁵⁸ Ba wu tiinjii ni wu cebooloo p'a logo na Kafò Kile ya wu njinaara ti pele wu shizhaa na we, na binne funjo tãan ni wu ni.

⁵⁹ Pya wu cazege caɲa gbarataanri wogo, a p'i ba di ba wu cekòonrò pye. Pu funjo bye p'i wu to Zakari mege le wu na, ⁶⁰ ga, a nufò wu jo na: «Ahayi, wu mege ki da le Yohana.» ⁶¹ A p'i wu pye na: «Ga mu sipya wa shishiin mege di wa mu-i de?» ⁶² A p'i pya wu to wu yege ni jaha sheshèere ni, na wu funjo wa wu mege keke le pya wu na wè? ⁶³ A Zakari di walaa sha pu mu, na yi ka wu na na: «Wu mege ki wa Yohana.» A l'i pu beeri fo. ⁶⁴ Taapile ni a Zakari jò k'i mugi, a wu já na yu, na Kile sò. ⁶⁵ A pu tiinjii pu beeri di fya. Sipyii pu bi lee nibyii le yu Zhude faabobojo fiige ki beeri ni. ⁶⁶ Yi logovèe beeri bi pu funyo shaa ni kii keree kii ni, a p'i jo: «We pya we na ba bye jaha wè?» Bani Kafò Kile wo sefèere ti bye wu na.

Zakari ya yogo kemu cee ge

⁶⁷ Wee tuun wu ni a pya wu to Zakari di jii fefèere Munaa na. A wu kapaɲaa jo na:

⁶⁸ «Kafò Izirayeli wo Kile we w'a sòni, bani w'a wu jii taha wu sipyii pu na, na pu njò wolo.

⁶⁹ W'a Shòwò baraga wo yirige wèe mu na foro wu kapyeyè Dawuda shi wu ni.

⁷⁰ Wu bi wee kaa jo fo taatuunno ni wu tudunmòw fefèere wuu pu jò ni,

⁷¹ na wu na ba wèe tãha wù pèen na, na wù shò na wù wolo wù kòvèe beeri keɲe ni,

⁷² na wu njinaara keree jò fa wù sefèlee pu shizhaa na, na wu fungongo yaha wu fefèere jomèe li na.

⁷³ Wu bi kàa wù sefèle Ibirayima mu,

⁷⁴ na wu na ba wù shò wù pèen na, kònhò wù lowagaa wuu di da labye pyi wu mu,

⁷⁵ wù bye fefèere wuu, niidiimèe wu jaha tãan

wù shi wu caɲa jehèe ki beeri ni.

⁷⁶ Mu be na pya, ma na ba yiri

Kile-gbòtabaaga tudunmò, bani ma na ba jaari Kafò jahagbaa na, na wu korogoo ki yari.

⁷⁷ Ma na ba li she wu sipyii pu na na wu na ba juuwuro kan pu mu, bani pu jurumu w'a yafa pu mu

⁷⁸ wèe wo Kile wu wo njinaara te ni wu saama pu gbòrò ni.

Yee gbòrò ni jimugunjo ya nò wèe na na yiri fugba we ni.

⁷⁹ Pii p'a tiin piige ni ni xu jime ni ge, w'a kpeenge yege pee mu, na wèe tòyò yaha jajijie koo ni.»

⁸⁰ Ayiwa, wee pya wu bi legi, na se jaha na fungongo fèere ni. A wu gori siwaga ki ni, fo na she wu shèduun nò Izirayeli na.

2

Yesu ze keree

(Macoo 1:18-25)

¹ Wee tuun wu ni Orome saannaa Ogusiti bi tuduro kan na fiiye yi sipyii pu beeri meye yi ka. ² Pee kama pu nizhiime ya Kirinusi ta wu jè Siiri fiige ki gbafeneeri. ³ A sipyii pu beeri di gari pu kulogoo ni, kònhò pu meye di she ga wà.

⁴ A Yusufu be di foro Nazareti ni, lee jè Galile fiige ki kulo la. Na gari Betilehemu kulo li ni Zhude fiige ki ni, lee jè saannaa Dawuda wo kulo le. Bani Dawuda shi shen wu jè wii. ⁵ A wu gari wà, kònhò wu ni wu curò Mariyama meye di she ga. Mariyama laa wo wu bye. ⁶ Na pu yaha Betilehemu ni, a Mariyama tigiduun di nò. ⁷ A wu wu funazhiire se, na faya migile pya wu na, na wu sinniye shòngo logbakorò ni, bani pu ya xuu ta nabuun tatigiye puga ki ni we.

Meleke wa ya wuye she yatònahamaa pu na

⁸ Yatònahamaa pii bye kee fiige ki ni, pee bi shuun jii na siponjo ki ni, na pu yatòyò kaseri. ⁹ A Kile wo meleke wa di ba yere pu jò na. A Kafò Kile wo nòrò wu jii jii pu kabaya yi beeri na. A p'i fya xuuni. ¹⁰ Ga, a meleke wu pu pye: «Yi ganha fya we, bani fundangbohò Jozaama n'a da jo yi mu, pee na ba bye sipyii pu beeri wo. ¹¹ Wii me, Shòwò w'a se njinaa yee mu Dawuda kulo li ni, wee wu jè Kirisa we, na nòhò pye Kafò we. ¹² Li jaha sheshèere ti wa te, yi na ba pubinne la ja, faya na migile li na, na li sinniye shòngo logbakorò ni.» ¹³ Taapile ni

a melekée kuruyo nijeheye di ba binne wee meleke wu taan, na yiri fugba we ni. Pu bi Kile sɔni na yu:

¹⁴ «Kile w'a sɔni fugba lii lii we ni!

Najinje ki pye jinje ke na
wu jidaan sipyii ninje ni!»

¹⁵ Ba pee melekée p'a laha yatɔnahamaa pu taan, na kari fugba we ni we, a yatɔnahamaa p'i yi jo puyɛ mu na: «Yi pa wu she fo Betilehemu ni. Le kapyexhɔɔ le kaa Kafɔɔ Kile ya jo wu mu ge, wu she li ja.»

¹⁶ A p'i gari tɔvuyo na, na she Mariyama ni Yusufu ta wà, ni pubinne le; lee bi sinninje shɔngɔ logbakɔɔ ni. ¹⁷ Ba p'a pubinne li ja we, jomɔ pemu ya jo pu mu wee pya wu shizhaa na ge, a p'i pee paari. ¹⁸ A l'i bye kakanhana yatɔnahamaa pu jomɔ pu logovɛɛ pu beeri mu. ¹⁹ A Mariyama di kii keree kii beeri yaha wuyɛ funɔɔ ni, na wu funɔɔ kɔɔn ki na. ²⁰ Lee kadugo na a yatɔnahamaa p'i guri, na ganha na Kile pele, na wu sɔni, na gaanji, p'a keree kiimu logo, na kiimu ja ge, kee beeri wuu na. Ki beeri ya pye na be ni meleke wu wo jomɔ pu jogana li ni pu mu.

Yesu mege k'a le

²¹ Ba pubinne li cabyaa gbarataanri w'a fa we, a p'i wu cekɔɔnrɔ pye na wu mege le Yesu. Meleke w'a bi kee mege ke le wu na, na ta wu nu wu sanha yere wu yacɛɛ na we.

Yesu ya kan Kile mu Kile-peeɛɛ pugbɔhɔ ki ni

²² Ba Mariyama sivɛɛɛɛ ti cabyaa k'a fa we, na saha ni Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu ni, a Yusufu ni Mariyama di gari ni pya wu ni Zheruzalemu ni, na she wu kan Kafɔɔ Kile mu, ²³ ma na jo ba l'a ka Kafɔɔ Kile wo saliya wu ni we na: «Funazhiigee ki beeri ki pye Kafɔɔ Kile wogoo.» ²⁴ Kafɔɔ Kile wo saliya w'a bi fɛfɛɛɛ saraga kemu kaa yu ge, a p'i kee be wolo: «Xobangaa shuun kelee gbegbe shazhibiye|Gbegbe shazhira shuun.»*

²⁵ Ná wa bye Zheruzalemu ni wu mege je na Simijnɔ. Sipyitiime, Kile jini fyaara sipya wu bye wii. Wu bi Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu sigeɛ; Fɛfɛɛɛ Munaa bye wu na. ²⁶ Lee bi li she wu na na Kile na ba Shɔvɔɔ wemu tun na pa ge, na Simijnɔ da xhu ni wu ya wu jini taha wee na we. ²⁷ A Fɛfɛɛɛ Munaa l'i wu jaha

co na kari Kile-peeɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Tuun wemu ni Yesu sefɛɛ p'a jé ni wu ni saliya wu keree ki zhɔɔnri wuu na ge, ²⁸ a Simijnɔ di pubinne li lɔ wu keye ni, na Kile sɔ na jo:

²⁹ «Kafɔɔ Kile, nime ma na já ma bulo wu yaha

w'a gaanji najinje na, na be ni ma jomɔ pu ni,

³⁰ bani na jini l'a Shɔvɔɔ wu ja,

³¹ m'a wemu gbegele sipyii pu beeri mu ge.

³² Wu na ba bye kpeeɛɛɛ,

na kpeeɛɛɛ yeege shi wu beeri mu,

ali wemu be je Yawutuu we,

na nɔɔɔ taha Izirayeli, ma sipyii pu na.»

³³ Simijnɔ ya jomɔ pemu jo Yesu shizhaa na ge, a pee di bye kakanhana pya wu to ni wu nu wu mu. ³⁴ A Simijnɔ di duba pye pu mu, na yi jo pya wu nu Mariyama mu na: «Li wii, we pya we ya pa Izirayeli sheɛn nijehemɛɛ tuuro ni pu yirige wuu na. Wu na ba bye jaha sheshɛɛɛɛ, nakaara na ba byi temu keree na ge, ³⁵ kɔnhɔ sipyijnehemɛɛ fungɔnyɔ di foro kpeeɛɛɛ na. Mu kunni Mariyama, nɛɛɛ wa na ba mu kanha, kanna njmɔpara l'a ma zɔ su.»

Kile tudunmɔ Anɛ keree

³⁶ Cee Kile tudunmɔ wa be bye wà, wee mege bye Anɛ. Fanuweli poro wu bye wii, Azeri shi wu ni w'a foro. Wu bi shi nijehemɛ ta. Wu dojinje wo, nacebaa wo w'a kan ná wa mu. A wu yee gbarashuun pye ni wee ná wu ni, lee kadugo na a ná wu xhu. ³⁷ A wu gori mu. Wu shi wu bi yee kelee gbarataanri ni sheshɛɛɛɛ (84) xɔ. Wu bi foro Kile-peeɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaanja ki ni we, ga wu bi Kile pele canja fara piige na, na suun leni na Kile jɛɛri. ³⁸ A wee di nɔ pu na wee tuun wuyɛ pyaa ni, na baraga taha Kile na. A wu jo wee pya wu shizhaa na juwuuro ti sigeveɛ pu beeri mu Zheruzalemu ni.

³⁹ Kafɔɔ Kile ya jomɛheɛ kiimu jo saliya Kitabu wu ni pya gan na Kile mu ge, ba Yesu sefɛɛ p'a kee beeri jɔ fa we, na guri pa Galile fiige ki ni, na gari Nazartɛ ni. Lee je puyɛ pyaa wo kulo le. ⁴⁰ Pya wu bi lɛgi, na baraga taa. Wu bi jini fungɔngɔ fɛɛɛɛ na, Kile wo feremɛ pe bye wu na.

Yesu ya yee ke ni shuun ta

* 2:23 Ekizode 13:2, 12, 15

* 2:24 Levitike 12:8

⁴¹ Kile ya Yawutuu juṅṅ wolo bulooro ni Misira fiige ki ni. A tee Nuwuuro t'i jeri kalene pu mu. Yee beeri Yesu sefee pu na she lee kalene le gba Zheruzalemu ni. ⁴² Ba Yesu ya yee ke ni shuun ta we, a p'i gari Zheruzalemu ni kalene li ni, na be ni pu wo kalee li ni. ⁴³ Ba kalene li cabyaa k'a fa we, a p'i koo lo na se puga, ga, a Yesu nahocceere wo wu gori pu kadugo Zheruzalemu ni, wu sefee pu bi lee ce we. ⁴⁴ A p'i li yaha na Yesu na da ni pee naarjii pu ni. A p'i carja nigin jara pye na wu shaa pu cebooloo, ni pu cevee pu te ni. ⁴⁵ Pu ya wu ja-e ge, na guri pa wu sha Zheruzalemu ni. ⁴⁶ Cabyaa taanri nidorogo na, a p'i she wu ta Kile-peenje pugbaho ki ni, wu nideenge ki bye saliya karamogolo pu niye ni, na pee jomɔ nuri, na pu yegee. ⁴⁷ Pii pu bi wu jomɔ pu nuri ge, a wu fungongo feere te, ni wu joshoro ti pyegana di bye pu beeri mu kakanhana. ⁴⁸ Ba wu sefee p'a wu ja we, a l'i bye pu mu kakanhana, a wu nu wu wu pye: «Pya, leke na m'a le pye wu na we? Li wii! Ne ni ma to wu funjorogo wuu pu bi mu shaa.»

⁴⁹ A wu pu pye: «Naha na yi bi na shaa we? Ta yee ya li ce na ne yaa na ta na To Kile wu puga ki ni we?» ⁵⁰ Ga jomɔ pe w'a jo pu mu ge, pu ya pee ce we.

⁵¹ A Yesu di gari ni pu ni Nazareti ni, na guu pu mu. A wu nu wu kunni di kii keree kii beeri yaha wuye funṅṅ ni. ⁵² Yesu bi legi fungongo ni ceepuuro ni; a wu kaa di daan Kile ni sipyii pu beeri ni.

3

Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ yere (Macao 3:1-12; Marika 1:1-8; Yohana 1:19-28)

¹ Orome saannaa Tiberi wo saanra ti yee ke ni kaguro wuu, lee wa bi Ponsi Pilate ta Zhude fiige ki gbafeeneeri; Herodi di bye Galile fiige ki juṅṅ ni; wu ceborona Filipe di bye Iture ni Tirakoniti, yee fiye yi juṅṅ ni; Lisinasi di bye Abileni fiige ki juṅṅ ni. ² Ane ni Kayife bi bye saraya jaha shonrivvee juṅṅfele saraya jaha shonrivvee juṅṅfoɔ. Wee tuun wu ninumɔ ni, a Kile jomɔ p'i no Zakari ja Yohana na na wu yaha siwaga ki ni. ³ Yohana bi Zhuruden Gba loho ki kulogoo ki beeri jaari, na Kile jomɔ pu yere

pyi sipyii pu mu na pu daajeje jo pu jurumu wu na p'i batize, konho pu jurumu w'i yafa pu mu. ⁴ Ma na jo ba l'a ka Kile tudunmoo Ezayi wo Kitabu wu ni we na:

«Mujuu l'a foro siwaga ki ni na:
«Yi Kafoo wu koo li yaa!

Yi wu korogoo ki tii!

⁵ Loguuyo ye beeri na ba jni daanna.

Faaboboyo ni bobonoo ki beeri na ba digi na daanna.

Konahaya ye beeri na ba dii.

Takokaya ye beeri no na ba daanna.

⁶ Kile ya Adama nagoo shuu shogana lemu na ge,

sipyii beeri na ba lee ja.»*

⁷ Sipyii pii pu bi ma na batizeni Yohana mu ge, wu bi yi pu pee mu na: «Yee maton nagoo piiri, jogo w'a yee kaala na yee pu paa Kile wo loyire nibana le jaha na we?

⁸ Kapyegge kiimu k'a li shee na y'a daajeje jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. Yi ganha ba yu yiye funyo ni na Ibirayima wu je yee to we. Bani n'a da yi jo yi mu, Kile na ja ye faakageeye ye jeri na pye Ibirayima nagoo.

⁹ Ali nime, kacerege k'a lo na xo, di da tiye yi niye yi cere. Tige beeri ki je ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gon, na ki wa na ni.»

¹⁰ A sipyiire t'i ganha na wu yegee na: «Wee tuun wu ni wee ya yaa na leke pye we?» ¹¹ A wu pu no sho na: «Fadeye shuun je wemu mu ge, wu nigin kan funmo fo mu. Yalige yaaga je wemu mu ge, wu be wu li pye mu.»

¹² A fanhafee wari shovoo pii be di ba, konho p'i batize, a pee di wu pye na: «Karamogo, wee ya yaa na leke pye we?» ¹³ A wu pu no sho na: «Wee kaa l'a jo yi mu ge, yi ganha da yaaga sho di doro wee juṅṅ ni we.»

¹⁴ A sorosii pii be di wu yege na: «Wee do, wee ya yaa na leke pye we?» A wu pu pye: «Yi ganha bu sipya wa shishiin wo wari sho wu na fanha na we. Yi ganha kafineye taga wa shishiin tooo le we. Yi yiye yaha yi saraa na.»

¹⁵ Sipyii pu bi lee nibanja sigege, pu beeri bi pu funyo kon Yohana shizhaa na, wu bu da wee je Kirisa wu we. ¹⁶ A Yohana di pu beeri no sho na: «Ne kunni wa yee batizeni loho ye ni. Ga wa w'a ma, wee fanha ya jeha

* 3:6 Ezayi 40:3-5

ne wogo na. Ne yaa ni wu tanhaya mæere be zanha ni we. Wee na ba yi batize Fefæere Munaa ni na ni. ¹⁷ Wu shinma fɔ̄ fɔ̄ yaaga ki wa wu keje ni, wu na ba wu shinma saŋa ki foolo na wolo sigiye yi ni. Wu na ba shinma pya wu le wu kpɔ̄n ni. Ga wu na ba sigiye yi sòrogo nafugibaaga ni.» ¹⁸ Yohana bi jomɔ patii nijeheme be taga na sipyii pu yeri, na Kile wo Jozaama pe yu pu mu.

¹⁹ Ga Yohana bi fiige ki jɔ̄nɔ̄fɔ̄ɔ̄ Herodi nahama she wu na. Bani wee bi wu ceborona Filipe shɔ̄ Herjasi kon shɔ̄ wu na. Na wu nahama jo wu na wu kakuuyo yi saya beeri be wuu na. ²⁰ Lee kadugo na a Herodi di kakuunɔ̄ la be pye sanha na Yohana le kaso ni.

Yesu Kirisa batizeli
(Macao 3:13-17; Marika 1:9-11)

²¹ Ba sipyii pu beeri ya batize xɔ̄ we, a Yesu be di batize. Na wu yaha Kile-ɲerege ki na, a fugba wu ɲɔ̄ di mugi; ²² a Fefæere Munaa di digi wu na, ba begbe shazhira ɲe we. A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu ɲe ne jidaana Ja, mu kaa ya dan ne ni tehene baa.»

Yesu Kirisa nɔ̄hɔ̄ tayirige
(Macao 1:1-17)

²³ Yesu ya wu labye wu ɲɔ̄ kon tuun wemu ni ge, wu shi wu bi yee kelee taanri (30) shi xɔ̄. Sipyii fungɔ̄ngɔ̄ na na Yusufu ja wu ɲe wii.

Yusufu bi bye Heli ja.

²⁴ Heli ya foro Matati ni.

Matati di foro Levi ni.

Levi di foro Meliki ni.

Meliki di foro Zhanayi ni.

Zhanayi di foro Yusufu ni.

²⁵ Yusufu di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Amosi ni.

Amosi di foro Naxhumi ni.

Naxhumi di foro Esili ni.

Esili di foro Nagayi ni.

²⁶ Nagayi di foro Makati ni.

Makati di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Simeyi ni.

Simeyi di foro Zhoseki ni.

Zhoseki di foro Zhoda ni.

²⁷ Zhoda di foro Zhokana ni.

Zhokana di foro Eresa ni.

Eresa di foro Zorobabeli ni.

Zorobabeli di foro Salaceli ni.

Salaceli di foro Neri ni.

²⁸ Neri di foro Meliki ni.

Meliki di foro Adi ni.

Adi di foro Kosamu ni.

Kosamu di foro Elimada ni.

Elimada di foro Eri ni.

²⁹ Eri di foro Zhouzuwe ni.

Zhouzuwe di foro Elizeri ni.

Elizeri di foro Zhorimu ni.

Zhorimu di foro Matati ni.

Matati di foro Levi ni.

³⁰ Levi di foro Simijnɔ̄ ni.

Simijnɔ̄ di foro Zhuda ni.

Zhuda di foro Yusufu ni.

Yusufu di foro Zhanamu ni.

Zhanamu di foro Eliyakimu ni.

³¹ Eliyakimu di foro Meleya ni.

Meleya di foro Mena ni.

Mena di foro Matata ni.

Matata di foro Natan ni.

Natan di foro Dawuda ni.

³² Dawuda di foro Zhese* ni.

Zhese di foro Obedi ni.

Obedi di foro Bowazi ni.

Bowazi di foro Salimɔ̄ ni.

Salimɔ̄ di foro Nasɔ̄n ni.

³³ Nasɔ̄n di foro Aminadabi ni.

Aminadabi di foro Adamini ni.

Adamini di foro Arini ni.

Arini di foro Esiromu ni.

Esiromu di foro Perezi ni.

Perezi di foro Zhuda ni.

³⁴ Zhuda di foro Yakuba ni.

Yakuba di foro Ishaaga ni.

Ishaaga di foro Ibirayima ni.

Ibirayima di foro Teraki ni.

Teraki di foro Nakɔ̄ri ni.

Nakɔ̄ri di foro Serugi ni.

³⁵ Serugi di foro Eregu ni.

Eregu di foro Pelegi ni.

Pelegi di foro Heberi ni.

Heberi di foro Selaki ni.

³⁶ Selaki di foro Kayinamu ni.

Kayinamu di foro Aripakisadi ni.

Aripakisadi di foro Semu ni.

Semu di foro Nuxhun ni.

Nuxhun di foro Lemeki ni.

³⁷ Lemeki di foro Metusela ni.

Metusela di foro Henaki ni.

Henaki di foro Zheredi ni.

Zheredi di foro Maleleli ni.

Maleleli di foro Kena ni.

³⁸ Kena di foro Enosi ni.

Enosi di foro Seti ni.

Seti di foro Adama ni.

Adama di foro Kile ni.

* 3:32 Zhese: Wee ninumɔ̄ p'a byi Izayi.

4

Yesu Kirisa nõwuuro (Macoo 4:1-11; Marika 1:12-13)

¹ Ba Yesu ya j̄i Fef̄eere Munaa li na w̄e, na guri ȳiri Zhuruden Gba wu j̄o ki na. A Fef̄eere Munaa di wu jaha co na kari siwaga ki ni. ² A wu cabyaa kelee sh̄esh̄eere (40) pye Shitaanni na wu taanna na wii. Wu ya ta yalige ka shishiin li yee caya yi na w̄e. Yee caya yi na toro x̄o, a xuugo di wu ta.

³ Wee tuun wu ni a Shitaanni di wu pye: «Ma bi j̄e Kile wo Ja we, ke faakagerenje ke pye na ki j̄eri buuri.» ⁴ A Yesu di wu j̄o sh̄o na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: ⟨N̄o yalige ȳe wa sipya j̄o shaa w̄e.⟩*»

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni fugba ni, na she koj̄o saanra ti bæeri she wu na taapile ni. ⁶ A Shitaanni di wu pye: «N̄e na te j̄uɲ̄o f̄eere te ni ti nõro wu bæeri kan ma mu, bani t'a j̄e n̄e keje ni. N'a giin di ti kan wemu mu ge, di ti kan wee mu. ⁷ Ma bu nuguro sin n̄e f̄e ni, yee bæeri na bye ma woyo.» ⁸ A Yesu di wu j̄o sh̄o na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

⟨M'a ma Kaf̄o Kile ȳe pele, ma da labye pyi wee ye nigin mu.⟩*»

⁹ A Shitaanni di wu jaha co sanha, na kari Zheruzalemu ni, na wu yaha Kile-peenje pugb̄o ki j̄idii li ni, na wu pye: «Ma bi j̄e Kile wo Ja we, kon to j̄ije na. ¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

⟨Kile na ma kaa jo wu m̄eleke pu mu na p'a ma kas̄eri.

¹¹ Pu na ma co pu keye ni, konh̄o ma t̄oɔɔ ganha bu guu kagerenje yaf̄iin na w̄e.⟩*»

¹² A Yesu di wu j̄o sh̄o na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: ⟨Ma ganha bu ma Kaf̄o Kile taanna wii w̄e.⟩*»

¹³ Ba Shitaanni ya x̄o tee nõwuuro ti bæeri ni w̄e, na gari na wu yaha w̄a, fo wu j̄idaan tuun wa betii.

Yesu ya wu labye j̄o kon Galile fiige ki ni (Macoo 4:12-17; Marika 1:14-15)

¹⁴ A Yesu di guri she Galile fiige ki ni Fef̄eere Munaa gb̄oɔɔ ni. Wu mege ki bi foro fiige ki bæeri ni. ¹⁵ W'a bi sipyii kalaa

* 4:4 Dut̄eren̄ome 8:3 * 4:8 Dut̄eren̄ome 6:13

* 4:19 Ezayi 61:1-2

pu Kile-peenje piȳe yi ni, sipyii pu bæeri di wu pele.

Nazareti sh̄een ya d̄a Yesu na we (Macoo 13:53-58; Marika 6:1-6)

¹⁶ Yesu ya nõ Nazareti ni, xuu wemu ni w'a bii ge, na j̄e Kile-peenje puga ki ni cad̄eenge ki ni, na ȳiri yere, konh̄o wu Kitabu wu kalaa. ¹⁷ A p'i Kile tudunm̄o Ezayi wo Kitabu wu kan wu mu. A wu wu j̄o muḡi na xuu wa ta w̄a, l'a ka w̄a na:

¹⁸ «Kaf̄o Munaa wa n̄e na, bani w'a n̄e tire, konh̄o n̄e Kile Jozaama jo la baa f̄e mu.

W'a n̄e tun na n̄e wu buloo ni kasolem̄e faha,

di f̄yenm̄e j̄emugun̄o ȳere pye, di con̄rom̄o f̄e wolo pu kanhama ni,

¹⁹ di Kaf̄o wo f̄ereme yee li ȳere pye.⟩*»

²⁰ Lee kadugo na a Yesu di Kitabu wu j̄o t̄o, na wu kan kap̄ebye wu mu, na diin, konh̄o wu da pu kalaa. A Kile-peenje puga ki sipyii pu bæeri di jahaya k̄o le wu ni. ²¹ Wee tuun wu ni a Yesu di j̄o kon na yu pu mu na: «Pe Kitabu jom̄o pe y'a logo nijaa ge, pee j̄o ya fa.» ²² Pu bæeri bi wu mesaara yu. Jozaama pe w'a jo ge, pee bye pu mu kakanhana. A p'i ganha na yu na: «Ta we j̄e m̄e Yusufu ja wu w̄e?»

²³ A Yesu di pu pye: «Nakaara baa, yee na ba le talen̄e le jo na: ⟨W̄ere pyev̄o maye cuuɲ̄o.⟩ Yee na ba jo na: ⟨Keree kii m'a pye Kap̄erin̄o ni ge, w̄e ya ki kaa logo, ki shi pye nahame be maye pyaa kulo li ni.⟩» ²⁴ A wu jo sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, Kile tudunm̄o wa shishiin ya joni na j̄oɔgi wuȳe pyaa kulo ni w̄e. ²⁵ Ga n'a da yi jo yi mu can na, naxhugoshaa nijehem̄e bi bye Izirayeli fiige ni Kile tudunm̄o Eli caɲa j̄ii ni, tuun wemu ni waga ya yere na ta yee taanri ni yeye gbaara ge. A xuugb̄o di j̄e kee fiige ki bæeri ni. ²⁶ Lee be na, Eli ya ta tun wa shishiin ȳiri pu ni w̄e, fo naxhugosho wa, wee bye Sid̄on fiige kulo la ni, lee mege j̄e Sarepita. ²⁷ Togo f̄e nijehem̄e be di bi bye Izirayeli fiige ki ni Kile tudunm̄o Elize caɲa j̄ii ni. Lee be na wa shishiin ya cuuɲ̄o pee ni w̄e, fo Siiri fiige sipya wa, wee mege ki bye Nama.»

²⁸ Ba Kile-peenje puga ki fun̄jo sipyii pu bæeri ya pee jom̄o pu logo w̄e, a pu logoo di

* 4:11 Zaburuu 91:11-12 * 4:12 Dut̄eren̄ome 6:16

yiri xuuni. ²⁹ A p'i yiri, na Yesu kile yeege kulo li ni. Pu kulo li bi yereŋe boboŋo kemu na ge, a p'i gari ni wu ni kee juŋo ni, na p'i wu ŋmunuŋo shan boboŋo ki wege ki ni. ³⁰ Ga, a Yesu kunni di doru pu niŋe ni, na gari.

*Ná we w'a bi kanha jina keŋe ni ge
(Marika 1:21-28)*

³¹ A Yesu di gari Galile kulo la ni, lee mege ŋe Kaperinomō. W'a bi sipyii pu kalaa cadēnye yi na wà. ³² A wu kalaa wu kangana l'i pu jaha wō xuuni, bani w'a bi yu ni sefēere ni.

³³ Ná wa bye Kile-pēŋe puga ki ni jina na ŋe wu ni, a wu xhuulo ni mujuugbōo ni na: ³⁴ «Eyil! Naha mu di zhaa wēe feni wē Yesu Nazareti shen? M'a pa ba wū kyeeŋi gē? Nē mu shi cē, Kile Fēfēere wo mu ŋe.» ³⁵ A Yesu di din jina wu na na: «Cari maye na! M'a foro we ná we ni!» A jina wu wu shan niŋe na pu beeri niŋe ni, na foro wu ni, wu ya yaaga pye wu na wē. ³⁶ A l'i bye kakanhana sipyii pu beeri mu, fo pu na puyē yeege na: «Le kaa le be do? Fanha ni sefēere ni we ya yu ni jinaa ni, p'i foro sipyii ni!» ³⁷ Lee wuu na Yesu mege ya fiige ki beeri círi.

*Yesu ya yama fēe niŋehemēe cuuŋo
(Macoo 8:14-17; Marika 1:29-34)*

³⁸ Ba Yesu ya foro Kile-pēŋe puga ki ni we, na gari Simō kaban. Lee di Simō yafezhō niganhana ta ceefuuro keŋe ni, a p'i Yesu ŋeeri na wu wu cuuŋo. ³⁹ A Yesu di she leele wu juŋo ni, na jo ni fanha ni na ceefuuro ti ti foro wu ni. A ceefuuro t'i wu yaha. Taapile ni a wu yiri, na labye ŋo kōn, na pu keree yàa.

⁴⁰ Caŋa ki na to xō, a sipyii di she wu yiri ni pu yama fēe beeri ni. A wu wu keye taha pu beeri niŋin niŋin na, na pu cuuŋo. ⁴¹ A jinaa be di foro sipyiŋehemēe ni, p'a bi zele na: «Mu ŋe Kile Ja we.» Ga, a Yesu di din pu na. Wu ya ta sōo pu jo wē, bani pee ya cē na wee wu wa Kirisa we.

*Yesu ya Kile kafila jo Kile-pēŋe piyeye
yi ni*

(Marika 1:35-39)

⁴² Ba ŋiga k'a mugi wē, a Yesu di yiri kari sipoŋo ki xuu wa ni. Sipyii pu bi wu shaa. Ba p'a she nō wu tàan wē, na wu kuuri kōnhō wu ganha gari di pu yaha wē. ⁴³ Ga, a wu pu pye na: «Fanha ki wa kii nē wu Kile saanra

ti Jozaama pu jo kulogoo kisaŋa be ni, bani lee wuu na nē tun.» ⁴⁴ W'a bi Kile Kafila wu yere pyi Yawutuu fiige ki Kile-pēŋe piyeye yi ni.

5

*Yesu ya wu kalaapiire nizhiilee pu yiri
(Macoo 4:18-22; Marika 1:16-20)*

¹ Caŋa ka na Yesu yaha Zhenzaretí Gba lōhō ki ŋo na, sipyii pu bi wu cōnri, kōnhō p'i Kile jomō logo. ² A wu kōŋyo shuun wa ŋa gba lōhō ki ŋo na, fyashaa pu na foro yi ni. Pee bi pu jōlōo jii. ³ A wu jé kee kōŋgo ka ni, kee bye Simō wogo, na li sha Simō mu na wu kōŋgo ki nunuŋo kōŋo ki na jeri. Ba lee ya pye wē, a wu diin kōŋgo ki ni, na sipyii pu kalaa.

⁴ Ba Yesu ya xō jomō pu ni wē, a wu Simō pye: «Kōŋgo ki fulo tacogōŋo ki ni, y'i yi jōlōo pu wá lōhō ki ni fyaa pu feni!» ⁵ A Simō di wu ŋo shō na: «Karamōgo, wēe ya shōn labye na, wēe ya ta yafiin be co wē. Ga, ma jomō pu wuu na, nē na jō wu wá lōhō ki ni.»

⁶ Ba lee ya pye wē, a p'i fyajehemēe co, fo pu jō w'a ŋo kōn na gōon. ⁷ A p'i ganha na pu kaafēe pii kani ni keye ni kōŋgo kattii ni, na pu pa pu tege. A pee di ba. A p'i kōŋyo shuun wu beeri ŋi, fo kōŋyo yi na zhaa da minēe lōhō ki ni.

⁸ Ba Simō Pyeeri ya lee ŋa wē, a wu nuguro sin Yesu fēe ni, na jo: «Kafōo, laha nē tàan, bani jurumupyē nē ŋe.» ⁹ Pu na pii fyajehemēe pii co, a l'i bye kakanhana pu ni pu kaafēe pu beeri mu. ¹⁰ Zebede jalaa, Yakuba ni Yohana we w'a bye Simō karinjii ge, pee be bi li ta kakanhana. A Yesu di Simō pye na: «Ma ganha da vya wē. Ga nime, ma na ba bye sipyii shavōo.» ¹¹ Wee tuun wu ni a p'i ba kōŋyo yi yereŋe kōŋo ki na, na yi beeri yaha wà, na daha wu feni.

*Yesu ya togo fōo wa cuuŋo
(Macoo 8:1-4; Marika 1:40-45)*

¹² Na Yesu yaha kulo la ni, ná wa bye wà, togo bye wu cére ti beeri na. Ba w'a Yesu ŋa tuun wemu ni wē, a wu do na wu jaha buri niŋe na, na wu ŋeeri, na jo: «Kafōo, mu bu sōo, go mu na já nē cuuŋo.» ¹³ A Yesu di wu keŋe yeege, na gbōn wu na, na jo: «Nē sōo mu wu cuuŋo!» Taapile ni a togo k'i xhō. ¹⁴ A Yesu di yi waha wu mu na: «Ma ganha bu ye jaha jo wa shishiin be mu wē. Ga, she maye she saraya jaha shōonrivōo wu na! Musa

ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumo pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuuro.»

¹⁵ Lee be na, a Yesu mege di ganha na foro na se jaha na, fo sipyiire t'a pa tiye pinne wu yiri, konho p'i wu jomo pu logo, pu yama pu be di xho. ¹⁶ Ga Yesu bi se na Kile jeeeri wu ye nigin siponjo ki ni.

Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuuro

(*Macoo 9:1-8; Marika 2:1-12*)

¹⁷ Caŋa ka na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa, Farizheen ni saliya karamogoloo pii nideenyee bye wà. P'a bi pa na yiri Galile ni Zhude kulogoo ki beeri ni, ni Zheruzalemu ni. Kafɔɔ wo sefeere ti bye Yesu ni na yama fee pu cuuro. ¹⁸ A sipyii pii di ba ni ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinnege ka na. A p'i ganha na wu shaa p'i wu leje puga ki ni pu sinnije Yesu jaha taan. ¹⁹ Sipyii pu jehenje keje ni, pu ya já gbara Yesu na we. A p'i dugi puga ki juru ni na katarja ki xuu wa lahala, na wee ná we ni wu yasinnege ki tirige kee wege ki ni, Yesu jaha taan sipyii pu nije ni.

²⁰ Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ja we, na jo: «Ná we, ma jurumu w'a yafa ma mu.» ²¹ A saliya karamogoloo ni Farizheen p'i ganha na yu puye funyo ni na: «We ná we je sipya weke we, fo wu na Kile mege kyeegi we? Jogo wu d'a já jurumu yafa sipya mu, ni Kile ye be we?» ²² A Yesu di pu fungonyo ce, na pu pye na: «Naha na ke fungongo ke tuugo d'a tigi yee funyo ni we?» ²³ Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yiri m'a ma yasinnege ki lo, ma da paari.» Leko l'a faha we? ²⁴ Ga, konho y'i li ce na Sipya Ja wu yaha jirje ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu...» A wu ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Ne w'a jo mu: Yiri, m'a ma yasinnege ki lo m'a se puga!» ²⁵ Taapile ni a wu yiri pu beeri jii na, na wu yasinnege ki lo na gaaji puga, na baraga teri Kile na. ²⁶ A l'i bye kakanhana pu mu, fo pu na baraga teri Kile na. A p'i fya xuuni na yu: «Wee ya kakanhana ja nijaa.»

Yesu ya Levi yiri

(*Macoo 9:9-13; Marika 2:13-17*)

²⁷ Kii keree kii na toro xo, A Yesu di foro wà, na fanhafee wari shovoo wa ja, wee mege ki bye Levi. Wee nideenge ki bye

fanhafee pu wari wu tashogo ki ni. A Yesu di wu pye: «Taha na feni!» ²⁸ A Levi di yanmuyo yi beeri yaha wà, na yiri, na daha wu feni.

²⁹ Lee kadugo na a Levi di ba yaligee nijehengee ya Yesu mu wu kaban. Fanhafee wari shovoo nijehemee ni sipyijehemee piitiilee be pu bi pinne na li ni pu ni. ³⁰ A Farizheen ni saliya karamogoloo di ganha na wu zo yu. A p'i Yesu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di li, na gbuu ni fanhafee wari shovoo, ni jurumupyii piitiilee be ni we?» ³¹ A Yesu di pu jo sho na: «Sicuumo fee mago je were fɔɔ na we, fo yama fee. ³² Sipyii piimu p'a tii ge, ne ta pa di ba pee yiri we, fo jurumupyii, na pu yere pu jurumu wu na.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nile keree
(*Macoo 9:14-17; Marika 2:18-22*)

³³ Sipyii pii ya jo ni Yesu ni, na: «Yohana Batizelipe wo kalaapiire te, ni Farizheen pu wo kalaapiire te, pee ya suun leni teenge nijehengee ni, na Kile jeeeri, na ta mu wo kalaapiire t'i li na gbuu.» ³⁴ A Yesu di pu jo sho na: «Ne je ba cenabun poo je we. Yee na já cenabun poo kaafee karamu pu suun le, na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya?» ³⁵ Ga caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba sho pu na. Yee caya yi ba no pu be na suun leni.»

Ne wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni we

(*Macoo 9:16-17; Marika 2:21-22*)

³⁶ A Yesu di le talene le be jo pu mu na: «Wa shishiin da ga fajuɔ shenge favonjo na, di dara falege na we. Lee bu bye, favonjo ki nizheengeje na gori, favonjo li be da ga be falege ki na we. ³⁷ Wa shishiin di wa da ga duvenfomɔ le foroyo nileye ni we. Lee bu bye, duvenfomɔ wu na foroyo yi shenge, duven wu na wo, foroyo yi be na gyeegi. ³⁸ Ga duvenfomɔ ya yaa na le forofoyo ni. ³⁹ Ayiwa, we w'a duven nile gba ge, wee da ga soo duvenfomɔ na we, bani w'a ma jo na: «Nile wu w'a taan.»»

6

Yesu ya yemu jo cadeenge ki keree na ge
(*Macoo 12:1-8; Marika 2:23-28*)

¹ Cadeenge ka ni, Yesu bi doroo shinma kereye ya te ni. A wu kalaapiire ti shinma seye ya kon, na yi tuugo pu kadaha ni, na wee pya wu kun. ² A Farizheen pii di pu pye

na: «Kaa lemu ya yaa li pye cadeenge ni we, naha na yee di lee pyi we?»

³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saanna Dawuda ni wu tahama-nohomoo pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa ja bada-e ge? ⁴ W'a je Kile-peeje puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na yee buuri juugo ya lo na li, na ya kan wu tahama-nohomoo pu be mu. Na ta watii bi wee buuri we li ni saraya naha shoonrivoo pu ye be we. Ta yee sanha lee kalaa we?» ⁵ A Yesu di pu pye sanha: «Sipya Ja wu je cadeenge ki be Kafoo.»

Yesu ya na kewaga foo wa cuugo cadeenge ka ni

(Macoo 12:9-14; Marika 3:1-6)

⁶ Cadeenge ka be ni Yesu ya je Kile-peeje puga ka ni na sipyii kalaa. Na wa bye wa wu kanige keje ke na waha. ⁷ A saliya karamogoo ni Farizheen p'i ganha na Yesu kaseri, na wu wii wu bu da wu na da wu cuugo cadeenge ni, kohno p'i kapuugo ta di wu toojo le. ⁸ Ga Yesu bi pu fungonyo ce. Wee tuun wu ni a wu na kewaga foo wu pye: «Yiri m'a yere sipyii pu ni je ni.» A wu yiri na yere. ⁹ A Yesu di pu pye: «Na yi yegee, l'a saha na kasaana pye cadeenge ni laa, na kakuuno pye? Na sipya sho laa, na wu gbo? Leke l'a saha we?» ¹⁰ A wu naha ki le sipyii pu ni, na pu beeri wii ciri, lee kadugo na na wee na wu pye: «Ma keje ki sanha!» A wu ki sanha, a wu keje k'i juugo. ¹¹ A pu logoo di yiri xuuni. A p'i ganha na puye yegee leke pu da bye Yesu na ge.

Yesu ya tudunmoo ke ni shuun naha bulo

(Macoo 10:1-4; Marika 3:13-19)

¹² Canja ka, Yesu ya kari faabobono ka na, di zhe Kile jeeri. A wu shon Kile-jeerege ki na. ¹³ Ba niga k'a mugi we, a wu wu kalaapiire ti yiri. Na ke ni shuun naha bulo pu ni, na pye Tudunmoo. ¹⁴ Pee pu wa me: Simo (a wu wee mege le sanha Pyeeri), ni wu ceborona Andire, ni Yakuba, ni Yohana, ni Filipe, ni Batelemi, ¹⁵ ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Simo wemu wu bi bye Zelotilee kurugo ki ni ge, ¹⁶ ni Yakuba ja Zhude, ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a Yesu le keje ni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fee cuugo

(Macoo 4:23-25)

¹⁷ A Yesu ni wu tudunmoo p'i digi faabobono ki na, na no kpeengbobo ka na. Wu kalaapiire ti ni jeheri ni sipyijeheme pu bi bye wa. Pee bi pa na yiri Zhude fiige ki beeri ni, ni Zheruzalem, ni suumo loho ki no fiige ki kugbobo, Tiiri ni Sidon ni. ¹⁸ Pu bi pa, kohno pu ba wu jomoo logo, wu pu cuugo. Pii p'a bi kanha jinaa keje ni ge, pee be ya cuugo. ¹⁹ Sipyii pu beeri bi wu shaa p'i gbon wu na, bani sefeere ti bi foro wu ni, na pu beeri cuugo.

Duba nagoo ni laji nagoo

(Macoo 5:1-12)

²⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti wii, na jo:

«Yee pii pu je la baa fee ge,
yee je duba nagoo,

bani Kile saanra ti je yee wuuro.

²¹ Xuugo wa yee piimu na nime ge,

yee je duba nagoo,

bani yee na ba din!

Yee piimu pu wa mehe suu nime ge,

yee je duba nagoo,

bani yee na ba zhehe fundanga keje ni!

²² Sipyii bu yi ko,

na pu mago wo yi ni, na yi shehele,

na yi mekuugo yu na bani yi je Sipya

Ja wuu,

wee tuun wu ni yi je duba nagoo.

²³ «Kee canja ke, yi jahaya na ba daan xuuni, fo na sirani fundanga keje ni, bani yi saraa w'a pele fugba wu ni. Pu sefee pu be ya Kile tudunmoo pu kanha mu.

²⁴ «Ga yee naafuugbo fee,

bongo ki wa yee wogo,

bani yee ya yi wo jani je ki ta xo!

²⁵ Yee pii p'a tin yalije je ni nime ge,

bongo ki wa yee wogo,

bani xuugo na ba yee ta!

Yee pii p'a zheheni nime ge,

bongo ki wa yee wogo,

bani yee jahaya na ba danha na mehe suu!

²⁶ Sipyii beeri ba yi mesanja yu tuun wemu ni,

bongo ki wa yi mu,

bani lee pelegana li na

pu sefee ya tudunmoo kafiyejuu pu pele!»

Yi reen pu taan yi mu

(Macoo 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Ga yee pii pu wa ne jomɔ pu nuri ge, n'a da yi jo yi mu, yi pɛɛn pu taan yi mul Y'a kasaɔɔɔ pyi yi kɔvɛɛ na! ²⁸ Y'a duba pyi yi lanjivɛɛ mu! Pii p'a yi cogana kolo ge, yi da Kile jɛɛri pee mu! ²⁹ Sipyaa wa bu kadaa ja ma jibɛɛ nigin ni, ke ki be tagi wu mu. Wa bu ma fadegbɔhɔ lɔ, ma ganha bu wu naha kɔn ma fadebire be lɔ na wɛ. ³⁰ Sipyaa sipya w'a yaaga ka jɛɛri ma mu ge, wu kan. Wa bu ma yaaga lɔ, ma ganha bu weefɔɔ pye wu ki t'ɛɛɛɛ ma na wɛ. ³¹ Yi funɔɔ wa sipyii p'a keree kiimu pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu be mu.

³² «Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, masɔɔɔ keke y'i da da lee ni wɛ? Ali jurumupyii be ya taan ni pu taanjiineɛ ni. ³³ Pii p'a kasaɔɔɔ pyi yi na ge, yi ba kasaɔɔɔ pyi pee ye na, masɔɔɔ keke y'i da da lee ni wɛ? Ali lee jurumupyii be wa byi. ³⁴ Tadaɔɔ wa yee na na yaaga ta piimu mu ge, yi ba fɔhɔɔ leni pee ye na, masɔɔɔ keke y'i da da lee ni wɛ? jurumupyii be wa fɔhɔɔ leni pu kaafɛɛ na, kɔnhɔ p'i pu wogoo ki shi ta sanha. ³⁵ Ga yi pɛɛn pu taan yi mu, yi da kasaɔɔɔ pyi pu na, yi da fɔhɔɔ leni pu na yi ganha bu yi funyɔ yaha yaaga da na pu mu wɛ! Yi na ba kuduun ta, yi na ba bye Kile-gbɔtabaaga nagoo, bani wee ya jɔ java fɛɛ ni kakuubyii mu. ³⁶ Yi pye juɔɔɔ naarivɛɛ ma na jo, ba yi To Kile wu jɛ juɔɔɔ naarivɔɔ wɛ.

Yi ganha ba yiyɛ jaagi wɛ!
(Macoo 7:1-5)

³⁷ «Yi ganha ba kiiri kɔɔn pusamaa na wɛ, kiiri da ba gɔn yi na wɛ. Yi ganha ba pusamaa jaagi wɛ, yi da ba jaagi wɛ. Yi da sipyii keree yafani pu mu, yi be wogoo na ba yafa yi mu. ³⁸ Y'a sipyii kaan, Kile be na da yi kaan. Pu na ba yataanga lɔ na yi wo daanna wu pye, na wu sereɛɛ sereɛɛ, na wu sɔgɔsɔgɔ, na la fara wu na fo wu na woni, na wee kaɔɔɔ le yi fageɛɛ ni. Bani yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuɔɔ ni yeeyɛ pyaa be wo daanna wa da ba bye.»

³⁹ A Yesu di talenɛ be jo pu mu na: «Fyen wa na j'a fyen wa kagaan co gɛ? Lee bu bye pu shuun wu beɛri na do wege ni. ⁴⁰ Kalaapire ya peɛ li kalaato na wɛ, ga kalaapire beɛri l'a kalaa xuuni ge, lee na ba bye ba li kalaato wu jɛ wɛ.

⁴¹ «Kagaanra le li wa mu ceboro wu jii ni ge, naha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di jɛ muyɛ pyaa jii ni, mu di ya lee jaa-i wɛ? ⁴² Dii mu da j'a ma ceboro pye: «Na ceboro, kagaanra le li wa ma jii li ni ge, yere di li wolo.» Na ta mu di ya puga tinbara le jaa mayɛ wuu li ni-i wɛ? Shuun shuun jovɔɔ dɛ, fɛnhɛ puga tinbara le wolo mayɛ pyaa jii le ni. Lee bu bye ma na j'a na xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu jii li ni.

Ki yaseyɛ feni p'a tige cɛni
(Macoo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Tisaɔɔɔ ya yaseɛɛ niguuɔɔ pyi wɛ, tikuuɔɔ ya yaseɛɛ nizaɔɔɔ pyi wɛ. ⁴⁴ Tiye beɛri wa jeni yi yaseyɛ feni. Sipyaa da ga nitoroɔɔ kɔn xhuyo tige na wɛ; sipya di wa da ga ɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ tige kɔn xhutoɔɔɔ tige na wɛ. ⁴⁵ Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeegɛ wu yasaaya tayahaɔɔ ni; sipyikuuɔɔ di yakuuyo kilee na yeegɛ ki yakuuyo taya-haɔɔ ni. Bani lemu l'a sipya zo we jɛ ge, lee l'a fɔro wu jɔ ke ni.

Piyɛyɛ shuun keree
(Macoo 7:24-27)

⁴⁶ «Naha na y'i na pyi «Kafɔɔ, Kafɔɔ» na ta le n'a yu ge, y'i wa lee pyi-i wɛ? ⁴⁷ Sipyaa sipya w'a pa ne mu, na ne jomɔ pu nuri, na pu koo jaaɔɔ ge; wɛɛ na j'a weefɔɔ taanna ni kaa lemu ni ge, n'a da lee she yi na. ⁴⁸ W'a foro piyɛyɛ kɔnvɔɔ wa feni, wemu ya jɛɛɛ ki tugi na cogi fo na she nɔ faaga na ge, na puga ki jidaa li teɛɛ faaya juɔɔ ni, na puga ki yereɛɛ yee juɔɔ ni. Ba lɔhɔ k'a pa jɛhe wɛ, a gba wu jɛ, na seri. A lofomɔ pu ba guu puga ki na, ga pu ya j'a ki jɛhe wɛ, bani ki bi yereɛɛ jɔ. ⁴⁹ Ga wemu ba ne jomɔ pu nuri, wufɔɔ di ya pu koo jaaɔɔ wɛ, weefɔɔ ya foro n'a wa feni, wemu ya wu puga yereɛɛ jɛɛ na, wu ya jidaa tugi ki na-ɛ ge. Gba lɔhɔ k'a pa nɔ kee puga ki na tuun wemu ni ge, a k'i gurulo taapile ni. A kee puga ki togana di golo.»

7

Yesu ya Orome sɔɔsɔsɔ juɔɔɔɔ wa wo kapyɛɛɛ cuuɔɔ
(Macoo 8:5-13)

¹ Ba Yesu ya pee jomɔ pu beɛri jo xɔ sipyii pu mu wɛ, na j'e Kaperinɔmɔ kulo li ni. ² Sɔɔsɔsɔ juɔɔɔɔ wa bye wà, wu kapyɛɛɛ wemu kaa li bi dan wu ni xuuni ge, wee

bi cuurjo we, wu bi zhaa di xhuu. ³Ba wee juurjoo w'a Yesu kaa logo we, na Yawutuu nabeleye ya tun pu she Yesu jieri na wu pa wu kapyebye wu cuurjo. ⁴A p'i no Yesu yiri, na yi jo wu mu. Na guri na wu jieri xuuni na: «Ma bu lee pye we ná we mu, w'a yaa ni lee ni, ⁵bani wée shi wu kaa ya dan wu ni, wee w'a wée Kile-pereje puga ki yereje.» ⁶A Yesu di gari ni pu ni.

Ba w'a tereje sorosii juurjoo wu puga ki na we, a wee di wu najiinee pii tun pu she wu pye: «Kafoo, ma ganha da maye kanha we, bani ne yaa mu wu je ne puga we. ⁷Lee wuu na ne wu she mu yiri, ne naye ta ne cere lee be ni. Ga nomee nigin ye jo, kontho na kapyebye wu juurjo. ⁸Bani juurjoo pii wo fanha noho ni ne je, sorosii pii di je ne be mu. Ne bu wee wa pye: «She!» W'a gari. Ne bu wa be pye: «Pa!» Wee be na ba. Ne bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.»

⁹Ba p'a she tee tuduro ti jo Yesu mu tuun wemu ni we, a lee di wu fo. Sipyiire ti t'a bi taha wu feni ge, a wu umahana jeri pee shizhaa na pu pye: «N'a da yi jo yi mu, ne sanha we wo n'a daa wu tuugo ja sipya wa shishiin mu we, ali Izirayeli fiige ki be ni we.» ¹⁰Ba tudunmoo p'a kari pu juurjoo wu puga we, a p'i she kapyebye wu nijuurjo ta wa.

Yesu ya naxhugosh wa ja nixhugo je

¹¹Lee nibyexhoo na a Yesu di gari kulo la ni lee mege je Nayini. A wu kalaapiire te, ni sipyiire t'i gari ni wu ni. ¹²Ba p'a tereje kulo li tajege ki na we, a p'i jiri sipyii pii na, pu na gaaji ni ná wa nixhugo ni faya ni. Wee ye nigin w'a bye wu nu mu. Wu nu wu be di bye naxhugosh. Kanha ki sipyii nijehemee pu bi foro pinne ni wee cee wu ni, na se gbo wu taleje ni. ¹³Kafoo ya wee cee wu ja tuun wemu ni ge, a wu jinaara di je wu ni. A wu wu pye: «Ma ganha ba mee suu we!»

¹⁴A wu fulo pu na, na wu keje taha karaya yi na, a gbo wu lowee p'i yere. A Yesu di jo: «Naji we, ne w'a ma pye mu, yiri!» ¹⁵A wu yiri tiin na jomoo jo kon. A Yesu di wu kan wu nu wu mu.

¹⁶A sipyii pu beeri di fya, a p'i ganha na Kile soni na: «Kile tudunmoo nigbo w'a wuye she wu niye ni. Kile w'a pa wu sipyii pu tereje.» ¹⁷Le Yesu ya pye ge, a lee kaa di jaaga

Yawutuu fiige ke, ni ki kabanugo kulogoo ki beeri ni.

Yesu labye w'a li shee na Shovoo wu je wii

(Macao 11:2-19)

¹⁸Yesu ya keree kiimu beeri pye ge, a Yohana wo kalaapiire t'i she kee beeri paari wu mu, a wu pu shuun wa yiri, ¹⁹na pu tun she Kafoo mu, pu wu yege na: «P'a Shovoo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu watii naha wii?»

²⁰Ba p'a no Yesu yiri tuun wemu ni we, na wu pye: «Yohana Batizelipye w'a wée tun pa na wée pu pa ma yege na: «P'a Shovoo wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wu watii naha wii?»»

²¹Taapile ni a Yesu di sipyijehemee yama ni pu kanhama keree xo, na jinaa kori yeege pii ni, na fyenmee nijehemee jii mugi.

²²Lee kadugo na a wu Yohana wo tudunmoo pu jo sho na: «Y'a lemu ja, na lemu logo ge, yi she lee paari Yohana mu na: Fyenmee wa jaa, faanna di jaari, togo fee di juurjo, judunmoo di nuri, xuu di jeni, Kile Jozaama p'i yu la baa fee mu. ²³Sipya wemu juurjo ya kyeegi ne na we, weefoo je duba pya!»

²⁴Ba Yohana wo tudunmoo p'a kari we, a Yesu di jo kon na yu ni sipyiire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a she wii siwaga ki ni we? Kafeege ya wahagaanra lemu jeri ge, lere ya? ²⁵Wee tuun wu ni yee d'a she naha wii we? Fazaaya foo ge? Ga piimu p'a fazaaya leni, na yalijene li ge, pee ya daa saanna piyeye ni. ²⁶Yee d'a she naha wii we? Kile tudunmoo ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a pele Kile tudunmoo na. ²⁷Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na: «Li wii, n'a na tudunmoo we tun ma nahagbaa na

wu ma koo li yaa yaha ma naha na.»*

²⁸N'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a pele Yohana na we, Ga lee be na Kile saanna ti wo sipyii pu beeri wo nifenhafenhene ya pele wu na.»

²⁹Sipyii pii p'a wu jomoo pu logo ge, ni fanhafee wari shoveefanhafee wari shovoo, a pee di li she na fiinge na Kile ya tii, pee bi batize Yohana mu. ³⁰Ga Farizheen ni saliya karamagoo ya she Kile wo nomee li ni puye pyaa shizhaa na, pu ya ta soo na batize Yohana mu we.

* 7:27 Malaki 3:1

³¹ A Yesu di jo sanha na: «Ne na já nijaa wu sipyii pii taanna ni jôgô ye ni wê? Jôgô ye feni pu d'a foro wê? ³² P'a foro nôhòpiire ta feni temu t'a tiin pinnege kpeenge na, na ti mujongô yaha nò tiye na ge na: «Wèe ya faangaa wi yee mu yee di ya ta xonhò wê. Lee kadugo na a wèe di yamehêe su yee mu yee di ya ta mehêe su wê.»

³³ Bani Yohana Batizelipye ya pa; wu bi yalijehêe li wê, wu bi duven gbuu wê, a yee di jo: «Jina wu jê wu ni.» ³⁴ A Sipya Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a yee di jo na: «Lajehêere fô ni gba fô wu jê we ná we. Fanhafêe wari shôvêe ni jurumupyii pii be wo najii wu jê wii.» ³⁵ Ga Kile wo koo li jaarivêe pu bêeri ya kajii kan Kile wo fungongô fêere ti mu.»

Dôdôshô wa wo jurumu ya yafa wu mu

³⁶ Cana ka, Farizhen|Farizheen wa ya pa Yesu jêeri na wu shê li wu yîri. A Yesu di gari wee puga. A p'i ba jô kôn na li. ³⁷ Lee di dôdôshô wa ta lee kulo li ni. Ba w'a yi logo tuun wemu ni na Yesu ya li wee ná wu puga wê, a wu gari wà ni lasikoli gboro la ni. ³⁸ A wu mesuwo di ba doro Yesu kadugo yîri, na shê yere na saha ni wu tóyô ye ni, na Yesu tóyô yi fyenmi ni jêsinmê ni, na wu juzhiire taga pee jôgô, na ganha na wu tóyô yi taala taala ni taanjegege ni, na lasikoli wu wo yi na.

³⁹ Farizhen we w'a bi Yesu yiri yalige ki na ge, ba wee ya lee ja we na jo wuyê funjô ni na: «We ná we da bi bye Kile tudunmô, we cee we w'a kpôn wu na ge, wu bi da li cê na dôdôshô wu jê wii.»

⁴⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di jomô pu lô na jo: «Simô, la wa ne mu na jo ma mu.» A Simô di wu jô shô na: «Karamôgô, li jo.» ⁴¹ A Yesu di jo: «Fooleme wa fôhôo bye sipyii shuun na, wu wari kabôfongô kelee gbarashuun ni kaguro (w 75.000) shishiin bye wa na, wu wari kabôfongô gbarashuun di xhuu kaguro (w 7.500) shishiin di bye shuun wo wu na.

⁴² Ba ma na jo se bye pu ni pu wu ta kan wê, lee funjô ni, a wu pu beshuun wu fôhôo ki yaha pu na. Ne jo, we ná we kaa na daan weke ni xuuni pu shuun wu ni wê?» ⁴³ A Simô di wu jô shô na: «Ne giin jo w'a nijeheme wu yaha weke na ge.» A Yesu di wu pye: «M'a can jo.»

⁴⁴ Lee kadugo na a Yesu di njmahana jêri cee wu shizhaa na Simô pye: «M'a we cee

we jaa ge? Ne jê mu puga, mu ya tóyô jê lôhò kan ne mu wê, ga we ya ne tóyô fyenmi ni jêsinmê ni, na pee jôgô ni wu juzhiire ni. ⁴⁵ Mu ya ta ne shaari ni taanjegege ni ba l'a tee na byi ni jôdônro ni wê. Ga ne di jê naha ge, taanjegege ni we cee we ya ne co, bani ne di jê ge, wu jê na ne tóyô taala taala. ⁴⁶ Mu ya ta sinmê wo ne juro ni wê, ga wee ya pèewa lasikoli wo ne tóyô na. ⁴⁷ Lee na n'a da yi jo yi mu, we cee we taanjegege nigbôhò k'a li shêe na wu jurumu wu ni wu jêhe bêeri ya yafa wu mu. Ga yafa bu bye wu ya pye sipya wemu mu jurumu nijeheme juro tãan wê, weefôo taanjegege na jêre.»

⁴⁸ Wee tuun wu ni a Yesu di cee wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» ⁴⁹ A wu lijii p'i jô kôn na yu puyê funyô ni na: «Jôgô wu jê we, w'i sipyii jurumu yafani pu mu wê?» ⁵⁰ A Yesu di wee cee wu pye: «Ma n'a daa w'a ma shô. Ta se janije na!»

8

Cèe pii ya taha Yesu feni

¹ Kii keree kii kadugo na, Yesu bi kugbôhò ni kupiire jaari, na Kile saanra ti Jozaama pu yere li pyi. Wu kalaapiire ke ni shuun wu bye ni wu ni, ² ni cèe pii be. Wu bi pee cèe pu cuunjo, na jinaa be kôri yeege pii ni pu ni. Cee nigin wa mege ki bye na Mariyama, pu bi wee yiri na Magadala shêen Mariyama, jinaa gbarashuun wu bi foro wee ni. ³ Wa mege jê na Zhane, wee bye Kuza wo shô. Kuza bi bye saanna Herôdi wo koomô pu fanhafôo wa. Suzani, ni cèe nijehemêe pitiilee be bye wà. Pee bêeri bi Yesu ni wu kalaapiire ti teri ni pu keje yaaya ni.

Talene lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge

(Macoo 13:1-9; Marika 4:1-9)

⁴ Sipyii pu bi yiri kulogoo ki bêeri ni na se Yesu yîri. Sipyiire t'a pa binne wu tãan tuun wemu ni ge, a Yesu di le talene le jo pu mu na: ⁵ «Cana ka ná wa ya foro na kari wu tege ni di zhe wu alikama shi wá fene shi wagana na. Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tege ki jô na. A sipyii di tee tanhana tanhana, a shazhêere di tee jô. ⁶ A nuguro ta di do faaga juro ni pojehere di bye wà wê. Ba t'a fin xô wê, na waha, bani jime bye wà wê. ⁷ A nuguro ta

di do xhuyo niñe ni. A ti ni xhuyo y'i ganha na legi; a y'i ba ti co, na ti li. ⁸ A nuguro ta di do niñeñe na. A t'i fin, na le, na pya le, na ti tēheñe xhuu nigin (100) pye.»

Ba Yesu ya pee jomō pu jo wē, na sele na: «Wemu na logo ge, wu logo de!»

Yesu talenñe ki kajuu nuñjo
(Macoo 13:10-17; Marika 4:10-12)

⁹ A wu kalaapiire t'i wu yege na: «Le talenē li kōri ñe dii wē?» ¹⁰ A wu pu pye: «Na Kile saanra ti wo ñmōhōrō ti cē, yee mu lee ya kan. Ga sipyii pusamaa kunni, ti keree ki beeri w'a yu pu mu talenñe ni, kōnhō:

«Pu da wii,
ga p'i ganha ba yaaga ñaa wē.
P'i da niwegee shaan,
p'i ganha ba yi ñaha cēni wē.» *

Yesu ya nuguro ti wo talenē li kōri jo
(Macoo 13:18-23; Marika 4:13-20)

¹¹ «Lee talenē li kōri wē: Nuguzhi wē, wee ñe Kile jomō. ¹² Pii ñe ba koo ñō ñe wē, ba pee ya pe jomō pe logo wē, shitaanni na ba pu wolo pu funyo ni, kōnhō pu ganha dā, p'i shō wē. ¹³ Faaga wuu pu ñe piimu p'a jomō pu logo, na pu co ni fundanga ni ge. Ga nire di ñe pu na wē, p'a dā ye jeere ye funyo ni. Nōwuuro bu pu ta p'a n'a daa wu yaha. ¹⁴ Xhuyo niñe wuu pu ñe piimu ge, pee na pe jomō pe logo. Ga ke kōñō ke wo funzhakeree, ni naafuu keree, ni xōnhōrō keree, na pu cōñri, fo pu da le wē. ¹⁵ Nijenje wuu pu ñe piimu ge, pee na pe jomō pe logo, na pu co see na ni zosaama ni, na gori yaha pee jomō pe na, fo na nagoo pye.

Talenē le l'a jo sokinna shizhaa na ge
(Marika 4:21-25)

¹⁶ «Wa shishiin ya sokinna leni wu yaaga shigile wu nuñjo ni, kelee w'i wu le karaga nōhō ni wē. Ga yaaga nuñjo ni wu da wu taha, kōnhō wu da kpeenge yeege puga ki jevee pu mu. ¹⁷ Bani karñmōhōñō la shishiin wa lemu da ba je wē. Ñmōhōrō ta shishiin wa temu da ba foro kpeenge na wē. ¹⁸ Lee wuu na yi kasēenge ta yi kafila logogañaa na, bani la ñe wemu mu ge, la na ba gan wee wani. Ga la ñe wemu mu wē, w'a giin na nifenhefenhene lemu be li ñe wu mu ge, lee be na zhō wu na.»

* 8:10 Ezayi 6:9

Jōgō ye pu ñe Yesu nu ni wu cebooloo wē?

(Macoo 12:46-50; Marika 3:31-35)

¹⁹ Yesu nu ni wu ceboronamaa ya kari Yesu yiri, ga pu ya já gbara wu na sipyii pu keñe ni wē. ²⁰ A wa di yi jo wu mu na: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpeenge ke na, pu funyo ki wa p'i ma ña.» ²¹ Ga, a Yesu di jo: «Pii p'a Kile jomō pu nuri, na pu koro ñaari ge, pee pu ñe ñe nu ni ñe ceboronamaa.»

Yesu ya kafēegbōhō ka yereñe
(Macoo 8:23; Marika 4:35-41)

²² Caña ka, Yesu ya wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» A p'i jé kōrōgō ka ni na gaarji. ²³ Na pu yaha pu gaarji, a Yesu di ñmuno. A kafēege ka di yiri lōhō ki nuñjo ni. A kōrōgō k'i ganha na zhaa di ñii lōhō na, fo pu na zhaa di mini.

²⁴ Wee tuun wu ni a wu kalaapiire t'i fulo wu na na wu ñe, na wu pye: «Karamōgō, Karamōgō, wù na da gori lōhō ni!» A wu yiri, na sele kafēege ke ni lokuruyo yi na; a kafēege ke ni lokuruyo yi be di yere. A tunmō p'i yere. ²⁵ A wu wu kalaapiire ti pye: «Mii yee wo n'a daa wu wa wē?» A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana, a p'i ganha na puyē pyi: «We ná wē d'a sii jōgō, fo wu na yu ni kafēege ni lōhō ni, y'i wu ñomee coní wē?»

Yesu ya jinaa kōri yeege ná wa ni
(Macoo 8:28-34; Marika 5:1-20)

²⁶ A Yesu ni wu kalaapiire t'i nō Gerasa fiige ki ni, kabanugo kulo la ni. Kee ñe gba wu kadugo na saha ni Galile fiige ki ni. ²⁷ Ba Yesu ya foro kōrōgō ki ni wē, a ná wa di ba wu nuñjo cīri, kulo li shen wa. Jinaa pu bye wu ni. Fo taatuunnō ni wu bi gbara w'a fāya leni wē, wu bi goroo puga wē. Wu tateenge ki bye faxhuu wē. ²⁸ Ba w'a Yesu ña wē, na mujuugbō la wá, na nuguro sin Yesu fēe ni, na jo ni mujuugbō ni na: «Ñaha m'a zhaa ñe fēni wē, Kile-gbōtabaaga Ja Yesu? N'a ma ñeeri, ma ganha bu na kanha wē!» ²⁹ W'a yee jo, bani Yesu bi jina wu pye na wu foro wee ná wu ni. Jina wu bu yiri wu fēni tuun wemu ni, sipyii na wu keme pō ni tōrōrō shōnhōyo ni, na biriyē le wu tōyo na, kōnhō pu da wu kaseri. Ga w'a tee pōrōrō ti beeri kōn. Jina wu bi ma wu kōri kari sipōñō ni.

³⁰ A Yesu di wu yege na: «Dii mu mege di jɛ wɛ?» A wu jo: «Nɛ mege jɛ <Wèe Ya Nɛhɛ,>» bani jinaa nijehemɛɛ pu bi jé wu ni. ³¹ A pee jinaa p'i Yesu jɛeri xuuni na wu ganha bu pu yaha gari kakara wecogonjo tɛhɛnɛ baa wogo ki ni wɛ.

³² Lee bi shaagbaga nijeɛ ka ta ki na naha yaɲa ki kabanugo. A jinaa p'i Yesu jɛeri na wu sɔɔ p'i she jé pee shaalaa pu ni. A wu sɔɔ.

³³ Wee tuun wu ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na she jé pee shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yaɲa gologoloyo yi ni, na jé gba lohó ki ni, na xhu wà.

³⁴ Ba shaanahamaa p'a lee ja tapyege ni wɛ, a p'i baa kari na she yee paari kanha ki ni, ni sitiinmɛɛ pu mu. ³⁵ A sipiyi p'i foro na she lee nibiyi li wii. Ba p'a nɔ Yesu tãan wɛ, na wee ná wu ja, jinaa pu bi foro wu ni. Wu nideenge di jɛ Yesu fɛɛ ni, faya yi bye wu na, wu d'a cuunjo. A p'i fya. ³⁶ Ná jinaa wo w'a cuunjo piimu jii na ge, a pee di kii keree kii beeri paari pu mu. ³⁷ Wee tuun wu ni a Gerasa sheen pu beeri di Yesu jɛeri na wu laha pu wo niɲɛ ki na, bani pu bi fya xuuni. A Yesu di jé kɔrɔgo ki ni, na laha pu wo niɲɛ ki na.

³⁸ Yesu nigariwo jinaa p'a foro ná wemu ni ge, a wee di wu jɛeri na wu bi da já binne ni wu ni. Ga, a Yesu di wu kurunjo, na jo: ³⁹ «Kuri m'a se puga, Kile ya kagbòhɔo kiimu beeri pye ma mu ge, m'a she kee paari.» Yesu ya kagbòhɔo kiimu beeri pye wu mu ge, a wu gari na she kee keree ki paari kulo li beeri ni.

Yesu ya cee wa cuunjo, na Zhayirusi poro nixhugo jɛ

(Macoo 9:18-26; Marika 5:21-43)

⁴⁰ Ba Yesu ya kuri pa na yiri gba wu kadugo wɛ, a wu ba wu daan sipyii pu beeri ni, bani pu beeri bi wu sigee. ⁴¹ Lee bi ná wa ta wà, wu mege jɛ na Zhayirusi, wee wu bye wee xuu wu wo Kile-peeɛɛ puga juɲɔfɔɔ. A wee di ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni, na wu jɛeri xuuni na wu she wu puga, ⁴² bani fuceɛɛɛ nigin yɛ li bye wu mu, li shi wu bye yee kɛ ni shuun. Lee li bi zhaa di xhuu.

Ba Yesu ya gaanji wà wɛ, a sipyiire t'i wu kuuri, na wu canri. ⁴³ Lee bi cee wa be ta wà shishan na woni wu feni fo yee kɛ ni shuun. Wu bi wu keɛɛ yara beeri kan wɛbyii mu, ga wa shishiin ya já wu cuunjo wɛ. ⁴⁴ A wu

fulo Yesu na wu kadugo yiri, na ba gbɔn wu fadegenɛ na. Taapile ni a wu shishan p'i yere. ⁴⁵ A Yesu di jo: «Jɔgo w'a kpon nɛ na wɛ?» Ba pu beeri ya yu pee be wɛ, a Pyɛɛri di jo: «Karamɔgo, sipyii p'a mu canri xuuni de!» ⁴⁶ Ga, a Yesu di jo: «Sipya wa w'a kpon nɛ na, bani nɛ li ce na sefɛɛɛ ta t'a foro na ni.» ⁴⁷ Ba wee cee w'a li ja na li da já ɲmòhɔ nige wɛ, a wu ganha na fuguri, na ba nuguro sin Yesu fɛɛ ni. Lemu l'a wu pye w'a kpon Yesu na, ni w'a cuunjo taapile ni cuunjoana lemu na ge, a wu yee paari wu mu sipyii pu beeri jii na. ⁴⁸ A Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma cuunjo. Ta se ɲajinɛ na!»

⁴⁹ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a tudunmɔ wa di ba na yiri Kile-peeɛɛ puga juɲɔfɔɔ wu kaban, na ba wee pye na: «Ma poro fuceɛɛɛ l'a xu. Ma ganha bu navunjo pele nige Karamɔgo wu na wɛ.» ⁵⁰ Ga ba Yesu ya yee logo wɛ, na Zhayirusi pye: «Ma ganha bu fya wɛ; dà yɛ, ma poro wu na juunjo.»

⁵¹ Ba Yesu ya she nɔ Zhayirusi kaban wɛ, wu ya sɔɔ wa shishiin wu jé ni wu ni puga ki ni wɛ, fo Pyɛɛri, ni Yohana, ni Yakuba, ni pya wu nu ni wu to. ⁵² Lee di sipyii pu beeri ta pu na yamehɛɛ suu na xhuulo. A Yesu di jo: «Yi ganha ba mehɛɛ suu wɛ, bani pya wu ya ta xu wɛ, w'a ɲmunɔɔ.»

⁵³ A p'i ganha na wu la wo, bani pu bi li ce na w'a xu xɔ. ⁵⁴ Ga, a Yesu di wu co keɛɛ ke na, na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Pya wɛ, yiri!» ⁵⁵ A wu munaa l'i guri pa wu mu. Taapile ni a wu yiri tiin. A Yesu di jo na pu yalige kan wu mu. ⁵⁶ A l'i bye kakanhana pya wu sefɛɛ pu mu fo xuuni. Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha lee nibiyi le jo wa shishiin mu wɛ.

9

Yesu ya wu kalaapiire kɛ ni shuun wu tun (Macoo 10:5-15; Marika 6:7-13)

¹ Yesu ya wu kalaapiire kɛ ni shuun wu yiri, na sefɛɛɛ ni fanha kan pu mu jinaa beeri na, pu da yama be xuu. ² Lee kadugo na a wu pu tun pu she Kile saanra ti yere pye, p'i yama fɛɛ cuunjo. ³ A wu pu pye: «Yi nigariwuu ganha bu yaaga lɔ yi keɛɛ ni wɛ, kagaanga be wɛ, kushɛyaaga be wɛ, yalige yaaga be wɛ, wari be wɛ. Wa shishiin ganha da fadeɛɛ shuun lɔ wɛ. ⁴ Yi bu jé puga beeri ni, y'i diin wà fo yi kariduun bu she nɔ. ⁵ Xuu wa sheen bu zhe pu da yi tirige wɛ, yi ba fóro

lee kulo li ni, y'i yi tōoyo gbazhenhe jahara wo wà, lee na ba bye seeri kaa pu feni.» ⁶ A kalaapiire t'i gari. A p'i Kile wo Jozaama pu jo toro kulogoo ki beeri ni, na yama fee pu cuunjo teye yi beeri ni.

Herodi hakili ya wuregi

(Macao 14:1-12; Marika 6:14-29)

⁷ Ba gbafeneere Herodi ya kii kapyege kii beeri kaa logo tuun wemu ni we, a wu hakili di wuregi, bani sipyii pii ya jo na: «Yohana Batizelipye w'a je na foro xu ni.» ⁸ A pii di jo: «Kile tudunmoo Eli w'a kuri pa.» A pii be di jo: «Wa w'a je na foro xu ni taashiine li wo Kile tudunmoo pu ni.» ⁹ Ga, a Herodi di jo: «Ne Yohana junjo kan p'a kon. Ayiwa, di wa kii keree kii nuri wemu shizhaa na ge, wee je jogo we?» A wu ganha na li shaa wu Yesu ja.

Yesu ya yalige kan sipyii kabofonjo kaguro mu

(Macao 14:13-21; Marika 6:30-44; Yohana 6:1-14)

¹⁰ A Tudunmoo p'i guri pa Yesu yiri, na ba pu kapyege ki beeri paari wu mu. A Yesu di gari ni pu ni pu ye na, na she no kulo la jo na, lee mege je na Betisayida. ¹¹ Ba sipyiiire t'a pa li ce tuun wemu ni we, na daha wu feni. A Yesu di pu co xuuni, na baari pu mu Kile wo saanra|Kile saanra ti keree na. Piimu mago bye sicuumo na ge, a wu pee cuunjo.

¹² Ba caja k'a jo kon na diri we, a kalaapiire ke ni shuun wu fulo Yesu na, na wu pye: «Sipyiiire ti yaha, konho p'i she wu taan kulogoo ni sige buguro te na, p'i she yalige ni tashonyo sha wa, bani siponjo ni wee je naha.» ¹³ Ga, a Yesu di pu pye: «Yiyee pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i jo: «Yaaga je wee mu buuri nuyo kaguro ni fyaa shuun ye kadugo na we, fo ma la bi je wu she yalige sho pii sipyii pii beeri mu.» ¹⁴ Pu bi namaa kabofonjo kaguro (5.000) shi toro pee ni. A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi pu teje kelee kaguro kaguro (50) shishiin.» ¹⁵ A p'i li pye mu na sipyiiire ti beeri teje lee tenegana li na. ¹⁶ A Yesu di yee buuri nuyo kaguro we ni fyaa shuun wu lo, na naha ke yirige fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xho na yi kegi kegi na kan kalaapiire ti mu, na pu yee yerenje sipyii pu taan. ¹⁷ A pu beeri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee saja keme fo na saganja ke ni shuun ji.

Pyeeeri ya yere li na na Kirisa wu je Yesu
(Macao 16:13-19; Marika 8:27-29)

¹⁸ Caja ka, na Yesu yaha Kile-nerenge na wu ye, wu kalaapiire ti bye wu kabanugo na. A Yesu di pu pye: «Sipyii pu wa yu na jogo ne je we?» ¹⁹ A p'i wu jo sho na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye, pii di yu na Kile tudunmoo Eli, pii be di yu sanha na taashiine li wo Kile tudunmoo wa w'a je na foro xu ni.»

²⁰ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeye pyaa ki mu ne di je jogo we?» A Pyeeeri di wu pye: «Kile ya Kirisa wemu naha bulo ge, wee mu je.»

Yesu ya jo wu xu ni wu je wu keree na

(Macao 16:20-28; Marika 8:30-9:1)

²¹ A Yesu di yi waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we. ²² A Yesu di jo sanha na: «Li waha l'i waha, fo Sipya Ja bu ganha xuuni. Noholee, ni saraya naha shoornivee junjofee|saraya naha shoornivee junjofoo, ni saliya karamogoloo na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo, wu caxhugo caja taanri wogo wu na ba je.»

²³ Lee kadugo na a wu yi jo pu beeri mu na: «Wa funjo bi je wu binne ni na ni, wu she wuye ni, niga beeri wu wu korikoritige ki lo taha na feni. ²⁴ Bani sipya we w'a giin wu wuye pile munaa junjo wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni niga na. Ga we w'a bonri wu munaa ni nijaa ne wuu na ge, wee wu da ba wu munaa junjo wolo niga na. ²⁵ L'a naha jo sipya na wu konjo yajmuyo beeri ta, wu ba buun wuye pile munaa ni, wu gyeege we? ²⁶ Lee wuu na sipyaa sipya w'a shiige le wuye ni, na bye wu ya ne ni na jomo pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipya Ja wu ba ba tuun wemu ni ni wuye pyaa nooro wu ni, ni wu To Kile wo we, ni fefere melekee pu wo we, wu be na ba shiige le wuye ni weefoo shizhaa na. ²⁷ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kile wo saanra|Kile saanra te ja we.»

Yesu newiine l'a jeri

(Macao 17:1-8; Marika 9:2-8)

²⁸ Pe jomo pe ya jo cabyaa gbarataanri shishiin, a Yesu di gari ni Pyeeeri, ni Yohana, ni Yakuba ni faabonjo ka fugba ni, konho p'i she Kile jeeeri. ²⁹ Na wu yaha nerenge ki na, a wu newiine l'i jeri, a wu faya y'i fiinje, na ji. ³⁰ Taapile ni a p'i namaa shuun wa ja pee na yu ni Yesu ni, pee bye Musa ni Eli.

³¹ P'a puye she ni nōōrōgbo ni. Yesu na ba wu labye wu nō fa, na xhu xugana lemu na Zheruzalemu ni ge, pu bi yu ni wu ni kee keree kii na. ³² Lee bi n̄munōgbo ta p'a Pyeeri ni wu kaafee pu shan. Ga ba p'a n̄e we, na Yesu ni pee namaa shuun wu nōōrō wuu n̄a. ³³ Tuun wemu ni pee namaa p'a laha Yesu t̄aan ge, a Pyeeri di wu pye: «Wù Karamōgō, w̄e bu gori naha, lee ya n̄o xuuni d̄e. Wù buguloo taanri yereŋe, mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.» Ye wu bi yu ge, wu ya yi c̄e we.

³⁴ Na wu yaha pee jomō pu na, a nahaja ka di ba pu tō. Kalaapiire ti nijewuu kee nahaja ki ni, a p'i fya. ³⁵ A mujuu la di foro kee nahaja ki ni na: «N̄e n̄idaan Ja wu n̄e we. N̄e w'a wu shōōnri lō. Y'a wu nijoyo nuri!» ³⁶ Ba lee mujuu l'a foro we, a p'i Yesu ta wu ye. A kalaapiire t'i cari, pu ya pu kajagaa ki paari sipya wa shishiin mu wee tuun wu ni we.

Yesu ya pya wa cuunjo jina bye wemu ni ge

(Macoo 17:14-18; Marika 9:14-27)

³⁷ Kee carja ki jimuguro, pu na tigi xō faaboborjō ki na, a sipyijehemeē di she Yesu n̄unjo c̄iri. ³⁸ A n̄á w'a di mujuugbō la jo sipyiire ti t̄e ni na: «Karamōgō, n'a ma n̄eeri, n̄o maye na m'a na ja wu wii, we ye nigin pe wu n̄e na mu. ³⁹ Jina wa wu n̄e wu ni, wu bu wu co, taapile ni w'a ganha na xhuulo. Jina wu na wu nahara, fo kakaya na fōro wu n̄o ni. Wee jina wu foromō pu ma ben wu ni, wu nivorogo, w'a wu kanha xuuni. ⁴⁰ N̄e ma kalaapiire ti n̄eeri jo pu wu kōri, ga p'i ya j̄a we.»

⁴¹ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni n̄e sipyiku-uyo n'a daa baa f̄e! N̄e na gori yaha naha ni yee ni, na yee keree xu fo tuun weke we? Pa ni ma ja wu ni naha.»

⁴² Ba pya w'a fulo Yesu na we, a jina wu wu shan n̄irje na, na wu nahara xuuni. Ga, a Yesu di din jina wu na, na pya wu cuunjo, na wu kan wu to wu mu. ⁴³ A Kile wo sef̄eere nigbōōrō t'i bye kakanhana sipyii pu b̄eeri mu.

Yesu ya wu xu wu jo sanha

(Macoo 17:22-23; Marika 9:30-32)

Na Yesu kapyegee ki yaha k'a pye pu mu kakanhana, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: ⁴⁴ «Yi niwegee shan y'i pe jomō pe logo: Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni.» ⁴⁵ Ga pu

bi pee jomō pu kōri c̄e we. Pee bi n̄mohō pu na, kōnhō pu ganha bu pu kōri c̄e we. A p'i fya pu ya j̄a wu yege pee keree na we.

Weke w'i n̄e nahagbaa fōo we?

(Macoo 18:1-5; Marika 9:33-37)

⁴⁶ Nakaara ya j̄e kalaapiire ti t̄e ni, na weke wu n̄e pee b̄eeri wo nahagbaa fōo we? ⁴⁷ A Yesu di pu fungōnyō c̄e, na nōhōc̄eere la lō, na lee yereŋe wuyē t̄aan, ⁴⁸ na pu pye: «Sipyaa sipya w'a le nōhōc̄eere le la shi co xuuni n̄e wu na ge, n̄e w'a co xuuni. We w'a n̄e co xuuni ge, n̄e tunvōo we w'a co xuuni. We wu wa yee b̄eeri nifenhefenhene ge, wee wu wa yee b̄eeri wo sipyigbō.»

Sipyawemu n̄e yee pen we, yee nii wu n̄e (Marika 9:38-40)

⁴⁹ A Yesu kalaapiire Yohana di jomō pu lō na jo: «Karamōgō, w̄e ya n̄á wa n̄a, wu na jinaa kōri na yeege sipyii ni mu mege na. A w̄e di wu naha kōn lee bye na, bani wu n̄e w̄e wa we.» ⁵⁰ A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu naha kōn we, bani sipya wemu n̄e yee pen we, yee nii wu n̄e wii.»

Samari fiige ki kulo la sheen ya sōo na Yesu keme we

⁵¹ Yesu bi yaa wu foro kōrjō puga w'a gaaji fugba wu ni tuun wemu ni ge, ba wee ya t̄eŋe we, a wu li yaha wuyē funnō ni na fo wee bu j̄e Zheruzalemu ni, ⁵² a wu tudunmōo pii tun kari wuyē naha na. A pee nigariwuu di j̄e Samari fiige ki kulo la ni, na p'i she tajege sha w̄a wu mu. ⁵³ Ga lee kulo li sheen ya sōo wu j̄e pu mu we, bani Zheruzalemu ni wu bi gaaji. ⁵⁴ Ba wu kalaapiire, Yakuba ni Yohana ya lee n̄a we, a p'i jo: «Kafōo, ma la n̄e w̄u jo na ki ȳiri fugba we ni, ki tigi pa pu kyeeŋi ya?» ⁵⁵ Ga, a Yesu di n̄mahana n̄eri pu shizhaa na, na din pu na xuuni. ⁵⁶ Lee kadugo na a p'i gari kulo latii ni.

Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu f̄eni ge

(Macoo 8:19-22)

⁵⁷ Na pu yaha koo na pu na gaaji, a n̄á w'a di Yesu pye: «Wù Kafōo, xuu b̄eeri ni m'a se ge, n̄e na daha ma f̄eni.» ⁵⁸ A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeye ni, fugba shazheere di n̄e ni shiire ni. Ga tashōngō wa Sipya Ja wu mu kemu n̄e wuyē pyaa wogo we.»

⁵⁹ A Yesu b̄e di wa pye: «Taha na f̄eni!» Ga, a wee n̄á wu wu pye: «Kafōo, na yaha di ba f̄enhe na to wu le.» ⁶⁰ A Yesu di wu n̄o shō

na: «Xuu pu yaha sipyixuyo ye mu yee di da pee leni, mu kunni wu she Kile wo saanra| Kile saanra te yere pyi.»

⁶¹A ná watii be di jo sanha na: «Kafó, ne na daha ma feni, ga ma di sóo di fenhe zhe na puga sheen funño to.» ⁶²A Yesu di wu jò shò na: «Sipyaa sipya w'a niyye tuugo coní, na gari na wii kadugo yíri ge, wee ya yaa ni Kile wo saanra te ni we.»

10

Yesu ya kalaapiire kelee gbarashuun ni shuun tun

¹Kee keree kii kadugo na, a Yesu di sipyii kelee gbarashuun ni shuun (72) watii be jaha bulo sanha. Wu bi yaa wu she kulogoo ni teye yemu beeri ni ge, a wu pu tun kari shuun shuun wuye jaha na yee teye yi ni. ²A wu pu pye: «Shinma nigonbaama w'a jehé, ga kapyebyii pu d'a cêre. Lee wuu na, yi shinma wu kafó wu jèeri na wu kapyebyii pii be tun sanha, p'i she wu shinma wu kón. ³Y'a se! N'a yi tun na kari ba dubyapiye jè me yacoyo niye ni we. ⁴Yi ganha bu wari tayahaja lo we, kelee kusheyeréye we, kelee tanhaya yatii we! Yi ganha bu yere koo na di wa shishiin shaari we!

⁵«Yi bu jé puga beeri ni yi fenhe jo: «Najinje ki pye kee puga ki ni.» ⁶Najinje pya wa bu da wà yi wo najinje ki na digi wee na, lee kaa be we ki na guri ba yi mu. ⁷Y'i diin kee puga ki ni! Pu ba lemu kaan yi mu, y'a lee li, yi da lee gbuu! Bani kapyebye ya sii yaa ni wu saraa ni. Yi ganha ba jin da mari piyeye yi ni we!

⁸«Yi bu jé kulo beeri ni, a p'i yi co xuuni, yalige ke pu da gan yi mu ge, yi kee li. ⁹Yi yama fee pu cuurjo wà, y'i yi jo pu mu na Kile saanra t'a teeje pu na. ¹⁰Ga yi bu jé kulo la ni, pee di ya sóo na yi co we, y'i she pu tatiinye yi ni, y'i jo: ¹¹«Ali yee kulo li gbazhenhe ke be k'a mara wèe tóoyo yi na ge, wèe da ki pò pò yee feni. Lee be na, yi li ce na Kile saanra t'a teeje.» ¹²N'a da yi jo yi mu, Sodóm kanhama keree na ba boro lee kulo li wogoo na kiiri wu cagongo.»

Kulogoo kiimu k'a Yesu jomò pu she ge (Macoo 11:20-24)

¹³A Yesu di jo sanha na: «Bóongo ki wa yee Korazen sheen wogo! Bóongo ki wa yee Betisayida sheen wogo! Bani kakanhanja

kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidon kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajeje jo, na pu jurumu wu yaha l'a mò, na borojo le puye na, na diin shóonro ni. ¹⁴Lee na Tiiri ni Sidon wo kanhama keree na ba boro yee wogoo ki na kiiri wu cagongo. ¹⁵Mu do Kaperinómò? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi de! Mu da ba dirige fo Jahaneme we ni.»

¹⁶A wu wu kalaapiire ti pye sanha na: «Wa bu yi jomò logo, ne jomò w'a logo. Wa bu yi she, ne w'a she. Wa bu ne she, we w'a ne tun ge, we w'a she.»

Tudunmò kelee gbarashuun ni shuun w'a she na pa

¹⁷Pee tudunmò kelee gbarashuun ni shuun (72) wu fundanga wuu ya kuri pa, na jo: «Kafó, ali jinaa be ya kuu wèe mu mu mege ki gbóoro ni!» ¹⁸A Yesu di pu pye: «Ne Shitaanni nidogo ja na yiri fugba we ni ba Kile-jine je we. ¹⁹Li wii, n'a se kan yi mu y'a jaari wólóo ni namaa jurojo ni, y'i wù Pen wu wo sefere ti beeri tónhónó yi tóoyo ni, yaaga ka shishiin wa da já kakuunò pye yi na we. ²⁰Ga lee be na yi funyo ganha bu daan na jinaa ya kuu yi mu we. Ga yi funyo yi taan, bani yi meye wa ka fugba we ni.»

Yesu ya funjo taan (Macoo 11:25-27; 13:1-17)

²¹Wee tuun wu ni a Yesu di ji fundanga na Fefere Munaa li gbóoro ni, na jo: «Na To Kile, fugba ni jinje ki Kafó, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii hmòho fungonyo fee ni kalaagbo fee na, na ki she nòhòpiire na. Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu. ²²Ne To w'a keree ki beeri le ne keje ni. Wa shishiin ya ce jògo wu je Kile Ja wu we, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya ce jògo wu je To Kile wu we, fo wu Ja wu ye nigin, ni wu la je wu To wu she sipya wemu na ge.»

²³Lee kadugo na a Yesu di hmahana jeri wu kalaapiire ti yiri, na pee ye pye: «Nii kii k'a yee wo kanagaa kii ja ge, kee je duba wogoo. ²⁴Bani n'a da yi jo yi mu na jo lemu yee wa jaa ge, Kile tudunmò nijeheme ni saannaa nijeheme funjo ya pye na lee ja, ga p'i ya li ja we. Yemu yee wa nuri ge, pu funjo ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo we.»

wege ni wε? ¹² Kelee yee wa pya bu xhucere j̄eeri wu mu, wufɔɔ na zɔɔ di nà kan wu mu xhucere li wege ni ge? ¹³ Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana ce mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba Fefeeere Munaa li kan fo xuuni li j̄eeriwee pu mu wε?»

Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we

(Macao 12:22-30; Marika 3:20-27)

¹⁴ Yesu bi jina bobo wa kori yege ná wa ni. Jina wu na foro xɔ, a wee ná wu já na yu. A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu. ¹⁵ Ga, a pii di jo pu ni na: «Jinaa juɔɔfɔɔ Belizebuli fanha ni w'a jinaa pu kori.» ¹⁶ Piitiilee be funɔɔ bye p'i wu taanna wii. A pee di jaha sheshere kakanhana la j̄eeri wu mu na yiri fugba we ni.

¹⁷ Ga, a Yesu di pu fungɔɔɔ ce na jo: «Saana beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyeeɛgi. Puga beeri, ki sipyii bu yiri puyɛ kaa na, kee na gyeeɛgi. ¹⁸ Shitaanni be bu yiri wuyɛ kaa na, wu saana ti na bye dii kyeeɛgi baa wε? Bani yee ya jo na Belizebuli gbɔɔɔ ni ne jinaa kori na yege sipyii ni. ¹⁹ Ne bi jinaa kori na yege sipyii ni Belizebuli gbɔɔɔ ni, yee wo nagoo p'i wa pu kori jɔɔ gbɔɔɔ ni wε? Peeye pyaa na ba kiiri kɔn yee na. ²⁰ Ga ne bu da ne na jinaa pu kori Kile wo sefere ti baraga ni, lee w'a li shee na Kile saana t'a nɔ yee na.

²¹ «Fanharhehe fɔɔ wemu j̄e ni kashen yaj̄muyo nijeye ni ge, wee ba wu puga kaseɛge pyi; sipya wa shishiin da já wee keɛ yaj̄muyo lo wε. ²² Ga ná wemu fanha k'a j̄ehe wu wogo na ge, wee ba ba se ta wu na, wu bi daa yagboyo yemu na ge, wu na yee beeri shɔ wu na, na wu keɛ yaj̄muyo yi beeri xuu, na yi taa taa wu kaafɛe na. ²³ Wemu j̄e ne j̄ii wε, wee j̄e ne pen. Wemu ya ne teri na yaɔɔ pyi wε, wee j̄e kakabye.»

Jina na kuri jé sipya ni

(Macao 12:43-45)

²⁴ «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, teye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na tarɔɔɔ shaa. Wu bye wu ya kee ta wε, w'a jo wuyɛ funɔɔ ni na: «Na puga kemu ni ne foro ge, n'a da guri da se kee ni.» ²⁵ W'a guri kari, na she kee puga ki ta p'a ki pɔ fefee, na ki keme xuuni. ²⁶ Wee tuun wu ni w'a gari, na she ba ni jinaa

gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyɛ pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba jé kee puga ki ni, na diin wà. Lee funɔɔ ni wee sipya we wo taxɔɔ na ba golo na toro taashiine li be tãan.»

Jɔɔ ye pu j̄e duba nagoo pu wε?

²⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a cee wa di mujuugbɔɔ wá, na wu yaha sipyiire ti niɛe ni na: «Cee we w'a yere mu yacere na, na jire kan mu mu ge, wee j̄e duba pya.»

²⁸ A Yesu di jo: «Uun, ga piimu p'a Kile jomɔ pu nuri na pu koro jaari ge, pee pu j̄e duba nagoo puyɛ pyaal!»

Sipyiire t'a jaha sheshere kakanhana shaa

(Macao 12:38-42)

²⁹ Na sipyiire ti yaha t'a Yesu maha fo na wu cɔnri, a wu jomɔ kɔn na: «Nijaa sipyii p'a kolo. P'a jaha sheshere kakanhana la shaa, ga la shishiin da zhee pu na wε, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.

³⁰ Zhonasi ya pye jaha sheshere na she Ninive sheen na shegana lemu na ge, mu Sipya Ja be na ba bye jaha sheshere na she nijaa sipyii na. ³¹ Kiiri wu cagɔɔɔ, Seba fiige ki Saanzhɔ* wu na ba yiri wu nijaa sipyii pu jaagi. Bani wee ya pa na yiri niɛe ki tehene na, kɔnhɔ wu ba saannaa Solomani wo fungɔɔɔ fere jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pele Solomani na ge!

³² Kiiri wu cagɔɔɔ, Ninive sheen na ba yiri na nijaa sipyii jaagi, bani Ninive sheen ya yere pu jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yere li funɔɔ ni. Wa di wa naha wemu w'a pele Zhonasi na ge!

Sipya j̄ii ki j̄e wu ceepuuro sokinna

(Macao 5:15; 6:22-23)

³³ «Wa shishiin ya sokinna leni wu wu j̄mɔhɔ, kelee wu yaaga shigile wu juɔɔ ni wε. Ga yaaga juɔɔ ni wu da wu taha, kɔnhɔ puga ki jevee da wu kpɛenge jaa. ³⁴ Sipya j̄ii ki j̄e wu ceepuuro sokinna. Ma j̄ii ki bu j̄ɔ, ma ceepuuro ti beeri ti wa kpɛenge ni, ga ma j̄ii ki bu bye ki ya j̄ɔ wε, ma ceepuuro ti beeri ti wa piige ni. ³⁵ Ta maye kaseri, kɔnhɔ ma funɔɔ kpɛenge ki ganha bye nibiige wε. ³⁶ Lee na, ma ceepuuro ti beeri bu bye kpɛenge ni, piige bu bye k'i j̄e ti xuu wa shishiin ni wε, ti beeri na kpɛenge

*

yeege, ma na jo ba sokinna ya kpeenge yeege yeegegana lemu na we.»

Yesu ya pu kaala ni Yawutuu nahagbaa fee pu kaa ni

(*Macoo 23:1-36; Marika 12:38-40*)

³⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a Farizhen|Farizheen wa di wu jɛeri na wu she cana yalige li wee puga. A Yesu di jé puga ki ni, na diin na li. ³⁸ Ba wee ya Yesu ja wu na li wu keye jebaa we, a lee di wu fo. ³⁹ Ga, a Kafɔɔ di wu pye: «Yee Farizheen kunni wa ceegbuugoo ni golye kaduyo jii na fiinni, na ta yee funyo d'a ni nagaara keree ni kuumɔ tuugo beeri na. ⁴⁰ Fungonyo baa fee! Kile wemu w'a yanmuyo yi kaduyo yaa ge, ta wee be w'a yi funyo yi be yaa we?

⁴¹ Ga yi golye yi funyo yasaaya yi kan la baa fee mu, lee na yi beeri na bye fefee yi mu.

⁴² «Bɔngɔ ki wa yee wogo Farizheen, bani yee wa nanayi, ni shiga yanmuyo ni loyo yanmuyo yi saya beeri jagi wo. Ga y'i da gbara yi taan ni Kile ni, y'i da tiime keree pyi we. Yee bi yaa na kii kagbɔhɔɔ kii pyi, na te nibiire te fara kee na.

⁴³ «Bɔngɔ ki wa yee wogo Farizheen, bani yee wo jidaan wu je Kile-peeje piyeye yi wo nahagbaa tatiinye, ni sipyii p'a yi shaari pinnerɛ kpeenye na. ⁴⁴ Bɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee ya foro faya feni yemu y'a nmɔho ge. Sipyii wa jaari yi na na ta pu ya yi ce we.»

⁴⁵ A saliya karamɔgo wa di wu pye: «Karamɔgo, ba mu wa pe jomɔ pe yu we, wee be mu wa fanri.» ⁴⁶ A Yesu di wu jo sho na: «Bɔngɔ ki wa yee saliya karamɔgolɔɔ pu be wogo, bani tuguro temu lomɔ p'a pen ge, tee yee wa deri sipyii juyo ni, y'i da zɔɔ yi pu tege ni yi kabee be ni we.

⁴⁷ «Bɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee wa Kile tudunmɔɔ pu faya yi yari na jogi, na ta yee sefelee d'a pu gbo. ⁴⁸ Lee wa li shee na yee wa sɔɔ yi sefelee pu kapyegee ki na, bani pee p'a Kile tudunmɔɔ pu gbo, a yee kunni di pu faya yaa. ⁴⁹ Lee wuu na Kile ya jo wu fungɔngɔ fɛere ti ni na: «Ne na ba Kile tudunmɔɔ ni tudunmɔɔ tun pu mu. Pu na ba pii gbo, na daha pii feni na gana.» ⁵⁰ Lee na ba bye, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ piimu wo shishan p'a wo fo kɔnjɔ ki jo konuun wu ni ge, pee beeri foo di ba yege nijnaa sipyii na.

⁵¹ Na jo kɔn Abeli wo shishan pu na, fo na pu na Zakari wo shishan pu na, wee wemu

p'a gbo saraya yi tawologo ke, ni Kile-peeje pugbɔho ki te wu ni ge. Uun, n'a da yi jo yi mu, pee shishan pu beeri foo na ba yege nijnaa sipyii na.

⁵² «Bɔngɔ ki wa yee wogo saliya karamɔgolɔɔ, bani yee ya Kile saanra ti ceeme pu kenikaan li wolo, yiye pyaa ya jé we. Piimu p'a giin p'i jé ti ni ge, a yee di pee be naha kɔn.»

⁵³ Ba Yesu ya yiri wee xuu wu ni we, a saliya karamɔgolɔɔ ni Farizheen p'i jo kɔn, na wu kana, na wu jo yegee yeegegana beeri na. ⁵⁴ Pu bi wu kaseri, kɔnhɔ p'i wu tɔɔgo talemɛ ta ni wuye pyaa jo kafila ni.

12

Yesu ya kaseege da jo shuun shuun juuro keree na

(*Macoo 10:26-27*)

¹ Wee tuun wu ni sipyiire ti bi tiye pinne, pu bi sii jehɛ fo na doro. A p'i jonri, fo na duri puyɛ tɔɔgo na. A Yesu di fɛnhɛ jomɔ jo kɔn ni wu wo kalaapiire ti ni na: «Y'a yiye kaseri Farizheen wo buuri shizhenhere ti na! Tee je pu shuun shuun juuro te. ² Yaaga ka shishiin ni nmɔhɔngɔ wa kemu da ba foro kpeenge na we. Kanmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba je we. ³ Lee wuu na y'a yemu beeri jo nibiige ni ge, yee na ba logo kpeenge na. Y'a yemu beeri jo sipyii mu kalɔhɔɔ ni maaya ni ge, pu na ba yee caaga kataya na.»

Wemu na p'a yaa na fyagi ge

(*Macoo 10:28-31*)

⁴ «Na najiinee, n'a da yi jo yi mu, piimu na já sipya gbo, na ta p'i da já latii pye lee kadugo na-ɛ ge, yi ganha ba fyagi pee na we. ⁵ Lemu na y'a yaa na fyagi ge, n'a da lee she yi na. Se wa Kile wemu ni na sipya munaa wolo, na xho na li wá Jahaneme ni ge, y'a fyagi wee na. Uun, n'a da yi jo yi mu, y'a fyagi wee na. ⁶ Ta cɔnrilɔɔ kaguro be p'a bereɛ wari pyaa shuun we? Lee be na, ali wee wa nigin be, Kile fungo ya wuu wu na we. ⁷ Yee kunni Kile ya ali yee juzhiire teye pyaa beeri jo ce. Yi ganha ba fyagi we; y'a ye cɔnrilɔɔ nijnehemeɛ na!

Na sɔɔ Yesu na, kelee na she wu ni

(*Macoo 10:32-33; 12:32; 10:19-20*)

⁸ «N'a da yi jo yi mu, sipya sipya w'a yere li na sipyii naha taan na ne wo wee je ge, Sipya Ja wu be na ba yere li na Kile wo melekee pu naha taan na weefɔɔ je wee wo.

⁹ Ga wemu bu foro ne kaa taan sipyii naha taan, Sipya Ja wu be na ba foro weefoo kaa taan Kile wo melekke pu naha taan. ¹⁰ Sipyaa sipya w'a joguuma jo wa Sipya Ja na ge, lee na yafa wufoo mu. Ga wemu bu Fefere Munaa li mege kyeege, weefoo da lee wo yafa ta we.

¹¹ «Sipyii ba se na kiiri koon yi na Kile-peehe piyeye yi ni, ni kiirikoon, ni fanhafee naha taan, yi joshoo ni yi nijoyo ganha ba da bye yi mu funzhaga we. ¹² Bani jomoo pemu y'a yaa na jo ge, Fefere Munaa na ba yi kalaa pu ni taapile ni.»

Talene lemu l'a jo naafuu foo fungongo baa foo keree na ge

¹³ A na wa di diin sipyiire ti te ni na Yesu pye: «Karamoo, yi jo na ceborona wu mu na wu wu cen wu loolo wu na!» ¹⁴ Ga, a Yesu di wu joo sho na: «Na nani, joo w'a ne tehe na pye yee kiiri koonoo, kelee yi cen looloo we?» ¹⁵ Lee kadugo na a wu yi jo pu beeri mu na: «Y'a yiye kaseri jeeboo keree na, bani sipya naafuu jeehe jeehe jeehegana beeri na, wu jiiifere ya fooro wee ni we.»

¹⁶ Wee tuun wu ni a wu le talene le jo pu mu na: «Faa ya taan na naafuu foo wa na xuuni. ¹⁷ A wu wu funjo sha na: «Leke ne da bye we, bani na shinma wu beeri tayaha wa we?» ¹⁸ A wu jo: «Li wii, le n'a da bye. N'a da na kpongo ki ja di kiitigege yereje, di kee pele nizhiigee ki na, di ba na shinma ni na keje yajmuyo beeri pinne le kee funyo ni. ¹⁹ Lee kadugo na, di naye pye jo yajmuyo nijehaye y'a gbegele yaha ne mu yee nijehere naha na, n'a da naye joo di da li, di da gbuu, di da kalenge pyi.» ²⁰ Ga, a Kile di wu pye: «Mu nahanaha we! Nijaa piige ke ni mu munaa da zho mu na. Wee tuun wu ni, yajmuyo ye m'a pinne ge, yee ma bye joo woyoo we?»

²¹ Ayiwa, lee funjo ni a Yesu di jo: «Sipyaa sipya w'a naafuu pinne wuye nigin wuu na ge, na ta wu jee naafuu foo Kile kabaja na-ε ge, mume weefoo jee.»

Yi Kile pye yi tadaa

(Macoo 6:25-34)

²² Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyo shaa ni yi joshaga ni na naha y'a da li we. Yi ganha ba yi funyo shaa ni yi cere faya ni, na naha y'a da leni we. ²³ Bani sipya munaa ya ye yalige

na, wu ceepuuro be d'a ye cere faya na. ²⁴ Yi shazheeye kanraya ye wii. Yi wa yeme nuri we, y'i wa shinma koon we. Yajmuyo tayaha kelee koon wa yi mu we, lee be na, Kile di yi joo shaa. Ta yee ya ye shazheeye na na kanha we? ²⁵ Joo wu wa yee ni, wemu na ja ali jee be fara wuye pyaa shi wu na ni funzhaga ni we? ²⁶ Lee wuu na, yee bye yee da ja lee kapire le pye we, naha na yee di yi funyo shaa ni keree kisanjaa ni we?

²⁷ «Yi yaweye yi fyengana li wii, y'a fyenre nizaara temu pyi ge! Yi wa kapyenge pyi we, y'i wa faya shin we! Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu beeri ni, wu faja ka ya ke yawege ke ka fyenre nigin be xo saana ni we. ²⁸ Na ke ki wa sige ki ni nijaa, na ta na di da ba ke soroogo jiga na ge. Ni Kile ya kee noho toni lee togana li na, go wu na ba yee noho to xuuni na ye kee na de! Yee n'a daa w'a cere de! ²⁹ Yi na ba kemu li na kemu gba ge, yi ganha ba yi funyo shaa ni yee zha ni we! Yi ganha ba yiye kaala yee da na we! ³⁰ Kile cebaalaa p'a ye yajmuyo ye beeri shaa, ga yee To Kile w'a li ce na yee be mago wa yee na. ³¹ Yee kunni p'a Kile wo saanra|Kile saanra te shaa. Lee kadugo na Kile na ye yajmuyo ye kan yi mu, na la taha yi na.»

Fugba naafuu keree

(Macoo 6:19-21)

³² Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye sanha: «Yi ganha bu da vya we, yee piimu pu jee ba yatoo gbara jee-ε ge, bani l'a taan yee To Kile ni na wu saanra ti kan yee mu. ³³ Yi yi keje yajmuyo pere kan la baa fee mu. Yi wari tayahaya nilebaaya yaa yiye mu, y'i naafuu nixhobaama pinne fugba wu ni, naga wa wa we, fyenre da ja wu kyeege we. ³⁴ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, wa ma zo wu be funzhaga wa.»

Kapyebyii pii p'a kori jii na ge

³⁵ «Yi yiye po xuuni ni kirimehe ni labye wu feni, y'i yi sokinnaa pu jii yaha. ³⁶ Y'i bye ma na giin kapyebyii piimu p'a pu joofooo sigee ge, wu ba ma na yiri cekaanra tege ni tuun wemu ni, koono wu bu ba kuno li kuu, p'i kuno li mugi wu mu toooyoo na. ³⁷ Nurofooo wu ba kapyebyii piimu ta pu na wu naha wii, pee jee duba nagoo. Can na n'a da yi jo yi mu, wu na ba wuye po xuuni ni

kirige ni wu pee teŋe yalige ki juŋɔ ni, wu yalige ki taa taa pu na. ³⁸ Wu ba ba jɔjɔŋe kelee jimugujɔ na, na ba pu ta jɔni na, pee jɛ duba nagoo. ³⁹ Yi li cɛ na puga fɔɔ da ba li cɛ na we lɛri we na nagaa da ba ba nibiige ni, wu da ga gbara nagaa wu jɛ wu puga wɛ. ⁴⁰ Yi bɛ pu gbegele yaha, bani yee ya Sipya Ja wu soŋi tuun wemu ni wɛ, wee tuun weye pyaa ni wu da ba.»

N'a daa kapyebye ni kapyebye niguumo keree

(Macoo 24:45-51)

⁴¹ A Pyɛri di wu pye: «Kafɔɔ, wɛɛ yɛ wuu na m'a le talenɛ le yu laa, ta sipyi-ire ti bɛɛri wuu na?» ⁴² A Kafɔɔ di jo: «Kajahashɔɔnrimo jɔmɛɛ fɔɔ fungɔngɔ fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'i da ba wu teŋe wu kapye-byii pusamaa juŋɔ ni, na wu pye na w'a pu jɔlɔige keree jaha wo ki tuun ni ge, wee jɛ jɔgɔ wɛ? ⁴³ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee jɛ duba pya. ⁴⁴ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu teŋe wu keŋe jaŋmuyɔ yi bɛɛri juŋɔ ni. ⁴⁵ Ga wee kapyebye wu bu li yaha wuye funŋɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhe mɔ wu da ba wɛ. W'a jɔ kɔn na wu kapyebyerɔii namaa ni cɛɛ pu sani, na li, na gbuu, na wuye jɔni sinmɛ na. ⁴⁶ Ayiwa, caŋa kemu ni tuun wemu wu jɛ kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu soŋi-i ge, kee caŋa ke ni wee tuun we ni wu da ba. Wu na ba wee kapyebye we kɔri, na wu taa pinne ni Kile cɛbaalaa wuu ni.

⁴⁷ «Kapyebye we w'a wu juŋɔfɔɔ jɔidaan cɛ ge, wu bye wu ya gbegeɛ pye, na kapyenɛ pye na bɛ ni wu jɔidaan wu ni wɛ, wee wo kɔɔnɔ ti fanha na bele. ⁴⁸ Ga kapyebye wemu ya wu juŋɔfɔɔ jɔidaan cɛ wɛ, wu bu keree kii pye kiimu k'a wu kakɔɔn xɔ ge, wee wo kɔɔnɔ ti fanha na jɛɛ. Nijehɛŋɛɛ ya kan wemu mu ge, nijehɛŋɛɛ na ba zha wee mu. Nijehɛŋɛɛ kaa ya le sipya wemu keŋe ni ge, pu na ba wee yege sanha nijehɛŋɛɛ na.»

Waagi we wu da j'a bye Yesu wuu na ge (Macoo 10:34-36)

⁴⁹ «Na nɛ pa w'a jɔjɔŋe ki na. Nime da ba ki ta ki na jɔ na xɔ, lee bi da daan nɛ ni! ⁵⁰ Kanhama nigbɔ pa wa w'a, nɛ yaa na jɛ pee ni. Ga na funjɔnɔrɔgɔ wo w'a pee sigɛɛ. ⁵¹ Yee wa giin na jɔjɔŋe ni nɛ pa kɔŋɔ na ya? Ahayi dɛ, n'a da yi jo yi mu, fo waagi. ⁵² Fo

nime sipyii kaguro na ba bye puga nigin ni, pu na ba daa. Sipyii taanri na ba yiri sipyii shuun feni; shuun wu bɛ na ba yiri taanri wu feni. ⁵³ To na ba yiri wu ja feni, ja bɛ na ba yiri wu to feni. Nu na ba yiri wu poro fuceɛɛ feni, poro fuceɛɛ bɛ na ba yiri li nu feni. Yashɔ na ba yiri wu ja shɔ feni, ja shɔ bɛ na ba yiri wu yashɔ feni.»

Tɛɛɛɛ keree cɛgana (Macoo 16:2-3)

⁵⁴ A Yesu di yi jo sipyiiɛ ti mu sanha na: «Yee bu Kile wu ja w'a wɔ suumo lɔhɔ ki juŋɔ na camutomɔ yiri tuun wemu ni, taapile ni yee na jo na zanha ki da do, li shiin na bye mu. ⁵⁵ Kafɛɛɛ bu foro Kile-parama yiri, yee na jo na kafugo ki da ba bye, li shiin na bye mu. ⁵⁶ Shuun shuun jove! Yee wa fugba we ni jɔjɔŋe ke keree cɛ na shɔɔnri kiyɛ ni, jaha d'a li pye yee ya we tuun we keree cɛ na shɔɔnri-i wɛ?

Bɛ wo gbegeɛ keree (Macoo 5:25-26)

⁵⁷ «Naha k'a li pye yee ya ta kodiinɛ cɛ shɔɔnri yiye ni-i wɛ? ⁵⁸ Na ma ni ma kiiri kɔŋɔii wu yaha, yi na se kiiri wu takɔngɔ ki ni, la le y'i bɛ yi na ma ni wu ni na yi yaha koo li na, lee bɛ wɛ, wu na zhe ni ma ni kiiri kɔnɔɔ wu mu, wee na ma kan gedii pu mu p'a le kaso ni. ⁵⁹ N'a da yi jo ma mu, ma bu jɛ wee kaso wu ni, ma da ga foro w'a ni wari pile nigin bɛ foo ni wɛ.»

13

Na daburaje jo jurumu na, kelee na kyɛɛgi

¹ Wee tuun wu ni Pilate bi Galile sheɛn pii gbo na pu yaha saraga yatɔɔgbuu li na, na pee wo shishan ni saraga yatɔɔɔ yi shishan wuregi puyɛ ni. A sipyii pii di shee wee kafila wu jo Yesu mu. ² A Yesu di pu pye: «Yee w'a giin na pii Galile sheɛn pii wa jurumupyii na toro Galile sheɛn pusamaa bɛɛri taan, na lee wuu na p'a pu gbo le gbogana le na gɛ? ³ N'a da yi jo yi mu jo ahayi dɛ. Ga yee bye yee y'a daburaje jo yi jurumu wu na wɛ, yee bɛɛri na ba gyɛɛgi mu. ⁴ Silowe zangaso-tɔngɔ k'a to sipyii ke ni gbarataanri (18) wemu juŋɔ ni na gbo ge, yee wa giin na pee bye jurumupyii na toro Zheruzalemu sheɛn pusamaa tãan ya? ⁵ N'a da yi jo yi mu jo ahayi dɛ. Ga yee bye yee ya daburaje jo yi

jurumu wu na we, yee bæeri na ba gyeegi mu.»

Talene lemu l'a jo nitoodige nagoo pye-baaga ki shizhaa na ge

⁶Lee kadugo na a Yesu di le talene le jo na: «Nitoodige ka bi nōri ná wa ɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ tige tege ni. A wu ganha na se na nitoroŋo shaa ki na, ga wu da ga nitoroŋo ta ki na we. ⁷Wee tuun wu ni a wu yi jo wu kapyebye wu mu na: «Ne yee taanri wuu li wa le na pya shaa ke nitoodige ke na ne da wu ta we. Ki kon! Naha na k'i wa jirje ki na tawaga ni we?» ⁸Ga, a kapyebye wu wu jō shō na: «Na juŋofō, ki yaha k'i yee pye sanha. Di wege tugi daga ki maha di kaafugo le ki ni. ⁹La wa la ni ki na nagoo pye yee la, lee na bōrō. Ga ki bye k'i ya nagoo pye we, m'a ki kōn.»

Yesu ya cee wa cuuŋo cadeenge ka ni

¹⁰Cadeenge ka ni, Yesu bi sipyii kalaa Kile-ɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ puga ka ni. ¹¹Lee di cee wa be ta wā, jinaa yama bye wu ni fo yee ke ni gbarataanri (18). Pee bi wu kuri; wu bi já yiri tii we. ¹²Ba Yesu ya wu ja we, na wu yiri na wu pye: «Cee we, m'a shō ma yama pu na nijnaa.» ¹³A Yesu di wu keye taha wu na. Taapile ni, a wu yiri tii, na Kile pele.

¹⁴Ga, a Kile-ɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ puga ki juŋofō wu luu di yiri, bani Yesu ya yama fō wu cuuŋo cadeenge ni. A wu sipyii pu pye: «Cabyaa gbaara wu jē wā kapyenɛ ya yaa na byi kiimu funŋo ni ge. Y'a ma yee caya yi na, kōnhō y'i juuŋo. Yi ganha ba ma cadeenyɛ ni we.» ¹⁵A Kafō di wu pye: «Yee shuun shuun joveɛ piiri! Ta yee bæeri nigin nigin ya yi niye, kelee yi kafaya sanhana cadeenyɛ ni, na se na yi kaan yi na gbuu we?» ¹⁶We cee we wu jē Ibirayima wo pya wa ge, wu nibōgo di jē Shitaanni mu fo yee ke ni gbarataanri (18) ge, ta tee pōrō te ya yaa na sanha wu na cadeenge ni we?» ¹⁷Tuun wemu ni Yesu ya yee jo ge, a wu ɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ pu bæeri di zhiige, ga, a sipyii pu bæeri di fundanga ta wu kagbōhō ki bæeri bye wuu na.

Yesu ya talene la jo mutaridi pile shizhaa na

(*Macoo 13:31-32; Marika 4:30-32*)

¹⁸Ayiwa a Yesu di pu pye: «Kile saanra ti ni jaha k'a foro yiye feni we? Ni jaha ni n'a da ti taanna we?» ¹⁹T'a foro mutaridi pile feni. A ná wa di li lō nugi wu tege ni. A l'i

bele, na bye tigbōhō. A shazhɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ di ba ti shiire tagi ki geye na.»

Yesu ya talene la jo buuri shizhenhere shizhaa na

(*Macoo 13:33*)

²⁰Yesu ya jo sanha na: «Ni jaha ni n'a da Kile wo saanra|Kile saanra te taanna sanha we?» ²¹Ti jē ba buuri shizhenhere jē we. Cee wa ya tee le wu farani mye kiloo kelee shuun ni kaguro (25) ni na tōnhō, a wu bæeri di yiri.»

Kuŋojii nifenhefenhene keree

(*Macoo 7:13-14, 21-23*)

²²Yesu bi kugbōhō ni kupiire jaari. W'a bi gaanji Zheruzalemu ni, wu nigariwo bi sipyii kalaa. ²³A wa di wu pye: «Kafō, sipyii pii pu da ba shō ge, pee ya cère ya?» A Yesu di pu bæeri pye: ²⁴«Yi la le y'i jé kuŋō nifenhefenhene li ni. Bani n'a da yi jo yi mu, sipyijehemɛɛ na ba jegana shaa p'i jé, ga pu da já we. ²⁵Kaŋa ki fō wu ba yiri, na kuŋō li shōhō tuun wemu ni, na yee yaha kadaan li na, yee na ba jō kōn na yeree kuŋō li jō na, na li kuuni na yu: «Kafō, gbura ki mugu wū mul!» Wu na ba yee jō shō na: «Ne yee tayirige cɛ we.» ²⁶Wee tuun wu ni yi na ba jō kōn na wu pyi na: «Wèe ya li, na gba ma jii na, m'a wèe kalaa wèe kulogoo ki kakuutoroyo yi ni.» ²⁷Wee na ba yee jō shō na: «Ne yee tayirige cɛ we, yi toro laha na tãan, yee kakuubyii bæeri!» ²⁸Wee xuu wu ni yi ba Ibirayima, ni Ishaaga, ni Yakuba, ni Kile tudunmō pu bæeri ja Kile wo saanra|Kile saanra te ni tuun wemu ni, yi na da meheɛ suu wā, na ganhaa kuri. Bani p'a yee wā kɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ ki na. ²⁹Sipyii pii na ba na yiri Kile-nōhō, ni camutomō, ni Kile-parama kabaya shuun wu na, na diin na li Kile wo saanra ti ni. ³⁰Wee tuun wu ni, kadugo yiri wuu pii na ba bye jahagbaa wuu. Nahagbaa wuu pii na bye kadugo yiri wuu.»

Yesu ya jo Zheruzalemu keree na

(*Macoo 23:37-39*)

³¹Wee tuun wuyɛ pyaa ni a Farizhɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ p'i fulo Yesu na na wu pye: «Yiri laha naha, bani Herōdi funŋo wa wu ma gbo.» ³²A Yesu di pu jō shō na: «We naŋmahara fō we kanna sige poŋo ki, yi she yi jo wu mu na: «Nijnaa ni jiga n'a da jinaa kōri yeege sipyii ni, di yama fɛɛ cuuŋo. Caŋa taanri wogo ki

na ne na xhō lee ni.»³³ Ga li waha l'i waha ne yaa na pye koo li na, nijaa, ni jiga, ni jingabudoro, bani li ya ta saha Kile tudunmō wu gbo xuu watii ni ni Zheruzalemu ni be we!

³⁴ «Zheruzalemu, Zheruzalemu, mu wemu w'a Kile tudunmō pu xuli ge, piimu p'a dunnii ma mu ge, na kagereye taga na pee be waa na xhuli ge, ne funjō ya pye tēgege nijehereje ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinnee me wu kaparja nohō ni we. Ga yee di ya ta sōo lee na we.

³⁵ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wā nime fēfēfē, ki niwaga. N'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na ja nige we, fo yi ba she yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma me Kafōo mege na ge, wee je duba pya.»

14

Yesu ya tinme gban fōo wa cuujō cadeenge ni

¹ Cadeenge ka na, Yesu ya kari Farizheen pu wo sipyigbō wa puga, na li wā. Farizheen piimu pu bye wā ge, pee bi wu kaseri. ² Nā wa bye wā tinme gban na je wu na. ³ A Yesu di jomō pu lo, na saliya karamōgōlō ni Farizheen pu yege na: «Na saha ni saliya wu ni, l'a saha na yama fōo cuujō cadeenge ni laa, kelee li ya saha we?» ⁴ Ga, a p'i cari puyē na, wa ya jo we. Wee tuun wu ni, a Yesu di wee yama fōo we lo, na wu cuujō, na wu yaha kari.

⁵ Lee kadugo na a wu pu pye: «Yee wa ja, kelee wu niije na to keenje ni, ta yee da zhe wu wolo tōvuyo na we, ali ki pye cadeenge ki be we?» ⁶ Pee ya jā wu jō shō we.

Tatiinceje naha bulogana

⁷ Sipyii piimu p'a yiri yalige na ge, Yesu ya talene jo pu mu, bani w'a li seeri na pu ma nahagbaa tatiinye yi naha buloo. A wu pu pye: ⁸ «Wa bu ma yiri cekaanra yaligee na, ma ganha da zhe diin nahagbaa tateenge ni we. Ma ya li ce ni wemu tayerege k'a pele ma wogo na ge, ni wee be ya yiri we. ⁹ Wemu w'a yi beshuun yiri ge, wee ba ma pye ma tateenge ki kan we nā we mu, wee tuun wu ni ma shiige wo na zhe diin kadugo yiri tateenge ka ni. ¹⁰ Ga ba ma yiri we, she diin kadugo yiri tateenge ni, kōnhō ma yirivōo wu ba ba, wu ma pye: «Na najii, she diin nahagbaa tateenge ki ni.» Wee tuun wu ni ma na pēenje ta ma lijii pu jii na. ¹¹ Bani

sipyaa sipya w'a wuyē durogo ge, wee na ba dirige. Sipyaa sipya w'a wuyē tirige ge, wee na ba durogo.»

¹² Wemu w'a Yesu yiri yalige ki na ge, a wu wee be pye: «Ma bu yalijehereje pye caja ni kelee piige ni, ma ganha da ma najiinee yiri, kelee ma nu sii, kelee ma ceboooloo, kelee ma tiinjii naafuu fēe we. Pee be na ba jā ma yiri yalige na ma wo yire li footōno.

¹³ Ga ma bu yaliye pye, m'a la baa fēe, ni taafēe, ni faannaa, ni fyennmee yiri. ¹⁴ Ma na duba ta, bani pee wa da jā ma yiri li footōno na we. Ma na ba lee footōno ta sipyitiimee pu nixhuyo yi capenje.»

Cekaanra ligbōhō ki wo talene le (Macao 22:1-10)

¹⁵ Ba yalilime wa ya pee jomō pu logo we, na jo: «Wemu wu da ba li Kile wo saanra| Kile saanra te ni ge, wee je duba pya.» ¹⁶ A Yesu di wu pye: «Nā wa bi yaliye pye piige yalige, na sipyijehemee yiri. ¹⁷ Ba yaliye yi liduun ya nō we, p'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebye wu tun na wu pee pye: «Yi pa, bani yanmuyo yi beeri ya keme xō.» ¹⁸ Ga, a pu beeri nigin nigin di ganha na fenri na foro yire li tāan, na yu na wu kafari pee mu. A nizhiime wu wu pye: «Tēge ka ne shō, ne yaa na she kee wii. N'a ma jeeri, le yafa na mu.» ¹⁹ A wa be di wu pye: «Nupehee ke ne shō, n'a da zhe kee taanna. N'a ma jeeri, le yafa na mu.» ²⁰ A wa be di wu pye: «Nime ne cee leje, lee l'a li pye, ne da jā zhe we.» ²¹ A kapyebye wu guri she jujōfōo wu yiri, na kii keree kii beeri paari wu mu. A kaaja ki fōo wu luu di yiri, a wu wu kapyebye wu pye: «Fyaala she kulo li pinnere kpeenyē, ni kakuutoroyo yi ni, m'a la baa fēe, ni taafēe, ni fyennmee, ni faannaa yiri pa naha.»

²² «Ba w'a she pee yiri na pa we, na ba wu jujōfōo wu pye: «Na jujōfōo, m'a tuduro temu kan ge, n'a ti pye, ga lee be na puga ki sanha ji we.» ²³ A jujōfōo wu kapyebye wu pye: «She kodoroyo yi ni, ni kobiire te, m'a sipyii pu karamu p'i ba, kōnhō na puga k'i ji. ²⁴ Bani sipyii pii ne fenhe yiri a p'i li she ge, n'a da yi jo yi mu, ne wo yalige ka je wee wa shishiin jō ni we.»

Kaa lemu li wa fanha Yesu kalaapiire ti na ge

(Macao 10:37-38)

²⁵ Shenjehemee bi taha Yesu feni. A wu njmahana jeri pu shizhaa na na pu pye: ²⁶«Wa bu daha ne feni, ne kaa bye l'i ya dan weefoo ni na toro wu to, ni wu nu, ni wu sho, ni wu nagoo, ni wu ceboronamaa, ni wu ceboroshaa, ni wuye pyaa be taan we, wee da ja bye ne kalaapire we. ²⁷Wemu ya wu korikoritige lo, na daha ne feni we, wee da ja bye ne kalaapire we.

²⁸«Wa ba giin wu zangaso-taango yereje yee ni, ta wu da venhe diin na ki yereje yereje pereme pu toro, yaaga bu da na je wu keje ni, di ki yereje xho we? ²⁹Wu ma fyagi wu bu ki noho shan, wu bi da ja ki sanya xo, ni ki navee ya pa jo kon na zeheni wu na we, ³⁰na wu la wo, na yu: «Wee na we ya puga ki yereje jo kon, ga wu ya ja ki xo we.» ³¹Kelee saan wa ba giin wu kashen kon saan wa na, ta wu da venhe diin na wu funjo sha, wu ni namaa kabofongo ke (10.000) bu da na da ja saan wa ni namaa kabofongo kelee shuun (20.000) jujo ciri we? ³²Wu bye wu da ja we, na wee saan wu yaha tataango ni, w'a tudunmo yaha kari wu she taanjege sha. ³³Lee pyegana li na, wemu ya kahari wu keje yanmuyo beeri ni we, wee da ja bye ne kalaapire wu.

Tipoomo je suumo pemu ni we (Macao 5:13; Marika 9:50)

³⁴«Suumo ya jo, ga pu tipoomo bu foro pu ni, naha na pu taan sanha we? ³⁵Pu da yafin be jo nige na we, pu da ja bye kaafugo nige na we, sipyii na pu wa kadaan na. Wemu na logo ge, wu logo de!»

15

Yesu ya talene la jo dubyapeenge shizhaa na (Macao 18:12-14)

¹Fanhafee wari shovoo ni jurumupyii pii be ya fulo Yesu na, na wu jomo logo. ²Lee na a Farizheen ni saliya karamogolo p'i ganha na kalhoru yu na: «We na we ya jurumupyii cona na jo, w'a li ni pu ni shiizhan.»

³A Yesu di le talene le jo pu mu na: ⁴«Jogo wu wa yee ni, dubyaa xhuu nigin (100) bu bye wu mu, a nigin di biin, ta wu da kelee gbarasheere ni gbarasheere (99) wu samaa yaha wa sige ki ni, wu she nibeenge ki sha fo wu ki ja we? ⁵Ba w'a she wu ja we, wu fundanga wo na wu le wu katigoo ni.

⁶Ba w'a no puga we, w'a wu najiinee ni wu tiinjii yiri, na pu pye: «Wu fundanga ta shiizhan, bani ne na dubyapeenge ki ja.»

⁷A Yesu di jo: «Lee na n'a da yi jo yi mu, jurumupye nigin be bu yere wu jurumu na, fundanga na bye wee wuu na fugga we ni na toro sipyitiimee kelee gbarasheere ni gbarasheere (99) taan, piimu mago je nige jurumu yafa na we.»

Talene lemu l'a jo warifyen nibeenge shizhaa na ge

⁸A Yesu di jo sanha na: «Kelee cee weke wu da bye ni warifyen tuuyo ke ni, nigin bu biin yi ni, ta wu da sokinna le wu puga ki po wu ki sha xuuni fo wu ki ja we? ⁹Wu bu ki ja tuun wemu ni, w'a wu pushajinee ni wu tiinjii cee yiri na pu pye: «Wu fundanga ta shiizhan, bani ne warifyen tuujo ke ki bi piin ge, ne ki ja.» ¹⁰Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu, fundanga ki wa kii melekee pu mu jurumupye nigin na yere wu jurumu na.»

Talene lemu l'a jo ja nibeenge shizhaa na ge

¹¹A Yesu di jo be sanha na: «Jalaa shuun bye na wa mu. ¹²A kurogo ja wu tofoo wu pye: «Na to, lemu na ba no na na cen wu ni ge, lee kan na mu nime!» Ba w'a yee jo we, a tofoo wu soo na naafuu wu taa pu shuun wu na. ¹³Cabyaa kii nidorogo na, a kurogo ja wu wu taa wari wu beeri wa wuye na. Na gari taliige fiige ka ni, na she wuye yaha wa fungongo baa sipya. Na wari wu beeri kyeegi jujo baa keree ni. ¹⁴Ba wari wu beeri ya xo we, a xuugboko di je kee fiige ki ni. A kanhama di no wu na. ¹⁵A wu she je baari ni kee fiige ki sipya wa mu, a wee di wu yaha kari wu kereye ni shaanahana na. ¹⁶A xuugo di sho wu ni xuuni. Yaliye yemu pu bi gaan shaalaa pu mu ge, a wu funjo di bye wu li yee ni, ga wa shishiin ya ya kan wu mu we.

¹⁷«Ba w'a wu funjo sha we, na jo: «Kapyebyii nijehemee pu wa ne to puga. Pu ma li, na yalige ki sanya yaha, ne kunni di zhaa di xhuu naha xuugo keje ni. ¹⁸N'a da guri zhe na to wu puga ki ni, di she wu pye: Na to, n'a nahana Kile mu, na nahana mu be mu. ¹⁹Ne yaa na yiri nige mu ja sanha we. Na co ba ma kapyebe wa je we.» ²⁰A wu yiri kari puga.

«Na wu yaha taliige ni, a wu to wu wu nibawo ja, a wu njjaara di je wu ni. A wu baa kari na she jafoo wu shaari ni taanjege

ni, na wu keye migile wu katige ni. ²¹ A ja wu to wu pye: «Na to, ne nahana Kile mu, na nahana mu be mu, ne yaa na yiri mu ja nige we.» ²² Ga, a wu to wu yi jo kapyebyii pu mu na: «Yi fyaala pa ni fadeye yi beeri nizaarja ki ni yi pa le wu na, y'i kabele ne le wu kabee na, y'i tanhaya le wu na. ²³ Y'i ba ni nupepinje sinme wogo ni yi pa gbo. Wù li wù funjo taan, ²⁴ bani ne pya we w'a ja ge, wu bi xu, w'a kuri pye jiiifere ni. Wu bi piin, w'a ja.» A p'i kalene jo co.

²⁵ «Lee bi wu jashiime wu ta wee na je tege ki ni, ba wee ya teenje puga na we, a wu yatinye yi tunmò ni xonhòrò ti tunmò pu logo. ²⁶ A wu kapyebye wa yiri na wu yege lee kalene li juro na. ²⁷ A wee di wu jo shò na: «Mu cuun wu w'a pa, a ma to wu nupepinje sinme wogo gbo wu mu, bani wu ja w'a pa jé sicuumò na.» ²⁸ A jashiime wu luu di yiri, wu ya ta sò na jé puga we. Ba wu to w'a yee logo we, na foro kari wu feni, na she wu jeeeri na wu jo wuye na wu jé. ²⁹ Ga, a wu tofò wu pye: «Wii me de! Ne yee ya jehè na kapyenje pyi mu mu. Ne ta mu jomee yaha tuun wa yafiin ni we. Lee be na, ali mu ya ta sikapire nigin be kan ja ne mu, konhò ne ni na najiine di fundanga pinne pye shiizhan we. ³⁰ Ga we wu wa mu ja wu ge, w'a mu naafuu wu beeri kyeege dódoshaa ni. Ba w'a pa we, a mu nupepinje sinme wogo gbo wu mu!»

³¹ «A wu to wu wu jo shò na: «Na ja, tuun beeri ni mu wa ne taan naha, ne yarjmujo yi beeri wa mu woyi. ³² Ga wèe ya yaa na funjo taan, na kalene pye, bani ma cuun we wu wa we ge, wu nixhugo ki bye, ga w'a jiiifere ta nime. W'a bi piin, ga w'a ja.»»

16

Naafuu fò wa ni wu wari kajahashònrìmo

¹ A Yesu di yi jo sanha wu kalaapiire ti mu na: «Ná naafuu fò wa bye wà, kajahashònrìmo wa di je wu mu, a sipyii di wee tògò le na w'a wu jurofò wu kabyaa ki kyeege. ² A jurofò wu wu yiri na wu pye: «Leke ne di nuri mu shizhaa na we? Wù keree ki jaha wolo, bani mu wa da já bye nige ne kajahashònrìmo we.»

³ «Wee tuun wu ni a wee kajahashònrìmo wu yi jo wuye funjo ni na: «Leke ne da ba byi we? Na jurofò w'a na leri wu kabyaa

ki juro ni. Faa fanha wa na ni we; jerege shiige di je na na. ⁴ Uun! Le n'a da bye ge, n'a lee ce, konhò di ba laha kabyaa ki juro ni, pii di na círi leje pu kaban.» ⁵ Wee tuun wu ni pii p'a fòhò lò wu jurofò wu mu ge, a wu ganha na pee yiri nigin nigin. A wu nizhiime wu pye: «Ne jurofò wu juu wu wa mu na we?» ⁶ A wee di wu jo shò na: «Sinme barigoo kelee shuun (20).» A wu wu pye: «Ma seme wu lò, m'a diin tòvuyo na m'a sinme barigoo ke ka.» ⁷ Lee kadugo na a wu wa be pye: «Mu do, juu di wa mu na we?» A wee di wu jo shò na: «Shinma bòrilò xhuu nigin (100).» A wu wee pye: «Ma seme wu lò m'a shinma bòrilò kelee gbarataanri (80) ka.» ⁸ A jurofò wu wee kajahashònrìmo tifiire baa fò we sò wu shizhiinne pu na, bani ke koro ke sipyii wa keree pyi ni shizhiinne ni puye te ni, na toro kpeenge nagoo taan.»

Naafuu ni Kile da já binne bye yee jurofèe we

⁹ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee bu ke koro ke wo naafuu wu lò na taga sipyii tege, na narjege sha ni wee ni. Yee wo cana jii li ga ba xhò cana kemu ke koro puga ke ni, lee na ba bye kajujo na baraji kan yi mu Kile yiri Alijine ni. ¹⁰ We wu je n'a daa sipya kafenhèfenhenje ne ge, wee wu je n'a daa sipya kagbòhò be ni. We wu je tifiire baa fò kafenhèfenhenje ne ge, wee wu je tifiire baa fò kagbòhò be ni. ¹¹ Lee wuu na, ke koro ke wo naafuu we w'a sipyii faanna ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee keree ni we, ta naafuu can can wu kaa na ba le yee keje ni? ¹² Naafuu we wu je watii wo ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee wo keree ni we, ta yeeye pyaa wo wu na ba gan yee mu?»

¹³ Kapyebye wa shishiin da já da kapyenje pyi jurofèe shuun mu we. Bani wa na ben wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu nòrò wa na, wu laraga kon we wu na. Yee da já da kapyenje pyi Kile mu, yi da ki pyi naafuu be mu we.»

Yesu wo yere li kafila wa (Macao 11:12-13; 5:31-32; Marika 10:11-12)

¹⁴ Farizheen pii pu je wari na dan pu ni ge, ba pee ya yee beeri logo we, na ganha na wu la wo. ¹⁵ A wu pu pye: «Pii p'a puye pyi sipyitiimee sipyii nii na ge, pee pu je yere. Ga Kile ya yee zòlò pu ce, bani yaaga kemu

sipyiyawyii ya beɛ ge, kee ki jɛ makɔɔjɔ yaaga Kile naha t̃aan.

¹⁶ «Musa wo saliya we ni Kile tudunm̃ɔ Kitabuu pu bye w̃a, fo na she nɔ Yohana Batizelipye wo tuun wu na. Na lɔ fo wee tuun wu na Kile saanra ti wo Jozaama p'a yu, a sipyii beeri di yatenyɛ waha p'i j̃e ti ni. ¹⁷Fugba we ni niɛ ke torom̃ɔ na ba daan fo xuuni na toro Kile wo saliya wu kamapile fuduunɔ nigin be wo do na.

¹⁸ «Sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ na watii leɛ ge, d̃ad̃ɔɔɔ m'a pye. Wemu bu ná wa wo ceforom̃ɔ leɛ, d̃ad̃ɔɔɔ w'a pye.»

Ná naafuu f̃ɔ ni Lazari keree

¹⁹ «Ná naafuu f̃ɔ wa bye w̃a na saannaa f̃aya leni, na fanhafɛɛ yaliye li jiga beeri. ²⁰ Ná la baa f̃ɔ wa be di bye w̃a, wee mege jɛ na Lazari. Wu ceeseɛge ki beeri ki bye nɔkuuyo. Pu bi she wee sinniɛ wee naafuu f̃ɔ wu kaaja ki kuj̃ɔɔ j̃ɔ na, ²¹ Yalijnahara te ti bi wo na dun naafuu f̃ɔ wu tabali wu nɔhɔ ni ge, wu funj̃ɔ bye wu da tee li. Na wu yaha wu ya tee be ta li we, a porj̃ɔ be di nɔhɔ na ma na wu nɔɔyɔ yi laala sanha.

²² «Caɔa ka, a wee la baa f̃ɔ wu ba xhu, a melekeɛ di wu munaa lɔ na she yaha tatiinceɛ ka ni Ibirayima kanige ce. A naafuu f̃ɔ wu be di ba xhu, a p'i wu le. ²³ Na wu niganhaɔa yaha xuu kulo li ni, a wu wu naha yirige, na Ibirayima ja taliige ni, na Lazari be ja wu kanige ce. ²⁴ Wee tuun wu ni, a wu xhuulo na jo: «Na to Ibirayima, j̃unj̃ɔ jaari na na! Lazari yaha wu she wu kabee le munaa le fyenmi lɔhɔ ni, wu ba na j̃iile le niɛ, bani na niganhaɔa ki wa xuuni ke na ke ni.» ²⁵ A Ibirayima di wu j̃ɔ shɔ na: «Na ja, ma funj̃ɔ kɔn li na na mu ya ma kasaanja ki beeri ta na mu yaha koɔɔ na, a Lazari di kakuuɔɔ ta lee tagana le na. Nime wee naha wa niɛ, ga mu kunni naha d'a w̃eri. ²⁶ Na fara lee na, wecogorj̃ɔ naganja ki j̃e w̃e ni yee t̃e ni, kɔnhɔ piimu ba giin p'i foro naha p'a se yee ỹiri, pu ganha bu já we. Piimu ba giin p'i ỹiri yee be ỹiri p'a ma naha, pu be ganha bu já we.»

²⁷ «Wee tuun wu ni a naafuu f̃ɔ wu jo: «Na to, na ma j̃eeri, Lazari yaha she na to puga ki ni. ²⁸ Bani ñe ceboronamaa kaguro wu wa w̃a. Wu she pu s̃onmi, kɔnhɔ pu ganha da ba we kanhama xuu we ni we.» ²⁹ A Ibirayima di wu j̃ɔ shɔ na: «Musa ni Kile tudunm̃ɔ

kafila wu wa pu keɛ ni, pu wee logo.» ³⁰ Ga, a wu jo: «Ahayi, na to Ibirayima, lee ye wa da yaa we de! Ga fo gbo nigin be na j̃e na she pu ỹiri w̃a; lee bu bye, pu na daburaje jo pu jurumu wu na.» ³¹ A Ibirayima di wu pye: «Pu bye p'i ya Musa ni Kile tudunm̃ɔ pu wo kafila wu logo we, ali gbo wa j̃eɛ j̃e foro pusamaa t̃e ni, pu da ga d̃a we.»»

17

Nugyɛegi keree ni jurumu yafa (Maccoo 18:6-7, 21-22; Marika 9:42)

¹ A Yesu di yi jo wu kalaapiire ti mu na: «Nugyɛegi keree da ga já bye pyebaa we. Ga sipya wemu wu da kee pye ge, b̃ɔngɔ ki wa weef̃ɔ wogo. ² Wemu wu j̃e nɔh̃ɔceɛ n'a daa koo ni ge, sipyaa sipya w'a wee wa j̃unj̃ɔ kyɛegi ge, na faatabaaga pɔ wu katige ni, na wu w̃a suumo lɔhɔ ni, lee ya p̃ɔɔ wu mu li bye na. ³ Y'a yiyɛ kas̃eri kee keree kii na. Ma ceboro bu jurumu pye, jo ni wu ni. Wu bu daburaje jo, m'a lee yafa wu mu. ⁴ Wu bu w̃ɔɔ ma ni t̃ɔɔnii gbarashuun caɔa j̃ii ni, wu bu guri she ma mu t̃ɔɔnii gbarashuun na ma pye kafari, m'a kee beeri yafa wu mu.»

N'a daa wu keree

⁵ Caɔa ka, tudunm̃ɔ p'a pa Kaf̃ɔɔ pye: «La fara w̃u n'a daa wu na.» ⁶ A Kaf̃ɔɔ di jo: «Yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere be xɔ p̃eɛɛ ni, yee bi da yi jo ke tigb̃ɔhɔ ke mu na ki k̃ɔngi k'i she ñori suumo lɔhɔ ni, k'a yee j̃ɔm̃eɛ co.

Kapyebye tayerege j̃e kemu ge

⁷ «Kapyebye bu bye yee wa mu, wu bi faa pyi kelee na yat̃ɔɔyɔ naha, wu bu ỹiri sige ni na pa tuun wemu ni, wu ma wee kapyebye wu pye wu pa diin yalige j̃unj̃ɔ ni ya? ⁸ Ta wu da wee kapyebye wu pye wu yalige sh̃ɔhɔ, wu bu xhɔ wu wu faleye ỹi faa, wu f̃enhe she ki yereɛ wuf̃ɔ ye pyaa t̃aan, wuf̃ɔ di li fo wu din, wu gba be we? Lee kadugo na kapyebye wu be di na li we? Ta wuf̃ɔ j̃e ma li pye mu we? ⁹ Kapyebye we w'a wu nijogoo ki pye ge, baaga kakaan j̃unj̃ɔ j̃e wee mu we. ¹⁰ Lee na yee be, ye y'a jo yee mu ge, yee bu yee beeri pye, y'a yaa yi jo na go kapyebyii yee ya sii, na yi nibyii y'a pye. Yi kayahana j̃unj̃ɔ ye y'a pye.»

Yesu ya togo f̃eɛ ke cuuj̃ɔ

¹¹ Na Yesu yaha koo na wu na se Zheruzalemu ni, a wu doro Samari fiige

ke ni Galile fiige ki te ni. ¹² Wu nijewo kulo la ni, a togo fɛɛ namaa ke wa di ba wu juɔɔ cɪri, ga, a p'i yere na laara kɔn wu na, ¹³ na mujɔɔ w'a na: «Karamɔgo Yesu, juɔɔ jaari w'u na!» ¹⁴ Ba w'a pee ja we, a wu pu pye: «Yi she yiye she saraya jaha shɔɔnriwɔɔ pu na.» A pu nigariwuu di juuɔɔ. ¹⁵ Ba shen nigin wa ya wuyɛ ja w'a cuuɔɔ we, na ɲmahana kuri, na ganha na Kile sɔni na ma ni mujuugbɔɔ ni. ¹⁶ Ba w'a pa na nɔ Yesu na we, na she nuguro sin wu fɛɛ ni na wu jaha buri jiiɛ ki na, na baraga taha wu na. Na ta wee di bi bye be Samari shen. ¹⁷ A Yesu di jo: «Ta sipyii ke be w'a cuuɔɔ we? ¹⁸ Pusamaa gbarashɛɛɛ wu wa mii we? Wa yafiin ya ta pa Kile pele nabunna we kadugo na we.» ¹⁹ Lee kadugo na a wu wu pye: «Yiri m'a se! Ma n'a daa w'a ma cuuɔɔ.»

*Kile wo saanra ti ba jaha sheshɛɛɛ
(Macoo 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Caɲa ka, Farizhɛɛn p'a pa Yesu yege na: «Tuun weke ni Kile wo saanra|Kile saanra t'i da ba we?» A wu pu juɔɔ shɔ na: «Kile wo saanra ti da ba ba na saha ni sipyii kasɛɛge ni we. ²¹ Pu da ga ba jo be: «Wu we naha,» kelee «Wu we me we,» bani Kile wo saanra ti wa yee niɲe ni.»

²² Lee kadugo na a wu wu kalaapiire ti pye: «Caya ya wa ma, li bi da daan yee ni na Sipya Ja caɲa ka ja, ga yee da kee ja we. ²³ Sipyii na ba yee pyi na: «Wu wa naha,» kelee «Wu wa me,» ga yi ganha da zhe w'a we, yi ganha da daha pu feni we. ²⁴ Sipya Ja cabarja, kee na ba bye ba Kile-jiiɛɛɛ ne we, ma jii taapile ni, kpeɛnge ki ma yiri fugba wu kabanja ka na, na nɔ ka na. ²⁵ Ga yani kee caɲa ke ki nɔ ge, li waha l'i waha wu na ba ganha xuuni, nijaa sipyii di zhe wu ni.

²⁶ «Ba Nuxhun wo caɲa jii li keree k'a pye we, mu l'a da ba bye Sipya Ja wu be cabarja. ²⁷ Sipyii bi li na gbuu, na cɛɛ leɲɛɛ, kelee na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ caɲa kemu Nuxhun ya jɛ kɔɔgbɔhɔ ki ni ge. Wee tuun wu ni a logbɔhɔ di ba pee beɛri kyɛɛgi.

²⁸ «Keree kiimu k'a pye Loti caɲa jii ni ge, kee tuugo na ba bye sanha. Loti caɲa jii ni, sipyii bi li na gbuu, na zhuu na berɛɛ, na faa pyi, na piyɛɛ yereɲɛ. ²⁹ Ga Loti ya foro Sodɔmu kulo li ni caɲa kemu ge, kee caɲa ke, na ni kirimu ya yiri fugba wu ni, na do ba zanha jɛ we, na pu beɛri kyɛɛgi.

³⁰ «Caɲa kemu Sipya Ja da ba wuyɛ she ge, kii keree kii beɛri tuuyo na ba bye sanha. ³¹ Kee caɲa ke wemu jɛ wu puga katarja na ge, wee ganha bu digi jɛ puga ki ni yaaga feni we, mu wemu be wu jɛ ma kɛɛɛɛ ni ge, mu be ganha bu guri da ma puga we. Ga wa beɛri di da wu jubile ye shaa. ³² Yi funyo yi to Loti shɔ wu wu li na! ³³ Wemu w'a wu munaa juuɔɔ shaa di wolo nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Wemu w'a bɔnri wu munaa ni nijaa ge, wee na ba wu munaa juuɔɔ wolo jiga na. ³⁴ N'a da yi jo yi mu, kee caɲa ke, sheɛn shuun na ba bye yasinnɛnuɔɔ na piige ni, wa na ba lo na wa yaha. ³⁵ Cɛɛ shuun na ba shinma tiree shiizhan, wa na ba lo na wa yaha. [³⁶ Namaa shuun na ba bye tege ni, wa na ba lo na wa yaha.]] ³⁷ A kalaapiire t'i wu yege na: «Kafɔɔ, xuu weke ni lee da ba bye we?» A wu pu juɔɔ shɔ na: «Xuu wemu ni yaxugo jɛ ge, w'a tobinye ya yiye pinɛɛ.»

18

W'a yaa na Kile jɛɛri tuun beɛri ni

¹ Yesu ya talɛɛ jo pu mu na jaha tii ni Kile-jɛɛɛɛ ni, na sipyii ya yaa p'a Kile jɛɛri tuun beɛri ni, pu ganha bu ganha we. ² W'a jo: «Kiiri kɔnɔɔ wa ya bye kulo la ni, wu bi fyagi Kile na we, wu mago bye sipya wa yafiin be ni we. ³ Naxhugoshɔ wa bye lee kulo li ni, wee bi ma se wu yiri na wu pyi na wu wu pɛɛn kakuuyo footɔnɔ kan pu mu. ⁴ L'a mɔ, kiiri kɔnɔɔ wu bi sanha sɔɔ we. Kadugo taaɲ a wu wuyɛ pye: «Ali ne jɛhe bye ne fyagi Kile na we, ali ne mago jɛhe bye wu jɛ sipya yafiin be ni we, ⁵ lee be na we naxhugoshɔ we, w'a ne kana, lee wuu na n'a da wu pɛɛn pu kakuuyo footɔnɔ kan pu mu, kɔnhɔ wu ganha ba ma da na kana tuun beɛri ni we.»

⁶ A Kafɔɔ di jo: «Kiiri kɔnɔɔ tiibaama w'a yemu jo ge, yi yee logo. ⁷ Kile ya piimu jaha bulo pee di mehɛɛ suu wu feni caɲa ni piige ge, ta wu da ba pee wo pɛɛn pu kakuuyo yi footɔnɔ kan pu mu we, ali na ta w'a luu gbo be pu taaɲ we? ⁸ N'a da yi jo yi mu, kakuuyo ye p'a byi yi na ge, wu na ba yee wo footɔnɔ kan tɔyuyo na. Ga Sipya Ja wu ba ba tuun wemu ni, ta wu na ba n'a daa ta jiiɛ ki na ge?»

Farizhen wa ni we wa li shaa pu wu jurumu yafa wu mu ge

⁹ Sipyii piimu p'a bi daa puye na na pee ya tii ge, na ta p'i ya bi pusamaa wii na pu je yafiin be we ge, Yesu ya le talene le jo pu shizhaa na na: ¹⁰ «Namaa shuun wa ya she Kile-peɛɛɛ pugboho ki ni na she Kile jɛɛri: Nigin bye Farizhen|Farizheɛɛn, shuun wo wu je fanhafɛɛ wari shovoo.» ¹¹ A Farizhen wu yiri yere na Kile jɛɛri wuyɛ taan mumɛ, na: «Kile, n'a baraga taha ma na, bani nɛ ni sipyii pusamaa wa nigin wɛ: nagaalaa, ni kakuubyii, ni dɔdɔɔ, nɛ wa ba we fanhafɛɛ wari shovoo we wa wɛ. ¹² Cewuu cewuu, nɛ ma suun le cabyaa shuun. Kuduun we nɛ daa ge, nɛ wee beɛri jagi wo.» ¹³ Ga, a fanhafɛɛ wari shovoo wu yere kabanugo na. Wu ya ta soɔ, ali na wu jaha yirige fugba wu ni wɛ, ga, a wu wu dodoɔ kɔn kɔn jatanhaɔa keɛɛ ni na jo: «Kile, juɔɔ naari na na, jurumupye nɛ jɛ.»

¹⁴ «N'a da yi jo yi mu, we n'a we kajii da wo ya kari puga, ga Farizhen wu ya li ta we, bani sipya sipya w'a wuyɛ durogo ge, wee na ba dirige. Sipya sipya w'a wuyɛ tirige ge, wee na ba durogo.»

Yesu ya duba nohɔpiire ta mu

(Macoo 19:13-15; Marika 10:13-16)

¹⁵ Cana ka, sipyii pii ya pa Yesu mu ni nohɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu gbɔn ti na. Ba wu kalaapiire t'a lee ja wɛ, na yogo jo ni pu ni. ¹⁶ Ga, a Yesu di tee nohɔpiire ti fulo wuyɛ na na jo: «Yi nohɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaha kɔn wɛ! Bani pee shi tuugo wuuro ti jɛ Kile wo saanra|Kile saanra tɛ. ¹⁷ Can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kile wo saanra ti co ba nohɔcɛɛɛ jɛ-ɛ wɛ, wee da ga ba jɛ ti ni bada wɛ.»

Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni

(Macoo 19:16-30; Marika 10:17-31)

¹⁸ Yawutuu juɔɔfɔɔ wa ya Yesu yege na: «Karamogosaama, jaha nɛ yaa na pye, kɔnhɔ di jii sicuumo nixhɔbaama ta wɛ?» ¹⁹ A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na pyi nizaama wɛ? Nizaama wa shishiin wa wɛ, fo Kile yɛ. ²⁰ «M'a Kile wo saliya wu jomɛhɛɛ ki cɛ: «Ma ganha bu dɔdɔɔɔ pye wɛ! Ma ganha bu sipya gbo wɛ! Ma ganha bu nagaara pye wɛ! Ma ganha bu kafineyɛ taha ma sipyijnii na wɛ! Ma da ma nu ni ma to pe!» ²¹ A wee n'a wu jo: «Fo na nohɔpiire ti tuun wu ni nɛ jo kɔn na kii koro naari.»

²² Ba Yesu ya yee logo wɛ, na wu pye: «Kaa nigin yɛ l'a mu kuɔɔɔ sanha! She ma keɛɛ yarɔmuyɔ yi beɛri pɛɛɛ, m'a wee wari wu kan la baa fɛɛ mu! Wee tuun wu ni, ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo taan m'a ba daha na feni.» ²³ Ga ba n'a w'a yee logo wɛ, a wu jaha di sii tanha xuuni, bani naafuugbo w'a bye wu mu. ²⁴ Ba Yesu ya wu jaha ja k'a tanha wɛ, na jo: «Naafuugbo fɔɔ jeme p'a pen Kile wo saanra|Kile saanra ti ni dɛ! ²⁵ Nohɔɔ jeme ya taan museni wii ni, na toro naafuugbo fɔɔ jɛ na Kile wo saanra ti ni.»

²⁶ A pee jomɔ pe logovɛɛ di jo: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na j'a pa sho wɛ?» ²⁷ A Yesu di jo: «Le l'a sipyii j'a ge, lee ya Kile jani wɛ.» ²⁸ Wee tuun wu ni a Pyɛɛri di jo: «Li wii, wɛɛ ya kahari yarɔmuyɔ beɛri ni na daha mu feni.» ²⁹ A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipya sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu sho, kelee wu cebooolo, kelee wu sefɛɛ, kelee wu nagoo, Kile wo saanra ti wuu na ge. ³⁰ weefɔɔ na ba yee beɛri yahaɔaa nijehɛɛɛ ta na wu yaha kɔɔɔ na, na ba jii sicuumo nixhɔbaama be ta jiga na.»

Yesu ya wu xu ni wu jɛ wu jo sanha

(Macoo 20:17-19; Marika 10:32-34)

³¹ A Yesu di wu kalaapiire kɛ ni shuun wu yɛ yiri, na pu pye: «Wu wii gaani Zheruzalem ni, Kile tudunmɔɔ p'a keree kiimu ka Sipya Ja wu shizhaa na ge, kee beɛri na ba bye na ki fa. ³² Wu na ba jɛ shi watii keɛɛ ni, pee na ba zheɛ wu na, na wu shehele, na jɔhɔhɔ tugi wu na, ³³ na wu kɔn ni susɔlɔɔ ni, na na wu gbo. Ga wu caxhugo cana taanri wogo ki na w'a jɛ.» ³⁴ Ga kalaapiire ti ya ta yafiin be jaha cɛ kii keree kii ni wɛ. Bani pe jomɔ pe kɔri bi jɔhɔhɔ pu na. Ye y'a jo pu mu ge, pu ya ta yafiin be kɔri cɛ wɛ.

Yesu ya fyɛn wa jii mug

(Macoo 20:29-34; Marika 10:46-52)

³⁵ Ba Yesu ya teɛɛɛ Zheriko na wɛ, lee ya bi fyɛn wa nidɛɛɛge ta koo li jo na na saraya jɛɛri. ³⁶ Ba wee ya sipyiire ti nidorowuu tunmɔ logo wɛ, na yegeɛ pye na: «Le di jɛ jaha wɛ?» ³⁷ A p'i wu pye: «Nazareti sheɛn Yesu w'a doroo.» ³⁸ Wee tuun wu ni a wu mujuu w'a na: «Dawuda Ja Yesu, juɔɔ naari na na!» ³⁹ Pii pu bye sipyiire ti jahagbaa na ge, a pee di wu kaa jo na wu co wuyɛ na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda

Ja, juḡo jaari na na!»⁴⁰ A Yesu di yere, na jo na pu pa ni wu ni. Ba fyen w'a fulo Yesu na we, a Yesu di wu yege na: ⁴¹«M'a giin di jahā pye ma mu wε?» A wu wu ju shō na: «Kafō, di da jaal!»⁴² A Yesu di wu pye: «Ta jaal! Ma n'a daa w'a ma cuḡo.»⁴³ Taapile ni a wu ganha na jaal. A wu daha Yesu fēni, na ganha na Kile peḗ. Tuun wemu ni sipyiire ti beeri ya lee ja ge, a pu be di ganha na Kile soni.

19

Yesu ni fanhafēe wari shōwō Zange keree

¹Caḡa ka Yesu ya pa doroo Zheriko kulo li ni. ²Ná wa bye wà wu mege jē Zangē. Wee bye fanhafēe wari shōwō juḡofō, naafuu fō w'a bye wii. ³Wu bi giin wu Yesu ja wu wu ce, ga sipyiire ti jehē wuu na wu ya ta já wu ja wε, bani wu bi gberē. ⁴Lee na a wu baa kari jahagbaa na, na she dugi tige ka ni, kemu mege ki jē na Sikomōri ge, kōnhō wu Yesu ja, bani wu na ba dorō wà.

⁵Ba Yesu ya nō wee xuu wu ni we, a wu wu jahā yirige na Zangē pye: «Zangē, tigi tōvuyo na, bani mu puga n'a da zhe digi nijaa.»⁶ A Zangē di digi tōvuyo na, na wu juḡo círi ni fundanga ni. ⁷Ba sipyii p'a lee ja wε, a pu beeri di ganha na ḡmunu-ḡmuno na yu: «W'a she digi jurumupye wa mu.»⁸ Ga, a Zangē di yere Kafō jahā tāan, na wu pye: «Li wii, Kafō, n'a da na naafuu wu taaga ki kan la baa fēe mu. Li bu da na ne wa yaḡmuḡo ka ḡmahana, ne na ki tuuyo shishēere tereḡe weefō na.»⁹ A Yesu di wu pye: «Nuwuuro ya jé nijaa ke puga ke be ni, bani we be jē Ibirayima wo ja wa. ¹⁰Bani piimu p'a piin ge, Sipya Ja ya pa pee sha wu pee shō.

Wari w'a kan kapyebyii piimu mu na p'a kegaḡa pyi ge

(Macao 25:14-30)

¹¹Na sipyii pu yaha pu na kii keree kii nuri, a Yesu di le talene le jo pu mu, bani ba w'a tēḡe Zheruzalemu na we, a p'i ganha na giin na lee taapile li ni Kile wo saanra| Kile saanra t'a da tiye she. ¹²Lee wuu na w'a jo: «Ná wa ya se kḡōncene la na, na gari fiitōḡo ka ni kōnhō p'i she saanra kan wu mu, lee kadugo na wu guri pa. ¹³Na wu yaha wu sanha gari wε, a w'i wu kapyebyii ke yiri, na pu beeri kan warifyen tuuyo nigin nigin,

na pu pye: «Y'a yi keḡe kaḡa ni we ni fo di ba she ba.»¹⁴ Ga ba w'a kari wε, a wu shi sheen di wu kō, na tudunmō tun wu mu, na wu pye: «Wēe funḡo wa mu wu tiin wū juḡo ni we.»

¹⁵«Ba w'a kuri we, saanra ti na kan xō wu mu we, w'a bi wari wu kan piimu mu ge, a wu pee yiri, kuduun wemu p'a ta ge, kōnhō wu wee ce. ¹⁶A nizhiime wu ba na jo: «Na juḡofō, n'a ma wari wu taga kapyeḡe pye, a wu wu shi ke ta.» ¹⁷A wu wee pye: «L'a juḡo kapyebye nizaama, ba na jo m'a pye jōmēe fōo kapigee ni we, n'a da ma pye kugbōhōo ke gbafēnēeri.» ¹⁸A shuun wo wu ba na jo: «Na juḡofō, n'a ma wari wu taga kapyeḡe pye, a wu wu shi kaguro ta.»¹⁹ A wu wee pye: «Mu be wu pye kugbōhōo kaguro gbafēnēeri.»

²⁰A wa be di ba na jo: «Juḡofō, ma warifyen wu we wu siime na, ne bi wu migile sicogo ni na keme yaha. ²¹Ne fya mu na, bani ne bi li ce jo mu keree k'a waha, mu ya kemu yaha wε, kee mu ya luu, mu ya kemu nugi wε, kee mu ya ḡōḡn.»²² A wu kafō wu wu pye: «N'a da ma kiiri kōn na be ni ma kafila wu ni, kapyebye niguumo, a mu ya li ce na ne keree k'a waha ge, ne kemu yaha wε na kee luu, ne kemu nugi wε na kee kōḡn ge. ²³Jaha na m'a ya ta ne wari wu yaha banj na, kōnhō di ba wu lō ni wu kuduun ni na niguribawo wε?»²⁴ Lee kadugo na piimu p'a bye wà ge, a wu pee pye: «Yi wu wo wari wu shō wu na, y'i wu kan ke fōo wu mu.»²⁵ A p'i wu pye: «Juḡofō we! Go wu wo wu shi ke wu wa wu mu na xō!»²⁶ A wu pu pye: «N'a da yi jo yi mu, la jē wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na. Ga la jē wemu mu we, ali nifenhefenhene lemu be li jē wu mu ge, lee be na ba shō wu na. ²⁷Ne peen piimu ya ta sōo ne wu pye pu juḡofō wε ge, yi pa ni pee ni naha y'i pee gbo na jii na.»

Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan jē we
(Macao 21:1-11; Marika 11:1-11; Yohana 12:12-19)

²⁸Ba Yesu ya yee jo xō wε, na dorō sipyiire ti jahagbaa na, na se Zheruzalemu ni. ²⁹Tuun wemu ni w'a tēḡe Betefaje ni Betani kulogoo ki na ge, faabobōḡo ki shizhaa na kemu mege p'a yiri Oliviye faabobōḡo ki ge, a wu wu kalaapiire shuun wa tun, na pu pye: ³⁰«Yi she yi jahagbaa kulo li ni, yi ba she jin

li ni, yi na kafabige ka nibogo ta wà sipya sanha dugi ja kemu na we, y'i kee sanha yi pa naha. ³¹ Sipy wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana we?» Yi weefoo pye: «Wèe Kafoo wu mago wu wa ki na.»

³² Piimu pu bye tudunmoo pu ge, a pee di gari na she yi ta ba Yesu ya yi jo pu mu we.

³³ Na pu yaha pu na kafabige ki sanhana, a ki kafee di pu yege na: «Naha na y'i wa ke kafabige ke sanhana we?» ³⁴ A p'i jo: «Wèe Kafoo wu mago wu wa ki na.» ³⁵ A p'i ba ni ki ni Yesu yiri, na ba pu fadegboyo ya taha ki na, na Yesu durogo ki na. ³⁶ Ba w'a gaaji we, a sipyii p'i ganha na pu fadegboyo piini koo li ni.

³⁷ Tuun wemu ni wu bi teeje Zheruzalemu na ge, Oliviye faabobojo ki tatigije ki shizhaa na ge, a kalaapiire ti pinnege ki beeri di ni fundanga na, na ganha na Kile pele ni mujongoo nigbobojo ni. P'a kakanhaajaa kiimu beeri ja ge, kee wuu na. ³⁸ A p'i jo:

«Pye duba foo, saan,
mu wemu w'a ma
Kafoo Kile mege na ge!»*

«Najinje ki pye fugba wu ni,
nooro di daha Kile mege na
fugba lii lii wu ni!»*

³⁹ Farizheen piimu pu bye sipyiiire ti niije ni ge, a pii di Yesu pye: «Karamogo, jo ni ma kalaapiire ti ni na pu co puye na!» ⁴⁰ A wu pu jo sho: «N'a da yi jo yi mu, ali pu bu jo puye na be, kagereye y'a da sipyaa suu pu tege!»

Yesu ya mee su Zheruzalemu wuu na

⁴¹ Ba Yesu ya teeje Zheruzalemu na we, ba Yesu ya wu ja we, na mee su wu wuu na, na jo: ⁴² «Kaa le li da ja najinje kan mu mu nijnaa wo carja nii le ni ge, mu da bi lee ta ce! Ga nime, lee ya hmoho mu na!» ⁴³ Bani caya ya wa ma mu mu, ma peen na ba kasorogo yereje na taga ma maha, na ma kuuri, na do ma na. ⁴⁴ Pu na ba ma ni ma sipyii pu beeri tonhono, pu da ga kafaan pile la shishiin nidahaña yaha la jujo ni we, bani Kile ya pa mu dege kaa na tuun wemu ni ge, mu ya ta lee ce we!»

Yesu ya Kile-peene pugbobo ki pye feefe
(Macao 21:12-17; Marika 11:15-19; Yohana 12:13-22)

⁴⁵ Lee kadugo na a Yesu di je Kile-peene pugbobo ki ni. Sipyii piimu pu bi bere ni zho pyi wa ge, a wu ganha na pee kori na yeege. ⁴⁶ A wu pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba ne puga ki pyi Kile-peene puga,»*» A Yesu di noho jo sanha na: «Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

⁴⁷ W'a bi kalaa kaan carja beeri Kile-peene pugbobo ki ni. A saraya jaha shoornivee jujofee[saraya jaha shoornivee jujofoo, ni saliya karamogolo, ni sipyiiire ti sipyigboo p'i ganha na wu shaa di gbo. ⁴⁸ Ga pu ya ce dii pu da lee pye we, bani sipyiiire ti bi wu jomoo pu nuri ni see ni.

20

Mii Yesu wo sefeere ti d'a yiri we?

(Macao 21:23-27; Marika 11:27-33)

¹ Carja ka, na Yesu yaha wu na kalaa kaan Kile-peene pugbobo ki ni, na Kile wo Jozaama pu yu, a saraya jaha shoornivo, ni saliya karamogolo p'i no na fara noholee pu na, ² na wu pye: «Sefere teke gboro ni mu ya kii keree kii pyi ge, tee jo wu mu, kelee jago w'a tee sefeere ti kan mu mu we?» ³ A Yesu di pu pye: «Ne be w'a da yi yege. 'Jago w'a Yohana tun na w'a batizeli pyi we? Kile laa sipyii?» ⁴ A p'i puye pye: «Wu bu jo: «Kile w'a wu tun,» wu na jo: «Naha na yee di ya ta da wu na-e we?» ⁵ Wu bu noho jo: «Sipyii p'a wu tun,» sipyiiire ti na wu wa gbo ni kagereye ni, bani pu beeri ya da li na na Kile tudunmoo wu bye Yohana.» ⁶ Lee na a p'i wu pye na pee ya ce jago w'a wu tun we. ⁷ A Yesu be di pu pye: «Ayiwa ne be ya she, sefeere temu t'a ne pye ne na ki pyi ge, ne be da tee jo yee mu we.»

Erezen faapyii niguumoo pu wo talene le

(Macao 21:33-46; Marika 12:1-12)

⁹ Lee kadugo na a Yesu di ganha na le talene le yu pu mu na: «Na wa w'a bi erenzen[erezen tige tege ka shan, na ki kaa le erenzen faapyii pii keje ni, na gari fiige katii ni, na she mo wa. ¹⁰ Ba erenzen w'a pa le we, a wu kapyebye wa tun pee erenzen faapyii pu mu, konho p'i erenzen wa yaha pa wu kan. Ga, a erenzen faapyii p'i wee kpon, na wu kewayo wo yaha kari. ¹¹ A wu noho kapyebye wa be tun kari, a p'i wee be kpon

* 19:38 Zaburuu 118:26 * 19:38 Luka 2:14 * 19:46 Ezayi 56:7

na wu cogana kolo, na wu be kewayo wo yaha kari. ¹²A wu taanri wo tun kari sanha, a p'i wee bana, na wee kori wà.

¹³«A tege ki kafoo di jo: «Leke n'a da bye we? Na ja nigin pe, na jidaan Ja we, wee n'a da dun pu mu. La wa la ni pu na pæreje taha wee na.» ¹⁴Ga ba ezezen faapyii p'a wee ja we, na puye pye: «Cen wu lovwò wu je we. Yi pa wu wu gbo, kònho cen wu bye wu wo.» ¹⁵A p'i gari ni wu ni ezezen tege ki kadugo yiri, na wu gbo.

«Wee tuun wu ni tege ki kafoo wu da ba naha pye pu na we? ¹⁶Wu na ba ba, na pee ezezen faapyii pu gbo, na ezezen tege ki kaa le piitiilee keje ni.»

Ba p'a yee logo we, na jo: «Kile wu wu tánha lee na!» ¹⁷Ga, a Yesu di pu wii na jo: «Wee tuun wu ni jomò pe p'a ka Kile wo Kitabu wu ni ge, na:

«Puyirilee p'a faakagerenje kemu she ge, kee k'a pye puga ki gunnmii li faakagerenje nijenje.»*

Pee jomò pu kori di je dii we? ¹⁸Sipyaa sipya w'a to kee kagerenje ke juro ni ge, weefoo na gegi gegi. Kee kagerenje ki shiin bu do sipya beeri juro ni, weefoo na donhono.»

¹⁹Lee taapile li ni a saliya karamogoo ni saraya naha shoornivee jurofæe p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li ce na pee na Yesu ya le talene le jo wà. Ga, a p'i fya sipyii pu na.

P'a Yesu yege munaa pereme keree na (Macoo 22:15-22; Marika 12:13-17)

²⁰A p'i diin na Yesu kaseri, na ba kalohoojuu pii tun, na pu puye pye sipyitiimee, pu da kafila tifuuyo shaan Yesu taan, p'i kafila ta wu jo na, kònho p'i wu le fanhafæe ni gbafeneme wu sipyii pu keje ni.

²¹A pee di wu yege na: «Karamogo, wée ya li ce na jo mu ya yu, na sipyii kalaa ni tiime ni, mu ya sipya wa wo wa ni we. M'a sipyii pu fiinge na galaa be Kile koro li ni. ²²Ayiwa, l'a saha wée p'a munaa pereme kaan Orome saanna Sezari mu laa, li ya saha we?»

²³Ba Yesu ya pee wo namari wu ja we, na pu pye: «Yi wari deje wa she na na.» ²⁴A p'i nigin wa she wu na. A wu jo: «Jogo wo jaa ni wu kama pu wa we na we?» A p'i wu jo sho na: «Orome saanna Sezari.» ²⁵A Yesu

di pu pye: «Wee tuun wu ni, y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, y'i da Kile be wuu li kaan Kile be mu.»

²⁶Pu ya ta nahama ta Yesu jomò ni pemu pu da daga wu tógò le sipyii pu naha taan we. Ga, a wu joshoo t'i pu naha wo, a p'i fehe.

Sadushæen p'a Yesu yege xujene li keree na

(Macoo 22:23-33; Marika 12:18-27)

²⁷Lee kadugo na, Yawutuu jurofæe pii bye wà, Sadushæen pu bye pii. Pee bi yu na xujene da ba bye jiga na we. A pii di ba she Yesu yiri, na she wu pye: ²⁸«Karamogo, Kile tudunmoo Musa ya le jomæe le ka na kan wèe mu na: «Nà wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu sho na we, na wu wee naxhugoshò wu lo, kònho wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.»

²⁹«Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wà. A nizhiime wu cee leje, na xhu pya baa. ³⁰A shuun wo wu wee cee wu lo, na xhu pya baa, a taanri wo wu be di wu lo na bye mu. ³¹A pu gbarashuun wu beeri di cee wu leje, a pu beeri di xhu pu ya nohoiire ta we. ³²Lee kadugo na a cee wu be di xhu. ³³Wee tuun wu ni xuu pu capenje ke, wee cee w'i da ba bye pu shen nigin weke wo we? Bani pu gbarashuun wu beeri ya wu leje toro.»

³⁴A Yesu di pu pye: «Ke koro ke sipyii ya cee leje, na gbaya jii, ³⁵Ga piimu p'a yaa pu pa je Kile wo kobaja ki ni ge, pee ba ba xhu na ba je na foro xu ni jiga na, pee wa da cee leje, kelee na gbaya je we. ³⁶Pee da xhuu nige we, bani pee na bye ba fugba melekee pii wa we. Pu na bye Kile nagoo, bani pee je xujene li sipyii. ³⁷Kile tudunmoo Musa ye pyaa ya li she na xujene na ba bye, bani xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu ge, wee xuu wu ni w'a Kafoo Kile pyi: «Ibirayima wo Kile, ni Ishaaga wo Kile, ni Yakuba wo Kile.» ³⁸Pee jomò pe ya li shee na Kile je xuu wo Kile we, ga wyii wo Kile wu je wii. Bani wee mu pu beeri wa jiiifæe ni.» ³⁹A saliya karamogoo pii di kafila wu lo, na jo: «Karamogo, ma jomò p'a jo.» ⁴⁰Wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na we.

Shovoo wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we

(Macoo 22:41-46; Marika 12:35-37)

* 20:17 Zaburuu 118:22

⁴¹ Wee tuun wu ni a Yesu be di pu yege na: «Naha na sipyii ya yu na Shɔnɔɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja ye kadugo na-ε we? ⁴² Bani Dawuda ye pyaa ya yi jo Zaburuu Kitabu wu ni na:

«Kafɔɔ Kile ya yi jo ne Kafɔɔ mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce,

⁴³ fo di ba ma peen pye ma nidahaa tata-haja.»*

⁴⁴ Dawuda ya Shɔnɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni w'i ne dii wu ja ye nigin we?»

Yesu ya pu kaala ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu kaa ni

(*Macoo 23:1-36; Marika 12:38-40*)

⁴⁵ Sipyiire ti beeri nii na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: ⁴⁶ «Y'a yiye kaseri saliya karamɔgɔlɔɔ pu na. Na fadedaɔnyo leni na jaari lee l'a dan pu ni, ni sipyii na gbɔɔɔ fɔ kaan pu mu pinnere kpeeye na. Kile-peeye piyeye yi wo nahagbaa tatiinye, ni yalicerɛ wo tatiinceye be di dan pu ni. ⁴⁷ P'a naxhugoshaa keɛɛ yarɛmuyo beeri nmahana na zhuu pu na, na mɔni Kile-jerege na, kɔnhɔ p'i puye pye see sipyii. Pu wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.»

21

Naxhugoshɔ wu Kile yakanga

(*Marika 12:41-44*)

¹ A Yesu di wu juɔɔ yirige, na naafuu fee pu ja pu na Kile wo taa li leni keshi wu ni.

² A wu naxhugoshɔ la baa fɔɔ wa ja wu be ya wari tuuɔɔ nifenhafenheɛɛ shuun le wu ni. ³ A wu jo: «Can na n'a da yi jo yi mu,

we naxhugoshɔ la baa fɔɔ we ya lemu le ge, lee ya nehe pusamaa beeri wuu li na. ⁴ Bani pusamaa beeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan, ga wee kunni ni wu la baara ti ni, w'a wu juɔshaga wuu li beeri kan.»

Yesu ya Kile-peeye pugbɔhɔ ki ja wu jo

(*Macoo 24:1-2; Marika 13:1-2*)

⁵ Lee kadugo na pii bi Kile-peeye pugbɔhɔ ki kaa yu wu kalaapiire ti ni na k'a sii jɔ ni ki faaya yi ni, ni sipyii pu wo Kile yakanya yi be. Ga, a Yesu di pu pye: ⁶ «Yemu beeri yee wa jaa naha ge, cana ka wa ma, kagereɛ ka shishiin wa da ba gori naha ka juɔɔ ni we. Yi beeri na ba do feeɛɛ.»

Keree kiimu na ba byi sani koɔɔ ki xɔ ge
(*Macoo 24:3-14; Marika 13:3-13*)

⁷ A p'i wu yege na: «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wu na! Ki ba da bye, naha shesheere teke t'i da bye we?» ⁸ A Yesu di pu pye: «Y'a yiye kaseri, kɔnhɔ yi juɔɔ ganha bu gyeeɛgi we. Bani sipyii nijehemeɛ na ba ma ni ne mege ni na yu: «Ne wu je wii» kelee «Tuun w'a nɔ.» Yi ganha bu daha pu feni we. ⁹ Yi ba kashen ni n'a she keree nuri tuun wemu ni, yi ganha da vya we. Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na fenhe pye, ga lee di wa nago wee tuun wuye pyaa ni koɔɔ k'a da xhɔ we.»

¹⁰ Lee kadugo na a wu pu pye: «Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. ¹¹ Nije celerɛ nigbɔhɔ na ba byi teye ya ni, ni xuugbɔhɔ, ni banikuuyo. Fyaara kagbɔhɔ ni naha shesheere nigbɔɔɔ na ba jaa na yiri fugba we ni.

¹² «Ga yani lee li pye ge, pu na ba yi con, na yi jaani xuuni. Pu na ba se ni yi ni Kile-peeye piyeye yi ni, na kiiri kɔɔn yi na, na yi leni kaso ni. Pu na ba se ni yi ni saannaa ni gbafeneereɛ mu ne mege wuu na. ¹³ Lee na ba bye kapuɔɔ yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu. ¹⁴ Jomɔ pe yi da ba she jo pee di yi juɔɔ wolo ge, yi ganha ba pee shaa da yeri yi funyɔ ni we. ¹⁵ Bani ne na ba jɔ kan yi mu, na fungongo feeɛɛ kan yi mu, fo sipya be da da yi peen pu ni, wemu na j'a yi jɔ shɔ, kelee di yi kafila kaala we. ¹⁶ Ali yi tii, ni yi nii, ni yi puga sheen, ni yi cebooloo, ni yi naniineɛ be na ba yi leni keye ni. Pu na ba pii gbuu yi ni. ¹⁷ Sipyii beeri na ba yi kɔ ne mege wuu na. ¹⁸ Ga, ali yi juzhige nigin we wa be da biin we. ¹⁹ Lee wuu na, yi la le yiye ni, y'i yi logoo mara, lee funɔɔ ni y'a da yi munahaa juɔɔ wolo.

Yesu ya Zheruzalemu kulo li ja wu jo

(*Macoo 24:15-21; Marika 13:14-19*)

²⁰ «Yi ba kashen keye ja y'a Zheruzalemu maha tuun wemu ni, y'i li ce na wu jaduun w'a nɔ. ²¹ Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboɔ yoo xuu ni. Piimu na ba bye Zheruzalemu kulo liye pyaa funɔɔ ni ge, pee di ba fe p'a fɔro. Piimu na ba bye sige ni ge, pee ganha bu j'e kanha ki ni we. ²² Kee cabyaa ki na ba bye Kile wo kiiri

* 20:43 Zaburuu 110:1

cabyaa Zheruzalemu na, konhō yemu beeri Kile tudunmō p'a ka Kitabu wu ni ge, yi beeri jō di fa. ²³ Bōngō na ba bye lahaa fēe ni puŋmaraya fēe wogo yee caya yi na. Bani kanhama nigbō pu da ba bye fiige ki ni. Kile na ba wu loyire li she ki sipyii pu na. ²⁴ Ŋmōparaa na ba pii gbo, p'a pii co kari fiye yatii ni na pye buloo. Shi wemu ŋe Yawutuu we, wee na ba Zheruzalemu kana fo pu wo tuun wu ba she doro.

Sipya Ja nibanja keree

(Macao 24:29-31; Marika 13:24-27)

²⁵ «Yi na ba jaha shesheere jaa caŋa, ni yeŋe, ni wōrō kii ni. Lokuruyo nigbōyo na ba sani na yiri suumō lohō ni jiiŋe ke na, yi tunmō na ba bele fo na fyaara ni funbeenre yaha jiiŋe ki sipyii pu beeri na. ²⁶ Sipyii na ba jiregi na xhuli jiiŋe ke wo kapegee fyaara ni ki nibanja funbeenre keŋe ni. Bani ali fugba wu sefere ti na ba jele. ²⁷ Wee tuun wu ni pu na ba Sipya Ja nibawo ja fugba jahaya ye na ni sefere ti beeri, ni nōrō nigbō ni. ²⁸ Yi ba kee keree kii jaa k'a jō kōn na byi tuun wemu ni, y'i yiri tii, y'i yi puyo yirige, bani yi juŋō woloduun w'a teeŋe.»

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Macao 24:32-35; Marika 13:28-31)

²⁹ Lee kadugo na a Yesu di le talene le jo pu mu na: «Yi nitoodige ni tiye yi saya beeri wii. ³⁰ Yee ba yi jaa yi na funni tuun wemu ni, yee wa ma li ce yiye ni na ki nagoo pyeduun w'a teeŋe. ³¹ Mu li wa, yi ba kii keree kii jaa ki na byi tuun wemu ni, y'i li ce na Kile saanra t'a teeŋe. ³² Can na n'a da yi jo yi mu, nijaa wo sipyii pii beeri wa da xhuu kii keree kii di na pye we. ³³ Fugba we ni jiiŋe ke na ba doro, ga ne jomō pe wa da doro bada we.»

Yi kori yaha jii na

³⁴ «Yi kaseege yaha yiye na, yi ganha da gori ligbōho ye na, ni gba, yi da yi funyo shaa ni koŋō yaŋmuyō da ni, fo di zhe ne cabaŋa pye ki pa yi be fo we. ³⁵ Bani ne cabaŋa na ba jiiŋe ki sipyii pu beeri fo, ba jō ma fya fo na pu tō wolo we. ³⁶ Ga yi kori yaha jii na, yi da Kile jeeeri tuun beeri ni, konhō y'i fanha ta, y'i ba shō kii keree nibanja kii beeri na, y'i ba já yere Sipya Ja wu jahagbaa na.»

³⁷ Yesu bi ma sipyii pu kalaa Kile-peŋe pugbōho ki ni caŋa ni, ga piige bu wō, w'a

she shōn Oliviyē faaboborō ki na. ³⁸ Yani jiga ki mugi ge, sipyii pu beeri na she wu juŋō círi Kile-peŋe pugbōho ki ni, na wu jomō pu nuri.

22

Yawutuu juŋōfēe p'a woni pye Yesu kaa na
(Macao 26:1-5; Marika 14:1-2; Yohana 11:45-53)

¹ Shizhenhere Baa Buuri Kalene|Kalene lemu li ŋe na Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li ge, lee bi deŋe. ² Saraya jaha shōnriwee juŋōfēe|Saraya jaha shōnriwee juŋōfōo ni saliya karamōgōo pu bi gbogana shaa Yesu na, ga na fyagi sipyii pu na.

Zhudasi ya gbegele wu Yesu le keŋe ni

(Macao 26:14-16; Marika 14:10-11)

³ Wee tuun wu na, Zhudasi we p'a yiri na Isikariyoti ge, a Shitaanni di ba jé wee ni. Kalaapiire ke ni shuun wu wa w'a bye wii. ⁴ A Zhudasi di she saraya jaha shōnriwee juŋōfēe, ni Kile-peŋe pugbōho ki gedii juŋōfēe pu mu. Wu na já Yesu le pu keŋe ni legana lemu na ge, a p'i jo be lee na. ⁵ A lee di daan pu ni xuuni. A p'i be yi na na pee na ba wari kan wu mu. ⁶ A Zhudasi di sōo pu mu na ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu keŋe ni sipyiire ti kategee.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li shiizhan

(Macao 26:17-25; Marika 14:12-21; Yohana 13:21-30)

⁷ Shizhenhere Baa Buuri Kalene|Kalene li caŋa k'a nō ge, kee caŋa ke Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li saraga dubyapige ki ma yaa na gbo. ⁸ A Yesu di Pyeeri ni Yohana tun na pu pye: «Yi she Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele, konhō wū she ki li.» ⁹ A p'i wu pye: «Ma funŋō wa wū she ki gbegele xuu weke ni we?» ¹⁰ A wu pu jō sho: «Wii, yi ba jin kanha ki ni, yi na zhe saha ni ná wa ni w'a lohō shōo tugo, y'i daha wee feni. Wu ba she jé puga kemu ni, yi be di jé wā. ¹¹ Y'i kee puga ki kafōo pye: «Wū Karamōgo w'a jo na wee ni wu kalaapiire ti na ba Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki li talige puga kemu ni ge, na mii ki wa we?» ¹² Wu na pugbōho ka she yi na zangaso wu ni, kee wa gbegele xuuni na yaha, y'i kalene li yalige ki gbegele wā.»

¹³ A p'i gari na she keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu we. A p'i Nuwuuro ti wo Kalene li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

Kafɔɔ Fefɛere yalige ki keree

(*Macoo 26:26-30; Marika 14:22-26; 1 Korente Sheen 11:23-25*)

¹⁴ Ba liduun w'a pa no we, a Yesu ni wu tudunmɔɔ p'i diin na li. ¹⁵ A wu pu pye: «Na le Nuwuuro Kalene le wo yalige ki pinne li ni yee ni, ne lee la pye fo xuuni, yani di ba ganha ge. ¹⁶ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da kee ka shi li nige we, fo canja kemu Kile da ba ki yaa wu saanra ti ni ge.»

¹⁷ Wee tuun wu ni a wu ɛɛzen|ɛɛzen tige lɔhɔ cɛɛgbuu li lɔ, na baraga taha Kile na na jo: «Yi ke co y'i ki taa taa yiye na. ¹⁸ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da ɛɛzen|ɛɛzen tige lɔhɔ gba nige we, fo Kile wo saanra|Kile saanra ti ba ba.»

¹⁹ Lee kadugo na a wu buuri wa lɔ, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan pu mu na jo: «Ne ceepuuro ti wa te, yee wuu na t'a kan. Y'a le pyi kɔnhɔ yi funyɔ di da dun ni na kaa ni.»

²⁰ Ba p'a li xɔ we, a wu ɛɛzen lɔhɔ cɛɛgbuu li be lɔ kan pu mu, na jo: «Kile ya karijɛɛge jɔmɛɛ nivonɔ lemu lɔ sipyii mu ne shishan baraga ni ge, lee li wa mɛ ke ɛɛzen lɔhɔ ke. Yee wuu na pee shishan p'a wo. ²¹ Ga, lee be na we w'a da ne le keje ni ge, wee we na li ni ne ni. ²² Sipya Ja wu kunnɔ, wu na ba xhu ba Kile ya li jo wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba wu le keje ni ge, bɔɔngɔ ki jɛ weefɔ wogo.» ²³ A p'i jɔ kɔn na puyɛ yegee na weke wu da ba le pye pee ni we.

Kalaapiire t'a nakaara pyi jahagbaa fɛere keree na

(*Macoo 20:25-28; Marika 9:33-34; Marika 10:42-45; Luka 9:46*)

²⁴ Lee kadugo na a kalaapiire t'i ba do nakaara na na byi. Pu bi puyɛ yegee na weke w'a yaa na pye pu beeri jahagbaa fɔ we? ²⁵ A Yesu di pu pye: «Shi wemu jɛ Yawutuu we, wee shi wu wo saannaa ya pu jɔnjɔfɛere pyi wu na. Pii pu wa fanhafɛe pu ge, a pee funjɔ di bye shi wu w'a pu mɛye yiri na: «Kasaɔnaa pyevɛ.» ²⁶ Ga, li ya yaa na pye mu yee mu we, ga we wu wa yee beeri jahagbaa fɔ ge, wee ya yaa na pye ba pu beeri nɔhɔcɛere jɛ we. We wu jɛ jɔnjɔfɔ ge, wee di bye ba kapyebye jɛ we.

²⁷ Kapyebye we w'a sori ge, ni wu jɔnjɔfɔ

we wu da ba diin ye wu li ge, weke w'a pele pu shuun wu ni we? We wu da ba diin ye wu li ge, ta wee be w'a pele we? Ga lee be na ne jɛ yee niye ni ba kapyebye jɛ we. ²⁸ Yee ya pye sipyii, pii p'a pye ni ne ni na nɔwuuro ti keree ki ni ge. ²⁹ Lee wuu na n'a da Kile wo saanra|Kile saanra ti jɔ yaha yee mu, ba na To w'a ti jɔ yaha na mu we. ³⁰ Yi na ba binne li, na binne gba ni na ni na saanra ti ni. Yi na ba diin saanra korogoo ni, na kiiri kɔn Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na.»

Yesu ya li she na Pyɛeri na ba foro wee kaa tɔan

(*Macoo 26:31-35; Marika 14:27-31; Yohana 13:36-38*)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di jo: «Simɔ, Simɔ, Shitaanni ya li sha na wu yee nɔhɔ wolo saama na, wu yee suguri ba p'a shinma sani na wo wu kugun ni we. ³² Ga ne Kile jɛeri mu mu, kɔnhɔ ma n'a daa wu ganha bu guɔɔ we. Ma ba daburaje jo tuun wemu ni, na guri pa na mu, m'a ma cebooloo pusamaa logoo waha.» ³³ A Pyɛeri di wu pye: «Kafɔɔ, w'a pye kaso la, w'a pye xu la, n'a gbegele xɔ di jɛ ni ma ni ki beeri ni.» ³⁴ A Yesu di wu pye: «Pyɛeri n'a da li she ma na, yani xhupoo wu pa mɛɛ su nijnaa piige ge, mu na ba foro ne kaa tɔan tɔɔjii taanri na mu ya ne ce we.»

Yesu ya wu kalaapiire ti yeri na pu gbegele

³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni ne yee tun kari na ta wari, ni kushɛyɛɛye, ni tanhaya bye yee mu-i ge, yaaga ya yee kuɔɔ ya?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Yaaga be ya wɛe kuɔɔ we.»

³⁶ «Ga nime, wari jɛ wemu mu ge, wu wu lɔ, kushɛyɛɛye jɛ wemu mu ge, wu yi lɔ, jɔmɔpara jɛ wemu mu we, wee di wu fadeje pere taga la shɔ. ³⁷ Bani n'a da yi jo yi mu, lemu ya ka ne shizhaa na ge, li waha l'i waha, lee jɔ ya yaa na fa. L'a ka Kitabu ni na: «W'a tɔrɔ le kakuubyii ni.» Lemu di jɛ ne shizhaa wu li ge, lee jɔ na ba fa.» ³⁸ A kalaapiire t'i wu pye: «Kafɔɔ, li bu da lere, jɔmɔparaa shuun wu wa mɛ.» A Yesu di jo: «K'a yaa mu xuuni.»

Yesu ya she Kile jɛeri Oliviye faabobɔɔ ki na

(*Macoo 26:36-46; Marika 14:32-42*)

³⁹ Lee kadugo na a Yesu di foro, na gari Oliviye faabobɔɔ ki na, ma na jo ba w'a

sho na: «Ba yee wa yi yu we, uun, wee ne je.» ⁷¹Wee tuun wu ni a p'i jo: «Naha wo seeri kaa feni wu je sanha we? Wuye pyaa ya yi logo wu jo na.»

23

P'a she ni Yesu ni Pilate mu
(*Macoo 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Yohana 18:28-38*)

¹Lee kadugo na a sipyii pu beeri di yiri, na gari ni Yesu ni Pilate mu. ²Ba p'a no wa we, na jaagi jo kon na deri wu na na: «Wee ya we na we seeri na wu ta wu na wu fiige ki sipyii pu soon, na pu juyoo nari. W'a pu naha koon na pu ganha ba munaa pereme kaan Orome saannaa juyoofooo wu mu we. Na jo na wee wu je Shovoo we, na saan wee je.» ³A Pilate di Yesu yege na: «Yawutuu wo saan mu je ya?» A wu wu jo sho na: «Uun, ba ma wa yi yu we, wee ne je.»

⁴Lee kadugo na a Pilate di saraya naha shoonrivee juyoofoee[saraya naha shoonrivee juyoofooo ni sipyiiire ti pye: «Ne ta tanahaja ka shishiin ja we na we na we.» ⁵Ga, a p'i yi jo na waha Pilate mu na: «W'a sipyii pu juyoo nari ni wu wo kalaa wu ni Zhude fiige ki beeri ni; na lo Galile fiige ki na, fo na pa no naha.»

P'a she ni Yesu ni Herodi Antipasi mu

⁶Ba Pilate ya yee logo we, na pu yege na ta Galile shen wu je Yesu? ⁷A p'i wu pye na Galile shen wu je wii. Lee di Herodi ta wee na je Galile fiige ki juyoo ni; wu be di bi bye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni. A Pilate di jo na pu she ni Yesu ni Herodi mu. ⁸Ba Yesu ya no Herodi yiri we, a lee di sii taan Herodi ni fo xuuni; bani wu bi keree nijehereje nuri wu shizhaa na. A l'i mo xuuni Herodi funjo na je wu Yesu ja. Wu bi daa na Yesu na kakanhana la pye wee be jii na, ⁹Lee wuu na w'a Yesu yege keree nijehereje na, ga Yesu ya wu jo sho la shishiin na we. ¹⁰Lee di saraya naha shoonrivee juyoofoee[saraya naha shoonrivee juyoofooo ni saliya karamogoloo pu be ta wa. A pee di ganha na nama koon, na joguumo tuugo beeri taga na wu jaagi. ¹¹A Herodi ni wu sorosii p'i sii Yesu shehele, na wu la wolo. A p'i saannaa faderje ka le wu na. Lee kadugo na a Herodi di Yesu kurunjo na pa gan Pilate mu sanha. ¹²Kee carya ke a Herodi

ni Pilate di bye najiinee, lee kaa be we, peen pu bye pii taashiine ni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo
(*Macoo 27:15-26; Marika 15:6-15; Yohana 18:39-19:16*)

¹³Ba Yesu ya no Pilate na we, a Pilate di saraya naha shoonrivee juyoofoee[saraya naha shoonrivee juyoofooo, ni fanhafee, ni sipyii pu beeri yiri. ¹⁴Na pu pye: «Yee ya pa ni we na we ni ne mu, na jo na w'a fiige ki sipyii pu juyoo nari. Ne kunni ya wu yege yiye pyaa be jii na. Ga yee ya keree kiimu beeri jo ne mu wu shizhaa na ge, ne ta lee la shishiin wo zo ja wu na we. ¹⁵Herodi be di wa zo ta wu na we, bani wu be ya wu kurunjo na pa wu kan. Yi jii wa wu ni, wu kapyegee ki beeri ni, ne kaa ja lemu l'a wu kagbuu xo we. ¹⁶Wee tuun wu ni n'a da wu kan p'i wu kpon, lee kadugo na di wu yaha.»

¹⁷[Lee di Pilate ta yee beeri ba Yawutuu wo bulooro juwuuro ti kalene l'a no we, wu ma yaa na kasoleme nigin wa yaha.] ¹⁸A sipyiiire ti beeri di ganha na xhuulo na yu: «We na we gbo m'a Barabasi yaha!» ¹⁹Na ta wee Barabasi we di bi bye n'a she foo. Carya ka w'a pa tunmo yirige kulo li funjo ni, na sipyiiire ti lo suri tiye ni fo na wa gbo. Lee na p'a bi wu le kaso ni.

²⁰Lee di Pilate ta wu funjo na je wu Yesu yaha, a wu pu yege sanha. ²¹Ga, a p'i xhuulo na: «Wu kori tige na! Wu kori tige na!» ²²A Pilate di pu pye tadjii taanri wuu li ni na: «Kakuunoo leke we na we d'a pye we? Ne kunni ya kaa ja wu na lemu ya wu kagbuu xo we. Lee wuu na n'a da wu kan p'i wu kpon, lee kadugo na di wu yaha.» ²³Ga, a p'i zhe na xhuulo na pu wu kori tige na. A pu mujonoo k'i ba se ta Pilate na. ²⁴Wee tuun wu ni a Pilate di jo na pu wo fungaa li na voro. ²⁵Wemu wu bi n'a she ni gbuuro ti pye a p'i wu le kaso ni ge; a Pilate di wee yaha, bani wee kaa pu bi yu na wu wee yaha. Ga we wu je Yesu ge, a wu wee kan sorosii pu mu na pu sipyiiire ti wo jidaan pye wu na.

P'a she Yesu kori tige na

(*Macoo 27:32-44; Marika 15:21-32; Yohana 19:17-27*)

²⁶Ba p'a gaaji ni Yesu ni wu takorogo ki ni we, na she saha ni na wa ni wee ya yiri wu kereye ni na doroo. Wee mege ki bye na Simo; Sirine shen wu bye wii. A sorosii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lo

na taha wu feni. ²⁷ Sipyijnehemee pu bi taha pu na na gaanji. Cèe pii be bye ni pu ni. Pee jahaya yi bi tanha fo pu na pu dodoyo kpɔɔn, na mehɛɛ suu xuuni Yesu kaa na. ²⁸ A Yesu di ba njmahana jɛri pu yiri na pu pye: «Zheruzalemu cèe, yi ganha ba mehɛɛ suu nɛ wuu na wɛ, ga y'a mehɛɛ suu yiye pyaa ni yi nagoo wuu na! ²⁹ Bani caya ya wa ma, yee caya yi na pu na ba jo na: <cèe pii pu jɛ seghanhanaa ge, pii pu jɛ pu sanha pya se ja we, p'i sanha jire kan ja pya mu-i ge, pee jɛ duba nagoo.>

³⁰ Wee tuun wu ni sipyii na
ba faabobojo ye pyi na:
<Yi to wù jɔɔɔ ni.>

Na boboyo ye pyi:

<Yi wù njmɔhɔ.>^{*}

³¹ Bani le bi jɛ tipurege wo pyegana, tiwaga di da ba bye dii wɛ?»

³² A p'i gari ni kakuubyii shuun be ni, p'i she pee be pinne gbo ni Yesu ni. ³³ Xuu wemu mege p'a yiri na Nugɔɔɔɔ Xuu ge, ba p'a she nɔ wà wɛ, na Yesu kori tige na wee xuu wu ni. A p'i kakuubyii shuun wu be kori wu taan. A p'i nigin kori tige ka na wu kanige cɛ, na wusama kori tige ka na wu kamene cɛ. ³⁴ A Yesu di jo: «Na To Kile, le yafa pu mu, bani le pu wa byi ge, pu ya li cɛ wɛ.» Lee kadugo na a sɔɔsii p'i kagaanshaan pye, na Yesu faya yi taa taa puyɛ na na be ni lee kagaanshaan li ni.

³⁵ Sipyii pu bye wà na yere na wii. A Yawutuu jɔɔɔɔɔ p'i ganha na Yesu la wo na yu na: «W'a sipyii piitiilee shɔ, wu wuyɛ shɔ ge ni w'a sii Shɔɔɔɔ we, Kile ya wemu jahabulo na wu tun na pa ge!» ³⁶ A sɔɔsii pu be di Yesu la wolo. A p'i fulu wu na, na vinegiri kan wu mu, ³⁷ na jo: «Ma bi sii Yawutuu wo saan we, mayɛ shɔ ge!» ³⁸ A p'i kɔɔɔɔ la kori wu jɔɔɔɔ na ni kama pa ni, pee jɛ na:
YAWUTUU WO SAAN WU W'A WE.

³⁹ Kakuubyii shuun we p'a kori Yesu taan ge, a wee wa be di wu fanha na: «Ta mu be wu wa Shɔɔɔɔ wu wɛ? Mayɛ shɔ sa, ma ba wù be shɔ!» ⁴⁰ Ga, a kakuubye shuun wo wu jo ni wee ni na wu pye: «Ali mu ya fyagi be Kile na we! Kanhama pemu na wu jɛ ge, mu be na jɛ pee ninumɔ na, na pe jomɔ pe tuugo yu. ⁴¹ Nɛ ni mu ni kunnɛ, wɛɛ ya yaa ni pe kanhama pe ni, bani wɛɛ wo kakuujɔɔ ki wo footɔsaraa w'a we. Ga we ya kakuuno

la shishiin pye wɛ.» ⁴² Lee kadugo na a wu Yesu pye: «Yesu, ma ba ba ma saanra ti ni tuun wemu ni, m'a hakili yaha na na.» ⁴³ A Yesu di wu jɔɔ shɔ na: «Can na n'a da yi jo ma mu, nijnaa ye pyaa ma na ba jé ni nɛ ni Alijine ni.»

Yesu xugana

(Macao 27:45-56; Marika 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ba caɔa k'a pa nɔ jirɛ niɛ ni wɛ (12h00), a nibiige di jé fiige ki bæeri ni, fo na she nɔ yakooɔ caɔa ki na (15h00). ⁴⁵ Bani caɔa ki bi to fɛɛɛɛ. Wee tuun we ni a Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki jahaparaga faɔa nigbilege k'i lo niɛ ke ni, na daa taaya shuun. ⁴⁶ A Yesu di sii mujuugbɔɔ wà na: «Na To, n'a na munaa li kaa le ma keɛɛ ni.» Ba w'a yee jo wɛ, na xhu.

⁴⁷ Sɔɔsii jɔɔɔɔɔ we wu bye wà ge, ba wee ya kii keree kii ja tapyege ni wɛ, na jo: «Baraga ki taha Kile na! Can na, we ná we kunnɛ, sipyitiime wu bye we.» ⁴⁸ Sipyii piimu bæeri pu bi pinne wà na pu wii ge, ba pee bæeri ya kii keree kii ja tapyege ni wɛ, a pu jahaya di danha fo pu na pu dodoyo kpɔɔn. A p'i guri na ma deeye ni. ⁴⁹ Yesu najiineɛ pu bæeri, ni cèe pii p'a bi taha wu na na yiri Galile fiige ki ni ge, pee bæeri bi yere laraga ni na wii.

Yesu legana faɔa ni

(Macao 27:57-61; Marika 15:42-47; Yohana 19:38-42)

⁵⁰ Lee bi Yawutuu wo kiirikɔɔn kurujɔ ki sipya wa ta wà, wee mege jɛ Yusufu. Wu bi tii wu zɔ wu be d'a jɔ. Arimate shen wu bi bye wii, Yawutuu fiige ki ni. ⁵¹ kiirikɔɔn kurujɔ ki bi jo na be keree kiimu na ge, ni p'a kiimu pye ge, Yusufu bi ta wu tɔɔɔ ge le lee la shishiin ni wɛ. Wu be bi Kile wo saanra| Kile saanra ti sigɛɛ. ⁵² A wee ná wu she Pilate mu na she Yesu nixhugo ki jɛeri wu mu. ⁵³ A Pilate di sɔɔ. A Yusufu di she Yesu nixhugo ki tirige, na fatɔɔɔ ka migile wu na, na she wu le faɔa ka ni. Kee nidugiyahaɔa ki bye faaya yi ni. Sipya be bi sanha le ja ki ni wɛ. ⁵⁴ Kee caɔa ki bye Pɔri caɔa, jiga na da mugɛ Yawutuu wo cadɛnge ke.

⁵⁵ Cèe pii pu bi taha Yesu na na yiri Galile ni ge, a pee be di gari ni Yusufu ni faɔa ki na, na she Yesu nixhugo ki sinnijegana li wii.

* 23:30 Oze 10:8

⁵⁶ Lee kadugo na a pee cèe p'i ba deeye ni, na ba nudanga yanmuyo ni nudanga sinme yaa Yesu nixhugo ki dire kaa na. Ga, a p'i hmō cadεenge ki ni, na be ni Kile wo jomεε li ni.

24

Yesu ya jεε na foro xu ni

¹ Dimazhi wu jisεεgbōhō ki na, a cèe p'i yiri. Pu bi nudanga sinme pemu yaa ge, a p'i gari faŋa ki nu ni pee ni. Kee caŋa ki bye Dimazhi caŋa. ² Ba p'a nō wà wε, kageεgbōhō ke ki bi taga faŋa ki jō tō ge, a p'i kee ta k'a gologolo laha faŋa ki jō na. ³ A p'i jé faŋa ki ni, ga pu ya ta Kafō Yesu nixhugo ki jia wε. ⁴ A pu hakilee di wuregi. Na pu niyereye yaha, a namaa shuun fadeviire wuu pii di foro pu mu na pu fo. ⁵ A cèe p'i fya, na pu juuyō sogi sogi. A pee namaa shuun wu pu pye: «Sipya we wu jεε jii na ge, jaha na yee d'a pa wee shaa xuu tε ni wε?» ⁶ Wu wa naha nige wε. W'a jεε na foro xu ni. Ye wu bi yu yi mu na wu yaha Galile fiige ki ni ge, yi yi funyō kōn yee na. ⁷ Wu bi yee pye na: «Li waha l'i waha, Sipya Ja na ba jé kakuubiyi keŋε ni, p'a wu kori tige na. Wu caxhugo caŋa taanri wogo w'a jεε.» ⁸ Ba p'a yee logo wε, a pu funjō di ba do Yesu wo nijoyo yi na.

⁹ Wee tuun wu ni a p'i ba na yiri faŋa ki na. Na ba yee bæeri jaha jo tudunmō ke ni nigin wu mu, ni kalaapiire tisara bæeri. ¹⁰ Cèe pii p'a yiri faŋa ki na ge, pee bye: Magadala sheen Mariyama, ni Zhanε, ni Yakuba nu Mariyama. Cèe piimu be pu bye ni pu ni ge, a pee cèe pu be di yee ninuyo jo tudunmō pu mu. ¹¹ Ga, a p'i cèe pu jomō pu ta ba giraya jεε wε, na bye pu ya dà pu na wε. ¹² Ga lee be na, a Pyεeri kunni di yiri na baa kari faŋa ki na. Na she nō, na jaari wii ki ni, na faviire ti ye ja wà. A lee di wu fo fo xuuni. A wu guri na ma puga.

Yesu ya wuyε she Kalaapiire shuun na Emayusi koo na

¹³ Lee kadugo na a wu kalaapiire shuun wa di ganha na gaanji kee caŋa kiyε pyaa kulo la ni. Lee mεge jεε na Emayusi. Lee kulo le ni Zheruzalemu tε wu bye kiloo ke ni nigin shishiin. ¹⁴ Keree kiimu bæeri k'a pye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni ge, a p'i ganha na kee paari puyε mu. ¹⁵ Na pu yaha pu na yōgō na yee jaha yu puyε mu, a Yesu

ye pyaa di fulo pu na, na binne na gaanji ni pu ni. ¹⁶ A pu kunni di ganha na wu jaa, ga na bye kanna kaa la l'a pu pye pu ya wu cε wε.

¹⁷ A Yesu di pu pye: «Yee di wa jaari na keree kiike paari yiye mu wε?» Ba Yesu ya yee jo wε, a p'i yere. Lee bi pu jahaya ta y'a tanha xuuni. ¹⁸ Wa mεge ki bye pu ni na Kilopasi, a wee di jo: «Ni mu ye nigin be wε, kaa le l'a sii pye Zheruzalemu ni kii cabyaa kii na ge; wa shishiin wa Zheruzalemu ni ni wu ya li cε wε!» ¹⁹ A Yesu di pu pye: «Lee jεε leke wε?» A p'i wu jō shō na: «Kaa le l'a pye Nazareti sheen Yesu na ge ge! Yesu bi bye Kile tudunmō baraga wo. Fanha bye wu kapyεgee ni wu jō jomō ni Kile jaha tãan ni sipyii pu be jaha tãan.

²⁰ Wèe wo saraya jaha shōonrivεε juŋjōfεε] saraya jaha shōonrivεε juŋjōfō ni wèe wo jahagbaa fεε p'a wu le shi watii keŋε ni, kōnhō wu xhu. A pee di wu kori tige na.

²¹ Wèe bi kanha na daa jo Kile w'a wu tun na pa wu ba Izirayeli sheen juŋjō wolo, ga wu nixhugo na, nijaa jεε wu caŋa taanri wogo.

²² Lee be na, cèe pii pu wa wèe ni ge, pii ya jomō pa jo wèe mu pemu ya wèe jaha wō fo xuuni ge. Pee ya soo she jisεεgō ke na faŋa ki na. ²³ Na ba jo na pee ya she gbo wu ja faŋa ki ni wε, ga na melekeε pii ja wà. A pee melekeε p'i pee pye na Yesu wa jii na. ²⁴ Wèe kaafεε pii be ya she faŋa ki na, na she li ta ba cèe p'a pa yi jo wèe mu wε, ga pu ya wuyε pyaa jia wε.»

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yee kunni jεε fungonyo baa fεε. Kile tudunmō p'a yemu bæeri jo ge, ali yee ya daa yee be na tōvuyo na wε!» ²⁶ Go Shōvō wu bi sii yaa na kanha le kanhagana le na Kile di na pa wu nōōrō wu kan wu mu!» ²⁷ Lee kadugo na le l'a ka wu shizhaa na ge, a wu yee bæeri paari pu mu. A wu yi jō kōn Kile tudunmō Musa wo nijoyo yi na, fo na she nō Kile tudunmō pusamaa bæeri wo nijoyo yi na.

²⁸ Kulo lemu ni kalaapiire t'a se ge, a p'i she dεεŋε lee kulo li tajege ki na. A Yesu di wuyε pye kanna jahagbaa na w'a doroo na se. ²⁹ Ga, a p'i wu jεeri na: «Pinne ni wu ni, bani caŋa k'a xō, jeri tapyεge ni piige k'a da wō.» A wu sō pu mu, a p'i binne jé kanha ki ni. ³⁰ Ba liduun w'a nō wε, a p'i diin na da da li. A Yesu di buuri wu lō na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan pu mu. ³¹ Ba

Yesu ya buuri wu kan pu mu we, a pu j̄ni di na pahala wu na. A p'i na li ce na Yesu ye pyaa ki je kii. Ga taapile ni, a p'i wii fo wu ni. ³²A p'i ganha na puyɛ pyi na: «W'a jo ni wɛɛ ni, na j̄n kɔn na Kitabuu pu jomɔ pu jaha yu wɛɛ mu koo li na tuun wemu ni ge, ta xɔnhɔɔ na wɛɛ funyɔ di bi taan?»

³³Taapile ni a p'i guri na gaanji Zheruzalemu ni. Ba p'a she nɔ wà we, na tudunmɔɔ ke ni nigin wu ni kalaapiire ti beeri ta p'a pinne. ³⁴A pee di shuun wu pye: «Can na, Kafɔɔ w'a je foro xu ni! W'a wuyɛ she Simɔ na!» ³⁵Le l'a pye pee shuun we be na koo li na ge, a pu be di guri na yee beeri paari pu mu, fo na she nɔ cɛgana leke na p'a Yesu ta ce buuri wu kegidiuun wu ni ge.

Yesu ya wuyɛ she wu kalaapiire ti na

³⁶Na pu yaha pu na pee jomɔ pu yu, a Yesu di foro yere pu niɛ ni na pu pye: «Kile wu j̄nɛniɛ kan yi mu!» ³⁷A pu jaalaa di yiri, a p'i sii fya xuuni. Bani pu bi giin na yafugunɔ pee ya ja. ³⁸A Yesu di pu pye: «Naha na yee d'a yi hakilee pu yirige le yirigegana le na, na ke fungɔngɔ ke tuugo yaha yiye mu we?» ³⁹Yi na keye yi wii ni na tɔɔyɔ yi ni, neye pyaa k'a sii kii. Yi na wii y'i ba gbɔn na na be. Bani yafugunɔ je ni ceexaara ni kaciye ni we, ga ne kunni di wa ni yi ni.» ⁴⁰Ba w'a yee jo we, na wu keye ni wu tɔɔyɔ yi she pu na. ⁴¹A kalaapiire ti funyɔ di sii taan xuuni. Ga l'a pu fo fogana lemu na ge, lee funɔ ni pu ya ta dà sanha we. Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yalige yaaga na da naha yee mu ya?» ⁴²Fyakaaya di bi bye pu mu, a p'i kee ka kan wu mu. ⁴³A wu ki shɔ na ki xa pu beeri j̄ni na.

Yesu ya wuyɛ she wu tudunmɔɔ pu na

⁴⁴Lee kadugo na a wu pu pye: «Tuun wemu ni ne bye ni yee ni ge, go ye ne bi jo yee mu. Ne bi yee pye jo yemu beeri y'a ka ne shizhaa na Musa wo saliya we, ni Kile tudunmɔɔ pu wo Kitabuu pee, ni Zaburuu Kitabu wu ni ge; jo yee beeri j̄n ya yaa na fa.» ⁴⁵Wee tuun wu ni a Yesu di pu fungɔnyɔ mugi mu lee mugigana li na, kɔnhɔ p'i Kile wo Kitabu wu jomɔ pu ce. ⁴⁶Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a ka Kitabu ni na li waha l'i waha, Shɔvɔɔ wu na ba ganha, na pu na ba wu gbo. Wu cagbogo carja taanri wogo, w'a je na foro xu ni. ⁴⁷Wee mege na le yere le ya yaa na jo korɔ ke wo shi wu beeri mu,

na li j̄n kɔn Zheruzalemu na na: shi wu beeri ya yaa na yere wu jurumu wu na, na sɔɔ Kile na, kɔnhɔ wu pu jurumu wu yafa pu mu. ⁴⁸Yee pu wa lee wo seereɛ. ⁴⁹Na To Kile w'a Fefɛɛɛ Munaa lemu wo j̄mɛɛ lɔ yi mu ge, ne na ba lee tun na pa yi mu. Ga yi tiin Zheruzalemu ni folɔ, fo tee sefɛɛɛ te ba fenhe tigi yi na na yiri Kile we ni.»

Yesu ya dugi na kari fugba wu ni

⁵⁰Ba w'a xɔ pee jomɔ pe na we, na gari ni wu kalaapiire ti ni Betani kulo li shizhaa. Ba p'a nɔ wà we, a wu wu keye tagi pu j̄nyɔ na, na ganha na duba pyi pu mu. ⁵¹Na Yesu yaha wu na wee duba wu pyi, a wu yiri laha pu taan, na dugi kari fugba we ni. ⁵²Lee di kalaapiire ti ta t'a nuguro sin, na wu pele. Ba p'a wu pele xɔ mu we, a pu fundanga wuu di guri na pa Zheruzalemu ni. ⁵³A p'i bye tuun beeri ni p'a she puyɛ pinne Kile-peɛɛɛ pugboho ki ni, na Kile pele.

Yohana

Kilē Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Yohana wo nigama

Jōgō wu j̄e Yohana wē?

Yohana bē wu bye Yesu wo tudunmāō kē ni shuun wu ni. Zebede ni Salomē yē wo ja wu bye wii. Wu ceborona wu bye Yakuba. Yawutu wu bye wii, fyashaa di j̄e wu labye. Kalaapiire taanri wemu fanha k'a bi j̄ehē Yesu yiri xuuni ge, Yohana bē wu bye pee ni. Tuun wemu ni p'a Yesu kori tige ki na ge, wee Yohana we ninumō kēj̄e ni w'a wu nu wu kaa le (Yohana 19:27).

Yohana ya ta sōō na wuyē mēge yiri bada we Kitabu we ni wē. Ga na wuyē pyi na le li kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge (Yohana 13:23; 19:26; 20:2; 21:20).

We Jozaama Kitabu we kakana j̄uḡō

Yohana Egilizi w'a wee na wee w'a we Kitabu we ka na wu yaha Efese kulo li ni. W'a Yesu kaa yu wēe mu na wu bi se tōōj̄ii ni j̄ehēj̄e ni Zheruzalemu ni kalerj̄e ni.

Yohana ya li shē na Yesu wu j̄e To Kile wo Ja nigin pe we, wemu Kile ya tun na pa koḡō puga funḡō ni ge. Yesu ya yi yu tōōj̄ii ni j̄ehēj̄e ni we Kitabu we ni na Kile wu j̄e wee To. W'a Yesu shēē wēe na na wee wu j̄e koo le, lee lemu l'a se j̄ii sicuumō pu ni ge.

Jozaama Kitabu wu kafila j̄ugbōyō

Yohana ya li shē na Yesu ya yu wu wo nōōō wu wo tuun wu keree na: Tuun wu sanha nō wē (Yohana 1-12); tuun w'a nō (Yohana 13-21).

Yohana 1 Yohana Batizelipye wo sēeri keree ni Yesu kalaapiire nizhiilee pee.

Yohana 2—12 Yesu ya wu sefēerē ti she wu labye wu ni sipyiire ti ni j̄e ni ni jaha shesheere kakanhajaā gbarashuun ni.

Yohana 13—17 Yesu ya wu taan j̄ege ki she wu kalaapiire ti shizhaa na.

Yohana 18—21 Yesu na xu, na j̄e.

Jomō pe pu j̄e kpeenge n i j̄ii sicuumō ge

¹Fo taashiine li ni, na ta koḡō sanha yāa wē, wemu w'a yiri Jomō ge, wee ya bye na xō. Pee Jomō pu ni Kile wu bye shiizhan, pee Jomō pu j̄e Kile. ²Fo taashiine ni pee Jomō pe ni Kile wu bye shiizhan. ³Pee gbōōō

ni Kile ya j̄amuyo yi bēeri yāa. Yaaga yaaga k'a yāa ge, kee ka shishiin ya yāa pee kadugo na wē. ⁴Pee ni j̄ii sicuumō ya daa. Pee j̄ii sicuumō pu bi kpeenge yeege sipyii pu mu. ⁵Kee kpeenge k'a j̄i nibiige ki ni sipyii pu mu, ga nibiige ki sipyii p'i ya ta sōō ki na wē.

⁶A Kile di ná wa tun, wee mēge ki bye na Yohana. ⁷Wee ya pa bye sēeri na kpeenge ki kaa yu sipyii pu mu, kōnhō wu bēeri di dā kee kpeenge ki na, wee baraga ni. ⁸Weeyē pyaa bi ta pye kpeenge ki wē, ga wu kapana j̄uḡō k'a pye na kpeenge ki kaa yu sipyii pu mu, ⁹Pee jomō p'a bye kpeenge can can wogo. Pee ya pa koḡō na, na ba ganha na kpeenge yeege sipyii pu bēeri mu. ¹⁰Pee bye koḡō na, pee shiin gbōōō ni koḡō ya yāa. Ga koḡō sipyii di ya ta sōō pee na wē. ¹¹P'a tigi puyē pyaa fiige shēen mu, ga pee di ya ta sōō pu na wē. ¹²Ga lee bē na, shēen nigin nigin ya sōō pu na, na dā pu na; a Jomō p'i fanha kan pee mu na pu pye Kile nagoo. ¹³Pee ya ta se sipyii segana na wē, p'i ya se sipyii wo daan na mu funḡō ni wē, p'i ya se ná bē wo j̄idaan funḡō ni wē. Ga Kile yē pyaa wo j̄idaan funḡō ni p'a pye wu nagoo.

Jomō p'a j̄eri sipya

¹⁴Ayiwa, pee jomō pe, p'a j̄eri sipya, na ba diin wēe ni j̄e ni, a wēe di pu nōōō wu wii, Ja nigin pe wu w'a foro Kile ni ge, na wu ta wee wo. Wee w'a sii fēremē ni can wu Kafōō.

¹⁵Wee kaa Yohana bi yu, na mujuu waa na sipyiire ti pyi: «Ná wemu kaa nē jo, jo w'a ma nē kadugo ge, wee bye nē jaha na; bani yani nē wu se ge, wee bye na xō. Wee wu j̄e we.» ¹⁶Wēe bēeri ya wū tahaa ta wu fēremē nigbō pu ni, na duba bē ta na fara duba na. ¹⁷Kile tudunmāō Musa baraga ni Kile ya wu saliya j̄omēhēē ki kan wēe mu. Ga Yesu Kirisa baraga ni wēe ya fēremē ni can cē. ¹⁸Sipya wa shishiin sanha Kile ja bada wē. Ja nigin pe wu wu j̄e Kile, na j̄e ni wu To Kile ni shiizhan ge, wee w'a wēe pye wēe ya To Kile wu cē.

Yohana Batizelipye wo Kile jomō yere

(Macao 3:1-12; Marika 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹Pe p'a pye Yohana Batizelipye wo Kile jomō pe, tuun wemu ni Yawutuu j̄uḡōfēē p'a pa saraya jaha shōōōōō ni Kile-pēēēē p̄ḡbōō ki kapyebyii pu tun wu mu ge. Tudunmāō p'a yiri Zheruzalemu ni na pa wu yiri na ba wu yeege na: «Jōgō mu di j̄e

wε?»²⁰ Yohana ya ta li pye ηmohoro kaa wε, na yi tii jo pu mu na: «Nε ηε Shovoo wu wε.»

²¹ A p'i wu yege na: «Wee tuun wu ni mu di ηε jōgō wε? Kile tudunmoo Eli gε?» A wu jo: «Nε ηε Eli wε.» A p'i wu pye sanha na: «P'a Kile tudunmoo wemu kaa jo ge, mu wu wa gε?» A wu jo: «Ahayi.»²² Wee tuun wu ni a p'i jo: «Mu d'a sii jōgō wε? Ya jo wu mu ge, kōnhō wu be di she yee jo wu tunvεe pu mu. Jōgō ye pyaa mu d'a sii wε?»²³ A Yohana di pu ηō shō ni Kile tudunmoo Ezayi wo jomo pa ni na:

«Sipya wa w'a mujuu waa sipōjō ki ni na:

«Yi Kafoo wu koo li tiil!»*

Nε wu ηε wee sipya we.»

²⁴ Piimu p'a bi tun Yohana mu ge, Farizheen pii bye pee ni. ²⁵ A pee di wu yege sanha na: «Mu bye mu di ηε Shovoo wu wε, mu di ηε Eli wε, Kile tudunmoo wemu kaa p'a jo ge, mu di ηε wee be wε, wee tuun wu ni naha na mu di batizeli pyi wε?»²⁶ A Yohana di pu ηō shō na: «Nε wi ge, ne sipyii batizeni lohō ye ni, ga sipya watii wa wà yee niηe ni na xō, yee di ya wee ce wε. ²⁷ Wee w'a ma ne kadugo, ne yaa ni wu tanhaya meere be zanha ni wε.»²⁸ Kii keree kii ya pye kulo lemu ni ge, lee mege ηe Betani. Lee wa Zhuruden Gba wu Kile-nohō ki na. Wee xuu wu ni Yohana bi sipyii pu batizeni.

Kile wo Dubyapige ki ηe Yesu

²⁹ Kee caŋa ki jimuguro ti na, a Yohana di Yesu ηa wu na ma wu mu, na jo: «Kile wo Dubyapige ke ki da ba koŋo ki jurumu wu lo laha wà ge, kee ki wa me.»³⁰ Ná wemu kaa ne jo yee mu ge, jo: «We w'a ma ne kadugo ge, wee bye wà fo taashiine li ni. W'a pye wà na ta ne sanha se wε.» Wee wu ηe wε. ³¹ Ne kunni bi sanha wu ce wε, ga ne pa sipyii pu batizeni lohō ni, kōnhō di wu she Izirayeli sipyii pu na.»

³² Yohana ya Yesu kaa jo sipyii pu mu na: «Nε Kile Munaa ηa l'a tigi na yiri fugba we ni, na ba diin wu na ba gbege shazhira ηe wε. ³³ Ne ye pyaa bi ta wu ce wε, ga Kile wemu w'a ne tun na ne w'a sipyii pu batizeni lohō ki ni ge, wee ya jo na: «Ma ba Kile Munaa ηa l'a tigi na pa diin ná wemu na, wee w'a da ba batizeli wu pyi Fefere Munaa ni.»³⁴ A ne shiin di li ηa mu, na bye li seeri, na pee jomo pe yu na Kile Ja wu ηe wee ná wε.»

Yesu kalaapiire nizhiilee

³⁵ Kee caŋa ki jimuguro ti na, Yohana ni wu kalaapiire shuun wa bi yere wà sanha.

³⁶ A wu Yesu ηa wu na doroo, na ganha na wu wii, na ba jo: «Kile wo Dubyapige ki kel!»

³⁷ Ba Yohana wo kalaapiire shuun w'a wee kafila wu logo wε, na daha Yesu feni. ³⁸ A Yesu di ηmahana ηeri, na pee ta p'a taha wu feni, na pee yege na: «Naha yee di zhaa wε?» A pee di wu pye: «Rabi, (Lee kōri ηe «Karamogōbo».) mii mu d'a tigi wε?»³⁹ A wu pu ηō shō na: «Yi pa ki wii.» A p'i binne kari ni wu ni, na she wu tatigiηe ki ηa. Lee bi caŋa ki ta k'a tigi na nō leere ke ni gbaara wu na (16h00), a p'i caŋa ki saŋa xō wà.

⁴⁰ Kalaapiire shuun wemu w'a Yohana kafila wu logo na daha Yesu feni ge, wa mege bye Andire, wee ηe Simo Pyeri cuun.

⁴¹ A Andire di fenhe she wu jahafoo Simo yiri na she wu pye: «Wèe ya Kirisa wu ηa,» (lee kōri ηe «Kile ya wemu shōonri lo ge.»)

⁴² Lee kadugo na a Andire di gari ni Simo ni Yesu yiri. A Yesu di Simo wii na wu pye: «Yohana ja Simo wu ηe mu. Mege katii ki da le nime mu na, kee ηe Sefasi.» (Kee kōri ηe «Faakagerēηe.»)

Yesu ya Filipe ni Nataηeli yiri; a p'i daha wu feni

⁴³ Kee caŋa ki jimuguro ti na, a Yesu di jo na wee da zhe Galile fiige ki ni. A wu nigariwo di jiri Filipe na na wu pye: «Taha na feni.»⁴⁴ Filipe bi bye Betisayida kulo li shen wa, lee kulo le ninuno sheen pu bye Andire ni Pyeri be. ⁴⁵ Lee kadugo na a Filipe di ba Nataηeli ηa na wu pye: «Kile tudunmoo Musa ya sipya wemu kaa jo Kile wo saliya Kitabu wu ni, a Kile tudunmoo pusamaa be di wu kaa jo pu wo Kitabuu pu ni ge, wèe ya wee ηa. Wee ηe Yusufu ja Yesu na yiri Nazareti kulo li ni.»⁴⁶ A Nataηeli di wu pye: «Dii yasaŋa di da já voro Nazareti ni wε?» A Filipe di wu ηō shō na: «Pa wu wii.»⁴⁷ Ba Yesu ya Nataηeli nibawo ηa tuun wemu ni wε, na jo: «Izirayeli see sipya wa we, naηmahara ηe wemu zo ni wε.»⁴⁸ A Nataηeli di wu yege na: «Mii mu d'a ne ta ce wε?» A Yesu di wu ηō shō na: «Nε nii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki tãan, na ta Filipe sanha mu yiri wε.»⁴⁹ A Nataηeli di gaala, na jo: «Wu Karamogō, Kile Ja mu ya sii, Izirayeli wo saan wel!»⁵⁰ A Yesu di wu

* 1:23 Ezayi 40:30

pye: «Nε mu pye jo ne jii bye mu ni na mu yaha nitoodige ki taan ge, lee ye l'a mu pye mu ya da ne na ya? Ma na ba kagbõhõ kii be ja kiimu k'a ye le na ge!»¹ A wu jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu jo yi na ba fugba wu jõ ja k'a mugi, na Kile wo melekεε pii naa pu na duri na diri Sipya Ja wu na.»

2

Cekaanra te t'a pye Kana kulo li ni ge

¹ Lee kadugo na, cana taanri wogo ki na, cekaanra bi bye kulo la ni, lee mεge jε na Kana. Lee bye Galile fiige ki kulo la. Yesu nu wu bye tee cekaanra ti ni. ² P'a bi Yesu ni wu kalaapiire ti be yiri tee cekaanra ti ni. ³ Ba duven w'a pa guɔɔ we, a Yesu nu wu fulu wu na na wu pye: «Pu duven w'a kuɔɔ.»
⁴ Ga, a Yesu di wu nu wu pye: «Nufõ we, ma ganha bu da le yaha li ma cõnri we, ne wo tuun w'a sanha nõ wε.»⁵ A Yesu nu wu kapyebyii pu pye: «Wu ba yemu bæri jo yi mu, yi lee pye.»

⁶ Yawutuu pu bi peye gbaara wa te na wolo faaya yi ni. Yee wo lõhõ pu bi gori na daga na puyε jii na be ni pu fεfεεε kalεgeε ki ni. Lõhõ litirilee xhuu nigin (100) shishiin bi jin pege ka bæri ni. ⁷ A Yesu di kapyebyii pu pye: «Yi ye peye ye ji ni lõhõ ni.» A p'i yi ji fo yi jõɔɔ ye na. ⁸ A wu guri pu pye: «Yi ka ko she gan yalige ki naha shõnriwõ wu mu.» A pee di ka ko kari. ⁹ Lõhõ ke k'a jeri na pye duven wu ge, a yalige ki naha shõnriwõ wu kee jεhε. Ga wee bi wee duven wu taforogo cε we. Ga kapyebyii piimu p'a bi lõhõ ki ko ge, pee kunni bi wu taforogo cε. A yalige ki naha shõnriwõ wu cenabun poo wu yiri, ¹⁰ na wu pye: «Sipyii bæri ma fenhe duven nidan wu loolo. Pu bu wee nijeheme gba, wemu ya taan xuuni we, p'a na wee loolo. Ga, a mu kunni di dεre ma wo duven nidan wu yaha fo nime.»

¹¹ Le l'a pye Yesu naha sheshεere kakanhaɔa ki bæri nizhiine. Lee ya pye Kana ni, Galile fiige ki ni. Yesu ya wu sefεere she. Ba kalaapiire t'a lee ja we, na da wu na.

¹² Lee nibyexhoo na, a Yesu ni wu nu, ni wu ceboronamaa, ni wu kalaapiire t'i gari Kaperinõmõ kulo li ni. A p'i cabyaa kii pye wà.

* 2:17 Zaburuu 69:9

Yesu ya Kile-pεεɔɔ pugbõhõ ki pye fεefεε (Macoo 21:12-13; Marika 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Ba Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene l'a tεεɔɔ we, a Yesu di gari Zheruzalemu ni, ¹⁴ na she sipyii pii ta Kile-pεεɔɔ pugbõhõ ki kaanra ki ni, pu na niye, ni dubyaa, ni gbege shazhira pεεε saraya woloveε pu mu. Wari faaveε pu be d'a tiin wà pu tabalaa taan, na saraya woloveε pu wari wu fari pu mu. ¹⁵ Ba w'a she pu ta mu we, na she mεεε pye susõ, na pee bæri kõri yeege Kile-pεεɔɔ pugbõhõ ki ni, ni pu niye ni pu dubyaa ni, na wari faaveε pu wo tabalaa pu jeri buri, na pu wari wu wo jiiɔɔ na. ¹⁶ A wu gbege shazhεere pεrεvεε pu pye: «Yi te lõ laha naha! Yi ganha da na To wu puga ki pye jagi tapyεge wε!»¹⁷ Ba Yesu ya lee pye we, a wu kalaapiire ti funɔɔ di do Kitabu jomõ pa na na:

«Mu puga ki kaa ya dan ne ni tεhene baa, n'a na funɔɔ shaa ni ki ni xuuni.»*

¹⁸ Lee kadugo na a Yawutuu jɔɔfεε p'i wu pye: «Naha sheshεere teke mu di da já bye tee di li she na kanji wa mu ni li bye na wε?»¹⁹ A Yesu di pu jõ shõ na: «Yi ke Kile-pεεɔɔ pugbõhõ ke ja, di ki yereɔɔ cabyaa taanri funɔɔ ni.»²⁰ A p'i wu pye: «Go yee kelee shishεere ni gbaara (46) p'a pye na ke Kile-pεεɔɔ pugbõhõ ke yereɔɔ dε! Wee tuun wu ni mu di maye wii jõɔɔ mu wu já kee yereɔɔvõ yereɔɔ cabyaa taanri funɔɔ ni wε?»²¹ Ga Kile-pεεɔɔ pugbõhõ kemu kaa Yesu bi yu ge, kee bye wuyε pyaa ceepuuro.
²² Ba Yesu ya pa jε na foro xu ni we, a wu kalaapiire ti funyõ di do na w'a yi jo. A p'i dà Kile Kafila wu na, Yesu bi yemu bæri jo ge, na dà yee be na.

Yesu ya sipyii fungõnyõ keree cε

²³ Na Yesu yaha Zheruzalemu ni Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li tuun wu ni, a sipyiɔɔhemeε di wu naha sheshεere kakanhaɔa ki ja na dà wu na. ²⁴ Ga Yesu ya ta wuyε yaha pu keɔɔ na we, bani w'a bi pu fungõnyõ keree bæri cε. ²⁵ Wu mago bye li na nago sipya wa wu na sipya wa keree jo wu mu we, bani wu bi sipyii bæri fungõnyõ keree cε.

cenabun poo wu mujuu logo, w'a fundanga ta xuuni cenabun poo wu mujuu li wuu na. Kee fundanga ki tuugo ki jε ne wogo ke. Kee fundanga k'a pele fo na nɔ ki tɛhene na.
³⁰Li waha l'i waha, la ya yaa na faraa wee wo pɛɛɛ ki na nime, la di da foro ne wo pɛɛɛ ki ni.»

Sipya we w'a yiri fugba wu ni na pa ge

³¹A Yohana di jo sanha na: «Wemu w'a foro Kile ni ge, wee wu jε sipyii pu beeri juɔɔ ni. Ga wemu w'a foro jirɛ ni ge, wee jε nɔhodaan wo, jirɛ keree wee ya yu. Wemu w'a pa na yiri fugba wu ni ge, wee wu jε pu beeri juɔɔfo. ³²W'a yemu ja na yemu logo ge, yee w'a yu. Ga wa shishiin ya ta sɔɔ wu nijoyo yi na we, fo shɛɛn nigin nigin yɛ. ³³Sipya wemu beeri w'a sɔɔ wu nijoyo yi na ge, wee ma li shɛɛ na fiinɛ na can jε Kile ni. ³⁴Bani Kile ya wemu tun ge, Kile jomɔ wee ya yu. Kile ya Fɛfɛɛɛ Munaa taga wee jɛ. ³⁵To Kile Ja wu kaa ya dan wu ni, w'a sefɛɛɛ ti le wu keɛɛ ni yaɲmuyo beeri na. ³⁶Wemu w'a dɔ Kile Ja wu na ge, jɛi sicuumɔ nixhɔbaama wa weefɔɔ mu. Ga wemu ya dɔ Kile Ja wu na we, wee da jɛi sicuumɔ pu ta we. Ga Kile wo loyire li na gori yaha weefɔɔ na.»

4

Yawutuu ya shi wemu kɔ ge, Yesu ya tigi wee mu

¹Ayiwa, Farizhɛɛn p'a pa yi logo na Yesu ya kalaapiire nijɛhɛɛ taa na toro Yohana tɔan, na pu batizeni|batizeli. ²Ga na ta Yesu yɛ pyaa bi ta na batizeli wu pyi we, fo wu kalaapiire. ³Tuun wemu ni Yesu ya pa pee jomɔ pu logo ge, a wu foro Zhude fiige ki ni na kari Galile fiige ki ni. ⁴Wu nigariwo bi yaa na Samari fiige ki ja toro. ⁵A wu shɛ nɔ Samari kulo la ni, lee mege jε na Sikari. Yakuba bi tɛge kemu kan wu ja Yusufu mu fo l'a mɔ ge, kee kabanugo Sikari bye. ⁶Keɛɛ ka ki bi bye Yakuba mu wɔ wee xuu wu ni. Ba Yesu ya kanha jara li tɔan we, na diin kee keɛɛ ki jɔ na. Lee bi cana ki ta jirɛ niɛ ni.

⁷A Samari shɛn cee wa di ba wɔ lɔhɔ takogo ni. A Yesu di wu pye: «Na kan lɔhɔ di gba!» ⁸Lee bi Yesu kalaapiire ti ta t'a kari kanha ki ni yalige tashɔgo ni. ⁹A wee Samari shɛn cee wu Yesu pye: «Ee, mu wemu wu jε Yawutu ge, jaha na mu d'a sɔɔ na logbaga

jɛɛɛɛ ne mu na ta ne jε Samari shɛn we?» Cee w'a yee jo bani Yawutuu bi ta sɔɔ kaa la shishiin li pu ni Samari shɛɛn pinne we. ¹⁰A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Cee we, Kile ya yaaga kemu kaan ma ni ge, mu da bi kee cɛ, sipya wemu w'a logbaga ki jɛɛɛɛ mu mu ge, na wee be cɛ, muyɛ pyaa ki bi da logbaga jɛɛɛɛ wu mu. Wu bi da lɔhɔ kan mu mu, kemu k'a jɛi sicuumɔ kaan sipyii beeri mu ge.» ¹¹A cee wu wu pye: «Karamɔgona we, gɔɔɔ jε mu mu we, keɛɛɛ ki d'a cogi, mii mu di da kee jɛi sicuumɔ lɔhɔ ki ta di gan ne mu we? ¹²Wɛɛ tole Yakuba w'a ke keɛɛɛ ke kan wɛɛ mu. Wuyɛ pyaa, ni wu nagoo, ni wu yapɔɔɔ yɛ bi kee lɔhɔ gbuu. Ayiwa, mu wa giin na mu ya ye wɛɛ tole Yakuba na ge?» ¹³A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Wa beeri w'a ke keɛɛɛ ke lɔhɔ gba ge, waga na ba weefɔɔ ta sanha. ¹⁴Ga lɔhɔ ke ne gaan ge, wa beeri w'a kee gba ge, waga da ba weefɔɔ ta nige bada we. Bani lɔhɔ ke n'a da gan weefɔɔ mu ge, kee na ba bye lobulowii na buloo na foro wu funɔɔ ni, na jɛi sicuumɔ nixhɔbaama kan wu mu.» ¹⁵A cee wu Yesu pye: «Karamɔgona we, kee lɔhɔ ki kan na mu di gba, kɔnɔhɔ waga ganha bu na ta nige, di ba lɔhɔ shaa naha sanha we.»

¹⁶A Yesu di wu pye: «She ma poo wu yiri pa naha.» ¹⁷A wu Yesu pye: «Ná wa na mu we.» A Yesu di wu pye: «Can m'a jo na ná jε ma mu we. ¹⁸Bani m'a jé xɔ namaa kaguro mu. Ná wemu be w'a jé ma mu nime ge, wee be wa ma poo we. Can m'a jo.» ¹⁹A cee wu wu pye: «Karamɔgona we, ne mu seeri na mu ta Kile tudunmɔ. ²⁰Wɛɛ Samari shɛɛn, ke faabobɔɔ ke na wɛɛ sefɛɛɛ ya Kile pele. Ga yee Yawutuu di yu na tapɛɛɛɛ katii wa Kile na ni Zheruzalemu be we.» ²¹A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Dà na na! Cana ka wa ma, y'a da ba To Kile pele ke faabobɔɔ ke na we, kelee Zheruzalemu be ni we. ²²Wemu yee Samari shɛɛn ya bele ge, yee ya wu cɛ we, ga wemu wɛɛ Yawutuu ya bele ge, wɛɛ ya wu cɛ, bani wɛɛ Yawutuu ni Shɔɔɔ w'a foro. ²³Ga cana ka wa ma, kee ya nɔ xɔ. Piimu p'a To Kile pele see na ge, pee na ba wu pele muna baraga ni, lee lemu l'a can wu shɛɛ ge. Bani piimu p'a kee pɛɛɛɛ ki tuugo pyi ge, pee To Kile ya zhaa. ²⁴Kile jε Muna|Kile Muna. Piimu p'a wu pele ge, li waha l'i waha, pee ya yaa na wu pele muna baraga ni, lee lemu l'a can wu shɛɛ ge.» ²⁵A cee wu wu pye: «Ne li cɛ jo Shɔɔɔ wu na ba ba,

(lee kóri jɛ «Kile ya wemu shɔɔri lɔ ge.») Wee ba ba tuun wemu ni, wu na ba keree ki beeri jaha jo wèe mu.»²⁶ A Yesu di cee wu pye: «Nɛ wemu w'a yu ni mu ni ge, nɛ wu jɛ wii.»

²⁷ Na Yesu ni cee wu yaha pee jomɔ pu na, a kalaapiire t'i ba na yiri yalige ki tashɔgɔ ni. Ba pee ya pa Yesu ta wu na yu ni cee wu ni wɛ, a l'i pu jaha wɔ. Ga wa shishiin ya sɔɔ na wu pye: «Naha kaa m'a yegee cee wu mu wɛ?» kelee «Naha na m'a yu ni wu ni wɛ?»

²⁸ A cee wu kunni di wu lokoyaaga ki yaha keeɛ ki na, na guri kari kanha ki funɔ ni, na she sipyii pu pye: ²⁹ «Yi pa ná wa wii, w'a nɛ kapyelegee beeri jo nɛ mu. Kɔnhɔ wee di jɛ Shɔɔwɔ we-e dɛ?»³⁰ A sipyii p'i yiri kanha ki funɔ ni na pa Yesu yíri.

³¹ Lee bi kalaapiire ti ta t'a Yesu jɛeri na: «Wù Karamɔgɔ, jɔ maye na, m'a ganha li ba.»³² Ga, a wu pu jɔ shɔ na: «Yalige ka wa nɛ mu na li, yee di wa kee cɛ wɛ.»³³ A kalaapiire t'i ganha na tiye yegee na: «Ba kɔnhɔ wa w'a pa yalige ka kan wu mu wɛ?»³⁴ A Yesu di pu pye: «We w'a nɛ tun ge, nɛ na wee jidaan pyi; kapyɛɛ kii w'a kan nɛ mu ge, na kee bɛ jɔ fá, lee jɛ jɔ yalige yaaga nɛ mu.»³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Ta yee kunni ma yu we tuun we ni, na yeye shishɛɛɛ wu jɛ wèe ni yalɔɔɔ ti tɛ ni wɛ? Ga n'a da yi jo yi mu, «Yi kereye yi wii xuuni!» Shinma w'a le, wu kɔnduun w'a nɔ xɔ.³⁶ Wemu w'a shinma wu kɔɔn ge, wee ya wu saraa taa na xɔ; w'a shinma pya wu pinne yaha jii sicuumɔ nixhɔbaama pu wuu na. Lee pyegana li na, shinma nuguvɔɔ we ni wu kɔnvɔɔ we, pu shuun wu beeri na fundanga ta shiizhan.³⁷ Bani talenɛ lemu l'a yu na: «Wa na ba yeme nugi, watii na ba wee shinma wu kɔn ge,» lee jɛ can.³⁸ Yee ya tɛge kemu nugi wɛ, nɛ yee tun yee pu she kee shinma kɔn. Piitiilee p'a kee pye, a yee di kuduun ta pee wo kapyɛɛ ki ni.»

³⁹ A Samari sheen nijɛhemɛɛ di dà Yesu na le kulo le ni cee wu wo kafila wu wuu na. Bani cee w'a pu pye: «W'a nɛ kapyelegee beeri jo nɛ mu.»⁴⁰ Lee wuu na a Samari sheen p'i yiri kanha ki funɔ ni na she Yesu yíri. Ba p'a nɔ wà wɛ, na Yesu jɛeri na wu tiin pu yíri. A wu sɔɔ na cabyaa shuun pye pu yíri.⁴¹ Yesu ya cabyaa shuun wemu pye lee kulo li ni ge, a sipyjɛhemɛɛ piitiilee di dà wu na sanha wu kafila wu wuu na.⁴² A pee di cee wu pye: «Wèe ya ta dà wu na mu

wo jomɔ pu yɛ wuu na-ɛ dɛ. Ga wèeyɛ pyaa ya wu jomɔ pu logo, a wèe di li cɛ can na na wee wu jɛ kɔɔɔ ki Shɔɔwɔ wuyɛ pyaa.»

Yesu ya Galile fiige ki sipyigbɔ wa wo ja cuuɔɔ

⁴³ Ba kee cabyaa shuun w'a toro wɛ, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro Sikari kolo li ni na kari Galile fiige ki ni.⁴⁴ Yesu yɛ pyaa bi jo na: «Kile tudunmɔ wa shishiin ya pɛɛɛ taa wu to kulo ni wɛ.»⁴⁵ Ga, ba p'a nɔ Galile fiige ki ni wɛ, a Galile sheen di pu jɔɔɔ círi ni fundanga ni. Bani Yesu bi keree kiimu beeri pye Zheruzalemu ni Yawutuu Nuwuuro ti wo Kalenɛ|Kalenɛ li ni ge, Galile sheen pu bi kee beeri ja, bani puyɛ pyaa bɛ bi she lee kalenɛ li ni.

⁴⁶ Wee tuun wu ni a Yesu di guri pa sanha Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni. Wee xuu wu ni w'a bi lɔhɔ ki jɛri na pye duven. Lee bi fiige ki sipyigbɔ wa ta Kapɛrinɔmɔ kulo li ni; wee ja bi cuuɔɔ wɛ.⁴⁷ Ba wee ná w'a logo na Yesu ya yiri Zhude ni na pa Galile ni wɛ, a wu gari wu yíri, na she wu jɛeri na wu pa Kapɛrinɔmɔ ni, na wee ja w'a taxuyo shaa, wu she wu cuuɔɔ.⁴⁸ A Yesu di wee ná wu pye: «Ta le yahagana le na yee wa dà yiye yaha gɛ? Yee ya jaha sheshɛɛɛ kakanhanɔa ni kagbɔhɔɔ ja wɛ, yee da ga dà bada wɛ.»⁴⁹ Ga, a wee ná wu Yesu pye: «Karamɔgɔna we, jɔ maye na m'a ba nime, kɔnhɔ wɔ ja wu ganha bu xhu wɛ.»⁵⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di wu pye: «Kuri m'a gaaji ma ja w'a cuuɔɔ.» A wee ná wu dà Yesu kafila wu na, na guri kari.⁵¹ Ba w'a kuri na gaaji wɛ, a wu kapyeyii p'i she wu jɔɔɔ círi koo li na, na wu pye: «Ma ja w'a cuuɔɔ.»⁵² A wu pu yege na tuun weke ni wu d'a cuuɔɔ wɛ? A p'i jo na tajaan ceefuuro t'a wu yaha na cana ki yaha k'a fiin (13h00).⁵³ Taapile ni a pya wu to wu li cɛ na wee tuun wu ninumɔ ni Yesu ya wee pye: «Ma ja w'a cuuɔɔ.» A wee ná wu ni wu puga sheen beeri di dà Yesu na.

⁵⁴ Ayiwa, ba Yesu ya foro Zhude fiige ki ni na kari Galile fiige ki ni wɛ, le l'a pye wu jaha sheshɛɛɛ kakanhana shuun wuu.

5

Yesu ya faan wa cuuɔɔ

¹ Ayiwa, lee kadugo na kalegbɔɔ la bye Yawutuu pu mu Zheruzalemu ni. A Yesu bɛ di she lee ni. ² Zheruzalemu kulo li ni,

kuɲɔɔ lemu ni dubyaa pu ma jin ge, lohɔ ka bye wà wege ka ni lee kabanugo. P'a bi kee wege ki mege yiri Yawutuu jomɔ pu ni na Betisayida. Gbalaa kaguro wu bi yereɲe kee wege ki kabanugo. ³Yama fɛɛ niɲehemɛɛ pu bi sinne pee gbalaa pu nɔhɔ ni. Fyenmɛɛ, ni tɔɔgegeye fɛɛ, ni faanna, [pee beeri bi ma lohɔ ki sigɛe, ki ba ɲehɛ. ⁴Bani Kafɔɔ wo meleke wa wu ma digi lohɔ ki ni tuun wa ni, na ki ɲehɛ. Ba wee ya lohɔ ki ɲehɛ xɔ wɛ, yama fɔɔ wemu bu fenhe tigi kee ni, yama tuugo kemu beeri ki ɲe weefɔɔ na ge, pee na xhɔ.] ⁵Ná wa bye wà wee bi yee keleɛ taanri ni gbarataanri (38) ta na yá. ⁶Ba Yesu ya wee ná wu ɲa w'a sinne wɛ, na li cɛ na w'a mɔ wu yama pu na. A wu wu yege na: «Mu funɲɔ ki wa m'a juunɲɔ ge?» ⁷A wu Yesu ɲɔ shɔ na: «Karamagɔna we, lohɔ ki ba ɲehɛ, sipya wa ne mu wemu na ne lɔ di dirige ki ni we. Ne bu jo di yiri naye mu, yani ne wu nɔ ge, watii na fyaala tigi ne ɲaha na.» ⁸A Yesu di wee ná wu pye: «Yiri m'a ma yasinnege ki lɔ, ma da ɲaari.» ⁹Taapile ni a wu juunɲɔ, a wu yiri na wu yasinnege ki lɔ, na ganha na ɲaari.

Lee ya pye Yawutuu cadeenge ka na. ¹⁰Ba Yawutuu juunɲɔfɛɛ p'a wee ná wu ɲa w'a cuunɲɔ wɛ, a p'i wu pye: «Niɲaa ɲe cadeenge de! Na saha ni saliya wu ni, mu ya yaa mu wu ma yasinnege ki lɔ m'a ɲaari niɲaa wɛ.» ¹¹A ná wu Yawutuu pu pye: «Wemu w'a ne cuunɲɔ ge, wee w'a jo na: «Ma yasinnege ki lɔ, ma da ɲaari.» ¹²A p'i wu yege na: «ɔɔgo ye pyaa ki d'a mu pye mu wu ma yasinnege ki lɔ, ma da ɲaari wɛ?» ¹³Ga sipya nigin wemu w'a bi ná wu cuunɲɔ ge, wu bi wee cɛ nige we; bani sipyiire ti bi ɲehɛ. Lee bi Yesu ta w'a foro xɔ sipyiire ti niɲe ni. ¹⁴Lee kadugo na a Yesu di ba saha ni ná wu ni Kile-peɛɲe pugbɔhɔ ki funɲɔ ni na wu pye: «Wii, m'a cuunɲɔ nime, ma ganha bu da da jurumu pyi nige wɛ, kɔnhɔ kaa la betii ganha ba ma ta lemu ya kolo le be na ge wɛ.» ¹⁵A wee ná wu she yi jo Yawutuu juunɲɔfɛɛ pu mu, na Yesu w'a wee cuunɲɔ. ¹⁶A Yawutuu p'i daha Yesu nɔhɔ ni na gana, na ɲaha na w'a ná wu cuunɲɔ cadeenge ki na wɛ. ¹⁷A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Ne To wu w'a kapyɛɲe pyi tuun beeri ni, lee wuu na ne be ya yaa na kapyɛɲe pyi.» ¹⁸Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wɛ, a la di fara Yawutuu juunɲɔfɛɛ pu loyire li na. A p'i ganha na wu shaa di gbo na bani wu jate ya ta nɔ cadeenge ki na we; na nɔhɔ

na Kile pyi na wee To, na wuyɛ taanna ni Kile ni lee jogana le funɲɔ ni.

Kile ya kiirikɔɔn li sefeere kan Yesu mu

¹⁹A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, Ja w'a da ga já yafiin pye wu ye ni, na ta wu ya li ɲa To wu mu wɛ. Le To w'a byi ge, lee tuugo Ja wu be ya byi. ²⁰Ja wu kaa ya taan To wu ni, lee wuu na w'a keree kiimu beeri pyi ge, w'a kee beeri she Ja wu na. Wu na ba keree kii be she wu na sanha kiimu k'a ye kii be na ge, kɔnhɔ kee di bye yee mu kakanhaɲaa. ²¹To w'a xuu ɲeni na ɲiifeere kaan pu mu kangana lemu na ge, lee na Ja wu la ɲe wu ɲii sicuumɔ kan piimu mu ge, pee mu w'a da pu kan. ²²To wu da kiiri kɔn sipya wa shishiin na wɛ, ga w'a kiirikɔɔn li sefeere ti beeri kan wu Ja wu mu, ²³kɔnhɔ sipyii beeri di da Ja wu peɛ, ba p'a To wu peɛ pelegana lemu na wɛ. Sipya wemu ya sɔɔ na Ja wu peɛ wɛ, To we w'a wu tun ge, wee w'a she peɛɲe na.»

²⁴A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu ne jomɔ pu logo, na dà ne tunvɔɔ wu be na, wee na ɲii sicuumɔ ni xhɔbaama ta. Kiiri da ba gɔn nige weefɔɔ na wɛ, weefɔɔ ya foro xu ni na jé ɲii sicuumɔ ni.» ²⁵A Yesu di jo sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, caɲa ka na ba nɔ, kee ya nɔ xɔ be yere nime; xuu na ba Kile Ja wu mujuu logo, piimu beeri ba li logo na sɔɔ wu na, pee beeri na ba ɲii sicuumɔ ta. ²⁶Bani ba To Kile ɲe ɲii sicuumɔ fɔɔ wɛ, mu w'a sefeere kan Ja wu be mu wu pye ɲii sicuumɔ fɔɔ. ²⁷W'a fanha kan wu Ja wu mu w'a kiiri wu kɔɔn, bani wee wu ɲe Sipya Ja wɛ. ²⁸Lee ganha bu da yi fo wɛ, bani tuun wa w'a ma xuu beeri na ba wu mujuu logo na ɲe ²⁹na foro faya ni. Piimu p'a kasaɲaa pye ge, pee na ba ɲe kɔnhɔ p'i jé ɲii sicuumɔ ni xhɔbaama pu ni. Ga jurumupyii pu kunni na ba ɲe kɔnhɔ p'i jé kiiri ni.

Yesu ya jo na wee jomɔ pu ɲe can

³⁰«N'a da já kaa la shishiin pye naye ni wɛ. Ye Kile ya jo ne mu ge, yee ni ne kiiri wu kɔɔn na sahaɲi. Ne wo kiiri w'a tii, bani ne wu kɔɔn na be ni naye pyaa ɲidaan ni wɛ. Ga, ne wu kɔɔn na be ni na tunvɔɔ wu ɲidaan ni.

³¹«Li da bi da kanna neye pyaa k'a naye pyaa wo seeri keree yu, ne jomɔ pu da bi bye can wɛ. ³²Ga watii wu ɲe ne seeri. Ne li cɛ jo yemu w'a yu ne shizhaa na ge, jo yee

be jɛ can. ³³ Ayiwa, yee ya pii tun Yohana Batizelipye mu. W'a sɛeri keree kiimu jo yee mu nɛ shizhaa na ge, kee jɛ can. ³⁴ Nɛ yee yu, kɔnhɔ sipyii di da sɛeri keree yu na shizhaa na yɛ nigin wɛ dɛ! Ga nɛ yi yu, kɔnhɔ yee di juuwuro ta. ³⁵ Yohana bye ba sokinna kpeenge jɛ wɛ, na kpeenge yeege yee niɲɛ ni, a yee di sɔɔ na fundanga ta jeri wu kpeenge ki na. ³⁶ Ga nɛ wi ge, yaaga katii bɛ ki jɛ nɛ sɛeri kemu ya ye Yohana wo sɛeri keree ki na ge. Bani kapyɛɛ kiimu To Kile ya kan nɛ mu ge, nɛ kee bɛ pyi. Kee kapyɛɛ ki bɛ jɛ nɛ sɛeri. Lee ya li shɛɛ na To Kile w'a nɛ tun. ³⁷ Nɛ To Kile wemu w'a nɛ tun ge, weeye pyaa ki wa yu nɛ shizhaa na, ga yee ya ta sɔɔ bada na wee jɔmɛɛ co wɛ. Le bɛ w'a shɛ yee na ge, yee ya ta lee jaha cɛ wɛ. ³⁸ Yee ya ta sɔɔ wu jomɔ pu na yi zolɔɔ pu na wɛ. Bani w'a wemu tun ge, yee ya ta dɔ wee na wɛ. ³⁹ Samɔhorɔ wa yee ni na Kile Kafila kalaa xuuni, bani yee w'a giin na lee l'a da ba jii sicuumɔ niɲɔbaama kan yee mu, na ta wee Kafila wɛ bɛ di nɛ ninumɔ kaa yu. ⁴⁰ Lee bɛ na, yee funyɔ di jɛ yee pu pa nɛ mu, kɔnhɔ y'i jii sicuumɔ ta wɛ.

⁴¹ «Nɛ sipyii wo pɛɛɛ ke shaa wɛ, bani yee jɛ sipyii piimu ge, nɛ yee cɛ. ⁴² Nɛ li cɛ bɛ jo Kile taanpɛɛge wa yee funyɔ ni wɛ. ⁴³ Nɛ pa na To Kile mɛge na, yee di ya ta sɔɔ nɛ na wɛ. Ga watii da bi ba wuyɛ pyaa mɛge na, yee bi da zɔɔ wee na. ⁴⁴ Pɛɛɛ ke k'a foro sipyii ni ge, kee k'a dan yee ni tashaga ni; pɛɛɛ ke k'a daa Kile yɛ nigin ni ge, yee ya kee shaa wɛ. Yee ma jɔ dɔ dɔ nɛ na na yee yaha pee yahama pu ni wɛ? ⁴⁵ Ga yi ganha ba giin na nɛ w'a da ba yi jaagi To Kile jaha tɔan wɛ dɛ! Ahayi! Ga Kile tudunmɔ Musa wemu wu wa yee tadarja ge dɛ, wee wu jɛ yee jaagivɔɔ. ⁴⁶ Yee da bi dɔ wee na, yee bi da dɔ nɛ bɛ na, bani nɛ kaa Musa ya jo wu Kitabu wu ni. ⁴⁷ Jomɔ pemu Kile tudunmɔ Musa ya ka nɛ shizhaa na ge, yee bye yee di ya dɔ pee na wɛ, yee na ba dɔ dagana leke na nɛ jomɔ pu na wɛ?»

6

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfɔɲɔɔ kaguro mu

(Macoo 14:13-21; Marika 6:30-44; Luka 9:10-17)

* 6:7 dɛɲɛɛ xhuu shuun: wee jɛ baaripye yeye gbarataanri saraa.

¹ Ayiwa, lee kadugo na Yesu ya kari Galile Gba wu kadugo. Wee gba we ninumɔ mɛge ki jɛ na Tiberɛyade Gba. ² Sipyiiire ti bi ma daha Yesu fɛni, bani p'a bi wu jaa wu na yama fɛɛ cuunɔ na kakanhanjaa pyi. ³ Ba Yesu ni wu kalaapiire t'a nɔ wà wɛ, na dugi tiin faaboboɲɔ ka na. ⁴ Lee bi Yawutuu pu Nuuwuro ti wo Kalenɛ|Kalenɛ li ta l'a tɛɲɛ.

⁵ A Yesu di ba wu juɲɔ yirige, na sii sipyii niɲɛhemɛɛ ja pu na ma wu yiri. A wu Filipe pye: «Mii wɛɛ di wa da jɔ yalige ta di zho pii sipyii pii bɛeri mu wɛ?» ⁶ Yesu ya yee jo kɔnhɔ wu logo yɛ Filipe jɔ na, lee bɛ wɛ, w'a bi yaa na lemu pye ge, wu bi lee cɛ. ⁷ A Filipe di wu jɔ shɔ na: «Wu funɲɔ bi jɛ nago kanna pu bɛeri di pu jɔyɔ piri-para yɛ, ali wɛɛ jɛɲɛ wari dɛɲɛ^{*} xhuu shuun (200) bɛ taga yalige shɔ, kee da ga yafiin bɛ jɔ pii na wɛ.» ⁸ Na pu yaha pee jomɔ pu na, Yesu kalaapiire lemu mɛge ki jɛ na Andire ge, w'i jɛ Pyɛeri cuun ge, a wee di jo: ⁹ «Funana la wa naha, buuri juɲɔ kaguro ni fyaa shuun wu wa li mu, ga jaha yee di wa da jɔ pii sipyiiɲɛhemɛɛ pii na wɛ?»

¹⁰ A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi sipyiiire ti tɛɲɛ niɲɛ ki na.» Nagara niɲɛhɛɛ ti bye wee xuu wu ni. A sipyiiire t'i diin diin. P'a bi namaa kabɔfɔɲɔɔ kaguro (5.000) shi tɔɔɔ pee sipyii pu ni. ¹¹ A Yesu di wee buuri we lɔ na baraga taha Kile na, na wu kan p'a loolo pee sipyii pu na. A wu fyaa pu bɛ pye mu. A pu bɛeri di li na din. ¹² Ba sipyiiire t'a li xɔ wɛ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi buuri jukoroɲɔ yi saya lɔ, kɔnhɔ yi ganha bu gyɛɛgi wɛ.» ¹³ A p'i yee buuri jukoroɲɔ yi lɔ, na taga saganjaa kɛ ni shuun jii. Sipyiiire t'a li xɔ buuri juɲɔ kaguro wu ni, a wemu di gori ge, wee kaa l'a jo mɛ.

¹⁴ Ba sipyii p'a Yesu wo kakanhana li ja wɛ, na jo: «Can na Kile tudunmɔ wemu kaa l'a jo na wu na ba ba kɔɲɔ na ge, wee w'a sii wɛ.» ¹⁵ Ba Yesu ya pa li cɛ na fanha bɛ na p'a giin di wee co di bye saan wɛ, a wu laha pu tɔan, na gari faaboboɲɔ katii na wu yɛ.

*Yesu ya jaari gba lɔhɔ juɲɔ ni
(Macoo 14:22-33; Marika 6:45-52)*

¹⁶ Ba canja k'a pa do wɛ, a kalaapiire t'i digi kari gba wu jɔ ki na. ¹⁷ Lee di Yesu ta wu sanha shɛ pu yiri wɛ. A p'i jɛ kɔɲɔɲɔ ka ni na se Kaperinomɔ ni. Lee bi piige ki ta

k'a wə xə. ¹⁸ Na pu yaha ləhə ki juŋə ni, a kafɛɛgbəhə ka di ba yiri, na ganha na ləhə ki pyi ki na ɲeri xuuni. ¹⁹ Ba p'a kiloo kaguro kelee gbaara shishiin paa ləhə ki juŋə ni tuun wemu ni wɛ, a p'i Yesu ja wu na ɲaari ləhə ki juŋə ni na se kəɔɔgə ki mu. A pu jaalaa di yiri xuuni. ²⁰ A Yesu di pu pye: «Nɛ wu wa, yi ganha bu da vya wɛ!» ²¹ Kalaapiire ti funŋə ki bi bye wu jé ni pu ni kəɔɔgə ki ni, ga xuu wemu ni pu bi se ge, taapile ni a p'i nɔ wee xuu wu kogoŋə ki na.

Sipyiire t'a Yesu shaa

²² Ba ɲiga k'a mugi wɛ, sipyiire ti t'a bye gba wu kadugo yiri ge, a pee di li sɛɛri, na kəɔɔgə nigin ye ta wà. A p'i li cɛ na Yesu ya ta jé ni wu kalaapiire ti ni ke ki kəɔɔgə ki ni wɛ, ga na kalaapiire ti t'a jé ti ye na kee kəɔɔgə ki ni na kari. ²³ Lee bi kəɔɔyɔ ya be ta y'a yiri Tiberɛyade kulo li ni na pa. Xuu wemu ni Kafəɔ bi baraga taha Kile na, na buuri wu kan p'a loolo sipyiire ti na ge, a yee di ba yere wee xuu wu taan. ²⁴ Sipyiire t'a pa Yesu ta wu ɲɛ wà wɛ, wu kalaapiire ti be di ɲɛ wà-ɛ ge, a p'i jé yee kəɔɔyɔ yi ni na kari wu tashaga ni Kaperinəmɔ ni.

Yesu ɲɛ yalige, kemu k'a ɲii sicuumɔ kaan ge

²⁵ Ba p'a kari Yesu yiri gba wu kadugo wɛ, a p'i wu pye: «Wù Karamogə, dii mu d'a pye na ba naha wɛ?» ²⁶ A Yesu di pu ɲə shə na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee ya kakanhaɲaa kiimu ɲa ge, yee wa nɛ shaa kee wuu na-ɛ dɛ! Ga yalige ke yee ya li na tin keki caɲa ge, kee ka wuu na yee wa nɛ shaa. ²⁷ Ayiwa, yalige kemu ki da já gyɛgi ge, yi ganha ba kapyɛɲɛ pyi kee wuu na wɛ. Ga yalige kemu ki ɲɛ ki ya gyɛgi wɛ, na ɲii sicuumɔ be kaan ge, y'a kapyɛɲɛ pyi kee wuu na. Kee yalige ke, Sipyaa Ja wu da ba kee kan yee mu. Bani wee na To Kile ya wu fanha ki fɛ pu kpən.»

²⁸ Wee tuun wu ni a p'i Yesu yege na: «Leke wèe d'a yaa na pye lee di bye Kile ɲidaan wɛ?» ²⁹ A Yesu di pu ɲə shə na: «Lemu Kile ya zhaa yee mu ge, lee li wa mɛ na wee ya sipya wemu tun yee mu ge, na yi dà wee na.» ³⁰ A p'i Yesu pye sanha na: «Ga ɲaha sheshɛɛ kakanhana leke mu di da bye di zhɛɛ wèe na, lee di wèe pye wèe

p'a daa mu na wɛ? Kaa leke mu di da bye di zhɛɛ wèe na wɛ? ³¹ Li wii, Kile ya maane* kan wèe sefeleɛ pu mu p'a li siponŋə ki ni ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni wɛ na:

«W'a buuri tirige fugba we ni, na kan pu mu p'a li.»»

³² Ga, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yalige ke k'a yiri fugba wu ni ge, kee ya pye Kile tudunmɔ Musa wo niganga-ɛ dɛ! Nɛ To Kile wu ɲɛ fugba yalijeɲɛ ki kanwəɔ. ³³ Bani Kile ya yalige kemu kaan ge, kee ɲɛ wemu w'a tigi na yiri fugba we ni ge. Wee shiin w'a ɲiiɛɛɛ kaan koŋə mu.» ³⁴ Ayiwa, a p'i Yesu pye: «Karamogəna we, ta kee yalige ki kaan tuun beeri ni wù mu gɛ!» ³⁵ A Yesu di pu pye: «Yalige kemu k'a ɲii sicuumɔ pu kaan ge, nɛyɛ pyaa ki ɲɛ kee yalige ke. Sipyaa wemu bu ba nɛ mu, xuugo da ga weefəɔ ta sanha bada wɛ. Sipyaa wemu bu dà nɛ na, waga da ga weefəɔ ta sanha bada wɛ. ³⁶ Ga nɛ yi jo xə yee mu; yee d'a nɛ ɲa be. Ali lee be na, yee di ya dà nɛ na wɛ. ³⁷ Nɛ To Kile ya piimu beeri kan nɛ mu ge, pee beeri na ba nɛ mu. Sipyaa sipya bu ba nɛ mu, nɛ da ga weefəɔ kəri bada wɛ. ³⁸ Nɛ ta yiri fugba we ni na pa naye pyaa ɲidaan tapyɛge ni wɛ. Ga na tunwəɔ ɲidaan nɛ pa di ba bye. ³⁹ Wemu w'a nɛ tun ge, wee ɲidaan wu wa mɛ na, sipyaa sipya w'a kan nɛ mu ge, na wee wa shishiin ganha da biin wɛ. Nɛ ba pee ɲɛ di yeege xu ni koŋə caxhəgə be na. ⁴⁰ Nɛ To wu ɲidaan wu wa mɛ na, sipyaa sipya w'a wu Ja wu ɲa na dà wu na ge, wee di ɲii sicuumɔ ni xhəbaama ta, bani nɛ na ba pee ɲɛ di yeege xu ni koŋə caxhəgə.»

⁴¹ Ba Yesu ya jo na yalige ke k'a yiri fugba we ni ge, na wee wu ɲɛ kere wɛ, pee jomɔ pe ya ta taan Yawutu pu ni wɛ. A p'i ganha na ɲmunu-ɲmunɔ puyɛ taan. ⁴² A p'i jo: «Eɛn! Ta Yusufu ja Yesu be wu ɲɛ we wɛ? Wèe ya wu to wu cɛ, na wu nu wu be cɛ. Naha na wu yu na fugba we ni wee ya yiri wɛ?» ⁴³ A Yesu di pu ɲə shə na: «Yee di ɲmunu-ɲmunɔ do! Yi ɲmunu-ɲmunumɔ pu beeri ɲə yaha! ⁴⁴ Nɛ To we w'a nɛ tun ge, wa shishiin da já ba nɛ mu ni wee ya wufəɔ yaha pa nɛ mu wɛ. Wa beeri bu ba nɛ mu, nɛ na ba weefəɔ ɲɛ na yeege xu ni, koŋə caxhəgə. ⁴⁵ Ayiwa, ta Kile wo tudunmɔ wa ya li ka na:

* 6:31 Maanɛ ɲɛ yalige ka Kile ye pyaa ya kemu kan Izirayɛli nagoo pu mu na pu yaha siponŋə ki ni ge. Ekizode 16: 4,15 * 6:45 Ezayi 54:13

«Kile ye pyaa na ba pu beeri kalaa we?»*

Sipyaa sipya w'a To Kile Kafila nuri na soo wu kalaa wu na ge, pee beeri na ba ne mu. ⁴⁶Ga li wa nago sipya wa w'a nii taha Kile na we. Wemu ye w'a pa na yiri wu yiri ge, wee ye w'a wu ja. ⁴⁷Can na wa beeri bu da ne na, weefoo na ba nii sicuumo nixhobaama ta. ⁴⁸Yalige ke k'a nii sicuumo kaan sipyii mu ge, ne wu je kere. ⁴⁹Yalige ka ya fenhē yiri fugba we ni, na pa gan yee sefelee pu mu p'a li siponjo ki ni, ga lee be na, pu beeri ya xu. ⁵⁰Ga nime, yalige ke ki je naha ki d'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefoo na ba nii sicuumo ta pemu da xho we. ⁵¹Ne je nii sicuumo yalige kemu k'a yiri fugba we ni ge, wa bu kee li, weefoo na nii sicuumo ta pemu da ga xho we. Yalige ke ne gaan ge, kee je neye pyaa ceepuuro te. Ne tee kan saraga konho di ba konjo sipyii munahaa junjo wolo.»

⁵²Pee jomō pu wuu na, a nakaagbooro di jé Yawutuu pu te ni. A p'i jo: «Kangana leke na we ná we di da já wu ceepuuro kan wèe mu wèe pu li wè?» ⁵³A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee bye yee di ya Sipya Ja wu ceepuuro ti li, na wu shishan pu be gba we, yee da ga nii sicuumo ta we. ⁵⁴Wemu bu ne ceepuuro ti li, na ne shishan pu be gba, weefoo na nii sicuumo ta pemu da ga xho we. Ne na ba weefoo je na yeege xu ni konjo caxhogo. ⁵⁵Bani ne ceepuuro ti je yalige nijeye, ne shishan pu be di je yagbaga nijeye ⁵⁶Sipya wemu bu ne ceepuuro ti li, na ne shishan pu be gba, weefoo na bye ni ne ni karijeyege ni, ne be di bye ni weefoo ni karijeyege ni. ⁵⁷To Kile wemu w'a ne tun ge, wee wa nii na, wee gbōoro ni ne be wa niifeere ni. Lee na wa bu ne ceepuuro ti li, weefoo be na yee niifeere ni ne gbōoro ni. ⁵⁸Yalige ke k'a tigi na yiri fugba wu ni ge, kee ki wa ke. Yee sefelee piimu p'a xu siponjo ki ni ge, pee ya yalige kemu li wà ge, kee ni ke wa nigin we. Wemu bu ke yalige ke li, weefoo na nii sicuumo ta pemu da xho we.» ⁵⁹Yesu ya pe jomō pe jo na pye kalaa sipyiire ti beeri mu Kaperinomō kulo li ni, na wu yaha Kile-peeye puga ki ni.

Yesu jomō p'a nii sicuumo nixhobaama kaan

⁶⁰Ayiwa, ba Yesu ya pee jomō pu jo we, a kalaapiire nijehere di jo: «Pe jomō pe ya waha de! Ma jo sipya na gbara wu lee pye

ge?» ⁶¹A Yesu di li ce wuye ni na pee jomō pe p'a pu pye pu na nmunu-nmunō. A wu pu pye: «Pe jomō pe ya digi yee na ge? ⁶²Xuu wemu ni Sipya Ja bye ge, yee ba wu ja wu na duri wà, yee di da ba yeke jo we? ⁶³Kile Munaa l'a nii sicuumo kaan sipya mu. Lee be we, sipya ye pyaa fanha je yafiin be we. Jomō pe ne yu yee mu ge, pee je Kile Munaa ni nii sicuumo. ⁶⁴Ga pii wa yee ni, pee ya dà li na we.» Yesu ya yee jo bani fo nokōonro ti na, piimu pu bye pu ya dà wu na-e ge, w'a bi pee ce. Wemu be w'a bi da ba wu le keje ni ge, w'a bi wee be ce. ⁶⁵A Yesu di la fara wu jomō pu na sanha na: «Lee wuu na ne yee pye jo wa shishiin da já ba ne mu, ni To Kile ya lee wo sefeere kan weefoo mu we.»

⁶⁶Na lo wee tuun wu na, a wu kalaapiire nijehere di guri wu feni. Pee ya ta soo na taha nige wu feni we. ⁶⁷A Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu yege na: «Yee do, yee be funjo ki wa y'i guri na feni ge?» ⁶⁸A Simō Pyeeri di wu jo sho na: «Karamogo, jogo yiri wèe di wa da zhe sanha we? Nii sicuumo nixhobaama jomō pe, muye nigin mu pu wa. ⁶⁹Wèe ya dà mu na. Wèe ya li ce be nime jo Efeere Ja we w'a foro Kile ni ge, jo mu wu je wii.» ⁷⁰A Yesu di pu jo sho na: «Ta ne be w'a yee sipyii ke ni shuun wu beeri naha bulo we? Lee be na shen nigin di je yee ni wee na je Shitaanni sipya.» ⁷¹Zhudasi kaa Yesu bi byi, wee wemu wu je Isikariyoti sheen Simō ja wu ge. Wee wu bi da ba Yesu le keje ni, wee di je be Yesu kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa.

7

Yesu cebooloo pu ya ta dà wu na we

¹Lee kadugo na Yesu bi jaari na mari Galile fiige ki ni. Wu funjo bye wu she Zhude fiige ki ni we, bani Yawutuu junjofee p'a bi wu shaa di gbo wà. ²Kalene la bye Yawutuu pu mu, p'a buguloo yaa. Ba lee ya teeye we, ³a Yesu cebooloo p'i ba wu feni na ba wu pye: «Foro naha, m'a she Zhude fiige ki ni, konho kakanhanjaa kii m'a byi ge, ma kalaapiire te ti wa wà ge, pee be di she kee ja. ⁴Bani sipya wemu funjo ki wa sipyii di wu ce ge, wee ya keree nmohoni na byi we. Kakanhanjaa kiimu mu ya byi ge, m'a yaa na maye shee, konho konjo sipyii pu beeri di ma ce.» ⁵Ali Yesu cebooloo puyee pyaa bi ta dà wu na we.

⁶ A Yesu di wu ciinneε pu jɔ shɔ na: «Lee pyeduun sanha nɔ nε mu wε. Lemu bu yee taan tuun wemu ni go lee yee ya byi. ⁷ Korɔ sipyii da j yee kɔ wε, ga, nε p’a kɔ, bani kakuuyo yemu pu wa byi ge, nε yee beeri yu kpεεnge na. ⁸ Yee pu sii y’a se kalenε li ni, ga, nε kunni wa da zhe nime wε, bani nε sheduun sanha nɔ wε.» ⁹ Ba Yesu ya yee jo pu mu wε, na gori Galile ni.

Yesu ya she buguloo kalenε li ni

¹⁰ Ba Yesu cebooloo p’a kari xɔ kalenε li ni wε, a wuyε pyaa di na kari. W’a kari sipyiiire ti kategee, wu ya ta wuyε yaha wa shishiin ya ja wε. ¹¹ Lee bi Yawutuu jɔɔfεε pu ta pu na Yesu shaa kalenε li sipyii pu te ni, na ganha na puyε yegee na: «Mii wu wa wε?» ¹² Pii bi jɔneheme peele na yu sipyiiire ti ni Yesu shizhaa na. A pii di jo: «Sipyisaama wu wa we n wε.» Pii bε di yu: «Kafineye de! Sipyii we ya biinje.» ¹³ P’a bi pee jomɔ pe beeri peele na yu, bani pu bi fyagi Yawutuu jɔɔfεε pu na.

¹⁴ Ba kalenε l’a pa nɔ li niɲε ni tuun wemu ni wε, a Yesu di she j Kile-pεεnje pugbɔhɔ ki kaanja ki ni, na ganha na sipyiiire ti kalaa. ¹⁵ A wu kalaa wu Yawutuu pu jaha wɔ, a p’i jo: «Mii we n we d’a pe ceme pe beeri ta, na ta w’i ya kalaa pye-e wε?» ¹⁶ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Kalaa wemu nε gaan ge, wee ya ta foro neye pyaa ni wε, ga nε tunvɔ Kile ni w’a foro. ¹⁷ Wemu bi giin wu da Kile jidaan pyi, weefɔ na ba li cε, nε kalaa wu bi foro Kile ni, kelee wu bi foro nε ni. ¹⁸ Sipyi wemu w’a yu ni wuyε pyaa fanha ni ge, pεεnje weefɔ ya zhaa wuyε ni. Ga wemu funjɔ wa wu tunvɔ wu w’a beλε ge, wee wu jε can fɔ wε, nanmahara ta shishiin jε weefɔ keree ni wε. ¹⁹ Ta Kile tudunmɔ Musa bε w’a Kile wo saliya wu kan yee mu wε? Ga yee wa shishiin ya se wu koo ni wε. Naha na yee di nε shaa di gbo na nε saliya kyεegi wε?» ²⁰ A p’i Yesu pye sipyiiire ti niɲε ni na: «Jina wu wa mu ni. Jɔɔ w’a mu shaa di gbo wε?»

²¹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Kakanhana nigin wemu nε pye ge, lee l’a sipyiiire ti beeri jaha wɔ mε ge? ²² Kile tudunmɔ Musa mu yee ya saliya ta na funanja k’a gɔɔn, ga lee bε na yi li cε na wee ya ta pye li nɔhɔ shanvɔ-i dε. Ga wεε wo sefeλεε pu p’a li nɔhɔ shan. Lee l’a li pye yee na funanja ki kɔɔn ali cadεεnge ki bε ni. ²³ Lemu l’a yee pye yee na funanja ki kɔɔn cadεεnge

ni, kɔnhɔ yi ganha bu da Musa wo saliya wu kyεegi-i ge, naha d’a li pye nε na sipyipomɔ cuunɔ cadεεnge ki na, a yee di logoo yirige nε tan wε? ²⁴ Yi ganha ba kiiri kɔɔn keree neɲaa feni wε, ga y’a kiiri wu kɔɔn can jɔɔn ni.»

Ta Yesu wu jε Shɔvɔ wε?

²⁵ Na Yesu yaha wu na yu, a Zheruzalemu sipyii pii bε di ganha na yu: «N wε p’a zhaa di gbo ge, ta wee bε wu jε we wε? ²⁶ Wu wii wu na yu ni sipyiiire ti beeri ni tafaga ni, pu d’a tiin na wu wii. Kile ya Shɔvɔ wemu jɔmεε lo wεε mu ge, kɔnhɔ wεε jɔɔfεε p’a giin na wee wu jε we-e dε? ²⁷ Wεε kunni ya we n we tayirige cε, ga na ta Shɔvɔ wu ba ba, wa shishiin da ba wu tayirige cε wε.»

²⁸ Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kile-pεεnje pugbɔhɔ ki kaanja ki ni, a wu ba jo ni fanha ni na: «Yee ya jo na yee ya nε cε, na nε tayirige ki bε cε ge? Ga yi li cε bε na nε ta pa naye ni wε, na nε tunvɔ wu jε bε can fɔɔ. Ga yee di ya wu cε wε. ²⁹ Nε kunni ya wu cε, bani wee ni nε foro. Wee w’a nε tun bε.»

³⁰ Ba Yesu ya yee jo wε, a p’i ganha na cogana shaa wu na. Ga wa shishiin ya ta j wu co wε, bani wu wo tuun wu jɔ bi sanha fa wε. ³¹ Lee bε na shenɲehemeε ya d Yesu na. A p’i ganha na yu: «Ali Shɔvɔ wu nehe ba ba, kakanhana leke w’i da bye lemu l’a ye we n we wuu le na wε?»

Yawutuu jɔɔfεε p’a pii tun na pu she Yesu co

³² Sipyiiire ti bi yemu yu Yesu shizhaa na ge, ba Farizheen ni saraya jaha shɔɔnriverε jɔɔfεε saraya jaha shɔɔnriverε jɔɔfɔ p’a yee logo wε, a p’i Kile-pεεnje pugbɔhɔ ki gedii pu tun na pu she Yesu co. ³³ Ba pee ya nɔ Yesu yiri wε, a wu pu pye: «N’a da piye ya bε pye ni yi ni sanha, lee kadugo na di na da se na tunvɔ wu yiri. ³⁴ Ga yee na ba nε sha ganha yee da nε ja wε; bani xuu wemu ni n’a da ba bye ge, yee wa da j zhe w wε.»

³⁵ A Yawutuu jɔɔfεε p’i ganha na puyε pyi na: «Wee tuun wu ni mii we n we di giin di zhe na yu na wεε da ga ba j wee ja-ε wε? Yawutuu pii p’a caaga na she diin Girekii pu yiri ge, kɔnhɔ pee yiri w’a se, wu she pee kalaa-i dε? ³⁶ Jomɔ pe w’a jo na: «Yee na ba nε sha ganha yee da nε ja wε.» ni «Nε na ba bye xuu wemu ni ge, yee da j zhe wee xuu wu ni-i ge,» pee jomɔ pu kori jε dii wε?

Yesu ya Fefɛɛrɛ Munaa ɲomɛɛ lo wu n'a daa fɛɛ pu mu

³⁷Kalene li cabisana li p'a bi wii li cagboho kiye pyaa ge, ba lee ya no we, a Yesu di yere sipyii pu nahagbaa na na ganha na yu ni fanha ni na: «Waga bi ɲɛ wa na, wu pa na yiri wu ba gba. ³⁸Wemu bu da ne na, loho kemu k'a ɲii sicuumo kaan ge, kee na ba fuu weefoo zo wu ni ba gba loho ɲɛ we» ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we. ³⁹Fefɛɛrɛ Munaa kaa Yesu bi yu mu, wu n'a daa fɛɛ pu mu na pee na ba lee ta. Wee tuun wu bi Fefɛɛrɛ Munaa li ta li sanha gan pu mu we. Bani Yesu bi sanha guri she je wu nooro wu ni fugba wu ni we.

Yesu keree ya beganhara leɲɛ sipyiire ti te ni, a p'i daa

⁴⁰Ba sipyii p'a Yesu jomoo pu logo we, a pii di ganha na yu pu ni na: «Nakaara baa Kile tudunmo wemu kaa l'a jo ge, wee wu ɲɛ we.» ⁴¹Pii be di yu: «Kile ya Shovoo wemu ɲomɛɛ lo ge, wee wu ɲɛ wii.» Ga, a pii di jo: «Dii Shovoo wu da ja voro Galile fiige ki ni we? ⁴²Kile wo Kitabu w'a yi jo na saannaa Dawuda shi ni Shovoo wu da ba foro. Na wu na ba foro Betilehemu ni, kulo lemu ni saannaa Dawuda ya wu wo caɲa ɲii li pye ge.» ⁴³A Yesu kaa di beganhara leɲɛ sipyiire ti te ni, a t'i daa taaya shuun. ⁴⁴Pii funoo bye pu Yesu co, ga wa shishiin ya ta ja wu co we.

Yawutuu ɲurofoe pu wo n'a daa baara te

⁴⁵Kile-peeɲɛ pugboho ki gedii piimu p'a bi she Yesu feni ge, a pee di guri kari saraya ɲaha shoonrivee ɲurofoe] saraya ɲaha shoonrivee ɲurofoo ni Farizheen pu yiri. A p'i pu yege na: «Naha na yee di ya ta wu co na pa-e we?» ⁴⁶A p'i pu ɲo sho na: «Wee sanha we na we wo jomoo pe tuugo logo ɲa bada we!» ⁴⁷A Farizheen p'i pu pye: «Konho yee be di ya yiye yaha w'a piinɲɛ-e de? ⁴⁸Mii yee d'a li logo, kelee na li ɲa, na wee ɲurofoo wa, kelee Farizhen wa nigin be ya da we na we na we? ⁴⁹Pii sipyii pii p'a da wu na ge, we wa shishiin ya Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ce we, pii beeri na ba gyeeɲi!» ⁵⁰Farizhen wa be bye wa wu mege ɲɛ na Nikodemu. Wee bi kari Yesu yiri piige ka ni. A wee di jomoo pu lo na Farizheen pu pye: ⁵¹«Na be ni wee wo saliya wu ni, ta l'a saha na kiiri kon sipya wa na, na ta wee ya fenhe wu yege na wu nibyii ce-e ya?» ⁵²Ga,

a p'i wee ɲo sho na: «Payi! Ta ma be yere w'a ɲeri Galile shen wa? Maye pyaa ki be ki Kile Kafila wu kalaa, ma na li ɲa wa na Kile tudunmoo wa shishiin da ga ba foro Galile fiige ki ni we.» [⁵³Ba p'a pee jomoo pu jo xo we, a pu beeri di yiri caaga na kari pu piyeye.

8

P'a pa ni cee wa ni Yesu yiri na doooro w'a pye

¹A Yesu di gari Oliviyɛ faabobooɲo ki na. ²Ayiwa, kee caɲa ki ɲimuguro ɲisooɲo ki na, a Yesu di soo kari sanha Kile-peeɲɛ pugboho ki caɲa ki ni. Sipyiire ti beeri bi pinne wu taan. A wu diin na ganha na pu kalaa. ³Na Yesu yaha wu na sipyiire ti kalaa, a saliya karamogoloo ni Farizheen p'i ba ni cee wa ni wu yiri, na ba wu yereɲɛ sipyiire ti nahagbaa na. ⁴A p'i Yesu pye: «Karamogoo, wee ya we cee we co doooro na ni na watii ni. ⁵Na ta Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ni l'a ka na we cee we tuugo ya yaa ni yafiin be ni, ni na kagereye taga wu wa gbo ye be we. Mu di w'a yeke yu lee shizhaa na we?»

⁶Kafila tufuuyo pu bi zhaan Yesu taan konho wuye pyaa ɲojomoo di wu le keɲɛ ni. Ga, a Yesu di leele, na ganha na kama kani ɲiɲɛ ki na ni wu kabee ni. ⁷Ba ma na jo saliya karamogoloo ni Farizheen p'a nooro yaha wu na na yegee we, a Yesu di wu ɲuro yirige na pu pye: «Wemu wu wa yee ni wu sanha kakuuno pye ɲa bada-e ge, wee wu kagereɲɛ nizhiige ki wa wu na.» ⁸Ba w'a yee jo we, na wu ɲuroo sogi, na ganha na wu kama kani sanha ɲiɲɛ ki na. ⁹Piimu p'a she ni cee wu ni ge, ba pee ya Yesu jomoo pu logo we, [a pu zoloo di pu jaagi]; a pu beeri di ganha na foro nigin nigin na gaari, na lo noholee pu na, fo na she yaha Yesu ni cee wu ye Kile-peeɲɛ pugboho ki caɲa ki ni. ¹⁰Ba Yesu ya pa wu ɲuroo yirige we, wu ya ta sipya wa shishiin ɲa nige ni cee wu ye be we. A wu jo: «Mii ma jaagivee p'i ɲɛ we? Shen nigin be ya ta ma ɲuroo le nige-e ya?» ¹¹A cee wu Yesu ɲo sho na: «Wu Karamogoo, shen nigin be we.» A Yesu di jo: «Ayiwa, ne be da ma ɲuroo le we. Ta gaari, ga m'a jurumu wu ɲo yaha.»]

Yesu ɲɛ Kile wo kpeeɲɛ, kemu k'a pa koɲo na ge

¹² Lee kadugo na a Yesu di ba jomɔ pu lɔ sanha na sipyiiire ti pye: «Nɛ wu jɛ kpɛngɛ ke koŋɔ sipyii pu mu. Sipya wemu bu daha nɛ feni wee da ga jaari nibiige ni nige wɛ. Ga wee na ba kpɛngɛ ta kemu k'a jɛ sicutum kaan ge.» ¹³ A Farizheen p'i wu pye: «Muyɛ pyaa na tɛrɛ na mayɛ kaa yu ya? Can jɛ mu kaa li ni wɛ.» ¹⁴ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ali neyɛ pyaa jɛhe da naye kaa yu bɛ, nɛ kafila wu jɛ can. Bani xuu wemu ni nɛ yiri ge, nɛ wee cɛ; na na tashɛge bɛ cɛ sanha. Ga nɛ tayirige fara nɛ tashɛge na, yee ya kee ka shishiin cɛ wɛ. ¹⁵ Yee kunni wa kiiri kɔɔn sipyii na na bɛ ni yee sipyii wo kiiri kɔngana ni. Nɛ kunni da ga kiiri kɔn sipya wa shishiin na wɛ. ¹⁶ Ali nɛ jɛhe da nɛ na da wa kiiri kɔn, nɛ na wu kɔn na bɛ ni Kile wo can wu ni. Bani n'a da da kiiri wu kɔɔn na yɛ wɛ. Nɛ To Kile wu w'a nɛ tun ge, wee wa ni nɛ ni. ¹⁷ Ayiwa, ta li ya ka yee wo saliya wu ni na sipyii shuun bu bye kaa lemu wo sɛɛri, na lee jɛ can wɛ? ¹⁸ Ayiwa, nɛ naye kaa yu; nɛ To we w'a nɛ tun ge, wee bɛ ya nɛ kaa yu.» ¹⁹ A p'i Yesu pye: «Mii mu to wuyɛ pyaa di jɛ wɛ?» A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yee ya neyɛ pyaa cɛ di da nɔ nɛ To wu na wɛ. Yee da bi nɛ cɛ can na, yee bi da nɛ To wu bɛ cɛ.» ²⁰ Yesu ya pɛ jomɔ pɛ jo na wu yaha wu na kalaa kaan Kile-pɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaanja ki ni, keshii piimu ni p'a Kile yakanya yi leni ge, pee taa. Sipya wa shishiin di ya ta wu cɔ wɛ, bani wu wo tuun wu bi sanha nɔ wɛ.

Yesu ya wu gari jo wu To Kile yiri

²¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye sanha na: «Nɛ na ba gari, nɛ nigarixhɔgɔ na, yee na ba nɛ shaa. Ga yee kunni na ba xhu na yee yaha yi jurumu wu ni, bani xuu wemu ni n'a da ba she ge, yee wa da j'a zhe w'a wɛ.» ²² Ba w'a yee jo wɛ, a Yawutuu jɔŋɔfɛɛ p'i jo: «Aa! Wee tuun wu ni w'a giin wu wuyɛ gbo gɛ? W'a jo na wee na ba she xuu wemu ni ge, na wɛɛ da j'a zhe w'a wɛ!» ²³ A Yesu di pu pye: «Yee jɛ jɛhe ke wo sipyii, ga nɛ jɛ fugba we wo. Yee jɛ koŋɔ wuu, ga nɛ jɛ koŋɔ wo-e dɛ. ²⁴ Lee wuu na nɛ yee pye jo yee na ba xhu yi jurumu wu ni. Nakaara baa, yi d'a li na na: «Nɛ jɛ wemu nɛ jɛ ge.»* Yee bye yee di ya d'a lee na wɛ, yee na xhuu yi jurumu wu ni.» ²⁵ A p'i Yesu pye: «Wee tuun wu ni jɔgɔ mu di jɛ wɛ?» A Yesu di jo: «Fo taashiine li ni nɛ jɛ wemu ge, nɛ yee jo yee mu. ²⁶ Keree

nijɛheɛ wa w'a, nɛ na j'a ki jo yee mu, na kiiri kɔn yee na ki wuu na. Ga wemu w'a nɛ tun ge, wee wu jɛ can wɛ. Yemu nɛ logo wu mu ge, yee nɛ yu koŋɔ sipyii pu mu.»

²⁷ Yawutuu pu bi ta li cɛ na To Kile kaa Yesu bi yu pu mu wɛ. ²⁸ Lee wuu na a Yesu di pu pye: «Yee ba Sipya Ja yirige fugba we ni tuun wemu ni, yee na ba li cɛ wee tuun wu ni na «Nɛ jɛ wemu nɛ jɛ ge.» Nɛ kaa la shishiin pyi naye ni wɛ, ga To Kile ya nɛ kalaa lemu ni ge, lee nɛ yu. ²⁹ We w'a nɛ tun ge, wee wa ni nɛ ni. Wu ya ta nɛ yaha na yɛ nigin wɛ, bani lɛ l'a dan wu ni ge, lee nɛ byi tuun bɛɛri ni.» ³⁰ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wɛ, a shɛnjɛhemɛɛ di d'a wu na.

Piimu pu jɛ Ibirayima wo nagoo puyɛ pyaa pyaa ge

³¹ Yawutuu piimu p'a d'a Yesu na ge, a Yesu di pee pye: «Jomɔ pɛ n'a da jo yi mu ge, yi bu pee logo, na pu koro jaari, yi na ba bye nɛ kalaapiire can na. ³² Lee na yee da ba can cɛ. Wee can wu jɛ na ba yee shɔ bulooro na.» ³³ A p'i Yesu pye: «Ibirayima shi sheen wɛɛ jɛ, wɛɛ ya ta bulooro pye ja sipya wa shishiin bɛ mu wɛ. Naha na mu di yu na wɛɛ na zhɔ bulooro na wɛ?» ³⁴ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a jurumu pyi ge, wee jɛ jurumu wo bulo. ³⁵ Na ta bulo jɛ kpɔɔn lemu na ge, wu da ga j'a bye lee kpɔɔn li shɛn yɛ pyaa bada wɛ. Ga kpɔɔn fɔɔ ja w'a sii kpɔɔn li shɛn yɛ pyaa gbee. ³⁶ Kile Ja wu bu yee pye yiye wuu, wee tuun wu ni yi na na bye yiye wuu can can na. ³⁷ Nɛ li cɛ yee jɛ Ibirayima shi sheen, ga lee bɛ na yee di nɛ shaa di gbo, bani yee wa nɛ jomɔ pu feni wɛ. ³⁸ Nɛ lemu ja na To wu mu ge, lee nɛ yu; le yee bɛ ya ta yi to wu mu ge, lee yee bɛ ya byi.» ³⁹ A Yawutuu p'i wu jɔ shɔ na: «Ibirayima wu jɛ wɛɛ to.» A Yesu di pu pye: «Ibirayima da bi bye yee to can can na, yee kapyegɛɛ ni Ibirayima wogo bi da bye nigin. ⁴⁰ Ga nime, can we nɛ ta Kile mu ge, wee nɛ yu yee mu, a yee di ganha na nɛ shaa di gbo. Ibirayima ya ta lee tuugo pye-e dɛ! ⁴¹ Yee to w'a keree kiimu pyi ge, kee tuugo yee bɛ ya byi.» A p'i Yesu pye: «Wɛɛ ya ta sɛ dɔdɔɔrɔ ni-i dɛ! To nigin wu jɛ wɛɛ mu wee jɛ Kile.»

Piimu pu jɛ Shitaanni wo nagoo pu ge

* 8:24 Ekizode 3:14; Ezayi 43:10

⁴² A Yesu di pu pye: «Kile da bi jɛ yee to can na, nɛ kaa bi da da dan yee ni, bani wee ni nɛ foro. Nɛ ta pa naye ni-i dɛ, ga wee w'a nɛ tun. ⁴³ Jomɔ pe nɛ yu yee mu ge, yee ya pu tashɛgɛ cɛ wɛ. Naha na wɛ? Bani y'a da gbara yi pu logo wɛ. ⁴⁴ Bani Shitaanni wu jɛ yee to. Le l'a dan yee to Shitaanni ni ge, lee yee wa giin di bye. Fo taashiine ni sipyii gbovɔɔ wu jɛ were. Wu sanha can jo na wɛ, bani can nigin bɛ wa wu funɔɔ ni wɛ. Wu ba da kafineyɛ jo, w'a yi jo na bɛ ni wuyɛ pyaa funɔɔ keree ni; bani kafinejo wu jɛ wii, na jɛ bɛ kafineyɛ wo to. ⁴⁵ Ga nɛ kunni di can yu. Lee shiin l'a yee pye yee ya daa nɛ na wɛ. ⁴⁶ Jɔgɔ wu wa yee ni wemu na j'a li shɛ na nɛ jurumu wa pye wɛ? Nɛ bi can yu yee mu, naha na yee di ya d'a nɛ na-ɛ wɛ? ⁴⁷ Sipya wemu bu bye Kile sipya, wee ya Kile jomɔ nuri na gbara bɛ pu na. Ga yee jɛ Kile sipyii wɛ. Lee wuu na yee ya sɔɔ na Kile jomɔ nuri wɛ.»

Yesu ya ye Ibirayima na

⁴⁸ A Yawutuu p'i Yesu pye: «Kanjii wa wɛɛ mu na jo Samari shɛn mu jɛ, na jinaa pu jɛ mu ni bɛ.» ⁴⁹ A Yesu di pu pye: «Jina wa nɛ ni-i dɛ, ga na To Kile n'a bɛɛ. Yee kunni wa nɛ fanri. ⁵⁰ Nɛ ta na naye pyaa pɛɛɛɛ shaa-i dɛ, ga wa wu wa ki shaa nɛ mu, wee shiin wu jɛ bɛ kiiri konvɔɔ wɛ. ⁵¹ Can can na, n'a da yi jo yi mu, wa bu nɛ jomɔ pu logo, na sɔɔ pu na, weefɔɔ da ga xhu bada wɛ.» ⁵² A Yawutuu p'i jo: «Nime kunni wɛɛ ya li cɛ nakaara baa jo jinaa pu wa mu ni. Ibirayima ya xu, Kile tudunmɔɔ pusamaa bɛ d'a xu, mu di yu na wemu bu mu jomɔ pu co, na weefɔɔ da ba xhu bada wɛ. ⁵³ Wee tuun wu ni mu w'a ye wɛɛ tole Ibirayima na gɛ? Wee ya xu, a Kile tudunmɔɔ pusamaa bɛ di xhu. Wee tuun wu ni mu di mayɛ wii jɔgɔ wɛ?» ⁵⁴ A Yesu di pu jɔɔ shɔ na: «Nɛ da bi naye pɛɛɛ, kee pɛɛɛɛ ki bi da bye jɔɔɔ baa wogo. Nɛ To Kile w'a nɛ pɛɛɛ, wee wemu yee wa byi na yi Kile ge; ⁵⁵ na ta yee pyaa ya ta wu cɛ wɛ. Nɛ w'a wu cɛ. Nɛ da bi jo nɛ wu cɛ wɛ, nɛ bɛ bi da bye yee tuugo kafinejo. Ga nɛ wu cɛ, na sɔɔ wu jomɔ pu na, na pu pyi. ⁵⁶ Yee to Ibirayima ya fundanga ta na wee na ba nɛ canja jii li na. Ba w'a li na wɛ, a l'i bye fundangbɔɔ wu mu.» ⁵⁷ A Yawutuu p'i wu pye: «Ali mu sanha yee keɛɛ kaguro (50) yɛ pyaa bɛ ta wɛ, mu di yu na mu ya Ibirayima na ya?» ⁵⁸ A Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu,

yani Ibirayima wu se ge, nɛ jɛ wemu nɛ jɛ ge.» ⁵⁹ Pɛɛ jomɔ pu wuu na, a Yawutuu p'i kagereye lo wu na na p'i wu w'a, ga, a Yesu di beele foro Kile-pɛɛɛɛ pugbɔɔ ki ni, na gari.

9

Yesu ya fyenna wa cuunɔɔ

¹ Na Yesu yaha wu na gaari koo li ni, a wu fyenna wa jɛ, wu fyɛn wo na se. ² A Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Wu Karamɔgɔ, naha na we n'a wɛ d'a se fyɛn wɛ? Wu wo jurumu w'a wu pye mu laa, wu sefɛɛ wo jurumu?» ³ A Yesu di pu jɔɔ shɔ na: «Li wa wuyɛ pyaa wo jurumu wɛ, l'i wa wu sefɛɛ bɛ wo jurumu wɛ; ga l'a pye, konhɔ Kile wo sefɛɛɛ t'i tiyɛ shɛ we n'a we wo keree ki funɔɔ ni. ⁴ Wemu w'a nɛ tun ge, li waha l'i waha wɛɛ ya yaa na wee wo kapyeɛɛ ki pyi na canja kpɛɛngɛ ki yaha, ni lee bɛ wɛ, piige ki wa ma, ki ba nɔ, wa shishiin da j'a kapyeɛɛ pye nige wɛ. ⁵ Na nɛ yaha korɔ na naha, kpɛɛngɛ nɛ jɛ korɔ sipyii mu.» ⁶ Ba Yesu ya yee jo wɛ, na wu jɔɔɔ wo jiiɛ ki na, na kee taga pogoo kii yɔɔɔɔ, na kee fara fyɛn wu jii ki na. ⁷ Na wu pye na wu shɛ wu jaha je Silowɛ lowege ki ni. (Silowɛ kori jɛ: «Tudunmɔ.») Ba n'a w'a shɛ wu jaha ki je w'a wɛ, a wu jii k'i mugɛ, a wu guri kari. ⁸ Ayiwa, yarɔmuyo we n'a we bi ma jɛeri. Wu tiinjii ni wu cɛɛɛ piimu p'a bi wu jaa wu na jɛɛɛ ki pyi taashiine li ni ge, a pee di jo: «Fyɛn we wu bi ma jɛɛɛ ki pyi ge, ta wee bɛ wu jɛ we wɛ?» ⁹ A pii di jo: «Wee wu wa.» A pii bɛ di jo: «Wu jɛ were wɛ, w'a foro yɛ wee feni.» Ga, a n'a wuyɛ pyaa di jo: «Neyɛ pyaa ki jɛ kii.» ¹⁰ A p'i wu pye: «Wee tuun wu ni a mu jii k'i bye dii na mugɛ wɛ?» ¹¹ A wu pu jɔɔ shɔ na: «N'a wemu mɛgɛ ki jɛ Yesu ge, wee w'a puuro fara nɛ jii na, na nɛ pye na nɛ wu shɛ naye je Silowɛ lowege ki ni. Ba nɛ shɛ na jaha ki je w'a wɛ, a nɛ jii k'i mugɛ.» ¹² A p'i wu yege na: «Mii wu wa wɛ?» A wu jo: «Nɛ cɛ wɛ.»

Fyenna wu w'a cuunɔɔ ge, Farizhɛɛn p'a wu yiri na yege

¹³ Fyenna wu w'a cuunɔɔ ge, p'a kari ni wee ni Farizhɛɛn pu yiri. ¹⁴ Yesu ya puuro ti fara fyɛn wu jii ki na na wu cuunɔɔ canja kemu ge, kee bye Yawutuu pu wo cadɛngɛ. ¹⁵ Lee wuu na Farizhɛɛn p'a fyɛn wu ni juunɔɔ ki yiri, na wu yege na dii wu jii k'a pye

na mugi wε. A wu pu jɔ shɔ na: «Puuro w'a fara nε jɔ ki na, a nε shε na jaha je, a nε jɔ k'i mugi.»¹⁶ Ba w'a yee jo wε, a Farizhεen pii di jo: «Ná wemu w'a le pye ge, wee da já voro Kile ni wε, bani wu ya wée cadεenge ki wii yafiin bε wε.» Ga, a pii be di jo: «Jurumupye na já le kakanhana le la tuugo pye ya?» Yee nijoyo na, a nakaara di jé pu tε ni.¹⁷ Fyεn wu w'a cuuɔ ge, a p'i wu yege sanha na: «Ná we w'a mu jɔ ki mugi ge, yeke yi wá mu na yu wu shizhaa na wε?» A wu pu jɔ shɔ na: «Kile wo tudunmɔ wa wu jε wii.»

¹⁸ Ga Yawutuu jɔɔfεe pu bi ta dà yi na na we ná we fyεn wo w'a se, a wu jɔ di na pa mugi wε. Lee wuu na a p'i wu sefεe pu yiri pa,¹⁹ na ba pu yege na: «Yee ja wu jε we ya? Yee na já yi jo can na na fyεngere ni w'a se ya? Wu d'a pye dii na jaa nime wε?»²⁰ A wu sefεe p'i Yawutuu jɔɔfεe pu jɔ shɔ na: «Wée kunni ya li cε jo wée ja wu wu jε we, wu d'a se be fyεn.»²¹ Ga lemu l'a wu pye wu na jaa nime ge, wée ya lee cε wε. Sipya wemu be w'a wu jɔ ki bε mugi ge, wée ya wee be cε wε. Yi wuyε pyaa ki yege, wu wa nige nɔhɔcεrεe wε, wuyε pyaa ki na yi jaha jo yi mu.»²² Yawutuu jɔɔfεe pu jɔ fyaara wuu na ná wu sefεe p'a ye jo, bani p'a bi be yi na na sipya sipya w'a yere li na na Shɔwɔ wu jε Yesu ge, p'i weefɔ tɔɔgo wolo pu Kile-pεεɔge puga ki keree ki ni fεεfεe.²³ Lee wuu na ná wu sefεe p'a jo na: «Wu wa nige nɔhɔcεrεe wε, yi wuyε pyaa ki yege.»

²⁴ Ayiwa, ná wu fyεngere ti t'a xɔ ge, a p'i nɔhɔ wu yiri sanha tɔɔnii shuun wuu li ni na wu pye: «Can jo Kile jɔ na, ná wemu w'a mu jɔ ki mugi ge, wée ya li cε na jo jurumupye wu jε wii.»²⁵ A wu pu jɔ shɔ na: «Jurumupye wu jε la, wu jε jurumupye-e la, nε cε wε; ga kaa nigin kunni nε cε, lee jε: Nε kunni bye fyεn, ga nime nε w'a jaa, lee nε cε.»²⁶ A p'i wu pye: «Naha wu d'a pye mu na wε? Dii wu d'a mu jɔ ki mugi wε?»²⁷ A ná wu pu jɔ shɔ na: «Nε yee jo xɔ yee mu, ga yee ya ta dà yee na wε. Naha na yee di giin y'i yee logo sanha wε? Yee be funyɔ yi wa y'i bye wu kalaapiire gε?»²⁸ Ayiwa, a p'i ganha na wu shehele na yu: «Mu wu jε we ná we wo kalaapiire; wée kunni di jε Kile tudunmɔ Musa wo kalaapiire.»²⁹ Bani wée ya li cε jo Kile ya jo ni Kile tudunmɔ

Musa ni. Ga we ná we kunni wée ya we tayirige cε wε.»³⁰ Fyεn wu w'a cuuɔ ge, a wee di Yawutuu jɔɔfεe pu jɔ shɔ na: «Le jε kakanhana dε, yee na yu na yee ya we tayirige cε wε, na ta wu d'a nε jɔ mugi.»³¹ Wée ya li cε jo Kile ya jurumupye nijoyo nuri wε, ga fo wemu bu bye Kile jɔ fyaara sipya, na wu jidaan pyi, weefɔ nijoyo w'a nuri.³² Fo taashiine li ni kɔɔɔ nɔ na, wa shishiin sanha logo na wa ya se fyεn, a wa di wu jɔ mugi wε.³³ We ná we da bye wu ya foro Kile ni wε, wu bi da já yafiin bε pye wε.»³⁴ A p'i wu jɔ shɔ na: «Jurumupye mu ya sii tii se, mu di giin da wée kalaa nime gε?» Ba p'a yee jo wε, na ná wu kɔri yege Kile-pεεɔge puga ki ni.

Yesu ya jo na fyεnmεe pu jε Farizhεen pee

³⁵ Ayiwa, Yesu ya logo na Farizhεen p'a ná wu kɔri ge; ba w'a she jiri wu na wε, na jo: «Ta mu ya dà Sipya Ja wu na?»³⁶ A ná wu wu jɔ shɔ na: «Karamɔgona we, jɔɔ wu jε wii wε? Wu she na na, kɔnhɔ di dà wu na.»³⁷ A Yesu di jo: «Weeye pyaa mu wa jaa mε wu na yu ni ma ni.»³⁸ A ná wu jo: «Kafɔ, nε dà ma na.» A wu nuguro sin Yesu fεe ni na wu pele.³⁹ A Yesu di jo sanha: «Kiiri kaa na nε pa kɔɔ na, kɔnhɔ piimu ya jaa we, pee di da jaa; piimu p'a jaa ge, pee di bye fyεnmεe.»⁴⁰ Farizhεen piimu pu bye Yesu taaan ge, ba pee ya yee logo we, na wu yege na: «Wée bε pu jε fyεnmεe p'a gε?»⁴¹ A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Yee da bi bye fyεnmεe, yee bi da jaagi wε. Ga yee d'a jo na yee wa jaa, lee l'a yee wo jurumu wu pye w'a kori yee jɔɔ ni.»

10

Yatɔɔnahama ni dubyaa pu wo talenε le

¹ Ayiwa, a Yesu di pu pye: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu w'a li she wu da jé yatɔɔgbaha ki kujɔɔ li ni wε, fo na sirani na duri kasɔɔgo na na jin ge, wee jε nagaa, na nɔhɔ na dun sipyii na.»² Ga wemu w'a jin kujɔɔ li ni ge, wee wu jε yatɔɔnahama wuyε pyaa.³ Yatɔɔgbaha ki kasεεge pyevɔ wu na yiri na gburu ki mugi wee mu. Dubyaa pu ma wee jɔmεe coni. Wee ma wu dubyaa pu bæri nigin nigin yiri pu mεye na, na foro ni pu ni kpεenge na.⁴ Wu bu foro ni pu ni kpεenge na, w'a doro pu jahagbaa na. Dubyaa pu bæri nigin

nigin be na daha wu feni, bani p'a wu mujuu li ce. ⁵Ga dubyaa pu ya deri sipya watii feni we, p'a ganha na fe na gbee be yere weefo jaha na, bani pu ya sipya watii mujuu ce we. ⁶Yesu ya le talene le jo sipyii pu mu, ga pu ya ta li kori ce we.»

Yesu wu je yatsonaha-jeme we

⁷A Yesu di pu pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo yi mu, ne wu je yatso gbaha ki kujoo le. ⁸Piimu beeri p'a pa ne jaha na ge, pee beeri je nagaalaa ni pii p'a dun sipyii na ge. Dubyaa pu ya ta soo na pee jomo logo we. ⁹Ne wu je kujoo le. Sipya sipya w'a je lee kujoo li ni ge, wee na ba sho. Wee na da jin, na foro janije na. Ne na da yalige be kaan wu mu. ¹⁰Nagaa ya ma yafiin na, ni nagaara, ni gbuuro, ni kakara wu na be we. Ga ne kunni ya pa, konho sipyii di jii sicuumo nijeme ta, p'i sii pu funjo jije wo ta.»

¹¹A Yesu di jo sanha na: «Ne wu je yatsonaha-jeme we. Yatsonaha-jeme ya wu munaa kaan wu dubyaa pu wuu na. ¹²Ga kapyebye we w'a dubyaa pu kasege pyi saraa na ge, wee je pu nahavoo we. Dubyaa pu be di je wu wuu na. Lee wuu na, ba w'a yacojo ja ki na ma we, w'a baa na dubyaa pu yaha. Yacojo ki na dubyaa pii co, pusamaa na jaaga. ¹³Kapyebye wu ma baa na dubyaa pu yaha bani wari shavoo wee je. Dubyaa pu funzhaga je ma bye wu ni we. ¹⁴Ne kunni wu je yatsonaha-jeme we. ¹⁵Ba To Kile ya ne ce cegana lemu na, a ne be di wu ce cegana lemu na we, mu ne be ya na wo dubyaa pu ce, a ne wo dubyaa pu be di ne ce mu. Ne na na munaa li kan na wo dubyaa pu wuu na. ¹⁶Dubyaa piitiilee be pu wa ne mu piimu je ke yatso gbaha ke ni we. Li waha l'i waha, ne yaa na pee be kori pa; pu na ba ne jomo nuri. Pu beeri na ba binne bye dubyagbaha nigin. Yatso nahama nigin na ba bye pu juro ni. ¹⁷Lee wuu na ne kaa ya dan na To Kile ni. Bani ne na na munaa kan na xhu, konho di guri ba li ta sanha. ¹⁸Sipya wa shishiin da ga ja ne munaa karamu wolo we. Naye ni n'a da li kan. Se wa ne ni na li kan, se wa ne ni na li sho be sanha. Yee ne To Kile ya jo ne mu.»

¹⁹A Yawutuu p'i daa sanha Yesu jomo pu wuu na. ²⁰A pu ni jeheme ce di jo: «Jina wu wa wu ni, lee l'a wu jumu yirige. Naha na yee di wu jomo nuri we?» ²¹A pii be di

jo: «Eyi! Pe je jumo yiri-jomo we de! Dii jumo yirine fo di da ja fyen jii mugi we?»

Yawutuu p'a Yesu she

²²Ayiwa, Yawutuu pu wo Kile-peeje pugbaho ki wo kalene lemu l'a byi, p'i li pyi na Kile-peeje pugbaho ki wo Dedikasi wu ge, a lee di ba no Zheruzalemu ni. Lee bi byi yee beeri wiire see see wuuro tiye pya tuun ni. ²³Yesu bi jaari jaari Kile-peeje pugbaho ki kaaja ki ni gba wa noho ni. P'a bi wee gba wu pyi na saannaa Solomani gba. ²⁴A Yawutuu p'i ba binne Yesu taan na wu pye: «Tuun weke ni mu di da ga ba nakaara wolo we zolo pu ni we? Ma bi sii Shovoo we, yi tii jo wu mu.» ²⁵A Yesu di pu jo sho na: «Ne yi jo xo yee mu, ga yee ya da yi na we. Kapyegee kiimu ne pye na To Kile mege na ge, kee wa li shee na ye ne yu yee mu ge, na yee je can. ²⁶Lee be na yee kunni ya giin di da ne na we, banii yee je ne wo dubyaa pu ni we. ²⁷Ne wo dubyaa p'a ne jomo nuri. Ne pu ce, p'i deri be ne feni. ²⁸Ne pee sho na jii sicuumo kan pu mu, jii sicuumo pemu da xo we. Pee da ga gyegegi bada we, wa shishiin di wa da ja pu sho ne na we. ²⁹Ne To Kile wemu w'a pu kan ne mu ge, wee wo sefeere t'a ye jumo yi beeri wuuro na. Wa shishiin da ja pu sho ne To Kile na we. ³⁰Ne ni na To Kile wu je nigin.»

³¹Ba Yesu ya lee jome li jo we, a Yawutuu p'i noho kagereye lo na p'i wu wa gbo. ³²A Yesu di pu pye: «Ne kasaaja ni jehereje pye yee jii na kiimu ne ta na To Kile mu ge. Kee kapyegee ki ni, nigin weke wuu na yee di wa giin di ne wa gbo ni kagereye ni we?»

³³A p'i Yesu pye: «Wee ya giin di mu wa ni kagereye ni ma kasaaja ki wuu na-e de. Ga Kile mekye gere jomo pemu m'a jo ge, pee wuu na wee ya giin di ma wa. Mu sipyitiire, mu di maye taanna ni Kile ni.» ³⁴A Yesu di pu pye: «Ta li ya ka Kile Kafila wu ni xuu wa ni we na Kile ya jo: «Yee je kileee we?»

³⁵Na ta wee d'a li ce na lemu l'a ka Kile Kafila wu ni ge, lee wa da ja jeri we. Ayiwa, Kile ya wu jomo pu kan piimu mu ge, ni w'a pee yiri kileee, ³⁶wee tuun wu ni Kile ya wemu jaha bulo na wu tun koro mu ge, wee na jo na Kile Ja wee je, jaha na yee di yu na Kile mege w'a gyegegi we? ³⁷Ne bu da ne na To Kile kapyegee pyi we, wee tuun wu ni, yi ganha bu da na na we. ³⁸Ga ne kapyegee ki bye ki d'a saha ni na To Kile wu jidaan ni,

ali yi jɛhe bye yi ya daa na na we, yee ya yaa na dà li na na Kile ni kii kapyegge kii ya foro; kɔnhɔ y'i li cɛ fiinɛ na ne To Kile wu jɛ ne ni, ne be di jɛ na To Kile wu ni.»³⁹ A sipyii p'i ganha na wu shaa di joo sanha pee jomɔ pe wuu na, ga, a wu shɔ pu na.

⁴⁰Yohana Batizelipye bi sipyii pu batizeni xuu wemu ni taashiine li ni Zhuruden Gba wu kadugo ge, A Yesu di she diin wà. ⁴¹A shenɛhemɛɛ di gari wu feni wà. Pee sipyii p'a bi puyɛ pyi na: «Yohana Batizelipye ya ta kakanhana la shishiin pye wèe mu we. Ga yemu beeri w'a jo we ná we shizhaa na ge, yee beeri y'a pye can.»⁴² A shenɛhemɛɛ di dà Yesu na wee xuu wu ni.

11

Lazari xu keree

¹Ayiwa, ná wa bye Betani kulo li ni ni yama pa ni, wu mege jɛ na Lazari. Wu ni wu ceboroshaa shuun wu bye: Marite ni Mariyama. ²Wee Mariyama we wu bi lasikoli wu wo Kafɔ Yesu tɔɔyɔ na, na wu juzhiire taga yi jɔgɔ. Wee wo ceborona Lazari wu w'a bye ni yama pu ni. ³A pee ceboroshaa shuun wu tuduro yaha p'a she ji Yesu mu na: «Wu Kafɔ, ma najii wu ya cuunɔ we dɛ!»⁴ Ba tee tuduro t'a nɔ Yesu na we, a wu jo: «Pe yama pe ya ta jɔ wolo p'i Lazari tii gbo we, ga pɛɛɛ pu da ba daha Kile mege na. Pu na ba bye kapuɔ na pɛɛɛ taha Kile Ja wu mege ki na.»⁵ Marite ni Mariyama ni Lazari ni, lee bi pee taanri wu beeri kaa ta li na dan Yesu ni fo xuuni. ⁶Ba Yesu ya Lazari sicuubaara ti kaa logo mu we, xuu wemu ni wu bye ge, a wu sanha di diin wà fo na ta cabyaa shuun. ⁷Lee kadugo na a wu ba wu kalaapiire ti pye: «Yi pa wu guri she Zhude fiige ki ni.»⁸ A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Karamɔgɔ, Yawutuu pu na bi mu shaa wee xuu wu ni p'i mu wá gbo ni kagereye ni li sanha mɔ we, mu sanha di giin m'a guri m'a se wà ya?»⁹ A Yesu di pu pye: «Ta leɛɛɛ ke ni shuun be wu jɛ canja nii funɔ ni we? Sipya ba jaari canja kpɛɛnge na wu da da guruɔ we, bani wu ma jaaxuuni.»¹⁰ Ga sipya ba jaari nibiige ni, w'a ganha na guruɔ, bani kpɛɛnge jɛ ma bye we.»¹¹ Lee kadugo na a wu pu pye: «Wèe najii Lazari w'a ɛmunɔ, ga n'a da zhe di she wu jɛ.»¹² A kalaapiire t'i wu pye: «Wù Kafɔ, wu bi ta wu na ɛmunɔ ye, go wu na ba juunɔ ge.»¹³ Yesu jomɔ pu bi li sheɛ na

Lazari ya xu. Ga, a wu kalaapiire t'i ganha na giin na ɛmunumɔ nidiime kaa w'a byi.

¹⁴Wee tuun wu ni a Yesu di na yi fiinɛ jo pu mu na: «Lazari ya xu.»¹⁵ Ga ne pye ne she wà we a wu xhu ge, lee ya taan ne ni yee wuu na. Bani lee kaa le na ba bye kapuɔ, na yee pye yee ya dà ne na fo xuuni. Yi yiri wù she wu yiri!»¹⁶ Kalaapiire la mege ki bye na Tomasi, p'i wu pyi na «ɔmami.» A wee di wu kaafɛɛ pusamaa pye: «Wee tuun wu ni wù be pu pinne w'à se ni wu ni, wù na zhe xhu ni wu ni wà shiizhan.»

Yesu wu jɛ jii sicuumɔ kanvɔ

¹⁷Ayiwa, tuun wemu ni Yesu ya nɔ Betani kulo li ni ge, lee bi Lazari ta p'a wu le fo wu nixhugo k'a cabyaa shishɛɛɛ ta xɔ faɔa ni. ¹⁸Betani kulo li bi lii Zheruzalemu kulo li na we, laraga ki bi kiloo taanri xɔ we. ¹⁹A Yawutuu nijɛhemɛɛ di ba na pa diin Marite ni Mariyama tãan, na ganha na seɛge tan pu na pu ceborona wu xhu wu na. ²⁰Ba Marite ya pa Yesu kaa logo na w'a ma we, a wu yiri kari di zhe jiri wu na. Ga, a Mariyama di diin deeye ni. ²¹Ba w'a she jiri wu na we, na wu pye: «Wù Kafɔ, mu da bi bye naha, ne ceborona wu bi da xhuu we. ²²Ga, ali nime we be ni, ne li cɛ sanha jo mu bu yaaga beeri jɛeri Kile mu, wu na kee kan mu.»²³ A Yesu di wu pye: «Marite, ma ceborona wu na ba jɛ.»²⁴ A Marite di wu pye: «Ne li cɛ jo ne ceborona wu na ba jɛ xuu pu jɛduun wu ni koɔ ki caxhɔgɔ ki na.»²⁵ A Yesu di wu pye: «Ne w'a xuu pu jɛni, na jii sicuumɔ pu be kaan. Sipya sipya w'a daa ne na ge, ali wufɔ jɛhe xhu be, ne na jii sicuumɔ nivomɔ kan wu mu. ²⁶Wemu di bu jii sicuumɔ nivomɔ pu ta, na daa ne na, weefɔ da xhuu bada we. Mu wa daa yee na ge, Marite?»²⁷ A Marite di jo: «Uun, wù Kafɔ, ne dà li na jo mu w'a sii pye Shɔvɔ we, Kile Ja we, wemu wu bi yaa wu pa koɔ ki na ge, mu wu jɛ wii.»

Yesu ya mɛɛ su Lazari kaa na

²⁸Ayiwa, Marite ya yee jo mu ge, na guri pa deeye ni, na ba wu cuun Mariyama peelee yiri, na wu pye: «Wèe Karamɔgɔ w'a pa, w'a ma yiri na ma she.»²⁹ Ba Mariyama ya yee logo we, a wu gon yiri, na gari tɔvuyo na Yesu yiri. ³⁰Lee bi Yesu ta wu sanha jé kanha ki ni we. Marite ya she wu juunɔ círi xuu wemu ni ge, wee xuu wu ni wu bye sanha. ³¹Yawutuu piimu pu bi pa diin na seɛge tan

Mariyama na puga ki ni ge, ba pee ya wu jia w'a yiri foro mu tovuyo na we, a pu be di yiri taha wu feni. Pu bi giin na w'a gaari di zhe mee suu faɲa ki na. ³²Xuu wemu ni Yesu jne ge, a Mariyama di she no wa. Ba w'a Yesu jia we, na she nuguro sin wu fee ni na wu pye: «Wù Kafɔɔ, mu da bi bye naha, ne ceborona wu bi da xhuu we.» ³³Ba Yesu ya Mariyama jia wu na mee suu we, Yawutuu piimu p'a taha wu feni ge, pu be di mehede suu we, a lee di waha wu na fo xuuni, a wu hakili di wuregi. ³⁴A Yesu di pu pye: «Mii y'a wu le we?» A p'i wu jn shɔ na: «Kafɔɔ, pa ma na zhe xuu wu jia.» ³⁵A mee di shɔ Yesu ye pyaa be na. ³⁶Yawutuu piimu p'a wu jia wu na mee li suu ge, a pee di jo: «Yi wiil! we ná we kaa bi dan wu ni del!» ³⁷Ga, a pii di jo pu ni na: «Wee wemu w'a fyen wu jii mugi ge, ta wu bi já Lazari be naha kon wu ganha bu xhu we?»

Yesu ya Lazari ne yeege xu ni

³⁸A pee jomɔ pe be di noho waha Yesu na fo na doro. A p'i gari faɲa ki na. Faaga wege ki bye faɲa ke, a p'i kageegbɔho ka taga ki jn tɔ. ³⁹Ba p'a she no ki na we, a Yesu di pu pye: «Yi kagerenje ki laha faɲa ki jn na!» Gbo wu ceboroshɔ wemu be wu bye ni pu ni na Marite ge, a wee di Yesu pye: «Wù Kafɔɔ, wu nugo ya karaa yaa ki ta ki na foro de, bani nijnaa jne wu caɲa shishere wogo faɲa ki ni.» ⁴⁰A Yesu di wu pye: «Marite, ta ne mu pye jo mu bu da mu na daa ne na jo nime ma da Kile wo sefeere ti ja we?» ⁴¹Wee tuun wu ni a p'i kagerenje ki laha faɲa ki jn na. A Yesu di wu jaha yirige fugba we ni na Kile jneeri na: «Na To Kile, m'a na jerege ki shɔ, n'a baraga taha ma na lee wuu na. ⁴²Ne sii li ce jo tuun beeri ni mu ya ne jerege shuu. Ga sipyii pii p'a ne maha me ge, pee wuu na ne ye jo, konho p'i da li na na muye pyaa k'a ne tun.» ⁴³Ba Yesu ya yee jo we, na mujuu wa na: «Lazari, foro naha kpeenge ke na!» ⁴⁴A Lazari di jne na foro faɲa ki ni. Fasicoro li bi taga keye ye ni tooyo ye pɔ wu mu, na faxuugo ka taga jaha ke migile. A Yesu di pu pye: «Yi faya yi sanha laha wu na, y'i wu yaha wu da se!»

Yawutuu jnɔfɔee p'a woni pye Yesu kaa na

(Macao 26:1-5; Marika 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵Yawutuu piimu p'a bi pa na pa diin Mariyama ye taan kpon pu ni ge, le Yesu ya

pye ge, ba p'a lee jia we, a pu nijeheme di da Yesu na. ⁴⁶Ga, a pii di gari pu ni, na she kii keree kii paari Farizheen pu mu. ⁴⁷Wee tuun wu ni a saraya jaha shoornivee jnɔfɔee[saraya jaha shoornivee jnɔfɔɔ ni Farizheen p'i kiirikoon kurugo ki yiri na jo: «Leke wee di da bye nime we? Bani we ná we, kakanhanjaa nijehenge w'a byi l'a toro! ⁴⁸Wee di bu sii we yaha wu na kii pyi le pyegana le na, sipyii pu beeri pu da ba da wu na. Lee di bu bye be, Orome sorosii pu na ba wù Kile-peeɲe pugbɔho ki ja, na ki kyeeɲi, na wù shi wu be kyeeɲi!» ⁴⁹Ná wa bye pu ni wee mege jne na Kayife, wee wu bye saraya jaha shoornivee wo jnɔfɔgbɔ we lee yee le. A wee di pu pye: «Yee kunni ya keree jaha ceni we! ⁵⁰Ta yee ya li ce na jo l'a pɔɔ yee mu na shen nigin wu xu sipyii pu beeri wuu na, konho wee shi wu beeri di shɔ we?» ⁵¹Ayiwa, Kayife bi ta pe jomɔ pe ta wuye ni na jo we. Ga ma na jo w'a pye lee yee le saraya jaha shoornivee wo jnɔfɔgbɔ wu ge, lee funɲo ni Kile ya pe jomɔ pe tirige wu funɲo ni w'a jo me na Yesu w'a yaa wu xu Izirayeli sheen pu beeri wuu na. ⁵²Ga wu bi da ba xhu Izirayeli sheen ye nigin wuu na we. Kile wo sipyii piimu beeri p'a caaga konɔ ke beeri na ge, wu na ba xhu konho wu pee beeri pinne wu pu pye nigin. ⁵³A Yawutuu jnɔfɔee p'i li she kee caɲa kiye pyaa na p'a yaa na Yesu gbo. ⁵⁴A Yesu di bye wu ya soɔ w'a naari nige Yawutuu pu te ni ni sipyiiire ti ni we. A wu yiri wee xuu wu ni, na gari kulo la ni siponɔ ki kabanugo ki na. Lee kulo li mege ki bye na Efirayimu. A wu ni wu kalaapiire t'i she diin wa. ⁵⁵Lee bi Yawutuu pu wo Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li ta l'a teeɲe. A fiige ki sipyii nijeheme di digi na pa Zheruzalemu ni na ta kalene li sanha no we, konho p'i ba puye pye fefeee na be ni pu wo kalegee ki ni. ⁵⁶A sipyii p'i ganha na Yesu shaa. A p'i she puye pinne Kile-peeɲe pugbɔho ki kaɲa ki ni, na ganha na puye yegee na: «Ee, y'i wa dii we? Wu w'a ma kalene li ni-i ge?» ⁵⁷Lee bi saraya jaha shoornivee jnɔfɔee ni Farizheen pu ta p'a yi jo sipyii pu mu na wa beeri ba Yesu sanha ce, na wu she yi jo pee mu, konho p'i she wu co.

12

Mariyama ya lasikoli wo Yesu tooyo na
(Macao 26:6-13; Marika 14:3-9)

¹ Ayiwa, cabyaa gbaara wu bi kori Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene l'i no, a Yesu di gari Betani ni. Lazari wemu nixhugo Yesu bi jɛ ge, wee wu bye lee kulo li ni. ² A p'i yalige ka yàa wà lee kulo li ni Yesu mu. Marite wu bi kee yalige ki keree shɔɔnri. Sipyii piimu pu bye na li ni Yesu ni ge, Lazari bɛ di jɛ pee ni. ³ Wee tuun wu ni a Mariyama di pu yaha pu na li, na she lasikoli gbuu la lo, lemu mege ki jɛ na naari ge, li pereme bɛ d'a waha. A wu ba wee lasikoli wu wo Yesu tɔɔyɔ na; na xho na wu juzhiire taga tɔɔyɔ yi tuu tuu. Wee lasikoli wu bi litiri taaga xɔ. A wu nugo k'i puga ki beeri cɪri. ⁴ Yesu kalaapire la mege ki bye na Zhuda Isikariyɔti, wee wu bi da ba Yesu le keɛ ni, a wee di jo: ⁵ «Naha na we lasikoli we di ya ta pɛɛ kabofɔɔɔ kelee shishɛɛɛ ni kaguro (w 45.000) shishiin, na wee kan funmɔ fɛɛ mu-i wɛ?» ⁶ Zhudasi bi ta ye jo funmɔ fɛɛ wo jɪnaara wuu na-ɛ de, ga nagaa wu bye wii. Wee wu wari keshi wu bye. Wari we pu bi leni wu ni ge, wu bi ma wee wo. ⁷ Ga, a Yesu di wu pye: «Yi laha wu na! Caɲa ke p'a da ba na le faɲa ni ge, kee caɲa ke wuu na wu wa ni we lasikoli we ni. ⁸ Bani funmɔ fɛɛ na ba bye ni yee ni tuun beeri ni, ga nɛ wa da ba bye ni yee ni tuun beeri ni naha wɛ.»

Saraya naha shɔɔnriwɛɛ juɲɔfɛɛ p'a jo na pee da Lazari gbo

⁹ Ayiwa, ba Yawutuu p'a pa logo na Yesu wa Betani ni wɛ, a pu nijɛhɛmɛɛ di gari wà. Pu bi gaɲi wà Yesu ye nigin wuu na wɛ, ga w'a Lazari wemu jɛ na yeege xu ni ge, wee bɛ taɲaga ni p'a bi se. ¹⁰ Ba Saraya naha shɔɔnriwɛɛ juɲɔfɛɛ| Saraya naha shɔɔnriwɛɛ juɲɔfɔɔ p'a yee logo wɛ, na jo na ni li wa mu, na pee da Lazari bɛ gbo. ¹¹ Bani Yawutuu nijɛhɛmɛɛ pu bi guroo pu feni na ma na daa Yesu na Lazari wuu na.

Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan jɛ wɛ (Macoo 21:1-11; Marika 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Ayiwa, kee caɲa ki jimuguro, sipyijɛhɛnɛ lemu li bi pa Zheruzalemu ni Nuwuuro Kalene|Kalene li ni ge, a pee di yi logo na Yesu wa koo na na se Zheruzalemu ni. ¹³ A p'i fɛnɛgeye kon, na foro na gaɲi

di zɛ Yesu cɪri ni yee ni. A p'i ganha na xhuulo na yu na:

«Hosana! W'a Kile sɔni!

We w'a ma mɛ Kafɔ mege na ge,
Izirayeli wo saan wu jɛ wii,
duba w'a byi wee mu!»*

¹⁴ Lee bi Yesu ta w'a kafabige ka ta na dugi kee na ma na jo ba l'a ka Kile wo Kitabu wu ni wɛ na:

¹⁵ «Siyɔn kulo, ma ganha bu fya wɛ!

Wii, ma saan wu wa ma;

kafabige na w'a dugi tiin.»*

¹⁶ Kalaapiire ti bi ta kii keree kii naha cɛ wee tuun wuyɛ pyaa ni wɛ. Ga ba Yesu ya pa jɛ na foro xu ni, na jé Kile wo nɔɔɔ wu ni wɛ, a pu funyɔ di na to na Yesu shizhaa jomɔ pu bye Kile Kafila we, lee shiin p'i bi pye bɛ wu na.

¹⁷ Sipyii piimu beeri pu bye ni Yesu ni a wu Lazari yiri yeege faɲa ki ni, na wu jɛ na yeege xu ni ge, pee bi kii keree kii naha yu sipyii pu mu. ¹⁸ Yesu ya le kakanhana le pye, a sipyii p'i li kaa logo, lee wuu na bɛ p'a bi foro na she wu juɲɔ cɪri. ¹⁹ Wee tuun wu ni a Farizheen p'i ganha na puyɛ pyi: «Go yiye pyaa jii wa li ni ge, yee da jà yafiin bɛ na wɛ; bani sipyii pu beeri p'a taha wu na.»

Girekii pii ya Yesu shaa p'i jo ni wu ni

²⁰ Sipyii piimu pu bi pa kalene li ni Zheruzalemu ni di ba Kile pele ge, Girekii piimu pu bi jé Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee p'a bɛ bye pii sipyii pii ni. ²¹ A pee Girekii p'i fulo Filipe na, na jo ni wee ni. Filipe bi bye Betisayida shɛn, Galile fiige ki ni. A p'i wu pye: «Najii, wù funɲɔ ki wa wù Yesu na, wù jo ni wu ni.» ²² A Filipe di gari na she yee naha jo Andire mu, a pu shuun wu beeri di na pinne kari na she yi jo Yesu mu. ²³ A Yesu di pu pye: «Kile na ba pɛɛɛ taha Sipyia Ja wu na tuun wemu ni ge, wee tuun wu w'a nɔ nime. ²⁴ Can can na, n'a da yi jo yi mu, shinma pile bye l'i ya le jɪɲɛ ni l'i fonhɔ wɛ, li ye li da gori, ga li bu le jɪɲɛ ni na fonhɔ, wee tuun wu ni l'a fin, na nagoo nijɛhɛmɛɛ pye. ²⁵ Sipyia wemu muna a l'a dan wu ni ke koɲɔ ke na ge, wee na ba buun li ni jɪɲɛ na. Ga sipya wemu muna a l'a pen wu mu ke koɲɔ ke na ge, weefɔ w'a li gbegele yaha jii sicuumɔ nixhobaama kaa

* 12:13 Zaburruu 118:26 * 12:15 Zakari 9:9

na. ²⁶Sipyaa sipya w'a giin wu da kapyerɛɛ pyi nɛ mu ge, w'a yaa wu taha na feni. Bani xuu wemu ni nɛ jɛ ge, nɛ kapyeyɛ wu bɛ na ba bye wà. Sipyaa wemu ba kapyerɛɛ pyi nɛ mu, nɛ To Kile na ba weefɔ pele.

Yesu ya wu xhu jo

²⁷«Nimɛ we ni, nɛ zɔ we bɛɛri w'a wuregi. Dii n'a da jo wɛ? Di jo Kile wu na tanha we tuun we wo kanhama pu na laa? N'a da já yee jo wɛ, bani we tuun we wo kanhama pu wuu na nɛ pa koŋɔ na.» ²⁸A Yesu di jo sanha na: «Na To Kile, ma mɛɛɛ ki pele!» Ba w'a yee jo wɛ, a mujuu la di foro fugba we ni na: «Nɛ ki pele na xɔ, di wa da ba la fara sanha ki pɛɛɛ ki na.» ²⁹Sipyiire te ti bye wà na le mujuu le logo ge, a pee di jo: «Kile w'a tin mɛ!» A pii bɛ di jo: «Meleke wa w'a pa jo ni wu ni!» ³⁰Ga, a Yesu di pu pye: «Le mujuu le ya ta foro nɛ wuu na wɛ, ga yee wuu na l'a foro. ³¹Nimɛ kiiri w'a da ba ɔn ke koŋɔ ke wo sefɛɛɛ ti na. Nimɛ ke koŋɔ ke wo juŋɔfɔ wu wa da ba gori wá. ³²Sipyii pu ba nɛ yirige na laha juŋɛ ke na tuun wemu ni, nɛ na ba sipyii bɛɛri yiri na pa naye mu.» ³³Xugana lemu na Yesu bi da ba xhu ge, lee xugana le w'a zhɛɛ pe jomɔ pe funŋɔ ni. ³⁴A sipyii t'i wu ju shɔ na: «L'a ka Kile wo saliya wu ni na Shɔvɔ wu da ba xhu bada wɛ. Mu di yu dii na li waha l'i waha, na sipyii na ba Sipya Ja wu yirige na laha juŋɛ ke na wɛ? Wee tuun wu ni, weke di jɛ wee Sipya Ja wu wɛ?» ³⁵A Yesu di pu ju shɔ na: «Kpɛɛɛɛ ki wa sanha yee tɛ ni, ga jeri yɛ k'a da bye. Na kpɛɛɛɛ ki yaha yi tɛ ni, y'a jaari ki na kɔnhɔ nibiige ki ganha bu ba yi fo di joo wɛ; bani sipya wemu ba jaari nibiige ni, wee ya wu tashɛɛɛ ceni wɛ. ³⁶Na kpɛɛɛɛ ki yaha yi tɛ ni, y'a daa ki na kɔnhɔ yiye pyaa bɛ di ba bye kpɛɛɛɛ nagoo.» Ba Yesu ya pee jo wɛ, na laha pu tãan, na she lara xuu wa ni.

Yawutuu ya dà Yesu na we

³⁷Ayiwa, na Yesu yaha w'a sii kakanhanjaa niŋɛɛɛɛ pye Yawutuu pu jii na. Ali pu ya dà wu na lee bɛ na wɛ. ³⁸Lee ya pye mu kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo ge, pee ju di fa na: «Kafɔ, wɛɛ ya kafila wemu wo yɛɛ pye ge, weke wu d'a dà weɛ na wɛ?»

* 12:38 Ezayi 53:1 * 12:40 Ezayi 6:10

Weke wu d'a Kafɔ wo sefɛɛɛ ti cɛ wɛ?»* ³⁹Lemu bɛ l'a bi pu pye pu bi da ga já dà Yesu na sanha wɛ ge, lee li wa mɛ na jo Kile tudunmɔɔ Ezayi ya jo sanha na:

⁴⁰«Kile ya pu pye fyɛnmɛɛ na pu fungɔnyɔ tɔ, kɔnhɔ pu jii ki ganha ba jaa wɛ, pu fungɔnyɔ ganha bu yi cɛ wɛ. Lee funŋɔ ni pu da ba nɛ mu, kɔnhɔ nɛ pu cuuŋɔ wɛ.»*

⁴¹Kile tudunmɔɔ Ezayi ya yee jo bani Yesu wo nɔɔɔ wu bi she wu na, a wu ye jo wu shizhaa na. ⁴²Ali lee bɛ na Yawutuu juŋɔfɛɛ pu niŋɛɛɛɛ pu bi dà Yesu na, ga Farizhɛɛn pu wuu na, pu ya sɔɔ na puyɛ yeege kpɛɛɛɛ na wɛ, kɔnhɔ pu ganha bu pu niŋɛ kɔn wolo Kile-pɛɛɛɛ puga ki wo sipyii pu ni wɛ. ⁴³Bani sipyii na pu pele, lee li bi dan pu ni na toro Kile w'a pu pele na.

Yesu jomɔ pu na ba kiiri kɔn sipyii na

⁴⁴Caŋa ka Yesu ya pa sii jo fanha na na: «Sipya wemu bu dà nɛ na, wu ya ta dà nɛ yɛ nigin na wɛ, ga wemu w'a nɛ tun ge, wee bɛ na w'a dà. ⁴⁵Sipya wemu bu nɛ ja, we w'a nɛ tun ge, wee bɛ w'a ja. ⁴⁶Nɛ jɛ ba kpɛɛɛɛɛ jɛ wɛ, nɛ pa koŋɔ puga ni, kɔnhɔ sipyaa sipya w'a dà nɛ na ge, weefɔ ganha ba jaari nibiige ni nige wɛ? ⁴⁷Wa bu nɛ jomɔ logo, wu ya pu koro jaari wɛ, n'a da kiiri kɔn wufɔɔ na wɛ. Bani nɛ ta pa di ba kiiri kɔn koŋɔ sipyii na wɛ, ga nɛ pa di ba pu juŋɔ wolo. ⁴⁸Sipya wemu bu zhe nɛ ni, w'i ya sɔɔ na nɛ jomɔ logo wɛ, weefɔ ya kiiri kɔnvɔɔ ta xɔ wuyɛ na. Nɛ jomɔ pemu jo ge, pee pu da ba kiiri kɔn wufɔɔ na koŋɔ caxhɔɔ. ⁴⁹Bani nɛ ta pe jomɔ pe ta naye ni na jo wɛ. Ga nɛ To Kile wu w'a nɛ tun ge, wee w'a nɛ wo niŋoyɔ yi bɛɛri she nɛ na. ⁵⁰Nɛ d'a li cɛ bɛ na jo jomɔ pe w'a yu ge, pee pu wa jii sicuumɔ nixhɔbaama kaan sipya mu. Ba To Kile ya pu she na da nɛ na wɛ, mu nɛ w'a pu yu na dani.»

13

Yesu ya wu kalaapiire ti tɔɔyɔ je

¹Ayiwa, caŋa nigin wu bi kori Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene] Kalene l'i nɔ. Yesu bi li cɛ na wee foroduun w'a nɔ xɔ koŋɔ puga na se wu To Kile yiri. Sipyii pii pu bi

dà wu na ge, pee kaa bi dan wu ni; a pu kaa di sii taan wu ni fo na doro. ² Yesu ni wu kalaapiire ti bye na pu piige yalige li, lee bi Shitaanni ta w'a she fungongò ka tirige Zhuda Isikariyoti zo na, Simò ja we, na wu Yesu le keŋe ni. ³ Yesu bi li cɛ bɛ na Kile ya sefɛɛɛ ti bɛɛri kan wee mu. Wu bi li cɛ na Kile ni wee ya foro, wee di wa da ba guri gari bɛ Kile mu. ⁴ Ayiwa, a Yesu di yiri yalige ki juɔɔ ni na wu fadegboho wolo yaha, na faŋa ka lo na kee taga wuyɛ pɔ niŋe ke ni. ⁵ Lee kadugo na a wu loho le yaaga ka ni, na ganha na wu kalaapiire ti tɔɔyɔ jii nigin nigin na; faŋa ke w'a taga wuyɛ pɔ ge, na kee taga na yi turi.

⁶ A wu ba she nɔ Simò Pyɛɛri na, a Pyɛɛri di wu pɛ: «Wù Kafɔɔ, mu w'a da na nɛ tɔɔyɔ je ya?» ⁷ A Yesu di wu pɛ: «Le nɛ byi mɛ ge, mu wa da li kɔri cɛ nime we, ga kadugo yiri ma na ba li kɔri cɛ.» ⁸ A Pyɛɛri di wu pɛ: «Nɛ kunni wa da gbara mu wu na tɔɔyɔ je bada wɛ.» A Yesu di wu pɛ: «Mu bye mu di ya yere nɛ ma tɔɔyɔ je wɛ, mu niŋe wa da bye ni nɛ ni kaa la shishiin ni wɛ.» ⁹ A Pyɛɛri di jo: «Wee tuun wu ni Kafɔɔ, ma ganha bu da na tɔɔyɔ ye ye na wɛ, ga na keye ye ni na juɔɔ ke bɛ je.» ¹⁰ A Yesu di wu pɛ: «Sipya wemu w'a wuu ge, wee kawuunɔ juɔɔ nɛ nige wee tuun we ninumɔ ni wɛ, bani wu bɛɛri wu ma bye fɛfɛɛ; ga wu kunni na já wu tɔɔyɔ je. Yee bɛ pu wa fɛfɛɛ, ga yee bɛɛri bɛ wɛ de!» ¹¹ Kalaapiire le li bi da ba Yesu le keŋe ni ge, wu bi lee cɛ, lee wuu na w'a jo na pu bɛɛri ya ta pɛ fɛfɛɛ wɛ.

¹² Ba Yesu ya pu tɔɔyɔ yi je xɔ wɛ, na wu fadegboho ki lo le, na she diin wu tateenge ni. A wu wu kalaapiire ti pɛ: «Kaa le nɛ pɛ mɛ yee na ge, yee ya li kɔri cɛ ya?» ¹³ Yee wa nɛ pyi: «Wù Karamɔgɔ» kelee «Wù Kafɔɔ.» L'a saha, bani wee nɛ nɛ. ¹⁴ Ayiwa, nɛ wemu wu nɛ yee Karamɔgɔ ni yee Kafɔɔ ge, nɛ bi yee tɔɔyɔ je, wee tuun wu ni yee bɛ ya yaa na yiye tɔɔyɔ jii lee jegana li na. ¹⁵ Nɛ le pɛ na she yee na. Nɛ li pɛ pyegana lemu na ge, yi bɛ di da li pyi yiye na lee pyegana li na. ¹⁶ Can can na, n'a da yi jo yi mu, kapyebye ya pɛle wu juɔɔfɔɔ na wɛ; tudunmɔ bɛ di ya pɛle wu tunvɔ na wɛ. ¹⁷ Yi wa li naha cɛ nime, yi ba li pyi, yi na ba bye duba nagoo.

¹⁸ «Di wa ta na yi bɛɛri kaa pyi-i de, nɛ piimu shoŋri ge, nɛ w'a pee cɛ. Ga Kile

tudunmɔ p'a yemu jo Kitabu wu ni ge, fo yee juɔ bu fa na: «Wemu wu wa li ni nɛ ni ge, wee w'a nɛ pɛ wu pɛn.»* ¹⁹ N'a yi yu na yeri yi mu nime, yani li pyeduun wu pa nɔ ge, kɔnhɔ li ba ba bye, y'i li cɛ na: «Nɛ nɛ wemu nɛ ge.» ²⁰ Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya sipya w'a nɛ tudunmɔ wa bɛɛri co na juɔ ge, nɛye pyaa m'a co na juɔ; wemu di bu nɛ co na juɔ, we w'a nɛ tun ge, weefɔ m'a co na juɔ.»

Yesu ya jo na Zhudasi na ba wee nɔho yaha (Maccoo 26:20-25; Marika 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Ba Yesu ya yee jo xɔ wɛ, a wu hakili wu wuregi fo xuuni. A wu yi fiinŋe jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, wa na ba nɛ le keŋe ni yee ni.» ²² Ba w'a yee jo wɛ, a wu kalaapiire t'i ganha na puye wii, pu ya cɛ shen nigin weke kaa w'a byi pu ni we. ²³ Yesu kalaapiire la bye wà, lee kaa bi dan wu ni fo xuuni, lee bi tiin na sozi wu na. ²⁴ A Simò Pyɛɛri di keŋe ka lee kalaapiire li mu na wu Yesu yege wee sipya we keree na. ²⁵ A wee di wu naha nɛri Yesu yiri, na fulu wu na, na wu pɛ: «Wù Kafɔɔ, wee nɛ weke wɛ?» ²⁶ A Yesu di wu pɛ: «Wemu mu n'a da ba buuri we niŋe di gan ge, wee wu wa.» A wu buuri wa lo na wu niŋe na kan Simò Isikariyoti ja Zhudasi mu. ²⁷ Buuri w'a kan ye Zhudasi mu, a Shitaanni di ba diin wu zo na. A Yesu di wu pɛ: «Le m'a giin di bye ge, fyaala li pɛ.» ²⁸ Ga sipyii piimu bɛɛri pu bi li ni Yesu ni ge, wa shishiin ya cɛ pu ni leke na w'a yee jo ni Zhudasi ni wɛ. ²⁹ Zhudasi wu bi bye pu wari yahavɔɔ, a pii di ganha na giin na Yesu w'a wu pyi na wu she yarɔmuyɔ ya sho, wu ba Nuwuuro Kalenɛ|Kalenɛ li yalige ki gbegele ni yee ni; kelee na wu she funmɔ fɛɛ pii kan. ³⁰ Ba Zhudasi ya buuri wu li ye wɛ, na yiri foro kpɛɛngɛ ki na. Lee bi piige ki ta k'a wɔ.

Yesu ya nɔmɛɛ nivono la jo wu kalaapiire ti mu

³¹ Ayiwa ba Zhuda Isikariyoti ya foro wɛ, a Yesu di wu kalaapiire ti pɛ: «Nime kunni, sipyii pu bɛɛri p'a da ba Sipya Ja wu wo sefɛɛɛ ti cɛ. Wee w'a da ba sipyii pu bɛɛri pɛ p'a Kile bɛ wo sefɛɛɛ ti cɛ. [³² Ba ni wee na ba sipyii bɛɛri pɛ p'a Kile wo sefɛɛɛ ti cɛ,] Kile ye pyaa bɛ na ba sipyii pɛ p'a Sipya Ja wu wo sefɛɛɛ ti cɛ, lee w'a da mɔ l'i bye

* 13:18 Zaburuu 41:9

wε. ³³Na nagoo, n'a da já gori yaha ni yee ni di mō nige wε. Yee na ba nε xuu shaa, ga nε yemu jo Yawutuu nūjōfεε pu mu ge, yee ninuyō n'a da jo yi bε mu jo nε na ba shε xuu wemu ni ge, yee wa da já zhe wà wε. ³⁴Lee wuu na nōmε nivonō n'a da jo yi mu, yi taan yiye mu. Yee ya taan nε mu taangana lemu na ge, y'a yaa yi taan yiye mu lee taangana li na. ³⁵Taanjεεge bu bye yee tε ni, sipyii bεeri na ba li cε lee na na yee jε nε wε wo kalaapiire.»

Yesu ya jo na Pyεeri na ba foro wee kaa taaan

(Macoo 26:31-35; Marika 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶A Simō Pyεeri di Yesu yege na: «Wù Kafō, wee tuun wu ni mu di wa se mii wε.» A Yesu di wu pye: «Xuu wemu ni nε se ge, mu wa da já binne zhe wà ni nε ni nime wε; ga caŋa ka wa ma, ma na ba shε nε yiri.» ³⁷A Pyεeri di wu pye: «Wù Kafō, jaha na nε da já binne ni mu ni-i wε? Ali nε na zōo na na munaa li kan, na xhu bε mu wuu na.» ³⁸A Yesu di wu pye: «Can na mu na zōo na ma munaa li kan, na xhu nε wuu na ya? Can can na, n'a da yi jo ma mu, yani xhupoo wu pa mεε su ge, mu na ba foro nε kaa taaan tōojii taanri.»

14

Yesu ya jo na wee wu jε koo le na se Kile yiri

¹Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yi funyō ganha bu da ben wε. Y'a daa Kile na, yi da daa nε bε na. ²Tatiinyε nijnεhεye yi wa nε To Kile mu, yee da bye yi jε can wε, nε bi da ga yee pye jo n'a da zhe tatiinyε yaa yi mu wε. ³Nε ba shε tatiinyε yi yaa xō tuun wemu ni, n'a da guri ba na ba yee lo, nε wa xuu wemu ni ge, kōnhō yi bε di shε bye wà. ⁴Xuu wemu ni nε w'a gaanj ge, yee wa lee koo li cε xō.» ⁵A Tomasi di wu pye: «Wù Kafō, xuu wemu ni mu wa se ge, wèe ya wee xuu wuyε pyaa cε wε, wèe na bye dii na lee koo li cε wε?» ⁶A Yesu di wu pye: «Nε wu jε koo le, ni can we, ni jii sicuumō fōo wε. Sipyaa sipya wu jε wu ya toro nε yiri wε ge, weefōo da nō To Kile na wε. ⁷Yee bi ta yee ya nε cε, yee na ba nε To Kile wu bε cε; yee d'a wu cε xō nime do, na wu ja bε.» ⁸A Filipe di wu pye: «Wù Kafō, To Kile wu shε wù na, lee na wèe yaa.» ⁹A Yesu di wu pye: «Filipe, nijaa shi kaa ya nε yaha ni

yee ni shiizhan wε, mu di sanha nε cε-ε ya Filipe? Sipya wemu w'a nε na ge, To Kile w'a ja. Mu di yu dii na nε wu To Kile shε yi na wε? ¹⁰Wee tuun wu ni mu ya dà li na na nε wu jε ni To Kile ni nigin; To Kile bε di jε ni nε ni nigin wε ge? Jomō pe nε yu mε yee mu ge, nε pu taa naye ni wε; ga nε To Kile we wu wa ni nε ni ge, wee w'a wu jidaan keree pyi. ¹¹Yi dà na na! Nε ni na To wu bεeri wu jε nigin; nε To wu bε ni nε ni, wèe bεeri pu jε nigin. Lee bu bye l'i wa yi yaa wε, kapyεge kiimu n'a byi yi jii na ge, yi dà na na kee wuu na. ¹²Can can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu bu dà nε na, keree kiimu bεeri nε byi ge, wu na ba kee tuugo pyi. Wufōo na ba keree kii pyi bε kiimu ya pεle nε wogoo ki na ge, bani nε wa gaaji na To Kile wu yiri. ¹³Yi ba yaaga tuugo bεeri jεeri Kile mu wee tuun wu ni nε mεge na, nε na kee kan yi mu; kōnhō Jafōo wu To Kile wu wo sefεεε ti shε. ¹⁴Yi bu yaaga tuugo bεeri jεeri nε mεge na, nε na kee kan yi mu.»

Yesu ya Fεfεεε Munaa nōmεε lo n'a daa fεε pu mu

¹⁵«Nε bu da nε kaa ya dan yi ni can can na, nε nōmεεε kiimu jo yi mu ge, yi na da ki koro jaari. ¹⁶Nε na ba na To Kile wu jεeri wu Tεgeevōo watii kan yi mu, kōnhō wee di ba bye ni yi ni gbee. ¹⁷Wee jε Fεfεεε Munaa lemu l'a Kile wo can wu shεε sipyii pu na ge. Kōjō ke sipyii wa da já wee ta wε, bani pu wa wu jaa wε, p'i wa wu cε bε wε. Ga yee kunni d'a wu cε, bani wu wa ni yee ni, wu na ba bye yee zōlōo pu na. ¹⁸N'a da ga yi yaha ba cirimεε jε wε. Nε na ba shε guri ba yi mu sanha. ¹⁹Jeri bu bye ke kōjō ke sipyii na wii vōo nε ni. Ga yee kunni na ba nε ja, bani nε jε jii fεεεε ni, lee wuu na yee bε na ba bye jii fεεεε ni. ²⁰Kee caŋa ki ba nō, yee na ba li cε na nε ni na To wu ni, na wèe bεeri pu jε nigin; yee ni nε bε di jε nigin, nε bε ni yee bεeri bε di jε nigin. ²¹Sipya wemu na nε jomō nuri na pu koro jaari, weefōo ni nε kaa ya dan can can na. Nε kaa ba dan sipya wemu ni, weefōo kaa na da dan To Kile bε ni; wu kaa na da dan nε bε ni, nε na ganha na naye shεε wu na.» ²²Yesu kalaapiire la bε mεge ki bye na Zhuda, (wee ni Zhuda Isikariyōti wa nigin wε.) A wee di wu yege na: «Wù Kafō, jaha na mu di da ba maye shε wèe na, mu di da maye shε kōjō ki sipyii pusamaa na-ε wε?» ²³A Yesu di wu

pye: «Ne ba dan sipya wemu ni, jomɔ pemu ne jo ge, wufɔɔ na da pee koro jaari. Lee funɔɔ ni, weefɔɔ na da dan ne To Kile be ni. Ne ni na To Kile na ba ba weefɔɔ mu na ba bye ni wu ni. ²⁴Ne bu bye ne ya dan sipya wemu ni we, wee da da ne jomɔ pu be koro jaari we. Jomɔ pe ne di wa yu yee mu ge, pee ya foro neye pyaa ni we, ga ne tunvɔɔ To Kile ni p'a yiri.

²⁵«Na ne yaha ni yee ni shiizhan nime, ne ye beeri jo yee mu. ²⁶To Kile na ba Fefere Munaa lemu kan yee mu ne mege na l'i bye yee Tεgeɔvɔ ge, lee na ba yee kalaa keree beeri ni. Ne keree kiimu beeri jo yee mu ge, li na ba yi funyɔ tirige kee beeri na. ²⁷N'a da lojine kan yi mu. Lojine le li wa ne ni ge, lee tuugo n'a da ba gan yi mu. Ga n'a da li kan ke koɔ ke wuu li kangana na we. Yi ganha bu fyaara yaha yi zɔlɔɔ pu na we, yi ganha bu yi hakilee pu be yirige we. ²⁸Ne yi jo xɔ yi mu jo: «Ne gaari, ga n'a da zhe guri ba yi mu sanha.» Ne bu da ne na dan yee ni, ne na se To Kile yiri, lee ya yaa li pye yee mu fundanga. Bani To Kile ya pele ne na. ²⁹Ayiwa, ne kii keree kii jo yi mu nime, yani ki pyeduun wu pa nɔ ge, kɔnhɔ ki pyeduun ba nɔ, y'i dɔ na jomɔ pu na. ³⁰N'a da jɔ jo di mɔ nige ni yi ni we, bani ke koɔ ke wo juɔɔfɔ wu w'a ma. Wu se wa ne na kaa la shishiin na we. ³¹Ga koɔ sipyii beeri ya yaa pu li ce na ne To Kile ya dan ne ni, keree kii w'a yu ne mu ge, ne di kee be pyi.» Ba Yesu ya yee jo xɔ we, na jo: «Yi yiri wu da se, wu laha naha!»

15

Yesu ne ɛezen tige can can wogo

¹Ayiwa Yesu ya jo na: «Ne ne ɛezen tige can can wogo, ne To Kile di ne ki faapyevɔɔ. ²Geɛ beeri k'a foro ne na, k'i ya nagoo pyi we, wu na kee kɔn. Ga geɛ beeri k'a foro ne na na nagoo pyi ge, wu na ba kee yiile, kɔnhɔ ki da nagoo nijehemeɛ pyi na toro taashiine li taan. ³Ne kalaa wemu kan na xɔ yee mu ge, wee kalaa w'a yee pye fεfεε. ⁴Yi kori yaha ne wo karijεεge ki ni, ne be na gori yaha ni yi ni karijεεge ni. Ba ɛezen geɛ ne me we, ki da jɔ nagoo pye kiye mu ni ki ya kori yaha tige ki ceefuu li na we, mu yee be ne. Yee bye yee di ya kori yaha ne wo karijεεge ki ni we, yee da jɔ nagoo pye piimu kaa na daan Kile ni we.

⁵«Ne wu ne ɛezen tige ke, yee di ne geye ye. Sipya wemu w'a kori yaha ne wo karijεεge ki ni, a ne be di gori yaha karijεεge ni ni wufɔɔ ni ge, weefɔɔ wu da jɔ nagoo nijehemeɛ pye. Bani ne bye ne ne ni yee ni we, yee da jɔ yafiin be pye Kile mu we. ⁶Sipya wemu bu bye wu ya sɔɔ na gori yaha ne wo karijεεge ki ni we, wee na ba w'a kpeenge na. Wu na ba bye ba ɛezen geɛ ne we, p'a kemu kɔn na laha tige ki na ge, k'a waha. Yee gewaya yi na ba binne na yi le na ni, y'a sogi. ⁷Yi bu gori yaha ne wo karijεεge ki ni, a ne jomɔ be di gori yaha yi funyɔ ni, yaaga beeri kaa li ne yi na ge, yi ki jεeri, kee na gan yi mu. ⁸Yee bu nagoo nijehemeɛ pye, lee l'a li shεε na yee ne wo kalaapiire, lee shiin l'i wa Kile mege pele. ⁹Ne taan na To Kile mu taangana lemu na ge, lee taangana le ninuno na yee be ya taan ne mu. Lee na nime, yi kori yaha ne wo taanjεεge ki ni. ¹⁰Yi ba ne wo jomεejogoo ki con, yi na ba gori yaha ne wo taanjεεge ki ni. Ba ne ya na To Kile wo jomεejogoo ki koro jaari, na gori yaha wu wo taanjεεge ki be ni we.

¹¹«Ne kii keree kii beeri jo yee mu, kɔnhɔ ne wo fundanga ki jɔ pye yi ni, kɔnhɔ yi wo fundanga ki jɔ di fa. ¹²Nomeɛ le n'a da jo yi mu ge, lee li wa me. Yee ya taan ne mu taangana lemu na ge, yi taan yiye mu lee taangana li na. ¹³Na ma munaa kan na xhu ma napiineɛ wuu na, taanjεεge ka shishiin ya pele kee na we. ¹⁴Keree kiimu ne yu yee mu ge, yi ba kee pyi, wee tuun wu ni y'a jeri na napiineɛ. ¹⁵Ne da da yee pyi nige kapyebyii we, bani kapyebye ya wu juɔɔfɔ kapyege beeri ceni we. Ga ne yee pye na napiineɛ, bani kaa lemu beeri ne ta na To Kile mu ge, ne yee kalaa kee beeri ni. ¹⁶Yi ganha ba giin na yee pu wa ne naha bulo we de! Ga ne wu wa yee jaha bulo, na yee pye na tudunmɔɔ. Y'a kapyege nizaanɔa pyi, kiimu wo kuduun wu da gori yaha ge; kɔnhɔ yi ba yaaga beeri jεeri To Kile mu ne mege na, wu kee kan yi mu. ¹⁷Le n'a zhaa yi mu ge, lee li wa me jo yi taan ni yiye ni.

Koɔ sipyii na ba n'a daa fεε pu kɔ

¹⁸«Koɔ sipyii bu yi kɔ, y'a yaa yi fenhe li ce na ne koɔ ya fenhe kɔ yee jaha na. ¹⁹Yee da bi bye ni koɔ ke wo sipyii ni nigin, yee bi da da dan koɔ ke ni, bani yee bi da bye koɔ wuu. Ga yee ne ke koɔ ke wuu we, bani ne

yee jaha bulo, na yee niŋe wolo ke koŋo ke ni. Lee wuu na koŋo k'a tɔnbɛɛnre shan yee na. ²⁰Ne fenhe jomɔ pemu jo yi mu ge, yi pee yaha yiye funyo ni na jo: «Kapyebye ya peɛ wu juŋɔfɔɔ na wɛ.» Pu bi ta p'a ne kanha, pu na ba yee be kanha wu. Pu bi ta p'a ne jomɔ pu co, pu na ba yee be wo jomɔ pu co. ²¹Ga pu na ba kee keree ki beeri pye yee na ne wuu na, bani wemu w'a ne tun ge, pu ya wee ce wɛ. ²²Ne da bye ne pa na ba jo ni pu ni wɛ, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wɛ. Ga nime, kajii tagana wa pu mu pu jurumu wu na wɛ. ²³Sipya wemu bu ne kɔ, ne To Kile wu be ma w'a kɔ. ²⁴Kakanhanjaa kii ki jɛ sipya wa shishiin sanha ki pye ja-ɛ ge, ne da bye ne kee pye pu niŋe ni wɛ, pu bi da ba jaagi pu jurumu wu na wɛ. Ga nime kunni p'a kee beeri ja pu jii na, na nɔhɔ ne ni na To Kile wu kɔ. ²⁵Ga kee beeri ya pye mu, konhɔ yemu y'a ka pu wo saliya wu ni ge, yee jɔ di fa na:

«P'a na kɔ tawaga ni.»*

²⁶«Ayiwa, Tegeɔwɔ we n'a da ba dun na pa yi mu na yiri To Kile yiri ge, wee jɛ Fɛfɛere Munaa, lemu l'a can wu shee sipyii pu na ge. Lee ba ba, lee na ba ne kaa yu. ²⁷Yi be di ba na kaa yu sipyii pu mu, bani ne ni yee pu bye shiizhan fo ne keree ki jɔ konduun wu ni.

16

Fɛfɛere Munaa li na ba lemu pyi ge

¹«Ne kii keree kii beeri jo yi mu, konhɔ kaa la shishiin ganha bu yi yeege n'a daa wu ni wɛ. ²Pu na ba yi niŋe kɔɔn na wo Kile-peɛɛɛ piyeye sipyii ni. Cana ka yere wa ma, wa ba yee wa gbo, wufɔɔ na wuyɛ ta na peɛɛɛ kaa wee ya pye Kile mu. ³Pu na ba kee keree ki beeri pyi yi na, bani pu ya ne To Kile ce wɛ, p'i wa neye pyaa ki be ce wɛ. ⁴Ne kii keree kii beeri yu yi mu, konhɔ ki pyeduun ba nɔ, yi funyo di do li na na ne ki beeri jo toro yi mu.

«Ne ta ye jaha jo yee mu fo taashiine li ni wɛ, bani neye pyaa ki bi bye ni yee ni. ⁵Ga we w'a ne tun ge, wee yiri n'a da guri da gaanj nime; sipya be di wa ta yee ni na ne pye: «Mii m'a se wɛ?» ⁶Ne pe jomɔ pe jo yee mu ge, lee l'a yee nahaya pye y'a tanha. ⁷Ga lee be na can n'a yu me yi mu, ne na kari, lee l'a porɔ yee mu, bani ne bu bye

ne ya kari wɛ, Tegeɔwɔ wu da ba yee mu wɛ. Ga ne bu gari ne na zhe wu tun ba yi mu. ⁸Ga wee Tegeɔwɔ wu ba ba, wu na ba li she koŋo sipyii na, na puye pu wa faanna jurumu shizhaa na, na puye faanna Kile wo tiime pu keree shizhaa na, na puye faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na. ⁹Puye pu wa faanna jurumu shizhaa na, bani pu ya da ne na wɛ. ¹⁰Puye pu wa faanna Kile wo tiime keree ki shizhaa na, bani ne gaanj na To Kile yiri; lee funɔ ni yi wa da ba na ja nige wɛ. ¹¹Puye pu wa faanna Kile wo kiiri wu keree shizhaa na, bani kiiri ya kɔn xɔ ke koŋo ke wo juŋɔfɔɔ wu na.

¹²«Keree niŋeɛɛɛ wa ne mu na jo yee mu sanha, ga l'a waha yee mu yee pu ja kee jaha ce nime. ¹³Can Munaa lemu l'a can wu shee ge, lee ba ba tuun wemu ni, lee na ba yi jaha co, na can wu beeri shee yi na. Bani jomɔ pe l'a da ba yu yi mu ge, l'a da ba pee yu liye pyaa wo sefɛere ni wɛ. Ga jomɔ pemu l'a da ba nuri Kile jɔ na ge, li na ba pee yu yi mu. Li na ba keree nibanjaa be yu yi mu. ¹⁴Li na ba ne mege ki peɛ, bani jomɔ pe pu wa ne mu ge, li na ba pee luu na yu yi mu. ¹⁵Yaaga tuugo beeri ki jɛ To Kile mu ge, yee beeri jɛ ne woyo. Lee wuu na ne yu jo Kile Munaa l'a da ba ne wo kafila wu luu na yu yee mu.»

Natanhaka li na ba jeri fundanga kaa

¹⁶Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Jeri tapyege ni y'a da wii wɔ na ni; ga jeri wa be bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» ¹⁷Ba Yesu ya yee jo wɛ, a wu kalaapiire ta di ganha na puye yegee na: «Aa, ye w'a jo me ge, yee kɔri di wa dii wɛ? W'a jo na: «Jeri tapyege ni y'a da wii wɔ na ni, ga jeri wa be bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja.» Na jo sanha na: «Ne gaanj To Kile yiri.» ¹⁸Wee «Jeri» we kaa w'a yu ge, wee kɔri jɛ dii wɛ? Ye w'a yu ge, wee kunni ya yee ja wɛ.»

¹⁹A Yesu di li ce na kalaapiire ti funɔ ki bye t'i wu yege, a wu pu pye: «Ne yee pye jo: «Jeri tapyege ni y'a da wii wɔ na ni, ga jeri wa be bu bye sanha lee kadugo na, yi na nɔhɔ na ja ge.» pee jomɔ pe na be yee wa yiye yegee wɛ? ²⁰Can can na, n'a da yi jo yi mu, yee kunni na ba sii meheɛ su xuuni, na tataara jomɔ yu; lee di ke koŋo ke sipyii

* 15:25 Zaburuu 35:19; 69:5; 109:3

ta pee na fundanga pyi. Yee jahaya na ba danha, ga yi natanhanja ki na ba jeri yi mu fundanga. ²¹Cee yacerε bu yiri, wu jahaha ki ma danha fo xuuni, bani wu tigiduun wu ma nɔ. Ga wu bu digi xɔ, pya wemu na w'a tigi ge, wee pya wu wo jɛnaa wo fundanga funɔ ni, wu funɔ na wɔ wu kanhama pu beeri na. ²²Mu li wa yee be mu, yee jahaya kunni wa tanha nime. Ga ne na ba guri yee ja sanha, yee zɔlɔ pu na ji fundanga na. Kee fundanga ke, wa shishiin wa da ja ba kee sho yi na we. ²³Kee caɔa ki ba jo k'a nɔ ge, yee wa da ne yege nige kaa la shishiin na we. Can can na, n'a da yi jo yi mu, yaaga tuugo beeri y'a da ba jeri To Kile mu ne mege na ge, wu na kee kan yi mu. ²⁴Ali nime be ni yee sanha yaaga jeri To Kile mu ne mege na we. Y'a Kile jeri, wu na da yi kaan, kɔnhɔ yi fundanga ki jɔ di fa.»

Yesu ya se ta na xɔ ke kɔɔ ke na

²⁵A Yesu di jo sanha na: «Ayiwa, ne kunni wa kafila taleɛɛ taga yee kalaa kii keree kii beeri ni. Ga caɔa ka na ba nɔ, n'a da ba yee kalaa nige ni kafila taleɛɛ ni we; n'a da ba To Kile wo keree ki fiinɛɛ da yu yi mu. ²⁶Kee caɔa ki ba nɔ, yi na ba yi jidaan jeri To Kile mu ne mege na. Nuɔɔ wa da ba bye lee na kanna ne wu na pa To Kile jeri yee mu, wu na yee wo jerege ki co we. ²⁷Bani yee ya dan To Kile ye pyaa ki ni. Yee ya dan wu ni, bani ne be ya dan yee ni, yee d'a nɔhɔ dɔ be li na na Kile ni ne foro. ²⁸Can wu jɛ wii To Kile yiri ne yiri na pa kɔɔ puga; nime n'a da voro kɔɔ puga di guri da se To Kile yiri.»

²⁹A wu kalaapiire t'i wu pye: «Nime kunni, m'a yi fiinɛɛ na yu wu mu, nime woyɔ yi wa kafila taleɛɛ we. ³⁰Nime kunni, w'a li ce na m'a keree beeri ce, yegeye yemu be yi da ba bye mu na ge, mu ya yee be ce na ta pu sanha yi pye mu na we. Lee na we ya dɔ li na na Kile ni mu ya foro.» ³¹A Yesu di pu pye: «Y'a jo na yee wa daa ne na nime ge? ³²Ayiwa, caɔa ka wa ma, k'a nɔ xɔ be, yee beeri na ba baa jaaga na ne ye nigin yaha wɔ, wa beeri w'a ganha na gaanji wu kaban. Ga ne wa da ba bye na ye nigin we de, bani na To Kile wu wa ni na ni. ³³Ne kii keree kii beeri jo yi mu, kɔnhɔ y'i lojine ta ne wo kariɛɛge ki ni. Kanhama nigbɔ na ba nɔ yi na ke kɔɔ ke na, ga yi la le yiye ni! Ne kunni ya se ta na xɔ kɔɔ na.»

17

Yesu ya Kile jeri wuyε pyaa ki mu

¹Ba Yesu ya yee jo mu we, na wu nuɔɔ yirige fugba we ni na Kile jeri na: «To Kile, tuun w'a nɔ nime. Pɛɛɛ taha ma Ja wu na, kɔnhɔ ma Ja wu be di pɛɛɛ taha ma na. ²Bani m'a sefere kan wu mu, na wu teɛ kɔɔ ke sipyii pu beeri nuɔɔ ni, sipyii piimu beeri m'a yiri pa wu mu ge, kɔnhɔ wu jii sicuumɔ nixhɔbaama kan pee mu. ³Nii sicuumɔ nixhɔbaama pe, pee jɛ na mu Kile ce, mu wemu wu jɛ nigin pe na jɛ can can wo ge. Yesu Kirisa wemu be m'a tun na pa ge, p'i wee be ce. ⁴Ne mu pele jije ki na; kapyɛɛ kii ma bi kan na mu di bye ge, ne kee beeri pye na ki jɔ fa. ⁵Nɔɔɔ taha na na nime To Kile, di binne bye ni ma ni. Nɔɔɔ we wu bi fenhe pye ne na kɔɔ ta ki sanha jɔ kɔn we ge, wee nɔɔɔ we taha na na.»

Yesu ya Kile jeri wu kalaapiire ti mu

⁶«Sipyii piimu m'a lo kɔɔ sipyii pu ni na kan ne mu ge, ne mu kaa jo pu mu, kɔnhɔ p'i ma ce. Mu wuu pu bye pii, a mu di pu kan ne mu. A pu be di sɔɔ na ma jomɔ pu co. ⁷Nime kunni, p'a li ce na lemu beeri mu ya kan ne mu ge, na lee beeri ya foro muye pyaa ki ni. ⁸Bani jomɔ pemu mu ya kan ne mu ge, pee jomɔ pe ne kan pu mu, a p'i sɔɔ pu na. P'a li ce can can na na mu ni ne foro, na dɔ be li na na mu w'a ne tun. ⁹Pee wuu na ne mu jeri. Ne ta na ma jeri kɔɔ ke wo sipyii pii wuu na-e de, ga piimu m'a kan ne mu ge, pee wuu na, bani mu wuu pu jɛ pii. ¹⁰Yaaga kemu beeri ki jɛ ne wogo ge, mu wogo ki jɛ kii, yaaga kemu beeri ki jɛ mu be wogo ge, ne be wogo ki jɛ kii. Pɛɛɛ ke ki wa ne na ge, Kalaapiire ti t'a kee pɛɛɛ ki shee. ¹¹Ne na ba foro kɔɔ puga ni, ga pee kunni na gori naha ke kɔɔ ke na. Ne na ba she ma yiri. To Kile, mu wemu wu wa fɛfɛɛ ge, pu mara ma mege ki sefere ti gbɔɔɔ ni, tee sefere temu m'a kan na mu ge; kɔnhɔ p'i binne, p'i bye nigin ba ne ni mu wa nigin me we. ¹²Ne bye ni pu ni kɔɔ na tuun wemu ni ge, ne bi pu mara ni mu wo sefere ti ni, m'a bi tee sefere temu kan ne mu ge. Ne pu beeri mara, nigin be ya ta buun wu munaa ni we, fo wemu wu bi yaa wu buun wu munaa ni, kɔnhɔ yemu y'a ka Kile wo Kitabu wu ni ge, yee jɔ di fa ge, fo wee ye.

¹³«Ga mu yiri n'a da zhe nime. Ne ye beeri yu na na yaha naha sanha kɔɔ ke na, kɔnhɔ

fundanga ke ki jɛ nɛ ni, ki jɔ na fa ge, kee di bye pu bɛ ni. ¹⁴Nɛ mu wo jomɔ pu kan pu mu, a koŋɔ sipyii di pu kɔ; bani pu jɛ ke koŋɔ ke wuu wɛ, ma na jo ba nɛ bɛ wa mɛ nɛ jɛ ke koŋɔ ke wo wɛ. ¹⁵Di w'a ma jɛeri na go ma pu lo yeege ke koŋɔ puga ke ni wɛ, ga n'a ma jɛeri jo ma pu mara, m'a pu tanha Shitaanni na. ¹⁶Pu jɛ ke koŋɔ ke wuu wɛ, ma na jo ba nɛ bɛ wa mɛ nɛ jɛ ke koŋɔ ke wo wɛ. ¹⁷Ma wo can wu taga pu pye fɛfɛɛ. Mu wo kafila wu wu jɛ can wɛ. ¹⁸Tungana lemu na m'a na tun na pa koŋɔ puga ge, lee tungana le na nɛ bɛ ya pu tun shɛ koŋɔ ki na. ¹⁹Nɛ naye waa yaha fɛfɛɛri ni mu mu pee wuu na, kɔnhɔ pu bɛ di puyɛ waa yaha p'i bye fɛfɛɛ can wu ni.

Yesu ya Kile jɛeri wu n'a daa fɛɛ pu bɛeri mu

²⁰«Nɛ ta na ma jɛeri pii yɛ wuu na-ɛ dɛ, ga piimu bɛ pu da ba dɛ na pu jomɔ pu funŋɔ ni ge, pee bɛ wuu na n'a ma jɛeri, ²¹kɔnhɔ pu bɛeri di binne, p'i bye nigin, ba mu To Kile jɛ mɛ ni nɛ ni, nɛ bɛ di jɛ mu ni mu ni wɛ. P'i binne, p'i bye nigin ni wɛɛ bɛ ni, kɔnhɔ koŋɔ sipyii di dɛ li na mu w'a nɛ tun. ²²Pɛɛɛ ke mu ya kan nɛ mu ge, kee pɛɛɛ ke nɛ kan pu bɛ mu, kɔnhɔ p'i binne p'i bye nigin ba nɛ ni mu jɛ mɛ nigin wɛ. ²³Nɛ pinne ni pee ni na pye nigin, mu bɛ d'a pinne ni nɛ ni na pye nigin; kɔnhɔ pu bɛ di jɛ pinne p'i bye nigin can can na. Lee bu bye, koŋɔ sipyii na li cɛ na mu w'a nɛ tun, na pee bɛ ya taan mu mu ba nɛ taan mu mu wɛ.

²⁴«Na To Kile, piimu m'a kan nɛ mu ge, nɛ na ba shɛ bye xuu wemu ni ge, na funŋɔ ki wa pu bɛ di ba shɛ bye wà ni na ni. Nɔɔɔ we m'a kan na mu ge, kɔnhɔ p'i wee nɔɔɔ we ja, bani nɛ taan mu mu na ta koŋɔ sanha nohɔ shan wɛ. ²⁵To Kile, mu wemu w'a tii ge, koŋɔ ya ta mu cɛ wɛ; ga nɛ kunni d'a mu cɛ. Piimu m'a kan nɛ mu ge, pee bɛ ya li cɛ na mu w'a nɛ tun. ²⁶Nɛ pu pye p'a mu cɛ, nɛ sanha di wa da da pu pyi p'a ma ceni. N'a taan ma mu taangana lemu na ge, kɔnhɔ kee taanɛɛge ke tuugo di jɛ pye pu tɛ ni, nɛ bɛ di binne bye ni pu ni nigin.»

18

Yawutuu p'a Yesu co

(Maco 26:47-56; Marika 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹Ayiwa, ba Yesu ya yee jo xɔ wɛ, a wu ni wu kalaapiire t'i yiri kari Sedɔɔn dugo ki kadugo yiri. Tiire kereyɛ ya yi bye wee xuu wu ni, a p'i shɛ jɛ yee ni.

²Zhudasi we wu bi da ba Yesu nohɔ yaha ge, lee bi wee ta wee bɛ ya yee tiire kereyɛ yi sanha cɛ. Bani Yesu bi tee na se wà ni wu kalaapiire ti ni. ³Na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha wee xuu wu ni, a Zhudasi di nɔ. Wu ni sɔɔsii ni Kile-pɛɛɛ pugbohɔ ki gedii pii pu bye. Saraya jaha shɔɔnriɛɛ juŋɔfɛɛ[Saraya jaha shɔɔnriɛɛ juŋɔfɛɛ ni Farizheen pu bi pee pinne ni Zhudasi ni. Namuuyɔ ni sokinnaa ni pu bye, yagboyo bɛ di jɛ pu mu.

⁴Keree kiimu bɛeri ki bi da ba bye Yesu na ge, wu bi kee bɛeri cɛ xɔ. A wu fulo pii sipyii pii na na pu yege na: «Jɔgo yee di zhaa wɛ?»

⁵A p'i jo: «Nazareti shɛɛn Yesu.» A Yesu di pu pye: «Nɛ wu jɛ wiil!» Zhudasi we wu bi Yesu nohɔ yaha ge, lee bi wee bɛ ta ni pu ni. ⁶Ba Yesu ya pu pye: «Nɛ wu jɛ wiil!» wɛ, a p'i guri guri kaduma, na laha laha to jiiŋɛ na. ⁷A Yesu di guri pu yege sanha na: «Jɔgo yee di zhaa wɛ?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Nazareti shɛɛn Yesu.» ⁸A Yesu di pu pye: «Go nɛ yee pye jo nɛ wu jɛ wiil. Yee bu da yee na nɛ shaa, yi pii samaa yaha pee di da gaanjɛ.» ⁹Lee funŋɔ ni jomɔ pemu Yesu bi jo ge, a pee di bye can, na: «Na To Kile, piimu bɛeri m'a kan nɛ mu ge, nigin bɛ ya piin nɛ mu pu ni wɛ.» ¹⁰Lee bi ŋmɔpara la ta Simɔ Pyɛeri mu, a wee di lee kɔ li forogo ni, na saraya jaha shɔɔnriɛɛ wo juŋɔfɛɛ wo wo bulo kanige cɛ niwɛɛ paa laha. Wee kapyebye we mɛge ki bye na Malikusi. ¹¹A Yesu di Pyɛeri pye: «Ma ŋmɔpara le le wà li forogo ki ni! Wee tuun wu ni, nɛ To Kile w'a kanhama pemu gɛgele yaha nɛ jaha na ge, mu funŋɔ wa nɛ wu jɛ pee ni-i gɛ?»

¹²Ayiwa, ba Yesu ya yee jo wɛ, a sɔɔsii ni pu wo juŋɔfɛɛ we, ni Yawutuu gedii p'i Yesu co na wu keye ye pɔ. ¹³A p'i fenhe she ni wu ni Anɛ mu, wee bye Kayife wo yafena; Kayife di bi bye saraya jaha shɔɔnriɛɛ wo juŋɔfɛɛ wo lee yee le. ¹⁴Wee Kayife wu w'a bi pe jomɔ pe taga Yawutuu juŋɔfɛɛ pu yeri na: «Ta yee ya li cɛ na jo l'a pɔɔ yee mu na shɛn nigin wu xu sipyii pu bɛeri wuu na wɛ?»

Pyɛeri ya foro Yesu kaa taan

(Maco 26:69-70; Marika 14:66-68; Luka

22:55-57)

¹⁵ Ayiwa, ba p'a gaani ni Yesu ni we, a Simo Pyeeri ni kalaapire la be di daha pu feni na gaani. Macene ki bye lee kalaapire le ni saraya naha shoonrivée wo juufofobu wu te ni; lee l'a pye kapuno a lee kalaapire l'i je ni pu ni saraya naha shoonrivée wo juufofobu wu kaana ki ni. ¹⁶ A Pyeeri di ba yere kpeenge ki na, kujoo li ju na. Lee kalaapire lemu l'a pye saraya naha shoonrivée wo juufofobu wo cevoe ge, a lee di guri foro kpeenge ki na. Cee wemu wu bi kujoo li ju sigee ge, a wu ba jo ni wee ni, na Pyeeri leje kaana ki ni. ¹⁷ Ayiwa, ba Pyeeri ya jin kaana ki ni we, cee we w'a kujoo li sigee ge, a wee di wu pye: «Ta mu be be wu wa we na we wo kalaapiire ti ni we?» A Pyeeri di wu juo sho na: «Ahayi, ne wa pu ni-i de!» ¹⁸ Wiire tuun wu bye wii, a kapyeyii pu ni sorosii p'i na gberi na wahani. A Pyeeri be di ba yere pu taan na ganha na wahani.

Saraya naha shoonrivée wo juufofobu w'a Yesu yege

(Macoo 26:59-66; Marika 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Ayiwa, a saraya naha shoonrivée wo juufofobu wu Yesu yege wu kalaapiire te ni wu kalaa wu keree na. ²⁰ A Yesu di wu pye: «Ne kunni, kpeenge na ne bi ma yu sipyii pu beeri jii na. Ne bi sipyii pu kalaa Kile-peene piyeye ye, ni Kile-peene pugboh ki ni. Wee xuu wu ni be Yawutuu pu beeri bi ma puyé pinne. Ne ta na jomo pa shishiin jo jmhoro ni we. ²¹ Naha na ma di na yegee we? Piimu p'a na jomo pu logo ge, pee yege na dii ne d'a pu kalaa we. Ne yemu jo ge, p'a yi ce can can na.» ²² Ba Yesu ya yee jo we, lee di Kile-peene pugboh ki gedi wa ta wu taan. A wee di kadaa ja wu jibege ni, na wu pye: «Saraya naha shoonrivée wo juufofobu wu wo juo shogana li wa le mu mu ya?» ²³ A Yesu di wu pye: «Ne bu da ne kafilakuumo jo, lemu l'a wu kolo ge, lee jo. Ga ye ne jo ge, yee bu da y'a tii tajogo ni, naha na ma d'a na kpon we?»

²⁴ A Ane di dooro ti yaha wa Yesu na, na wu yaha she gan Kayife mu, saraya naha shoonrivée wo juufofobu we.

Pyeeri ya foro Yesu kaa taan sanha
(Macoo 26:71-75; Marika 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Lee bi Simo Pyeeri ta sanha na ki taan na wahani. A sipyii pii di wu yege na: «Ta mu be be wu wa we na we wo kalaapiire ti ni we?» Ga, a Pyeeri di foro wu kaa taan na jo: «Ahayi, ne wa pu ni-i de!» ²⁶ Na wemu wo niweje Pyeeri ya paa laha ge, wee wo ceborona wa be wu bye saraya naha shoonrivée wo juufofobu wu kapyeyee wa. A wee di Pyeeri pye: «Wee tuun wu ni, ta neye pyaa ya mu ja ni wu ni shiizhan tiire kereye yi ni we?» ²⁷ Ga, a Pyeeri di guri jo sanha na yi je can we, a xhupoo di mee su taapile ni.

P'a she ni Yesu ni Pilate mu

(Macoo 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Lee kadugo na a p'i foro ni Yesu ni Kayife kaban, na gari ni wu ni Orome gbafeneeri wu kaana ki ni. Lee ya pye jimugujoo wu na. Yawutuu juufofe pu ya ta soo na je kaana ki ni we, kono p'i gori yaha feefe na be ni pu wo kalege ki ni, kono pu be di ba ja Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li yalige ki li. ²⁹ Lee l'a Pilate pye w'a foro pa pu yiri kpeenge ki na, na ba pu yege na: «Leke we na we d'a pye y'i wu jaagi lee na we?» ³⁰ A p'i Pilate pye: «We na we da bye wu je kakuubye we, wee bi da ga ba ni wu ni mu mu we.» ³¹ A Pilate di pu pye: «Y'a se ni wu ni yiye pyaa di she kiiri kon wu na na be ni yi wo saliya wu ni.» A p'i Pilate pye: «Li ya saha wee pu sipya wa shishiin gbo we.» ³² Lee ya pye mu, kono Yesu bi jomo pemu jo na wee na ba xhu xugana lemu na ge, pee ju di fa.

³³ Wee tuun wu ni a Pilate di guri je gbafeneeri wu kaana ki ni, na Yesu yiri na wu yege na: «Yawutuu wo saan mu je ya?» ³⁴ A Yesu di Pilate pye: «Muye pyaa k'a ye kon maye funjo ni na jo laa, ta watii w'a yi jo mu jii na?» ³⁵ A Pilate di wu pye: «Wee tuun wu ni, ma na ja Yawutu ge? Muye pyaa shishiin ni saraya naha shoonrivée juufofo, pee p'a pa ni ma ni ne mu, na ne wu kiiri kon ma na. Leke ma d'a pye pu na we?» ³⁶ A Yesu di wu pye: «Ne wo saanra ti wa naha ke koro ke na we. Ne wo saanra ti da bi bye naha ke koro ke na, ne wo sipyii pu bi da kashen jmo ne kaa na, kono Yawutuu juufofe pu ganha bu ja ne co we. Ga ne wo saanra ti je naha ke koro ke na we.» ³⁷ A Pilate di Yesu

pye: «Wee tuun wu ni saan mu jɛ gɛ?» A Yesu di wu pye: «Maye pyaa ki wa yi yu na saan nɛ jɛ; can wu jɛ wii. Ga lemu na nɛ se koŋɔ ke na ge, lee li wa mɛ, na can wu shɛɛ sipyii pu na. Sipya wemu funŋɔ ki jɛ wu da jaari can ni ge, weefɔɔ wu da da nɛ jomɔ nuri.»³⁸ A Pilate di wu pye: «Naha ki jɛ can wɛ?»

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Maccoo 27:15-18, 20-21; Marika 15:6-11; Luka 23:13-19)

Ba Pilate ya yee jo wɛ, na foro kari sanha Yawutuu pu yiri na shɛ pu pye: «Nɛ mu kunni, nɛ kaa la shishiin ja we ná we na lemu l'a wu kagbuu xɔ wɛ. ³⁹ Ayiwa, ma na jo lee wa wù mu kalɛɛ, na jo yee bɛɛri, ba Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene l'a nɔ wɛ, di ma kasolemɛ wa yaha yi mu. Lee funŋɔ ni yi la jɛ di Yawutuu pu wo saan wu yaha ya?»⁴⁰ A p'i ganha na sele na yu: «Ahayi dɛ! ma ganha bu wee yaha wɛ, Barabasi yaha!» Na ta wee Barabasi we di bi dun sipyii na.

19

Pilate ya sɔɔ li na na pu Yesu gbo

(Maccoo 27:22-31; Marika 15:12-20; Luka 23:20-25)

¹ Ayiwa, Pilate ya li ta mu ge, a wu jo na pu Yesu kɔn ni susɔɔ ni. ² A sɔɔsɔii p'i xhuyo shin na pye saanra judɔnɔ, na lee tɔ wu juŋɔ ni. Na saannaa fadegbɔhɔ nijniga ka le wu na. ³ A p'i ganha na fuloo wu na na yu: «Naabye Yawutuu saan!» Na ganha na kadawahaa leni wu ni.

⁴ A Pilate di guri foro sanha kpɛɛnge ki na na shɛ sipyiire ti pye: «N'a da pu pye p'i foro naha ni wu ni kpɛɛnge ki na, kɔnhɔ y'i li cɛ na jo nɛ ta kaa la shishiin ja we ná we na lemu l'a wu kagbuu xɔ wɛ.» ⁵ A p'i foro ni Yesu ni, xhuyo judɔnɔ li na jɛ wu na, saannaa fadegbɔhɔ nijniga ki bɛ di jɛ wu na. A Pilate di sipyiire ti pye: «Ayiwa, ná wu we!» ⁶ Ba saraya jaha shɔɔnriveɛ juŋɔfɛɛ|saraya jaha shɔɔnriveɛ juŋɔfɔɔ ni Kile-peeŋɛ pugbɔhɔ ki gedii p'a Yesu ja wɛ, na ganha na xhuulo, na yu: «Yi wu kori tige na! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Yiye pyaa ki pa wu co she gori tige ki na, bani nɛ kunni wa kaa la shishiin ja we ná we na lemu ya wu kagbuu xɔ wɛ.» ⁷ A Yawutuu juŋɔfɛɛ p'i Pilate pye: «Saliya wa wu jɛ wee mu, na saha ni wee saliya wu ni,

w'a yaa na gbo; bani w'a wuyɛ yaha na Kile ja wee jɛ.»

⁸ Ba Pilate ya pee jomɔ pu logo wɛ, a wusama di fya. ⁹ A wu guri jé ni Yesu ni gbafenɛɛri wu kaanɔ ki ni sanha, na shɛ wu yege na: «Mii mu d'a yiri wɛ?» Ga Yesu ya ta wu juŋ shɔ wɛ. ¹⁰ A Pilate di Yesu pye: «Go nɛ na m'a fehe gɛ? Ta mu ya li cɛ na jo se wa nɛ ni nɛ wu mu yaha wɛ? Se d'a nɔhɔ pye bɛ nɛ ni sanha nɛ wu mu kori tige na wɛ?»¹¹ A Yesu di wu pye: «Kile w'a wee se wo kan mu mu nijnaa, lee bɛ we muyɛ pyaa wo se bi da ga já bye nɛ na kaa la shishiin na wɛ. Lee funŋɔ ni, wemu w'a nɛ co na pa gan mu mu ge, lee l'a wee wo jurumu wu pye w'a jɛhe mu wo wu na.»

¹² Ba Yesu ya yee jo wɛ, a Pilate di ganha na yahagana shaa wee tuun wuyɛ pyaa ni Yesu na. Ga, a Yawutuu p'i ganha na sele na yu: «Ma bu sii we ná we yaha, ma jɛ nige Orome saannaa juŋɔfɔɔ Sezari najii wɛ. Sipya sipya w'a jo na saan wee jɛ ge, weefɔɔ ya jɛri Orome saannaa juŋɔfɔɔ wu pɛn.»¹³ Ba Pilate ya yee logo wɛ, na Yesu yeege sanha kpɛɛnge ki na. Pu bi xuu wa yaa wà nɔhɔdaan wu ni ni kagereye ni kaanɔ ki ni. Wee xuu wu mege ki bye Yawutuu jomɔ pu ni na: «Gabata.» A Pilate di ba diin wu kiirikɔɔn koro li ni wee tuun wu ni. ¹⁴ Kee caŋa ki jimuguro ti bi da bye Yawutuu wo Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene le. Na caŋa ki ta k'a nɔ jirige nige ni, a Pilate di Yawutuu juŋɔfɛɛ pu pye: «Yi saan wu we.»¹⁵ A p'i ganha na xhuulo na yu: «Yi wu yeege naha! Yi wu yeege naha! Yi wu kori tige na!» A Pilate di pu pye: «Nɛ wu da yee wo saan wu kori tige na ya?» A saraya jaha shɔɔnriveɛ juŋɔfɛɛ p'i wu pye: «Saan watii jɛ nige wɛɛ mu Orome saannaa juŋɔfɔɔ Sezari kadugo na we.»¹⁶ Wee tuun wu ni a Pilate di Yesu juŋ yaha pu mu, na pu shɛ wu kori tige na.

P'a shɛ Yesu kori tige na

(Maccoo 27:32-44; Marika 15:21-32; Luka 23:26-43)

A sɔɔsɔii p'i Yesu co, na foro ni wu ni kanha ki ni,¹⁷ na wuyɛ pyaa wo korikoritige ki taha wu juŋɔ ni. A p'i ganha na gaanɔ xuu wà ni, wee mege jɛ na: «Nugɔrɔgɔ xuu» p'i wu yiri Yawutuu jomɔ pu ni na «Goligota.»¹⁸ A p'i shɛ wu kori tige na wà. A p'i sipyii shuun wa bɛ pinne kori ni wu ni. Wa jɛ

wu kanige ce; wa jɛ wu kamene ce. A Yesu ye pyaa di bye pu niɲe ni. ¹⁹ A Pilate di pu pye p'a kama pa ka kɔɔrɔ la na, na lee kori korikoritige ki na wu jɛnɔ na. Pee kama pu pe na:

NAZARETI SHEEN YESU, YAWUTUU WO SAAN WE.

²⁰ Yawutuu niɲehemee pu bi pee kama pu kalaa, bani p'a bi Yesu kori xuu wemu ni ge, wee xuu wu bi lii kanha ki na we. Pee kama pu be di bi ka Yawutuu jomɔ pu ni, na pu ka Orome sheen jomɔ pu ni, na pu ka Girekii jomɔ pu be ni. ²¹ Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔɔnriwee jɛnɔfɛe|saraya jaha shɔɔnriwee jɛnɔfɔɔ p'i she Pilate pye: «Mu bi yaa mu yi ka na <Yawutuu saan we,> ga mu bi yaa mu yi ka na: <We ná we ya jo na Yawutuu saan wee jɛ.» ²² A Pilate di pu pye: «Ne yemu ka na xɔ ge, yee y'a da bye wà.»

²³ Ayiwa, ba sɔɔsii p'a Yesu kori xɔ tige ki na we, na wu faya yi shan tahaa shishere, wa beeri w'a taa la lɔ. A p'i wu fadegbɔhɔ ki be lɔ, kee fadegbɔhɔ ke di bye faja nigin, joomɔ baa. Na lɔ fugba wu na, na digi nɔhɔdaan, tajɔɔɔ bye ki na xuu wa shishiin ni we. ²⁴ A sɔɔsii p'i puye pye: «Wu ganha bu da wu fadegbɔhɔ ki sheengi we, wu kagaanshaan pye ki na, ki na nɔ wemu na ge, kɔnhɔ wu wee ce.» Ba lee ya pye mu we, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, a yee jɔ di fa na:

«P'a na faya yi taa taa puye na,
na kagaanshaan pye na fadegbɔhɔ ki
wuu na.»*

Lee sɔɔsii p'a pye.

²⁵ Lee bi Yesu nu Mariyama, ni wu nu wu ceboroshɔ, ni Kilopasi shɔ Mariyama, ni Magadala sheen Mariyama ye ta pee ya yere Yesu korikoritige ki taa. ²⁶ Ba Yesu ya wu nu wu ja wa we, kalaapire lemu kaa li bi dan wu ni ge, na lee be ja nufɔɔ wu taa we, a wu wu nu wu pye: «Nufɔɔ we, ma ja wu we.»

²⁷ Lee kadugo na a wu lee kalaapire li be pye: «Ma nu wu we.» Na co kee caya ki na, a lee kalaapire l'i gari ni Yesu nu wu ni wu kaban, na wu co xuuni.

Yesu xugana
(Macao 27:45-56; Marika 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Lee kadugo na ba Yesu ya li ce na keree ki beeri jɔ ya fani fo na pa nɔ we tuun we na we, a wu jo: «Waga ki wa ne na.» W'a yee jo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, kɔnhɔ yee be jɔ di fa. ²⁹ Lee bi shɔɔ la ta wà lee ya ji vinegiri na. A p'i yoro ta lɔ fyenni wee vinegiri wu ni, na tee migile kagaanga ka na na taha Yesu jɔ na. Tige kemu wo genje k'a bye kagaanga ki ge, kee mege ki jɛ na <Izopu|Izopu tige.» ³⁰ Ba w'a tee yoro ti sɔn sɔn we, na jo: «Keree ki beeri jɔ ya fa nime.» Ba w'a yee jo we, na wu jɛnɔ sogi, na wu munaa li kan Kile mu.

Sɔɔsɔi wa ya Yesu firi wu kabanugo na

³¹ Ayiwa, kee caya ki bye Yawutuu wo cadenge ki cadanga. Sipyii piimu p'a kori tiye yi na ge, Yawutuu jɛnɔfɛe pu funɲɔ bye pee pu cadenge ki ta wà we. Bani kee cadenge ki bi kiyɛ waa cadeenyɛ yi saya na. Lee wuu na p'a she Pilate jɛeri, sipyii piimu p'a kori kori ge, na wu pee yaha p'i she pee tɔɔyɔ kegi kegi p'i xhu tɔvuyo na, kɔnhɔ p'i pu tirige laha tiye yi na. ³² A sɔɔsii p'i gari, sipyii shuun wemu p'a pinne kori ni Yesu ni ge, a p'i she nɔ na nizhiime wu tɔɔyɔ kegi kegi, na jɛri shuun wo wu yiri, na wee be tɔɔyɔ kegi kegi. ³³ Ba p'a nɔ Yesu na we, na wee ta wee ya xu xɔ, na bye pu ya wee wo tɔɔyɔ yi kegi kegi we. ³⁴ Ga, a sɔɔsɔi nigin wa di wu canmi taga Yesu firi wu kabanugo na. Taapile ni, a shishan ni lohɔ di foro tafirige ki ni. ³⁵ Sipyia wemu w'a pe jomɔ pe paari me ge, weefɔɔ ye pyaa k'a le ja jii na. Wu jii kanagaa ki be di jɛ can. Wuyɛ pyaa ki be wa dà li na na wee jii kanagaa ki jɛ can. W'a kii keree kii paari, kɔnhɔ yee be di dà ki na. ³⁶ Ayiwa, kii keree kii beeri ya pye mu ge, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, a yee jɔ di fa na:

«Wu kaciige ka shishiin wa da ba gɛgi we.»*

³⁷ L'a ka sanha xuu wa be ni Kile Kafila wu ni na:

«Sipyia wemu p'a firi ge, wee p'a da ba wii.»*

Yesu legana faja ni

(Macao 27:57-61; Marika 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Lee kadugo na a Arimate sheen Yusufu di she Pilate jɛeri na wu sɔɔ pee mu, p'i she Yesu nixhugo ki tirige laha tige ki na. A Pilate di sɔɔ pu mu. Yusufu be bi bye

* 19:24 Zaboruu 22:19

* 19:36 Zaboruu 34:21, Ekizode 12:46, nɔburuu 9:12

* 19:37 Zakari 12:10

Yesu wo kalaapire la, ga Yawutuu pu wo jii fyaara ti bi wu pye wu na nmohoni. A wu gari na she Yesu nixhugo ki tirige. ³⁹Ayiwa, Nikodemu wemu wu bi she Yesu yiri canja ka piige ge, a wee be di ba ni nudanga yanmuyo tethee shuun wa ni, na yi suri yiye ni. Nigin wa mege je na Izopu|mire, nigin wusama mege di je na alowesi. Yi beeri bi yaa yi kiloo kelee taanri (30) x. ⁴⁰A pee shuun wu Yesu nixhugo ki lo, na nudanga yanmuyo yi le fatono ka ni, na kee migile wu na, na be ni Yawutuu pu wo xuu legana li ni. ⁴¹Tiire tege ka bye wa kee bi lii Yesu takorogo ki na we. Faña ka nidugiyahaja di bye kee tege ki wo faaya yi ni, sipya bi sanha le ja kee ni we. ⁴²Ba ma na jo kee canja ki bye Yawutuu pu wo cadeenge ki cadanga ge, a p'i fyaala she Yesu le kee faña ki ni, bani faña ki be bi lii we.

20

Yesu ya je na foro xu ni

(Macao 28:1-8; Marika 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹Ayiwa, Dimazhi wu jisooḡbōho ki na, na kpeenge ta ki sanha wo we, a Magadala sheen Mariyama di gari faña ki na. Kageḡbōho ke pu bi gologolo taga faña ki jo to ge, a wu she kee ta k'a laha faña ki jo na. ²Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu baa kari Pyeeri ni lee yiri, na she pee pye: «P'a Kafoo nixhugo ki lo yeege faña ki ni, we di ya ce mii p'a wu yaha we!»

³Ba Pyeeri ni lee kalaapire l'a pee jomo pu logo we, a p'i foro, na gari faña ki na. ⁴Pu shuun wu beeri wu bi fe na gaari faña ki na. Ga, a lee kalaapire li toro di weri Pyeeri na, a lee di baa toro Pyeeri taan, na she no wu jaha na faña ki na. ⁵Ba wee ya no faña ki na we, na jaari wii ki funjo ni; faviire te pu bi taga Yesu migile ge, a wu tee faviire ti ja wa jiiḡe ki na. Ga wu kunni di ya je faña ki ni we. ⁶A jeri di bye, a Simo Pyeeri di no. Ba wee ya no we, na je faña ki ni, na faviire ti ja wa jiiḡe ki na. ⁷Faña kemu ki bi taga Yesu juno ki migile ge, a wu kee ta p'a kee kurulo, na ki yaha ki ye xuu ni. Kee bi ta pinne ni te ti faviire ti ni we. ⁸Wee tuun wu ni, kalaapire lemu l'a fenhe no faña ki na jaha na ge, a lee be di na je faña ki ni. A wee be di li ja mu, na da li na na Yesu ya je. ⁹Jomo pemu pu bi ka Kile Kafila wu ni ge, na li waha l'i waha, Yesu ya yaa na je na foro

xu ni ge, kalaapiire ti bi sanha pee ce ta we. ¹⁰Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i guri na ma deeye ni.

Yesu ya wuye she Magadala sheen Mariyama na

(Macao 28:9-10; Marika 16:9-11)

¹¹Ayiwa, lee di Mariyama ta w'a she yere faña ki jo na, na ganha na mee suu. A wu mesuwo wu ba leele, na jaari wii faña ki funjo ni. ¹²Na melekee shuun wa ja wa, faviire di je pu na. Xuu wemu ni pu bi Yesu sinnije ge, wee xuu wu ni pu bi tiin. Nigin wa wu bye juno ke xuu we ni, wusama di je toyo ge xuu we ni. ¹³A pee melekee p'i Mariyama pye: «Cee we, jaha na mu di wa mee suu we?» A wu jo: «Ne Kafoo wu nixhugo p'a lo, ne di ya ce mii p'a wu yaha we.» ¹⁴Ba w'a pee jomo pu yu we, na ba nmahana jeri, na Yesu niyerege ja wa; ga wu bi ta li ce na jo Yesu wu je wii we.

¹⁵A Yesu di wu yege na: «Cee we, jaha na mu di wa mee suu we? Jogo mu di wa zhaa we?» Ayiwa, a Mariyama di ganha na giin na tiire tege ki kafoo wu wi, na wu pye: «Yesu n'a zhaa, ma bi ta m'a wu lo, wu sanha she na na di she wu lo da gaari.» ¹⁶A Yesu di wu pye: «Mariyama!» A Mariyama di nmahana jeri wu yiri na wu pye Yawutuu jomo pu ni na: «Rabuni!» (Lee kori je «Karamogo.») ¹⁷A Yesu di wu pye: «Ma ganha bu da gbon na na we, bani ne sanha dugi folo na kari na To wu yiri we. She yi jo na cebooloo pu mu na ne w'a duri na gaari na To wu yiri, yee be wo To we; wee wemu wu je ne Kile, na je yee be wo Kile ge.» ¹⁸A Magadala sheen Mariyama di she kalaapiire ti pye na wee ya Kafoo ja. Yesu ya yemu jo wu mu ge, a wu yee jo pu mu.

Yesu ya wuye she wu kalaapiire ti na

(Macao 28:16-20; Marika 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹Wee Dimazhi wuye pyaa yakono, kalaapiire ti bye puga ka ni. Pu bi kee gburaya yi shoho wa puye na Yawutuu junoḡee pu jii fyaara wuu na. A kalaapiire t'i ba binne Yesu fo ja w'a yere pu niḡe ni. A wu pu pye: «Kile wu janiḡe kan yi mu.» ²⁰Ba w'a yee jo we, na wu keye ni wu kabanugo ki she pu na. Ba kalaapiire t'a Kafoo wu ja we, a pu funyo di sii taan xuuni. ²¹A Yesu di pu pye sanha na: «Kile wu janiḡe kan yi mu. Na To Kile w'a na tun tungana lemu na

ge, lee tungana le ninuno na ne be w'a da yi tun.»²² Ba w'a yee jo we, na jo kafeege fd wa pu na, na pu pye: «Yi Fefere Muna li sho.²³ Yi bu sipya beeri wo jurumu yafa wu mu, weefoo wo jurumu wu na yafa wu mu. Ga yee bye yee di ya sipya wemu wo jurumu wu yafa wu mu we, weefoo wo jurumu wu da yafa wu mu we.»

Yesu ya wuye she Tomasi na

²⁴ Yesu ya wuye she wu kalaapiire ti na caña kemu ge, kalaapiire lemu mege ki je na Tomasi, p'i wu pyi sanha na «Jmami» ge, wee bye ni pusamaa ni kee caña we.²⁵ A Kalaapiire tisara di ba wee pye: «Wèe ya Kafoo ja!» A Tomasi di pu pye: «Ne kunni bye ne tooo ti fe pu ja wu keye yi na, na na kabee taha tee tooo te wo fe pu na, na na keje be taha hmaga ki wo fe pu be na wu kabanugo ki na we, ne da ga da yi na bada we.»²⁶ Ayiwa, a cewuu nigin di doro, a kalaapiire t'i ba she tiye pinne sanha puga ki ni. Tomasi be di bi bye ni pu ni kee caña. A p'i gburaya yi shoho. A p'i ba binne Yesu fo ja puye niye ni. A wu pu pye: «Kile wu janiye kan yi mu.»²⁷ Lee kadugo na a wu Tomasi pye: «Tomasi, fulo naha, m'a ma keje ki taha na keye yi na ma wii; ma bu xho m'a ki taha na kabanugo ki be na wii. N'a daa baara ti yaha, m'a da daa na na.»²⁸ A Tomasi di wu pye: «Ebe! Mu wu je ne Kafoo ni ne Kile!»²⁹ A Yesu di wu pye: «Mu ya ne ja ge, lee be l'a mu pye mu ya da ne na we! Piimu pu je pu ya ne ja we, na da ne na ge, pee je duba nagoo.»

Yohana Kitabu wu kakana jujo

³⁰ Yesu ya kakanhaa ni jehenje kii be pye wu kalaapiire ti nii na, kee ya ta ka naha we Kitabu we ni we.³¹ Ga kiimu k'a kage, kee wo kakana jujo ki wa konho y'i li ce, y'i da be li na na Yesu wu wa Shoo we, na wee wu je Kile Ja we. Y'i naho jii sicuumo ta wee n'a daa we funjo ni wu mege ki fanha ni.

21

Yesu ya wuye she wu kalaapiire gbarashuun na

¹ Ayiwa, kii keree kii kadugo na, Yesu ya wuye she sanha wu kalaapiire ti na Tibereyade Gba wu jo na. Le shegana le na w'a wuye she. ² Simo Pyeeri, ni Tomasi wemu p'a byi sanha na «Jmami» ge, ni

Nataneli wemu w'a yiri Kana kulo li ni, Galile fiige ki ni ge, ni Zebede jalaa shuun, ni kalaapiire shuun wa be, lee bi pee ta pee beeri na je shiizhan. ³ A Simo Pyeeri di pu pye: «N'a da zhe fyaa sha.» A kalaapiire tisara be di jo: «Wèe be pu wa da zhe ni ma ni.» A p'i foro kari, na she je korogo ka ni, na pu jolo pu jo kon na waa. Ga pu ya fyara be ta kee caña ki wo piige ki ni we. ⁴ Nimugujoo wu na, a kalaapiire t'i Yesu niyerege ja gba wu jo na; ga pu bi ta wu ce na jo Yesu wu je wii we. ⁵ A Yesu di pu pye: «Na naniinee, ta yee ya fyaa pii ta?» A p'i wu jo sho na: «Wèe ya ta yaaga be ta we.» ⁶ A Yesu di pu pye: «Yi jo wu wa korogo ki kanige ce wu ni, yi na fyaa ta. Ba p'a jo wu wa wa we, fyaa pu jehenje keje ni, pu ya ja jo wu kile yeege loho ki ni we.» ⁷ Kalaapiire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a lee di Pyeeri pye: «Pyeeri, go Kafoo w'a wii!» Ba Pyeeri ya logo na Kafoo w'a wii we, na wu fadenje lo le, bani wu fadenje baa wo wu bye. Na do loho ki ni, na ganha na gaaji Yesu feni. ⁸ A kalaapiire tisara di ganha na ma ni korogo ki ni, na jo wu be kilee na ma ni fyaa pu ni. Bani pu bi lii kogoro ki na we. Pu ni kogoro ki bye meterlee xhuu nigin (100) shi.

⁹ Ba p'a no kogoro ki na we, na naganhaa ja wa, fyaa d'a taha ki jujo ni, na buuri be ja wa. ¹⁰ A Yesu di pu pye: «Fyaa piimu y'a co ge, yi pa ni pii ni naha.» ¹¹ A Simo Pyeeri di je korogo ki ni, na jo wu kile yeege, na foro ni wu ni kpeenge ki na, wu beeri ya sii ji fya nagaya na fo yi xhuu nigin ni kelee kaguro ni taanri (153). Ga fyaa pu ni pu jehenje ni, jo wu ya kon we. ¹² A Yesu di pu pye: «Yi pa y'i ba li!» Sipya ya ta kalaapiire ti ni wemu ya soo na wu yege na jo: «Mu di je jogo we?» Bani pu beeri bi li ce na Kafoo wu je wii. ¹³ A Yesu di fulo na buuri wu lo kan pu mu, na fyaa pu be lo kan pu mu. ¹⁴ Na co fo Yesu jeduun wu na, wu toojii taanri wuu l'a pye lere na wuye shee wu kalaapiire ti na.

Yesu ya Pyeeri yegee

¹⁵ Ba p'a li xo we, a Yesu di Simo Pyeeri pye: «Yohana ja Simo, ta ne kaa ya dan mu ni xuuni na toro pii samaa taan?» A Pyeeri di jo: «Uun ge, Kafoo! Muye pyaa ki be ya li ce na mu kaa ya dan ne ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyapiye yi jo shaa.» ¹⁶ A Yesu di wu pye sanha toojii shuun wuu li ni na: «Yohana ja Simo, ta ne kaa ya dan mu

ni xuuni?» A Pyeeri di jo: «Uun ge, Kafɔɔ! Muye pyaa ki be ya li ce na mu kaa ya dan ne ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu naha.»¹⁷ A Yesu di wu yege taanri wuu li ni na: «Yohana ja Simo, ta ne kaa ya dan mu ni?» A Pyeeri naha di danha, bani Yesu ya wu yege fo tɔɔnii taanri na: «Ta ne kaa ya dan mu ni?» Lee na a wu Yesu pye: «Kafɔɔ, mu ya keree beeri ce. Muye pyaa k'a li ce na mu kaa ya dan ne ni.» A Yesu di wu pye: «Ta na dubyaa pu no sha!»¹⁸ A Yesu di Simo pye sanha na: «Can can na, n'a da yi jo ma mu, ma leveere ti tuun wu ni, mu bi ma ma kirige taga maye po. Xuu wemu w'a ma taan ge, m'a ganha na se wa. Ga mu ba ba le, ma na ba ma keye yirige, sipya watii na kirige ki po ma na. P'a ganha na se ni ma ni xuu wa ni ma funno je ma she wemu ni we.»¹⁹ Pyeeri bi da ba xhu xugana leke na lee di baraga taha Kile mege na ge, lee xugana le Yesu ya she ni le kafila talene le ni. Lee kadugo na a wu Pyeeri pye: «Ta ma na feni!»

Kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge

²⁰ Ba Pyeeri ya kara wii we, kalaapire lemu kaa li bi dan Yesu ni ge, a wu lee ja li na ma pu kadugo yiri. Lee kalaapire le li bi she diin Yesu taan na pu yaha pu na li cana ka piige, na wu yege na: «Wu Kafɔɔ, sipya weke wu wa da ba mu noho yaha we?»²¹ Ayiwa, ba Pyeeri ya lee kalaapire li ja we, na jo: «Wu Kafɔɔ, we do, leke di da ba we ta we?»²² A Yesu di wu pye: «Li jehɛ daan ne mu nago kannu wu gori yaha jiiɛɛɛɛ na fo di zhe ne caguribaɲa pye k'a no, mu naha wa yee ni we? Mu kunni w'a ma ne feni ye sa!»²³ A kalaapiire t'i pee jomo pe caaga na xuu wu beeri cırı na lee kalaapire le da ga xhu we. Na ta Yesu di ya ta Pyeeri pye na jo wu da xhuu we, ga Yesu ya jo na: «Li jehɛ daan ne mu nago kannu wu gori yaha jiiɛɛɛɛ na fo di zhe ne caguribaɲa pye k'a no, mu naha wa yee ni we?»

Jomo pu taxogo

²⁴ Lee kalaapire le ninuno li wa pe jomo pe naha yu. Wee shiin wu d'a pe jomo pe ka be. Wee be ya li ce na can wu je wu jomo pe.

²⁵ Ayiwa, Yesu ya keree nijehɛɛɛɛ kiiti-igee be pye. Pu da bi jo p'i kee beeri nigin nigin ka, ne giin jo pee Kitabuu pu beeri bi da ja je koɲo puga ni we.

Kapyegee

Yesu Tudunmɔɔ pu wo Kapyegee

Jɔgɔ w'a we Kitabu we ka we?

Luka w'a we Kitabu we ka. Luka bye Yawutu we, ga Yesu wo n'a daa fɔɔ nijeme wu jɛ wii. Luka ye pyaa ya kii keree kii ja, na jɛ be ki pyevee ni, lee na w'a yu tɔɔjii nijehɛɛɛ ni «wɛ». Luka ya kushɛɛɛ kii pye kulogoo kii ni, ni Tudunmɔɔ Pɔli ni, Jozaama pu yeɛ li wuu na, na wu tɛri wu labye wu na. W'a yiri ni Pɔli ni Torowasi ni na kari Filipe ni (Kapyegee 16:10-12). Lee kadugo taa na ba binne yiri ni wu ni Filipe ni na kari Zheruzalemu ni, ni Orome be ni (Kapyegee 20-28).

Naha na ke mɛɛɛ ke di jɛ na «Kapyegee» we?

We semɛ we mɛɛɛ ya yiri na «Kapyegee, kelee Yesu tudunmɔɔ pu wo kapyegee, kelee Fɛfɛɛɛ Munaa li wo kapyegee». Bani wu beeri w'a ji kapyegee na Fɛfɛɛɛ Munaa ya tudunmɔɔ pu jaha co p'a kiimu pye, kɔnhɔ p'i Egilizi wu nɔhɔ tɛɛ kɔɔ ke na ge. Na fara lee beeri na, Fɛfɛɛɛ Munaa kaa ya yu Kapyegee Kitabu wu ni l'a ye tɔɔjii kelee kaguro (50) na, na jaha tii Fɛfɛɛɛ Munaa li batizeli wu ye na, ni na ji Fɛfɛɛɛ Munaa li na, ni na jaari na be ni li jidaan ni.

Fɛfɛɛɛ Munaa li wo sefɛɛɛ ti gbɔɔɔ ni tudunmɔɔ p'a bi se jaha na, na kakanhaɔɔa pyi. Yesu na xu na jɛ, keree kiimu beeri k'a pye lee kadugo na Egilizi wu ni ge, kee keree ki jaha we Kitabu we ya yu.

We Kitabu we kakana jɔɔɔ

We semɛ we ya Egilizi wu jɔ kɔngana yu wɛɛ mu Zheruzalemu ni, ni Zhude ni, ni Samari ni, ni w'a pii piigana lemu na ge. Lemu Kirisa wo n'a daa fɛɛ p'a yaa na byi tuun beeri ni, ni xuu beeri ni, nijaa fara jiga na ge, na lee she pu na. Lee li wa mɛ na p'a Yesu wo Jozaama pe yu sipyii pu beeri mu, namaa fara cɛɛ na, nɔhɔpiire fara sipyileye na, naafuu fɛɛ fara la baa fɛɛ na, fo na she nɔ kɔɔ ki tɛhɛɛ li beeri na.

Kitabu wu kafila jɔɔɔɔ

Kapyegee 1:1-11 Yesu ya dugi na kari fugba wu ni, na labye wu kaa le wu tudunmɔɔ pu keɛ ni.

Kapyegee 1:12—8:3 Zheruzalemu egilizi we.

Kapyegee 8:4—11:18 Zhude egilizi ni Samari wo we.

Kapyegee 11:19—13:3 Egilizi w'a pii fo na she nɔ Ancɔsi kulo li ni shi wusama tɛ ni. Pɔli ya jara lemu pye na Kile Jozaama pu yu ge.

Kapyegee 13:4—15:35 Nara li nizhiine, w'a nɔ lemu ni Zheruzalemu ni ge.

Kapyegee 15:36—18:22 Nara li shuun wuu.

Kapyegee 18:23—21:16 Nara li taanri wuu.

Kapyegee 21:17—28:31 P'a Pɔli co le kaso ni Zheruzalemu ni, lee kadugo na na ba wu torogo jɛri Sezare ni, ni Orome be ni.

Kile ya Fɛfɛɛɛ Munaa jɔmɛɛ lɔ

¹Na ceborona Teyofili,

Yesu ya keree kiimu beeri pye, na kalaa wemu beeri kan sipyii pu mu ge; nɛ kee beeri jaha jo na Kitabu nizhiime wu ni, na lɔ ki jɔ kɔnduun wu na, ²fo na she nɔ caɔa kemu na w'a dugi fugba wu ni ge. W'a bi kalaapiire ta shɔɔnri na pye wu tudunmɔɔ. Na wu ta wu sanha dugi fugba wu ni we, pee tudunmɔɔ p'a yaa p'a keree kiimu beeri pyi ge, a wu kee beeri jaha jo pu mu Fɛfɛɛɛ Munaa fanha ni. ³Na co Yesu kanhama keree ki na fo wu xuduun we, ba kee keree k'a toro we, a Yesu di ganha na wuyɛ sheɛ wu kalaapiire ti na, na keree pyi kiimu ya li sheɛ can na na wu wa jii na ge. Wu bi wuyɛ sheɛ pu na, na pu kalaa Kile wo saanra|Kile saanra ti keree ni fo na she nɔ cabyaa kelee shisheɛɛ (40) na. ⁴A caɔa ka di ba nɔ, na wu yaha ni pu ni shiizhan, a wu yi jo waha pu mu na: «Yi ganha da voro Zheruzalemu ni we. Na To w'a lemu wo jɔmɛɛ lɔ yi mu ge, yi lee sige. Neyɛ pyaa ya tee yi jo toro yee mu jo, ⁵lɔhɔ ni Yohana bi sipyii pu batizeni, ga Kile na ba Fɛfɛɛɛ Munaa tirige yi na cabyaa dama dama tatorogo ni, yi na batize lee Munaa le ni.»

Yesu ya dugi kari fugba wu ni

⁶Ayiwa, na Yesu ni wu kalaapiire ti nibinnege yaha, a p'i wu yege na: «Wu Kafɔɔ, ta nime ma da Izirayeli wo saanra ti tɛɛvɔnɔ li tɛɛ?» ⁷A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Nɛ To Kile w'a kii tɛɛɛɛ kii gbɛgele wuyɛ pyaa wo sefɛɛɛ ti funjɔ ni. Li wa yee wo nibyii nago yi kee sha ce we. ⁸Ga, sefɛɛɛɛ ta t'a da ba digi

yee na, Fefɛɛɛ Munaa wo sefɛɛɛ. Wee tuun wu ni yee na bye nɛ wo seɛɛɛ, na nɛ keree yu Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Samari fiige ki bɛ ni, fo na she nɔ korɔ ke kabaya ye bɛɛri na.»⁹ Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo xɔ we, na dugi kari fugba wu ni pu jii na. A jahana ka di ba wu tɔ, a p'i bye pu ya wu jaa nige we.¹⁰ Na pu yaha pu na wu wii takaraga ni fugba wu ni, taapile ni a namaa shuun faviire wuu p'a di ba yere pu taa. ¹¹A pee di pu pye: «Galile sheɛn, naha na yee d'a yere yaha naha na wii fugba wu ni we? Yesu ya yiri yee taa na kari fugba wu ni. Ba y'a wu ja w'a kari karigana lemu na fugba wu ni we, mu w'a da ba she guri ba sanha.»

Macasi ya pye Zhudasi tege

¹² Wee tuun wu ni a kalaapiire t'i laha faaboboɔ ke ki wa na ma Zheruzalemu ni. Faaboboɔ ke ki wa na Oliviye faaboboɔ ge, kere ni Zheruzalemu te wu jɛ kilo nigin shishiin. ¹³ Ba p'a nɔ Zheruzalemu ni we, na she jɛ puga ka ni zangaso wa ni. Kee puga ki ni p'a tee na puyɛ pinneɛ. Pee bye: Pyɛɛri, ni Yohana, ni Yakuba, ni Andire, ni Filipe, ni Tomasi, ni Batelemi, ni Macoo, ni Alife ja Yakuba, ni Simɔ we wu jɛ Zelotile kurunɔ ki ni ge, ni Yakuba ja Zhude. ¹⁴ Pii bɛɛri bi puyɛ pinne ni zɔ nigin ni, na Kile jɛɛri. Cɛɛ pii bɛ bye ni pu ni, ni Yesu nu Mariyama, ni Yesu ceboronamaa.

¹⁵ A carja ka di ba nɔ, a n'a daa fɛɛ p'i ba binne. Pu bi xhuu nigin ni kelɛɛ shuun (120) xɔ kee carja. A Pyɛɛri di yiri yere pu niɲɛ ni na jo: ¹⁶ «Na ceboolo, yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, fo yee jɔ bu fa. Bani Dawuda ya fenhe Zhudasi kaa jo Fefɛɛɛ Munaa fanha ni. Wee Zhudasi we w'a toro Yesu covɛɛ pu jahagbaa na, na Yesu le pu keɲɛ ni. ¹⁷ Wee Zhudasi w'i bi bye ni wɛɛ ni, na wu taa tuduro pyi ba wɛɛ jɛ we. ¹⁸ Wari we w'a ta wu wu kakuunɔ li footasaraa ge, a wu she wee taga tege ka sho. Lee kadugo na a wu ba she wuyɛ gbo kee tege ki ni. A wu ba wuyɛ yaha, na ba jurnɔ ke sin jurnɛ na na jenri. A wu laara ti bɛɛri di jaaga. ¹⁹ Zheruzalemu sheɛn bɛɛri ya lee cɛ. Lee wuu na p'a kee tege ki mege le pu wo jomɔ pu ni na «Akelidama», lee kori jɛ na «Shishan tege.» ²⁰ Na ta li d'a ka Zaburuu Kitabu wu ni na:

«Wu puga ki jɛri kataha,

sipya bɛ ganha bye ki ni we.»*

A Zaburuu Kitabu wu nɔhɔ jo sanha na:

«Watii wu wu labye wu lɔ wu tege.»*

²¹ Lee wuu na Kafɔɔ Yesu ya tuun wemu bɛɛri pye na jaari ni wɛɛ ni ge, sipyii piimu pu bi bye ni wɛɛ ni wee tuun wu bɛɛri ni ge; ²² Yohana ya wu batize carja kemu ge, na co kee carja ki na, na pa nɔ fo carja kemu w'a dugi fugba wu ni ge. Wee sipya wa w'a yaa na pinne ni wɛɛ ni, wu bɛ di bye seɛri, na Yesu ya jɛ na foro xu ni.»

²³ Wee tuun wu ni a p'i sipyii shuun wa she: Yusufu ni Macasi. Yusufu mege ka bɛ ki bye na Barisabasi, pii bɛ di wu pyi na Zhutusi. ²⁴ Lee kadugo na a n'a daa fɛɛ pu bɛɛri di binne na Kile jɛɛri na: «Wu Kafɔɔ, mu wemu w'a sipyii bɛɛri zɔlɔɔ cɛ ge, pii sipyii shuun we ni wemu naha m'a bulo ge, wee she wu na, ²⁵ kɔnhɔ wu bɛ di bye tudunmɔ wa. Labye we Zhudasi ya yaha ge, wu wee lɔ Zhudasi tege. Zhudasi ya we labye we yaha na she wuyɛ pyaa jidaan tashɛge ni.» ²⁶ Ba p'a jɛɛɛge ki pye xɔ we, na kagaangaa shan, wemu naha Kafɔɔ ya bulo ge, kɔnhɔ p'i wee cɛ. A Macasi wo kagaan l'i lɔ, a wee di fara tudunmɔɔ kɛ ni nigin wu na.

2

Fefɛɛɛ Munaa l'a tigi n'a daa fɛɛ pu na

¹ Pantekotij|Kalene wu carja, Yesu wo n'a daa fɛɛ pu bɛɛri bi she binne puga ka ni.

² Taapile ni a tunmɔ nigbo pa di ba yiri fugba we ni. Pee jɛ ba kafɛɛgbɔhɔ tunmɔ jɛ we. Puga kemu ni p'a tiin ge, a tunmɔ p'i ba kee puga ki jɛ. ³ A p'i jillee kii ja na na wogoo jɛ we. A kee di waagi waagi, na ba daha daha pu bɛɛri nigin nigin wu jurnɔ ni. ⁴ A pu bɛɛri di jɛ Fefɛɛɛ Munaa na, na ganha na shi watii jomɔ yu. Fefɛɛɛ Munaa li bu shi wemu wo jomɔ kan wemu mu, wee na ganha na pee yu.

⁵ Wee tuun wu bi Kile jɛɛri fyaara sipyii pii ta wà Zheruzalemu ni, piimu ya jɛ Yawutuu pu wo koo li ni ge, pee bi yiri korɔ ke fiye ye bɛɛri ni. ⁶ Ba pee ya pee tunmɔ pu logo we, na baa kari, na she binne wà. Ba p'a nɔ wà we, a l'i bye pu bɛɛri mu kakanhana, bani pu bɛɛri nigin nigin wu bi pu shi jomɔ nuri n'a daa fɛɛ pu jɔ na pu na yu. ⁷ A lee di pu bɛɛri fo xuuni, a p'i li ta kakanhana na ganha na

* 1:20 Zaburuu 69:26

* 1:20 Zaburuu 109:8

yu na: «Sipyii pii p'a yu me ge, ta pu beeri je Galile sheen we? ⁸Li d'a pye dii we beeri nigin nigin wu wu wo shi jomō pu nuri pu jō na we? ⁹Wèe pii pu wa naha ge, pii ya yiri Pariti fiige ki ni, ni Medi fiige ki ni, ni Elamu fiige ki ni, ni Mezopotami fiige ki ni, ni Zhude fiige ki ni, ni Kapadōsi fiige ki ni, ni Pōn fiige ki ni, ni Azi fiige ki ni, ¹⁰ni Firizi fiige ki ni, ni Panfili fiige ki ni, ni Misira fiige ki ni. Libi fiige ki kulogoo kii ki wa Sirine kulo li kabanugo ge, a pii di yiri wà, a pii di yiri Orome kulo li ni. ¹¹A pii di yiri Kirēti fiige ki ni, a pii di yiri Arabuu fiige ki ni. Wèe beeri ni, pii ya sii pye Yawutuu ye pyaa, pii d'a jé Yawutuu pu wo koo li ni. Wèe beeri nigin nigin wu je na Kile wo kagbōhōo ki nuri pu jō na wu wo shi jomō pu ni.» ¹²A l'i bye kakanhana pii sipyii pii mu, fo pu ya ce yeke pu da da yu we. A p'i ganha na puyē yegee na: «Naha wuu li je le we?» ¹³Ga, a pii di ganha na n'a daa fee pu la wo pii sipyii pii ni na yu na: «Duvēn p'a gba tin.»

Pyēeri ya sipyii pu yeri ni Kile jomō ni

¹⁴Wee tuun wu ni a Pyēeri di yiri yere ni tudunmōo ke ni nigin wu samaa ni, na wu mujuu juṅṅo yirige, na sipyii pu pye: «Yee piimu pu wa Yawutuu ni yee piimu samaa beeri pu wa Zheruzalemu ni ge, yi niweege shan. Ye n'a da jo yi mu ge, y'i yi logo, y'i yi naha ce. ¹⁵Pii sipyii pii ya ta gba we, ma na jo ba yee wa yi funyo kōon kongana lemu na we. Bani ke jisōṅṅo ke tuunō jii gbarasheere wu na, jiga sanha mugi wa wu toro gba ma tin we. ¹⁶Ga Kile tudunmōo Zhoueli bi keree kiimu jo fo taatuunno ni ge, kee ki wa byi me nime. W'a bi jo na:

¹⁷«Kile ya jo na: Koṅṅo ki taaxōo li ba nō,
n'a da na Munaa li tirige sipyii pu beeri
na na jehē.

Wee tuun wu ni yi jalaa ni yi pushaa
na ba keree nibarjaa nuri Kile mu na
yu.

Yi levēe pu na ba kashēgeē jaa;
yi nōhōlēe pu na ganha na
ne wo keree ki jaa ḡmunuyō ni.

¹⁸Oo de, yee caya yi na kunni,
ne na ba na Munaa li tirige na kapye-
byii pu na
na jehē: namaa fara cēe na,

p'a ganha na keree nibarjaa yu ne mege
na.

¹⁹Ne na ba kakanharjaa kii pye fugba we ni,
na naha sheshēere ta pye jiiṅe ke na:
shishan, ni na, ni kakunnuṅṅo wurege
wogo.

²⁰Nibiige na ba jé caṅa ki ni,
yerje ki na ba jaarja ba shishan je we.
Lee kadugo na Kafōo wo caṅa ki na na nō.
Kee caṅa ki na ba bye cagbōhō,
kemu nōṅṅo ya pele ge.

²¹Wee tuun wu ni sipyia beeri wu da ba
Kafōo mege yiri ge, weefōo na ba
shō.»*

²²A Pyēeri di she naha na sanha na jo:
«Izirayeli sheen yi niweege shan, y'i na
jomō pu logo. Nazareti sheen Yesu bye
sipya wemu ge, Kile ya wu she yi na. W'a
kagbōhōo pye yi niṅe ni, na kakanharjaa
pye, na naha sheshēere pye Kile fanha ni;
yiye pyaa ki be wa lee ce. ²³P'a we ná we le
yee keṅe ni, a yee di wu kan Kile-ḡbaalaa
mu p'a kori tige na na gbo. Kile bi lee ce
yaha, ni lee wu bi sii gbegele wu kaa na. ²⁴Ga
Kile ya wu je, na wu yegee xu ni. Kee fanha
ki bi bye be xu mu wu já Yesu mara we.
²⁵Bani ye saannaa Dawuda ya jo wu shizhaa
na ge, yee yi wa me na:

«Ne bi Kafōo jaa tuun beeri ni na nahagbaa
na,
bani wu bi ma bye tuun beeri ni ne
kanige ce,
konho yafiin ganha da na jehē we.

²⁶Lee wuu na ne zo we ya ji fundanga na,
a ne jomō beeri di bye fundanga jomō.
Ali faṅa be ni,

ne dà li na jo na ceepuuro ti na ba ḡmō
janiṅe na.

²⁷Bani wu wa da ga gbara ne munaa li kori
Adesi ni we.
Ma di wa da gbara
ma Fefēere Sipya wu ceepuuro ti fōnhō
faṅa ni we.

²⁸M'a jii sicuumō nivomō pu korogoo ki she
na na.
Na mu yaha ni ne ni,
mu na da ne zo wu jini fundanga
na.»*

²⁹A Pyēeri di she naha na sanha na jo: «Na
ceboronamaa, yi yere di wu tole Dawuda

* 2:21 Zhoueli 2:28-32 kelee 3:1-5 * 2:28 Zaburuu 16:8-11

keree fiinje jo yi mu. Wèe tole Dawuda ya xu, a p'i wu le. Ali nijaa we be ni wu faña ki wa naha wù mu, wu kulo li ni. ³⁰Ga Kile tudunmò wu bye Dawuda. Ni wu bi li ce be sanha na Kile w'a jòmee lo wee mu, na kaaga be kàa na taha li na na wee Kile na ba Dawuda wo Ja wa teje caña ka wu kadugo yiri, wu saanra koro li ni. ³¹Wee tuun wu ni, Shòwò wu bi yaa wu pa je foro xu ni jègana lemu na ge, Kile ya fenhè lee she Dawuda na. Lee wuu na w'a jo na:

«Wu da ba gori xu nibiige ni wè,
wu ceepuuro t'a da ba fònho
faña ni wè.»*

³²Shòwò wemu kaa pu wa byi ge, Yesu wu wa wii. Wee Kile ya je na yeege xu ni, wèe beeri wa lee wo jàwè. ³³Ba w'a dugi kari fugba wu ni wè, na she diin saanra tateenge ki ni Kile kanige ce. Wu bi Fefèere Munaa lemu wo jòmee lo wèe mu ge, a Kile di lee kan wu mu. A wu be di lee tirige wèe na, ma na jo ba yi wa li jaa jagana lemu na, na li nuri logogana lemu na wè. ³⁴Dawuda ye pyaa ya ta dugi kari fugba wu ni wè. Ga w'a li she na:

«Kafò Kile ya yi jo ne Kafò mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce,
³⁵fo di ba ma peen pye ma jidahaata-tahaña.»*

³⁶«Izirayeli sheen beeri ya yaa na li ce na fiinje na jo Yesu wemu yee ya kori tige na ge, Kile ya wu pye Kafò, na wu pye Shòwò.»

Sipyii kabòfojò taanri ya fara n'a daa fèe pu na

³⁷Ba p'a pee jomò pu logo wè, a pu zòlò di pu kaala xuuni. A p'i Pyeeri ni tudunmò pusamaa yege na: «Wù cebooolo, kaa leke wèe d'a yaa na pye nime wè?» ³⁸A Pyeeri di pu jò shò na: «Yee ya yaa yee pu daburaje jo yi jurumu wu na. Yee beeri nigin nigin wa yaa na batize Yesu Kirisa mege na, kònho yi wo jurumu wu yafa yi mu. Lee bu bye Kile na Fefèere Munaa li tirige yi na. ³⁹Bani le Fefèere Munaa jòmee le, yee mu w'a li lo. Yi nagoo pii p'a ma yi kadugo ge, na li lo pee be mu, na li lo taliige sheen be mu. Kafò Kile na ba sipyii piimu be beeri yiri ge, w'a li lo pee beeri mu.» ⁴⁰A Pyeeri di pee

sipyii pu yeri na fiinje, na yi jo waha pu mu na: «Nijaa wo sipyii pii pu je sipyitiibaaya ge, yi kuri pee feni, kònho y'i juwuuro ta.» ⁴¹Piimu beeri p'a dà Pyeeri wo kafilajo wu na ge, a pee beeri di batize lòho ni. Kee caña kiye pyaa a sipyii kabòfojò taanri (3.000) shishiin di da na fara n'a daa fèe pu na.

N'a daa fèe pu wo karijèege ke

⁴²Na co kee caña ki na, a pii sipyii pii di ganha na puyè pinnee, na gori yaha tudunmò pu wo kalaa wu na. A p'i bye wà n'a daa fèe pu wo karijèege ki ni. Pu bi buuri wu kegee kegee puyè te ni na xhaa, na puyè funyo tun Kafò wo jomò pu na. Na jèrege pinnee na byi shiizhan. ⁴³Kile jii fyaara bye sipyii pu beeri ni, bani tudunmò pu bi jaha sheshèere ni kakanhaña nijehèjege pyi. ⁴⁴N'a daa fèe pu beeri pu bi pinne jòmee na, le li je pu mu ge, na lee beeri pinnee na daga na pu keree yari. ⁴⁵Pu bi pu kereye ni pu keje yajmuyo pèree, na wee wari we pinnee, na wee taani taani puyè na, na be ni pu beeri nigin nigin wu cònròo keree jujò kana ni. ⁴⁶Pu bi puyè pinnee caña caña Kile-pèere pugbòho ki ni ni fungòngò nigin ni, na Kile pele. Pu beeri bi puyè pinnee pu kabanya ni, na buuri wu kegee kegee puyè na na xhaa, na puyè funyo tirige Kafò wo jomò pu na. Pu bi pu yaligee pinnee na li shiizhan ni fundanga, ni funvige ni. ⁴⁷Pu bi Kile sòni tuun beeri ni. Pu kaa bi dan kulo li sheen pu beeri ni. Piimu beeri pu bi da ba shò ge, caña caña Kafò bi pee yiri na faraa n'a daa fèe pu na.

3

Ná faan wa ya cuurjo

¹Caña ka Pyeeri ni Yohana ye bi gaanji yakorjo Kile jèrege na Kile-pèere pugbòho ki ni tuunò jii taanri wu na. ²Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni w'a faan fo wu seduun ni. Caña caña p'a wee faan wu lo na she yaha Kile-pèere pugbòho ki kaanja ki kujò la jò na, kònho wu da yajmuyo jèeri Kile-pèere pugbòho ki jevèe pu mu. Lee kujò le mege ki bye na «Kujòosaana». ³Ba wee faan w'a Pyeeri ni Yohana ye ja pu na na ma ba jé lee kujò li ni wè, na pu jèeri. ⁴A Pyeeri ni Yohana beshuun di jahaya kò le wu ni na wii. A Pyeeri di wu pye: «Ta wù wii!» ⁵A we ná we di pii kemè wii, bani wu bi giin

* 2:31 Zaburuu 16:10 * 2:35 Zaburuu 110:1

na yaaga ka pu da gan wee mu. ⁶Wee tuun wu ni a Pyeeri di wu pye: «Wari kunni wa ne mu ne wu kan ma mu we, sanni be di wa ne mu we; ga le li wa na mu ge, n'a da lee kan ma mu: Yiri m'a da jaari Nazareti sheen Yesu Kirisa mege ki fanha ni!» ⁷Ba w'a yee jo we, na ná wu co wu kanige keje ke na, na wu yirige. Taapile ni a ná wu tsoyo ni wu jidakuruyo yi beeri di juuho. ⁸A wu sira yiri na yere, na ganha na jaari. A wu je ni Pyeeri ni Yohana ni Kile-peeje pugbho ki ni, na ganha na jaari jaari, na sirani, na Kile soni. ⁹A sipyiire ti beeri di wu ja tajaraga ni wu na jaari na Kile soni. ¹⁰A p'i wu seeri ce na faan we wu bi ma den Kile-peeje pugbho ki kujooasaana li jo na na yarhuyo yi jeeri ge, na wee wu je wii. W'a cuuro cuurogana lemu na ge, a lee di pu beeri fo fo na pu jaha wo.

Pyeeri ya le kakanhana le pyegana jo

¹¹A wee ná wu daha yaha Pyeeri ni Yohana na. Wu juuho w'a sipyii pu fo fogana lemu na ge, a pu funjonrogo wuu di baa kari na she binne Yohana ni Pyeeri taan Kile-peeje pugbho ki kaaja ki xuu wa ni. Wee xuu wu mege ki bye na saannaa Solomani gba. ¹²Ba Pyeeri ya lee ja we, na sipyiire ti pye: «Izirayeli sheen, jaha na le kaa le d'a yee fo we? Jaha na yee d'a tiin na wee wii me we? Ma na zhe yee ta yee na giin, ne ni Yohana ni, na wee wo nomee fere, kelee weeye pyaa wo sefere t'a we ná we cuuro. Bada! ¹³Ibirayima, ni Ishaaga, ni Yakuba ye wo Kile we, wu sefele pu wo wu kunni, wee w'a peeje taha wu kapyebye Yesu mege ki na. Yeeye pyaa k'a wu le fanha keje ni pu gbo. Yee ya she wu ni Pilate jaha taan, na wee ta wee na bi giin di wu yaha be. ¹⁴Sipya we wu bi tii, na bye feefe ge, yee ya foro wu kaa taan; we w'a sipya gbo ge, na Pilate jeeri na wu wee yaha wu faara. ¹⁵Lee gbogana li na yee ya jii sicuum pu Kafo wu gbo. Ga Kile ya wu je na yeege xu ni, wee wa lee wo javee. ¹⁶Na da Yesu mege na, lee wo funjo ni Yesu mege kiyee pyaa ya fanha kan we ná we mu; ná we yi wa jaa me, yi beeri d'a wu ce be ge. Na da Yesu na lee l'a we ná we cuuro yi beeri jii na me.

¹⁷«Ga nime, na ceboolo, ne li ce jo li jaha cebaara t'a yee ni yi juurofe pu wa lee kaa

le na tapyege ni. ¹⁸Ga Kile ya lemu jo toro fo taatuunno ni wu Kile tudunmoo pu beeri jo na ge, le wo bye funjo ni w'a lee jo fa. Wu bi jo na Shovoo wemu nomee wee ya lo ge, na wu na ba jaa. ¹⁹Lee wuu na nime, yee ya yaa yee pu daburaje jo yi jurumu wu na, y'i soo Kile na, konho wu yi wo jurumu wu jago laha wa. ²⁰Lee bu bye Kafo Kile na kafeewama yaha ba yi mu. W'a Shovoo wemu be jaha bulo yi mu ge, wu na ba wu yaha ba yi mu caga ka, wee je Yesu. ²¹Ga nime Yesu ya yaa wu tiin fugba wu ni, fo keree ki beeri jerivono ba jeri. Yee Kile bi jo fdo taatuunno ni wu Kile tudunmoo fefeere wuu pu jo na. ²²Kile tudunmoo Musa ya fenhe yi jo na:

«Wu Kafo Kile ya ne tun tungana lemu na ge, mu w'a da ba Kile tudunmoo wa be yirige na foro yee shi wu ni. Wee ba kaa beeri jo yi mu, y'i yere lee na. ²³Wee Kile tudunmoo wu ba na, sipyaa sipya wu je wu ya wu nomee co-e ge, weefoo na ba gyeege fefeere na foro Kile wo nagoo pu ni.»*

²⁴Lee kadugo na na co Kile tudunmoo Samuweli na, na ba no fo Kile tudunmoo piimu beeri p'a pa wee kadugo yiri ge, pee beeri ya le caga jii le keree jomo jo.

²⁵«Ayiwa, Kile ya keree kiimu beeri she Kile tudunmoo pu na ge, kee beeri ya jo yee mu. Kile ya karijeege nomee lemu lo ni wee tii pu ni ge, yee be pu wa lee ni. Yee Kile bi jo Ibirayima mu na:

«Konjo ke shi we beeri na ba duba ta na foro ma kadugo ki ni.»*

²⁶Lee wuu na ba Kile ya wu kapyebye wu jaha bulo we, na fenhe wu tun na pa yee mu; konho wu fereme tirige yi na, wu yi beeri nigin nigin wu tsoyo wolo yi kapyege niguuro ni.»

4

P'a Pyeeri ni Yohana co she kiirikoon kururo ki mu

¹Ayiwa, na Pyeeri ni Yohana yaha pu na yu ni sipyii pu ni, a saraya jaha shoonrivoo ni Kile-peeje pugbho ki juurofo, ni Sadusheen di no pu na. ²A p'i Pyeeri ni Yohana ja pu na sipyii pu kalaa, na yi yu

* 3:23 DutErenome 18:15,18,19 * 3:25 ZhenEzi 22:18; 26:4

pu mu na Yesu ya jε jεgana lemu na na foro xu ni ge, na mu xuu pu beeri da ba jε. A lee di sii pen pu ni. ³A p'i Pyeeri ni Yohana co, na she pu tɔ kaso ni fo jimuguro ti na, bani piige ki bi wɔ na xɔ. ⁴Ga lee be na piimu p'a Pyeeri ni Yohana jomɔ pu logo ge, a pu nijehemεε di dā Yesu na. Pee na fara n'a daa fεε pusamaa na, a pu beeri di she namaa kabofonɔɔ kaguro (5.000) feni.

⁵ Kee caɲa ki jimuguro, Yawutuu jahagbaa fεε, ni pu nɔhɔlεε, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu beeri di she puyε pinne Zheruzalemu ni. ⁶Saraya jaha shɔonrivεε pu wo juɲɔfɔgɔ wu bye wà na Anε, ni Kayife, ni Yohana, ni Alekisandire, ni saraya jaha shɔonrivεε wo juɲɔfɔgɔ wu wo puga sheen pu beeri. ⁷A p'i she Pyeeri ni Yohana yeege kaso wu ni, na ba pu yereɲε puyε niɲε ni, na pu yege na: «Sefεere teke funɲɔ ni yee d'a we ná we cuuɲɔ we? Jɔgɔ mege na yee d'a lee pye wε?» ⁸Wee tuun wu ni a Pyeeri di ji Fεfεere Munaa na, na pu pye: «Wù fiige ki jahagbaa fεε, ni ki nɔhɔlεε, ⁹wèe ya kasaana pye faan wa na, nijnaa a p'i ganha na wèe yegee na dii wee ná wu d'a pye na juuɲɔ wε. N'a da yee jaha jo yi mu. ¹⁰Ayiwa, yee fara Izirayeli sheen pu beeri na, yee beeri ya yaa na li cε na jo Nazareti sheen Yesu Kirisa mege fanha ni we ná we ya cuuɲɔ. Yee ya wu kori tige na na gbo, ga, a Kile di wu jε na yegee xu ni. Wee wo mege ki fanha ni we ná we nijuuɲɔ w'a yere mε yee tãan. ¹¹Kile Kafila w'a li she na:

«Yee puyirilee ya she faakagerenε

kemu ni na ki ya jɔ-ε ge,

kee k'a pye puga ki

gunɲmii li faakagerenε nijenε.»*

Kee faakagerenε ke, kee jε Yesu.»

¹²A Pyeeri di pu pye sanha na: «Watii jε wà nige wemu na já sipya shɔ Yesu kadugo na wε, bani Kile ya ta watii kan sipyii mu nige, wemu na já wèe shɔ ke niɲε ke na Yesu kadugo na wε.»

¹³Pyeeri ni Yohana na yu na ta fyaara be jε pu zɔlɔɔ na wε, a lee di bye kakanhana Yawutuu jahagbaa fεε, ni pu nɔhɔlεε pu mu; bani pu bi li cε na sipyitiilee pu jε Pyeeri ni Yohana, na kalaaceme jε pu juɲɔ ni wε. A p'i li seeri na li cε na pu be pu bye ni

Yesu ni. ¹⁴Ga na pu nii yaha ná wu nijuuɲɔ ni Pyeeri ni Yohana tãan, pu ya já yaaga jo wε. ¹⁵Ayiwa, ba p'a li ta mu wε, na Pyeeri ni Yohana yeege kiiri puga ki ni. Ba pee ya foro wε, a p'i ganha na puyε pyi na: ¹⁶«Wèe di da leke pye pii sipyii pii na wε? Bani Zheruzalemu sheen beeri ya li cε na fiinɲε na kagbɔɔ pii sipyii pii ya pye. Wèe be di wa da já yi kaala wε. ¹⁷Ga le kapyexhɔɔ le kaa ya yaa li caaga di fiige ki beeri círi wε. Wù pu yiri wù pu fuguri xuuni, wù yi jo waha pu mu jo pu ganha bu da Yesu kaa jo nige wa shishiin be mu wε.»

¹⁸Lee kadugo na a p'i Pyeeri ni Yohana yiri leɲε, na yi jo waha pu mu na pu ganha bu Yesu kaa jo sipya wa shishiin nii na wε, pu ganha bu wa shishiin kalaa Yesu mege ni wε. ¹⁹Ga Pyeeri ni Yohana di pu pye: «Na yee jɔmεε co kelee na Kile jɔmεε co, leke l'a tii Kile mu ge, yi lee she wù na. ²⁰Wèe ya lemu ja Yesu mu, na lemu logo wu mu ge, wèe kunni da já bye yee jo baa wε.» ²¹A p'i nɔhɔ pu fuguri sanha xuuni, na na pu yaha kari. Pu ya já kakuunɔ pye pu na wε. Pu bi fyagi sipyii pu na, bani kagbɔɔ lemu l'a bi pye ge, sipyii pu beeri bi Kile soni lee wuu na. ²²Le kakanhana cuuɲɔgana le ya pye ná faan wemu na ge, lee bi wee ta wu yee wa bi jεhe kelee shisheere (40) na.

N'a daa fεε p'a lowaa jεeri Kile mu

²³Ba p'a Pyeeri ni Yohana yaha wε, a p'i gari pu kaafεε n'a daa fεε pu yiri. Saraya jaha shɔonrivεε juɲɔfεε ni nɔhɔlεε p'a yemu beeri jo ni pu ni ge, a p'i yee beeri jaha jo pu mu. ²⁴Ba n'a daa fεε p'a yee logo wε, a pu beeri di binne na pu zɔlɔɔ pu pye nigin, na Kile jεeri na: «Wù Kafɔɔ, mu wemu w'a fugba, ni niɲε, ni suumɔ lɔhɔ, ni yi funɲɔ yanmuyɔ beeri yàa ge. ²⁵Wù tole Dawuda we wu jε ma kapyebye ge, mu w'a yi jo le wee jɔ ni Fεfεere Munaa fanha ni na: «Naha wuu na shi wu d'a yiri

na pe tunmɔ pe beeri pyi wε?

Naha wuu na shi wu d'a yiri
na juɲɔ baa woni pyi wε?

²⁶Korɔ ke wo saannaa pu wa na kashen yereye luu;
juɲɔfεε di puyε pinneε woni na Kafɔɔ
Kile kaa na,

* 4:11 Zaburuu 118:22

* 4:26 Zaburuu 2:1-2

ni w'a wemu jaha bulo na pye Shovoo wu ge,

ni wee be kaa na.*

²⁷ Can wu jre wii, saannaa Herodi ni gbafeneere Ponsi Pilate, ni Izirayeli shi we, ni shi wu sama, pee ya wo le kulo le ni. Ma fefere kapyebe Yesu wemu jaha m'a bulo ge, a p'i yiri wee kaa na. ²⁸ Lee funjo ni, mu bi keree kiimu beeri gbegele yaha ma fungongo fere ni ma sefere ti funjo ni ge, a p'i kee beeri pye. ²⁹ Nime do Kafoo, p'a wu fuguri fugurigana lemu na ge, m'a lee ja. Wee tuun wu ni fanha kan ma kapyebyii pu mu, konho wu sii ja w'a ma kafila wu yu ni lowaa ni. ³⁰ Ma sefere ti kan wu mu, konho wu ja da yama fee cuujo, wu da jaha sheshere keree pyi, wu da kakanhaja pyi ma fefere kapyebe Yesu wu mege na.»

³¹ Ba p'a jerege ki pye xo we, xuu wemu ni p'a pinne ge, a wee xuu wu wo jije k'i jele. A pu beeri di ji fefere Munaa na. Na co wee tuun wu na, a p'i fanha ta na ganha na Kile jomo pu yu ni lowaa ni.

N'a daa fee pu wo taanjerre ge

³² N'a daa fee pu beeri bi be nigin na. Pu bi pu zoloo pu pinne, na pu fungonyo beeri pinne. Wa shishiini bi wu yajmuyo pyi wuye nigin wogo we, ga pu yajmuyo beeri yi bye fooba. ³³ Sefere nigbooro ti bye tudunmoo pu mu na yi yu sipyii pu mu na Yesu Kirisa ya je na foro xu ni. A Kile di fereme tirige pu beeri nigin nigin na xuuni. ³⁴ Yaaga bi wa shishiini kuujo pu ni we, bani kereye ni piyeye bye piimu mu ge, pee bi yee ya pere. ³⁵ Pu bu yemu pere, p'a ba wee wari we kan tudunmoo pu mu. P'a wee wari we taa taa n'a daa fee pu beeri na, na be ni pu beeri nigin nigin wu conromoo jujo kana ni.

³⁶ Lee funjo ni na wa bye wa, wee mege je na Yusufu. Levi wo kpooon li shen wu bye wii, wu d'a yiri Sipere fiige ki ni. Tudunmoo p'i bi wu pyi na Barinabasi, (lee kori je na wemu ya sipyii yeri, na samohoro leni pu ni ge.) ³⁷ Tege ka bye wee mu, a wu ba kee pere, na ba wee wari we kan tudunmoo pu mu.

5

Anajasi ni Safira keree

¹ Ayiwa, lee di na wa be ta wa, wee mege je na Anajasi. Wu sho mege di je na Safira. A pee be di pu wo tege ka pere. ² Ga, a pu shuun wu jo be, na wari wu taa, na taaga

ka hmoho. A Anajasi di taaga ki sarja lo na she gan tudunmoo pu mu. ³ Wee tuun wu ni a Pyeri di wu pye: «Anajasi, jaha na mu d'a Shitaanni yaha w'a je ma zo wu ni, na wu ji ni ke funguujoo ke ni we? Mu ya ma tege ki pereme pu taa na hmoho, na ba na pa kafineye jo fefere Munaa li mu. ⁴ Mu bye mu sanha ma tege ki pere-ε ge, ta ki bye mu kace na we? Mu ya ki pere be goo, ta mu bi da ja ki pereme pu beeri pye ma jidaan pyegana na we? Naha na mu d'a soo na le kakuuno le tuugo yaha l'a tigi ma funjo ni we? Ma ganha ba giin nago sipyii mu m'a kafineye jo-e de! Kile mu m'a yi jo.» ⁵ Ba Anajasi ya yee logo we, na do jije na na xhu. Sipyii piimu beeri p'a yee logo ge, a fyaara di je pee beeri ni xuuni. ⁶ A levee p'i yiri na Anajasi nixhugo ki lo le gbo fatoro ni, na she le faja ni.

⁷ Ba leere taanri ya toro we, a Anajasi sho wu be di no je. Le l'a pye wu poo wu na ge, lee di wu ta wu ya lee ce we. ⁸ A Pyeri di wu yiri na wu pye: «Safira, can jo na jii na, mu ni ma poo wu ni ke wari jo ke na yee ya yi wo tege ki pere ya?» A Safira di jo: «Uun, ke wari jo ke na k'a pere.» ⁹ A Pyeri di wu pye: «Wee tuun wu ni yi d'a ta dii a yee shuun wu jo be yi na na y'i Kafoo wo fefere Munaa li noho wolo we? Ayiwa, pii p'a she mu poo wu nixhugo ki le ge, pee wa kujoo le jo na. P'a da zhe ni mu be ni.» ¹⁰ Taapile ni a cee wu be di do jije na Pyeri tooyo ni, na xhu. Ba levee p'a je we, na wu be nixhugo ta. A p'i wu be lo na she le faja ni wu poo wu taan. ¹¹ A le kaa le di sii fyaara le n'a daa fee pu beeri zoloo ni fo xuuni. Sipyii piimu beeri p'a yi logo ge, a pee be di sii fya xuuni.

Kakanhaja ni jerege ki pye ge

¹² Tudunmoo pu bi kakanhaja ni jerege ni jaha sheshere keree ni jerege pyi sipyii pu jije ni. Kile-perege pugboko ki kaaja ki xuu wemu wu wa na saannaa Solomani gba ge, wa n'a daa fee pu beeri bi puyee pinne ni fungongo nigin ni. ¹³ Sipyii pusamaa ni, wa shishiini bi gbara wu she je n'a daa fee pu ni we. Ga lee be na sipyii pu bi pu soni xuuni. ¹⁴ A sipyii p'i ganha na daa Kafoo na na jerege, ce fara namaa na. A pee beeri di ganha na faraa n'a daa fee pu na. ¹⁵ A lisana di ba jerege fo sipyii pu na yama fee pu tugoo na ma na yeri kodorojo ni,

karaya ni fuuyo na; kɔnhɔ Pyeeri nidorowo, ali wu jɛhɛ bye wu ya takpɔngɔ ta pu na wɛ, wu jaa we ye di jɔ to pii na pee di juuɔ. ¹⁶Sipyijɛhɛmɛɛ bɛ bi yiri kabanugo kulogoo ki ni na se Zheruzalemu ni ni yama fɛɛ nijɛhɛmɛɛ, ni jinaa sipyii ni tudunmɔɔ pu mu. Pu bɛeri bi juuɔ.

Kanhama pemu p'a nɔ tudunmɔɔ pu na ge

¹⁷Lee funɔɔ ni, saraya jaha shɔɔnriveɛ wo juuɔfɔgbɔ we ni wu kaafɛɛ, pee jɛ Sadushɛɛn pu wo kuruuɔ ke, a tudunmɔɔ pu wo jɛpɛɛn di jɛ pee ni. ¹⁸A p'i yiri na tudunmɔɔ pu co, na she pu le kasogbagbɔhɔ ki ni. ¹⁹Ga, a Kafɔɔ wo meleke wa di ba kasogbaha ki mugɛ piige ki ni, na tudunmɔɔ pu yeege na pu pye: ²⁰«Y'a se y'i she diin Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Y'i da pe jii sicuumɔ nivomɔ pe keree yu sipyii pu bɛeri mu.» ²¹A tudunmɔɔ p'i wee meleke wu jɔmɛɛ co. Ba jiga k'a mugɛ ye wɛ, a p'i sɔɔ kari Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na she sipyii pu jɔ kɔn na galaa.

Wee tuun wu ni a saraya jaha shɔɔnriveɛ wo juuɔfɔgbɔ wu bɛ di ba nɔ ni wu kaafɛɛ pu ni, a p'i kiirikɔɔn kuruuɔ ke ni Izirayeli nɔhɔlɛɛ pu bɛeri yiri pinne. A p'i sɔɔsɔsɔ pii tun, na pu she kasogbaha ki ni, p'i she tudunmɔɔ pu co pa. ²²Ga ba sɔɔsɔsɔ p'a nɔ kasogbaha ki ni wɛ, pu ya tudunmɔɔ pu ta wɛ. A p'i guri pa na ba kiirikɔɔn kuruuɔ ki pye: ²³«Wɛɛ ya she kasogbaha ki ta k'a shɔhɔ ki shɔhɔgana na, gedii pu bɛ niyereye di jɛ kujɔgɔɔ ki jɔ na. Ga ba wɛɛ ya ki mugɛ wɛ, wɛɛ ya sipya bɛ ta ki funɔɔ ni wɛ.»

²⁴Ba Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki gedii juuɔfɔɔ we ni saraya jaha shɔɔnriveɛ juuɔfɔɛ saraya jaha shɔɔnriveɛ juuɔfɔɔ p'a yee logo wɛ, a tudunmɔɔ pu keree di pu jaha wɔ fo xuuni. A p'i ganha na puyɛ pyi na: «Leke di da ba bye wɛ?» ²⁵Na pu yaha yee na, a sipya wa di nɔ na pu pye: «Yee ya sipyii piimu tɔ kaso wu ni ge, pu wa Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni na sipyii pu kalaa.» ²⁶Wee tuun wu ni a gedii juuɔfɔɔ wu gari ni gedii ni. A p'i she tudunmɔɔ pu co na pa, ga pu ya ta mafɛ nɔ pu na wɛ. Bani pu bi fyagi na sipyii pu juuɔ ganha da nari p'i pee wɛ ni kagereye ni wɛ.

²⁷Ba p'a pa nɔ ni tudunmɔɔ pu ni kiiri wu takɔngɔ ki ni wɛ, a saraya jaha shɔɔnriveɛ wo juuɔfɔgbɔ wu pu yege na: ²⁸«Ta wɛɛ ya yi jo na yi waha yee mu jo yi ganha bu da

sipya wa shishiin kalaa nige we nɔ wɛ mege na-ɛ wɛ? Ga yee ya Zheruzalemu kulo li bɛeri ji ni yi wo kalaa wu ni. Yee kumɛ ya sii na giin fo we nɔ wɛ wo shishan pu jama di ba do wɛɛ juuɔ ni.»

²⁹A Pyeeri ni tudunmɔɔ pusamaa di pu jɔ shɔ na: «Li waha l'i waha, wɛɛ ya yaa wɛɛ pu Kile jɔmɛɛ co na toro sipyii wuu na! ³⁰Yee ya Yesu kori tige na na gbo, a wɛɛ wo sefeleɛ pu wo Kile wu wu jɛ na yeege xu ni. ³¹Kile ya wu durogo, na wu tɛɛɛ wuyɛ kanige cɛ, na wu pye Saan ni Shɔvɔɔ, kɔnhɔ Izirayeli shɛɛn di jɔ daburajɛ jo, pu jurumu wu yafa pu mu. ³²Wɛɛ p'a pye kee keree ki wo sɛɛɛɛ, wɛɛ ni Fɛfɛɛɛ Muna lemu Kile ya gaan wu jɔmɛɛ covɛɛ pu mu ge.»

³³Ba kiirikɔɔn kuruuɔ k'a pee jomɔ pu logo wɛ, a pu logoo di yiri xuuni, fo pu na tudunmɔɔ pu shaa di gbo. ³⁴Ga Farizhen Farizhɛɛn wa bye pu ni, wee mege jɛ na Gamaliyeli. Saliya karamɔgɔ wa wu bye wii, sipyii bɛeri di bi baraga tɛri wu na. A wee di yiri yere kiirikɔɔn kuruuɔ ki niɛɛ ni, na pu pye na pu tudunmɔɔ pu yeege kpɛɛnge ki na fɔlɔ jɛri. ³⁵Ba tudunmɔɔ p'a foro wɛ, a wu kiirikɔɔn kuruuɔ ki pye: «Na ceboooloo, Izirayeli shɛɛn, kaa le y'a giin di bye pii sipyii pii na ge, yi yi funɔɔ sha ni li ni xuuni dɛ! ³⁶Bani li sanha mɔ toro wɛ, nɔ wa ya foro naha wu mege jɛ na Tudasi. Wee ya yiri na wuyɛ pye sipyigbɔ kɔnahacemɛ wee jɛ, fo sipyii xhuu shishɛɛɛ (400) shishiin ya taha wu fɛni. Ga p'a pa wu gbo, a wu sipyii pu bɛeri di jaaga. A kee keree k'i da wɛ wee xuu wu ni. ³⁷Lee kadugo na a wa bɛ di ba yiri sanha, wee bye Galile shɛn, wu mege ki bye na Zhudasi. Tuun wemu ni pu bi fiige ki sipyii pu meye yi kani ge, wee tuun wu ni wee ya yiri. Wee bɛ bi sipyijɛhɛmɛɛ ta na taha wuyɛ fɛni. Ga, a p'i wee bɛ gbo, a wee bɛ wo sipyii pu bɛeri di jaaga. ³⁸Lee funɔɔ ni do, n'a da kaa nigin jo yi mu: Yi ganha ba yiye leni nige pii sipyii pii ni wɛ, yi pu yaha pu da gaanji. Pu fungɔnyo ye ni pu kapyegɛɛ ki bu da ki na yiri sipyii yiri, ki na ba xhɔ kiye ni cana ka. ³⁹Ga ki shiin bu she da k'a sii yiri Kile ye pyaa ni, y'a da jɔ ki koo tɔ wɛ. Yi kasɛge yaha yiye na, yi ganha da yiye yaha yi pa bye Kile yokɔɔnii-i dɛ!»

⁴⁰Ayiwa, a kiirikɔɔn kuruuɔ k'i sɔɔ Gamaliyeli wo nijoyo yi na. A p'i tudunmɔɔ pu yiri lɛɛɛ, na pu kpɔn ni susɔlɔɔ ni, na yi

jo waha pu mu na pu ganha da Yesu kaa jo wa shishiin be mu we. Lee kadugo na na pu yaha kari. ⁴¹ A tudunmoo p'i laha kiirikoon kurujoo ki taan na kari. A pu funyoo di sii taan xuuni, bani shiige kaa le l'a bi pu ta Yesu mege ki wuu na ge, p'a bi lee jate puye mu gboooro kaa. ⁴² A p'i ganha na sipyii pu kalaa niga beeri Kile-peeyee pugboho ki ni, ni pu kabanya ni, na yi yu pu mu na Yesu wu je Shovoo we.

6

Namaa gbarashuun p'a shoonri pee di tudunmoo pu tege

¹ Ayiwa, n'a daa fee pu bi jehenje xuuni yee caya yi na. A Helenisitilee* p'i ba ganha na fiige ki wo Yawutuu pu zoloo yu na pee ya li seeri na li ce pu na, na pu ya pee wo naxhugoshaa pu jateni canja beeri wo yaliye looloduun ni we. ² Ba tudunmoo ke ni shuun w'a yee logo we, na n'a daa fee pu beeri yiri na pu pye: «Wèe ya yaa wèe pu Kile wo Jozaama pu jo wu yaha wu na w'a yaliye keree jaha shoonri we. ³ Lee wuu na wu cebooloo, yi namaa gbarashuun shoonri yiye ni, sipyii beeri ya piimu mesaaja yu, pu d'a ni Fefere Munaa na, fungongo feere be di je pu ni ge. Wu na yaliye yi keree ki jaha zhoonri wu le pee keje ni. ⁴ Wèe kunni wèe wa da zii wuye po jerege ke ni Kile wo Jozaama pu jo wu na.»

⁵ A pee jomo pe di daan sipyii pu beeri ni. A p'i sipyii gbarashuun wa jaha bulo. Pee pu wa me: Eceni, wee bi fanha ta n'a daa ni na noho ni Fefere Munaa be na; Filipe, ni Porokore, ni Nikanori, ni Timo, ni Parimenasi, ni Nikolasi, wee bye Ancosi shen. Wee bi fenhe je Yawutuu wo koo li ni folo na na pa bye n'a daa foo. ⁶ A p'i she ni pu ni tudunmoo pu mu, a tudunmoo p'i pu keye taha pu na, na Kile jeeeri pu mu. ⁷ A Kile jomo p'i ganha na jaaga na se jaha na. A n'a daa fee p'i ganha na jehenje Zheruzalemu kulo li ni. A Yawutuu saraya jaha shoonrivoo nijehemee be di da Yesu na.

P'a Eceni co

⁸ Eceni bi ji Kile wo niime we ni wu sefeere ti na, fo wu na kakanhanjaa nigboho ni jaha sheshere keree pyi sipyii pu te ni. ⁹ Ga, a sipyii pii di ganha na Eceni kaala, pee

bi yiri Sirine kulo li ni, ni Alekizandiri kulo le, ni Silisi fiige ke, ni Azi fiige ki ni. A p'i nakaara jo kon na byi ni Eceni ni. Buloo piimu p'a juwuuro ta ge, pee wo Kile-peeyee puga ki Yawutuu pu bye pii. ¹⁰ Ga pu ya ja can ta Eceni na we, bani Fefere Munaa li bi fungongo feere kaan wu mu wu na yu. ¹¹ Wee tuun wu ni a p'i sipyii pii saraa na pee son wa Eceni na. A pee di ganha na yu na: «Wèe ya we ja wu na Kile tudunmoo Musa ni Kile wo fanhara jomo yu.» ¹² A p'i sipyii pee, ni noholee pee, ni saraya jaha shoonrivoo pu son mu lee songana li na. A p'i yiri kari Eceni feni, na she wu co, na gari ni wu ni kiirikoon kurujoo ki mu. ¹³ A kafinejuu pii be di binne ni pu ni, na she kafineye taha Eceni na na: «We na we, tuun beeri ni we je na kafilakuumo yu na waa Kile-peeyee pugboho fefere wogo ki na ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu na. ¹⁴ Bani wèe ya wu ja wu na yu na Nazareti sheen Yesu na ba Kile-peeyee pugboho ki ja; Musa ya kalege kiimu kan wèe mu ge, na kee beeri jeri.» ¹⁵ A kiirikoon kurujoo ki sipyii pu beeri di pu jahaya ko le Eceni ni na wii. A p'i wu jaha ki ta k'a jeri ba meleke wogo je we.

7

Eceni ya Kile jomo paari Yawutuu jujofee pu mu

¹ A saraya jaha shoonrivee jujofoo saraya jaha shoonrivee jujofoo wu Eceni yege na: «Jomo pe sipyii pu wa yu me mu shizhaa na ge, can w'a wii ya?» ² A Eceni di wu jo sho na: «Na tii ni na jahafee, yi ye logo. Nooro foo Kile ya wuye she wu tole Ibirayima na na wu yaha Mezopotami fiige ki ni, na wu ta wu sanha yiri di zhe diin Karan kulo li ni we. ³ Na wu pye: «Ibirayima, foro ma fiige ki ni, m'a yiri laha ma kpoon li na. Fiige ke n'a da zhe ma na ge, m'a she diin kee ni.»*

⁴ «Wee tuun wu ni a Ibirayima di yiri Kalide fiige ki ni na she diin Karan kulo li ni. Lee kadugo na a Ibirayima to wu ba xhu. Fiige kemu ni yee wa me nijaa ge, a Kile di wu jaha co na pa diin kee fiige ki ni. ⁵ Kile bi ta xuu wa shishiin kan wu mu ke fiige ke ni wu ta we, ali tooo tashanga be we. Ga Kile bi jomee lo wu mu na wu na ba ke

* 6:1 Helenisitilee: Pee je Yawutuu piimu p'a Girekii jomo pu yu ge.

* 7:3 ZhenEzi 12:1

fiige ke kan wu mu, na ki kan wu kadugo ki be mu wu kadugo na. Lee bi Ibirayima ta pya nigin be je wu mu wee tuun we ni we. ⁶Kile bi li she na Ibirayima kadugo nagoo pu na ba she diin nadadeenre na fiige katii ni. Kee fiige ki sipyii na ba pu jeri buloo, na sii na kanhama nari pu na xuuni fo yee xhuu shishere (400). ⁷Ga, a Kile di guri jo sanha na fiige kemu wo sipyii pu da ba Ibirayima nagoo pu pye buloo ge, na weeye pyaa na ba kiiri kon pee na. Lee kadugo na na Ibirayima kadugo ki na ba foro kee fiige ki ni, na ba ganha na wee pele naha we xuu weye pyaa ni.* ⁸Lee kadugo na a Kile ni Ibirayima di karijenge jomee lo puye mu, na cekonro pye lee wo naha sheshere. Lee l'a Ibirayima pye, w'a pa Ishaaga se ge, na wu kon wu cazege carja gbarataanri wogo ki na. A Ishaaga be di ba Yakuba se, a wu be di wee kon. A Yakuba be di wu sefelee ke ni shuun wu se, a wu be di pee kon.

⁹«Wu sefele wa bye wa wee mege je na Yusufu. Wee wo jepereen ya pa je wu sefelee pusamaa ni, fo p'a wu co pere Misira fiige ki shevee pii mu. ¹⁰Ga, a Kile di bye ni wu ni, na wu yeege wu kanhama keree ki beeri ni, na fungongo feere kan wu mu, na wu kaa taan Farawon ni, Misira saan we. A Farawon di Misira fiige ki junjo feere ti beeri kan wu mu, na saanra puga ki be wo nahagbaa feere ti kan wu mu. ¹¹Wee tuun wu ni a xuugboho ka di ba je Misira fiige ki beeri, ni Kana fiige ki beeri ni. A kanhama p'i sii pele fo xuuni. A wu sefelee p'i bye pu ya jolige be taa nige we. ¹²Ba Yakuba ya pa logo na shinma wa Misira fiige ki ni we, a wu wu sefelee pu tun pu tajiishiine li ni p'a she shinma wa sho wa na pa. ¹³Ba Yakuba, ya pa pu tun tajiishi shuun wuu li ni we, a Yusufu di she wuye she wu cebooloo pu na. Wee tuun wu ni a Farawon be di na Yusufu naho tayirige ce. ¹⁴Lee kadugo na a Yusufu di pu pye p'a she ba ni wu to wu ni wu puga shen pu beeri ni. Pu beeri bye sipyii kelee gbarashuun ni kaguro (75). ¹⁵A Yakuba di gari mu Misira ni, a wu ni wu sefelee pu beeri di ba xhu wa. ¹⁶Ba p'a xu wa we, a p'i pu nixhuyo yi tugo na pa Sisemu kulo li ni. Ibirayima bi xuu talenje kemu sho Hamori nagoo pu mu Sisemu ni ge, a p'i ba pu nixhuyo yi le wa.

¹⁷«Ayiwa, Kile bi jomee lemu lo Ibirayima mu ge, ba lee jo faduun ya deene we, a Izirayeli shen p'i sii se na jehhe Misira fiige ki ni. ¹⁸Lee kadugo na a fanha k'i ba no saan wa na, wee bi ta yaaga ce Yusufu keree ni we. ¹⁹A wee saan wu ganha na wee shi wu kana ni shizhiinne ni. Wu bi wee sefee pu karamu na pu cogana kolo fo p'a pu nagoo yeri kpenge na, konho pu da xhuli.* ²⁰Wee tuun wu ni Kile tudunmoo Musa ya se. Wu pubinne wu wu bi sii jo xuuni. A wu nu wu wu jumofo tofo wu kaban, na jire kan wu mu fo na no yeboyo taanri na. ²¹A p'i she wu be yaha kpenge ki na. A Farawon poro fuceere di wu lo, na wu bii ba wuye pyaa ja je we.* ²²A Musa di bye mu na sii kalaa Misira shen wo fungongo feere keree ki beeri ni. A baraga di bye wu jo jomoo ni wu kapyegee ki beeri ni.

²³«Ba Musa shi w'a pa no yee kelee shishere (40) na we, a wu yiri na wu she wu cebooloo Izirayeli shen pu peregi. ²⁴Tuun wemu ni Musa ya no pu na ge, na Misira shen wa ja wu na kakuunoo pyi wu ceborona wa na. A wu fara wu ceborona wu na, na wee kpon gbo, konho wu wu ceboro wu luu niye. ²⁵Musa bi giin na wee cebooloo pu na ba li ce lee funjo ni na Kile na ba pu junjo wolo bulooro ti ni, na pu yeege Misira fiige ki ni wee Musa keje kurogo. Ga wu cebooloo pu ya lee ce ta we. ²⁶Kee carja ki jimuguro a Musa di gari wu cebooloo pu yiri sanha. A wu she wu cebooloo shuun wa ta pu na dunni, na pee susuro tege na pu pye: «Yee ya ce nago cebooloo yee je-ε ge? Naha feni yee di dunni we?»* ²⁷Ga wemu wu bi wu ceboro wu sani ge, a wee di Musa jmunuwo na wu pye: «Jogo w'a mu teje wee junjo ni, na mu pye wee kiiri konvoo we?» ²⁸Konho mu di wa giin m'a ne be gbo, ba m'a Misira shen we gbo me tanaa we?»* ²⁹Wee kafila wu wuu na a Musa di baa kari Madiyan fiige ki ni, na she diin wa, na jalaa shuun ta wa.

³⁰«Ba yee kelee shishere (40) ya toro we, a meleke wa di wuye she Musa na najiye ka ni tahara la funjo ni, Sinayi faaboboro ki taan, sige ki funjo ki ni. ³¹Ba Musa ya lee ja we, a lee di wu fo xuuni. A wu ganha na fuloo li na, konho wu li keme wii, ga, a Kafoo

* 7:7 ZhenEzi 15:13-14
Ekizode 2:14

* 7:19 Ekizode 1:7-14

* 7:21 Ekizode 2:1-10

* 7:26 Ekizode 2:13

* 7:28

Kile di jo ni wu ni na wu pye: ³²«Ne wu jre ma sefelee pu wo Kile we, Ibirayima wo Kile we, Ishaaga wo Kile we, ni Yakuba wo Kile we.»^{*}
 A Musa di fya fo na fuguri, wu ya soo na wu juŋŋo yirige di wu wii nige we. ³³Lee kadugo na a Kafoo di Musa pye: «Tanhaya yi wolo ma tooyo yi na, bani xuu wemu ni m'a yere ge, fefere xuu wu jre wii. ³⁴Ne wa na sipyii pu kanhagana li jnaa Misira fiige ki ni, ne wa pu shiinne li be nuri. Ne tigi na pa di ba pu juŋŋo wolo bulooro ti ni. Pa di ma tun zhe Misira ni.»^{*}

³⁵«Ayiwa, wee Musa we ninumoo Izirayeli sheen bi she ge, na jo: «Joo w'a mu teŋe wee juŋŋo ni, na mu pye wee kiiri konvoo we?»^{*}
 Wee Musa we Kile ya pa dun w'a she bye pu juŋŋoo. A wee di pu juŋŋo wolo Misira bulooro ti ni Meleke wu gboo ni, wemu w'a wuye she wu na, tahara li ni ge. ³⁶Wee Musa we w'a pu yege Misira bulooro ti ni, na jaha sheshere keree ni kakanhaŋa pye Misira fiige ki ni, ni pu nidorowuu Suumoo Lojiga ki ni, ni sipoo ki be ni fo na no yee kelee shishere (40) na. ³⁷Wee Musa wu w'a Izirayeli sheen pye: «Kile na ba Kile tudunmoo wa be yaha na pa yi mu ba ne jre we. Wee be na ba bye yi ceboro wa.»^{*}
³⁸Tuun wemu ni sipyii pu bi pa binne sipoo ki ni ge, Musa bye ni pu ni. Meleke we wu bye Sinayi faaboo ki na ge, Musa wu bi nuri wee ju na na dorogo wu sefelee pu mu. Mu Musa bi Kile wo baraga jomoo nixhobaama pu taa, na pu kaan wee mu.

³⁹«Ga wu sefelee pu ya ta soo Musa wo jomoo pu na we. A p'i zhe wu ni, na pu fungonyoo caanna jeri Misira yiri. ⁴⁰A p'i Aron pye: «Peŋe yajmuyoo ya yaa wu mu, yemu wu da da jaa ge, wu da jaari ni yee ni, bani Musa we w'a wee yege Misira fiige ki ni ge, wee ya wu jaa we. Dii w'a jeri be ge, wee ya ce we.»^{*}
⁴¹A p'i nupige tuugo yaa yee caya yi na, na saraga wolo lee yapeŋe li mu, na funŋo taan puyee pyaa wo keye wo labye wu na.

⁴²«Wee tuun wu ni, a Kile di wu kadugo le pu ni, na pu yaha fugba woroo kii bele wu na, ma na jo ba l'a ka Kile tudunmoo pu mu kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Izirayeli sheen, yee ya yapooŋo gbo, na saraya wolo ne mu sipoo ki ni yee kelee shishere (40) funŋo ni ya?
⁴³Yee ya ye saraya ye wolo ne mu-i de, ga yee yapeŋe lemu mege ki wa na Moloki ge, lee wo faya bugu yee wa lo.
 Ni woro lemu li jre na Aranfan ge, yee tuuyo yee wa yaa, na yee pele.
 Lee wuu na n'a da ba yee kuu na kari fo Babiloni kadugo yiri.»^{*}

⁴⁴A Eceri di jo sanha na: «Na wee sefelee pu yaha jara li na sige ki funŋo ni, faya bugu wu bye pu mu. Wee funŋo ni Kile bi yu ni pu ni. Kile bi faya bugu wa she Musa na, ba w'a wee wo yaagana li ja we, na wu yaa mu. ⁴⁵Lee kadugo na a wu sefelee pu ba wee faya bugu wu kan pu nagoo mu. Zhouwe wu bye pu jahagbaa foo wee tuun wu ni. A Kile di pu tege, na fiige ka wo sipyii kori pu mu. A p'i gari ni faya bugu wu ni kee fiige ki ni, a wu she gori wa fo na pa no saanna Dawuda wo caŋa jii li na. ⁴⁶Saanna Dawuda, wee bi sii fereme ta Kile mu. A wu Kile jeri na wu soo wee mu wee di peŋe puga ka yereŋe Yakuba wo Kile wu mu. ⁴⁷Ga wu ja Solomani, wee w'a pa bye kee peŋe puga ki yereŋevoo. ⁴⁸Ga w'a li ce nago Kile-gbatabaaga tateŋge jre sipya wo puga niyaaga ni we; ma na jo ba Kile tudunmoo w'a yi jo we, na Kafoo Kile ya jo na:

⁴⁹«Fugba we, wee jre na saanra koro, jije ke, kee jre na tooyo tatahaja. Yee di da puga keke yaa ne mu we? Xuu weke wu jre wa sanha wemu na ja bye ne tanmoo we?
⁵⁰Ta ne be w'a yee beeri yaa na wo sefeere ti funŋo ni we? Ne Kafoo w'a jo mu.»^{*}

⁵¹«Yee juŋmogoo k'a waha. Yee zolo ni yee niwege ki ya ta cekooŋo pye we. Yee ya Fefere Munaa li kaala tuun beeri ni. Yee ni yi sefelee pu beeri ya pye nigin. ⁵²Kile tudunmoo weke wu d'a pye wa ni yee sefelee pu ya wu kanha-i we? Pii p'a Kile wo sipyitiime wu ba jomoo pu jo ge, p'a pee gbo. Nime a yee di wee sipyitiime wu be noho

* 7:32 Ekizode 3:6 * 7:34 Ekizode 3:5,7,8,10 * 7:35 Ekizode 2:14 * 7:37 Dutereŋomɛ 18:15,18
 * 7:40 Ekizode 32:1,23 * 7:43 Amosi 5:25-27 * 7:50 Ezayi 66:1-2

yaha, na wu gbo. ⁵³Yee p'a bi Kile wo saliya wu keree ki ta mɛlɛkɛ gbɔɔɔ ni, ga yee di ya sɔɔ na taha wee saliya we jaarigana feni wɛ.»

Eceni xugana

⁵⁴Ba kiirikɔɔn kurunɔ ki sipyii p'a pee jomɔ pu logo wɛ, a pu logoo di sii yiri, fo pu na pu ganhaa kuri Eceni feni. ⁵⁵Lee di Eceni ta w'a ni Fefɛɛre Munaa na. A wu fugba wu wii, na Kile wo nɔɔɔ wu ja, na Yesu niyerege ja Kile kanige cɛ. ⁵⁶A wu jo: «Wii! Nɛ jii wa fugba we ni w'a mugi, Sipya Ja we, na wee niyerege jaa Kile kanige cɛ.» ⁵⁷Ba Eceni ya yee jo wɛ, a p'i sii sipyaa wá, na pu niwegee tɔ. A pu bɛɛri di gbuɔɔgi na ba dɔ Eceni na. ⁵⁸Na wu co, na wu kile na yeege kanha ki kadugo yiri, na she wu wá ni kagereye ni fo na wu gbo. Pii p'a wu gbo ge, pee bi pu fadeye wolo, na yee yaha lɛvɔɔ wa tãan, wee mege jɛ na Sɔli. ⁵⁹Na pu yaha pu na Eceni waa ni kagereye ni, a wu Kile jɛɛri na: «Kafɔɔ Yesu! Na munaa li co!» ⁶⁰Lee kadugo na a wu nguro sin na sii mujuu wá na: «Kafɔɔ, ma ganha bu we jurumu we kaa taga pu co wɛ.» Ba w'a yee jo wɛ, na xhu.

8

Sɔli ya n'a daa fɛɛ pu kanha xuuni

¹Sɔli bɛ bi sɔɔ Eceni wo gbo wu na. Kee caɔa ke, a kanhama nigbɔ di sii nɔ n'a daa fɛɛ pu bɛɛri na Zheruzalemu ni. Pee kanhama pu funɔɔ ni a n'a daa fɛɛ pu bɛɛri di jaaga na kari Zhude fiige ke, ni Samari fiige ki ni. A tudunmɔɔ pu ye nigin di gori Zheruzalemu ni. ²A Kile wo jii fyaara sipyii p'a di Eceni nixhugo ki lɔ, na she wu le. A p'i sii meheɛ su wu nixhugo ki na xuuni. ³Ga Sɔli kunni, wee bi sii na giin fo wu n'a daa fɛɛ pu xɔ fɛɛfɛɛ. Wu bi jin pu feni piyeye bɛ ni, wu bu n'a daa fɛɛ piimu bɛɛri ta wà, cee la ná la, w'a pu bɛɛri co fanha na na she le kaso ni.

Filipe ya Kile wo Jozaama pu jo Samari fiige ki ni

⁴N'a daa fɛɛ piimu pu bi paa foro Zheruzalemu ni ge, pee bi jaari na Kile wo Jozaama pu yere li pyi na mari xuu wu bɛɛri ni. ⁵N'a daa fɔɔ wa bye wà na Filipe, a wee di gari Samari kulo li ni, na she ganha na Shɔvɔɔ wu kaa yu lee kulo li sheen mu. ⁶Filipe bi kakanhaɔa kiimu pyi ge, ba kulo li sheen p'a kee kaa nuri, pii di ki jaa bɛ

wɛ, a sipyiɔnɛmɛɛ di ba binne, na niwegee shan ni Filipe jomɔ pu ni, na pu kemɛ logo. ⁷Bani Filipe bi jinaa kɔri na yeege sipyii ni. Pee jinaa pu bi sipyaa waa na foro. Wu bi faannaa ni tɔɔɔ nigin nigin fɛɛ cuunɔ. ⁸A lee di bye fundanga kaa fo li nigbɔɔ le kulo le sheen mu.

⁹Lee di ná wa ta wà lee kulo li ni wu mege jɛ na Simɔ. W'a bi cɛmɛ keree niɔnɛnɛnɛ pyi fo kiimu ya Samari sheen jaha wɔ xuuni ge, na wuyɛ pye sipyigbɔ wee jɛ. ¹⁰Sipyitiilee fara sipyigbɔ na, sipyii bɛɛri pu bi wu jatɛni, na yu na: «Kile wo sefɛɛɛ ti t'a sii te, sefɛɛɛ nigbɔɔɔ te.» ¹¹Pu bɛɛri bi wu jomɔ pu nuri xuuni, bani w'a mɔ na cɛmɛ pu taga na kakanhaɔa pyi kiimu ya pu jaha wɔ xuuni ge. ¹²Ga, a Filipe di Yesu Kirisa ni Kile saanra ti wo Jozaama pu jo pu mu, a p'i dà pu na. Namaa fara cɛɛ na, a pu bɛɛri di ba batize. ¹³A Simɔ ye pyaa bɛ di dà Kile wo jomɔ pu na na batize. A wu daha Filipe na. Filipe bi kakanhaɔa ni jaha sheshɛɛɛ keree kiimu pyi ge, a kee di Simɔ jaha wɔ fo xuuni.

Tudunmɔɔ p'a Kile jɛɛri Samari n'a daa fɛɛ pu mu

¹⁴Ayiwa, a tudunmɔɔ p'i diin Zheruzalemu ni na logo na Samari sheen pii ya dà Kile Kafila wu na. A p'i Pyɛɛri ni Yohana tun she pu mu.» ¹⁵Ba Pyɛɛri ni Yohana ya nɔ Samari ni wɛ, na Kile jɛɛri Samari n'a daa fɛɛ pu mu, kɔnhɔ Fefɛɛre Munaa di digi pu na. ¹⁶Bani pee sipyii pu bi batize ye Yesu mege na, ga Fefɛɛre Munaa bi sanha digi wa shishiin na we. ¹⁷Wee tuun wu ni a Pyɛɛri ni Yohana di pu keye taha taha pu na, a Fefɛɛre Munaa di digi pu na.

¹⁸Ayiwa, ba Simɔ ya Fefɛɛre Munaa li ja l'a tigi n'a daa fɛɛ pu na tudunmɔɔ pu wo keye daha wu funɔɔ ni wɛ, a wu wari wolo na gaan tudunmɔɔ pu mu, ¹⁹na pu pye: «Yi ke fanha junɔ ke kan na bɛ mu, kɔnhɔ na bɛ ba na keɔɔ taha sipyaa sipya na, Fefɛɛre Munaa di digi weefɔɔ na.» ²⁰A Pyɛɛri di Simɔ pye: «Ma ni ma wari wu ni, yi bɛɛri pu pinne kyɛɛgi! Bani mu wa giin na kaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, na mu na já lee shɔ ni wari ni. ²¹Mu niɔɔ wa le kaa le ni wɛ, ma taa bɛ di wa li ni wɛ, bani mu zɔ wu ya tii Kile jaha tãan we. ²²Fo ma bu daburaje jo ma fungonkuunɔ ki na, na Kafɔɔ jɛɛri, li bi da já bye wu ma zɔ wu wo katiibaagaa ki yafa ma mu. ²³Bani nɛ

mu zo wu jaa w'a jii jeeɛɛɛ ni jurumu na fo na mu pye jurumu wo bulo.»²⁴ Ba Simo ya yee logo we, na tudunmoo pu joo sho na: «Yiye pyaa ki Kafoo jeeɛɛɛ na mu, koonho y'a yemu jo ge, Kile di na tanha yee beeri na.»

²⁵ Ba Pyeeɛɛɛ ni Yohana ya Kile ni Kafoo wo Jozaama pu jo xo sipyii pu mu we, na guri kari Zheruzalemu ni. Pu nigariwuu a p'i ganha na Kile wo Jozaama pu yu Samari kulogoo nijehajee kiitiigee ni na gaanji.

Filipe ya Ecopi shen juufooo wa juufo cii

²⁶ Kafoo wo meleke wa ya pa jo ni Filipe ni na wu pye: «Yiri m'a she Kile-parama pe ni. Koo le l'a yiri Zheruzalemu ni na kari Gaza ni ge, m'a lee koo li lo. Sipoojo koo li wa lii.»²⁷ A Filipe di yiri na koo li lo na gaanji. Na wu nigaraga yaha, a wu Ecopi shen na wa jaa. Ecopi fiige ki saanzho wemu mege ki wa na Kandasi ge, wee saanzho wu wo juufooo nigbo wu bye wee na we. Wee wu bye ce wu naafuu keere beeri jaha shoonrivoo. Wee na wu bi kari Zheruzalemu ni na she Kile pele.²⁸ Wu niguribawo wu bye na tiin wu wotori funjo ni, na xuu wa kalaa Kile tudunmoo Ezayi wo Kitabu wu ni.²⁹ A Fefeere Munaa di Filipe pye: «Gbara wotori wu na, m'a binne ni wu ni!»

³⁰ A Filipe di baa fulo wotori wu na, na wee Ecopi shen wu ta wu na xuu wa kalaa Kile tudunmoo Ezayi wo Kitabu wu ni, na wu yege na: «Xuu wemu mu wa galaa me ge, m'a wu kori ce ge?»³¹ A na wu Filipe pye: «Dii n'a da wu kori ce na ta wa ya wu kori she na na-e we?» A wu Filipe jeeɛɛɛ na wu je tiin wee taan wotori wu ni.³² Xuu we wu bi galaa ge, wee wu wa me wa na:

«Wu bye ba dubya je we,

p'a wemu co na gaanji tagbogo ni ge.

Ma na jo dubya wemu wu je wu ya yaaga yu wu shiire konvee keje ni-i ge.

Wu ya yaaga jo we.

³³ Wu bi wuye tirige,

p'i ya ta soo na kapii kan wu mu we.

Jogo wu d'a ja wu shi nibama wu kaa jo we? Sipya be we!

Bani p'a wu gbo na wu shi wu piinje koojo puga ni.»*

³⁴ Ayiwa, a juufooo wu Filipe pye: «N'a ma jeeɛɛɛ, sipya wemu kaa Kile tudunmoo w'a byi ge, wufoo she na na. Wuye kaa w'a byi laa

watii?»³⁵ Wee tuun wu ni a Filipe di jomoo pu lo, na pu joo kon pe Kitabu jomoo peye pyaa na, na Yesu kaa jo wee na wu mu.

³⁶ Na pu yaha pu na gaanji, a p'i ba she no loho ka na. A juufooo wu Filipe pye: «Loho ki wa me, jaha k'i da ne jaha kon batizeli na we?»³⁷ [A Filipe di wu pye: «Ma bi da Yesu na ni ma zo wu beeri ni, ma na ja batize.» A na wu wu joo sho na: «Ne da li na nago Yesu Kirisa je Kile Ja.»]³⁸ Ba w'a yee jo we, na jo na pu wotori wu yereje. A pu shuun wu beeri di digi loho ki ni. A Filipe di wu batize.³⁹ Ba p'a foro loho ki ni we, a Kafoo wo Munaa l'i Filipe jaha co, na gari ni wu ni. Juufooo wu ya Filipe jaa nige we, ga, a wu fundanga wo kunni di koo li lo na gaanji.⁴⁰ A Filipe di she wuye ta fo Azoti kulo li ni. Ba w'a yiri wa we, na gari Sezere kulo li ni. Wu nigariwo ya toro kulo lemu beeri ni ge, a wu Kile wo Jozaama pu jo toro kee beeri ni.

9

Dagana lemu na Soli ya da Yesu na ge

¹ Na Soli yaha wu na dahaziire tiri Kafoo kalaapiire ti mu, a wu she saraya jaha shoonrivere wo juufoogbo[saraya jaha shoonrivere juufooo wu mu, ² na wu jeeɛɛɛ na wu seme wa yaa kan wu mu wu she gan Damasi kulo li wo Kile-peeje piyeye yi sipyii pu mu. Koonho wu bu she Kafoo wo koro li jaarivere pii ta wa, ce farana na, wu pee co, wu pu po w'a se Zheruzalemu ni, ³ na wu nigariwo yaha koo li na ni wee seme wu ni, ba w'a she deje Damasi kulo li na we, taapile ni a kpeengbobo ka di yiri fughba we ni na jii je wu jaha ni, na wu maha. ⁴ Kee kpeenge ki bele funjo ni, a Soli di wolo to niije na. A mujuu la di wu pye: «Soli, Soli, jaha na m'a na kana me we? [L'a waha mu mu wu kurujoo tooo hmaa na de!]⁵ A Soli di fya, na ganha na jele.] A wu yegeje pye na: «Kafoo, m'i je joo we?» A mujuu l'i wu pye sanha: «Ne je Yesu, ne mu wa gana me. ⁶ Nime, yiri m'a je kulo li ni; lemu m'a yaa na pye ge, pu na lee jo ma mu.»

⁷ A Soli jaarinjii pu beeri jaalaa di yiri. A p'i yere yaha, pu ya ja yaaga jo we. Pu kunni bi mujuu le nuri, ga p'i ya sipya jaa we. ⁸ A Soli di yiri yere na wu jii mugi, ga wu ya yaaga jaa ki ni we. A p'i wu co keje na na je

* 8:33 Ezayi 53:7-8

Damasi puuro ti ni. ⁹ A Söli di cabyaa taanri pye wu ya jaa wε, wu ya li wε, w'i ya löho be gba wε.

Kile ya Anajasi tun Söli mu

¹⁰ Wee tuun wu ni Yesu wo kalaapire la bye Damasi kulo li ni na Anajasi. A Kafö di wuyε she wee na na wu pye: «Anajasi!» A wu jo: «Ooyi, di we Kafö.» ¹¹ A Kafö di wu pye: «Yiri tövuyo na, koo lemu p'a byi na (Kozinnε) ge, m'a lee lö m'a se Zhudasi kaban. Ma bu she nö wà, Tarisi shen ná wa jε wà na Söli, m'a wee kaa yege. Kile-jεrege na wu wa. ¹² Ga le ne Kile ya she Söli na wu wo jεrege ki funjö ni ge, lee li wa me. W'a ná wa ja wu mege na jε Anajasi, wee ya jé wu feni na wu keye taha wu na, kónhö wu guri w'a jaa sanha.» ¹³ A Anajasi di jo: «Ee, Kafö! We ná we ya kanhama nigbö pemu taha mu kalaapiire ti na Zheruzalemu ni ge, sipyjnehemeε ya yee jo ne mu. ¹⁴ Seme wa ni w'a pa naha be na yiri saraya jaha shöönriveε pu keje ni Zheruzalemu ni. Na wu ba sipyaa sipya ta wu na mu mege ki yiri naha, wu weeföo co, wu wu pö w'a gaanji.» ¹⁵ Ga, a Kafö di Anajasi pye: «She, bani ne we na we jaha bulo, kónhö wu da kapyenjeε pyi na mu, wu na mege ki she shi wusama na, wu ki she pu saanna pu na, wu ki she Izirayeli sheen pu be na. ¹⁶ Kanhama pemu be pu da ba nö wu na ne wuu na ge, di pee be she wu na.»

¹⁷ Ayiwa, a Anajasi di yiri kari. Ba w'a she nö puga ki ni wε, na wu keye taha Söli na na wu pye: «Na ceborona Söli, Kafö Yesu we w'a wuyε she ma na koo li na, na ma yaha ma na ma naha ge, wee w'a ne tun ma mu, kónhö m'a já m'a jaa, m'a nöhö jü Fεfεere Munaa na.» ¹⁸ Taapile ni a köörö ta di wolo wolo to Söli jü ni ba fyaköörö je wε. A wu jüi k'i mugü; a wu yiri; a p'i wu batize. ¹⁹ Lee kadugo na a wu li, a fanha di jé wu ni. A Söli di gori Damasi ni na cabyaa dama dama pye ni Yesu kalaapiire ti ni.

Söli ya Kile jomö yere pye Damasi ni

²⁰ A Söli di Kile jomö yere jö kon wee tuun wuyε pyaa ni na yu Damasi ni, Yawutuu wo Kile-pεenjeε piyeye yi ni, na pu pyi na: «Kile Ja wu je Yesu.» ²¹ Sipyii piimu bæeri pu bi wu jomö pu nuri ge, a l'i pu bæeri fo xuuni, a p'i ganha na yu na: «Ta

we ná weye pyaa be ki bi Yesu mege ki yiriveε pu kana Zheruzalemu ni wε? Go wu kapana juro ki wa me naha, pii p'a Yesu mege ki yiri ge, kónhö wu ba pee co, wu pu pö wu she gan saraya jaha shöönriveε jurofεε saraya jaha shöönriveε juroföo pu mu Zheruzalemu ni.» ²² Ga, a la di ganha na faraa Söli wo fanha ki na n'a daa wu shizhaa na caja bæeri. Wu bi Kile jomö pu yere pyi, na li sheε pu na na Shövöw wu je Yesu, a wu keree di Damasi wo Yawutuu pu jaha wö, fo pu ya ce yeke pu da yu we. ²³ Ayiwa, ba piiye ya ya toro wε, a pee di puyε ja, na be yi na na p'i Söli gbo. ²⁴ Ga, a Söli di foro pu woni wu fiin. Pu bi kulo li tajeye yi bæeri shazhon sigeε caja ni piige, kónhö p'i sii Söli ta pu gbo. ²⁵ Ga, a Yesu wo kalaapiire t'i ba Söli le sagana funjö ni caja ka piige, na meere taga wu torogo jeri kanha kadugo.

Söli ya kuri pa Zheruzalemu ni

²⁶ Lee kadugo na a Söli di gari Zheruzalemu ni. Ba w'a nö wà wε, na ganha na giin wu binne ni kalaapiire ti ni. Ga pu bæeri bi fyagi wu na, bani pu bi dà li na can na na Söli be wu je Yesu wo kalaapire la wε. ²⁷ Ga kalaapire lemu li bye na Barinabasi ge, a wee di gari ni Söli ni tudunmöö pu yiri. Ba p'a nö wà wε, Söli ya Kafö ja pagana lemu na Damasi koo li na, a Kafö be di jo ni wu ni jogana lemu na ge, na fara lee na Söli ya Yesu kaa jo na fiinjε ni lowaa ni Damasi kulo li sipyii pu bæeri mu jogana lemu na ge, a Barinabasi di yee bæeri paari tudunmöö pu mu. ²⁸ Na lö wee tuun wu na a Söli di binne ni pu ni. A p'i ganha na jaari Zheruzalemu bæeri ni. Wu bi Kile wo Jozaama pu yu ni lowaa ni Kafö mege na. ²⁹ Söli bi yu ni Helenisitilee* pu ni, na nakaara pyi ni pu ni Yesu keree na. Ga pee be bi wu shaa di gbo. ³⁰ Ba cebooloo p'a lee ce wε, na gari ni Söli ni Sezare ni. Lee kadugo na na wu yaha kari Tarisi kulo li ni.

³¹ Ayiwa, wee tuun wu ni n'a daa fεε piimu bæeri pu bye Zhude, ni Galile, ni Samari fiye yi ni ge, janije bye pee bæeri na. Pu bæeri bi jaari Kafö jüi fyaara ni, lee li bi pu baraga pye ki na bele n'a daa wu ni. Caja caja pii bi faraa pu na Fεfεere Munaa li wo yeri wu fanha ni.

* 9:29 Helenisitilee: Pee je Yawutuu piimu p'a Girekii jomö pu yu ge.

Pyëeri ya Ene cuuḡo Yesu mege na

³²Pyëeri bi jaari, na n'a daa fëe pu përeḡi fiige ki bëeri ni. Caḡa ka a wu ba gari n'a daa fëe pii yiri kulo la ni lee mege ḡe na Lida. ³³A wu she ná wa ta wu kabanuyo shuun wu bëeri ya xu, a wu sinne fo yee gbarataanri (8), wu mege di ḡe na Ene. ³⁴A Pyëeri di wu pye: «Ene, Yesu Kirisa w'a da ma cuuḡo nime. Yiri m'a ma yasinneḡe ki yaa maye ni.» Taapile ni a Ene di yiri. ³⁵Ba Lida kulo li sheen pu bëeri ni Saron kulo li sheen pu bëeri ya lee ḡa we, na soḡ Kafḡo na.

Cee wa ya ḡe na foro xu ni

³⁶Ayiwa, cee wa bye Zhope ni, n'a daa fḡo wu bye wii, wu mege di ḡe na Tabita. Kee mege ke ḡe Girekii wo jomḡo pu ni na Dorikasi.* Wee cee wu bi kasaanḡa nḡeheneḡe pyi, na funmḡo fëe teri. ³⁷Wee tuun wu ni a Tabita di ba bana, na xhu. A p'i wu nixhugo ki wuu na wu lo she sinniḡe puga ka ni zangaso wu ni. ³⁸Lee di Pyëeri ta Lida ni. Lida ni Zhope di ya lii we. A Zhope kulo li kalaapiire t'i logo na Pyëeri wa Lida ni. A p'i sipyii shuun yaha kari pu she Pyëeri ḡeeri na wu pa pu yiri nime.

³⁹Ayiwa, ba p'a nḡo na tuduro ti jo Pyëeri mu we, taapile ni a Pyëeri di yiri na binne kari ni pu ni. Ba w'a nḡo we, a p'i gari ni wu ni kee puga ki ni zangaso wu ni. A naxhugoshaa p'i ba na ba Pyëeri maha, na ganha na meheḡe suu. Na Tabita yaha ḡii na, wu bi fadepiire ni fadegbḡoyo yemu yari ge, a p'i yee bëeri she Pyëeri na. ⁴⁰Wee tuun wu ni a Pyëeri di sipyii pu bëeri yeege kpeenge ki na, na nuguro sin na Kile ḡeeri. Na xho na ḡmahana ḡeri gbo wu yiri, na wu pye: «Tabita, yiri!» A gbo wu wu ḡii mugi, ba w'a Pyëeri ḡa we, na yiri tiin. ⁴¹A Pyëeri di wu co wu keḡe na, na wu teḡe, na wu yirige. Lee kadugo na a Pyëeri di n'a daa fëe pee ni naxhugoshaa pu yiri, na Tabita ḡii wo wu she pu na. ⁴²A Zhope kulo li sipyii pu bëeri di yee logo, a sipyinchemee di ganha na daa Kafḡo na. ⁴³A Pyëeri di gori Zhope ni, na mḡo wà ná wa kaban, wee mege ḡe na Simḡo. Seeye wee Simḡo wu bi gbuu.

10

Pyëeri ni Kōrineyi keree

* 9:36 Dorikasi: Kee mege ke kōri wu ḡe sigenḡo.

¹Ná wa bye Sezare kulo li ni na Kōrineyi. Orome fiige ki sōrsii ḡuḡofḡo wa wu bye wii. Sōrsii kuruḡo kemu ḡuḡo ni wu bye ge, kee ḡe na «Itali sōrsii kuruḡo.» ²Wee ná wu bi Kile pele wu ni wu puga sheen bëeri ni. Pu bi fyagi Kile na. Wu bi Yawutuu funmḡo fëe pu teri. Wu bi ganri be Kile-ḡereḡe taaan we.

³Ayiwa, caḡa ka yakorḡo tuunḡo ḡii taanri wu na, Kile wo meleke wa ya pa jé Kōrineyi kaban, na wuye she wu na; a wu sii wu tii ḡa; a meleke wu wu yiri na: «Kōrineyi!» ⁴Ba w'a wu ḡa we, na fya na jo: «ḡNaha we Kafḡo?» A meleke wu wu pye: «Ma Kile-ḡereḡe ke ni ma funmḡo fëe pu deḡe wu kaa ya taan Kile ni, wu ya ta funḡo wḡo ma na we. ⁵Sipyii pii tun she nime Zhope kulo li ni. Ná wa wu wa wà na Simḡo, p'i wu pyi Pyëeri. P'i she wee yiri pa. ⁶Ná seeye gboḡo wa ḡuḡo ni w'a tigi, wee be mege ki wa na Simḡo wa. Wu puga ki wa suumḡo loḡo ki ḡo na.» ⁷Ba meleke w'a jo xḡo ni wu ni we, na gari. Wee tuun wu ni a Kōrineyi di wu kapyeyii shuun, ni wu sōrsi nigin wa yiri. Wee sōrsi we bye wuye pyaa wo shazḡonsigime. Kile ḡii fyaara sipya wu bye wii. ⁸Meleke w'a yemu jo wu mu ge, a wu yee bëeri paari pu mu, na pu tun kari Zhope ni.

Fefere Muna a ya Pyëeri kaala

⁹Kee caḡa ki ḡimuguro a tudunmḡo p'i deḡe Zhope kulo li na. Lee di caḡa ki ta ḡiḡe ḡiḡe ni, a Pyëeri di dugi kataḡa na na Kile ḡeeri. ¹⁰A xuugo di ba wu ta p'i sanha shḡo xḡo we. Na pu yaha pu na yalige ki sori Pyëeri mu, a Kile di kaa la she wu na. ¹¹A wu fugba wu ḡo ḡa k'a mugi, na yaaga ka ḡa wà kemu ya foro fatḡgbḡo feni ge. Ki geye shisheere we bi co po, k'i diri na ma ḡiḡe mu. ¹²A Pyëeri di tḡoyo shisheere yaḡmuyo yee bëeri, ni ḡiḡe yakokaara bëeri, ni shazheere tuuyo bëeri na kee fatḡbḡo ke funḡo ni. ¹³A mujuu la di Pyëeri pye: «Pyëeri yiri, m'a ya gbo ma xa!» ¹⁴A Pyëeri di jo: «Ahayi, Kafḡo! Yaaga kemu bëeri k'a nḡo, kelee ki na ḡe yafunḡo ge, ne sanha kee ka shi li ḡa we.» ¹⁵A mujuu l'i foro sanha na Pyëeri pye: «Kile ya yaaga kemu pye fefere ge, ma ganha ba kee wii sanha yaḡmunḡoḡo we.» ¹⁶A pee jomḡo p'i jo fo tḡḡii taanri, taapile ni a fatḡbḡo k'i dugi kari fugba wu ni.

¹⁷ A Pyeeri hakili di wuregi, le w'a ja ge, a wu ganha na wuye yegee lee kori na. Na wu yaha lee na, Korineyi ya sipyii piimu tun ge, a pee di no Zhope kulo li ni. A p'i Simo kaban kaa yege, a p'i xuu wu sanha she pu na, a p'i she yere kujoo li no na. ¹⁸ Na yiri pye na jo: «Simo we p'a bi na Pyeeri ge, naha w'a tigi ya?»

¹⁹ Lee di Pyeeri ta wu na wu funjo kon sanha wu kapaa li na. A Kile Munaa di wu pye: «Pyeeri, wiil Sipyii taanri wu wa na mu kaa yegee kpeenge ke na. ²⁰ Yiri, m'a binne m'a gaari ni pu ni, ma ganha bu fyaara yaha ma zo wu na we, bani ne w'a pu tun ma mu.»

²¹ A Pyeeri di digi pa, na ba pu pye: «Sipya wemu xuu yi wa zhaa ge, ne wu wa wii. Leke l'i wa yi kapana jujo we?» ²² A p'i Pyeeri jo sho na: «Sorosii jujofoo we wu wa na Korineyi ge, wee w'a wee tun. Sipyitiime wu wa, na fyagi be Kile na, Yawutuu pu beeri wa wu mesaara yu. Kile wo meleke wa w'a wuye she wu na, na wu pye na wu tudunmo yaha pa mu yiri, m'i she wu kaban. Na kafila wa wu wa mu mu, mu wu jo wu mu.» ²³ Ba Pyeeri ya yee logo we, na je ni pu ni puga. A p'i shon wa. Ba jiga k'a mugi we, a wu binne kari ni pu ni. A Zhope n'a daa fee pii be di binne kari ni pu ni.

Pyeeri ya kari Korineyi kaban

²⁴ Kee caja ki jimuguro a p'i no Sezare ni, na Korineyi ta wu bi pu sigee. Wu bi wu puga shen ni wu see see najiinee yiri pinne wu puga na Pyeeri sigee. ²⁵ Ba Pyeeri ya no wa we, a Korineyi di ba wu jujo cri, na nuguro sin wu fee ni, na wu pele. ²⁶ Ga, a Pyeeri di wu co yirige, na wu pye: «Yiri, ne be wu je sipyiyawii la ba mu je we.» ²⁷ Na Pyeeri ni Korineyi yaha pee jomo pu na, a p'i binne je puga ki ni na sii sipyijeheme ta p'a pinne wa. ²⁸ Wee tuun wu ni a Pyeeri di wu pye: «Na saha ni wee wo saliya wu ni, y'a li ce, Yawutu wa shishiin ya yaa na gari ni shi watii sipyii ni piimu je Yawutuu we, kelee na je wufoo puga we. Ga Kile ya li she ne na, na ne ganha da sipya wa shishiin wii na wu je fee we, kelee w'a noho we. ²⁹ Lee wuu na ba yee tudunmo p'a no ne na we, ne ta nakaara pye we. Niime ne funjo wa y'i na kayire li jujo jo na mu.»

³⁰ A Korineyi di Pyeeri jo sho na: «Nijaa je li caja shisheere wogo, na ne yaha Kilejerege na na puga ki ni yakono ni we tuun

we shi ni, a ne na wa niyerege ja na jahagbaa na fadewige na je wu na, ki beeri di ji. A wu ne pye: ³¹ «Korineyi, ma Kilejerege k'a co. Tegegana lemu na m'a funmo fee pu tege ge, Kile funjo ya ta wo lee la yafiin na we. ³² Tuduro yaha she Zhope ni, na Simo wu pa, p'a wu pyi na Pyeeri ge. W'a tigi na wa kaban, wee be mege je na Simo, seeye w'a gbuu. Wu kaban ki wa suumo loho ki jo na.» ³³ Taapile ni a ne tuduro tun jo pu ma yiri; ma pama ya jo. Ayiwa, wee beeri ya pinne wee Kile jaha taan, Kafoo ya kiimu beeri she ma na ge, wee funjo je wu kee logo.»

Pyeeri ya Kile Kafila yere pye Korineyi kaban

³⁴ Wee tuun wu ni, a Pyeeri di jomo pu lo na jo: «Can na, ne li ce nime jo Kile ya zhonrogo pyi we. ³⁵ Ga shi beeri sipya w'a ta wemu ya fyagi Kile na ge, na tiime koro jaari ge, weefoo kaa l'a dan Kile ni. ³⁶ Kile ya wu jomo jo Izirayeli sipyii mu na najiine Jozaama pu jo pu mu Yesu Kirisa baraga ni. Wee je sipyii beeri Kafoo. ³⁷ Yesu keree ki bi doroo torogana lemu na, na co Galile fiige ki ni na pa no Zhude fiige ki beeri ni ge, yee wa kee fiin. Kee ya pye Yohana wo Kile kafila yere li kadugo na, batizeli wu keree na. ³⁸ Kile ya Nazareti shen Yesu tire, na wu ji Fefere Munaa na, na sefere kan wu mu kangana lemu na ge, yee wa lee fiin. W'a bi naari na kasaarjaa pyi sipyii na. Piimu beeri p'a bye Shitaanni wo jaa wu ni ge, w'a bi pee beeri cuujo, bani Kile bi bye ni wu ni.

³⁹ «Yesu ya keree kiimu beeri pye Yawutuu fiige ki ni, ni Zheruzalemu kulo liye pyaa ni ge, wee pu je kee keree ki wo seere. P'a wu co na wu kori tige na, na wu gbo. ⁴⁰ Ga caja taanri wogo ki na, a Kile di wu je na yeege xu ni, na wu yaha, konho sipyii di ba wu jaa. ⁴¹ Ga sipyii beeri ya ta wu ja we, fo Kile ya fenhe wee piimu jaha bulo na pye wu seere ge, wee p'a wu ja. Wee piimu p'a li, na gba ni wu ni, wu nijerege na na foro xu ni ge, wee p'a wu ja. ⁴² Lee wuu na w'a tuduro kan wee mu, na wee pu Kile jomo pu yere pye sipyii pu beeri mu. Na wu yi jo fiinje pu mu na Yesu Kile ya teje na pye xuu ni wyii beeri wo kiiri konoo. ⁴³ Kile tudunmo pu beeri ya jo na sipyaa sipya w'a da Yesu na ge, na weefoo wo jurumu wu na yafa wu mu wu mege ki gbooro ni.»

Shi watii sipyii ya Fefēere Munaa li ta

⁴⁴ Na Pyeeri yaha jomō pu na, a Fefēere Munaa di digi wu jomō pu logovē pu na. ⁴⁵ Yawutuu n'a daa fēe piimu p'a Pyeeri torogo kari ge, a l'i bye kakanhana pee mu, na Kile ya Fefēere Munaa li loolo kan shi watii sipyii bē mu na jēhē. ⁴⁶ Bani p'a bi pee sipyii pu jaa pu na yu shi watii jomō ni Fefēere Munaa li gbōōō ni, na Kile mege pele. Wee tuun wu ni a Pyeeri di jo: ⁴⁷ «Ta wēe na já pii sipyii pii jaha kōn sanha na pu ganha bu batize lōhō ni-i ya? Bani pu bē ya Fefēere Munaa li ta ba wēe ya li ta wē.» ⁴⁸ Lee kadugo na a Pyeeri di jo ni sipyiire ti ni, na pu batize Yesu Kirisa mege na. Ba p'a batize xō wē, a p'i Pyeeri jēeri na wu cabyaa pye ni pu ni.

11

Pyeeri ya fiin pemu jo Zheruzalemu egilizi wu mu ge

¹ Tudunmōō ni n'a daa fēe piimu bye Zhude ni ge, a pee di yi logo na shi watii sipyii bē ya sō Kile jomō pu na. ² Lee wuu na tuun wemu ni Pyeeri ya kuri shē Zheruzalemu ni ge, a Yawutuu p'i wu jaagi ³ A p'i jo na jaha wuu na wu d'a shē binne ni cekōnbaalaa ni, fo na li ni pu ni wē? ⁴ Pyegana lemu na l'a pye ge, a Pyeeri di yee bēeri paari pu mu nigin nigin.

⁵ A wu jo: «Tuun wemu ni nē bye Zhope kulo li ni ge, caŋa ka, na nē yaha Kile-jerege na, a Kile di kashē la shē nē na. A nē yaaga ka ja kee bye ba fatōgbōhō jē wē. Ki geye shishēere wu bēeri d'a pō, k'i diri na yiri fugba wē ni fo na pa nō nē tāan. ⁶ A nē ki funŋo yaŋmuyo yi wii xuuni: yapōōyō, ni sige xaara, ni jine yakokaara, ni shazhēere, yee bēeri yi bye fatōgbōhō ki funŋo ni. ⁷ A nē mujuu la logo, lee na nē pyi: «Pyeeri, yiri, m'a ya gbo ma xal!» ⁸ A nē jo: «Ahayi, Kafōō! Bani Yawutuu ya yaaga kemu bēeri wii na ki ya yaa k'a li-i ge, na yemu bēeri wii na yi jē fēfēe wē ge, nē sanha kee ka li ja wē.» ⁹ Ga, a mujuu l'i nōhō foro sanha fugba wu ni na: «Kile ya yaaga kemu pye fēfēe ge, ma ganha ba kee wii sanha yaŋmunōōō wē.» ¹⁰ A l'i bye mu fo tōjii taanri. Lee kadugo na a kee fatōgbōhō ki ni ki funŋo yaŋmuyo yi bēeri di yiri kari fugba wu ni.

*

11:16 Kapyegēe 1:5

¹¹ «Wee tuun wu ninumō ni, nē bye puga kemu ni ge, a sipyii taanri di ba yere kee ni. Pu bi pu tun nē mu na yiri Sezare ni.» ¹² A Fefēere Munaa di nē pye na nē wu pinne ni pee sipyii pu ni, na nē ganha ba naye kaala wē. Nē ni ceboronamaa gbaara wē w'a pinne shē Sezare ni, na shē jē Kōrineyi puga ki ni ge, pee pu wa piiri. ¹³ W'a meleke wu niyerege ja jagana lemu na ge, a wu yee paari wēe mu. Na meleke w'a bi wu pye wu tuduro tun Zhope ni, wu Simō yiri, Simō wē p'a byi sanha na Pyeeri ge. ¹⁴ Na wēe ni wu kpōōō li sipyii na ba shō shōgana lemu na ge, na nē w'a da ba lee koo li shē pu na.

¹⁵ «Ba nē jomō pu jō kōn yē wē, a Fefēere Munaa di digi pu na, ba l'a bi tigi wēe na tigigana lemu na taashiine li ni wē. ¹⁶ Wee tuun wu ni, Kafōō ya jomō pemu jo ge, a nē funŋo di na to pee na na: «Yohana ya sipyii batize lōhō ni, ga yee na ba batize Fefēere Munaa ni.» ¹⁷ Wēe piimu p'a dā Kafōō Yesu na ge, Kile ya ma taa lemu kan wēe mu ge, wu bu shē lee kan pii betiilee mu, jōgō nē di jē fo nē w'a Kile jidaan shege wē?»

¹⁸ Ba kalaapiire tisara ya Pyeeri jomō pu logo tuun wemu ni wē, a pee di pu logoo jine. A p'i Kile sō na: «Can na Kile ya sō shi wusama wu daburaje jo wu jurumu wu na, kōnhō p'i jii sicuumō see wo ta.»

Ancōsi egilizi wu jōkōōōō keree

¹⁹ Tuun wemu ni p'a Eceni gbo ge, wee tuun wu ni p'a jō kōn na n'a daa fēe pu kana. A p'i jaaga. A pii di gari Fenisi ni Sipere fiye yi ni, a pii di gori Ancōsi kulo li ni. Ga Yawutuu puyē mu pee bi pu wo Kile Kafila wu yu. ²⁰ Lee bē na Sipere shēen ni Sirine shēen pii bē bye pu ni. Pee bi yiri na pa Ancōsi ni, shi wemu jē Yawutuu wē ge, a p'i Kafōō Yesu wo Jozaama pu jo pee mu. ²¹ A Kafōō di pee n'a daa fēe pu tēge wee labye wu na, fo sipiynehemēe ya dā Kafōō na.

²² Ba kee kapyegēe k'a nō Zheruzalemu n'a daa fēe pu na wē, a p'i Barinabasi yaha kari Ancōsi ni. ²³ Ba w'a nō wā wē, na Kile wo labye wu pyegana ja n'a daa fēe pu jine ni wē; a lee di wu luu jine. A wu pu yeri na pu la le p'i diin Kafōō koo li ni ni lojine ni. ²⁴ Barinabasi bye sipyisaama. Wu bi fanha ta n'a daa ni na nōhō jii Fefēere Munaa bē na. Sipiynehemēe bē bi sō Kafōō na.

²⁵ Lee kadugo na a Barinabasi di doro kari Tarisi ni na she Söli sha. ²⁶ Ba w'a Söli ja we, na gari ni wu ni Ancosi ni. A p'i yee nigin maha wà ni n'a daa fee pu ni shiizhan; na sipyijehemee kalaa Kafoo wo koo li ni. Na n'a daa fee yiri Kiriceen, lee nizhiine ya pye Ancosi ni. ²⁷ Wee tuun wu ni a Kile tudunmoo pii di foro Zheruzalemu ni na kari Ancosi ni. ²⁸ Pee Kile tudunmoo pu ni, wa mege bye na Agabusi, a wee di yiri na jo Fefere Muna fanha ni na xuugboho ki da ba bye konjo ke beeri na. A pee jomoo pu ba bye can. Kee xuugboho k'a pye Orome saannaa pu beeri wo saan Kulodi caña jii ni. ²⁹ Ba l'a pye mu we, a Ancosi kalaapiire t'i jo na pu keye wá yiyé na; lemu se je wemu ni ge, a pu beeri nigin nigin wu lee kan. A p'i yee taga pu cebooloo n'a daa fee pu tege piimu pu je Zhude fiige ki ni ge. ³⁰ A p'i yee kan Barinabasi ni Söli mu, na pu she yee kan Zhude n'a daa fee pu noholee pu mu.

12

Yakuba xu keree ni Pyeeri wo kasolene le

¹ Wee tuun wu ni a saannaa Herodi di do Egilizi n'a daa fee pu na na gana. ² A wu Yohana ceborona Yakuba gbo ni jmapara ni. ³ Ba w'a lee ja l'a taan Yawutuu pu ni we, a wu Pyeeri be co le kaso ni. Shizhenhere Baa Buuri Kalene|Kalene li tuun wu bye wii. ⁴ W'a Pyeeri co le kaso wu ni, na sorosii kulunoo shisheere yaha kee na wu kaseri sipyii shisheere sheere. Herodi bi giin wu she ni wu ni Shizhenhere Baa Buuri wu Kalene li nidorogo na, wu she wu kiiri kon sipyii pu beeri jii na. ⁵ Na Pyeeri yaha kaso wu ni, a egilizi sipyii p'i la le Kile-jerege ni wu mu.

Pyeeri forogana kaso wu ni

⁶ Niga na da mugi Herodi di Pyeeri kiiri wu kon, ke nibiige ki ni, sorosii shuun te ni Pyeeri bi bye na jmunoo wu nibogo ni tooo shonhoyo shuun ni, sorosii pii d'a yere yere kujoo li joo na na kasogbaha ki kaseri. ⁷ Wee tuun wuye pyaa ni, a Kafoo wo meleke wa di je kasogbaha ki ni. A kpeenge di kasogbaha ki ni. A meleke wu Pyeeri kpon kpon wu kabanugo na, na wu je, na wu pye: «Yiri tovuyo na!» Taapile ni a shonhoyo y'i baha wolo Pyeeri keye yi na na to niije ki na. A Pyeeri di yiri. ⁸ A meleke wu jo: «Yiri m'a maye po, m'a ma tanhaya yi le!» A Pyeeri

di li pye mu. A meleke wu wu pye sanha: «Ma fadegboho ki le m'a daha na feni!» ⁹ A Pyeeri di yiri taha meleke wu feni. Meleke w'a lemu pye ge, Pyeeri bi sanha da lee na we. Ga, a wu li ta ba jmunoo je we. ¹⁰ A p'i she no kaso wu kasege pyevee pu wo kurunjo nizhiige ki na, na doro kee taan. Na she no kurunjo shuun wogo ki na, na doro kee be taan. Na she no kujogboho ki na. Toooro gbura ki bye kee na na jaha tii kulo li funjo ki na. Ba p'a no wa we, a gbura k'i mugi kiye mu. A meleke wu binne foro ni Pyeeri ni na koo co. Na pu yaha pu na gaaji shiizhan, taapile ni a meleke wu gari na Pyeeri yaha. ¹¹ Ba meleke w'a kari we, a Pyeeri hakili di diin. A wu jo: «Ne li ce jo Kafoo w'a wu meleke wa tun w'a pa ne sho Herodi wo fanha ki na, ni Yawutuu pu wo kanhama pe, p'a bi puye yaha p'i ba pemu taha ne na ge.

¹² Ba Pyeeri ya wu funjo sha we, na gari Mariyama yiri. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee wo nu wu je wii. N'a daa fee nijehemee pu bi pinne wa na Kile jeeri Pyeeri mu. ¹³ Ba Pyeeri ya no kaanja ki joo na we, na gbura ki kuu. Kapyebyezhoo wa bye wa, wee mege ki bye na Orode. A wee di ba kujoo li wii. ¹⁴ Ba w'a pa Pyeeri mujuu li ce tuun wemu ni we, wu ya ja kujoo li mugi nige fundanga keje ni we. A wu baa kari na she yi jo pusamaa mu, na Pyeeri niyerege ki wa kujoo li joo na kpeenge ki na. ¹⁵ A p'i wu pye: «Mu juumu wa we!» Ga, a Orode di yi jo waha pu mu na can w'a wii. A p'i jo: «Wu jaa w'a wii.» ¹⁶ A Pyeeri di ganha na gbura ki kuuni. Ba p'a pa gbura ki mugi, na wu ta Pyeeri ye pyaa we, a l'i pu fo fo xuuni. ¹⁷ A Pyeeri di wu keje yirige, na pu pye na pu co puye na. Yeegegana lemu na Kafoo ya wu yeege kaso wu ni ge, a wu yee jaha jo pu mu. Na pu pye pu yi jaha jo Yakuba ni wu ceboronamaa pusamaa beeri mu. Lee kadugo na a wu yiri wa na kari xuu watii ni.

¹⁸ Ba jiga k'a pa mugi we, a sorosii pu funbenwu di ganha na puye yegee na: «Dii Pyeeri d'a pye we?» ¹⁹ Li ya ta mo we, a Herodi di wa yaha kari na pu Pyeeri yaha she wee yiri. Pyeeri ya ta ja-ε ge, a wu sorosii pu yiri na pu yege, na jo na pu pu gbo.

Saannaa Herodi xugana

Lee kadugo na a Herōdi di foro Zhude fiige ki ni, na gari Sezare ni, na she jeri pye wà. ²⁰ Herōdi luu li bi yiri be sanha Tiiri sheen ni Sidon sheen be taan xuuni. Ba pee ya lee ce we, na puyē ja na p'i she Herōdi mu. A p'i najeege leje ni saan wu tashōngō ki juṅṅō wu ni. Wee mege je na Bilatusi. Lee kadugo na a p'i she Herōdi mu na wu susuro ta wu yogo ki yaha k'i xho. Bani wee wo fiige ki ni pee nōlige ya fōro. ²¹ Ba cadagaṅa k'a pa nō we, a Herōdi di wu saanra fadegbōho le, na diin wu saanra koro li ni, na ganha na kafilagbō yu pu mu. ²² A sipyii pu beeri di ganha na xhuulo na: «Le je sipya mujuu we, kile ye pyaa mujuu li je le!» ²³ Ga taapile ni, a Kafō wo meleke wa di yama wà Herōdi na, bani wu ya ta Kile pele we. A fyēenre di jé wu ni; a wu xhu.

²⁴ Lee be na, Kile jomō pu bi se naha na kabaya yi beeri na. ²⁵ Barinabasi ni Sōli ya pa Zheruzalemu ni tuduro temu na ge, ba tee ya shōnri we, a p'i guri kari Ancōsi ni. A pu nigariwuu di gari ni Yohana ni, wee p'a bi sanha na Marika.

13

Fefēere Munaa ya Sōli ni Barinabasi naha bulo

pu she Kile Kafila jo

¹ Kile tudunmōo ni karamōgōlō pii bye Ancōsi egilizi wu ni. Pee meye ye: Barinabasi, ni Simō wemu p'a bi Niwō ge, ni Lusisi, wee bi yiri Sirine kulo li ni, ni Manayeni, ni Sōli. Manayeni ni saannaa Herōdi, punuṅō ni pee ya bii. ² Caṅa ka n'a daa fēe p'a suun le, na Kafō pele. A Fefēere Munaa l'i pu pye: «Nē Barinabasi ni Sōli yiri labye wemu kaa na ge, yi pu yaha na yahama ni, kōnhō pu da wee pyi.» ³ Ba n'a daa fēe p'a yee logo we, a p'i tuun wa lō sanha na suun le, na Kile jēeri, na pu keye taha Barinabasi ni Sōli na, na pu yaha kari Kile wo labye wu na.

Barinabasi ni Sōli nōgana Siperē ni

⁴ Ba Fefēere Munaa l'a Barinabasi ni Sōli tuun we, a p'i gari Silisi ni. A p'i she jé wà kōngbōho ka ni na kari Siperē fiige ki ni. ⁵ A p'i nō Salamine ni, na Kile Kafila jo Yawutuu pu mu Kile-peere piyeye yi ni. Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee bi pu tege labye wu na.

⁶ A p'i Siperē fiige ki kōn jeri na she nō kulo la ni, lee mege je na Panfōsi. Ba p'a nō wà we, na Yawutu nā wa ta wà, wee mege je Bariyusu. Wu bi siganma pyi, na kafineye yu na Kile tudunmōo wee je. ⁷ Wee sigaanfō w'a bye gbafēere Sirigusi Polusi kaban. Wee gbafēeri wu bye nā xakiligbō fō. A wu Barinabasi ni Sōli yiri, bani pu bi giin p'i Kile Kafila logo. ⁸ Ga sigaanfō wemu mege ki je Bariyusu, p'i wu pyi Girekii jomō pu ni na Elimasi ge, a wee di Barinabasi ni Sōli kaala. W'a bi li shaa wu gbafēeri wu naha kōn, kōnhō wu ganha bu dà Yesu na we. ⁹ Wee tuun wu ni Sōli we p'a bi na Pōli ge, a wee di ji Fefēere Munaa na, a wu sigaanfō wu wii xuuni na jo: ¹⁰ «Shitaanni sipya mu je, mu ya ji shizhiinne ni najmahara tuuyo beeri na. Tiime beeri pen. Mu wa da Kafō wo kodiine li jeri wu jō yaha-i ya? ¹¹ Kafō ya wu keje taha mu na nime. Ma na ba bye fyen. Ma na ba tuun wa pye, ma da yafiin be ja we.» Taapile ni a piige di jé Elimasi naha ni; a wu jeri fyen, na ganha na daala wu bu garaa sipya wa ta, wee di wu keje co, wu koo she wu na. ¹² Ba gbafēeri w'a lee ja we, na dà Yesu na. Kalaa we w'a pye Kafō shizhaa na ge, a wee di bye wu mu kakanhana.

Pōli ni Barinabasi nōgana Ancōsi nibire ni

¹³ Lee kadugo na a Pōli ni wu tahama-nōhōmōo di jé kōrōgo ka ni Panfōsi ni, na gari Perizhe kulo li ni Panfili fiige ki ni. Yohana wemu mege p'a yiri na Marika ge, wee xuu wu ni wee ya kuri pu feni, na gari Zheruzalemu ni. ¹⁴ Ga, a pusamaa di yiri Perizhe ni, na gari kulo la ni lemu mege ki je Ancōsi nibire ge, lee je Pisidi wo fiige ki kabanugo. Ba Yawutuu wo cadeenge k'a nō we, a pu be di jé Kile-peere puga ki ni na diin. ¹⁵ Ba p'a saliya we ni Kile tudunmōo pu wo Kitabuu pu kalaa xō we, a Kile-peere puga ki juṅṅō wu tuduro tun Pōli ni Barinabasi mu na: «Na cebooloo, Kile Kafila yere la bye l'i wa yi mu, yi na já li pye.»

¹⁶ A Pōli di yiri, na wu keje yirige, na sipyii pu pye: «Izirayeli sheen, ni yee piimu p'a fyagi Kile na ge, yi niweege shan! ¹⁷ Izirayeli sheen wo Kile w'a wù sefelee pu naha bulo. Tuun wemu ni pu bye nadadiinme Misira ni ge, w'a pu nagoo jehē. Lee kadugo na a

wu wu wo sefeere ti taga pu yeege kee fiige ki ni. ¹⁸ A wu pu keree xu, na pu jɔ sha fo na nɔ yee kelee shishere na. ¹⁹ Lee kadugo na w'a shi tēhe gbarashuun kyeege, na wee kori yeege Kana fiige ki ni, na fiige ki kan wù sefelee pu mu, ²⁰ fo na nɔ yee xhuu shishere ni kelee kaguro na (450). Lee kadugo na, a wu kiirikoon kan wù sefelee pu mu fo na she nɔ Kile tudunmɔɔ Samuweli wo canja jii li na.

²¹ «Wee tuun wu ni a p'i li sha Kile mu na wu wa pye saan pu juro ni. A Kile di Kisi ja Sɔli kan pu mu wee wu pye pu saan. A wee di yee kelee shishere (40) ta pu juro ni. Wee bi foro Benzhamē wo shi wu ni. ²² Ba Kile ya Sɔli laha saanra ti na we, na Dawuda kan pu mu w'a pye pu saan. A wee kaa di daan Kile ni, a Kile di jo: <Sipya wemu ne zhaa ge, wee wu jre we, Zhese* ja Dawuda we. Wee na ba bye ne jidaan keree ki beeri pyevɔɔ.> ²³ A Kile di ba Shovɔɔ kan Izirayeli mu, na foro Dawuda shi wu ni, ba w'a bi yi jo jogana lemu na we, wee jre Yesu. ²⁴ Na ta wee sanha ba we, Yohana w'a bi Kile Kafila wu yere pyi Izirayeli sipyii pu beeri mu, na pu daajerje jo pu jurumu wu na, p'i batize. ²⁵ Ba Yohana wo labye wu taaxɔɔ ya teere we, a wu ganha na yu na: <Yee ya giin na jɔgɔ ne wa we? Shovɔɔ wemu jaha yee wa wii ge, ne wa were-e de! Ga we w'a ma ne kadugo ge, wee wu wa. Ne cɛre ne wu pye wu bulo, ali na wu tanhaya meere be sanha, ne yaa ni lee ni we.>*

²⁶ Lee kadugo na a Pɔli di jo: «Na cebooloo, yee piimu pu jre Ibirayima yas-eye ge, ni yee pii p'a fyagi Kile na ge, pe juwuuro jomɔ pe ya jo yi beeri mu. ²⁷ Bani Yawutuu pii p'a bye Zheruzalemu ni ge, pere ni jurofe pu bi ta li ce na Shovɔɔ wu jre Yesu we. Kile tudunmɔɔ pu jomɔ pemu be pu bi galaa cadeenge beeri ge, pu ya pee be ce we; bani p'a Yesu jaagi, na wu gbo. Ga lee funjo ni a p'i pee jomɔ pe jɔ fa puye kategee. ²⁸ Ali na ta pu ya kaa la shishiin ta wu na le l'a wu kagbuu xɔ we. Lee be na, a p'i Pilate pye na wu sɔɔ p'i wu gbo. ²⁹ Lee na keree kiimu k'a ka Kile tudunmɔɔ Kitabuu pu ni Yesu shizhaa na ge, pee jomɔ pu beeri ya pye can. Lee kadugo na a p'i

wu tirige korikoritige ki na, na she le faja ni. ³⁰ Ga, a Kile di wu jre na yeege xu ni. ³¹ Ba w'a jre foro xu ni we, pii p'a wu torogo na yiri Galile ni na pa Zheruzalemu ni ge, a wu cabyaa nijehere pye na wuye shee pee na. Pee sipyii pu p'a pye wu seere, na wu jomɔ yu Izirayeli sipyii pu mu. ³² Kile bi Jozaama pemu wo jomɔe lo wù sefelee pu mu ge, wèeye pyaa ki be wo kapana juro ki jre, na pee jaha jo. ³³ Nɔmɔe le Kile ya lo wèe sefelee pu mu ge, w'a lee fa pu kadugo sheen mu. Kile ya Yesu jre na yeege xu ni. Lee l'a ka Zaburuu Kitabu koogoo shuun wu ni Yesu shizhaa na na:

<Mu jre ne Ja; nijaa n'a ma se.>*
³⁴ Ba Kile ya Yesu jre na yeege xu ni we, na jo na wu da ga xhu nige bada we. Lee Kile Kafila w'a she na:
<Fefere jomɔe le ne lo Dawuda mu ge, ne na ba lee jɔ fa nakaara baa ni duba ni yi mu.>*

³⁵ Lee wuu na Kile Kafila w'a li she xuu wa be ni sanha na:
<Mu da ga sɔɔ ma Fefere Sipya wu wu fonho faja ni we.>*

³⁶ Ga Dawuda we w'a pe jomɔ pe jo ge, ba wee ya Kile jidaan keree pye xɔ wu wo tuun wu ni we na xhu. A p'i wu le na fara wu sefelee pu nixhuyo na. A wu fonho. ³⁷ Ga Kile ya Yesu wemu jre na yeege xu ni ge, wee ya ta fonho we.

³⁸ «Lee na, na cebooloo, wèe ya yaa na li ce na Yesu gbɔɔɔ ni wù jurumu w'a da yafa wù mu. ³⁹ Kakuuro kiimu ki jre yee ya ja sho ki na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu noho ni-i ge, wemu bu dà Yesu na, weefɔɔ na zho kee kakuuro ki be na, na kajii ta Kile jaha tãan Yesu gbɔɔɔ ni. ⁴⁰ Lee wuu na y'a yiye kaseri, konho Kile tudunmɔɔ p'a yemu jo ge, yee ganha da yi ta we. P'a jo:

⁴¹ <Kile keree la wuuee, yi wii, li na bye kakanhana yee mu, lee kadugo na yee na gyeegi. Bani n'a da ba kaa la pye yee wo tuun wu ni. Ali wa na ba li paari yee mu, yee da ga dà li na we.>*

⁴² Ba Pɔli ni Barinabasi ya pa foro Kile-pere puga ki ni we, a sipyiire t'i pu pye na cadeenge ki k'a ma ge, na pu pa jo le kaa le

* 13:22 Zhese: Wee ninumɔ p'a byi Izayi. * 13:22 Zaburuu 89:21 * 13:25 Yohana 1:20-27 * 13:33 Zaburuu 2:7 * 13:34 Ezayi 55:3 * 13:35 Zaburuu 16:10 * 13:41 Habakuki 1:5

ninunɔ na pee mu sanha. ⁴³Ba sipyiire t'a jɔ kɔn na jaaga wɛ, Yawutuu nijɛhɛmɛɛ ni Kile jɔn fyaara sipyii piimu ya jɛ Yawutuu koo li ni ge, a pee di daha Pɔli ni Barinabasi feni. A pee di ganha na pu logoo wari na pu taha Kile wo niime wu feni ni jɔmɛ fɛɛɛ ni. ⁴⁴Ba cadɛngɛ k'a pa nɔ wɛ, a kulo li sipyii pu beeri di ba binne p'i Kafɔ jomɔ logo. ⁴⁵Ba Yawutuu p'a sipyiire ti ja t'a pinne wɛ, a lee wo jɛpɛɛn di jɛ pu ni. A p'i ganha na Pɔli kafila wu kaala na wu shɛɛɛ. ⁴⁶A Pɔli ni Barinabasi di yi fiinjɛ jo pu mu na: «Yee Yawutuu mu Kile Kafila wu bi yaa na fenhe jo. Ga ma na jo yee ya she wu ni, na li yaha na yee ya yaa ni jɔn sicuumɔ nixhɔbaama ni wɛ. Ayiwa nime a wu gari shi watii yiri. ⁴⁷Bani ye Kafɔ Kile ya jo wu Kafila wu ni na:

«Nɛ Kile w'a ma tɛɛɛ na pye kpɛngɛ shi
wusama mu,
kɔnhɔ m'a jɔwuuro ti jomɔ pu yaha p'i
nɔ
kɔɔ ki kabaya shishɛɛɛ wu beeri
na.»*

⁴⁸Shi wemu jɛ Yawutuu-i ge, ba pee ya pee jomɔ pu logo wɛ, a pu beeri fundanga wuu di ganha na Kafɔ jomɔ pu sɔni. Piimu beeri pu bi puyɛ gbegele p'i sɔɔ jɔn sicuumɔ nixhɔbaama pu na ge, a pee beeri di dɔ Kafɔ Yesu na. ⁴⁹Lee caagagana li na Kafɔ jomɔ pu bi jaaga wee xuu wu beeri ni.

⁵⁰Kulo li mɛgbɔhɔ cɛɛ ni kulo li sipyigbɔɔ piimu pu bye Yawutuu koo li ni ge, a Yawutuu p'i pee sɔn wɔ Pɔli ni Barinabasi na, a p'i pu kanha, na pu kari na yeege pu wo fiige ki ni. ⁵¹Ga, a Pɔli ni Barinabasi nivorowuu di pu tɔɔyɔ gbazhenhe jahara wo wɔ, na lee pye sɛɛri kaa pu feni. A p'i gari Ikone kulo li ni. ⁵²Ga lee bɛ na, a pee n'a daa fɛɛ nivomɔɔ pu kunnɔ di jɔn fundanga ni Fɛfɛɛɛ Munaa na Ancɔsi ni.

14

Pɔli ni Barinabasi ya kari Ikone kulo li ni

¹Ba Pɔli ni Barinabasi ya nɔ Ikone ni wɛ, na jɛ wɔ bɛ Yawutuu Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni. A p'i jomɔ jo fo Yawutuu nijɛhɛmɛɛ ni Girekii nijɛhɛmɛɛ ya pye Yesu n'a daa fɛɛ. ²Ga, Yawutuu piimu p'a she pu da dɔ Yesu na-ɛ ge, a pee di she ganha na shi wusama sɔɔn na waa n'a daa fɛɛ pu na. ³Ga lee bɛ na, a Pɔli ni Barinabasi di mɔ lee kulo li ni. P'a bi

Kafɔ kaa yu, pu bi fyagi wa shishiin na wɛ. Kafɔ bi sefɛɛɛ kaan pu mu p'a kakanhanjaa ni jaha sheshɛɛɛ pyi. Kee bi li sheɛ na Kafɔ wo Fɛɛɛɛ jomɔ pu jɛ can.

⁴A kulo li sheɛn p'i daa taaya shuun. A taaga ka di bye ni Yawutuu pu ni, a ke k'i bye ni tudunmɔɔ pu ni. ⁵A Yawutuu pee ni shi wusama ni pu jɔɔɔfɛɛ di bɛ nigin na, na p'i Pɔli ni Barinabasi kanha. Pu funɔɔ bye p'i pu wɔ gbo ni kagereye ni. ⁶Ba Pɔli ni Barinabasi ya pa li cɛ na pu funɔɔ ki wa p'i pee gbo wɛ, a p'i baa kari Likawuni fiige ki ni. Kee fiige ki ni Lisitiri ni Deribe kulogoo k'a bye. ⁷A p'i Jozaama pu jo wee xuu wu beeri ni.

Na Pɔli ni Barinabasi yaha Lisitiri ni

⁸Ná wa bye Lisitiri ni w'a bi faan fo wu taasii ni. Wu bi sanha jaari ja bada wɛ. ⁹Wee ná wa bi Pɔli jomɔ pu nuri. A Pɔli di wu jaha kɔ le wu ni na wii, na wu ta na n'a daa wa wu zɔ wu ni, na wu cuujɔ. ¹⁰A Pɔli di jo ni fanha ni, na ná wu pye: «Yiri yere ma tɔɔyɔ yi na!» A na wu yiri, na yere wu tɔɔyɔ yi na, na ganha na jaari. ¹¹Ba sipyiire t'a lee ja wɛ, na jo Likawuni sheɛn jomɔ pu ni na: «Kakanhana de! Wù kileɛɛ p'a puyɛ jɛri sipyii, na digi na pa naha.» ¹²Girekii kile wemu mɛɛɛ ki bye Zesi ge, a p'i wee mɛɛɛ le Barinabasi na. Shuun wo wu mɛɛɛ ki bye Herimesi ge, a p'i wee mɛɛɛ le Pɔli na. Bani Pɔli w'a bye jomɔ pu jowɔ. ¹³Zesi tapɛɛɛɛ puga ki bye kulo li tajege ki ni. A wu saraya jaha shɔɔnriwɔɔ wu she wee xuu wu ni ni nuɛhɛɛ ni, na ki to ni tige fyɛɛnɛ ni. Wu ni sipyiire ti bi giin p'i saraga wolo Barinabasi ni Pɔli mu.

¹⁴Ga ba Pɔli ni Barinabasi ya lee ja wɛ, a pu loyire wuu di pu fadeye sheɛngi, na baa kari sipyiire ti feni, na ganha na sele na: ¹⁵«Wu najiineɛ jaha na yee di le pyi wɛ? Wɛɛ bɛ pu jɛ sipyii ba yee wa wɛ. Wɛɛ ya pa Kile Jozaama jo yee mu, jo yi ke jɔɔɔ baa pɛɛɛɛ ke jɔn yaha, y'i dɔ Kile jɔn wo wu na. Y'i da wu pɛɛ, wee wemu w'a fugba, ni jɔɔɔ, ni suumɔ lɔhɔ, ni ki funɔɔ yanmuyɔ yi beeri yaa ge. ¹⁶Taashiine li ni Kile bi shi wu beeri yaha wu na wuyɛ jidaan koro jaari, ¹⁷Ga lee bɛ na Kile bi wuyɛ sheɛ pu na ni kasaarjaa nijɛhɛɛɛ ni. W'a zanha shaan yee mu na yiri fugba we ni, na yee shinma jɔɔɔ wu tuun ni, na jɔɔɔɛɛ nijɛhɛɛɛ kaan

* 13:47 Ezayi 49:6

yee mu, na fundanga kaan yee mu.»¹⁸ Pòli ya yee beeri jo, ga jeere ye li bi fò p'i sipyiire ti jaha kòn kanha niye yi gbo wu na.

¹⁹Na pu yaha lee na, a Yawutuu p'i di yiri Ancosi nibire ni Ikone ni na pa. A p'i sipyiire ti faanna fo p'a kagereye taga Poli wá shan, na p'i wu gbo. Lee kadugo na a p'i wu fuulo na she wá kulo li kadugo yiri, bani pu bi giin na w'a xu xo. ²⁰Ga ba n'a daa fee p'a she wu kuuri we, a wu yiri jé kanha ki ni. Kee cana ki jimuguro na a Pòli ni Barinabasi di yiri wá na kari Deribe ni.

Tudunmoo p'a kuri kari Ancosi nigbo wu wo egilizi wu ni

²¹Pòli ni Barinabasi ya Kile Jozaama pu jo Deribe kulo li ni. A sipiyinchemee di dà Yesu na. Lee kadugo na a p'i guri kari Lisitiri ni, ni Ikone, ni Ancosi nibire ni. ²²P'a bi Yesu n'a daa fee pu logoo wari, na pu yeri na pu kori yaha n'a daa wu ni pu da se jaha na. Bani p'a bi pu pyi na: «Li waha l'i waha, wèe na venhe kanhama nijeheme ja, yani wu pa jé Kile wo saanra|Kile saanra ti ni ge.»

²³Pòli ni Barinabasi ya pii jaha bulo na pye jahagbaa fee egilizii pu beeri nigin nigin ni. Lee kadugo na a p'i suun le, na Kile jeeeri pee sipyii pu mu. Kafoo wemu na p'a dà ge, a p'i pu kaa le wee keje ni, kònho wu bye pu tegevo.

²⁴Lee kadugo na a Pòli ni Barinabasi di Pisiidi kòn jeri, na gari Panfili fiige ki ni.

²⁵A p'i Kile Kafila jo Perizhe kulo li ni na na kari kulo la ni lee mege je Atali. ²⁶A p'i jé kaogbòho ka ni na kari Ancosi nigbo wu ni Siiri fiige ki ni. Wee xuu wu ni n'a daa fee p'a bi pu kaa le Kile keje ni. Labye wemu na p'a xo me ge, a p'i na yiri wà lee kulo li ni na ma wee labye wu feni. ²⁷Ba p'a nò Ancosi ni tuun wemu ni we, keree kiimu beeri p'a pye Kile baraga ni ge, a p'i n'a daa fee pu pinne, na kee beeri paari pu mu. Shi wemu je Yawutuu we, mugigana lemu na Kile ya kujoo mugi wee be mu, kònho pu be di dà Yesu na ge, a p'i yee be paari. ²⁸A Pòli ni Barinabasi di taatuunno pye Ancosi n'a daa fee pu yiri.

15

Yesu n'a daa fee p'a pinnege kemu pye Zheruzalemu ni ge

¹Ayiwa, a namaa pii di ba yiri Zhude fiige ki ni na pa Ancosi ni. A p'i ba ganha na

kalaa watii kaan cebooloo n'a daa fee pu mu na: «Na saha ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ni, yee ya cekoonro pye we, yee da zho we.»² Pòli ni Barinabasi ya ta soo pee jomò pu na we. A l'i bye nakaagbooro pu te ni, fo Ancosi n'a daa fee p'a n'a daa fee pii fara Pòli ni Barinabasi na, p'i she li tiinne tiin Zheruzalemu ni, pu ni tudunmoo pee ni nõhølee pu ni. ³A egilizi wu pu tun kari, a pu nigariwuu di doro Fenisi fiige ni Samari fiige ki ni. Shi wemu je Yawutuu-i ge, wee ya soo Kile jomò pu na soogana lemu na ge, a p'i yee paari wee xuu wu n'a daa fee pu mu. A pee jomò p'i daan pu cebooloo pu ni xuuni.

⁴Ba Pòli ni Barinabasi ya nõ Zheruzalemu ni we, a n'a daa fee p'i pu juroo círi cirigazana na. Tudunmoo pee ni nõhølee pu beeri bi bye wà. P'a já keree kiimu beeri pye Kile baraga ni ge, a p'i kee beeri paari Zheruzalemu n'a daa fee pu mu. ⁵Farizheen piimu p'a dà Yesu na ge, a pii di yiri pu ni na jo: «Shi wemu je Yawutuu we, piimu p'a dà Yesu na wee shi wu ni ge, pee wo cekoonro bye je fanha. Na fara lee na, p'a yaa na jaari na sahari ni Musa wo saliya wu ni.»

⁶Lee wuu na, a tudunmoo pee ni nõhølee p'i puyè ja na binne tiin, kònho p'i yee suguri shiizhan. ⁷Ba jomò p'a pa jeri nakaagbooro pu te ni we, a Pyeeri di ba yiri yere na jo: «Na cebooloo, yeeye pyaa wa li fiin na Kile ya ne jaha bulo fo taatuunno ni, kònho ne Kile Jozaama pu jo shi wusama be mu wemu je Yawutuu we, kònho p'i Kile jomò logo p'i dà Yesu na. ⁸Kile wemu w'a sipyii beeri zoloo ce ge, wèe ya li ce na wee ya soo pu na. Lee wuu na Fefere Muna l'a tigi pu na ba l'a tigi wèe na tigigana lemu na we. ⁹Lee ya ta zhoonroo pye we. L'a pu zoloo fiinne, bani p'a dà Yesu na. ¹⁰Ni li wa mu, jaha na yee di wa giin y'i Kile taanna di wii we? Wèe sefelee ni wèeye pyaa ya ta já tuguro temu na-e ge, jaha na y'i wa giin y'i tee taha n'a daa fee pu juroo ni we? ¹¹Dagana lemu na yee ya dà na yee ya sho Kafoo Yesu wo niime wu gbooro ni ge, mu li wa pii be shizhaa na.»

¹²A sipyii pu beeri di cari cari puyè na, na Pòli ni Barinabasi ye be wo nijoyo logo. Kile ya kakanhanja ni jaha shesheere temu pye pu mu shi wu niye ni wemu je Yawutuu we ge, a p'i yee beeri paari sipyiire ti mu. ¹³Ba Pòli ni Barinabasi ya jo xo we, a Yakuba di jomò pu lo na jo: «Na cebooloo, yi niwegee

shan, y'i na kafila wu logo! ¹⁴Shi wemu jɛ Yawutuu-i ge, yahagana lemu na Kile ya wu kasεεge yaha wee shi wu na fo taashiine li ni ge, na pii jaha bulo pu ni na pye wuyε pyaa wuu ge, Simɔ ya yee beeri paari na xɔ yee mu. ¹⁵Simɔ wo jomɔ pe ni Kile tudunmɔ pu wo pu beeri jɛ ninumɔ, bani l'a ka Kitabu wu ni na Kafɔɔ ya jo na:

¹⁶«Lee kadugo na, n'a da ba guri ba.

Dawuda puga ke k'a to ge,
n'a da ba kee yerejɛvonɔ yerejɛ.

N'a da ba ki kataha ki beeri yirige, di ki tii.

¹⁷Konhɔ sipyiire tisara beeri di Kafɔɔ sha ni shi wu beeri n'a yiri na pye naye wo ge.

¹⁸Yee Kafɔɔ ya jo.

Wee w'a kii keree kii she fo taatuunno ni.» »

¹⁹Lee kadugo na a Yakuba di jo: «Lee wuu na, shi wemu jɛ Yawutuu wε, wu d'a sɔɔ Kile Kafila wu na ge, nε funɲɔ na, wεe ya yaa na waha watii taha wu na wε. ²⁰Ga yi yere wu sɛmε tun pu mu, na saraya yatɔɔyɔ yemu p'a gbuu yaperεε na ge, pu ganha ba yee xaara xaa wε. Na pu ganha ba dɔdɔɔrɔ pyi wε, na pu ganha ba yaxuyo, kelee shishan xaa wε. ²¹Bani na lɔ fo taatuunno li ni, kulogoo ki beeri ni, Kile-peεjɛ piyεyε yi ni, lee yere li l'a gaan na saha ni Musa wo saliya wu ni cadeεnge beeri na.»

Tudunmɔ p'a sɛmε tun n'a daa fεε pii mu piimu jɛ Yawutuu we

²²Yakuba jomɔ p'a bi be tudunmɔ ni nɔhɔlεε, ni n'a daa fεε pu mu. A pu pii pinne ni Pɔli ni Barinabasi ni, na pee tun kari Ancɔsi ni. A p'i jahagbaa fεε shuun wa jaha bulo n'a daa fεε pu ni. Wa mege jɛ na Zhude, p'i wu pyi na Barisabasi, shuun wo wu mege jɛ na Silasi. ²³A p'i sɛmε wu le pu keɲε ni. L'a bi ka wee sɛmε wu ni na:

«Wεe piimu pu jɛ tudunmɔ pu ge, wεe ni egilizi nɔhɔlεε ni n'a daa fεε pu p'a we sɛmε we tun wu cebooloo n'a daa fεε pu mu piimu jɛ Yawutuu wε, na jɛ Ancɔsi kulo le, ni Siiri fiige ke, ni Silisi fiige ki ni ge:

Wεe ya yi shaari.

²⁴Wεe ya logo na sipyii pii ya yiri wεe yiri naha, na she kafila wa taga yee hakilee pu wuregi, fo l'a pye yee mu funzhaga; na ta wεe di ya pu tun wε. ²⁵Lee wuu na wεe

ya wuyε ja, na be nigin na, na li ta l'a pɔrɔ na sipyii pii fara wu taanjiineε Pɔli ni Barinabasi na, wu pee tun yi mu. ²⁶Pii namaa shuun we ya puyε kan Kafɔɔ Yesu wo labye wu mu, fo na li pye jεεε yε l'a fo p'i xhu kanhama keɲε ni. ²⁷Lee wuu na wεe ya Zhude ni Silasi pinne ni pu ni, konhɔ jomɔ pemu wεe ya ka sɛmε wu ni ge, p'i pee jo yi mu jɔ ni jɔ. ²⁸L'a taan Fεfεere Munaa ni wεe be ni, nago wu ganha da tuguro tatii taha yi na, kii keree kii kadugo na wε. Kee keree ki kaa wεe ya jo waha mε yi mu. ²⁹Yi ganha ba yaperεε xaara, kelee shishan, kelee yaxuyo xaa we; y'i dɔdɔɔrɔ yaha. Yi bu j'a yiyε tanha kii keree kii na, lee ya jɔ. Kile wu tuun wa she wu na.»

³⁰A p'i Pɔli, Barinabasi, Zhude ni Silasi yε yaha kari Ancɔsi ni. Ba pee ya nɔ w'a wε, na n'a daa fεε pu beeri yiri pinne, na sɛmε wu kan pu mu. ³¹Ba p'a wee sɛmε wu kalaa wε, a lee yere l'i pu funɲɔ taan xuuni. ³²Zhude ni Silasi yε be di bye Kile tudunmɔ, a p'i yere kan n'a daa fεε pu mu, na pu logoo waha, na samɔhorɔ le pu ni. ³³A p'i cabyaa kii pye ni pu ni Ancɔsi ni. Lee kadugo na a p'i koo sha. A p'i li kan pu mu, na pu pye na Kile wu pu naha she pu tunvεε pu yiri, na pu she kanha ta jɲɲiɲε na. ³⁴[Ga lee be na, a l'i daan Silasi ni wee wu kori Ancɔsi ni.] ³⁵A Pɔli ni Barinabasi di gori Ancɔsi ni. Pee ni sipyii piitiilee bi n'a daa fεε pu kalaa, na Kafɔɔ wo Jozaama pu be yere pyi.

Pɔli ni Barinabasi ya waagi

³⁶Caɲa ka Pɔli ya pa Barinabasi pye: «Barinabasi, kulogoo kiimu ni wεe ya toro, na Kile Kafila jo w'a ge, wu kuri wu doro kee ni, wu ki n'a daa fεε pu peregi pu bi se jaha na n'a daa wu ni.» ³⁷Pu nigariwuu, Barinabasi funɲɔ bye, Yohana wemu p'a bi Marika ge, wee be wu pinne ni pu ni. ³⁸Ga Pɔli ya ta sɔɔ Yohana wu pinne ni pu ni wε. Bani na pu yaha Panfili fiige ki ni w'a pa guri pu feni na labye wu ta wu sanha xhɔ wε. ³⁹A l'i bye gilege Pɔli ni Barinabasi tε ni, fo na pu pye p'a waagi. A Barinabasi di gari ni Marika ni. A pu shuun wu jε kɔrɔgɔ ka ni na kari Sipεε ni. ⁴⁰A Pɔli di Silasi jaha bulo. A n'a daa fεε p'i pu kaa le Kafɔɔ keɲε ni. ⁴¹A p'i Siiri ni Silisi fiye yi beeri jaari, na samɔhorɔ le n'a daa fεε pu ni.

* 15:18 Amɔsi 9:11-12

16

Timote ya fara Pòli ni Silasi na

¹A Pòli ni Silasi di gari Deribe ni, a p'i foro wà, na gari Lisitiri kulo li ni. Na she n'a daa fòò levòò wa ta wà, wee mege je na Timote. Wu nu bye Yawutuu n'a daa fòò wa, ga wu to w'i je Gireki. ²N'a daa fee piimu pu bye Lisitiri ni Ikone ni ge, pee beeri bi Timote mesaara yu. ³Lee wuu na Pòli ya li sha na Timote wu pye wu kapyebyenii. Yawutuu pu wuu na w'a Timote kòn, bani pu beeri bi li ce na Gireki wu je wu to we. ⁴Pu nigariwuu ya toro kulogoo kiimu beeri ni ge, tudunmòò pee ni Zheruzalemu nòhòlee p'a keree kiimu teje ge, a Pòli di kee beeri paari pu mu, na p'a kee pyi. ⁵Lee l'a bi n'a daa fee pu pye pu na se naha na n'a daa wu ni, egilizii pu ni. A la di ganha na faraa pu na caja beeri.

Pòli ya kashée la ja Torowasi ni

⁶A Kile Munaa l'i pu naha kòn Kile Kafila wu jo na Azi fiige ki ni. A p'i Firizi ni Galasi fiige yi ja toro. ⁷Ba p'a téeje Misi fiige ki na we, a p'i ganha na giin p'i jé Bitini ni, ga Yesu Munaa li ya ta sòò pu jé wà we. ⁸A p'i doro Misi kabanugo na kari Torowasi ni. ⁹Kee caja ki piige Pòli ya kashée la ja. A wu Masedoni shen ná wa niyerege ja wu na wu jeeri na yu: «Pòli, jò maye na, m'a ba Masedoni ni, m'a ba wù tège.» ¹⁰Ba Pòli ya lee ja we, taapile ni a wu gbegele, na she Masedoni fiige ki ni. A wèe di li ce nakaara baa jo Kile ye pyaa k'a jo na wèe pu she Kile Jozaama pu jo pii sipyii pii mu.

Lidi ya pye Kafòò Yesu wo n'a daa fòò Filipi kulo li ni

¹¹A wèe di jé kòrògo ka ni Torowasi ni, na nò Samoturasi ni. Tee jimuguro ti na wèe ya nò Nerapolisi kulo li ni. ¹²A wèe di foro wà, na gari Filipi ni. Lee je Masedoni fiige ki kugbòò le, na je Orome fanha ki tatenge ka. A wèe di cabyaa pye lee kulo li ni.

¹³Ba cadèenge k'a pa nò we, a wèe di she kanha ki kadugo. Bani wèe bi giin na xuu wa wa wà pu mu dugo ki jò na, wee je pu Kile-jeerege tapyege. Ba wèe ya nò wà we, na cèe pii ta p'a puye pinne wà, a wèe di Kile Kafila jo pee mu. ¹⁴Cee nigin wa bye pee ni, wee bi jé Yawutuu pu wo Kile koro li ni, wee mege je Lidi. Wu kulo mege di je Tiyatiiri. Fajeyee wu bi beree, yemu pereme ya waha

ge. Wu bi Kile pele A wu ganha na we kafila we nuri, a Kafòò di fungòngò fèere kan wu mu w'a Pòli kafila wu naha ce. ¹⁵A wu ni wu puga sheen pu beeri di batize. A wu Pòli ni wu kaafee pu jeeri na: «Yee bi dà li na na ne dà see na Kafòò na, yi pa digi na puga.» A wu wèe karamu fo wèe ya sòò.

Pòli ni Silasi ya le kaso ni Filipi kulo li ni

¹⁶Caja ka wèe ya kari Kile taperege ni, a bulozhò wa di wèe jujò círi. Jina wa wu bye wee ni, wee baraga ni wu bi celorò pyi. Tee celorò ti ni w'a bi wari nijeheme taa na gaan wu Kafòò mu. ¹⁷A wee cee jinaa wo wu daha yaha wèe feni, na sele, na yu: «Kile-gbòtabaaga wo kapyebyii pu je pii namaa piiri. Nuwuuro ya daa koo lemu ni ge, lee kaa p'a yu yee mu.» ¹⁸Wee cee wu bi taha yaha Pòli ye feni caja beeri na yee yu. Caja ka, a Pòli di ba ganha na hmahana jeeri, na jina wu pye: «Yesu Kirisa mege na, jina, foro cee wu ni!» Taapile ni a jina wu foro cee wu ni.

¹⁹Ba wee bulozhò wu kafee ya pu wari ta koro li ja l'a tò we, a p'i Pòli ni Silasi co kari kiiri kòon kurujò ki mu. ²⁰Ba p'a nò wà we, na Orome fanhafee pu pye: «Pii namaa pii ya wèe kulo li wuregi, Yawutuu pu je pii. ²¹P'a sipyii pu kalaa keree kii ni na ta wèe Orome sheen wo saliya wu ya gbara kee na we, wèe di ya yaa w'a kee keree ki pyi be we.» ²²Ba sipyii t'a pee jomò pu logo we, a p'i yiri Pòli ni Silasi feni. A fanhafee p'i jo na pu pu fadeye wolo pu na, p'i pu kpòn ni susòò ni. ²³Ba p'a pu deele kpòn we, na pu le kaso ni. A fanhafee p'i yi jo kaso gbaha ki kaseege pyevòò wu mu na p'a pu kaseri xuuni. ²⁴Ba kaso gbaha ki kaseege pyevòò w'a yee logo we, a wu she Pòli ni Silasi yaha kaso gbaha ki funjò pura la ni, na pu tóoyò le tige ka ni na pò.

²⁵Ba jije k'a pa jii we, a Pòli ni Silasi di ganha na Kile jeeri, na Kile masòhò yoyo cee. Kasolemèe pusamaa beeri bi yee nuri. ²⁶Na pu yaha lee na, a jije k'i wakaraa cèle xuuni, na kaso gbaha ki jahara fo na ki gburaya yi beeri pye y'a mugì yiye ni. A kasolemèe pu beeri wo tóorò shonhòyò y'i bahala wolo. ²⁷Ba kaso gbaha ki kaseege pyevòò w'a je, na gburaya yi beeri ta y'a mugì we, a wu wu hmòpara kòongì li kòrògo ni di daga wuye gbo, bani wu bi giin na kasolemèe pu beeri ya paa. ²⁸A Pòli di

mujuugboó wá na: «Ma ganha da kakuuno pye maye na we, wèe beeri wa naha.»

²⁹ A kaso gbaha ki kaseege pyevoo wu jo na pu sokinna le pa. A wu gburogi jé kaso gbapire li ni. W'a bi fya fo na fuguri, a lee di wu pye w'a she do Poli ni Silasi tooyo ni.

³⁰ Lee kadugo na a wu Poli ni Silasi yeege kpeenge ki na, na pu pye: «Na nahafee, leke ne d'a yaa na pye, kanhò di juwuuro ta we?» ³¹ A p'i wu jo shò na: «Dà Kafòo Yesu na, ma na zhò ma ni ma puga sheen pu beeri.» ³² Lee kadugo na a Poli ni Silasi di Kafòo jomò pu jo wu ni wu puga sheen pu beeri mu. ³³ Kee njinje kiyè pyaa na, a kasogbaha ki kaseege pyevoo wu Poli ni Silasi ye tooyo yi wère pye. A wu ni wu puga sheen pu beeri di batize. ³⁴ Lee beeri kadugo na a wu gari ni pu ni wu kaban, na she yalige kan pu mu. A we na we ni wu puga sheen beeri di fundanga pye xuuni, bani p'a dà Kile na.

³⁵ Ba njiga k'a mugi we, a Orome fanha ki jujofee p'i fanhafee pii tun kasogbaha ki kaseege pyevoo wu mu na wu Poli ni Silasi yaha. ³⁶ A kasogbaha ki kaseege pyevoo wu pee jomò pu jo Poli ni Silasi mu na: «Orome fanha ki jujofee p'a tuduro yaha pa, na pu yi yaha. Yi foro, yi da gaaji njinje na.» ³⁷ A Poli di pee fanhafee pu pye: «P'a wèe kpon sipyii pu beeri jii na kiiri konbaa wèe na, na ta wèe be di je Orome kulo li sipyii. Lee kadugo na na ba wèe le kaso ni. P'i giin p'i wèe peelee yeege nime kaso wu ni ge? Tapyege wa lee na bada we; na puyè pyaa ki pa wù yeege kaso wu ni naha!»

³⁸ A pee di guri na she pee jomò pu jo Orome fanha ki jujofee pu mu. Ba p'a logo na Poli ni Silasi be je Orome sheen we, a p'i fya. ³⁹ Lee na a p'i ba kafari sha Poli ni Silasi mu. A p'i pu yaha na pu jeeri na pu jo puyè na p'i foro kulo li ni. ⁴⁰ Ba Poli ni Silasi ya foro kasogbaha ki ni we, a p'i gari Lidi kaban, na she cebooloo pii ta wà. A p'i pee yeri na samohoro le pu ni, na na kari.

17

Poli ni Silasi ya Kile Kafila jo Tesaloniki kulo li ni

¹ Poli ni Silasi ya foro Anfipolisi kulo li ni, na she dorò Apoloni kulo li be ni. A p'i she nò kulo la ni lee mege je na Tesaloniki. Yawutuu Kile-peenge puga ka bye wà. ² A Poli

di jé kee Kile-peenge puga ki ni ba w'a tee na li pyi we. A wu cadeenye taanri pye na taha yiye na na se na Yawutuu pu jujo cirini, na Kile Kafila wu jaha yu pu mu. ³ Poli bi Kile Kafila wu jaha shee pu na na fiinje, na yi yu pu mu na saha ni wee Kafila wu ni na Kile ya wemu jaha bulo na pye Shovoo ge, na wee na venhe ganha na na xu. Lee beeri kadugo na, wu na ba je na foro xu ni. A wu pu pye: «Yesu wemu kaa wèe ya yu yee mu ge, wee Kile ya pye Shovoo we. ⁴ A Yawutuu pii di wee kafila wu ta can, a pee di ba dà Yesu na, na fara Poli ni Silasi na. A Girekii Kile jii fyaara sipyii njeheme pii be di dà Yesu na ni megbòhò cèe njeheme pii be. ⁵ Ga, a lee di jii zhaga yirige Yawutuu pusamaa mu. A pee di lapyebaalaa sipyijumyo ya faanna pinne, na pee sòn wá Poli ni Silasi na. A pee di tunmò taga kulo li beeri wuregi. A p'i puyè faari kari Poli ni Silasi tacoro ni ná wa puga, wee mege je Zhason. ⁶ Ba p'a she fo Poli ni Silasi ni we, a p'i Zhason ni n'a daa fee pii be co, na pee fuulo kari fanhafee pu yiri. A p'i ganha na sele na: «Yi li wii, sipyii pii p'a fiige ki beeri wuregi ge, pee p'a nò wèe be mu naha, ⁷ a Zhason di pu tirige wu puga. Keree kii p'a byi ge, kee ya be ni Orome saannaa pu beeri jujofoo Sezari wo saliya wu ni we, bani p'a yu na saan wa betii wu je, wee mege je Yesu.» ⁸ Ba kulo li sipyii ni fanhafee p'a pee jomò pu logo we, a pee jomò p'i pu fungonyo wuregi. ⁹ M'a Zhason ni n'a daa fee pu ja p'a yaha ge, jomèe p'a kan fanhafee pu mu.

Poli ni Silasi ya Kile Kafila jo Bere kulo li ni

¹⁰ Ba fanhafee p'a n'a daa fee pu yaha we, kee cana ki piige kiyè pyaa ni p'a Poli ni Silasi yaha kari Bere ni. Ba p'a nò wà we, na she jé Yawutuu Kile-peenge puga ki ni, na Kile Kafila jo sipyii pu mu. ¹¹ Pee bi porò Tesaloniki sheen na, a p'i soò Kile Kafila wu na ni fundanga ni, na Kitabu wu suguri cana beeri kee keree ki bi je can. ¹² A Yawutuu njeheme di dà Yesu na. A megbòhò cèe njeheme di dà Yesu na Girekii pu be ni, na fara namaa njeheme pii be na. ¹³ Ga ba Tesaloniki kulo li Yawutuu p'a pa yi logo na Poli ya Kile Kafila wu yu Bere be ni we, a p'i yiri, na she Bere sheen pu sòn wá pu na. ¹⁴ Ba lee ya pye we, taapile ni a n'a daa fee p'i gari ni Poli ni suumo lóhò ki jo na, na wu le

korōgo ka ni. ¹⁵ A pii di binne ni wu ni fo na she nō Ateni kulo li ni. A Silasi ni Timote di gori Bere kulo li ni. Ba Pōli torogovee pu kuriduun ya nō we, a wu pu tun na pu pa Timote ni Silasi pye, na p'a se tōvuyo na wee feni Ateni ni.

Pōli ya yu ni Ateni kulo li sipyii pu ni

¹⁶ Na Pōli yaha Ateni ni wu na Timote ni Silasi ye sigee, a wu ba li seeri na li ta Ateni kulo l'a jii yaperere na. A lee di bye wu mu funzhaga. ¹⁷ Lee wuu na wu bi se Kile-peeje puga ki ni na yu ni Yawutuu pu ni, ni Girekii piimu bi fyagi Kile na ge. W'a bi se pinnere kpeenyē na caŋa beeri, wu pu wemu ta wà, w'a ganha na yu ni weefōo ni. ¹⁸ Fungōngō fēe kuruyo yemu p'a bi byi na Epikure ni Sitoyiki ge, a yee wo sipyii pii di ba ganha na yu ni Pōli ni. A pii di jo pu ni na: «Kaŋuŋo baa jomō peke we di wa yu we?» A pii be di jo: «Li jē ma na giin kileleē piitiilee kaa w'a yu wēe ya piimu cē we.» P'a yee jo bani Pōli bi Yesu wo Jozaama pu yere pyi, na xujene li be kaa yu. ¹⁹ A p'i gari ni Pōli ni kulo li pinnere kpeenge ka na, kee mege jē na Ayeropazi. Ba p'a nō wà we, na Pōli yege na: «Kalaafomō wemu ni m'a pa ge, ta wēe na já wu logo? ²⁰ Yemu beeri wēe ya nuri mu jō na ge, yee beeri jē wēe mu nivoyo. Lee wuu na wēe ya giin m'a yee naha jo wū mu.» [²¹ Ateni sheen ni pu nadadiinmēe bi ma pu tuun beeri torogo kafilafomō jo ni wu logo na.]

²² A Pōli di yiri yere kee kpeenge ki na na jo: «Ateni sheen, ne yee kaseri na yee ta yee na jē Kile shavee see wuu. ²³ Na ne yaha ne na jaari yee kulo li ni, ne yee Kile tashaya saraya yi tawoloyo nijehye ja. Ne nigin ja yee peeje yarŋmuyo yi ni l'a ka kee na na: «Yaaga kemu k'a bele ki tuugo di ya ce-ε ge, kee saraya yi tawologo.» Lee na yaaga kemu yee ya bele, yee di ya ki ce-ε ge, kee kaa ne yu yee mu.

²⁴ «Wee jē Kile, wemu w'a koŋo ni ki funŋo yarŋmuyo beeri yaa ge. Wee wu jē fugba ni jije yaavōo wu be. Wee ya den sipya keŋe puyaaga funŋo ni we. ²⁵ Wee Kile wu mago jē sipya keŋe labye na na wee Kile w'a deri we. Bani wee w'a jiiŋere ti kaan sipyii mu; kafeege kemu sipyii ya ŋmōni ge, na kee be kaan, ni yarŋmuyo yi saya beeri. ²⁶ Sipya nigin ni w'a shi wu beeri yeege, na wee yaha jije ki kabaya yi beeri na. Na

tehene yaha pu teegee ni pu tatiinye na. ²⁷ W'a kii keree kii beeri pye, kōnhō sipyii di wee Kile kabaŋa sha p'i fulo wee na. Kōnhō pu daalapye wuu di wee Kile ta, bani Kile sanha ya lii wa shishiin na we. ²⁸ Bani «Wee w'a wēe yaa, na jiiŋere kan wēe mu, na sefeere be kan wēe mu wū já w'a jeri.»

Mu yee wo yocееlee pii be ya jo na:

«Kile ni wēe ya foro.»

²⁹ «Kile ni wēe ya foro. Lee na wēe bi foro Kile ni, wēe ya yaa na li cē na sipyii keye y'a peeje yarŋmuyo yemu yaa ni sanni, kelee warifyen, kelee kagereye ni ge, na Kile jē ba yee peeje yarŋmuyo yi jē we. ³⁰ Lee kadugo na a Pōli di jo: «Kile ya taatorogoo keree ki wii nige we, bani ki cebaara t'a bi yee pye yee na ki pyi. Ga nime, Kile funŋo wa sipyii beeri pu kee keree ki yaha p'i daburaje jo xuu wu beeri ni, pu da wee Kile pele. ³¹ Bani Kile ya caŋa ka teje, kee na wu da ba kiiri kōn koŋo ki beeri na ni tiime ni. Kile ye pyaa ya ná wemu naha bulo ge, wee wu da bye kiiri wu kōnvōo. Kile ya naha shesheere temu she sipyii na wee shizhaa na ge, tee jē na na wee jē na yeege xu ni.»

³² Ba p'a xujene li kaa logo we, a p'i ganha na wu la wo. A pii di jo: «Caŋa katii wēe da ba yi saya logo ma mu.» ³³ A Pōli di foro pu niŋe ni na kari. ³⁴ Lee be na, a pii di fara Pōli na, na bye Yesu n'a daa fēe. Pee n'a daa fēe pu ni, kulo li kiirikōn kuruŋo ki sipya wa bye pu ni wee mege jē Denisi, na fara cee wa be na wee mege jē Damarisi, ni sipyii pii be.

18

Pōli ya jé Korente kulo li ni

¹ Lee kadugo na a Pōli di yiri Ateni ni, na gari Korente ni. ² Ba w'a nō wà we, na ná wa ja wà wee mege jē na Akilasi. Yawutu wu bye wii wu d'a se Pōn fiige ki ni. Pee nibavomōo pu bye, wu ni wu shō Pirisili na yiri Itali fiige ki ni, bani saannaa Kulodi bi jo na Yawutuu pu beeri pu foro Orome ni. Lee l'a Akilasi ni wu shō wu pye p'a yiri Itali fiige ki ni na pa. A Pōli di she foro pu na. ³ A wu kariŋeege leŋe ni pu ni, na diin pu yiri bani pu shuun wu beeri bi labyenumōo pyi. Faya piyeye pu bi yari. ⁴ Ga cadeenge beeri Pōli na gari Kile-peeje puga ki ni, na she ganha na yu ni Yawutuu ni Girekii pu ni. W'a bi giin wu pu jeri, p'i sōo Kafōo na.

⁵ Ga ba Silasi ni Timote ya yiri Masedoni ni na pa we, Pöli ya ta latii pye nige ni Kile Jozaama pu yere li ye be we. W'a bi yi yu na wari Yawutuu pu mu na Kile w'a Yesu naha buo na pye Shovoo. ⁶ Ga Yawutuu pu ya ta soo pee jomoo pu na we, a p'i ganha na Pöli fanri, na joguuumoo yu na waa wu na. Lee na a Pöli di wu fadeje jahara na lee na ba bye seeri kaa na p'a she Kile jomoo ni. Lee kadugo na a Pöli di jo: «Yee Yawutuu bye yee di ya juwuuro ta jiga na we, yee p'a lee pye ne be we. Nime shi watii mu n'a da zhe Kile kafila wu jo.» ⁷ Ba Pöli ya pee jomoo pu jo we, a wu yiri pee sipyii pu taan na kari na wa puga, wee mege je Tite Zhutusi. Kile jii fyaara sipya wu bye wii. Wu kaaja ki bi sogi Kile-peeje puga ki na. ⁸ A Kile-peeje puga ki juufooo ni wu puga sheen di ba da Kafoo na, wee mege ki bye Kiripusi. Korente sheen piimu be p'a Pöli jomoo pu logo ge, a pee nijeheme be di da Kafoo Yesu na. A p'i pee batize.

⁹ Caaja ka piige ni Kafoo ya pa yi jo Pöli mu kash ee la ni na: «Ma ganha da vya sipya wa shishiin be na we! Ta yu, ma ganha da joo maye na we! ¹⁰ Bani ne wa ni ma ni. Sipya wa shishiin da ga ja ma co wu kakuunoo pye ma na we, bani ne sipyii ya jeh e le kulo le ni.» ¹¹ Lee na, a Pöli di gori yaha Korente ni, na sipyii kalaa Kile Kafila ni fo yee nigin ni yeye gbaara.

¹² Tuun wemu ni Galiyon bi bye gbafeneeri Akayi fiige ki ni ge, a Yawutuu p'i puy pinne na yiri Pöli feni, na wu co kari kirikonon kurunjo ki mu. ¹³ Na jo: «We na we ya sipyii pu juuwo kyee gi na p'a Kile pele pelegana lemu na ge, lee ya saha ni wee wo saliya wu ni we.» ¹⁴ Ga Galiyon ya ta Pöli yaha w'a tajogo ta we, a wuyee pyaa di jomoo pu lo na Yawutuu pu pye: «Nago kakuunoo la we na we ya pye kelee kapyebaana, ne bi da zoo na yi jomoo logo. ¹⁵ Ga ma na jo li wa lee la we, fo yee ni sipyiire tisara ni yi wo saliya wu wo nakaara keree ye, yiye pyaa ki yee jahana shoonri. Ne kunni toooo wa wee kiiri wu gon ni bada we.» ¹⁶ Ba w'a yee jo we, na pu kori yeege kiiri wu takongo ki ni. ¹⁷ Ba l'a pye mu we, a pee Yawutuu p'i wo Kile-peeje puga juufooo wu na. Wu mege ki bye na Sositene. A p'i wu deele kpon. A Galiyon di wuyee pye kanna wu ya pu jaa be we.

Pöli ya kuri she Ancosi ni

¹⁸ Pöli ya mo xuuni Korente ni. Lee kadugo na a wu koo sha n'a daa fee pu mu. A wu ni Pirisili ni Akilasi di je korogo ka ni na gaaji shiizhan Siiri fiige ki ni. Pöli bi jomoo lo Kile mu, lee l'a wu pye, ba w'a no Sankere ni we, na wu juuwo kuu wa, na na toro. ¹⁹ Ba p'a no Efese kulo li ni we, a p'i digi wa, na je kanha ki ni. A Pirisili ni Akilasi di gori wa. A Pöli di she je Kile-peeje puga ki ni, na jo ni Yawutuu pu ni. ²⁰ A pee di li sha wu mu na wu jeri pye pu mu; ga Pöli ya soo we. ²¹ A wu koo sha pu mu, na pu pye na Kile bu soo na wee na ba guri ba sanha pu mu. Lee kadugo na a wu she je korogo ki ni na gaaji. ²² Ba korogo k'a she no Sezare kulo li ni we, a wu foro, na gari Zheruzalemu ni, na she n'a daa fee pu shaari. A wu yiri wa, na gari Ancosi ni. ²³ A wu jeri pye Ancosi ni. Lee kadugo na a wu gari Galasi ni Firizi fiye yi ni. A wu yee fiye yi wo kulogoo ki beeri jaari na n'a daa fee pu kalaa, konho pu niye di juri n'a daa wu ni.

Apolosi ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

²⁴ Yawutu wa bi pa Efese ni, wee mege je na Apolosi. Alekizandiri shen wu bye wii. Wee na wu bi jomoo ce l'a toro. W'a bi Kile Kafila wu be ce xuuni. ²⁵ Sipya wa w'a bi Kafoo Yesu kaa jo wu mu. Ga wu wo nijeye yi tehene li bi bye Yohana Batizelipye wo kalaa wu ye. Ga lee be na w'a bi la le na Yesu kaa yu na juogi sipyiire ti beeri mu ni wu zo wu beeri ni. ²⁶ Caaja ka w'a pa yiri, na yu ni lowaa ni sipyiire ti beeri jii na Kile-peeje puga ki ni. Ba Pirisili ni Akilasi ya wu kalaa wu logo we, a pee di wu yiri kari pu puga, na she Yesu koo li jaha jo na ju wu mu.

²⁷ Lee kadugo na, caaja ka Apolosi funjo bi bye wu she Akayi fiige ki ni. A n'a daa fee p'i wu luu waha, na seme tun Akayi n'a daa fee pu mu, na wu bu no wa, na p'i wu co ju. Ba w'a no wa we, piimu pu je Yesu n'a daa fee Kile wo niime wu gbooro ni ge, a wu kalaa wu la fara pee wo n'a daa wu na, na jahagbaasheere kan pu mu xuuni. ²⁸ Bani wu kafila wu bi tajogo fo Yawutuu pu na sipyii pu beeri jii na. A wu li she na foro Kile Kafila wu ni na Yesu wu je Kirisa we.

19

Pöli ya Kile Kafila jo Efese kulo li ni

¹ Na Apolosi yaha Korente ni, a Pöli di Azi boboyo fiige ki kon jeri, na no Efese ni, na

n'a daa fɛɛ pii ta wà. ² A Pòli di pee n'a daa fɛɛ pu yege na: «Tuun wemu ni yee ya dà Yesu na ge, yee ya Fɛfɛɛɛ Munaa li ta wee tuun wu ni ya?» A p'i Pòli nò shò na: «Wèe ya cɛ na yaaga ka bɛ mɛgɛ ki jɛ Fɛfɛɛɛ Munaa wɛ.» ³ A Pòli di pu yege sanha na: «Batizeli wekɛ yee d'a pye wɛ.» A p'i wu nò shò na: «Yohana Batizelipye wo wɛ.» ⁴ A Pòli di pu pye: «Batizeli wemu Yohana bi byi ge, wee bi li shɛɛ na sipyii ya daburaje jo pu jurumu wu na. A wu Izirayeli sipyii pu pye na wemu w'a ma wee kadugo ge, na pu dà wee na. Wee mɛgɛ jɛ Yesu.» ⁵ Ba pee sipyii p'a pee jomɔ pu logo wɛ, na ganha na puyɛ kaan nime pu na batizeni|batizeli Kafɔɔ Yesu mɛgɛ na. ⁶ Lee kadugo na a Pòli di wu keɛ taha pu na, na Kile jɛɛri pu mu. A pu bɛɛri di Fɛfɛɛɛ Munaa ta na ganha na shi watii jomɔ yu, na ganha na kapaɲaa yu. ⁷ Pii sipyii pii bi namaa kɛ ni shuun shi xɔ.

⁸ Na Pòli yaha wà Efese ni, wu bi se Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni, na Kile saanra ti Jozaama pu yu sipyii ti bɛɛri mu na fiɲɲɛ, na li shaa wu jomɔ pu logovɛɛ pu bɛɛri mu na pu jé tee saanra ti ni. W'a bi lee pyi fo na shɛ nɔ yeye taanri na. ⁹ Sipyii pii funɲɔ bye pu dà Yesu na wɛ, pee bi Pòli kafila wu she, na joguuumɔ taga Yesu koo li mɛgɛ kyɛɛgi. Lee wuu na Pòli ya n'a daa fɛɛ pu yiri laha pee tàan, na gari ni pu ni Tiranusi wo kalaa tapyege ki ni. A wu ganha na pu yeri ni Kile Kafila ni wee xuu wu ni caɲa bɛɛri. ¹⁰ A Pòli di li pye mu fo yee shuun. Sipyii piimu bye Azi fiige ki ni ge, Yawutuu fara Girekii na, pee bɛɛri ya Kile Kafila wu logo.

Seva jalaa gbarashuun w'a giin da jinaa kòri

¹¹ Pòli ya kakanhaɲaa nijɛɛɛɛɛ pye Kile baraga ni sipyii sanha kiimu tuugo jia jia wɛ, ¹² Ali fàya kelee fajunɲɔ kiimu bɛɛri bi gbɔɔn Pòli cére ti na ge, pu bi kee luu na deri yama fɛɛ na p'i juunɲɔ. Jinaa jɛ piimu ni ge, na ki teri pee bɛ na jinaa p'i foro pu ni.

¹³ Yawutuu pii bi jaari na giin da jinaa kòri da yeege sipyii ni. Caɲa ka p'a pa yiri na p'i shɛ jinaa kòri yeege wa ni Yesu mɛgɛ na. Jomɔ pemu ni pee bi giin da jinaa pu kòri ge, pee pu wa mɛ: «Pòli ya Yesu wemu wo Jozaama yere pyi ge, yi foro we ni wee Yesu wu wo mɛgɛ na!» ¹⁴ Yawutuu wo saraya jaha shòonrivɔɔ wemu mɛgɛ ki jɛ na Seva ge, wee wo jalaa gbarashuun w'a we labye

we pye. ¹⁵ Ba p'a yee jo ni jinaa sipya wu ni wɛ, a jina wu pu nò shò na: «Nɛ Yesu cɛ, na Pòli bɛ cɛ, ga yee di jɛ jɔgɔ ye wɛ?» ¹⁶ A wee ná jinaa wo wu do pu na, a wu fanha di jɛɛɛ pu na, a wu pu kpɔn na bana bana, na pu fàya bɛ wolo pu na. A pu ceepilegee wuu di baa foro puga ki ni.

¹⁷ A lee kaa l'i Efese shɛɛn pu bɛɛri círi, Yawutuu fara Girekii na, a pu bɛɛri di fya. Lee wuu na a sipyiiire t'i ganha na Kafɔɔ Yesu mɛgɛ ki pɛɛ. ¹⁸ Lee na piimu pu bi dà Yesu na ge, a pee nijɛɛɛɛɛ di ba daburaje jo pu kakuuyo yi na, na yi paari sipyiiire ti bɛɛri jii na. ¹⁹ Piimu pu bi siganma pyi ge, a pee nijɛɛɛɛɛ di ba ni pu siganma semɛɛ ni, na ba pu sorogo sipyiiire ti bɛɛri jii na. A p'i pee semɛɛ pu wari jɔyɔ wá wá yiyɛ na, a y'i bɛ ni warifyɛn tuunɲɔ kabɔforɲɔ kɛ (10.000) shi ni. ²⁰ Lee funɲɔ ni a Kafɔɔ wo kafila wu ganha na se taa na se jaha na, fo na sipyiiɛɛɛɛ pye p'a fara n'a daa fɛɛ pu na.

Tunmɔ pemu p'a tin Efese kulo li ni ge

²¹ Lee bɛɛri kadugo na a Pòli di li shɛ na wee na doro Masedɔni fiige ke ni Akayi fiige ki ni w'a se Zheruzalemu ni. A wu li shɛ na wee bu nɔ wee xuu wu ni, na wee na zɛɛ Orome bɛ ni. ²² A wu wu tegeveɛ shuun yaha kari wuyɛ jaha na Masedɔni ni. Pee jɛ Timote ni Erasiti. A wuyɛ pyaa di gori Azi fiige ki ni, na jeri pye wà.

²³ Wee tuun wu ni a tunmɔ di din Yesu koo li wuu na. ²⁴ Tudunna wa bye wà wee mɛgɛ jɛ Demecusi. Efese shɛɛn yapɛɛɛ lemu li jɛ yapɛɛɛɛ p'i li mɛgɛ yiri na Aritemisi ge, w'a bi lee wo puga ki tuugo nifɛɛɛɛɛɛɛ yari ni warifyɛn ni na bɛɛɛ sipyii mu wari nijɛɛɛɛɛ. ²⁵ Caɲa ka, a wee ná wu ba wu kapyɛbyii ni wu tudunɲii pii yiri na pu pye: «Y'a li cɛ na we labye we ni wèe jɔlige ya fóro. ²⁶ Ga nime le Pòli ya byi ge, yeeɛ pyaa ya lee logo, na li ja bɛ. Le kaa le wa Efese kulo li ye juunɲɔ kaa wɛ dɛ! Ga l'a giin di bye nime Azi fiige ki bɛɛri juunɲɔ wuu. Wee Pòli wu w'a yu na sipyii ya pɛɛɛɛɛ yajmuyɔ yemu yari ni pu keye ni ge, na yee jɛ see yajmuyɔ wɛ. Pee jomɔ p'a sipyii nijɛɛɛɛɛ juunɲɔ kyɛɛgi xɔ. ²⁷ Lemu l'a wu funyɔ shaa ge, le ganha bu da wù lada koro tɔ wɛ. Ga lee ye bɛ wɛ. Li bu shɛ jaha na, wèe yapɛɛɛɛɛ wemu mɛgɛ ki jɛ Aritemisi ge, sipyii pu na ba kadugo le

wee ni. Pɛɛɛ ke w'a daa ge, kee na ba gon wu na, na ta Azi fiige ki sheen ni fiye yi saya beeri wo sipyii di wu pele.»

²⁸Ba Demecusi ya pee jomɔ pu jo le sipyii pu niwegee ni we, a pu logoo di yiri. A p'i ganha na sele na yu: «Efese sheen yaperɛzhɔ wemu mege ki jɛ Aritemisi ge, w'a pele, wu jɔhɔ jɛ we!» ²⁹A pee tunmɔ p'i kulo li beeri wuregi. Lee bi Pɔli tahama-nɔhɔmɔɔ pii ta wà, pee meye jɛ, Gayusi ni Arisitaaki. Pee bye Masedɔni sheen, a sipyiiire ti gburogi kari na she pee co, na pu fuulo na kari pinnerɛ kpɛenge ki na. ³⁰A Pɔli ye pyaa di ganha na giin wu she sipyiiire ti feni, ga n'a daa fɛɛ pu ya ta sɔɔ we. ³¹Azi fiige ki sipyigbɔɔ pii bɛ bye wà, pee bye Pɔli najiineɛ. A pee bɛ di tuduro tun Pɔli mu, na wu ganha da zhe sipyii pu tapinnege ki ni we. ³²Tunmɔ p'a pa bele sipyii pu tapinnege ki ni, wa nijoyɔ ni wa woyɔ jɛ nigin we. Sipyiiire tiye pyaa bɛ bi tiye kapinnene jɔnɔ cɛ we. ³³Yawutu ná wa bye wà wee mege jɛ na Alekisandire. A sipya wa di kii keree kii jaha jo wu mu. A Yawutuu pusamaa di wee ɲmunuɲɔ na wu she jahagbaa li na wu jo. A wee di wu keje yirige na jomɔ wa wee mu. W'a bi giin wu li she sipyiiire ti na na Yawutuu pu ya ta kakuunɔ la shishiin pye we. ³⁴Ga ba sipyiiire t'a li cɛ na Yawutu wu jɛ we, a pu beeri di ganha na zele fo lɛɛɛɛ sheun shishiin na yu: «Efese sheen wo yaperɛzhɔ Aritemisi w'a pele, wu jɔhɔ jɛ we!»

³⁵Li ya ta jɔ we, fo kulo li fɛkama wuyɛ pyaa ya la le na tunmɔ pu yereje. A wu pu pye: «Efese sheen, koɲɔ ke beeri ya li cɛ na yaperɛzhɔ Aritemisi we w'a yiri fugba we ni na pa do ge, na Efese kulo li l'a wee ni wu gbaa ki kasege pyi. ³⁶Wa shishiin da já yee kaala we. Lee na yi loxulo ta, yi ganha ba keree pyi yiye jɔnɔ feni mu we. ³⁷Bani yee ya baha pii namaa shuun we na na co na pa naha, na ta pee di ya yaaga yu yaperɛgbaha ki ni we, p'i wa joguunɔ bɛ jo na wà wèe yaperɛzhɔ nigbɔhɔɲɔ ki na we. ³⁸Ga wa bu la pye Demecusi ni wu kapyeyɛɲii pu na lemu ya bɛ we, kiiri cagɔngɔ wa, fanhafɛɛ pu bɛ di wa. Pu she ni lee kaa li ni pee mu. ³⁹Kelee kaa latii bi jɛ, yi na já ba wù cabinnege caɲa ke. ⁴⁰Ni lee kunnɔ bɛ we, tunmɔ pemu wèe ya yirige nijaa ge, pu na já wèe jaagi pee wuu na na wèe p'a giin wù

sipyiire ti jɔnɔ kyɛɛgi. Bani pu bu wù yege, wù wa da já sipyiiire ti kapinnene jɔnɔ jo sipya wa shishiin mu we.» ⁴¹Ba w'a yee jo xɔ we, na sipyiiire ti beeri pye na t'a gaanji piyɛye.

20

Pɔli ya jaaari Masedɔni ni Girekii fiye yi ni

¹Ayiwa, ba tunmɔ pu kafugo ya pa wo we, a Pɔli di n'a daa fɛɛ pu yiri pinne; na jo ni pu ni, na pu yeri, na pu logoo waha, na na koo sha pu mu, na gaanji Masedɔni fiige ki ni. ²Pɔli nidorowo kee fiige ki ni, a wu kafila wa taga lowagaa kan wee xuu wu n'a daa fɛɛ pu mu, na na toro na gaanji Girekii fiige ki ni. ³A wu yeye taanri pye wà, na ba gbegele caɲa ka na wu kɔɔgbɔhɔ ka lo w'a se Siiri fiige ki ni. Ga, a wu ba logo na Yawutuu pii p'a woni pye wu mege na. A wu kɔɔgbɔhɔ ki wo zhe wu fiin, na guri pa doro Masedɔni ni na kari wà tɔɔyɔ na. ⁴Sipyii piimu pu bi pinne ni Pɔli ni wu jaagoo li na ge, pee pu wa me: Bere sheen Pirusi ja Sopateri, ni Tesaloniki sheen shuun: Arisitaaki ni Sekundusi, ni Deribe sheen Gayusi, na fara Timote na, ni Azi fiige sheen shuun: Tishiki ni Torofime. ⁵A pee di doro wèe jaha na, na she wèe sige Torowasi kulo li ni. ⁶Ba Shizhenhere Baa Buuri Kalene[Kalene l'a toro we, a wèe di jé kɔɔgbɔhɔ ka ni Filipe kulo li ni, na cabyaa kaguro pye na na nɔ Torowasi ni, na she pu ta wà. Ba wèe ya nɔ wà we, na cewuu nigin pye wà.

Pɔli ya Utikusi nixhugo jɛ Torowasi kulo li ni

⁷Pori jimuguro nibiige ki ni, a wèe beeri di she binne, kɔnhɔ wù Kafɔɔ wo yalige ki li shiizhan. A Pɔli di n'a daa fɛɛ pu yeri. Wu funɲɔ bi bye wu ba lo w'a gaanji kee caɲa ki jimuguro. A wu sii mɔ jomɔ pu na n'a daa fɛɛ pu mu fo na she jɔnɔ ki jɔ. ⁸Wèe beeri pu bye wà na pinne zangaso wa ni. A p'i sokinnaa nijehemɛɛ le le na yaha puga ki ni. ⁹Lɛvɔɔ wa bye ni wèe ni, wu mege jɛ na Utikusi; Wee nidɛnge di bye puga ki fenɛtiri wu jɔ na. A wee di bye wà na ba ɲmunɔ, fo na funɲɔ wo wuyɛ na. Na Pɔli yaha wu na yu, a ɲmunumɔ p'i ba wu figi. A wu yiri wà fo zangaso wu puga taanri wogo ki jɔnɔ ni, na ba do jɔnɔ na. Ba p'a pa di ba wu lo we, na ba wu ta w'a xu. ¹⁰A Pɔli di digi,

na she leele wu juḡo ni, na wu co wu keye ni, na wèe pye: «Yi ganha da yi fungonyo yi kyeeḡi we! Wu wa jii na.»¹¹ Lee kadugo na a Pòli di dugi zangaso wu ni sanha, a wu ni n'a daa fèe p'i she puyè pinne wà sanha. A p'i binne li shiizhan Kafò meḡe na. Lee kadugo na a Pòli di jo na mò ni pu ni sanha, fo na she jiga ki pye k'a mugi, na na kari.¹² A Utikusi puga sheen di gari ni wu jii wo wu ni puga. A lee kaa l'i sii n'a daa fèe pu beeri logoo niḡe.

Kòḡbòhò k'a yere ni Pòli ye ni kulogoo niḡehḡeḡe ni

¹³ Lee kadugo na a wèe di jé kòḡbòhò ka ni na dorò Pòli jaha na na gaanji Asòsi kulo li ni. Bani wu bi jo na tòḡḡo na wee da da gaanji Asòsi ni, na wèe di she wu lo wà. ¹⁴ Ba wèe ya she wùye juḡo círi Asòsi ni lee cirigana li na ni Pòli ni wè, a wu be di jé kòḡbòhò ki ni. A wèe di gari kulo la ni lee meḡe jè na Mitilèni. ¹⁵ Caḡa kemu wèe ya foro wee xuu wu ni ge, kee caḡa ki jimuguro a wèe di nò Kiyòsi kulo li shizhaa na. Ki jimuguro shuun wuuro, a wèe di nò Samòsi kulo li ni. Ki jimuguro taanri wuuro, a wèe di nò Mileti kulo li ni. ¹⁶ Pòli funḡo bye wu yere Efese kulo li ni wè, kònho wu ganha da mò dorò Azi fiige ki ni wè. Wu bi sige kanha wu nò Zheruzalemu ni, kònho wu bu já nò wà, wu she Pantekòti wu caḡa ki juḡo círi wà.

Pòli ya Efese kulo li n'a daa fèe nòhòlee pu yeri

¹⁷ Lee wuu na Pòli ya tiin Mileti kulo li ni, na pii tun na pu she Efese kulo li n'a daa fèe nòhòlee pu yiri pa. ¹⁸ Ba p'a pa nò wè, a wu pu pye: «Na cebooloo, fo caḡa kemu tēhēne na nē na tōḡḡo shan Azi fiige ki ni ge, fo na pa nò nijaa na, yee wa nē jaarigana ni nē kapyegēe ki beeri cē. ¹⁹ Nē naye tirige tuun beeri ni na kapyēḡe pyi Kafò mu, na jaa soro, na jēsinnē wo. Yawutuu be ya woni pye nē kaa na tōḡḡii niḡehḡeḡe ni, na sii kanhama nigbò nò nē na xuuni. ²⁰ Lee be na, yee kuduun jē kaa lemu ni ge, nē lee la shishiin ḡmòho yee na wè. Nē yee kalaa Kile Kafila wu ni sipyii beeri jii na, na yi kalaa yiye pyaa piyeyē be ni. ²¹ Na yi jo na waha sipyii pu beeri mu, Yawutuu fara Girekii na, jo pu daburaje jo pu jurumu wu na, p'i sò Kile na, p'i dà wu Kafò Yesu na.

²² «Ayiwa nime, Zheruzalemu ni di wa gaanji. Kile Munaa l'a na jaha co na se wà. Le l'a da zhe na ta wà ge, di wa lee cē we. ²³ Ga kulo beeri ni kunni n'a toro ge, Fefēere Munaa na li she na na, na kasolene ni kanhama pu wa na jaha na wà. ²⁴ Lee be na nē na munaa li wii yaaga wè. Le l'a dan nē ni ge, lee li wa mē. Tuduro te t'a kan nē mu ge, na tee shoōnri fo ti tēhēne. Kafò Yesu ya labye wemu beeri kaa le nē keḡe ni ge, nē funḡo wa di wee beeri pye di wu xò. Wee labye wu wu wa mē, na Kile wo niime we wo Jozaama pu jo sipyii pu mu.

²⁵ «Ayiwa, nē toro yee piimu niḡe ni, na Kile saanra ti wo kafila wu jo ge, nē li cē jo nē ni yee wa da wùye ja nige wè. ²⁶ Lee l'a li pye n'a yi fiinḡe jo yi mu, sipya wa shishiin wo shishan foo wa nē na nige wè. ²⁷ Bani nē Kile jidaan beeri she yee na, nē yafiin ḡmòho yi na wè. ²⁸ Ayiwa, yi kaseḡege yaha yiye na de! Fefēere Munaa l'a yi teḡe dubyagbaha kemu juḡo ni ge, yi kee co xuuni ba dubyanaha-jemēe jē wè. Kile ya n'a daa fèe piimu shò wu Ja wu wo shishan pu baraga ni ge, yi kaseḡege yaha pee na, y'i pu comò cē. ²⁹ Neyē pyaa ya li cē jo nē nigarixhòḡo na yacoyo na ba jé yee niḡe ni, na do dubyaa pu na. ³⁰ Ali yeeyē pyaa kii be ni naha, pii na ba foro yee ni, na kafineye taga n'a daa fèe pii juḡo kyeeḡi, na pye puyē pyaa wo kalaapiire. ³¹ Lee wuu na, yi kaseḡege yaha yiye na. Yi yi funḡo tirige li na na yee taanri nē pye naha yee niḡe ni na yee beeri nigin nigin wu kalaa caḡa fara piige na, fo na jēsinnē wo yee kaa na.

³² «Ayiwa, nime n'a da yi kaa le Kile ni wu niime jomò pu keḡe ni. Kile ya sipyii piimu pye fēfēe ge, yee be pu wa pee ni. Wu na ba fanha kan yi mu n'a daa wu ni, loolodaa lemu be w'a kemē yaha ge, na lee be kan yi mu. ³³ Nē ta jii yeeye wa shishiin wo wari, kelee wu sanni, kelee wu faya feni wè. ³⁴ Yee ya li cē na jo neye pyaa keye yi wo labye w'a nē kereē beeri yāa, na na jaarjii pu beeri wogoo yāa* . ³⁵ Nē li she yee na shegana beeri na jo mu wèe ya yaa na kapyēḡe pyi na la baa fèe pu tēri, na wù funḡo tirige ni Kafò Yesu ye pyaa wo jomò pu ni na: «Duba ya daa gan funḡo ni na toro da na.»»

³⁶ Ayiwa, ba Pòli ya xò pee jomò pu na wè, na nuguro sin, a wu ni n'a daa fèe pu beeri

* 20:34 Kapyegēe 3:18 wu kalaa.

di binne Kile j̄eeri. ³⁷ A n'a daa f̄ee pu b̄eeri di sii m̄eh̄ee su xuuni P̄oli gari wuu na. A p'i wu shaari ni taan̄j̄eeḡe fo ni. ³⁸ Lee kadugo na a p'i P̄oli torogo na pa k̄or̄oḡo ki j̄o na. P̄oli ya jom̄o pemu jo na nij̄aa tehene na na pu da j̄ii taha wee na nige-e ge, pee jom̄o pe bi pu jahaya tanha xuuni.

21

P̄oli ya kari Zheruzalemu ni

¹ Ayiwa, wee tuun wu ni a w̄ee di f̄o wu kan w̄uȳe mu ni n'a daa f̄ee pu ni, na j̄e k̄ooḡb̄oh̄o ki ni na kari K̄osi ni. Kee caɲa ki jimuguro, a w̄ee di n̄o Orode ni, na ȳiri w̄a, na gari Patara ni. ² Ba w̄ee ya n̄o w̄a w̄e, na k̄ooḡb̄oh̄o ka ta ki na se Fenisi fiige ki ni. A w̄ee di j̄e kee ni na kari. ³ Ba w̄ee ya she n̄o Siper̄e fiige ki shizhaa na w̄e, ma j̄eh̄e yere k̄ooḡb̄oh̄o ki ni ma na da kee j̄aa. A w̄ee di kee yaha m̄e kam̄ene ce wu ni, na doro kari Siiri fiige ki ni. A k̄ooḡb̄oh̄o ki she yere Tiiri kulo li ni, bani lee kulo li ni tuguro ti bi yaa na tirige. ⁴ A w̄ee di foro k̄ooḡb̄oh̄o ki ni, na j̄e kanha ki ni, na she n'a daa f̄ee pii ta w̄a Tiiri ni. A w̄ee di cewuu nigin pinne pye ni pee ni w̄a. P̄oli bi da zhe kanhama pemu ja Zheruzalemu ni ge, Fef̄eere Munaa bi pee kaa jo pee n'a daa f̄ee pu mu. A pee di P̄oli pye: «Ma ganha bu she Zheruzalemu ni w̄e.» ⁵ Ga ba w̄ee cagaraga k'a pa n̄o w̄e, n'a daa f̄ee pu fara pu c̄ee na, na fara pu n̄oh̄opiire na, a pu b̄eeri di foro di zhe w̄ee torogo. A p'i foro ni w̄ee ni kanha ki ni na kari fo k̄or̄oḡo ki j̄o ki na. A w̄ee b̄eeri di she binne nuguro sin w̄a loh̄o ki j̄o ki na, na Kile j̄eeri. ⁶ Lee kadugo na a w̄ee di f̄o wu kan w̄uȳe mu, na j̄e k̄ooḡb̄oh̄o ki ni, a pee kunni di guri na gaar̄j̄i pu kabanya ni.

⁷ Ayiwa, ba k̄ooḡb̄oh̄o k'a ȳiri ni w̄ee ni Tiiri kulo li ni w̄e, a w̄ee di she digi kulo la ni lee mege j̄e na Potolomasi; W̄a w̄ee ya k̄or̄oḡo ki wo j̄ara li j̄o yaha. A w̄ee di foro k̄ooḡb̄oh̄o ki ni, na j̄e kanha ki ni, na she n'a daa f̄ee pu shaari, na lee caɲa j̄ii le pinne pye ni pu ni shiizhan. ⁸ Kee caɲa ki jimuguro, a w̄ee di jaari kari Sezare kulo li ni, na she digi Filipe j̄uɲo ni. N'a daa f̄ee pu bi sip̄yii gbarashuun wemu naha bulo na pee pu tudunm̄o pu tege labye wu na ge, wee Filipe we b̄e w'a bye pee gbarashuun we ni. Kaf̄o Yesu wo Jozaama pu jow̄o wa wu bye wii. ⁹ Doj̄inj̄e pushaa

nacebaalaa shish̄eere wu bye Filipe mu. Kile bi jom̄o yu pee b̄eeri mu pu na doro go sip̄yii mu. ¹⁰ A w̄ee di diin Filipe kaban na cabyaa nij̄eh̄eɲ̄e pye w̄a. Na w̄ee yaha Filipe kaban, a Kile tudunm̄o wa di ba ba caɲa ka na ȳiri Zhude fiige ki ni. Wee mege ki bye na Agabusi. ¹¹ A wee n̄a wu n̄o w̄ee na, na P̄oli wo kirim̄e lo, na lee taga wuȳe pyaa keye ni wu t̄oɲo p̄o, na jo: «Fef̄eere Munaa l'a jo na Yawutuu pu da ba she le kirim̄e le kaf̄o co Zheruzalemu ni, na wu p̄o le p̄ogana le na, na wu le shi watii ker̄e ni wemu j̄e Yawutuu w̄e.»

¹² Ba w̄ee ya pee jom̄o pu logo w̄e, a w̄ee ni wee xuu wu sheen di binne P̄oli j̄eeri jo wu ganha bu she Zheruzalemu ni w̄e. ¹³ A P̄oli di jo: «Naha wo m̄eh̄ee yee di suu m̄e w̄e? Y'a giin y'i na naha tanha ge? Ne gbegele x̄o xu ka na Zheruzalemu ni Yesu Kirisa mege wuu na pu da jo p̄or̄o.» ¹⁴ W̄ee ya pa li ja nago P̄oli ya go wu wu hakila laha Zheruzalemu shee li na-e ge, a w̄ee di cari, na jo: «Le li wa Kile j̄idaan ge, lee li pye.»

¹⁵ A cabyaa dama dama di doro, a w̄ee di gbegele na gari Zheruzalemu ni. ¹⁶ A Sezare kulo li wo n'a daa f̄ee pii di binne kari ni w̄ee ni. Ba w̄ee ya n̄o Zheruzalemu ni w̄e, w̄ee bi yaa w̄ee pu tigi n̄a wemu j̄uɲo ni ge, a pee n'a daa f̄ee p'i gari ni w̄ee ni wee kaban. Wee n̄a wu mege ki bye na Minason, Siper̄e shen wu bye wii. Wee bi d̄a na x̄o Yesu na l'a m̄o.

Yakuba ya P̄oli yeri

¹⁷ Ba w̄ee ya n̄o Zheruzalemu ni w̄e, a w̄ee cebooloo n'a daa f̄ee p'i w̄ee j̄uɲo c̄iri ni fundanga ni. ¹⁸ Kee caɲa ki jimuguro a P̄oli di gari ni w̄ee ni Yakuba kaban. N'a daa f̄ee n̄oh̄olee pu b̄eeri b̄e pu bi pinne w̄a. ¹⁹ Ba f̄o w'a pye x̄o w̄e, a P̄oli di jom̄o pu lo. Shi wemu j̄e Yawutuu-i ge, Kile ya kaa lemu pye wee shi wu b̄e te ni P̄oli wo Kile jom̄o yere li fun̄jo ni ge, a wu j̄o le kee ni, na kee b̄eeri paari pu mu nigin nigin na.

²⁰ Ba p'a yee logo w̄e, a pu b̄eeri di Kile so, na baraga taha wu na. Lee kadugo na a p'i P̄oli pye: «W̄u ceborona, m'a j̄aa w̄e, Yawutuu xhuu nij̄eh̄em̄e p'a d̄a Yesu na naha, ga, ali nij̄aa we b̄e ni, pu b̄eeri ya taha yaha Kile tudunm̄o Musa wo saliya wu f̄eni. ²¹ Sip̄yii pii d'a pa yi jo pu mu na Yawutuu piimu pu wa shi wusama te ni ge, na mu wu wa yi yu pee Yawutuu pu mu na pu Kile tudunm̄o Musa wo saliya wu keree ki yaha;

na pu ganha ba pu nōhōpiire kōon nige we, p'i ganha ba kalegee kii shishiin be pyi we. ²²Ayiwa, wēe na lee kaa le co cogana leke na we? Li pye pyegana beeri na pu na ba li ce na mu ya pa. ²³Lee funḡo ni, le w'à da jo ma mu nime ge, m'a yaa ma lee pye. Ayiwa, namaa shishēere ḡe naha wēe mu, pee bi ḡomehēe lo Kile mu. ²⁴Ma da jé ni pu ni Kile-peēḡe pugbōho ki ni, m'a maye pye fēfēe, m'a pu be pye fēfēe na be ni saliya wu ni. M'a pu beeri wo juguupereme wolo, kōnhō p'i pu beeri juyō kuu. Lee bu bye Yawutuu pu na ba li ce na sipyii p'a keree kiimu beeri jo mu shizhaa na ge, na lee la shishiin wa can we. Pu na ba li ja be sanha na muye pyaa ki be k'a jaari na sahanj ni Musa wo saliya wu ni. ²⁵Shi wemu ḡe Yawutuu we, wu be d'a dà Yesu na ge, wēe ya semē tun xō pee be mu, na wù fungōnyō she pu na; wēe ya li she pu na jo xaara beeri p'a gbo yapere na ge, pu ganha ba tee xaa we, pu ganha ba shishan xaa we, pu ganha ba yaxuyo xaa we, p'i ganha ba dōdōro pyi we.»

²⁶Ayiwa, a Pōli di fara pee namaa shishēere wu na, tee jimuguro ti na a wu wuyē pye fēfēe na pee be pye fēfēe. Lee kadugo na a p'i gari Kile-peēḡe pugbōho ki ni shiizhan. Pu fēfēere cabyaa ki ḡo na ba fa caḡa kemu, ni pu beeri nigin nigin wu saraya na ba wolo caḡa kemu ge, a Pōli di yee caya yi she pu na.

P'a Pōli co Kile-peēḡe pugbōho ki ni

²⁷Lee bi Azi fiige ki wo Yawutuu pii ta pee ya Pōli ja Kile-peēḡe pugbōho ki ni. Ba cabyaa gbarashuun wu ḡo ya giin di va we, a p'i ba na sii tunmō pu pele, na sipyii pu sōn, a p'i Pōli co. ²⁸Na ganha na xhuulo na: «Izirayeli shēen, y'a ma yoo, y'a ma! Ná we w'a jaari na sipyii pu kalaa tēye yi beeri ni na wēe wo shi wu ḡe xuuni-i ge, wee wu ḡe we. Wee w'a yu be sanha na wēe wo saliya we ni wēe wo Kile-peēḡe pugbōho ki ḡe xuuni we. Lee beeri kadugo na, Girekii be ni w'a pa na pa jé fo Kile-peēḡe pugbōho kiyē pyaa ni, na wēe wo fēfēere xuu wu nōrōḡo wēe mu.» ²⁹P'a yee jo bani p'a bi Efese shēen Torofime ja ni Pōli ni kanha ki funḡo ni, na ganha na giin na w'a jé ni wee be ni Kile-peēḡe pugbōho ki ni.

³⁰Ba l'a pye mu we, a kanha ki funḡo ki beeri di wuregi. A sipyii p'i ganha na fōro

kabaya yi beeri na, na fe na ma. A p'i Pōli co, na wu fuulo yeege Kile-peēḡe pugbōho ki ni, na gburaya yi tō taapile ni. ³¹Na pu yaha pu na Pōli shaa di gbo, a pii di baa kari na she yi jo sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu mu na Zheruzalemu kulo li beeri l'a wuregi. ³²Ba sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo w'a yee logo we, taapile ni a wu sōrosii pii lo na fara sōrosii ḡunḡofēe pii na, a p'i baa jé kanha ki ni. Ba Yawutuu p'a sōrosii wo ḡunḡofōḡo wu ja ni wu sōrosii pu ni we, a p'i Pōli wo kḡaḡnḡo ti ḡo yereḡe. ³³A sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu ba Pōli co. A wu sōrosii pu pye na pu tōro shōnhōyō shuun le wu na. Ba p'a Pōli pō na xō we, a wu yeḡeḡe pye na: «We ná we di ḡe jōḡo wē? Naha wu d'a pye wē?» ³⁴A sipyii pu beeri di ganha na xhuulo puyē taan, wa shishiin nijoyō ni wa woyō ḡe nigin we. A sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu ba li ta na wee wa da jomō pa shishiin ta logo tunmō pu keḡe ni we, a wu sōrosii pu pye na p'a se ni Pōli ni sōrosii pu wo pugbōho ki ni. ³⁵Ba p'a she nō tajege ki ni we, a sipyii p'i sii tunmō pu pele fo sōrosii p'a na Pōli lo. ³⁶Bani sipyijehemēe pu bi taha wu feni, na xhuulo na yu na: «Yi wu gbo laha wà! Yi wu gbo laha wà!»

Pōli ya jo ni Zheruzalemu shēen ni

³⁷Pōli nijewo pugbōho ki ni, a wu sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu pye: «Ta ne na já jo ni ma ni?» A sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu jo: «A l'i bye kanna mu w'a Girekii jomō pu nuri ge? ³⁸Wee tuun wu ni, Misira shēn ná we w'a n'a she le wuyē ni kurogo ke na, fo w'a kari ni namaa kabōfōḡō shishēere (4.000) ni sipōḡo ki ni gbuuro ti kaa na ge, mu wa were we ge?» ³⁹A Pōli di wu ḡo shō na: «Yawutu ne ḡe, Tarisi kulo li ni ne yiri, Silisi fiige ki ni. Kulo lemu shēn ne ḡe ge, l'a pele. ḡo maye na m'a na yaha di jo ni sipyii pu ni.» ⁴⁰A sōrosii pu wo ḡunḡofōḡo wu kafila wu kan Pōli mu na wu jo ni sipyii pu ni. A Pōli di yere wà kuroḡo li ni, na wu keḡe yirige sipyii pu mu, na w'a giin di jo ni pu ni. Ba sipyii p'a cari puyē na we, a Pōli di ḡo kōn na yu ni pu ni Yawutuu jomō pu ni. A wu pu pye:

22

¹«Na tii ni na cebooloo, yi logo na ḡo na. N'a da ba jo nime na li she yee na jo ne ta kakuunō la shishiin pye we.» ²Ba sipyii p'a

Poli ja wu na yu puye pyaa wo jomɔ pu ni we, a p'i nɔhɔdaan jomɔ pu beeri nɔ yaha, na fehe kpan. A Poli di jo: ³«Yawutu ne je. Ne se Tarisi kulo li ni, Silisi fiige ki ni. Ga Zheruzalemu ni ne le naha. Ne kalaa to wu bye Gamaliyeli. Wee w'a ne keme kalaa na be ni wu sefelee pu wo saliya wu keree ni. Kafugo bye ne be ni fo xuuni Kile-shaa li funjo ni ba yee be wa me nijaa we. ⁴Ne be wu bi Yesu koo li wo sipyii pu kana, fo na pii gbuu pu ni. Ne bi le koo le naarivee conic ee fara namaa na, na pu puu na leni kaso ni. ⁵Saraya naha shoonrivee wo juɔfɔgbo we, ni nɔhɔlee jahagbaa fee wo kurujo ke, pee wa na seere le kaa le na. Ne bi seme ta be pu mu, na gaanji di zhe gan Damasi kulo li wo Yawutuu pu mu, kɔnhɔ di bu she Damasi ni, na she n'a daa fee pii ta wà, di pee be co di pu po, di ba ni pu ni Zheruzalemu ni, kɔnhɔ kanhama di ba nɔ pu na.»

Poli ya dà dagana lemu na Yesu na ge, w'a yee naha jo

⁶«Ayiwa, na ne yaha ne na gaanji koo li ni, na ba she deenje Damasi na kafugo ki na. Taapile ni a kpeengbɔhɔ ka di yiri fugba we ni, na ba ji na ne maha. ⁷A ne wolo to jirje na, na mujuu la logo na: «Soli, Soli, naha na m'a na kana me we?» ⁸A ne yegeje pye jo: «M'i je jɔgo we, Kafɔɔ?» A wu ne pye: «Ne je Nazareti shen Yesu, ne mu wa gana me.» ⁹Ayiwa, sipyii piimu pu bye ni ne ni ge, pee kunni ya kpeengbɔhɔ ki ja, ga we wu bi yu ni ne ni ge pu ya ta weefɔ wo mujuu li logo we. ¹⁰A ne yegeje pye jo: «Kafɔɔ, leke ne d'a yaa na pye we?» A Kafɔɔ di ne pye: «Yiri m'a je Damasi kanha ki ni, Kile funjo wa ma lemu pye ge, lee na zhe jo ma mu.» ¹¹Kpeenge ki bi pelee pelegana lemu na ge, a ne bye ne jaa nige we. Sipyii piimu pu bye ni ne ni ge, a pee di na ne co keje na na je kanha ki ni.

¹²«Lee bi ná wa ta Damasi ni wee mege je na Anajasi. Kile jii faara sipya wu bye wii fo xuuni, na jaari na saharji ni Musa wo saliya wu keree ki beeri ni. Damasi kulo li Yawutuu pu beeri bi wu mesaaja yu, ¹³A wee di ba ne feni, na ba yere ne taan, na jo: «Na ceborona Soli, ma jii ki mugi m'a wii!» Taapile ni, a ne jii k'i mugi, a ne wii na wu niyerege ja. ¹⁴A wu ne pye: «Wee sefelee pu wo Kile wu w'a mu naha bulo, kɔnhɔ m'a wu jidaan ce. Wemu w'a tii ge, m'a wee ja,

m'a wu ju jomɔ be logo. ¹⁵Bani ma na ba bye wu seeri. M'a keree kiimu ja na kiimu logo ge, ma na ba kee wo yere pyi sipyii pusamaa beeri mu. ¹⁶Wee tuun wu ni nime, ma ganha bu diin na kaa latii ma da da sigee we. Yiri m'a batize, ma wo jurumu wu yafa ma mu Yesu mege ki gbɔɔro ni.»

Kile ya Poli tun shi watii mu

¹⁷«A ne guri pa Zheruzalemu ni. Na ne yaha Kile-jege na Kile-peje pugbɔhɔ ki ni, a Kile di kashɛ la she ne na. ¹⁸A ne Kafɔɔ ja, a wu ne pye: «Tɔgaaya lo, m'a foro Zheruzalemu ni, bani jomɔ beeri ma da ba jo naha ne shizhaa na ge, sipya wa shishiin wa da gbara pu na ma mu we.» ¹⁹A ne wu pye: «Kafɔɔ, puye pyaa wa li ce na ne wu bi ma jaari na Kile-peje piye ye yi saharji, na n'a daa fee pu conic na pu sani, na pu leni kaso ni. ²⁰Ali Eceni we wu bi mu jomɔ pu yu ge, pu bi wee gbuu tuun wemu ni ge, neye pyaa ki be bye wà. Ne bi soɔ li na jo pu Eceni gbo. Neye pyaa k'a bi Eceni gbovee pu fadeye yi co pu mu.» ²¹Wee tuun wu ni a Kafɔɔ di ne pye: «Yiri, di ma tun shi watii mu taliige ni.»»

Poli ya li she sɔrosii pu na na Orome shen wee je

²²Sipyii pu beeri bi niwegee shan na Poli kafila wu nuri, fo na she nɔ pe jomɔ pe na. Ga ba w'a pa jo le ye pee jomɔ pu ni we, a sipyii p'i ganha na xhuulo na yu: «Ke sipyituugo ke ya yaa na ki gbo! We ya yaa pu wu yaha jii na bada we!» ²³A p'i ganha na sele, na pu fadeye wolo na yee figi fugba we ni, na gbazhenhe kori na waa fugba wu ni. ²⁴Ba sɔrosii pu wo juɔfɔgbo w'a lee ja mu we, a wu sɔrosii pu pye na pu je ni Poli ni sɔrosii pu wo pugbɔhɔ ki ni. W'a lemu pye sipyii p'i sele me wu na ge, p'i wu kpon ni susɔɔɔ ni fo wu bu she lee jo, ²⁵Ga tuun wemu ni pu bi Poli puu p'i wu kpon ge, sɔrosii juɔfɔɔ we wu bye wu taan ge, a Poli di wee pye: «Na be ni saliya wu ni, l'a saha nago yee pu Orome shen kpon ni susɔɔɔ ni wu kiiri kɔnbaa ge?» ²⁶Ba sɔrosii juɔfɔɔ w'a yee logo we, a wu gari sɔrosii pu wo juɔfɔgbo wu yiri na she wu pye: «Naha m'a giin di bye me we? We ná we, Orome shen wu je wii!» ²⁷A sɔrosii pu wo juɔfɔgbo wuyɛ pyaa di she Poli yege na: «Orome shen ye pyaa mu je ya?» A Poli di wu ju shɔ na: «Uun.» ²⁸A sɔrosii pu wo

juɔɔfɔgɔ wu jo: «Wari niɔeheme ne saraa na na já pye Orome shen.» A Pɔli di wu pye: «Ne d'a sii se Orome shen dol!» ²⁹ Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo we, piimu pu bi da wu kɔn, p'i wu karamu fo wu jo ge, a pee beeri di jaaga laha wu taan. A sɔɔsii pu wo juɔɔfɔgɔ wu be di fya, bani wee wu bi jo na pu Pɔli pɔ na ta Pɔli di jɛ Orome shen cii ye pyaa.

Pɔli ya paari kiirikɔɔn kuruɔ ki nahagbaa na

³⁰ Ayiwa, kaa leke na Yawutuu p'a bi Pɔli jaagi ge, sɔɔsii pu wo juɔɔfɔgɔ wu funɔ bye wu lee tii ce. Lee wuu na w'a tuduro yaha she kee caɔa ki jimuguro, na pu saraya naha shɔɔnrivee juɔɔfɛ[saraya naha shɔɔnrivee juɔɔfɔɔ ni kiirikɔɔn kuruɔ ki sipyii pu beeri yiri pinne. Lee kadugo na a p'i pɔɔɔ ti sanha Pɔli na, na gari ni wu ni, na she wu yereɔe pu niɔe ni.

23

¹ A Pɔli di naha ki le kiirikɔɔn kuruɔ ki sipyii pu ni na jo: «Na cebooloo, ne na torogana li saha ni Kile jidaan ni, fo na pa no niɔaa na, fyaara be ya pye ne zo wu ni li koro ni we.» ² Jomɔ pe Pɔli ya jo ge, a pee di bye pu ya be saraya naha shɔɔnrivee wo juɔɔfɔgɔ Ananasi mu we. Pii pu bye Pɔli taan ge, a wu pee pye na pu Pɔli kɔn wu jo ke na. ³ Wee tuun wu ni a Pɔli di wu pye: «Mu niviɔe ke kanna kasɔɔɔ kadugo ki! Kile be na ba mu kɔn! Yatɛenge mu ya shan na tiin na ne kiiri ma da gon na saha ni saliya wu ni, mu ninumo di noho m'a yu sanha na pu ne kɔn, na ta saliya w'i ya yee jo we.» ⁴ Sipyii pii pu bye Pɔli taan ge, a pee di wu pye: «Go Kile wo saraya naha shɔɔnrivee wo juɔɔfɔgɔ wu mu wa zhehele me ge!» ⁵ A Pɔli di pu pye: «Na cebooloo, ne li ce nago saraya naha shɔɔnrivee wo juɔɔfɔgɔ wu jɛ wii we, sa lee ni we ne bi da ye jo ni wu ni we. Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ma ganha da kafilakuumo jo wá ma nahagbaa fɔɔ na we.»*

⁶ Ayiwa, Pɔli bi li ce na kiirikɔɔn kuruɔ ki taaga ka ki jɛ Sadushɛen, taaga ki saɔa di jɛ Farizhɛen. Lee wuu na w'a mujuu wá pu niɔe ni na pu pye: «Na cebooloo, Farizhen|

Farizhɛen ne jɛ. Ne sefee jɛ Farizhɛen. Ne dà li na jo xujene na ba bye jiga na ge, kee tadaɔa ke wuu na kiiri w'a gon me ne na niɔaa.» ⁷ Ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo ye we, a nakaara di jé Farizhɛen ni Sadushɛen pu te ni. A sipyii p'i daa taaya shuun. ⁸ Bani Sadushɛen, pee wa yu na xujene da ba bye jiga na we, na melekee jɛ we, na munahaa kiitiigee be di jɛ we. Na ta Farizhɛen, pee d'a dà kii keee kii beeri na. ⁹ A tunmɔ p'i ganha na befe fo xuuni. A saliya karamogɔɔ pii di yiri Farizhɛen pu wo kuruɔ ki ni, na kafugo le puye ni na jo: «Wèe kunni ya ta kakuunɔ la shishiin ja we ná we na we. Ma na zhe li ta meleke wa, kelee munaa la l'a yu ni wu ni.» ¹⁰ A nakaara t'i ba sii pefe fo sɔɔsii pu wo juɔɔfɔgɔ wu funɔ ya pen na pu ganha ba Pɔli kile gbo puye te ni we. Lee wuu na w'a sɔɔsii pii tun na pu tigi, p'i ba Pɔli sho sipyii pu na, p'i she ni wu ni sɔɔsii pu wo pugbɔho ki ni.

¹¹ Kee caɔa ki jimuguro nibiɔe, a Kafɔɔ di ba wuye she Pɔli na na wu pye: «La le maye ni m'a ma luu waha. Ba m'a pye ne seeri na ne kaa jo Zheruzalemu kulo li ni we, mu ma da zhe bye ne seeri, na ne kaa jo Orome kulo li be ni.»

Yawutuu p'a woni faanri Pɔli kaa na

¹² Kee caɔa ki jimuguro niɔɔɔgo na, a Yawutuu pii di binne na woni pye Pɔli kaa na. A p'i gaa puye mu na pee wa da li we, pee di wa da loho gba we, fo pee bu she Pɔli gbo. ¹³ Piimu p'a bi wee woni wu pye ge, pee bi jɛhe namaa kelee shishɛere (40) na. ¹⁴ A p'i gari saraya naha shɔɔnrivee juɔɔfɛ[saraya naha shɔɔnrivee juɔɔfɔɔ ni noholee pu feni, na she pee pye: «Wèe ya wuye pinne na gaa Kile na, jo wèe da li we, wèe di wa da loho gba we, fo wèe bu she Pɔli gbo tuun wemu ni. ¹⁵ Lee wuu na, yi ni kiirikɔɔn kuruɔ ki sipyii pusamaa beeri, yi be yi na y'i she sɔɔsii pu wo juɔɔfɔgɔ wu jɛeri na wu pa ni Pɔli ni yi mu. Y'i yiye pye kanna y'a giin y'i ba wu keee ki deele yi ki suguri saama na. Wèe kunni wa gbegele xo na wu sige, wù ba wu gbo koo li na, na wu ta wu sanha no nahame yi na we.»

Yawutuu pu wo woni wu noho ya mugi

¹⁶ Ga, a Pɔli yalɔ di we woni we kafila wu beeri logo. A wu baa kari sɔɔsii pu

* 23:5 Ekizode 22:28

ɲɛ wɛ. Wu ɲɛ na n'a she yirige Yawutuu pu niɲɛ ni koŋɔ ki bɛɛri na. Wee wu ɲɛ bɛ Nazareti sheɛn wo koo li jahagbaa fɔɔ. ⁶W'a bi giin fo na wɛɛ Kile-ɲɛɲɛ pugboho ki bɛ nɔrɔgo, lee wuu na wɛɛ ya wu co. [Wɛɛ bi giin wɛɛ di wu kiiri kɔn na saha ni wù wo saliya wu ni. ⁷Ga, a sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ Lisiyasi di nɔ ni kafugo ni, na wu sho wɛɛ na. ⁸Na wɛɛ pye na lemu na wɛɛ ya wu jaagi ge, na wɛɛ pu pa lee jo muye pyaa mu.] Maye pyaa ki bɛ na já wu yege, keree kiimu bɛɛri na wɛɛ ya wu jaagi ge, ma na ki logo wuyɛ pyaa ɲɔ na.» ⁹Yawutuu piimu bɛɛri pu bye wà ge, a pu bɛɛri di yere pee jomɔ pu na, na Teritule ya yemu jo ge, na can wu ɲɛ wii.

Pɔli bɛ ya paari gbafɛnɛɛri wu mu

¹⁰Lee kadugo na a gbafɛnɛɛri wu jomɔ pu kan Pɔli bɛ mu. A Pɔli di jomɔ pu lɔ na gbafɛnɛɛri wu pye: «Nɛ li cɛ li yee ya ɲɛɲɛ, jo mu wu ɲɛ we shi we wo kiiri kɔnɔɔ. Lee wuu na fyaara wa nɛ zɔ wu ni nago nɛ wu na fiin jo mu mu wɛ, bani nɛ ta kakuunɔ la shishiin pye wɛ. ¹¹Nɛ pa Zheruzalemu ni di ba Kile peɛ li sanha doro cabyaa kɛ ni shuun tãan wɛ. Ma ɲɛɲɛ yegeɲɛ pye bɛ, ma na li ta mu. ¹²Pu ya na ta nakaara na ni sipya wa shishiin ni Kile-ɲɛɲɛ pugboho ki ni wɛ. P'i wa na ta di na sipyii ɲuɲɔ kyɛegi Kile-ɲɛɲɛ puga ka shishiin ni, kelee xuu watii ni kanha ki funɲɔ ni wɛ. ¹³Pii sipyii pii wa da já kaa la shishiin jo lemu ya li sheɛ na jaagi we p'a taha nɛ na ge, na can wu ɲɛ wii wɛ.

¹⁴«Ayiwa, kaa lemu na n'a da yere di lee jo ma ɲii na ge, lee li wa mɛ. Wɛɛ sefeɛɛ pu wo Kile wɛ, wee mu nɛ kapyɛɲɛ pyi kovonɔ latii ni, lemu kaa pii wa byi na li ɲɛ can wɛ ge. Ga keree kiimu bɛɛri k'a ka Musa wo saliya wu ni ge, nɛ dà kee bɛɛri na; Kile tudunmɔɔ p'a kiimu bɛɛri ka ge, na fara kee bɛ na. ¹⁵Kile wemu na nɛ daa ge, wee na pu bɛ w'a daa nago kanna sipyisaamaa ni sipyikuuyo bɛɛri nixhuyo na ba ɲɛ ɲiga na. ¹⁶Lee wuu na nɛ la le nayɛ ni, kɔnhɔ kakuunɔ la shishiin ganha da gori na zɔ wu na wɛ. Kakuunɔ la shishiin ganha da gori na ni Kile tɛ ni wɛ, kelee na ni sipyii tɛ ni wɛ.

¹⁷«Ayiwa, ba yee kii ya toro wɛ, a nɛ ba ba wà caɲa ka, na ba na wo shi sipyii pii tɛge ni wari ni, na saraga bɛ wolo Kile mu. ¹⁸Kee keree kii na p'a pa nɛ ta Kile-ɲɛɲɛ pugboho ki ni. Nɛ bi bye bɛ fɛɛfɛɛ. Sipyii piitiilee di

bye wà wɛ, nakaara bɛ di ya ta wà wɛ. ¹⁹Ga Azi fiige ki wo Yawutuu pii pu bye ni nɛ ni. Li bu da nago kanna kakuunɔ la nɛ bi pye, pee bi yaa pu ta naha p'i nɛ jaagi mu jahaa tãan. ²⁰Ni lee ni wɛ, pu bi nɛ kiiri wu kɔɔn kiirikɔɔn kurujɔ ki jahaa tãan tuun wemu ni ge, di bi ta n'a kakuunɔ la pye, pii sipyii pii pu wa naha ge, na pu lee jo ma ɲii na. ²¹Na nɛ niyerege yaha pu jahagbaa na, pe jonumɔ pe nɛ jo pu mu ni fanha ni jo: «Nɛ dà li na jo xuu na ba ɲɛ na foro xu ni ɲiga na, lee li wa nɛ yaha nɛ kiiri na ɲijaa yee jahagbaa na.»

²²Ayiwa, lee bi Felikisi ta wee ya Yesu koo li keree ki bɛɛri cɛ, a wu kayuu li yirige, na kiiri wu yaha caɲa ka jahaa na, na pu pye: «Y'a se, sɔrɔsii pu wo ɲuɲɔfɔgbɔ Lisiyasi ba ba, nɛ na ba yi keree ki keme na ki suguri.»

²³Lee kadugo na a wu sɔrɔsii ɲuɲɔfɔɔ wa pye na wu Pɔli yaha kaso wu ni, na wu da wu kasɛri; ga na p'i kafɛwama yaha wu mu. Na wu ɲaɲiineɛ ba jo p'i ba foro wu na p'i yaaga ka kan wu mu, na p'i lee koro yaha.

Pɔli ya jo ni Felikisi ni wu sho wu ni

²⁴Ba cabyaa dama dama ya toro wɛ, a gbafɛnɛɛɛɛ Felikisi di ba ni wu sho ni. Cee wu mɛge ki bye na Durusili; Yawutu wu bye wii. A p'i wa tun w'a she Pɔli yiri. A Pɔli di ba. Sipya ya yaa ma dà Yesu na dagana lemu na ge, a Pɔli di ba ganha na yee jahaa yu pu mu. ²⁵Ga sipya na já wuyɛ tãnha tanhagana leke na kakuunɔ na, ni torogana lemu funɲɔ ni ma da bye tifire fɔɔ Kile mu, ni ɲiga wo kiiri wu na ba gon kongana lemu na ge, ba Pɔli ya pa ɲɔ le yee ni wɛ, a Felikisi di fya. A wu Pɔli pye; «Nime, ma na já da gaani, di ba tuun wa betii ta di na ma yiri sanha.» ²⁶Wu bi giin na wari bɛ Pɔli da ba gan wee mu. Lee wuu na wu bi ma Pɔli yiri tɛgeɛ niɲɛɲɛɲɛ ni pu na ma na yu.

²⁷A p'i yee shuun pye lee ni. Lee kadugo na a p'i ba Porisasi Fesitisi tɛɲɛ fiige ki ɲuɲɔ ni na pye Felikisi faara. Felikisi funɲɔ bye wu wuyɛ tɔn taan Yawutuu pu mu, lee wuu na w'a Pɔli yaha wà kaso wu ni.

25

Pɔli ya jo pu she wee keree shɔɔnri Orome saannaa ɲuɲɔfɔɔ wu yiri

¹Ba Fesitisi ya tɛɲɛ na pye Zhude fiige ki gbafɛnɛɛri wɛ, a cabyaa taanri di doro, a wu

yiri Sezare kulo li ni na kari Zheruzalemu ni. ² Ba w'a nò wà wε, a saraya naha shòonrivεε juyòfεε[saraya naha shòonrivεε juyòfòò, ni Yawutuu pu wo nahagbaa fεε p'i she wu mu, na she pu loyire jomò jo Pòli shizhaa na. ³ A p'i weε gbafenεeri wu jεeri na wu jò wuyε na wu Pòli yaha she Zheruzalemu ni; lee di pu ta p'a woni pye Pòli na, na p'i ba she lara wu sige koo na p'i ba wu gbo. ⁴ Ga, a weε di pu pye na kaso wu ni Pòli wa da yaha wà Sezare kulo li ni, na jeri tapyege ni weeye pyaa bε k'a da guri da se wà. ⁵ A wu pu pye sanha: «Yee wo juyòfεε p'a yaa na pinne na gaanji ni nε ni Sezare kulo li ni. Pu bu she nò wà, lemu na yee wa Pòli jaagi ge, puyε pyaa na lee jo.»

⁶ Lee kadugo na gbafenεeri wu cabyaa ya laha gbarataanri kelee kε na Zheruzalemu ni we, lee kadugo na a wu guri pa Sezare kulo li ni. Nimuguro ti na a wu she diin kiiri wu takòngò ki ni, na tuduro tun na pu pa ni Pòli ni. ⁷ Ba Pòli ya nò wε, Yawutuu pii p'a yiri Zheruzalemu ni na pa ge, a pee di yere wu maha; na sii kakuuñò can can wogoo nijehεηεε jo taha wu na, na ta se bye pu ni pu já kaa nigin bε ló kii keree kii ni p'i li fiinje jo can di da li ni wε. ⁸ Lee kadugo na a Pòli bε di jomò pu ló na jo: «Nε ya ta kakuunò la shishiin pye Yawutuu pu wo saliya wu shizhaa na, kelee Kilε-pεεηε pugbòhò ki wε. Nε di ya kakuunò pye Orome saannaa juyòfòò wu bε na wε.»

⁹ Gbafenεeri wu funñò ya pye wu kaa di daan Yawutuu pu mu ge, a wu Pòli pye: «Ta ma funñò wa m'a she Zheruzalemu ni, kònhò ma kiiri wu she gòn wà naye pyaa ki jii na?» ¹⁰ A Pòli di jo: «Nε yere xò Orome saannaa juyòfòò wu wo kiiri wu takòngò ki ni. Nahame nε kiiri w'a yaa na kòn. Nε ta kaa la shishiin bε kyεegi Yawutuu pu mu wε, muye pyaa ki bε ya lee cε fiinje fo xuuni. ¹¹ Nε da bi da nε kanahana la pye, kelee na kaa la pye lemu ya yaa ni xu ni ge, nε bi da xu wu she wε. Ga keree kiimu bεeri p'a yu nε shizhaa na ge, na kee yaha can jε lee la shishiin ni we, sipya wa shishiin bε da já nε jò yaha pu mu wε. Nε funñò ki wa na wo kiiri wu she gòn Orome saannaa juyòfòò wu yiri.»

¹² Ayiwa, a gbafenεεrεε Fesitusi ni wu wo kapyebyenii p'i she puyε ja, a wu na kuri pa, na ba Pòli pye: «Ni ma wa Orome

saannaa juyòfòò wu kaa jo xò, ma na zhe weε yiri Orome kulo li ni.»

Pòli ya jo saannaa Agiripa jii na

¹³ Ba cabyaa dama dama ya toro wε, a saannaa Agiripa ni wu shò Berenisi di gari Sezare kulo li ni di zhe gbafenεεrεε Fesitusi shaari. ¹⁴ Ayiwa, a p'i cabyaa nijehεηεε pye Sezare kulo li ni. A canja ka di ba nò, a Fesitusi di Pòli wo keree ki paari saan wu jii na na: «Felikisi ya ná wa yaha naha kaso ni. ¹⁵ Tuun wemu ni nε she Zheruzalemu ni ge, a saraya naha shòonrivεε juyòfεε[saraya naha shòonrivεε juyòfòò ni Yawutuu nòhòlεε p'i she pu fiin jo nε mu weε ná wu shizhaa na, na nε jεeri na nε wu kiiri kòn wu na, di wu gbo. ¹⁶ A nε pu pye jo Orome sheen mu, fanhafòò ya yaa wu sipya jò yaha lee yahagana li na pu gbo wε. Piimu p'a wu jaagi ge, fo wu ni pee bu binne tiin jomò na. Keree kiimu na p'a wu tògò leni ge, wu bε di wu taa jo kee shizhaa na. ¹⁷ Ayiwa, a pee sipyii p'i binne pa naha ni nε ni. Ba wèe ya nò naha wε, nε ta li yaha nige nimòno wε. Kee canja ki nimuguro yε pyaa, a nε gari kiiri wu takòngò ki ni, na tuduro yaha p'a she weε ná wu yiri na pa. ¹⁸ A wu jaagivεε p'i yiri yere na jo. Ga nε bi kakuuñò kiimu kòon naye funñò ni ge, wu ya ta w'a jaagi lee la shishiin na wε. ¹⁹ Puyε pyaa wo koo li wo nakaara jomò yε na pu bye; ni ná wa bε wemu w'a xu ge, Pòli di yu na wu jε jii na. Wee ná wu mege ki bye Yesu. ²⁰ A nε kunni di bye nε cε dii nε da bye di lee la tuugo shòonri wε. Lee wuu na a nε Pòli yege wu bu da wu na da zòò wu she Zheruzalemu ni, kònhò wu kiiri wu she gòn wà. ²¹ Ga, Pòli ya ta sòò lee na wε, na jo na Orome saannaa juyòfòò wuyε pyaa ki da ba weε wo kiiri wu kòn. Wee tuun wu ni a nε pu pye jo p'a wu kaseri kaso wu ni, fo di ba wu yaha she weε mu tuun wemu ni.» ²² A weε saan wu gbafenεeri wu pye: «Neye pyaa bε funñò ki wa di logo weε ná wu jò na.» A Fesitusi di wu pye: «Niga na ma na logo wu jò na.»

²³ Ayiwa, kee canja ki nimuguro, a saannaa Agiripa di wu saannaa faya le, a wu ni wu shò Berenisi di ba. A sipyii p'i pu juyò círi ni ciire ni. A pu ni sorósi pu wo juyòfògbo we, ni kulo li tayeregbòhò sipyii di binne pa, na ba jé kiiri takòngò puga ki ni. Lee kadugo na a Fesitusi di jo na pu pa ni Pòli ni. ²⁴ Ba

Poli ya na wɛ, a gbafɛnɛeri wu jomɔ pu lo na jo: «Saannaa Agiripa ni yee piimu beeri pu wa naha ni wɛe ni ge, yi we nã we wii. Yawutuu pu beeri p'a pu loyire she nɛ na we shizhaa na Zheruzalemu ni, ni nahame be, fo na sele na w'a yaa na wu gbo. ²³ Nɛ mu kunni, wu ya kakuunɔ la shishiin pye lemu na já xu nɔ wu na wɛ. Ga wuyɛ pyaa kii d'a jo xɔ pu wee kiiri wu yaha saannaa juɔɔfɔ wu wu kɔn, lee wuu na nɛ giin di wu yaha zhe wee yiri Oromɛ ni. ²⁶ Nɛ sanha kafilafɛyɛn wa shishiin ta, nɛ na já wemu ka di dun Oromɛ ni saannaa juɔɔfɔ wu mu wu shizhaa na wɛ. Lee wuu na nɛ pa ni wu ni yee mu, na ba ni wu ni mu saannaa Agiripa yɛ pyaa ki mu; kɔnhɔ yegerɛ kemu na ba bye wu na ge, di ya ta kee yegerɛ ke funɔɔ ni di ga gan wu mu. ²⁷ Bani na kasoleme yaha she Oromɛ saannaa juɔɔfɔ wu mu, lemu na w'a jaagi ge, lee juɔɔ di ya jo wɛ, juɔɔ jɛ lee na wɛ.»

26

Poli ya wu fiin yu saannaa Agiripa jii na

¹ Ayiwa, a saannaa Agiripa di Pɔli pye: «Ye yi wa ma mu ge, yee jo.» Wee tuun wu ni a Pɔli di wu keɛ yirige, na wu fiin jɔ kɔn na yu na: ² «Saan we, l'a taan nɛ ni, nɛ ma naye ta naha nijaa mu jahagbaa na, di li she ma na jo Yawutuu p'a keree kiimu beeri taga nɛ jaagi ge, lee la shishiin jɛ can wɛ. ³ Bani mayɛ pyaa ki be wa Yawutuu pu wo kalegɛ kee, ni pu nakaara keree ki beeri cɛ. Lee wuu na n'a ma jɛeri jo ma jɔ mayɛ na, m'a luu li gbo na taan, m'a logo na jɔ na.

⁴ «Ayiwa, na nɛ yaha na lɛvɛɛɛ juɔɔ na, nɛ jaari jaarigana lemu na na wo shi wu niɛ ni Zheruzalemu ni ge, Yawutuu pu beeri ya lee cɛ. ⁵ Pu bu jo p'i can jo kunni, p'a li cɛ l'a mɔ na koo lemu l'a waha xuuni Yawutuu koo li ni ge, na nɛ be wu bye lee wo sipyii pu ni. Lee jɛ Farizhɛɛn pu wo kurunɔ ke. ⁶ Ga Kile ya jɔmɛɛ lemu lo wɛɛ sefeleɛ pu mu ge, nɛ na lee jɔmɛɛ le pye na tadarɔ, lee li wa kiiri nɔ mɛ nɛ na nijaa we ni. ⁷ Wɛɛ gbaweye kɛ ni shuun wu tadarɔ ki bye na lee jɔmɛɛ le jɔ na ba fa. Lee wuu na pu bi Kile pɛle ni pu see jaha ni caɲa fara piige na. Saan we, kee tadarɔ ke ki wa nɛ mu ge de, kee wuu na Yawutuu pu wa nɛ jaagi! ⁸ Yee na já jo na Kile da já xuu jɛ di yeege xu ni-i gɛ?

⁹ «Neyɛ pyaa ki be, nɛ bi giin jo nɛ yaa na yogo kɔn Nazareti sheɛn Yesu mege ki na kongana beeri na. ¹⁰ Lee nɛ pye Zheruzalemu ni. Nɛ bi lee koro sha saraya jaha shɔɔnriweɛ juɔɔfɛɛ saraya jaha shɔɔnriweɛ juɔɔfɔ pu mu, a p'i lee koro yaha nɛ mu. Nɛ bi ma sii n'a daa fɛɛ niɛhemɛɛ co, na she pu beeri le kaso ni. Na fara lee beeri na, pu bu jo p'i pu gbo, nɛ be na sɔɔ na jo pu pu gbo. ¹¹ Tɛgɛɛ niɛheɛɛ ni nɛ bi jin pu feni Kile-pɛɛɛ piyɛɛ yi beeri ni, na pu jaani, na pu karamu fo pu n'a daa wu yaha. Loyire lemu bye nɛ ni pu shizhaa na ge, nɛ bi se na pu kana fo kulogoo kiitiigeɛ be ni.

Poli ya yu wu Kafɔɔ wu cɛgana li shizhaa na

¹² «A nɛ bye mu, a saraya jaha shɔɔnriweɛ juɔɔfɛɛ p'i ba nɛ tun caɲa ka, na sɛmɛ wa kan nɛ mu na nɛ wu she Damasi kulo li wo n'a daa fɛɛ pu feni. ¹³ Saan we, na nɛ yaha nɛ na gaari Damasi kulo li ni, a nɛ ba she kɛɛngbɔhɔ ka fo ja fugba we ni. Lee bi caɲa ke ta k'a nɔ niɛ niɛ ni. Kee kɛɛngɛ ke bi pele caɲa ke wogo ke na. A k'i jii na nɛ ni na jaarijii pu maha. ¹⁴ A wɛɛ beeri di do niɛ na. A nɛ mujuu la logo wɛɛ Heburuu wo jomɔ pu ni lee na nɛ pyi: «Soli, Soli, jaha na m'a na kana mɛ juɔɔ baa we? L'a waha mu mu mu wu kurunɔ tɔɔɔ jmaa na de!» ¹⁵ A nɛ yegerɛ pye jo: «M'i jɛ jɔgɔ wɛ, Kafɔɔ?» A Kafɔɔ di nɛ pye: «Nɛ jɛ Yesu, wee wemu mu w'a gana mɛ ge. ¹⁶ Ga, yiri m'a yere! Bani nɛ naye she ma na, kɔnhɔ m'a bye na kapyebye. M'a na ja jagana lemu na nijaa ge, ma na ba bye lee sɛɛri, na lee paari sipyii pu mu. Nɛ na ba keree kiimu be she ma na ge, m'a ba kee be paari pu mu. ¹⁷ N'a da ma tun Yawutuu pee, ni shi wusama be mu. Kanhama pemu beeri p'a da ba nɔni ma na ge, nɛ na ba ma tɛge na ma wolo pee beeri ni. ¹⁸ N'a da ba ma tun pu mu ma pu jii mugi. Ma pu yeege nibiige ni ma pa kɛɛngɛ na. Ma pu yeege Shitaanni wo fanha ki ni ma pa Kile mu, kɔnhɔ p'i dã na na, pu jurumu wu yafa pu mu. Kile ya piimu pye fɛfɛɛ ge, pu be di tajege ta pee te ni.»

Poli ya yu wu labye wu shizhaa na Kafɔɔ mu

¹⁹ Ayiwa, ba Pɔli ya pee jomɔ pu jo xɔ wɛ, na guri saannaa Agiripa pye: «Lee funɔɔ ni do, saan we, nɛ keree kiimu ja Kile mu ge,

ne ta kee she wu mu we. ²⁰Ga, a ne fenhê kii keree kii wo yere lijô kôn Damasi shêen mu. Lee kadugo na na nò Zheruzalemu ni, ni Zhude fiige ki bëeri fo na she nò shi wusama be na, wemu jê Yawutuu we ge. A ne li she pu bëeri na jo p'a yaa pu daburaje jo pu jurumu wu bëeri na, p'i guri pa Kile mu. Keree kii k'a li shêe na p'a daburaje jo pu jurumu wu na ge, pu da kee pyi. ²¹Lee wuu na Yawutuu p'a ne co Kile-peenje pugbôho ki ni, na ganha na giin p'i na gbo. ²²Ga Kile wo dege funjô ni ne pye jii na fo na pa nò nijaa na. Le ne ce Kile keree ni ge, lee ne yu sipyii pu bëeri mu sipyigbô fara sipyitiilee na. Kile tudunmô Musa ni Kile tudunmô pusamaa ya keree kiimu kaa jo na ki na ba bye ge, ne ta yatii jo na toro pee wo nijoyo yi juro ni we. ²³Pee bëeri bi jo na Kile ya Shôvô wemu jaha bulo ge, na wee na ba ganha na na xu. Na wee wu da ba bye shenshiime na jê na foro xu ni. Na wu na ba juuwuro ti keree fiinjê jo wêe wo shi wu mu, na fara shi wusama be na.»

Pôli funjô ya pye Agiripa be wu dà Kafô na

²⁴Na Pôli yaha pee jomô pu na, a Fesitusi di sii mujuu wá na jo: «Pôli, mu juro mu l'a yiri! Mu ya kalaa fo na ma juro yirigel!» ²⁵A Pôli di wu pye: «Nurofoceme we, ne juro mu ya ta yiri-i de! Jomô pemu bëeri ne yu me ge, pu bëeri pu jê can, pu kori be d'a fiinjê. ²⁶Saannaa Agiripa ye pyaa ya kee keree ki bëeri ce, lee wuu na ne sô be na yere wu jahagbaa na, na yu ni lowaa ni. Ne dà li na jo nigin be ya jmhô wu na kii keree kii ni we, bani la shishiin w'a pye jmhô kaa we.» ²⁷A Pôli di saannaa Agiripa pye: «Saan we, Kile tudunmô p'a yemu jo ge, ta mu ya dà yi na we? Ne kunni ya li ce jo mu ya dà yi na.» ²⁸A saan wu Pôli pye: «Pôli, a go jêere ye kaa l'a fo m'a na jeri ma pye Kiricen me de!» ²⁹A Pôli di wu pye: «Lee ya pye nime la, li shiin ya pye cana ka la, Kile wu lee pye. Lee ganha bu da muye nigin na we, ga ma ni sipyii piimu bëeri pu wa naha nijaa na ne jomô pu nuri ge, Kile wu yi bëeri pye ba ne jê we. Ga p'a ne pò pògana lemu na ni tóro shonhoyo ni ge, pu ganha bu yi pò lee pògana li na we.»

³⁰Wee tuun wu ni a saan we ni gbafeneeri wu yiri foro, ni Berenisi ni; sipyii piimu pu bye ni pu ni ge, ni pee be. ³¹Ba p'a foro

we, na ganha na puyê pyi: «We ná we ya ta kakuuno la shishiin pye lemu na já xu nò wu na, kelee na wu le kaso ni we.» ³²Lee kadugo na a saannaa Agiripa di gbafeneere Fesitusi pye: «We ná we da bye wu ya jo xo na pu wu kiiri ni yaha Orome saannaa jurofô Sezari keje na we, go wu bi da já yaha nime.»

27

Gbafeneere Fesitusi ya Pôli yaha kari Orome ni

¹Tuun wemu ni l'a she na wêe pu jê kôogbôho ki ni w'à se Itali fiige ki ni ge, a p'i Pôli ni kasolemêe pii be kan sorsii jurofô wa mu. Wee mege jê na Zhuliyusi. Wee wu bye Orome saannaa jurofô wu wo sorsii kururo ki jurofô. ²A wêe di jê Adiramiti shêen wo kôogbôho ka ni na se Azi fiige ki kabaŋa yiri. A Masedoni fiige shen wa di binne kari ni wêe ni, wee mege jê na Arisitaaki. Wu kulo di jê na Tesaloniki. ³Kee cana ki jimuguro ti na wêe ya nò Sidon kulo li ni. Zhulusi bi saama pa pye Pôli na. Wu bi koro yaha Pôli mu w'a se w'a foro wu najiinee na, kônhô wu da wu mago jô yamuyo taa pu mu. ⁴Ba wêe ya yiri wà we, a kafege k'i ganha na jirini wêe na. A wêe di doro Siperê fiige ki kabanugo kafege ki jaha na. ⁵A wêe di mehe na se wá kôogbôho ki ni, na she doro Silisi fiige ke, ni Panfili fiige ki kabanugo. A wêe di she nò Mira kulo li ni, lee jê Lisi fiige ki ni. ⁶A sorsii jurofô wu Alekizandiri shêen wo kôogbôho ka ja wee xuu wu ni, kee bi gaanji Itali fiige ki ni. A wu wêe le kee ni. ⁷Wêe ya cabyaa nijehenee pye lohô ki juro ni, kôogbôho ki na gaanji kasege na. Wêe ya sii kanha xuuni na na nò Kinide shizhaa na. Kafege ki bi she wêe da ga she jaha na we, a wêe di doro Kereti fiige ki kabanugo kafege ki jaha na na kari Salimoni kulo li shizhaa. ⁸Wêe niganhaya y'a toro wee xuu wu ni. A wêe di she nò xuu wa ni, wee mege jê na: «Korôgo tayeresaŋa». Kulo la jê wà wee xuu wu taan na Lazi.

⁹Wêe bi taatuunno torogo wùye na xo lee ni. A Yawutuu pu wo suun ledun wu doro na wêe yaha lee ni, fo na pa wiire ti tuun wu pye w'a teenje. A kôogbôho ki baa wu jeri nime farati. Lee na Pôli bi sipyii pu sonni na: ¹⁰«Na najiinee, ne li ja jo l'a jeri farati. Li wa da ba da kôogbôho ki ni ki funjô

yaŋmuyo ye ye na-ε de! Ga wèe piimu be pu wa ki ni ge, wèe be munahaa ki wa li ni.»¹¹ Ga sɔrɔsii juŋɔfɔɔ wu ya ta Pɔli jomɔ pu wii yaaga wɛ. Bani wee bi dà kɔɔgbɔhɔ ki paavɔɔ ni ki kafɔɔ na na toro Pɔli tãan.¹² Wee xuu wu wo kɔrɔyo tayerege ki bi ju wiire tuun ni wɛ. Lee na, a pu nijehemɛɛ di jo na pu la le p'i yiri wee xuu wu ni, na li bi da já bye mu. A p'i la le na gari Fɛnikisi ni, Kereti fiige ki kɔrɔyo yi tayerege ki ni, kɔnhɔ p'i wiire ti tuun wu torogo wà. Wee xuu wu jaha ya tii camutomɔ pu na.

Kafɛɛgbɔhɔ ka ya yiri suumo lɔhɔ ki na

¹³ Ba kafɛɛɛ la ya yiri kanige cɛ wɛ, a p'i lee ja, na ganha na giin na pee na já da gaaji. Tuuŋɔ nigbɔhɔ ke ki bi kɔɔgbɔhɔ ki yereŋe ge, a p'i kee laha wà. A kɔɔgbɔhɔ k'i ganha na gaaji ni pu ni Kereti fiige ki cɛ feni.¹⁴ Ga li ya ta mɔ wɛ, a kafɛɛgbɔhɔ ka di yiri kanige cɛ we ni. Kee kafɛɛge ki mege ki bye na «Urakilɔn.»¹⁵ A kee kafɛɛgbɔhɔ k'i kɔɔgbɔhɔ ki lɔ. Wèe ya já kafɛɛge ki jaha kɔn ki lɔ na wɛ. A wèe di mehɛ wuyɛ yaha ki keŋe na.¹⁶ A kafɛɛgbɔhɔ k'i ganha na gaaji ni wèe ni. A wèe di she dorɔ xuu wa ni suumo lɔhɔ ki niŋe ni kamɛnɛ cɛ, wee mege jɛ na Koda. A wee xuu wu jé wèe ni kafɛɛge ki tɛ ni. A wèe di kɔɔpure li kiragi kiragi fo na ba li ta leŋe kɔɔgbɔhɔ ki ni.¹⁷ Ba wèe ya lee kɔɔpure li leŋe kɔɔgbɔhɔ ki ni wɛ, na kɔɔgbɔhɔ ki pɔ ni mɛɛɛ ni, kɔnhɔ ki ganha bu gyeɛgi wɛ. Lee kadugo na, fãja ke ki bi kɔɔgbɔhɔ ki pye ki na gaaji ge, a p'i kee tirige. Bani pu bi fyagi na kafɛɛge ki ganha bu da zhe kɔɔgbɔhɔ ki yereŋe Libi fiige ki gbazhenhe ki juŋɔ ni wɛ. A wèe di wuyɛ yaha kafɛɛgbɔhɔ ki mu ki na gaaji ni wù ni.¹⁸ Ga, a kafɛɛge k'i diin na gurulo wèe ni, fo li ya ta pa ju wɛ, kee caŋa ki jimuguro ti na, a p'i kɔɔgbɔhɔ ki funŋɔ tuguro ta wolo na wá suumo lɔhɔ ki ni.¹⁹ Caŋa taanri wogo ki na, a kɔɔgbɔhɔ ki paavɔɔ wuyɛ pyaa di tuguro ta wolo wá sanha.²⁰ Wèe ya cabyaa nijehɛŋɛɛ pye, caŋa jii da voro wɛ, wɔrɔ be di da voro piige wɛ. Kafɛɛge ki saŋa jɛ na denri ye! A wèe funŋɔ di ben fo wèe na giin ju wa shishiin da zho wèe ni nige wɛ.

²¹ Kɔɔgbɔhɔ ki funŋɔ sipyii pu bi mɔ pu da li wɛ. A Pɔli di ba yiri yere pu niŋe ni na pu pye: «Na naniinɛɛ, yee bi yaa na nɛ jomɔ pu logo fo na wèe yaha Kereti ni, na diin wà. Lee da bi bye, pe kanhama pe, ni te kakara

te bi da wèe ta wɛ.²² Ga yemu n'a da jo yi mu nime ge, wù lowagaa ta, yaaga wa da wa ta wɛ, kɔɔgbɔhɔ ki ye k'a da ba gyeɛgi.»

²³ A Pɔli di pu pye sanha: «Kile wemu wo kapyɛŋɛ nɛ byi, na jɛ be wee wo ge, wee wo meleke wa ya wuyɛ she nɛ na piige ki ni,²⁴ na nɛ pye: «Pɔli ma ganha bu fya wɛ, fo ma bu nɔ Orome saannaa juŋɔfɔɔ Sezari yiri. Lee wuu na, sipyaa sipya wu jɛ ni ma ni kɔɔgbɔhɔ ki ni ge, Kile na mu ni pee bæeri shɔ wu saama pu funŋɔ ni.»²⁵ Lee wuu na, yi yi logoo waha na naniinɛɛ. Nɛ dà li na jo meleke w'a yeke jo ge, jo Kile na li pye nakaara baa.²⁶ Ga kɔɔgbɔhɔ ki na ba she gyeɛgi ni wèe ni k'i wèe wá fiige ka ni suumo lɔhɔ ki niŋe ni.»

²⁷ Ayiwa, na kɔɔgbɔhɔ ki yaha ki na se na guroo ni wèe ni kafɛɛge ki keŋe ni Adiriya-atiki Suumo Logbɔhɔ ki na, wèe piige ke ni shishɛɛɛ wogo ki na, ba juŋe k'a pa jii wɛ, a kɔɔgbɔhɔ ki paavɛɛ p'i ganha na giin na wèe ya nɔ xɔ suumo lɔhɔ ki kogonɔ ki na.²⁸ A p'i wee xuu wu wo lɔhɔ ki taanna, na ki jogi wu ta meterɛɛɛ keɛɛ taanri ni gbarashuun. A p'i she sanha jaha na jeri, na lɔhɔ ki jogi wu ta wee xuu wu ni meterɛɛɛ keɛɛ shuun ni gbarataanri.²⁹ Pu bi fyagi na kɔɔgbɔhɔ ki ganha ba she kiye kuu faaga ka na wɛ. Lee wuu na tuutabaaya yemu yi bi kɔrɔyo ki yereŋe ge, a p'i yee shishɛɛɛ lɔ na wá lɔhɔ ki ni kɔɔgbɔhɔ ki kadugo yiri. A p'i diin wà, na jiga ki sige kanha k'i mugi.³⁰ Na sipyii pu yaha kɔɔgbɔhɔ ki ni, a ki kapyɛbyii p'i kɔɔpure li yeege taha lɔhɔ ki juŋɔ ni, na puyɛ pye kanna tuuŋɔ ka pu da yaha kɔɔgbɔhɔ ki kadugo yiri na ta pu funŋɔ di jɛ p'i baa.³¹ Ba Pɔli ya lee ja wɛ, a wu sɔrɔsii juŋɔfɔɔ we ni sɔrɔsii pusamaa pye: «Kɔɔgbɔhɔ ki kapyɛbyii pu bye p'i ya tiin ki ni naha wɛ, y'a da zho wɛ.»³² A sɔrɔsii p'i sɔɔ Pɔli jomɔ pu na a p'i kɔɔpure li mɛɛɛɛ ti kɔn, na li shan suumo lɔhɔ ki ni.

³³ Nimugunɔ wu na, a Pɔli di pu bæeri pye na pu li; A wu jo: «Nijaa jɛ wèe caŋa ke ni shishɛɛɛ wogo yee funyɔ na pen, wa shishiin be di sanha li wɛ.³⁴ Lee wuu na n'a yi jɛɛri jo yi la le yiye ni y'i li. Bani yee mago wu wa lee na kɔnhɔ y'i bye jii na, yi li cɛ be na wa juzhikana be wa da biin yi ni le koo na wɛ.»³⁵ Ba Pɔli ya yee jo xɔ wɛ, na buuri lɔ, na baraga taha Kile na pu bæeri jii na, na wa kɔn xa.³⁶ Ba sipyii pusamaa ya

lee ja we, a pu be logoo di waha, a pu be di li. ³⁷Wèe piimu bæeri pu bye kooḡbòhò ki ni ge, wèe bæeri bye sipyii xhuu shuun ni kelee gbarashuun ni gbaara (276). ³⁸Tuun wemu ni pu bæeri ya li na din ge, shinma we wu bye kooḡbòhò ki ni ge, a p'i wee wo suumò lòhò ki ni kònho kooḡbòhò k'i faha.

Lòhò k'a kooḡbòhò ki kyeegi

³⁹Ba jiga k'a mugi wè, xuu wemu ni kooḡbòhò ki bye ge, ki kapyeyii pu ya ta pu taceḡe ta wee xuu wu na wè. A p'i loguuro la ja jiwaga ka di ḡe wee xuu wu ni. A p'i jo na wà pu da zhe ni kooḡbòhò ki ni, na li bi da já bye. ⁴⁰Lee na a p'i tuutabaaya yi sanha laha kooḡbòhò ki na na yaha lòhò ki ni. Tige kemu k'a ma kooḡbòhò ki jahajeri ge, a p'i kee be wo mēere ti sanha. Lee kadugo na a p'i kooḡbòhò ki jahagbaa faḡa ki yirige yereḡe, kònho kafēsege k'i da pu ḡmunuḡo da se suumò lòhò ki kogonḡo ki na. ⁴¹Ga, a kooḡbòhò k'i she diin gbazhenhe ki juḡo ni loguugoo shuun wa niḡe ni. A kooḡbòhò ki jahagbaa l'i she jé wà gbazhenhe ka ni, na jonri wà taḡeḡeḡe baa. A lokuruyo di ganha na ma na ki kadugo yiri wu kpōon, fo na wu kyeegi.

⁴²Sōrosii pu bi giin p'i kasolemeḡe pu gbo, kònho pu ganha bu da do do lòhò ki ni, p'i ja pu foro p'i baa wè. ⁴³Ga sōrosii juḡoḡo wu funḡo bye pu Pòli gbo wè. Lee wuu na wu ya ta sō sōrosii pu wo nijoyo yi na wè. A wu jo na piimu p'a lòhò ce ge, na pee pu fēnhe to to lòhò ki ni, p'i ja foro suumò lòhò ki ni. ⁴⁴Na pusamaa di dugi kooḡbòhò ki kōḡyò ya na, kelee kooḡjaya ya na p'a gaanḡi. Mu p'a pye a pu bæeri di nò suumò lòhò ki kogonḡo ki na yaaga ya wa ta wè.

28

Pòli ya nò Maliti fiige ki ni

¹Ayiwa, ba wèe ya shò suumò lòhò ki na wè, a wèe di na logo na wee xuu wu meḡe ki ḡe Maliti. ²Wee xuu wu sipyii pu bi wèe co xuuni. Zanha ka bi to wà, a wiire di bye. Lee na a wee xuu wu sipyii p'i nagbòhò ka gberì, na wèe bæeri yiri na wèe pu she waha. ³A Pòli di ba yiri na she kajijihahara ta lò di ba le na ki ni. Lee bi maton wa ta tee ni. Ba na ki

kafugo k'a pa nò maton wu na wè, a wu Pòli nò, na nōḡo yaha wu keḡe ki na. ⁴Ba wee xuu wu sipyii p'a wò wu ja w'a nōḡo yaha Pòli keḡe ki na wè, a pee di puyē pye: «Nakaara baa, sipyii gbovoo w'a da da we na we, ali na wu yaha w'a shò suumò lòhò ki na, lee be na Kile wo tiime pu funḡo ḡe wu munaa fēere pye wè.» ⁵Ga, a Pòli di wu keḡe ki jahara, a wò wu laha to na ki ni; yaaga be ya pye Pòli na wè. ⁶Ga sipyii pu bi giin na Pòli bæeri wu da din, taapile ni wu do wu xhu. Ga ba p'a mō na Pòli jaa yaaga da ga wu ta-ē ge, a pu funḡonyò y'i jeri. A p'i jo na kile wa wu ḡe Pòli. ⁷Xuu wemu ni wèe di bye ge, xuu wa be bye wee taaḡ, wee bye fiige ki kafōo wo. Fiige ki fōo wu meḡe ki bye na Pūbilusi. Wee ya wèe co xuuni, na wèe yaha wu puga fo cabyaa taanri. ⁸Pūbilusi to wu bi ta cuḡḡo wè, ḡime ni sogunno li bye wu na. A Pòli di she wu pēreḡi, na wu keḡe taha wu na, na Kile jēeri wu mu, a wu juḡḡo. ⁹Ba lee ya pye wè, a wee xuu wu wo yama fēe pusamaa bæeri di ba Pòli yiri. A pee bæeri be di juḡḡo. ¹⁰A wèe xuu wu sipyii di baraga taha wèe na tahagana bæeri na. Ba wèe kariduun ya pa nò wè, wèe nijewuu kooḡbòhò ka ni, a p'i wèe magonḡo yarḡmuyò bæeri kan wèe mu.

Pòli ya nò Oromē ni

¹¹Yeye taanri wèe ya pye wee xuu wu ni. Wèe cagaraga, kooḡbòhò ke ki bi se Alekizandiri kulo li ni ge, a wèe di jé kee ni. Kee bi wiire ti bæeri pye wà. Pu bi kee meḡe yiri na «ḡmamaa*». ¹²A wèe di she nò kulo la ni lee meḡe ḡe na Sirakusi. ¹³Ba wèe ya yiri wà wè, na nò kulo la betii ni, lee meḡe ḡe na Ereḡiyo. A wèe di shon wà. Kee caḡa ki jimuguro a kafēegbòhò ka di yiri wèe kamene ce na pa do wèe na. Cabyaa shuun wèe ya pye na na nò Puzoli kulo li ni. ¹⁴A wèe di n'a daa fēe pii ja Puzoli kulo li ni, a pee di wèe jēeri na wèe pu cewuu nigin pye ni pu ni. Ba wèe ya pa yiri wà wè, na gari Oromē ni. ¹⁵Ba Oromē n'a daa fēe p'a wèe ba wu logo wè, na ba wèe sige fo Apiyusi caan ki na. A pii be di she wèe juḡḡo cīri xuu wa ni, wee meḡe ḡe: «Nabuun tatigiye taanri.» Ba Pòli ya pee ja wè, a wu baraga taha Kile na, na lowaa ta. ¹⁶Tuun wemu ni wèe ya nò Oromē kulo li ni ge, a p'i sōo na she Pòli yaha

* 28:11 ḡmamaa: yapere la bye Girekii pu mu, lee yapere li bye ḡmamaa. Wa meḡe ki bye Kasitōri, wa meḡe di ḡe na Polusi. Kooḡbòhò ki kafēe pu bi pee wo jaalaa yàa pu wo kooḡbòhò ki na na pye ki maravee.

xuu wa ni wu ye, na sɔrɔsi nigin yaha wu taan wee di da wu kaseri.

Pɔli ya Kile Kafila yere pye Orome Yawutuu pu mu

¹⁷ Ba cabyaa taanri ya toro we, a Pɔli di Yawutuu nahagbaa fee pu yiri na pa wuye yiri. Tuun wemu ni p'a pa binne ge, a Pɔli di pu pye: «Ali na ta ne ta kakuuno la shishiin be pye na shishiin pu na we, ne di ya ta wu sefelee pu wo kalee la shishiin be kyeegei we. Lee be na p'a ne co Zheruzalemu ni na le Orome fanhafee pu kehe ni. ¹⁸ Ba pee ya pa ne yege we, na ganha na giin p'i ne yaha, bani pu ya kaa la shishiin ta ne na lemu l'a ne kagbuu xo we. ¹⁹ Ga Yawutuu pu ya ta soo ne yaha wu na we. A li fanha di bye ne na ne wu na keree ki le Orome saannaa jurɔfɔ Sezari kehe ni. Ga lee kori ne na kakuuno n'a giin di bye na shishiin pu na-e de! ²⁰ Lee wuu na n'a yi yiri, kɔnhɔ di na fiin jo yi mu, bani Izirayeli sheen bi Shɔwɔ wemu naha wii ge, wee wuu na p'a shɔnhayɔ le ne na.» ²¹ A p'i Pɔli jo shɔ na: «Wèe ya ta seme wa shishiin ta na yiri Zhude fiige ki ni mu shizhaa na we. Wèe ceboro wa be di sanha yiri wà, na ba joguumo jo mu shizhaa na we. ²² Ga wèe funɔ ki wa wèe di logo maye pyaa ki jo na wu ma fungongo ce. Bani wèe ya ce jo Kile koo lemu ni ma wa ge, sipyii ya yiri lee kaa na kabaya yi beeri na.» ²³ A pu ni Pɔli di cana ka tehe. Ba kee ya pa no we, a pu nijeheme di ba Pɔli yiri. A Pɔli di jo ni pu ni Kile wo saanra|Kile saanra ti keree na. Na ti naha she pu na shegarjaa beeri na, kɔnhɔ p'i Yesu ce fiinje na saha ni Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu ni, ni tudunmɔ pusamaa be wo Kitabuu pu jomɔ pu ni. A p'i diin pee jomɔ pu na, na lo nisɔɔgo ki na fo na she cana ki xo. ²⁴ Pɔli ya jomɔ pemu jo ge, a pee di pii funyo jeri. Ga p'i ya ta soo Pɔli jomɔ pu na we. ²⁵ Pee sipyii pu ya ta be nigin na we. Ga yani pu kari ge, a Pɔli di jomɔ pa jo pu mu sanha na: «Kile tudunmɔ Ezayi bi jomɔ pemu jo yee sefelee pu mu Kile wo Fefere Muna li baraga ni ge, pee ya pye can ye pyaa. ²⁶ W'a bi li she na Kile ya jo:

«She yi jo we shi we sipyii pu mu na:

Yee na ba niwegee shan, na yi logo,
ga y'i wa da yi naha ce we.

Yi na ba jii taan, na wii,

* 28:27 Ezayi 6:9-10

ga y'i wa da yaaga be ja we.

²⁷ Bani pii sipyii pii niwegee k'a waha.

P'a pu niwegee to, na pu jii to,
Pu funɔ ya pye p'i ja pu jii ki ni we,

p'i logo pu niwegee ki ni we,

p'i yi naha ce pu fungonyo yi na we.

Lee funɔ ni pu da ba ne mu,

kɔnhɔ ne pu cuunɔ we.*»

²⁸ A Pɔli di pu pye sanha: «Yi li ce na Kile wo juuwuro te ya tun shi wusama be mu wemu ne Yawutuu we ge. Pee kunni na wu logo!» [²⁹ Tuun wemu ni Pɔli ya pee jomɔ pu jo ge, a Yawutuu pu nigariwuu, a nakaara nigbɔɔrɔ di je pu te ni fo xuuni.] ³⁰ A Pɔli di yee shuun pye puga ka ni Orome kulo li ni. Wu bi kee lo, na ki saraa. Sipyii piimu beeri pu bi se na fɔro wu na ge, w'a bi pee kemee. ³¹ W'a bi Kile wo saanra ti Jozaama pu yere li pyi, na sipyii pu kalaa, na Kafɔ Yesu kaa yu pu mu. W'a bi lee pyi fyaara baa. Wa shishiin be di ya ta wu naha kon lee na we.

Oromε Sheen
Tudunmᵌ Pᵌli ya sεmε wemu tun
 Oromε sheen mu ge

Jᵌgᵌ wu jε Pᵌli wε?

Wεe ya dᵌoni cε Pᵌli keree ni, bani Luka ya fiin nijεhεmε jo wu shizhaa na Kapyegeee Kitabu wu ni. Yawutu wu bye wii wemu ya se Tarisi ni Silisi fiige ki ni ge (kee nijaa wogo ki jε Turuki wo fiige ki ni). Oromε shen ja wu bye wii bε (Kapyegeee 22:26-28). W'a bi kalaa fo xuuni Yawutuu pu wo koo li ni Zheruzalemu ni. Lowaa bye wu ni fo xuuni ba Yawutu jε wε, na n'a daa fεe pu kana fo xuuni. Ga, a Kafᵌᵌ Yesu di wu yiri na wu yaha Damasi koo na, kᵌnhᵌ wu shε Kile wo Jozaama pu jo shi wusama bε mu wemu jε Yawutuu wε. W'a egilizii nijεhεmεε sin Oromε fiige ki kugbᵌhᵌᵌ nijεhεjεε ni, na sεmε ka na tun egilizii nijεhεmεε pii mu, na pii kan wu najiineε pii bε mu.

We sεmε we kakana juᵌᵌ

Pᵌli yε pyaa ya ta Oromε egilizi wu nᵌhᵌ teᵌε wε, ga w'a we sεmε we ka, kᵌnhᵌ wu li shε Oromε sheen na na wee w'a da mᵌ di shε pu yiri wε (Oromε Sheen 15:23-24). Wu funᵌᵌ ki bye: W'i wu wo Kile Jozaama pu wo pyegana li shε pu na; p'i Kile koo li tii cε; wu Kile wo tiime pu shε pu na, kᵌnhᵌ p'i li cε na sipya bεeri w'a yaa ni Kile wo juwuuro ti ni. Pᵌli ya jo: «Jozaama pu jo jε nε mu shiige bada wε, bani Kile wo sefεere ti jε tii, temu ya juwuuro kaan n'a daa fεe pu bεeri mu ge.» Oromε Sheen 1:16.

Sεmε wu kafila juᵌᵌᵌᵌ

Oromε Sheen 1:1-15 Pᵌli fᵌ mujuu.

Oromε Sheen 1:16, 17 Oromε sheen sεmε wu kajugbᵌhᵌ.

Oromε Sheen 1:18 —3:20 Sipyii bεeri mago wu jε juwuuro ti na: Yawutuu fara shi wusama na.

Oromε Sheen 3:21—5:21 Na dᵌ Yesu na lee gbᵌᵌᵌ ni Kile ya sipya jateni sipyitiime, m'a juwuuro be ta.

Oromε Sheen 6—8 Kile Munaa gbᵌᵌᵌ ni sipya ya jᵌ jaari tiime ni.

Oromε Sheen 9—11 Karijεεge kemu ki jε Yawutuu ni n'a daa fεe pu tε ni ge.

Oromε Sheen 12:1 —15:13 N'a daa fᵌ naarigana.

Oromε Sheen 15:14—16:27 Pᵌli ya fiin jo wuyε shizhaa na, na Oromε sheen shaari, na duba pye pu mu.

Pᵌli fᵌ mujuu

¹ Nε Pᵌli, Yesu Kirisa wo bulo we, nεye pyaa k'a we sεmε we ka. Kile ya nε yiri na pye wu tudunmᵌ, kᵌnhᵌ nε da Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu.

² Kile bi Jozaama pu jᵌmεε lᵌ fo taatunnᵌ ni, na wu tudunmᵌ pu yaha pa. A pee di pu ka Kile Kafila fεfεereε wo wu ni. ³ Pee Jozaama pe ya wu Ja Yesu Kirisa kaa yu, wee wemu wu jε saannaa Dawuda yasege sipyii kabaja na ge. ⁴ Ga na saha ni Kile Munaa ni, ba w'a jε na foro xu ni wε, a lee di li shε na Kile Ja wu jε wii, na sefεereε wa wu mu. Wee Yesu Kirisa we, wᵌ Kafᵌᵌ we, ⁵ wee gbᵌᵌᵌ ni Kile ya niime tirige nε na, na nε pye wu tudunmᵌ, kᵌnhᵌ shi wusama wo sipyii p'i dᵌ wu na, p'i wu jᵌmεε co. ⁶ Kile ya yee piimu yiri na pye Yesu Kirisa wuu ge, yee bε ni jε ki wa pii sipyii pii ni.

⁷ Yee piimu bεeri pu wa Oromε kulo li ni ge, yee piimu ya taan Kile mu, a wu yee yiri na pye wu fεfεereε sipyii ge, yee mu nε we sεmε we tun. Na fᵌ wa yi mu: Wᵌ To Kile ni wᵌ Kafᵌᵌ Yesu Kirisa wu niime ni najiineε kan yi mu.*

Pᵌli funᵌᵌ wa wu shε Oromε ni n'a daa fεe pu yiri

⁸ N'a da venhε baraga taha Kile na Yesu Kirisa gbᵌᵌᵌ ni yee bεeri wuu na, bani yee wo n'a daa wu kaa ya yu koᵌᵌ ki kabaya yi bεeri na. ⁹ Jozaama pe pu wa Kile Ja wu kaa yu ge, nε kapyεjεε pyi Kile mu pee keree na ni na zᵌ wu bεeri ni. Kile wa li sεeri na tuun bεeri ni nε jεregeε pyi ge, nε ma jεregeε pye yee bε mu. Nε da ga lee jᵌ yaha wε.

¹⁰ Nε kunni wa na Kile jεeri jo li bi jε wu jidaa, wu koo kan na mu di shε foro yi na.

¹¹ Bani l'a taan nε ni gbangban na shε yee ja, kᵌnhᵌ di Kile Munaa li wo loolodaa la kan yi mu, kᵌnhᵌ y'i fanha ta. ¹² Lee wo kᵌri wu wa nago w'a samᵌhᵌᵌ leni wᵌye ni n'a daa wu shizhaa na, wee wemu na wᵌ bεeri ya pinne ge. ¹³ Na cebooloo, nε funᵌᵌ wa y'i li cε nago tεεgeε nijεhεjεε ni nε ma giin di shε yee yiri, kᵌnhᵌ di shε na labye wu kuduun ja

* 1:7 We duba we jε Kiriceen fᵌ kangana.

yee be niŋe ni, ba ne wu kuduun wu ta shi wusama niŋe ni tagana lemu na we. Ga fo na pa gbara niŋaa na ne sanha lee koro ta we.

¹⁴Bani sipyii pu beeri wo Jozaama pu foo li ŋe ne na: kugbohoŋ sheen fara jaà funŋo sheen na, kalaa fee fara kalaa baa fee na. ¹⁵Lee wuu na ne jidaan kaa li ŋe na Kile Jozaama pu jo yee be mu, yee piimu pu ŋe Orome kulo li ni ge.

Kile Jozaama pu wo sefeere te

¹⁶Jozaama pu jo ŋe ne mu shiige bada we, bani Kile wo sefeere ti ŋe tii, temu ya juuwuro kaan n'a daa fee pu beeri mu ge. Yawutuu mu p'a fenhe jo, na na no shi wusama na. ¹⁷Jozaama pu p'a li shee na n'a daa ye nigin funŋo ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Cogo watii wa nige lee na bada we, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Sipya wemu w'a dà Kile na,
a Kile di wu jate sipyitiime ge,
wee na ba nii sicuumo ta.»*

Koŋo sipyii tiibaara

¹⁸Kile ya wu loyire li shee na yiri fugba we ni Kile nii fyaara baa sipyii ni sipyitiibaalaa na, pee piimu p'a pu katiibaagaa taga na can wu jaha koon ge. ¹⁹Lee loyire l'a zhee pee na, bani lemu beeri na jaà ŋe Kile keree ni ge, lee ya ta ŋmohŋ pu na we, Kile ye pyaa ya lee she na fiinŋe pu na. ²⁰Fo koŋo ki yaaduun wu ni, Kile ye pyaa wa cogo wemu na ni wu tehene baa sefeere ti ni ge, wa shishiin da jaà wu ja we. Ga w'a ŋamuyo yemu yaa ge, lee beeri ya jeni na fiinŋe yee ŋamuyo yi keree na. Lee wuu na pu da ga ba kajii ta Kile jaha taan we, ²¹bani p'a Kile ce. Ga, pu ya ta soŋ na wu pele na Kile wu ŋe we. Pu ya baraga teri be wu na wu kapyegge ki na we. Pu fungonyo ya ŋeri juŋo baa woyo. Lee wuu na nibiige ya jé pu fungonyo baa zoloo pu ni. ²²P'a puye wii fungonyo fee, ga p'i ŋe nahanahanaa. ²³Nooro fo Kile wemu wu ŋe wu da ga xhu bada-e ge, yani p'a wee pele ge, a p'i wee yaha wa. Sipya wu ŋe wee na da ba xhu ge, a p'i ganha na wee wo jaa yari, ni shazheere, ni tooyo shisheere ŋamuyo, ni niŋe yakokaara na byi yaperere, na ganha na kee yaperere kii pele.

²⁴Lee wuu na Kile ya pu yaha puye mu pu wo kanohoyo yi ni, na saha ni pu jidaan

keree ni. Lee funŋo ni a p'i cemohoro keree taga puye fanha. ²⁵P'a she Kile wo can wu ni, na daha kafineye na, na ganha na Kile wo ŋamuyaaya yi pele, na kapyengee pyi yee mu. Kile wemu wu ŋe ŋamuyo yi beeri yaavoo ge, na wee yaha wa, wee wemu w'a yaa ni masohŋo ni gbee ge. Amiina.

²⁶Lee na Kile ya pee yaha pu wo ceepuuro la keree ki keŋe ni, kee ŋe cemohoro keree. Kile ya jo lemu ganha ba byi-i ge, lee li ŋe pu nibyii. A cee p'i namaa pu yaha wa, na ganha na puye sinnee. ²⁷A namaa pu be di bye mu ni puye ni. A pu kaa di sii sho puye ni fo na doro. A pu be di cee pu yaha wa, na ganha na puye sinnee. Mu boongo da ba pu ta na saha ni puye pyaa piinŋe ki ni.

²⁸Ba ma na jo pu ya ta soŋ na Kile ce we, lee wuu na Kile ya pu yaha puye mu ni pu fungonkuuyo yi ni, konho p'i kapyebaagaa pye. ²⁹Pu zoloo ya ji katiibaagaa tuuyo beeri na: pu fungonyo y'a kolo, pu ŋamuyo la d'a pe, p'a kolo, pu d'a ji ŋegboŋ na, sipyigbuu di dan pu ni, ni yokoonro, ni ŋamahara, zoguunŋe ŋe pu ni, ni yayiriye, ³⁰ni sipyii mekyeegere, Kile d'a pen pu mu. Pu shiige keree ya ŋehe we, pu tabaara d'a pe, na ŋosanga jaà, pu kakuunŋo samohoro d'a pe, p'i ya pu sefee ŋomeheere coni we. ³¹Fungonyo baa fee pu ŋe pii, pu ŋe ŋomeheere fee bada we, jubenge ŋe pu ni we, ni jaara baa fee. ³²Ali na ta p'a li ce xo na Kile wo kiiri wu wa wa, na sipyaa sipya w'a we kashi we pyi ge, wee ya yaa ni xu ni. Lee be na p'i kee pyi sanha. Na fara lee na, sipyii piimu p'a we kashi we pyi ge, pee p'a soŋi.

2

Kile wo kiiri wu keree

¹Ayiwa, mu wemu w'a pusamaa jaagi ge, m'a pye sipya tuugo beeri, Kile wo kiiri wu da ga ba doro ma juŋo ni we. Ma ba pusamaa jaagi maye pyaa m'a jaagi. Bani keree kiimu na mu wa sipyii pu jaagi ge, kee shi muye pyaa be wa byi. ²Na ta wee beeri d'a li ce na sipyii piimu p'a kee keree ki pyi ge, Kile ya kiiri koon pee na na be ni can ni. ³Ayiwa, muye pyaa ba sipyii jaagi pu kapyegge na, na ta muye pyaa be di kee shi pyi, ta mu ya giin na mu na ba sho Kile wo kiiri wu na? ⁴Kelee Kile wo saama nigbo pe, ni wu loxulo le, ni wu lotaan le, ta mu wa

* 1:17 Habakuki 2:4

yee wii yaaga we? Ta mu ya li ce na w'a pee saama pe beeri taga na koo leni mu taan, konho m'a daburaje jo, m'a jurumu wu no yaha we?

⁵ Ga mu niwii l'a waha, mu funjo je mu wu daburaje jo ma jurumu wu na we. Lee wuu na Kile wo loyire lisana mu ya denri na waa maye na na yeri wu loyire le ni wu kiiri wu cana ki naha na. Kee cana ke Kile da ba wu kiiri wu she, kiiri wemu w'a tii ge. ⁶ Wu na ba sipyii pu beeri nigin nigin kiiri kon na saha ni pu kapyegge ni. ⁷ Piimu beeri p'a la le na kasaanaa pyi ge, na masojo, ni peenje, ni nii sicuumo nixhobaama shaa Kile mu ge, Kile na ba nii sicuumo kan pee mu pemu da xho we. ⁸ Ga piimu bu zhe Kile ni, na zhe can wu ni, na soo tiibaara na, Kile wo loyire nigbo le, ni wu jatanhaja ki na ba do pee jujo ni. ⁹ Can de! Kanhama ni jakpaan w'a da ba do kakuubyii pu beeri nigin nigin jujo ni. Yawutuu p'a da ba bye shenshiilee, lee kadugo na shi wusama di na taha wa. ¹⁰ Ga piimu beeri p'a kasaanaa pyi ge, pee beeri nigin nigin na ba Kile masojo, ni wu peenje, ni wu najinje ki ta. Yawutuu pu da ba fenhe bye shenshiilee, l'a na no shi wusama na. ¹¹ Bani Kile ya sipya wa wo wa ni we.

¹² Sipyii piimu beeri p'a jurumu pye na ta pu ya Kile tudunmo Musa wo saliya wu ce-ε ge, pee beeri na ba gyeegi na ta wee saliya we niye je pee wo kiiri wu ni we. Ga piimu beeri p'a jurumu pye saliya wu nijexhogo na ge, wee saliya wu w'a da ba pee wo kiiri wu kon. ¹³ Bani piimu p'a saliya wu jomo pu nuri, na ta p'i ya pu koo jaari-i ge, Kile da ga ba wee wa shishiin wii sipyitiime we. Ga piimu p'a saliya wu koo li beeri jaari ge, pee Kile da ba wii sipyitiime. ¹⁴ (Ayiwa, shi wusama ya Musa wo saliya wu ce we. Ga teegege kii ni, pu ma keree kii pyeganaa teje na saha ni saliya wu ni. Pu ba kee koo jaari ali na ta pu ya wee saliya we ce be we, lee ya li shee na p'a kasaanaa ce xo, na ki pyi. ¹⁵ Lee ya li shee be na saliya w'a yemu jo ge, na yee ya ka pu zolo pu na. Pu fungonyo y'a wu shee pu na be. Teegege kii ni pu zolo ma pu jaagi; teegege kii ni p'a kajii kan puye mu.) ¹⁶ Ayiwa, kee keree kii beeri na ba foro

krænge na cana ka, na saha ni ne wo Kile Jozaama pu yere li ni. Kile na ba kiiri kon sipyii pu wo karjmochojo ki beeri na Yesu Kirisa keje kurogo kee cana.

Kile ya Yawutuu pu jaagi

¹⁷ Ayiwa, yee piimu p'a yu na Yawutuu yee je ge, yee ya yi tanaa pye Kile tudunmo Musa wo saliya we, na yiye pele na yee pu je Kile wo sipyii pee. ¹⁸ Go yee p'a Kile jidaan ce, na kasaanaa be ce shoanri kiye ni, bani yee ya kalaa Musa wo saliya wu ni. ¹⁹ Li wa yee funyo ni na fyenmee pu je sipyii pusamaa, na yee p'a koo shee pee na; na piige ni pusamaa je, na yee p'a krænge shee pu na. ²⁰ Yee wa yu na pusamaa pu je kacebaalaa ni kalaabaa fee, na yee pu je pu wo kalaatii, bani yee ya giin na Musa wo saliya wu ni yee ya can koo li cemε pu beeri ce. ²¹ Ayiwa ne jo, yee piimu p'a pusamaa kalaa ge, naha na yee di ya yiye kalaa-i we? Yee piimu p'a Kile Kafila wu yere pyi na wa ganha ba nagaara pyi-i ge, yeeye pyaa ki do, ta yee ya nagaara pyi we? ²² Yee piimu p'a yu na wa ganha ba dodooro pyi-i ge, ta yee ya ti pyi we? Yee piimu p'a yu na yapereε ya jo-ε ge, ta yee ya yanmuyo yuli yaperegbaya yi ni we? ²³ Yee ya yiye pele na yee ya Musa wo saliya wu ce. Ga yee ya wu koo jaari we. Ta Kile be yee ya fanri me we? ²⁴ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yee Yawutuu pu wuu na shi wusama ya Kile mege kyeegei.»*

Cekoonro ya sipya shuu we

²⁵ Can na kuduun wa cekoonro ni na saha ni Kile tudunmo Musa wo saliya wu ni, ma bu da ma na saliya wu koo jaari kunni. Ga mu bu bye mu ya saliya wu koo jaari we, ma cekoonro* t'a pye jujo baa wuuro. ²⁶ Sipya wemu ya cekoonro pye we, na saliya wu koo jaari kuuni ge, ta Kile da ba weefoo wii kanno cekoonro w'a pye we? ²⁷ Yee Yawutuu, yee ya Musa wo saliya wu ce, lee kadugo na na cekoonro be pyi, ga yee ya wu koo jaari we. Shi wemu je Yawutuu we, wee shi wu ya ta cekoonro pye we. Ga piimu p'a saliya wu koo jaari pee ni ge, ta pee da ba jaagi shan yee na kiiri wu cana we?

* 2:24 Ezayi 52:5; Ezekiyeli 36:22 * 2:25 Cekoonro bye karjteege jomeε wo fe Yawutuu pu mu pemu ya li shee na Kile wuu pu je pii ge. Lee kaεε le tayerege k'a bi pele pu mu fo xuuni. Zhenezi 17:9-14.

²⁸ Ayiwa, na pye Yawutu nɛwiine ni, lee wa nago Yawutu ye pyaa pyaa ma jɛ wɛ. Kelee cekɔnɔrɔ fɛ na jɛ ma ceeseɛge ki na, lee wa li shɛɛ nago tee ti wa cekɔnɔrɔ see see wuuro ti wɛ. ²⁹ Ga, Kile ya sipya wemu wo zo jɛri ge, wee wu jɛ Yawutu wuyɛ pyaa pyaa. Yemu y'a ka saliya wu ni ge, li wa nago kanna m'a yee wo koo jaari ye wɛ, ga Kile Munaa ya labye wemu pyi sipya zo na ge, wee labye we wu jɛ cekɔnɔrɔ see wuuro te. Pee Yawutuu pii ya masɔɔ taa sipyii mu wɛ, ga Kile mu pee ya masɔɔ taa.

3

Kile jɛ nɔmɛɛ fɔɔ

¹ Ayiwa ni li wa mu, ma na jɛ Yawutu lee kuduun wa leke wɛ? Kelee kuduun weke wu jɛ cekɔnɔrɔ ni wɛ? ² Ayiwa, li kuduun w'a pele kabaya yi beeri na. Li nizhiine Yawutuu mu Kile ya fɛnhɛ wu jomɔ pu kan.

³ Ali pii jɛhɛ da pu ni, pu jɛ nɔmɛhɛɛ fɛɛ Kile mu wɛ, ta lee na j'a Kile wo nɔmɛɛ fɛɛɛɛ ti kyɛɛgi? ⁴ Lee da j'a bye bada wɛ! Ali sipyii pu beeri jɛhɛ bye kafinejuu, Kile kunni jɛ can fɔɔ ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni wɛ na:

«Mu Kile ba yu,
pu beeri na li cɛ na mu ya tii.
Pu da ga j'a jaagi
wa shishiin ta ma na wɛ.»*

⁵ Ayiwa, pii na jo na: «Wɛɛ wo tiibaara ti jɛ kakuunɔ wɛ, bani tee ni Kile wo tiime p'a zheɛ na fiinne.» Wɛɛ di da ba yeke jo yee ni wɛ? Kile bu wu loyire li shan wɛɛ wa nɔɔɔ ni, ta wɛɛ da jo na w'a nahana? (Sipyii pii wo fungɔngɔ jomɔ nɛ yu mɛ.) ⁶ Kile wu shɛ nahana? Bada! Can jɛ yee ni wɛ. Kile da bye wu ya tii wɛ, dii wu bi da j'a kiiri kɔn kɔɔɔ sipyii na wɛ? ⁷ Pii bɛ na ba jo sanha na: «Wɛɛ wo kafinejuu bu da lee na Kile wo can wu sheɛ, fo na nɔɔɔ bɛ tɛri Kile mege na, naha di da ba kiiri pye wu kɔn wɛɛ na p'i wɛɛ jaagi, na jurumupyii wɛɛ jɛ wɛ?» ⁸ Ayiwa li bi jɛ mu, ta wɛɛ ya yaa na kakuuɔɔ pyi, kɔnhɔ kasaarɔa di da foro ki ni wɛ? Bada! Pii wa wɛɛ mege kyɛɛgi na xɔ, na wee kalaa we wɛɛ ya gaan sipyii pu mu. Pee sipyii pii kunni ya sii yaa ni gyɛɛgi ni.

Sipya wa shishiin ya tii wɛ

* 3:4 Zabururu 51:6
* 3:17 Ezayi 59:7-8

* 3:12 Zabururu 14:1-3
* 3:18 Zabururu 36:2

⁹ Ayiwa, yi naha di wa dii nime wɛ? Ta wɛɛ Yawutuu p'a ye sipyii pusamaa na? Bada! Nɛ li shɛ xɔ jo Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pee beeri ya jaari jurumu wu wo fanha ki nohɔ ni. ¹⁰ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na wɛ na:

«Sipya wa wemu w'a tii wɛ,
ali shɛn nigin bɛ wɛ.
¹¹ Wa shishiin jɛ fungɔngɔ fɔɔ wɛ;
wa shishiin ya Kile shaa wɛ.
¹² Pu beeri p'a kadugo le Kile ni;
pu beeri p'a pinne pye kaɔɔɔ baa.
Kasaana pyevɔɔ wa shishiin jɛ pu ni wɛ,
ali shɛn nigin bɛ wɛ.»*

¹³ «Mujuu le l'a fɔro pu gerɔmaya ni ge,
lee jɛ ba faja nɔmugi-yahaja jɛ wɛ.
P'a pu jilele taga na sipyii piinne.
Pu jɔ jomɔ di jɛ ba matɔn sɔɔnɔrɔ jɛ
wɛ.»*

¹⁴ «Lanji ni kayekyɛɛgeye
y'a foro pu jɔ ni.»*
¹⁵ «Pu tɔɔɔɔ d'a wɛri sipyigbuu na.

¹⁶ Xuu beeri ni p'a toro ge,
gyɛɛgi ni bɔɔngɔ na daha pu fɛni.

¹⁷ Lemu li jɛ japijɛ koo li ge,
pu ya lee cɛ wɛ.»*

¹⁸ «Kile jii fyaara jɛ
pu zɔɔɔɔ ni bada wɛ.»*

¹⁹ Ayiwa, wɛɛ ya li cɛ jo yemu beeri Kile tudunmɔ Musa wo saliya w'a yu ge, saliya w'a kan piimu mu ge, pee mu w'a yi yu. Ga, pee di ya ta j'a wu koo jaari wɛ. Lee wuu na jomɔ da ba da sipya wa shishiin mu wɛ, lee na kɔɔɔ sipyii pu beeri na ba jaagi ta Kile mu. ²⁰ Yi li cɛ na saliya wu beeri koo jaari, lee da ga j'a Kile pye wu sipya jate sipyitiime wɛ. Lee funɔɔ ni saliya w'a li shɛɛ ye wɛɛ na na jurumupyii wɛɛ jɛ.

N'a daa gbɔɔɔɔ ni Kile ya sipya shuu

²¹ Ayiwa nime, cogo wemu na Kile ya wɛɛ wii sipyitiimeɛ ge, wuyɛ pyaa ya wee cogo we shɛ wɛɛ na. Pee tiime pe ya daa saliya wu koo jaari funɔɔ ni wɛ. Ga, tagana leke na pee ya daa ge, Kile tudunmɔ Musa wo Kitabuu pee ni Kile tudunmɔ pusamaa wuu p'a yee naha jo na fiinne. ²² Wa beeri w'a d'a Yesu Kirisa na ge, Kile kunni na weefɔɔ jate sipyitiime. Zhɔnɔɔɔ wa lee ni wɛ.

* 3:13 Zabururu 5:10; Zabururu 140:4

* 3:14 Zabururu 10:7

²³ Bani sipiyii pu beeri p'a jurumu pye. Lee l'a li pye wa shishiin da ga Kile wo nōōō wu jna we. ²⁴ Wu wo niime wu gbōōō ni Kile ya pu wii sipiyitiime mafuu, bani Yesu Kirisa ya pu juŋŋo wolo pu jurumu wu ni. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, kōnhō wu bye wēē jurumu wu footōō. Piimu p'a dā Yesu na ge, Kile ya wu koo li jŋo mugi pee sipiyii pu mu Yesu wo shishan pu gbōōō ni. Lee ya Kile wo tiime pu shēē, bani taashiine li ni sipiyii bi jurumu wemu pyi ge, w'a luu gbo pu tãan, wu ya ta wee wo footōō kan pu mu wee tuun wu ni wē. ²⁶ Ga nime, lemu funŋo ni w'a sipya wii sipiyitiime ge, w'a lee she: Piimu p'a dā Yesu na ge, Kile ya tiin wu tiime pu ni, na pee jate sipiyitiimeē.

²⁷ Ayiwa, na maye durogo, lee kapuŋŋo di jŋe mii wē? Lee kapuŋŋo jŋe wē! Naha na wē? Ta kapyegeee nizaanŋaa k'a lee pye? Badal Ga, n'a daa w'a lee pye. ²⁸ Lee na wēē na jã jo n'a daa ye nigin gbōōō ni Kile ya sipya wii sipiyitiime, Kile tudunmōō Musa wo saliya wu koo li wo jaari be wē. ²⁹ Dii wē? Ta Yawutuu ye wo wu jŋe Kile? Ta shi wusama be wo Kile be wu jŋe wii wē? Nakaara baa shi wusama be wo Kile wu jŋe wii! ³⁰ Bani Kile nigin pe ye wu jŋe. Wee w'a Yawutuu pu wii sipiyitiimeē n'a daa gbōōō ni, na shi wusama be wii sipiyitiimeē n'a daa gbōōō ni. ³¹ Ayiwa, ta lee w'a li shēē na wēē ya Musa wo saliya wu jŋeri juŋŋo baa saliya n'a daa wu gbōōō ni ya? Ahayi de! Wēē yere ya baraga teri wu na xuuni.

4

Ibirayima wo n'a daa gbōōō ni Kile ya wu jate sipiyitiime

¹ Ayiwa, Ibirayima wemu wu jŋe wēē sefele wēē shi wu wo kabana na ge, yeke wēē di da jo wee shizhaa na wē? Dii Kile d'a wu wii sipiyitiime wē? ² Ibirayima wo kapyegeee nizaanŋaa da bi Kile pye w'a wu jate sipiyitiime, wu bi da jã wuyē pele. Ga kapuŋŋo jŋe wu mu w'a wuyē pele Kile jaha tãan wē.

³ Yeke Kile Kafila wu d'a jo wē? W'a jo na:

«Ibirayima ya dā Kile na,
a Kile di wu jate sipiyitiime
wu n'a daa wu wuu na.»*

⁴ Yee ya li ce na kapyebe ye yaa ni wu saraa ni. Saraa we w'a daa ge, wee jŋe ma wo wē, wu labye wu wo saraa wu jŋe were.

⁵ Ga, sipya wemu ya wu kapyegeee nizaanŋaa pye wu tadaŋa wē, Kile we w'a jurumupyii wii sipiyitiime ge, wu bu dā ye wee na, Kile na wu jate sipiyitiime wu n'a daa wu wuu na.

⁶ Kile w'a sipya jateni sipiyitiime, lee ya byi weefōō ye pyaa wo kapyegeee nizaanŋaa wuu na-ε de! Kile wo saama pemu weefōō ma da ge, saannaa Dawuda ya jo pee shizhaa na na:

⁷ «Kile ya piimu wo saliya kyēēgere yafa pu mu,

na pu wo jurumu wu jōgo laha wà ge,
pee jŋe duba nagoo.

⁸ Kafōō ya sipya

wemu wo jurumu tōō wu feni-i ge,
weefōō jŋe duba pya.»*

Cekōōnro ya sipya shuu we

⁹ Ayiwa, piimu p'a cekōōnro pye ge, pee ye p'a yaa ni Kile wo saama pu ni laa, kelee ta cekonbaalaa pu be p'a yaa ni pu ni? Wēē ya yi jo nime na: «Ibirayima ya dā Kile na, a Kile di wu jate sipiyitiime wu n'a daa wu wuu na.» ¹⁰ Tuun weke ni lee d'a pye wē? Wu nigōōnxhōō na laa, wu nigōōnbaa wo? Nakaara baa wu nigōōnbaa wo Kile ya jate sipiyitiime. ¹¹ Lee kadugo na a tee cekōōnro t'i jŋeri fe Ibirayima mu, fe pemu ya li shēē na Kile ya wu jate sipiyitiime wu n'a daa wu wuu na, na ta wu sanha cekōōnro pye-ε ge. Lee funŋo ni Ibirayima ya pye n'a daa fēē nigōōnbaalaa beeri wo sefōō, kōnhō pee be di jate sipiyitiimeē. ¹² Piimu p'a cekōōnro pye ge, pee beeri be wo sefōō wu jŋe wii n'a daa kabana na. Lee kōri jŋe piimu ya ta li da cekōōnro ti ye na-ε ge, ga fo piimu p'a Kile koo li co n'a daa funŋo ni, ba wū sefele Ibirayima ya li co cogana lemu na, na wu yaha kōnbaa wē ge.

N'a daa gbōōō ni Kile wo karijŋeεεe jŋeme l'a ta

¹³ Kile ya karijŋeεεe jŋeme lo Ibirayima ni wu yaseye mu na kōŋŋo na ba bye pu wogo. Lee jŋeme le ya ta lo saliya wu koo li jaari wu wuu na-ε de. Ga wu n'a daa wu wuu na Kile ya wu jate sipiyitiime. Lee wuu na lee jŋeme l'a lo wu mu. ¹⁴ Li da bi yaha nago fo ma na ma saliya wu koo jaari, m'a na taa ta lee jŋeme le ni, wee tuun wu ni n'a daa wu bi da bye kapuŋŋo baa. Nōōōō li be na bye tawaga wuu. ¹⁵ Bani Kile wo loyire le Musa wo saliya w'a zhaan ye wēē juŋŋo ni,

* 4:3 Zhenēzi 15:6; Yakuba 2:23; Galasi Sheen 3:6

* 4:8 Zaburuu 32:1-2

bani sipyii beeri p'a wee saliya we kyeggi. Ga saliya bu bye wu jε xuu wemu ni wε, wa ya wu gyeegi kaa yu wà wε.

¹⁶ Lee wuu na Kile ya le jomεε le lo wèe mu n'a daa wu gbòòró ni. Wu wo niime wu gbòòró ni w'a lee loolodaa le kan wèe mu ma ni, kònho l'i bye Ibirayima wo kadugo ki beeri wuu. Lee na piimu p'a saliya wu koo jaari ge, le loolodaa le ya ta kan pee ye mu wε. Ga sipya beeri w'a dà Kile na ba Ibirayima jε-ε ge, pee beeri be mu le loolodaa le ya kan. Wèe beeri wo sefele wu jε Ibirayima. ¹⁷ Ba l'a ka Kile Kafila wu ni wε, na Kile ya jo: «N'a ma pye shi nijeheme sefò.»* Ayiwa, wù sefele wu jε wii Kile jaha tàan, bani w'a dà Kile na, wee wemu w'a xuu pu jeni ge. Yarjmuoy yemu jε korjo na wε, wu ma jo ye yee be yi pye, y'a bye.

¹⁸ Ayiwa, na li ta tadaña bye be nige Ibirayima na wu pya ta wε, Kile ya yemu jo wu mu ge, a wu dà yi na, na yee pye wu tadaña. Lee na w'a pye «shi nijeheme sefò» ba Kile ya yi jo wε na: «Ma yaseye na ba jεhe.»* ¹⁹ Ayiwa, Kile ya ye jo tuun wemu ni ge, lee bi Ibirayima ta w'a le xò, bani w'a bi yee xhuu nigin (100) shishiin ta pya baa. Wu shò Sara be bi wu pya ze jurojo ye xò. Ga lee la ya yafiin be wolo wu n'a daa wu ni wε.

²⁰ Wu ya ta wuyε kaala Kile wo jomεε li na wε. Ga, a la yere di ganha na faraa wu n'a daa wu na, fo wu na Kile sòni. ²¹ Ibirayima bi li ce nakaara baa, na Kile ya jomεε lemu lo wee mu ge, na se wa wu ni na li jò fa.

²² Wee n'a daa wu wuu na «Kile ya wu jate sipyitiime.»* ²³ Ga pee jomò pe p'a ka na: «Kile ya wu jate sipyitiime» ge, pee ya ta ka Ibirayima ye nigin wuu na-ε dε! ²⁴ Wèe be wuu na p'a ka. Kile wemu w'a wù Kafòo Yesu jε na yeege xu ni ge, wèe piimu p'a dà lee na ge, wèe ya yaa na pa jate sipyitiimeε Kile jaha tàan. ²⁵ Kile ya wu pye saraga, w'a xu wèe wo jurumu wu wuu na, na jε na foro xu ni, kònho wèe di da jateni sipyitiimeε Kile jaha tàan.

5

Kile ya janiņe le wèe ni wu te ni

¹ Mu Kile ya wèe jateni sipyitiimeε n'a daa gbòòró ni. W'a janiņe le nime wèe ni wuyε pyaa te ni wù Kafòo Yesu Kirisa baraga ni.

* 4:17 ZhenEzi 17:5 * 4:18 ZhenEzi 15:5 * 4:22 ZhenEzi 15:6

² Wee Yesu Kirisa w'a koo li mugì, kònho Kile di wee niime wu kan wèe mu. Wèe ya dà wu na. Wèe ya wu pye wù tadaña, na fundanga ta, bani tadaña wa wèe mu na jo wèe na ba Kile wo nòòró wu ta canja ka. ³ Lee ye be wε, kanhama be jεhe ba nòni wèe na wèe na fundanga ta, bani kanhama pu ma wèe pye wèe ya la le na loxulo ta n'a daa wu ni. ⁴ Wèe bu loxulo ta nòwuuro ti ni, lee ma wèe pye se taveε, wèe bu se ta n'a daa ni, lee ma tadaña yaha wèe na. ⁵ Ayiwa, kee tadaña ki ya sipya nòho yeri wε, bani jìgana lemu na Kile ya wèe zòlòo pu jì taanna ni wu taanpyeεge ki ni ge, w'a lee shε wèe na wu Fεfεere Munaa li gbòòró ni, lee lemu w'a kan wù mu ge.

⁶ Can na wèe jurumu w'a bi wèe pye baraga baa sipyii n'a daa kabaņa na. Ayiwa, Kile ya tuun wemu teņe ge, wee tuun we ni Kirisa ya xu wèe Kile jii fyaara baa sipyii wuu na. ⁷ Sipya na shε wuyε kan pu gbo wu sipyijii tege, lee pyeme ya taan wε dε, ali wu jεhe bye sipyitiime be. Sipya wemu w'a kasaarjaa pyi ge, la wa la ni wa na já wuyε kan pu gbo wee tege. ⁸ Ga na wèe yaha wù jurumu wu ni, wèe tege Kirisa ya xu. Ta lee ya li shεε na wèe kaa ya dan Kile ni fo xuuni wε?

⁹ Kirisa na xu, a wu shishan p'i wo, pee gbòòró ni Kile ya wèe wii na wèe ya tii. Lee na wèe ya li ce na fiinje na Kirisa ya pa wèe shò Kile wo loyire li na. ¹⁰ Wèe bi bye Kile wo pεen, ga Kile ya be leņe wèe ni wuyε pyaa te ni wu ja wu wo xu wu gbòòró ni. Na fara lee na, wèe ya ce jo wèe na ba shò, bani wu ja wu wa jii na. ¹¹ Na fara lee na wèe ya fundanga taa gbangban Kile wo kariņeεge ki ni wù Kafòo Yesu Kirisa gbòòró ni. Wee w'a be le wèe ni Kile te ni.

Jògo wu jε Adama wε? Jògo wu jε Yesu Kirisa wε?

¹² Shen nigin ye keņe kurogo jurumu y'a jé korjo puga ni, wee jε Adama. A jurumu be di xu leņe korjo puga ni. Lee l'a li pye sipya wa shishiin da ga xu li wε, bani pu beeri ya jurum pye. ¹³ Bani yani Kile wu saliya wu kan Kile tudunmòo Musa mu ge, jurumu bye na xò korjo puga ni. Ga ma na jo saliya wu bi sanha gan wε, Kile bi wee saliya we wo jaagi wu tuugo shaan jurumupye na wε. ¹⁴ Ga lee be na sipyii beeri p'a pye xu

wo fanha ki nõho ni, na co Adama wo tuun wu na, fo na pa na Kile tudunmɔ Musa wo tuun wu na. Ali piimu be pu je pu ya ta saliya wo kyeeɣi ba Adama je-ε ge, pee be bi xhuli. Wemu w'a bi yaa na pa ge, wee je Yesu Kirisa. Adama ya pye ba wee wo jaa* je we.

¹⁵ Ga Kile ya loolodaa lemu kaan mamama ni ge, lee ni Adama wo jurumu wu je nigin we. Can wu je wii, sipyijehemee ya xhuli wee ye nigin wo jurumu wu wuu na. Ga Kile wo mamama loolodaa lemu l'a pa Kile wo niime wu baraga ni ge, lee ya gaan sipyijehemee mu shen nigin gbɔɔɔ ni, wee je Yesu Kirisa. Lee loolodaa le wo kuduun w'a pele fo xuuni. ¹⁶ Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni ge, laraga ki wa lee loolodaa le wo keree ni shen nigin wo jurumu wu keree te ni. Shen nigin, w'a pa ni jaagi ni, na li ta Kile ya loolodaa lemu kaan ma ni, jurumu nijeheme nibyexhɔgo na ge, lee loolodaa le ya wee juɔɔ wolo, na wee pye sipyitiimee. ¹⁷ Can wu je wii, shen nigin wo jurumu w'a sipyii pu beeri le xu wo fanha ki nõho ni. Ga piimu beeri p'a da ba Kile wo niime nigbo we ta, na Kile wo loolodaa li be ta, lee lemu li je na pu jate na p'a tii ge, pee na ba se ta jurumu wu na pu wo niifeere ti ni shen nigin ye gbɔɔɔ ni; wee je Yesu Kirisa. Lee wo kuduun w'a pele.

¹⁸ Ayiwa, ba sipyii pu beeri ya jaagi ta Adama ye nigin wo jurumu wu wuu na-ε de, mu Yesu Kirisa ye nigin be wo kasaana nigin ya sipyii pu beeri juɔɔ wo kiiri wu nõho ni, na nii sicuumo kaan pu mu. ¹⁹ Shen nigin wo jomeeyahana l'a sipyijehemee pye jurumupyii pyegana lemu na ge. Mu shen nigin pe be wo Kile jomeecoro ya Kile pye wu na shenjemee wii sipyii piimu p'a tii ge.

²⁰ Kile ya saliya wu kan Kile tudunmɔ Musa mu, kɔnhɔ wu li she wee na na wee jurumu w'a jehε. Ga jurumu wu jehε jehε jehεgana beeri na, Kile wo niime we, wee ya jehε wu na na kanha. ²¹ Taashiine li ni jurumu wu wo fanha ki nõho ni wee di bye, lee l'a xu pye wu ya sipya wa shishiin yeri we. Ga niime wu wo fanha ki nõho ni wee je nime, lee l'a li pye Kile ya wee wii

sipyii piimu p'a tii ge. Lee na Kile da ba nii sicuumo nixhobaama kan wee mu wu Kafɔɔ Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni.

6

N'a daa fee ya jurumu yaha na bye ni Kirisa ni

¹ Ayiwa, yeke wee di da jo we? Ayiwa, ta lee w'a li shεε na wee pu kori yaha jurumu ni, kɔnhɔ Kile wo niime wu da belegi? ² Bada, lee ya yaa na pye we! Wee piimu je ba xuu je we jurumu shizhaa na ge, wee ma bye dii na gori yaha jurumu na na byi sanha we? ³ Wee piimu beeri p'a batize na bye ni Yesu Kirisa ni karijεεge ni ge, ta yee funyo y'a to li na na wee na batize, na lee je kanna shiizhan wee ya pinne xu ni Yesu ni we? ⁴ Ba wee ya batize we, a l'i bye kanna wee ya pinne xu ni wu ni shiizhan, na binne le be ni wu ni. Kɔnhɔ wu be di nii sicuumo nivomɔ ta, ba To Kile ya Kirisa je na yeege xu ni, ni wu sefeere nɔɔɔ wuuro ti ni we.

⁵ Can na, wu xu wu bi pye kanna wee ya pinne xu ni wu ni, nakaara baa wee na ba binne je ni wu ni wu wo karijεεge ki funɔ ni, ba wuyε pyaa k'a je negana lemu na we. ⁶ Wu li ce fiinje na jo yahagaguunɔ lemu na wee bye ge, lee be ya pye kanna lee ya pinne kori ni Yesu ni korikoritige ki na, na xhu. Kɔnhɔ lee jurumu yahagana li fanha k'i xhɔ. Lee funɔ ni wee di ba sho jurumu wu wo bulooro ti na be. ⁷ Bani wemu bu xhu, wee je nige jurumu wu wo fanha ki nõho ni we.

⁸ Ayiwa, ba ma na jo wee ya pye kanna shiizhan wee ya xu ni Kirisa ni we, wee ya da li na jo wee na ba bye niifeere na ni wu ni. ⁹ Wee ya ce na jo Kirisa ya je na foro xu ni, wu wa da xhuu nige we, xu be di wa da ja yaaga pye wu na we. ¹⁰ W'a xu tɔɔɔii nigin pe, na jurumu wu wo fanha ki kyeeɣi. Niifeere temu ni wu wa nime ge, Kile mu wu wa tee ni. ¹¹ Mu yee be ya yaa na yiye jateni kanna yee ya xu, na foro jurumu wu wo fanha ki nõho ni. Yi li ce nime na Kile mu yee wa niifeere ni Yesu Kirisa wo karijεεge ki ni.

¹² Wee tuun wu ni yi ceepuuro te ti da ba xhu ge, yi ganha bu da tee yaha nige jurumu mu t'i bye jurumu wo bulo we. Yi ganha

* 5:14 Adama ya pye kɔɔɔ shenshiime wemu wo tuugo sipyii pu je jurumu ni xu wo fanha ki nõho ni ge. Yesu Kirisa ya pye kɔɔɔ shenshiime wemu ya jurumu pye ja we, wu wo tuugo sipyii pu be di je Kile wo niime wu nõho ni ge.

bu sɔɔ y'a ceepuuro wo lakuuŋɔ ki jɔmɛhɛɛ conɪ wɛ. ¹³Yi ganha bu da yi ceepuuro ti kabaŋa ka shishiin yaha jurumu ni nige, yi da katiibaagaa pyi ni ki ni wɛ. Ga yi yi ceepuuro ti kabaya yi bɛɛri kan Kile mu kanna sipyii piimu p'a jɛ na foro xu ni, na bye sipyifomɔɔ ge. Yi yi ceepuuro ti kabaya yi bɛɛri kan Kile mu, konhɔ yi da keree pyi ni yi ni, kiimu k'a tii ge. ¹⁴Yee da ba bye nige jurumu wo buloo wɛ, bani yee ya jaari nige Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu fanha ki nɔhɔ ni wɛ, ga Kile wo niime wu nɔhɔ ni yee ya jaari.

Kile wo buloo pu jɛ n'a daa fɛɛ pee

¹⁵Ayiwa, ba ma na jo wɛɛ wa nige saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ, fo Kile wo niime wu ge, ta lee ya li shɛɛ na wɛɛ na j'a da jurumu pyi wu jidaan pyegana na? Bada! Yee ya jo wɛ. ¹⁶Yee bu yiye kan wemu mu, na guu weefɔɔ mu ba buloo jɛ wɛ, na wu jɔmɛɛ conɪ, wemu wo jɔmɛɛ yee ya joni ge, ta yee ya li cɛ na weefɔɔ wo buloo yee jɛ wɛ? Tee bulooro te bu da yee na tee pyi jurumu mu, xu wu jɛ tee wo taxɔɔ. Tee bulooro ti shiin bu da yee na ti pyi Kile mu, tee wo taxɔɔ jɛ tiime Kile jaha taa. ¹⁷Ga wu Kile shaari! Bani yee piimu p'a bye jurumu wu wo bulooro ti ni fo taashiine ni ge, yee ya kalaa can wemu ni ge, yee ya sɔɔ wee na yi zɔlɔɔ pu bɛɛri na. ¹⁸Nime, yee ya foro jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo, na jaari tiime ni. ¹⁹Ne pe jomɔ pe yu na saha ni sipyii cogo ni yi wo fanhabaara ti wuu na. Yee ya fɛnhɛ yi ceepuuro ti yatɛnyɛ yi yaha nɔhɔmɔ, ni kuumɔ keree bulooro ni yahagaguunɔ lemu kaa na ge dɛ, nime yi yi ceepuuro ti yatɛnyɛ yi yaha mu lee yahagana li na bulooro ni Kile mu, y'i bye niifɛɛre na, tiime ni fɛfɛɛre ni.

²⁰Tuun wemu ni yee bye jurumu wu wo bulooro ti ni ge, Kile wo tiime koo li jaari wu fanha bye yee na wɛ. ²¹Ga, kuduun weke yee d'a ta kee kapyegeɛ ki ni wɛ? Kee keree kii yere ya jɛri na shiige waa yee na nime, bani xu wu jɛ kee keree ki bɛɛri taxɔɔ. ²²Ga yee ya foro nime jurumu wu wo bulooro ti ni, na bye Kile wo buloo. Kuduun wemu yee ya daa lee ni ge, wee wu jɛ mɛ fɛfɛɛre, tee wo taxɔɔ di jɛ jɪi sicuumɔ nixhɔbaama. ²³aBani xu wu jɛ jurumu wu wo footɔɔ, ga loolodaa lemu Kile ya gaan ma ni ge, lee

jɛ jɪi sicuumɔ nixhɔbaama wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funjɔ ni.

7

N'a daa fɛɛ jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ

¹Ayiwa na cebooloo, ta yee ya li cɛ na wu niifɛɛre te yɛ ni sipya jɛ saliya wu wo fanha ki nɔhɔ ni wɛ? Yee ya yaa na lee cɛ, bani yee piimu ni nɛ yu mɛ ge, yee ya saliya wu cɛ xɔ. ²Li jɛ ba gbaga shɔ jɛ wɛ, wemu furu ya pɔ ge. Na saha ni saliya wu ni, wu poo wu ya ga xhu wɛ, wu da j'a gbaga katii je wɛ. Ga wu poo wu ga xhu, w'a jɛri pye wuyɛ wo, wee saliya we fanha jɛ nige wu na wɛ. ³Ayiwa, wu bu shɛ gbaga je n'a watii mu, na ta wu poo wu sanha xhu wɛ, dɔdɔɔɔ w'a pye. Ga wu poo wu bu xhu, saliya wu fanha jɛ nige wu na lee shizhaa na wɛ. Wu bu gbaga je n'a watii mu, tee jɛ dɔdɔɔɔ wɛ.

⁴Ayiwa na cebooloo, mu li wa yee bɛ shizhaa na. Kirisa na xu, yee ya pye kanna yee bɛ p'a xu saliya wu jaari wu shizhaa na. Lee funjɔ ni, yee ya pye nime Yesu Kirisa wuu, Kile ya wemu jɛ na yeege xu ni ge, konhɔ yi da kasaanɔa pyi Kile mu. ⁵Can na wɛɛ bi jaari na sahanɪ ni wuyɛ pyaa jidaan ni tuun wemu ni ge, saliya w'a bi keree kii shɛɛ wɛɛ na na kee ya jɔ wɛ. Ga lee bɛ na wɛɛ di kee shaa na byi. Kee lakuuŋɔ ki bye wɛɛ funjɔ ni, na wɛɛ yeri kapyebaagaa na, kee di wɛɛ leni xu ni. ⁶Nime, wɛɛ ya saliya wu jaari wu jɔ yaha, bani wemu wo fanha nɔhɔ ni wɛɛ di bye ge, wɛɛ ya pye kanna wɛɛ ya xu na foro wee wo fanha ki nɔhɔ ni. Lee na, wɛɛ na j'a kapyɛɛɛ pye Kile mu pyegafonɔ na Kile Munaa gbɔɔɔ ni. Koleɛ lemu wo keree k'a ka saliya wu ni ge, wɛɛ ya kee pyi na saha ni lee ni nige wɛ.

Jurumu saliya w'a zhɛɛ

⁷Ayiwa, ta lee wa li shɛɛ na Musa wo saliya wu w'a sipyii pu pye pu na jurumu pyi? Bada! Ga saliya wu w'a nɛ pye nɛ na jurumu cɛ. Na nii yeege wa yaaga fɛni, nɛ bi da ga lee cɛ jurumu wɛ, ka jɛ saliya wu ya li shɛ na: «Ma jɪi ganha bu da voro wa yaaga fɛni wɛ.» ⁸Lee funjɔ ni jurumu w'a kajɔŋɔ ta, na lakuuŋɔ tuugo bɛɛri leje nɛ zo wu ni saliya wu gbɔɔɔ ni. Saliya wu kaa bɛ wɛ, wɛɛ bi sanha wu jurumu cɛ wɛ. ⁹Fo tuun wemu ni nɛ bye nɛ sanha saliya wu cɛ-ɛ ge, nɛ bye jɪi na nayɛ jaha taa. Ga ba nɛ

pa saliya wu ce we, a jurumu bye la di jé ne ni. ¹⁰Ga, a ne bye kannu ne xu. Kile ya saliya wemu kan, konho wù jii sicuumo see wo ta ge, wee ya xu no ne na. ¹¹Bani jurumu w'a kajuño ta, na ne faanna, na xu be no ne na wee saliya we gbóoro ni. ¹²Ayiwa, saliya wu je fεεfεε; Kile ya jomεhεε kiimu jo ge, kee beeri ki je fεεfεε, na dii, na noho jo be.

¹³Ni li wa mu, ta lee wa li sheε na saliya wemu wu je yasaaja ge, na wee w'a pye kajuño na xu no ne na ya? Bada! Jurumu w'a pye kajuño kee yasaaja ke baraga ni na ne piinje, na xu no ne na. Lee ya pye mu konho jurumu di já she fiinje. Lee funjo ni saliya wu baraga ni l'a ce na fiinje na jo yakuudiige can can wogo ki je jurumu.

Fanhaya teheε shuun w'a zhaanra leni

¹⁴Ayiwa nakaara baa, wée ya li ce na Kile ni saliya w'a foro. Ga ne kunni, ne ceepuuro ti fanha k'a cεre, a ne bye ba jurumu wo bulo je we. ¹⁵Bani ne kunni ya sii na kapyegee ki jaha ce we; kasaaja kiimu wo bye funjo ki je ne mu ge, ne kee pyi we. Keree kiimu ya dan ne ni bada we, a ne dεreε na kee pyi. ¹⁶Ayiwa, keree kiimu ya dan ne ni we, ne ba kee pyi, lee ya li sheε na ye saliya w'a yu ge, ne soo li na na yee je can. ¹⁷Lee na, kakuuño kiimu ne byi ge, kee je neye pyaa jidaan we. Jurumu wemu wu wa ne zo wu ni ge, wee wo fanha ke k'a ne yeri kee bye na. ¹⁸Ne li ce jo kasaana la shishiin wa ne ni we, bani ne je ye sipya, fanha je wu ni we. Can ye pyaa na ne giin da kasaaja pyi, ga ne da já we. ¹⁹Kasaaja kiimu ne giin da byi ge, ne kee pyi we. Ga kakuuño kiimu bye kaa je ne na-ε ge, kee ne byi. ²⁰Ayiwa, keree kiimu bye kaa je ne na we, ne ba kee pyi, wee tuun wu ni lee ne neye pyaa jidaan nige we. Ga jurumu wemu wo se wu je ne na ge, wee w'a lee pyi.

²¹Mu ne kee fanha ke jaa naye na, ne ba giin ne kasaana pye tuun beeri ni, kakuuño bye kaa na ne ta. ²²Kile wo saliya wu kaa ya dan ne ni xuuni na zo wu na. ²³Ga fanha katii ne jaa naye ni kemu ya yogo tunni ni ne wo fungongo ki wo fanha ki ni ge. Kee fanha ke ki je ne na ge, kee k'a ne pye jurumu wu wo fanha ki noho ni. ²⁴Ee! We je jaa ne mu de! Kee fanha ke k'a ne ceepuuro kilee na leni jurumu ni, na xu noni ti na ge, jogo wu d'a ba ne sho kee na we? ²⁵Baraga Kile, wù Kafoo Yesu Kirisa gbóoro ni, mu na ba ne sho!

Ayiwa, na fungongo ni, ne jidaan wu je na kapyenje pyi Kile mu, na soo wu saliya wu na. Ga fanha kemu ki wa ne na ge, kee k'a giin k'i ne pye jurumu wo bulo.

8

Naarigazaana lemu n'a daa fee ya daa Kile Munaa gbóoro ni ge

¹Ayiwa nime kunni, piimu pu je Yesu Kirisa wuu ge, jaagi xuu wa yafiin je nige pee na we. ²Bani Kile Munaa li l'a jii fεere see wuuro ti kaan Yesu Kirisa wo karijeεge ki funjo ni ge, lee wo fanha k'a ne sho jurumu ni xu wo fanha ki na. ³Kile tudunmoo Musa wo saliya wu bi da ga já lee pye we, bani fanhaxhooro ti je weε Adama nagoo wuuro. Lee na saliya wu bi da já lemu pye-ε ge, lee Kile ya pye. Kile ya wu Ja wu tun na pa, w'a pa bye sipya ba weε jurumupyii je we. Jurumu wemu wo fanha noho ni weε di bi bye ge, w'a wuyε kan na pye saraga, na wee wo fanha ki kyεεgi. ⁴Kile ya lee pye konho saliya w'a tiime pemu beeri kaa yu ge, wù já w'a pee beeri jo fani, wée piimu ya jaari na sahanji ni wuye pyaa jidaan ni we, fo Kile Munaa li wo jidaan ge. ⁵Bani piimu p'a jaari na sahanji ni puye pyaa jidaan ni ge, pee ya pu funyo shaa ni puye pyaa jidaan keree ni. Ga piimu p'a jaari na sahanji ni Kile Munaa jidaan ni ge, pee ya pu funyo shaa ni Kile Munaa jidaan keree ni. ⁶Na taha ceepuuro jidaan feni, lee w'a ma ni xu ni. Ga na taha Kile Munaa jidaan feni, lee w'a jii sicuumo see wo ni japije kaan sipya mu. ⁷Piimu p'a pu funyo shaa ni puye pyaa jidaan ni ge, pee je Kile wo pεen. Bani pu ya soo p'a Kile wo saliya wu jomεε coni we, pu yere di wa da já be lee na we. ⁸Lee wuu na piimu p'a jaari na sahanji ni puye pyaa jidaan ni ge, pee keree da ga já daan Kile mu we.

⁹Yee kunni ya jaari na sahanji ni yiye pyaa jidaan ni we, ga Kile Munaa jidaan ni yee ya jaari na sahanji, bani Kile Munaa li wa yee funyo ni. Kirisa wo Munaa li je sipya wemu funjo ni we, weefoo je Kirisa wo we. ¹⁰Kirisa bu bye yee funyo ni, yee ceepuuro ti na ba xhu jurumu wuu na, ga Kile Munaa li na jii sicuumo kan yi mu, bani Kile ya yee jate sipyitiimeε. ¹¹Kile wemu w'a Yesu Kirisa je na yeege xu ni ge, wee wo Munaa li bu bye yee funyo ni can na, wu na

ba yee be wo ceepuuro ti jɛ na yeege xu ni. Wu na ba lee pye wu Munaa li gbɔɔɔ ni, lee lemu li wa yee zɔɔɔ pu ni ge.

¹²Lee wuu na na cebooloo, wɛe ya yaa na wɛyɛ jidaan pyi nige wɛ, bani jurumu foo jɛ nige wɛe na wɛ. ¹³Bani yi ba jaari na saharɔ ni yiye pyaa jidaan ni y'a da ba xhu. Ga yee bu yi kapyegee niguuɔɔ ki ja na ki yaha fɛfɛɛ Kile Munaa gbɔɔɔ ni, yee na ba jɔi sicuumɔ ta. ¹⁴Bani Kile Munaa l'a piimu jaha co ge, pee beeri jɛ Kile nagoo. ¹⁵Bani Kile Munaa lemu yee ya ta ge, lee da ga yee pye buloo wɛ, l'i wa da ga ba fyaara leɔɔ yi ni be wɛ. Ga lee Munaa li l'a wɛe pye Kile nagoo. Lee gbɔɔɔ ni wɛe ya Kile pyi: «Wù To.» ¹⁶Lee Kile Munaa le l'a yi fiinjɛ na yu wɛe mu can na wu zɔɔɔ pu na, na Kile nagoo wɛe jɛ. ¹⁷Ayiwa, ma na jo wɛe jɛ Kile nagoo, cɛn wemu jɔmɛɛ w'a lɔ wɛe mu ge, wu na ba wee kan wù mu. Wɛe ni Kirisa w'a da ba wee ta shiizhan, bani wù bu da w'a pinne na gana ni wu ni, wù na ba pɛɔɔɔ be ta ni wu ni shiizhan.

N'a daa fɛɛ tadarja

¹⁸Nɛ kunni ya dà li na jo kanhama pemu ni wɛe wa nime ge, pee da ga já daanna ni jiga wo pɛɔɔɔ ke ni bada wɛ, kee kemu ki da ba bye wɛe wogo ge. ¹⁹Kile na ba wu nagoo pu pɛɔɔɔ ki she caɔa kemu ge, Kile wo yarɔmuyaaya yi beeri y'a kee caɔa ki sige kanha k'i no. ²⁰Kile wo yarɔmuyaaya yi beeri y'a pye kaɔuɔɔ baa wo fanha ki nɔhɔ ni. Li ya ta taan yi ni yi pye mu wɛ, ga Kile ye pyaa k'a yi pye mu. Ga lee be na tadarja wa sanha. ²¹Bani caɔa ka wa ma, Kile na ba wu yarɔmuyaaya yi beeri yeege xu bulooro ni. Kile nagoo p'a juwuuro temu ta, na bye puyɛ wuu, na pɛɔɔɔ kemu ta ge, yee yarɔmuyɔ ye be na da kee ni. ²²Wɛe ya li cɛ, fo na pa gbara nijaa na jo Kile wo yarɔmuyaaya yi beeri y'a zhiin kanhama keɔɔ ni, ba layama jɛ wɛ. ²³Yee yarɔmuyɔ ye ye be wɛ, ga Kile Munaa l'a kan wɛe piimu mu, na pye ba Kile wo niime wu nizhiime jɛ-ɛ ge, wɛe be pu wa zhiin wù funyɔ ni. Caɔa kemu Kile da ba wɛe pye wu nagoo, wu wù ceepuuro ti yeege bulooro ti ni fɛfɛɛ ge, wɛe be pu wa kee caɔa ki sigeɛ. ²⁴Bani wɛe ya shɔ, ga tee juwuuro te di jɛ tadarja. Ga tadarja kemu beeri sipya ya jaa ge, kee jɛ nige tadarja wɛ. Yaaga beeri m'a jaa na xo

ge, tadarja ye nigin kee jɛ sanha ya? ²⁵Ga, yaaga kemu ki jɛ wɛe ya ki jaa-i ge, kee bu bye wɛe tadarja, wù na já luu gbo na kee sige.

²⁶Wɛe fanha bu jere tuun wemu ni, mu Kile Munaa be ya wɛe teri. Wɛe ya yaa na Kile jɛeri keree kiimu na ge, wɛyɛ pyaa ya kee cɛ wɛ. Ga Kile Munaa l'a jɛrege pyi wɛe mu ni shiinne ni, shiinne lemu li jɛ wɛe da já li jaha jo xhɔ-ɛ ge. ²⁷Kile wemu w'a sipyii funyɔ keree beeri cɛ ge, wee ya Kile Munaa fungongo cɛ, bani Kile ya sipyii piimu pye fɛfɛɛ ge, Kile Munaa ya jɛrege pyi pee mu, na be ni Kile jidaan ni.

Kile wo taanɔrege nigbɔhɔ ke

²⁸Wɛe ya li cɛ jo Kile kaa ya dan sipyii piimu ni ge, keree beeri k'a noni pee na ge, Kile ma ba kee beeri wo taxɔgo pye nizaana pee mu. W'a pee yiri na be ni wu keree ki teɔɔgana li ni. ²⁹Kile ya fɛnhe piimu jaha bulo na pye wu sipyii ge, w'a pee keree teɔɔ xo, na pee pye ba wu Ja wu jɛ wɛ, kɔnhɔ wee Ja wu bye nizhiime wu cebooloo nijehemɛɛ niɔɔ ni. ³⁰Sipyii piimu wo keree w'a teɔɔ ge, w'a pee yiri. Ba w'a pu yiri wɛ, na pu jate be sipyitiimeɛ. Ba w'a pu jate sipyitiimeɛ wɛ, na nɔɔɔ taha be pu na.

³¹Ayiwa ni li wa mu, yeke w'à da jo sanha wɛ? Kile bi jɛ ni wɛe ni, jɔgo na já sanha wɛe na wɛ? ³²Kile ya ta juɔɔ jaari wu Ja wu na wɛ, ga na wu pye saraga wɛe beeri wuu na. Ayiwa nakaara baa, Kile na ba yarɔmuyɔ yi beeri kan wɛe mu ma ni wu Ja wu gbɔɔɔ ni. ³³Kile ya piimu jaha bulo ge, jɔgo wu d'a já pee jaagi wɛ? Wa shishiin be wɛ, bani Kile w'a pu pye sipyitiimeɛ. ³⁴Lee wuu na wa shishiin da ba já pu jaagi wɛ, bani Yesu Kirisa ya xu, lee ye be wɛ, w'a jɛ na foro xu ni. Wu nidɛɛge ki wa saanra tatɛɛge ki ni Kile kanige cɛ na Kile jɛeri wɛe mu. ³⁵Leke li da já wɛe waa laha Kirisa wo taanɔrege ke na wɛ? Nakpaan ge, kelee fyaara, kelee kanhama, kelee xuugbɔhɔ, kelee funmɔ fɛere, kelee farati, kelee gbuuro ge? Le la shishiin wa da já wɛe laha Kirisa na wɛ. ³⁶Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na:

«Kile, mu wuu na
p'a wɛe shaa tuun beeri ni di gbo;
p'a wɛe wii ba dubyaa jɛ wɛ,
piimu ya yaha gbo kaa na ge.»*

* 8:36 Zaburuu 44:22

³⁷Ga, pee kanhama pu bæeri funḥo ni, wèe pu jɛ can can na se tavee pee, wù taanrafɔ Kile gbɔɔɔ ni. ³⁸Ne dà li na jo wèe ya xu yoo, wèe ya pye jɔni na yoo, yafiin da ga já wèe waa laha Kile wo taanɲeege ki na wɛ: Melekeɛ yoo, jinaa yoo, sefɛere tatii be yoo, nime wo yaɲmuyo ye yoo, cabaya woyo ye yoo, ³⁹fugba yaɲmuyo fanha woyo ye yoo, jɲɛ yaɲmuyo fanha woyo ye yoo, Kile wo yayaaga ka shishiin wa da já wèe waa laha Kile wo taanɲeege ki na wɛ. Wù Kafɔo Yesu Kirisa keɲe kurogo Kile ya kee taanɲeege ke she wèe na.

9

Kile ya Izirayeli sheen naha bulo na pye wu sipyii

¹Can ye pyaa ne yu mɛ, yi wa kafineye wɛ, bani Kirisa wo ne jɛ. Ne li cɛ be na zo wu na Fefɛere Munaa li gbɔɔɔ ni jo can ne yu. ²Ne naha ke bæeri k'a tanha xuuni, ne zo wu be d'a tanha tuun bæeri ni ³na cebooolo Izirayeli sheen pu wuu na. Bani ali ne jɛhe da ba laɲi pu tege, na waa laha Kirisa na, kɔnhɔ pee di sho, ne bi da zɔo lee na. ⁴Pee Izirayeli sheen pee Kile ya pye wu nagoo, na wu nɔɔɔ wu taha pu na, na karijɛeege jɔmehɛe lo pu mu, na saliya wu kan pu mu, na wu pelegana she pu na, na jɔmehɛe be lo pu mu. W'a kii bæeri pye pu mu. ⁵Lee bæeri kadugo na, pee ni wù sefelee p'a foro. Sipyii wo kabaɲa yiri, pee ni Kirisa be ya foro. Kile wu jɛ wii, na jɛ yaɲmuyo yi bæeri jɲɔɲ ni. Kile w'a bele tuun bæeri ni! Amiina.

⁶Ayiwa, lee wa li shee na Kile ya jɔmehɛe kiimu lo ge, na kee ya jɛri jɲɔɲ baa wɛ de! Bani piimu bæeri p'a foro Izirayeli shi wu ni ge, pee bæeri jɛ Izirayeli nagoo ye pyaa pyaa wɛ. ⁷Piimu bæeri p'a foro Ibirayima ni ge, pee be bæeri jɛ Ibirayima nagoo puyɛ pyaa pyaa wɛ. Bani Kile ya li she Ibirayima na na: «Ishaaga ye ni ma kadugo nagoo p'a da ba foro.» ⁸Lee ya li shee na nagoo piimu sipyii ya daa sipya wo jidaaɲ funḥo ni ge, pee jɛ Kile nagoo wɛ. Ga piimu p'a se Kile wo jɔmɛe li funḥo ni ge, pee pu jɛ Ibirayima wo nagoo puyɛ pyaa pyaa. ⁹Bani yemu Kile ya jo wu jɔmɛe li ni ge, yee yi wa mɛ na: «Ne

na ba guri ba yee la nime tashiin. Wee tuun we ni Sara da ba ja ta.»*

¹⁰Ayiwa, lee ye be wɛ, ga mu l'a pye Erebeka be shizhaa na, wee wemu w'a yere ɲmamaa yacere na wù tole Ishaaga mu ge. ¹¹Na laa li ta li sanha se pya wa wu ta kasaana kelee kakuunɔ pye wɛ, a Kile di jo ni Erebeka ni, kɔnhɔ Kile ye pyaa bi giin di wemu naha bulo na be ni wee Kile keree gbegelegana ni ge, l'i bye mu. Li ganha bu da bye sipyii wo kapyegee baraga ni wɛ, ga l'i bye na be ni Kile ye pyaa jidaaɲ ni. ¹²A Kile di Erebeka pye: «Cuunvɔo wu w'a da ba bye jahafɔo wu jɲɔɲ ni.»* ¹³Ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni wɛ na: «Ne Yakuba naha bulo, ga na Ezawu yaha wà.»*

Kile ya sɔo na shi wusama be naha bulo

¹⁴Ayiwa, ta wèe na já jo na katiibaagaa ki wa Kile ni ge? Bada! ¹⁵Bani Kile ya Kile tudunmɔo Musa pye:

«Ne bu jo ne jɲɔɲ jaari sipya wemu na, wee na n'a da jɲɔɲ jaari.

Ne bu jo ne jɲɔɲ peɲi ni sipya wemu ni wee ni n'a da jɲɔɲ peɲi.»*

¹⁶Lee na sipya jidaaɲ kelee wu kapyegee da já Kile pye wu jɲɔɲ jaari wu na wɛ. Ga wuyɛ pyaa wo jidaaɲ funḥo ni Kile ya jɲɔɲ jaari sipya na. ¹⁷Kile Kafila wu ni Kile ya yi jo Farawɔn* mu na: «Lemu ye kaa na ne mu teɲe saanra ti na ge, lee li wa mɛ. N'a da ma taga na sefɛere ti she, kɔnhɔ na mege k'i nɔ jɲɛ ki kabaya yi bæeri na.»* ¹⁸Lee na Kile kunni bu jo wu jɲɔɲ jaari wemu na, wee na w'a jɲɔɲ jaari. Wu bu jo wu wemu nige waha, w'a kee be waha.

¹⁹Pii na ba jo na: «Ayiwa ni li jɛ mu, naha na Kile di sipyii jaagi sanha we? Jɔgo wu d'a já zhe Kile jidaaɲ ni we?» ²⁰Ayiwa, mu wemu w'a ye yu ge, mu sipyitiime, mu di jɛ naha, fo mu w'a Kile kaala wɛ? Ta puuro shɔo na já li yaavɔo pye: «Naha na ma da na yàa le yaagana le na we?» ²¹Ta cogo faanrivɔo wogo be ki jɛ wu cogo we? Wu bu jo wu pɛewa shɔo yàa, kelee shɔtiire, lee w'a da yàa ni wu cogo ke ninuɲo ni.

* 9:7 ZhenEzi 21:12 * 9:9 ZhenEzi 18:10,14 * 9:12 ZhenEzi 25:23 * 9:13 Malaki 1:2-3 * 9:15 Ekizode 33:19 * 9:17 Farawɔn: Wee ninumɔo wu jɛ Farawuna. Saan bæeri w'a tiin saanra ti na Misira ni ge, wu mege na bye Farawɔn. * 9:17 Ekizode 9:16

²² Ayiwa, Kile funḥo ya pye na wu loyire ni wu sefeere ti she. Lee wuu na, piimu p'a wu luu yirige, pee d'a keme yaha gyeegi kaa na ge, w'a luu gbo pee taan fo xuuni. ²³ Ayiwa, w'a juḥo jaari wèe piimu be na, na wèe gbegele na yaha wu nòro wu kaa na ge, wu bu jo wu wee nòro we nijeheme she wèe be shizhaa na, ta yee kajuu wa yee ni? ²⁴ Bani wèe pu jne wu sipiyirilee, wu ya ta wèe yiri na foro Yawutuu pu wo shi wu ye nigin ni-i de! W'a wèe yiri na foro shi wusama be ni. ²⁵ Yee y'a jo Kile tudunmoo Oze wo Kitabu wu ni na Kile ya jo na:

«Piimu bye ne sipyii taashiine li ni we,
ne na ba pee yiri na sipyii.
Shi wemu kaa bi dan ne ni-i ge,
ne na ba wee yiri na taanjiine.»*
²⁶ «Xuu wemu ni p'a pu pye ge na:
Yee jne ne sipyii we.»
Pu na ba yiri wee xuu wuye pyaa ni na:
Kile jii wo wuye pyaa wo nagoo.»*

Kile ya yemu jo Izirayeli nagoo shizhaa na ge

²⁷ Kile tudunmoo Ezayi be ya jo ni muju-ugbo ni Izirayeli nagoo shizhaa na na:

«Ali Izirayeli nagoo jehhe jehhe
ba suumo loko jo gbazhenhe jne we,
lee be na sipyii nigin nigin ye pu da ba juuwuro ta.

²⁸ Bani Kafoo ya kiiri wemu gbegele ge,
wu na ba wee kiiri wu beeri kon tavuyo na,

na wu xo feefe konjo ki sipyii pu na.»*

²⁹ Kile tudunmoo Ezayi ya fenhe yi jo be sanha fo taashiine ni na:

«Kile-gbotabaaga da bye wu ya juḥo jaari wèe na,
na pii yaha wa wu sefee pu ni we,
wèe bi da xho feefe,
ba Sodomu kulo li sipyii p'a pye we.

Wèe bi da bye
ba Gómóori|Sodomu ni Gómóori sheen ya pye we.»*

³⁰ Ayiwa, shi wusama wemu w'a pye wu jate ya no tiime koo li zha wu na-ε ge, Kile ya pee jate sipyii piimu p'a tii ge. Pu n'a daa wu gbooro ni p'a pee tiime pu ta. ³¹ Na ta Izirayeli nagoo di bi la le puye ni, konho

p'i bye sipyitiimeε Kile wo saliya wu koo li jaari wu funḥo ni. Ga pu ya lee ta we.

³² Naha na we? Bani Izirayeli nagoo pu ya tiime pu sha n'a daa gbooro ni we. Pu bi giin na pee wo kapyegeε ki da pee pye sipyitiimeε. Lee funḥo ni a p'i gurunjo to «ke kagerenje ke» na. ³³ Ma na jo ba l'a ka kee kagerenje ki shizhaa na kagana lemu na we na Kile ya jo:

«Li wii, kagerenje ka ne yaha Siyon kulo li ni, sipyii na ba gurunjo kemu na ge.

Ki na ba sipyii shaan.

Ga, sipya wemu bu da kee na,
Kile da ga ba weefoo noko yaha bada we.»*

10

¹ Ayiwa na cebooolo, kaa lemu l'a sii ne wo jidaan, ni lemu na ne Kile jeeeri Izirayeli sheen mu ge, lee li wa me nago Kile wu pu juḥo wolo. ² Bani ne wa li seeri jo luu wa pu ni Kile keree na fo xuuni, ga li fungongo feere di jne pu mu we. ³ Pu ya ta Kile wo tiime pu ce we, a p'i ganha na giin p'i puye pye sipyitiimeε. Pu ya ta kuu Kile wo tiime pu mu we. ⁴ Kirisa w'a saliya wu keree ki beeri jo fa, konho sipya sipya w'a da wu na ge, Kile di weefoo jate sipyitiime.

Sipya sipya w'a da Yesu na ge, wee na ba juuwuro ta

⁵ Ayiwa, lemu li da ja sipya pye ma jate sipyitiime saliya wu baraga ni ge, Kile tudunmoo Musa ya lee jo na: «Sipya wemu w'a saliya wu beeri koo jaari ge, weefoo na ba jii sicuumo ta.»* ⁶ Sipya na ja tiime pemu ta n'a daa gbooro ni ge, l'a ka na ma ba pee kaa yu. «Juḥo wa li na m'a maye yegee we na: «Joḥo wu d'a ba dugi di zhe fugba wu ni we?» (Lee kori jne kanna Kirisa m'a zhaa di dirige.) ⁷ Kelee «Joḥo wu d'a ba digi jije ki nohodaan we?» (Lee kori jne kanna Kirisa m'a zhaa di yirige xuu pu te ni di durogo.) ⁸ Ayiwa, yeke Kile Kafila wu d'a jo we? W'a jo na: «Jomo pu wa ma taan, pu wa ma jo na, pu wa ma zo wu be na.»* Pee Jozaama pe wee ya yu sipyii pu mu jo pu da Yesu na.

⁹ Ma bu yere li na, na yi jo ma jo ki ni na Kafoo wu jne Yesu, na da be li na ma zo wu na, na Kile ya wu jne na yegee xu ni, ma na ba

* 9:25 Oze 2:1,25 * 9:26 Oze 1:10 * 9:28 Ezayi 10:22-23 * 9:29 Ezayi 13:19; Zheremi 50:40 * 9:33 Ezayi 8:14; Ezayi 28:16 * 10:5 Levitike 18:5 * 10:8 Dutereḥome 30:14

sho. ¹⁰ Bani na dà Yesu na ma zo wu na, lee funṅo ni Kile ya sipya jateni sipyitiime. Ma bu yi jo ma ṅo ki be ni, w'a ma ṅuṅo wolo. ¹¹ L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa sipya w'a dà Kile na ge, wu da ga ba weefoo shiige bada we.»* ¹² Lee wuu na, Yawutuu yoo, shi wusama yoo, pu beeri ṅe nigin. Kafoo nigin wu ṅe pu beeri ṅuṅofoo. Piimu beeri p'a wu mege yiri ge, w'a saama niṅeheme pyi pee beeri mu. ¹³ Bani li wa Kile Kafila wu ni na: «Sipyaa beeri w'a Kafoo mege yiri ge, weefoo na ba ṅuwuuro ta.»*

¹⁴ Ga yirigana leke na p'i da ja wu mege ki yiri, na ta pu ya dà wu na-e we? Dii p'i da ja dà wu na, na ta pu ya wu kaa logo-e we? P'a wu kaa logo dii ni pii ya Kile Jozaama pu yere li pye pu mu-i we? ¹⁵ P'a ja Kile Jozaama pu yere li pye pyegana leke na we? Fo pu bu pii tun, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Piimu p'a ma ni jomoo nizaama pu ni ge, pee pama ya ṅo xuu wu beeri ni.»*

¹⁶ Lee be na sipyii beeri ya ta soo pee Kile Jozaama pu na we. Yee Kile tudunmoo Ezayi be ya fenhe jo na:
«Wu Kafoo, jogo wu da dà

wèe wo jomoo nizaama pu na we?»*

¹⁷ Ayiwa, Kile Jozaama pu wo logo funṅo ni n'a daa ya daa. Pee Jozaama pe, Kirisa kaa pee ya yu. ¹⁸ Ayiwa ne jo, li bu da mu, ta Izirayeli sheen pu ya pee Jozaama pu logo we? P'a pu logo co! Bani li wa Kile Kafila wu ni na:

«Pe jomoo pe ya no
niṅe ki beeri na.

Pe jomoo pe ya no
fo koṅo ki kabaya yi beeri na.»*

¹⁹ Ayiwa, n'a da yi jo sanha jo ta Izirayeli sheen ya jomoo pu naha ce ta? Kile tudunmoo Musa ya fenhe li she na Kile ya jo na:

«Yee ya shi wemu wii yafiin be-e ge,
ne na ba wee keree neṅeeṅe leṅe yee ni.
Shi wemu yee ya wii fungongo baa fee ge,
ne na ba wee shi we wo
keree pye yee mu loyire.»*

²⁰ Lee beeri kadugo na Kile tudunmoo Ezayi ya lowaa ta na li she sanha na Kile ya jo na:

«Piimu bye pu ya ne shaa-i ge,
pee ya ne ṅa.
Piimu p'a pye pu ya kaa la shishiin shaa
di je ne shizhaa na-e ge,
ne naye she pee na.»*

²¹ Ga Kile ya jo Izirayeli sheen shizhaa na na:

«Ne na keye sanha yaha
shi wa mu fo na she caṅa nii li xo
Niwewagaa sipyii pu ṅe pii
ni n'a she fee.»*

11

Kile ya ta Izirayeli sheen wa fee fee we

¹ Ayiwa ne jo, ta Kile ya wu sipyii pu wa fee fee? Bada! Bani Izirayeli shen ne be ṅe, Ibirayima kadugo pya wa, na foro Benzhamo wo kroon li ni. ² Sipyii piimu naha Kile ya bulo fo taashiine li ni ge, wu ya ta pee wa we. Kile tudunmoo Eli ya Kile neeri Izirayeli sheen feni neerigana lemu na ge, yemu Kile Kafila w'a jo yee shizhaa na ge, ta yee sanha yee kalaa we? ³ W'a jo: «Wu Kafoo, p'a mu tudunmoo pu gbo, na ma saraya yi tawoloyo yi be ja. Ne ye w'a kori, p'i wa giin p'i ne be gbo.»* ⁴ Ga dii Kile d'a wu ṅo sho we? W'a jo: «Naaa kabofongo gbarashuun (7.000) ne yaha naye mu. Wee wa shishiin sanha nuguro sin ṅa yapere Baali fee ni we.»* ⁵ Mu li wa niṅaa wo caṅa nii le be ni, Izirayeli nagoo pusamaa nigin nigin wa wa, Kile ya piimu naha bulo na saha ni wuye pyaa wo niime wu ni ge. ⁶ Ayiwa, Kile bi ta w'a pee naha bulo na saha ni wuye pyaa wo niime wu ni, wee tuun wu ni lee ya foro puye pyaa kapyegee ni-i de! Ni lee be we, niime wu da ja bye nige niime we. ⁷ Y'i wa dii we? Lemu Izirayeli sheen ya zhaa ge, pu ya lee ta we. Ga Kile ya piimu naha bulo ge, pee ye p'a lee ta. A sipyii pusamaa niwegee di waha. ⁸ Ma na jo ba l'a ka kagana lemu na Kile Kafila wu ni we na:

«Kile ya pu zoloo fungonyo to;
w'a fanfanga pari pu nii na
na pu niwegee to

fo na pa no niṅaa na.»*

⁹ A saannaa Dawuda be di jo:

* 10:11 Ezayi 28:16 * 10:13 Zhoueli 2:32 kelee Zhoueli 3:5 * 10:15 Ekizode 33:19 * 10:16 Ezayi 53:1 * 10:18 Zaburuu 19:5 * 10:19 Duterenome 32:21 * 10:20 Ezayi 65:1 * 10:21 Ezayi 65:2 * 11:3 Saannaa 19:10,14 * 11:4 Saannaa 19:18 * 11:8 Duterenome 29:3

«Kaleገዢ yaligee kii p'a li ge,
 kee ki pye pu co co tifuuyo,
 ni pu co co meere,
 ni pu jugyeeገi yaaya,
 kōnhō p'i lee wo saraa ta.
¹⁰Fanfanga ki pari pu jii na,
 kōnhō pu ganha ba jaa wē!
 Kile wu pu tikunገገō kuri yaha tuun beeri
 ni!»*

Shi wusama ya juwuuro ta

¹¹Ayiwa ne jo, Izirayeli sheen ya kuruገገo ge, ta p'a to feefee? Ahayi de! Ga pee wo piinገe ki funገገo ni shi wusama ya juwuuro ta, kōnhō wee shi we wo japeen di jé Izirayeli ni. ¹²Ayiwa, ni Izirayeli wo piinገe k'a pye kapuገገo a koገገo sipyii di kuduun nigbō ta, ni pu dirige w'a shi wusama pye w'a kuduun nigbō ta, wee tuun wu ni pu beeri ba jeri, na guri pa Kile mu do? Ta lee da bye kagbō na toro kisaገገaa beeri taan wē?

¹³Yee piimu pu jne shi wusama sipyii ge, yee ni ne w'a yu nime. Kile w'a ne pye tudunmō shi wusama mu, a ne be shiin di gbōōro taha na labye wu na. ¹⁴Kōnhō lee bu da li na já bye, japeen di jé ne wo shi wu sipyii pu ni, fo p'i jeri kōnhō pii di shō pu ni. ¹⁵Kile na pu yaha kabanugo, a lee di bye kapuገገo na be le koገገo sipyii ni Kile te ni. Wee tuun wu ni Kile ba sō pu na sanha, na pu yaha pu talege ni do? Ma ce lee na ba bye kakanhana de, ma na giin wa w'a jne na foro xu ni! ¹⁶Shinmashiime wu bu gan xō Kile mu, wusama beeri ya pye feefee. Tige niገe bu bye feefee, ki geye yi beeri yi jne feefee.

¹⁷Izirayeli nagoo pu jne ba oliviye tige jne wē. A Kile di ki geye ya kōn laha wā, na mu sogi wā ka takōገገo ni, mu shi watii shen, mu wemu wu jne sige wo oliviye tige geገe ge. Kee oliviye tige ki wo niye y'a tōn pemu taa ge, a pee di ganha na mu be jō shaa. ¹⁸Lee wuu na, oliviye geye yemu p'a kōn ge, ma ganha ba jōsanga pyi yee na wē. Kee tabaara fungōገገo ke bu digi ma mu, m'a yaa na li ce na mu ya ta yere ni niye yi ni-i de, ga niye yi y'a yere ni mu ni. ¹⁹Ma na ba ne pye na: «Ta pu ya yee geye yi kōn laha wā, kōnhō p'i ne sogi yi takōገገo ki ni wē?»

²⁰Nakaara baa! Yi n'a daa baara wuu na p'a yi kōn laha wā, na mu sogi wā yi tege ma n'a daa wuu na. Ga ma ganha ba jōsanga pyi

wē, ta fyagi Kile na! ²¹Bani Kile bu bye wu ya ta juገገo jaari oliviye tige see see wogo ki geye yi na wē, wu da ga ba juገገo jaari mu be na wē. ²²Kile ya wu saama pu shee, na wu fariya wu be shee shegana lemu na ge, yi lee wii: Piimu p'a wu koo li yaha ge, w'a wu fariya wu she pee na, na wu saama pu she mu na. Ga fo ma be bu gori yaha pee saama pe ni, lee be wē, pu na ba ma be kōn laha wā. ²³Izirayeli sheen be bu pu n'a daa baara ti koo yaha, Kile na ba pu sogi sanha pu talege ni, bani se wa Kile ni na kuri pu sogi sanha. ²⁴Mu kunni ya kōn laha sige oliviye tige na, na ba sogi oliviye see see wogo ki na, na ta mu ni kee di jne tinuyo wē. Pee piimu pu jne oliviye see see wogo ki geye yi ge, ta yee sogomō da ba daan sanha xuuni yiye pyaa wo tige ki na wē?

Izirayeli na ba juwuuro ta caገa ka

²⁵Ayiwa na ceboooloo, ne funገገo ki wa y'i le Kile kaገገmohōno le ce nime, kōnhō yi ganha ba yiye wii fungōገገo fēe wē. Izirayeli sheen pii wo niwegee k'a waha, kōnhō shi wusama wo sipyii piimu jaha Kile ya bulo ge, pee beeri di fenhe juwuuro ta. ²⁶Mu Izirayeli sheen pu beeri da ba shō ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wē, na Kile ya jo na:

«Siyōn kulo li ni Shōvō w'a da ba foro,
 wu na ba Yakuba nagoo pu nahama pu
 xō.

²⁷Lee wa karijneeገe jōmēe ne ni pu te ni,
 ne ba pu wo jurumu wu jōገገo laha wā
 tuun wemu ni.»*

²⁸Ayiwa, Kile wo Jozaama pu wo kabaገa na, Izirayeli y'a pye Kile wo pēen, a yee wo kuduun di foro lee ni. Ga jaha bulooro ti wo kabaገa na, pee kaa l'a dan Kile ni pu sefelee pu wuu na. ²⁹Bani Kile bu yaaga kemu kan, wu ya kee shuu nige wē. Wu bu ma yiri, w'a ma yiri. Kile ya wu jōmēe jeri wē. ³⁰Yee bi ta Kile jōmēe co taashiine li ni wē. Ga nime, Kile ya juገገo jaari yee na, na li kapuገገo pye Izirayeli sheen ya Kile jōmēe yaha. ³¹Mu Izirayeli sheen ya Kile jōmēe li yaha nime lee yahagana li na, kōnhō Kile di juገገo jaari yee na. Ga ba Kile ya juገገo jaari yee na wē, mu w'a da ba juገገo jaari pu be na. ³²Bani Kile ya sipyii pu beeri yaha jōmēeyahana li wo fanha ki nōho ni, kōnhō wu juገገo jaari pu beeri na.

* 11:10 Zaburuu 69:23-24 * 11:27 Ezayi 59:20-21; Zheremi 31:33-34

Kile wo tēhene baa sefere te
³³Ee! Can na tēhene ne Kile wo naafuu fere te,
 ni wu fungongo fere te,
 ni wu laje wu na we!
 Wu kiiri keree k'a ye
 sipya fungongo fere na na kanha!
 Sipya da ga ja wu keree pyegana ce we!
³⁴«Jogo wu d'a Kafoo fungongo ce we?
 Jogo wu d'a pye wu yerivoo we?
³⁵Jogo wu d'a fene yaaga kan wu mu,
 konho wu ba kee foo to we?»*
³⁶Bani yanmuyo yi beeri y'a foro Kile ni.
 Yanmuyo yi beeri yi ne wee gbawo ni.
 Yanmuyo beeri yi ne wu woyo pene k'a deri
 wu mege na tuun beeri ni, tēhene baal
 Amiina.

12

Naarigavono

¹Lee wuu na na cebooloo, Kile ya nijaara
 temu ta wee na ge, tee wuu na n'a yi beeri jo
 yi yiye beeri kan Kile mu ba saraga jii wogo
 je we, kemu ki ne fefee ge. Lee l'a dan Kile
 ni, lee li ne be sanha Kile-pene ki see see
 wogo. ²Yi ganha bu yi kapyeege yaha ki
 pinne nige ni ke konjo ke wogoo ni we. Ga yi
 yi yahagana li jeri na saha ni yi fungongo
 fere nivoro ti ni, konho Kile jidaan nijeme
 wemu w'a taan, wemu jo k'a fa ge, y'i wee
 ce shonri.

N'a daa fee ya yaa p'a labye pyi shiizhan
³Kile ya niime wemu kan ne mu ge, wee
 gbawo ni n'a da yi jo yi beeri nigin nigin mu
 jo wa shishiin ganha da wuye pele di doru
 wu juro kana taan we. Ga n'a daa we Kile
 ya kan yi beeri nigin nigin mu ge, yi yiye
 tirige, y'i da wee wo juro kana wo keree
 pyi. ⁴Sipya beeri ceepuuro ti ne ni yatenye
 niheneye ni, ga yatenge ka beeri ni ki nibyii
 li ne. ⁵Mu wee be ya jehē, ga wee beeri di
 ne ceepuuro nigin Kirisa wo karijenge ki ni.
 Wee beeri nigin nigin wu ne wu ceepuuro
 ti yatenye ya. ⁶Loolodahaa kiimu Kile ya
 kan wee mu na be ni wu niime wu ni ge,
 kee tuuyo ya jehē, konho wee di da Kile
 wo labye wu pyi ni kee ni. Li bi ne na Kile
 tuduro pyi, ta tee pyi ni ma wo n'a daa wu
 juro kana li ni! ⁷Li bi ne na kapyenge pyi
 ma sipyii mu, ta kee pyi! Ma wuu li bi
 ne na sipyii kalaa, la le maye ni ma da pee

kalaa! ⁸Wemu w'a Kile Kafila yere pyi ge,
 weefoo w'a lee pyi! Wemu ne sipyii kanwo
 ge, weefoo w'a sipyii kaan ni funvaha ja ni!
 Wemu wu ne jahagbaa fere na ge, weefoo
 w'a tee pyi xuuni! Wemu wo loolodaa li
 ne na juro jaari ge, weefoo w'a lee pyi ni
 fundanga ni!

N'a daa fee ya yaa na jaari taanenge ni
⁹Yi ganha ba yi taanenge pyi ni shuun
 shuun juuro ni we! Yi kakuuro yaha k'i
 bye yi tanha keree, y'i noro yaha xuuni
 kasaana na y'a byi! ¹⁰Yi daan ni yiye ni
 xuuni ba cebooloo ne we! Yi da yiye shaanri
 gbawo daha na yi sipyii na! ¹¹Yi la le yiye
 ni, yi ganha bu da bye saa fee we! Yi da
 kapyenge pyi Kafoo mu ni yi zoloo pu beeri
 ni! ¹²Yi fundanga ta yi tada ja ki wuu na, yi
 pye kanhama sorovee, y'i samohoro le yiye
 ni jerege feni! ¹³Y'a n'a daa fee cebooloo pu
 teri pu da pu mago keree yari, yi da nabuun
 be tirige! ¹⁴Piimu p'a yi kana ge, yi da duba
 pyi pee mu! Y'a duba pyi, yi ganha ba laji
 pyi we! ¹⁵Piimu pu ne fundanga na ge, y'a
 fundanga pyi ni pee ni shiizhan, piimu p'a
 mehē suu ge, y'a mehē suu ni pee be ni!
¹⁶Yi yi fungonyo yaha y'i bye ninuyo, yi
 ganha bu da tabaara yaha ti je yi ni we! Ga
 piimu p'a puye tirige ge, yi fara pee na! Yi
 ganha ba yiye wii fungonyo fee-i de!

¹⁷Wa bu kakuuro pye wa na yi ni, yi ganha
 bu kakuuro la taga lee kakuuro le foo to
 we! Yi la le yiye ni yi da kasaana pyi sipyii
 pu beeri jaha taan! ¹⁸Yi la le yiye ni y'i da
 yi se beeri pyi, konho janije di bye yi ni
 sipyii pusamaa beeri te ni, lee bu da li na
 da ja bye! ¹⁹Na taanjiinee, yi ganha ba yi
 loyirigee niine we, ga yi lee yaha Kile keje
 ni! Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Ne w'a da ba yee wo loyirigee ki kori,
 na pu wo jurumu wu foo to pu mu.

Kafoo Kile w'a jo mu.»*

²⁰Kile Kafila w'a li she sanha na:

«Ma bu ma pen kuugo wo ja,
 wu kan wu li,
 ma bu wu waga wo ja,
 wu kan wu gba.

Ma ba lee pyi,
 l'a bye kanna naganhaa

* 11:35 Ezayi 40:13; Zheremi 23:18 * 12:19 Talemee 20:22

m'a deri wu juḥḥo ni.»*

²¹Ma ganha bu kakuuyo yaha yi ma tehene ta we, ga la le maye ni m'a se ta kakuuyo yi na kasaarjaa wo bye funḥḥo ni.

13

N'a daa fee ya yaa na kuu fanhafee mu

¹Ayiwa, sipyii beeri ya yaa na kuu fanhafee mu, bani fanha ka shishiin je kemu ya foro Kile ni we. Piimu pu je fanhafee pu ge, Kile w'a pu teje. ²Lee na sipya wemu w'a fanha nomee she ge, Kile nomee weefoo ya she. Piimu shiin pu wa fanha ki nomehee shege, Kile wo kiiri wu pee wa gilee na zhaan puyee juḥḥo ni. ³Ma ba kasaarjaa pyi, mu kafyana juḥḥo je fanha na we. Ga ma ba kakuuḥḥo pyi, lee li da ma pye ma na fyagi fanha na. Ma funḥḥo bi je nago ma ganha ba fyagi fanha na we, wee tuun wu ni ta kasaarjaa pyi. Ma ba kasaarjaa pyi, fanha ki na da ma soni. ⁴Labye wemu fanhafee p'a byi ge, Kile mu p'a wu pyi yeeye pyaa ki wo laḥḥo kaa na. Ga ma bu kakuunoo pye, ta fyagi pu naha na de, bani yalayo ye yi wa pu mu ge, yee wa pu mu tawaga ni we. Kile wo labye p'a byi. P'a kakuubyii wo kakuuyo yi fohoo toni pu mu, na pu kuuni. ⁵Lee wuu na y'a yaa na kuu fanha ki mu. Fanha k'a kanhama pemu noni yi na ge, yi ganha bu guu ki mu pee wo nii fyaara ye wuu na we, ga yi kuu pu mu. Bani y'a li ce yi zoloo pu na na kasaana li je lii.

⁶Lee wuu na be yee ya munaa pereme kaan. Bani Kile wo kapyebyii pu je fanhafee. P'a puyee po wee labye we kaa na. ⁷Ayiwa, sipya wemu ya yaa ni lemu ni ge, y'a lee kaan wee mu. Wemu w'a munaa pereme pu shuu ge, y'a pee kaan wee mu. Wemu w'a kataharjaa ki wo wari wu shuu ge, yi da wee be kaan wee mu. M'a yaa na fyagi wemu na ge, ma da fyagi wee na. M'a yaa na gböörö teri wemu na ge, ma da gböörö teri wee na.

Taanjeegge ya yaa na pye n'a daa foo ni wu sipyinjii te ni

⁸Ayiwa, kaa lemu wo foo l'a yaa na pye yee na ge, lee je yi sipyinjii wo taanjeegge. Sipya wemu wu sipyinjii kaa l'a dan wu ni ge, weefoo w'a Kile wo saliya wu beeri no fa. ⁹Bani saliya wu nomehee kiimu k'a yu na:

* 12:20 Lee kori je: Ma ba kasaarjaa pyi ma peen na, kakuuḥḥo kiimu p'a byi ma na ge, kee na pu pye p'a shiige. Ekizode 23:4-5; Taleje 25:21,22

«Ma ganha ga döddöörö pye we, ma ganha ga sipya gbo we, ma ganha ga nagaara pye we, ma ganha ga nii yeeye wa yaaga feni we.» kee nomehee kee, ni saliya wu nomehee kisaarjaa beeri ki wa le nomee nigin we funḥḥo ni na: «Ma sipyinjii di daan ma mu ba maye pyaa ki je we.» ¹⁰Ma sipyinjii bu daan ma mu, mu da ga kakuunoo pye wu na we. Lee wuu na ma sipyinjii bu daan ma mu, Kile wo saliya wu beeri koo m'a jaari.

Na foro womo wo keree ki beeri ni

¹¹Ayiwa, y'a yaa na pe jomoo pe jateni, bani tuun wemu ni wu je nime ge, yiye pyaa k'a wee ce. Yi jeduun w'a no nime ḥmunumoo pu na, bani caḥḥa nii lemu ni wee ya da Yesu na ge, juwuuro ti wo caḥḥa nii l'a wee teje nime na toro lee caḥḥa nii le na. ¹²Piige ki jeri w'a toro de! Nimuguro w'a teje. Kapyeguḥḥo kiimu beeri w'a byi womo ni ge, wu kee beeri no yaha fee fee, wu gbegele wu da jaari kpenge ki na. ¹³W'a yaa na wu naarigana li tii, na li fiinje ba w'a keree pyi caḥḥa ni we. Wu ganha bu da wüye yaha ligböhö ye na di kasa ye we. Wü da wüye kaseri singbaa na, ni döddöörö, ni kaakaara, ni yoköönro, ni jepeen. ¹⁴Yi Kafoo Yesu Kirisa le yiye na ba fadeje je we, yi ganha bu ceepuuro la keree naha teje we.

14

Wu ganha ba wu cebooloo jaagi we

¹Piimu wo fanha k'a cære n'a daa ni ge, yi soo pee be na, yi pu co no! Yi ganha ba zojuuro pyi we! ²Sipyii pii wa da li na na noyaliye beeri yi je niliye. Ga piimu wo fanha k'a cære n'a daa ni ge, pii wa pee ni, pee ya li ta na faa yarḥmuyo ye y'a yaa na li. ³Piimu p'a no yaliye yi beeri li ge, pee ya yaa p'a pii pu fanri we, piimu pu je pu ya yi beeri li-i ge. Piimu pu je pu ya yi beeri li-i ge, pee be ganha ba yi beeri livee pu jaagi we. Bani Kile ya soo pu na. ⁴Jogo mu di je fo mu w'a watii wo kapyebeje jaagi we? W'a to la, w'a yere la, wu kafoo wu mu lee wa. Ga wu na ba yere be, bani se wa Kafoo Kile ni na baraga le wu ni.

⁵Pii be wa caya ya poroḥḥo ya na, na ta caya yi beeri di je nigin pii be mu. Wa beeri wu soo wu fungongo na, wu ganha bu nakaara

le ki ni we! ⁶Wemu w'a caya ya pororjo ya na ge, Kafoo mu w'a lee pyi. Wemu be w'a jnyaliye yi beeri li ge, Kafoo mu wu be ya lee pyi, bani w'a li baraga teri Kile na. Wemu be wu je wu ya jnyaliye yi beeri li-i ge, Kafoo mu wu be ya li pyi, na li baraga be teri Kile na. ⁷Wee wa shishiin ya jniifere pyi wuye wuu na we. Wee wa shishiin di ya xhuli be wuye wuu na we. ⁸Wee bu bye jniifere ni, Kafoo xuu na wee je tee jniifere te ni. Wee bu xhu, Kafoo wuu na wee ya xu. Lee wuu na wee ya pye jni na la, wee ya xu la, Kafoo wuu wee je. ⁹Lee l'a li pye Kirisa ya xu, na je na foro xu ni, konho wu bye xuu ni wyii beeri wo Kafoo.

¹⁰Mu kunni, jaha na mu di ma ceboro jaagi we? Mu be, jaha na mu be di ma ceboro kaa yu we? Na ta Kile di wa da ba she kiiri kon wee beeri nigin nigin na. ¹¹L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Kafoo w'a jo mu:
 Ne je jni na.
 Sipyii pu beeri
 p'a da ba nuguro sin ne fee ni.
 Sipyii pu beeri
 p'a da ba Kile so ni pu nilee ni.»*

¹²Mu wee beeri nigin nigin wu da ba wuye pyaa kapyegee toro Kile jaha taan.

Wu ganha ba wu cebooloo jnyo kyeegei we

¹³Lee wuu na, wu ganha ba wuye jaagi nige we! Ga yi la le yiye ni, kaa lemu beeri l'a da ja yi ceboro wa tooo le kakuuno ni, kelee na wu jnyo kyeegei ge, yi ganha ga lee la shishiin pye bada we! ¹⁴Ne li ce, na da be li na wu Kafoo Yesu baraga ni jo jnyaliye beeri yi je feefe. Ga sipya wa bu ka wii na kee k'a noho, kee shiin k'a noho weefoo mu. ¹⁵Ga ma ceboro ba jnyalige kemu tanha, mu ba kee li wu jni na, lee di ya be wu mu we, m'a taanyeege ki koo yaha. Sipya wemu wuu na Kirisa ya xu ge, ma ganha bu da ma yaligee keree taga wee pye wu fo jni sicuumo ni jiga na we. ¹⁶Keree kiimu k'a jo yee mu ge, kee ya yaa na pye kanyoo watii di fanhara shan yi na we. ¹⁷Bani Kile wo saanra|Kile saanra ti kanyoo je yaligee ni yagbaya we. Ga fo tiime, ni janyje, ni fundanga kemu Fefeere Munaa ya gaan ge. ¹⁸Sipya wemu w'a Kirisa wo labye wu pyi ni kee fungongo

ki ni ge, weefoo w'a dan Kile ni; sipyii be na ganha na wu mesaanja yu.

¹⁹Lee wuu na na cebooloo, keree kiimu ki je janyje wogoo, ki d'a noho na se ni wu beeri wo n'a daa wu ni jaha na ge, wu la le wu da kee pyi! ²⁰Ma ganha ba yaliye keree taga da Kile wo labye wu kyeegei we. Can na jnyalige beeri ki je feefe. Ga yalige kemu wo li bu da lee na da ma ceboro tooo le kakuuno ni, kee wo li w'a kolo ma mu. ²¹Lee wuu na ma bu ja xaara yaha wa, ma ya ti xaa we, ma bu ja sinme yaha wa ma ya pu gbuu we, kaa beeri li da ja ma ceboro tooo le kakuuno ni ge, ma bu ja kee beeri ja na ki yaha wa, lee ya jo.

²²N'a daa wemu wu wa ma mu ge, wee mara yaha Kile jaha taan. Sipya wemu w'a yalige wii na k'a jo, na ki li, na ta nakaara ta shishiin ya ta wu zo wu ni-i ge, wee je duba pya. ²³Ga, wa ba yalige ka li, na ta nakaara di je wu zo wu ni ki keree na, weefoo ya jaagi. Bani kaa w'a byi wuye pyaa ya da lemu na na l'a saha we. Kaa beeri sipya ya byi maye pyaa di ya da li na na kasaana li je li-i ge, jurumu wu je were.

15

Wu pye Kirisa taannivce

¹Wee piimu wo niye y'a curi n'a daa ni ge, wee ya yaa na pusamaa wo keree xu, pee piimu wo fanha k'a cere n'a daa ni ge. Wu ganha ba wuye pyaa wo jidaan keree pyi we. ²Wee beeri nigin nigin w'a yaa na wu sipyinjii wo jidaan keree pyi, puye pyaa ki wo jo kaa na, konho pu niye di juri n'a daa wu ni. ³Bani Kirisa bi ta na wuye pyaa wo jidaan keree shaa na byi we. Ga l'a pye ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na: «Piimu p'a mu fanha ge, ne jnyo ni pee wo fanhara t'a to.»* ⁴Keree kiimu beeri k'a ka Kile Kafila wu ni fo taashiine li ni ge, kee beeri ya ka konho k'i wee kalaa loxulo ni, wu logoo di jnje konho wu tadaja ta. ⁵Kile wemu w'a loxulo kaan wee mu ge, Kile wemu w'a se kaan wee mu lowaa funjo ni ge, wee wu be yaha wu bye wu te ni, ma na jo ba Yesu Kirisa funjo wa li pye pyegana lemu na we. ⁶Konho wu beeri di binne wu mujongo ki pye nigin, wu To Kile so, wee wemu wu je wu Kafoo Yesu Kirisa To wu ge.

* 14:11 Ezayi 45:23 * 15:3 Zaburuu 69:10

Sipyii pu bæeri wuu na Kirisa ya pa

⁷ Kirisa ya yee co cogana lemu na ge, yi be pu yiye co mu lee cogana li na! Lee l'a peere teri Kile mege na. *Ne kunni wa da yi jo can na jo Kirisa ya pa na ba bye Kile wo kapyebye Yawutuu pu mu. Keree kiimu wo jomehe Kile bi lo pu sefelee pu mu ge, a wu ba kee keree kii pye, na li she lee funno ni na jomee fo wu je Kile. *Ba w'a pa we, a shi wusama be di Kile so lee wuu na, wu saama pu wuu na, ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we na:

«Lee wuu na n'a da ba ma so
shi wusama te ni,
n'a da ba yogo cee ma mu,
di ma mege ki pelee.»*

¹⁰ L'a ka sanha Kile Kafila wu ni na:
«Yee shi wusama sipyii pu bæeri,
yi pinne funno taan ni Kile wo sipyii pu
ni!»*

¹¹ L'a noho ka sanha Kile Kafila wu ni na:
«Yee shi wusama sipyii bæeri,
y'a Kafoo soni.
Sipyii pu bæeri p'a wu soni!»*

¹² A Kile tudunmoo Ezayi be di jo:
«Sipya wa na ba foro
Zheze* wo kadugo nagoo pu ni,
wee na ba bye shi wu bæeri be funno ni.
Wu na ba bye shi wu bæeri wo tadaña.»*

¹³ Kile wemu wu je tadaña kanvoo sipya mu ge, wee wu yi bæeri ji fundanga ni janije na n'a daa funno ni, konho y'i tadaña ta fo xuuni Fefeere Munaa li gbooro ni.

Poli wo labye wu pyegana

¹⁴ Na cebooloo, neye pyaa ya li ce na fiinje jo yee fungeree ki je na kasaanja pyi. Laje tuugo bæeri ki je yee mu. Yee na zii ja da lowagaa kaan be yiye mu n'a daa wu shizhaa na. ¹⁵ Ga lowaa funno ni ne be ya keree kii ka yee mu teye ya ni na wo seme wu ni, di yi funno to kee na. Ne lee pye bani Kile ya niime kan ne mu, ¹⁶ konho ne bye Yesu Kirisa wo kapyebye shi wusama ni je ni, shi wemu je Yawutuu shi we. Labye wemu Kile ya kan ne mu ge, ne wee labye we pyi ba saraya

jaha shoonrivoo je we, na Kile wo Jozaama pu yu, konho yee piimu pu je shi wusama ge, yee kaa di daan Kile ni, y'i bye Kile wuu, y'i bye fefeere Fefeere Munaa li gbooro ni!

¹⁷ Lee wuu na, labye we ne byi Kile mu ge, ne na ja naye pelee wee labye we wuu na Yesu Kirisa wo karijege ki funno ni. ¹⁸ Ne da ga lowaa ta di jo kaa la shishiin shizhaa na ni Kirisa ya lemu pye ne keje kurogo we, konho shi wusama be di Kile jomee co. W'a ne tege na no jomo, ni na kapyeege ni, ¹⁹ Kile Munaa li baraga ni, lee lemu wo sefeere t'a jaha sheshere ni kakanhaanja pye ge. Mu ne Kirisa wo Jozaama pu yere li pye xuu wu bæeri ni, na li no kon Zheruzalemu ni wu taan kulogoo ki bæeri na, fo na she no Iliri fiige ki na. ²⁰ Xuu wemu wu je Kirisa mege sanha yiri ja wa-e ge, ne funno bye ne w'a Jozaama pu yu xuu watii ni ni wee xuu we be we, konho watii ganha bu she da w'a wu wo labye noho teje xo wa, a ne she na wo wu pye wee funno ni we. ²¹ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na we na:

«Piimu bi sanha wu mege logo ja bada we,
pee na ba wu ja.
Piimu bi sanha wu kaa logo ja bada we,
pee na ba yi jaha ce.»*

Poli funno wa wu she Orome ni

²² Ayiwa, kee keree kii k'a ne jaha kon tegege ni je hejege ni, ne da zhe foro yee yiri we. ²³ Ga nime ne wo labye w'a xo yee fiye yi ni. Ma na jo li yee wa jehe, ne bi giin na she yee yiri tegege kii ni. ²⁴ Wee tuun wu ni, ne giin di ba doru yi yiri na nigariwo Esipani fiige ki ni. Di bu she yi la xo jeri, yi na na tege, na na yaha no na tasheye ni. ²⁵ Ga nime, Zheruzalemu ni di wa se di zhe ma yara la kan n'a daa fee pu mu. ²⁶ Bani Masedoni fiige ke ni Akayi fiige ki n'a daa fee p'a li kon puyee funno ni, na pu keye wa yiye na na tun Zheruzalemu wo n'a daa fee la baa fee pu mu. ²⁷ Lee l'a bi sii taan pu mu, ga na noho pye be sanha pu nibyii. Bani ni shi wusama be d'a taa ta Yawutuu pu wo Kile wu keree ki ni, pu be ya yaa na Yawutuu pu tege ni pu keje jaymuyo ni. ²⁸ Ne bu she kee keree kii shoonri xo, na wee wari we kan pu mu, na nigariwo Esipani ni n'a da doru yi

* 15:9 Zaburuu 18:50 * 15:10 Dutere nome 32:43

* 15:11 Zaburuu 117:1 * 15:12 Zheze: Wee ninumoo

p'a byi Izayi. * 15:12 Ezayi 11:1,10 * 15:21 Ezayi 52:15

yíri wà. ²⁹Ne li cɛ jo nɛ ba se yee yíri jo Kirisa wo niime wu nigbo ni n'a da zhe.

³⁰Ayiwa na cebooloo, na yi jɛeri Kafɔɔ Yesu Kirisa wuu na, ni Kile Munaa li wo taanɲeɛge ki wuu na, jo zhaanra temu n'a leni ge, yi na tege tee na ni Kile-ɲerege ni, ³¹kɔnhɔ piimu jɛ Kiricɛen Zhude fiige ki ni wɛ, di shɔ pee na. Wari we bɛ n'a gaanɲi di zhe gan Zheruzalemu n'a daa fɛɛ pu mu ge, pu bɛ di she wee shɔ ni fundanga ni. ³²Lee funɲɔ ni, Kile bu sɔɔ nɛ na ba she nɔ yi yíri ni fundanga ni, nɛ na ba taanɲmɔnɔ bɛ ta, na ɲmɔ jeri yi yíri wà.

³³Naɲiɲɛ fɔɔ Kile wu fara yi bɛeri na. Amiina.

16

Pɔli fɔ mujuu

¹Ayiwa, n'a da wù ceboroshɔ Febe kaa jo yi mu jo sipyisaama wu jɛ wii. Sankere wo egilizii wu kapyebye wa wu jɛ wii. Wu ba nɔ wà wà yi yíri, ²y'i wu co ɲɔ xuuni wù Kafɔɔ wo kariɲeɛge ki wuu na! N'a daa fɛɛ ya yaa ni baraga kemu ni ge, yi kee taha wu na! Wu mago ba yere yaaga bɛeri na, yi wu tege wu kee ta! Bani w'a cebooloo niɲehemɛɛ tege, w'a nɛye pyaa ki bɛ tege.

³Yi Pirisili ni wu poo Akilasi shaari! Nɛ kapyebyeɲii pu wa pii Yesu Kirisa wo kariɲeɛge ki funɲɔ ni.

⁴Pee p'a nɛ shɔ, fo jɛɛɛ la kaa ya fɔ puyɛ pyaa munahaa di gori li ni. Nɛ ye nigin ya ta pu shaari wɛ, ga shi wusama wo egilizii pu bɛeri p'a pu shaari.

⁵N'a daa fɛɛ piimu bɛeri p'a puyɛ pinɲɛɛ pee yíri ge, yi pee bɛeri shaari!

Yi na taanɲii Epayinɛti bɛ shaari! Wee w'a pye shenshiime na sɔɔ Kirisa na Azi fiige ki ni.

⁶Yi Mariyama bɛ shaari, wee wemu w'a labye niɲehemɛ pye yi mu ge.

⁷Yi Andoronikusi ni Zhuniyasi ye shaari! Pee jɛ na shi shɛɛn, na nɔhɔ pye na kaso pyeɲii bɛ sanha.

Pu bɛ kaa ya cɛ fo xuuni tudunmɔɔ pu tɛ ni, pu da nɔhɔ dà bɛ Kirisa na nɛ naha na.

⁸Yi Anpiliyasi shaari, nɛ taanɲii wu jɛ wii Kafɔɔ wo kariɲeɛge ki funɲɔ ni.

⁹Yi Uruben shaari, wee jɛ wù labyeɲii Kirisa wo kariɲeɛge ki ni. Yi na taanɲii Sitasisi shaari!

¹⁰Yi Apelesi shaari, wee nɔhɔ ya wolo xuuni Kirisa mɛge ki wuu na, ga, a wu mesaɲa ta.

Yi Aritobuli puga shɛɛn pu shaari!

¹¹Yi Herɔdiyɔn shaari, na shi shɛn we.

Narisisi puga shɛɛn piimu pu jɛ Kafɔɔ wo kariɲeɛge ki ni ge, yi pee bɛ shaari!

¹²Yi Tirifɛnɛ ni Tirifozi shaari, pee cɛɛ shuun we, pee ya puyɛ ɲɔ Kafɔɔ wo labye wu na.

Yi wù ceboroshɔ wù taanɲii Perisidi bɛ shaari, wee bɛ ya la pye xuuni Kafɔɔ mu.

¹³Yi Urufusi shaari, Kafɔɔ ya wemu naha bulo ge.

Yi wu nu wu bɛ shaari, wee wemu nɛ bɛ ya wii na nu ge.

¹⁴Yi wù fɔ kan Asɛnkirite ni Filegon ni Herimesi ni Patorobasi ni Herimasi mu! Wù cebooloo piimu bɛ pu wa pu yíri ge, yi wù fɔ kan pee bɛ mu!

¹⁵Yi wù fɔ kan Filologi ni Zhuli mu, ni Nɛɛɛ ni wu ceboroshɔ, ni Olenpe. N'a daa fɛɛ piimu bɛeri pu wa pu yíri ge, yi pee bɛ shaari.

¹⁶Y'a yiye shaari ni fɛfɛɛɛ taanɲeɛge fɔ ni! Kirisa wo egilizii pu bɛeri ya yi shaari.

Yɛɛɛ lemu Pɔli ya pye ge

¹⁷Ayiwa na cebooloo, kalaa wemu yee ya ta wɛɛ mu ge, piimu p'a wee she, na ganha na n'a daa fɛɛ pu waagi, na pu ɲuyɔ kyɛɛgi ge, na yi jɛeri jo y'a yiye kaseri pee na. Yi sii laraga yaha pu mu! ¹⁸Bani pee sipyii pii jɛ wù Kafɔɔ Kirisa wo kapyebyii wɛ, ga pu yacɛɛɛ taɲiɲɛ pu ma zhaa. Sipyii piimu pu jɛ pu ya n'a daa wu keree cɛ xuuni-i ge, p'a ganha na ɲɔtanga jomɔ ni kafila leleɛgeɛ taga na pee faanna. ¹⁹Ga yee kunni, yee ya Kile ɲomɛɛ co cogana lemu na ge, sipyii pu bɛeri wa lee cɛ. Lee wuu na nɛ funɲɔ taan xuuni yee shizhaa na. Na funɲɔ ki wa y'i bye fungɔnyɔ fɛɛ, yi da kasaɲaa pyi, y'i bye

fɛɛfɛɛ, kakuuno la shishiin ganha ba ja'a yi nibyegee ki ni we.

²⁰ Ayiwa, jɛri funɔɔ ni jaɔɔɔ fɔɔ Kile w'a da ba Shitaanni wo sefɛɛɛ ti bɛɛri kyɛɛgi na yeege yi tɔɔɔ ni. Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi mu!

²¹ Na kapyɛɛɛ Timote ya yi shaari, ni na cebooloo Izirayeli sheen, pee piimu pu jɛ Lusisi, ni Zhasɔn, ni Sosipateri ge, pu bɛ ya yi shaari. ²² Ayiwa, Teritusi wemu w'a we sɛmɛ we ka nɛ mu ge, wee bɛ ya yi shaari Kafɔɔ wo karijɛɛge ki ni. ²³ Na jatigina Gayusi ya yi shaari. Wee wu jɛ egilizi wu bɛɛri jatigi. Erasiti wemu wu jɛ Kulo li wariyahama wu ge, wee ni wù ceborona Karitusi ni, pee bɛ ya yi shaari. [²⁴ Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi bɛɛri mu! Amiina.]

Pɔli ya Kile sɔ

²⁵ Kile Jozaama pemu wo yɛɛ nɛ pye Yesu Kirisa keree na ge, se wa Kile ni wu baraga le yee ni pee shizhaa na. Lee kaɔɔmɔhɔnɔ le l'a foro kɛɛngɛ na. Li niɔmɔhɔnɔ ki bye fo yee niɔɔɔɔɔ. ²⁶ Ga lee ya foro nime kɛɛngɛ na, Kile tudunmɔɔ pu wo kafila nigama wu funɔɔ ni. Lee ya pye na saha ni Kile kodayi wu wo jɔmɛɛ ni, kɔnhɔ shi wusama bɛɛri di Kile wo Jozaama pu logo, p'i dà Yesu na, p'i wu jɔmɛɛ co.

²⁷ Kile yɛ nigin wu jɛ fungɔngɔ fɔɔ. Nɔɔɔ w'a dɛri wu mege na tɛhɛnɛ ba Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Amiina.

KORente Sheen

Tudunmɔ Pɔli ya sɛmɛ nizhiime wemu tun Korente sheen mu ge

Jɔgɔ yɛ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Pɔli w'a we sɛmɛ we tun Korente egilizi wu mu. Korente wu li bye Girekii fiige ki kugbɔɔ le. Kegaara tapyege kulo li bye lii. Yeeponɔ ni yebayaa gbaara Pɔli ya pye Korente ni egilizi wu sinduun wu ni (Kapyegɛe 18).

We sɛmɛ we kakana jɔɔɔ

Tuun wemu ni Pɔli ya we sɛmɛ we ka ge, lee bi wu ta Efese kulo li ni, Azi fiige ki ni. A Korente sheen pii di she foro wu na, na wu yege keree kii na. A w'i kee wo jɔshɔɔrɔ ka sɛmɛ wu ni. Girekii pu bye Korente sheen. Kawagaa nijehɛɛɛ ki bi bye wà Korente egilizi wu ni ge.

Korente sheen bi taa taa. Lee wuu na Pɔli ya pu yiri na pu pinne, p'i bye nigin. Wee tuun wu ni Fɛfɛɛɛ Munaa l'a loolodahaa kiimu kaan ge, a Pɔli di kalaa kan pu mu kee wo shɔɔnrigana nizaana shizhaa na. A wu xhɔ na jo sanha taanɛɛge shizhaa na we sɛmɛ we ni (1 Korente Sheen 13). Wu funɔɔ ki bye w'i pu yeri, n'a daa fɔɔ ya yaa na doroo torogana lemu na ge, p'i lee cɛ. Wu funɔɔ ki bye p'i Kile pelegana li be cɛ.

Sɛmɛ wu kafila jɔɔɔɔɔ

- 1 Korente Sheen 1:1-9 Pɔli fɔɔ mujuu.
- 1 Korente Sheen 1:10 —4:21 Beganhara temu ti bi waagi leni pu tɛ ni ge, Pɔli ya jo ni pu ni tee keree na.
- 1 Korente Sheen 5 Ná wemu w'a dɔdɔɔrɔ ti pye ge, egilizi wu sipyii p'a yaa na wee yeege puyɛ tɛ ni.
- 1 Korente Sheen 6 N'a daa fɛɛ ya yaa na puyɛ kiiri n'a daa baa fɛɛ mu wɛ.
- 1 Korente Sheen 7 Celenɛɛ ni gbajiire ni gbaxɔɔrɔ.
- 1 Korente Sheen 8 —10 Yapɛɛɛ xaara keree.
- 1 Korente Sheen 11 Kile pelegana egilizi ni, ni Kafɔɔ fɛfɛɛɛɛ yalige ki keree.
- 1 Korente Sheen 12 —14 Fɛfɛɛɛ Munaa jidaan li wo loolodaa keree, ni taanɛɛge keree.
- 1 Korente Sheen 15 Xɔɔɔɔɔ ni keree.

1 Korente Sheen 16 Wari wemu p'a pinne la baa fɛɛ pu wo dɛge wu kaa na ge, ni fɔ keree.

Pɔli ni Sositenɛ fɔɔ mujuu

¹Ne Pɔli, Kile ya nɛ wemu yiri wu jidaan funɔɔ ni, na pye Yesu Kirisa wo tudunmɔ| Tudunmɔɔ ge, nɛ ni wù ceborona Sositenɛ, wèe p'a we sɛmɛ we yàa, na wu tun yee mu. ²Yee piimu pu jɛ n'a daa fɛɛ Korente kulo li ni ge, Kile ya yee piimu yiri na pye wuyɛ wuu, na yi pye fɛfɛɛɛ Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni ge. Na fara lee na, yee piimu bɛɛri p'a wù Kafɔɔ Yesu Kirisa mɛge ki pɛle na yi yaha xuu wemu bɛɛri ni ge, yee bɛ mu wèe ya wu tun. Wèe Kafɔɔ wu jɛ wii, na jɛ yee bɛ wo. Wèe ya yi shaari: ³Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni jajiɔɔɔ kan yi mu.

Pɔli ya baraga teri Kile na Korente sheen wuu na

⁴Ne baraga teri Kile na tuun bɛɛri ni yee wuu na. W'a yee le niime ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni, lee wuu na nɛ baraga teri wu na. ⁵Yee na jɛ ni Kirisa ni karijɛɛge ni, Kile w'a yarɔmuyɔ bɛɛri kan yee mu. W'a kafila jogana wo lajɛ kan yee mu, na Kile koro li bɛ wo lajɛ kan yee mu. ⁶Kirisa jomɔ pu wèe ya jo yee mu ge, yee ya pu keme logo, na pu mara xuuni yi zɔlɔɔ pu na. ⁷Lee funɔɔ ni, yee piimu p'a wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo cabana ki sigɛe ge, Kile wo loolodaa la shishiin ya ta xuunɔ yee na wɛ. ⁸Wee Kile yɛ pyaa ki da ba fanha kaan yee mu, fo na she nɔ wù Kafɔɔ Yesu Kirisa cabana ki na, konhɔ jaagi xuu wa shishiin ganha ba da yi na kee cana wɛ. ⁹Bani Kile jɛ jomɛɛ fɔɔ. W'a yee yiri na pa leɔɔ wu Ja Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki ni, wee wemu wu jɛ wèe Kafɔɔ wu ge.

Pɔli ya Korente sheen pu yeri na pu bɛ

¹⁰Ayiwa na cebooloo, na yi jɛɛri wù Kafɔɔ Yesu Kirisa mɛge ki wuu na. Yi be ni yiye ni! Yi ganha bu waagi wa shishiin yaha wu jé yi tɛ ni we! Yi be yaha wu sii baraga ta yi tɛ ni! Y'i binne jomɛɛ na! Y'i binne fungɔɔɔ yi be na! ¹¹Bani na cebooloo, nɛ yi logo wù ceboroshɔ Kulowe wo sipyii pii jɔ na na beganhara ti wa yee tɛ ni. ¹²Na pii pu wa yu yee ni na Pɔli wuu pee jɛ; pii di yu na Apɔlɔsi wuu pee jɛ; pii di yu na Pyɛɛri wuu pee jɛ; pii be di yu na Kirisa wuu pee jɛ.

¹³Wee tuun wu ni, yee wa giin na Kirisa wu be w'a taa taa ge? Ta ne Pöli w'a xu yee wuu na korikoritige ki na? Kelee ta ne wo mege ki na yere yee ya batizel|batizeli? ¹⁴Ne na pye ne sipya watii batize yee ni Kiripusi ni Gayusi kadugo na we, ne Kile shaari lee wuu na. ¹⁵Lee funḡo ni, sipya wa shishiin wa da já jo na ne mege na wee ya batize we. ¹⁶Uun de, can wi! Ne wa Sitefanasi wo puga sheen pu be batize. Li bu foro pii ni, ne sipya watii ce nige ne wemu batize yee ni we. ¹⁷Bani Kirisa ya ta ne tun na ne wa batizeli pyi we, ga na ne wa Kile Jozaama pu yere li pyi. Ne di wa lee yere li pyi ni sipyii wo fungongo feere ni we, kónhó Kirisa wo korikoritige ki xu wu ganha bu da bye kapuḡo baa we.

Kirisa w'a Kile wo sefeere ni wu fungongo feere ti shee

¹⁸Bani sipyii piimu p'a piin ge, Yesu na xu korikoritige ki na, pee jomó pe wo yere li je pee sipyii pii mu ba nahanahara je we. Ga na je wée mu Kile wo sefeere, wée piimu p'a sho ge. ¹⁹L'a ka be Kile Kafila wu ni na:

«Ne na ba fungongo feere
wo fungongo feere ti kyeeḡi,
na shizhiinme feere wo laje
wu pye kapuḡo baa.»*

²⁰Lee funḡo ni, yeke fungongo fò w'i da já jo sanha we? Yeke laje fò w'i da já jo we? Kelee sipya wemu wu je ke koḡo ke wo jomó ceḡo ge, yeke wu be di da já jo we? Kile ya ke koḡo ke wo fungongo feere ti jeri pye nahanahara. ²¹Bani ke koḡo ke, ki ni ki wo fungongo feere ti ni, ki ya já Kile ce wu wo fungongo feere ti funḡo ni we. Lee funḡo ni, Kile Jozaama pu wo yere le li je nahanahara ke koḡo ke mu ge, l'a taan Kile be mu nago piimu p'a dà wu na ge, wu pee sho pee Jozaama pu wo yere li funḡo ni.

²²Ayiwa, Yawutuu pii wa naha sheshere kakanhanaa shaa p'i kee ja jii na; Girekii pii di fungongo feere shaa. ²³Ga wée kunni, Kirisa wemu p'a kori tige na ge, wee wo jomó pu yere wée ya byi. Pee jomó pe je juyeeḡi jomó Yawutuu pu mu, na je nahanahara shi wusama mu. ²⁴Ga Kile ya piimu yiri ge, p'a pye Yawutuu la, p'a pye Girekii la, Kirisa wu je pee mu Kile wo sefeere ni wu fungongo feere. ²⁵Bani Kile

wo keree kiimu sipyii ya byi nahanahara ge, kee wo fungongo feere t'a pele sipyii wo fungongo feere ti beeri na; kiimu p'a byi baraga baa wogoo ge, kee baraga ya pele sipyii pu beeri wo baraga ki na.

²⁶Yi bu li seeri na cebooloo, yee na li ta na Kile ya yee piimu yiri ge, sipyii wo keree wiigana funḡo ni, fungonyo fee nijeheme di wa yi ni we, baraga fee nijeheme di wa yi ni we, sipyigbo nijeheme be di wa yi ni we. ²⁷Ga keree kiimu sipyii ya wii nahanahara ge, kee Kile ya shoonri lo na daga na ke koḡo ke wo fungonyo fee pu shiige. Kiimu p'a wii baraga baa wogoo ge, kee Kile ya shoonri lo na daga na baraga fee pu shiige. ²⁸Kaa lemu sipyii ya jereḡe ge, kaa lemu na sipyii ya juguni ge, kaa lemu je yafiin be pu mu-i ge, lee Kile ya shoonri lo na daga na sipyii wo keree ki kyeeḡi, kiimu p'a wii juḡo na ge. ²⁹Lee funḡo ni, sipya wa shishiin da já wuyee pele Kile jahagbaa na we. ³⁰Wee Kafó Kile baraga ni yee ya je Kirisa wo karijege ki ni. Wee Kirisa we wu je wée wo fungongo feere te. Yesu Kirisa baraga ni wée ya pye sipyitiimee Kile mu, na bye feefe, na juwuuro ta na foro jurumu ni. ³¹Lee wuu na l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Wemu ba da wuyee so, wufó wu wuyee so Kile wo nibyegge kii funḡo ni.»*

2

Pöli wo Kile Jozaama yere Korente sheen mu

¹Na cebooloo, ne kunni ya she Kile wo Kile Jozaama pu jo yee mu tuun wemu ni ge, ne ta na wo kafilacene, kelee na wo fungongo feere she yee na pu tajogo ni we. ²Bani tuun wemu ni ne bye ni yee ni ge, kaa la shishiin funḡo ya tigi nige ne mu ni Yesu Kirisa ye be we, Yesu Kirisa wemu p'a kori tige na ge, fo wee ye. ³Na fara lee na, na ne yaha yee te ni baraga bye ne ni we. Ne bi fyagi be fo na fuguri. ⁴Ne Kile Jozaama pu yere li pye na kalaa wemu kan ge, wee ya ta pye sipyii wo fungongo feere jomó we. Ga ne bi na jomó pu yu, Kile Munaa l'i li wo sefeere ti shee. ⁵Kónhó yee wo n'a daa wu noho ganha bu deḡe sipyii wo fungongo feere na we, ga wu noho di deḡe Kile ye pyaa wo sefeere ti na.

* 1:19 Ezayi 29:14; Zaburuu 33:10 * 1:31 Zheremi 9:23

Kile wo fungongo fεere te

⁶ Ga lee be na, sipyii piimu p'a fanha ta n'a daa wu ni ge, wεe wo kalaa wu jε pee mu fungongo fεere. Tee jε ke koŋo ke wo fungongo fεere wε. Sefεere te ti wa ke koŋo ke juŋo ni ge, t'i jε tee be wuuro wε. Koŋo ke ni ki sefεere ti wo fungongo fεere ti na ba doru. ⁷ Ga Kile wo fungongo fεere ti wo yere wεe ya byi. Kaŋmohono li jε tee fungongo fεere te. T'a ŋmoho ke koŋo ke sipyii na. Kile ya ti gbegele yaha wεe mu fo na ta koŋo noho sanha zhan wε, konho wεe di ba pεeŋe ta. ⁸ Ke koŋo ke wo sefεere ta shishiin ya tee fungongo fεere ti ce wε. Pu da bi ta p'a ti ce, pu bi da ga Kafoo, Nooro Foo, wu kan pu kori tige na wε. ⁹ Ga ma na jo ba y'a ka Kile Kafila wu ni wε na tee fungongo fεere te jε kaa la:

«Sipya nii sanha daha ja lemu na wε;
Sipya niwii sanha li logo wε;
Sipya sanha wu funŋo be sha su li na wε;
Kile kaa ya dan piimu ni ge,
pee kaa na w'a li gbegele.»*

¹⁰ Na ta Kile d'a lee she wεe na Fεfεere Munaa baraga ni. Bani Kile Munaa ya keree beeri seeri fo na ki ceni, ali Kile wo kaŋmohono ki beeri. ¹¹ Ma bu sipya wii, munaa le li jε wu ni ge, lee l'a wu fungongo ceni; ni lee ni wε, sipya watii da ja ki ce wε. Mu li wa Kile be shizhaa na, lemu li jε Kile ni ge, sipya wa shishiin da ga lee ce wε, fo Kile Munaa li ye nigin. ¹² Na ta wεe kunni ya Kile Munaa lemu ta ge, lee ya ta pye ke koŋo ke wuu wε, ga Kile ye pyaa ni lee ya yiri, konho Kile ya kasaŋaa kiimu beeri loolo kan wu mu ge, wu kee beeri ce. ¹³ Lee wo kafila wεe wa yu. Wεe di wa ta na wu yu na be ni sipyii wo fungongo fεere ni wε, ga yemu Kile Munaa l'a yu wu mu ge, yee wεe ya yu. Lee shegana le na wεe wa Kile Munaa li wo can wu shee na be ni liye pyaa wo kafilajo wu ni. ¹⁴ Ga Kile Munaa jε sipya wemu ni wε, weefoo da ga gbara lee Munaa le wo keree ki na wε, bani wu ma kee wii nahanahara keree wuyε nii ni. W'a da ja ki naha ce be yere wε, bani Kile Munaa ye nigin gboro ni sipya ya kee naha ceni. ¹⁵ Lee Munaa le bu bye sipya wemu ni, weefoo na ja da keree beeri naha shoonri. Sipya wa shishiin di wa da ja jaagi shan be wu na wε. ¹⁶ Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wε na: «Sipya weke

wu d'a Kafoo fungongo ce, ni weefoo na ja wu kalaa wε?»* Ga wεe kunni, wεe ya Kirisa wo fungongo ke ta.

3

Kile wo kapyebyii pu beeri pu jε kapye-byenii

¹ Ayiwa na cebooloo, li can koo ni, sipyii piimu ya jaari na saharji ni Fεfεere Munaa jidaan ni ge, ne ta jo ni yee ni ba ne yaa na jo ni pee ni wε. Ga sipyii piimu p'a jaari ke koŋo ke wo jidaan wu funŋo ni ge, ne jo ni yee ni ba ne yaa na jo ni pee ni wε. Ne yee yaha ba nohoŋiire jε wε n'a daa wu shizhaa na Kirisa na. ² Lee wuu na ne jirime kan yee mu. Yalige kemu k'a gbile ge, ne ta kee kan yi mu wε, bani yi bi da ga ja ki na wε. Ali niŋaa we be ni yee wa da ja yalitigbilege na wε, ³ bani ke koŋo ke jaarigana na yee wa jaari sanha. Neŋenwaa ni kafilanehere te ti wa yee te ni ge, na tee yaha wa, ta yee ya jaari me ke koŋo ke wo jaarigana na wε? Ta yee ya jaari me ceepuuro lakuuŋo wo jaarigana li na wε? ⁴ En yee ba yu: «Poli wo ne jε.» kelee «Apolosi wo ne jε.» Ta yee ya doroo me sipyitiilee torogana na wε, piimu jε Kile Munaa baa ge?

⁵ Wee tuun wu ni Apolosi jε jago wε? Ne Poli be di jε jago wε? Kile wo kapyebyii ye wεe jε, yee ya n'a daa wu ta piimu keŋe kurogo ge. Kafoo ya kapyeŋe kiimu kan kan wεe mu ge, kee wεe wa beeri ya byi. ⁶ Tige ne nri, a Apolosi di ki loho le, ga Kile w'a ki pye k'a sho, na le. ⁷ Lee funŋo ni, tige ki norivoo wu yoo, ki loho levoo wu yoo, wee wa shishiin jε yaaga be wε. Kile wemu w'a ki pye k'a sho, na legi ge, wee wu jε juŋo ki na. ⁸ Tige ki norivoo we, ni ki loho levoo wu ni, pu beeri pu jε nigin. Kile na ba pu saraa na be ni pu beeri nigin nigin wu nibyegee ni. ⁹ Bani wεe beeri pu jε kapyebyenii Kile mu, yee di jε Kile wo keŋe ye, kelee Kile wo piye ye.

Wa beeri wo kapyeŋe ki pyegana li noho na ba faa

¹⁰ Ayiwa, Kile ya niime wemu kan ne mu ge, na saha ni wee ni, ne puga ki noho shan yee mu ba popye jε wε, wemu jε fungongo foo ge. Watii w'a wu wo puuro ju kon na byi lee jidaa le na nime. Ga fo wa beeri

* 2:9 Ezayi 64:4 * 2:16 Ezayi 40:13

bu kasεεge yaha wu wo puuro ti pyegana na. ¹¹Bani jidaa lemu nōhō k'a shan ge, lee jε Yesu Kirisa. Latii nōhō wa da já zhan nige lee kadugo na wε. ¹²Pii na ba sanni kelee wari kelee pεεwa faakageeye taga pu wo labye wu pye lee jidaa le na. Pii bε na ba pu wo labye wu pye ni tiye ni, kelee jà, kelee waha. ¹³Kiiri wu wo çarja jii li na ba wa bæeri wo labye tuugo she na fiinjε. Bani lee çarja jii le wo na ki na ba wa bæeri wo labye wu nōhō wolo, na wu shi she. ¹⁴Sipya wemu bu wu wo labye pye lee jidaa le na, na ki ba wee labye we nōhō wolo k'i ya já yaaga kyεegi wu mu wε, Kile na ba weefō saraa. ¹⁵Ga na ki bu wemu wo labye wu sorogo, weefō da ba kuduun ta wε. Wufō yε pyaa kii kunni na ba shō. Ga wu shogana li wa mε, ba na ma sipya paari, m'a ba da foro ki ni wε.

¹⁶Ta yee ya li çε na jo yee pu jε Kile wo pεεge pugbōhō ki wε? Ta yee ya li çε na jo Kile Munaa l'a tiin yee funyō ni wε? ¹⁷Sipya wemu bu Kile wo pεεge pugbōhō ki kyεegi, Kile bε na weefō kyεegi. Bani fεfεre puga ki jε Kile wo pεεge pugbōhō ke, yee di jε kee pεεge pugbōhō ke.

¹⁸Sipya wa shishiin ganha ba wuyε faanna we! Wa ba wuyε wii na fungōngō fō wee jε na saha ni ke kojō ke wo keree ni, wufō wu wuyε pye nahana, kōnhō wufō di já fungōngō fεεre can can wuuro ti ta. ¹⁹Bani ke kojō ke wo fungōngō fεεre ti jε nahana-hara Kile mu. L'a ka bε Kile Kafila wu ni na: «Puyε pyaa wo shizhiinmε tifuuyo na Kile ya fungōnyō fεε con.»* ²⁰L'a ka sanha Kile Kafila wu ni na: «Kafō ya fungōnyō fεε pu wo fungōnyō yi bæeri çε. W'a li çε na kapjō wa yi na wε.»* ²¹Lee wuu na sipya wa shishiin ya yaa w'a wuyε pele sipyii wuu na wε. Bani yanmuyo yi bæeri yi jε yee woyo: ²²Ne Poli yoo, Apōlōsi yoo, Pyεeri yoo, kojō ke yoo, jiiifεere yoo, xu yoo, nime wo keree kii yoo, kiimu k'a ma ge, kee yoo, yee bæeri jε yee woyo. ²³Ga yeeyε pyaa di jε Kirisa wuu; Kirisa di jε Kile wo.

4

Kirisa wo tudunmōo pee ni pu kapyegee

¹Ayiwa, p'a yaa na wèe wii Kirisa wo kapyebyii, Kile wo can niymōhomō wu kaa

* 3:19 zhōbu 5:13 * 3:20 Zaburuu 94:11

ya le piimu keje ni ge. ²Pu bu kapyεεε kaa le sipya wemu keje ni, lemu p'a zhaa wu mu ge, lee li wa mε. Wu pye jomεε fōo kapyεεε ki ni. ³Neyε pyaa ki mu, yee na já yemu jo nε shizhaa na, kelee sipyii na já kiiri wemu kōn nε na ge, nε lee la wii nayε mu kaa latii wε. Neyε pyaa ki bε di wa da ga nayε jaagi wε. ⁴Nε zō kunni sanha nε jaagi kaa la na wε, ga lee di wa nago kanna sipyitiime nε jε wε. Kafōo wu jε nε kiiri kōnvō. ⁵Lee wuu na, yi ganha bu da kiiri kōn sipya wa shishiin na, na tuun wu ta wu sanha nō wε. Yi yere fo Kafōo bu she ba! Kaa kaa l'a ηmōhō womō ni ge, wu na ba kee bæeri yeεge kpeεnge na, na sipyii zōlōo funjō keree bæeri she. Wee tuun wu ni pεεge kemu ya yaa ni wemu ni ge, Kile na ba kee kan weefō mu.

⁶Ayiwa na cebooloo, nε keree kiimu jo na ni Apōlōsi shizhaa na ge, nε kee bæeri pye na she yee na, k'i bye yi mu kalaa. Yemu y'a ka Kile Kafila wu ni ge, kōnhō yi ganha bu yee ye wε. Yee wa shishiin ya yaa w'a sipya wa wo mege keree taga w'a wuyε pele, wa tōn di ben wu mu wε. ⁷Bani mu wu wa mayε pele mu lee pelegana li na ge, leke l'i wa mu mu na toro pusamaa taan wε? Leke l'i wa mu mu Kile ya ta lemu kan mu mu-i wε? Ayiwa, ni y'i jε Kile wo niganya mu mu, wee tuun wu ni jaha na mu di ni mayε pele, na li pye kanna Kile ya ta yi kan mu mu-i wε?

⁸Ayiwa na cebooloo, yee wo xuugo ki kunni ya xō! Yee ya yanmuyo yi bæeri ta na xō! Yee ya jeri saannaa, na ta wèe di sanha saanna ta wε! Nε funjō ki wa y'i sii pye saannaa yε pyaa pyaa, kōnhō wèe bε di binne pye saannaa ba yi jε wε. ⁹Bani Kile jε kanna kadugo yiri w'a wèe yaha, wèe piimu pu jε Kirisa wo tudunmōo pu ge. Wèe jε ba sipyii jε wε, p'a piimu wo kiiri kōn na yaha xu na ge. Bani wèe ya jeri yawiye kojō bæeri mu ba pee jε wε. Wèe ya pye yawiye sipyii mu, ni melekeε bε mu. ¹⁰Wee ya jeri sicere fεε Kirisa wo mege ki wuu na, ga, a yee kunni di jeri nime fungōnyō fεε pee, Kirisa wo karijεεge ki funjō ni! Wèe ya jeri nime baraga baa sipyii, a yee di bye ni baraga ki ni! Wèe ya jeri yafanhaya, yee di pεεge taal! ¹¹Ali nime we bε ni, wèe wa gana xuugo ni waga keje ni. Cére fāya ya wū yaa wε. Kpōōnrō t'i noni wū na, jūnjō

talɛɛ di jɛ wù mu wɛ, fo na jaari jaari na yeree. ¹²Wèe ya wu cére kana labye feni. Pu ba wù shɛhele, wèe di duba pyi. Pu ba wù kana, wù na lee xu wùye ni. ¹³Ali pu jɛhe ba wèe mege kyɛɛgi bɛ, wèe na pu nuɔɔ círi ni lotaan ni. Wèe ya jɛri gara korɔ mu. Wèe ya jɛri kaɔɔ baa fo na pa nɔ ba nijaa jɛ wɛ.

¹⁴Di wa pee jomɔ pe ka tun yi mu kɔnhɔ di shiige le yi jahaya ni-i de! Ga n'a pu ka na tun yi mu, kɔnhɔ di yi kalaa ba na nagoo jɛ wɛ, piimu ya dan na ni ge. ¹⁵Bani ali yee jɛhe kalaatii ta na nɔ pu kabɔforɔɔ kɛ (10.000) bɛ na, to nigin pe wu jɛ yee mu n'a daa wu ni. Wee jɛ nɛ, bani nɛ wo Kile Jozaama pu wo yɛre li funɔɔ ni yee ya dà Yesu Kirisa na. ¹⁶Lee tuun wu na, na yi jɛeri y'a na wo jaarigana li taanni. ¹⁷Kee funɔɔ ki ni n'a da Timote tun yi mu. Na jidaan ja wu jɛ wii, na jɛ jomɛ fɔɔ Kafɔɔ wo karijɛɛge ki ni. Lemu li wa nɛ wo jaarigana le Kirisa wo karijɛɛge ki ni ge, wu na zhe yi funyɔ to lee na. Lee jaarigana li wo kalaa nɛ gaan tɛye yi bɛeri ni egilizii pu bɛeri mu.

¹⁸Pii wa bi giin yee ni na nɛ da guri zhe nige yee yiri wɛ, a peefɛ di tabaara lɔ le puyɛ ni. ¹⁹Ga Kile bu sɔɔ n'a da mɔ nige di she yi yiri wɛ. Wee tuun wu ni, kafilagbɔ wemu pii tabaara fɛɛ pii wa yu ge, nɛ ba nɔ wà, lemu li jɛ pu wo se kaa li ge, nɛ na lee cɛ. ²⁰Bani Kile wo saanra|Kile saanra ti jɛ nɔ kafila kajii wɛ, ga sefɛre kajii li jɛ lii. ²¹Ayiwa, leke kaa di wa yee na wɛ? Di da se ni yakpɔngɔ ni yi feni laa? Ta di zhe ni taanjɛɛge ni lotaan ni?

5

Torogaguunɔ lemu l'a ja Korente egilizi wu ni ge

¹Ayiwa na ceboooloo, shɛnjɛhemɛɛ p'a yi jo nɛ mu na dɔdɔrɔ ta ti wa yee tɛ ni, dɔdɔrɔ temu ti jɛ ali piimu bɛ jɛ Kiricɛɛn wɛ, pee bɛ ya gbara ti na-ɛ ge: Nɛ logo na yee wa nigin w'a wu to shɔ kɔn shɔ wu na na pye wu shɔ. ²A tabaara di nɔhɔ yee jɛ sanha na taha lee bɛ na. Le kaa le bi yaa li sii yee jahaya tanha xuuni, kɔnhɔ wemu w'a li pye ge, wee di waa laha yi na. ³Nɛ wa yee tɛ ni wɛ, ga na fungɔngɔ d'a pinne ni yi ni. Nɛ kunnɛ ya kiiri kɔn xɔ we ná we na, ma na jo naye pyaa bɛ ki jɛ wà. ⁴Ayiwa, yi ba ba

yiye pinne tuun wemu ni Kafɔɔ Yesu mege na, na bɛ wo fungɔngɔ ki na binne ni yi ni, na fara wù Kafɔɔ Yesu wo sefɛre ti na. ⁵Y'i wee sipya we le Shitaanni keɛ ni! Kɔnhɔ wu cepuuro ti wo lakuunɔ k'i gyɛɛgi, wu munaa le di ba shɔ Kafɔɔ Yesu cabaɔa.

⁶Nuɔɔ wa li na yee p'a yiye kɛre we! Ta yee ya li cɛ na jo buuri shizhenhɛre nifenhefenhɛre ye t'a myɛdɔnhɔɔ bɛeri yirige wɛ? ⁷Yi buuri shizhenhɛre nilɛɛre ti bɛeri yeege yiye tɛ ni, kɔnhɔ y'i bye myɛdɔnhɔɔ nivonɔ. Bani li can koo ni shizhenhɛre wa yi ni wɛ, na li kaɔnuɔ pye Nuwuuro ti wo Kalene|Kalene li Dubyapige ki jɛ wèe mu, kemu ya wolo na pye saraga wèe wuu na ge. Kee jɛ Kirisa wuyɛ pyaa. ⁸Wee tuun wu ni, wù kalene li gba! Wù ganha bu li gba ni buuri shizhenhɛre nilɛɛre ti ni we! Lee kɔri jɛ: Wù ganha bu li gba ni kakuuyo, kelee ni dɔdɔrɔ ni we! Ga wù li gba ni shizhenhɛre baa buuri ni. Wee buuri we jɛ can ni fɛfɛre wèe zɔlɔ pu na!

⁹Nɛ yi ka na tun yee mu na sɛmɛ wu ni jo sipyii piimu p'a taanfɛɛge pyi ge, jo yee ganha ba gari ni peefɛ ni wɛ. ¹⁰Ga lee wa nago kanna yee pu kɔn laha ke korɔ ke wo taanfɛɛge pyeveɛ, ni ki natakuumɔ fɛɛ, ni ki nagaalaa, kelee ni ki yaperɛgaan bɛeri na-ɛ de! Lee bu yaha li pye, fo yi bu foro ke korɔ puga ke ni. ¹¹N'a da li she yi na jo sipya wemu bɛeri w'a yu na n'a daa fɔɔ wee jɛ, na taanfɛɛge pyi kelee natakuumɔ keree, kelee yaperɛgaanra, kelee na shɛheɛ pyi, kelee singbaa, kelee nagaara ge, yi ganha bu binne ni wee wa ni kaa la shishiini na wɛ. Ali yee ya yaa yi pinne li bɛ ni wee sipya wa ni wɛ. ¹²Piimu jɛ Kiricɛɛn wɛ, na kiiri kɔn pee na, lee jɛ nɛ wo nibyii wɛ. Ga n'a daa fɛɛ piimu pu wa yee wo egilizi wu ni ge, yee p'a yaa na pee wo jurumu wu kiiri kɔn. ¹³Piimu jɛ Kiricɛɛn wɛ, Kile ye pyaa na ba kiiri kɔn pee na. Ga ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na: «Yee pu kakuubye wu kɔri yeege yiye tɛ ni.»*

6

N'a daa fɛɛ ya yaa p'a puyɛ yiri fanha puga wɛ

¹Naha k'a yee pye bɛganhara bu jé yee wa ni wu ceboro tɛ ni, yee da ga she ni pee jomɔ pe ni n'a daa fɛɛ pu mu wɛ, ga piimu

* 5:13 Dutɛrɛnɔmɛ 19:19 ni 22:21-24 ni 24:7

je Kiriceen we, yee na dere yiye yiri fanha puga, pee mu we? Lee ya saha we. ²Wee tuun wu ni ta yee ya li ce na fefere sipyii pii pu da ba kiiri kon ke konjo ke na we? Ayiwa, ni li wa nago yee pu da ba kiiri kon ke konjo ke na, keree kiimu ki je kafenhafenheje ge, naha na yee pye yee ganha bu ja kee shoonri yiye te ni-i we? ³Ta yee ya li ce na we pu da ba kiiri kon ali melekee pii be na we? Ni lee na ba bye, kafenhafenheje kii k'a byi wu te ni ke konjo ke na ge, yee na kee shoonri kanha dii we? ⁴Na ta kii keree kii k'a di bu jom le yee te ni, sipyii piimu je yaaga be Egilizi koo ni-i ge, yee na dere she pee pye yi kiirikoon! ⁵N'a yi yu konho yiye pyaa be di li ce na shiige ki je kii. Shen nigin be ya sii yee te ni fungongo fo wemu na ja cebooloo pu te kayuu jo-e ya? ⁶Ayiwa, ta l'a saha can na, nago ceboro wa wu she kayuu teje ni ceboro wa ni fanha puga, sipyii mu piimu je Kiriceen we?

⁷Beganhara na je yee te ni fo na she yee pye yee na yiye yiri fanha mu, lee ye pyaa wa yee mu juzogoro. Naha k'a yee pye yee ya gbara yee p'a katiibaagaa kii xuli yiye ni-i we? Naha na yee di ya gbara ye p'a nanmahara keree xuli yiye ni-i we? ⁸Ga fo yee na teje na katiibaagaa ni nanmahara ti pyi. Go yi cebooloo na yee wa ki pyi! ⁹Ta yee ya li ce na jo taa je sipyitiibaalaa mu Kile wo saanra|Kile saanra ti ni-i we? Yi ganha ba yiye faanna we! Taanfexe pyevee yoo, yaperagaan yoo, dodo yoo, namaa piimu be ya puyee sinnex ge, pee yoo, ¹⁰nagaalaa yoo, natakuumo fee yoo, singbaa yoo, yayirilee yoo, javafee yoo, pii p'a shishiin tajege wa Kile wo saanra ti ni we. ¹¹Kii yahaganaa kii sipyii pii wa bi bye yee be ni. Ga Kile ya yee je, na yee pye fefee na yeege kakuuyo ni, na yee pye sipyitiime Kafoo Yesu Kirisa mege na, Kile Munaa li baraga ni.

Kafoo wuuro ti je n'a daa fo ceepuuro

¹²Pii wa yu yee ni na keree beeri no ya kan yee mu! Ga n'a da li she yi na jo kuduun wa keree beeri ni we. Keree beeri no ya kan, ga ne kunni di wa da ga naye yaha bulo kaa tuugo beeri mu we. ¹³Pii be wa yu sanha yee ni na yacere kaa na yalige ya yaa, yacere be d'a yaa yalige kaa na. Can wu je wii. Ga caja ka wa ma, Kile na ba yi shuun wu beeri

kyeege. Ga sipya ceepuuro te kunni, tee ya ta yaa dodooro kaa na we. Kafoo wu na ti je, Kafoo be di sipya ceepuuro ti marani. ¹⁴Kile w'a Kafoo je na yeege xu ni, wu na ba we be je na yeege xu ni wu sefere ti baraga ni. ¹⁵Ta yee ya li ce na jo Kirisa yatenye yi je yee ceepuuro ti we? Wee tuun wu ni, ne ma na Kirisa wu wo yatenge ka lo na taga navarasho yatenye sogolo ge? Lee kunni ya saha we. ¹⁶Kelee ta yee ya li ce na jo sipya sipya w'a sinne ni navarasho ni ge, ma ni wu ni, yi beeri ya jeri ceepuuro nigin we? Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu shuun wu beeri na jeri ceepuuro nigin.»* ¹⁷Ga sipya wemu bu wuye kan Kafoo mu, weefoo ni Kafoo ma bye nigin wu Munaa li ni.

¹⁸Y'a fe dodooro naha na. Jurumu wemu sama sipya ya byi ge, wee ya dani wu ceepuuro ti kpenge ke na. Ga sipya sipya w'a dodooro pye ge, jurumu w'a pye wuye pyaa ceepuuro ti na. ¹⁹Ta yee ya li ce na jo yee ceepuuro ti je fefere Munaa li wo Kile-peeje pugbho we? Lee fefere Munaa le wa yee funyo ni. Kile w'a li kan yee mu. Yee je nige yiye wuu we. ²⁰Bani peewa na Kile ya yee sho. Lee wuu na y'a baraga teri Kile na ni yi ceepuuro ti ni.

7

Celejene kelee gbajiire keree

¹Ayiwa, y'a yegeye yemu ka na tun na mu yi seme wu ni ge, wu she yee feni. L'a no na mu wu ganha bu cee lo we. ²Ga konho dodooro ganha ba byi we, na beeri ya yaa wu cee leje, cee beeri di gbaga je na mu. ³Na ya yaa w'a lemu pyi wu sho mu ge, wu lee no yaha cee wu mu. Cee be ya yaa w'a lemu pyi wu poo mu ge, wu be di lee no yaha na wu mu. ⁴Bani cee ceepuuro tiye pyaa je wu wuuro we, ga wu poo wuuro ti je tii. Mu shiin li wa, na be wo ceepuuro tiye pyaa je wu wuuro we, ga wu sho wuuro ti je tii. ⁵Wee tuun wu ni, yi ganha ba yiye shege we! Yi beshuun na ja jo na be yi na, na tuun wa pye yiye kadugo na, konho y'i wee tuun we pye Kile-jerege na. Ga wee tuun we bu doro, y'i guri pye ni yiye ni sanha! Ni lee be we, y'a da ja yiye na we, lee funjo ni Shitaanni be na yi taanna wii di yi togo le jurumu ni.

* 6:16 ZhenEzi 2:24

⁶Ye n'a yu me yi mu ge, yi yeri yeri jomɔ pu wa pii, li wa fanha kaa wɛ. ⁷Li da yaha nɛ kaa na, sipyii bɛeri ya yaa pu pye ba nɛ jɛ wɛ. Ga wa bɛeri ni wu loolodaa li wa Kile mu. Kaa la wo loolodaa wa wa mu, la betii bɛ wo loolodaa bɛ di jɛ wa bɛ mu.

⁸Ayiwa, piimu pu wa pu sanha gbaya je, kelee na cɛɛ leŋɛ-ɛ ge, ni cɛɛ piimu wo namaa p'a xu ge, nɛ funŋɔ na kunni, pee pu kori yaha mu pu ye ba nɛ jɛ wɛ. Lee ya jɔ shɛn. ⁹Ga pu bu da p'a da já puyɛ na wɛ, wee tuun wu ni p'a yaa wa bɛeri wu gbaga je, kelee na cɛɛ leŋɛ. Bani, lee ya pɔɔ pu mu pu kori yaha wà mu, gbaya kelee cɛɛ la di da pu sorogo.

¹⁰P'a n'a daa fɛɛ piimu kan xɔ puyɛ mu ge, ye n'a da jo pu mu ge, yee wa nɛyɛ pyaa wo nijoyo wɛ, ga Kafɔɔ woyo yi wa yii. Yee yi wa mɛ jo, cɛɛ wu ganha bu da wu gbaga xɔ ná wu mu wɛ! ¹¹Cɛɛ wemu shiin bu foro wu poo mu, wee tuun wu ni w'a yaa wu wuyɛ yaha wà ná baa, kelee wu guri shɛ bɛ ni nale wu ni. Ná bɛ ya yaa wu wu shɔ yaha wɛ.

¹²Ayiwa, ye n'a da jo pusamaa mu ge, yee wa Kafɔɔ wo nijoyo wɛ; nɛyɛ pyaa k'a yee yu. Ceborona wa bu bye n'a daa fɔɔ, wu shɔ di jɛ n'a daa fɔɔ wɛ; cɛɛ wu bu sɔɔ na diin wu mu, ná wu ya yaa wu yaha wɛ. ¹³Ceboroshɔ wa bɛ shiin bu bye n'a daa fɔɔ, wu poo di jɛ n'a daa fɔɔ wɛ; ná wu bu sɔɔ na cɛɛ wu mara wu shɔ, cɛɛ wu ya yaa wu foro wɛ. ¹⁴Bani na ná wu yaha wu jɛ Kiricɛn wɛ, wu ni cɛɛ wu bu bye shiizhan, w'a Kile tɛɛŋɛ. Mu shiin cɛɛ wu bɛ jɛ wu bu da wu jɛ Kiricɛn wɛ. Wu ni ná wu bu bye shiizhan, wu bɛ ya Kile tɛɛŋɛ. Lee kaa bɛ wɛ, pu nagoo pu na bye kanna pu jɛ Kiricɛn wɛ, na ta pu d'a Kile tɛɛŋɛ can can na. ¹⁵Ga pu shuun wu ni wemu wu jɛ n'a daa baa fɔɔ wu ge, wee bu jo wu foro n'a daa fɔɔ wu ni, yi wu yaha wu foro wu ni. Wee tuun wu ni n'a daa fɔɔ w'a pye cɛɛ wu la, wu shiin ya pye ná wu la, wu na bye wuyɛ mu. Kile ya yee yiri, kɔnhɔ y'i ba bye janiŋɛ na. ¹⁶Bani mu cɛɛ n'a daa fɔɔ wɛ, dii m'i da já bye m'i li cɛ na mu wu da ba ma poo wu jɔɔ wolo wɛ? Kelee mu ná n'a daa fɔɔ wɛ, dii m'i da já bye m'i li cɛ na mu wu da ba ma shɔ wu jɔɔ wolo wɛ?

Mayɛ yaha ba ma bye a Kile di ma yiri wɛ

¹⁷Lee niŋɛ na foro wà, wa bɛeri ya yaa w'a naari w'a sahanji ni wu loolodaa ni, Kile

ya lemu kan wu mu ge. Kile ya wufɔɔ yiri na wu yaha yahama pemu bɛ ni ge, wu da naari w'a sahanji ni pee bɛ ni. Wee kalaa we n'a gaan n'a daa fɛɛ pu mu egilizii pu bɛeri ni. ¹⁸Kile bu sipya wa yiri na wufɔɔ ta w'a cekɔɔnrɔ pye xɔ, wufɔɔ wu wuyɛ yaha wà mu. Wu shiin bu wemu yiri na wufɔɔ ta wu sanha cekɔɔnrɔ pye wɛ, wufɔɔ ganha ba li shaa nige fo wu gɔn wɛ. ¹⁹M'a cekɔɔnrɔ pye yoo, ma ya cekɔɔnrɔ pye-e yoo, lee la shishiin kɔɔɔ jɛ wɛ. Lemu wo kɔɔɔ li wa ge, lee li wa mɛ na Kile wo jomɛɛjogoo ki koo naari. ²⁰Kile ya wa bɛeri yiri, na wufɔɔ yaha yahama pemu ni ge, wufɔɔ ya yaa na wuyɛ yaha pee yahama pu ni. ²¹Kile bi ma yiri na ma yaha bulooro ni, ma ganha bu lee kaa taga ma funŋɔ cɔnri wɛ. Ga tɔɔɔɔ bu da ki na jɛ ma mu m'a foro bulooro ti ni, m'a yaa ma foro ti ni. ²²Bani sipya wemu Kafɔɔ ya yiri na wu yaha bulooro ni ge, weefɔɔ ya jɛri wuyɛ wo Kafɔɔ mu. Sipya wemu bɛ di bu bye wuyɛ mu, Kirisa bu ma yiri, m'a jɛri wu bulo. ²³Kafɔɔ ya yee shɔ pereme pemu na ge, p'a waha shɛn. Wee tuun wu ni yi ganha bu bye sipyii wo buloo wɛ.

²⁴Na cebooloo, Kile ya yee bɛeri nigin nigin wu yiri na yi yaha yahama pemu ni ge, wa bɛeri ya yaa wu kori pee yahama pu ni.

Mudasiilee keree

²⁵Piimu pu wa pu sanha namaa ni cɛɛ kaleɛ pye ja bada-ɛ ge, yemu n'a da jo pee mu ge, yee wa Kafɔɔ wo nijoyo wɛ, nɛyɛ pyaa k'a na fungɔngɔ shɛɛ pu na. Ga Kafɔɔ wo cɛɛ pu baraga ni, y'a yaa yi dà na jomɔ pu na. ²⁶Kanhama pe pu wa nime ge, pee kanhama pu wuu na nɛ li ta jo l'a pɔɔ wa bɛeri mu wu kori yaha ba w'a sii wɛ. ²⁷Cɛɛ bi jɛ ma mu, ma ganha bu wu yaha wɛ. Ma shiin bi jɛ ma sanha cɛɛ leŋɛ wɛ, wee tuun wu ni m'a mayɛ yaha wà mu cɛɛ baa. ²⁸Ga lee bɛ na, ma jɛhe cɛɛ leŋɛ, ma ya jurumu pye wɛ. Dojiniŋɛ fucɛri nacebaa bɛ jɛhe gbaga je, wu ya jurumu pye wɛ. Ga kanhama see wo p'a da ba noni gbaya cɛɛ ni cɛɛ kafɛɛ na pu jiiɛɛɛ ti ni. N'a bi giin di yi jɔɔ wolo pee kanhama pu ni.

²⁹Ayiwa na cebooloo, ye n'a giin di jo yi mu ge, yee yi wa mɛ jo kɔɔɔ ki taaxɔɔ l'a tɛɛŋɛ. Wee tuun wu ni, piimu pu wa ni cɛɛ ni ge, pee pu la le puyɛ ni Kafɔɔ wo labye

wu feni. P'i bye kanna cèe be ñe pu mu we. ³⁰Piimu p'a mehée suu ge, pee di la le puye ni Kafoo wo labye wu feni. P'i bye kanna pu bi mehée be suu we. Piimu p'a fundanga pyi ge, pee di la le puye ni Kafoo wo labye wu feni. P'i bye kanna pu bi fundanga be pyi we. Piimu p'a zhò pyi ge, pee di la le puye ni Kafoo wo labye wu feni. P'i bye kanna yaaga be bye pu mu we. ³¹Piimu p'a korjo yarñmuyo ye shaa ge, pee di la le puye ni Kafoo wo labye wu feni. P'i bye kanna pu bi korjo ke yarñmuyo ye shaa be we. Bani korjo ni ki yarñmuyo yi wa da mò y'i xhò we.

³²Lee wuu na n'a bi giin jo funzhaga katii ganha bu jé yi ni we. Sipya wemu wu ñe wu sanha cee lo-ε ge, Kafoo wo jidaan keree ki ma bye weefoo wo cònrómò keree. Wu funzhaga kaa beeri li ñe lemu li da wu pye wu taan Kafoo mu ge. ³³Ga wemu bu cee leñe, wee ma ke korjo ke wo yarñmuyo kaa taga wuye funjo còrri, kònho wu daan wu shò mu. ³⁴Lee funjo ni wu fungongo ki ma jeri na wu kilee na se kabaya shuun na. Cèe piimu ñe gbaga ni we, na fara dojine pushaa na, pee be ma pu funyo shaa ni Kafoo jidaan keree kaa ni, kònho p'i já pye Kafoo wuu pu keree ki beeri ni. Ga cee wemu wu ñe gbaga ni ge, wee wo funzhaga ki ma gaaji ke korjo ke wo yarñmuyo ye yiri, kònho wu daan wu poo mu. ³⁵Yeeye pyaa wo kuduun kaa na n'a ye yu, li wa nago kanna fanha n'a giin di bye yi na we. Ga na funjo ki wa y'i da jaari jaarigazaana na, y'i daha Kafoo nõho ni ni yi zòlò pu beeri ni.

³⁶Ná wemu bu li cè na wee wa da já wuye co wu curò taan we, wu mèche wu leñe na saha ni wu fungongo ni. Lee ñe jurumu we. ³⁷Ga ná wemu bu li kòn wuye funjo ni na ta wa shishiin ya wu karamu we, na jo wu da wu curò leñe we. Wu bi dà li na, na wu fungongo kaa li takyeεgeñe wa da yiri xuu wa shishiin ni we, ayiwa lee ya jò. ³⁸Lee funjo ni wemu bu wu curò leñe, kasaana w'a pye. Ga wemu be bu sòo na wu wo yaha wà leñe baa, lee ya pòrò shen.

³⁹Ayiwa, cee beeri w'a gbaga je ná mu ge, na ná wu yaha jii na, cee w'a pò yaha wu na. Ga ná wu ga xhu, wee tuun wu ni w'a pye wuye mu. Ná beeri w'a wu taan ge, wu she gbaga je wee mu, kònho wu pye n'a daa fò. ⁴⁰Ga ñe wo funjo na, wee cee wu bu sòo na wuye yaha wà mu, lee na bòrò wu mu fo

xuuni. Ñe be di wa giin be jo Kile Munaa li wa ñe be ni.

8

Yaperεε xaara

¹Wù she nime yaperεε xaara ti wo jomò pu feni. Can wu ñe wii na jo wèe beeri pu ñe ni laje ni ma na jo ba yee wa yi yu we. Ga wee laje we ya tabaara leni sipya ni. Na ta taanñeεge di se ni n'a daa fòo ni jaha na n'a daa wu ni. ²Sipya wemu ba wuye wii na wee ya keree cè, Ayiwa wee sanha keree cè ba keree ya yaa k'a jeni we. ³Ga Kile kaa ba dan sipya wemu ni, weefoo Kile ya cè.

⁴Ayiwa, yee ya yegeñe pye yaperεε xaara ti shizhaa na, na ta wa na já ti xa? W'à li cè na jo yaperεgo ñe yafin be we, bani Kile nigin pe ye wu ñe. ⁵Can kunni wu ñe wii, yarñmuyo niñeheye wa fugba we, ni jine ke na sipyii na yi pyi na kilelee, na li pye kanna kilelee niñehemεε pu ñe pu mu na fara kafεε niñehemεε na. ⁶Ga wèe mu kunni, Kile nigin pe ye wu ñe; wee ñe To Kile, wee w'a yarñmuyo yi beeri yàa. Wee wuu be wèe di ñe. Kafoo nigin pe ye be di ñe; wee ñe Yesu Kirisa. Wee baraga ni yarñmuyo yi beeri wa yàa, wee baraga ni be wèe wa jiiεεre na.

⁷Ga n'a daa fεε pu beeri wa sanha we can we cè na fiinñe we. Pii wa yee ni piimu wa bi tεε na yaperεε kaan ge. Pee ba tee xaara te xaa, pee ma li yaha puye funyo ni na yaperεε xaara ti ñe tii. Pu n'a daa wu wo fanha jere funjo ni p'a li ta na pee ya puye nõrògo. ⁸Na ta joyalige di wa da já wèe pye wèe pu Kile tεεñe we. Wèe ya te xaara te yaha wà xabaa la, lee wa da yaaga wolo wèe ni we. Wèe shiin ya ti xa la, lee wa da yaaga le wèe ni we. ⁹Ga lee be na, yi kaseεge yaha yiye na. Yi na já da yarñmuyo beeri li yi jidaan funjo ni. Ga wa ganha ga wu jidaan yaha wu pye kapuñò di baraga baa fòo tòogo le kakuuñò ni we. ¹⁰Bani mu wemu w'a yu na mu ya yaaga cè ge, baraga baa fòo wa bu mu ña mu ya tiin na li yaperεε la wo pεεñe puga ni, ta lee da wu luu waha yaperεε xaara xha na wé? ¹¹Lee funjo ni, wee ceborona baraga baa fòo wemu be wuu na Kirisa ya xu ge, ta mu wo laje wu ya pye kapuñò na bòngò nõ wee na wé? ¹²Yi ba lee pyi, yi cebooloo pu jurumu y'a luu. Bani baraga ñe pu ni keree kiimu wo bye na we, yee wa pu logoo wari na waa kee na. Lee

funḡo ni Kirisa ye pyaa na y'a wee jurumu wu pyi. ¹³Lee wuu na, yalige ke n'a da lii ge, kee bu da ki na da bye kajunḡo di ne ceboro tḡoḡo le jurumu ni, ne na gahari kee yalige ke ni, kḡnhḡo di ganha bu na ceboro wu pye wu to we.

9

Kirisa wo tudunmḡo wu tayerege jḡe kemu ge

¹Ayiwa, ta ne jḡe naye wo we? Ta ne be jḡe Kirisa wo tudunmḡo wa we? Ta ne be ya wḡ Kafḡo Yesu jḡa we? Ta yee be pu jḡe wee labye we wo kuduun Kafḡo na we? ²Ali pii jḡehḡe bye p'i ya sḡo li na na Kirisa wo tudunmḡo ne jḡe we, yee ya yaa yee pu li ce na Kirisa wo tudunmḡo ne jḡe. Bani yee na jḡe Kafḡo wo karinjḡeḡe ki ni, lee li wa li shḡe na Kirisa wo tudunmḡo ne jḡe.

³Piimu p'a ne kaa yu, na zḡo teri ne na ge, we kafila we ne daga na pu jḡo shuu. ⁴Na wḡe yaha wḡe na jḡe Kirisa wo tudunmḡo, ta yalige ni yagbaya ya yaa na gaan wḡe mu wḡ labye wu wuu na we? ⁵Ta li ya saha nago wḡe be pu wḡ wo shḡ wa lḡ, wee di da jḡaari ni wḡ be ni ba Kirisa wo tudunmḡo pusamaa, ni Kafḡo wo ceboronamaa pee, ni Sefasi* ye jḡe-ε we? ⁶Kelee ne ni Barinabasi ni, ta wḡe ye p'a yaa na labye watii be pyi, kḡnhḡo wḡ na jḡa w'a wḡ jḡolige taa? ⁷Mii yee d'a li logo, wa w'a sḡoḡsiire pyi, wufḡo di nḡhḡo kuri yere ni wuyḡe ni we? Kelee wa wu eḡeḡen|eḡeḡen tige tiire nḡri wu ganha ba ti nagoḡo li-i we? Kelee wa w'a yapḡoḡyo naha, wu ganha ba yi jirime gbuu-i we?

⁸Yi ganha ba giin na yemu sipyii wa yu ge, na yee ye ne pye na tḡoḡo tasinḡe we. Bani yee ninuyḡo y'a ka Kile wo saliya wu be ni. ⁹Kile tudunmḡo Musa ya yi ka saliya wu ni na: «Ma ganha bu jḡo le nḡ jḡo na na wu yaha wu na shinma tanhana tanhana we.»* Ta niyye ye ni Kile ya wu funḡo shaa na ye jo? ¹⁰Li can koo ni, ta wḡe wuu na be w'a yi jo we? Wḡe wuu na w'a yi jo kunni. Bani li waha l'i waha, wemu w'a faa pyi ge, w'a yaa w'a wu pyi wu da daa; wemu be w'a shinma sani ge, wu be di da wu sani, wu da daa wu taa le na.

¹¹Ayiwa, wḡe p'a Kile jomḡo pu nuguro nugi yee mu. Wee tuun wu ni wḡe be na lḡ

yee keḡe yapḡmuyḡo ni, ta lee ya ye wḡe na? ¹²Ni pii di wa wee kuduun we taa yee mu, ta wu ya yaa ni wḡe ni sanha na toro peefeḡe tḡan we? Ga wḡe ya ta lee pye we. Wḡe ya kanhama tuugo beeri soro wuyḡe ni, kḡnhḡo kaa la shishiin ganha ba bari Kirisa wo Kile Jozaama pu yeḡe li na we. ¹³Yee kunni d'a li ce be na jo piimu pu wa labye pyi Kile-peḡeḡe pugbḡhḡo ki ni ge, Kile-peḡeḡe pugbḡhḡo ki ni pee wo jḡolige ya fḡoro. Piimu be pu wa saraya nizogoyo yi wo saraya yi tawologo ki ni ge, pee be wo tahaa wa fḡoro yee saraya ye ni. ¹⁴Lee ninuno funḡo ni Kafḡo be ya li koro yaha nago piimu p'a Kile Jozaama pu yeḡe li pyi ge, pee wo jḡolige di da fḡoro lee yeḡe li ni.

¹⁵Ga ne ta le kuduun kaa le la shishiin sha yee mu we, ne di wa ye kani be nago wee kuduun we di da nḡni na na we. N'a xu be, ne lee funḡo lḡ na toro di ke fundanga ke yaha ki shḡo na na. ¹⁶Ne da jḡa da Kile wo Jozaama pu jo kaa taga da naye peḡe we. Bani na pu yeḡe pyi, lee ya jḡeri ne jḡunḡo ni fanha kaa. Ne bu bye ne pu yeḡe pyi be we, bḡoḡo ki da nḡ ne na. ¹⁷Li da bi da nago kanna neye pyaa mu l'a taan, a ne ganha na Kile Jozaama pu yeḡe li pyi, wee tuun wu ni ne bi yaa ni saraa ni. Ga ni pu jo w'i ya ta w'a foro neye pyaa ki ni we, wee tuun wu ni labye wemu ye kaa l'a le na keḡe ni ge, wee n'a byi. ¹⁸Ayiwa, wee tuun wu ni leke di wa ne wo saraa wu we? Na Kile Jozaama pu yu sipyii pu mu ma ni, kuduun wemu be w'a yaa ni na ni ge, di ganha ba wee be shaa we. Lee ni ne wo saraa w'a fḡoro.

¹⁹Ne jḡe sipya wa shishiin wo bulo we; ga lee be na ne kunni da naye yaha bulo sipyii beeri mu, kḡnhḡo di jḡa sipyijḡehemḡe ta Kirisa mu. ²⁰Ne bu bye ni Yawutuu ni tuun wemu ni, ne be na naye pye ba Yawutu jḡe we, kḡnhḡo pu nijḡehemḡe di juwuuro ta. Piimu p'a jḡaari na saharji ni Kile tudunmḡo Musa wo saliya wu ni ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na bye ba pee jḡe we, na ta li can koo ni, ne Musa wo saliya wu koo jḡaari we. Ga ne ma lee pyi, kḡnhḡo pu nijḡehemḡe di juwuuro ta. ²¹Piimu pu jḡe pu ya Kile tudunmḡo Musa wo saliya wu koo jḡaari-i ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na bye ba pee jḡe we; kḡnhḡo pu nijḡehemḡe di juwuuro ta. Ga lee di wa

* 9:5 Sefasi: Arameye sheen jomḡo pu jḡe pii, Girekii ma jo na Pyeeri. Ke meḡe ke kḡri wu jḡe na faaga. * 9:9 Dutereḡoḡe 25:4

nago kannna ne ta na Kile wo saliya wu koo jaari-i de, bani Kirisa wo saliya wu koo ne jaari. ²²Piimu fanha k'a cere n'a daa wu ni ge, ne bu bye ni pee ni, ne be na naye pye ba pee ne we, konho pu nijeheme de fanha ta. Lee funjo ni, piimu bu bye pyegana beeri na, ne bu bye ni pu ni, ne be na bye ba pu ne we; konho li pye pyegana beeri na, nigin nigin wa di juwuuro ta pu ni. ²³Kile wo Jozaama pu wuu na ne lee beeri pyi, konho na be di ba da pu kuduun wu ni.

²⁴Piimu p'a jahazhaanri tafere ti fe ge, ta yee ya li ce na pu beeri pu ma baa, ga shen nigin ye pe na ba jahagbaa li ta we? Wee tuun wu ni yi be pu la le yiye ni, y'i da fe, konho yi be di ba kuduun ta. ²⁵Piimu p'a tee jahazhaanri tafere ti fe ge, pee ya pu ye tanha keree nijehene na. Pee wa pu wuu li pyi kuduun wemu kaa na ge, wee ya xhuu. Ga wee wa wu wuu li pyi kuduun wemu kaa na ge, wee da ga xho we. ²⁶Lee wuu na ne na wo tafere ti fe, ga ne ti fe jubadin we; ne na wo kagurukponyo yi be pyi, ga ne wo kaguruyo yi wa se kafege na we. ²⁷Ne na ceepuuro ti kana xuuni na naye co can can na keree nijehene taan; konho di ganha bu Kile Jozaama pu jo sipyii pu mu, naye pyaa di deree pa buun we.

10

Izirayeli sheen wo keree k'a pye we mu jaha shesheere

¹Na ceboooloo, le l'a wee sefelee pu ta na pu yaha pu na jaari siwaga ki ni ge, yi funjo ganha bu wo lee na we. Nahaŋa k'a pu beeri mara, a pu beeri di ba suumo loho ki kon jeri. ²Pu beeri p'a batize jahaŋa ke, ni suumo loho ki ni, na bye ni Kile tudunmoo Musa ni karijengee ki ni. ³Kile ya yalige kemu kan pu mu na yiri fugba wu ni ge, pu beeri p'a kee li. ⁴Kile ya loho kemu kan pu mu ge, pu beeri p'a kee gba. Bani fefere faaga k'a bi pinne ni pu ni, na loho kaan pu mu. Kirisa wu bye kee faaga ke. ⁵Ga le beeri kadugo na, pu nijehemee kapyegee ya pa daan Kile mu we, lee l'a pu pye p'a xu siwaga ki ni.

⁶Ayiwa, kii keree kii ya pye na she wee na, konho wee be ganha bu da lakuŋo yaha ki wu le koguuno ni ba pee ya pye we. ⁷Pii wa bi yaperere kaan pu ni. Yi be ganha bu yiye

yaha yaperregaan ba pee ya pye we! L'a ka pee shizhaa na Kile Kafila wu ni na: «Sipyii p'a tiin na li, na gba, lee kadugo na, a p'i xho na sho to xonho na na xonho ni pu yaperere jahagbaa na.»* ⁸Pii wa bye pu ni doodo. Yi be ganha bu da yiye yaha doodo ba pee ya pye we! Piimu p'a tee doodo ti pye ge, sipyii kaboforo kelee shuun ni taanri (23.000), pee p'a xu pu ni cana jii nigin funjo ni. ⁹Pii wa Kafoo taanna wii pu ni. Yi be ganha bu da zoo yi Kafoo taanna wii we! Piimu p'a lee pye ge, wolo p'a pee no na gbo. ¹⁰Pii wa bi hmunu-hmunu pu ni. Yi be ganha ba hmunu-hmunu ba pee ya pye we! Piimu p'a lee pye ge, meleke munaawumo w'a pa pee beeri gbo.

¹¹Kii boongo keree kii beeri ya pee ta, konho k'i ja pye jaha shesheere we mu. P'a kii keree kii ka, konho k'i ba bye kalaa we mu, wee piimu pu ne taaxoo li koroo na ge. ¹²Wee tuun wu ni sipya wemu w'a wuye wii na wee yeregana ya jo ge, weefoo wu la le wuye ni wu ganha bu da guruŋo do we. ¹³Nowuuro temu t'a yee taa ge, tee ninuuro t'a sipyii pusamaa beeri taa. Kile ne nomee foo, wu da ga soo yee noho ki wolo fo di zhe doro yi fanha ki tehene taan we. Ga tuun wemu ni nowuuro ti da ba no yi na ge, Kile na fanha kan yi mu, konho yi ja ti xu yiye ni, na guri na taforo go be kan yi mu.

Wu wuye tanha yaperere keree tuugo beeri na

¹⁴Lee wuu na na taanpiinee, yi sii yi tooŋo wolo yaperegaanra ni fefee! ¹⁵Y'a keree kori ce, lee jogana le n'a yu ni yi ni. Ye n'a yu yi mu ge, yiye pyaa be ki yi wiil! ¹⁶Wee ba da Kafoo fefere yalige ki li, wee ma baraga taha Kile na na yagbaga kemu gba ge, ta kee wa ma li shee na Kirisa ni wee ne karijengee ni wu shishan pu baraga ni we? Buuri wu be wee ma daa daa wuye na ge, ta wee be ya li shee na Kirisa ni wee ne karijengee ni wu ceepuuro ti baraga ni we? ¹⁷Buuri juŋo nigin ye ki ne. Ali na wee yaha wee ya nehe be, wee beeri ya pinne na bye ceepuuro nigin. Bani wee beeri p'a ke buuri juŋo nigin we taani wuye na.

¹⁸Lemu li bi byi Izirayeli nagoo pu ni ne ge, yi yi funjo kon lee na. Piimu p'a bi ma saraga yajmuyo yi li pee ni ge, ta pee ne ma bye ni Kile ni karijengee ni we? Bani

* 10:7 Ekizode 32:6

Kile wogo ki jɛ saraya nizogoyo yi tawologo yaaga ke. ¹⁹Leke nɛ jomɔ p'i wa zheɛ wɛ? Na kaɲɔɔ li wa yaperɛɛ ki na laa? Ta xaara te p'a gbuu ki na ge, tee na kaɲɔɔ li wa? ²⁰Bada, lee la bɛ wɛ. Ga nɛ wo jomɔ p'a li shɛɛ nago yaɲmuyo yemu yaperɛgaan p'a wo na gaan yaperɛɛ ki mu ge, jo jinaa mu p'a yee kaan, yi wa gaan Kile mu wɛ. Nɛ funɲɔ di wa yee pu pye kariɲɛɛge ni ni jinaa ni wɛ. ²¹Yee da já da gbuu Kafɔɔ wo cɛɛgbuu li ni, yi da se y'a gbuu sanha jinaa bɛ wuu li ni wɛ! Yee da já da li ni Kafɔɔ ni, yi da li ni jinaa bɛ ni wɛ! ²²Kelee ta w'à giin wù Kafɔɔ wo ɲiizhaga ki yirige? Ta wèe fanha ya ɲɛɛ wu wogo na?

N'a daa fɛɛ pu kapyegee ya yaa na nɔɔɔ teri Kafɔɔ mɛge na

²³«Keree bɛɛri ɲɔ ya kan» ba yee wa yi yu wɛ; ga kuduun jɛ keree bɛɛri ni wɛ. «Keree bɛɛri ɲɔ ya kan», ga keree bɛɛri di wa da zhe ni yee ni ɲaha na n'a daa wu ni wɛ. ²⁴Wa shishiin ganha ba wuye nigin wo kuduun keree shaa wɛ! Wa bɛɛri ya yaa w'a kaa pyi lemu wo kuduun wu jɛ watii na ge.

²⁵Xaara tuugo bɛɛri y'a ɲa ti bɛɛɛ caan na ge, yi ganha ba ti keree yegee wɛ, y'a ti xaa! Yi ganha bu nakaara ta shishiin yaha yi zɔɔɔ pu na tee wuu na wɛ! ²⁶Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Niɲɛ ke ni ki yaɲmuyo bɛɛri yi jɛ Kafɔɔ woyo.»*

²⁷Wemu jɛ Kiricen wɛ, wee wa bu yi yiri yalige na wu puga, yi bu she wà, wu bu she yalige tuugo bɛɛri kan yi mu, yi ganha bu ki keree yege wɛ. Yi ki li yi ganha bu da nakaara ta shishiin yaha yi zɔɔɔ pu na wɛ! ²⁸Ga wa bu yi pye: «Yaperɛɛ xaara ti jɛ te de!» Wee tuun wu ni, yi ganha bu ti xa nige wɛ! Wemu w'a yi funɲɔ to ge, nakaara ti jɛ wu zɔ wu ni. Lee wuu na, yi ganha bu ti xa wɛ! ²⁹Nɛ wa ye yee yee wo zɔɔɔ pu wo nakaara wuu na-ɛ de! Ga wemu w'a yi funɲɔ to ge, wee wo zɔ wu wo nakaara wuu na.

Ayiwa, pii na ba jo yee ni na: «Naha na watii wo zɔ nakaara di da ba dɛɛɛ jaagi shan nɛ na wɛ?» ³⁰Yalige ke nɛ da lii ge, nɛ bu baraga taha Kile na kee wuu na, leke di da ba jaagi shan nɛ na kee wuu na, nɛ d'a baraga taha na xɔ Kile na wɛ?

³¹Lee funɲɔ ni, yaaga kemu y'a da lii ge; yaaga kemu y'a da gba ge; kaa tuugo bɛɛri y'a da bye ge, kii bɛɛri ya yaa na nɔɔɔ teri

Kile na. ³²Wa shishiin ganha da kaa pye yi ni lemu na Yawutu wa, kelee Girɛki wa, kelee Kile wo Egilizi wu sipya wa ɲuɲɔ kyɛɛgi wɛ. ³³Yi pye ba nɛ jɛ wɛ! Nɛ la le naye ni na sipyii bɛɛri wo jidaan pyi keree bɛɛri ni. Nɛ naye mɛge wo kuduun shaa wɛ, ga sipyii bɛɛri wo kuduun nɛ zhaa, kɔnhɔ p'i já shɔ.

11

Cee ɲubɔɔ keree Kile peleduun ni

¹Ayiwa, yi pye na taannivɛɛ ba nɛ bɛ ya Kirisa taanni taannigana lemu na wɛ!

²Na cebooloo, nɛ yi sɔni xuuni, bani yee ya fungɔngɔ yaha nɛ na keree bɛɛri ni, kalaa wemu bɛ nɛ kan yee mu ge, na nɔhɔ na wu bɛ koo ɲaari. ³Ga kaa nigin jɛ wà, na funɲɔ ki wa y'i lee cɛ: Kirisa wu jɛ ná bɛɛri wo ɲuɲɔɔɔ; ná bɛ di jɛ wu shɔ ɲuɲɔɔɔ; Kile di jɛ Kirisa bɛ wo ɲuɲɔɔɔ. ⁴Wee tuun wu ni, ná wemu ba Kile ɲɛɛri, kelee na kafila nuri Kile ɲɔ na na dorogo, wu ba lee la shi pyi na wu ɲuɲɔ yaha k'a to, wu ya baraga taha Kirisa na wɛ. ⁵Ga cee ba Kile ɲɛɛri, kelee na kafila nuri Kile ɲɔ na na yu; wu ba lee la shi pyi na ta ɲubɔɔ jɛ wu ɲuɲɔ ni wɛ, ná wɛ wu jɛ wu ɲuɲɔɔɔ wu ge, wu ya baraga taha wee na wɛ. W'a ɲɛri ba cee ɲuɲɔmaa wo jɛ wɛ. ⁶Cee wemu bu jo wu da ɲubɔɔ pɔ wu ɲuɲɔ ni wɛ, wee tuun wu ni wu mɛɛɛ ɲuzhiire ti kɔn. Ga cee na wu ɲuzhiire kɔn, kelee na ɲuɲɔ ki xuu, lee bi jɛ cee mu shiige, wee tuun wu ni w'a yaa wu ɲubɔɔ pɔ. ⁷Ná ya yaa wu pa wu ɲuɲɔ to wɛ, bani Kile jaa ni w'a yàa, na Kile wo nɔɔɔ wu bɛ shɛɛ. Ga cee di ná bɛ wo nɔɔɔ wu shɛɛ. ⁸Bani ná ya ta foro cee ni pu yaaduun wu ni wɛ, ga cee w'a foro ná ni. ⁹Ná di ya ta yàa cee wuu na wɛ, ga cee w'a yàa ná wuu na. ¹⁰Lee wuu na cee ya yaa na ɲubɔɔ pɔ melekeɛ pu wuu na, lee di bye ɲaha sheshɛɛɛ, temu ya li shɛɛ na w'a wuye tirige wu poo mu ge. ¹¹Ga lee bɛ na, na wèe yaha Kafɔɔ wo kariɲɛɛge ki ni, wèe ya li cɛ jo cee da já bee ná baa wɛ, ná bɛ di da já bee cee baa wɛ. ¹²Bani cee w'a foro ná ni pu yaaduun ni; ga nime cee w'a ná seni, lee bɛɛri d'a foro Kile ni.

¹³Yiyɛ pyaa bɛ ki li wii ge. Ta l'a saha cee w'a Kile ɲɛɛri n'a daa fɛɛ niɲɛ ni ɲubɔɔ baa? ¹⁴Na saha ni sipyii yɛ pyaa yaagana ni, ta yee wa li ɲaa na jo ná na wu ɲuzhiire yaha t'a tɔnnɔ, na shiige kaa li jɛ lere wɛ? ¹⁵Ga

* 10:26 Zaburuu 24:2

na li ta cee bu wu juuzhiire yaha t'a tanno, lee ñe juuyirige; bani juboo wege ni Kile ya juuzhiitooño kan cee mu. ¹⁶ Ayiwa, wa ba giin wu da nakaara pyi sanha kii keree kii shizhaa na; wée kunni wa pyegana latii ce nige le kadugo na we; pyegana latii be di wa egilizi wa shishiin ni le kadugo na we.

Kafoo wo fefeeere yalige ki ligana

¹⁷ Ayiwa, n'a da kaa nigin wa taga yi funjo to, ne kunni wa da ja yi so lee wuu na bada we. Lee li wa me. Pinnere temu yee ya byi ge, ti ya la jogi yee na we, fo kakara. ¹⁸ Li nizhiine li wa le: Ne logo na ba yee ya yiye pinne jomoo na we, na yee ya beni we, yee na daa daa. Ne giin jo can wa be pee jomoo pe ni. ¹⁹ Li waha l'i waha yee ya yaa na taa taa, nakaara be wa lee ni we; konho piimu p'a n'a daa wu co xuuni ge, pee di je shoonri yi te ni. ²⁰ Yee bu yiye pinne, yalige ke yee ma li ge, kee ñe Kafoo wo fefeeere yalige ki we. ²¹ Bani ba yee ya yiye pinne Kafoo wo yalige ki kaa na we, yee na gburogi, wa beeri na dii wuye pyaa wo yalige na, na she kee lo na li. Lee funjo ni pii na ba gori ni xuugo ni, pii d'a tin, na gba fo na figi. ²² Wee tuun wu ni piyeye ñe yee mu-i ge? Ta yee ya ja na li wa, na gbuu wa we? Kelee y'a giin y'i Kile wo Egilizi wu yaha jate baa yaaga ge? Na fara lee na, piimu pu ñe funmoo fee pu ge, y'a giin yi shiige le pee jahaya ni kunni? Yi wa giin ne yeke jo we? Di yi so lee wuu na laa? Lee kunni da ja bye we!

Yeke Poli ya jo Kafoo wo fefeeere yalige ki keree na ge

²³ Ayiwa, ne kalaa wemu ta Kafoo mu, na wee ninumoo kan yee mu ge, wee wu wa me: Piige kemu ni pu bi da ba Kafoo Yesu le keje ni ge, w'a buuri lo kee piige ki ni, ²⁴ na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na jo: «Ne ceepuuro ti wa te, yee wuu na t'a kan. Y'a le pyi konho yi funyo di da dun ni na kaa ni.» ²⁵ Ba p'a li xo we, a wu erenzen|erezen tige loho ceegbuu li be lo kan pu mu, na jo: «Kile ya karijneege jomee nivono lemu lo sipyii mu ne shishan baraga ni ge, lee li wa me ke erenzen|erezen tige loho ke. Yi ba da ki gba tuun beeri ni, yi ki gba konho yi funyo di do ni na kaa ni.» ²⁶ Wee tuun wu ni, tuun beeri ni yee ya wee buuri we li, na kee erenzen loho ke gbuu ge,

Kafoo wo xu wu keree yee ya yu lee funjo ni, fo wu ga guri pa sanha.

²⁷ Lee wuu na sipyaa sipya w'a wee buuri we li, na kee loho ke gba gbagana la na lemu ya baraga teri Kafoo mege na-e ge, weefoo ya jaagi shan wuye na Kafoo ceepuuro te, ni wu shishan pu shizhaa na. ²⁸ Lee wuu na, wa beeri ya yaa na fenhe wu zo wu noho wolo wii, wee tuun wu ni wufoo di na wee buuri we li, wu kee loho ke gba. ²⁹ Lee be we, sipya wemu w'a wee buuri we li, na kee loho ke gbuu, na ta kori wemu wu ñe yi na Kafoo ceepuuro ti shizhaa na ge, wufoo di ya wee jate we, kiiri weefoo ya shan wuye juuho ni ni wee buuri we li, ni kee loho ke gba ni. ³⁰ Lee l'a shenneheme pye pii na ya, pii fanha d'a xo yee ni. Lee l'a pii pye p'a xu be yee ni. ³¹ Wee bu fenhe wu zoloo pu noho wolo wii jaha na, Kile wo kiiri wu da do nige we juuho ni we. ³² Ga Kafoo ya kiiri kon wee na, na wee kuuni, konho kiiri ganha ba she binne do wee juuho ni ni konjo ke wo sipyii pusamaa ni we.

³³ Ayiwa na cebooloo, lee funjo ni yi ba da yiye pinne y'i Kafoo wo fefeeere yalige ki li, y'a yaa na yere yiye sige. ³⁴ Xuugo ba da k'a sho wa ni, wufoo wu li wu puga wu na w'a ma; konho yi ganha bu da da yiye pinnee, yi da kiiri shaan yiye na we.

Ayiwa, neye pyaa ki ba no wa yi yiri tuun wemu ni, ne na keree kisañaa jaha shoonri.

12

Loolodahaa kiimu Fefeeere Munaa l'a gaan ge

¹ Ayiwa na cebooloo, Fefeeere Munaa l'a loolodahaa kiimu kaan ge, ne funjo ki wa y'i kee keree ce yi fiingje. ² Yeeye pyaa k'a li ce na jo tuun wemu ni yee di bye yee sanha Kile ce-e ge, yee bi yiye yaha yaperere keje ni, na daha ki noho ni, na ta jo di wa be kee yaperere kii mu k'a yu we. ³ Lee wuu na n'a yi yu yi mu, y'i li ce na jo Kile Munaa ñe sipya wemu ni ge, weefoo da ga ja jo na Yesu wu lanji we. Fefeeere Munaa bu bye li ñe sipya wemu be ni we, weefoo be da ga ja jo na Kafoo wu ñe Yesu we.

⁴ Loolodahaa tuuyo ninheye yi wa wa, ga Fefeeere Munaa nigin l'a ki beeri kaan. ⁵ Labye wemu l'a gaan wee mu ge, wee labye we tuuyo y'a ñehe, ga wu beeri di byi Kafoonumoo we mu. ⁶ Kapyegee kii tuuyo

be d'a jehē, ga Kilenumō we w'a ki sefeere kaan wū beeri nigin nigin wu mu wū na byi.

⁷Fefere Munaa l'a liye shee ni loolodahaa ni, l'a kiimu kaan wēe mu ge, kōnhō wa beeri di da sipyii pu beeri mago jōgi.

⁸Lee Munaa le li ma se kan wa mu wu na fungongō fēere jomō yu, lee Munaa le ninunō na ba se kan wa betii mu wu na laje jomō yu. ⁹Lee Munaa le ninunō ma ba wa wo n'a daa pye w'a pele fo xuuni; lee ninunō na ba sefeere kan sanha wa be mu wu na yama fēe cuuŋō. ¹⁰Fefere Munaa li ma sefeere kan wa mu wu na kakanhanjaa pyi; na sefeere kan wa mu wu na Kile tuduro yu. L'a se kan wa be mu sanha wu na munaakuuŋō kii wo kapyegee ceni na zhōonri Fefere Munaa li wogoo ki ni. L'a ba sefeere kan watii be mu wu na shi watii jomō yu wu sanha dee pemu jo ja we; na sefeere kan wa be mu sanha wee na ganha na pee jomō pe kori yu. ¹¹Ga Fefere Munaa nigin we, lee li wa kii keree kii beeri pyi li ye. Lee li wa kii loolodahaa kii beeri kaan, wa beeri ni ma wuu, na be ni liye pyaa nidaan ni.

N'a daa fēe pu beeri ya jieri pye ceepuuro nigin

¹²Ayiwa, sipya ceepuuro, nigin ti jē ti; ga ti yatenye d'a jehē. Wee tuun wu ni, ceepuuro yatenye ni yi jehēgana beeri, ba yee wa me ceepuuro nigin we, wēe piimu pu wa ni Kirisa ni karijēge ni ge, mu li wa wēe be mu. ¹³Bani Fefere Munaa nigin ni wēe beeri ya batize, na binne na bye ceepuuro nigin. Ma Yawutu la, ma Gireki la, ma bulo la, ma shiin jē maye wo la, wēe beeri p'a Fefere Munaa nigin we ta.

¹⁴Ayiwa, ceepuuro ya yāa ni yatenge nigin ni we, ga yatenye nijehēye ni t'a yāa. ¹⁵Tōgo bu jo na ba ni kee di wa keŋe we, wee tuun wu ni na kee niŋe wa ceepuuro ti ni we, lee na ki niŋe kōn wolo ceepuuro ti yatenye yi ni ya? ¹⁶Niwii be bu jo na ba ni lee di wa jii we, wee tuun wu ni na lee niŋe wa ceepuuro ti ni we, lee na li niŋe kōn wolo ceepuuro ti yatenye yi ni ya? ¹⁷Sipya ceepuuro beeri da bi bye jii ye nigin, dii wu bi da da nuri we? Kelee ti beeri da bi da niwii ye na, dii wu bi da da nugo nuri we? ¹⁸Ga li can koo ni, Kile ya ceepuuro yatenye yi beeri nigin nigin le ti ni, na be ni wuyē pyaa nidaan ni. ¹⁹Ceepuuro ti beeri da bi da yatenge nigin ye na, ta ti bi da bye me sanha

ceepuuro? ²⁰Lee wuu na ceepuuro yatenye y'a jehē, ga ceepuuro te di jē nigin ye pe.

²¹Lee wuu na jii da j'a keŋe pye: «Ne yaaga wa mu ni we.» Nuŋō be di da j'a tōgo pye: «Ne yaaga wa yee ni we.»

Ceepuuro yatenye ya yiye keŋe sogoo

²²Li can koo ni, yatenye yemu wēe ya wii ceepuuro ni jo yee wo baraga k'a xō fo xuuni ge, yee be wo kajoō li jē wā. ²³Ceepuuro ti yatenye yemu wēe ya wii na jo yi jē yaaga-ε ge, yee wēe ya gemēe xuuni na toro yi saya tāan. Yemu yi jē shiige woyo ge, na baraga teri yee na na toro yi saya tāan. ²⁴Yemu jē shiige woyo we, wēe ya kee baraga ke tuugo teri yee na we. Lee yaagana le na Kile ya ceepuuro yatenye yāa, yemu yi jē baraga baa ge, kōnhō wēe di da baraga teri yee na xuuni. ²⁵W'a lee pye mu kōnhō ceepuuro ti yatenye ya shishiin ganha bu da waa laha ya na we; ga yi beeri di binne, y'i da yiye keŋe sogoo. ²⁶Ceepuuro ti yatenge ka ba gana, yatenye yi beeri yi da binne da gana ni kee ni. Yatenge ka bu peŋe ta, yatenye yi beeri yi da binne funŋō taan ni kee ni.

²⁷Yee beeri p'a pinne na bye Kirisa wo ceepuuro. Yee beeri nigin nigin wu jē wu ceepuuro ti yatenye ya. ²⁸Lee teŋegana li na Kile ya pii teŋe Egilizi wu ni wu labye wu kaa na. Pu nizhiilee jē Kirisa wo tudunmōō, pu shuun wuu jē piimu p'a nuri Kile jō na na dorogo ge, pu taanri wuu jē karamōgōō; lee kadugo na a wu sefeere kan pii mu pu na kakanhanjaa pyi, na sefeere kan pii mu pee na yama fēe cuuŋō, na se kan pii mu pu na pusamaa teri, na pii pye nahagbaa fēe, na sefeere kan pii mu pu na shi watii jomō yu pu sanha dee pemu jo ja we. ²⁹Ta l'a yaa pu beeri pu pye Kirisa wo tudunmōō? L'a yaa pu beeri p'a nuri Kile jō na p'a dorogo ya? L'a yaa pu beeri pu pye karamōgōō ya? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a kakanhanjaa pyi? ³⁰Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a yama fēe cuuŋō? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a shi jomō patii yu? Ta pu beeri mu sefeere ya kan p'a pee shi jomō pe kori yu?

³¹Ayiwa, loolodahaa kiimu wo tayerege k'a pele xuuni ge, y'a kee kaa kilee. Ga kaa lemu li wa kii beeri jaha na ge, nime n'a da lee she yi na.

¹ Ayiwa, li jehē da nago nē sipyii pu bēeri wo shi jomō pe cē na yu, na mēlēkēē pu bē wo pu cē, taan̄jēēge di jē nē ni wē, nē jomō pu jē ya yaaga bē jō wē. Nē jēri maga, kelee yatinn̄jē, na tunmō yē yēēge. ² Ali nē jehē da bi kafila nuri Kile jō na na dorogo; kelee kan̄mōhōjō kii bēeri wo lajē, ni cēmē pe bēeri wo sefēere ya kan nē mu; kelee nē n'a daa wu baraga ya pelē fo na faaboboyo kōōngi na leri yi tayahaŋa ni, na ta taan̄jēēge di jē nē ni wē, nē jē yafiin bē wē. ³ Ali nē jehē da na keŋjē yan̄muyō bēeri loolo la baa fēē na, na sōō na na ceepuuro ti bē kan pu sorogo bē, taan̄jēēge bye k'i jē nē ni wē, lee la shishiin ya yaaga jō nē na wē.

⁴ Taan̄jēēge luu ya mara, taan̄jēēge ya saama pyi, jēpēēn jē taan̄jēēge ni wē, taan̄jēēge ya jōsanga pyi wē, taan̄jēēge ya tabaara pyi wē, ⁵ taan̄jēēge ya shiige kaa pyi wē, taan̄jēēge ya kiye kuduun shaa wē, taan̄jēēge luu ya yiri tōvuyo na wē, taan̄jēēge jē ni funguŋjō ni wē, ⁶ taan̄jēēge ya fundanga pyi katiibaagaa shizhaa na wē, ga can keree na k'a fundanga pyi, ⁷ taan̄jēēge ya keree bēeri yafani, taan̄jēēge ya daa sipyii na keree bēeri ni, taan̄jēēge fungongo ya leri ki tadaŋa na wē, taan̄jēēge ya keree bēeri soro.

⁸ Taan̄jēēge ya xhuu bada wē; piimu pu wa nuri Kile jō na na dorogo ge, lee na ba xhō; shi jomō patii wo loolodahaa ki na ba xhō; cēmē pu bē na ba xhō. ⁹ Bani wēē wo cēmē pu jō ya ta fa wē, jomō pemu bē wēē ya nuri Kile jō na na dorogo ge, wēē di ya pu bē bēeri taa wē. ¹⁰ Ga lemu wo jō k'a fa ge, lee ba ba caŋa kemu, lemu li jē li jō ya fa-ε ge, lee na xhō.

¹¹ Tuun wemu ni nē bi bye nōhōcēere ge, nē jomō yoo, na fungōngō yoo, na keree jaha cēgana yoo, kii bēeri bi bye nōhōpiire wogoo. Ga ba nē pa le wē, keree kiimu bēeri ki jē nōhōpiire wogoo ge, a nē kee bēeri jō yaha. ¹² Ali nime bē ni, keree kiimu wēē ya jnaa ge, wēē ya ki bēeri taa na jnaa wē. Ki jē kanna jaawiige ni wēē ya ki wii, na bye wēē ya ki bēeri jnaa wē. Ga caŋa jii la wa ma, wū na ba kee keree ki jna jaha ni jaha. Ali njnaa bē ni, keree kiimu nē cē ge, ki jō ya fa wē. Ga caŋa jii la wa ma, nē na ba keree ki

bēeri cē fo na nō ki tēhene na, ba Kile ya nē cē mē wē.

¹³ Ayiwa, kii keree taanri wē, kii k'a kori yaha nime: n'a daa fēere, ni tadaŋa, ni taan̄jēēge. Ga ki bēeri wo nigbōō di jē taan̄jēēge.

14

Kile Munaa li wo loolodahaa k'a yaa na pu bēeri mago jōgi

¹ Ayiwa na ceboooloo, lee wuu na y'a yaa yi fen̄hē taan̄jēēge sha keree bēeri jaha nal! Fefēere Munaa l'a loolodahaa kiimu kaan ge, yi da kee bē shaa! Ga na nuri Kile jō na na dorogo wo loolodaa le, y'a lee shaa xuuni. ² Wemu ba shi watii jomō* yu, weefōō ya yu ni sipyii ni wē, ga Kile ni wu ma yu. Keree kiimu wu ma yu Fefēere Munaa li gbōōō ni ge, kee ma jmōhō, bani wa shishiin ya ki cēni wē. ³ Ga wemu ba kafila nuri Kile jō na na yu, sipyii ni weefōō ma yu, kōnhō pu da se jaha na n'a daa wu ni, samōhōō di da jin pu ni, pu da lojine taa. ⁴ Wemu ba shi watii jomō yu wuyē nigin wo n'a daa weefōō ya luu na se jahagbaa na. Ga wemu ba kafila nuri Kile jō na na yu, n'a daa fēē pu bēeri wo n'a daa wu weefōō ma luu na se jaha na. ⁵ Nē funjō ki wa Kile di se kan yi bēeri mu, y'i j'a y'a shi watii jomō yu. Ga lemu l'a dan nē ni sanha na toro lee bē tāan ge, lee li wa mē jo Kile wu se kan yi mu yi da nuri wu jō na y'a dorogo sipyii mu. Bani na kafila nuri Kile jō na na yu, lee kaŋōō ya pelē na toro shi jomō patii wo jo tāan. Fo pee shi jomō pe kori bu jo, p'i na j'a she ni Egilizi wu n'a daa wu ni jaha na.

⁶ Ayiwa na ceboooloo, nē bu she yee yiri nime wē ni, nē di ya she Kile wo kasheē la paari yee mu wē, nē di ya Kile wo lajē watii keree jo yee mu wē, nē di ya jomō pa logo Kile jō na na torogo yee mu wē, nē di ya she yee kalaa wē; ga fo na shi jomō patii yu yee mu, leke nē di da jō yee na lee funjō ni wē? ⁷ Wū jaha sheshēere lō yatinye ya na, sibene* kelee koni: Mēhēē ki bye k'i ya yu ki jogana na wē, dii wa da bye wu li cē na le jegulo le li wa sibene li mēē le, kelee koni wu mēē li wē? ⁸ Maga kemu pu ma wi kashēnjmōō pu na gbegele foro ge,

* 14:2 Shi watii jomō: Pee jē shi jomō pemu ma m'a yu Kile wo sefēere ti funjō ni ma di sanha dee pu jo jna-ε ge. Pu na j'a bye jinjē ke wo shi jomō kelee mēlēkēē wo jomō. * 14:7 Sibene: Lee jē faan.

kee maga ke bye k'i ya wi ki wigana na we, kashenngmō weke w'i da gbegele we? ⁹Mu li wa yee be mu. Jomō pe yee ya giin di jo ge, yee ba pee yu shi jomō patii ni, dii sipya di da bye wu pee kori ce we? Pee jomō pe ya jeri ba kafēge je we. ¹⁰Shi jomō tuuyo nijehēye yi wa korjo ke na, ga yi beeri di wa ni kori ni. ¹¹Ga sipya watii ba yu ni ne ni shi watii jomō ni ne di ya pee nuri we, wemu w'a yu ni ne ni ge, ne jeri weefō mu nabun, a weefō be di jeri ne mu nabun.

¹²Ayiwa, ba ni yee di wa Fefēre Munaa li wo loolodahaa ki la pyi, wee tuun wu ni, kiimu k'a se ni Egilizi ni jahagbaa na ge, y'a kee shaa yi kee ta xuuni. ¹³Lee wuu na wemu ba shi watii jomō yu, weefō ya yaa w'a Kile jeri konho wu já w'a pee jomō pe kori yu. ¹⁴Bani ne ba Kile jeri shi watii jomō ni, ne zo wu ma bye jerege ki na, ga jomō pe ne yu ge, ne fungōngō ke di ya labye pyi pee shizhaa na we. ¹⁵Wee tuun wu ni ne di da leke pye we? N'a da Kile jeri ni na zo wu ni, ga n'a da wu jeri ni na fungōngō ki be ni. N'a da Kile masōngō yoyo cee ni na zo wu ni, ga ne na da yi cee ni na fungōngō ki be ni. ¹⁶Lee kaa be we, mu ba baraga teri Kile na shi jomō patii ni, wemu wu je wà sipyiire ti ni wee ya pee jomō pu nuri-i ge, dii wee di da já «Amiina» jo mu Kile-jerege ki na we? Bani ye mu ya yu ge, wu ya yi ce we. ¹⁷Ali na mu Kile-jerege ki ta k'a jō be, ki ya yaaga be le wee wo n'a daa wu ni we.

¹⁸Ne shi jomō patii nijeheme yu ali na toro yee tãan, ne baraga taha Kile na lee wuu na. ¹⁹Ga n'a daa fee pinnere ni, jōjii kaguro wemu naha ya ce ge, na kee k'a ye taga sipyiire ti kalaa, ne lee funngō lo na toro jōjii kabōngō ke (10.000) jo tãan shi jomō patii ni pemu naha ya ce-ε ge.

²⁰Na cebooolo, yi ganha ba yi funyō kōon ba nōhōpiire je-ε we. Kakuuyo shizhaa na kunni y'a yaa na pye ba pubingee je we. Ga funzhaga shizhaa na y'a yaa yi pye sipyileye. ²¹L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Shi watii wo jomō ni n'a da ba jo ni we shi we ni.

Nabuun wōngō na n'a da ba jo ni wu ni. Ga lee be na p'a da ba ne jomō pu logo we.

Kafō w'a jo mu.»*

²²Lee wuu na, na yu shi watii jomō ni, piimu je Kiriceen we, Kile wo naha shesheere

ti je tere pee mu, t'i je naha shesheere n'a daa fee mu we. Ga na kafila nuri Kile jō na na yu sipyii mu, tee je Kile wo naha shesheere n'a daa fee mu, ga piimu je Kiriceen we, t'i je naha shesheere pee mu we.

²³Yiye pyaa be ki li wii ge! Yee egilizi wu sipyii pu beeri bu puyē pinne, yee beeri ba shi watii jomō yu, a piitiilee di no yee ta yee na pee yu, kelee piimu je Kiriceen we, pee ya no yee ta mu, ta pu da jo na yee beeri juumogoo k'a yiri we? ²⁴Ga yee beeri ba jomō nuri Kile jō na na dorogo. Wemu je Kiricen we, a wee wa di no wà, kelee sipya watii. Yemu w'a nuri yee jō na ge, wu zo wu na wu jaagi yee na. Pee jomō pe na ba kiiri kōn wu na! ²⁵Keree kiimu beeri k'a jomō wu funngō ni ge, kee beeri na zhee kpeenge na. W'a nuguro sin, na wu naha buri, na Kile pele, na jo: «Can can na Kile wa ni yee ni.»

Keree ki beeri ya yaa na zhōnri ki shōnrigana na

²⁶Ayiwa na cebooolo, y'a yaa y'a lemu pyi ge, lee li wa me. Yi ba yiye pinne, Kile-peere kelee wu masōngō yogo bu da wa mu, wu ki cee. Jomō bu da wa mu di daga pusamaa kalaa, wu pu jo. Kile bu da w'a kashēe she wa na, wufō be wu lee jo. Kile bu da w'a shi watii jomō she wa na, wufō wu pee jo. Wa be bu da na da já pee jomō pe kori jo, weefō be wu pee jo. Ga ki beeri ya yaa k'a byi konho n'a daa fee pu da se naha na n'a daa wu ni. ²⁷Li bu da pu na da shi watii jomō jo, sipyii shuun kelee taanri ye w'a yaa na pee jo nigin nigin na. Wa betii di da wà weefō di da pee jomō pe kori yu! ²⁸Wa bye wu ya ta wemu na já da pee jomō pu kori yu we, wee tuun wu ni piimu pu je ni pee jomō pu wo loolodahaa ki ni ge, pee ya yaa na cari puyē na. Wa ba da wu wo jo, wu pu jo wuyē funngō ni wu ni Kile ni, wa ganha bu da wu wo mujuu li yeege nige sipyiire ti te ni we.

²⁹Piimu p'a kafila nuri Kile jō na na yu ge, pee ba da jo, pu shuun kelee pu taanri ye wu jo, pusamaa di niweege shan ni pee woyō yi ni, p'i yi suguri. ³⁰Ga Kile bu kashēe la she sipyitēenge ka na, wemu w'a bi yiri yere na yu ge, weefō ya yaa wu cari wuyē na. ³¹Yee beeri na já da nuri Kile jō na na dorogo nigin nigin, konho pu beeri di kalaa

* 14:21 Ezayi 28:11-12; Dutereenome 28:49

ta, samohoro be di je pu ni. ³² Kile ya lee loolodaa le kan sipyii piimu mu p'a nuri wu jo na p'a dorogo ge, se wa pee sipyii pii ni pu ja kuu puye mu. ³³ Bani Kile ya ta pye kawuriye Kile we, ga naniye Kile wu je wii.

Ayiwa, ma na jo ba li wa fefere sipyii pu wo egilizii pu beeri ni we, ³⁴ yi ba yiye pinne, ce pu ya yaa pee p'a jomoo luu p'a yu we. Li ya saha pee p'a yu egilizii wu funjo ni we. P'a yaa pu puye tirige ma na jo ba Kile wo saliya nomehe k'a yi yu we. ³⁵ Pii ba giin p'i kaa la yegere pye p'i li naha ce, peefee pu pu namaa yege lee kaa li na deeye ni. Li ya saha ce wu yiri w'a yu n'a daa fee pinne ni we.

³⁶ Wee tuun wu ni ta yee yiri Kile Kafila w'a yiri? Kelee ta yee ye na w'a da? ³⁷ Wa ba wuye wii na jomoo wee ya nuri Kile jo na na yu, kelee na Fefere Munaa l'a loolodaa la kan wee mu, weefoo ya yaa wu li ce na ye ne yu ge, na Kafoo wo nomehe ki je kii. ³⁸ Ga wufoo bu bye w'i ya soo pe jomoo pe na we, yi be ganha bu wufoo jate we!

³⁹ Ayiwa na cebooloo, y'a yaa y'a kaa lemu shaa xuuni ge, lee li wa me. Na jomoo nuri Kile jo na na dorogo sipyii mu. Wa be ba yu shi watii jomoo ni, yi ganha bu weefoo be naha kon we. ⁴⁰ Ga yi da keree ki beeri pyi ki kace na, ki beeri di da byi k'a se ki pyeganjaa na.

15

Yesu nixhugo ki je je keree

¹ Ayiwa na cebooloo, ne Kile Jozaama pemu jo yee mu ge, pee pemu na yee ya soo na gori yaha pu ni ni lowaa ni ge, n'a yi funyo tirige pee na sanha. ² N'a yi kalaa pu ni kalaagana lemu na ge, yi ba pu koro jaari na sahani ni lee kalaagana li ni, yi na juwuuro ta pu baraga ni. Li ba foro lee ni, yi na yi wo n'a daa wu pye tawaga ni.

³ Neye pyaa ya kalaa wemu ta wee di je kalaa wu jugboh ge, wee ni ne fenhe yee kalaa. Wee wu wa me. Wee wo jurumu wuu na Kirisa ya xu ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we. ⁴ A p'i wu le faja ni. Wu caxhugo caja taanri wogo ki na, a wu je na foro xu ni ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni we.

⁵ Wu nireje na, w'a wuye she Pyeeri na, lee kadugo na na wuye she wu tudunmoo ke ni shuun wu na. ⁶ Lee kadugo na, cebooloo n'a

daa fee piimu ya wu pinne ja shiizhan ge, pee ya jehe sipyii xhuu kaguro (500) na. Pee nipehemee wa sanha jii na nijaa we be ni. Ga pii wa xu pu ni. ⁷ Lee kadugo na sanha, a wu wuye she Yakuba na, na wuye she wu tudunmoo pu beeri na.

⁸ Lee beeri kadugo na, a wu wuye she ne Poli be na, ne wemu wu je ba pya je we, wemu w'a se na ta wu laa ya le-e ge. ⁹ Bani ne wu je Kirisa wo tudunmoo pu beeri nifenhefenhene. Ne bi yaa be yere p'a na pyi Kirisa wo tudunmoo we, bani ne Kile wo n'a daa fee pu kanha shen xuuni. ¹⁰ Ga sipya wemu ne je ge, Kile wo niime wu gboro ni ne ja pye wee sipya we. Wee niime we Kile ya kan ne mu ge, wu ya ta pye la jobaa wo bada we. Bani ne na ja jo ne labye pye na toro Kirisa wo tudunmoo pusamaa beeri taan. Ga neye pyaa wo fanha kaa ya lee pye we. Kile wo niime wemu wu je ni ne ni ge, li can koo ni wee w'a lee pye. ¹¹ Lee wuu na, w'a pye ne yoo, li shiin ya pye Kirisa wo tudunmoo pusamaa yoo, lee yerenunoo le wee wa byi, lee na yee di wa da.

N'a daa fee pu nixhuyo yi wo je wu keree

¹² Ayiwa, wee tuun wu ni wee bi je na lee yere li pyi na jo Kirisa ya je na foro xu ni, naha na pii di wa yu yee ni sanha na xupene da ba bye jiga na-e we? ¹³ Xupene bu da li da ba bye can na we, wee tuun wu ni Kirisa ye pyaa ki be ya ta je na foro xu ni shiin we. ¹⁴ Li shiin bi je mu can na, na Kirisa ya ta je na foro xu ni we, wee tuun wu ni jujo je wee wo yere li na we; a yee wo n'a daa wu be di bye jujo baa. ¹⁵ Na fara lee na, ni xupene li da ba bye kunni we, kafineye wee ya deri Kile na, bani wee wa yu na w'a Kirisa je na yeege xu ni, na ta w'i ya lee pye we. ¹⁶ Bani xuu pu bu da pu da ba je jiga na kunni we, wee tuun wu ni Kirisa ye pyaa ki be ya ta je na foro xu ni shiin we. ¹⁷ Li shiin bi ta nago Kirisa ya je we, wee tuun wu ni yee wo n'a daa w'a pye jujo baa, a yi jurumu wu be di noho kori yaha yi jujo ni. ¹⁸ Na fara lee na n'a daa fee piimu beeri p'a xu, na pu yaha Kirisa noho ni ge, pee beeri ya piin fo wa. ¹⁹ Wee bi ta wee ya Kirisa pye wu tadaja ke konjo ke wo jifere te ye nigin wuu na, wee tuun wu ni wee pu je ke konjo ke wo sipyii pu beeri wo jaa fee.

* 14:34 ZhenEzi 3:16

²⁰ Ga li can koo ni Kirisa ya sii jɛ na foro xu ni. Kile ya wu jɛ, piimu p'a xu ge, na wu pye pee wo shenshiime, na li shee na pee be na ba jɛ na foro xu ni. ²¹ Bani ba xu ya jé koŋɔ puga shen nigin keŋe kurogo we, mu xujɛne li be ya pye shen nigin keŋe kurogo. ²² Ba sipyii pu beeri ya xhuli pu ni Adama wo karijɛege ki funŋɔ ni we, mu sipyii pu beeri da ba jɛ pu ni Kirisa wo karijɛege ki funŋɔ ni. ²³ Ga wa beeri ni wu wuu tuun wu wa, wa wuu beeri ni li koro. Kirisa w'a pye li shenshiime, lee kadugo na piimu pu jɛ Kirisa wuu pu ge, wu ga ba caŋa kemu, pee be na jɛ. ²⁴ Lee kadugo na taaxɔɔ li na no. Kirisa na ba juŋɔ fɛere ti beeri, ni fanha ki beeri, ni sefɛere ti beeri kyɛegi wee tuun we ni, na saanra ti kan To Kile mu. ²⁵ Bani li waha l'i waha, Kirisa ya yaa na saanra ti pyi fo Kile ba she wu pɛen pu beeri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni. ²⁶ Pen wemu wu jɛ kurogo wo wu ge, wemu na ba gyɛegi pɛen pu beeri kadugo yiri ge, wee jɛ xu. ²⁷ L'a ka Kile kafila wu ni na: «Kile ya yaŋmuyɔ yi beeri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni.»* Ga li na ka na Kile ya yaŋmuyɔ yi beeri tirige le wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni, lee wa li shee na yaŋmuyɔ yemu beeri Kile ya tirige na le Yesu tɔɔyɔ nɔhɔ ni ge, na Kile ye pyaa be niŋe ki jɛ yee ni we. ²⁸ Yaŋmuyɔ yi beeri ba ba dirige le Kirisa tɔɔyɔ nɔhɔ ni tuun wemu ni; wee tuun wu ni, Kile wemu w'a yaŋmuyɔ yi beeri tirige le Jafɔ wu tɔɔyɔ nɔhɔ ni ge, Jafɔ wu be na wuyɛ tirige wee mu. Lee funŋɔ ni Kile na bye yaŋmuyɔ yi beeri juŋɔ ni.

²⁹ Ayiwa, li bu da nago xujɛne da ba bye jiga na we, wee tuun wu ni, piimu p'a puyɛ batizeni xuu wuu na ge, pee di da ba jaha ta lee ni we? Li bu sii ta nago xujɛne da ba bye bada we, jaha na sipyii di puyɛ kaan pu na batizeni xuu mu we? ³⁰ Wèeyɛ pyaa kii be do? Ni xujɛne da ba bye we, jaha na wèe be di wuyɛ leni farati keree ni tuun beeri ni we? ³¹ Caŋa caŋa nɛ na she naye le xu kpaan ni. Can wu jɛ wii na cebooloo, lemu na nɛ ye yu yee mu ge, lee li wa mɛ. Wù Kafɔ Yesu Kirisa wo karijɛege ki funŋɔ ni, yee p'a nɛ wo juŋɔ ki yirige. ³² Nɛ pɛen piimu pu bye nɛ feni ba yacoyo jɛ we, Efese kulo li ni ge, zhaanra temu nɛ le ni pee ni ge, li bu da kanna sipyii ye wo jɛnaa na

nɛ lee pye, leke lee di da ba juɔ nɛ na we? Xujɛne bu da li da ba bye we, wee tuun wu ni: «W'à li, wù da gbuu, bani jiga na w'à da xhuu.»* ³³ Yi ganha ba yiyɛ faanna-ɛ de! «Kariinii niguumɔ w'a zɔsaama kyɛegi.» ³⁴ Yi fungɔnyɔ ta sanha, y'i jurumu wu juɔ yaha, lee l'a saha! Bani pii wa wà yee tɛ ni, pee ya Kile cɛ we. Nɛ ye yu yi mu, kɔnhɔ y'i li cɛ na yeeyɛ pyaa wo shiige ki wa kere.

N'a daa fɛɛ pu wo ceepuuro nivɔɔ ti keree

³⁵ Ga wa na ba yege na xuu p'i da ba jɛ jɛgana leke na we? Na ceepuuro teke tuugo ki da ba bye pu mu we? ³⁶ Yee jɛ fungɔnyɔ baa fɛɛ de! Ma bu yashi nugi, wu ya fɔnhɔ we, wu da ga fin we. ³⁷ Ma bu yashi le niŋe ni, shinma tuugo kemu wu ma ba bye ge, ma jɛ ma da kee shinma tuugo ke wo shinma karja nugi we. Ga kee shinma tuugo ke wo shinma pile ma ma nugi. Li na já bye kalapile, kelee yaaga katii wo pile. ³⁸ Shinma tugo kemu k'a taan Kile mu ge, w'a li fin na pye kee shinma tuugo ke wo tige. Kile ya yashi we beeri pye wa beeri ni wu tuugo tige. ³⁹ Ali jii yaŋmuyɔ ye ye pyaa be, yee be wo ceexaara ti jɛ nigin we. Sipya ceexaara jɛ ti ye, yapɔɔɔgɔ be wo ceexaara jɛ ti ye, shazhɛere ceexaara jɛ ti ye, fya be ceexaara jɛ ti ye. ⁴⁰ Ya be jɛ wà fugba yaŋmuyɔ, ya be di jɛ wà niŋe yaŋmuyɔ. Ga fugba yaŋmuyɔ ye, yee wo saana li jɛ li ye, niŋe yaŋmuyɔ ye, yee be wo saana di jɛ li ye. ⁴¹ Caŋa ke wo saana le wa li ye, yeŋe ke wo saana le wa li ye, wɔɔɔɔ ki be wo saana le wa li ye. Ali wɔɔɔ kiye pyaa be wo saana li jɛ nigin we.

⁴² Mu shiin xujɛne li be di wa. Sipya ceepuuro ti jɛ ba shinma pile jɛ we, ti bu le niŋe ni t'a fɔnhɔ. Ga ti ba jɛ, ti da vɔnhɔ nige we. ⁴³ Ceepuuro ti ma le niŋe ni na ti ta ti jaha ya kolo, ti fanha be d'a xɔ, ga ti ba da jɛ, t'a jɛ ni baraga ni. Ti ba da le niŋe ni, fanha jɛ ma bye ti ni we, ga ti ba da jɛ, t'a jɛ ni baraga ni. ⁴⁴ Ti ba da le niŋe ni, sipya ceepuuro nidiire ti ma bye tii, ga ti ba da jɛ, Kile Munaa na jé ti ni. Ba l'a fiinŋe na jo sipya ceepuuro nidiire wa wà we, mu shiin li wa na jo Kile Munaa ya ceepuuro nivɔɔ temu be kaan ge, tee be wa wà.

* 15:27 Zaburuu 110:1; Zaburuu 8:7

* 15:32 Ezayi 22:13

* 15:45 ZhenɛZi 2:7

⁴⁵ Lee wuu na l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Korɔ shenshiime we, wee wemu w'a pye Adama ge, Kile ya wu yaa, na jiiɛɛɛ muna le wu ni, na pye sipya.»* Ga kurogo wo Adama we, wee wemu wu jɛ Kirisa ge, a Kile di wee pye muna, lee lemu l'a jii sicuumɔ|jii sicuumɔ kaan ge. ⁴⁶ Wemu w'a fenhe pa jaha na ge, wee ya ta pye muna wo wu wɛ. Ga ceepuuro wo wu w'a fenhe pa jaha na, lee kadugo na a Muna wo wu na pa. ⁴⁷ Sipya nizhiime we, jiiɛ puuro ni w'a foro, wee jɛ jiiɛ wo. Sipya shuun wo we, wee wemu wu jɛ Kirisa ge, wee ya yiri fugba we ni. ⁴⁸ Piimu beeri p'a foro jiiɛ puuro ni ge, pee beeri jɛ ba jiiɛ puuro wo wu jɛ wɛ. Piimu beeri pu jɛ fugba wuu pu be ge, pee be na ba bye ba fugba wo wu jɛ wɛ. ⁴⁹ Ayiwa, wemu w'a yaa ni jiiɛ puuro ti ni ge, ba wee wo jaa jɛ mɛ wɛ na wɛ, wemu w'a yiri fugba wu ni ge, mu wee be wo jaa da ba bye wɛ na.

⁵⁰ Na cebooloo, yemu na giin di jo ge, yee yi wa mɛ. Ceepuuro temu ya yaa ni ceexaara ni shishan ni ge, tee da ga j'a j'e Kile wo saanra|Kile saanra te ni wɛ. Yaaga kemu k'a fonri ge, kee da j'a bye yafɔnhobaaga wɛ.

⁵¹ N'a da kaɲmɔhɔnɔ la jo yi mu. Wɛ beeri wa da ba xhu wɛ, ga wɛ beeri pu da ba jeri ⁵² taapile nigin funɲɔ ni, jekoronɔ nigin funɲɔ ni, maga ki saɲa mɛ li ba foro tuun wemu ni. Kee maga ki mɛ li ba foro tuun wemu ni, xuu pu da jɛ, na bye ni ceepuuro nivɔɔ ta ni, temu ya fonri wɛ. Lee na ba wɛ piimu ta jii na ge, wɛ na jeri, na bye ni ceepuuro nivɔɔ ti ni. ⁵³ Bani li waha l'i waha, ceepuuro temu ya fonri ge, tee ya yaa na jeri pye ceepuuro, temu ya fonri wɛ; ceepuuro temu ya xhuli ge, tee ya yaa na jeri na pye ceepuuro, temu ya xhuli wɛ.

⁵⁴ Ayiwa, tee ceepuuro te t'a fonri ge, tee ba jeri na pye nivɔnhabaara; tee ceepuuro te t'a xhuli ge, tee ba jeri na pye nixhubaara, wee tuun wu ni jomɔ pemu p'a ka Kile Kafila wu ni ge, pee jɔ na fa na: «Se ya ta xu na, na wu xɔ fɛfɛɛ.»* ⁵⁵ «E xu, mii mu wo sefɛɛɛ t'i jɛ wɛ? E xu, mii mu wo sɔnɔ t'i jɛ wɛ?»* ⁵⁶ Jurumu baraga ni xu ya fanha taa na sipyii noni, Kile wo saliya we, wee di fanha kaan jurumu be mu. ⁵⁷ Ga baraga k'a deri Kile na, wee wemu w'a se kaan wɛ mu wu Kafɔ Yesu Kirisa mɛge na ge.

⁵⁸ Lee wuu na na cebooloo na taanjiineɛ, yi la le yiye ni y'i lowagaa ta! Yi da se naha na tuun beeri ni, Kafɔ wo kapyɛɛ ki ni! Yi li ce na labye wemu y'a byi Kafɔ mu ge, na wee da ba bye tawaga wo bada wɛ!

16

P'a wari wemu pinne di zhe Zheruzalemu n'a daa fɛɛ pu tege ge

¹ Ayiwa na cebooloo, wari wemu y'a da ba binne, na wu yaha kari Zheruzalemu wo Kile nagoo pu wo dege kaa na ge, yi la le yiye ni yi wu pinne na saha ni na wo nijoyo yi ni, n'a yemu jo Galasi wo n'a daa fɛɛ pu mu wee wari wu pinnegana na ge. ² Ba Dimazhi beeri ya nɔ we, lemu li jɛ wemu wo se ge, yi beeri ma kee wolo wolo yaha kabanugo na na saha ni yi wo lada wu ni, kɔnhɔ di ga nɔ wà tuun wemu ni, yi ganha bu da yiri da wu shaa da binneɛ wee tuun wu ni wɛ. ³ Di ba ba nɔ wà tuun wemu ni, sipyii piimu jaha y'a da ba bulo ge, di sɛmɛ kan pee mu, y'a lemu pinne ta ge, p'i she lee kan Zheruzalemu ni. ⁴ Li ba she da nago l'a naye pyaa ki be kasheɛ xɔ, na be na binne zhe ni pu ni.

Pɔli na ba jaagaa kiimu pye ge

⁵ N'a da ba she Masedɔni sheen pɛɛge, di na zhe foro yi na. Bani Masedɔni fiige ki ni n'a da ba doro. ⁶ La wa la ni n'a da zhe piye pye yi mu, kelee na she wiire ti beeri pye yi mu. Wee tuun wu ni, yi na ba j'a na tege, na na lɔ nɔ na tashege ni. ⁷ Bani na funɲɔ wa di ba she yi ja ye di doro le tɔɲii le ni wɛ. Ga na funɲɔ ki wa di ba she tuun wa ta wà yi yiri, ni Kafɔ w'a sɔɔ na lee koo yaha kunni.

⁸ Ga lee be na n'a da gori Efese kulo li ni fo Pantekoti wu wo Kalɛnɛ|Kalɛnɛ li ba nɔ. ⁹ Bani Kile w'a kuɲɔgbɔɔ la mugi wà nɛ mu na wo labye wu kaa na, ali na li ta na pɛɛn pu be ya jɛhe.

¹⁰ Timote bu nɔ wà yi na, yi wu co xuuni kɔnhɔ wu ganha bu fya wɛ. Bani Kafɔ wo kapyɛɛ wu be ya byi ba nɛ jɛ wɛ. ¹¹ Yi ganha bu da wu cɛɲɛ-ɛ de! Yi wu tege wu guri pa nɔ na na janiɲɛ na! Bani nɛ wu ni cebooloo pu sige. ¹² Wemu wu jɛ wu ceborona Apolosi ge, nɛ kunni ya sii wu keme jɛɛri jo wu pinne ni cebooloo pu ni wu she yi yiri. Ga nime wo zhe wu ya ta pye

wuye pyaa nidaan we. Wu ba tuun watii ta wemu ya wu faha ge, wu na zhe.

Jomɔ pu taxɔgɔ ni fɔ mujuu

¹³Yi kori yaha jii na! Y'i n'a daa wu co ni lowagaa ni! Samɔhɔɔ ti pye yi ni! Y'i bye ni baraga ni! ¹⁴Y'a yi kapyegee ki beeri pyi ni taanɲeege ni!

¹⁵Na cebooloo, y'a li ce na Sitefanasi ni wu puga sheen pu ni, na pee p'a pye Akayi fiige ki n'a daa fee pu shenshiilee. Y'a li ce na p'a puyee kan xuuni fefeeere sipyii pu wo dege wu kaa na. Wee tuun wu ni n'a li shaa yi mu jo ¹⁶y'a yaa na pee sipyii pii shi wo jɔmehɛɛ conɪ, piimu beeri p'a pu teri wee labye we na ge, na fara pee be na.

¹⁷Ayiwa Sitefanasi, ni Foritunatusi, ni Akayikusi, pee na pa foro ne na naha, lee ya taan ne ni fo xuuni. Yee baara ya ne fo lemu ni ge, p'a pa lee jɔ fa. ¹⁸P'a ne luu jiiɲe, na yee be logoo jiiɲe. Y'a yaa na pii sipyii pii shi shaari pu saama pu na!

¹⁹Azi fiige ki n'a daa fee p'a yi shaari. Akilasi ni Pirisili, ni n'a daa fee piimu p'a puyee pinnɛɛ pee kaban ge, pee beeri ya yi shaari xuuni Kafɔ wo kariɲeege ki funɲo ni.

²⁰Cebooloo pu beeri ya yi shaari! Y'a yiye shaari ni fefeeere taanɲeege fo ni!

²¹Ne Pɔli ye pyaa k'a we fɔ we wo kama pu ka na keye yi na. ²²Sipya wemu wu jɛ Kafɔ kaa ya dan ma ni-i ge, Kile wu ma laɲi. «Maranata» lee kori jɛ «Wù Kafɔ, pa!» ²³Kafɔ Yesu wo niime we wu kori yaha ni yi ni. ²⁴Yee beeri kaa ya dan ne ni Yesu Kirisa wo kariɲeege ki funɲo ni.

KORENTE SHEEN

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ shuun wo wemu tun Korente sheen mu ge

Jɔgɔ yɛ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Pɔli ya sɛmɛ nizhiime wemu tun Korente sheen pu mu ge, Timote w'a kari ni wu ni. A Wee di guri pa ni fiin pa ni, na yiri egilizi wu yiri pemu ya Pɔli yatɛnyɛ gbo ge, a lee di Pɔli pye w'a sɛmɛ wa bɛ ka na tun pu mu (2 Korente Sheen 2:3,9; 7:8). A w'i wee sɛmɛ wu kan Tite mu w'a kari, a wee di shɛ ba ni fiin nizaama ni. Ga, a w'i ba waha wa bɛ kaa jo sanha Pɔli mu. Lee wuu na Pɔli ya we sɛmɛ we ka.

We sɛmɛ we kakana juro

Pɔli ya wuyɛ cɛrɛɛ, na pusamaa durogo. Taanɛɛge kemu ki jɛ wu ni na jaha tii Korente sheen na ge, w'a kee shɛ pu na. Pu kaa ya dan wu ni ba wu nagoo jɛ wɛ. Kafinejuu piimu ya puyɛ faanna na Kile tudunmɔɔ pee jɛ ge, Pɔli ya pee kaa taga pu kaala. W'a li shɛ na wee na ba shɛ foro pu na wu tɔɔɔni taanri wuu ni (2 Korente Sheen 12:14), na li shɛ pu na na pu kaa ya waha wee Pɔli mu, ali na toro pu keɛɛ yanmuyo yi bɛeri taa (2 Korente Sheen 12:14; 13:1).

Sɛmɛ wu kafila jugbɔyɔ

2 Korente Sheen 1—7 Pɔli ya baraga taha Kile na wu saama pu wuu na. Lee kadugo na a wu jo wuyɛ pyaa jaarigana ni wu labye wu shizhaa na.

2 Korente Sheen 8—9 Dɛgɛ wemu w'a byi na jaha tii la baa fɛɛ pu na Zheruzalemu ni ge, Pɔli ya ya jo wee shizhaa na.

2 Korente Sheen 10—13 Pɔli ya wu Kile tuduro ti wo labye wu fiin yu, na wu taanna ni pii pu tudunmɔɔ pu wo wu ni, piimu p'a puyɛ faanna na Kile tudunmɔɔ pee jɛ ge.

Pɔli ni Timote fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli wemu w'a pye Yesu Kirisa wo tudunmɔ Kile wo jidaan wu funɔɔ ni ge, nɛ ni na ceborona Timote ni, wɛɛ p'a we sɛmɛ we tun yee mu; yee piimu pu jɛ Kile wo sipyii Korente kulo li ni ge, ni yee piimu bɛeri pu jɛ fɛfɛɛɛ wuu Akayi fiige ki bɛeri ni ge.

Wɛɛ ya yi shaari: ² Wɛɛ To Kile ni wɛɛ Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni jaarige kan yi mu.

Pɔli ya fɔ kan Kile mu

³ W'a wɛɛ Kafɔɔ Yesu Kirisa wo To Kile wu sɔni. Wee wu jɛ jijaara fɔɔ Kile, ni lojine kanwɔɔ keree bɛeri ni. ⁴ Wee w'a lojine kaan wɛɛ mu wɛɛ kanhama keree ki bɛeri ni, kɔnhɔ wɛɛ bɛ di jɔ w'a wɛɛ sipyii logoo jige pu kanhama keree tuun ni, ni lee lojine le ni, w'a lemu ta Kile mu ge. ⁵ Ba Kirisa wo kanhama pe tuugo nijehemɛ ya nɔni wɛɛ na wɛɛ, mu Kile ya lojine kaan wɛɛ mu na jehɛɛɛ Kirisa baraga ni. ⁶ Kanhama ba nɔni wɛɛ na, lee na bye kajuɔɔ na lojine kan yee mu, kɔnhɔ y'i jɔ pa shɔ. Wɛɛ bu lojine ta, lee na bye kajuɔɔ na lojine kan yee bɛ mu, kanhama pemu ni wɛɛ jɛ ge, kɔnhɔ y'i loxulo ta yi bɛ di jɔ pee kanhama pu tuugo xu yiye ni. ⁷ Wɛɛ fungonyo yi d'a tiin yee shizhaa na fo xuuni do. Bani wɛɛ ya li cɛ jo ba yee wa yi tahaa taa wɛɛ wo kanhama pu ni wɛɛ, mu y'a da ba yi tahaa ta lojine li bɛ ni.

⁸ Na ceboooloo, wɛɛ ya kanhama pemu jia Azi fiige ki ni ge, wɛɛ funɔɔ ki wa y'i pee cɛ. Pee kanhama p'a bi sii peɛ wɛɛ na fo na shɛ doro wɛɛ fanhaya juro kana bɛ taa, ali fo na shɛ wɛɛ pu ya daa bɛ nige nago kanna wɛɛ na jiiifɛɛɛ pye sanha wɛɛ. ⁹ Wɛɛ kuni bi sii li yaha jo wɛɛ da xuu. Ga lee ya pye mu, kɔnhɔ wɛɛ ganha ba wuyɛ pyaa kii pyi wɛɛ tadaɔɔ wɛɛ, fo Kile, wee wemu w'a xuu jeni na yeege xu ni ge. ¹⁰ Wee Kile w'a wɛɛ shɔ ke xu tuugo ke na, wee shiin wu da da wɛɛ juro wo. W'a pye wɛɛ tadaɔɔ, wu na ba wɛɛ juro wolo sanha. ¹¹ Yee bɛ p'a wɛɛ tege ni Kile-jerege ni. Lee wuu na Kile ya niime wemu kan wɛɛ mu yee wo jerege ki baraga ni ge, kɔnhɔ lee di bye kajuɔɔ sipyiijehemɛɛ bɛ di baraga taha Kile na wɛɛ wuu na.

Pɔli ya jɛri le wu jara li keree ki ni

¹² Wɛɛ na jɔ kaa lemu kaa taga wuyɛ peɛ ge, lee li wa mɛ. Wɛɛ zɔɔɔ pu wa lee wo sɛɛɛɛ na jo tifiɛ ni see wemu w'a foro Kile ni ge, tee tifiɛ te wo jaarigana, ni wee see we wo jaarigana na wɛɛ ya jaarri kɔɔ ke na, na la fara bɛ yɛɛ lee na yee mu. Ga Kile wo niime wu baraga ni wɛɛ ya lee pye, wɛɛ ya ta tee fungɔɔɔ fɛɛɛ te ta sipya mu wɛɛ.

¹³ Wɛɛ di wa yatii bɛ kani wɛɛ sɛmɛ pu ni na dunni yi mu wɛɛ, yemu yi da jɔ galaa y'i yi jaha cɛ ge, fo yee yɛ. Nɛ dɔ bɛ li na jo yi na ba yi bɛeri jaha cɛ xuuni, ¹⁴ ma na jo ba yi

wa yi jahā cē mē dōni wē, na jo Kafōo Yesu cabaŋa yee keree na ba wēe juŋŋo yirige, ba wēe bē wogoo da ba yee juŋŋo yirige mē wē.

¹⁵Kee tadaŋa ke funŋŋo ni nē bi li juŋ wolo jo di fēnhe zhe yee yīri, kōnhō y'i kuduun tēheē shuun ta. ¹⁶Bani nē bi giin di doro yee yīri, di na zhe doro da gaarji Masedōni fiige ki ni. Di ba she yīri Masedōni ni sanha, di guri doro yi yīri, kōnhō y'i ba na tēge di she Zhude fiige ki ni. ¹⁷Ayiwa, nē na kee funŋŋo ke yaha nayē mu, di ba lee kushēē le pye mu, lee wa li shēē na li bye nē see ni-i gē? Kelee keree kiimu juŋ nē wo ge, nē ki juŋ wo na sahanji ni kōŋŋo sipyii wo keree juŋ wuugana ni gē? Ma na jo ba di da ba «Uun» jo kaa na, na nōhō jo sanha «Ahayi» lee kanuŋŋo le na wē. ¹⁸Ma na jo ba Kile jē mē juŋmēē fōo-i dē, jomō pemu wēe ya yu yee mu ge, pee bē ya pye «Uun» na nōhō pye «Ahayi» wē.

¹⁹Bani Kile Ja Yesu Kirisa wemu kaa wēe ya jo yee mu ge, nē ni Siliven,* ni Timote ni ge, wee ya «Uun» yu jomō na, wu nōhō kuri jo «Ahayi» pee ninumō na wē. Ga, wu bu yemu jo, yee yi wa. ²⁰Kile ya juŋmehēē kiimu lo ge, ki bēeri ya pye «Uun» Kirisa ni. Lee wuu na wēe ya «Amiina» yu wu mege ki baraga ni, na Kile sōni. ²¹Wee Kile yē pyaa k'a wēe ni yee wo baraga ki pēle Kirisa wo karijŋeēge ki ni, na wēe kemē yaha wū yē wuyē mu. ²²W'a wu fē pu kŋon wēe na, na Fefēre Munaa li bē kan wū mu l'a tiin wū zolōo pu na. Yarjmuŋŋo yemu wo juŋmēē w'a lo wū mu cabaya na ge, a lee di nakaara wolo yee wo da ni.

²³Kile wa na seeri di bu kafinēye jo! Yeeye pyaa wo njinaara na nē pye nē she nige yee yīri Korente kulo li ni wē. ²⁴Ga lee di wa nago kannā wēe pu wa yee wo juŋŋofēē n'a daa wu shizhaa na-ē dē! Bani yee ya lowagaa ta na xō n'a daa wu ni. Ga wēe ya kapyenēē pyi ni yee ni, kōnhō y'i fundanga ta.

2

¹Lee wuu na nē li kōn na funŋŋo ni jo di ganha bu she nige yi yīri, la li she fara yi wo zō mesuu li na wē. ²Bani nē bu zō mesuu wā yee na, jōgo yē pu da jā nē funŋŋo taan yee kadugo na wē, yee piimu na nē zō mesuu li wā ge? ³Lee wuu na nē bi semē wa ka, na wee tun yi mu, kōnhō di ganha bu da zhe yi

yīri di zhe na zō wu mēē kasulo ta wā yee mu wē, yee piimu p'a yaa pu na funŋŋo taan ge. Nē dā li na jo kaa le li jē nē wo fundanga kaa ge, lee li jē yee bēeri bē wo fundanga kaa. ⁴Nē zō mesuu wo w'a bi wee semē we ka ni yama ni na funŋŋo ni, ni jēsinnē bē ni na jahā ni. Nē ta lee pye kōnhō di yee jahaya tanha wē dē! Ga nē lee pye, yee kaa ya dan nē ni taangana lemu na ge, kōnhō y'i lee cē.

Yi yafa nahama pu pyevōo wu mu

⁵Wa bu kaa pye lemu ya nē jahā tanha ge, wu ya ta nē yē nigin jahā tanha wē, yee bēeri jahaya w'a tanha. Ga nē funŋŋo wa li waha fo li she doro li tayerege tāan wē, lee wuu na nē yee jo. ⁶Jaagi wemu yee nijehemēē ya shan na xō we nā we na ge, wee na yaa ni wu ni. ⁷Nime kunni, y'a yaa yi yafa wu mu, y'i samōhōro le wu ni sanha, kōnhō zō mesuu li ganha ba bēle doro wu na, fo di wu pye tadaŋa baa wē. ⁸Lee wuu na nē yi jēeri jo y'a li shēē wu na, na wu kaa ya dan yi ni. ⁹Lemu bē na sanha nē semē wu ka na tun yee mu ge, lee li wa mē. Nē yee taanna wii, yee bu da yee na nē juŋmēē conī keree bēeri ni. ¹⁰Yee bu kaa la yafa sipya wa mu, nē bē na lee yafa weefōo mu. Nē bu da nē yaa nē wu kaa la yafa sipya wa mu, yee wuu na nē ma li yafa wufōo mu, Kirisa jii na, ¹¹kōnhō Shitaanni ganha bu da se ta wū na wē, bani w'a wu fungōŋŋo ki cē na xō.

Kaa lemu l'a funzhaga wā Poli na Torowasi ni ge

¹²Ayiwa, ba nē nō Torowasi kulo li ni Kirisa wo Kile Jozaama pu jo kaa na wē, a nē Kafōo ta w'a kurnōo mugi wā na mu. ¹³Ga lee bē na nē bi na zō wu ta w'a faha wē, bani nē ta she na ceborona Tite ta wā wē. Lee wuu na nē koo sha n'a daa fēē pu mu, na gari Masedōni fiige ki ni.

Se wemu ya daa Kirisa ni ge

¹⁴Faabye Kile! Wee w'a sefēere kaan wēē mu tuun bēeri ni Kirisa wo karijŋeēge ki funŋŋo ni, na wēe luu na daga na Kirisa wo maceŋe ki shēē xuu wu bēeri ni, ba nudanga sinme jē wē. ¹⁵Bani Kile ya wēē pye Kirisa wo nudanga sinme. Sipyii piimu na ba shō, ni piimu na ba gyēēgi ge, kee nugo ke ya nōni pee bēeri na. ¹⁶Kee nugo ke jē xu nugo pii mu pu ni, na pu jahā co na se xu yīri; na jē pii bē mu jii sicuumō nugo, na pu jahā

* 1:19 Siliven: Wee ninumō pu wa byi na Silasi.

co na se j̄ni sicuum̄o ȳiri. J̄ogo di j̄e wee labye we wo j̄o fav̄oo we? ¹⁷ W̄ee kunni ya ta Kile wo Kile Jozaama pu j̄eri w̄u jagi j̄urjo ba pii ya pu j̄eri mu pu wo kuduun kaa na we. Kile w'a w̄ee tun, lee wuu na w̄ee ya Kile Jom̄o pu yeɛ pyi Kirisa wo karinj̄eege ki ni ni funvige ni Kile jaha t̄aan.

3

Karinj̄eege j̄om̄eefono li wo kapyebyii pee

¹ Ayiwa, le jogana le ya li shee na w̄ee ya j̄o k̄on na w̄uȳe pelee sanha ge? Ta w̄ee mago wa li na watii wu na sem̄e ka tun yee mu, wu w̄u mesaarja jo wee ni, kelee ta w̄ee mago wa wee sem̄e wa tuugo zha na yi mu?

² Yeeȳe pyaa ki j̄e w̄ee wo sem̄e wemu ya w̄ee mesaarja yu, wu nigayahaja di j̄e w̄ee zoloo pu na ge. Sipyii pu beeri ya wee sem̄e we ce, na wu kalaa be. ³ L'a fiinj̄e na jo yee pu j̄e Kirisa wo sem̄e, wemu w'a tun w̄ee baraga ni ge. Wee sem̄e we ya ta ka ni kama loh̄o ni we, fo Kile j̄ni wo wu wo Munaa, w'i ya ta ka faaya koojoo na we, fo sipyii zoloo.

⁴ W̄ee ya d̄a wee xuu we na Kile jaha t̄aan Kirisa baraga ni. ⁵ Lee wa nago w̄ee pu wa giin na w̄ee na j̄a wee labye we pye ni w̄uȳe pyaa wo sefeere ni we, ga Kile ni w̄ee wo sefeere t'a yiri. ⁶ Wee w'a sefeere kan w̄ee mu, na w̄ee pye karinj̄eege nivoj̄o ki wo kapyebyii. Kee ya ta saliya wu gb̄oo ni we, ga fo Fef̄eere Munaa. Bani saliya wu ni xu ya daa, ga Fef̄eere Munaa di j̄ni sicuum̄o kaan.

⁷ Saliya wemu w'a ka faaya koojoo ki na ge, wee w'a xu n̄oni sipyaa na. Ga lee be na Kile wo n̄ooɔ w'a wuȳe shee wee tuun we ni, fo na Izirayeli sheen pye pu ya j̄a j̄ni cori Musa ni, di wu wii wu jaha niije ni, wu jaha ki wo n̄ooɔ wu keje ni we, na ta wee n̄ooɔ we di bi da ba doro. ⁸ Ta Kile Munaa li wo labye wu wo n̄ooɔ wu da ba ye wee na na kanha we? ⁹ Ayiwa, labye we w'a jaagi shaan sipyii j̄urjo ni ge, wee bi pye ni n̄ooɔ ni, wee tuun wu ni, labye we w'a sipya pyi sipyitiime Kile jaha t̄aan ge, ta wee wo n̄ooɔ wu da ba bele xuuni na toro we wu t̄aan we? ¹⁰ Nime wo n̄ooɔ wemu w'a pelee fo xuuni ge, ma bu wee jate ni taashiine li wo wu ni, m'a taashiine li wo wu ta wee j̄e yaaga be we. ¹¹ Kaa lemu li da ba xh̄o ge, ni lee d'a pye ni n̄ooɔ ni. Wee tuun wu ni lemu

li da gori yaha x̄obaa ge, lee wo n̄ooɔ wu na ba bele fo xuuni de!

¹² Kee tadaja ke ki wa w̄ee mu ge, kee k'a sam̄oh̄oo le w̄ee ni fo xuuni. ¹³ W̄ee ya li pyi Kile tudunm̄oo Musa wo pyegana li na we. Fāja Musa bi ma daga wu jaha to, k̄onh̄o Izirayeli sheen ganha bu wee n̄ooɔ nidorom̄o we ja taxoo ni we. ¹⁴ Ga pu fungonyo yi bi to. Ali nijaa we be ni, pu ba Karinj̄eege j̄om̄e Nil̄ee li kalaa, p'a bye kanna kee fāja ke k'a buri pu fungonyo yi na. Kee fāja ke di ya ta laha w̄a we, bani na pye ni Kirisa ni karinj̄eege ni, lee ye l'a ki leri w̄a. ¹⁵ Ali nijaa we be ni, pu ba Musa wo sem̄e wa kalaa tuun beeri ni, p'a bye kanna fāja k'a buri pu fungonyo yi na, xuu wemu p'a galaa ge, pu da ga wu jaha ce we. ¹⁶ Ga wemu bu soo na wuȳe kan Kafoo mu, kee fāja ke na laha weefoo wo fungongo ki na.*

¹⁷ Ayiwa, Kafoo wemu kaa pu wa yu naha ge, wee j̄e Fef̄eere Munaa. Kafoo Munaa bu bye xuu wemu ni, wee xuu wu na bye wuȳe wo. ¹⁸ W̄ee piimu beeri wo fāya y'a laha laha jahaya yi na ge, w̄ee beeri p'a Kafoo wo n̄ooɔ wu shee ba jaawiige ya yaj̄muȳo shee me we. Lee funj̄o ni w̄ee ya j̄eri na byi ba Kafoo ye pyaa j̄e we, na f̄oro n̄ooɔ wa ni, na jin wa ni. Wee labye we, Kafoo wo Munaa l'a wee pyi.

4

P̄oli ni wu kaf̄e pu wo labye wu pyegana

¹ Ayiwa, Kile w'a j̄urjo jaari w̄ee na, na we labye we kaa le w̄ee keje ni, lee l'a w̄ee pye w̄ee yat̄enȳe da ga xhu we labye we na we. ² Noh̄odaan kapyeege kiimu beeri ki j̄e shiige wogoo ge, w̄ee ya w̄u t̄ooj̄o wolo kee beeri ni. W̄ee ya shizhiinme taga na keree pyi we. W̄ee ya Kile wo jom̄o pu j̄eri na zhaan we. Ga can wu w̄ee ya fiinj̄e na yu, k̄onh̄o sipyii pu beeri nigin nigin di da w̄u mesaarja yu sipyii ni Kile jaha t̄aan. ³ Lee be na Kile Jozaama pemu w̄ee ya yu ge, pee bu shee da p'a hm̄oh̄o, piimu pu da ba gyeege j̄niga na ge, pee na p'a hm̄oh̄o. ⁴ Pu da ga d̄a we, bani Shitaanni wemu ke koj̄o ke ya bele ge, wee w'a pu fungonyo j̄eri buri, k̄onh̄o kpeenge ki ganha ba j̄i pu mu we. Kirisa wemu wu j̄e Kile wo jaa wu ge, wu n̄ooɔ wu wo Jozaama pu p'a kee kpeenge ki

* 3:16 Ekizode 34:34

yeege. ⁵Kilē Jozaama pemu wo yere wèe ya byi ge, wèe ya ta na wùye kaa yu wē. Yesu Kirisa wemu wu jē Kafō wu ge, wee kaa wèe ya yu. Yesu wuu na wèe ya pye yee wo kapyebyii. ⁶Kilē wemu w'a jo taashiine li ni na: «Kpɛnge ki pye nibiige ki ni ge»* wee ninumō w'a kpɛnge yeege wèe zolō pu na, kōnhō Kilē wo nōrō wemu w'a jí na fōro Kirisa wo jaha ki ni ge, wèe di wee nōrō we wo laje wu ta, wu da kpɛnge yeege wù mu.

Kanhama pemu ya nōni Pōli ni wu kaafɛ na ge

⁷Wèe na jē ba cogo shōhō jē wē, ga wee naafuugbō we di jē wèe mu. Lee ya pye kōnhō sipyii di li cɛ na tee sefɛere nigbōrō te ya ta foro wèe ni wē, ga Kilē ni t'a foro. ⁸Kanhama tuugo bɛeri kunni wa nōni wèe na, ga wèe fanhaya di sanha xhō wē. Wèe fungōnyō yi kunni wa wuregi, ga tadaŋa sanha fō wèe na wē. ⁹Pu kunni wa taha wù feni na gana, ga Kilē di ya wèe yaha wē. Pu kunni wa wù kpōon na zhaan jirjē na, ga wù sanha xhu wē. ¹⁰Tuun bɛeri ni Yesu wo xugana li tuugo ya nōni wèe na wù ceepuuro ti ni. Ga Kilē di wèe shuu, kōnhō p'i li cɛ na jii na Yesu jē, wèe bɛ di jiiɛere pyi wee baraga ni. ¹¹Bani xu jō na wèe jē tuun bɛeri ni, wù wo jiiɛere ti ni Yesu wuu na, kōnhō Yesu bɛ wo jiiɛere t'i tiye shɛ wèe ceepuuro ti ni, tee temu ti da ba xhu ge. ¹²Lee pyegana le na xu ya wu wo labye wu pyi wèe na, kōnhō jii sicuumō pu da nōni yee na. ¹³L'a ka Kilē Kafila wu ni na: «Nɛ dà Kilē na, lee l'a nɛ pye nɛ jo.»* Kee tadaŋa ke ninuŋō na wèe bɛ ya dà, lee l'a wèe bɛ pye wèe na yu. ¹⁴Wèe ya li cɛ na jo Kilē wemu w'a wù Kafō Yesu jē na yeege xu ni ge, wee na ba wèe bɛ jē na yeege xu ni ni Yesu ni, na wèe ni yee bɛeri pinne Yesu jaha tãan. ¹⁵Kee keree kii bɛeri wa nōni wèe na, kōnhō Kilē wo niime wu da nōni sipyiŋehemɛɛ na. Lee di bye kapuŋō sipyiŋehemɛɛ di da baraga tɛri Kilē na, pu da wu pele.

Na jiiɛere pyi n'a daa gbōrō ni

¹⁶Lee l'a wèe pye wèe ya ganri wē. Ali na wèe ceepuuro ti fanha ki yaha ki na xhuu, la l'a faraa jiga bɛeri wèe munaa li wo fanha ki na. ¹⁷Kanhama pemu bɛeri p'a

nōni wèe na nime ge, pu na ba doro. Pu na ba pɛɛŋe kemu nō wèe na ge, pee kanhama pu jē yaaga bɛ kee pɛɛŋe ke jaha tãan wē. Kee pɛɛŋe ke ya sii pele, na jē tɛhɛnɛ baa. ¹⁸Bani sipyii ya yarjumu yemu jaa ge, wèe ya jii yeege yee feni wē, ga fo yemu yi jē nijabaaya ge. Yemu sipyii ya jaa ge, yee na ba doro, ga yemu jē yi ya jaa-i ge, yee na gori yaha gbee.

5

¹Buguloo piimu funyō ni wèe wa tiin naha ke jirjē ke na wù ceepuuro ti ge, pee buguloo pu ga ba gyeegi, pusaaya ya wa fugba we ni Kilē na yee yàa yaha wà wèe mu. Kee tatɛnge ke wa sii wà gbee. Kee wa sipya wo keŋe labye wē. ²Na wèe yaha naha pee buguloo pii ni, wèe wa zhiin, bani wèe wa fugba wu wo tatiinye yi wo jé wu la pyi fo xuuni. ³Wù bu lee ta wù munahaa ki na ceepuuro nivōrō ta le. ⁴Na wèe yaha pee buguloo pii ni, wèe wa zhiin, tuguro ti wa wù juru ni. Ceepuuro temu ti wa wèe na naha jirjē ke na ge, li wa nago wèe wa giin wù tee wolo wē. Ga wèe wa giin wù fugba wu wo ceepuuro ti lo le wùye na, kōnhō ceepuuro temu ya xhuli wē, tee di te ti faa, temu na ba xhu ge. ⁵Kilē yɛ pyaa k'a wèe yàa kee keree kii kaa na. W'a wu Munaa li kan wèe mu. Lee ya li shɛ na wù na ba ye yarjumu yɛ ta can na. ⁶Lee l'a wèe pye wèe ya logoo waha tuun bɛeri ni. Wèe ya li cɛ na jo na wèe yaha naha ni tee ceepuuro te ni, wèe sanha k'a lii Kafō na.

⁷N'a daa baraga ni wèe ya jaari, li wa nago wèe ya li ja wē. ⁸Wèe logoo ya waha fo xuuni. Wèe funjō ki wa na foro te ceepuuro te ni, na she diin Kafō tãan. ⁹Lee wuu na, wèe ya xu yoo, wèe ya pye jii na yoo, lemu l'a dan wèe ni ge, lee li jē na wùye kaa taan Kafō mu. ¹⁰Bani li waha l'i waha wèe bɛeri na ba she yere Kirisa jahagbaa na, w'a kiiri kōn wù na, kōnhō sipyii pu bɛeri nigin nigin ya lemu pye na pu yaha te ceepuuro te ni ge, l'a pye nizaana la, l'a pye niguuno la, p'i lee wo saraa ta.

Kirisa w'a bɛ leni Kilē ni sipyii tɛ ni

¹¹Sipya ya yaa na fyagi Kafō na fyagana lemu na ge, wèe ya lee cɛ, lee wuu na wèe wa sɛge taan sipyii pu na, kōnhō p'i sō Kilē na. Kilē ya wèe keree bɛeri cɛ fo xuuni.

* 4:6 Zhenɛzi 1:3 * 4:13 Zaburuu 116:10

Ne giin jo lee cegana li na yee be ya wèe ce. ¹²Wèe ya ta na wù mesaanja yu yi mu sanha wè. Ga lemu na bye kajunjo yee di já juyirige ta wèe keree na ge, lee wèe ya yu yi mu. Piimu p'a puyè pele sipyii jɛnaa na, pu funyo di ya fiinjɛ-ɛ ge, konhɔ y'i já pee be jɔ shɔgana ce. ¹³Li bi ta nago kanna wèe junmogoo k'a yiri, Kile wuu na lee ya pye. Ga li bu da nago kanna wèe fungonyo y'a tiin, lee wa yee wo kuduun. ¹⁴Bani Kirisa wo taanjɛɛge ke, kee k'a já wèe na. Wèe ya li ce na jo ni shen nigin ya xu sipyii pu bæri tɛge, wee tuun wu ni, li jɛ kanna sipyii pu bæri p'a xu. ¹⁵Sipyii pu bæri wuu na w'a xu, konhɔ piimu pu wa jii na ge, pee ganha ba pu wo jiiɛɛɛɛ ti pyi nige puyè jidaan na wè. Ga wemu w'a xu pu tɛge, na jɛ pu wuu na ge, pu da ti pyi wee wo jidaan na.

¹⁶Ayiwa, nime kunni wèe da ga sipya wa shishiin wii nige na saha ni sipyii wo wiigana ni wè. Ali wèe jɛhɛ da wèe na bi Kirisa wii na saha ni sipyii wo wiigana ni, wèe da ga wu wii mu nige nime wè. ¹⁷Sipya wemu bu jé Kirisa wo karijɛɛge ki ni, weefɔ na jɛri sipyifomɔ. Keree kiimu ki jɛ nilɛgeɛ ge, kee bæri na doro, keree kiimu ki jɛ nivonjɔ ge, kee na jɔ kɔn. ¹⁸Lee bæri ya foro Kile ni. Wee w'a be le wèe ni wuyè pyaa te ni Kirisa baraga ni. W'a wee labye wee kaa le wèe keɛɛ ni, konhɔ wèe di bye kajunjo be di jé wu ni sipyii pu te ni. ¹⁹Bani Kirisa wo baraga ni Kile ya be le wu ni sipyii te ni. Wu ya ta pu jurumu wu tɔrɔ pu feni wè. W'a wee labye wu kaa le wèe keɛɛ ni, konhɔ be di bye wu ni sipyii pu te ni.

²⁰Lee wuu na wèe ya pye Kirisa yahama ni, na yu wu tɛge. L'a pye kanna Kile w'a wu kafila wu yɛɛ pyi wèe jɔ na. Wèe wa yi jɛɛri Kirisa mege ki wuu na, jo yi sɔɔ be di jé yi ni Kile te ni. ²¹Kirisa ya ta jurumu wa shishiin pye ja wa, a Kile di wee taga jurumupyii pu faa, konhɔ wèe di já pye ni wu ni karijɛɛge ni, wù bye sipyitiimɛ Kile naha taan.

6

¹Lee wuu na, wèe piimu pu jɛ kapye-byenii ni Kile ni ge, wèe wa yi jɛɛri jo Kile wo niime wemu y'a ta ge, yi ganha bu wee yaha wu pa bye junjo baa wè. ²Bani Kile ya li she wu Kafila wu ni na:

«Na wo jidaan tuun ni
nɛ mu jɛɛge ki logo,
juuwuuro ti wo caɲa jii li ni
nɛ mu tɛge.»*

Nime wu jɛ Kile wo jidaan tuun we; nime wu jɛ juuwuuro ti wo caɲa jii le.

Kile wo kapyebyii p'a yaa na kanhama soro

³Wèe funjo wa sipya wa shishiin wu tatigiɛ ta wù labye wu na wè. Lee wuu na wèe funjo wa wèe pu kaa la shishiin pye lemu na sipya wa shishiin junjo kyɛɛgi wè.

⁴Lee wuu na wèe wa wùɛ sheɛ shegana bæri na na Kile wo kapyebyii wèe jɛ. Wèe ya kanhama nijɛhɛmɛ soro, na kawagaa ni loyirigeree xu lomarana funjo ni. ⁵P'a wèe kpɔɔn, na wèe leni kaso ni, na sipyire ti sɔɔn na waa wù na. Wèe di kapyewagaa pyi, na jaani ɲmunumɔ baara ni xuugo keɛɛ ni. ⁶Wèe ya wùɛ sheɛ Kile wo kapyebyii tifiire funjo ni, ni lajɛ, ni loxulo, ni saama, Fɛfɛɛɛ Munaa li wo sefɛɛɛ ti ni, ni see see taanjɛɛge ni. ⁷Wèe wa lee sheɛ Kile wo can wu jo funjo ni, ni Kile wo sefɛɛɛ ti baraga ni. Lemu li jɛ wèe wo kashen yagboɲɔ, na yogo kɔɔn, na yogo yu wèe kaa na ge, lee jɛ kaa lemu l'a tii Kile mu ge. ⁸Tuun wa ma no p'a ganha na gbɔɔɔ tɛri wèe na; tuun wa na ba no p'a ganha na fanhara tɛri wèe na. Wèe mesaanja wa yu; wèe mekyɛgeɲɛ be di yu. P'a wèe jateni ba kafinejuu jɛ wè, na ta ye wèe ya yu ge, yee di jɛ can wè. ⁹Wèe jɛ kanna pu ya wèe ce wè, na ta pu d'a wèe ce fo xuuni. P'a wèe jateni kanna wèe ya xu, na ta wèe di jɛ jii na. P'a wèe leni jaa ni, ga wèe da xhuu wè. ¹⁰P'a wèe wii na zɔ mɛsuu l'a pele wèe na, na ta wèe funyo d'a taan tuun bæri ni. P'a wèe wii la baa fɛɛ, na ta wèe d'a sipyijɛhɛmɛ pye lafɛɛ. P'a wèe wii na yafiiin jɛ wèe mu wè, na ta janmuyɔ yi bæri di jɛ wèe woyo.

¹¹Na cebooloo Korente sheen, wèe ya wù zɔlɔɔ pu bæri mugi, na kafilafyɛn jo yee mu.

¹²Wèe kunni ya ta wù funyo buri yee na wè, ga yee p'a yi funyo buri wèe na. ¹³Ayiwa, nime kunni nɛ yu ni yee ni ba na nagoo jɛ wè. Wèe ya yee co cogana lemu na wù zɔlɔɔ pu na ge, yi be pu wù co mu! Yi be pu yi wo zɔlɔɔ pu mugi wù mu!

* 6:2 Ezayi 49:8

Y'a yiye kaseri Kile cɛbaalaa wo kapyegeee kii shi na

¹⁴ Ayiwa, piimu jɛ Kiricɛɛn wɛ, yi ganha ba binnɛɛ ni pee ni pu wo kapyegeee kii shi na wɛ. Bɛ wekɛ wu wa tiimɛ ni kuumɔ tɛ ni wɛ? Pinnɛgana lekɛ na kpɛɛngɛ ni nibiiɛge di da j binne wɛ? ¹⁵ Bɛ wekɛ wu da j bye Kirisa ni Shitaanni tɛ ni wɛ? Wemu jɛ Kiricɛn wɛ, karijɛɛge keke k'i da j bye weefɔɔ ni n'a daa fɔɔ tɛ ni wɛ? ¹⁶ Bɛ wekɛ w'i da j bye Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ni yapɛɛɛ tɛ ni wɛ? Bani wɛɛ pu jɛ Kile jii wo wu wo Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ma na jo ba Kile wuyɛ pyaa ya yi jo wu Kafila wu ni wɛ na:

«Nɛ na ba diin pu niɛ ni,
na jaari ni pu ni.

Nɛ na ba bye pu Kile,
p'a bye nɛ sipyii.»*

¹⁷ «Lee wuu na Kafɔɔ ya jo:

«Yi foro pu tɛ ni,
yi waa laha pu na.

Yaaga kemu jɛ fɛfɛɛɛ wɛ,
yi ganha bu da gbɔn kee ka shishiin na wɛ!

Yi bu j lee na,
nɛ na zɔɔ yi na.»*

¹⁸ «Nɛ na bye yi To,
yi na bye nɛ jalaa ni na poro pushaa.

Kafɔɔ, Se Bɛɛri Fɔɔ w'a jo mu.»*

7

¹ Ayiwa na taanjiinɛɛ, ba ni Kile d'a kii jomɛhɛɛ kii bɛɛri lɔ wɛɛ mu, weɛ tuun wu ni wɛɛ ya yaa na wu cɛɛpuuro tɛ ni wu zɔlɔɔ pu pye fɛfɛɛɛ, na foro fɔɔnrɔ kɛɛɛ tuuyo bɛɛri ni. Wu la le wuyɛ ni wu fɛfɛɛɛɛ ti jɔ di fa, wu da jaari Kile jii fyaara ni.

Pɔli wo fundanga ki kɛɛɛ

² Yi yi zɔlɔɔ pu mugi wu mu, wu kaa di daan yi ni! Wɛɛ ya ta bahamu shan sipya wa shishiin na wɛ. Wɛɛ ya ta sipya wa shishiin jɔnrɔ kyɛɛgi wɛ. Wɛɛ ya ta pii wo yarɔmuyo shɔ pu na na taga wuyɛ pye lafɛɛ wɛ. ³ Yi ganha ba giin na nɛ ye yu kɔnhɔ di jaagi shan yi na wɛ! Nɛ tee yee jo toro yee mu jo yee kaa ya dan wɛɛ ni fo xuuni. Yafiin wa da j wɛɛ waa laha wuyɛ na wɛ, ali xu bɛ wɛ. ⁴ Nɛ d yee na fo xuuni. Nɛ yee mesaarja

yu fo xuuni. Nɛ luu l'a jiiɛ fo saama na. Kanhama pemu bɛɛri p'a nɔni wɛɛ na ge, nɛ funɔrɔ ma sii taan fo xuuni pu ni.

⁵ Can na, wɛɛ di nɔ Masedɔni fiige ki ni ge, wɛɛ jaha sanha jiiɛɛ bada wɛ. Kanhama ni wɛɛ di bye kabaya yi bɛɛri na. Wu ni sipyii pusamaa bi dunni, fyaara di jɛ wuyɛ pyaa ki bɛ wo zɔlɔɔ pu ni. ⁶ Ga Kile wemu w'a lojine kaan sipyicɔnrɔyɔ mu ge, weɛ ya wɛɛ logoo jiiɛɛ Tite wo ba wu kɛɛ kurogo. ⁷ Ayiwa, Tite wo ba wu ye bɛ-ɛ dɛ! Ga yee ya wu luu jiiɛɛ jiiɛɛgana lemu na ge, lee ya wɛɛ fungɔnyɔ yi tɛɛɛ. W'a pa wɛɛ pye na nɛ ja la k'a sii shɔ yee ni. Na yee ya daajɛɛ jo, na yee ya nɛ kɛɛɛ co ni see ni xuuni. Lee ya la fara nɛ wo fundanga ki na fo xuuni.

⁸ Nɛ fɛnhɛ sɛmɛ wemu tun yee mu ge, ali na weɛ sɛmɛ we ta w'a bi zɔ mɛsuu w bɛ yee na, lee wo daajɛɛ jɛ nige nɛ ni wɛ. Li daajɛɛɛ bye nɛ ni, bani nɛ bi sɛmɛ wu ta w'a zɔ mɛsuu w yee na jɛɛɛ ye nigin funɔrɔ ni.

⁹ Ga nime nɛ funɔrɔ ya taan. Yee zɔlɔɔ na mɛhɛɛ suu, lee ya ta pye nɛ wo fundanga ki kajuɔrɔ-ɛ dɛ! Ga lee zɔ mɛsuu le na yee pye yee ya kuri kadugo, na yi jaarigana faa, lee l'a nɛ funɔrɔ taan. Yee wo zɔ mɛsuu l'a pye na saha ni Kile wo jidaan ni. Lee funɔrɔ ni lemu wɛɛ ya pye yee na ge, lee ya ta pye kakuunɔ wɛ. ¹⁰ Bani zɔ mɛsuu lemu ya sipya taa na saha ni Kile ye pyaa wo jidaan wu ni ge, lee ma sipya pye m'a ma torogana li faa, na juwuuro ta. Lee zɔ mɛsuu le tuugo ya sipyii pyi pu na daajɛɛɛ yu Kile jaha tan. Ga kɔnrɔ ya zɔ mɛsuu lemu nɔni sipya na ge, lee l'a ma ni xu ni. ¹¹ Zɔ mɛsuu lemu l'a yee ta na saha ni Kile wo jidaan wu ni ge, l'a lemu jɔ ge, lee li wa mɛ. Yee ya yi see bɛɛri le le kaa le ni. Yee ya can wu sha xuuni. Yee ya jahaya tanha fo xuuni. Yee ya fya fo xuuni. Nɛ ja la bi shɔ yee ni fo xuuni. Yee zɔlɔɔ pu bɛɛri bi jaha tii le kaa nigin we na. Yee ya jaagi pye xuuni le kaa le shizhaa na. Yee ya li she shegana bɛɛri na na yee tɔɔgo wa le kaa le ni wɛ.

¹² Ma bu logo nɛ we sɛmɛ we tun yee mu, wemu w'a kakuunɔ li pye ge, ni wemu na l'a pye ge, nɛ ta wu tun weɛ wa shishiin wuu na wɛ. Ga nɛ wu tun yee mu, yee ya yiye kan kangana lemu na wɛɛ wuu na ge, y'i lee cɛ Kile jaha tan. ¹³ Lee l'a wɛɛ logoo ki

* 6:16 Levitike 26:12; Zheremi 32:38; Ezekiyɛli 37:27

* 6:17 Ezayi 52:11

* 6:18 2 Samuwɛli 7:14

pye k'a niŋe. Yee ya Tite funɔngɔ ki teŋe, a wu funɔ di daan taangana lemu na ge, lee be ya pye wɛe mu fundangbɔhɔ na fara loŋinɛ li na. ¹⁴Ne yee sɔ keree kii shizhaa na Tite mu, di wa ta shiige lee kabaŋa na wɛ. Wɛe ya can jo yee mu wu keree ki beeri ni jogana lemu na ge, lee funɔ ni yee wo mesaanja kemu wɛe ya jo Tite mu ge, a yee be di da can. ¹⁵Wu taanɲeeɛge k'a ɲeri pele be yee shizhaa na, bani wu funɔ w'a dun ni yee beeri nigin nigin wu wo ɲɔmɛɛcoro ti ni. Yee ya wu ɲuɲɔ ciri ni baraga kemu ni, na fya wu na, na yiye tirige wu mu tirigegana lemu na ge, wu funɔ w'a dun ni lee be ni. ¹⁶Ne funɔ ya taan fo xuuni, bani ne na ja da daa yee na keree beeri ni.

8

Masedoni fiige ki n'a daa fee p'a wari wemu pinne ge

¹Ayiwa na cebooloo, Kile ya niime wemu pye Masedoni fiige ki egilizii pu mu ge, wu funɔ ki wa wu yee ɲaha jo yi mu. ²Kanhama nigbɔ pu bye pu ɲuɲɔ ni. Ga p'a fundanga ta xuuni, fo na keŋe mugɔ pu keŋe yara na, na pii kan xuuni, ali na pu ta pu na ɲe be la baa fee. ³Ne wa lee wo seeri nago kanna p'a pii kan na be ni pu se ɲuɲɔ kana ni. Pu yere ya toro be pu se ɲuɲɔ kana taan, ali na ta wa ya pu karamu be wɛ. ⁴P'a sii wɛe tii ɲeeri saama na, na wɛe pu sɔ pu mu, pu be di pu wo dege kan she Kile wo fɛfɛere wuu pu mu Zhude fiige ki ni. ⁵Wɛe bi daa pu na jo pu na lemu pye ge, p'a toro be yere lee taan. P'a fenhe puyɛ kan Kafɔ mu, lee kadugo na na puyɛ yaha wɛe be keŋe na na saha ni Kile ye pyaa ɲidaan ni. ⁶Lee wuu na wɛe ya Tite ɲeeri na jo w'a bi labye nizaama wemu ɲɔ kɔn yee yiri keŋe yakanya yi wo shizhaa na ge, jo wu she yi yiri w'i she wee labye wu ɲɔ fa. ⁷Yee ya pye ɲaha na keree beeri ni: n'a daa fɛere yoo, kafila yoo, laje yoo, ni seetanga tuugo beeri. Wɛe ya taan yee mu taangana lemu na ge, na fara kee taanɲeeɛge ki be na. Wɛe funɔ ki wa y'i bye ɲaha na we labye nizaama we be ni. ⁸Li wa nago kanna n'a yi karamu fo yi li pye fanha na wɛ. Ga ne pii wo lowagaa kere yu yi mu, kɔnhɔ di yi wo taanɲeeɛge ki nɔhɔ wolo wii ki bi ɲe see see taanɲeeɛge. ⁹Bani wu Kafɔ Yesu Kirisa ya wu wo niime wu she shegana

lemu na ge, yi beeri wa lee ce. Wee bye yara fɔɔ, a wu wuyɛ pye la baa fɔɔ yee wuu na, kɔnhɔ yee di bye yara fee wu wo la baa fɛere ti baraga ni.

¹⁰Na funɔngɔ n'a zheɛ ye yi na, nago kanna y'a kaa lemu ɲɔ kɔn taneɛ ge, yi bu lee pye na li ɲɔ fa, lee ya ɲɔ xuuni. Yee p'a pye shenshiilee na le kaa le ɲɔ kɔn, lee ye be we, yee p'a nɔhɔ pye shenshiilee sanha na le kaa le bye funɔngɔ ta. ¹¹Lee wuu na, yi she ɲaha na le kaa le feni, y'i li pye y'i li ɲɔ fa. Lee kaa le funɔ ya tigi yi mu ni zosaama wemu ni ge, yi li pye y'i li ɲɔ fa ni wee zosaama we ninumɔ ni, na saha ni yi se ɲuɲɔ kana ni. ¹²Bani Kile gan funɔngɔ bu digi sipya mu, Kile ya sɔ kee yakanga ke na, na saha ni wu keŋe yataa ni. Ga yaaga kemu se ɲe wu ni wɛ, kee niŋe ɲe wɛ.

¹³Li wa nago kanna yi pusamaa wo cɔnrɔmɔ pu laha, yiye pyaa di do cɔnrɔmɔ pu ni-i de! Ga y'a yaa na li pye, kɔnhɔ yi beeri di daanna. ¹⁴Nime kunni, la wa yee mu, lee wuu na yee na ja la baa fee pu tege. Ayiwa, la baa fɛere ti ga ba nɔ yee be na, na pee be ta p'a ɲeri lafee, pee be na ja yee tege. Lee funɔ ni, yi beeri na daanna, ¹⁵ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni kagana lemu na wɛ na:

«Wemu w'a niŋeheme kuu ge,
wee wo wusama ya kori wɛ;
Wemu w'a dɔɔni kuu ge,
wee be wo wu ya xuunɔ wɛ.»*

Tite ni wu kaafɛ

¹⁶Baaga Kile, bani w'a lowaa le Tite ni yee keree na ma na jo ba wɛe ɲe wɛ. ¹⁷Wɛe ya lemu sha Tite mu ge, w'a sɔ lee na. Ga yee keree wa bye wu zɔ na fo xuuni, fo wuyɛ pyaa ya li kɔn wuyɛ funɔ ni na wu she yee yiri. ¹⁸Egilizii pu beeri ya ceborona wemu soni wu labye nizaama wu wuu na Kile Jozaama pu wo yere li shizhaa na ge, wee w'a da binne ni Tite ni na tun. ¹⁹Lee ye be wɛ, ɲara lemu wɛe ya byi na ɲaha tii Kile wo taa li keree ki na ge, wee ceborona ni wɛe ni ɲaha egilizii p'a bulo na wu pinne ni wɛe ni lee ɲara li na. Wɛe ya lee ɲara li pyi, kɔnhɔ nɔɔro di danha Kafɔ mege na, wu nɔhɔ wu funɔngɔ nizaanɲa ki she sipyii pu wo dege wu shizhaa na.

* 8:15 Ekizode 16:18

²⁰Le shõonrigana le na wèe ya we warigbo we keree naha shõonri. Wèe ya keree bëeri pyi kònho sipyii ganha bu jaagi ta wù na xuu wa shishiini ni le kaa le ni wè. ²¹Bani wèe funjò ki wa wù da saama koro jaari, Kafò ye naha tàan bè wè, ga sipyii pu bè naha tàan. ²²Wù ceborona wa bè w'à da binne ni pu ni. Wèe ya wu nõho wolo tãojii nijehere ni, na wu ta w'a la le wuyè ni xuuni tuun bëeri ni. Ga w'a la le wuyè ni niime na toro taashiine li bè tàan, bani w'a dà yee na fo xuuni. ²³We wu jè Tite ge, wee jè na jaarinii ni na kapyeyeyii. Yee mu wèe ya kapyeyèe pyi. Cebooloo pusamaa p'a pinne ni wu ni ge, pee jè egilizii pu wo tudunmò. Pee ya pye sipyii piimu p'a pèere taha Kirisa mege na ge. ²⁴Lee wuu na, y'a yaa na li she pu na na pu kaa ya dan yee ni fo xuuni, kònho egilizii p'i lee ja, p'i li ce na kapii wa wèe mu na yee mesaaja ya.

9

Dège wemu ya naha tii cebooloo n'a daa fèe pu na ge

¹Can na, dège wemu w'a byi Zhude fiige ki n'a daa fèe pu na ge, nè li ta jo njò wa li na nè wu na semè ka sanha di dun yee mu wee dège wu keree na wè. ²Bani nè yee nidaan cè na xò wee labye wu kabaaja na. Nè yee mesaaja jo xò bè yere Masedoni n'a daa fèe pu mu. Nè pu pye: «Akayi fiige ki cebooloo p'a gbegele xò p'i dège pye na co fo tapèe na.» Yee wo samòhò t'a pye kajunjo na lowaa kan n'a daa fèe nijehemèe mu. ³Ga lee bè na, n'a da wù cebooloo pu tun yi mu, kònho masòjò kemu wèe ya pye yee na we labye we shizhaa na ge, kee ganha bu bye njò baa wogo wè. Nè funjò ki wa p'i she yi ta y'a gbegele xò, ma na jo ba nè yi jo wè. ⁴Lee bè wè, Masedoni shèen pii bu binne kari ni nè ni yee yiri, na she yee ta yee ya ta gbegele wè, lee na bye wèe mu shiige, bani wèe ya dà yee na. Li na bye yee bè wè shiige. ⁵Lee wuu na nè li kòn naye funjò ni jo nè yaa na pii ceboronamaa pii jèeri jo pu toro na naha na yee yiri. Loolodaa lemu kaa yee ya jo ge, kònho p'i she lee keree naha shõonri sani di ba she wà ge. Lee na ba li she na daan na mu funjò ni lee loolodaa l'a kan, na li ya ta pye fanha kaa wè.

* 9:9 Zaburuu 112:8

⁶Yi li cè na wemu bu shinma nifenhèyèe nugi, shinma nifenhèyèe ma da ba gòn. Wemu shiin bu shinma nijehemèe nugi, shinma nijehemèe weefò da ba gòn. ⁷Wemu bëeri ya lemu wo tèhene kòn wu funjò ni ge, wu lee kan. Wee gan we ganha bu da bye ni zò mesuu ni wè, kelee fanha kaa wè. Bani sipya wemu w'a gan pyi ni fundanga ni ge, wee kaa l'a dan Kile ni. ⁸Se wa Kile ni na kasaaja tuuyo bëeri pye yee mu fo na jehè, kònho yee mago janyuuyò bëeri nijehèye di da daa yi mu tuun bëeri, ni keree bëeri ni, kònho yi da se naha na kapyegee nizaaja ni. ⁹Ma na jo ba l'a ka Kile Kafila wu ni wè na: «W'a keje mugi wu yataya na, na la baa fèe kan.

Wu saama pu wa da ga xhò bada wè.»*

¹⁰Kile wemu w'a nuguzhi kaan yenugumo mu, na wu njolige bè kaan wu mu ge, wee na ba nuguzhi nijehere kan yee mu xuuni, kònho yee wo saama pu da buri p'a se naha na. ¹¹Wu na ba saama tuugo bëeri pyi yee mu, kònho yi bè di keje yataya ni yataya na. Wèe na zhe yee wo yakanya yi loolo piimu na ge, l'a bye kajunjo pee na baraga ni masòjò taha Kile na yee yakanya ye wuu na. ¹²Bani dège wemu yee ya byi ge, wu ya ta na Kile wo fefèere sipyii pu teri ye wè. Ga wu na ba bye kajunjo sipyijehemèe di da baraga teri Kile na, pu da wu sòni. ¹³Wee dège we bu nõ pu na, pu na Kile sò, bani yee ya dà Kirisa wo Kile Jozaama pu na, na jaari bè na sahanji ni pee Jomò pe ni, na nõho keje mugi yi keje yataya na pee mu, na ki mugi sipyii pusamaa bè mu. ¹⁴Kile ya niime nigbo wemu pye yee mu ge, wee na ba pu pye pu na Kile jèeri yee mu xuuni, yi kaa bè na ganha na dan pu ni xuuni. ¹⁵Kile w'a sòni wu ma yakanga ki wuu na, w'a yagbòhòjò kemu kan wèe mu ni ki njòho jè-è ge!

10

Pòli ya wu labye wu yogo jo

¹Ayiwa na cebooloo, pii ya jo na nè bu bye yee tè ni, na nè ma njìe. Ga na nè bu lii yee na, nè ma kafugo le naye ni na wà yee na. Nè Pòli w'a yi jèeri Kirisa wo lotaan le, ni wu saama pu wuu na, ²yi ganha bu da na karamu di ba nõ yi yiri, di kafugo le naye ni di wà yi na wè. Bani piimu p'a yu

na koŋɔ sipyii wo fungongo keree torogana na wée ya doroo ge, nɛ dà li na jo nɛ na zhe kafugo le naye ni na wá pee na. ³Can wu jɛ wii, wù ceepuuro wuu kunni wa jaari ke koŋɔ ke funŋo ni, ga wée di wa yogo ki koon ni ceepuuro fanha ni wɛ. ⁴Wée wo yokonyarɲmuyo yi jɛ ke koŋɔ ke sipyii woyo wɛ, ga Kile woyo yi jɛ yii, fanha jɛ yemu ni ge. Y'a Shitaanni wo kasɔɔyo yi shaan. ⁵Joyaama fara yaaga tuugo bæeri na, kemu bæeri k'a yogo koon Kile wo laje wu na ge, wée ya yee bæeri jɛri buri. Fungonyo tuuyo ye bæeri wée ya guuni, kɔnhɔ y'i Kirisa jomɛɛ co. ⁶Yee wo jomɛɛconɔ li jɔ ba fa tuun wemu ni, wée ya gbegele xɔ wù jomɛɛcobaalaa pu bæeri wo fɔhɔ tɔ pu mu.

⁷Nɛnaa le yee ya wii sipyii ni. Ayiwa, sipya wa bu dà li na na Kirisa wo wee jɛ, weefɔɔ ya yaa na wu funŋo kɔn li na, na li cɛ na ba wee jɛ Kirisa wo wɛ, mu wée be jɛ Kirisa wuu. ⁸Bani Kafɔɔ ya fanha kemu kan wée mu ge, ki kaŋuŋo ki jɛ na yee luu na se jaha na, ki kaŋuŋo jɛ na yee kyɛɛgi wɛ. Ali nɛ jɛhɛ bi naye pele toro be jɛɛɛɛ yɛ kee fanha ke wuu na, lee shiige jɛ nɛ na wɛ. ⁹Nɛ funŋo wa di da li sheɛ na semɛɛ pu ni, nago n'a yi fuguri wɛ. ¹⁰Pii kunni wa yu na nɛ semɛɛ pu kafila w'a waha, na kafugo ki jɛ wu ni. Ga na neye pyaa bu no yee yiri, na nɛ ma bye baraga baa sipya, na nɛ jomɔ pu da yaaga be jɔ wɛ. ¹¹Piimu p'a yee yu ge, pufɛɛ pu li cɛ na jogana lemu na wée ya yu wù semɛɛ pu ni na wù ta w'a lii yi na ge, lee wo kapyegee be w'a da ba she byi wù ga no yi yiri tuun wemu ni.

¹²Piimu p'a puyɛ sɔni ge, wée wa da ga sɔɔ di wùye pye pee sipyii pii p'a tuugo, kelee di wùye taanna ni pu ni wɛ. Pee ma puyɛ taanna ni puyɛ ni, na puyɛ luu na daanna ni puyɛ ni. Ta tee jɛ nahanahara wɛ? ¹³Wée kunni wa da wùye pele fo di zhe doroo wù tayerege taaan wɛ. Ga Kile ya tehɛnɛ lemu wolo kan wée mu, a lee di bye be kaŋuŋo a wée di no yee na ge, wée na ba wùye pele na saha ni lee ni. ¹⁴Wée da bye wée ya no yee na wɛ, wee tuun wu ni wée bi da tehɛnɛ li toro, ga wée ya ta li toro wɛ, bani wée p'a Kirisa wo Kile Jozaama pu jo yee mu shenshiilee. ¹⁵Lee funŋo ni tehɛnɛ lemu l'a kɔn wée kan ge, wée wa da doroo lee taaan wɛ. Sipyii piitiilee ya labye wemu pye ge,

wée wa da wee kaa lɔ di daga da wùye pele wɛ. Wée ya dà li na nago yee ba she jaha na n'a daa wu ni, la na vara xuuni wée wo labye wu na yee niŋɛ ni Kile wo tehɛnɛ li funŋo ni, w'a lemu kɔn na kan wée mu ge. ¹⁶Lee funŋo ni fiye yemu yi wa yee kadugo yiri ge, wée na já zhe Kile wo Jozaama pu jo yee fiye yi ni, na ta wée ya wa wo labye lɔ wu tapyege ni na taga wùye pele wɛ.

¹⁷L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Wemu bu jo wu wuyɛ pele, wufɔɔ wo wuyɛ pele Kile wo nibyeege kii funŋo ni.»* ¹⁸Bani wemu ba wuyɛ mesaana yu, wee ya mege niŋɛ taa wɛ, ga Kafɔɔ yɛ pyaa ya wemu wo mesaana yu ge, wee w'a ki taa.

11

Tudunmɔɔ kafinejuu pu keree

¹Aa! Yee da bi da zɔɔ na nɛ wo juŋmoyirine jomɔ pe xu yiye ni jeri funŋo ni de, lee bi da daan nɛ ni. Ayiwa, yi pu xu yiye ni! ²Yee kaa ya dan nɛ ni fo xuuni, fo na jɛpɛn leŋɛ nɛ ni yee shizhaa na. Ga Kile ni lee ya foro. Curɔ nigin pe, wee mu nɛ yee co, wee jɛ Kirisa; kɔnhɔ di ba yi kan wu mu ba doŋiŋɛ fuceri nacebaa jɛ wɛ. ³Ga nɛ fyagi jo yi fungonyo ganha da ba jɛri, Kirisa wemu na y'a yiye pɔ xuuni ge, fo di yi kuruŋo wee feni, ma na jo ba wɔ w'a kafineyɛ taga Awa faanna, na wu piinŋɛ mɛ wɛ. ⁴Bani sipya watii bu ba Yesu watii kaa jo yee mu wemu wo kaa jogana ni wée wo wu kaa jogana jɛ nigin wɛ, yee na jɛri na dà weefɔɔ na. Kile Munaa lemu yee ya ta wée keŋɛ kurogo, kelee Kile Jozaama pemu yee ya logo wée jɔ na ge, yee bu munaa latii ta lemu ni wée wuu li jɛ nigin wɛ, kelee na jozaama patii ta pemu ni wée wo pu jɛ nigin wɛ, yee na wá karaa dà yee be na. ⁵Na li ta pee megbɔhɔ tudunmɔɔ piimu yee ya jateni ge, pee ya pɔɔ nɛ na kabaŋa ka shishiin na wɛ. ⁶Ali nɛ jɛhɛ bye nɛ di ya pye kafila cɛvɔɔ fo wu nijemɛ wɛ, cɛmɛ wo koo ni kunni, n'a la cɛ pee ni. Wée ya lee she yee na shegana bæeri na, ni keree bæeri ni.

⁷Tuun wemu ni nɛ Kile wo Jozaama pu jo yee mu ma ni ge, nɛ naye tirige, na yee durogo. Ta kakuunɔ li jɛ lere ge? ⁸Egilizii piitiilee pu bi nɛ saraa. L'a pye kanna nɛ pee wo naafuu wu shɔ pu na na taga yee tɛge. ⁹Na nɛ yaha yee yiri, yaŋmuyo ya funmɔ

* 10:17 Zheremi 9:23

bye ne na, ga ne ta na wo tuguro ti taha wa shishiin juɔɔ ni yee ni we. Cebooloo piimu p'a pa na yiri Masedoni fiige ki ni ge, pee p'a pa ne wo mago yarɔmuyo yi kan ne mu. Ne kaseege yaha naye na, konho di ganha da bye yee wa shishiin mu tuguro kaa la shishiin ni we. N'a da kaseege yaha naye na sanha lee kanuɔ le na. ¹⁰ Lee ya pye kajunɔ, kemu ya ne juɔɔ yirige Akayi fiige ki beeri ni ge. Sipya wa shishiin wa da ja kee juuyirige ki sho ne na we. Kirisa wo can we, wee wemu wu je ne ni ge, wee wuu na ne yee jo. ¹¹ Naha na ne d'a yee jo we? Na yee kaa ya dan ne ni-laa? Kile ye pyaa be ya lee ce na yee kaa ya dan ne ni.

¹² Ga pyegana lemu na ne na wo labye wu pye yee mu ge, lee pyegana li na n'a da da wu pyi. Piimu p'a kajunɔ shaa na puye pele, na yu na we wo labye pyegana le tuugo pee ya byi ge, lee pyegana li na n'a da da na wo labye wu pyi, konho pee ganha bu kee kajunɔ ki ta we. ¹³ Kafinejuu pu je pee tudunmɔ piiri. Pu labye wu beeri w'a sipyii piinje. P'a puye pye kanna Kirisa wo tudunmɔ pee je. ¹⁴ Ga lee je kakanhana we, bani Shitaanni be ya wuyejeri na byi ba meleke kpeenge wo je we. ¹⁵ Lee wuu na do, Shitaanni wo kapyebyii bu puye pye kanna Kile wo kapyebyii pee je piimu ya tii ge, lee ya yaa li wa fo we. Ga li taxoɔ ki kuduun je wemu ge, wee na ba no pu na na saha ni pu kapyege ni.

Pɔli ya kanhama pemu ja wu wo tuduro ti funɔɔ ni ge

¹⁶ N'a da guri yi taha sanha yi mu jo wa shishiin ganha bu na wii juɔɔmoyirine fo we. Ga yi jehe ba na wii juɔɔmoyirine fo, yi na co mu, konho na be di naye pele dooni. ¹⁷ Yemu n'a da jo nime ge, Kafɔ w'a ta yee le na ju ni we. Ga la l'a na pye n'a da yee jo. Lee wuu na n'a da jo ba juɔɔmoyirine fo je we. ¹⁸ Ga ma na jo ba shenjehemee wa puye pele ke koɔ ke keree ni we, wee tuun wu ni ne be na naye pele ge! ¹⁹ Yee piimu pu je fungonyo fee ge, a yee di derɛe na juɔɔmoyirilee jomɔ nuri! ²⁰ Pee sipyii pii p'a yee co ba buloo je-ε ge, na yee keje yarɔmuyo li, na dun yee na, na jɔsanga pyi yee na, na kadahaa leni yee nahaya ni. A yee di lee

xu yiye ni. ²¹ Shiige ki je ne na pe jomɔ pe tajogo ni, ga ne fanha di wa jehe ba pee je we, na juɔɔ be di wa waha ba pee je we.

Ga lee be na keree kiimu kaa p'a daga na puye pele ge, ne be na ja kee kaa taga naye pele. Ne yu ba juɔɔmoyirine fo je we.

²² Heburuu pu je pii ya? Wee wa ne be je. Izirayeli shi sheen pu je pii ya? Wee wa ne be je. Ibirayima kadugo shi sheen pu je pii ya? Wee wa ne be je. ²³ Kirisa wo kapyebyii pu je pii ya? Juɔɔmoyirine fo jomɔ n'a da jo. Ne pye Kirisa wo kapyebe na toro pee taan fo xuuni. Ne pu ja kapyege ni. Ne kaso jeege, kee ya jehe pu wogoo na. Ne kɔɔnɔ jeri sho na toro pee taan. Ne xu fo toɔjii nijehenge ni.

²⁴ Yawutuu p'a ne kɔn fo toɔjii kaguro, toɔjii beeri suso jii kelee shisheere nigin ma fo.* ²⁵ A Orome sheen di na kɔn fo toɔjii taanri ni kabegee ni. A p'i kagereye taga na wa na da gbo toɔjii nigin. A koɔgboho di gyeege ni na ni fo toɔjii taanri suumo loho ni. A di cana nigin ni piige nigin pye suumo loho ni. ²⁶ Ne kushenge nijehenge pye. Ne na munaa pere fo gbalaa lohoɔ ni. Ne na munaa pere fo java fee ni je ni. Ne na munaa pere fo naye pyaa shi wu ni je ni, na li pere fo shi watii ni je ni. Ne na munaa pere fo kulo funɔɔ ni, na li pere fo sipɔɔ ni. Ne na munaa pere fo suumo loho ni. Ali wu cebooloo piimu p'a puye pye n'a daa fee, p'i je n'a daa fee-i ge, ne na munaa pere fo pee be ni je ni. ²⁷ Ne kapyenge nijehenge pye kiimu ya waha ge, na kanhama ja. Ne piye nijehenge shon jmunumɔ xuugo ni. Ne xuugo gba, a waga di la pye na ni. Ne yalige ja, na ki yaha wa teenge nijehenge ni. Ne wiire gba, na fafunmɔ pye. ²⁸ Kisanja di je wa. Na fara kee beeri na, ne bi na funɔɔ shaa ni egilizii pu beeri kaa ni cana beeri. ²⁹ N'a daa fo wa baraga bu jere, ne ma bye kanna neye pyaa wo baraga k'a cere. Wa juɔɔ bu gyeege, lee ma sii waha na na fo xuuni.

³⁰ Li bu da nago kanna ne yaa na naye pele, ne na naye pele na wo baraga baara ti ni.

³¹ Masoɔ k'a deri wu Kafɔ Yesu To Kile na gbee! Wee ya li ce na ne wa kafineye yu we.

³² Na ne yaha Damasi kulo li ni, cana ja saannaa Aretasi wo gbafeneeri w'a pa sipyii

* 11:24 Saliya wa bye Oromɛ sheen mu, wee saliya wu bi gbara pu suso jii kelee shisheere (40) taha sipya na we, bani pu bi giin na kee da xhu sipiyawyii ni we, lee na pu ma jii nigin laha.

pii yaha kulo li tajeye yi beeri ni, kònho p'i ne co. ³³Ga, a n'a daa fée p'i ne le sagana ni na yeege fenetiri ni, na mæere taga ne tirige kanha ki kadugo. Lee funḡo ni a ne shò wu na.

12

Pòli ya kashègèè kiimu ja ge

¹Ayiwa, fo ne bu naye pele, ba lee di wa yafiin ḡogi wè. Lee be na, kashègèè kiimu ne ja, ni Kafòo ya keree kiimu she ne na ge, kee shizhaa na n'a da ba jo nime. ²Ne ná wa ce, wu na je Kirisa wo karijèegè ki ni, li yee ke ni shishèere wu je nijee, Kile ya wu lo kari fo fugba we ni. (Ayiwa wuyè pyaa k'a kari wà la, kelee kashèè Kile ya she wu na la, ne kunni ya lee ce wè, Kile w'a lee ce.) ³Ne kunni ya li ce na jo kanna wee ná w'a kari Alijine ni. (Ga wuyè pyaa k'a kari wà la, kelee kashèè Kile ya li she wu na la, ne kunni ya lee ce wè, Kile w'a lee ce.) ⁴A wu jomò pa logo wee xuu wu ni sipya da já pemu jo daha wè. Li ya saha be yere sipya wu pee jomò pu jo wè. ⁵Ayiwa, ne na já naye pele wee sipya we wa shi keree na. Ga ne funḡo di wa di naye kaa taga naye pele wè, fo di bu na baraga baara kaa taga naye pele. ⁶Ali ne jehe jo ne naye pele, ne da bye juḡmoyirine fò wè, bani can n'a da jo. Ga n'a da naye pele wè, kònho keree kiimu n'a byi, na yemu yu sipyii pu nii na ge, pu ganha bu na durogo di doro yee wo juḡo kana tãan wè.

⁷Ayiwa, kònho tabaara ganha bu jé di na ni kee kashègèè nijèjèè kii wuu na wè, a yama nigbò pa di jé ne cére ti ni. Pee ya ma ne mu ba Shitaanni tudunmò je wè, pee ya ne kana, kònho tabaara ganha bu jé ne ni wè. ⁸Ne Kafòo jèeri pee yama pe shizhaa na fo tɔɔjii taanri jo wu pu laha na juḡo ni. ⁹Ga, a wu ne pye na wee wo niime wu na ne yaa, na sipya baraga bu xhò tuun wemu ni, na wee tuun wu ni wee wo sefèere t'a zheè na fiinje. Lee wuu na l'a tãan ne ni ne wu na baraga baara kaa taga naye pele, kònho Kirisa wo sefèere t'i gori yaha na na. ¹⁰Lee wuu na ne funḡo tãan na baraga baara ti na. Ali pu jehe ba ne shehele, kelee na kawagaa pyi ne na, kelee na ne kana, kelee na ne jaani Kirisa mege ki wuu na, ne na funḡo taan kee beeri wuu na. Bani ne bu bye baraga baa tuun wemu ni, ne ma fanha ta wee tuun weye pyaa ni.

Pòli ya pye tuguro n'a daa fòo wa shishiin mu Korente kulo li ni wè

¹¹Ayiwa, ne jo ba juḡmoyirine fòo je wè. Ga yeeye pyaa ki ni lee ya foro. Yee p'a bi yaa yee p'a ne sòni! Bani ali ne jehe bye ne je yaaga be wè, tudunmò mege wuu piimu yee wa jateni ge, wee wa ya ye ne na kaa la shishiin ni wè. ¹²Can na, kapyegeè kiimu k'a li sheè na Kirisa wo tudunmò ne je ge, kee beeri ya she yee na ni loxulo ni. Kee ya pye naha sheshèere, ni kakanhaḡaa, ni sefèere kagbòhò. ¹³Ne ta pye yee mu tuguro wè. Ni lee ye be wè, leke ne d'a pye egilizii pusamaa mu lee di ya pye yee mu-i wè? Yi yafa na mu lee na!

¹⁴Li wii, ne gbegele xò da se yee yiri na tɔɔjii taanri wuu ni. N'a da zhe bye yee mu tuguro le tɔɔjii le be ni wè. Bani yi keje yaḡmuyò be di wa zhaa wè, fo yiye pyaa kiiri. Nòhopiire ya yaa na wari shaa na yeri pu sefèe jaha na wè, ga sefèe p'a yaa na wari shaa na yeri pu nagoo jaha na. ¹⁵L'a taan ne ni ne wu na keje yaḡmuyò beeri kan yee wuu na, ali na naye be kan na fara wà. Ayiwa, yee kaa ba dan ne ni xuuni mu, lee l'a da ne pye ne kaa da da dan yee ni-i ge?

¹⁶Yee na ba jo na ne pye tuguro yee wa shishiin juḡo ni wè. Nakaara wa lee ni wè, ga pii na ba jo yee ni na shizhiinme ni ne yee co, na ne shiige shen. ¹⁷Piimu ne tun she yee mu ge, ne kuduun sha yee ni wee wa keje kurogo ya? ¹⁸Ne Tite jèeri jo wu she yee yiri, na wù ceborona wu pinne ni wu ni. Ta Tite ya yee ḡmahana na kuduun sha yee ni? Ta ne ni wee wo kapyegeè ki beeri ya pye me nigin wè? Ta wèe jaariganḡaa ki beeri ya pye me nigin wè?

Pòli ya wu funḡo shaa ni kaa lemu ni ge

¹⁹Na co fo taatuunnò na, yee wa giin na kajii wèe wa gaan wùye mu yee naha tãan, ga lee di be wè. Kirisa wo karijèegè ki funḡo ni wèe wa yu me Kile jaha tãan. Wù taanjiinèe, yee wo n'a daa wu wo jahagbaashèere kaa na wèe wa ye beeri yu yee mu. ²⁰Ne ba nò yee yiri, na funḡo wa di yi ja jagana lemu na wè, ne fyagi jo di ganha ba she yi ja lee jagana le na wè; yi be ganha bu na ja jagana la na yi be ya tiin ni lemu ni wè. Ne fyagi jo di ganha ba she yogo ta yi te ni wè, ni jèpèen, ni loyire, ni beganhara, ni mekyèegere, ni zojuuro, ni tabaara, ni kawuriye wè. ²¹Ne fyagi jo

di ba jo n'a no yi yiri ge, Kile ganha bu da na shiige yi niye ni we. Sipyijehemeɛ piimu p'a jurumu pye, p'i sanha daajeje jo pu cemohoro ti na tapyege ni we, ni pu dodoro, ni pu kanohoyo yi na-ε ge, di ganha bu da zhe nesinme wo yee wuu na we.

13

Fundogo jomɔ ni fɔ mujuu

¹Ne tɔɔnii taanri wuu l'a da bye le na she yee yiri. «Sipyii shuun taanri ya pye keree kiimu beeri fiin ge, w'a da zhe kee beeri naha shoonri na be ni pee wo fiin pu ni.»*
²Sipyii piimu p'a jurumu pye ge, n'a da yi jo waha pee ni sipyii pusamaa mu, ali na li ta na nime wo wa yi yiri we. Ne tee yi jo toro pu mu na shee shuun wuu li ni yee yiri. N'a da yi jo daha sanha pu mu jo ne ga ba she yi yiri, n'a da juɔɔ peɔi nige kaa la shishiin na we. ³Wee tuun wu ni, yi na ba li ce na Kirisa w'a yu ne ju na, bani kee kaɔɔɔ ki yi wa zhaa. Kirisa baraga ya ta ceɛ yee shizhaa na we, ga w'a wu sefeere ti shee yee niye ni. ⁴Can wu je wii, wu xuduun wu ni korikoritige ki na, w'a pye baraga baa, ga jii na wu je nime Kile wo sefeere ti baraga ni. Na weɛ be yaha karijeɛge ni ni wu ni, weɛ be baraga k'a xo. Ga Kile baraga ni, na weɛ yaha ni wu ni, weɛ na ba bye jii na yee shizhaa na.

⁵Yi yiye taanna wii, y'i yiye suguri, yi bu da yi na je n'a daa wu wo koo li ni. Ta yee ya li ce na yee funyo ni Yesu Kirisa je we? Fo yiye pyaa bu she da y'a kuɔɔ n'a daa wu na de! ⁶Ga ne da li na jo yee na ba li ce na jo weɛ ya ta kuɔɔ n'a daa wu na we. ⁷Lee be na, weɛ wa Kile jeeri konho yi ganha ba kakuuyo pyi we. Lee kaɔɔɔ je nago kanna weɛ di metanga ta we. Ga weɛ funyo ki wa yi da kasaɔɔa pyi, ali lee jehe ba li shee be na weɛ p'a kuɔɔ metanga ki na. ⁸Bani se wa weɛ ni weɛ pu pari can wu na we, ga can wu tege tege se wu je weɛ ni. ⁹Weɛ baraga bu xho tuun wemu ni, a yee baraga di bele, lee l'a dan weɛ ni. Lemu weɛ ya jeeri Kile mu ge, lee li wa me nago yee wo n'a daa wu w'a se naha na fo wu ju bu she fa. ¹⁰Lee wuu na ne we seme we tun yi mu na li ta ne je yee yiri wa we, konho di ba no wa tuun wemu ni, di ganha bu keree ki naha shoonri ni waha ni, na saha ni Kafɔ wo fanha ki ni we, w'a

kemu kan na mu ge. Kee fanha ki kakaan juɔɔ ki je konho yee di da se naha na n'a daa wu ni, ki ya ta kan gyeegi kaa na we.

Jomɔ pu taxoɔ ni fɔ mujuu

¹¹Ayiwa nime na cebooloo, wu je tuun wa ni. Yi funyo taan! Yi da yiye logoo wari y'a se naha na! Yi da samohoro leni yiye ni! Yi pye ni fungongo nigin ni! Napije di bye yi te ni! Lee bu bye, taanjeɛge ni japije fɔ Kile na bye ni yi ni.

¹²Y'a yiye shaari ni taanjeɛge ni! Kile wo sefeere sipyii piimu pu je naha ge, pee beeri ya yi shaari. ¹³Wu Kafɔ Yesu Kirisa wo nime we, ni Kile wo taanjeɛge ke ki pye ni yi ni. Y'i gori yaha sefeere Munaa li wo karijeɛge ki ni.

* 13:1 DutEɛnɔme 19:15

Galasi Sheen

Tudunmā Pōli ya semē wemu tun

Galasi sheen mu ge

Jōgō yē p'a byi na Galasi sheen wē?

Egilizii piimu nōhō Pōli ya tējē Galasi fiige ki ni ge, pee pu jē Galasi sheen pee. Pee jē: Ikone, Lisitiri, ni Dēribe (Kapyege 14). Galasi fiige ki nijaa wogo ki jē Turuki fiige ki funjō ni. Ba Pōli ya pa bye wu jē Galasi ni wē, a Yawutuu pii di she ganha na kalaa watii kaan pu mu. A p'i jo na Pōli jē tudunmā nijemē wē, na wu ya ta na Musa wo saliya wu wo kalaa wu kaan wu kangana na wē.

We semē we kakana junjō

Ye p'a jo wā Pōli na ge, yee faara Pōli ya jo, na fēnhē pu funjō to ni wu kalēgē ni wuyē pyaa kapyege ni. Na li she na kajii li wa wee wo Kile jomō yere le, na li she na n'a daa ya ye Musa wo tō wu na. A w'i li she sanha na n'a daa fēe ya foro Musa wo tō wu nōhō ni, na jiiifēere nivōrō pyi, a Fēfēere Munaa di pu naha co tee jiiifēere ti ni (Kapyege 5).

Semē wu kafila jugbōyō

Galasi Sheen 1—2 Pōli fō mujuu. W'a li she na Yesu Kirisa wo tudunmā wee jē. Galasi Sheen 3—4 Kile ya sipya jateni sipyitiime Musa wo saliya wu koro jaari funjō ni wē.

Galasi Sheen 5 Wēe ya foro saliya wu nōhō ni, a Fēfēere Munaa di wēe jaha co fēfēere ni.

Galasi Sheen 6 Pōli wo yeri yeri jomō ni wu duba.

Pōli ya Galasi sheen shaari

¹ Ne Pōli, ne jē Kirisa wo tudunmā. Sipyiyawyii ya ta ne pye tudunmā wē. Ne di ya nōhō pye bē tudunmā sipyiyawyii baraga ni wē, fo Yesu Kirisa ni To Kile wemu w'a Yesu jē na yeege xu ni ge. ² Ne ni na cebooloo piimu pu wa naha ge, wēe p'a semē wu tun Galasi fiige ki n'a daa fēe pu mu.

Wēe ya yi shaari: ³ Wū To Kile ni wū Kafō Yesu Kirisa wo niime tirige yi na, p'i najiņe bē kan yi mu.

⁴ Yesu Kirisa w'a wuyē kan na pye saraga, konhō wu wēe shō wū jurumu wu na. W'a

wēe shō ke kōjō ke wo yanmuguuyo yi bēeri wo fanha ki na, na saha ni wū To Kile wo jidaan wu ni. ⁵ Nōrō w'a deri wu mege na tuun bēeri ni. Amiina.

Tuugo nigin pe ye pu jē Kile wo Jozaama pe

⁶ Na cebooloo, Kile wemu w'a yee yiri Yesu Kirisa wo niime wu baraga ni ge, yee na toro kadugo le wee ni tōvuyo na, na jaana jeri jozaama patii feni, lee ya ne fo xuuni de. ⁷ Jozaama pemu ne jo yee mu ge, pee ye pe pu jē Kile wo Jozaama pe, patii wa nige pee kadugo na wē. Ga sipyii pii pu wa giin p'i yee fungōnyō yi jeri. Kile Jozaama pe pu wa Shōvō wu kaa yu ge, pu funjō ki wa p'i pee jeri shan. ⁸ Jozaama pemu wēe ya jo yi mu ge, watii bu ba ni jozaama patii ni wēe wo pu kadugo na, w'a pye wēe wa la, w'a pye meleke na yiri fugba we ni la, weefō wu lanj. ⁹ Wēe ya tee yee jo toro yee mu; n'a da guri di yi jo daha sanha: Wēe ya Jozaama pemu jo yee mu ge, watii bu patii jo yi mu wēe wo pu kadugo na, weefō wu lanj.

¹⁰ Ayiwa wee tuun wu ni, ne giin sipyii di da na sōni laa, ne giin Kile di da na sōni? Na funjō ki jē di naye kaa taan sipyii mu kunni? Bada! Ne funjō da bi bye di naye kaa taan sipyii mu sanha, ne bi da ga jā bye Kirisa wo kapyebye wē.

Pyegana lemu na Pōli ya pye na jeri Kile tudunmā ge

¹¹ Na cebooloo, n'a da yi fiinje jo yi mu jo ne Kile Jozaama pemu jo yi mu ge, pee ya ta foro sipya ni wē. ¹² Ne pu ta sipya mu wē, sipya bē di ya ne taanni pu ni wē. Ga Yesu Kirisa ye pyaa k'a ne taanni pu ni.

¹³ Taashiine li ni, na ne yaha Yawutuu pu wo koo li ni, ne bi doroo torogana lemu na ge, yee wa yee jaha logo. Ne bi Kile wo n'a daa fēe pu kana fo xuuni wee tuun wu ni. Ne bi li yereņe fo na pu pinnege ki junjō tugo.

¹⁴ Ne bi bye na lejii Yawutuu nijehemēe jaha na Yawutuu pu koo li jaarigana ni. Wēe sefele p'a wēe taanni kalēgē kiimu ni ge, ne bi naye bēeri kan kee mu. ¹⁵ Ga Kile bi ne shōnri lō, ali na ta pu sanha ne se bē wē. Wu jidaan tuun w'a pa nō ge, a wu wo niime wu tirige ne na, na ne yiri na pye wu kapyebye. ¹⁶ W'a wu Ja wu she ne na, kōnhō ne da wee Ja wu wo Jozaama pu yu shi wusama bēeri mu, shi wemu jē

Yawutuu wɛ. Ba w'a wu she ye nɛ na wɛ, nɛ bɛ ya watii yege nige wɛ. ¹⁷Piimu p'a fɛnhɛ pye Kirisa wo tudunmɔɔ pee nɛ jahana ge, nɛ nɔhɔ she Zheruzalɛmu ni di zhe pee bɛ yege wɛ. Ga, a nɛ faa turo, na gari Arabi ni; lee kadugo na, a nɛ guri pa Damasi kulo li ni.

¹⁸Ayiwa, yee taanri w'a toro, a nɛ na kari Zheruzalɛmu ni, kɔnhɔ di she foro Pyɛeri na. A nɛ cabyaa kɛ ni kaguro pye wà ni wu ni. ¹⁹Ga nɛ ya ta Kirisa wo tudunmɔɔ watii bɛ ja nige wɛ, fo Yakuba ye nigin pe; wee jɛ Kafɔɔ Yesu wo ceborona wa. ²⁰Yemu n'a yu mɛ yi mu ge, ali kafinege nigin bɛ wa yi ni wɛ; Kile wa na sɛeri. ²¹Lee kadugo na, ba nɛ foro Zheruzalɛmu ni wɛ, na gari Siiri fiige ki ni; na yiri wà, na gari Silisi fiige ki ni. ²²Ga n'a daa fɛɛ piimu pu bye Zhude fiige ki ni ge, wee wa shishiin bi sanha nɛ ja jii na wɛ. ²³Pu bi yi nuri ye sipyii jɔ na na: «Sipya we wu bi wèe kana taashiine li ni, fo w'a bi li yereje wu n'a daa wu juro tugo ge, weeye pyaa ki bɛ k'a Kile wo Jozaama pu yu nime.» ²⁴Lee funjɔ ni, a p'i ganha na Kile sɔni nɛ wo Jozaama pu wo jo wuu na.

2

Pɔli ya Kirisa tudunmɔɔ pusamaa juro çiri ta

¹Ba yee kɛ ni shishɛɛɛɛ ya toro wɛ, a nɛ ni Barinabasi di guri pa sanha Zheruzalɛmu ni. A nɛ gari ni Tite bɛ ni. ²Kile ye pyaa ki bi li she nɛ na na nɛ wu she wà, a nɛ da kari. Ba nɛ nɔ wà wɛ, nɛ ni jahagbaa fɛɛ pu ni, a wèe di she wùye ja kabanugo. Kile Jozaama pemu nɛ yu shi wusama bɛeri mu ge, a nɛ pee jahana jo pu mu, kɔnhɔ labye wemu n'a pye toro ge, ni wemu n'a byi ge, kɔnhɔ wee wa shishiin ganha bu bye juro baa wo wɛ. ³Tite wemu ni nɛ kari ge, Gireki wu bye wii. Ga pu ya ta wu karamu fanha bɛ na fo wu cekɔnrɔ pye, kɔnhɔ wu bɛ di bye Yawutuu pu shi wɛ. ⁴Ga, kafinejuu p'a, pee bi puye pye na n'a daa fɛɛ pee jɛ, na ta p'i jɛ n'a daa fɛɛ wɛ, pee pu bi giin w'i cekɔnrɔ pye. Wèe ya pye ni Yesu Kirisa ni karijɛɛge ni ge, a wèe di bye wùye mu, a pii sipyii pii di beele jé wèe tɛ ni kɔnhɔ p'i lee jahana cɛ. Pu funjɔ ki bye p'i wèe kurunjo pa leje sanha bulooro ti ni. ⁵Ga wèe ya sɔɔ na wùye yaha pu keje ni ali jɛɛɛɛ bɛ funjɔ ni wù ta logo pu jɔ na wɛ, kɔnhɔ Kile Jozaama pe pu wa can wu shɛɛ ge, y'i já pee logo ba pu jɛ wɛ.

⁶Ayiwa, sipyii p'a bi piimu wii na pee pu jɛ jahagbaa fɛɛ pu ge, jurofɛɛ pu bye pii la, pu shiin bye bɛ jurofɛɛ wɛ la, lee la shishiin kano wa nɛ mu wɛ; bani Kile ya wa shɔnrɔ na wo wa ni wɛ. Kile Jozaama pe nɛ bi yu ge, ba nɛ pee jahana jo pee jahagbaa fɛɛ pu mu wɛ, pu ya ta ka fara pu na wɛ. ⁷Ga, a puye pyaa bɛ di li cɛ na Kile w'a pe Jozaama pe kaa le nɛ keje ni nɛ w'a yu shi watii shɛɛn mu ma na jo ba w'a pu kaa le Pyɛeri keje ni w'a yu Yawutuu pu mu wɛ. ⁸Bani Kile wemu w'a sefɛɛɛ kan Pyɛeri mu na wu tun Yawutuu pu mu ge, wee ninumɔ w'a sefɛɛɛ kan nɛ bɛ mu na nɛ tun shi wusama mu. ⁹Yakuba ni Pyɛeri ni Yohana, pee piimu pu bi wii jahagbaa fɛɛ pu ge, pee bi li cɛ na Kile w'a te tuduro te kaa le nɛ keje ni wu wo niime wu funjɔ ni. A p'i pu keye le nɛ ni Barinabasi keye ni, wee fò we ya li shɛɛ na wèe bɛeri ya pye nigin. A wù bɛeri di binne na bɛ yi na nago wèe pu she baari pyi shi wusama tɛ ni, pee bɛ di she baari pyi Yawutuu pu tɛ ni. ¹⁰A p'i li she ye wèe na na wèe pu she wù fungongo yaha funmɔ fɛɛ na. A nɛ bɛ di la le naye ni na ganha na lee pyi.

Pɔli ya Pyɛeri jaagi Ancosi kulo li ni

¹¹Ayiwa, ga ba Pyɛeri ya pa ba Ancosi kulo li ni wɛ, a nɛ ba wu jaagi sipyii pu bɛeri jii na; bani kaa lemu w'a bi pye ge, lee bi jɔ wɛ. ¹²Wu cebooloo shi watii shɛɛn piimu pu bye n'a daa fɛɛ Ancosi ni ge, Pyɛeri bi binneɛ na li ni pee ni. Ga, a Yakuba di ba sipyii pii tun kari Ancosi ni. Ba pee ya nɔ wɛ, a Pyɛeri di fɛɛ kɔn shi wusama wo n'a daa fɛɛ pu na, na bye wu ya sɔɔ w'a li nige ni pu ni wɛ. Wu bi fyagi pee sipyii pu na, bani Yawutuu pu bye pii, pee di bi yu na fo shi wusama bɛeri w'a cekɔnrɔ pyi. ¹³Cebooloo piimu bɛ pu jɛ Yawutuu ge, a pee bɛ di yaa Pyɛeri na, na fɛɛ kɔn pii pu na. Lee funjɔ ni a Barinabasi bɛ di yaa pu shuun shuun juuro ti na, na daha pu feni. ¹⁴Ba nɛ pu ja, na pu ta pu ya jaari na sahanji ni Kile Jozaama pu wo can wu ni wɛ, a nɛ jo ni Pyɛeri ni pu bɛeri jii na. A nɛ wu pye: «Mu wemu wu jɛ Yawutu ge, a m'i sɔɔ na Yawutuu pu wo koo li yaha wà, na ganha na jaari shi wusama wo jaarigana na. Wee tuun wu ni jahana na m'i giin nime m'i shi wusama bɛ karamu fo wu bɛ w'a Yawutuu pu wo koo li jaari wɛ?

Fo ma bu dà Yesu na m'a na shɔ

¹⁵ «Can wu jɛ wii, wèe kunni ya sii tii pye Yawutuu cegee. Wèe jɛ shi watii shɛen wɛ, pu jo na wee shi we shɛen ya Kile koo li cɛ wɛ. ¹⁶ Ga lee bɛ na, wèe bɛ ya li cɛ na jo ma jɛhɛ da Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya we koo jaari, lee wa da ga ma pye sipiyitiime Kile mu wɛ, fo ma bu dà Yesu Kirisa na. Lee wuu na wèe bɛ ya dà Yesu Kirisa na, kɔnhɔ Kile di wù pye sipiyitiimeɛ wee n'a daa wu baraga ni. Li wa nago Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu jɔmehɛɛ ki wo koo jaari w'a wèe pye sipiyitiimeɛ Kile mu-i de. Bani sipya wa shishiin wa da já bye sipiyitiime Kile mu na ma yaha ma na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu koo jaari wɛ.

¹⁷ «Ayiwa, wèe Yawutuu ba wùye shaa wù bye sipiyitiimeɛ Kirisa wo karijɛɛge ki funɔɔ ni, wèe ba lee pyi, wèe bɛ ya jɛri ni shi wusama ni nigin, pee piimu p'a wii jurumupyii ge. Wee tuun wu ni, ta lee wa li shɛɛ na Kirisa w'a wèe tɔɔgo leni jurumu ni? Bada! ¹⁸ Ayiwa, nɛ na foro saliya wu keree tãan, na bye nɛ wu koo jaari wɛ, nɛ bu guri wee saliya we feni sanha na wu koo jaari, wee tuun wu ni neyɛ pyaa ya saliya wu kyɛɛgi. ¹⁹ Nɛ xu Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu shizhaa na, kɔnhɔ di bye jɔni na, di da kapyɛɛɛ pyi Kile mu. ²⁰ Nɛ pye kanna p'a nɛ pinne kori ni Yesu Kirisa ni shiizhan korikoritige ki na. Neyɛ pyaa ya ta pye nige jiiifɛɛɛ ni wɛ; Kirisa wu jɛ jiiifɛɛɛ ni nɛ zɔ wu na. Jiiifɛɛɛ temu ni nɛ wa nime ke korjo ke na ge, nɛ nayɛ kan Kile Ja wu mu. Nɛ kaa ya taan wu mu fo w'a sɔɔ na wuyɛ kan saraga nɛ wuu na. ²¹ Kile ya niime wemu kan nɛ mu ge, nɛ da ga wee she bada wɛ. Bani Kile da ba sipya jateni sipiyitiime Musa wo saliya wu koo jaari baraga ni, lee ya li shɛɛ na jɔɔɔ ya pye Kirisa kaxulo na wɛ.»

3

Na dà Yesu na, lee funɔɔ ni Kile ya sipya jateni sipiyitiime

¹ Yee Galasi shɛen kunni, yee jɛ fungɔnyɔ baa fɛɛ de! Jɔɔɔ wu d'a yee faanna mɛ wɛ? Yesu Kirisa ya xu xugana lemu na korikoritige ki na ge, yee jaha ya fiinɔɔ jo yee mu. ² N'a da yi yege kaa nigin yɛ na. Fɛfɛɛɛ Muna le Kile ya kan yee mu ge, Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu wo koo

li jaari wuu na w'a li kan yee mu laa, yee ya Kile Jozaama pu logo na dà pu na ge, lee wuu na w'a li kan yee mu? ³ Naha d'a yee pye mɛ fungɔnyɔ baa fɛɛ wɛ? Yee ya kaa lemu jɔ kɔn ni Kile Muna sefɛɛɛ ni ge, jaha na yee di zhaa di yiye pyaa wo sefɛɛɛ taga lee jɔ tɔ wɛ? ⁴ Kile ya kanhama nigbɔ pemu yaha p'a nɔ yee na ge, jɔɔɔ ya pye pee na-ɛ gɛ? Bada! Pee dà já bye jɔɔɔ baa wɛ. ⁵ Kile wemu w'a wu Muna li kaan yee mu, na kakanhaja ki pyi yee tɛ ni ge, wee tuun wu ni, yee ya jaari na sahari ni Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu ni ge, lee wuu na w'a lee pyi laa, yee ya Jozaama pu logo, na dà pu na dagana lemu na ge, lee wuu na w'a li pyi?

⁶ Kile Kafila w'a yi yu wèe mu Ibirayima shizhaa na na: «Ibirayima ya dà Kile na, a Kile di wu jate sipiyitiime wu n'a daa wu wuu na.»* ⁷ Ni li jɛ mu, wee tuun wu ni yi li cɛ na jo piimu p'a daa Kile na ge, pee pu jɛ Ibirayima wo nagoo pee. ⁸ Kile Kafila w'a fɛnhɛ li shɛ na shi wemu jɛ Yawutuu wɛ, na wee shi wu bɛ na ba dà Kile na, Kile na pu pye sipiyitiimeɛ pu n'a daa wu wuu na. Lee wuu na pe Jozaama pe ya fɛnhɛ jo Ibirayima mu na: «Kile na ba duba shi wu bɛɛri mu mu baraga ni.»* ⁹ Lee wuu na sipyaa sipya w'a daa Yesu na ge, Kile na duba weefɔɔ mu ba w'a duba mɛ Ibirayima mu wu n'a daa wu funɔɔ ni Kile na wɛ.

¹⁰ Sipyaa sipya w'a giin na Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu wo jɔmehɛɛ ki koo jaari funɔɔ ni Kile da ba wee jate sipiyitiime ge, Kile wo larji w'a to weefɔɔ jɔɔɔ ni; bani l'a ka na:

«Sipyaa sipya wu jɛ wu ya saliya wu jɔmehɛɛ ki bɛɛri koo jaari gbee ki jaarigana na-ɛ ge,

Kile wo larji w'a to weefɔɔ jɔɔɔ ni.»*

¹¹ Ayiwa, l'a fiinɔɔ yɛɛ na Kile da já sipya wa shishiin jate sipiyitiime Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu koo jaari baraga ni wɛ. Bani l'a ka na:

«Sipyaa wemu w'a tii ge, wee na ba jɔni sicuumɔ ta n'a daa gbɔɔɔ ni.»*

* 3:6 ZhenEzi 15:6; Orome Sheen 4:3 * 3:8 ZhenEzi 12:3 * 3:10 Dutɛɛɛnɔmɛ 27:26 * 3:11 Habakuki 2:4

¹² Ga sipya wemu w'a giin wu Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ye wo koo jaari pye wu tadarja ge, n'a daa je yafiin be weefoo wu we; bani l'a ka na:

«Sipya ya yaa ma wee saliya wu beeri koo jaari

ma na jii sicuumo ta.»*

¹³ Yesu Kirisa ya pa wee sho saliya jomheee ki wo laji wu na. A wuyee pyaa di dugo wee laji we taan wee tege; bani l'a ka na:

«Sipya sipya p'a yirige suri tige ni na gbo ge,

weefoo ya laji.»*

¹⁴ L'a pye mu be sanha konho duba wemu jomheee Kile bi lo Ibirayima mu ge, wee di no shi wusama beeri na Yesu Kirisa baraga ni; na fara lee na sanha, Kile ya Fefere Munaa lemu be wo jomheee lo ge, wu ja lee be ta n'a daa baraga ni.

Kile ya jomheee lemu lo ge, Musa wo saliya wu da ja lee fiin we

¹⁵ Na cebooloo, n'a da naha shesheere ta lo sipyii wo keree pyegaana na. Ali sipya ye pyaa mehe kaa la jomheee lo, na li ka, na xho na wu kabee taha kee wenje ki na, sipya watii da ga ja lee jomheee le kyeege, kelee na la fara li na we. ¹⁶ Kile w'a bi jomheee lo Ibirayima ni wu kadugo yiri shi shen mu. Li ya ta ka Kile Kafila wu ni na jo «wu ni wu kadugo yiri shi sheen» ma na giin sipyijehemee kaa w'a byi we, ga shi shen nigin ye kaa Kile Kafila w'a jo na: «Wu ni wu kadugo yiri shi shen.»* Wee wu je me Kirisa. ¹⁷ Yemu n'a giin di jo ge, yee yi wa me. Kile w'a karijengee jomheee lo Ibirayima mu. A yee xhuu shisheere ni kelee taanri (430) di doroo, a Kile di na pa Kile tudunmoo Musa wo saliya wu teje. Lee funjo ni, Kile ya jomheee lemu lo Ibirayima mu ge, Musa wo saliya wu da ja lee jomheee le kyeege, kelee na li jomoo pu jeri we. ¹⁸ Ga cen wemu Kile ya gaan ge, wee da bi daa Kile tudunmoo Musa wo saliya wu baraga ni, wee tuun wu ni wee cen wu bi da bye nige jomheee li wo wu we; na ta Kile d'a wu wo cen wu kan Ibirayima mu ma ni, jomheee li baraga ni.

Lemu na saliya jomheee k'a kan wee mu ge

¹⁹ Wee tuun wu ni saliya jomheee ki wo kakaan juro di je leke we? Ki kakaan juro ki je, kapyegee kiimu ki je ki ya be Kile mu-i ge, konho wee di kee ce. Ga kee saliya jomheee k'a yaa na pye wa, Kile ya jomheee li lo Ibirayima wo kadugo yiri shi shen wemu shizhaa na ge, fo wee ba ba. Melekee pu bi saliya jomheee ki kaan Musa mu, Musa di ki yu sipyii pu mu. ²⁰ Kayaama ya luu kaa lemu na ge, lee je kaba ja nigin kajii we. Kile di je wu ye nigin do.

²¹ Ta lee wa li shee na Kile ya jomheee lemu lo ge, na Kile tudunmoo Musa wo saliya wu w'a lee jomheee li kaala ya? Bada! Saliya jomheee kii k'a kan ge, kee da bi da ja da jii sicuumo kaan sipyii mu, wee tuun wu ni sipyii bi da ja da byi sipyitiimee Kile naha taan, saliya jomheee ki baraga ni. ²² Ga l'a ka Kile Kafila wu ni na jurumu wo fanha ke ki je konjo sipyii beeri na. Lee funjo ni Kile ya lemu wo jomheee lo ge, konho lee di gan n'a daa fee pu mu pu n'a daa wu baraga ni Yesu Kirisa na.

²³ Ayiwa, Kile tudunmoo Musa wo saliya we, wee wu bi fenhe pye wee juro ni, yani n'a daa wu wu pa ge. A wee saliya we di gori yaha wee juro ni fo na shee no n'a daa wu sheduun wu na. ²⁴ Lee funjo ni a saliya wu bye wee naha covoo, fo na shee Kirisa pye w'a pa; konho wee di bye sipyitiimee Kile naha taan n'a daa baraga ni. ²⁵ Ba ni n'a daa wu wo koo li d'a pa nime, wee da ja bye nige wee jahagbaacomoo wu keje na we. ²⁶ Bani yee beeri ya pye Kile nagoo n'a daa baraga ni Yesu Kirisa na. ²⁷ Yee piimu beeri p'a batize Kirisa wo karijengee ki ni ge, yee ya jeri ba Kirisa ye pyaa je we. ²⁸ M'a pye Yawutu la, m'a pye shi watii shen la; m'a pye bulo la, ma shiin ya pye bulo we la; m'a pye na la, m'a pye ce la; le la shishiin nige je nige we. Bani yi beeri ya jeri nigin Yesu Kirisa wo karijengee ki funjo ni.

²⁹ Ayiwa, yi bi je Kirisa wuu, y'a pye Ibirayima wo nagoo. Kile ya cen wemu wo jomheee lo Ibirayima mu ge, yi be na ba wee ta.

4

¹ Yemu n'a giin di jo ge, yee yi wa me. Pya wemu na ba cen lo ge, na wu yaha wu nohoiire ni, waagi wa shishiin je wu ni

* 3:12 Levitike 18:5

* 3:13 Dutereenomē 21:23

* 3:16 Zhenēzi 13:15; Zhenēzi 24:7

bulo tɛ ni wɛ, ali na li ta bɛ wee wu jɛ tofɔɔ wu wo ɲamuyɔ yi bɛɛri kafɔɔ. ² Na wu yaha wu nɔhɔpiire ti ni, sipyii pu da da wu kasɛri, na wu keree yari, tuun wemu tofɔɔ w'a gbegele yaha ge, fo wee tuun we bu shɛ nɔ. ³ Mu wɛɛ bɛ di bye. Tuun wemu ni wɛɛ bɛ bi bye ba nɔhɔpiire jɛ-ɛ ge, ke korɔ ke wo keree bulooro ni wɛɛ di bye. ⁴ Ga Kile ya tuun wemu gbegele ge, ba wee ya pa nɔ wɛ, a wu wu Ja wu tun na pa. A cee di wu se. A wu bɛ di jɛ saliya jɔmɛhɛɛ ki wo fanha ki nɔhɔ ni. ⁵ Piimu pu bye saliya jɔmɛhɛɛ ki wo fanha ki nɔhɔ ni ge, kɔnhɔ wu pee juɲɔ wolo. A wɛɛ di bye Kile nagoo. ⁶ Yee ya pye Kile nagoo, lee wuu na Kile ya wu Ja wu Munaal|Kile Munaal li tun l'a pa jɛ wɛɛ zɔlɔɔ pu ni. Lee Munaal le w'a wu yiri: «Aba» Lee kori jɛ na: «Wù To». ⁷ Lee wuu na ma jɛ nige bulo wɛ, ga m'a pye Kile pya. Ba ni m'a pye Kile pya, w'a ɲamuyɔ yemu jɔmɛɛ lo wu nagoo pu mu ge, ma bɛ na ba yee ta.

Pɔli ya wu funɲɔ shaa ni Galasi sheen kaa ni

⁸ Taashiine ni, na yee ta yee sanha Kile cɛ wɛ, pɛɛɲɛ ɲamuyɔ ya wo buloo yee di bye, na ta yee pɛɛɲɛ ɲamuyɔ ye di jɛ Kile ye pyaa wɛ. ⁹ Ga nime yee ya Kile cɛ. Nɛ yaa na jo Kile yɛɛ w'a yee cɛ. Naha na yee di giin di guri yee korɔ ɲamuyɔ baraga baa woyo ye fɛni wɛ? Naha na y'i zhaa di yiye le yee juɲɔ baa ɲamuyɔ ye wo bulooro ti ni sanha wɛ? ¹⁰ Yee ya caɲa jɛhɛɛ kii pɔrɔɲɔ kii na, na fara yeye ya na, ni tɛɛɛɛ, ni yee, na yee jatɛni na toro yi saya tɔan. ¹¹ Nɛ lemu bɛɛri pye yee mu ge, nɛ funɲɔ k'a pɛn jo lee bɛɛri ganha ba bye juɲɔ baa kaa wɛ.

¹² Na cebooloo, n'a yi jɛɛri, yi jɛri ba nɛ jɛ wɛ, bani neye pyaa ki bɛ ya jɛri ba yee jɛ wɛ. Yee kunni ya ta kakuunɔ la shishiin pye nɛ na wɛ. ¹³ Yeeyɛ pyaa ya li cɛ na yama p'a nɛ pye nɛ kori yee mu, na Kile Jozaama pu jo yee mu taashiine li ni. ¹⁴ Ali na li ta bɛ nɛ wo yama p'a kanhama shan yee juɲɔ ni, lee bɛ na yee ya ta nɛ tɔnha, kelee na na she wɛ. Ga yee ya nɛ co xuuni ba Kile wo mɛleke wa jɛ wɛ, ma na da giin na neye pyaa ki jɛ Yesu Kirisa wɛ. ¹⁵ Yee funyɔ bi sii taan wee tuun wu ni. A kee fundanga k'i gari mii wɛ? Nɛ li cɛ nakaara baa jo li da bi da jɔ bye kunni, yee bi da zɔɔ na yi jɛpyaa ki wolo

na taga nɛ wogoo ki faa. ¹⁶ Wee tuun wu ni, nɛ na can jo yee jii na, lee l'a nɛ jɛri yee pɛn nime gɛ? ¹⁷ Pii sipyii pii funɲɔ ki wa p'i yee jaha jɛri puyɛ yiri. Ga pu wo fungaa le, lee di ya jɔ wɛ. P'a giin p'i nɛ ni yee laha wuyɛ na, kɔnhɔ yee di daha pu feni. ¹⁸ Kaa lemu li jɛ nizaana ge, na yatɛnyɛ waha lee kaa le feni, lee ya jɔ. Li wa nago nɛ bu bye yee tɛ ni tuun wemu ni, y'i na yatɛnyɛ waha wɛ, ga y'a yaa na yatɛnyɛ waha tuun bɛɛri ni. ¹⁹ Na nagoo, nɛ jɛ ba layama jɛ wɛ, ali nime wɛ bɛ ni nɛ jɛ na yee laa y'a fo Kirisa wo jaarigana le ga ba shɛ jaa yee ni. ²⁰ Nɛ funɲɔ k'a sii pye fo na nɛ yee yiri nime, kɔnhɔ di jo ni yi ni jogana la betii na, bani yee kaa l'a nɛ jaha wo fo xuuni.

Sara ni Agari keree

²¹ Yee piimu p'a giin di daha Kile tudunmɔ Musa wo saliya jɔmɛhɛɛ ki feni ge, wee tuun wu ni kee saliya jɔmɛhɛɛ k'a yemu yu ge, yee ya yee nuri bɛ-ɛ gɛ? ²² L'a ka Kile Kafila wu ni na jalaa shuun Ibirayima bi ta. Ja nigin wa wu bi ta bulozhɔ na, na ja nigin wusama ta cee wa na wemu jɛ bulo wɛ. Wee bye wuyɛ pyaa wo sho. ²³ Bulozhɔ w'a wu wo pya wu ta ba cɛɛ ya sii na nagoo taa wɛ. Ga cee wemu w'a pye wu jɛ bulo wɛ ge, wee ya wu wo pya wu ta lee tagana li na wɛ. Kile w'a fɛnhɛ pya wu jɔmɛɛ lo wu mu, a wu na pa wu ta. ²⁴ Kɔri wa wu jɛ kii keree kii na, wee wɛ. Pii cɛɛ shuun wɛ, pee jɛ karijɛɛɛ jɔmɛhɛɛ shuun. Karijɛɛɛ jɔmɛɛ lemu l'a lo Sinayi faaboboɲɔ ki na ge, buloo pu jɛ lee jɔmɛɛ li wo nagoo pee. Agari* wu jɛ ba lee karijɛɛɛ jɔmɛɛ li jɛ wɛ. ²⁵ Agari jɛ ba Sinayi faaboboɲɔ ki jɛ wɛ, Arabi ni. Wee Agari wɛ wu jɛ ba nijaa wo Zheruzalemu kulo li jɛ wɛ, bani sipyii piimu bɛɛri pu jɛ Zheruzalemu ni ge, pee bɛɛri jɛ saliya jɔmɛhɛɛ ki wo buloo. ²⁶ Ga Zheruzalemu wemu wu wa fugba we ni ge, wee jɛ bulo wɛ. Wee Zheruzalemu wɛ wu jɛ wɛɛ wo nu wɛ. ²⁷ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Cee we, mu wemu wu jɛ ma sanha pya ta
ja-ɛ ge,
ma funɲɔ ki taan.

Mu wemu wu jɛ mu ya laa yama cɛ-ɛ ge,
ta xhuulo fundanga keɲɛ ni.

* 4:24 Agari: Pii w'a yu na Ajara kelee Ajaratu, kelee Jaara.

Bani p'a jaha wolo cee wemu ni ge,
wee wo nagoo pu na ba jehē
Na toro cee we ni wu poo wu wo nagoo pu
taan.»*

²⁸ Lee wuu na, na cebooloo, yee kunni
ya se na saha ni jomēeloo li ni, ba Kile ya
Ishaaga jomēē lo me Ibirayima mu wē. ²⁹ Fo
wee tuun wu ni, pya wemu Agari ya se ba
cēē ya sii na nagoo seni-i ge, wee bi we wu
pya wu kana, wemu w'a ta Kile Munaa li wo
fanha ni ge. Lee ninuno l'a byi ali nijaa we
be ni. ³⁰ Ga yeke y'a ka Kile Kafila wu ni wē?
L'a ka na:

«Bulozhō we ni wu ja wu kōri.

Bani bulozhō wu wo ja wu ya yaa wu
pinne
cen wu na ni we wu pya wu ni wē,
wemu wo nu wu jē wu jē bulo wē ge.»*

³¹ Na cebooloo, lee funjō ni wēē ya ta pye
bulozhō wu wo nagoo wē, ga cee wemu wu
jē wu jē bulo wē ge, wee wo nagoo wēē jē.

5

Kirisa ya wēē pye wūyē wuu

¹ Kirisa ya wēē jūjō wolo, kōnhō wū sii
pye wūyē wuu can can na. Lee wuu na, yi
la le yiye ni, y'i gori yaha pee yahama pe ni.
Yi ganha bu da guri nige kadugo di ba yiye
le sanha bulooro ni wē. ² Ne Poli, n'a da yi jo
yi mu, yi bu daa na yi tadaja pye cekōōnrō,
wee tuun wu ni Kirisa ya lemu beeri pye yi
mu ge, lee da yaaga jō yi na wē. ³ N'a da
guri di yi jo yi mu sanha jo sipyaa sipya w'a
wuyē kan p'a kōn ge, weefō ya yaa w'a Kile
tudunmōō Musa wo saliya jōmehēē ki beeri
koo jaari w'a fani. ⁴ Yee piimu pu wa Kile
tudunmōō Musa wo saliya wu koo jaari, na
giin na wee wo koo jaari funjō ni Kile da
ba yee jate sipyitiimēē wuyē jaha tāan ge,
yee ya yiye waa laha Kirisa na. Yee niye jē
nige Kile wo niime wu ni wē. ⁵ Wēē kunni,
tadaja wa wēē mu na jo Kile na ba wēē
jate sipyitiimēē wuyē jaha tāan, bani wēē
wa daa Kirisa na. Lee wo sigimē ni wēē jē
Kile Munaa li baraga ni. ⁶ Sipya wemu bu
bye ni Yesu Kirisa ni karinjēē ni, wufō ya
cekōōnrō pye yoo, wu shiin yaa cekōōnrō
pye-e yoo, lee la shishiin niye jē wē. Ga
lemu li jē kagbōō li ge, lee li wa na jo wēē

pu da wu na. Wee n'a daa we ya yaa na wuyē
shēē taanjēēge funjō ni.

⁷ Yee shēgana li bi jō xuuni n'a daa wu
koo li ni. A jōgo di ba yi yerejē, na yi kurujō
can wu koo na wē? ⁸ Kile wemu w'a yee yiri,
na yee pye wuyē wuu ge, yee kunni ya dā li
na na ke fungōngo ke ka tuugo ya yiri wee
yiri wē. ⁹ Ta yee ya li cē na jo: «Shizhenhēē
nifenhefenhēēē ki ma myēdōnhōjō beeri
pye k'a fugōfugō yiri wē?» ¹⁰ Ga lee be na, ne
dā li na Kafōō ni, jo fungōngo katii wa da digi
yi mu wē. Ga sipya wemu w'a ma ni piinjē
ki ni ge, wu pye sipyituugo beeri, Kile na ba
kiiri kōn wu na.

¹¹ Na cebooloo, li da bi da nago cekōōnrō ti
wo kereē nē be ya yu, nago ma bu cekōōnrō
pye lee na jā ma shō, pu bi da da nē kana
nige wē. Yesu Kirisa wa korikoritige ki wo
xu wu wo yere li be nē byi ge, lee be bi
da waha sipya wa shishiin na wē. ¹² Sipyii
piimu p'a yee piinjē mē ge, pee ya mēhe yaa
na sii kōn laha yee na fēfēē.

¹³ Yee kunni na cebooloo, Kile w'a yee yiri,
na yee pye yiye wuu. Ga yi ganha bu da lee
pye kajūjō yi da yi wo jidaan kereē pyi wē.
Ga y'a kapyēēē pyi yiye mu ni taanjēēge
ni. ¹⁴ Bani Kile tudunmōō Musa wo saliya
jōmehēē ki beeri wa daa le jōmēē nigin we
funjō ni na: «Ma sipyijii wu taan ma mu
ba mayē pyaa ki jē wē.»* ¹⁵ Yi bu daa na yiri
yiye feni ba naja yaaya jē wē, na yiye conī
na xhaa, na yiye pahala wē. Yi bu bye y'i
ya kaseēge yaha yiye na wē, yi na ba yiye
kyēēgi xho.

Sipya jidaan ni Fēfēē Munaa jidaan

¹⁶ N'a da yi jo waha yi mu jo y'a jaari Kile
Munaa fanha ni. Lee bu bye, wee tuun wu ni
yi da daha nige yiye pyaa wo jidaan kereē
feni wē. ¹⁷ Bani lemu li jē sipya wo jidaan
ge, lee jē Kile Munaa wo jidaan wē. Kile
Munaa li be wo jidaan di jē sipya be wo
jidaan wē. Ye shuun we ya be ni wē, lee
funjō ni yee funjō ma bye yi da kereē kiimu
pyi ge, yee da jā da kee pyi wē. ¹⁸ Ga Kile
Munaa li bu yee jaha co, wee tuun wu ni
Kile tudunmōō Musa wo saliya jōmehēē ki
fanha da bye nige yee na wē.

¹⁹ Na ta kereē kiimu ki jē sipya wo
jidaan kereē ge, kee ya fiinjē. Kee ki
wa mē: Dōdōōrō, cemōhōrō, shiige baara

* 4:27 Ezayi 54:1 * 4:30 ZhenEzi 21:10 * 5:14 Levitike 19:18; Marika 12:31

keree, ²⁰yaperegaanra ni siganma, makorjo, yokoonro ni nepreen, loyiriguuno, nakaara niguuro, beganhara ni waagi, ²¹negboo, singbaa, laara keree ni ki tuugo keree. N'a da yi jo waha yi mu ba n'a tee yi jo toro yi mu we, jo sipyii piimu p'a kii keree kii shi pyi ge, jo wee wa shishiin da ga je bada Kile wo saanra|Kile saanra ti ni we.

²²Ga Kile Munaa ya keree kiimu leni sipya zo ni ge, kee je: taanyeege, fundanga, najiye, loxulo, jubeye, saama, nomee fere, ²³lotaan, ni na ja maye na. Saliya wa shishiin da ja kii keree kii kaala we. ²⁴Bani piimu beeri pu je Yesu Kirisa wuu ge, pee beeri ya pu wo ceepuuro lakuugo ni ti jidaan keree ki beeri pinne kori ni Yesu ni korikoritige ki na.

²⁵Kile Munaa l'a jii sicuumo nivomo kaan we mu. Lee wuu na, we be ya yaa na Kile Munaa li yaha l'i wunaha co. ²⁶Wu ganha ba wuye pele we! Wu ganha ba jayegere keree pyi wuye na we! Wu ganha ba nepenkeree pyi wuye na we!

6

N'a daa fee ya yaa na puye teri

¹Na cebooloo, yi ba sipya wa ta wu na kakuugo pyi, yee piimu p'a jaari na sahanji ni Kile Munaa li wo jidaan wu ni ge, yee pu weefoo yeri ni loxulo ni. Yiye pyaa be di kaseege yaha yiye na, konho yi be ganha ba jin nowuuro ni we. ²Y'a yiye juugo tuguro luu! Yi ba lee pyi wee tuun wu ni yi na da Kirisa wo saliya wu wo nomehee ki koo jaari. ³Sipya wa ba wuye wii na wee w'a poro pusamaa na, wuye weefoo ya faanna, bani wu je yafiin be we. ⁴Wa beeri ya yaa na wu torogana li seeri xuuni, wu bu wu keje nibyegee ki ta k'a jo, wee tuun wu ni, wu na funjo taan kee nibyegee ki wuu na. Wu ya yaa w'a kee luu w'a daanna ni watii wo nibyegee ni we. ⁵Bani wa beeri na ba yere ni wu labye fiin ni Kile jaha taan. ⁶Piimu p'a yi taanni Kile Jom pu ni ge, y'a yaa y'a pee tahaa kaan yi keje jahmuyo nijeye yi beeri ni.

Ma bu lemu nugi, lee ma da ba gon

⁷Yi ganha ba yiye faanna-e de! Sipya ya zeheni Kile na we. Ma bu lemu nugi, lee ma da ba gon. ⁸Ma ba maye pyaa wo jidaan lakuugo keree pyi, wee tuun wu ni ma na ba xu ta lee wo kuduun. Ga ma ba Kile

Munaa jidaan kere pyi, wee tuun wu ni ma na ba jii sicuumo nixhobaama ta lee wo kuduun. ⁹Wu ganha bu da ganha kasaajaa bye taan we, bani wu bu bye wu ya yatanye gbo lee bye taan we, wu na ba li kuduun ta wu taduun ni. ¹⁰Wee tuun wu ni, na li pyeduun yaha wu mu, w'a yaa w'a kasaajaa pyi sipyii beeri na. Wu cebooloo piimu ni wu je n'a daa wu ni ge, pee susu na w'a yaa na kasaajaa ki pyi.

Noxoro kafila

¹¹Ayiwa, go y'a kii kamapya nigbobo kii jaa ge, neye pyaa k'a kii ka na tun yi mu. ¹²Sipyii piimu p'a giin pu ton di daan sipyii mu ge, pee p'a yee fori na fo yee bu cekoonro pye. P'a lee pyi konho sipyii ganha ba pu kana we, bani pu ba yu na Kirisa na xu korikoritige ki na, na lee wo baraga ni sipya da ja zho, sipyii na da pu kana. ¹³Na ta pee piimu p'a kon ge, pee ya ta na Kile tudunmo Musa wo saliya wu korogoo ki beeri jaari we. Ga p'a giin yee di cekoonro pye, konho p'i da puye pele na yee ya soo na daha pee feni. ¹⁴Ne kunni wa da ga kaa la shishiin kaa taga naye pele we, fo wu Kafoo Yesu Kirisa wo korikoritige ke. Kee korikoritige ke wuu na, konjo jahmuyo beeri y'a jeri ne mu ba yaxuyo je we, a ne be di jeri ba gbo je we yee konjo jahmuyo yi mu. ¹⁵M'a cekoonro pye la, ma ya cekoonro pye-e la; lee la shishiin ni je we. Niifere nivoro temu Kile ya gaan we mu ge, tee ti je kagbo le. ¹⁶Piimu beeri p'a tee niifere nivoro ti koo jaari ge, Kile wo najiye ke, ni wu njajaa te ti tigi pee beeri na, na fara Kile wo Izirayeli wu na, wee wemu wu je Kile wo nagoo pu ge.

¹⁷Ayiwa na co nijaa na, sipya wa shishiin ganha ba na jaha werenje nige ni lee kaa ni we, bani fe pe pu wa ne ceesege ki na ge, pee ya li shee na Yesu wo bulo ne je.

¹⁸Na cebooloo, wu Kafoo Yesu Kirisa wo niime we wu kori yaha ni yi ni. Amiina.

Efese Sheen

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ wemu tun Efese sheen mu ge

Jɔgɔ yɛ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Efese egilizi wu mu Pɔli ya we sɛmɛ we tun, ga wu funɗɔ ki bi bye we sɛmɛ we di galaa Azi fiige ki egilizii pu beeri ni, kee kemu nijnaa wogo p'a byi Turuki ge. Yee taanri Pɔli ya pye Efese kulo li ni, wee xuu wu wo kugbɔɔ l'a bye lii.

We sɛmɛ we kakana juɗɔ

Pɔli w'a Efese egilizi wu nɔhɔ shan. Wu labyenii p'a wu tɛge na Kile Jozaama pu jo Azi fiige ki beeri ni (Kapyege 19:10).

Na Pɔli yaha kaso wu ni Oromɛ kulo li ni, a Epafirasi di she wu yiri, na she wu pye na tudunmɔɔ kafinejuu p'a pu wo kalaakuumo wu jɔ co Efese kulo li ni. A Pɔli di sɛmɛ tun Efese egilizi wu sipyii pu mu, na pu funɗɔ to, na pu le koo ni, na pu tii na foro kalaakuumo wu taan.

Sɛmɛ wu kafila juɗɔyɔ

Efese Sheen 1—3 Kile wo keree ki tejegana li kaa Pɔli ya yu: Shi wemu jɛ Yawutuu wɛ, pee ni Yawutuu p'a pinne pye kpɔɔn nigin sheen Kile mu Yesu Kirisa wo xu wu baraga ni.

Efese Sheen 4:1—6:9 Egilizi w'a yaa na Kile koro li naari jaarigana lemu na ge, lee ya jo fiinɗe.

Efese Sheen 6:10-20 Pɔli ya wɛɛ funɗɔ to na wɛɛ pu Kile wo kashen yagboyo yi lɔ, wu da yogo ki kɔɔn Shitaanni na.

Efese Sheen 6:21-24 Pɔli ya Efese Sheen shaari sanha.

Fɔ mujuu

¹ Ne Pɔli, ne jɛ Yesu Kirisa wo tudunmɔ Kile jidaan funɗɔ ni. Kile ya yee piimu pye fɛfɛɛ, yee di daa Yesu Kirisa na [Efese kulo li ni] ge, yee mu ne we sɛmɛ we tun.

Ne yi shaari: ² Wù To Kile ni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime ni janiɗe kan yi mu.

Niime wemu Kile ya gaan Yesu wo n'a daa fɛɛ pu mu ge

³ W'à wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To Kile soni! Kile Munaa li wo duba wemu beeri wu jɛ fugba we ni ge, w'a wee beeri kan wɛɛ mu Kirisa wo karijɛge ki ni. ⁴ Kile ya wɛɛ jaha

bulo Kirisa wo karijɛge ki ni na ta kɔɗɔ sanha yaa wɛ. Kɔnhɔ wù bye fɛfɛɛ, wù bye jaagi baa fɛɛ wuyɛ pyaa jaha taan. ⁵ Kile yɛ pyaa ya fɛnhɛ kee fungɔngɔ ke yaha wuyɛ mu wu wo taanɗɛge ki funɗɔ ni, na wɛɛ pye wu nagoo Yesu Kirisa wo karijɛge ki funɗɔ ni. Lee l'a pye wu jidaan kaa wu wo saama pu funɗɔ ni. ⁶ W'à Kile soni wu niime wu wuu na, w'a wemu loolo wù na ma ni wu jidaan Ja wu baraga ni ge. ⁷ Kirisa wo karijɛge ki funɗɔ ni wɛɛ ya shɔ wu shishan pu baraga ni. A wɛɛ wo jurumu wu beeri di yafa wɛɛ mu na be ni Kile wo tehene baa niime wu ni. ⁸ W'a wee niime wu kan na jɛhɛ fo xuuni wɛɛ mu ni fungɔngɔ fɛɛɛ tuugo beeri, ni laje tuugo beeri ni. ⁹ W'a bi lee kaɗmɔhɔnɔ le pye funɗɔ yaha wuyɛ mu, kɔnhɔ wu ba lee pye wu wo saama pu funɗɔ ni Kirisa baraga ni. Lee kaɗmɔhɔnɔ le, w'a lee she wɛɛ na. ¹⁰ W'a li yaha wuyɛ funɗɔ ni na kee keree kii pyeduun ba nɔ, wu yaɗmuyo yi beeri pinne, fugba woyo ye fara jɗɗe ke woyo ye na, Kirisa di bye yi beeri juɗɔfɔɔ.

¹¹ Lemu wo jɔmɛɛ li bi lɔ wɛɛ mu ge, wɛɛ ya wù taa ta lee ni Kirisa wo karijɛge ki funɗɔ ni, bani Kile ya weri wɛɛ jaha bulo fo taashiine li ni, na saha ni wu wo keree ki tejegana li ni. Kile di wu keree beeri pyi na saha ni wuyɛ pyaa jidaan ni. ¹² Wee tuun wu ni w'à Kile soni wu saama pu wuu na, wɛɛ piimu p'a pye shenshiilee na Kirisa pye wù tadanɗa ge. ¹³ Yee be, ba yee ya can jomɔ pu logo wɛ, pee pemu pu jɛ juwuuro ti wo Jozaama pu ge, a yee di dà Kirisa na. A Kile di wu wo fɛ pu kpɔn yee na. Pee jɛ Fɛfɛɛɛ Munaa le, lee lemu wo jɔmɛɛ l'a lɔ ge. ¹⁴ Fɛfɛɛɛ Munaa li jɛ wɛɛ wo cɛn wu yashiige, na li sheɛ na wɛɛ na ba jé wu ni. Wee cɛn we na ba wɛɛ juɗɔ wolo fɛfɛɛ canɗa ka. Lee wuu na w'à Nɔɔɔɔ Fɔɔ Kile soni!

Pɔli wo Kile-jɛɛge

¹⁵ Lee na ba ne logo na yee ya dà Kafɔɔ Yesu na, fɛfɛɛɛ wuu pu beeri be kaa di dan yee ni wɛ, ¹⁶ a ne fungɔngɔ yaha yee na na wo Kile-jɛɛge ki ni. Ne Kile jɛɛri tuun beeri ni yee mu, na baraga tɛri wu na yee wuu na. ¹⁷ Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To Kile we, Kile-gbɔtabaaga ke, ne li shaa wu mu jo wu fungɔngɔ fɛɛɛ kan yi mu, wu wuyɛ she yi na, kɔnhɔ y'i já wu cɛ fiinɗe. ¹⁸ Ne li shaa wu mu jo wu yi fungonyɔ mugɛ, w'a yi yiri

tadaɗa kemu kaa na ge, kɔnhɔ y'i kee keree ce. Cen nɔɔɔ wo wemu w'a gbegele yee ni wu fefɛɛɛ nagoo pusamaa kaa na ge, kɔnhɔ y'i wee be wo naafuugbo wu juɗɗo kana ce. ¹⁹Tehene baa sefeɛɛɛ temu be ti jɛ Kile ni na jaha tii ni n'a daa fɛɛ pu beɛri ni ge, kɔnhɔ y'i tee be ce. ²⁰Kile ya tee tɛhɛɛ baa sefeɛɛɛ te she Kirisa ni, w'a wu jɛ na yeege xu ni, na wu teɗe fugba we ni wuyɛ kanige ce. ²¹Kile ya wu teɗe juɗɗo fɛɛɛɛ ti beɛri juɗɗo ni, ni sefeɛɛ ti beɛri, ni fanha ki beɛri, ni saanra ti beɛri juɗɗo ni. Kile ya wu teɗe yaɗɗumuyo yi beɛri juɗɗo ni. Ke koɗo ke wo yaɗɗumuyo yi ye be we, ga koɗo kemu k'a ma ge, kee be wo yaɗɗumuyo yi juɗɗo ni. ²²Kile ya yaɗɗumuyo yi beɛri tirige yaha Kirisa nɔhɔdaan, na wu pye Egilizi wu juɗɗofɔgbɔ. ²³Egilizi wu wu jɛ Kirisa wo ceepuuro te. Kirisa w'a wu jini, na wu pyi wu jɔ na fani.

2

Na foro xu ni, na jé jni sicuumo ni

¹Yee tɔɗaɗa wuu bye ba xuu jɛ we, yee tiibaara ni yee jurumu w'a lee pye. ²Yee tɔɗaɗa wuu bi jaari ke koɗo ke wo jaarigana na, na daha munaakuuɗo ki wo juɗɗofɔ wu feni, lee muna lemu l'a baari pyi n'a she fɛɛ pu funyo ni ge. ³Wèe ni pee beɛri pu bye karijɛɛge ni, na taha wu wo lakuuɗo ke feni, na wuyɛ pyaa wo jidaan ni wuyɛ pyaa wo fungɔnyo keree pyi. Lee funɗo ni Kile wo loyire le li bi da ba nɔ wèe na ba pusamaa jɛ we. ⁴Ga Kile wo jinjaara t'a pele fo xuuni! Wèe ya taan wu mu taangana lemu na ge. ⁵lee wuu na w'a wèe ni Kirisa pinne jɛ shiizhan na wèe yaha wèe na bi bye be xuu wu wo jurumu wu wuu na. Kile wo niime wu ye pe gbɔɔɔ ni yee ya sho. ⁶Wèe ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɗo ni Kile ya wèe pinne jɛ, na wèe pinne teɗe be ni wu ni fugba wu ni. ⁷Tehene baa niime wemu w'a she wèe shizhaa na wu wo saama pu funɗo ni Yesu Kirisa baraga ni ge, w'a li pye mu kɔnhɔ wee tɛhɛɛ baa niime we di da zheɛ w'a fiinɗe cabaya yi na. ⁸Bani Kile wo niime wu ye nigin pe gbɔɔɔ ni yee ya sho n'a daa baraga ni. Lee ya ta yiri yeeye pyaa yiri we, Kile wo loolodaa l'a pye lere. ⁹Lee ya ta pye yee wa shishiin wo kapyegeɛ baraga ni we, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu tabaara le wuyɛ ni we. ¹⁰Kile w'a wèe yaa. Yesu Kirisa baraga ni

Kile ya wèe da kapyegeɛ nizaarɗa kaa na, kee kiimu w'a bi gbegele kɔnhɔ wèe di ba ja w'a kee pyi ge.

Shi wusama ni Yawutuu p'a jeri pye nigin Kirisa baraga ni

¹¹Yee ya ta pye Yawutuu we. Yawutuu pu p'a cekɔɔnɔɔ ti pye ge, pee di yee pyi cekɔnbaalaa, na ta pee wo cekɔɔnɔɔ t'i jɛ sipya wo keɗe fe. Yi yi funyo yaha nidogo ni taashiine li wo torogana li ni. ¹²Yee bi sanha Kirisa ce wee tuun we ni we. Taa bye yee mu Izirayeli wo nagoo pu niɗe ni we. Kile ya karijɛɛge jɔmehɛɛ kiimu lo ge, yee bi bye kee nabuun. Tadaɗa bye yee na we, Kile be di jɛ yi mu ke koɗo ke na we. ¹³Ga nime, yee piimu sanha ki bi lii Kile na ge, yee ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɗo ni yee ya wu tɛɛɗe Kirisa wo shishan pu baraga ni.

¹⁴Bani Kirisa ye pyaa k'a pa ni janiɗe ni wèe mu. Shi wemu jɛ Yawutuu we, w'a wee shi we ni Yawutuu pu beɛri pinne na pye nigin. Kasoɔɔgo ke ki bi pu waagi laha puyɛ na, na pu pye pɛɛn ge, w'a kee shan laha wà. ¹⁵W'a Yawutuu pu wo saliya we ni wu jɔmehɛɛ ki beɛri yirige laha wà, kɔnhɔ wu Yawutuu ni shi wusama pinne wu wo karijɛɛge ki baraga ni, wu pu pye shi nigin wemu jɛ nivomɔ ge, w'i janiɗe le pu te ni. ¹⁶Wu na xu korikoritige ki na, lee pu baraga ni w'a pu shuun wu pinne, na pu pye ceepuuro nigin, na be le pu ni Kile te ni. A tee pɛɛnɛ t'i xho korikoritige ki baraga ni. ¹⁷Piimu p'a lii, ni piimu p'a tɛɛɗe ge, w'a pa janiɗe ki jomɔ jo pee beɛri mu. ¹⁸Bani Yawutuu fara shi wusama na, Kirisa gbɔɔɔɔ ni wèe wa beɛri da ja vulo To Kile na Fɛfɛɛɛ Munaanunɔ li baraga ni.

¹⁹Lee wuu na do, yee jɛ nige nabuun kelee nadadiinmɛɛ we. Ga yee ni Kile wo nagoo p'a jeri nime fiinuɗo nigin nagoo. Yee ya jeri Kile wo puga ki sipyii. ²⁰Nɔho shanma pemu na p'a yee yereɗe ge, pee jɛ tudunmɔɔ pee, ni Kile wo tudunmɔɔ pu wo pe, Yesu Kirisa ye pyaa di jɛ gunɗmii li kagerɛɗe ke. ²¹Puga ki beɛri na kiyɛ co, na yere Kirisa wo karijɛɛge ki ni. K'a bye Fɛfɛɛɛɛ ti beɛri wo fefɛɛɛɛ xuu we Kile mu. ²²Kirisa wo karijɛɛge ki funɗo ni yee be ya pinne faanri ni pusamaa ni, kɔnhɔ y'i bye puga, kemu jɛ Kile tateɛnge wu Munaal|Kile Munaal li gbɔɔɔɔ ni ge.

3

Labye wemu ya le Pöli keñe ni shi wusama te ni ge

¹ Lee wuu na yee piimu pu ñe shi watii ge, Yesu Kirisa wuu na p'a ne le kaso ni yee wuu na. ² Kile ya labye wa kaa le ne keñe ni wu niime wu baraga ni yee wuu na. Yee ya wee kaa logo. ³ Kile ya wu kañmòhòni li she ne na, ne fenhè kafilakaya ya taga yee jo na semè wu ni. ⁴ Yi ba wee xuu wu kalaa, yi na li ña wà na ne Kirisa wo kañmòhòni li cè xuuni. ⁵ Lee kañmòhòni li ya ta she taja wo sipyii pu na we. Ga nime Kile ya li she fefèere tudunmòni ni Kirisa wo fefèere tudunmòni pu na Fefèere Munaa li keñe feni. ⁶ Lee kañmòhòni li le: Shi wemu ñe Yawutuu we, pee ya pinne taa ta ni Yawutuu pu ni Kile Jozaama pu baraga ni Kile wo cèn wu ni, w'a wemu gbegele wu nagoo pu mu ge. Pu beeri ya ñeri ceepuuro ninuuro ti wo yatenyè, a pu be di taa ta Kile wo ñameè li ni, w'a lemu lo Yesu Kirisa baraga ni ge.

⁷ Ne pye Jozaama pu wo jowò na saha ni Kile wo niime wu loolodaa li ni, w'a lemu kan ne mu wu sefèere ti baraga ni ge. ⁸ Ne wemu wu ñe Kile wo fefèere wuu pu beeri kadugo yiri wo ge, a Kile di niime kan ne mu, kònhò ne da Kirisa wo tēhene baa saama pu kaa yu shi wusama mu, wee wemu ñe Yawutuu we. ⁹ Yañmuyo yi beeri yaavò Kile bi kaa lemu ñmòhò fo taashiine ni ge, w'a jo ne wu lee wo keree pyegana jo fiinñe. ¹⁰ Nuro fèere ni sefèere te ti ñe fugba wu ni ge, kònhò tee di já Kile wo fungongo fèere nigbòro ti cè cegana beeri na nime, Egilizi wu baraga ni. ¹¹ W'a lee pye na saha ni wu keree ki ni, w'a bi kiimu gbegele fo taashiine li ni, na ba ki pye wu Kafò Yesu Kirisa ni ge. ¹² Yesu wo kariñege ki funjo ni wèe da já lowaa ta, na fulo Kile na fyaara baa, n'a daa gbòro ni Yesu na. ¹³ Lee wuu na n'a yi ñeri jo kanhama pemu p'a noni ne na yee wuu na ge, jo pee ganha bu da yi fungonyo kyeege we, bani pee kanhama pu ñe nòro yee mu.

Pöli wo ñerege ke

¹⁴ Lee wuu na ne nuguro sinni To Kile ñaha tãan, na wu ñeri, ¹⁵ wee wemu w'a

* ^{4:5} Batizelijne Kiriceen mu na ma mini yeege lohò ni. Ga li kəri ye pyaa ñe na p'a pinne ni Yesu ni wu xu ni wu ñe wu na. * ^{4:8} Zaburuu 68:19

kronhò ki beeri da ge, fugba wogoo ki fara ñiñe wogoo ki na. ¹⁶ Ne wu ñeri jo wu fanha kan yi mu, wu yi logoo waha wu Fefèere Munaa li gbòro ni, na saha ni wu tēhene baa nòro wu ni. ¹⁷ Kirisa di diin yi zòlò pu na n'a daa baraga ni, kònhò yi niye di juri, see see taanñege ni! ¹⁸ Yi ni Kile wo fefèere wuu pu beeri di já kee taanñege ke ñidaa, ni ki kadaa, ki jubile ni ki jogi ñuro kana cè. ¹⁹ Yi Kirisa wo taanñege ki cè, kee kemu k'a ye ceme pu beeri na ge, kònhò yi ño di fa ba Kile ñe we.

²⁰ Ayiwa, wèe ya yañmuyo ya ñeri Kile mu, kelee na wu funyo koon ni yi kaa ni xuuni. Kile na já yee kan wèe mu, ali fo na dorò be wèe wo fungongo ki tãan wu sefèere ti baraga ni. Tee sefèere te t'a labye pyi wèe funyo ni. ²¹ Nòro w'a deri wee ni Yesu Kirisa na Egilizi wu ni fo gbee! Amiina.

4

Niginre temu t'a daa Yesu Kirisa baraga ni ge

¹ Lee wuu na ne yi ñeri, ne wemu wu ñe kaso ni Kafò wuu na ge, jo y'a yiri lemu na ge, y'a lee koo ñaari. ² Yi yiye tirige ni lotaan, ni loxulo ni! Yi da yiye teri ni taanñege ni! ³ Niginre temu t'a daa Fefèere Munaa li ni ge, yi la le y'i gori yaha tee ni ñañiñe ki funjo ni, kee ñañiñe kemu k'a yi pò yiye na ge. ⁴ Ceepuuro nigin ti ñe, ni Fefèere Munaa nigin, ma na jo ba Kile ya yee yiri me tadarja nigin wuu na we. ⁵ Kafò nigin ye wu ñe, ni n'a daa nigin, ni batizeli* nigin. ⁶ Kile nigin ye be wu ñe. Wèe beeri To wu ñe wii, wee wu ñe wèe beeri ñuro ni, na ñe wu beeri te ni, na ñe wu beeri funyo ni.

⁷ Ga w'a niime kan wèe beeri nigin nigin mu, na saha ni Kirisa wo loolodahaa ki ñuro kana ni w'a kiimu kan wèe mu ge. ⁸ Lee wuu na Kile Kafila w'a jo na:

«Ayiwa, w'a dugi na kari fugba wu ni, na sipyii pii co na pye buloo, na loolodahaa kan sipyii pu mu.»*

⁹ Ma bu logo na w'a dugi, lee ya li shee na w'a bi tigi be fo ñiñe ke nòhodaan. ¹⁰ Wemu w'a tigi ge, wee ninumo w'a dugi fo fugba lii lii we ni, kònhò wu konyo ke beeri ñi ni

wu wo sefeere ti ni. ¹¹Wee w'a loolodahaa kan sipyii pu mu, a pii di bye Yesu wo tudunmoo, a pii di bye Kile tudunmoo, a pii di bye Jozaama pu jovee, a pii di bye karamogoloo ni kalaatii. ¹²Konho wu Kile wo fefeere wuu pu gbegele Kile wo labye wu kaa na, la di da faraa Kafoo wo Egilizi wu na. ¹³Lee funno ni wee beeri da ja binne na bye nigin n'a daa feere ni Kile Ja wu je wu ni. Wu beeri na sii kogo fo na bye sipyii, piimu ju ya fa ba Kirisa ne-e ge.

¹⁴Ayiwa wee da bye nige nohoopiire, kalaakuumoo tuugo beeri wo kafeege na pu luu na gbee najmahara fee keje kurogo we. Bani pee ya sipyii piinje ni pu wo shizhi-inme pu ni. ¹⁵Ga wu ba can yu taanjeege funno ni, wu na ba gogoo na se Kirisa mu. Wee wu ne Egilizi wu juu ke. ¹⁶Ceepuuro ti beeri t'a keme gbegele na pye nigin wee baraga ni. Ti yatenye yi beeri y'a yiye co na ju xuuni yatenzogomoo pe ni, na saha ni yi beeri nigin nigin wu wo labye wu ni. Lee legana le na ceepuuro ti beeri ya legi, na baraga taa taanjeege funno ni.

Niifeere nivoro Yesu Kirisa ni

¹⁷Ayiwa, yemu n'a da jo di waha yi mu Kafoo mege na ge, yee yi wa me. Yi ganha ba jaari nige ma na jo ba Kile cebaalaa pii wa jaari na saharji ni pu wo juu baa fungonyo ye ni we. ¹⁸Nibiige ni pu ne. Taa ne pu mu Kile wo jii sicuumoo pu ni we, bani pu niwewaa l'a pu jeri kaacebaalaa. ¹⁹Shiige pile be ne pu na we, fo p'a puyee yaha nohomoo na, na gburogi na dodooro tuugo beeri pyi ni negboo.

²⁰Ga kalaa we yee ya ta Kirisa wo shizhaa na ge, yee ya ta lee ja wee ni-i de! ²¹Li bu she da nago kanna y'a wu kaa tii logo kunni; can we wu ne Yesu ni ge, li bu da nago kanna y'a kalaa na saha ni wee can we ni, ²²fo yi bu yi yahagana nilee li yaha. Lee wo lakuuro ke k'a sipya faanna, na ma kyeege. ²³Lee na fo yi hakilee pee, ni yi fungonyo yi beeri bu jeri na pye nivoyo. ²⁴Yi yahagana nivono lo, y'i bye Kile wo jaa we. Y'i bye sipyii piimu p'a tii ge, y'i bye sipyisaamaa. Kile wo can wu baraga ni lee wa daa.

²⁵Lee wuu na yi kafineye yaha, yi da can yu yiye mu, bani wee beeri p'a pinne na bye ceepuunuuro wo yatenye. ²⁶Yi logoo bu yiri, yi ganha bu da jurumu pye we! Yi ganha bu canja yaha ki to kee loyirigee ki

ta yi ni we! ²⁷Yi ganha bu da tajege kan Shitaanni mu we! ²⁸Wemu wu bye naga ge, wee wu nagaara ti yaha, wu da kapyenje pyi ki pyegana na wu keye yi na, konho wu be di da daa, wu da la baa fee pii kaan.

²⁹Joguumo pa shishiin ganha ba foro yi juu ni we, fo jomoo nizaama, pemu na ja la fara sipyii piitiilee wo baraga na, na saha ni pu mago ni, na samohoro leni pu logovee ni ge. ³⁰Yi ganha ba Kile wo fefeere Munaa li luu yirige we. Lee li ne Kile wo fe pe yee na, na wee wo juuwuro ti canja ki sige. ³¹Yi funguuro yaha, yi ganha ba loyirigee koni we, yi ganha ba yi logoo yirige we, yi kafilanjehere te yaha, yi ganha ba sipyii meye kyeege we, yi kuumoo tuugo beeri yaha! ³²Y'a kasaana pyi yiye na, y'i da juu jaari yiye na. Y'a yi jurumu wu yafani yiye mu, ba Kile be ya yi wo jurumu wu yafa yi mu Kirisa wo karijege ki ni we.

5

Kpeenge ki wo jara li keree

¹Kile w'a wee yiri na pye wu nagoo, lee wuu na ne yi jeri jo y'a jaari naarigazaana na lemu l'a dan Kile ni ge. ²Y'a jaari taanjeege ni ba Kirisa ne we. Wee kaa ya taan wu mu, a wu wuye kan na pye saraga wee wuu na, kee kemu kaa ya taan Kile ni ba nudanga yawurire ne-e ge.

³Dodoro, ni nohomoo tuugo beeri, ni negboo, le la shishiin mege be yere ya yaa na yiri yee te ni we. Kile wo fefeere sipyii pu ya yaa ni lee la shishiin ni we. ⁴Shiige baara jomoo, ni juu baa jomoo, ni kafilanoro be ya juu tajogo ni we. Yi sii y'a Kile soni ye!

⁵Yi li ce fiinje na jo dodo, ni nohomoo pyevoo, ni negboo foo, wee wa shishiin wa da je Kirisa ni Kile wo saanra|Kile saanra te ni we. Negboo ni yaperegaanra beeri nigin. ⁶Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinje ni juu baa jomoo ni we. Kee keree kii k'a Kile wo loyire li kilee na zhaan Kile jomecobaalaa pu juu ni. ⁷Lee wuu na yi ganha bu je pu wo karijege ki ni we.

⁸Nibiige ni yee di bi bye taashiine li ni, ga Kafoo wo karijege ki funno ni, yee ya pye nime kpeenge na. Y'a jaari ba kpeenge nagoo ya jaari we! ⁹Bani kpeenge wo labye wu ne me saama, ni tiime, ni can. ¹⁰Keree kiimu k'a dan Kafoo ni ge, yi la le yiye ni yi kee ce! ¹¹Yi ganha ba womoo keree pyi we,

kuduun jε kee ni wε. Ga y'a kee yeege be yere kpεenge na. ¹² Pee sipyii pii ya keree kiimu ηmohani na byi ge, ali kee jo be yere jε shiige. ¹³ Ga kaa lemu bu foro kpεenge na, lee naha na je viinje. ¹⁴ Bani kaa lemu beeri l'a foro kpεenge na na xε ge, lee naha na je. Lee wuu na p'a yu na:

«Ijmunumε fεw we, yiri!
 Yiri foro xuu pu te ni,
 Kirisa na wu wo kpεenge ki le ma mu.»
¹⁵ Yi kasege yaha yiye na xuuni, yi yi jaarigana ce! Yi ganha ba jaari ba fungonyε baa fεe jε wε! Ga y'a jaari ba fungonyε fεe jε wε. ¹⁶ Caņa jii lemu ni yi wa nime ge, lee caņa jii l'a kolo. Lee wuu na yi bu tuun wemu ta, y'a yi se beeri pyi kasaanja bye ni. ¹⁷ Lee na yi ganha bu da bye fungonyε baa fεe wε, ga yi Kafεw jidaan sha yi wee ce. ¹⁸ Yi ganha ba jawohε wuu yiye na ni duven gbaa ni wε, lee wa popama waa. Ga yi jii Kile Munaa na. ¹⁹ Y'a samohε leni yiye ni ni Kile koro yoyo ni, ni Zaburuu ni Fεfεere Munaa yoyo. Y'a yoyo yi ceε, yi da Kafεw sani ni yi zolε pu beeri ni. ²⁰ Y'a baraga teri To Kile na tuun beeri ni keree beeri na, wu Kafεw Yesu Kirisa mεge na.

Cεe ni pu namaa te keree
²¹ Yi yiye tirige yiye mu Kirisa wo jii fyara ti wuu na.
²² Cεe yi yiye tirige yi namaa pu mu, ba y'a yiye tirige Kafεw mu wε. ²³ Bani nά wu jε cee jηuηfεw, ba Kirisa jε me Egilizi jηuηfεw wε. Wee Egilizi we wu jε Kirisa wo ceepuuro te, Kirisa di jε ti Shεwε. ²⁴ Egilizi w'a kuu kuugana lemu na Kirisa mu ge, cεe pu be ya yaa na kuu pu namaa mu lee kuugana li na.
²⁵ Namaa, yi cεe pu taan yi mu, ba Egilizi w'a taan Kirisa mu, fo w'a wuyε kan wu wuu na wε. ²⁶ W'a lee pye mu kεnhε wu lohε ni Kile jomε pu taga Egilizi wu pye fεefεe.
²⁷ Kεnhε wu wu yereje wuyε jaha tαν ni nεεrε ni. Nεhεmε tεnc, kelee tafεnrε, kelee lee la shishiin tuugo ganha bu ja wu na wε. Ga wu bye fεefεe jaagi xuu baa. ²⁸ Namaa pu ceepuuro ti kaa ya dan pu ni taangana lemu na ge, mu pu cεe pu be ya yaa na dan pu ni. Nά beeri shε w'a dan wu ni ge, wee wo ceepuuro ti kaa l'a dan wu ni. ²⁹ Bani sipya wa shishiin ceepuuro tεn ya bengi wu mu wε. Ga wu ma ti jη shaa, na ti kemεe, ba

Kirisa be ya wu wo Egilizi wu pyi wε. ³⁰ Bani wεe pu jε wu ceepuuro ti yatenye ye.

³¹ «Lee wuu na, nά na ba wu nu ni wu to yaha, na koomε pu shε na.

Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin.»*

³² Lee karηmohεnε le kōri w'a pεle fo xuuni. Ne li she jo Kirisa wo karijεege ke ni wu Egilizi wu na li naha ya tii. ³³ Lee beeri funjε ni yee namaa pu beeri ya yaa, wa beeri wu shε di da dan wu ni, ba wuyε pyaa wo ceepuuro ti kaa ya dan wu ni wε. Cεe pu be ya yaa na baraga teri pu namaa na.

6

Nεhεpiire ni ti sefee keree
¹ Nεhεpiire, y'a yi sefee jεmεhεe coni Kafεw wo karijεege ki ni, bani lee l'a tii.
² L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ta ma to ni ma nu pele!» Le l'a pye saliya wu jεmεεjuu nizhiine le, na le jεmεe le lε na taha li na na: ³ «Kεnhε ma di jηnije ni jεmεnε ta jηje ki na.»* ⁴ Tii, yee be ganha ba yi nagoo pu logoo yirige we! Ga y'a pu biini, yi da pu yeri na saha ni Kafεw ye pyaa wo kalaa wu ni.

Buloo ni pu kafεe

⁵ Buloo, yee kafεe piimu pu jε naha ke jηje ke na ge, y'a pu jεmεhεe coni, yi da fyagi pu na, yi da gbεεrε teri pu na ni zosaamaa ni, ma na jo ba y'a li pyi Kirisa mu wε. ⁶ Yi ganha ba kapyejεe ki pyi pu jεjηaa ye na, kanna tondaanra y'a zhaa sipyii mu wε. Ga y'a ki pyi ba Kirisa wo buloo jε wε, yi da Kile jidaan pyi ni yi zolε pu beeri ni. ⁷ Y'a labye wu pyi ni daan na mu ni, kanna yi ya wu pyi sipyii mu wε, fo Kafεw. ⁸ Y'a li ce na sipyaa sipya, m'a pye bulo la, ma shiin ya pye mayε wo la, ma bu kasaana lemu beeri pye, lee wo kuduun ma da ba da Kafεw mu.
⁹ Kafεe, yee be p'a lee shi pyi yi wo buloo pu mu. Yi ganha bu da kafugo pεle pu na bada wε. Yi li ce na pu wo jηuηfεw we, na wee ninumε wu jε yee be wo wε. Wee jε fugba we ni. Wee ya wa wo wa ni wε.

Kiricεn kashen yagboyo

¹⁰ Ayiwa, yi fanha ta Kafεw ni wu sefεere ti baraga ni. ¹¹ Yi Kile wo kashen yagboyo yi beeri le yiye na, kεnhε y'i jά yere Shitaanni wo shizhiinme pu beeri sige. ¹² Bani wεe ni

* 5:31 ZhenEzi 2:24 * 6:3 Ekizode 20:12; DutεRENεME 5:16

piimu pu wa kashen ki ni ge, pee je Adama nagoo we. Ga juuɔfee pu je pii, ni fanhafee, ni piimu pu je ke koɔ nibiige wogo ke juuɔ ni ge, ni jinaa piimu pu je fugba wu ni ge. ¹³Lee wuu na yi Kile wo kashen yagboyo yi beeri lo, kɔnhɔ caguuɔ ki ba nɔ y'i ja kashen ki ɔmɔ fo yi se ta, yi lowagaa wuu di ja yere.

¹⁴Yi yere, y'i can pye yi yapɔɔ! Yi tiime pye yi kashen fadeye! ¹⁵Yi yere y'i la le yi da Kile wo Jozaama pu yu, pee pemu pu je jɔɔɔɔ jomɔ pu ge. Pee ya sipya fungɔngɔ teɔɔ wu tɔɔɔ tasinɔ ni ba tanhaya ni-jeye fɔ je we. ¹⁶N'a daa we, wee wu je ɔmasigɔ ke. Wee di bye yi mu tuun beeri ni, kɔnhɔ yi da Shitaanni wo na ɔmaya yi beeri furi. ¹⁷Yi juuwuuro ti wo tɔɔɔ judɔɔ ki be lo tɔ, y'i Kile Munaa li wo ɔmɔpara li lo, lee je Kile Kafila we. ¹⁸Y'a Kile jeeri tuun beeri ni Kile Munaa li baraga ni, ni jeɔɔɔ tuuyo beeri ni. Yi la le yiye ni yi da lee pyi, yi da Kile jeeri mu fefeere sipyii pu beeri mu.

¹⁹Yi da jeɔɔɔ pyi na be mu, kɔnhɔ di ba yu tuun wemu ni, Kile di jogana kan na mu di Jozaama pu kaɔmɔhɔnɔ li jaha jo di viinɔ ni lowaa ni. ²⁰Ali na li ta ne na je be kaso ni pee Jozaama pe wuu na, ne wu je pee wo kayahama. Wee tuun wu ni y'a Kile jeeri na mu, di da yu ni lowaa ni ba n'a sii yaa na yu we.

Pɔli fɔ mujuu

²¹Na ceborona ni na taanɔii Tishiki, wee wemu wu je Kafɔ wo kapyebye jomɔ fɔ ge, wee w'a da zhe ne fiin ni na keree ki beeri jaha jo yi mu. ²²Lee wuu na ne wu tun yi mu, kɔnhɔ y'i wu wo keree ki ce, wu she lowaa be le yi ni.

²³Wu To Kile ni wu Kafɔ Yesu Kirisa wu jɔɔɔ, ni taanɔɔɔ, ni n'a daa kan ceboolo pu beeri mu! ²⁴Wu Kafɔ Yesu Kirisa kaa ya dan piimu ni teheɔ baa ge, Kile wu fereɔ kan pee beeri mu.

Filipe Sheen

Tudunmɔɔ Pɔli ya semɛ wemu tun
Filipe sheen mu ge

Jɔɔɔ yɛ mu we semɛ we d'a tun wɛ?

Filipe sheen wo egilizi wu mu Pɔli ya we semɛ we tun Masedɔni fiige ki ni. Kaso ni wu bi bye Oromɛ kulo li ni na we semɛ we ka. Egilizii piimu nohɔ Pɔli ya shan Erɔpu fiige ki ni ge, Filipe sheen wo egilizi we wu jɛ pu beeri nizhiime.

Na Pɔli yaha wu jara shuun wuu li na, wu ni Silasi ni Timote ni, a p'i nɔ Filipe kulo li ni. Shi wemu wu bi bye wà ni wee jɛ Yawutuu-i ge, wee w'a bi jɛhe, bani Yawutuu nijɛhemɛɛ bi bye wà we. Filipe kulo li bi bye Oromɛ sheen sɔrɔsii tatɛɛngbɔhɔ.

Ma funɔɔ bi jɛ ma di Filipe sheen wo egilizi wu keree cɛ, Kapyegeɛ Kitabu wu wo koogoo 16 wu kalaa.

We semɛ we kakana juɔɔ

Kashiine, Pɔli funɔɔ bye wu Filipe sheen wo egilizi wu n'a daa fɛɛ pu shaari pu yakanya yi wuu na wee mu (Filipe Sheen 4:10-20). Li shuun wuu, Pɔli bi logo na waagi wu jɛ Filipe n'a daa fɛɛ pu tɛ ni. (Filipe Sheen 4:2). Wu funɔɔ ki bye w'i pu yeri.

Semɛ wu kafila juɔɔɔɔ

Filipe Sheen 1:1-11 Pɔli ya pu shaari na baraga taha Kile na.

Filipe Sheen 1:12-26 Pɔli ya lowaa lemu ta na wu yaha kaso wu ni Oromɛ ni ge.

Filipe Sheen 1:27—2:4 Pɔli ya Filipe sheen yeri niginre keree na.

Filipe Sheen 2:5-18 Yesu ya wuyɛ tirige tirigegana lemu na ge.

Filipe Sheen 2:19-30 Pɔli labyenii Timote ni Epafuroditi keree.

Filipe Sheen 3 Pɔli ya pu sɔnmi kapyebyii niguuyo yi keree na.

Filipe Sheen 4 Pɔli ya pu shaari na yɛɛ kan pu mu sanha.

Pɔli ya fɔ kan Filipe sheen mu

¹Nɛ Pɔli ni Timote, wɛɛ piimu pu jɛ Yesu Kirisa wo kapyebyii ge, wɛɛ p'a we semɛ we tun Kile wo fɛfɛɛɛ sipyii pu beeri mu, piimu beeri pu jɛ Filipe kulo li ni Yesu Kirisa wo

karijɛɛge ki ni ge, ni jɛ egilizi wu jahagbaa fɛɛ ni pu tɛgeveɛ pu be.

Wɛɛ ya yi shaari: ²Wu To Kile ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime tirige yi na, p'i jɔɔɔɔ be kan yi mu.

Pɔli ya Kile jɛɛri Filipe kulo li n'a daa fɛɛ pu mu

³Nɛ bu na funɔɔ kɔn ni yee kaa ni tuun beeri ni, nɛ ma Kile shaari. ⁴Nɛ ba da Kile jɛɛri yee mu tuun beeri ni, nɛ ma kee jɛɛɛge ki pye ni fundanga ni. ⁵Bani yee ya pye nɛ tɛgeveɛ Kile wo Jozaama pu yɛɛ li kapyɛɛɛ ki na, na co fo ki jɔ kɔnduun na, fo na pa nɔ nime na. ⁶Nɛ li cɛ nakaara baa jo Kile wemu w'a kii kapyɛɛɛ nizaɔɔɔa kii jɔ kɔn yee ni ge, wee na ba gori yaha ki na fo na she ki jɔ fa Yesu Kirisa cabaɔa. ⁷L'a yaa nɛ w'a na funɔɔ shaa lee shagana li na ni yee beeri kaa ni, bani yee kaa ya waha nɛ mu fo xuuni. Na nɛ yaha kaso wu ni nɛ na Kile wo Jozaama pu yogo yu, na pu can wu sheɛ, yee ya pinne ni nɛ ni wee labye we na. Wu niime wu baraga ni Kile ya wee kaa le nɛ keɔɔ ni. ⁸Kile yɛ pyaa wa lee wo sɛɛri na jo yee beeri kaa ya dan nɛ ni fo xuuni, ba wɛɛ ya dan Yesu Kirisa ni taangana lemu na wɛ.

⁹Kaa lemu na nɛ Kile jɛɛri yee mu ge, lee li wa mɛ, jo la l'a faraa yee wo taanɛɛge ki na, yi be di laje, ni fungɔɔɔ fɛɛɛ ta xuuni, ¹⁰kɔnhɔ y'i jà kasaɔɔa ni kakuuɔɔ cɛ shoɔnri kiye ni. Lee funɔɔ ni yi na ba bye sipyitiimeɛ, jaagi baa fɛɛ, fo na she nɔ Yesu Kirisa cabaɔa ki na. ¹¹Yi na ba kapyegeɛ nizaɔɔɔa nijɛheɛɛ pyi Yesu Kirisa baraga ni. Lee li wa masɔɔɔ, ni pɛɛɛɛ teri Kile na.

Pɔli kaso wu keree

¹²Na cebooloo, na funɔɔ ki wa y'i li cɛ na jo jaa wemu beeri w'a nɔ nɛ na ge, wee beeri ya pye kajuɔɔ na she ni Kile wo Jozaama pu ni jaha na can can na. ¹³Bani kiiri wu takɔɔɔ ki jahagbaa fɛɛ pu fara tɛye yi saya beeri na naha, pu beeri ya li cɛ na Kirisa kaa jo wuu na p'a nɛ pɔ, na nɛ le kaso ni. ¹⁴Lee funɔɔ ni wu cebooloo n'a daa fɛɛ nijɛhemɛɛ ya Kafɔɔ pye pu tadaɔa. Nɛ na le kaso ni, lee wuu na la ya fara pu lowaa li na. A p'i ganha na Kile Kafila wu yu sipyii pu mu ali pu ya fyagi be wɛ.

¹⁵Ayiwa, sipyii pii kunni wa Kirisa kaa yu ni jɛɛɛɛ ni beganhara ni. Ga pii be di wa Kirisa wu kaa yu ni fungɔnsaɔa ni.

¹⁶Taanɛɛge funɔɔ ni pee wa kee kapyɛɛɛ

ki pyi, bani p'a li ce na Kile w'a ne teɲe, konho ne da Kile Jozaama pu can wu shee sipyii pu na naha. ¹⁷ Ga pusamaa kunni, pee wa Kirisa kaa yu na ta ne wo kapyenɛe ki ɲeɲen di ɲe pu ni. Fungonkuuyo yi ɲe pu mu. P'a giin na pee ba lee pyi, na lee li da la fara ne kanhama na kaso wu ni.

¹⁸ Na ta lee la shishiin di ɲe kaa ne mu we. Fungonkuuyo ya pye pu mu la, fungonsaaja la; pyegana beeri na l'a pye ge, Kirisa kaa bu ja na yu na xo sipyii pu mu, lee ya ne funɲo taan. Kee fundanga ke, la di faraa kee na be, ¹⁹ bani yee wo ɲerege ki fanha ni, ni Yesu Kirisa wo Munaa li wo dege wu baraga ni, ne li ce jo kee keree kii beeri na ba bye kaɲuɲo na na ɲuɲo wolo. ²⁰ Lemu ne zigee ni na zo wu beeri ni ge, lee li wa ne tadaja. Li kunni wa da ba bye na mu shiige kajii bada we. Lee li wa me na Kirisa pele tuun beeri ni. L'a na gbo la, l'a na yaha la, lee li wa. ²¹ Bani ne wo koɲo ki katiinne ɲuɲo ki wa me, na taha Kirisa feni. Xu be di ɲe ne mu kuduun wa. ²² Ga ne di bu bye sanha koɲo puga, ne na ja da kapyenɛe pyi sanha kiimu ɲe ni kuduun ni ge. Wee tuun wu ni, ɲiifeere ni xu ni, ne ce kabaɲa keke n'a da lo we. ²³ Ne fungongo wa ki shuun wu beeri na. Ne na xu, na she bye ni Kirisa ni, lee la ki wa ne na, kuduun nigbo wu wa lee ni. ²⁴ Ga ne yaa na kori naha koɲo puga yee wuu na, lee wo kaɲoo l'a pele be sanha. ²⁵ Nakaara wa lee ni we, ne na ba gori koɲo puga, na tuun wa be pye yi taan, konho yi da se jaha na n'a daa wu ni, yi fundanga ki be di bele. ²⁶ Lee funɲo ni, ne ba ba guri she yee yiri, lee na ba bye kaɲuɲo fo ki nigboho, yee na fundanga ta Yesu Kirisa wo kariɲeege ki ni, ne wuu na.

²⁷ Ga yee kunni p'a ɲaari y'a sahaɲi ni Kirisa wo Jozaama pu ni. Ne ja she foro yi na la, ne shiin ya ja she foro yi na-e la, konho ne wa nuri na y'a n'a daa wu co ni keye shuun ni, na bye ɲomee nigin na, ni fungongo nigin. Y'i yi fanha ki pye nigin, yi da kapyenɛe pyi, konho sipyii pu da Kile Jozaama pu nuri, p'i da Yesu na. ²⁸ Yi ganha bu da yi ɲeen pu yaha pu fyaara leɲe yi ni leɲegana la shishiin na we. Pee wo kapyegee k'a li shee na pee na ba gyeegi, yee wo kapyegee k'i li shee na yee na ba sho. Kile ni lee ya foro. ²⁹ N'a ye yu bani Kile ya ta niime kan we mu, konho we di da ye nigin Kirisa na-e de! W'a niime kan we mu,

konho we di da kanhama be ɲaa wu mege ki wuu na. ³⁰ Y'a tee na ja toro, na yi nuri be sanha na zhaanra ne leni ni Yesu Kirisa wo ɲeen pu ni. Tee zhaanra te tuugo yee be ya leni nime!

2

Yi yiye tirige ba Yesu Kirisa ya pye we
¹ Ayiwa, loɲine bi daa Kirisa ni, samohoro bi daa wu taanɲeege ki ni, kariɲeege bi daa Fefeere Munaa li ni, ɲiɲaara ni ɲubeɲe bi ɲe, ² wee tuun wu ni, yi yi fungonyo yi pye nigin, y'i be taanɲeege funɲo ni, y'i bye ba shen nigin ɲe we, y'i bye ni fungongo nigin ni. Lee bu bye, ne zo wu na zii vere can can na. ³ Yi ganha ba kaa la shishiin pyi ni ɲeɲen ni, kelee yafogoyo we. Ga y'a yiye tirige, yi da sipyii pusamaa poroɲo yiye na. ⁴ Yi ganha ba keree pyi yiye pyaa ye wo kuduun kaa na we, ga keree kiimu wo kaɲoo l'a da bye yi beeri nigin nigin wu na ge, y'a kee pyi. ⁵ Fungongo kemu k'a bi bye Yesu Kirisa mu ge, y'i zhi kee fungonɲuɲo k'i bye yi be mu:

⁶ Wu ɲe Kile pyegana na,
 wu ni Kile ɲe nigin.
 Ga w'i ya ta lee pye
 wu togo tasinɲe nago kanna
 wu wuye taanna ni Kile ni fanha be na we.
⁷ Ga w'a kee beeri yaha wa,
 na wuye pye ba bulo ɲe we.
 W'a pa bye sipiyawyii,
 na wuye yaha ba sipyii pusamaa ɲe we,
⁸ na doroo sipyii torogana na.
 W'a wuye tirige,
 na Kile ɲomee co,
 fo na she wu pye w'a je xu ni,
 korikoritige ki wo xu wu kunni.
⁹ Lee wuu na Kile ya wu ɲuɲo yirige fo xuuni,
 na mege kan wu mu,
 mege kemu k'a pele
 meye yi beeri na ge,
¹⁰ konho Yesu mege bu yiri,
 munaa yara beeri li ɲe fugba we ni ge,
 ni ɲiɲe ke na ge,
 ni ɲiɲe ke nohodaan ge,
 yee beeri di nuguro sin y'i wu pele.
¹¹ Sipyii pu beeri di yere li na,
 p'i da li yu pu ɲoyo ni
 na Kafoo wu ɲe Yesu Kirisa.

Lee na ba nõrõ taha To Kile na.

N'a daa fɛɛ ya yaa na jí kɔŋɔ ke na ba wɔrɔɔ jɛ wɛ

¹² Ayiwa na taanjiineɛ, y'a na jɔmɛɛ co tuun bæri ni, tuun wemu ni nɛ bye yee niŋɛ ni ge. Na na yaha n'a lii nime yi na, y'a la faraa tee jɔmɛɛcoro ti na. Y'a yi juwuuro ti keree ki fiinŋɛ ni Kile jɔni fyaara ni, y'i da baraga tɛri wu na! ¹³ Bani Kile yɛ pyaa k'a da yee tɛgɛ, na yee pye yee ya sɔɔ wu jidaan na, na já na wu pyi bɛ.

¹⁴ Lee wuu na, y'a yi keree ki bæri pyi nakaara ni ŋmunu-ŋmunumɔ baa, ¹⁵ kɔnhɔ y'i já pye fɛɛfɛɛ, jaagi ganha bu da yi na wɛ. Y'i bye Kile wo nagoo, tanahaja ganha bu da yi na ke kɔŋɔ ke wo sipyikuuyo naŋmahara wuu pii tɛ ni wɛ. Yi da jí jí pu tɛ ni ba wɔrɔɔ ma jí mɛ fugba wɛ ni wɛ. ¹⁶ Kile Jozaama pe pu wa jɔni sicuumɔ can wo pu kaan ge, yi da pee kaa yu pu mu. Lee bu bye, yi na ba na juŋɔ yirige Kirisa cabaja. Lee li da ba li shɛ bɛ sanha na nɛ wo kanhama pe, ni nɛ wo labye wu ya ta pye kajɔɔ baa wɛ. ¹⁷ Yee ya labye wemu pye Kile mu ge, wee ya pye yee wo saraga, yee ya dà Kile na, lee na yee ya kee wolo. Ali li jɛhɛ yaha nago nɛ wo shishan pe pu fara kee saraga ki na, lee kɔri jɛ ali pu jɛhɛ nɛ gbo na fara kee na, nɛ na funŋɔ pinne daan ni yee ni fo xuuni. ¹⁸ Yee bɛ ya yaa yee pu funŋɔ taan lee na, y'i binne funŋɔ taan ni nɛ bɛ ni!

Timote ni Epafuroditi ya labye wemu pye ge

¹⁹ Kafɔɔ Yesu bu sɔɔ na li koo yaha, jeri tapyege ni n'a da Timote tun zhɛ wà yi mu. Keree kiimu ki wa yi yiri ge, wu shɛ kee jaha cɛ wu pa jo na mu, lee na nɛ bɛ wo fungongɔ ki tɛŋɛ. ²⁰ Bani sipya watii wa naha nɛ mu wemu ya wu funŋɔ shaa can can na ni yee keree ni wɛ. ²¹ Pu samaa bæri wa na pu funyɔ shaa ni puyɛ pyaa keree ni. Pu ya pu funyɔ shaa ni Yesu Kirisa kaa ni wɛ. ²² Ga yeeyɛ pyaa bɛ ya li cɛ na Timote ya wuyɛ shɛ kapyebye nizaama. W'a wuyɛ kan Kile wo Jozaama pu mu, na kapyɛŋɛ pyi ni nɛ ni ba to ni wu ja jɛ wɛ. ²³ Lee wuu na, nɛ wo keree ki na ba yaha kabaŋa kemu na ge, nɛ ba kee cɛ bɛ, wee n'a da dun yi mu. ²⁴ Nɛ dà li na Kafɔɔ wo saama pu gbɔrɔɔ ni jo l'a da mɔ nige neyɛ pyaa bɛ di shɛ yi yiri wɛ.

²⁵ Ga nɛ li ta jo li na bɔrɔ na fɛnhɛ Epafuroditi kurunŋɔ tun yi mu. Nɛ ceboro wu jɛ wii, na nõhɔ pye na kapyɛbyɛjii. W'a wu

wo fanha ki fara nɛ wogo ki na wèɛ na Kile wo Jozaama pu yu. Nɛ mago jɛ jaŋmuyɔ yemu na ge, wee yee ya tun w'a pa yee kan nɛ mu. ²⁶ Wu funŋɔ bye wu yee bæri ja tɔvuyo na, bani wu fungongɔ k'a wuregi na li kajunŋɔ pye wu ceefuuro ti kaa ya nõ yee na. ²⁷ Can wu jɛ wii, w'a sii yá xuuni fo na taxuyo shaa. Ga, a Kile di juŋɔ jaari wu na. Wu ya ta juŋɔ jaari wee yɛ nigin na wɛ, ga nɛ bɛ na w'a juŋɔ jaari. Lee bɛ wɛ, nɛ wo jatanhaja ki sarja bi da bɛlɛ. ²⁸ Lee wuu na, n'a da wu tun yi mu tɔvuyo na, kɔnhɔ y'i shɛ wu ja yi funyɔ di daan, la di foro naye pyaa bɛ wo jatanhaja ki ni. ²⁹ Wu bu nõ yi na, yi wu juŋɔ círi ni fundanga ni Kafɔɔ wuu na. Pii sipyii pii shi na yee ya yaa na baraga tɛri. ³⁰ Yee da bi bye naha nɛ yiri, kapyɛŋɛ kiimu yee bi da já bye nɛ mu ge, kee kapyɛŋɛ ki wuu na w'a wuyɛ kan fo na taxuyo shaa.

3

Dii sipya di da já bye sipyitiime Kile jaha tãan wɛ

¹ Ayiwa, nime na cebooloo, y'a fundanga pyi Kafɔɔ wo karijɛɛge ki ni. Nɛ keree kiimu ka na kan yi mu ge, na kuri na kee ninunŋɔɔ ka na kan yee mu sanha, lee ya waha nɛ mu wɛ, bani lee l'a da yee mara yaha kozaana ni. ² Y'a yiye kaseri kapyɛbyii niguuyo ye na, p'a kolo ba puun jɛ wɛ. Pee ya giin na sipya bu cekɔnrɔ pye na lee li da ma pye m'a jɛri Kile wo sipya. Can bɛ wɛ! ³ Wèɛ n'a daa fɛɛ, wèɛ pu jɛ Kile wo sipyii puyɛ pyaa pyaa, wèɛ piimu p'a Kile pele Kile Munaa baraga ni, na wù wo juuyirige ki taa Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki ni ge. Wèɛ ya ta sipyii wo kashangaa pye wù tadaŋa wɛ.

⁴ Lee bɛ wɛ, neyɛ pyaa bɛ bi da já jo nɛ kashangaa pye na tadaŋa, jo nɛ na já lee pye na juwuuro ta. Sipya wekɛ wu da já jo na wee ya kii keree kii pye wu tadaŋa na toro nɛ tãan wɛ? ⁵ Nɛ cekɔnrɔ pye fo na cazege carja gbarataanri wogo na. Izirayeli shi shen nɛ jɛ, na foro Benzhamɛ wo shi wu ni. Heburu yɛ pyaa pyaa nɛ sii. Farizhɛɛn pu ni nɛ bɛ jɛ, pee piimu p'a Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu koo jaari ge. ⁶ Ma bu jo luu, lee bye na ni wee saliya wu wo keree shizhaa na, fo di na jaari na n'a daa fɛɛ pu kana. Ma bu jo saliya wu keree jaarigana, sipya wa shishiin bye wemu na já zɔ taha nɛ na saliya wu keree ki jaarigana wuu na wɛ.

⁷Ga kee keree kiimu bæeri ki bye ne na ki wii kuduun wogoo ge, ne kee bæeri ta nime junjo baa keree Kirisa wuu na. ⁸Lee na laha wà, neye pyaa kii wa yarɲmuyo ye bæeri wii junjo baa woyo le kagbò le wuu na. Na Kafò Yesu Kirisa ce, lee jòhò je we. Wee wuu na ne sòò na na keɲe wolo keree bæeri ni, na ganha na keree bæeri wii yakokaya wiime ni, kònho di já Kirisa wo karijɲeɲe ki ta, ⁹di gori yaha kee karijɲeɲe ke ni. Na saliya wo koo jaari li naarigana na, pee tiime pe wa lee kaan we. Ga na dà Yesu Kirisa na, pee tiime pe p'a lee kaan. Ma bu dà Kirisa na lee funjo ni Kile da ma jate sipyitiime. ¹⁰Lemu feni ne je ge, lee li wa me: Na Kirisa ce; sefere temu t'a wu je na yeege xu ni ge, na tee be shi ce; kanhama pemu w'a soro ge, na pee be shi ce; na wu xu wu be tuugo shi ce, kònho di binne bye ni wu ni shiizhan. ¹¹Lee bu bye, na be na diin ni li ni jo na be na ba je na foro xu ni.

Na n'a daa wu koo jaari fo na she no wu kuduun wu na

¹²Li wa nago kanna ne wa paa fo na she no na jo tafana xuu ni, na na wo tafere ti kuduun ta-e de! Lee be we. Ga ali nijaa we be ni, ne la le naye ni na wo tafere ti na, kònho di ba ti kuduun ta, bani lee kaa na Kirisa ya ne sha co. Lemu bæeri Kirisa ya zhaa na mu, ni w'a lemu bæeri gbegele yaha na jaha na ge, di da kee bæeri pyi. ¹³Na cebooloo, li wa ne funjo ni nago kanna ne no na wo tafere ti tehene na, na ti kuduun be ta na xo-e de! Ga kaa nigin li wa ne funjo ni. Keree kiimu bæeri ki wa ne kadugo yiri ge, ne na funjo wo kee bæeri na, lemu li wa ne jahagbaa na ge, na ganha na na se wu bæeri pyi, na lee shaa. ¹⁴Lee wuu na, n'a da la le naye ni, di jaha tii ni na wo tafere ti ni fo di zhe no ti kuduun wu na, wee wemu kaa na Kile ya wù yiri Yesu Kirisa baraga ni ge.

¹⁵Ayiwa, wèe piimu bæeri p'a fanha ta n'a daa wu ni ge, ke fungongo ke k'a yaa na pye wèe mu, ga fungongo katii bu da yee mu, Kile ye pyaa na ba can wu she yee na. ¹⁶Ga Kile ya can wemu she na xo wu na ge, w'à se jaha na lee koo li ni.

¹⁷Na cebooloo, koo lemu ne jaari ge, ne funjo ki wa yee be di da lee jaari. Piimu bæeri pu wa jaari na sahanji ni lee koo li ni ge, yi da pee be wii, yi da se pee feni!

¹⁸Bani shenjemee pii wa wà, Kirisa wo

korikoritige ki wo jomo pu wo yere li ton p'a pen pu mu. Ne yee jo toro yee mu tɔɔɲii niɲehenje ni, ga na mesuwo w'a kuri na yi yu yi mu sanha. ¹⁹Pee sipyii pii wo taxogo ki wa gyeegi, bani yalige midiiɲe kemu k'a jin pu yacere ni ge, p'a kee funjo lo Kile na. Keree kiimu k'a yaa ki pye pu mu shiige keree ge, a p'i ganha na puye pele ni kee ni. Pu funzhakeree k'a tiije ke korjo ke wo yarɲmuyo ye na. ²⁰Ga wèe kunni, wèe wo to puga ki wa fugba we ni. Wèe be di wa wù Shòvò, wù Kafò Yesu Kirisa sigee. Fugba we ni w'a da ba yiri na pa. ²¹Fanhaxhòò cee puuro te ti wa wèe mu ge, wu na ba tee jeri na pye nivòò, na ti pye nòòò wuuro ba wuye pyaa wuuro ti je we. Sefere te ti wa wu mu ge, tee t'a wu pye w'a já yarɲmuyo yi bæeri tirige, na yi yaha wu wo fanha ki nòhodaan.

4

Pòli ya funjo shagazaana li wo yere li kan n'a daa fee pu mu

¹Ayiwa, na cebooloo na taanjiine. Na funjo ki wa di yi ja sanha. Ne wo fundanga ki kajunjo ki je yere. Yee shiin pu wa ne junjo yirige. Na taanjiine yi la le yiye ni y'i gori yaha Kafò wo karijɲeɲe ki ni!

²Na ceboroshaa shuun we: Evodi ni Sentisi ni, ne w'a pu jere ni na pu be nigin na, p'i gori yaha shiizhan Kafò wo karijɲeɲe ki ni. ³Mu be, na kapyebyenii jomee fòò, ne w'a ma jere ni jo ma na ceboroshaa shuun wu jere, kònho p'i be nigin na. Bani pee p'a la le puye ni, na ne tege Kile wo Jozaama pu jo wu na, ni Kilema, ni na kapyebyenii pusamaa. Pee wo meye y'a ka Nli Sicuumo pu wo seme wu ni.

⁴Na cebooloo, yee na je ni Kafò ni karijɲeɲe ni, y'a fundanga pyi tuun bæeri ni kee karijɲeɲe ke ni! N'a da yi jo daha sanha, yi sii y'a fundanga pyi! ⁵Y'i zhi sipyii bæeri di yi ce ni jubeɲe ni, bani Kafò taapana l'a teɲe. ⁶Yi ganha ba yi funyo shaa ni kaa la shishiin ni we; ga yaaga bæeri kaa l'a yi ta ge, yi kee jere Kile mu! Yi ki kaa jere yi waha! Yi da fò kaan wu mu! ⁷Yi ba lee pyi, Kile wo janiɲe ke k'a ye sipyii wo fungongo fere ti bæeri na ge, kee na ba yi zòlò pee, ni yi fungonyo yi mara yaha Yesu Kirisa wo karijɲeɲe ki ni.

⁸Ayiwa, nime na cebooloo, kaa kaa li je can ge, pɛɲe ya daa kaa lemu bæeri ni ge,

kaa kaa l'a tii ge, kaa kaa li jɛ fɛfɛɛ ge, kaa kaa l'a jɔ ge, kaa kaa l'a dan Kile ni ge, kaa lemu bæri l'a sii pye kacene fo l'a yaa ni masɔŋɔ ni ge, nɛ funɔ ki wa kee keree kii wo bye funɔ di yi zɔlɔ pu jɪ. ⁹N'a yi taanni lemu ni, a y'i lemu ta ge, ni y'a lemu logo na jɔ na, na lemu ja di na byi ge, yi be p'a kee shi pyi! Yi ba lee pyi, Kile we w'a jɔjɔŋe kaan ge, wee na ba bye ni yi ni.

Pɔli ya Filipe sheen shaari pu boja wu wuu na

¹⁰Nɛ funɔ ya taan xuuni, bani yee ya li she sanha na yee wa yi funyɔ shaa ni nɛ kaa ni. Kee fungɔngɔ ke bi sii pye yee mu, ga yee bi sanha pyegana ta ki na wɛ. ¹¹Li wa nago kanna nɛ wo labaara t'a nɛ pye nɛ na ye yu wɛ, bani nɛ bu lemu bæri ta, l'a cɛɛ la, l'a jɛhe la, nɛ wa ma funɔ taan lee wuu na, bani nɛ tee kee bæri na. ¹²Na pye la baa fɔɔ, nɛ lee shi cɛ, na pye dafɔɔ be, nɛ lee be shi cɛ. Xuu xuu ni nɛ toro ge, w'a waha wahagana tuugo bæri na la; nɛ ta li la, nɛ shiin ya ta li-i la; nɛ yajmuyɔ nijɛheye ta la, nɛ shiin ya yafiin be ta-ɛ la, nɛ tee kee bæri na. ¹³Nɛ jani kii keree kii bæri na Kirisa baraga ni. Wee w'a fanha kaan nɛ mu.

¹⁴Lee be na, y'a kasaana pye, yi ma na tɛge na kanhama pu tuun ni. ¹⁵Na cebooloo Filipe sheen, yeeye pyaa ya li cɛ na fo tuun weke tɛheɛ na nɛ Kile wo Jozaama pu kapyɛɛ ki jɔ kɔn, nɛ yiriduun wu ni Masedoni fiige ki ni ge, ni yee wo n'a daa fɛɛ pu ye be wɛ, egilizii pii shishiin ya pinne ni nɛ ni, na nɛ wo kapyɛɛ ki kuduun ta, lee kadugo na, na pu keɛɛ yajmuyɔ taga nɛ tɛge wɛ. Yee ye p'a lee pye. ¹⁶Ali na nɛ yaha Tesaloniki kulo li ni, yee ya nɛ mago yajmuyɔ torogo nɛ mu tɔɔjɪi nijɛheɛɛ ni. ¹⁷Yajmuyɔ yemu yee ya kan nɛ mu ge, li wa nago kanna yee ya nɛ zhaa wɛ. Le nɛ zhaa ge, lee li wa mɛ jo yi wo kapyegɛ nizaɔŋaa kii ki jɛhe; Kile na ba kuduun kan yi mu lee na. ¹⁸Y'a yajmuyɔ yemu bæri torogo na mu ge, nɛ yi bæri ta. Epafuroditi ya pa yi kan nɛ mu. N'a pye nime la fɔɔ, n'a ta nime fo na doro. Yee yakanya y'a pye ba nudanga saraga jɛ wɛ, saraga kemu na Kile ya sɔɔ ge, ki kaa be d'a taan wu ni. ¹⁹Nɛ wo Kile wu be na ba yi wo cɔnɔmɔ keree ki bæri yaa. Bani yajmuyɔ yi bæri yi jɛ wu mu wu nɔɔɔ wu ni, w'i giin wu yi kan yi mu Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔ ni.

²⁰W'à wu To Kile wu sɔni, wù da wu pɛle tuun bæri ni. Amiina.

Pɔli ya fɔ wemu pye kurogo ki na ge

²¹Piimu bæri pu jɛ fɛfɛɛɛ sipyii Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki funɔ ni ge, yi pee bæri shaari. Cebooloo piimu bæri pu wa naha ni nɛ ni ge, pee bæri ya yi shaari. ²²Fɛfɛɛɛ sipyii piimu bæri pu wa naha ge, pee bæri ya yi shaari. N'a daa fɛɛ piimu pu wa kapyɛɛ pyi saannaa jɔjɔfɔɔ Sezari kaban ki ni ge, pee ya pu wo fɔ waa.

²³Kafɔɔ Yesu Kirisa wo niime we wu kori yaha yi bæri mu.

Kolose Sheen

Tudunmɔɔ Pɔli ya semɛ wemu tun Kolose sheen mu ge

Jɔgɔ ye p'a byi na Kolose sheen wɛ?

Pɔli w'a we semɛ we ka na tun n'a daa fɛɛ pu mu Kolose kulo li ni, lee lemu nijnaa wuu li jɛ Turuki fiige ki ni ge. Pɔli jɛ kanna w'a we semɛ we ka na wu yaha kaso ni Oromɛ kulo li ni. Oromɛ kulo le ni Kolose kulo li tɛ wu bye kiloo kabɔfɔŋɔɔ shuun shishiin (2.000). Kolose sheen fanha bɛɛri ki bye Girekii. Ga Yawutuu kurunɔ ka be bye pu niŋɛ ni, lee li bi pu keree pye k'a suri. Pɔli jɛ Kolose kulo li egilizi wu sinwɔ wɛ. Ga tuun wemu ni wu bye Efese kulo li ni ge, a wu wu tahama-nɔhɔmɔ wa yaha kari kulogoo kii ni. Wa mɛge ki bye na Epafirasi, a wee di she Kile wo Jozaama pu jo Kolose kulo li ni (Kolose sheen 4:13). Kolose kulo le ni Efese kulo li tɛ wu bye kiloo xhuu nigin ni kelee gbaara (160). Lawodise ni Hirapolisi wo egilizii pu bɛ kaa ya yu we semɛ we ni, pee bi lii Kolose na wɛ.

We semɛ we kakana jɔŋɔ

Sipyii pii ya kalaakuumɔ wa kan na melekeɛ pii bɛ p'a ye Kirisa na. A wee kalaa wu Kolose sheen n'a daa fɛɛ pu fungɔnyɔ wuregi, na giin di pee pye pu taha pu kalegeɛ feni sanha. Lee na tudunmɔɔ Pɔli ya we semɛ we ka na tun Kolose sheen mu. A wu li she pu na na keree bɛɛri ki jɛ Yesu nigin wu ni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da pii sipyii pii wo kalaakuumɔ wu pye wu tadaŋa wɛ.

Semɛ wu kafila jɔgbɔyɔ

Kolose Sheen 1:1-14 Fɔ, ni baraga daha, ni Kile-jɛrege.

Kolose Sheen 1:15 —2:23 Kirisa wu jɛ yaŋmuɔyɔ yi bɛɛri jɔŋɔ ni.

Kolose Sheen 3—4 N'a daa fɔɔ ya yaa na jiiɛɛɛ niwɔrɔ ti wo jara li pyi pyegana lemu na wu puga ni kafugo yiri ge.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli, nɛ wemu w'a pye Yesu Kirisa tudunmɔ Kile jidaan funŋɔ ni ge, nɛ ni na ceborona Timote, wɛɛ p'a we semɛ we tun yee mu. ² Yee piimu pu wa wu cebooloo n'a daa fɛɛ Kolose kulo li ni ge, yee piimu

p'a pye jɔmɛhɛɛ fɛɛ, na gori Kirisa wo karijɛgeɛ ki ni ge; yee mu wɛɛ ya we semɛ we tun.

Wɛɛ ya yi shaari: Wù To Kile wu niime ni janiŋɛ kan yi mu.

Pɔli ya baraga taha Kile na

³ Wɛɛ ba da jɛrege pye yee mu tuun bɛɛri ni, wɛɛ ma baraga taha wù Kafɔɔ Yesu Kirisa To Kile na. ⁴ Yee ya dà Yesu Kirisa na, Kile wo sipyii pu bɛɛri kaa di dan yee ni taangana lemu na ge, kee keree kii k'a nɔ wɛɛ na, lee wuu na wɛɛ ya baraga tɛri Kile na. ⁵ Yee wa lee pyi, bani y'a dà li na na tadaŋa wa yi mu fugba we ni. Kile Jozaama pe pu wa can wu sheɛ ge, y'a fɛnhɛ pee Jozaama pemu logo ge, pee funŋɔ ni yee wa kee tadaŋa ki ta. ⁶ Pee Kile Jozaama pe pu wa yu yee mu, pee ninuumɔ shiin p'i wa yu kɔŋɔ ke bɛɛri mu. Pee gbɔɔrɔ ni sipyi ya jii sicuumɔ nizaama taa. Yee ya Kile wo fɛɛɛɛɛ pu kaa logo, na pu can wu cɛ tuun wemu ni ge, a p'i ganha na se jaha na yee mu. Ba pu wa se jaha na yee mu wɛ, mu pu wa se jaha na tɛye yi saya bɛɛri ni. ⁷ Wù taanji, wù labyejii Epafirasi, wee w'a yee kalaa kee keree ki ni. Nɔmɛ fɔɔ wu jɛ wii, Kirisa wo kapyebye. Wɛɛ tɛge w'a labye pyi yee niŋɛ ni. ⁸ Fɛfɛɛɛ Muna l'a taanɛgeɛ kemu le yee ni ge, w'a pa ki kaa jo wɛɛ mu.

⁹ Ayiwa, lee funŋɔ ni, ba wɛɛ bɛ ya yee logo wɛ, na ganha na Kile jɛɛri yee mu tuun bɛɛri ni, na li shaa kɔnhɔ Kile jidaan jɛ lemu ge, y'i já lee cɛ yi fiinŋɛ, Fɛfɛɛɛ Muna di cemɛ ni fungɔngɔ fɛɛɛ kan yi mu.

¹⁰ Lee bu bye, yi na já da jaari Kafɔɔ jidaan jaarigana na. Yi kapyeege ki bɛɛri na daan wu ni bɛ. Yi na já da Kile jidaan pyi, na kapyeege nizaanɔa tuuyo bɛɛri pyi. La na ganha na faraa yi Kile-cɛɛɛ na. ¹¹ Kile wu fanha le yi ni tuun bɛɛri ni, ni wu wo sefɛɛɛ nɔɔrɔ wuuro ti ni; kɔnhɔ y'i la le yiye ni n'a daa wu kabana na, y'i loxulo ta keree bɛɛri ni, y'i bye ni fundanga ni. ¹² Y'i baraga taha To Kile na, bani keree kii w'a gbegele na yaha wu n'a daa fɛɛ pu jaha na wu saanra kɛɛɛngɛ wuuro ti ni ge, w'a fanha kan yee bɛ mu na yee bɛ pye yee bɛ ya yi taa ta kee keree ki ni.

¹³ W'a wɛɛ sho Shitaanni wo nibiige fanha ki na, na wɛɛ le wu jidaan Ja wu wo saanra ti ni. ¹⁴ Wee Ja we fanha ni Kile ya wɛɛ jɔŋɔ wolo, na wɛɛ jurumu wu yafa wɛɛ mu.

Kirisa ni wu labye

¹⁵ Kile we wu jε wa ya wu jaa-i ge, wee wo jaa wu jε Kirisa. Kirisa ya pye Ja, wemu bye wà fo taashiine ni ge, na ta yaaga ka shishiin shi tuugo sanha yàa wε. ¹⁶ Bani wee baraga ni yaŋmuyo ye bæeri wa yàa, fugba woyo ye fara jine ke woyo ye na. Yaŋmuyo ye yi wa nijabaaya ge, yi saanra yoo, yi sefere yoo, yi fanha fere yoo, yi juŋo fere yoo, ni yaŋmuyo ye yi wa nijaya ge, yee bæeri wa yàa wu baraga ni, yee bæeri shiin wa yàa wu wuu na. ¹⁷ Wee w'a pye taashiine ni yaŋmuyo yi bæeri jaha na, wee baraga ni shiin yaŋmuyo yi bæeri jε. ¹⁸ Wee wu jε koŋo ke bæeri wo Egilizi wu juŋo ni, wee Egilizi w'i jε wu ceepuuro. Koŋo jokɔɔɔ na, wee w'a pye wà taashiine ni. Wee shiin wu d'a pye shenshiime sanha na jε na foro xu ni, kɔnhɔ wu bye yaŋmuyo yi bæeri juŋo ni. ¹⁹ Bani lee l'a taan Kile mu, nago kanna kaa kaa li jε wee Kile ni ge, kee bæeri nigin nigin di she da ki jɔporo na Yesu ni. ²⁰ Kile funŋo ya pye wu be le wu ni wu yaŋmuyaaya yi bæeri te ni Yesu gbɔɔɔ ni, fugba woyo ye fara jine woyo ye na. P'a Yesu kori tige na na gbo a wu shishan di wo ge, lee funŋo ni Kile ya janiŋe le wu ni wu yaŋmuyaaya yi bæeri te ni.

²¹ Taashiine ni yee sanha bi lii Kile na. Lee bi foro yee fungɔnkuyoo ni yee kapyegeee niguuŋɔ funŋo ni, kee ki bi yee pye yee ya pen Kile mu. ²² Ga nime, Yesu na xu ceepuuro ni, lee wo funŋo ni Kile ya be le wu ni yee te ni. Kile ya lee pye, kɔnhɔ y'i já pye fεfεe wu jaha tãan, fe pa shishiin ganha bu da yi na wε, jaagi wa shishiin be ganha bu da yi na wε. ²³ Ga fo yi niye bu juri xuuni n'a daa wu ni, kaa la shishiin ganha bu yi laha yi tayerege ni wε. Y'a tadaŋa kemu ta Kile wo Jozaama pu logo funŋo ni ge, yi ganha bu kaa la shishiin yaha li yi juŋo kyεegi fo di kee tadaŋa ki shɔ yi na wε. Pee Jozaama pu wo yere li wa na byi sipyii pu bæeri mu koŋo ke na. Kile w'a ne Poli ye pyaa be pye wu kapyebye pee Jozaama pu wo jo wuu na.

Poli ya labye wemu pye Egilizi wu wuu na ge

²⁴ Ayiwa na cebooloo, kanhama pe ne daa yee wuu na ge, lee jε ne mu fundanga. Bani li jε kanna Kirisa wo kanhama pu jɔ ne fani. Pee kanhama pe, ne pee bæeri xu naye ni Kirisa wo ceepuuro ti wuu na. Tee

ceepuuro ti jε Egilizi we. ²⁵ Kile ya ne pye wee Egilizi wu wo kapyebye, na ne w'a labye pyi yee mu, ne da Kile wo kafila wu bæeri fiinŋe da yu yee mu. ²⁶ Pee jomɔ pu kaluu l'a bi ŋmɔhɔ shi wu bæeri na fo taatuunnɔ ni. Ga nime, Kile ya pu pahala jo wu wo sipyii pu mu. ²⁷ Shi wemu jε Yawutuu-i ge, ceme niŋmɔhɔmɔ nɔɔɔ wo pemu wa pee jomɔ pu ni wee shi wu mu ge, wu funŋo bye wu wo fεfεere sipyii p'i pee ce. Wu funŋo bye y'i li ce nago kanna Kirisa bu bye yi zɔlɔ pu na, yi na ba jε Kile wo nɔɔɔ wu ni. Kee tadaŋa ke wa yi mu. ²⁸ Wee Kirisa we wo kaa wεe wa yu. Wεe wa sipyii pu yeri na pu kalaa ni Kile wo fungɔngɔ fere ti ni, kɔnhɔ sipyii pu bæeri di bye fεfεe Kile jaha tãan, pu niye di juri Kirisa wo kariŋeegi ki ni. ²⁹ Lee wuu na, ne labye wu pyi. Labye we Kirisa ya kan ne mu ge, wee labye we ni ne zhaanra leni wu fanha ni. Kee fanha ki k'a samɔhɔɔ leni ne ni.

2

Kaa le Poli ya puro n'a daa fεe pu wuu na ge

¹ Na cebooloo le n'a giin di zheε yi na y'i li ce ge, lee li wa mε. Ne naye pɔ pɔgana bæeri na, na kanhama tuugo bæeri xu naye ni yee wuu na, ni Lawodise n'a daa fεe pee, ni piimu bæeri pu jε pu sanha jii taha na na-ε ge. ² Ne lee bæeri pyi, kɔnhɔ p'i já lojine ta, samɔhɔɔ di bye pu ni. P'i bye jomε na, taanŋeegi di bye pu te ni, p'i ni fungɔngɔ fere na. Lee bu bye, pu na Kile wo kariŋmɔhɔni li ce. Lee kariŋmɔhɔni le, lee jε Kirisa. ³ Fungɔngɔ fere ti bæeri ni laje wu bæeri nijeme be di wa ŋmɔhɔ wu ni. ⁴ N'a ya yu yi mu, kɔnhɔ sipya wa shishiin ganha da jɔtanga jomɔ taga yi piinŋe wε. ⁵ Can na, ne kunni ya lii yi na, ga ne zo d'a pinne ni yi ni. Yee na yiye co xuuni na yi wo labye wu pyi na se wu koro ni, na nɔhɔ fanha ta n'a daa wu ni Kirisa shizhaa na, lee ya taan ne ni fo xuuni.

Niifere can can wuuro te t'a daa Kirisa wo kariŋeegi ki ni ge

⁶ Ayiwa, ba y'a sɔɔ na daha Yesu Kirisa feni wε, yi la le y'i gori lee koo li ni. ⁷ Yi kori yaha wu kariŋeegi ki ni, ba tige niye ya jin me jine ni wε. Y'i yi koŋo keree bæeri kaa le wu keŋe ni. N'a daa wemu ni p'a yi kalaa ge, y'i

gori wee ni ni baraga ni. Lee kadugo na yi da baraga teri Kile na can can na.

⁸Y'a yiye kaseri, konho wa shishiin ganha bu yi faanna, wu yi ta co ni wuye pyaa wo laje ni, wu juho baa jomɔ taga yi piinɛ we. Wee laje we, sipyii wo kalegeɛ ni ke koɔ ke wo yanabaaya ye ni wee ya yiri, wu jɛ Kirisa wo we we. ⁹Bani kaa kaa li jɛ Kile ni ge, w'a wu ji kee beeri na. ¹⁰Yee be d'a keree ta Kile mu na yiri Kirisa yiri. Yanmuyo yemu beeri y'a fanha feere ni juho feere pyi ge, Kirisa wu jɛ yee beeri juho ni.

¹¹Yee na jɛ kariɛgeɛ ni ni Kirisa ni, lee jɛ kanna cekɔnɔ yee ya pye. Tee cekɔnɔ te, sipya be ya tee pye-e de, tee ya foro Kile ni. Tee cekɔnɔ te kori wu jɛ kanna yee ya foro yi jurumu wu beeri ni. ¹²Yee ya batize ge, l'a pye kanna yee ya pinne le faɲa ni ni Kirisa ni, na na pinne jɛ ni wu ni. Lee ya pye Kile wo sefeere ti wo n'a daa wu funɔ ni. Tee sefeere ti t'a Kirisa jɛ na yeege xu ni. ¹³Yi jurumu we ni yi na jɛ konbaa, lee bi yee pye ba xuu jɛ we. Ga nime yee na jɛ Yesu ni, pee jɛ jɛ sicuumɔ nivomɔ Kile ya pemu kan yee mu ge. W'a wee jurumu wu beeri yafa wee mu. ¹⁴Wee jurumu we wu bi ka na yaha wee jaha na Kile jaha taan, p'i ba wee taga wee jaagi na wee ya saliya kyeege ge, Kirisa na kori korikoritige na, lee ya wee beeri forɔgo na laha wa. ¹⁵W'a yanabaaya yi wo saanra te, ni yi sefeere ti sho yi na, na yee she kpeenge na sipyii beeri ni, ba kashen buloo jɛ we. W'a se wemu ta wu wu funɔ ni korikoritige ki na ge, wee se wu w'a lee pye.

N'a daa fee ya yaa pu taha sipyii wo kalegeɛ feni we

¹⁶Lee wuu na, yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu kayuu shan yi na yalige keree na, kelee yagbaya we; kelee na jaha na yi jate ya ta no pu wo kaleɛɛ caya yi na, kelee pu yevorovɔ kalegeɛ, kelee pu cadɛnyɛ|cadɛnyɛ na-ɛ we. ¹⁷Kee keree ki beeri bye keree nibaɲaa ki wo jaha sheshere. Ga can can wuye pyaa, wee jɛ Kirisa. ¹⁸Sipyii piimu pu ma puye pye kanna p'a puye tirige melekee mu, na pu pele ge, na daa xuuni puye pyaa wo hmunuyo ye na ge, yi ganha bu pee sipyii pu yaha pu yi nuyo kyeege we. Pee sipyii pu bu kaa beeri pye, p'a jo na Kile w'a lee she pee na. Tawaga ni pee sipyii p'a puye pele, pu

nibyeege beeri ki jɛ puye pyaa fungonyo keree. ¹⁹Kirisa we wu jɛ keree beeri juho ni ge, pii sipyii pii ya gbara pu nɔro wee na we. Na ta n'a daa fee pu beeri di fanha taa wee gbɔro ni, na legi na be ni Kile ye pyaa jidaan ni, na binne, na bye nigin ba ceepuuro kaciiye tasogoyo ni kavaan ya puye conɪ cogana lemu na we.

Na xu na binne jɛ ni Kirisa ni

²⁰Ba yee ya pinne xu ni Yesu ni we, a yee di sho ke koɔ ke wo nibiige fanha ki na. Wee tuun wu ni jaha na p'i ma na kee fanha ki tuugo teri yee na sanha, na li pye kanna yee be p'a yi wo keree pyi sanha na be ni kee koɔ ke wo keree pyegaɲaa ni we? Pu jomɔ pu jɛ na: ²¹«Ma ganha bu ke yaaga ke lɔ-ɛ de, lee wa jɔ we; ma ganha bu ke li-i de, lee wa jɔ we; ma ganha bu gbɔn ke na-ɛ de, lee wa jɔ we.» ²²Na ta yee yanmuyo ye di jɛ jɔyalige ye nigin, ki bu li xo, ki da ja jɛri nige yaaga be we. Kee keree kii beeri jɛ sipyii wo kashangaa, ni pu fungongo keree. ²³Ma kunni bu kii keree kii wii, m'a ki ta k'a foro fungongo feere wogoo feni. Pii sipyii pii ma soɔ na pu ye mege peɛɛ pyi, na puye tirige melekee mu, na keree kii taga na pu ceepuuro kana. Ga kaɲɔ la yafiin di wa kii keree kii na lemu na ja sipya tɔnha jurumu na we.

3

Fugba nɔro w'a ye koɔ yanmuyo ye na

¹Ayiwa, ma na jo ba y'a pinne jɛ ni Kirisa ni na foro xu ni we, wee tuun wu ni, yanmuyo ye Kile ya gbegele yaha fugba we ni ge, y'a yee shaa. Kirisa nideenge ki wa wa saanra tateenge ki ni Kile kanige ce. ²Kile ya lemu gbegele yaha yi jaha na fugba we ni ge, y'a yi funyo kɔn ni lee kaa ni. Yi ganha ba yi funyo kɔn ni ke jɛɛ ke wo keree ni we. ³Bani yee ya pye kanna yee ya xu. Nii sicuumɔ nivomɔ pe pu wa yee mu ge, pee niɲmɔhɔmɔ pu wa Kile mu Kirisa ni. Pee sanha zhe folo we. ⁴Pee jɛ sicuumɔ pe jɛ Kirisa, wee ga ba caɲa caɲa, yi be na binne ni wu ni wu nɔro wu ni.

Yi yi kapyeegeɛ ki yaha

⁵Lee wuu na yahagaɲaa kiimu beeri ki bye yi na ge, yi kee beeri yaha. Kee jɛ: dɔdɔro, ni nɔromɔ keree, ni cemɔhɔro keree, ni cemɔhɔro fungonyo tuuyo beeri; ni lakuɔɔ tuugo beeri, ni jɛgbɔ, bani

jeḡbōō ni yapereḡaanra beeri li jne nigin. ⁶Piimu pu jne pu ya Kile jomēe co-e ge, kii keree kii k'a Kile wo loyire li pye li na da ba nō pee na. ⁷Yee be tōḡḡo ki bye kii kapyebaagaa kii shi ni taashiine ni. ⁸Ga nime, y'a yaa yi ki beeri yaha: vōḡo, ni loyire, ni funguuro. Yi ganha bu sō sheheē, kelee shiigebaara jomō p'a fōro yi jō ni we. ⁹Yi ganha ba kafineye yu nige yiye mu we, bani yee ya yi wo yahagaleē le, ni yi wo kapyeleḡee ki beeri ja na ki yaha wā. ¹⁰A Kile di yahagana nivoḡo kan yee mu. Lee funḡo ni a la di ganha na faraa caḡa caḡa yee wo laje wu na, kōnhō y'i bye yi Yaavō wu wo jaa wu shi, yi kapyegeē ki beeri di j'á pye ba Kirisa ye pyaa wogoo jne we. Wee baraga ni yee ya lee yahagafonō li ta. ¹¹Ayiwa, lee funḡo ni do, m'a pye Girekii shi shen la, m'a pye Yawutuu shi shen la; m'a cekōonrō pye la, ma ya cekōonrō pye-e la; m'a pye nadadiinme la; m'a pye j'á funḡo shen la; m'a pye bulo la, ma ya pye bulo-e la, le la shishiin niḡe jne we. Ga Kirisa ye nigin w'a jateni. Wee wu jne keree ki beeri, wee wu jne wū beeri zōlōo na.

N'a daa fēe ya yaa na puyē teri

¹²Lee wuu na yee ya pye Kile nagoo. W'a yee jahā bulo, yi kaa l'a dan wu ni. Lee funḡo ni, y'a yaa y'a juḡḡo jaari yiye na, yi da ceme pyi yiye na, yi da yiye tirige yiye mu, y'i bye ni lotangaa ni, y'i loxulo ta. ¹³Y'a yiye teri yi conrōmō keree na. Wa bu nahana wa mu, yi beeri p'a yi wo jurumu wu yafani yiye mu ba Kafō ya yi wo jurumu wu yafa yi mu me we. ¹⁴Ga le beeri kadugo na, yi kaa di da dan yiye ni xuuni. Taanḡeḡe ke, kee k'a da ba yee beeri pinne, na yee pye nigin. ¹⁵Kirisa wo janiḡe ke, kee ki tiin yi zōlōo pu na, k'i yi keree ki beeri jahā co. Lee kaa na Kile ya yee yiri, na yee beeri pinne na pye ceepuuro nigin. Y'a baraga teri wu na tuun beeri ni!

¹⁶Yi Kirisa wo kafila wu yaha wu diin yi zōlōo pu na ni wu fanha beeri ni! Y'a hakilee kaan yiye mu, y'i da yiye yeri ni fungongō fēere ni! Zaburuu Kitabu yoyo, ni Kile-peḡeḡe yoyo, ni Kile Munaa yokanya yatii be, y'a yee cee Kile mu ni yi zōlōo pu beeri ni, ni baraga daha ni wu na. ¹⁷Kaa kaa y'a da jo kelee y'a da bye ge, y'a ki beeri pyi Kafō Yesu meḡe na. Yi da baraga teri To Kile na Yesu meḡe na.

N'a daa fēe ya yaa na leke pyi puyē na ge

¹⁸Ayiwa ḡbagashaa, yi yiye tirige yi namaa mu, ba Kafō ya lee shaa n'a daa fēe pu mu we! ¹⁹Yee namaa be, yi cēe kaa di da dan yi ni. Yi ganha bu pu co ni fungonkuuro ni we! ²⁰Nōhōpiire, yee be di da yi sefēe jomēheē coni keree beeri ni. Lee l'a dan Kile ni. ²¹Yee be sefēe, yi jahaya ganha bu danha ni yi nōhōpiire ni, y'i kafugo pele ti na we. Lee kaa be we pu yatenye na xhuu.

²²Yee kapyebyii be, yee be di yi juḡḡofēe jomēheē co keree beeri ni ke jini ke na. Yi ganha ba labye wu pyi pu nii na, y'i li pye kanna y'a wee pyi yi kaa di daan pu ni we. Ga y'a labye wu pyi ni funvige ni Nuḡḡofḡḡo wuyē pyaa jii fyaara wuu na. ²³Kaa kaa y'a byi ge, y'a li pyi ni fungonfige ni, kanna ba y'a li pyi Nuḡḡofḡḡo wu mu we. Li ganha da bye nago kanna sipyii mu y'a li pyi we. ²⁴Y'a yiye funyo kōon li na na Nuḡḡofḡḡo wu na ba yi saraa. W'a lemu ḡbeḡeḡe yaha wu nagoo pu mu ge, yi na ba lee ta. Kirisa wu jne Nuḡḡofḡḡo we, wee mu wu ya labye wu pyi. ²⁵Ga sipyaa sipya w'a kakuuro pyi ge, Kile na ba weefō be saraa na be ni wu kakuuro ki ni. Kile ya wa wo wa ni we.

4

¹Ayiwa, yee juḡḡofēe be, yee be di yi kapyebyii pu co jō ni tiime ni zosaama ni. Yi be di li ce nago kanna yi be wo Nuḡḡofḡḡo wu wa fugba we ni.

Pōli wo yere mujuu

²Y'a Kile jneeri tuun beeri ni, y'i la le yiye ni y'i kee jereḡe ke co xuuni. Y'a baraga teri Kile na yi da wu shaari. ³Yi da Kile jneeri wū be mu, kōnhō Kile ye pyaa di j'á wū teḡe, wu cogosaama kan wū mu wū j'á w'ā wu Jozaama pu yu. Wu Ja Kirisa kaa le li bye kaḡmōhōnō, a wū li ce nime ge, wū da li keree shee w'ā fiinḡe. Yee wo jo funḡo ni pu wa ne co na le kaso ni. ⁴Y'a Kile jneeri na mu, kōnhō di sii j'á da lee kaḡmōhōnō le fiinḡe da yu, ba n'a sii yaa di da yi yu we.

⁵Piimu jne Kiriceen we, yi yi jaarigana ce pee te ni. Yi ganha bu diin da juḡḡo baa keree pyi fo di ba tuun wu torogo we. ⁶Kafila we y'a da da yu ni sipyii ni ge, wee di bye ni tipoomō ni ba suumō jne we, wu bye ni kuduun ni. Wa bu yeḡeḡe ka kan yi mu,

yi ba da kee jɔ shɔ, yi tee jɔshɔɔɔ te pye ni jojemɛ ni.

Pɔli ni wu taanjiineɛ fɔ mujuu

⁷ Ayiwa nime, keree kiimu beeri ki wa naha ne mu ge, wu taanjii, wu ceborona Tishiki, wee na zhe kee beeri paari yi mu. Nɔmɛɛ fɔ w'a wii fo xuuni, ne ni wee wu wa naha shiizhan Kafɔ wo labye wu na. ⁸ N'a sii li jɔ wolo li kaa na di wu tun yi mu, kɔnhɔ lemu li jɛ naha ge, wu she lee beeri paari yi mu, wu samohoro le yi ni. ⁹ Onezimu n'a pinne ni wu ni. Wù taanjii, wù ceborona wa wu wa wu be, jɔmɛɛ fɔ wu wa wu be. Yee wo sipya wa wu wa wii. Keree kiimu beeri k'a byi naha ge, pu na zhe kee beeri paari yi mu.

¹⁰ Na kaso lejii Arisitaaki ya yi shaari, Barinabasi ceborona ja Marika be ya yi shaari. Wee Marika wu kaa ne bi jo yee mu. Wu ba she yi yiri, yi wu co xuuni. ¹¹ Yesu we p'a yiri na Zhutusi ge, wee be ya yi shaari. Pii ye p'a pye Yawutuu pu wo n'a daa fee pu ni, piimu p'a ne tege Kile wo saanra|Kile saanra ti jo wu na sipyii pu mu ge. P'a ne luu jije fo xuuni.

¹² Epafirasi ya yi shaari, wee be wa yee wo sipya wa. Wu be wu jɛ kapyebye wa Yesu Kirisa mu. W'a wuyɛ pɔ Kile-jerege na yee mu xuuni, kɔnhɔ y'i fanha ta n'a daa wu ni, y'i bye jɔmehɛɛ fee, y'i sɔɔ li na nago Kile jidaan w'a byi keree beeri ni. ¹³ Yee ni yi taan kulogoo Lawodise ni Hirapolis, Epafirasi ya yee keree co xuuni wu zɔ wu na, ne wa lee wo seeri. ¹⁴ Wù taanjii jɔgɔtɔɔlɔɔ Luka be ya yi shaari, Demasi be ya yi shaari.

¹⁵ Yi wù cebooloo n'a daa fee Lawodise sheen pu shaari. Nefasi ni n'a daa fee piimu p'a binnɛ wu kaban ge, yi pee be shaari.

¹⁶ Yi bu we semɛ we kalaa xɔ, y'i wu yaha she gan Lawodise n'a daa fee pu be mu pu kalaa. Semɛ we wu da yiri Lawodise kulo li be ni na pa gan yi mu ge, yi be di wee be kalaa. ¹⁷ Y'i yi jo Arishipi mu na ne jo na labye we kaa l'a le wu kerje ni Kafɔ wo labye wu ni ge, na wu la le wuyɛ ni wu da wu pyi wu pyegana na.

¹⁸ Nime woyo ye, ne Pɔli ye pyaa kerje k'a yee ka, yee yi wa mɛ. Ne Pɔli ya yi shaari. Kaso ni ne wa naha, yi ganha da funɔ wɔ na na we. Kile wu duba yi mu.

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} Tudunm_{oo} P_oli ya s_{em}e n_{izhiime} wemu tun Tesaloniki sh_{EEEN} mu ge

J_{oo}g_o y_e mu we s_{em}e we d'a tun w_e?

Tesaloniki egilizi wu mu P_oli ya we s_{em}e we tun. Mased_oni fiige ki wo kugb_{oo} li bi bye lii. Kegaan_a tapyegb_oh_o kulo l'a bye lii, lee na l_oh_o k_or_oy_o ni_{je}h_ey_e bi se w_a. Yawutuu ni_{je}h_em_em_e ni shi watii sh_{EEEN} be pu bi bye Tesaloniki kulo li ni. P_oli w'a Tesaloniki egilizi wu n_oh_o sin. Wu ni Timote, ni Silasi wu bi bye shiizhan. Ga pu ya j_a m_o Tesaloniki kulo li ni we, bani Yawutuu p'a bi yiri pu feni. Ga, a P_oli di ba Timote tun kari pu mu tuun wa ni, k_on_ho w'i sh_e egilizi wu t_eg_e wu fanha ta. Wu j_ara shuun wuu li t_{oo}g_o feni P_oli ya we s_{em}e we ka yee xh_uu nigin (100) na toro Yesu niban_a kadugo na.

We s_{em}e we kakana j_un_o

Ba Timote ya pa fiin jo P_oli mu egilizi wu j_un_o t_aan w_e, a P_oli di we s_{em}e we ka, k_on_ho wu Tesaloniki egilizi wu luu waha, wu y_er_e be kan pu mu Kile koro li naarigazaana li shizhaa na.

S_{em}e wu kafila j_ugb_oy_o

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} 1:1-10 Ali na li ta waha ya noni be Tesaloniki sh_{EEEN} na, P_oli ya baraga taha Kile na pu wuu na, bani w'a fiin nizaama ta na yiri pu yiri.

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} 2:1 —3:13 P_oli ya wu wo labye wu p_ye pyegana lemu na, kari_{je}g_e nizaan_a kemu be di j_e wu ni Tesaloniki kulo li t_e ni ge, P_oli ya pu fun_o to kee na.

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} 4:1-12 Naarigana lemu l'a dan Kile ni ge.

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} 4:13—5:11 Kaf_{oo} pana shuun wuu li keree.

1 Tesaloniki Sh_{EEEN} 5:12-28 Y_er_e ni f_o mujuu.

P_oli ni wu kapye_yenii pu wo f_o mujuu

¹Ne P_oli, ni Siliven, ni Timote, w_ee p'a we s_{em}e we tun w_u To Kile, ni w_u Kaf_{oo} Yesu Kirisa wo n'a daa f_ee pu mu, piimu pu wa Tesaloniki kulo li ni ge.

Kile wo niime we ni j_an_in_e ke ki kori yaha yi mu.*

P'a pu n'a daa wu taha Yesu na

²W_ee ya baraga teri Kile na tuun b_eeri ni yee b_eeri wuu na, na j_er_eg_e be p_yi yi mu gbee. ³Yee ya kapy_eg_e p_yi pyegana lemu na, na yi wo n'a daa wu sh_ee ge, na kapy_eg_e kiimu p_yi yi wo taan_{je}g_e ki fun_o ni ge, na w_u Kaf_{oo} Yesu Kirisa p_ye yi tadan_a ni lowaa lemu ni ge, w_ee ba w_u To Kile wu j_eri tuun b_eeri ni w_ee ma w_u fungongo yaha kii b_eeri na.

⁴W_u cebooloo, w_ee ya li ce jo yee kaa ya taan Kile mu, a wu yee jaha bulo k_on_ho y'i bye wu wuu. ⁵W_ee ya Kile Jozaama pemu jo yee mu ge, pee Jozaama pu wo y_er_e li ya da j_o jom_o y_e nigin na we, ga F_ef_er_e Munaa li be wo sef_er_e t'a fara. Lee wuu na yee ya d_a pu na na can j_e pu ni. Na fara lee na, yee ya li j_a na yee wo j_o kaa na w_ee ya kee keree ki b_eeri p_ye mu. ⁶Kaf_{oo} Yesu ya j_aari j_aarigana lemu na na fara w_ee na ge, a yee be di ganha na j_aari mu. Yee ya kanhama nigb_o j_a, ga lee be na yee ya s_{oo} Kile Kafila wu na ni fundanga ni, F_ef_er_e Munaa ya fundanga kemu kaan ge.

⁷Ayiwa, lee fun_o ni yee ya p_ye jaha shesh_er_e Mased_oni fiige ki wo n'a daa f_ee pee, ni Akayi fiige ki wo n'a daa f_ee pu b_eeri mu. ⁸Kaf_{oo} wo jom_o p'a yiri yee mu, na sh_e n_o fo Mased_oni fiige ke, ni Akayi fiige ki ni. Lee y_e be w_e, ga ye_ye pyaa ya d_a Kile na dagana lemu na ge, wee n'a daa we kaa ya xuu wu b_eeri c_iri. Lee wuu na li ya ta n_o nago kanna w_ee pu na w'a yee kaa yu nige wa mu w_e. ⁹W_ee ya tigi yee mu, a yee di w_ee j_un_o c_iri cirigana lemu na ge, sip_yi pu b_eeri p'a yee yu. Yee ya yi yaper_e ki b_eeri yaha w_a, Kile we wu j_e j_if_er_e na, na j_e can be ge, na s_{oo} wee na, na ganha na kapy_eg_e p_yi wu mu pyegana lemu na ge, ¹⁰sip_yi p'a yee b_eeri yu. Yee wa wu Ja wu sig_ee, wu ba yiri fugba wu ni na pa, wu Ja Yesu wemu Kile y_e pyaa ya j_e na ye_ye xu ni ge. Kile wo loyire le l'a ma ge, wee w'a w_ee shuu lee na.

2

P_oli ya kapy_eg_e kiimu p_ye Tesaloniki kulo li ni ge

* 1:1 We duba we j_e Kiric_een f_o kangana.

¹Na cebooloo, yeeɛe pyaa ya li cɛ na wɛɛ ya ta tigi yee mu tawaga ni wɛ. ²Yee ya li cɛ na p'a wɛɛ cogana kolo, na wɛɛ kpɔn, na wɛɛ shɛhɛlɛ Filipe kulo li ni. Ga lee bɛ na Kile ya lowaa kan wɛɛ mu pee kanhama pu ni, a wɛɛ di la le wùɛɛ ni, na digi yee mu, na Kile wo Jozaama pu jo yi mu fyaara baa Tesaloniki kulo li ni, ali na ta sipyiire ti bi wɛɛ naha kɔɔn lee na bɛ. ³Wɛɛ ya wù wo Kile Jozaama pu yɛɛ li pye. Wɛɛ di ya ta li pye, kɔnhɔ wù sipya wa shishiin piinɛ wɛ; wɛɛ di ya ta li pye ni fungonkuunɔ ni wɛ; wɛɛ di ya ta li pye na taha nanmahara bɛ na wɛ. ⁴Ga Kile ya lee ta na lee l'a yaa ni wɛɛ ni, na wu Jozaama pu kaa le wɛɛ keɛɛ ni. A wɛɛ bɛ di ganha na pu yu mu sipyii pu mu. Wɛɛ wa ye yu, kɔnhɔ wù kaa di da dan sipyii ni wɛ. Lemu l'a bɛ Kile mu ge, lee wɛɛ ya zhaa, bani Kile w'a wɛɛ fungonyo yi bɛɛri cɛ.

⁵Ayiwa, wɛɛ wo jomɔ pu yɛɛ li funɔ ni, yeeɛe pyaa ya li cɛ na wɛɛ ya ta kafila taga sipya wa shishiin faanna wɛ. Wɛɛ di ya ta li pye bɛ wari shakoro wɛ. Kile wa wɛɛ sɛɛri lee na. ⁶Wɛɛ ya ta li pye bɛ kɔnhɔ yi da gbɔɔɔ tɛri wù na kelee sipyii piitiilee di da gbɔɔɔ tɛri wù na wɛ. ⁷Li nɛɛɛ da bi daan bɛ wɛɛ mu, wɛɛ bi da zii já wù fanha shɛ bɛ yee na, bani Kirisa wo tudunmɔ wɛɛ jɛ. Ga wɛɛ ya ta lee pye wɛ. Wɛɛ ya logoo gbo ni yee ni, na ganha na yee deedeɛ ba cee ya wu nagoo deedeɛ wɛ. ⁸Yee ya taan wɛɛ mu taangana lemu na ge, lee funɔ ni wɛɛ bi ta li yaha Kile wo Jozaama pu yɛ wo jo na wɛ. Ga wɛɛ bi yere li na ali na wù munahaa ki be kan yee wuu na, bani yee kaa bi waha wɛɛ mu fo xuuni.

⁹Na cebooloo, wɛɛ ya kapyɛɛɛ kiimu pye na kanhama pemu ja ge, yi funɔ wa nidogo lee na. Wɛɛ bi kapyɛɛɛ pyi caɔa ni piige, na daga na wùɛɛ jɔ shaa, kɔnhɔ wù ganha bu da bye tuguro sipya wa shishiin jɔɔ ni wɛ. Mu wɛɛ ya pye na Kile wo Jozaama pu jo yee mu. ¹⁰Yee piimu pu wa n'a daa fɛɛ pu ge, yee wa li sɛɛɛɛ, Kile bɛ di jɛ li sɛɛri. Kaa kaa wɛɛ ya pye yee niɛ ni ge, kee bɛɛri ya pye fɛɛɛɛ, na bye tifiire wogoo, jaagi wa shishiin ya ta wɛɛ na wɛ. ¹¹Yeeɛe pyaa k'a li cɛ na wɛɛ ya yee co ba tofɔɔ ya wu nagoo conɛ wɛ. ¹²Wɛɛ ya yee yeri, na samohɔɔ le yee ni, na yi jo fo na yi waha yee mu jo y'a jaari y'a sahanɔ ni Kile nidaan ni. Lee wuu na Kile ya yee yiri,

kɔnhɔ y'i jé wu wo saanra nɔɔɔ wuuro ti ni.

Tesaloniki shɛɛn wo n'a daa we ni pu kanhama kereɛ

¹³Wɛɛ ya baraga tɛri sanha Kile na kaa lemu bɛ wuu na ge, lee li wa mɛ. Wɛɛ ya Kile wo jomɔ pemu jo yee mu ge, yee ya ta pu co ba sipya wo jɛ wɛ. Ga ba p'a sii can na wɛ, mu yee ya pu co; na pu cɛ na Kile jomɔ pu jɛ pii, na pee pu wa labye pyi yee n'a daa fɛɛ pu funyo ni. ¹⁴Wù cebooloo Tesaloniki shɛɛn, Kile wo n'a daa fɛɛ piimu pu wa Yesu Kirisa wo kariɛɛɛɛ ki ni Zhude fiige ki ni ge, yee ya yi wo naarigana li saha ni pee wuu li ni. Bani Yawutuu p'a pee kanha kanhagana lemu na ge, lee kanhagana le ninunɔ na yee bɛ wo sipyii p'a yee kanha. ¹⁵Pee Yawutuu pu p'a taashiine li wo Kile tudunmɔ pu gbo, na ba Kafɔɔ Yesu bɛ gbo, na wɛɛɛe pyaa bɛ kanha fo xuuni. Kereɛ kiimu ki jɛ ki ya bɛ Kile mu-i ge, kee p'a byi. A p'i puyɛ pye sipyii pu bɛɛri wo pɛɛn. ¹⁶Shi we wu jɛ wu jɛ Yawutuu-i ge, pu ma giin pu da wɛɛ naha kɔɔn na wɛɛ ganha bu shɛ Kile wo Kile Jozaama pu yɛɛ li pye pee mu kɔnhɔ Kile di pu jɔɔɔ wolo wɛ. Lee funɔ ni p'a pu wo jurumu wu jɛɛɛ fo na shɛ nɔ wu tɛhɛnɛ na. Ga Kile wo loyire le l'a pa do pu jɔɔɔ ni.

Tesaloniki shɛɛn kaa ya Poli ta

¹⁷Wù cebooloo, wɛɛ ya waa laha yee na, a wɛɛ di tuun wemu pye wɛɛ da wùɛɛ ja ni yee ni-i ge, a yee la di sii sho wɛɛ ni xuuni. Ga ali wɛɛ jɛɛɛ bye wɛɛ di ya ta na wùɛɛ jaa bɛ wɛ, wɛɛ fungonyo wa yee na. ¹⁸Lee wuu na, wɛɛ di bi giin wɛɛ di shɛ foro yee na. Lee l'a bi sii nɛ Poli yɛ pyaa funɔ ni. Nɛ li taanna wii fo tɔɔɔɔ shuun, ga Shitaanni na bari koo li na wɛɛ mu.

¹⁹Ayiwa, yee pu wa da ba bye wɛɛ tadarɔ, ni wɛɛ funɔ kataan. Wɛɛ na ba juyirige kemu bɛ ta ge, yee pu da ba bye yee bɛɛri wo kajɔɔɔ wù Kafɔɔ Yesu jahagbaa na wu ba guri pa. ²⁰Uun dɛ! Yee p'a sii wɛɛ wo juyirige ki kajɔɔɔ, ni wɛɛ wo fundanga ki kajɔɔɔ.

3

Pɔli ya Timote tun Tesaloniki ni

¹Ayiwa, l'a pa mɔ wɛɛ da ga fiin ta yee shizhaa na wɛ, a lee di ba bye lee ya já xu wɛɛ ni wɛ. Lee wuu na, a wɛɛ di li yaha wùɛɛ funyo ni jo wɛɛ yɛ na ba gori Atɛni

kulo li ni naha, ² na wù ceborona Timote tun she yi mu wà. Wu be w'a kapyenɛ pyi ni wèe ni shiizhan Kile mu na Kirisa wo Kile Jozaama pu yu. Wèe ya wu tun she yi mu, kònho wu she lowaa kan yi mu, wu samòhòrò le yi ni xuuni, yi da se jaha na n'a daa wu ni. ³ Kanhama pe pu wa yi na nime ge, kònho pee ganha bu wa shishiin yeege n'a daa wu ni yi ni we. Yeeye pyaa ya li ce na Kile w'a li lo pee kanhama p'i ba nò wèe na. ⁴ Na wèe yaha ni yee ni shiizhan, wèe bi ma yi yu yee mu na ta li sanha nò we, jo wèe na ba ganha xuuni. Pee kanhama pu p'a nò mɛ nime, yiye pyaa be jii wá pu ni.

⁵ Lee wuu na wèe ya wii kanha yee koo ni wèe da ga fiin ta yee shizhaa na-ε ge, a ne ganha na Timote tun yee mu, jo wu she yee yiri wu she yee wo n'a daa wu shi ce wu pa jo wù mu. Bani ne bi fyagi jo Shitaanni ganha da ba yi faanna wu yi piinɛ, wèe wo kapyenɛ k'i bye juno baa we.

Tesaloniki sheen wo n'a daa wu kaa ya taan Poli ni

⁶ Ayiwa dagana lemu na yee ya daa Yesu na, sipyii pusamaa be kaa di dan yee ni taangana lemu na ge, Timote ya yiri yee yiri na pa nime, na ba yee jaha jo wèe mu, a lee di daan wèe ni. ⁷ Ayiwa na cebooloo, ba pee jomò pe ya jo wèe mu we, ali na wèe yaha kanhama, ni jijaara keree ni, wèe logoo ya jije yee shizhaa, bani yi wa se jaha na n'a daa wu ni. ⁸ Nime kunni wèe ya lowagaa ta, bani yee ya kori yaha Kafò wo karjɛɛge ki ni. ⁹ Yee wo n'a daa wu kaa ya wèe funjo taan taangana lemu na Kile jaha taan ge, dii wèe di da bye wèe di já Kile keme shaari wee n'a daa we wuu na wɛ? ¹⁰ Wèe wa na Kile jɛeri caɲa ni piige, na wu jɛeri xuuni, kònho wu koo kan wù mu, wù she jii taha yi na. Keree kiimu ki jɛ wèe ya yee ta kalaa kee ni n'a daa wu shizhaa na-ε ge, wù she yi kalaa kee ni.

¹¹ Wù To Kile ni wu Kafò Yesu wu koo yaha wù mu wù she yi ja! ¹² Kafò wu la fara yi wo taanɛɛge ki na, wu shi taanɛɛge nigbòhò di bye yi ni yiye te ni, k'i bye yi ni sipyii pusamaa beeri te ni! K'i bye ma na jo ba yee kaa ya dan wèeye pyaa ki ni taangana lemu na we! ¹³ Lee bu bye, yi na fanha ta. Wù Kafò Yesu Kirisa na ba ba caɲa kemu ni wu wo fɛfɛre sipyii pu beeri ni ge, yi be di ba

da fɛfɛre, jaagi xuu wa shishiin ganha bu da yi na wù To Kile jaha taan we.

4

Naarigana lemu l'a taan Kile mu ge

¹ Ayiwa na cebooloo, yee ya yaa yee p'a jaari naarigana lemu na yi kaa di daan Kile ni ge, wèe ya lee she yee na; yee d'a jò kon na jaari na xò be lee naarigana li na. Ga wèe wa li shaa yi mu, na yi jɛeri Kafò Yesu mege na jo yi la fara lee na. ² Kafò Yesu ya keree kiimu she wèe na a wèe di yee kalaa ki ni ge, yiye pyaa wa kee ce. ³ Kile jidaan wu wa y'i bye fɛfɛre, yi já yiye na dòdòrò kabaɲa na. ⁴ Yee wa beeri ya yaa na kori yaha fɛfɛre ni, yi da gbòrò teri yiye na. ⁵ Yi ganha bu lakuunjo yaha ki pye yi jidaan ba Kile cebaalaa pii jɛ me we. ⁶ Wa shishiin ganha bu wu ceboro ñmahana kelee na wu tojò ceko kabaɲa na we. Wèe ya tee yee jo na waha yi mu, bani sipyaa sipya w'a wee kashi wu pyi ge, Kile na ba li foo to weefò mu. ⁷ Bani Kile ya ta wèe yiri na wèe yaha na wèe p'a kanòrò pyi we. Ga wu funjo ki wa wù bye fɛfɛre. ⁸ Lee wuu na, sipya wemu bu pe jomò pe she, weefò ya ta sipya wo jomɛe she-e de; Ga Kile wemu w'a wu Fɛfɛre Munaa li kan yi mu ge, wee wo jomɛe wufò ya she.

⁹ Ayiwa, cebooloo kaa ya dan puyɛ ni taangana lemu na ge, juno wa li na nago wa wu na yee kalaa lee ni we, bani Kile ye pyaa ya yee kalaa na xò lee ni. ¹⁰ Kee taanɛɛge ke shiin ki wa yee ni na jaha tii n'a daa fɛe pu beeri na, piimu beeri pu jɛ Masedoni fiige ki ni ge. Ga wèe wa li shaa yi mu sanha jo yi la fara lee na. ¹¹ Yi la le yiye ni y'i da janiɲe shaa! Yi yiye torogana ce sipyii pusamaa wo keree ki shizhaa na! Yi la le yiye ni, yi da kapyenɛ pyi kònho yi mago di da jògi kee kapyenɛ ki funjo ni, ma na jo ba wèe ya yi jo toro yi mu jogana lemu na we. ¹² Yi bu já lee na, piimu jɛ Kiricɛen we, pee be na da baraga teri yi na; yi juno tuguro be di wa da bye nige sipya wa shishiin juno ni we.

Kafò nibaɲa keree

¹³ Ayiwa, n'a daa fɛe piimu p'a xu ge, wèe funjo ki wa jo y'i can ce pee shizhaa na, kònho pee wo keree ganha bu yi jahaya tanha ba tadaɲa baa sipyii jɛ we. ¹⁴ Ba wèe ya dà li na na Yesu ya xu, na jɛ na foro xu ni

wε, lee funḡo ni wεe ya dā li na be sanha na n'a daa fεε piimu p'a xu ge, Kile na ba pee be jε Yesu baraga ni, p'a ba bye ni Yesu ni.

¹⁵ Ayiwa, Kafōo yε pyaa ya jomō pemu jo wεe mu ge, pee wεe ya yu yi mu jo Kafōo cabaḡa, wεe piimu pu wajii fεε na ge, wεe da ba xuu pu jahā kōn wε. ¹⁶ Bani l'a she na Kile na ba fεnhε jo ni fanha ni kee caḡa, lee bu laha wā, wū na ba melekεε juḡofōo wa wo mujuu logo, lee bu laha wā, Kile wo maga ki na wi. Kee bu wi, Kafōo Yesu yε pyaa na digi na yiri fugba wu ni. Wee tuun wu ni, piimu p'a xu p'i bi daa Yesu na ge, pee na fεnhε jε. ¹⁷ Lee bu bye na wεe n'a daa fεε piimu samaa jii wuu ta, wεe beeri na ba binne kari ni pii pu be ni fugba jahaya ye na, na she Kafōo juḡo cīri. Lee funḡo ni wεe beeri na bye ni Kafōo ni shiizhan.

¹⁸ Ayiwa na cebooloo, y'a pe jomō pe taga y'a samōhōro leni yiye ni.

5

Na gbegele yaha Kafōo cabaḡa jahā na

¹ Na cebooloo, yee mago wa li na nago wεe pu na ya jo yi mu Kafōo cabaḡa, kelee wu paduun keree na wε. ² Yeeye pyaa ya li cε na fiinjε na jo Kafōo cabaḡa na ba sipyii fo ba nagaa jε ma sipya fo mε nibiige ni wε. ³ Tuun wemu ni sipyii da ba yu: «Najinjε wa wū te ni nijnaa, wεe ya kanha shō kakuuḡōo ki beeri na ge!» Wee tuun wu ni, kanhama nigbō wa da ba gon do pu juḡo ni, ba layara ma cee laa wo fo na co wε. Sipya wa shishiin wa da ba shō kee caḡa wε.

⁴ Ga na cebooloo, nagaa ya sipya foni fogana lemu na ge, kee cabaḡa ki da ga ba yee fo mu wε. ⁵ Yee beeri ya jεri kpeenge nagoo, yee ya pye caḡa nagoo. Wεe jε piige nagoo wε, wεe di jε nibiige be wuu wε. ⁶ Lee wuu na wū ganha bu da gori yaha ḡmunumo na ba pusamaa jε we! Wū kori yaha jii na, wū jā wūye na! ⁷ Yi li cε na piige ni sipyii ya ḡmunōo, piimu be pu wa sinme pe gbuu fo na jawōhō wuu puyε na ge, piige ni pee be ya pu gbuu. ⁸ Ga wεe piimu pu jε caḡa nagoo ge, wū jā wūye na! Wū n'a daa ni taanjεεge le wūye ni ba kashenḡmōo wo tōro fadeye jε mε we! Wū juwuuro pye wū tadaja, tee di bye wū mu ba tōro judōno jε wε. ⁹ Bani Kile ya ta li jō wolo wu wo loyire le di ba do wεe juḡo ni wε. Ga w'a li jō wolo wεe di ba juwuuro ta wū

Kafōo Yesu Kirisa gbōoro ni. ¹⁰ Lee wuu na Yesu ya xu wεe tεge, kōnhō w'à pye jii na la, wū shiin ya xu la, wū ba binne pye ni wu ni wu cabaḡa.

¹¹ Ayiwa, lee wuu na, y'a yiye yeri, yi da lowagaa leni yiye ni ma na jo ba y'a tee na li pyi na xō wε.

Yeriyeri jomō pa

¹² Ayiwa na cebooloo, na fara lee beeri na, piimu p'a puyε kan, na yi kalaa n'a daa wu wo koo li ni, na yi yeri Kafōo wo koo li ni ge; w'à li shaa yi mu jo y'a baraga teri pee na. ¹³ Yi pu yaha see tayahaḡa ni! Pu kaa di da dan yi ni pu labye wu wuu na! Y'a yi wo jii fεεre ti pyi ni najinjε ni yiye te ni!

¹⁴ Na cebooloo, wεe ya yi jεeri, piimu p'a puyε yaha saafεε, na kapyεεε she ge, y'a pee yeri! Lowaa jε piimu ni wε, yi da lowaa leni pee ni! Piimu wo baraga k'a cεre ge, yi da pee teri! Yi beeri di yiye co ni loxulo ni!

¹⁵ Y'a yiye kaseri, yi ganha bu wa yaha wu kakuunō taga kakuunō la wo foo tō wε. Y'a kasaḡaa pyi yiye mu tuun beeri ni! Yi da ki pyi sipyii pusamaa beeri mu.

¹⁶ Yi pye ni fundanga ni tuun beeri ni! ¹⁷ Yi da Kile jεeri gbee! ¹⁸ Y'a fō kaan Kile mu keree beeri ni. Lee Kile w'a zhaa yee mu Yesu Kirisa wo karijεεge ki funḡo ni.

¹⁹ Yi ganha bu Fεfεεε Munaa li koro tō yi zōlō pu na wε. ²⁰ Kile ya wu kafila wu kaan piimu mu pu na yu ge, y'a wee kafila wu jateni. ²¹ Yi da wu beeri suguri xuuni, wemu w'a jō wu ni ge, yi da wee luu! ²² Wemu w'a kolo wu ni ge, y'i wee yaha shan!

Ḷoli fō mujuu

²³ Ayiwa, Kile we w'a najinjε ki kaan ge, weeye pyaa ki yi pye fεfεε! Yi zōlō pee, ni yi munahaa kee, na fara yi ceepuuro ti na, yi beeri di gori yaha fεfεε fo na she nō wū Kafōo Yesu Kirisa cabaḡa ki na, fōonrō tene ganha bu da we xuu we wa shishiin na wε. ²⁴ Kile we w'a yee yiri ge, jōmεε fōo wu jε wii. Wee ninumō wu da yee mara lee maragana li na.

²⁵ Na cebooloo, yi be p'a Kile jεeri wū be mu. ²⁶ Y'a cebooloo pu beeri shaari ni taanjεεge fō ni. ²⁷ N'a li shaa yi mu Kafōo mege ki wuu na, jo yi la le yiye ni y'i we seme we kalaa cebooloo pu beeri mu.

²⁸ Kile wu wū Kafōo Yesu Kirisa wo niime wu kan yi mu.

2 Tesaloniki Sh_εen Tudunm_αo P_αli ya s_εm_ε shuun wo wemu tun Tesaloniki sh_εen mu ge

J_οg_ο y_ε mu we s_εm_ε we d'a tun w_ε?

Tudunm_αo P_αli w'a we s_εm_ε shuun wo we ka na tun Tesaloniki egilizi wu mu. Korente kulo li ni P_αli di bye na pii s_εm_ε shuun we ka (Kapyege 18:5).

We s_εm_ε we kakana j_υηg_ο

We s_εm_ε we kakana j_υηg_ο nigb_οh_ο ki j_ε na Kaf_αo wo pana shuun wuu li jom_α pu jo taha. Wu bi fenhe lee jom_α jo wu s_εm_ε nizhiime wu ni. Waha wa wu bye wu pana shuun wuu li keree ki ni. Pii bi yu na x_α be na Kirisa ya pa na x_α. Ga P_αli ya yi jaha jo pu mu wu s_εm_ε wu ni na Kirisa wo P_εn wu wu da venhe ba jaha na. Na kanhama nigb_ο pu da ba fenhe bye, na ga Kirice_εn p'a yaa na yateny_ε waha, na lowaa ta pee kanhama pu ni.

S_εm_ε wu kafila j_υgb_οy_α

2 Tesaloniki Sh_εen 1 P_αli ya lowaa leni Tesaloniki n'a daa f_εe pu ni. Yesu na ba ba wu ba kiiri wu k_αn kongana lemu na ge, a w'i yee be jaha jo pu mu.

2 Tesaloniki Sh_εen 2:1-12 Naha sheshe_εre temu na ba bye yani Kaf_αo wu pa ge.

2 Tesaloniki Sh_εen 2:13—3:15 P_αli ya Kile j_εeri Tesaloniki sh_εen pu mu, na jo na pu be p'a Kile j_εeri wee mu. A w'i lowaa le pu ni na p'a kapye_ηe pyi, na pu ganha bu da bye saa f_εe w_ε.

2 Tesaloniki Sh_εen 3:16-18 P_αli duba ni wu f_ο mujuu.

P_αli ni wu kapyeby_εnii f_ο mujuu

¹Ne P_αli, ni Siliven, ni Timote, w_εe p'a we s_εm_ε we ka. W_υ To Kile, ni w_υ Kaf_αo Yesu Kirisa wo n'a daa f_εe piimu pu wa Tesaloniki kulo li ni ge, pee mu w_εe ya wu tun.

W_εe ya yi shaari: ²W_υ To Kile ni w_υ Kaf_αo Yesu Kirisa wu niime ni j_αn_ιη_ε kan yi mu.

Kiiri wemu na ba g_αn Yesu cabarja ge

³Na cebooloo, w_εe ya yaa w_εe p'a f_ο kaan Kile mu tuun b_εeri ni yee wuu na. Lee ya yaa mu be, bani la l'a faraa yee wo n'a daa wu na na se jaha na. Taan_ηege kemu be ki wa yee ni yiye t_ε ni ge, la di faraa kee be na na se jaha na. ⁴Lee wuu na w_εe be ma

juyirige taa w_εe ba yee kaa yu tuun wemu ni Kile wo n'a daa f_εe pu mu. Yee ya yiye p_ο pagana lemu na, na gori yaha n'a daa wu ni, na kawagaa ni kanhama pemu b_εeri xu yiye ni ge, w_εe ma yee b_εeri jo pu mu.

⁵Ga na cebooloo, kii b_εeri wa li sh_εe na Kile na ba kiiri k_αn carja ka ni tiime ni. Kanhama tuugo b_εeri y'a jaa ge, pee b_εeri wa yee gbegele na yeri Kile wo saanra|Kile saanra te jaha na, bani tee saanra ti wuu na yi wa kanhama pu ni. ⁶Kile ya tii, piimu p'a yee kana ge, wu na ba yee wo kanhama pu f_οo t_α pee mu. ⁷Ga yee piimu pu wa kanhama pu ni ge, Kile na ba ηm_οn_ο kan yee mu, na li kan w_εe be mu. Kaf_αo Yesu na ba ba na yiri fugba we ni ni wu fanha meleke_ε pu ni carja kemu ge, kee carja lee da ba bye. ⁸Wu na ba ba naj_ιη_ε ni. Piimu pu j_ε pu ya Kile ce-ε ge, ni piimu pu j_ε pu ya s_αo w_υ Kaf_αo Yesu be wo Jozaama pu na-ε ge, wu na ba kanhama shan pee j_υηg_ο ni. ⁹Naa wemu wu j_ε wu da ga xh_α-ε ge, wee na ba bye pii sipyii pii wo taa. Pu na ba pu kori na pu sanha lli Kaf_αo na, p'i wa da jii taha be wu sef_εere n_αo_α wuuro ti na w_ε. ¹⁰Ayiwa, kee carja ki kunni Kaf_αo na ba ba. Fef_εere sipyii piimu b_εeri p'a d_α wu na ge, pee b_εeri na ba baraga taha wu na. Pee b_εeri na ba wu ja, na fundanga pye. Yee be na ba bye pee sipyii pu ni, bani w_εe ya jom_α pemu wo yere pye yee mu ge, yee ya d_α pu na.

¹¹Lee wuu na w_εe wa Kile j_εeri yee mu tuun b_εeri ni. W_εe wa li shaa Kile mu jo w'a yi yiri na yi yaha koo lemu ni ge, wu yi pye y'i da jaari y'a saharji ni lee ni. W_εe wa li shaa Kile mu jo kasaarjaa kiimu k'a diri yi funyo ni ge, jo wu yi yaha y'i j_α y'a kee pyi wu sef_εere ti ni, wu yi wo n'a daa wu wo kapye_ηe ki b_εeri j_α fa. ¹²Lee bu bye, Kaf_αo Yesu mege ki na ba p_εe_ηe ta yee mu, yee be na ba p_εe_ηe ta wu mu. W_εe wo Kile we, ni Kaf_αo Yesu Kirisa wo niime wu funj_ο ni lee da ba foro.

2

Jurumu F_αo

¹Ayiwa na cebooloo, w_υ Kaf_αo Yesu Kirisa wo ba we, ni w_εe piimu na ba she binne wu t_αan ge, w_εe wa yi j_εeri lee wuu na jo: ²yi ganha bu yi hakilee pu yaha pu wuregi t_αvuyo na w_ε, yi ganha bu yi jaalaa pu be yirige na Kaf_αo paduun w'a n_α x_α w_ε. Wa

na zɔɔ na jo na Kile w'a yee jo wee mu w'a yu sipyii pu mu, kelee wa Kile jomɔ yere pyewo na yi jo, kelee pii na yi jo na wɛe p'a yi ka sɛmɛ ni na kan n'a daa fɛɛ pu mu. ³Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi faanna faannagana la shishiin na wɛ. Bani yani Kafɔɔ cabarja ki nɔ ge, sipyii na ba fɛnhɛ zhii Kile na fo xuuni. Lee bu bye, wee tuun wu ni Jurumu Fɔɔ* wu na foro yere. Kile na ba wee kyɛɛgi fɛɛfɛɛ. ⁴Sipyii ya pɛɛɛɛ teri yaaga kemu bɛɛri na ge, ni Kile mɛɛɛɛ ya yiri yaaga kemu bɛɛri na ge, wee Jurumu Fɔɔ wu na ba zhe yee bɛɛri ni. Wu na ba yiri na wuyɛ pɛlɛ na toro yee bɛɛri taan, fo w'a ba shɛ jɛ bɛ Kile-pɛɛɛɛ pugboho ki bɛ ni, na diin wà, na jo na wee wu jɛ Kile we.

⁵Tuun wemu ni nɛ bi bye ni yee ni ge, nɛ bi ma ye yu yee mu. Yee hakilee wa yi na-ɛ ge? ⁶Ga lemu l'a kii keree kii jaha kɔn ki da bye niimɛ-ɛ ge, yee wa lee cɛ. Lee wuu na we Jurumu Fɔɔ we da já ba wɛ, fo wu paduun ba nɔ. ⁷Lee bɛ na, Jurumu Fɔɔ wu keree k'a jɔ kɔn na byi ɲmohoro ni na xɔ. Ga lemu l'a wu yereɛ ge, ni lee ya bu shɛ laha wà wɛ, wu da já kii keree kii pye wɛ. ⁸Ga lee ba laha wà tuun wemu ni, Jurumu Fɔɔ wu na na foro yere. W'i bu foro bɛ, Kafɔɔ Yesu na ba wu sorogo ni wu jɔ kafɛɛɛ* ni. Wu nibawo, wu nɔɔɔ wu kpɛɛngɛ na ba Jurumu Fɔɔ wu kyɛɛgi fɛɛfɛɛ. ⁹Wee Jurumu Fɔɔ wu na ba ba ni Shitaanni wo fanha ki ni. Wu na ba kakanharjaa ni kagbohoɔ tuuyo bɛɛri pyi. Ga can di wa lee la shishiin ni wɛ. ¹⁰Wu na ba kakuuɲɔɔ tuuyo bɛɛri pyi, kɔnhɔ sipyii piimu na ba gyɛɛgi ge, wu pee piinɲɛ. Pee sipyii pu na ba gyɛɛgi, bani can wemu wu bi yaa wu pu sho ge, pu ya sɔɔ wee na wɛ, wu kaa bɛ di ya nɔho taan pu mu wɛ. ¹¹Lee wuu na Kile ya te sipyii faanna faanna sefɛɛɛ te yaha pa, tee di ba pu piinɲɛ, kɔnhɔ p'i dà kafineye yi na. ¹²Lee na sipyaa sipya wu jɛ wu ya sɔɔ na dà can wu na wɛ, na tiibaara pye wu taa ge, Kile wo kiiri we na ba nɔ pee bɛɛri na.

Kile ya n'a daa fɛɛ pu jaha bulo na pu sho

¹³Na cebooloo, wɛe kunni, wɛe ya yaa wɛe p'a fò kaan Kile mu tuun bɛɛri ni yee wuu na, yee piimu p'a taan Kafɔɔ mu ge.

Bani Kile ya yee jaha bulo kɔnhɔ yee di bye shenshiilee na juuwuuro ta Fɛfɛɛɛ Munaa li gbɔɔɔ ni. Lee Fɛfɛɛɛ Munaa le l'a yee pye fɛfɛɛɛ sipyii, yee ya dà dagana lemu na can wu na ge, na fara lee bɛ na. ¹⁴Lee na Kile ya yee yiri. Wɛe ya Kile Jozaama pemu wo yere pye yee mu ge, lee baraga ni w'a yee yiri. W'a yee yiri kɔnhɔ yee di yi wo taa ta wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wo nɔɔɔ wu ni. ¹⁵Lee wuu na wù cebooloo, yi ganha bu da yi fungɔnyo yaha yi jɛri-i de. Wɛe ya kalaa wemu bɛɛri kan yi mu ge, w'a pye jɔjomɔ wo la, wu shiin ya pye sɛmɛ wo la, yi ganha bu wee kalaa wu yaha wu foro yi funyo ni wɛ.

¹⁶Wù To Kile wemu ni wɛe kaa ya taan ge, wee w'a lowaa kan wɛe mu lemu li jɛ li da ga xho wɛ, na fara tadaɲa nizaarja bɛ na wu wo niime wu gbɔɔɔ ni. Kafɔɔ Yesu Kirisa ye pyaa, ni wù To Kile ni, ¹⁷pee pu luu le yi ni, p'i baraga bɛ le yi ni, kɔnhɔ kapyeege nizaarjaa di da yi ni, ni jogazaana.

3

Pɔli ya jo na n'a daa fɛɛ pu p'a Kile jɛɛri pee mu

¹Ayiwa wù cebooloo, yemu n'a da jo jomɔ p'i xho ge, yee yi wa mɛ. Y'a Kile jɛɛri wù bɛ mu, kɔnhɔ Kafɔɔ wu jomɔ pu da jaaga p'a se jaha na tɔvuyo na; sipyii bɛ di da baraga teri pu na ba yee wa baraga taha pu na tahagana lemu na wɛ. ²Yi da Kile jɛɛri wù mu sanha kɔnhɔ Kile di wù tánha sipyikuuyo yi wo kapyeguɲɔɔ ki na. Bani kɔɲɔ sipyii bɛɛri ya gbara pu dà Kafɔɔ na wɛ. ³Ga Kafɔɔ jɛ jɔmɛɛ fɔɔ. Wu na ba baraga le yi ni, na yi tánha Shitaanni na. ⁴Wɛe ya dà li na Kafɔɔ baraga ni jo yemu wɛe ya yu yee mu ge, yee wa yee koo jaari. Lee koo le shiin yi wa da da jaari bɛ. ⁵Kafɔɔ w'a koo shɛɛ yi na, kɔnhɔ yi zloɔ pu da jini Kile wo taanɲɛɛge ki na. Loxulo le li bye Kirisa ni ge, lee di bye yi ni!

Yi bɛɛri ya yaa na kapyɛɛɛ pyi

⁶Ayiwa wù cebooloo, w'à da pe jomɔ pe jo waha yi mu Kafɔɔ Yesu Kirisa mɛɛɛ na. Kalaa we wɛe ya kan yi mu ge, n'a daa fɛɛ piimu pu jɛ pu ya jaari na saharji ni wee ni wɛ, fo na kapyɛɛɛ she na diin na jaari na yereɛ ge, yi laraga kɔn pee na. ⁷Yee ya

* 2:3 Jurumu Fɔɔ:Wee ninumɔ pii ya byi na Jaxhali, wee wu da ba ba.

* 2:8 Ezayi 11:4

yaa na jaari jaarigana lemu na, y'i saha ni wèe wo jaarigana li ni ge, yeeye pyaa wa lee ce. Bani tuun wemu ni wèe di bye yee yiri ge, wèe bi ta wùye yaha lapyebaalaa, na diin na jaari na yeree we. ⁸Wèe bi ta na li sipya wa shishiin mu ma ni we. Ga wèe bi kanhama soro, na kapyenɛɛ pyi caɗa ni piige, kɔnhɔ wù ganha bu da bye tuguro wa shishiin juɗɔ ni yi ni we. ⁹Li wa nago kanna li ya saha wèe p'a li yee juɗɔ ni-i de! Ga wèe ya lee pye na she yee na, kɔnhɔ yi be di da se lee koo li ni. ¹⁰Tuun wemu ni wèe di bye yee yiri ge, wèe bi ma yi yu na wari yee mu jo: «Sipya wemu bu kapyenɛɛ she, weefɔɔ ya yaa w'a li be we.»

¹¹Lee beeri funɗɔ ni wèe ya logo na sipyii pii pu wa wà yee ni, pee ya kapyenɛɛ she, na diin na jaari na yeree, na puye leni sipyii piitiilee wo keree ni. ¹²Ayiwa, w'à li shaa pee sipyii pu mu xuuni wù Kafɔɔ Yesu Kirisa mege na, jo pu la le puye ni, p'i naha tii ni pu kapyenɛɛ ni, puye pyaa di yere ni pu juɗɗaga ni.

¹³Na cebooloo, le beeri funɗɔ ni. yee kunni ganha bu ganha kasaɗaa bye taan we. ¹⁴Wèe ya jomɔ pemu jo yi mu we seme we ni ge, sipyaa sipya w'a pee jomɔ pu she ge, y'a wufɔɔ kaseri; y'i laha wufɔɔ na kɔnhɔ wuye pyaa k'i zhiige. ¹⁵Lee be na, yi ganha bu wufɔɔ pye yi pen we de, ga yi wufɔɔ yeri ceboro yereme ni.

Duba ni kurogo fɔ

¹⁶Wù Kafɔɔ, jaɗɗiɗe fɔɔ wuye pyaa k'a jaɗɗiɗe kaan yi mu tuun beeri ni, kangana beeri na! Kafɔɔ wu pye ni yi beeri ni! ¹⁷Ne Poli ye pyaa k'a le fɔ mujuu le ka na keye yi na. Ne wo fe pu wa pere na wo semeɛ pu beeri na. Ne wo kama pe pu wa pe.

¹⁸Wù Kafɔɔ Yesu Kirisa wu niime kan yi beeri mu.

1 Timote

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ nizhiime wemu tun Timote mu ge

Jɔgɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Tudunmɔɔ Pɔli w'a we sɛmɛ we tun wu kalaapire Timote mu. Timote to wu bye Gireki (Kapyegee 16:2). Wu nu jɛ Yawutu, wu mege di jɛ Inisi, wu nule mege di jɛ Loyisi (2 Timote 1:5). Wu ni Pɔli ya pinne Kile Jomɔ yere li wo naragaa njɛhɛɛɛ pye. Wu kulo mege ki jɛ Lisitiri na foro Likawuni fiige ki ni. Kee njɔaa wogo jɛ Turuki fiige ki njɛ ni (Kapyegee 16:1-3). Pɔli ya pa wu yaha kari Kile Jomɔ yere na Tesaloniki ni Korɛnte ni.

We sɛmɛ we kakana juɔɔ

Ali na li ta be Timote jɛ Kile wo kapyebyii pii wo nɔhɔcɛɛɛ, Pɔli ya lowaa le wu ni labye wu kabaɲa na, w'a bi wemu kaa le Timote keɲɛ ni Efese kulo li ni ge (1 Timote 1:3). A w'i egilizi wu gbegelegazaana ni karamɔgɔ-kafinejuu pu wo juɔɔ cɪri cɪri wo kalaa kan wu mu.

Egilizi keree ya yaa na shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na ge, a Pɔli di yee be le sɛmɛ wu ni Timote mu (1 Timote 3:14,15).

Sɛmɛ wu kafila jugbɔyɔ

1 Timote 1 Pɔli ya Timote shaari, na wu pye na wu kaseɛge yaha wuyɛ na karamɔgɔ-kafinejuu pu shizhaa na, wee Pɔli di bye wu mu jaha sheshɛɛɛ.

1 Timote 2 N'a daa fɛɛ bu puyɛ pinne egilizi ni tuun weke ni, lemu p'a yaa na pye ge.

1 Timote 3 Egilizi wu jahagbaa fɛɛ ni wu kapyebyii ni pu labye keree.

1 Timote 4 Pɔli ya samɔhɔrɔ le Timote ni na wu pye jaha sheshɛɛɛ nizaara pusamaa mu.

1 Timote 5—6 Pɔli ya Timote kalaa, na wu yeri nɔhɔlɛ ni naxhugoshaa ni buloo ni sipyii piitiilee wo keree shizhaa na.

Pɔli fɔ mujuu

¹ Nɛ Pɔli, Yesu Kirisa tudunmɔ, na saha ni wu Shɔvɔɔ Kile wo jɔdaana, ni wu tadarja Yesu Kirisa wo jɔdaana ni; nɛ w'a we sɛmɛ we yaa. ² Na wu tun mu Timote mu, mu wemu

w'a pye nɛ ja ye pyaa pyaa n'a daa wu funɲo ni ge.

Wu To Kile ni wu Kafɔɔ Yesu Kirisa ni, pu niime kan ma mu, p'i da juɔɔ jaari na na, p'i jaɲɲɛ kan ma mu.*

Karamɔgɔ-kafinejuu

³ Ayiwa, nɛ nigariwo Masedoni fiige ki ni, ba n'a yi jo waha ma mu wɛ, nɛ la ki jɛ m'a diin Efese kulo li ni. Bani sipyii pii pu jɛ wà piimu ya kalaa watii kaan sipyii pu mu ge, yi jo m'a yi waha pu mu xuuni na pu kee kalaa tuugo ke jɔ yaha. ⁴ Na pu ganha bu da puyɛ yaha da taashine li wo kafilale yu, p'i da puyɛ kilee shɛnlɛɛ wo tɛhɛnɛ baa cebootiritɔɔngɔ wo sipyii meye na wɛ. Nakaara ye nigin pee jomɔ pe ya yirige. Pu jɛ Kile jɔdaana wɛ, p'i ya se ni n'a daa wu bɛ ni jaha na wɛ. ⁵ Pe yeri yeri jomɔ pe kaɲuɔɔ ki wa, konho taanɲɛge di jà ta pii sipyii pii ni. Kee taanɲɛge ke, zafɛfɛɛɛɛ ni kee ya fɔro, ni fungonsaara, ni n'a daa can can wo. ⁶ Pii wa lee koo le ja, na li yaha wà, na diin na juɔɔ baa kafila ye yu, na puyɛ piinɲɛ. ⁷ Pu funɲo ki jɛ mɛ p'i puyɛ pye saliya karamɔgɔɔ. Ga, li can koo ni, ye pu wa yu, na sipyii pu kalaa keree kiimu ni fo na daa puyɛ na ge, puyɛ pyaa kii ya lee la shishiin kori cɛ wɛ.

⁸ Saliya wu kuni ya jɔ, w'à lee cɛ; ga fo wu ba wu koro jaari li jaarigana na de. ⁹ Wɛɛ ya li cɛ na jo saliya wa shishiin ya teɲɛ sipyitiimeɛ kaa na wɛ. Sipyikuuyo kaa na w'a teɲɛ, ni n'a she fɛɛ, ni piimu pu jɛ pu ya fyagi Kile na-e ge, ni jurumupyii, ni Kile jɔmɛɛ cɔbaalaa, ni pii p'a Kile mege kyɛɛgi ge, ni piimu p'a pu tii ni pu nii gbuu ge, ni sipyigbuu pusamaa, ¹⁰ ni dɔdɔɔ, ni namaa piimu ya puyɛ sinneɛ ge, ni piimu p'a sipyii conɪ na bereɛ ge, ni kafinejuu, ni piimu p'a gari Kile na kafineye juɔɔ taaɲ ge, ni kaa lemu beeri li jɛ li ya saha ni kalaa can can wo wu ni-i ge. ¹¹ Kile Jozaama pemu kaa l'a le nɛ keɲɛ ni ge, pee ni wee kalaa w'a foro. Masɔɲɔ fɔɔ Kile wo nɔɔɔɔ wu kaa pee Jozaama p'a yu.

Pɔli ya baraga taha Kile na wu cemɛ pu wuu na

¹² N'a baraga taha wu Kafɔɔ Yesu Kirisa na. Wee w'a fanha kan nɛ mu nɛ na we labye we pyi. W'a dà nɛ na, na nɛ lɔ na pye we labye we pyevɔɔ. ¹³ Nɛ wemu wu bi

* 1:2 We duba we jɛ Kiricɛɛn fɔ kangana.

Yesu mege kyeege ge, ne wemu wu bi n'a daa fee pu naani ge, ne wemu wu bi Yesu fanri ge, ga lee be na Kile ya juŋŋo jaari ne na. Bani ne bi kii beeri pyi ki cebaara ni n'a daa baara funŋo ni. ¹⁴A Kafɔɔ di niime nigbɔ tirige ne na. N'a daa, ni taanŋeege kemu k'a daa Yesu Kirisa wo kariŋeege ki ni ge, w'a yee kan ne mu. ¹⁵Can jomɔ pu ŋe pe, sipyii beeri ya yaa pu sɔɔ pemu na ge: Yesu Kirisa ya pa koŋŋo puga ni, wu ba jurumupyii juŋŋo wolo. Ne Pɔli w'a pye jurumupyii pu beeri niguumɔ. ¹⁶Ga lemu kaa na Kile ya juŋŋo jaari ne na ge, lee li wa me. Ne wemu w'a pye jurumupyii pu beeri niguumɔ ge, Yesu Kirisa funŋo k'a pye wu wo loxulo li beeri di jé ne ni, kɔnhɔ cabaya na, piimu na ba dà wu na, p'i jii sicuumɔ ta ge, ne bye pee mu jaha sheshere. ¹⁷Tuun beeri wo Saangbɔ we, wu da ga xhu we, wa di ya wu jaa we. Wee ye nigin pe wu ŋe Kile. Pɛɛŋe ni masɔŋo k'a deri wu na gbee! Amiina.

¹⁸Ayiwa, na ja Timote, tuduro te n'a da jo ma mu nime ge, tee ti wa me: Sipyii p'a jomɔ pemu ta na yiri Kile yiri, na pu jo wèe mu we wu tuun wu ni mu shizhaa na ge, pee jomɔ pe pye ma tadaja, m'a maye pɔ labye wu na, ma da yogo yu n'a daa wu kaa na. ¹⁹La le maye ni m'a n'a daa wu co xuuni ni fungonsaaja ni. Pii ya kee fungonsaaja ke she, a pee wo n'a daa w'i gyeege ba lɔhɔ kɔrɔ ma gyeege me lɔhɔ ni we. ²⁰Namaa shuun wa ŋe wà na Imene ni Alekisandire. Pee namaa shuun wu be ya pye pee sipyii p'a. Lee wuu na ne pee ŋɔ yaha Shitaanni mu wu pu kanha xuuni, kɔnhɔ p'i li ce na Kile mekyeege ne ya ŋɔ we.

2

Kile ŋeerigana

¹Ayiwa kaa nigin wemu ne fenhe na zhaa ge, lee li wa me jo y'a Kile ŋeri sipyii pu beeri mu: Y'a ŋerege nigbɔhɔ pyi; y'i da Kile ŋeeri kɔnhɔ w'i niime tirige sipyii pu na; y'i da baraga teri wu na pu wuu na. ²Y'a Kile ŋeeri saanna pu mu, ni sipyii piimu beeri tɔɔgo ki ŋe fanha keree ki ni ge, kɔnhɔ wù já ŋaŋiŋe ta, wù jaha di ŋiŋe, wù da Kile pele, wù da wu koo li jaari jaarigazaana na sipyii pu jaha taan. ³Lee li wa ŋɔ, lee shiin li wa dan be wù Shɔwɔɔ Kile ni. ⁴Bani wu funŋo ki

wa sipyii pu beeri di shɔ, p'i can wu ce. ⁵Bani Kile nigin pe ye wu ŋe; susurodege me nigin pe ye be di ŋe Kile ni sipyii pu te ni. Wee ŋe Yesu Kirisa, wee wemu w'a pye Adama pya ge. ⁶W'a wuye kan saraga na pye sipyii pu beeri wo jurumu saraa. Kile bi tuun wemu wii ge, ba wee ya pa nɔ we, a wu lee pye na she, na wu funŋo ki ŋe sipyii pu beeri di juwuuro ta. ⁷Lee wuu na, Kile ya ne pye yeŋe pye wɔɔ ni tudunmɔ. Shi wemu ŋe Yawutuu-i ge, Kile w'a ne tun na ne wu wee shi wu kalaa n'a daa wu wo koo li ni, di Kile wo can wu she pu na. Can ne yu me yi mu de; kafineye be we!

Cèe ya yaa na jaari Kile koo li ni jaarigana lemu na ge

⁸Ayiwa, ne funŋo ki wa namaa p'a Kile ŋeeri xuu beeri ni, ma pu keye yirige fugba we ni ni fungonsaaja ni. Lee ganha ba byi na taha loyire na, kelee ni nakaara ni we.

⁹Ne funŋo ki wa cèe pu be di da pu wo fàya yi leni yi legazaana na. Fàya yemu y'a da pu nɔhɔ tɔ ge, p'a yee leni. Pu ganha bu da da pu juɔyɔ puu pɔgaŋaa kii shi tuuyo na we. Pu ganha bu da pu pushaga yalere pye sanni, kelee perewa kuun we, p'i ganha ba fe warijeheme fàya feni we. ¹⁰Ga pu pushaga yalere ya yaa ti pye na kasaŋaa pyi. Cee beeri w'a jo wu da Kile pele ge, lee w'a yaa na byi. ¹¹Lee kadugo na, cèe p'a yaa na cari cari puye na kalaa wu kanduun ni, na puye tirige, na niwegee shan. ¹²Ne funŋo wa nago cèe p'a kalaa kaan namaa mu n'a daa fee pu tapinnege ni we, kelee na puye yaha namaa juŋŋofee we. P'a yaa na cari cari puye na, na niwegee shan. ¹³Bani Adama Kile ya fenhe yàa jaha na, na na Awa yàa taha wà. ¹⁴Shitaanni di ya fenhe Adama faanna di wu piinŋe we. Awa w'a faanna ta na wee piinŋe, a lee di ba ni ŋomeeyahana ni. ¹⁵Ga Kile na ba cèe juŋŋo wolo pu sege ki funŋo ni. * Kile na ba pu juŋŋo wolo ni p'a sɔɔ na gori yaha n'a daa we, ni taanŋeege ki ni, na puye co, na puye pye feeŋe na yaha Kile mu.

3

N'a daa fee pu wo jahagbaa fee jaarigana

* 2:15 Kariŋeege ŋomee Nilee l'a yi yu na dahala na Ja wa na ba se cèe wo sege ki funŋo ni wemu na ba bye koŋŋo Shɔwɔɔ ge.

¹ Ayiwa, p'a jo na: «Wa bu da wu funɗo na jɛ wu wuyɛ kan, w'i bye n'a daa fɛɛ pu wo nahagbaa fɔɔ, labye nizaama feni wufɔɔ jii ya foro.» Can wu jɛ wiil! ² Lee wuu na n'a daa fɛɛ nahagbaa fɔɔ ya yaa na pye sipya wemu w'a tii ge, jaagi baa fɔɔ, cee nigin cepoo, w'i j'a wuyɛ na, w'i tehene yaha wuyɛ na keree bɛeri ni. W'i bye torogazaana fɔɔ, wu da nabuun tirige wu puga. W'i da w'a kalaa kangana nahaa ce. ³ Wu ya yaa na pye yagbagba, kelee kafugo fɔɔ wɛ. W'a yaa na pye jubɛɛ fɔɔ, wu ganha da bye yokɔn, kelee wari lakuuɗo fɔɔ wɛ. ⁴ W'a yaa w'a jani wu kpɔɔn na, wuyɛ pyaa nagoo di da wu jomɛhɛɛ conɪ, pu da baraga teri wu na. ⁵ Lee bɛ wɛ, sipya wemu ya j'a wu puga na wɛ, dii weefɔɔ di da j'a n'a daa fɛɛ maragazaana na wɛ? ⁶ Wu ya yaa na pye n'a daa fɔɔ nivomɔ wɛ, lee bɛ wɛ tabaara na j'a jɛ wu ni, lee funɗo ni kiiri na do wu juɗo ni ba w'a to Shitaanni juɗo ni wɛ. ⁷ Piimu jɛ Kiricɛɛn wɛ, pee bɛ ya yaa na wufɔɔ mesaɗa yu, kɔnhɔ pu ganha ba zɔjuuro ni fanhara teri wu na, wu jɛhɛ wu ba jo Shitaanni wo tifuugo ki na wɛ.

Piimu p'a nahagbaa fɛɛ pu teri labye wu na ge

⁸ Ayiwa, piimu p'a n'a daa fɛɛ pu wo nahagbaa fɛɛ pu teri ge, pee bɛ ya yaa na pye see sipyii. Pu ganha ba kafila shuun yu wɛ. Pu ya yaa na pu fanha jɛhɛ yagbaya yiri wɛ, p'i ya yaa na naafuu shaa tifiɛbaara ni wɛ. ⁹ Kile ya can wemu jo pu mu ge, p'a yaa na d'a wee na, na gori yaha wu na ni fungɔnfige ni. ¹⁰ P'a yaa na fenhe pu taanna taanna wii xuuni jaagi xuu wa bye w'i ya ta pu na wɛ, wee tuun wu ni p'i na pu le labye wu ni. ¹¹ Pu bu da cɛɛ, pu bɛ ya yaa na pye see sipyii. Pu ganha bu bye cɛɛ piimu ya sipyii meyɛ kyɛɛgi wɛ. P'i tehene yaha puyɛ na keree bɛeri ni. P'i bye jomɛhɛɛ fɛɛ keree bɛeri ni. ¹² Namaa piimu p'a nahagbaa fɛɛ pu teri ge, pee bɛ ya yaa pu pye cɛɛ nigin nigin cepee. P'i da pu na pu nagoo biini xuuni, na pu kpɔnhɔɔ sipyii bɛeri co gazaana na. ¹³ Piimu p'a pu wo labye wu pyi wu pyegana na ge, pee na ba baraga ta, na lowaa ta n'a daa wu ni Yesu Kirisa wo karijɛɛge ki ni.

Kile koo li ɗmɔhɔɔ t'a foro kpɛɛnge na

¹⁴ Ayiwa Timote, nɛ kunni wa we semɛ we tunni ma mu. Ga nɛ giin jo nɛ bɛ wa da mɔ

di she ma yiri wɛ. ¹⁵ Lee bɛ na, nɛ we tunni ma mu kɔnhɔ di ba dɛɛɛ mɔ di ya she wɛ, m'a yaa m'a lemu pyi Kile wo kpɔɔn li sipyii pu tɛ ni ge, m'a lee ce. Kile wemu wu wa jii na ge, wee wo n'a daa fɛɛ pu jɛ lee kpɔɔn li wo sipyii. Pee pu jɛ n'a daa wu wo can wu tidinɗɛ, ni wu juuziginɗɛ. ¹⁶ Nakaara baa, wɛɛ wo Kile koo li ɗmɔhɔɔ t'a sii tii pɛle.

W'a pye ba sipiyawuyii jɛ wɛ.

Fɛfɛɛɛ Munaa ya li she na w'a tii,
a mɛlɛkɛɛ bɛ di wu ja.

Wu keree ki Jozaama ya jo

shi wu niɗɛ ni koɗo ke kabaya ye bɛeri
na,
a sipyii pii di d'a wu na.

*A Kile di wu yirige durogo,
na she wu le nɔɔɔ ni fugba we ni.*

4

Karamɔgo-kafinejuu pu wo keree

¹ Ayiwa, Kile Munaa l'a yi yu na fiinɗɛ wu mu na koɗo taaxɔɔ ni, pii na ba n'a daa wu koo li yaha, na daha nafaana fɛɛ pii feni. Pee wo kalaa we di jɛ Shitaanni wo.

² Karamɔgo-kafinejuu, shuun shuun joveɛ p'a, kakuuyo y'a piimu wo zɔlɔɔ jii fo na pu wo ba na tasogonɗo jɛ-ɛ ge, pee pu da ba pu faanna, na pu piinɗɛ. ³ Pee sipyii pii ya n'a daa fɛɛ pu kalaa na li ya jɔ sipyii p'a puyɛ leɗɛɛ wɛ. Na yaliye ya bɛ sheɛ na yee bɛ ya yaa p'a yi li wɛ. Na ta Kile d'a yaɗmuyɔ bɛeri yaa, piimu pu jɛ jomɛhɛɛ fɛɛ, pu d'a can wu bɛ ce ge, pee ba da yi li, pee di baraga taha wu na. ⁴ Yaaga bɛeri Kile ya yaa ge, yi bɛeri y'a jɔ. Wɛɛ ya yaa na yalige ka shishiin tuugo shege wɛ. Li tehene li jɛ wu ba da ki li, wu baraga taha Kile na. ⁵ Bani yaaga bɛeri wɛɛ da lii ge, Kile ma kee pye fɛfɛɛ wu jomɔ pe ni wɛɛ wo Kile-jɛɛge ki baraga ni.

Kirisa wo kapyɛbye nizaama

⁶ Ayiwa Timote, ma bu j'a kii keree kii she cebooloo n'a daa fɛɛ pu na, ma na ba bye Yesu Kirisa wo kapyɛbye nizaama. Ma na ba li she lee funɗo ni na m'a kalaa xuuni n'a daa wu jomɔ pu ni. Kalaa can can wo wemu wo koo m'a jaari ge, na m'a kalaa lee koo li bɛ ni xuuni. ⁷ Ayiwa, kafilale wemu wu jɛ wu ya foro Kile ni-i ge, ni juɗo baa jomɔ pe, ma ba yee nuri wɛ. Ga ta mayɛ taanni Kile jii fyaara ni, m'a dee lee na. ⁸ Na ma ceepuuro taanni yatenwaya ni, lee wo

kaṅṅo wa keree kii ni. Ga na maye taanni Kile jñi fyaara ni lee ya keree beeri nṅgi. L'a wèe njāa nṅgi ke koṅṅo ke na, na wèe jiga be nṅgi. ⁹Jomṅo pe n'a yu yee mu ge, p'a sii tii fiinṅe, sipyii beeri ya yaa na sṅo pu na. ¹⁰Ayiwa, lee wuu na wèe ya kapyenṅe pyi, na yogo tunni, bani Kile jñi wo wu jṅe wèe tadaṅa. Wee w'a pa Adama nagoo pu beeri shṅo, piimu kunni p'a da wu na ge.

¹¹Ta kii keree kii yu m'a wari pu mu, ma da pu kalaa ki ni. ¹²Ma ganha da wa shishiin yaha wu ma fanha na ma jṅe nṅhṅoere we. Ga ma jogana li yaha l'i bye n'a daa fṅe pu mu jaha sheshṅere, ni ma naarigana li ni, ni ma taanṅege ki ni, ni ma n'a daa wu ni, m'a funṅo fiinṅe, kṅnhṅo n'a daa fṅe pu da ma taanni. ¹³La le maye ni ma da Kile Kafila wu kalaa sipyii pu mu, ma da pu yeri, ma da pu kalaa yani di ba she wà ge. ¹⁴Kile ya loolodaa lemu kan ma mu m'a wu labye wu pyi ge, ma ganha bu lee yaha kadugo yiri we. Kile w'a lee loolodaa li kan mu mu. N'a daa fṅe pii na w'a yee jaha she p'a pa jo mu mu. Wee tuun wuyṅe pyaa ni, egilizi jahagbaa fṅe p'a pu keye taha mu na, na Kile jṅeri mu mu. ¹⁵La le maye ni ma da wee labye we beeri pyi m'a nṅgi, m'a maye kan wu mu xuuni; kṅnhṅo pu beeri di li ja na m'a se jaha na Kile labye wu ni. ¹⁶Hakili yaha ma naarigana li na, m'a hakili yaha ma kalaa pyegana li be na! La le maye ni m'a kii kapyenṅe kii co ni keye shuun ni! Lee bu bye, ma na ba maye jṅuṅo wolo, piimu be pu wa ma jomṅo pu nuri ge, ni pee be.

5

Timote ya yaa na lemu pyi n'a daa fṅe pu beeri mu ge

¹Ma ganha bu da kafilawa jo ni egilizi nṅhṅole wa shishiin ni we, ga wu yeri ni loxulo ni ba ma to jṅe we. Ma da levee pu be yeri lee yerigana li na ba ma cebooloo jṅe we. ²Ma da celee pu yeri ba ma nii jṅe we, ma da cepiiire ti yeri ni tiime ni ba ma ceboroshaa jṅe we.

Naxhugoshaa tegegana

³Cèe piimu wo namaa ya xu, sipya wa shishiin di jṅe pu shizhaa na-ε ge, m'a kasṅege yaha pee na. ⁴Ga nagoo bu da naxhugoshṅo wemu mu, kelee nabiyṅe, tee

nṅhṅopiire t'a yaa na fṅenṅe na Kile jñi fyaara taanni, p'i pu sefṅe pu tṅe. Pu sefṅe p'a lemu pye pu mu ge, p'i da lee foo tṅni pu mu. Lee l'a dan Kile ni. ⁵Naxhugoshaa piimu pu jṅe tegeṅṅo ya sii pu na can na-ε ge, pee ma Kile pye pu tadaṅa, na wu jṅeri caṅa ni piige, kṅnhṅo wu pu tṅe. ⁶Ga naxhugoshaa piimu p'a puyṅe yaha ke koṅṅo ke wo jidaan keree ye na ge, pee ya xu na xṅo, ali na pu yaha pu na jṅe be jñi na. ⁷Ayiwa, ta sipyii pu kalaa kii keree kii ni, kṅnhṅo pee cèe pu da lee koo li jaari, jaagi xuu wa ganha bu ba da pu na we. ⁸Sipya wemu bu bye wu ya kasṅege yaha wu puga shṅen na we, pu da jo wu kpṅon shṅen susu na we, weefṅo ya foro n'a daa wu ni fṅeṅe, ali wemu be jṅe Kiricen we, wee be ya pṅo weefṅo na.

⁹Naxhugoshaa piimu p'a yee kelee gbaara ta, p'i ya ta gbaya yatii je nige we, fo na puyṅe yaha ná nigin na ge, pee wo meye y'a da já ga, kṅnhṅo n'a daa fṅe pu da pee teri. ¹⁰P'a yaa pu ta be sipyii beeri ya pu cṅe pu kapyegṅe nizaanṅa funṅo ni. P'a yaa pu ta na pu nagoo biini na nṅgi. P'a yaa pu ta pu bi nabuun tirige pu piyṅe, na pu kemṅe xuuni. N'a daa fṅe piimu pu bi se pu yiri ge, p'i da pu na bi pee tṅṅo jii,* na kanhama fṅe teri, na kasaanṅa tuuyo beeri pyi. ¹¹Naxhugoshaa piimu pu jṅe pu sanha le-ε ge, ma ganha bu pee meye ka we. Bani na saha ni ke koṅṅo ke la keree ni, pu funṅo y'a ma bye gbajiire na, kee la k'a ma fanha tṅ Kirisa wo kapyenṅe ki na pee mu. ¹²Lee funṅo ni, p'a kiiri shan puyṅe jṅuṅo ni; bani p'a bi jṅemṅe lemu lo na pee na da kapyenṅe pyi Kirisa ye nigin mu ge, p'a lee kyṅeṅi. ¹³Lee bu bye p'a kapyenṅe she, na diin na jaari piyṅe yi tṅ ni. Pu da daa lee ye na we, p'a diin na kafilaneheme yu, na pu jṅṅo leni sipyii keree ni. Yemu jṅe nijoyo we, p'a ganha na yee beeri yu. ¹⁴Lee wuu na naxhugoshaa piimu pu jṅe pu sanha le-ε ge, ne funṅo wa p'i guri gbaya ya je sanha, p'i nagoo ta, p'i pu puga shṅen co xuuni; kṅnhṅo wu pṅen wu ganha bu da kaa la shishiin ta wu na wu wu jaagi we. ¹⁵Bani pee cèe pii ya n'a daa wu yaha na xṅo, na daha Shitaanni feni. ¹⁶Naxhugoshaa pii bu da n'a daa fṅo wa kaban, weefṅo wu pee tṅe; tee tuguro ti ya

* 5:10 ṅṅṅṅo jii: Yawutu mu, ma bu jo m'a nabun wemu jṅuṅo círi ni fundanga ni, m'a baraga be taha wu na, m'a wu tṅṅo je.

yaa pu tee taha n'a daa fee pu na we, kōnhō naxhugoshaa piimu pu jē wà tegeevōō baa ge, n'a daa fee p'i já yere ni pee ni.

Y'a baraga teri n'a daa fee nahagbaa fee pu na

¹⁷ Egilizi nahagbaa fee piimu p'a pu wo labye wu pyi wu pyegana na ge, pee ya yaa ni peenje tehee shuun ni. Piimu susu p'a kanhama pu xu na yere li pyi, na sipyii pu be kalaa ge, pere. ¹⁸ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Ma bu nù yaha wu shinma tanhana tanhana wu pya di foro, ma ganha bu wu jō pō we.»* L'a ka be sanha na: «Kapyebye ya yaa ni wu saraa ni.»* ¹⁹ Wa bu egilizi nahagbaa fōō wa jaagi kaa la na, ma bu sōō wee jaagi wu na we, fo sipyii shuun kelee taanri be bu she da li seeri. ²⁰ Piimu p'a kori yaha jurumu na na byi ge, ta pee wo nahama pu yu pu na sipyii pu beeri niñe ni, kōnhō pusamaa ba kee jaa, pu da fyagi kee shi bye na.

Pōli wo yeri yeri jomō

²¹ N'a da yi jo waha ma mu, Kile ni Yesu Kirisa wuu na, ni w'a melekee piimu naha bulo ge, jo ma la le maye ni, ma da kii jōmehēe kii beeri koo jaaari; ma ganha bu wa pōrōñō wa na we, ma ganha bu wa wolo wa ni kii keree kii funñō ni we. ²² Ma ganha bu keye gburogi daha sipya wa shishiin na, m'a duba pye wu mu m'a egilizi wu kapyenje le wu keñe ni we. Ma ganha bu binne ni wa ni wu jurumu na we. M'a ma fungōngō ki yaha ki nivige di bye.

²³ Ma ganha ba lōhō ye gbuu we. M'a yaa m'a duven dōōni gbuu ma layara ti wuu na, ni yama tōntōngōō kisañaa be wuu na.

²⁴ Ayiwa, pii wo jurumu wa jaa kpeenge na na fiinñe, na ta w'à li ce xō, na kiiri na ba gōn pu na; ga pii di wa wa pee wo wu da ga já je ni kurogo be we. ²⁵ Mu pii wo kapyege nizañaa kii be wa jaa kpeenge na na fiinñe. Ali kiimu be ki ne ki kaa ya jeni tōvuyo na-e ge, ki be ya já kori yaha ñmōhōrō ni we.

6

Buloo ya yaa na baraga teri pu kafee na

¹ N'a daa fee piimu pu jē buloo ge, pu beeri ya yaa na kaseege ta pu kafee na, na baraga teri pu na xuuni, kōnhō sipyii pu ganha bu da da Kile mege kyeegi, p'i da wù

wo kalaa wu fanri we. ² Piimu wo kafee pu jē n'a daa fee ge, pee be ganha ba pu kafee pu cēreñe na bani pu beeri ya pye cebooloo we de! Ga p'a yaa p'a kapyenje pyi pu mu ni pu fanha beeri ni, bani piimu mu p'a kapyenje ki pyi ge, n'a daa fee pu jē pii, pu be pu jē Kile wo taanñeēge ki ni.

Karamōgo-kafinejuu ni naafuu can can wo we

M'a yaa m'a sipyii pu kalaa lemu ni, ma da li yu m'a wari pu mu ge, lee li wa me. ³ Sipya watii ba sipyii pu kalaa kalaa watii ni wemu ni wù Kafōō Yesu Kirisa wo fefeeere jomō pu jē nigin we, kelee wemu ni Kile koo li jē nigin we ge, ⁴ tabaara fōō wu jē weefōō. Wu ya yafiin be ce we. W'a jeri jūñō baa nakaara fōō. W'a ganha na yoyo kōñ jūñō baa jomō ye wuu na. Kee keree kii k'a ma ni jepenwaa ni, ni yoyo, ni sheheē, ni fungōnkuuyo, ni nakaara nixhōganhara. ⁵ We wa shishiin hakili jē wuye mu pii sipyii pii ni we. Pu ya can ce nige we. N'a daa wu koo l'a jeri pee mu naafuu sha koro.

⁶ Uun, Kile jii fyaara ti kunni jē ni kudu-ungbō ni sipya mu, wemu wo keñe yataya y'a wu tinni ge. ⁷ Bani wēe wa shishiin ya pa ni yaaga ni ke kōñō puga ke ni we, wù niguriwuu di wa da guri ni yaaga ni we. ⁸ Lee wuu na, wù bu já na wù jōlige, ni wu faleye taa na xō, lee ya yaa li wù yaa. ⁹ Ga piimu p'a gilee naafuu fēere feni ge; puyē pyaa wo lakuñō ni jūñō baa jidaan, yee yi ma bye tifuugo na pu co, na bōōngō shan pu jūñō ni, na pu kyeegi fēfēe. ¹⁰ Bani wari la ki jē kakuuyo tuuyo ye beeri wo niñe. Wari lakuñō ya jé pii ni, a p'i biin, na n'a daa wu koo yaha, na kanhama nigbō shan puyē jūñō ni.

Pōli ya yeri yeri jomō pemu kan Timote ye pyaa mu ge

¹¹ Ga mu Timote wemu wu wa Kile wo kapyebyii pu ni ge, mu wu laraga kōn kii keree kii beeri na. La le maye ni m'a gori yaha tiime ni, ni Kile jii fyaara, ni n'a daa, ni taanñeēge, ni lōxulo, ni jubeñe. ¹² Yogo ke m'a dunnī n'a daa wu funñō ni ge, la le m'a se ta. Nii sicuumō pe pu jē pu ya xhuu-i ge, m'a pee ta. Lee wuu na Kile ya ma yiri. Wee kafilasaama we ma be ya jo na ma wo n'a daa wu she. Lee ya pye sipyii niñehemēe

* 5:18 Dutereñome 25:4 * 5:18 Luka 10:7

jii na. ¹³ Ayiwa, Kile wemu w'a yarɲmuyo yi beeri munahaa le ge, wee wa wu seeri ni Yesu Kirisa wemu w'a jo gbafeneere Ponsi Pilate jii na, na can jo wu mu ge. N'a da yi jo waha ma mu ¹⁴ jo kapyegeee kiimu kaa l'a le ma keje ni ge, la le fe ganha bu da ma na we, jaagi xuu be ganha bu da ma na we, fo na she no wu Kafoo Yesu Kirisa cabaɲa ki na. ¹⁵ Wu paduun ga ba no, Kile ye pyaa k'a da wu yaha ba. Saannaa pu beeri wo Saan wu je wii, ni kafee pu beeri wo Kafoo. Wee wu je Kile nigin pe we, na je fanhaya yi beeri foo ni masoɲo foo wu ye pe. ¹⁶ Wee ye nigin pe wu je wu da ga xhu we. Xuu wemu ni w'a tiin ge, wee xuu wu wo kpeenge ki bele funɲo ni, sipya wa shishiin da ga ja gbara wu na we. Sipya wa shishiin jii sanha daha ja wu na we, sipiyawyii la shishiin jii di wa da ja daha be wu na we. Masoɲo ni sefeere ti je wu wuuro tehene baa fo gbee. Amiina.

N'a daa fee naafuu fee wo nibyii

¹⁷ Ayiwa, ke koɲo ke wo naafuu wu wa sipyii piimu mu ge, yi jo waha pu mu na pu ganha ba nosanga pyi we. Na pu ganha bu wee naafuu wu pye pu tadaɲa we, bani wee ya xhuu; ga pu Kile pye pu tadaɲa. Wee w'a yarɲmuyo yi beeri kaan we mu na jeheni, konho wu ja fundanga ta. ¹⁸ Yi jo pu mu na p'a kasaɲaa pyi, na pu pu kapyegeee nizaɲaa yaha k'i jehi; p'i keje mugi pu yataya na, pu da pu keje yarɲmuyo ya kaan sipyii pu mu. ¹⁹ Pu ba lee pyi, pu na ba naafuu nigbo ta puye jaha na jiga na, naafuu wemu w'a no w'i ya gyeege be-e ge. Lee funɲo ni pu da ba jii sicuumo can can wo ta.

Poli kurogo jomo

²⁰ Timote, kaa lemu l'a le ma keje ni ge, lee mara no. Maye taha ke koɲo ke wo juɲo baa jomo pe na, ni kafineye laje nakaara jomo pu na. ²¹ Sipyii pii p'a yu na pee ya wee laje wu ta. Pee ya piin na foro n'a daa wu koo li ni.

Ayiwa, Kile wu niime kan yi mu.

2 Timote

Tudunm Pöli ya semé shuun wo wemu tun Timote mu ge

Jogo mu we semé we d'a tun wé?

Kaso ni Pöli bi bye Oromé kugböö ni na we semé we ka na tun Timote mu (2 Timote 1:8,16-17; 2:9).

Wu funjo ki bye wu Timote luu waha Kile wo labye wu feni, bani w'a bi li ce na wee Pöli xuduun w'a nõ xo (2 Timote 4:6).

We semé we kakana juŋjo

Shogana lemu na Kile ya pee sho ge, Pöli ya Timote funjo to lee keree na (2 Timote 1:9).

Na Timote wu pye sörösi nijemé wu wu funjo yaha nidogo na Kile na wu jaha co bani Kile w'a wu yiri. Na wu pye Kaföö wo bulo. Na wu ganha bu bye yokön we, ga na wu da sipyii kalaa can wu ni (2 Timote 2:24-26).

Pöli ya Timote sönmi ke koŋjo ke taaxöö li keree shizhaa na (2 Timote 3:1-9). W'a wu fiin sama jo na waha Timote mu, wee wemu kaa l'a bi dan wu ni ba wuyé pyaa ja jre-ε ge.

Semé wu kafila jugböyo

2 Timote 1 Pöli ya Timote shaari, na wu funjo tirige wu labye wu na.

2 Timote 2 Na Timote wu la le Kile wo labye wu ni, wu bye sörösi nijemé ni kalaapire nijené.

2 Timote 3:1-9 Pöli ya wu sönmi Kile koo li yahavéé pu keree na.

2 Timote 3:10—4:8 Pöli ya keree kii jo waha Timote mu.

2 Timote 4:9-22 Pöli fò mujuu.

Pöli fò mujuu

¹ Ne Pöli, ne jre Yesu Kirisa wo tudunm na be ni Kile jidaan ni. Kile ya jii sicuumo pemu wo jöméé lo wée mu, p'i daa Yesu Kirisa wo karijéége ki funjo ni ge, w'a ne tun na ne w'a pee wo yere pyi. ² Timote, mu wemu wu jre ne jidaan ja n'a daa wu koo ni ge, mu mu ne we semé we tunni.

Wu To Kile ni wu Kaföö Yesu Kirisa ni, pu niime kan ma mu, p'i da juŋjo jaari ma na, p'i jajiŋje kan ma mu.*

Pöli ya luu leni Timote ni labye wu na

* 1:2 We duba we jre Kiriccen fò kangana.

³ Ne Kile shaari, wee wemu mu ne kapyenée pyi ni fungönvige ni ma na jo ba na sefélee p'a li pye pyegana lemu na we. Ne ba da Kile jერი, cana fara piige na, ne funjo ya wuu mu na bada we. ⁴ Mu ya jresinme pemu wo wée lahaduun wu ni wiyé na ge, lee wa ne funjo ni. Ma la k'a sii sho na ni xuuni, na funjo k'a sii di ma ja sanha, könhö di fundanga ta. ⁵ N'a daa can can wo we wu wa ma mu ge, ne funjo wa dun wu be na. Ma nule Loyisi ni ma nu Unisi, pee p'a fenhe wee n'a daa can can wo wu ta. Ne dà be li na jo wee n'a daa wu ninumo wu wa mu be mu. ⁶ Lee wuu na ne na keye taha ma na, na Kile jერი ma mu, a Kile di loolodaa lemu wo seféere tirige ma na ge, la le maye ni lee wo seféere t'i gori yaha ma na. ⁷ Bani Kile ya zo wemu kan wée mu ge, wee jre fyaara wo we. Ga fanha w'a leni wée ni, ni taanjéége, ni fungönjo féere.

⁸ Lee wuu na ma ganha bu da zhiige wu Kaföö wu kaa jo na sipyii pu mu we. Ne wemu be wu jre kaso ni wu mège ki wuu na ge, ne be kaa ganha bu da bye ma mu shiige we. Ga ma be wu yere ma taa kanhama sige Jozaama pu jo wuu na, fanha kemu Kile da ba gan ma mu ge, na be ni kee ni. ⁹ Wee Kile w'a wée sho, na wée yiri na pye wuyé pyaa wo féféere wuu. Kapyegeé kiimu wée ya byi ge, wu ya ta wée sho kee wuu na we. Ga w'a wée juŋjo wolo na be ni wu wo keree ki shangana le, ni wu wo niime wu baraga ni. Wee niime w'a kan wée mu Yesu Kirisa wo karijéége ki funjo ni, na ta koŋjo nõho sanha zhan we. ¹⁰ Wee niime we, nime wu Shövöö Yesu Kirisa ya pa na ba wee she wu na. W'a xu wo fanha ki kyéegi. Jii sicuumo pe pu jre pu ya xhuu we, p'i ya gyéegi be-ε ge, a Jozaama p'i bye kajuŋjo na pee kaa yeege kpeenge na. ¹¹ Pee Jozaama pu wo yere wuu na, Kile ya ne pye pu jövöö, ni tudunm, ni karamögo. ¹² Lee wuu na pe kanhama pe beeri wa ne na. Ga lee be na li shiige wa ne na we, bani wemu ne pye na tadaŋa ge, ne wee ce. Ne dà be li na jo lemu kaa w'a le ne keŋe ni ge, jo se wa wu ni wu lee mara, fo na she koŋjo xoduun nõ.

¹³ Ayiwa, n'a ma kalaa féféere jomö pemu ni ge, pee yaha maye funjo ni, ma da jaari m'a sahanj ni pee ni, ni n'a daa ni taanjéége ni; Yesu Kirisa wo karijéége ki funjo ni yee

wa daa. ¹⁴ Kalaasaama wemu kaa l'a le ma kenje ni ge, wu mara Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni. Lee Fefere Munaa le li wa wèe funyo ni.

¹⁵ Maye pyaa k'a li ce na n'a daa fee piimu pu je Azi fiige ki ni ge, pu beeri ya ne yaha na ye. Fizeheli ni Erimozheni be wa pee sipyii pu ni. ¹⁶ Ga Kafɔɔ wu juɔɔ naari Onezifori puga ki sipyii pu na, bani w'a ne funɔɔ jije tegege nijehenge ni. Ali na ne yaha kaso wu ni, wu ya lee ta be shiige wuye mu we. ¹⁷ Ga ba w'a no Orome kulo li ni we, na ne xuu sha ni see ni fo na she ne ja. ¹⁸ Kafɔɔ wu juɔɔ naari wu na, w'i ba Kafɔɔ wo saama pu ta koɔɔ ki caxhogo. W'a kasaanaa kiimu pye ne na Efese kulo li be ni ge, muye pyaa wa ki fiin na toro sipyii pusamaa taan.

2

Wemu wu je Kirisa wo kapyebye nizaama ge

¹ Ayiwa na ja Timote, niime wemu wu je we mu Yesu Kirisa wo karijenge ki ni ge, la le maye ni m'a da ma wo baraga ki shaa wee ni. ² Kalaa we m'a ta na mu sipijeheme pu jii na ge, sipyii piimu na m'a daa na jo pu be na ja wee kalaa wu kan pii be mu ge, ta pee kalaa wu ni. ³ M'a yaa ma ma taa kanhama lo, ba Yesu Kirisa wo kashenɔmɔ nijeme je we. ⁴ Kashenɔmɔ wemu w'a giin wu wu juɔɔɔ funɔɔ jije ge, wee da ga koɔɔ keree kaa taga wuye funɔɔ conri ba sipyitiime je we. ⁵ Wemu w'a jahazhaanri tafere ti fe ge, wu bye w'i ya tee tafere ti paa na saha ni ti korogoo ki beeri ni we, wu da jaralaa ta we. ⁶ Faapye wemu w'a faa kanhama soro ge, wee w'a yaa wu pye shenshiime na faa yapyiire ta. ⁷ Yemu ne yu me ge, ma funɔɔ sha ni yi ni, bani Kafɔɔ na ba ma pye m'a yi beeri ce.

⁸ Ma hakili yaha Yesu Kirisa na, saannaa Dawuda jabi ge. W'a je na foro xu ni, pee Kile Jozaama pe wo yere ne byi. ⁹ Ne na pee Jozaama pu yu, lee l'a pe kanhama pe no ne na. Lee wuu na p'a shonhoɔ le ne na ba kakuubye je we. Ga Kile wo Jomɔ pu kunni, wa da ja shonhoɔ le pee na we. ¹⁰ Lee wuu na ne keree beeri xuli naye ni, Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, pee wuu na. Konho pu be di ba juwuuro ta Yesu Kirisa wo karijenge ki baraga ni, p'i noɔɔ

nixhobaama be ta. ¹¹ Pe jomɔ pe ya sii tii fiinje, na je be tadarja:

«Wèe bu wuye kan na xhu ni Yesu Kirisa ni, wèe na ba jii sicuumɔ ta ni wu ni sanha.

¹² Wèe bu la le wuye ni na gori yaha n'a daa wu ni, wèe na ba bye ni wu ni wu saanra ti ni.

Ga wèe bu zhe wu ni nijaa, wu be na ba wèe she.

¹³ Wèe bye wèe di ya pye jomehere fee we, wee wa jomee fɔɔ tuun beeri ni.

Bani wee ya jomɔ yu, wu guri wu wuye kaala pee na we.»

¹⁴ M'a yaa m'a sipyii pu funyo tun pe jomɔ pe na, ma da yi yu m'a wari pu mu xuuni Kile wuu na na pu ganha ba dunni kafila wo jogana ye wuu na we. Lee ya yafiin be jɔɔgi we, piimu p'a pu nuri ge, peefee wo mago pe jomɔ pe ya gyeegi. ¹⁵ La le maye ni, ma da labye wu pyi xuuni fo ma labye wu kaa di daan Kile ni. Ma ganha bu shiige le labye wu ni we, ta wu pyi m'a jɔɔgi, ma da Kile wo can wu yere li pyi ni tiime ni. ¹⁶ Jomɔ pemu pu je juɔɔ baa, ni pemu pu je pu ni n'a daa koo li je bejii-i ge, ta maye kaseri pee na tajogo ni. Bani sipyii piimu p'a pee jomɔ pu tuugo yu ge, la l'a foro pee wo Kile jii fyaara ti ni.

¹⁷ Pu jomɔ p'a kakara pyi ba wuugo noɔɔ je we, kee kemu ki ma ba ma ceepuuro ti beeri xa ge. Pee sipyii pii pu wa Imene ni Fileti.

¹⁸ P'a fiin foro can koo li taan, na n'a daa fee pu pyi na xujene l'a pye xo. Lee funɔɔ ni p'a sipyii pii wo n'a daa wu kyee gi ni pee jomɔ pu ni. ¹⁹ Ga Kile ye pyaa ya puga kemu wo jidaa keme yaa xuuni ge, lee jidaa le da ja gyeegi we; li na gori yaha wa li siime na. Pe jomɔ pe p'a ka lee jidaa li na na: «Kafɔɔ ya wu wo sipyii pu ce.» ni pe ni: «Sipyaa sipya wu je Kafɔɔ wo ge, wufɔɔ wu wu tɔɔɔ wolo tifiire baa keree ni.»*

²⁰ Yee wa ma li jaa fanhafere pugboɔ ni, ma ma she yagbegeye ya ta wa yee ya yaa ni sannu ni, ya d'a yaa ni warifyen ni; ga ya be di je wa yee ya yaa ni tige ni, ya d'a yaa ni cogo ni. Perewa woyo ye, yee ma yaha cagboɔ ye kaa na, yi saya na yaha cadiiye yi wo labye wu kaa na. ²¹ Ayiwa, sipya wemu bu laraga yaha ye kakuuyo ye mu, weefɔɔ na bye ba perewa yarɔmuyo yi je we. Weefɔɔ na gbegele yaha Nuɔɔɔ wu

* 2:19 Zaburuu 97:10

wo labye wu kaa na, wu nigbegeyaha na ba bye kasaarjaa tuuyo beeri bye kaa na.

²² Ayiwa Timote, levεε p'a se lakuuɔ kemu feni ge, sii kee ja m'a kee yaha wà fεεfεε. Piimu p'a Kafɔ pele ni fungɔnfige ni ge, m'a binne m'a tifire, ni n'a daa, ni taanɔeεe, ni jaɔɔɔ shaa ni pee ni. ²³ Ma ganha ba ma ɔ leni fungɔngɔ baa jomɔ, ni juɔɔ baa jomɔ ni wε. Yoyo ye pee jomɔ pe ya ɔɔɔ. ²⁴ Na ta Kafɔ wo kapyebye di ya yaa w'a yogo kɔɔn wε. W'a yaa wu pye sipyisaama sipyii pu beeri mu. W'i da wu na já sipyii kalaa, wu bye ni loxulo ni. ²⁵ Piimu p'a wu jomɔ pu kaala ge, w'a yaa w'a peefεε yeri ni lotaan ni, wu da pu leni kozaana ni. Bani la wa la ni Kile na já daajerɔe pye k'a jé pu ni, kɔnhɔ pu be di ɔeri, p'i can wu cε. ²⁶ Lee funɔɔ ni p'a puyε ta, na shɔ Shitaanni wo tifuugo ki na; bani Shitaanni w'a pee sipyii pii co wu wo tifuugo na, kɔnhɔ pu da wu nidaan pyi.

3

Koɔɔ taaxɔɔ li wo keree

¹ Ayiwa Timote, pe jomɔ pe yaha ma hakili na, m'a li cε na koɔɔ ki taaxɔɔ li ba nɔ, wee tuun wu na ba waha fo xuuni. ² Koɔɔ sipyii na ba bye nata fεε. Pu na ba wari pye pu najii; pu na ba ɔsanga pyi, na tabaara le puyε ni, na Kile meεe kyεegi. Pu da ba pu sefεε ɔmεhεε con wε; pu da ba ceme cε pu pyeεε mu wε. Pu jate da ba nɔ Kile kaa la shishiin na wε. ³ Pu juɔɔ na ba waha, pu da ba juɔɔ jaari wε. Pu na ba sipyii meye kyεegi. Pu da ba tεhene yeri puyε na ceepuuro nidaan keree na wε, na ɔe yacoyo. Saama tuugo beeri kovεε pu ɔe pii. ⁴ Pu na ba sipyii nɔhɔ yeri, na funvugo keree pyi. Tabaara na ba pu ɔi. Pu na ba pu nidaan keree funɔɔ lɔ Kile na. ⁵ Pu na ba puyε pye Kile ɔi fyaara sipyii sipyii ɔeɔaga na, ga p'i da ba gbara Kile wo sefεεε ti na pu zɔlɔɔ pu na wε. Sii laraga yaha pee sipyii pii mu fεεfεε!

⁶ Pii na ba jin pu ni piyεyε ni, cεe piimu wo fanha k'a cεre, ni p'a jurumu niɔeheme pye toro, lakuuɔɔ tuugo beeri be di ɔe pu funɔɔ ni ge, p'a ganha na pee faanna na joni, na pu fungɔnɔɔ ɔeri. ⁷ Tuun beeri ni pee cεe pu ma yu na laje nivomɔ pee ya zhaa, ga p'i da ga já can wuyε pyaa tii je bada wε. ⁸ Ba Zhanesi ni Zhanbiresi bi Kile tudunmɔɔ Musa kaala

fo taashiine li ni-i de, lee kaalagana li na pii sipyii pii be ya can wu kaala. Sipyii pu ɔe pii, piimu hakilee p'a kyεegi ge, pu n'a daa wu be di ɔe yaaga be wε. ⁹ Ga pu wo keree ki da ga já zhe naha na wε, bani sipyii pu beeri na ba li cε kadugo yiri na fungɔngɔ baa fεε pu ɔe pii, ma na jo ba Zhanesi ni Zhanbiresi wuu l'a pa je cεgana lemu na wε.

Timote ya yaa wu wuyε yaha Kile wo jomɔ pu na

¹⁰ Ayiwa, Timote mu kunni ya sii na ne wo kalaa wu koo jaari. M'a na jaarigana li cε, ni na funɔɔ shagana le, ni na n'a daa we, ni na loxulo le, ni na taanɔeεe ke, ni keree kiimu ne soro ge. Pye ba ne ɔe we! ¹¹ M'a ne kanhama pu beeri be cε, ni gberigberɔ keree kiimu beeri k'a pye ne na ge. Ta xɔnhɔɔ kanhama ne gba Ancɔsi kulo le, ni ikone kulo le, ni Lisitiri kulo li ni? Kanhama tuugo keke k'a kori ni ki ya nɔ ne na-ε we? Ga Kafɔ ya ne juɔɔ wolo pee beeri ni. ¹² Mu shiin li wa, sipyaa sipya w'a giin wu da jaari Kile ɔi fyaara ni xuuni, Yesu Kirisa wo kariɔeεe ki ni ge, sipyii na ba weefɔ kanha. ¹³ Ga sipyikuuyo ye ni naɔmahara pyeεε pii kunni, pee na ba se naha na kakuuyo ni, na sipyii pii piinɔe ba puyε pyaa k'a piin piingana lemu na wε. ¹⁴ Mu kunni, m'a kalaa wemu ta, na wu co ni n'a daa can can wo wu ni ge, maye yaha wee na. Bani sipyii piimu mu m'a wee kalaa wu ta ge, maye pyaa k'a pee cε. ¹⁵ Mu ya Kile wo fεfεεε Kitabuu pu jomɔ pu cε, fo ma nɔhɔpiire ti tuun wu ni. Pee jomɔ pe na já fungɔngɔ fεere kan mu mu, na juwuuro be kan ma mu ma n'a daa wu funɔɔ ni Yesu Kirisa na. ¹⁶ Kile wo Kitabuu pu jomɔ pu beeri p'a foro Kile ye pyaa ni wu wo Fεfεεε Munaa li gbɔɔɔ ni. Lee wuu na kuduun ɔe pu ni, p'a já sipya kalaa. P'a sipya jaagi be sanha na wu yeri koo nizaana ni, na wu taanni tifire jaarigana ni; ¹⁷ kɔnhɔ sipyii piimu p'a Kile koo li jaari ge, pee di fa, pu kalaagana be di ɔe. P'i da p'a gbegele yaha labye nizaama tuugo beeri wo bye kaa na.

4

Kile wo Kafila wu yere le

¹ N'a da yi jo waha ma mu xuuni Kile ni Yesu Kirisa naha taan, wee wemu wu da ba kiiri kɔn wyii ni xuu pu beeri na ge; jo wu wo guri ba wu wuu na, ni wu saanra ti wuu

na, ² m'a Kile wo Kafila wu yere li pyi, ma da wu yu m'a wari. L'a pye taasaana la, l'a pye taakuuno la, ta wu yere pyi tuun beeri ni. Ma da yu ni sipyii pu ni konho p'i jeri, piimu bu nahana, m'a pee jaagi; ma da pu yeri! M'a luu gbo, ma da pu kalaa! ³ Bani tuun wa w'a ma, sipyii pu funyo da ba bye p'a kalaa can can wo wu nuri nige we. Ga pu na ba daha puye pyaa wo jidaan keree feni, na karamogoloo nijehemee shaa na daga na puye shuuni. Pee na ganha na pu niwegee katangaa ye yu pu mu. ⁴ Pu na ba niwegee pari wolo can wu taan, na ki kan giraya mu. ⁵ Mu kunni, mu wu ja maye na keree beeri ni, m'a kanhama xu maye ni, ma da Kile wo Jozaama pu yere li pyi; ma da Kile wo labye wu beeri no fani m'a byi.

Poli wo tafere t'a no ti tehene na

⁶ Ne kunni ya jeri saraga. Pu na ba kee saraga ki wolo tuun wemu ni ge, wee tuun w'a no xo; ne xuduun w'a no. ⁷ Ne bi zhaanra temu leni n'a daa wu funyo ni ge, ne la le naye ni na se ta. Ne na wo tafere ti paa na no ti tehene na. Ne kori yaha n'a daa wu wo koo li ni. ⁸ Ne na ba saanra judono ta lemu li je tiime wuu ge. Kafoo wemu wu je tiffire kiiri konvoo ge, wee wu da ba li kan ne mu konjo ki caxhogo. Ga w'a da ba li kan ne ye nigin mu we; piimu p'a wu cabaja ki sigee ni taanhege ni ge, wu na ba li kan pee beeri mu.

Poli kafila wu taxogo

⁹ La le maye ni m'a ba na yiri tovuyo na. ¹⁰ Demasi ya kuri ne feni bani ke konjo ke wo yanmuyo ye wo la k'a se ta wu na. W'a kari Tesaloniki kulo li ni. A Keresansi di gari Galasi fiige ki ni. Tite, a wee di gari Dalimasi fiige ki ni. ¹¹ Luka ye nigin wu je ni ne ni naha. Ma ba ma, ma da ma ni Marika ni, wu na ba ja na tege na labye wu na. ¹² Ne Tishiki tun na kari Efese kulo li ni. ¹³ Ma ba ma, m'a doro Torowasi kulo li ni Karipusi yiri, ne na fadegboko kemu yaha wa ge, m'a she ki lo m'a ma ni Kitabuu pu ni; seeye wuu pii susu kaa l'a waha na mu.

¹⁴ Tudugoo Alekisandire ya kakuuno pye ne na fo li nigboo. Ga Kafoo na ba wu saraa na be ni wu kapyegee ki ni. ¹⁵ Ma be w'a maye kaseri wu na, bani w'a wee jomoo pu kaala ni kafugo ni xuuni.

¹⁶ Ne kari tojniishiine li ni, di zhe na fiin jo kiiri konvoo wu jaha taan ge, sipya wa

shishiin ya ta na ne tege we. Pu beeri bi ne yaha na ye. Ga Kile wu lee yafa pu mul ¹⁷ Kafoo ye pyaa k'a ne tege, na fanha kan ne mu, a ne ja na Kile Jozaama pu yere li pyi li pyegana na. A Kile cebaalaa beeri di pu logo. A ne sho cenri wu no ki na. ¹⁸ Ne li ce jo Kafoo na ba ne juro wolo kakuuroo beeri ni, na ne sho, na ne le wu saanra ti ni fugba wu ni. Peye k'a deri wu na tuun beeri ni fo gbee! Amiina.

Poli fo mujuu

¹⁹ Pirusili ni wu poo Akilasi shaari, ni Onezifori puga shen pu ni na ne pu shaari.

²⁰ Erasiti ya kori Korente kulo li ni, ne d'a Torofime yaha Mileti kulo li ni, bani w'a ya.

²¹ La le maye ni m'a ba na ta wiire ti sanha je we. Ebulusi ya ma shaari, ni Pudensi, ni Linusi, ni Kolodiya, pee beeri ya ma shaari. Cebooloo pu samaa beeri be ya ma shaari.

²² Kafoo wu kori ma mu. Kile wu niime kan yi beeri mu.

Tite

Tudunmɔɔ Pɔli ya sɛmɛ wemu tun Tite mu ge

Jɔɔ mu we sɛmɛ we d'a tun wɛ?

Tudunmɔɔ Pɔli w'a we sɛmɛ we tun Tite mu. Tite jɛ Yawutu wɛ, Gireki wu jɛ wii (Galasi Shɛɛn 2:1-3).

Tite jɛ Tudunmɔɔ Pɔli wo kalaapire ni wu kapyɛbyɛnii Kile Jozaama pu wo yɛrɛ li wo labye wu ni. Pɔli bi Tite tun kari Kile wo Jozaama pu yɛrɛ li na Kireti fiige ki ni w'a egilizifomɔɔ pu tɛri (Tite 1:5).

We sɛmɛ we kakana juɔɔ

Egilizi keree ya yaa na shɔɔnri shɔɔnrigana lemu na ge, Pɔli ya we sɛmɛ we tun Tite mu, na yɛrɛ kan wu mu lee shizhaa na.

Sɛmɛ wu kafila juɔɔbɔɔ

Tite 1 Tite ya yaa na jahagbaa fɛɛ nizaamaa pu tɛɛɛ tɛɛɛgana lemu na egilizii pu ni ge.

Tite 2:1—3:11 Kiricɛɛn wo torogazaana koɔɔ puga funɔɔ ni.

Tite 3:12-15 Pɔli ya Tite fɔ waa sanha.

Pɔli fɔ mujuu

¹Nɛ Pɔli wemu wu jɛ Kile wo kapyɛbyɛ ni Yesu Kirisa wo tudunmɔ ge, nɛ w'a we sɛmɛ we ka. Kile ya sipyii piimu jaha bulo ge, w'a nɛ tun na nɛ wu pee yiri di ba lɛɛ n'a daa wu ni, di can wu shɛ pu na na bɛ ni Kile jii fyaara ni, ²kɔnhɔ jii sicuumɔ nixhɔbaama pu wo tadarja di bye pu mu. Kile ya kafineyɛ yu wɛ, wee w'a pee jii sicuumɔ pu jɔmɛ lɔ wɛɛ mu na ta koɔɔ nɔhɔ sanha zhan wɛ. ³Tuun wemu jaha wu bi wii ge, ba wee tuun w'a pa nɔ wɛ, a wu pu shɛ wɛɛ na wu wo jomɔ pu ni. Pee jomɔ pe wo yɛrɛ kaa li wa le nɛ kɛɛ ni. Wù Shɔwɔ Kile w'a na tun na nɛ w'a pee yu sipyii pu mu.

⁴Ayiwa, Tite mu mu nɛ we sɛmɛ we tun. N'a daa wemu w'a wù bɛri pinne ge, nɛ ja yɛ pyaa mu ya sii wee n'a daa wu funɔɔ ni.

Wù To Kile ni wù Shɔwɔ Yesu Kirisa wu niime ni janiɛ kan ma mu.

Kapyɛɛ kiimu k'a kan Tite mu ge

⁵Ayiwa Tite, keree kiimu k'a kori shɔɔnri baa Kɛrɛti fiige ki ni ge, nɛ mu yaha

wà kɔnhɔ m'a kee shɔɔnri. M'a egilizi jahagbaa fɛɛ pii shɔɔnri n'a daa fɛɛ pu tɛ ni, m'a pee tɛɛ kuloɔo ki bɛri ni n'a daa fɛɛ pu juɔɔ ni, m'a li pye ba nɛ yi jo ma mu we! ⁶Jaagi xuu ya yaa na ta wa shishiin bɛ na pii sipyii pii ni wɛ. P'a yaa na pye cɛɛ nigin nigin cepee. Pu nɔhɔpiire ya yaa na pye n'a daa fɛɛ, ti ganha ba doroo torogaguunɔ na wɛ, t'i da ti na ti sefɛɛ jɔmɛhɛɛ conɪ. ⁷Egilizi jahagbaa fɔɔ ya yaa na pye jaagi xuu baa, bani Kile wo kapyɛɛ w'a byi. Wu ya yaa na pye jɔsanga fɔɔ wɛ, wu ya yaa na pye loyiridaan fɔɔ wɛ, wu ya yaa na pye singba, kelee kafugo sipya wɛ, wu ya yaa w'a wari shaa ni narjmahara ni wɛ. ⁸Ga w'a yaa wu ta wu na nabuun kemɛɛ, wu bye kasaarja pyevɔɔ, wu bye fungɔɔ fɔɔ, wu bye sipya wemu w'a tii ge, wu bye fɛfɛɛ Kile jaha tɔan, wu da jani wuyɛ na. ⁹W'a yaa wu nɔɔ yaha Kile wo Kafila wu na ma na jo ba w'a kalaa wu ni kalaagana lemu na wɛ, kɔnhɔ wu j'a w'a sipyii pu kalaa. Wu da pu yeri na bɛ ni kalaa can can wo wu ni. Piimu p'a nakaara ti pyi ge, wu da pee wo tapiinɛ ki shɛɛ pu na.

Na jo ni karamɔɔ-kafinejuu pu ni

¹⁰Bani sipyii nijɛhɛmɛɛ pu ma diin na juɔɔ baa jomɔ yɛ yu, na sipyii piinɛ na yu na fo p'a cekɔɔnɔ pyi ba Yawutuu pu jɛ wɛ. ¹¹M'a yaa na pii sipyii pii jɔɔ tɔ, bani kalaa wemu wu jɛ wu ya yaa p'a wu kaan wɛ ge, wee p'a gaan, na kɔɔnɔɔ kii wo n'a daa wu kyɛgi lee funɔɔ ni, tifiire baa saraa feni. ¹²Pu Kireti shɛɛn yɛ pyaa wo fungɔɔ fɔɔ wa ya jo na: «Kireti shɛɛn ya kafineyɛ yu tuun bɛri ni; pu jɛ ba yacoyo jɛ wɛ; saafɛɛ pu jɛ pii, pu yacɛɛ di ya jini wɛ.»

¹³Pee jomɔ pe di jɛ can. Lee wuu na, wa bu katiibaana la pye, li jo wu jii na, m'a yi jo waha, kɔnhɔ pu n'a daa wu bye baraga wo. ¹⁴Pu ganha bu da daha Yawutuu pu wo giraya jomɔ pu feni wɛ. Piimu bɛ p'a can wu shɛ ge, pu ganha bu daha pee bɛ wo jɔmɛhɛɛ ki feni wɛ.

¹⁵Sipyii piimu zɔɔɔ pu jɛ fɛfɛɛ ge, yanmuyo bɛri yi jɛ pee mu fɛfɛɛ. Ga piimu zɔɔɔ p'a nɔɔ, n'a daa di jɛ pu mu-i ge, yanmuyo bɛri y'a nɔɔ pee mu. Bani pu fungɔɔ yɛ, ni pu zɔɔɔ p'a nɔɔ. ¹⁶Pu m'a yu na pee ya Kile cɛ, ga pu kapyɛɛ di li

* 1:4 We duba we jɛ Kiricɛɛn fɔ kangana.

shɛɛ na kafineyɛ p'a yu. Tɔnbensipyii ni n'a she sipyii pu nɛ pii, ali pu ya já kiire bɛ pye lemu nɛ nizaana wɛ.

Naarigana lemu l'a saha ni Kile wo kalaa wu ni ge

2

¹Ayiwa, mu kumni Tite, yemu y'a sii saha ni kalaa can can wo wu ni ge, ta yee yu. ²Yi jo nɔhɔlɛɛ pu mu na pu tehene yaha puyɛ na keree bɛeri ni, p'i baraga yaha puyɛ na, p'i bye fungɔnyɔ fɛɛ. P'i baraga ta n'a daa, ni taanɲɛɛge, ni loxulo ni!

³Yi jo ceɛɛ pu bɛ mu na pu bɛ pu pu wo naarigana li pye l'i saha ni Kile jidaan ni. Pu ganha bu zɔjuuro yaha pu kapyɛɲɛɛ wɛ, pu ganha bu singbaa yaha pu kapyɛɲɛɛ wɛ. Yeriyerijomɔ pemu pu nɛ nizaama ge, p'i da pee kaan, ⁴kɔnhɔ pu da li shɛɛ cepiire ti na, na pu namaa ni pu nɔhɔpiire kaa ya yaa na dan pu ni. ⁵P'i bye fungɔnyɔ fɛɛ, p'i já puyɛ na, p'i da pu puga ki kapyɛɲɛɛ ki bɛeri pyi ni zosaama ni, p'i da puyɛ tirige pu namaa mu. Kɔnhɔ wa shishiin ganha bu kafilakuumɔ ta di jo wá Kile wo jomɔ pu na wɛ.

⁶M'a pee jomɔ pe ninumɔ jo levɛɛ pu bɛ mu na pu fungɔnyɔ yaha puyɛ na keree bɛeri ni. ⁷Muyɛ pyaa k'a yaa na pye naha shɛshɛɛɛ keree bɛeri ni, ma kapyɛgeɛ nizaanɲaa funɲɔ ni. Ma da sipyii pu kalaa ni funvige, ni see naha ni. ⁸Ma da kafila can can wo kaan ma kalaa wu ni, wemu wu nɛ wa da já wu kaala-ɛ ge, kɔnhɔ wù pɛɛn p'i zhiige, pu ganha bu kakuunɔ la shishiin ta di jo wù na wɛ.

⁹M'a yi jo buloo pu bɛ mu na p'a puyɛ tirige pu kafɛɛ mu keree bɛeri ni. P'i da pu jidaan keree pyi, pu ganha ba pu kaala wɛ. ¹⁰Pu ganha ba pu kafɛɛ pu yanmuyɔ luu wɛ, p'i bye nɔmɛhɛɛ fɛɛ, p'i puyɛ yaha tadaɲa sipyii tuun bɛeri ni, kɔnhɔ sipyii di da baraga teri wù Shɔvɔɔ Kile wu wo kafila wu na.

¹¹Bani Kile wo niime w'a wuyɛ she. Wee ni sipyii pu bɛeri wo juuwuro t'a fɔro. ¹²Wee niime wu baraga ni Kile ya wɛɛ kalaa, na yi yu wɛɛ mu na naarigana lemu li nɛ Kile nii fyaara baa ge, ni ke kɔɲɔ ke wo lakuunɲɔ ke, na wɛɛ pu yee nɔ yaha. Na wù da naari nijnaa wo canɲa nii le ni ni fungɔngɔ fɛɛɛ ni, ni tifire, ni Kile nii fyaara. ¹³Tadaɲa nizaanɲa ke ki wa wù mu ge, wù kee sige yani ki

shɛduun wu pa nɔ ge, Yesu Kirisa wemu wu nɛ wù Kilegbo ni wù Shɔvɔɔ ge, kee canɲa wee wo nɔɔɔ wu da ba wuyɛ she. ¹⁴Wee w'a wuyɛ kan, na xhu wɛɛ wuu na, kɔnhɔ wu wɛɛ shɔ kakuunɲɔ tuuyo bɛeri na, wu wù pye fɛɛfɛɛ, wu wù pye wu wo sipyii, kɔnhɔ wù wuyɛ pɔ wù da kasaanɲaa pyi tuun bɛeri ni.

¹⁵Ta sipyii pu kalaa mu, ma da pu yeri. Wa bu nahana, m'a weefɔɔ jaagi na bɛ ni Kile wo fanha ki ni. Wa shishiin ganha bu da ma fanha wɛ.

N'a daa fɛɛ p'a yaa p'a naari naarigana lemu na ge

3

¹M'a n'a daa fɛɛ pu funɲɔ to na p'a yaa p'a puyɛ tirige fiige ki nahagbaa fɛɛ, ni ki fanhafɛɛ pu mu; p'i da pu nɔmɛhɛɛ conɪ. P'i gbegɛle yaha kapyɛgeɛ nizaanɲaa bye kaa na tuun bɛeri ni. ²Pu ganha ba sipyii zɔlɔɔ yu wɛ, pu ganha ba yoyo kɔɔn wɛ, p'i juuyɔ peji ni sipyii pu bɛeri ni, p'i bye lotangaa fɛɛ. ³Bani taashiine ni, wɛɛ bɛ pu bye fungɔnyɔ baa fɛɛ, Kile nɔmɛɛ cobaalaa, ni sipyii piimu p'a wuregi ge. Wɛɛ bi wuyɛ yaha keree bɛeri tuuyo wo jidaan keɲɛ ni, ni xɔnhɔɔ tuugo bɛeri, fo na she wɛɛ pye keree bɛeri wo buloo. Kuumɔ ni nɛpɛnwaa funɲɔ ni wɛɛ bi naari. Wɛɛ bi sipyii pii kɔ, a pii bɛ di wɛɛ kɔ.

⁴Ga wù Shɔvɔɔ Kile wo saama pe, ni taanɲɛɛge kemu ki nɛ wu ni na naha tii sipyii na ge, ba yee ya yiye she tuun wemu ni wɛ, ⁵a Kile di wɛɛ juɲɔ wolo. Ga li wa kanna wɛɛ wo kapyɛgeɛ k'a tii na lee na w'a lee pye-e de. Wɛɛ niinaara t'a jé wu ni, lee na w'a wɛɛ shɔ. Fɛfɛɛɛ Munaa l'a wɛɛ wuu, na wɛɛ shɔ, na wɛɛ pye wɛɛ ya sevɔnɔ se, na nii sicuumɔ nivomɔ kan wɛɛ mu. ⁶Kile ya Fɛfɛɛɛ Munaa li tirige wɛɛ na fo xuuni wù Shɔvɔɔ Yesu Kirisa baraga ni, ⁷kɔnhɔ wù já pye sipyitiimeɛ Kile naha tãan wuyɛ pyaa wo niime wu baraga ni. Nii sicuumɔ ni xhɔbaama pemu na w'à daa ge, wù já pa pee bɛ ta. ⁸Ayiwa, pee jomɔ pe ya sii tii fiinɲɛ, na tadaɲa xɔ. Nɛ funɲɔ ki wa m'a da yi yu xuuni m'a wari sipyii pu mu, kɔnhɔ piimu p'a dà Kile na ge, pee di la le puyɛ ni p'i da kapyɛgeɛ nizaanɲaa pyi. Lee l'a nɔ, lee ni sipya di wa kuduun taa bɛ.

⁹Ga ma ganha da maye yaha juɗɗo baa nakaara te na we, ni taashiine li wo sipyii meye yi wo nakaara, ni jonehere ni yoyo yemu p'a yirige Kile tudunmoo Musa wo saliya wu keere na ge. Ma ganha bu maye le le la shishiin ni we, bani kuduun wa lee la shishiin ni we, kaɗoo be di wa li na we. ¹⁰Piimu p'a sipyii pu piinɗe na pu waagi ge, ma bu wee wa shi yeri na no tɔɗɗii shuun na, wu bye w'i ya yee logo we, laraga kon wu na. ¹¹Bani m'a li ce na jo sipya wuɗe wii wemu ya foro Kile koo li ni ge. Jurumu w'a byi wemu na ba Kile wo kiiri wu no wu na ge.

Poli ya yere lemu kan kurogo ki na sanha ge

¹²Di ba Aritemasi tun ma mu tuun wemu ni kelee Tishiki, m'a fyaala pa na juɗɗo ciri Nikopolisi kulo li ni, bani na funɗo ki wa di ba she wiire ti tuun wu pye wa. ¹³Zenasi wemu wuɗe sipyii tegeɗoo kiiri na ge, hakili yaha wee ni Apolosi na, m'a pu tege jaagoo li na, konho yaaga ganha she pu kuɗo we. ¹⁴Wee be wo cebooloo pu ya yaa na pye kaɗoo baa we. P'a yaa na puye taanni kasaɗaa pyegana ni, konho p'i ja pii tege.

¹⁵Piimu beeri pu wa naha ni ne ni ge, pu beeri ya ma shaari. Wu kaa ya dan piimu ni n'a daa wu wo koo ni ge, m'a pee beeri shaari!

Kile wu niime kan yi beeri mu.

Filemŏ

Tudunmŏ Pŏli ya sɛmɛ wemu tun Filemŏ mu ge

Jŏgŏ wu jɛ Filemŏ wɛ?

Kolose shen wu jɛ Filemŏ, na jɛ sanha li see sipya wa. Pŏli w'a Yesu Kirisa wo Jozaama pu jo wu mu, a wu pu logo, na dā pu na, na bye n'a daa fŏɔ. Wee kaban n'a daa fɛɛ p'a bi puyɛ pinɛɛ na Kile pɛɛ. Tuun wemu ni Pŏli bye Oromɛ ni wu kaso lezhiine li ni ge, wee tuun wu ni w'a we sɛmɛ we ka na tun Filemŏ mu. We sɛmɛ we ni Kolose shɛɛn wo wu taatunɲŏɔ ya laha kiye na wɛ.

We sɛmɛ we kakana juɲŏ

Bulona wa bye Filemŏ mu wu mɛgɛ di jɛ na Onɛzimu, wee bi kakuunŏ la pye, na baa. Taashiine li ni bulo bɛɛri w'a paa ge, pu bu ta co, pu bi da jǎ wu gbo bɛ.

Ba w'a paa wɛ, na shɛ saha ni Pŏli ni Oromɛ kugbŏɔ li ni, a wee di Kile Kafila jo wu mu, a w'i dā Yesu na, na bye Kiricɛn. A wu Pŏli tɛgɛ a p'i ganha na Kirisa wo Jozaama pu yu. A Pŏli di li ta l'a pŏɔ Onɛzimu wu kuri pa wu kafŏɔ Filemŏ mu, p'i ba bɛ, p'i bye shiizhan. A w'i yi jo Filemŏ mu na wu ganha bu kakuunŏ la shishiin pye Onɛzimu na wɛ, ga na wu wu co Kirisa wo karijɛgɛ ki ni ba wu ceboro jɛ wɛ. Onɛzimu mɛgɛ ki kori wu jɛ na: «Kajŏɔ». Ga w'a pa wuyɛ yaha «Kajŏɔ baa» Filemŏ mu tuun wa funɲŏ ni. Ga Pŏli ya li shɛ Filemŏ na na wu kajŏɔ wa wee Pŏli mu, na jɛ Filemŏ bɛ mu nime (Filemŏ 1).

Pŏli ya li shɛ we sɛmɛ we ni na buloo ni pu kafɛɛ bɛɛri pu jɛ nigin, na pu bɛɛri pu jɛ cebooloo Kirisa wo karijɛgɛ ki ni. Pŏli ya li sha Filemŏ mu na wu sŏɔ Onɛzimu na, wu wu co ba wu ceboro ni wu taanɲii jɛ wɛ.

Sɛmɛ wu kafila juɲgɔyŏ

Filemŏ 1-3 Pŏli fŏ ni wu baraga daha mujuu.

Filemŏ 4-7 Pŏli ya Filemŏ wo n'a daa wu sŏ.

Filemŏ 8-22 Pŏli ya Filemŏ kɛmɛ jɛɛri Onɛzimu kɛɛɛ na.

Filemŏ 23-25 Pŏli ni wu taanɲiineɛ fŏ mujuu.

Pŏli fŏ mujuu

¹ Nɛ Pŏli we p'a le kaso ni Yesu Kirisa wo mɛgɛ ki kaa jo na ge, nɛ ni na ceborona Timote, wɛɛ p'a we sɛmɛ we tun wù labyɛnii, wù taanɲii Filemŏ mu. ² N'a daa fɛɛ piimu p'a puyɛ pinɛɛ ma puga ki ni ge, na wu tun pee bɛ mu, na wu tun wù ceboroshŏ Afiya mu. Wù ceborona Arishipi wemu w'a kanhama pu jaa ni wù ni shiizhan labyɛ wu feni ge, ni wee bɛ.

³ Wù To Kile ni wù Kafŏɔ Yesu Kirisa wu niime ni jɲɲiɲɛ kan yi mu.*

Pŏli ya Filemŏ wo taanɲɛgɛ ke ni wu n'a daa wu kaa logo

⁴ Na ceborona Filemŏ, nɛ ba da Kile jɛɛri tuun bɛɛri ni, nɛ ma na fungongŏ yaha mu na, na baraga taha wu na mu wuu na. ⁵ Bani mu ya dā Kafŏɔ Yesu na dagana lemu na ge, na n'a daa fɛɛ pu bɛɛri co ni taanɲɛgɛ kemu ni ge, yɛɛ bɛɛri ya nŏ nɛ na. ⁶ Lee wuu na, nɛ Kile jɛɛri mu mu, kŏnhŏ n'a daa wu wo karijɛgɛ ke k'a wù pinɛɛ ni ma ni ge, la di fara kee na. Lee di bye kajɲŏɔ, kasaɲɲaa kiimu bɛɛri ki wa wù mu wù jiiifɛɛɛ ti ni Kirisa ni ge, m'a kee bɛɛri cɛ. ⁷ Na ceborona Filemŏ, taanɲɛgɛ ke ki wa mu ni ge, k'a lowaa le Kile wo nagoo pu bɛɛri ni. Lee ya nɛ funɲŏ taan, na nɛ luu jɲɲɛ fo xuuni.

Onɛzimu wemu wu bye Filemŏ wo bulo ge, Pŏli ya Filemŏ jɛɛri wee wo kɛɛɛ na

⁸ Lee wuu na, na ceborona, kɛɛɛ kiimu bɛɛri mu ya yaa na pye ge, Kirisa wo karijɛgɛ ki funɲŏ ni, nɛ bi da jǎ mu karamu mu wu ki pye. ⁹ Ga yani nɛ wu lee pye ge, nɛ yaa na mu jɛɛri taanɲɛgɛ ki wuu na. Nɛ Pŏli, nɛ jɛri nŏhŏɛ, lee na laha wà, nɛ jɛ kaso ni Yesu Kirisa mɛgɛ ki wuu na. ¹⁰ Onɛzimu wo shizhaa na n'a da ma jɛɛri. Kirisa wo karijɛgɛ ki funɲŏ ni w'a jɛri ba nɛ ja jɛ wɛ, kaso gbaha ki ni naha. Onɛzimu mɛgɛ ki kori wu jɛ kajŏɔ. ¹¹ Nɛ kunni ya cɛ na jo wu ya yaaga jŏ mu na taashiine li ni wɛ. Ga nime, nɛ fara mu na, w'a kɛɛɛ jŏgi wɛɛ bɛɛri na. ¹² Lee wuu na, n'a da wu yaha zhe ma yiri. W'a jɛri ba nɛyɛ pyaa munaa shige jɛ wɛ. ¹³ Nɛ kunni la bye di wu yaha naye tãan naha. Kile Jozaama pemu wuu na di jɛ kaso wu ni ge, wu bye wee ma tɛgɛ, wu da kapyɛɛ pyi na mu. ¹⁴ Nɛ funɲŏ wa di kaa la shishiin pye lemu ya bɛ ma mu wɛ.

* 1:3 We duba we jɛ Kiricɛn fŏ kangana.

Nε funŋo wa di ma karamu le kasaana le wo bye na wε. Ga nε funŋo wa li bye di she da w'a pye mayε pyaa jidaan.

¹⁵Ma na zhe li ta tu mu ni Onezimu ya laha yiye na jeere ye nigin funŋo ni, kōnhō wu guri pa nō ma na, wu gori yaha ma mu gbee.

¹⁶Ga nime, wu je nago kanna bulo wu je sanha wε. Wu tayerege ya pele bulo wogo na. Wu co ni taanjege ni, m'a wu co ma ceboro. Wu kaa kunni ya dan ne ni fo xuuni, ga wu kaa kuuni ya yaa na dan mu ni na toro ne taan, bani sipya wu je wii, na nōho pye Kirisa wo.

¹⁷Wee tuun wu ni, ma bu da m'a sii na ne wii ma nanii ye pyaa pyaa, m'a yaa ma Onezimu co ba ma da naye pyaa ki co wε.

¹⁸Li bu she da nago w'a kaa la kyeegi ma mu, kelee ma foo je wu na, lee yaha ne kace na.

¹⁹Nε Pōli ye pyaa k'a ye ka na keje ki na jo ne na ba lee beeri foo tō ma mu. Nε foo le li wa ma na ge, nε funŋo wa nago di ma funŋo tirige ni lee kaa ni wε. Lee foo le, lee je muye pyaa kee. ²⁰Na ceborona, n'a ma jeeri ma jo mayε na, m'a le kasaana le pye na mu Kafō wuu na. Nō mayε na m'a na funŋo ni je, karijege kemu ni wu wa Kirisa ni ge, kee mege na. ²¹Nε dā li na nago ne bu kaa lemu jeeri mu mu, mu na lee pye ne mu; lee wuu na ne ye ka na tun mu mu. Nε dā li na sanha nago keree kii ne jo mu mu ge, mu na kee beeri pye fo na doro be ne wo nijogoo ki taan.

²²Ayiwa, lee kadugo na m'a tashōngō ka keree pye na mu, bani ne dā li na yi wo jeerege ki funŋo ni jo pu na ba na yaha yi mu carja ka.

Pōli ni wu taanjiineε fō mujuu

²³Na kaso lejii Epafirasi we wu je kaso ni Yesu Kirisa mege ki wuu na ge, wee ya ma shaari. ²⁴Na labyejii pusamaa be, Marika, ni Arisitaaki, ni Demasi, ni Luka, pee beeri ya yi shaari. ²⁵Kafō Yesu Kirisa wu niime kan yi mu.

Heburuu

Seme wemu w'a tun Heburuu shi wu mu ge

Mii we seme we d'a yiri we

Wèe ya ta we seme we kavoo tii ce we. Ga l'a fiinje na wu kavoo wu bi Girekii jomoo pu ce xuuni, na Yawutuu kalegee ki be ce, na Karijneege Nomee Nilee li be ce xuuni.

M'a jo Heburuu la, ma shiin ya jo Yawutuu la, yi beeri je nigin. Yawutu wu bye wii wemu ya da Yesu Kirisa na ge, bani w'a yu na «wèe sefelee» (Heburuu 1:1). N'a daa fee nizhiilee pu baraga ni w'a Kile Jozaama pu ta (Heburuu 2:3).

We seme we kakana junjo

Yawutuu piimu p'a bi giin p'i guri Yesu noho ni, p'i ba daha Yawutuu wo kalegee ki feni sanha ge, pee mu w'a we seme we tun, konho p'i gori yaha Yesu wo n'a daa wu ni. Ga wèe ya ce xuu weke wuu mu w'a wu tun we. A wu li she pu na na Yesu ya ye yanmuyo yi beeri na.

Kile Jomoo yere l'a pye we seme we wo funjo jomoo pe. Ga, a p'i seme nifenhene la ka na fara pu na.

Seme wu kafila jugboyo

Heburuu 1—2 Kile tudunmoo wu je Kile Ja we. W'a ye melekee na.

Heburuu 3:1 —4:13 Kile Ja w'a ye Kile tudunmoo Musa na.

Heburuu 4:14—7:28 Kile Ja wu je saraya jaha shooonrivoo nijeme.

Heburuu 8:1 —9:28 Kile ya karijneege nivoojo kemu teje ge, kee ya ye nizhiige ki na.

Heburuu 10:1-18 Kile Ja wu saraga k'a ye Musa wo saliya wu woyo yi na.

Heburuu 10:19-39 Na samohoro ni lowaa ta n'a daa wu ni.

Heburuu 11:1 —12:13 Wu sefelee piimu p'a pye n'a daa wu wo namaa pu ge.

Heburuu 12:14—13:21 Yemu y'a jo waha ge, ni fundogo jomoo, ni duba.

Heburuu 13:22-25 Seme nifenhene ni fo mujuu.

Kile ya yu ni wèe ni wu Ja Yesu Kirisa gbaooro ni

* 1:5 Zaburuu 2:7; 2 Samuweli 7:14

* 1:6 Duterenome 32:43; Zaburuu 97:7

* 1:7 Zaburuu 104:4

* 1:9 Zaburuu 45:7-8; Ezayi 61:3

¹ Kile ya jo ni wèe sefelee pu ni taatorono li ni tegege nijehenje ni; ni joganaa nijehenje ni, Kile tudunmoo pii jo na. ² Ga nime, ye cazaya ye na w'a wu jomoo pu kan wu Ja wu mu wu jo wèe mu. Wee Kile ya teje na pye yanmuyo yi beeri wo cen lovo. Wee gbaooro be ni w'a konjo yaa. ³ Wee je Kile wo nooro wu w'a jii ge, wu ni Kile keree ki je nigin. Yanmuyo yi beeri yi je wu sefeere jomoo pu gbaooro ni. W'a sipyii je na yeege pu jurumu wu ni, na diin Se Beeri Foo To Kile kanige ce fugba wu ni.

Yesu Kirisa ya ye melekee pu na

⁴ Kile Ja w'a ye melekee pu na fo xuuni, bani Kile ye pyaa ya mege kan wu mu kemu k'a ye fo xuuni pu woyo yi na ge. ⁵ Kile ya ta meleke wa shishiin pye na: «Mu je ne Ja, ne mu pye na Pya nijaa we.»? W'i ya ta meleke wa pye na: «Ne na ba bye ma To, m'a bye ne Ja we.»* ⁶ Na fara lee na, Kile ya wu Ja nigin wu tun konjo na tuun wemu ni ge, na jo: «Melekee pu beeri p'a wu pele.»*

⁷ Ye w'a jo wu melekee pu shizhaa na ge, yee ye:

«Tudunmoo pu je pii, na je kapyebyii, W'a pu jeri kafeege; na pu jeri nanije.»*

⁸ Ga ye Kile ya jo wu Ja wu shizhaa na ge, yee yi wa me:

«Mu je Kile, ma saanra ti da ga xho bada we. Mu wo fanha ki publiin le, tiime publiin li je lii.

⁹ Keree kiimu k'a tii ge, kee k'a dan mu ni, katiibaana ya dan mu ni bada we.

Lee wuu na ma Kile w'a ma jaha bulo, na wu fundanga sinme pu le ma junjo ni, pee pemu p'a li shee na m'a jeri saan ge.

A wu ma pye m'a ye ma kaafee na.»*

¹⁰ Kile ya jo Kirisa shizhaa na sanha na:

«Kafoo, mu w'a jiije noho shan fo taashiine li ni.

Muye pyaa keye y'a fugba wu be yaa.

¹¹ Ye yanmuyo ye beeri yi da ba doro, ga mu kunni na ba bye ma tatenge ni fo gbee.

Yi beeri na ba le

* 1:5 Zaburuu 2:7; 2 Samuweli 7:14

* 1:6 Duterenome 32:43; Zaburuu 97:7

* 1:7 Zaburuu 104:4

* 1:9 Zaburuu 45:7-8; Ezayi 61:3

ba fɔŋa ya legi legana lemu na wɛ.
¹²Ma na ba yi kuri ba p'a fuugo kurulo wɛ.
 Yi na ba ɲeri ba sipya ya faleŋɛ ɲeri wɛ.
 Ga mu kunnɪ, mu wa ma siime na,
 tehenɛ bɛ di wa ma caŋa ɲɛhɛɛ na
 wɛ.»*

¹³Ayiwa, Kile sanha yi jo ɲa mɛlɛkɛ wa mu bada wɛ na:

«Tiin saanra tateŋge ki ni na kanige cɛ,
 fo di ba ma pɛɛn pye
 ma ɲidahaɗa tatahaɗa.»*

¹⁴Mɛlɛkɛ ɲɛ ɲɔɲɔ yɛ wɛ? Pu bɛɛri pu ɲɛ munahaɗa, tudunmɔɔ pu ɲɛ pii. Sipyii piimu pu da ba shɔ ge, Kile ya mɛlɛkɛ pu tunni pu na pee tɛri.

2

¹Ayiwa lee wuu na, keree kiimu wɛɛ ya logo ge, wɛɛ ya yaa na wù funyɔ yaha ki na xuuni, kɔnhɔ wù funɲɔ ganha da wɔ wù ki yaha wɛ, ²Bani mɛlɛkɛ p'a jomɔ pemu jo ge, pee ya pye can; piimu ya ta pee jomɔ pu wii yaaga wɛ, kelee piimu p'a she pu ni ge, Kile ya pee bɛɛri saraa na bɛ ni pu kapyegeɛ ni. ³Ayiwa, Kirisa ya wɛɛ shɔ shɔgana lemu na ge, Kafɔɔ yɛ pyaa k'a pye shenshiime na tee ɲuwuuro ti kaa jo. Lee kadugo na, wu kalaapiire ti t'a pu logo ge, a pee di pu jo fiinɲɛ wɛɛ mu. Ayiwa, wù bu le yaha jaha kaa, shɔgana lekɛ na wɛɛ di da ba sii zhɔ pee kanhama pu na wɛ? ⁴Kile yɛ pyaa ya li she na pee jomɔ pɛ ɲɛ can. A w'i sefɛɛɛ kan wu kalaapiire ti mu p'a ɲaha sheshɛɛɛ ni kagbɔhɔɔ ni kakanhaɲaa tuuyo niɲɛhɛyɛ pyi. W'a Fɛfɛɛɛ Munaa li wo loolodahaɗa ki bɛ kan pu mu bɛ, na bɛ ni wuyɛ pyaa ɲidaan ni.

Yesu Kirisa gbɔɔɔɔ ni sipya ya ɲuwuuro taa

⁵Ayiwa, kobaɲa kemu kaa wɛɛ ya yu ge, Kile ya ta kee wo ɲuɲɔ fɛɛɛɛ ti kan mɛlɛkɛ pu mu wɛ. ⁶Ga l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Sipya ɲɛ ɲaha
 fo mu w'a ma funɲɔ shaa ni wu ni wɛ?
 Sipyiiyawyii ɲɛ ɲaha
 fo mu w'a li kaseɛge pyi wɛ?»

⁷M'a wu cɛɛɲɛ na foro
 mɛlɛkɛ pu tãan jeri funɲɔ ni.
 M'a nɔɔɔɔ ni pɛɛɲɛ tɔ wu ɲuɲɔ ni

na pye wu saanra ɲudɔɔɔ.

⁸M'a ɲaɲmuyɔ yi bɛɛri kuu wu kan.»*

Ayiwa ma bu logo na Kile ya «ɲaɲmuyɔ yi bɛɛri» kuu wu kan, lee kɔri wu ɲɛ na ɲaɲmuyɔ ka shishiin ɲɛ kuubaa wu mu wɛ. Ga lee bɛ na, wɛɛ sanha ɲaɲmuyɔ yi bɛɛri ɲa y'a kuu wu mu wɛ. ⁹Ga Yesu wemu w'a cɛɛɲɛ na foro mɛlɛkɛ pu tãan jeri funɲɔ ni, kɔnhɔ wu xhu sipyiiɛɛ ti bɛɛri wuu na Kile wo niime wu gbɔɔɔɔ ni ge, nime wee ya nɔɔɔɔ ni pɛɛɲɛ ta, bani w'a xu wo kanhama pu soro.

¹⁰Ayiwa can na, we w'a ɲaɲmuyɔ yi bɛɛri yãa, ni ɲaɲmuyɔ yi bɛɛri ya yãa wu wuu na ge; l'a bɛ To Kile mu wu Yesu pye ɲuɲɔfɔgbɔ nijemɛ jaagi baa wo wu kanhama pu gbɔɔɔɔ ni. Kɔnhɔ shɛɲɛhɛmɛɛ di bye Kile nagoo, p'i jɛ wu nɔɔɔɔ wu ni. Bani Yesu wu ɲɛ pu ɲuwuuro ti ɲuɲɔfɔɔ. ¹¹Yesu wemu w'a sipyii jii na wo pu jurumu ni ge, wee ni wu sipyii pu bɛɛri To wu ɲɛ Kile. Lee wuu na, li ya ta pye shiiɛge wu mu w'a pee pyi wu cebooloo wɛ. ¹²Lee wuu na w'a jo:

«Kile, n'a da ma mɛɛɛ ki yiri na cebooloo pu mu,
 di ma masɔɲɔ yogo cɛɛ na sipyii pu bɛɛri ɲii na.»*

¹³A wu Kile pye sanha na:

«N'a da mu pye na tahaɲa.»
 Na nɔhɔ jo sanha na:

«Kile ya nagoo piimu kan nɛ mu ge,
 nɛ ni pee piiri shiizhan.»*

¹⁴Ayiwa, sipyii p'a pye Kile nagoo pee, lee wuu na Yesu bɛ ya pye sipyiiyawyii. W'a pye mu kɔnhɔ wu xu wu gbɔɔɔɔ ni, xu sefɛɛɛɛ te ti ɲɛ Shitaanni keɲɛ ni ge, tee di gyɛɛgi.

¹⁵Xu ɲii fyaara ya piimu pye Shitaanni wo buloo pu shi wu caɲa ɲɛhɛɛ ki bɛɛri funɲɔ ni ge, kɔnhɔ wu pee bɛ ɲuɲɔ wolo. ¹⁶Can na Yesu ya ta pa di ba mɛlɛkɛ pu shɔ-ɛ de! Ga l'birayima nagoo w'a pa shɔ. ¹⁷Lee wuu na li waha l'i waha, w'a yaa na pye sipyiiyawyii pyegana bɛɛri na, kɔnhɔ wu bye pu saraya ɲaha shɔɔnriɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ, wemu w'a ɲuɲɔ ɲaari, na ɲɛ ɲɔmɛɛ fɔɔ Kile wo labye wu ni ge. Kɔnhɔ wu sipyii pu wo jurumu wu foo tɔ.

* 1:12 Zaburuu 102:26-28 * 1:13 Zaburuu 110:1 * 2:8 Zaburuu 8:5-7 * 2:12 Zaburuu 22:23 * 2:13 Ezayi 8:17-18

¹⁸ Ayiwa, piimu p'a gana nõwuuro keŋe ni ge, wu na já pee tege nime. Bani wuye pyaa ki be ya jé nõwuuro ni kanhama ni.

3

Kirisa ya ye Kile tudunmõ Musa na

¹ Lee wuu na, na cebooloo Kile ya yee piimu yiri, na yee pye wu fefere sipyii fugba wu wo ñapniŋe ki kaa na ge, ne funŋo ki ñe wù wù funyo yaha nidoyo Yesu na; Kile ya Yesu wemu pye wu tudunmõ, ni saraya ñaha shoornivee wo ñuŋofõgbõ wèe wo n'a daa wu shizhaa na ge, ² Kile w'a wu teŋe wee labye wu na, a w'i bye ñomee fõ ba Musa ya pye ñomee fõ wu labye wu ni Kile puga ki ni we. ³ Ga Yesu ya yaa ni preeŋe ni na ye Musa na, bani puga yaavõ ya preeŋe taa na ye puga kiyee pyaa na. ⁴ Puga beeri, sipya wu ñe ki yereŋevõ, ga yaŋmuyõ yi beeri yereŋevõ di ñe Kile. ⁵ Kile tudunmõ Musa kunnɪ ya pye Kile wo kapyebye, wemu w'a kapyeŋe ki pye ni ñomee feere ni Kile wo puga ki ni ge. Kile bu jomõ pemu jo w'a pee jo sipyiiire ti mu. ⁶ Ga Kirisa ya pye Kile Ja wemu w'a pye ñomee fõ ge. W'a tiin Kile puga ki ni, na bye yaŋmuyõ yi beeri ñuŋo ni. Wèe pu ñe kee puga ke; wèe funyo y'a taan jo n'a daa we ni tadaŋa kemu wa wèe mu ge, wèe ya yaa na la le, na gori yaha kee na fo taaxõ le.

Ŋmõno lemu l'a gbegele yaha Kile wo sipyii pu mu ge

⁷ Lee na Fefere Munaa ya jo:
«Yi bu Kile jomõ pu logo ñinaa,
⁸ yi ganha bu da niwegee waha,
ba yi sefelee p'a li pye
pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni we.
⁹ Wee xuu wu ni yee sefelee p'a jo
p'i ne Kile taanna wii,
na ta pu d'a ne kapyegee ki ña,
fo na she nõ yee kelee shishere (40) na.
¹⁰ Lee wuu na, ne luu ya yiri pu taan;
a ne jo: «Pu funŋo keree k'a pu piinŋe
tuun beeri ni;
ne giin p'i na koo lemu ce ge,
pu ya lee ce we.»
¹¹ Lee wuu na, ne luu ya yiri xuuni, a ne gaa jo:

«Pu da ga ba jé ne wo ŋmõno li ni bada we.»*

¹² Na cebooloo, y'a yiye kaseri, n'a daa baara zõguuŋõ ganha bu da wa shishiin ni, wu zhe Kile ñii wo wu ni we. ¹³ Ga y'a yiye yeri caya beeri, ñinaa na já jo caya yemu beeri na ge, kõhõ jurumu ganha bu da yee wa shishiin piinŋe wu yi niwegee pye ki waha we. ¹⁴ Tadaŋa kemu wèe ya ta fo taashiine li ni ge, wèe bu la le wuyee ni na gori yaha kee tadaŋa ki na fo na she nõ li teheŋe na, wee tuun wu ni wù na bye Yesu wo karijii. ¹⁵ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Yi bu Kile jomõ pu logo ñinaa,
yi ganha bu da niwegee waha,
ba yi sefelee p'a li pye
pu wo n'a she wu tuun wu ni siwaga ki ni we.»*

¹⁶ Ayiwa, piike pu d'a Kile jomõ pu logo, na nõhõ n'a she le puye ni we? Kile tudunmõ Musa ya piimu beeri ñaha co na foro Misira fiige ki ni ge, ta pee be we? ¹⁷ Piike taan Kile luu d'a yiri fo yee kelee shishere (40) we? Piimu p'a jurumu wu pye na xhu siwaga ki ni ge, ta pee be we? ¹⁸ Kile ya kaa li na na jõgõ ni jõgõ wu ñe pee da ga ba jé wee wo ŋmõno fiige ki ni-i we? Piimu p'a wu jomõ pu logo na nõhõ n'a she le puye ni ge, ta pee be we? ¹⁹ Lee l'a li pye wèe ya li ña, pu n'a daa baara ti wuu na pee ya ta já jé Kile wo ŋmõno fiige ki ni we.

4

¹ Ayiwa, Kile ya ñomee lo wèe mu na wèe na ba jé wu ŋmõno li ni. Lee wuu na, w'à wuyee kaseri xuuni, kõhõ wa shishiin ganha da bye jebaa li ni we. ² Bani Kile Jozaama p'a jo wèe mu ba p'a jo pee mu jogana lemu na we. Ga jomõ pe pee ya logo ge, pee ya ta yafiin be ñõ pu na we. Bani pu logovèe ya ta pu co ni n'a daa ni we. ³ Ba Kile ya yi jo jogana lemu na we na:

«Ne loyire wo ya kaa jo pu da ga ba jé ne wo ŋmõno li ni bada we.»*
Ga wèe piimu p'a dà Yesu na ge, wèe kunnɪ na ba jé lee ŋmõno li ni. Kile ya wu ŋmõno li kaa jo fo tuun wemu ni wu labye w'a fa koŋõ ki yaaduun wu ni ge. ⁴ Bani y'a jo Kile Kafila

* 3:11 Zaburuu 95:7-11 * 3:15 Zaburuu 95:7-8 * 4:3 Zaburuu 95:11 * 4:4 ZhenEzi 2:2-3

wu ni caŋa gbarashuun wogo ki shizhaa na na:

«Kile ya wu labye wu xɔ wá
caŋa gbarashuun wogo ki na,

na ɲmɔ caŋa gbarashuun wogo ki na.»*

⁵Kile ya jo sanha na: «Pu da ga ba jé nɛ wɛ ɲmɔnɔ li ni bada wɛ.»

⁶Ayiwa, piimu p’a fenhɛ Kile Jomɔ pu logo ge, pee ya ta jé lee ɲmɔnɔ li ni wɛ, bani pu ya ta dà Kile na wɛ. Wee tuun wu ni piitiilee p’a yaa na jé lee ɲmɔnɔ li ni. ⁷Lee wuu na Kile ya caŋa katii teɲɛ sanha, kee ɲɛ «Nijaa». W’a fenhɛ ye jo saannaa Dawuda ɲɔ na fo l’a mɔ, yee yemu y’a jo xɔ naha bɛ ge na:

«Yi bu Kile jomɔ pu logo nijaa,
yi ganha bu da niwegee waha wɛ.»*

⁸Ayiwa, Zhouwe da bi sii já ɲmɔnɔ li kan Izirayeli nagoo pu mu, Kile bi da jo nige caŋa katii shizhaa na wɛ. ⁹Lee na ba Kile ya ɲmɔ caŋa gbarashuun wogo ki na ɲmɔgana lemu na wɛ, lee ɲmɔnɔ li tuugo k’a gbegele yaha sanha Kile sipyii pu mu. ¹⁰Bani wemu w’a jé lee ɲmɔnɔ li ni ge, wee bɛ ya ɲmɔ wu labye wu na, ba Kile ya ɲmɔ wɛ. ¹¹Lee na, wù la le wù jé lee ɲmɔnɔ li ni, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu da n’a she pyevee pu ni wɛ.

¹²Bani Kile Kafila wu ɲɛ ɲii wo ni baraga wo. Wu ɲɔ ya taan na ye ɲɔyɔ shuun ɲmɔ na. Wu na já sipya su wu zɔ na, fo na she nɔ wu munaa tehenɛ na, na nɔ wu yatenzogoyo ni semɛɛ pu na. W’a sipyii funzhakeree ni pu funɲɔ keree suguri, fo na ki ceni. ¹³Kile wo yayaaga ka shishiin ya ɲmɔhɔ wu na wɛ. Kile wemu naha tãan w’à da ba fiin jo ge, yarɲmuyo yi beeri yi ɲɛ kpɛngɛ na wee naha tãan tarɲmɔhɔɲɔ baa.

Yesu wu ɲɛ saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ we

¹⁴Saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu ɲɛ wèe mu, wemu w’a dugi fo fugba wu ni ge; wee ɲɛ Yesu Kile Ja we, Lee wuu na wù kori yaha wu n’a daa koo li ni. ¹⁵Saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ wemu wu ɲɛ wèe mu ge, wee ya ɲuɲɔ jaari wèe na, na wèe tɛri wù fanhaxhɔɔrɔ keree na. Bani Shitaanni ya wu taanna wii ba w’a li pyi wèe na wɛ, ga wu ya ta já wu tɔɔgo le jurumu wa shishiin ni wɛ. ¹⁶Lee na, wù lowagaa wuu pu

fulo Kile wo niime saanra koro li na, kɔnhɔ wu ɲuɲɔ jaari wù na. Wu niime tirige wù na, kɔnhɔ wu bye wù tegeɔwɔ wù tegeɔduun ni.

5

¹Ayiwa, saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ wemu pu ma shɔɔnri lɔ sipyii pu tɛ ni ge, sipyii pu wuu na wu ma deɲɛ, kɔnhɔ wu da sipyii pu ni Kile tɛ keree ki shɔɔnri. Saraya yemu p’a wo pu wo jurumu w’i yafa pu mu ge, ni yarɲmuyo yemu p’a gaan Kile mu ge, kɔnhɔ wu da yee bɛ kaan Kile mu. ²Wu na já da kaa cebaalaa ni piinɲɛ fɛɛ pu naha conɪ ni lotaan ni, bani wuyɛ pyaa bɛ ɲɛ fanhaxhɔɔrɔ fɔɔ wa ba pu ɲɛ wɛ. ³Tee fanhaxhɔɔrɔ te ma wu pye wu na saraya wo wuyɛ pyaa wo jurumu wu wuu na ba w’a li pyi sipyii pusamaa wo jurumu wu wuu na wɛ.

⁴Ayiwa, wa shishiin da ga já wuyɛ pye saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ wɛ, fo Kile ye pyaa bu ma yiri, na ma pye wii ba w’a Arɔn pye mu wɛ. ⁵Lee l’a li pye, Kirisa bɛ ya ta wuyɛ pele na weeyɛ pyaa k’a wuyɛ pye saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ wɛ. Ga na Kile w’a wee pye wii; w’a Kirisa pye:

«Mu ɲɛ nɛ Ja,
nɛ mu pye na pya nijaa.»*

⁶Y’a ka Kile Kafila wu ni xuu wa bɛ ni na:
«Mu na ba gori yaha gbee

saraya naha shɔɔnriwee ɲuɲɔfɔɔl
saraya naha shɔɔnriwee ɲuɲɔfɔɔ,
ba Melikisedeki ɲɛ wɛ.»*

⁷Tuun wemu ni Yesu di bye kɔɲɔ na ge, w’a bi li cɛ na To Kile na já wee shɔ xu na, a wu Kile ɲɛeri, na ɲɛegbɔhɔ pye fo na mɛɛ suu. A Kile di wu ɲɛrege ki shɔ wu Kile ɲii fyaara ti wuu na. ⁸Ga ali na ta wu ɲɛ Kile Ja we, w’a sɔɔ na Kile ɲɔmɛɛ co wu kanhama pu funɲɔ ni. ⁹Ba w’a Kile wo kapyɛɲɛ ki beeri ɲɔ fa wɛ, piimu beeri p’a wu ɲɔmɛɛ co ge, a wu pee beeri shɔ; tee ɲuwuuro te wa da ga xhɔ bada wɛ. ¹⁰A Kile di wu pye saraya naha shɔɔnriwee wo ɲuɲɔfɔgbɔ we ba Melikisedeki ɲɛ wɛ.

N’a daa fɛɛ p’a yaa na se naha na n’a daa wu ni

* 4:7 Zaburuu 95:7-8 * 5:5 Zaburuu 2:7 * 5:6 Zaburuu 110:4

¹¹ Keree nijeherege wa wèe mu na yu yee mu le shizhaa na, ga ki kori sheme p'a waha yee na. Bani yee keree naha ceme p'a pen. ¹² Nime bi yaa na yee ta yee ya jeri na xo kalaatii. Ga yee nime wuu mago sanha di je kalaatii na p'a yi kalaa Kile jomɔ pu keree nizhiige ki ni. Jirime na yee mago wa, yee da ga já yaligbangbanja li we. ¹³ Wemu wo jolige ki je jirime ye ge, wee je pubinne. Wee ya katiine ce shoonri katiibaana ni we. ¹⁴ Ga yaligbangbanja ne sipyleye wogo, pee piimu fungonyo y'a kasaanja ni kakuunjo ce shoonri ge, bani p'a tee lee na.

6

¹ Lee wuu na, wèe ya kalaa Kirisa wo keree kiimu ni jokoonro ti na ge, wu ganha bu da gori yaha kee ye na sanha we. Wu la le wu she naha na ba n'a daa wu cevee see wuu je we. Wèe ya yaa na kuri sanha jokoonro ti wo kalaa wu feni we, wee wemu wu je na sipya ya yaa na daburaje jo na wu tooɔo wolo kanoɔ baa keree ni, na da Kile na ge, ² ni batizeli keree, ni na keye teri sipyii na na Kile jere ri pu mu, ni xujene li keree, ni kiiri we wu da ba gon konjo sipyii na caxhogo ki canja ge. ³ Ayiwa, wu na kii keree kii yaha mu wu she naha na, ni Kile ya li koro kan.

⁴ Piimu p'a kpeenge ki ta toojii nigin na xo, na fugba wu wo loolodaa li jehé, na Kile wo Fefere Muna li ta ge, ⁵ na Kile jomɔ pu ce yaceje, na cabaya sefere ti jehé ge. ⁶ Lee be na a pee sipyii p'i zhe sanha Kile jomɔ pu ni, na guri taha pu kalege feni. Pee sipyii pii na já pye dii na daburaje jo sanha Kile naha taan we? Bani li je kanna Kile Ja wu puyé pyaa ya goroo korikoritige na, na wu shiige sipyiire ti beeri naha taan.

⁷ Ayiwa, zanhaya nijeheye ya dun ninje kemu na, k'i faa yapyiire yeege ki faa pyevee mu ge, kee ya Kile duba taa. ⁸ Ga ki ba xhuyo ni jakuunjo yeege, ki da yafiin be jo we, ga lanji ya kee teenje. Ki taxogo je na.

⁹ Lee be na, na cebooloo, na taanjiinee, ali wèe jehé ba pe jomɔ niwa pe yu, nakaara wa wèe funyo ni yee shizhaa na we. Wèe ya li ce na yee wa koo nizaana ni, lee lemu li je juwuuro ti wo koo li ge. ¹⁰ Kile je tiibaa fo wu funjo ki wo yee wo nibyege kee, ni yee wo taanjegege ki na we, taanjegege kemu yee ya zhe cebooloo pu na Kile mege ki wuu na ge; bani yee wa yi cebooloo n'a daa fee

pu mago jooji, ali nime we be ni yee wa pu mago jooji. ¹¹ Ga wèe funjo ki wa yee beeri nigin nigin wu la le yi da se naha na mu fo tene le. Konho le na y'a daa ge, y'i ba lee ta. ¹² Wèe funjo wa yee pu pye saafee we. Ga Kile ya cen wemu jomee lo ge, sipyii piimu p'a la le na wee taa pu n'a daa ni pu loxulo gbawo ni ge, yi pye pee taannivee.

Kile ya jomee lemu lo ge

¹³ Tuun wemu ni Kile ya jomee lo Ibirayima mu ge, ma na jo ba yaaga wa kemu k'a ye Kile ye pyaa na we, a Kile di gaa wuyé pyaa mege na na: ¹⁴ «Nakaara baa, n'a da duba ma mu, ma nagoo na ba jehé xuuni.» ¹⁵ Ayiwa, a Ibirayima di ganha na Kile naha wii ni loxulo ni, na sii mo lee ni. Kadugo taan a Kile di ba jomee li fa wu mu, w'a bi lemu lo wu mu ge.

¹⁶ Sipya ba da gaa, yaaga kemu k'a ye wu na ge, kee na w'a gari. Kee kaaga ke ki ma li shee na pee jomɔ pu je can, na nakaara ta shishiin be wa pu ni we. ¹⁷ Lee pyegana li na Kile ya li she na fiinje wu cen lovee pu na, na jeri wa shishiin wa wee wo katejene li ni we, lee na w'a kaa taha wu jomee li na. ¹⁸ Kii keree shuun we da já jeri bada we. Kile wu jomee lo wu noho kaa taha li na, wu da já kafineye jo bada we. Lee na wèe ya lowaa ta, na wu keye kuri kee tadaja ki na. ¹⁹ Kee tadaja ki je wèe mu ba tooɔo je we, temu t'a dugo, t'i korogo coni na yereje loho ni ge. Ki je ba baraga yanmujo je we; k'a wèe teri wu gori yaha n'a daa ni. Lee wuu na wu na já je fefere ti beeri wo fefere xuu wu ni Kile naha taan wu n'a daa wu baraga ni. Faja ka ki bi lee kujoo le naha pari. ²⁰ Yesu ya fene je wèe naha na wee xuu wu ni, konho wu wèe wo jurumu wu laha wa. Wee ya pye saraya naha shoonrivee wo jurofogbo ba Melikisedeki bi bye we. Wu na ba gori yaha gbee tee jurojo fere ti ni.

7

Melikisedeki ya ye Levi wo nagoo pu na

¹ Ayiwa, we Melikisedeki we ya bye Salemu kulo li wo saan, na je be Kile-gbotabaaga wo saraya naha shoonrivee. Wee tuun wu ni Ibirayima bi she kashen jomɔ ni saannaa piitiilee ni, na se ta pu na. Ba w'a pa guri na ma we, a Melikisedeki di she wu jurojo c'iri, na duba pye wu mu. ² Yaaga yaaga Ibirayima ya ta kashen

ki ni ge, a wu yee beeri jagi wolo kan Melikisedeki mu. Melikisedeki kori wu je na: «Tiime saan», na fara lee be na, Salemu kulo li saan wu je wii. Lee kori je: «Najinje saan». ³To ni nu je wu mu we. Wa shishiin ya ta jo wu noho tayirige shizhaa na, kelee wu segana, kelee wu xugana shizhaa na we. Wu je ba Kile Ja wu je we, bani wu na gori yaha wu saraya jaha shoonrivere ti ni gbee.

⁴Ta yee ya li ce na sipyigbo wu je Melikisedeki we? Fo wee tole Ibirayima ya yaaga yaaga ta kashen ki ni ge, a wu yi beeri jagi wolo kan wu mu we! ⁵Levi nagoo piimu p'a jin saraya jaha shoonrivere ti kapyenje ki ni ge, saliya wa pee mu p'a jagi shuu Izirayeli nagoo pu mu, lee kori p'a wu shuu puye pyaa shi shen pu mu, ali na ta pu be je Ibirayima nagoo p'a. ⁶Melikisedeki bye Levi shi shen we, ga na jagi sho Ibirayima mu. Kile bi nomee lo wee Ibirayima wemu mu ge, a wu duba pye wee mu. ⁷Ayiwa nakaara baa, duba pyevoo ya ye duba tavoo na. ⁸Saraya jaha shoonrivere Saraya jaha shoonrivoo pu shizhaa na, piimu p'a bi jagi wu shuu ge, pee bye sipyii piimu da gori xu baa we. Ga Melikisedeki we w'a jagi wu sho Ibirayima mu ge, l'a she na wee na gori yaha nii na gbee. ⁹Wee na ja jo na Ibirayima ya jagi wu wolo tuun wemu ni ge, Levi nagoo piimu p'a jagi wu shuu ge, pee be ya jagi wolo wee tuun wu ni. ¹⁰Bani tuun wemu ni Melikisedeki ya she Ibirayima juugo ciri ge, pee bi sanha se we; ga p'a bi bye Ibirayima ni.

¹¹Ayiwa, Kile ya saliya wemu kan Izirayeli nagoo pu mu ge, Levi wo saraya ye yi bye wee saliya we wo tayeregboho. Tee saraya jaha shoonrivere ti da bi ja sipyii pu sho pu jurumu wu na, juugo bi da bye nige li na nagoo saraya jaha shoonrivoo watii wu na teje, wee di bye ba Melikisedeki je we. Wu ganha bu bye Aron wo kpooon li shen we. ¹²Ga saraya jaha shoonrivere ti bu jeri, li waha l'i waha saliya wu be ya yaa na jeri. ¹³Wu Kafoo Yesu wemu kaa wee ya yu ge, gbawege katii ni wee ya foro. Kee gbawege ke wo sipya wa shishiin ya ta saraya jaha shoonrivere kapyenje pye saraya tasogonjo xuu wu taan we. ¹⁴L'a fiinje na Zhuda wo gbawege ki shen wu je wee Kafoo we. Ga

tuun wemu ni Kile tudunmoo Musa ya jo saraya jaha shoonrivere pu shizhaa na ge, wu ya ta yafiin jo Zhuda wo gbawege ki shizhaa na we. ¹⁵Ayiwa, lemu li wa kii keree kii wo jeri wu fiinje sanha wee mu ge, lee li wa me. Saraya jaha shoonrivoo watii w'a teje, wee je ba Melikisedeki je we. ¹⁶Lee ya li shee na wee saraya jaha shoonrivoo wu ya ta teje na saha ni sipyii wo saliya nomee ki ni we. Ga wuye pyaa wo tene baa nii sicuumoo pu sefeere ti gbooon ni w'a teje. ¹⁷Bani Kile ya pa li she na:

«Mu je saraya jaha shoonrivoo fo gbee, ba Melikisedeki je we.»*

¹⁸Saraya jaha shoonrivere ti wo saliya nizhiime w'a to wu fanhaxhooro ni wu lajooabaara ti wuu na. ¹⁹Bani saliya wu ya ja yafiin be jo fa we, ga wee ya tadaja ta nime, kemu k'a jo nizhiige ki na ge. Kee gbooon ni wee da ja vulo Kile na. ²⁰Na fara lee beeri na, Kile ye pyaa k'a kaa na Yesu wu da bye saraya jaha shoonrivoo we. Kile ya ta lee tuugo pye saraya jaha shoonrivoo watii shizhaa na we. ²¹Ga ba Yesu ya pye saraya jaha shoonrivoo we, a Kile di gaa na jo:

«Ne Kafoo Kile ya kaa, ne da ga na nomee jeri we. Jo:

«Mu je saraya jaha shoonrivoo fo gbee.»*

²²Lee wuu na Yesu ya pye le karijengee nomeefonoo le wo seeri wee ni Kile te ni. Lee karijengee nomee l'a ye na kanha nizhiine li na.

²³Na fara lee na, pii pu saraya jaha shoonrivere pu bi jehhe, bani xu ya ta wa shishiin yaha w'a pye pu ni gbee wee labye we ni we. ²⁴Ga Yesu ya kori yaha gbee nii na. Lee wuu na wee wo saraya jaha shoonrivere ti na gori yaha fo gbee. ²⁵Lee wuu na, wemu bu soo Kile na Yesu wo karijengee ki gbooon ni, wee na juuwuro ta koojo ki caxhoo. Bani Yesu nii wo wu je gbee, na Kile jeeeri peefe mu. ²⁶Saraya jaha shoonrivere wo juugofgbo wemu w'a bi sii yaa fo wee pu wee ta ge, wee wu je wii. Wu fefeere wo wu je. Jaagi xuu wa shishiin je wu na we, jurumu be we. Kile ya wu waa laha jurumupyii pu na, na wu yirige kari fo fugba wu ni. ²⁷Wu mago wa li na

* 7:17 Zaburuu 110:4

* 7:21 Zaburuu 110:4

nago jiga beeri wu fenhe saraga wolo wuye pyaa wo jurumu wu wuu na, wu bu xho wu na w'a sipyii pusamaa wo saraya yi wo pu wo jurumu wu wuu na, ba saraya naha shoonrivée p'a bi li pyi we. Ga w'a wuye kan na pye saraga toonii nigin ye pe, sipyii pu wo jurumu wu wuu na. Saraga katii ya yaa na wolo nige kee kadugo na we. ²⁸Saliya w'a sipyii piimu pye p'a teñe na pye saraya naha shoonrivée wo juñofogbo ge, fanhaxhoo ti bi bye pee na. Kile ya kaa na jom̄o pemu jo saliya wu kadugo na ge, pee p'a wu Ja wu teñe na pye saraya naha shoonrivée wo juñofogbo, wee wemu w'a fa, w'i da gori yaha be mu gbee ge.

8

Yesu wu jε wée wo saraya naha shoonrivée wo juñofogbo we

¹Ayiwa, jom̄o pemu beeri wée ya yu ge, pu juño ye pyaa jε na saraya naha shoonrivée wo juñofogbo wemu wu jε wée mu ge, wee nidεenge ki jε Se Beeri Foo To Kile kanige ce fugba wu ni. ²Kile-peñe pugbho kemu ni w'a wu wo labye wu pyi ge, kee jε faya puga see wogo kemu Kafoo Kile ye pyaa ya yereñe ge; sipiyawyii wo niyereñe be we.

³Saraya naha shoonrivée wo juñofogbo beeri, wu kateñene juño ki jε na yakanya ni saraya yi kaan Kile mu. Lee na, li waha l'i waha, wée be wo saraya naha shoonrivée wo juñofogbo wu be ya yaa na saraga ka wolo. ⁴Wu da bi bye jine ke na wu bi da bye saraya naha shoonrivoo we. Bani saraya naha shoonrivée pii wa na xo piimu p'a yakanya ye, ni saraya yi keree naha shoonri, na be ni Kile tudunmoo Musa wo saliya wu ni ge. ⁵Pee wo saraya naha shoonrivée t'a byi Kile-peñe puga kemu ni ge, kee jε fugba wogo ki wo jaa. Lee na, tuun wemu ni Kile tudunmoo Musa bi da faja puga ki yereñe ge, a Kile di wu pye: «Jaa wemu w'a she ma na na ma yaha faaboboo ki juño ni ge, la le m'a ki beeri yaa mu.» ⁶Ga nime Yesu wo labye w'a ye na kanha saraya naha shoonrivée pusamaa wo wu na. Bani wee wu jε susurodegeme Kile ni sipyii pu te ni. Karijeege jom̄ee nivono l'a ye na kanha nilee li na, bani lee naho ya teñe jom̄ehce kiimu na ge, kee ya ye nizhiigee ki na.

* 8:5 Ekizode 25:40 * 8:12 Zheremi 31:31-34

⁷Can na, karijeege jom̄ee nizhiine li ju da bi fa, juño bi da bye li na pu na shuun wuu naho shan we. ⁸Ga Kile ya wu sipyii pu jaagi, na pu pye:

«Li wii caya ya wa ma,
 ne Kafoo Kile w'a jo mu.
 Ne na ba karijeege jom̄ee nivono lo
 Izirayeli puga ke ni Zhuda puga ki mu.
⁹Ne pu sefelee pu keñe co,
 na pu yeege cana kemu Misira fiige ki ni ge,
 karijeege jom̄ee le ne lo pu mu wee tuun wu ni ge,
 nivono li da ba bye lee tuugo we.
 Bani p'a ne karijeege jom̄ee li kyeege.
 Lee wuu na ne be ya pu yaha.

¹⁰Karijeege jom̄ee le ne da ba lo Izirayeli nagoo pu mu
 yee caya yi d'a toro xo ge, lee le:
 Ne na ba na saliya wu le pu fungonyo ni,
 di wu ka pu zoloo na.
 Ne na ba bye pu Kile,
 p'i bye ne sipyii.
¹¹Wa shishiini da ga ba wu shi shen,
 kelee wu ceboro kalaa nige we na:
 «Yi Kafoo ce we.»
 Bani pu beeri na ba ne ce,
 na lo sipyitiilee na fo na she no sipyigbo na.
¹²Ne na ba pu kanahaya yi yafa pu mu.
 Ne da ba na funjo tirige
 ni pu jurumu wu kaa ni nige we.»*

¹³Tuun wemu ni Kile ya karijeege jom̄ee nivono li kaa jo ge, a lee di nizhiine li jeri nilee. Ayiwa, karijeege jom̄ee nizhiine lemu l'a le, li cana jii be d'a toro ge, lee ya giin di biin.

9

Yesu Kirisa ye wu jε saraga nivanja

¹Karijeege jom̄ee nizhiine li funjo ni, kodorogoo kii bye wa Kile pelegana na, ni Kile-peñe puga faya wogo, kee kemu bye jine ke na ge. ²Faja puga ki bi yereñe, na ki pye pupyaa shuun. Pubile nizhiine li bye fefere puga. Sokinnagbo we, ni tabali we, ni buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, kee ni yee bi bye. ³Pubile shuun wuu li bi bye nahaparaga faja shuun wogo ki kadugo

yiri. Lee bi bye fefēere ti bēeri wo fefēere puga. ⁴Saraya yi tawologo ka bye wà kemu k'a yàa ni sanni ni ge, kee ni pu bi nudanga yawurire ti leni. Keshi|Keshi wa be bye wà, sanni wu bi taga wee bēeri tō. Maane|Maane w'a bye sanni shōo lemu ni ge, lee bye keshi wu ni, ni Arōn publiin li l'a fyen ge, Kile bi saliya wu nōmehēe ki ka faakageeye yemu na ge, ni yee be. ⁵P'a bi jaalaa shuun nōōō wuu p'a yàa wee keshi wu fugba ni, pee bye serubēen.* Pee wo kapaya yi nime pu bi keshi wu nōōōō ki tō. Pee nime pe ni pu bi jurumu yafa wo saraya yi wo shishan pu woni keshi wu fugba ni. Ga kii keree kii bēeri wo jaha joduun jē nime we.

⁶Ayiwa, le singana le na fāya puga ke ni ki yarṁmuyo yi bēeri wa bi sin. Caṅa bēeri saraya jaha shōōnriwōō pu bi jin pubile nizhiine li ni na Kile-pēēēē ki keree pyi. ⁷Ga saraya jaha shōōnriwēē wo juṅōfōgōō wu ye nigin w'a bi jin pubile shuun wuu li ni tōōōōō nigin pe yee funṅō ni. Wu bi jin wà ni yatōōōō shishan jē wu keṅē ni we. W'a pee kan Kile mu wuye pyaa wo jurumu we ni sipyiire ti wo wu wuu na, p'a wemu pye na ta pu ya li ce-ε ge. ⁸Lee funṅō ni Fefēere Munaa ya li she na na fāya puga nizhiige ki yaha, xuu wemu w'a bye fefēere ti bēeri wo fefēere wo wu ge, wee koo bi sanha mugī we. ⁹Kee fāya puga ke bye nime wo keree kii wo jaa. Lee wa li sheē na saraya yatōōōō, ni saraya yemu bēeri y'a gaan Kile mu ge, piimu p'a yee wo ge, na yee bi da já pee wo zōōō pu pye fefēere we. ¹⁰Yee saraya ye, ni yaliye, ni yagbaya, ni lōhō wuugarṅaa niṅehēēēē, kee bi bye kalegēē. Kee keree kii bēeri bi bye pyemē fo na she Kile pye w'a keree ki jeri.

¹¹Ga Kirisa ya pa, na bye cabaya yarṁmuzaaya yi wo saraya jaha shōōnriwēē wo juṅōfōgōō. Fāya puga kemu ni w'a wu wo labye wu pye ge, kee ya sii pele, ki jō be d'a fa. Sipya ya ta kee yereṅē we; ki jē be ke koṅō ke wogo we. ¹²Wee ya ta jé Fefēere ti Bēeri wo Fefēere Xuu wu ni sikapee, ni nupiyē wo shishan gbōōō ni we. Ga wuyē pyaa wo shishan gbōōō ni w'a jé tōōōōō nigin yē pe. W'a da lee pye nige sanha we, bani w'a tehene baa juwuuro ta. ¹³Ayiwa,

na saha ni saliya wu ni, piimu bye fefēere we, p'a bi sikapee ni nupehēē shishan, ni nupinyē nizogoyo shōōnōō woni peefēē na, na pu pyi mu fefēere. ¹⁴Ga Kirisa shishan ya fefēere pyi na ye yee na xuuni! Tehene baa Kile wo Munaa li gbōōō ni w'a wuyē kan Kile mu saraga, manē jē kemu na we. Wu shishan ya juṅō baa keree je laha wēē zōōō na, kōhō wēē di da kapyenēē pyi Kile jūi wo wu mu.

¹⁵Lee wuu na Kirisa wu jē karijēēēēē jōmēē nivonō li wo susuro tēgēvōō. Sipyii ya jurumu wemu pye karijēēēēē jōmēē nilēē li wo tuun wu ni ge, pee wo juwuuro wuu na w'a xu. Kile ya piimu yiri ge, tehene baa cen wemu wo jōmēē l'a lō pee mu ge, kōhō p'i wee ta. ¹⁶Sipya wa bu seme yāa yani wu xu ge, taagana lemu na wu keṅē yarṁmuyo y'a yaa na pa daa wu nixhuxhōō na ge, na lee taagana li ka wee ni. Wee seme wu da já yaaga pye we, fo weefōō ba xhu, a l'i je na fiinṅē na w'a xu. ¹⁷Bani na wufōō yaha jūi na, tayerege wa wee seme wu na we, fo wufōō bu xhu. ¹⁸Lee wuu na ali karijēēēēē jōmēē nizhiine li be ya ta teṅē shishan baa we. ¹⁹Tuun wemu ni Kile tudunmōō Musa ya saliya wu nōmehēē ki bēeri jo sipyii pu mu ge, a wu nupiyē shishan, ni sikapee shishan lō, ni lōhō be, ni Izopu* tige geṅē, na kee taga shishan pu jeregi saliya Kitabu we, ni sipyiire ti bēeri na. ²⁰Na jo: «Kile ya karijēēēēē jōmēē lemu lō yee mu ge, lee wo shishan pu jē pe.»* ²¹Lee jeregigana li ninuno na Musa ya shishan jeregi Kile wo fāya puga ke, ni Kile wo kapyenēē yereyē yi bēeri na. ²²Na saha ni saliya wu ni, shishan ni p'a yarṁmuyo yi bēeri pyi fefēere, fo yarṁmuyo nigin nigin wa ye. Shishan ya wo we, jurumu da ga yafa we.

²³Fāya puga ke ni ki yarṁmuyo yi bye fugba wogo ki wo jaa. Ba yee yarṁmuyo yi bi yaa na pye fefēere ni yapōōōō shishan ni we, lee na yarṁmuyo ye yi jē fugba wu ni ge, yee bi yaa na pye fefēere ni saraga ka ni, kemu k'a ye yapōōōō na ge. ²⁴Bani fefēere xuu wemu sipyii ya yereṅē na pye ba see wo wu jaa jē-ε ge, Kirisa ya ta jé wee ni we, ga fugba wo wuyē pyaa ni w'a jé, kōhō wu yere To Kile jaha tāan wēē wuu na. ²⁵Wu ya ta jé wà

* 9:5 Serubēen: Pee jē Kile wo kapyebyii fugba we ni ba mēlēkēē jē we.

* 9:19 Izopu: Kee

jē tige, kemu wo geye yi jē ni shiire niṅehere ni ge, tee shiire te pu ma minēē na wo na jeregi.

* 9:20 Ekizode 24:8

kõnhõ wu wuye pye saraga tãjnii nijnehengee funjõ ni we, ba saraya jaha shõõnriwee wo juwõfõgbo w'a bi jin fefeeere xuu wu ni yee beeri, ni yapõrõyo shishan ni we. ²⁶Li da bi bye mu, Kirisa bi da ganha tãjnii nijnehengee ni fo korjõ jõ konduun ni. Ga nime, korjõ xõduun wu funjõ ni, tãjnii nigin ye pe, w'a wuye she, na wuye kan saraga, kõnhõ wu jurumu wu lõ laha wà. ²⁷Xu na ba nõ sipyii beeri nigin nigin na tãjnii nigin. Lee kadugo na Kile di kiiri kòn pu na. ²⁸Mu Kirisa be ya pye saraga tãjnii nigin ye pe, kõnhõ wu shennehemee wo jurumu tuguro lõ. Wu na ba wuye she wu sigewee pu na, wu ba ba wu pana shuun wuu li ni. Wu da ba jurumu keree jaha shõõnri lee ni we, bani w'a xõ lee ni. Ga juuwuro wu da ba gan wu sigewee pu mu.

10

¹Ayiwa, Kile ya yanmuyo yemu jõmee lõ wèe mu ge, yee wo jaa bye saliya wu ni. Ga dii ye pyaa yee yanmuyo yi jne ge, saliya wuye pyaa ya já yee she we. Lee wuu na piimu p'a bi Kile pele na be ni saliya wu ni ge, pee bi saraya wo yee beeri. Ga, saliya w'i ya ta já pee je yeege pu wo jurumu wu ni, na pee pye sipyii, piimu p'a fa we. ²Yee saraya yi da bi da já sipyii pu shõ, pu bi da yee jõ yaha; piimu p'a yi wo ge, pee bi da bye fefeeere tãjnii nigin l'a xhõ. Pee bi da puyee wii jurumupyii nige we. ³Ga li ya ta pye mu we, yee beeri yee saraya yi ma sipyii pu funyõ tun pu jurumu wu na. ⁴Bani nupheee, ni sikapee shishan da já jurumu laha bada we. ⁵Lee wuu na, Kirisa na pa korjõ ki na, a wu Kile pye na:

«Mu ya jo na mu wa saraya yatõõyo yi feni we.
 Mu di ya ta sõõ
 sipyii pu wo yanmuganya yi saya na we.
 Ga m'a ne kan ceepuuro,
 kõnhõ ne ti kan ma mu saraga.
⁶Saraya nizogoyo ni jurumu yafa saraga ka shishiin ya ta ma jaha jni we.
⁷Wee tuun wu ni, a ne jo:
 «Kile, ne pa di ba ma jidaan pye
 ba l'a ka Kitabu wu ni we.»*

⁸Ayiwa, a Kirisa di fenhe Kile pye: «Mu jne saraga yatõõyo ye ni sipyii pu wo yakanya yi saya feni we, na yee ya mu jaha jni we.» Ayiwa Yesu ya ye jo, ali na ta yee saraya ye di bi wo be na saha ni Kile tudunmõõ Musa wo saliya wu ni. ⁹Lee kadugo na a Yesu di jo sanha: «Ne pa, di ba ma jidaan pye.» Lee na w'a saraya yi wo saliya nile wu shan, na nivomõ teje. ¹⁰Lemu li bye Kile jidaan ge, Yesu Kirisa ya lee pye. W'a wuyee kan saraga Kile mu tãjnii nigin pe. Lee gbõõrõ ni wèe ya je yeege wù jurumu wu ni.

¹¹Taashiine li ni, saraya jaha shõõnriwee pu bi Kile wo labye wu pyi çarja beeri. Saraya ninuyo yi p'a bi wo tegeee nijnehengee ni, na ta yee saraya yi da já jurumu laha sipya na bada we. ¹²Ga Kirisa ya saraga nigin pe wu wolo gbee wo jurumu wu wuu na. Lee kadugo na, a wu diin saanra tateenge ki ni To Kile kanige ce. ¹³Na Kile jaha wii fo wu ba wu peen pu tirige na pa yaha wu tõõyo nõhõ ni. ¹⁴Piimu ya pye fefeeere na foro pu wo jurumu wu ni ge, w'a pee pye p'a fa gbee saraga nigin pe wu gbõõrõ ni.

¹⁵Lee ninunõ Kile Munaa be ya she wèe na. L'a jo:

¹⁶«Ne Kafõõ ya jo:
 Karijetege jõmee le ne da ba lõ yee mu,
 yee çaya ye na toro xõ na ge,
 lee le: Ne na ba na saliya wu yaha pu zõlõõ pu na,
 di wu ka pu fungõnyõ ni.»*
¹⁷Ba w'a xõ yee ni we, na jo:

«Ne da ga na funjõ tirige nige
 pu jurumu ni pu katiibaagaa na we.»*
¹⁸Ayiwa, jurumu wemu ya yafa ge, jurumu yafa saraga kawuunõ jujõ wa nige wee wuu na we.

Wù fulo Kile na ni lowaa ni
¹⁹Lee wuu na na ceboooloo, lowaa wa wèe mu na jé fefeeere ti beeri wo fefeeere xuu wu ni Yesu shishan pu gbõõrõ ni. ²⁰Yesu ya kovonõ mugi wèe mu, lemu l'a se ni wèe ni Kile yíri ge, lee jne jni sicuumõ koo le. Nahaparaga fanja* ki k'a bi lee to, a Yesu di kee laha wà wu wo xu wu baraga ni. ²¹Wèe wo saraya jaha shõõnriwee wo juwõfõgbo

* 10:7 Zabururu 40:7-9 * 10:16 Zheremi 31:33 * 10:17 Zheremi 31:34 * 10:20 Nahaparaga fanja: Kee jne fanja kemu k'a bi pari fefeeere ti beeri wo fefeeere ti Xuu wu wo kujõõ li jõ na ge. Wee tuun wu ni sipyitiime bi yaa wu jé wà we.

wu jε wii. Wee wu jε Kile wo sipyii pu juɗɗo ni. ²² Lee wuu na wù fulo Kile na ni zosaama, ni nakaara baa n'a daa ni. Wù Yesu yaha wu wù zoloo pu tiibaara ti bæeri je laha pu na! Wu wù je fiinje! ²³ Tadaɗa kemu kaa wèe ya yu ge, wù nɔɔ kee na xuuni! Bani jɔmεε fɔɔ wu jε jɔmεε li lɔvɔɔ we, wu na li jɔ fa. ²⁴ W'à wùye funyɔ tirige ni wù sipyinjii kaa ni, kɔnhɔ wù da wùye logoo wari taanjeεge ni kapyege nizaanɗa bye na. ²⁵ Wù ganha bu da wùye binne jɔ yaha ma na jo ba pii ya li pye we! Ga wù pye wùye yerivεε, bani wùye pyaa wa li jaa na Kafɔɔ cabaɗa k'a tεεɗε.

²⁶ Ayiwa, wèe bu dɔ, na jurumu pyi, na wù ta w'à can wu ce xɔ, saraga katii wa nige kemu na já wee jurumu we yafa we, ²⁷ fo na kiiri ni nagbɔhɔ ki ye sigeε ni fyaara nigbɔɔɔ ni. Kee nagbɔhɔ ki na ba Kile wo pεεn pu sorogo na pu xɔ. ²⁸ Sipya wemu bu Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyεεgi, sipyii shuun kelee taanri bu da piimu jε li sεeri ge, weefɔɔ na gbo jijaara baa pee wo jomɔ pu wuu na. ²⁹ Ga sipya bæeri w'a Kile Ja wu fanha ge, na Kile wo karijεεge jɔmεε li wo shishan pu wii na p'a nɔhɔ ge, pee pemu p'a bi weefɔɔ pye fεfεε ge. Kelee Fεfεεε Munaa lemu l'a bi niime kan wufɔɔ mu ge, wu bye w'i ya gbɔɔɔ taha lee na we, ta yee ya giin na weefɔɔ ya yaa ni kanhama nigbɔ ni na ye Kile tudunmɔɔ Musa wo saliya wu kyεεgivɔɔ na we? ³⁰ Bani Kile wemu w'a jo ge na: «Nε ye nigin mu li wa na jurumu footɔɔ kan kakuubye mu.» Wee ninumɔ w'a jo be sanha na: «Kafɔɔ na ba kiiri kɔn wu sipyii pu na.»* ³¹ Na jé Kile jii wu wu keɗe ni kiiri kaa na, tee jε fyaara nigbɔɔɔ de!

³² Ayiwa, tuun wemu bæeri ni yee ya Kile wo kpeεnge ki ta ge, yi yi funyo yaha nidogo wee tuun wu na. Yee ya kori yaha jɔmεε fεεε ni na kee yogbɔhɔ ki tun, ali na yi ta be kanhama nigbɔ ni. ³³ Kabaɗa ka na, p'a yee fanha sipyii niɗe ni, na yee kanha xuuni. Piimu p'a kanha mu ge, kabaɗa ka na, yee ya bi gbegele di pee tεge. ³⁴ Yee ya juɗɗo jaari kasolemεε na. Sipyii ya yee keɗe yaɗmuyo yi sho yee na tuun wemu ni ge, a yee loxulo wuu di lee soro, bani yee ya li ce naafuu see wo wu wa yee mu wemu na gori yaha ge.

³⁵ Lee wuu na, n'a daa we wu na yee mu

Kafɔɔ na ge, yi ganha bu da wee yaha we. Bani lee kuduun ya pele xuuni! ³⁶ Yee mago wa sanha lowaa na, kɔnhɔ yi da se jaha na Kile jidaan bye ni. Lee bu bye, w'a lemu wo jɔmεε lo ge, yi na ba lee ta. ³⁷ L'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Jεεε l'a kori wemu wu da ba ge,
wee di ba. Li da mɔ nige we.

³⁸ Sipya wemu w'a dà nε na ge, wee w'a tii.
Lee funɗɗo ni wu da ba jii sicuumɔ see
wo ta.

Ga wu bu guri kadugo,
nε wo fundanga ki da da wu ni nige
we.»*

³⁹ Piimu p'a guroo kadugo, na gyeεgi ge, wèe
jε pee ni we. Piimu p'a daa, pee di da ba
juwuuro ti ta ge, pee ni wèe jε.

11

Sipyii piimu p'a pye ni n'a daa ni ge

¹ Ayiwa, n'a daa w'a wèe wo tadaɗa ki wo yaɗmuyo yi keree fiinje, na wèe pye wèe ya tiin ni li ni na yi wa wèe mu na xɔ. N'a daa w'a wèe pye wèe ya sɔɔ li na na can wa yaɗmujabaaya yi wo keree ki ni. ² Pu n'a daa wu wuu na Kile ya taashiine li wo sipyii pu sɔ. ³ N'a daa funɗɗo ni wèe ya li ce na Kile wo jomɔ pu baraga ni kɔhɔ ya yàa. Lee na, yaɗmuyo yemu ni wèe jii wa ge, yee ya yàa ni yaɗmuyo ni yemu y'a jaa we.

⁴ Wu n'a daa w'a Abeli wo saraga ki pye k'a ye Kayen wogo ki na. Kile ya li she wu n'a daa wu shizhaa na na w'a tii. Bani Kile ye pyaa ya sɔɔ wu yakanga ki na. Abeli ya xu, ga nijaa we be ni wèe ya kalaa taa wu n'a daa wu funɗɗo ni.

⁵ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Henɔki lo durogo fugba ni na ta wu sanha xhu we. Sipya wa shishiin ya ta wu ja nige we, bani Kile ya wu lo. Yani Kile wu wu lo ge, w'a bi wu sɔ, na jo na wu kaa ya taan wee mu. ⁶ Ni n'a daa be we, wa shishiin kaa da já daan Kile mu we. Bani wa bæeri w'a giin wu fulo Kile na ge, li waha l'i waha wufɔɔ ya yaa na dà li na na Kile wa, na jε be wu shaveε saraavɔɔ.

⁷ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya Nuxhun kaala ni keree kii ni, wu sanha kiimu ja we. Na Kile jii fyaara yaha wu zo wu na, a w'i kɔɔgbɔhɔ ka yàa, kɔnhɔ wu ni wu puga

* 10:30 DutεRENOME 32:35-36

* 10:38 Habakuki 2:3-4

sheen di ba shə. Ba w'a lee pye wə, a w'i li shee lee funḡo ni na jaagi ya to koḡo sipyii pu juḡo ni. A Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.

⁸ Wu n'a daa wuu na Ibrayima ya Kile joməe co wu yiriduun wu ni Kile mu. Kile bi da fiige kemu kan wu mu, kee di bye wu cən ge; a wu foro wuyə pyaa wo fiige ki ni, na kee koo co na ta wu ya ki sanha cə we. ⁹ Wu n'a daa wuu na w'a shee bye nadadiinmə kee fiige ki ni, kee kemu wo joməe l'a lo wu mu ge. A w'i wu wo tiinne li pye fāya piyeyə ni. Lee Ishaaga ni Yakuba be ya pye. Lee joməe le ninunə Kile bi lo pee be mu. ¹⁰ Ibrayima bi kugboḡo jaha wii lemu nōhōshanma p'a jḡo ge. Kile wu jəe lee kulo le wo kaḡahashōonrimō ni li yereḡevō.

¹¹ Wu n'a daa wu wuu na Kile ya pya kan Sara mu, ali na wu ta w'a le be xuuni. Bani w'a dā li na na joməe fō wu jəe joməe li loḡo we. ¹² Lee wuu na, ali na leḡe fanhaxhōḡo yaha t'a nō wu poo wu na, w'a nagoo nijeheməe ta, piimu p'a jəhe ba fugba worōo ki jə we, ni ba suumō lōhō jḡo gbazhenhe jə we.

¹³ N'a daa ni pii sipyii pii beeri ya xu. Kile ya yaḡmuyo yemu joməe lo ge, yee bi sanha jé pu keḡe ni we. Ga, a p'i bye kanna p'a yi jaa, na fundanga ta yi wuu na. A puyə pyaa di li shee na nabuun pee jə, na pee nidorowuu pu wa ke jiiḡe ke na. ¹⁴ Pe jomō pe ya li shee na to puga katii pu jovee ya zhaa. ¹⁵ Kemu ni p'a yiri ge, kee da bi pu zolōo jii, pu bi da já guri zhe wà. ¹⁶ Ga can na, to puga nijehə pu bi zhaa, lee kōri kemu ki jə fugba wu ni ge. Lee wuu na, li jə shiige kaa Kile mu p'a wu pyi «pee wo Kile» wə. Bani w'a kulo la gbegele pu mu.

¹⁷ Wu n'a daa wuu na Ibrayima ya sōo na wu ja Ishaaga kan di bye saraga, tuun wemu ni Kile ya jo wu lee pye ge. Ishaaga ye nigin pe wu bye wu ja. Na ta Kile di bi joməe lo wu mu na: ¹⁸ «Mu nagoo na ba jəhe na foro Ishaaga ni.» ¹⁹ L'a bi bye Ibrayima funḡo ni na Ishaaga jəhe xhu be, na se wa Kile ni na wu jəe yeege xu ni. Lee l'a Kile pye w'a Ibrayima ja wu tereḡe wu na, a l'i bye kanna xu ni w'a jə na fo.

²⁰ Wu n'a daa wuu na Ishaaga ya duba pye Yakuba ni Ezawu mu cabaya wuu na. ²¹ Wu n'a daa wuu na Yakuba ya duba pye Yusufu wo nagoo pu beeri nigin nigin mu, na wu

xuduun ta w'a nō xō. Pubiin le li bye wu keḡe ni ge, a wu yere, na buri lee juḡo ni, na Kile pele. ²² Wu n'a daa wuu na Yusufu ya li shee na wu xuduun ta w'a nō xō, na Izirayeli nagoo pu na ba foro Misira fiige ki ni cana ka. A w'i li shee na pu ba fōro, na pu da fōro ni wee nixhugo ki kaciye yi ni.

²³ Pu n'a daa wuu na Kile tudunmōo Musa sefəe p'a wu nizexhōḡo ki ḡmōhō fo yeye taanri. Bani pu bi wu ta w'a jḡo. A p'i bye pu ya fya saan wu wo nijoyo yi na we.

²⁴ Wu n'a daa wuu na Kile tudunmōo Musa niləxhōḡo ki ya ta sōo p'a wu pyi Farawōn poro ja wə. ²⁵ W'a bi li ta na wee ni Kile sipyii na kanha shiizhan, na lee ya pōro jurumu wo fundanga keree na, kee kiimu da mō we.

²⁶ Wu meḡe na kyēgi ba Kirisa jə we, w'a lee ta naafuugbo na ye Misira fiige ki keḡe yaḡmuyo beeri na. Bani kuduun wemu wu bi da ba da Kile mu ge, wee ni wu jaha di bye. ²⁷ Wu n'a daa wuu na Kile tudunmōo Musa ya foro Misira fiige ki ni, ali na saan wu luu ta l'a yiri wu tāan xuuni wu ya ta fya wə, bani w'a lowaa ta ma na giin na Kile wemu wu jə wa ya wu jaa-i ge, na wee w'a jaa. ²⁸ Wu n'a daa wu wuu na w'a Yawutuu Bulooro Nuwuuro ti wo Kalene| Kalene li teḡe. Na shishan jeregi jeregi piyeyə yi kujḡoḡo ki jḡo na, kanhō xu wo meleke wu ganha bu da nō Izirayeli sheen pu wo jashiime wa shishiin na we. ²⁹ Pu n'a daa wuu na Izirayeli nagoo p'a suumō lōhō ki kōn jeri ba jiwaga jə we, kee kemu p'a byi na «Lojiga» ki ge. A Misira sheen pu be di jo p'i lee shi pye, ga, a lōhō k'i gegi, na pu li.

³⁰ Pu n'a daa wuu na Izirayeli nagoo p'a pa jaaari na Zheriko kulo li maha cabyaa gbarashuun funḡo ni, a li kasōḡo y'i do.

³¹ Wu n'a daa wuu na navarashaa Araxabi ya ta pinne xu ni Zheriko sheen pusamaa ni shiizhan wə, pee piimu pu bye Kile joməecobaalaa ge. Bani Izirayeli nagoo piimu p'a bi shee kulo li saala ge, w'a bi pee co na jḡo.

³² Di yeke be ta jo sanha we? Bani tuun w'a na xuḡo wá Zhedeyōn, ni Barake, ni Samusōn, ni Zhefute, ni Dawuda, ni Samuweli, ni Kile tudunmōo pusamaa keree na. ³³ Pu n'a daa wuu na p'a se ta saanna na, na tiime keree pye. Kile ya yaḡmuyo yemu joməhele lo pu mu ge, a p'i yee ta. P'a pii kan cənrilee mu, ga yafiin ya pu ta we. ³⁴ P'a pii

le na ni, ga yafiin ya pu ta wε. A p'i ganha na giin p'i ηmɔparaa taga pii gbo, ga, a pee di shɔ. Fanhaxhɔɔɔ bye pu na, ga, a p'i fanha ta. Pii bye kashenηmɔ-jemεε fo fiye ya wo kashen keye na fe pu nahana. ³⁵Cεε pii wo n'a daa wuu na Kile ya pu sipyii ηε piimu ya bi xu ge. Pii ya kanha pu ni, ga p'i ya sɔɔ na puyε shɔ wε. P'a sɔɔ xu na, kɔnhɔ pu caηεηε p'i Kile ta. ³⁶P'a pii la wolo, na pii kɔn, na tɔɔɔ shɔnhɔyɔ taga pii pɔ, na pii le kaso ni. ³⁷Na kagereye taga pii w'a gbo, na menizhee wo jahanaa taga pii ja, na pii gbo ni ηmɔparaa ni. P'a bi jaari na mari, sikasεεye ni dubyasεεye di ηε pu faleye. ³⁸A p'i ganha na jaari na yereε sipɔηɔ ni, ni boboyo yi na, ni faaya wegeye ni, ni ηiηε wegeye ni. Na ta kɔηɔ sipyii bi ta yaa ni pii sipyii pii tuugo ni we.

³⁹Kilε ya pii sipyii pii bεeri sɔ pu n'a daa wuu na. Ga lee bε na Kile bi yaηmuyɔ yemu wo ηomεε lo pu mu ge, yee bi sanha jε pu keηε ni wε. ⁴⁰Bani fungɔngɔ nizaηa ki bye Kile mu na nahana tii ni wεε ni. Wu funηɔ bye pii sipyii pii ηɔ ki fa wεε kadugo na wε.

12

Wεε ya kanhama soro ba Kirisa ηε we

¹Ayiwa, pii sεεrεε niηehemεε pii ya wεε maha, lee wuu na lemu bεeri li da bye tuguro wεε mu, wεε ganha bu da zhe nahana n'a daa ni-i ge, wu kee bεeri jɔ yaha, jurumu wemu bεeri w'a wu birege ge, ni wee bε. Kile wo labye we w'a she wu na ge, wu la le wu da fe w'a wuyε shaanri wee feni. ²Wu wu nahaya tii Yesu na, wee wu ηε wεε n'a daa wu nɔhoshanna ni wu favɔɔ. Wee w'a korikoritige ki kanhama soro, wu ya ta pee wii shiige wε. Bani fundanga ke ki bye wu nahana ge, kee ni w'a bi wu nahana le. Wu nideεnge ki wa nime saanra tateεnge ki ni Kile kanige cε. ³Yesu wemu w'a jurumuyyii makɔηɔ ki soro mu ge, yi yi funηɔ yaha nidogo wee na, kɔnhɔ yi fanha ganha da xhɔ, yatengboyo di jε yi ni wε.

⁴Bani zhaanra temu yee ya leni ni jurumu ni ge, yee sanha tee le xɔ fo na nɔ xu na wε. ⁵Kilε wemu w'a yereε kaan yee mu ba wu jalaa ηε-ε ge, ta yee funηɔ ya wɔ wu joma pu na? W'a jo:

«Na ja, ma ganha bu da Kafɔɔ wo guu

* 12:6 Talεηεε 3:11-12; Zaburuu 119:75; Zaburuu 94:12

wu kɔɔnɔɔ ti wii kapire we!
Wu bu ma jaagi,
lee bε ganha bu ma yatenye gbo we!
⁶Bani sipya we kaa l'a dan Kafɔɔ ni ge,
weefɔɔ w'a guuni.
W'a piimu bεeri wii wu nagoo ge,
w'a pee bεeri kɔɔn ni wu susɔ wu ni.»*

⁷Yi Kile wo guu wu kɔɔnɔɔ ti soro, bani w'a yee wii wu nagoo. Ja weke wu ηε ni wu to ya wu kuuni-i wε? ⁸Kile ya wu nagoo bεeri kuuni. Wu bye w'i ya yee kuuni wε, yee ηε wuyε pyaa wuu wε, ga kɔεεnge nagoo yee ηε. ⁹Wu wu funηɔ yaha nidogo wu sefεε pu na. Pee ya wεε kuuni, a wεε bε di ganha na pu pεε. Ta wεε ya yaa na kuu xuuni fugba To Kile mu na ye pee na, kɔnhɔ wu ηii sicuumɔ ta wε? ¹⁰Wεε tii ya wεε kuuni jeri funηɔ ni, na bε ni puyε pyaa nidaan ni. Ga wεεye pyaa wo kuduun kaa na Kile ya wεε kuuni, kɔnhɔ wu bε di j'a taa ta wu fεfεrε ti ni. ¹¹Can na, sipya wa shishiin ya fundanga taa wu kuuduun ni wε, fo jatanharja. Ga kalaa we wufɔɔ da ba daa lee kadugo na ge, wee wo kuduun na ba bye weefɔɔ mu ηaηiηε ni tiime.

¹²Lee wuu na, yi yi fanhaxhɔɔɔ keye yi nigiri, ni yi nugunyɔ yi y'a jele ge. ¹³Korogoo kiimu k'a tii ge, y'a jaari kee ni, kɔnhɔ fanha baa fɔɔ wemu w'a taha yi feni ge, wee ganha da koo yaha wε, ga w'i fanha ta.

¹⁴Y'a ηaηiηε shaa k'i bye yi ni sipyii pu bεeri tε ni. Yi yi torogana li yaha l'i bye fεfεε, ni lee bε wε, wa shishiin ηii da ga daha Kafɔɔ na wε. ¹⁵Y'a yiye kaseri, kɔnhɔ wa shishiin ganha da wuyε tɔɔgɔ wolo Kile wo niime wu ni wε. Wa shishiin ganha bu da zɔɔ wu pye ni funguunɔ ni, ki wu tεhene ta, k'i shenηehemεε zɔɔɔ kyεεgi wε. ¹⁶Y'a yiye kaseri wa shishiin ganha da bye yi ni dɔdɔ, kelee Kile ηii fyaara baa fɔɔ ba Ezawu bye wε. Bani cεn taa lemu li bi yaa na nɔ wu na wu lεge ki wuu na ge, w'a lee faa yalige golere nigin ye na. ¹⁷Y'a li cε lee bεeri kadugo na, tuun wemu ni wu bi giin wu duba wu ta ge, wu ya j'a wε. Ali na ta wu ηεsinme wo bi wu shaa bε, ga, a p'i zhe wu ni, bani wu ya weri daburaje jo wε.

¹⁸Kilε na yee ya fulu. Sipya na j'a gbɔn yaaga kemu na ge, yee ya ta fulu kee na

wε. Kee yaaga ke jε Sinayi faaboboηo ke. Izirayeli nagoo pu p'a fulo kee na. Pee ya nagboho ja, ni Kilewo, ni nibiigboho, ni zanha kafεekuηo, ¹⁹ na maga mee ni mujuugbo la logo. Ga Izirayeli nagoo pu p'a yee logo ge, a pee di jo na Kile wu jε wuyε na, na fanha jε pee ni pee pu j'a ali wu jε jii nigin be logo nige wε. ²⁰ Bani jomεε le l'a kan pu mu ge, pu ya j'a li na wε. Lee jε na: «Sipyaa sipya w'a kpon ke faaboboηo ke na ge, ali yatoo ge, pu kagereye taga kee w'a gbo.» ^{*} ²¹ Le p'a na ge, lee bye fyaara kagbo xuuni fo Kile tudunmoo Musa ye pyaa ya jo: «Ne fya xuuni fo na jε.» ^{*} ²² Ga yee wuu li ya ta pye mu-i de. Siyon wo faaboboηo ki na yee ya fulo, Kile jii wo wu wo kugbo le. Zheruzalemu kulo li jε fugba wu ni, ni li tehεe baa melεkeε pee. ²³ Kile ya wemu jaha bulo ge, wee wo pinnege ki na yee ya fulo. Kee pinnege ke wo sipyii pu funyo y'a taan na pee meye y'a ka fugba we ni. Kile na yee ya fulo, wee wemu wu jε sipyii beeri wo kiiri konvoo ge. Sipyitiimeε pii pu bye koηo ki na fo taashiine li ni, pu d'a kari Kile yiri ge, pee jε na ya fa nime. Pee na yee ya fulo. ²⁴ Yesu ye pyaa na yee ya fulo. Wee wemu wu jε karijεεge jomεε nivono li wo susurodege me wεe ni Kile te ni ge. Wu shishan pu p'a wεe pye fεεfεe ge, pee na wεe ya fulo; pee ya ye Abeli wo pu na.

²⁵ Ayiwa, yi kaseεge yaha yiye na, Kile ba yu ni yi ni, na yere kaan yi mu, yi ganha bu da zhe yee logoηo na wε. Bani fo taashiine li ni, piimu p'a she pu da Kile tudunmoo pu wo jomε pu logo jiiε ke na-ε ge, pee ya ta sho jaagi kanhama pu na wε. Nime wemu w'a yu ni wεe ni na yiri fugba we ni, na wεe kaala ge, wεe bu bye wεe di ya ta soε wee wo nijoyo yi na wε, wεe na ba sho shogana leke na wε? ²⁶ Wu mujuu l'a jiiε ki pye k'a cele taashiine li ni. Ga nime w'a jomεε lo wεe mu na: «Ne na ba jiiε ki pye k'i jεle tojii nigin wa be sanha na fara fugba wu be na.» ^{*} ²⁷ Ba w'a jo na: «Tojii nigin wa be sanha wε.» Lee ya li shεε na yajmuyo yemu y'a cele ge, na yee na ba biin. Yajmuyo yemu yi jε yi da ga xho-ε ge, yee ye yi da ba gori.

²⁸ Lee na, saanra temu ni wεe da ba bye ge, tee wo yaaga ka shishiin da ga ba jεle laha ki

tayahaja ni wε. Lee wuu na w'a Kile shaari, wu da wu labye ni wu jidaan pyi, wu pεεηε, ni wu jii fyaara ni. ²⁹ Bani wεe wo Kile wu jε na be, kemu k'a ki yaara sorogo fεεfεe ge.

13

Yeriyeri jomo

¹ Yi la le yi da se jaha na ni cebooloo pu taanjεεge ki ni. ² Yi ganha bu da funno wo nabuun dirige na wε, bani pii ya melεkeε tirige na ta pu ya pu ce wε. ³ Yi yi funyo yaha nidoyo kasolemε na, ma na jo yi be p'a pye toro pee tuugo kasolemε. Yi yi funyo yaha nidoyo kanhama fεε na, l'i bye kanna yiye pyaa ceepuuro ti t'a gana.

⁴ Sipyii beeri ya yaa na furu pele. N'a fara ceε wu na, wa shishiin ganha ba nohomo keree, kelee doεdoε pyi wε, bani Kile na ba kiiri kon sipyinoroηo ni doεdoε na. ⁵ Yi ganha bu da yiye yaha wari la fεε wε, ga lemu li wa yi keye ni ge, lee li yi yaa, bani Kile ye pyaa ya jo:

«Ne na na funno yaha
nidogo mu na tuun beeri ni,
n'a da ga ma yaha
ma ye nigin tuun wa shishiin ni wε.» ^{*}
⁶ Lee wuu na wεe ya lowaa ta na yu:

«Kafoo jε ne Tεgeεvo,
ne da vya yafiin be na wε!
Naha sipiyawyii di da j'a bye ne na wε?» ^{*}

⁷ Yi wo jahagbaa fεε piimu p'a Kile jomo pu jo yi mu ge, yi yi funyo yaha nidoyo pee na! Yi yi funyo yaha nidoyo pee jaarigana li na, pee wo n'a daa wu wo jara l'a pa xho xogana lemu na ge, y'i bye pee taanniveε! ⁸ Yesu Kirisa ya jeri wε. Ba w'a bye tanaa wε, mu wu jε nijnaa, mu wu wa da gori yaha be fo gbee.

⁹ Yi ganha bu da yiye yaha kalaa nivomo watii wu yi piinje wε. Bani Kile wo niime we, wee w'a fanha kaan sipya zo mu, lee l'a saha, na jε. Kodorogoo kiimu ki wa yaligeε ki na ge, lee koo la shishiin wo jaari da ga j'a fanha kan sipya mu n'a daa ni wε. Piimu p'a kee kodorogoo kii jaari ge, li ya yafiin be jε pee na wε. ¹⁰ Saraya tawologo Saraya yi tawologo wa wεe mu. Saraya jaha shoonriveε Saraya jaha shoonrivoo piimu

* 12:20 Ekizode 19:12-13 * 12:21 DutεRENOME 9:19 * 12:26 Agizhe 2:6 * 13:5 Zhouze 1:5;
DutεRENOME 31:6,8 * 13:6 Zaburuu 118:6-7

p'a kapyenɛɛ pye fɛnɛa puga ki ni niɛɛ ki na ge, pee da j'a pu wo nɔlɛge ta wɛɛ wo saraya yi tawologo ki ni wɛ.

¹¹Yatɔɔyɔ shishan ni pee wo saraya naha shɔɔnrivɛɛ wo nɔnɔfɔgbɔ wu ma jɛ Fɛfɛɛɛ ti Bɛɛri wo Fɛfɛɛɛ Xuu wu ni, na pee saraga jurumu wu wuu na. Ga yee yatɔɔyɔ nigboyo yi wo xaara ti ma sorogo kanha ki kadugo yiri. ¹²Lee na Yesu yɛ pyaa bɛ ya kanha na xhu kanha ki kadugo yiri, kɔnhɔ wu sipyiire ti pye fɛfɛɛɛ ni wuyɛ pyaa shishan ni. ¹³Lee na, wu bɛ pu she ni wu ni kanha ki kadugo yiri, wu binne ni wu ni wu fanhara ti na. ¹⁴Bani kulo li l'a da gori yaha gbee ge, lee wa wɛɛ mu niɛɛ ke na wɛ. Ga kulo le l'a ma ge, lee wɛɛ ya zhaa.

¹⁵Lee wuu na wu masɔɔɔ saraya wolo kan Kile mu Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Wu ganha bu da lee nɔ yaha wɛ, lee kori, wu mɛge pɛɛɛɛ ki pye wu nɔ na tuun bɛɛri ni. ¹⁶Yi yi funyɔ yaha nidoyo kasaɔnɛa bye na; yi da yi sipyijii kaan yi keɛɛ yamuyo ni. Bani yee saraya yi tuugo k'a dan Kile ni. ¹⁷Yi yi nahagbaa fɛɛ nɔmɛhɛɛ co, yi guu pu mu, na li pye p'a yi munahaa ki kaseɛge pyi, bani Kile na ba pee yege yi munahaa wuu na. Y'a li pyi mu, kɔnhɔ p'i j'a yi naha co ni fundanga ni, natanhanɛa baa. Lee bɛ wɛ, yee wo kuduun da da li ni wɛ.

¹⁸Yi kori yaha Kile-nɛɛɛɛ na wu mu! Wɛɛ ya dɔ li na na zɔsaama wa wɛɛ mu. Bani li wa wɛɛ funyɔ ni na jaarigazaana jaari tuun bɛɛri ni. ¹⁹N'a da yi jo waha yi mu jo yi kori Kile-nɛɛɛɛ na, kɔnhɔ nɛ guri she yi mu tɔvuyo na.

Duba ni fɔ

²⁰Naniɛɛ fɔɔ Kile wu nɛ yatɔɔnahamaa pu wo nɔnɔfɔgbɔ wɛ. Wee w'a wu Kafɔɔ Yesu nɛ yeege xu ni, tehɛnɛ baa kariɛɛɛɛ nɔmɛɛ li shishan pu gbɔɔɔ ni. ²¹Wu yi ni kapyeege nizaɔnɛa bɛɛri na, kɔnhɔ yi da wu jidaan pyi. Lemu l'a dan wu ni ge, wu lee le yi funyɔ ni Yesu Kirisa gbɔɔɔ ni. Nɔɔɔ wu taha wee mɛge na fo gbee. Amiina.

²²N'a yi nɛɛri na cebooloo jo yi pe yeri yeri jomɔ pe xu yiye ni, bani semɛ wu jomɔ pu ya ta nɛhɛ wɛ. ²³Nɛ funɔɔ ki wa y'i li cɛ na jo wu ceborona Timote ya yaha na foro kaso wu ni. Wu bu nɔ naha, nɛ ni wu ni, jeri bu bye w'a da zhe foro yi na. ²⁴Yi wu fɔ kan yi nahagbaa fɛɛ pu bɛɛri mu, ni Kile wo sipyii

pu bɛɛri. Wu cebooloo piimu bɛ pu wa Itali fiige ki sheen ge, pee bɛ ya yi fɔ kan.

²⁵Kile wo niime we wu pye yi bɛɛri na. Amiina.

Yakuba

Yakuba ya Seme wemu ka ge

Jogo wu jε Yakuba wε?

Yakuba wemu wu jε Kafoo Yesu ni Zhude yε wo ceborona wu ge (Macoo 13:55; Marika 6:3), wee w'a we seme we ka.

Taashiine li ni, wu bi ta da Yesu na na Kirisa wu jε wii wε (Yohana 7:50). Ga tuun wemu ni Yesu ya pa jε na foro xu ni ge, wee tuun wu ni w'a da wu na (Kapyegee 1:14; 1 Korente Sheen 15:7). A wu niye di juri n'a daa wu ni fo na wu pye Zheruzalemu wo egilizi wu nahagbaa foo (Kapyegee 12:17; 15:13-21; 21:18).

We seme we kakana nujo

Yakuba ya we seme we ka na tun Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu mu. Gbaweye ke ni shuun wemu kaa Yakuba ya yu naha ge, yee jε Karijεge Nōmε Nileε li tuun wu woyo we de! Ga Yawutuu piimu p'a puyε kan Yesu mu, a sipyii di jaa taga pu pye p'a caaga fiye yatii ni ge, pee kaa w'a byi. Pee Yawutuu pee Yakuba ya wii Kile wo see see sipyii pee.

W'a li shaa pu mu na pu loxulo ta, na li ta be sipyii ya pu jaani. Na pu pye fungonyo fεε, p'i puyε tirige, na lee Kile ya zhaa pu mu n'a daa wu funjo ni. Yakuba ya naafuu fεε pu nujo teri na pu ganha ba tabaara keree pyi ni pu naafuu wu ni wε. Wee w'a samohoro leni la baa fεε pu be ni.

N'a daa ni kapyegee nizaanja ba bεeri k'a se shiizhan, yi ya ja laha yiye na wε. Ke ka nigin yε da ja bye sipya mu we.

Seme wu kafila jugboyo

Yakuba 1 Kafila jugboyo taanri wemu wu jε seme wu ni ge: Naafuu fεε ni la baa fεε; fungongo fεεε; nōwuuro.

Yakuba 2 Yakuba ya yi yu ceboooloo pu mu na pu kasεεge yaha puyε na, na pu ganha bu da daan ni naafuu fεε ni, p'i la baa fεε pu ko wε, na p'a la baa fεε pu teri.

Yakuba 3:1—4:12 Yakuba ya li she na piimu p'a puyε wii fungonyo fεε, pu funjo di jε p'i da piitiilee kalaa Kile jomo pu ni ge, na pee pu tabaara ni nakaara yaha, p'i kaseεge yaha pu nijoyo na.

Yakuba 4:13-5:6 Yakuba ya naafuu fεε pu nujo taha na p'a puyε kaseri tabaara ni tiibaara na.

Yakuba 5:7-20 Wu seme wu taxogo ni Yakuba ya li she na Yesu wo n'a daa fεε pu bεeri pu kori yaha n'a daa wu ni, ali na ta be pu jε makoro ni jaa ni. Yatengboyo y'a zhaa da jin piimu ni ge, ni piimu p'a ya ge, na p'a Kile jεeri pee mu.

Yakuba fo mujuu

¹ Nε Yakuba wemu wu jε Kile ni Kafoo Yesu Kirisa wo bulo ge, nε w'a we seme we ka, na wu tun Yawutuu gbaweye ke ni shuun wu mu, pee piimu p'a foro pu wo fiige ki ni, na jaaga koro ke kabaya ye bεeri na ge. Na fo wa pu mu.

N'a daa we ni fungongo fεεε

² Ayiwa na ceboooloo, kanhama tuugo bεeri ba nōni yi na, yi pee bεeri yaha ba fundanga kajii jε wε. ³ Bani y'a li ce na yi n'a daa wu ba yeree na nōwuuro sigeε, lee funjo ni y'a loxulo taa. ⁴ Ga y'i loxulo li yaha li jo di fa xuuni, kōhō y'i gogo n'a daa wu ni, yi jo di fa, yaaga ka shishiin ganha bu yi kuuro wε. ⁵ Fungongo fεεε bu sipya wa kuuro, wufoo wu ti jεeri Kile mu, Kile na ti kan wufoo mu. Bani Kile ya sipyii bεeri kaan, kahari wa wu ni. Wu ya wa kapyegeε taga na wu kori wε. ⁶ Ga wufoo wu ti jεeri ni n'a daa ni, wu ganha bu da nakaara le li ni wε. Sipya wemu w'a nakaara yaha wu zo na ge, weefoo ya jeri ba suumo lokuruyo jε wε, kafεεge na yi luu na se kabaya bεeri na. ⁷ Wee sipya we wa shi ganha bu da li yaha wuyε funjo ni na wee na yaaga ta Kafoo mu wε. ⁸ Bani fungonyo shuun foo wu ma bye wii; wu ya wu fungongo yeri kabanja nigin na kaa la shishiin ni wε.

Naafuu fεε ni la baa fεε

⁹ Ayiwa, ceboooloo piimu pu wa la baa fεε ge, pee pu funyo taan, bani Kile na ba pu nujo yirige. ¹⁰ Ga ceboooloo naafuu fεε, Kile ba yee be tirige, yi be pu funyo taan lee na, bani yee na ba doro jeri ba ja fyεenre ma waha, na wo wε. ¹¹ Canja ma foro ni ki kafugo ni, na ja ki waha, ki fyεenre ti ma wo, ti saana li na juri. Mu naafuu foo be wa da ba juri lee curigana li na wu kapyegeε te ni.

Jurumu w'a ma ni xu ni

¹²Sipya wemu w'a nɔwuro xuli wuye ni ge, wee jɛ duba pya. Bani wufɔɔ bu já na pee kanhama pu bæri xuli wuye ni, wu na ba jii sicuumɔ jɔdɔnɔ ta wu kuduun. Piimu bæri kaa l'a dan Kafɔɔ ni ge, lee jomɛɛ li w'a lo pee bæri mu. ¹³Ga kaa kaa la k'a wa bæri faanna, na wufɔɔ tɔɔgo le kakuunɔ ni ge, wufɔɔ ganha bu da jo na Kile w'a wee faanna-ɛ de! Bani yaaga ka shishiin wa da já Kile faanna wɛ. Kile bɛ di w'a sipya faanna wɛ. ¹⁴Ga sipya bæri, lakuuɔ ke ki jɛ ma ni ge, kee k'a ma faanna. Kee ki ma ma kilee fo na shɛ ma pye m'a co kakuuyo yi wo tifuuperege ki na. ¹⁵Ma bɛ di bu yaa kee lakuuɔ ke na, k'a ma tɔɔgo le jurumu ni, ma di bu jurumu pye, lee wa ma ni xu ni.

¹⁶Ayiwa, na cebooloo, yee piimu kaa ya dan nɛ ni ge, yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinjɛ wɛ. ¹⁷Yajmuyaaya yemu bæri y'a kan wɛɛ mu ge, ni yakanya yemu bæri y'a pahala ge, yee bæri ya foro fugba To Kile ni. Wee Kile wu w'a kpeenyɛ yi bæri yaa. Wu ya jɛri wɛ, nibiige wo jaa nifenhefenhene bɛ jɛ wu na, li ta l'a jɛri wɛ. ¹⁸Wu wo daan na mu funɔɔ ni w'a jii sicuumɔ kan wɛɛ mu wu wo kafila can can wo wu baraga ni. W'a lee pye konhɔ wɛɛ di bye wu jajmuyaaya yi bæri jaha na.

Niwelogoɔ ni kapyege nizaɔɔa

¹⁹Lee wuu na na cebooloo, yee piimu kaa ya dan nɛ ni ge, yi yi funyo to li na na jo yee wa bæri ya yaa wu gbegele, wu da nuri pusamaa jɔ na. Yi ganha ba gburogi da yu wɛ. Yi ganha ba yi logoo bɛ yirige tɔvuyo na wɛ. ²⁰Bani sipya luu bu yiri xɔ, wu da já Kile wo tiime pu keree pye nige wɛ. ²¹Lee wuu na, keree kiimu bæri k'a sipya nɔɔgo ge, na fara kuumɔ tuugo bæri na, yi kee bæri yaha wà. Kile ya jomɔ pemu le yi zɔlɔɔ pu ni ge, y'i yiye tirige, y'i sɔɔ pee na, bani pee na já yi munahaa jɔɔgo wolo.

²²Yi da Kile jomɔ pu koo jaari. Yi ganha bu da pu logo ye na, yi da yiye piinjɛ wɛ. ²³Bani sipya wemu w'a Kile jomɔ nuri w'i ya pu koo jaari-i ge, weefɔɔ jɛ ba ná wa jɛ wɛ, wemu w'a jaawiige lo, na wuye wii ge. ²⁴Wu bu wuye wii xɔ, w'a gari wu da yaaga pye wɛ. W'a wu jaha ki ja jagana lemu na ge, wu funɔɔ na wo lee na taapile ni. ²⁵Ga saliya wu w'a pahala, wu jomɛhɛ k'i wɛɛ jɔɔgo wo, na wɛɛ pyi wuye wuu ge, sipya wemu bu já sɛge taan kee na, na kee keme sɛɛri,

na ganha na ki koo jaari li jaarigana na; wu ya ta funɔɔ wo ki na wɛ, ga fo na ki koo jaari ge, wu bu keɛ le kaa bæri ni, Kile na duba wu mu.

²⁶Sipya wemu bu wuye pye na Kile koo wee ya jaari, na ta w'i ya jani wu jɔ na wɛ, wuye weefɔɔ ya faanna; wu Kile koo jara l'a pye jɔɔgo baa. ²⁷Koo le To Kile ya wii Kile koro nizaana na jɛ fɛfɛɛ ge, lee li wa mɛ. Cirimɛ ni naxhugoshaa piimu bæri pu jɛ kanhama ni ge, na wɛɛ pu kasege yaha pee na; wu wuye tánha ke kɔɔgo ke wo fɔɔnɔ keree tuugo bæri na.

2

Wu ganha ba sipyii pii pɔɔɔgo pii na wɛ

¹Ayiwa na cebooloo, yee piimu pu wa ni n'a daa ni wu Kafɔɔ ni nɔɔgo fɔɔ Yesu Kirisa na ge, yi ganha ba sipyii pii pɔɔɔgo pii na wɛ. ²Nimɛ, na yee yaha yee ya pinɛ, a sipyii shuun di ba jé yee tɛ ni. Nigin jɛ naafuu fɔɔ, sanni kabelɛɛ jɛ wu keɛ na, wu cére fáya yi kpeenge bɛ d'a pele. Shuun wo wu jɛ la baa fɔɔ, wu d'a fasicoyo le. ³A yee di jaha yeege fazaaya fɔɔ wu feni, na wee baraga, na wu pye: «Kafari m'a ba diin naha ke tatɛnge ke ni, kee k'a jɔ.» Na la baa fɔɔ wu pye: «Mu wu yere mayɛ taan wee xuu wu ni wà.» kelee «Tiin mɛ jiiɛ ke na na tɔɔgo ye taan.» ⁴Ayiwa, yee bu lee pye, ta yee ya wa pɔɔɔgo wa na wɛ? Ta funɔɔkonuɔɔgo bɛ k'a yee yaha kee zhɔnɔgo ke tuugo na wɛ?

⁵Na cebooloo, yi ye logo yee piimu kaa ya dan nɛ ni ge. Piimu pu jɛ ke kɔɔgo ke mu la baa fɛɛ ge, Kile w'a pee jaha bulo, kɔnhɔ p'i bye lafɛɛ n'a daa wu kabaɔa na. Wu kaa ya dan sipyii piimu ni ge, w'a saanra|Kile saanra temu wo jomɛɛ lo pee mu ge, kɔnhɔ la baa fɛɛ p'i tee bɛ ta. ⁶Ga yee kunni wa la baa fɛɛ pu cɛɛɛɛ de! Sipyii piimu p'a pu fanha shɛɛ yee na, na yee kilee na se kiirikɔɔn pu mu ge, ta naafuu fɛɛ pu bɛ wɛ? ⁷Yesu Kirisa wo mɛge nizaɔɔa ke p'a yiri yee na ge, ta pee naafuu fɛɛ pu bɛ p'a kee bɛ kyɛɛgi wɛ?

⁸Yi ba jaari na sahanjɛ ni Kile wo saanra ti saliya wu ni, ba l'a ka Kile Kafila wu ni wɛ na: «Ma sipyiiɔni wu taan ma mu ba mayɛ pyaa ki jɛ wɛ.» wee tuun wu ni y'a kasaana pyi. ⁹Ga yi bu sipya wa pɔɔɔgo wa na, kakuunɔ y'a pye; saliya wu na yi jaagi, bani y'a saliya wu jomɛɛ la kyɛɛgi. ¹⁰Sipya wemu bu saliya

wu juṃmɛ nigin pe ye kyɛɛgi, ali ma nɛhɛ da kisaŋaa bɛɛri koo jaari, jaagi na ba zhan ma na ki bɛɛri shizhaa na. ¹¹Bani Kile wemu w'a jo na: «Ma ganha ga dɔdɔɔrɔ pye-e ge,» weɛ ninumɔ w'a jo sanha bɛ na: «Ma ganha ga sipya gbo wɛ.» Lee funŋɔ ni, ali ma nɛhɛ bye ma ya dɔdɔɔrɔ pye wɛ, ma bu sipya gbo, m'a saliya wu kyɛɛgi. ¹²Saliya wu juṃmɛhɛ kiimu k'a wù juŋɔ wo, na wù pyi wùye wuu ge, y'a yu, yi da jaari y'a sahaŋi ni kee ni, bani kee k'a da ba yi kiiri kɔn. ¹³Sipya wemu wu jɛ wu ya juŋɔ jaari sipyii na-ɛ ge, Kile bɛ da ba juŋɔ jaari weefɔɔ na kiiri wu cagongo wɛ. Ga wemu w'a juŋɔ jaari sipyii na ge, kiiri wu fyaara da ba bye weefɔɔ ni wɛ.

N'a daa we ni kapyegeɛ nizaanŋaa

¹⁴Ayiwa na cebooloo, wa bu jo na n'a daa wa weɛ mu, wufɔɔ di ya kapyegeɛ nizaanŋaa pyi kiimu ya li sheɛ na n'a daa wa wu mu wɛ, weɛ n'a daa wu tuugo na já wu shɔ ya? ¹⁵Yi ceboroshɔ kelee yi ceborona wa bu she da wà, fàya jɛ pu mu p'a leni wɛ, nɔlige bɛ di jɛ pu mu wɛ, ¹⁶a yee wa di she yere pu juŋɔ ni na pu pye: «Naniŋɛ ki pye yi mu, yi she fàya le kafugo di jé yi ni, y'i li y'i din bɛ!» Na ta pu ceepuuro mago jɛ yaŋmuyɔ yemu na ge, wufɔɔ ya kee ka shishiin kan pu mu wɛ. Pee jomɔ pe ya leke jɔ wɛ? ¹⁷Mu n'a daa wu bɛ wa. Kapyegeɛ nizaanŋaa bu bye ki jɛ n'a daa wemu ni wɛ, weɛ ya xu.

¹⁸Lee bɛ wɛ, wa na ba ma pye: «Mu ya jo na n'a daa wu wa mu mu; a go kapyegeɛ nizaanŋaa ki wa nɛ mu. Ayiwa nɛ kunni wa da na wo n'a daa wu she ma na na wo kapyegeɛ nizaanŋaa funŋɔ ni. Mu do? Go mu na já ma wo n'a daa wu she nɛ na kapyegeɛ baa ya?» ¹⁹Na go mu wa daa na Kile nigin pe ye wu jɛ wɛ? Lee kunni ya jɔ; ga jinaa bɛ wa daa lee na, pee yere wa fyagi fo na fuguri bɛ wu jaha na. ²⁰Mu fungɔŋɔ baa fɔɔ wɛ, tuun weke ni m'i da ba li cɛ na n'a daa wemu wu jɛ kapyegeɛ nizaanŋaa baa ge, na kaŋɔ jɛ weɛ na-ɛ wɛ? ²¹Dii Kile d'a pye na wèe tole Ibirayima jate sipyitiime wɛ? Go wu kapyegeɛ funŋɔ ni l'a foro, bani w'a sɔɔ Kile wo nijoyo yi na, na ganha na giin di wu ja wu kan Kile mu saraga, saraya nizogoyo yi tawologo|Saraya yi tawologo ki ni. ²²Yee wa lee ja wɛ? Wu n'a daa we, ni wu kapyegeɛ ki bɛɛri k'a binneɛ na byi shiizhan. Wu

kapyegeɛ k'a wu n'a daa wu jɔ fa. ²³Yemu y'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na ge, a yee jɔ di fa na: «Ibirayima ya dà Kile na, a Kile di wu jate sipyitiime wu n'a daa wu wuu na.»* A Kile di wu pye wu nanii. ²⁴Yee wa li ja wɛ? n'a daa wo kapyegeɛ funŋɔ ni Kile ya sipya wii sipyitiime, lee bɛ wɛ, na yi yu ye ma jɔ ni na m'a dà Kile na, lee ye w'a da li yaa wɛ. ²⁵Navarashɔ wemu bɛ mɛge ki bye na Araxabi ge, ta wu kapyegeɛ funŋɔ ni bɛ Kile ya wu bɛ wii sipyitiime wɛ? Bani Izirayeli sheɛn ya tudunmɔɔ piimu tun ge, w'a pu juŋɔ círi jɔ, na ba pu yaha kari koo latii ni kɔnhɔ wu pu shɔ. ²⁶Ba ceepuuro jɛ munaa bu bye li jɛ ti ni-i, t'a xhu wɛ; mu n'a daa wu bɛ jɛ, kapyegeɛ nizaanŋaa bu bye ki wu ni wɛ, w'a xhu.

3

Na já ma jɔ na

¹Ayiwa na cebooloo, shɛnɛhɛmɛɛ ganha baa li shaa di bye yi ni karamɔgɔlɔ wɛ, bani y'a li cɛ na jo wèe karamɔgɔlɔ wo kiiri wu na ba waha na toro pusamaa wo wu tãan. ²Wèe bɛɛri ya kapyebaagaa pyi pyeganŋaa nijɛhɛɛ na. Sipya wemu wu jɛ wu ya sii na wuregi bada nɔjomɔ ni-i ge, weefɔɔ jɛ sipya, wemu ya fa ge, weefɔɔ na da jani wuyɛ na wu kapyegeɛ ki bɛɛri ni. ³Ma bu kɔɔfɛ le shɔngɔ na, kɔnhɔ ki da se ma jidaan xuu ni, weɛ tuun wu ni ma se ma bye ki ceepuuro ti bɛɛri na. ⁴Kɔɔgbɔhɔyɔ yemu yi wa lɔhɔyɔ ye ni ge, ali yemu bɛ y'a pɛle fo xuuni ge, yi yee bɛ wii. Ali kafɛgbɔhɔ bɛ jɛhɛ yiri, na yi ŋmunuŋɔ na gaanji, yaŋmunɔ nifɛnhɛfɛnhɛtiire la ni yi paaveɛ pu ma yi jaha jɛri na se pu jidaan xuu ni. ⁵Mu sipya jile bɛ wa. Ceepuuro ti yafɛnhɛfɛnhɛne li jɛ l'i, ga na liye pɛle, na kafilagbo yu. Ta na nifɛnhɛfɛnhɛne bɛ l'a siponŋɔ sorogo wɛ? ⁶Nile jɛ ba na jɛ wɛ. Xuu wa wu jɛ wii wèe ceepuuro ti ni wemu bɛɛri wu jɛ baha, na wèe ceepuuro ti bɛɛri nɔɔɔgɔ ge. Li jɛ ba Jahanɛmɛ na jɛ wɛ, li na já wù jiiifɛɛrɛ ti keree bɛɛri sorogo. ⁷Nanŋa yaaya fara shazhɛɛrɛ na, ni jinŋɛ yakokaara, na fara suumɔ lɔhɔ yaŋmuyɔ na, sipya na já ke ka bɛɛri tuugo nege na ki kuu; lee shiin wu d'a pye bɛ. ⁸Ga sipya wa shishiin da ga já jile kuu wɛ. Yakuuŋɔ ki jɛ kii sipya da ga já kemu kuu di bye wu jidaan wɛ. Li

* 2:23 ZhenEzi 15:6

bɛeri l'a ni sɔnɔrɔ na temu t'a sipya gbuu ge. ⁹Nile wɛɛ ya daga na wù Kafɔɔ To Kile pɛɛ, na lee ninunɔ taga na sipyii be laji, na ta Kile d'a sipya yàa wuyɛ jaa ni. ¹⁰Kile masɔɔɔ ya foro nɔ kemu ni ge, kee nɔ ke ninunɔ di da sipyii be laji! Na cebooloo yi ganha bu sɔɔ lee l'a byi wɛ. ¹¹Lɔhɔ kemu k'a taan ge, ni kemu k'a pɛn ge, yee shuun wu bɛeri na já da binnɛ da fòro lobulowii nigin ni ya? ¹²Na cebooloo, oliviye tige nagoo na já da nitorɔɔ tige na ya? Kelee ta ɛrezen tige na já nitorɔɔ pye? Bada! Ayiwa, suumɔ lohɔ ya buloo na fòro wii lemu ni ge, lohɔ kemu ya taan ge, kee da já voro lee ninunɔ ni wɛ.

Fungɔngɔ fɛɛre temu t'a yiri fugba we ni ge

¹³Ayiwa, sipya weke wu wa yee ni fungɔngɔ fɔɔ, na keree naha cɛ wɛ? Wufɔɔ wu li shɛ torogazaana funɔɔ ni. Na mayɛ tirige na kapyegɛ nizaanɔa pyi, lee li wa fungɔngɔ fɛɛre te. ¹⁴Ga nɛpɛnwa bu shɛ da yee zɔlɔ pu na ni bɛganhara fungɔngɔ ni, wee tuun wu ni, yi ganha ba yiye kɛɛ na fungɔngɔ fɛɛ yi nɛ wɛ. Can nɛ yee ni wɛ. ¹⁵Tee fungɔngɔ fɛɛre te tuugo ya yiri fugba we ni wɛ, ke kɔɔ ke, ni sipyii, ni Shitaanni ni t'a foro. ¹⁶Bani nɛpɛn, ni bɛganhara nɛ xuu wemu ni ge, kaa naha da zhɔnri wà li shɔnrigana na wɛ, kakuunɔɔ tuuyo bɛeri be na nohɔ pye wà. ¹⁷Ga fungɔngɔ fɛɛre temu t'a yiri fugba we ni ge, tee bu bye sipya wemu mu, li nizhiine, wufɔɔ ma bye fɛfɛɛ, nɔnɔ keree na ganha na dan wu ni, wu keree di ya wari wɛ, wu nɔnɔ na bɛni, w'a ganha na nɔnɔ naari, na kapyegɛ nizaanɔa pyi. Wu da da sipya wa wo wa ni wɛ, w'i da da kafila shuun yu wɛ. ¹⁸Piimu p'a nɔnɔ shaa ge, nɔnɔ ni pɛfɛɛ ya kapyɛnɛ pyi. Kee kapyɛnɛ ki wo kuduun di nɛ tiime.

4

Lakuunɔ ya keree kiimu kyɛɛgi ge

¹Ayiwa, yoyo ye ni nakaara te ti wa yee te ni ge, naha k'a ma ni yee ni wɛ? Lakuunɔ ke k'a yee fungɔngɔ yi figi ge, ta kee be wɛ? ²Yaaga ka kaa ma bye yee na, ga yee di da ki ta wɛ, wee tuun wu ni yee na gbuuro pye. Yaaga ka nɛpɛn ma bye yee ni yee di da ki ta wɛ, ayiwa yee ma ganha na yogo kɔn, na nakaara pyi. Yanmuyɔ yemu la ki nɛ

*

4:6 Taleɛɛ 3:34

yee na ge, yee ya yee taa wɛ, bani yee ya yi nɛeri Kile mu wɛ. ³Ali yee nɛhe yi nɛeri be, yee da yi ta wɛ, bani yee nɛ ma li pyi ni fungɔnsaana ni wɛ. Yiye pyaa wo cepuuro la kaa na yee ma yi nɛeri.

⁴Nomɛ baa fɛɛ dɛ! Ta yee ya li cɛ na jo ma bu daan ni ke kɔɔ ke ni, m'a nɛri Kile pɛn wɛ? Sipya wemu bu jo wu bye ke kɔɔ ke wo nɔnɔ, w'a nɛri Kile wo pɛn. ⁵Kile Kafila w'a yemu jo ge, yee ya giin na tawaga ni y'a jo ya? L'a shɛ na: «Kile Munaa lemu li wa yee ni ge, Kile funɔɔ ki wa yee di bye lee ye nigin wuu.» ⁶Ga Kile ya niime wemu kaan wɛ mu ge, wee ya pɛɛ xuuni. Bani l'a ka Kile Kafila ni na:

«Kile ya tabaara fɛɛ fungɔngɔ shege, ga piimu p'a puyɛ tirige ge, na niime kaan pɛ mu.»*

⁷Yi yiye tirige Kile mu, y'i zhe Shitaanni mu. Lee li da wu pye w'a paa, na laha yi na. ⁸Yi fulo Kile na, Kile be na wulo yi na. Yee jurumuyii, yi yi keye je wolo jurumu ni; yee fungɔngɔ shuun shuun fɛɛ, yee di yi zɔlɔ pu pye fɛfɛɛ. ⁹Yi li cɛ na baraga baa fɛɛ yi nɛ! Y'a mɛheɛ suu fo y'a kirakira. Yi yi kataanra ti nɛri mesuu, y'i yi fundanga ki nɛri jatanhara. ¹⁰Yi yiye tirige Kafɔɔ naha tãan, lee bu bye wu na yi yirige.

N'a daa fɛɛ ya yaa p'a puyɛ zɔlɔ yu wɛ

¹¹Ayiwa na cebooloo, yi ganha ba yiye zɔlɔ yu wɛ. Wa bu wu ceboro zɔ jo, kelee na wu jaagi, Kile wo saliya wu nɔmɛheɛ ki zɔ m'a jo, kelee kee m'a jaagi. Na ta sipya wemu bu jaagi shan Kile wo saliya wu nɔmɛheɛ ki na, weefɔɔ nɛ nige ki baragavɔ wɛ, ga w'a nɛri ki kiiri kɔnɔɔ. ¹²Kile ye nigin w'a saliya nɔmɛheɛ ki kaan, wee ye nigin wu nɛ kiiri kɔnɔɔ be sanha. Wee w'a sipya shuu, wee shiin w'a sipya jaagi be, na bɔngɔ noni wu na. Ga mu wemu w'a ma sipyini jaagi ge, m'i mayɛ wii sipya weke tuugo wɛ?

N'a daa fɛɛ ya yaa pu pye tabaara fɛɛ wɛ

¹³Ayiwa niime, yee piimu p'a ma yu na: «Ninaa kelee niga na w'à da ba shɛ le kulo le ni; yee nigin w'à da ba shɛ bye wà; keganɔ w'à da ba shɛ bye, wù kuduun nɛnɛhɛ ta.» ¹⁴Na ta lemu li da ba bye niga na ge, yee ya lee cɛ wɛ. Yee nɛ ba kakunnuɔ nɛ wɛ. Kakunnuɔ bu foro, k'a jɛɛre ye nigin

pye, na jaaga. ¹⁵ Yemu yee ma yaa na jo ge, yee yi wa mε: «Kilε bu sɔɔ, na wù yaha shi na, ayiwa le ni le w'à da ba bye.» ¹⁶ Yee da gbara lee na-ε dε! Ga yee kunni ya kagbɔhɔɔ kiimu wo bye funɔɔ kɔn yiye funyɔ ni ge, yee ma ganha na yiye pele, na daa kee na. Tee tabaara te tuugo ya nɔ wε. ¹⁷ Ayiwa, yi li cε na sipya wemu w'a kaa cε nizaana ge, wu bye w'i ya li pye wε, jurumu w'a pye.

5

Naafuu fεε wo kapyegeee niguunɔɔ

¹ Ayiwa, yee naafuu fεε, yi niwegee shan! Bɔɔngɔ ke ki da ba nɔ yee na ge, y'a mεhεε suu, yi da sipyaa waa kee wuu na. ² Yee naafuu w'a fɔnhɔ, a dun di ganha na yee fadeye yi li. ³ Sanni we, ni warifyen we wu nε yee mu ge, tatɔn w'a wu kɔnɔn. Wee tatɔn we wu da ba bye kajunɔ na yee jaagi. Wee wu da ba bye ba na nε wε, na yee ceepuuro ti kyεεgi. Kii canja nεhεε kii ki nε kɔɔ taaxɔɔ canja nεhεε ge, a yee di naafuu faari yaha yiye mu. ⁴ Li wii, kapyeyii p'a yee faa yapyiire ti keme, a yee di pu n̄mahana yee ya ta pu saraa wε! Pee kapyeyii pii wa mεhεε suu lee na, kee mεhεε kii wa se na noni Se Bεeri Fɔɔ Kilε na. ⁵ Yee ya yi wo kɔɔ tiinne li bεeri pye tanhama, ni yi n̄idaan bye ni. Yee ya yiye keme p̄ri na yaha gbo kaa na. ⁶ Sipyii piimu p'a tii ge, yee ya pee jaagi, na pu gbo, a p'i puyε yaha wà yi kenε ni.

Yi yi logoo mara

⁷ Lee wuu na na cebooloo, yi yi logoo ki mara fo yi she nɔ Kafɔɔ cabaɔa na. Yi yi funyɔ kɔn ni faapyε ni. Faa yapyiire temu ti nε wu tadaɔa ge, wu ma wu luu mara na yere tee sige. Wu ma wu luu mara na co juɔɔmɔɔɔ zanhaya na, fo na she nɔ juɔɔmoka-zanhaya na. ⁸ Yi be pu yi logoo mara lee maragana li na y'i lowagaa ta bani Kafɔɔ paduun w'a tεεɔe xɔ.

⁹ Na cebooloo, yi ganha ba logoo yirige yiye t̄aan yi da yiye zɔlɔɔ yu wε, kɔnhɔ kiiri ganha ba gɔn yi na wε. Kiiri kɔnvɔɔ wu paduun w'a nɔ xɔ. ¹⁰ Na cebooloo, Kilε tudunmɔɔ piimu p'a bi Kafɔɔ jomɔ pu yu ge, pee ya kanhama xu, na pu logoo mara kanhama pu tuun wu bεeri ni. Y'a pee wii, yi da se pee feni. ¹¹ Sipyii piimu p'a kanhama soro, na gori yaha n'a daa wu ni ge, pee wèe ya byi duba nagoo pee. Zhɔbu bi wu luu li mara maragana lemu na ge, y'a yee logo.

Kafɔɔ ya pa lemu be pye wu mu kurogo ki na ge, y'a lee be cε, bani Kafɔɔ n̄jaara te, ni wu cemε p'a pele.

¹² Ayiwa na cebooloo, lemu n'a da jo waha yi mu ge, lee li wa mε. Yi ganha ba gari wε. Wa ganha ga gaa fugba we na wε, wa ganha ga gaa n̄iɔe ke na wε, wa ganha ga gaa yaaga ka shishiin na wε. Y'a «Uun!» yε yu uun tajogo ni, yi da «Ahayi!» yu ahayi tajogo ni, kɔnhɔ kiiri ganha da ba gɔn yi na wε.

Baraga wa Kile-nεrege ni

¹³ Ayiwa, kanhama bi noni wa na yi ni, wufɔɔ w'a Kile n̄eri; fundanga keree shiin ya nɔ wa na, wufɔɔ w'a Kile masɔɔɔ yoyo cee. ¹⁴ Wa bu da wu ya cuunɔ yi ni wε, wufɔɔ wu egilizi jahagbaa fεε pu yiri, pu ba Kile n̄eri wu mu, p'i sinmε fara wu na Kafɔɔ mεge na. ¹⁵ Nεrege ki bu bye ni n'a daa ni, yama fɔɔ wu na zho. Kafɔɔ na wu cuunɔ, jurumu wemu w'a pye ge, na wee be yafa wu mu. ¹⁶ Y'a yeree yi jurumu wu na, y'i da wu yu yiye mu, y'i da n̄erege pyi yiye mu, kɔnhɔ y'i juunɔ. Sipya wemu w'a tii ge, wee bu n̄erege pye, fanha wa kee n̄erege ki ni fo xuuni. ¹⁷ Kile tudunmɔɔ Eli, sipya wu bye wii ba wèe nε wε. Ga w'a Kile keme n̄eri xuuni, kɔnhɔ zanha ganha bu do wε. A zanha di bye ki ya to wε, fo na she nɔ yee taanri ni yeye gbaara na. ¹⁸ Lee kadugo na a wu guri na Kile n̄eri sanha, kɔnhɔ zanha di do. A zanha k'i do. A n̄iɔe ki faa yapyiire te, ni tiire ti bεeri di nagoo pye.

¹⁹ Na cebooloo, yee wa bu wuregi, na can wu koo li yaha, a yee wa di bye kajunɔ na wufɔɔ kurunɔ pa can koo li ni, ²⁰ y'a yaa na li cε na jo wemu bu jurumupye kurunɔ wu koguunɔ ni, wu munaa m'a sho xu na. Lee ma bye kajunɔ jurumu n̄neheme na yafa wu mu.

1 Pyeeri

Pyeeri ya seme nizhiime wemu ka ge

Jogo wu jne Pyeeri we?

Pyeeri wee ninumo p'a yiri na Simeyon Heburuu jomɔ pu ni, na wu yiri na Simo Girekii jomɔ pu ni (Kapyegee 15:14). A Yesu di ke mege ke le wu na Girekii jomɔ pu ni na Peturosi. Kee jne Heburuu jomɔ pu ni na Sefasi, na jne Tubabuu wo jomɔ pu ni na Pyeeri. Kee mege ke kori wu jne na faakagerenje. Zhonasi ja wu bye wii (Macao 16:17).

Yawutu wu jne Pyeeri. Yesu wo tudunmoo ke ni shuun wu wa wu jne wii. Yani Pyeeri wu pye Yesu wo Tudunmoo wa ge, fyasha wu bye wii (Yohana 1:41,42). Wu to kulo li jne Betisayida, wu fiige ki mege di jne na Galile (Yohana 1:44). Ga wuye pyaa di bi bye Kaperinomoo kulo li ni.

Pantekoti wu cana ba Fefere Munaa l'a tigi Yesu tudunmoo pu na we, Pyeeri be wa bye pu ni. A wu Kirisa wo Jozaama pu jo fo sipyii nijneheme ya pye Yesu wo n'a daa fee. Ma bi giin m'a Pyeeri wo labye we ni wu wo kapyegee ki ce, fo ma bu Kapyegee Kitabu kooro 1 fo 12 wu kalaa.

We seme we kakana jurjo

Pyeeri ya we seme we ka na tun Yesu n'a daa fee nijneheme pii mu kulogoo nijnehengee kii ni Azi fiige ki ni, kee kemu nijnaa wogo ki jne na Turuki ge. Wu ya ta wa wolo wa ni we: Ma Yawutu fara ma shi watii shen na. Seme wu kakana jurjo k'a pye na pu beeri yatanye waha, na kalaa kan pu mu na pu kaseege yaha puye na nowuuro ni karamogoo-kafinejuu pu shizhaa na, p'i gori yaha n'a daa wu ni.

Seme wu kafila jurjoo

1 Pyeeri 1:1-12 N'a daa foo ya yaa na kanhama xu wuye ni, bani w'a li ce na wu na ba cen lo fugba we ni.

1 Pyeeri 1:13—2:10 N'a daa foo torogana kanhama tuun ni. W'a yaa na kuu fanha mu.

1 Pyeeri 2:11—3:12 N'a daa foo torogana shi wu sipyii pu te ni, ni gbafeneri keree shizhaa na, ni wuye pyaa kpooon sipyii te ni.

1 Pyeeri 3:13—4:19 N'a daa foo tadaja ni wu torogana kanhama tuun ni.

1 Pyeeri 5:1-5:11 Pyeeri ya fiin wemu jo na waha egilizii jahagbaa fee pu mu ge.

1 Pyeeri 5:12-14 Pyeeri fo mujuu sanha.

Pyeeri fo mujuu

¹ Ne Pyeeri we wu wa Yesu Kirisa wo tudunmoo ge, ne w'a we seme we tun yee mu, Kile ya yee piimu jaha bulo, a yee di jaraga na she bye nabuun ye fiye ye ni ge: P'on, Galasi, Kapadosi, Azi ni Bitini. ² Yee jaha ya bulo na be ni To Kile wo fungongo ki ni, na yee pye fefere wuu, Kile Munaa li baraga ni, konho yi Yesu Kirisa jomee co, wu shishan pu be di jeregi yi na, p'i yi pye fefere.

Kile wu niime ni janije nigboko kan yi mu.

Tadaja nii wogo

³ W'a Kile sɔni wu Kafoo Yesu Kirisa To we! Bani, wu jijaara ti funjo ni, w'a wee pye wee ya sevono se, na Yesu Kirisa jne na yeege xu ni, konho wee di tadaja nii wogo ta. ⁴ Wu bye cen lovee. Wee cen we ya fonri we, wu ya norogo we, w'i ya fanhaja we, w'a keme yaha yee jaha na fugba wu ni, ⁵ Kile wo sefere t'a yee piimu mara n'a daa fanha ni, juwuuro ti kaa na ge. Tee juwuuro ti t'a gbegele t'i ba tiye she taaxoo li ni. ⁶ Lee wuu na yee wa fundanga pyi, na li ta ali kanhama tuugo beeri na ba jatanhaja no yi na nime jere la ye funjo ni. ⁷ Pee kanhama pu na ba yi n'a daa wu noho wolo wii. Sanni jne yaxogo, ga p'a ba wu noho wolo na ni. Yee n'a daa wu w'a ye sanni na fo xuuni ge, wu be noho na ba wolo lee wologana li na, konho Yesu Kirisa ga ba wuye she, y'i masojo, ni nooro ni pereje ta wu funjo ni.

⁸ Yee ya ta wu ja we, ga lee be na wu kaa di dan yee ni. Ali yee sanha wu ja nime be we, ga lee be na yee wa daa wu na. Lee wuu na yee ya ni fundangboko na, fundanga nooro wogo kemu ki jne wa da ja ki jomoo jo-e ge. ⁹ Kee fundanga ke wa yee mu, bani yee munahaa ki wo juwuuro te ti jne yee wo n'a daa wu wo kuduun we.

¹⁰ Kile ya niime wemu taga yee jurjo wolo ge, Kile tudunmoo piimu p'a wee kaa jo taashiime ni ge, pee ya yegeje ni kaseege pye tee juwuuro te keree na. ¹¹ Kirisa Munaa li bye pu ni. Kanhama pe Kirisa da

ba ja ge, lee bi pee kaa yu pu mu, nɔɔɔ wemu na ba daha wu na pu kadugo yiri ge, ni wee be. A Kile tudunmɔɔ p'i ganha na zhaa p'i kee keree kii pyeduun, ni ki pyegana ce. ¹²A Kile di li she pu na na keree kiimu jomɔ pu wa yu, na ki labye pyi ge, na kee wa da ba bye pee mu we, ga fo yee mu. Kee keree ki jaha Kile wo Jozaama pu jovee pu wa yu yi mu nime, Fefeeere Munaa baraga ni, lemu l'a tun pa na yiri fugba we ni ge. Melekee pu be wa kee keree ki shaa fo p'i ki ja, p'i ki ce.

N'a daa fee wo jaarigafono le

¹³Lee wuu na, yi yi fungonyo yi teje, y'i gori yaha jii na! Niime we wu da ba gan yi mu Yesu Kirisa sheduun wu ni ge, yi yi tadarja beeri taha wee da na. ¹⁴Y'i bye Kile jomee covae! Keree kiimu la bye yi na, na yi ta yi sanha Kirisa ce-ε ge, yi ganha bu daha kee feni we! ¹⁵Ga yi pye fefeeere wuu yi toroganaa ki beeri ni, ma na jo ba yi yirivoo Kile je me Fefeeere wo we. ¹⁶Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na: «Yi pye fefeeere wuu, bani ne je fefee.»*

¹⁷Kile we w'a sipyii beeri nigin nigin kiiri koon na be ni pu nibyegge ni, na ta wu da wa wolo wa ni-i ge, yee ba wee yiri yi To Kile, wee tuun wu ni y'a yi wo nibyegge ki beeri pyi ni Kile jii fyaara ni, yi wo kono tiinne li funjo ni. ¹⁸Bani yaaga kemu na ja vonho ge, ma na jo sanni kelee warifyen ge, yi juho wa wolo ni kee ka shi ni, na foro yi wo juho baa para li ni we, y'a lemu taanni yi tii pu mu ge. ¹⁹Ga yee juho ya wolo ni Kirisa shishan ni, pee pemu p'a ye yanmuyo yi beeri na. Wee ya pye ba saraga dubyapige je we, fe je kemu na we, foonro be di je ki na we. ²⁰Kile ya wu jaha bulo na ta kono sanha ya we, na wu she yee na nime le taaxoo le ni yeeye pyaa wuu na. ²¹Kirisa baraga ni yee wa daa Kile na, wee wemu w'a wu je na foro xu ni, na nɔɔɔ kan wu mu ge. Lee na yee wa yi n'a daa ni yi tadarja taha Kile na.

²²Yee ya yi zoloo pu pye fefee can wu wo jomeecoro funjo ni, ceborogo ki wo see see taanhege ki kaa na. Ayiwa, yi taan ni yiye ni xuuni yi zoloo pu beeri na! ²³Bani Kile wo kafila w'a yi pye y'a sevono se. Wee kafila

we di ya ta pye ba yashi je we, na xhuli we. Wu je jii na, w'a kori yaha gbee. ²⁴Bani Kile tudunmɔɔ p'a jo:

«Sipyii beeri pu je ba ja je we;
pu nɔɔɔ wu beeri di je ba ja fyeeere je we.»

Jà na waha, ki fyeeere na wo,
²⁵ga Kafoo wo kafila we na gori yaha gbee.»*

Wee Kafila wu je Kile wo Kile Jozaama pe, pemu p'a jo yi mu ge.

2

Faakagerenje kemu ki je jii na ge

¹Lee wuu na, yi kakuuyo yi beeri yaha, yi nanmahara ti beeri yaha, yi shuun shuun juuro ti beeri yaha, ni jerepenguunɔ, ni mekyeegenge keree ki beeri. ²Ba pubingee wa jire la pyi we, yi be p'a Kile wo Kafila wu la pyi mu, konho y'i sii fanha ta lee funjo ni, y'i juwuuro ta. ³Bani y'a li ce na «Kafoo ya jo.»* ⁴Faakagerenje kemu ki je jii na ge, kee ki je Kafoo Yesu. Sipyii ya she wu ni, ga Kile ya wu jaha bulo, wu kaa d'a waha be wu mu. Yi gbara wu na, ⁵yi be di bye ba faakageeye jii woyo je we, y'i daga Fefeeere Munaa puga yereje. Yi na ba bye saraya jaha shoonrivoo fefeeere wuu, na saraya fefeeere woyo wo na gaan Kile mu, yemu kaa na ba daan wu ni, wu Ja Yesu Kirisa baraga ni ge. ⁶Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

«Wii me, ne faakagerenje peewa wogo jaha bulo,

na ki pye puga gunhmii li faakagerenje, na ki keme sin Siyon kulo li ni.

Wemu bu da ki na,
wee da zhiige bada we.»*

⁷Yee pii p'a da kee faaga ke na ge, ki kano l'a pele yee mu fo xuuni. Ga piimu ya da ki na we:

«Puyirilee p'a she faakagerenje kemu ni ge, kee k'a pye puga ki gunhmii li jidaa li kagerenje kiye pyaa pyaa.»*

⁸«Faakagerenje ki je kii, sipyii ya gurujo kemu na ge.

Faakagerenje ki je kii,
kemu ya sipyii shaan ge.»*

* 1:16 Levitike 19:2 * 1:25 Ezayi 40:6-8 * 2:3 Zaburuu 34:9 * 2:6 Ezayi 28:16 * 2:7 Zaburuu 118:22
* 2:8 Ezayi 8:14

Pu na ba gururjo ki na, bani p'a she pu da da Kile wo jomɔ pu na we, lee l'a bi yaa na no pu na. ⁹Ga yee ya pye shi, wemu jaha k'a bulo ge; na bye Saan wu wo saraya jaha shoonrivɛɛ, na bye fɛfɛɛɛ shi. Kile ya kagbohoo nizaanja kii mu pye ge, w'a yee jaha bulo konho yi da kee yu. W'a yi yiri na foro nibiige ni, na ba ni yi ni wu fundanga kagboo li kpeenge ki na. ¹⁰Taashiine ni, yee bi sanha bye Kile wo sipyii we, ga nime, yee ya pye wu sipyii. Taashiine ni, Kile bi juɔjo jaari yee na we, ga nime, w'a juɔjo jaari yi na.

N'a daa fɛɛ ya yaa na baraga teri sipyii beeri na

¹¹Na taanjiineɛ, naboro na yee wa ke niɔje ke na, yi nidorowuu pu wa. Lee wuu na n'a li shaa yi mu, lakuuɔjo ke k'a yogo koon yi na ge, yi ganha bu daha kee feni we. ¹²Piimu je Kiriceen we ge, y'a doroo torogazaana na pee niɔje ni. Wee tuun wu ni, pu nehe ba yi mekuuɔjo yu na kakuubyii yi je, pu na ba yi kapyegee nizaanja ja, lee funɔjo ni Kile ga ba foro pu na canja kemu, pu na wu so kee canja.

¹³Y'a gbɔɔro teri fanha na Kafoo wuu na. Y'a gbɔɔro teri saan wu na! Bani wu je sipyii pu beeri juɔɔfo. ¹⁴Yi da gbɔɔro teri wu gbafɛɛɛɛɛ pu be na! Bani saan wu w'a pu tunni na p'a kakuubyii pu jaha werɛje, piimu p'a kasaanja pyi ge, pu da pee soni. ¹⁵Lemu li je Kile nidaan ge, lee li wa me. Yi nahanahanaa ni fungonyo baa fɛɛ nɔyo to ni yi kapyegee nizaanja ni! ¹⁶Yi pye yiye mu ba sipyii je we, piimu ya faha ge. Ga pee tifahama pe ganha da bye yi mu fatɔjo di yi kapyegee niguuɔjo jo to we. Y'a yaa na doroo ba Kile wo buloo je we. ¹⁷Y'a gbɔɔro teri sipyii pu beeri na, ceborogo ki kaa di da dan yi ni, y'a fyagi Kile na, yi da gbɔɔro teri saan wu na!

¹⁸Kapyebyii, yi kuu yi juɔɔfɛɛ mu ni gbɔɔro ni. Juɔɔfɛɛ piimu wo zɔɔɔ p'a jo, ni piimu juɔjo ya peji, ni piimu wo keree k'a waha ge, y'a gbɔɔro teri pu beeri na. ¹⁹Bani yi na ba kanhama xu yiye ni kanhama pemu ya yaa ni yi ni we, na li kanjuɔjo pye yi funɔjo je yi Kile nɔmɛɛ co; kasaana li je lere. ²⁰Ayiwa, pu ba yee kpooɔn yi kapyeguɔɔ wuu na, a y'i lee xu yiye ni, kuduun weke y'i da da lee ni we? Ga kanhama ba noni

yi na y'i kasaanja pyi, a y'i pee xu yiye ni, kasaana li je lere Kile jaha taan. ²¹Lee wuu na Kile ya yi yiri, bani Kirisa be ya kanhama ja yee wuu na, koo w'a le yi taan, konho yi da se wu fele ni.

²²«Wu ya jurumu wa shishiin pye we, nafaanra ta shishiin di ya ta wu jo ni we.»*

²³Pu bi wu shehele tuun wemu ni ge, wu ya ta shehele tereje wa na we. Pu bi wu kana tuun wemu ni ge, wu ya ta wa fuguri we. Ga w'a wu keree beeri yaha Kile kace na, wee wemu w'a kiiri koon ni tiime ni ge. ²⁴Wuye pyaa k'a wele wo jurumu wu lo wu ceepuuro ti ni korikoritige ki na, konho wu bye xu jurumu kabaɔa na, wu bye jiiɛɛɛ ni, tiime kaa na. «Wu kpooɔnro nɔɔyo funɔjo ni yee ya sicuumo ta.»* ²⁵Bani yee bi bye ba dubyapiinye je we, ga nime yee ya kuri pa yi munahaa ki nahavoo, ni ki maravoo wu mu.

3

Gbagashaa ni cepee nibyeege

¹Gbagashaa yi be pu kuu yi namaa mu, konho li nehe she da nago, pii je wa pee ya Kile Kafila wu nɔmɛɛ co we, pee di ja soo pu ceɛ pu wo torogana funɔjo ni p'i da, jo jomɔ be baa tege ni, ²pu ba pu ceɛ pu wo fɛfɛɛɛ, ni gbɔɔro torogana li jaa. ³Yi pushaga ganha da bye kpeenge pushaga we, ma na jo: juboo, kelee sannu yalere, kelee fazaaya we. ⁴Ga k'a yaa na ta pushaga niɔmohɔjo yee funyo ni, kee je loxulo, ni lotaan. Yee je pushaga yanmuyo, yemu ya gyeegi we, yee y'a dan Kile ni fo xuuni. ⁵Fo taashiine ni, fɛfɛɛɛ ceɛ pii pu bi Kile pye pu tadaɔa ge, ke pushaga ke tuugo pee bi byi. Pee bi kuu pu namaa mu, ⁶ba Sara bi gbɔɔro teri Ibrayima na, na wu pyi «kafoo» we. Yee ya pye wee wo nagoo, yi ba kasaanja pyi, kaa la shishiin fyaara di ya yi fungonyo yi wuregi we.

⁷Yee be namaa, yi be pu yi ceɛ co ni fungongo fɛɛɛɛ ni! Bani ceɛ fanha k'a ceɛ na foro na wogo taan. Y'a gbɔɔro teri pu na, bani jii sicuumo pemu Kile ya gaan cen ge, yee ni ceɛ pu da ba pee ta. Yi ba lee pyi, kaa la shishiin da ja yi Kile-ɔerege koo to we.

Kodiine jaarigana

* 2:22 Ezayi 53:9 * 2:24 Ezayi 53:5,10

⁸Lee bæri kadugo na, y'i binne fungonyo ni kapyegge na! Y'i daan ni yiye ni ba cebooloo je we! Yi juyoo di beŋi! Yi da yiye tirige yiye mu! ⁹Yi ganha ba kakuuŋoo taga da kakuuŋoo fohoo toni we! Yi ganha ba shehe taga da shehe fohoo toni we! Ga y'a duba pyi, bani Kile ya yee yiri tuun wemu ni ge, w'a yee yiri wu duba kan yi mu yi cen.
¹⁰Kile Kafila w'a yi yu na:

«Niifæere ya dan wemu ni,
 wu funŋo di je wu canja niisaanŋaa ja ge,
 weefoo ya yaa na wuye tãnha kakuuŋoo jo na,
 na wuye tãnha nafaanra na.

¹¹ Wu wu kadugo le kuumoo ni, wu da kasaanŋaa pyi.

Wu janiŋe sha wu daha kee feni.

¹²Bani sipyii piimu p'a tii ge, pee ni Kafoo jii wa.

Wu niwegee di je pu Kile-ŋerege jomoo ni.

Ga pii p'a kakuuŋoo pyi ge,

Kafoo di wu jaha ŋmahana na ŋeri pee feni.»*

¹³Yee bu yiye po kasaanŋaa na na byi ni yi zoloo pu bæri ni, joo di da kakuuŋoo pye yee na we? ¹⁴Ali kanhama jehe ba noni yi na kasaanŋaa bye funŋo ni, duba nagoo yi je. Sipyii ya fyagi lemu na ge, yi ganha ba fyagi lee na we! Yi ganha bu yi zoloo pu be yaha pu wuregi we! ¹⁵Ga y'a gbóoro teri Kirisa na yi zoloo pu na, wee wu je yi Kafoo. Tadaan ke ki wa yi zoloo pu ni ge, sipyaa sipya w'a yi yege kee fiin ge, y'a yaa na ta y'a gbegele yaha tuun bæri ni di weefoo jo sho. Ga y'i li pye ni lotaan, ni gbóoro ni, ¹⁶yi zoloo p'i bye fæfæe, kohno pii p'a yi shehele yi jaarigazaana li wuu na Kirisa wo kariŋege ki ni ge, lee di ba peefæe shiige. ¹⁷Na kanhama ja kasaana bye funŋo ni, li bu da Kile jidaan, lee ya jo na toro na kanhama ja kakuuŋoo bye funŋo ni taan.

¹⁸Kirisa ye pyaa be, tsojii nigin ye nigin w'a xu sipyii pu wo jurumu wu wuu na. Wee wu bi tii ge, w'a xu tiibaalaa pu wuu na, kohno wu she ni yi ni Kile mu. P'a wu gbo ceepuuro kabanja na, ga, a wu je Kile Munaa kabanja na. ¹⁹Lee Kile Munaa le ni w'a she Kile wo jomoo pu jo be kaso wo munahaa ki

mu. ²⁰Kee munahaa ki je, piimu p'a she Kile jomæe ni fo taashiine ni, na wu ta w'a luu gbo pu taan na mo ge. Lee ya pye Nuxhun wo kooŋbóho ki yaaduun ni. Sipyii dooni ye, lee kori je sipyii gbarataanri ye w'a je kooŋbóho ki ni, na sho loho ki na. ²¹Kee loho ke je nijaa wo batizeli we wo jaa, wee wemu w'a wee juuŋo wo ge. Batizeli ya ceepuuro foanro leri we, ga, m'a ma li sha Kile mu m'a bye ni wu ni kariŋege ni ni zofæere ni. W'a wee shuu bani Yesu Kirisa ya je na foro xu ni. ²²W'a dugi fugba wu ni, na diin Kile kanige ce. Wu wa melekee pu juuŋo ni, na je fanha ni se yanmuyo yi bæri juuŋo ni.

4

Naarigana nivono

¹Kirisa ya kanha ceepuuro ni, lee wuu na yee be ya yaa na lee yaha yiye funyo ni, na pye yi kashen yagboŋo; bani sipya wemu w'a soo kanhama p'a noni wu na Yesu wuu na ge, weefoo funŋo je nige w'a jurumu pyi we. ²Ayiwa, yi wo kono tiinne lisana funŋo ni, yi ganha bu daha sipyii jidaan feni we, ga yi taha Kile jidaan feni. ³Piimu je Kiriceen we, yee ya tuun wemu pye na doroo pee wo jidaan keree ki ni ge, wee tuun w'a yee yaa. Keree kiimu k'a dan pu ni ge, kee yee be bi byi: Doooro, ni lakuuŋo, ni ligbóho, ni singbaa, ni na yiye pinne gbagbóo na, na kanohoyo pyi, ni yaperegaanra. ⁴Nime, yee ya binne nige ni pu ni kii shiige keree kii bye na we. A lee di pu fo, a p'i ganha na yee mege kyeegei. ⁵Ga Kile we w'a gbegele yaha wu ba kiiri kon wyii ni xuu na ge, wee na ba pu yege li fiin. ⁶Lee wuu na Kile wo Kile Jozaama p'a jo xuu be mu, kohno na kiiri yaha w'a kon xo pu na ke kono puga ke ni ba sipyii pusamaa bæri je we, pu munahaa di bye niifæere ni Kile jaha taan.

Wu pye Kile wo kapyeyii nijemæe

⁷Kono taaxoo l'a teŋe xo, lee wuu na yi gbegele yaha tuun bæri ni! Y'i bye fungonyo fæe, kohno y'i gori yaha Kile-ŋerege na. ⁸Yi yiye te taanŋege yaha k'i bele na toro keree bæri taan, bani «Taanŋege ya jurumu nijeheme jo toni.»* ⁹Yi da jin yiye mu naboro na zojuuro baa

* 3:12 Zaburuu 34:13-17 * 4:8 Talenŋe 10:12

tege ni! ¹⁰ Kile ya loolodahaa kiimu kan yi beeri nigin nigin mu ge, y'a ki labye pyi, y'i bye kapyebye-jeme, piimu ya kasεεge ta Kile wo loolodahaa tuuyo nijehεye yi na ge. ¹¹ Kafila ya kan wemu mu ge, kafila we w'a yiri Kile yiri ge, w'a yaa w'a wee yu. Wemu jε sipyii tegevoo ge, fanha ke k'a yiri Kile yiri ge, w'a yaa w'a sipyii pu teri ni kee ni, konho peεε di daha Kile na keree beeri ni Yesu Kirisa gbōoro ni. Fanha ni nōoro, yee yi jε wu woyo fo gbee. Amiina.

Kanhama pe p'a daa n'a daa funɲo ni ge ¹² Na taanɲiineε, kawagaa kii k'a yi nōho wo ge, ki ganha bu yi fo we, k'i ganha bu bye yi mu ba katiibaagaa jε we. ¹³ Ga yi funɲo taan lee na, bani yi be ya taa ta Kirisa wo kanhama pu ni, konho yi funyo di ba daan wu nōoro wu shēduun ni. ¹⁴ Pu ba yi shehele Kirisa mege wuu na, yee ya pye duba nagoo, bani Kile Munaa le, lee lemu li jε nōoro Munaa li ge, lee wa yi na. ¹⁵ Kanhama ganha da nō wa shishiin na yi ni sipyigbuu funɲo ni we, kelee nagaara funɲo ni we, kelee kakuubyii funɲo ni we, kelee na jin piitiilee wo keree ni funɲo ni we. ¹⁶ Ga kanhama bu nō wa na wu Kiriceenε funɲo ni, lee ganha da bye weefoo mu shiige we; ga, wu baraga taha Kile na kee mege ke wuu na. ¹⁷ Bani kiiri wu jō konduun w'a nō, Kile wo puga ki na wu da ba jō kōn. Kiiri wu di bu jō kōn wēe na, pii pu jε pu ya sōo Kile wo Kile Jozaama pu na-ε ge, pee wo taxogo na ba bye leke we? ¹⁸ Kile Kafila w'a li she na:

«Piimu p'a tii ge,
 pee bu shō waha nijeheme funɲo ni;
 piimu jε Kile jii fyaara baa fεε ni ju-
 rumupyii ge,
 pee di bye dii we?»*
¹⁹ Lee wuu na, Kile ya wu nidaan pye piimu mu kanhama ge, peefεε pu pu muna-
 haa ki le pu yaavoo jōmeε fōo wu keje ni,
 p'i daha kasaɲaa feni p'a byi.

5

Egilizii nahagbaa fεε pu wo yeri yeri jomo

¹ Egilizi nahagbaa fεε pii pu wa yee niije ni ge, pee ni nε wa yu niime. Ne be wu jε

egilizi nahagbaa fōo wa ba yee jε we. Ne pye Kirisa wo kanhama pu seeri, nōoro wemu be w'a ma ge, di ba da wee be ni. ² Kile ya wu yatooɲbaha kemu kaa le yi keje ni ge, yi hakili yaha kee na. Yi ganha ba lee pyi ba fanha kaa jε yi juro ni we, ga yi da li pyi yi wo daan na mu funɲo ni na be ni Kile wo nidaan wu ni. Yi ganha ba li pyi ni wari lakuuro ni we, ga yi da li pyi ni fungōsaɲa ni. ³ Piimu kaa Kile ya le yi keje ni ge, yi ganha ba fanha pyi pee na we, ga yi da doroo torogana na, pu jii na voro lemu feni ge. ⁴ Wee tuun wu ni Yatōonahamaa Nurofōo wu ba ba tuun wemu ni, yi na ba nōoro saanra jūdōno ta lemu ya gyεεgi we.

N'a daa fεε pu wo yeri yeri jomo
⁵ Yee be leveε, yee be pu kuu nahagbaa fεε pu mu. Yi beeri p'a yiye tirige yiye mu yiye te keree ni. Bani Kile Kafila w'a jo:

«Kile ya yogo kōon tabaara fεε na,
 ga pii p'a puyε tirige ge,
 na niime kaan pee mu.»*

⁶ Lee wuu na, yi yiye tirige Kile wo fanha keje ke nōho ni, konho wu ba yi yirige wu nidaan tuun ni. ⁷ Yi yi funyo cōnrōmo beeri le wu keje ni, bani wee w'a yi mara. ⁸ Yi kasεεge ta yi gori yaha jii na, bani yi pen Shitaanni wu jε ba cenri jε we, na guuri, na jaari na yeree na yaaga shaa di joo. ⁹ Yi ganha bu sōo wu mu we, yi yi logoo waha n'a daa wu feni. Yi li cε na yi cebooloo Kiriceen pii pu wa caraga koɲo ke na ge, na pe kanhama pe shi wa pee be taa.

¹⁰ Yi bu ganha mu jeri, niime wu beeri fōo Kile we w'a yi yiri wu wo nōoro nixhōbaama wu kaa na Kirisa wo kariεεge ki ni ge, weeye pyaa na ba yi keme yaa, na fanha kan yi mu keree beeri ni, konho yi jō di jā fa. ¹¹ Se jε wee ni fo gbee. Amiina.

Pyεeri fō mujuu

¹² Siliven w'a ne tege a ne le seme nifenhεfenhene le ka na tun yi mu. Ne mu, ceborona jōmeε fōo wu jε wii Kile koo li ni. N'a we seme we ka na tun yi mu, di samōhōro le yi ni, di li she yi na can na na we wu wa Kile wo niime we. Yi kori yaha wee ni! ¹³ Kile ya egilizi wemu jaha bulo

* 4:18 Taleɲεε 11:31 * 5:5 Taleɲεε 3:34 * 5:13 Babilōni:Kulo lemu Kile ya kyεεgi fεεfεε li kakuuyo yi wuu na ge, Pyεeri ya Orome kulo li taanna ni lee ni naha we verise we ni.

Babiloni* ni ba yee ɲɛ-ɛ ge, w'a yi shaari.
Na ja Marika be ya yi shaari. ¹⁴Yi beeri p'a
yiye shaari ceborogo fò na ni taanɲɛɛge ni,
yee piimu beeri pu ɲɛ Kirisa wuu ge.
Nanɲɛ ki pye yi te ni.

2 Pyeeri

Pyeeri ya seme shuun wo wemu ka ge

Jogo mu we seme we d'a tun we?

Li wa kanna egilizi nigin wa mu Pyeeri ya we seme we ka na tun we, ga Kiriceen pu beeri mu w'a wu tun (2 Pyeeri 1:1). W'a li she na wee wo carja jii l'a no li taxogo ni (2 Pyeeri 1:12-14).

We seme we kakana juŋo

Pyeeri ya bi karamogoloo kafinejuu pu wo kalaakuumoo wu kaa logo, wemu p'a bi gaan n'a daa fee pu mu ge, lee wuu na w'a we seme we ka wu guri n'a daa fee pu funyo to can wa shizhaa na, w'a bi pu kalaa xo wemu ni ge. Lee yere le ninumoo Zhude be ya pye (Zhude 5-16).

Seme wu kafila juŋboyo

2 Pyeeri 1 Kalaa wemu y'a ta ge, yi pye jomeheee fee wee kalaa wu shizhaa na.

2 Pyeeri 2 Funduuro temu w'a pye karamogoloo kafinejuu pu shizhaa na ge.

2 Pyeeri 3 Kirisa na guri ba nakaara baa.

Pyeeri fo mujuu

¹Ne Simo Pyeeri we wu je Yesu Kirisa wo kapyebye, ni wu tudunmoo ge, ne w'a we seme we tun yee mu, yee piimu p'a see see n'a daa wu ta ni wee ni, wu Kile ni wu Shovoo Yesu Kirisa wo dii wu funŋo ni ge. ²Kile wu niime ni janiŋe kanjehe yi mu Kile ni wu Kafoo Yesu wo je wu funŋo ni.

Kile w'a wu yiri na wu pa je wu Ja wu saanra ti ni

³Keree kiimu beeri k'a yaa ni wu ni wu jiiifere ti funŋo ni, wu bye Kile ni fyaara sipyii ge, Kile ya kee beeri kan wu mu wu sefere ti funŋo ni. Wemu w'a wee yiri, na pa binne ni wu ni wuye pyaa wo nooro we ni wu saama pu na ge, w'a wee pye wee ya weefoo ce. ⁴Tee sefere te funŋo ni, Kile ya jomeheee lo wee mu kiimu ya jo fo xuuni ge. Lee na, jomeheee kiimu w'a lo yee mu ge, yi bu kee ta yi na ja voro ke kono ke ni, lakuuŋo ya kemu fonho ge, na ja pye ni zo nigin ni ni Kile ye pyaa ni.

⁵Lee wuu na yi la le yiye ni xuuni, y'i saama fara yi n'a daa wu na, y'i Kile wo macene ki fara pee saama pu na. ⁶Na ja

maye na, y'i lee fara Kile wo macene ki na, y'i lowaa fara na ja maye na wu na, y'i Kile ni fyaara fara lowaa li na. ⁷Na pye jire ni ni n'a daa fee pu ni, y'i lee fara Kile ni fyaara ti na. Y'i taanege fara n'a daa fee pu wo jire ti na. ⁸Kii keree kii bu da yi ni, na yi yaa xuuni, yi da bye saa fee ni kuduun baa fee wu Kafoo Yesu Kirisa wo je wu ni we. ⁹Ga kii keree kii bu wemu kuuŋo, weefoo ya jaa xuuni we, w'a bye ba fyen je we. Kile ya wu jurumu wemu je laha wu na, na wu pye feefee ge, wu funŋo na wo lee na.

¹⁰Lee wuu na ceborogo, yi jaha ya bulo, na yi yiri lemu na ge, yi lee pye baraga kaa. Yi ba lee pyi, yi da ga guruŋo di do Kile koo li ni bada we. ¹¹Lee funŋo ni Kile da saanra Kile saanra ti wo kuŋoo li mugi xuuni yi mu, saanra temu da ga xho we. Tee je wu Kafoo ni wu Shovoo Yesu Kirisa wuuro te.

¹²Lee na, ne funŋo ki wa di da yi funŋo tun kii keree kii na tuun beeri ni, ali na ta y'a ki ce xo be. Can jomo pe p'a no yee na ge, yee ya pye jomeheee fee pu funŋo ni. ¹³Ga na ne yaha ke jiiŋe ke na, ne li ta l'a saha ne w'a yi funŋo tun ni kii keree kii ni, konho y'i da jeni. ¹⁴Bani ne li ce jo ne foroduun w'a no xo ke kono puga ke ni; wu Kafoo Yesu Kirisa w'a na pye n'a lee ce. ¹⁵Ga n'a da na se beeri pye, konho na nigaraga na, yi funyo di da dun ni kii keree kii ni tuun beeri ni.

Tudunmoo p'a Kirisa wo nooro wu ja

¹⁶Wee ya ta wu Kafoo Yesu Kirisa wo fanha ke ni wu ba wu kaa jo yi mu ni shizhiinne fee wo giraya ni we. Ga wee ya wu ja wu jii ki na, wu ni wu nooro wu beeri ni. ¹⁷To Kile nideenge ki je wu fanha ke, ni wu nooro wu ni. W'a pene ni nooro taha Yesu Kirisa na, tuun wemu ni w'a jo ge na: «Ne jidaan ja wu je we, wu kaa ya dan ne ni fo xuuni.» ¹⁸Weeye pyaa ya lee mujuu le logo na yiri fugba we ni, tuun wemu ni wee di bye ni Yesu ni fefere bobono ki na ge.

¹⁹Kee keree kii beeri ya li she wee na na can wu je Kile tudunmoo pu wo jomo pe. Yi bu fungongo ta pee na, lee na bye kasaana. Bani pee jomo pe je ba sokinna je we, wemu ya kpenge yeege nibiige ni yani jiga ki pa mugi, nimuguno woro li l'a ji ji yi zoloo pu na ge. ²⁰Yi fenhe li ce na sipya wa shishiin ya Kile Kafila wu wo kapaŋaa

* 1:17 Macoo 3:17

ki jomó ceni wuyé ni wé. ²¹Bani sipya wa shishiin ya ta w'a kapaŋaa jo ni wuyé pyaa fanha ni wé. Ga Kile ya wu jomó pu kan sipyii mu ge, Feféere Munaa fanha ni p'a pu jo.

2

Karamoŋo-kafinejuu keree

¹Fo taashiine ni, ba tudunmoo kafinejuu ya ta sipyii ti ni wé, mu karamoŋo-kafinejuu da ba da yi be niŋe ni. Kalaa we w'a sipyii waagi, na boŋŋo nani pu na ge, pu na ba wee kaan yi mu. Kafoo we w'a pu juŋŋo wolo ge, pu na ba wee kaa she, na boŋŋo shan puyé juŋŋo ni tɔvuyo na. ²Sipyijehemee na ba daha pu feni, na doroo pu jidaan torogaguŋŋo beeri na. Lee funŋŋo ni sipyii na ganha na can koo li mege kyeeŋi. ³Na ta pu wo wari lakuuŋŋo funŋŋo ni pu da ba yi faanna ni pu namari jomó ni, na yi keŋe yaŋmuŋŋo shuu yi na. Ga fo taatuunŋŋo ni kiiri ya gbegele yaha na pu sige, boŋŋo na ba nɔ pu na tɔvuyo na.

⁴Melekee piimu p'a jurumu pye ge, Kile ya ta juŋŋo jaari pu na wé. Ga w'a pu wá Jahaneme nibiige ki wecogoyo yi ni, na pu niboyo mara yaha wà na kiiri wu caŋa ki sige. ⁵Kile ya ta juŋŋo jaari taashiine li be wo koŋŋo ki na wé. Ga logbòhò w'a taga wu jii fyaara baa sipyii pu kyeeŋi kee koŋŋo ki be na. A wu Nuxhun ye nigin juŋŋo wolo, wee wemu wu bi tiime pu wo yere li pyi ge, na fara wu puga sheen gbarashuun wu na. ⁶W'a Sodamu ni Gómɔri kulogoo ki be kyeeŋi, na pu sorogo na pye shòonrɔ. Sipyii piimu p'a ma, p'i je Kiriceen we ge, na pu pye naha sheshere pee mu. ⁷Ga Loti we wu bi tii ge, w'a wee juŋŋo wolo. Wee bi kanha fo xuuni pii kakuubyii pii worogaguunɔ li funŋŋo ni. ⁸Na ta wee ná we w'a tii ge, wee be nidenge ki bye pu te ni. Wu bi pu katiibaagaa kiimu jaa, na kiimu nuri ge, kee bi wu zosaama wu kana jiiga beeri. ⁹Lee beeri w'a li shee na Kafoo na já Kile jii fyaara sipyii shò nɔwuuro na, na kakuubyii keme yaha kanhama kaa na na kiiri wu caŋa sige. ¹⁰Pii p'a pu ceepuuro jidaan pyi na be ni pu fòonrɔ keree la ni, na Kile wo sefere ti fanri ge, pee wuu na ba golo. Pee karamoŋo-kafinejuu pii ya daa xuuni puyé na, na puyé kere. Pu ya fyagi fugba sefere ti zehhele na wé. ¹¹Na ta melekee pii pu je ni baraga,

ni fanha ni na toro pii sipyii pii tãan ge, pee be ya jaagi shaan te sefere te na wé, p'i ya ti shehele Kafoo naha tãan wé. ¹²Ga pee karamoŋoloo pii ya foro fungoŋŋo baa yatooŋŋo feni, yee yemu kasii juŋŋo ki je na yi co na gbo ge. Pu ya keree kiimu ce wé, kee p'a fanri. Lee wuu na pu na ba gyeegi puyé pyaa wo vònhò wu funŋŋo ni.

¹³Boŋŋo ki da ba nɔ pu na pu wo kakuuŋŋo ki footonɔ. Shiige baara keree di dan pu ni tapyege ni sipyii jii na caŋa ni. Pu ba kaleŋe gbuu ni yi ni, p'a ganha na yee faanna, pu jeŋaa la d'a wolo, na je be shiige. ¹⁴Pu zòlò p'a jii dɔdɔrɔ na, p'i ya dinni jurumu na wé. Piimu fanha k'a cère ge, na pee faanna na fuloo puyé na. Neŋbò di je pu ni, lanj sipyii pu wa pii. ¹⁵Koo le l'a tii ge, p'a lee yaha na puyé piinje na taha Bòzori ja Balamu wo koo le feni, wee wemu w'a sò na kakuunɔ pye saraa feni ge. ¹⁶Ga wu kaa ya jo lee kapyebaana le wuu na. Kafazhò w'a sipya mujuu jo, na wee Kile tudunmoo we wo fungoŋŋo baara ti yereŋe.

¹⁷Pii sipyii pii je ba lohò baa lobulowege je wé. Pu je ba jahaya je we, kafesgbòhò ya yemu lɔ ge. Nibiicogonɔ k'a gbegele na yaha pu naha na. ¹⁸Pii p'a kiragi kiragi foro konahaŋa ki ni li sanha mɔ-ε ge, pu ma pee faanna na luu ni kafilafesferege ni. Lee wuu na pu ma ceepuuro wo shiige baara keree taga puyé tege. ¹⁹Pu ma yu na pu da pee wolo bulooro ni, na ta lakuuŋŋo keree kii p'a byi ge, puyé pyaa di je kee wo buloo. Bani kaa lemu ba se taa ma na, m'a jeri lee wo bulo. ²⁰Can na, sipyii piimu p'a ta shò koŋŋo ke wo nòrɔmɔ keree kii na, wù Kafoo ni wù Shòvò Yesu Kirisa wo je funŋŋo ni ge, kee keree kii bu peefe ta co sanha, na se ta pu na, pu taxòŋo keree na ba waha na toro taashiine li tãan. ²¹Pu ma Kile wo tiime koro li ce, ga Kile wo jomhege kii p'a she pu na ge, p'a kee yaha. Lee funŋŋo ni li bi pòrɔ pu mu, pu ganha tiime koro li ce be wé. ²²Nime, le l'a nɔ pu na ge, lee ya li shee na can wu je kii taleŋe kiiri: «Ponò l'a kuri li tũguro ti feni,» ni «P'a shaazhò wu wuu, a wu guri she je jòrɔyɔ ni.»

3

Kafoo Yesu wo paduun wu keree

¹Na taanpiine, ne seme shuun wo w'a we na wu tun yee mu. Ne yee funŋŋo tun

keree kii na pii semee shuun we ni, kɔnhɔ y'i fungɔngɔ nizaanɔ ta. ²Jomɔ pemu Kile wo fɛfɛfɛ tudunmɔ p'a jo toro yi mu ge, ni wu Kafɔɔ, ni wu Shɔvɔɔ wu wo tudunmɔ p'a wu tuduro teke jo yi mu ge, yi yi fungɔnyɔ yaha yee na.

³Lekɛ y'a yaa na fɛnhɛ cɛ ge, lee li wa mɛ. Taaxɔɔ li ni lawuu fɛɛ pii na ba ba piimu lawuu w'a pe ge. Pu na ba jaari na bɛ ni puyɛ pyaa wo lakuunɔ ke ni. ⁴Pu na ba yu: «Yesu ya nɔmɛɛ lemu lɔ yee mu na wu da ba ge, mii w'i jɛ wɛ? Wɛɛ sefɛlɛɛ p'a xu, ga keree ki bɛɛri di jɛ ki siime na ba kɔɔ k'a jɔ kɔn wɛ.» ⁵Pu ya go p'i le cɛ yaha pu funyɔ ni wɛ, na: Kile w'a fugba ni jɛɛ yaa fo taashiine ni. Wu jɔ jomɔ funɔɔ ni Kile ya jɛɛ yereɛ lɔhɔ ni, na ki yaa ni lɔhɔ ni. ⁶Lɔhɔ ni bɛ sanha Kile ya taashiine li wo kɔɔ ke ni ki funɔɔ yajmuyɔ bɛɛri kyɛɛgi, logbɔhɔ ki tuun wu ni. ⁷Ga pee jɔ jomɔ pe ninumɔ pu wa nijaa wo fugba we ni jɛɛ ke bɛ kemɛ yaha, na Kile jɛɛ fyaara baa sipyii pu wo kiiri we, ni pu gyɛɛgi wu caɔa sigeɛ. Kee caɔa ke, na na ba fugba we, ni jɛɛ ki bɛ sorogo.

⁸Ga, na taanjiineɛ, kaa nigin wa wà, y'a yaa na lee cɛ, lee li wa mɛ. Caɔa jɛɛ nigin jɛ Kafɔɔ jaha taaɔ ba yee kabɔfonɔ nigin (1.000) jɛ wɛ, yee kabɔfonɔ nigin (1.000) bɛ di jɛ wu jaha taaɔ ba caɔa jɛɛ nigin jɛ wɛ. ⁹Pii wa yu na Kafɔɔ ya go wu wu nɔmɛɛ li koo jaari wɛ, na w'a mɔ toro. Lee bɛ wɛ! Kile ya luu gbo yee taaɔ. Wu la jɛ wa shishiin bɛ wu kyɛɛgi wɛ; wu funɔɔ ki jɛ sipyii pu bɛɛri di daajɛɛ jo pu jurumu wu na, p'i ba Kile mu. ¹⁰Kafɔɔ cabaa, kee na ba sipyii pu fo ba nagaa ya sipya foni wɛ. Kee caɔa ki na, fugba we na ba doro ni tunmɔ nigbɔ ni, na na ba wu funɔɔ yajmuyɔ yi bɛɛri sorogo fɛfɛfɛ, jɛɛ ke ni ki yajmuyɔ bɛɛri na ba sorogo.

¹¹Wee tuun wu ni, na ye yajmuyɔ ye yaha yi na da ba ja le jaganale na, yee torogana l'a yaa na tii, y'i la fara yi Kile jɛɛ fyaara ti na. ¹²Kafɔɔ cabaa ke, yi ki sige, yi la le yiye ni, k'i wɛri nɔ. Kee caɔa ke, na na ba fugba wu sorogo. Yajmuyɔ yi bɛɛri na ba ja na xhɔ. ¹³Kile ya jɛɛ nivɔɔ ni fugba nivomɔ wemu nɔmɛɛ lɔ wɛɛ mu ge, wu na ba daa yee na. Wee xuu we ni, keree ki bɛɛri na ba byi Kile wo tiime pu funɔɔ ni.

¹⁴Lee wuu na na taanjiineɛ, na yi yaha yi na kee caɔa ke sigeɛ, y'a yaa na la le yiye ni wu ba yi ta fɛfɛfɛ, jaagi baa, y'i bye janiye na ni wu ni. ¹⁵Y'a yaa na li cɛ na Kile na luu gbo yee taaɔ, lee ni yee wo juwuuro t'a foro. Yee ninuyɔ wu ceborona, wu taanjii Poli bɛ ya jo yi mu. Kile ya fungɔngɔ fɛɛɛ temu kan wu mu ge, tee fanha ni w'a yi jo. ¹⁶Yee w'a gani wu semɛɛ pu bɛɛri ni, pe jomɔ pe shizhaa na. Tɛye ya wa wà wu semɛɛ pu ni, yemu kɔri cemɛ p'a pen ge. Ga pii pu jɛ fungɔngɔ fɛɛɛ baa, pu jɛɛɛ bɛ di ya pen wɛ, pee wa yee tɛye yi wo jomɔ pu kɔri jɛri. Mu shiin pu wa Kile Kafila wu wo jomɔ pa bɛ jɛri. Na pu yaha lee na, puyɛ pu wa gyɛɛgi.

¹⁷Na taanjiineɛ, nɛ kunni wa yi funɔɔ to, yi kaseɛge yaha yiye na, kɔnhɔ pu ganha bu yi ta ni pu piinɛ jomɔ pe ni, p'i yi laha yi tayerege nizaanɔ ke ni wɛ. ¹⁸Ga, yi la le yi da se jaha na wu Kafɔɔ ni wu Shɔvɔɔ Yesu Kirisa wo niime wɛ, ni wu macɛɛ ke ni. Nɔɔɔ wu taha wee na na lɔ nime na fo gbɛɛ. Amiina.

1 Yohana Yohana ya Seme nizhiime wemu ka ge

Jɔgɔ wu jɛ Yohana wɛ?

Tudunmɔ Yohana w'a we seme we ka. Wee ninumɔ w'a Yohana wo Kile Jozaama pu wo seme wu be ka, ni Yohana wo seme nizhiime we, ni shuun wo we, ni taanri wo we, ni Kashee Kitabu wu be.

Yohana ya ta wu mege ka pii semeɛ taanri we na wɛ. W'a wuyɛ pyi na «egilizi nɔhɔle».

Yohana ya ta we seme we ka egilizi nigin mege na we, ga Azi fiige ki egilizii pu mu w'a wu tun. Yohana bi kapyɛɛ pyi wu wo cana jii li xɔduun wu ni Efese kulo le, ni li kabanugo kulogoo ki ni. Wee xuu we nijaa wo wu jɛ Turuki fiige ki niɲe ki ni.

We seme we kakana juɲɔ

Wuyɛ mege Kile Kafila yere li jɛ we seme we. Kafila juɲɔyɔ taanri wu jɛ wu ni:

1 N'a daa fɛɛ ya yaa na taha can koro li feni, na pu n'a daa wu taha Yesu na.

2 Yi taan ni yiye ni, yi da jaari kpeenge ni.

3 Yi da yiye kaseri karamɔgɔ-kafinejuu pii na.

Seme wu kafila juɲɔyɔ

1 Yohana 1:1—2:17 Na jaari kpeenge ni.

1 Yohana 2:18-29 Jɔgɔ wu jɛ Kirisa wo pen wu wɛ?

1 Yohana 3—4 Taanɲeeɛ keree.

1 Yohana 5:1-12 Seereɛ p'a yemu jo Yesu shizhaa na ge.

1 Yohana 5:13-21 Nii sicuumɔ tadarja nakaara baa wogo.

Nii sicuumɔ nixhɔbaama jomɔ

¹Wemu wu jɛ nii sicuumɔ jomɔ pu ge, wee wo keree wɛɛ wa gani yi mu, wemu w'a bye wà yani koɲɔ ki yàa ge. Wɛɛ ya wu jomɔ pu logo, na wu ja wù jii ki na. Wɛɛ ya wu seeri xuuni, a wù keye be di gbɔn wu na. ²Pee jii sicuumɔ p'a puyɛ she, wɛɛ ya pu ja, na pu seeri keree pye. Nii sicuumɔ nixhɔbaama pe pu bye Kile taan na puyɛ she wù na ge, pee kaa w'à yu yi mu. ³W'à lemu ja, na lemu logo ge, lee w'à yu yi mu, kɔnhɔ yi be di jé wù wo kariɲeeɛ ki ni. Wɛɛ kunnii wa jé To Kile ni wu Ja Yesu Kirisa wo

kariɲeeɛ ki ni. ⁴Wɛɛ ya kii keree kii ka na ki tun yi mu, kɔnhɔ wù fundanga ki jɔ di fa.

Kile jɛ kpeenge; w'à jaari kee ni

⁵W'à jomɔ pemu logo Yesu Kirisa mu di jo yi mu ge, pee pu wa pe na Kile jɛ kpeenge, nibiige yafiin wa wu ni wɛ. ⁶Wù bu jo na Kile wo kariɲeeɛ ki ni wù jɛ, na ta wù jaari gbee nibiige ni, kafineye w'à yu, wù jɛ can juɲɔ ni wɛ. ⁷Ga wù ba jaari kpeenge ni, ma na jo ba Kile wa kpeenge ni mɛ we, wee tuun wu ni w'à pye wuyɛ kariɲii, wu Ja Yesu wu shishan pu na wù pye fɛfɛɛ na wù jurumu wu beeri laha wù na.

Wù wù tɔɔgɔ wolo jurumu ni fɛfɛɛ

⁸Wù bu jo na wù ya jurumu pyi wɛ, wuyɛ w'a biinɲe can jɛ wù funyɔ ni wɛ. ⁹Ga wù bu yere wù jurumu wu na, Kile ya tii na jɛ juɲee fɔɔ. Lee funɲɔ ni wu na wù jurumu wu yafa wù mu. W'à kakuuɲɔɔ tuuyo yemu beeri pye ge, wu na wù pye fɛfɛɛ na yeege kee beeri ni. ¹⁰Wù bu jo na wù ya ta na jurumu pyi wɛ, w'à Kile pye kafinejo, wu jomɔ pu jɛ wù funɲɔ ni wɛ.

2

Kirisa jɛ wɛɛ tegeɛɔ

¹Na nagoo, n'a da kii keree kii ka di ki tun yi mu, kɔnhɔ yi ganha ba jurumu pyi wɛ. Ga wa bu jurumu pye, Tegeɛɔ wa wù mu wù To Kile wu kabanugo, wee jɛ Yesu Kirisa, wee wemu w'a tii ge. ²W'a pye wɛɛ jurumu wu wo footɔnɔ. Wɛɛ wo wu ye be wɛ, ga koɲɔ ke beeri wo jurumu foo w'a ta.

W'à yaa na Kile wo juɲeeɛ ki co

³Wù bu Kile juɲeeɛ ki co, wù na li ce lee na na w'à wu ce. ⁴Wa ba yu na wee ya Kile ce, na ta wu ya wu juɲeeɛ conii wɛ. Weefɔɔ jɛ kafinejo, can jɛ wu funɲɔ ni wɛ. ⁵Ga wemu w'a wu kafila wu conii ge, Kile wo taanɲeeɛ ke nivanja ki wa weefɔɔ funɲɔ ni see na. Lee na w'à li cenii na wɛɛ jɛ wu kariɲeeɛ ki ni. ⁶Wemu w'a yu na wee jɛ Kirisa wo kariɲeeɛ ki ni ge, weefɔɔ ya yaa w'a jaari ba Kirisa ye pyaa ya jaari wɛ.

Kariɲeeɛ juɲeeɛ nivonɔ keree

⁷Na juɲeeɛ, di wa ta kariɲeeɛ juɲeeɛfonɔ ka na tun yi mu wɛ, ga juɲeeɛ nilee li wa, y'a lemu ta fo yi n'a daa wu jɔ kɔnduun wu ni ge. Y'a jomɔ pemu logo xɔ ge, pee pu wa lee juɲeeɛ nilee le. ⁸Ga lee be na, le n'a ka

na tun yi mu ge, lee jɛ ba ɲomɛɛfono jɛ wɛ. Li can w'a ja Yesu Kirisa wo torogana li funɲo ni, na jaa yee be wo torogana li funɲo ni. Bani womo keree kii nidorogo ki wa, kpɛnge can wogo ki wa ɲi na xɔ. ⁹We w'a yu na kpɛnge ki ni wee jɛ, na makɔɲo yaha wu ni wu ceboro tɛ ni ge, womo ni weefɔ jɛ sanha. ¹⁰Wemu ceboro kaa l'a dan wu ni ge, weefɔ wu jɛ kpɛnge ki ni. Na wu yaha kpɛnge ki ni, kaa la shishiin da ga j'a wu pye wu watii ɲuɲo kyɛegi wɛ. ¹¹Ga we w'a wu ceboro kɔ ge, womo ni weefɔ jɛ, womo ni w'a jaari. Wu ya wu tashɛge cɛ wɛ, bani womo p'a wu pye fyɛn.

Yi ganha bu yi jaha le ke koɲo ke yarɲumyo ni we

¹²Na nagoo, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani yi jurumu w'a yafa yi mu Yesu wo mɛge ki gbɔɔɔ ni. ¹³Nɔhɔlɛ, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani we wu wa w'a na ta koɲo sanha ɲɔ kɔn wɛ ge, y'a wee cɛ. Lɛvɛɛ, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani y'a se ta Shitaanni na. Na nagoo, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani y'a To Kile cɛ. ¹⁴Nɔhɔlɛ, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani we wu jɛ w'a na ta koɲo sanha ɲɔ kɔn wɛ ge, y'a wee cɛ. Lɛvɛɛ, n'a we sɛmɛ we tunni yi mu, bani yi fanha k'a jɛhe, Kile jomɔ p'a kori yaha yi funyo ni, y'a se ta Shitaanni na.

¹⁵Yi ganha bu koɲo yaha ki taan yi mu wɛ, yi ganha bu yi jaha le koɲo yaaga ke ka nigin bɛ ni wɛ. Koɲo bu daan wemu mu, To Kile taanɲɛge jɛ weefɔ funɲo ni bada wɛ. ¹⁶Bani keree kii bɛɛri ki jɛ koɲo ke ni ge: ceepuuro lakuuɲo jidaan keree, ni koɲo yarɲumyo wo ɲɛɛɛn, ni koɲo wo mayɛ she keree, lee la shishiin wa foro To Kile ni we fo koɲo. ¹⁷Koɲo kunni wa doro ni ki jidaan wu bɛ, ga we w'a Kile jidaan pyi ge, wee na ba gori yaha ɲii na gbee.

W'a wuyɛ kaseri Kirisa wo pɛɛn pu na

¹⁸Na nagoo, koɲo ki taaxɔ l'a tɛɛɲɛ. Y'a yi logo na Kirisa wo Pɛn wu da ba ba. Wa nime, Kirisa wo pɛɛn ɲiɲɛmɛɛ wa puyɛ shɛɛ na xɔ. Lee na w'a li cɛ na koɲo ki taaxɔ l'a tɛɛɲɛ. ¹⁹Wɛ wo kariɲɛge ki ni p'a foro, ga pu bi ta pye ni wɛ ni nigin can can na wɛ. Pu da bi sii pye ni wɛ ni nigin, pu bi da gori wɛ ni. Ga pu voro w'a li shɛɛ na pee bye ni wɛ ni fungɔnɲumyo na bada wɛ.

²⁰Ga yee wa ba pee jɛ wɛ, bani Fɛfɛɛɛ Munaa fanha ni yee ya sindirine ta, kɔnhɔ y'i can wu cɛ. ²¹Nɛ ta sɛmɛ wu tunni yi mu yi can cebara na wɛ. Ga n'a wu tunni yi mu bani y'a can cɛ, na nɔhɔ li cɛ sanha na kafinege ka shishiin ya foro can ni wɛ. ²²Jɔɲo wu jɛ kafinejo wɛ? Wemu w'a go na Yesu jɛ Kirisa wɛ, koɲo Shɔvɔ we-e ge, weefɔ wi. Weefɔ wu jɛ Kirisa wo Pɛn wɛ. W'a zhege To Kile ni wu Ja wu ni. ²³Wemu w'a she Jafɔ wu ni ge, weefɔ ya she Tofɔ wu bɛ ni. Wemu w'a sɔɔ Jafɔ wu na ge, weefɔ ya sɔɔ Tofɔ wu bɛ na. ²⁴W'a yi kalaa jomɔ pemu ni fo yi n'a daa wu ɲɔkɔɔnɔ ti ni ge, yi la le yiye ni pee di gori yi funyo ni. Lee bu bye, yi bɛ na gori yaha Jafɔ wɛ, ni Tofɔ wu wo kariɲɛge ki ni. ²⁵Kirisa ya ɲomɛ lɔ na wu na ba leke kan wu mu ge, lee li wa ɲii sicuumɔ nixhɔbaama.

²⁶Pii p'a gin pii yi ɲuyo kyɛegi ge, pee wuu na n'a ye ka, na yi tunni yi mu. ²⁷Yee kunni, Yesu ya Fɛfɛɛɛ Munaa kan yee mu, lee wa kori yee funyo ni, sipya wa shishiin kaɲɔ wa nige yi na na w'a yi kalaa wɛ. Fɛfɛɛɛ Munaa li wa yi kalaa keree bɛɛri ni, li kalaa wu wa can, kafineye wa wu ni bada wɛ. Lee wuu na yi Fɛfɛɛɛ Munaa li wo kalaa wu co, y'i gori yaha Kirisa wo kariɲɛge ki ni. ²⁸Na nagoo, yi kori yaha Kirisa wo kariɲɛge ki ni, kɔnhɔ wu ba wuyɛ she, wu lowagaa wuu di da, wu ganha da ba zhiige wu jaha tɔan wu cabaja na wɛ. ²⁹Y'a li cɛ na Kirisa ya tii, lee wuu na w'a yaa na li cɛ na sipyaa sipya wa tiime keree pyi ge, Kile pya wu jɛ weefɔ.

3

Kile nagoo

¹Wɛ kaa ya dan To Kile ni fo xuuni, fo w'a wɛ pye wu nagoo. Can wu jɛ wii, wɛ pye wu nagoo. Koɲo sipyii ya ta Kile cɛ wɛ, lee l'a pu pye pu ya cɛ nago Kile nagoo wɛ jɛ wɛ. ²Na taanɲii, nime wu jɛ Kile nagoo. Wu na ba bye lemu ge, lee wa sanha zhe wɛ. Ga w'a li cɛ na Yesu Kirisa ba wuyɛ she, wu na ba bye ba wu jɛ wɛ, bani wu na ba wu kemɛ ja ba wu jɛ wɛ. ³Kee tadarja ki wa sipya wemu bɛɛri mu Yesu Kirisa na ge, weefɔ na wuyɛ pye fɛfɛɛ ba Kirisa jɛ mɛ fɛfɛɛ wɛ.

⁴Sipyaa sipya w'a jurumu pyi ge, Kile wo saliya wu m'a gyɛegi. Bani na jurumu pye,

lee kōri j̄e Kile wo saliya wu m'a kyēegi.
⁵Y'a li cē na Yesu ya pa wu ba jurumu laha sipyii na. Jurumu wa shishiin bye wu na wē.
⁶Sipyaa sipya w'a kori yaha wu karij̄eegi ki ni ge, weefō ya gbara wu kori yaha jurumu ni wē. Ga wemu w'a kori yaha na jurumu pyi ge, weefō ya wu ja wē, ali wu ya wu cē be wē.

⁷Na nōhōpiire, wa shishiin ganha bu yi piinj̄e wē. We w'a tiime keree pyi ge, weefō nidiige ki wa, ma na jo ba Yesu Kirisa ye pyaa ya tii tiigana lemu na wē. ⁸Wemu bu gori yaha na jurumu pyi, Shitaanni ni weefō ya foro, bani Shitaanni w'a jurumu pyi na lo fo taashiine li ni. Lee wuu na Kile Ja w'a pa, kōnhō wu Shitaanni wo kapyegee ki kyēegi. ⁹Sipyaa sipya wu j̄e Kile wo pya wa ge, wee ya gbara wu kori yaha jurumu ni wē, bani Kile wo sefere ti ma bye wu ni. Lee wuu na wu da já gori yaha jurumu ni wē, bani Kile wo pya wu j̄e wii. ¹⁰Le na Kile nagoo ni Shitaanni nagoo ya jeni na wo puyē ni: Wemu ya tiime keree pyi wē, wee ya foro Kile ni wē, wemu be ceboro kaa ya taan wu mu wē, wee be wē.

W'a yaa na taan ni wūyē ni

¹¹Jomō pe y'a logo fo taashiine li ni ge, pee pu wa pe: W'a yaa na taan ni wūyē ni.
¹²Wū ganha bu bye Kayen shi wē, Shitaanni ni wee ya foro, w'a wu cuun gbo. Naha na w'a wu gbo wē? Bani wuyē pyaa kapyegee ki bi kolo, na ta cuunvō wu wo kapyegee di bi tii. ¹³Na cebooloo, kōjō sipyii bu yi kō, lee ganha bu yi fo wē. ¹⁴W'a li cē na w'a foro xu ni na j̄e j̄ni sicuumō ni, bani wū cebooloo pu kaa ya dan wū ni. Wemu wu j̄e wu cebooloo kaa ya dan wu ni-i ge, wee ya kori yaha xu ni. ¹⁵Sipyaa sipya w'a wu ceboro kō ge, wee j̄e sipyii gbovō. Y'a li cē na j̄ni sicuumō nixhobaama wa goroo sipyii gbovō wa shishiin funjō ni bada wē.

¹⁶Le na w'a taanj̄eegi ceni, bani Yesu Kirisa ya wu munaa kan, kōnhō wu wē j̄urjō wolo. Wē be ya yaa na wū munahaa kan wū cebooloo wuu na. ¹⁷Ke kōjō ke naafuu j̄e wemu mu ge, weefō bu wu ceboro funmō wo ja, na bye wu ya j̄urjō jaari wu na wē, dii Kile taanj̄eegi di da já bye weefō funjō ni wē? ¹⁸Na nōhōpiire, wū taanj̄eegi ganha da bye j̄ōseekrōnyō, ni j̄otanga jomō yē wē, ga wū kapyegee k'a yaa na li shēe na can wu j̄e wū taanj̄eegi ke.

Wū wū logoo waha, wū fulo Kile na

¹⁹Wū ba lee pyi, lee na wū da ba li cē na wū j̄e can wu wuu. Wū na já wū hakilee pu teje Kile jaha tāan. ²⁰Ali wū zolō pu j̄ehe ba wū jaagi be, wū na já wū hakilee pu teje, bani Kile ya keree beeri cē, wu d'a pēle be wē zolō pu na.

²¹Na taanj̄ii, wē zolō pu bu bye pu ya já wē jaagi nige wē, lee ya li shēe na wē ya lowagaa ta, na fulo Kile na. ²²Wū bu yaaga beeri j̄eri wu mu, wū na kee ta, bani w'a wu j̄ōmēe conī, na wu jidaam keree pyi. ²³Wu j̄ōmēejuu li le, na wē pu dā wu Ja Yesu Kirisa mēge ki na, wū daan ni wūyē ni, ba w'a yi jo wū mu wē. ²⁴Wemu w'a wu j̄ōmēe conī ge, weefō ya j̄e Kile wo karij̄eegi ki ni, a Kile be di bye ni weefō ni karij̄eegi ni. Kile ya wu Munaa li kan wē mu, lee na wē ya li cē na Kile j̄e ni wē ni karij̄eegi ni.

4

Kile Munaa ni kafinejo munaa

¹Ayiwa, na taanj̄iineē yi ganha ba daa munahaa beeri kafila na wē, ga yi fēnhe ki suguri ki bi foro Kile ni, bani kafinejuu piimu p'a puyē pyi Kile tudunmō ge, pee nijehemēe ya foro kōjō na. ²Le na yi da ba Kile Munaa cē: Munaa lemu l'a sō li na na sipya ye pyaa Yesu Kirisa ya pa bye ge, lee l'a foro Kile ni. ³Ga munaa lemu ya ta sō yee na Kirisa shizhaa na-ε ge, lee ya foro Kile ni wē, lee j̄e Yesu Kirisa wo Pen wu wuu le. Y'a yi logo xō na wu na ba ba kōjō ke na. Ga nime, wuyē pyaa be wa na xō kōjō ki na. ⁴Na nōhōpiire, yee kunni j̄e Kile wuu, lee wuu na yee ya se ta pee kafinejuu pu na. Bani Kile Munaa le li wa yee funyō ni ge, lee ya ye kōjō sipyii pu wuu li na. ⁵Pee kafinejuu pii j̄e ke kōjō ke wuu. Lee wuu na pu kafila wu jaha ya tii ke kōjō ke yanmuyo ye ye shizhaa na, a ke kōjō ke sipyii di ganha na pu jomō nuri. ⁶Ga wē kunni j̄e Kile wuu. Sipyaa sipya w'a Kile cē ge, weefō na da wē jomō pu nuri. Ga sipya wemu j̄e Kile wo wē, weefō ya wē jomō pu nuri wē. Ayiwa, lee na y'a da can Munaa li wo sipyii pu cē na shōnri kafinejo munaa li wo sipyii pu ni.

Kile ya wu keree beeri pyi ni taanj̄eegi ni

⁷ Ayiwa, na taanjiineε, wu taan ni wuε ni, bani Kile ni taanjiεεε ya foro. See see taanjiεεε jε sipya wemu funjo ni ge, wee wu jε Kile pya. Wee w'a Kile cε. ⁸ See see taanjiεεε jε sipya wemu funjo ni wε, wee ya Kile cε wε, bani ma bu jo Kile, m'a jo taanjiεεε. ⁹ To Kile ya wu taanjiεεε ki she shegana lemu na ge, lee li wa mε. W'a wu Ja nigin pe wu tun na pa korjo na, konho wu jii sicuumo kan wε mu. ¹⁰ Lemu l'a Kile wo taanjiεεε ki sheε wu na ge, lee li wa mε: Li wa nago wεε yiri taanjiεεε k'a fenhe yiri na naha tii Kile na-ε de! Ga wεε p'a fenhe taan Kile mu, a wu wu Ja nigin pe wu kan na pye saraga, konho wu jurumu wu yafa wu mu wee gboro ni.

¹¹ Ayiwa, na taanjiineε, ba ni wεe kaa ya taan fo xuuni Kile mu lee taangana li na, wεe be ya yaa na taan ni wuε ni de! ¹² Sipya wa shishiin sanha Kile ja ja wε. Ga taanjiεεε bu bye wεe tε ni, wεe ni Kile na bye karijεεε ni. Wu taanjiεεε ki be na ganha na beε wu funjo ni, fo na ba wu zolo pu jii. ¹³ To Kile ya wu Munaa li kan wεe mu, lee na wεe ya li cε na jo wεe wa ni wu ni karijεεε ni, wu be di jε ni wu ni karijεεε ni. ¹⁴ Wεεε pyaa ya wu ja jii na, lee funjo ni, na yi yu be na Kile ya wu Ja wu tun na pa korjo na, konho wu ba korjo sipyii sho. ¹⁵ Sipya sipya w'a soo li na na Kile Ja wu jε Yesu ge, Kile na gori yaha ni weefo ni karijεεε ni, weefo be na gori yaha ni Kile ni karijεεε ni. ¹⁶ Wεe kaa ya dan Kile ni taangana lemu na ge, wεe ya lee cε, na da be li na.

Bani ma bu jo Kile, m'a jo taanjiεεε. Wemu w'a kori yaha taanjiεεε na ge, wee w'a kori yaha ni Kile ni karijεεε ni, a Kile be di gori yaha ni weefo ni karijεεε ni. ¹⁷ Kile wo taanjiεεε ki ba beε wu funjo ni, fo na ba wu zolo pu jii, wee tuun wu ni cana kemu Kile da ba kiiri wu kon ge, fyaara ta shishiin da ba bye wu ni kee cana wε. Bani ba Yesu Kirisa jε wε, mu wεe be wo jaarigana li wa korjo puga ni. ¹⁸ Taanjiεεε jε sipya wemu zo ni ge, weefo ya fyagi wε. See see taanjiεεε ya fyaara beeri kori, bani sipya ya kakuuyo yemu pyi ge, yee wo jaagi kanhama pu ma wu pye wu na fyagi. Lee wuu na, sipya wemu w'a fyagi ge, weefo zo wu beeri ya jii see see taanjiεεε na wε. ¹⁹ Wεe kaa l'a fenhe taan To Kile mu, lee

wuu na wu kaa ya dan wεe be ni. ²⁰ Wa bu jo na Kile kaa ya dan wee ni, na ta wu ceboro makoro di jε wu funjo ni, weefo jε kafinejo. Bani ma ceboro wemu mu ya jaa jiga beeri ge, wee kaa bye li ya dan mu ni wε, Kile wemu wu jε mu ya wee jaa-i ge, dii wee kaa di da ja da dan ma ni wε? ²¹ Yesu Kirisa ye pyaa be yere ya le jomεε le jo wεe mu na sipya sipya w'a jo na Kile kaa ya dan ma ni ge, ma cebooloo pu be kaa ya yaa na dan ma ni.

5

Sipya ya yaa na soo Kile wo nijoyo yi na

¹ Sipya sipya w'a da li na na Shoo wo jε Yesu ge, weefo jε Kile wo pya. Tofoo kaa ba dan ma ni, wu nagoo be kaa ya yaa na dan ma ni. ² To Kile kaa ba dan wεe ni, a wu ganha na wu jomεεjoo ki be con, lee na wεe da li cε na wu nagoo pu kaa ya dan wεe ni. ³ Wu bu jo na Kile ya dan wu ni, w'a yaa na wu jomεεε ki con. Wu jomεεε ki ya yaa ki pye wu mu tuguro wε. ⁴ Bani piimu beeri pu jε Kile wo nagoo pu ge, pee beeri ya se ta ke korjo ke na. N'a daa wemu wu wa wεe mu ge, wee w'a wεe pye wεe ya ja na se taa ke korjo ke na. ⁵ Sipya sipya w'a da li na na Kile Ja wu jε Yesu ge, ni wee wa ye be wε, joo wu da ja se ta ke korjo ke na wε?

⁶ Yesu Kirisa ya pa korjo na loho ni shishan baraga ni. Wu ya ta da loho wo batizeli wu ye na-ε de! Ga, w'a wu shishan be kan p'a wo, na xhu. Kile Munaa li wa lee wo seeri, bani lee l'a can wu sheε sipyii pu na. ⁷ Lee funjo ni, seereε taanri wu jε wa na li sheε sipyii pu na na Kile Ja wu jε Yesu. ⁸ Pee seereε taanri wu jε: Kile Munaa ya can wu sheε; loho ni shishan, yee be di wu sheε. Ayiwa, yee taanri we ya be jomεε na Yesu shizhaa na. ⁹ Sipyii ya yemu yu ge, wεe ya soo yee na, na ta yemu Kile ya yu ge, yee d'a ye na kanha sipyii wo nijoyo yi na. Kile ye pyaa k'a fiin jo wu Ja wu shizhaa na. ¹⁰ Sipya beeri w'a da Kile Ja wu na ge, weefo ya soo li na wu funjo ni na kii keree kii jε can. Sipya wemu ya da Kile wo nijoyo yi na wε, weefo ya Kile yaha ba kafinejo jε wε. Bani wufoo ya ta da Kile wo nijoyo yi na wu Ja wu shizhaa na wε. ¹¹ Yemu Kile ya jo wεe mu ge, yee yi wa mε na Kile ya jii sicuumo nixhobaama kan wεe mu. Pee jii sicuumo pe ya daa wu Ja wu gboro ni. ¹² Ayiwa, wee

Ja wu jɛ sipya wemu mu ge, ɲii sicuumɔ pu wa weefɔɔ mu. Kile Ja wu jɛ wemu mu wɛ, ɲii sicuumɔ jɛ weefɔɔ mu bada wɛ.

Tadaɲa kemu ki wa n'a daa fɛɛ pu mu ge

¹³ Ayiwa, yee piimu p'a dɔ Kile Ja wu na ge, nɛ we semɛ we tun yi mu, kɔnhɔ y'i li cɛ na yee ya ɲii sicuumɔ nixhɔbaama pu ta na xɔ.

¹⁴ Ayiwa, lowaa lemu wa wɛɛ mu Kile ɲaha tɔan ge, lee li wa le: Wɛɛ bu yaaga ka jɛɛri wu mu na saha ni wu ɲidaan ni, wu na wɛɛ jɛɛɛge ki logo. ¹⁵ Wɔ bi ta w'a li cɛ na w'a wɔ jɛɛɛge nuri, wɛɛ ya li cɛ na yaaga bɛɛri wɛɛ ya jɛɛri wu mu ge, wɛɛ ya kee ta xɔ.

¹⁶ Jurumu wemu wu jɛ wu da jɔ sipya munaa kyɛɛgi ɲiga na-ɛ ge, ma ceboro bu wee jurumu wa pye, Kile jɛɛri wu mu kɔnhɔ Kile di ɲii sicuumɔ kan wu mu. Piimu wo jurumu wu jɛ wu da jɔ pu munahaa kyɛɛgi ɲiga na-ɛ ge, pee ye kaa di wa byi. Ga jurumu wa jɛ wɔ wemu na jɔ sipya munaa kyɛɛgi ɲiga na ge, di wa go yi Kile jɛɛri wee wa wuu na wɛ. ¹⁷ Tiibaara bɛɛri ti jɛ jurumu, can wu jɛ wii. Ga jurumu wa jɛ wɔ wee wa da jɔ sipya munaa kyɛɛgi ɲiga na wɛ.

¹⁸ Wɛɛ ya li cɛ na jo sipya bɛɛri wu jɛ Kile wo pya wa ge, weefɔɔ ya goroo gbee jurumu na na byi wɛ. Bani Kile Ja wu ma wufɔɔ mara, lee wuu na Shitaanni da jɔ se ta wu na wɛ. ¹⁹ Wɛɛ ya li cɛ na jo wɛɛ jɛ Kile wo nagoo, ga koɲo ke sipyii di jɛ Shitaanni wo fanha ke nɔhɔ ni. ²⁰ Ga wɛɛ ya li cɛ bɛ na jo Kile Ja w'a pa, na ba fungɔngɔ fɛɛɛ kan wɛɛ mu, kɔnhɔ wɛɛ di see see Kile wuyɛ pyaa tii cɛ. Wɛɛ na jɛ Kile Ja wu karijɛɛge ki ni, lee ya wɛɛ pye see see Kile wuyɛ pyaa wuu. Wee Ja we wu jɛ see see Kile wuyɛ pyaa, ni ɲii sicuumɔ nixhɔbaama.

²¹ Ayiwa na nɔhɔpiire, y'a yiye kaseri yapɛɛgaanra na!

2 Yohana

Yohana ya Ɔeme shuun wo wemu ka ge

Jɔgɔ mu we Ɔeme we d'a tun we?

«Cee wemu naha k'a bulo ge, wee ni wu nagoo» na tudunmɔɔ Yohana ya we Ɔeme we naha tii. Lee kori jɛ Egilizi wa ni wu n'a daa fɛɛ.

We Ɔeme we kakana nuɔɔ

Yohana ya Egilizi wu luu waha na pu kori yaha can wu ni, pu da jaari taanɔɔge ni, pu da puyɛ kasɛri karamɔgɔ-kafinejuu pu na.

Ɔeme wu kafila juɔɔɔ

2 Yohana 1-3 Yohana fɔ mujuu.

2 Yohana 4-6 Na jaari can ni taanɔɔge ni.

2 Yohana 7-11 Yohana ya pu kaala ni karamɔgɔ-kafinejuu pu kaa ni.

2 Yohana 12-13 Jomɔ pu taxɔgɔ.

Yohana fɔ mujuu

¹Ne wemu wu jɛ egilizi nɔhɔle ge, ne wa we Ɔeme we ka. Na ceboroshɔ wemu naha Kile ya bulo ge, wee ni wu nagoo mu n'a wu tunni. Yee kaa ya dan ne ni can can na. Ga ne ye be we, sipyii piimu beeri pu jɛ Kile wo can wu na ge, yee kaa ya dan pee beeri ni.

²Yee kaa ya dan wɛe ni, bani Kile wo can wu wa wɛe funyɔ ni, wee di wa da gori yaha be gbee wu funyɔ ni.

³Ayiwa, To Kile ni wu Ja Yesu Kirisa wu niime, ni saama, ni janiɔge kan wu mu, kɔnhɔ wu gori yaha wu can we, ni wu taanɔɔge ki ni.

Na jaari can ni taanɔɔge ni

⁴Ne mu nagoo pii ja pee ya jaari can koo li ni, ba To Kile ya yi jo jogana lemu na we. Lee kunni ya ne funyɔ taan xuuni.

⁵Lee be na na ceboroshɔ, n'a da jɔmɛɛfonɔ jo ma mu we. Ga jɔmɛɛ le n'a da jo ma mu ge, lee jɛ Kile ya jɔmɛɛ lemu kan wu mu fo taashiine li ni ge, na wu taan ni wuyɛ ni. ⁶Jɔmɛɛɛ kiimu Kile ya jo ge, wu ba kee koro jaari, lee li jɛ taanɔɔge ke. Lee jɔmɛɛ le l'a jo yee mu fo taashiine li ni, na y'a taanɔɔge koro jaari.

⁷Sipyii piinɔɔɛɛ niɔɔɛɛ pu wa kɔɔɔ ke na nime, pu wa kabaya ye beeri na. Pee ya ta sɔɔ li na na Yesu Kirisa ya pye sipya, na ba se ke kɔɔɔ ke na we. Pee sipyii pii pu jɛ

sipyii piinɔɔɛɛ pee, ni Kirisa wo pɛɛn pee.

⁸Lee wuu na y'a yiye kasɛri, kɔnhɔ yi ganha bu buun yi labye wu kuduun ni we, ga y'i wu kuduun wu beeri ta. ⁹Yi li ce na sipya beeri wu jɛ wu ya kori yaha Yesu Kirisa wo kalaa we na-ɛ ge, ga fo na wuyɛ pyaa jidaan fara wu na ge, weefɔɔ jɛ Kile wo kariɔɔge ki ni bada we. Ga sipya wemu bu gori yaha Yesu Kirisa wo kalaa wu na, weefɔɔ na bye kariɔɔge ni ni To Kile, ni wu Ja wu be ni.

¹⁰Sipya beeri w'a pa yi mu ni kalaa watii ni wemu jɛ Yesu Kirisa wo kalaa we-e ge, yi ganha bu da weefɔɔ yaha wu jɛ yi puga we. Yi ganha bu da ali fɔ be sege taan wufɔɔ na we. ¹¹Bani mu wemu bu fɔ be sege taan wu na, l'a pye kanna mu w'a wɔ ni wu ni wu ni kapyegɛɛ niguunɔɔ ki na.

Jomɔ pu taxɔgɔ

¹²Keree niɔɔɔɔɔ wa ne mu na jo yee mu, ga na funyɔ wa di kee beeri pye Ɔeme di dun yi mu we. N'a giin di she yi yiri wu she baari wuyɛ nii na, kɔnhɔ wu fundanga ki jɔ di fa.

¹³Ayiwa, Kile ya ma ceboroshɔ wemu be naha bulo naha ge, wee be wo nagoo ya ma shaari.

3 Yohana

Yohana ya Seme taanri wo wemu ka ge

Jɔgɔ mu we seme we d'a tun we?

N'a daa fɔɔ wa mu Yohana ya we seme taanri wo we tun. Wee mege ki bye Gayusi.

We seme we kakana juɔɔ

Yohana ya li she Gayusi na na wee ya Kile Kafila wu yere pyeɛɛ piimu torogo wu mu ge, na w'a pu conɪ xuuni. Na wu ganha bu daha Joterefu wo naha sheshere te feni we. Wee Joterefu we bye egilizi jahagbaa fɔɔ, ga Yohana bi Kile Jozaama pu joveɛ piimu torogo wu mu ge, wu bi gbara w'a pee tirige we.

A w'i wu fiin jo na waha seme wu ni na kan Demecusi mu. Wee p'a wii na wee w'a pa ni seme wu ni.

Seme wu kafila jugbɔyɔ

3 Yohana 1-4 Yohana fɔ mujuu.

3 Yohana 5-8 Gayusi wo jaarigazaana le.

3 Yohana 9-12 Na Gayusi ganha bu daha Joterefu wo torogana li feni we.

3 Yohana 13-15 Jomɔ pu taxɔgɔ.

Yohana fɔ mujuu

¹Ne wemu wu je egilizi nohɔle ge, ne wa we seme we ka na tun na taanji Gayusi mu, wee wemu kaa l'a dan ne ni can ye pyaa na ge.

²Na taanji, ne Kile jere mu mu, kɔnhɔ ma keree di da naha taa tuun beeri ni, m'a bye sicuumɔ na, ba Kile ya ma zɔ wu pye feɛfeɛ we. ³Cebooloo n'a daa fee pii ya no wɛe yiri naha. Ba can wu wa mu zɔ wu na we, ni ba mu ya jaari na sahanji ni can wu ni we, p'a yee paari wɛe mu. Yee ya taan ne ni xuuni. ⁴Bani ne bu logo na ne nagoo p'a can wu koro jaari, yafiin ya dan ne ni na lee xɔ we.

Gayusi wo jaarigazaana le

⁵Na taanji, lemu beeri m'a byi wu cebooloo n'a daa fee pu mu, ali na ta p'i je be nabuun ge, lee beeri ya no xuuni. M'a li pyi ni jomɛe feere ni Kile mu. ⁶M'a pu co ni taanjege kemu ni ge, p'a pa kee kaa jo n'a daa fee pu mu naha. Ayiwa, no maye na, jara lemu p'a giin di bye sanha ge, m'a pu tege na be ni Kile nidaan ni. ⁷Bani Yesu Kirisa wo labye wu wuu na p'a lee jara li

pyi. Wa beeri wu je wu ya da Yesu Kirisa na-ε ge, pu wa wee wa shishiin be keje yaaga feni we. ⁸Lee wuu na wɛe n'a daa fee ya yaa na pii sipyii pii shi teri. Wu ba lee pyi, l'a bye ma na giin wɛe be p'a fara pu na pu labye wu funjo ni, na can koo li shee sipyii pu na.

Joterefu mege ya kyeeɛgi

⁹Ayiwa, ne jɔnii kii ka seme wene la na na tun n'a daa fee pu mu wa. Ga we wu je Joterefu ge, wu ya se wɛe kabeshɛɛ na we, na giin wu wuyɛ pye n'a daa fee pu jahagbaa fɔɔ wa. ¹⁰Lee wuu na ne ba no wa, kaparaya yemu beeri w'a byi ge, na joguumɔ pemu beeri yu na waa wɛe na, na kafineye yemu beeri teri wɛe na ge, n'a da yee beeri jo yi jii na. Wu yere ya ta da kii ye na-ε de, wu ya ta sɔɔ cebooloo n'a daa fee p'a diri wu mu we. N'a daa fɔɔ wa be bu jo wu pee tirige wuyɛ yiri, w'a jo tapyege wa lee be na we, na weefɔɔ kari yeege n'a daa fee pu pinnege ki ni.

¹¹Ayiwa, na taanji Gayusi, ma ganha bu da bye ye kakuuyo ye tuugo taannivɔɔ we de, ga ta kasaarja taanni. Sipya wemu w'a saama pyi ge, wee wu je Kile wo. Ga wemu bu gori yaha kakuuyo na na byi, lee ya li shee na weefɔɔ ya Kile ce we.

Demecusi ya masɔɔɔ ta

¹²Ayiwa Demecusi kunni, n'a daa fee pu beeri ya wee mesaarja yu. Can koo lemu be w'a jaari ge, lee be di wu mesaarja yu. Wee be wa li fiin na can wu je wii.

Jomɔ pu taxɔgɔ

¹³Ayiwa, jomɔ ninɛheme wa ne mu na yu ma mu, ga na funjo wa di pee beeri ka seme we ni we. ¹⁴Ne giin jo l'a da mo wɛe di wuyɛ ja, wu jo wuyɛ jii na we. ¹⁵Kile wu janije kan ma mu! Ma najiineɛ piimu pu wa naha ge, pee ya ma fɔ waa. Ma be wu wu fɔ kan wu najiineɛ pu beeri nigin nigin mu wa.

Zhude Zhude ya semε wemu ka ge

Jɔgɔ wu jε Zhude wε?

Zhude wemu wu jε Kafɔɔ Yesu ni Yakuba yε wo ceborona wu ge (Macoo 13:55 ni Marika 6:3), wee w'a we semε we ka. Ba wu ceborona Yakuba jε wε, wu be bi ta dā Yesu na taashiine li ni na Kirisa wu jε wii wε (Yohana 7:5). Ga tuun wemu ni Yesu ya jε na foro xu ni ge, wee tuun wu ni wu be ya na dā wu na. Mεgε kemu Zhude ya yiri wuyε na ge, kee ki wa mε: Yesu Kirisa wo kapyebye (Zhude 1).

We semε we kakana juɔɔ

Zhude ya we semε we ka na n'a daa fεε pu kaala na pu kasεεge yaha puyε na karamɔgɔ-kafinejuu pu wo kalaakuumɔ wu shizhaa na, wee wemu w'a can can wo n'a daa wu kyεεgi ge.

Semε wu kafila juɔgɔɔ

Zhude 1-2 Zhude fɔ mujuu.

Zhude 3-16 Zhude ya can fiinjε jɔ karamɔgɔ-kafinejuu pu wo kalaakuumɔ wu keree na.

Zhude 17-23 Zhude ya li shaa n'a daa fεε pu mu na li waha l'i waha na pu kori yaha Kirisa wo karijεεge ki ni.

Zhude 24-25 Zhude ya Kile sɔ.

Zhude fɔ mujuu

¹ Nε Zhude wemu wu jε Yakuba ceborona, na jε Yesu Kirisa wo bulo ge, nε w'a we semε we ka. Kile ya yee piimu yiri ge, yee piimu kaa ya taan To Kile mu, a wu yee mara yaha Yesu Kirisa mu ge, yee mu nε wu tun.

² Kile wu yi kan xuuni wu njinaara te, ni wu najinjε ke, ni wu taanjεεge ki ni.

Karamɔgɔ-kafinejuu

³ Na taanjiineε, nε funjɔ ki bi sii fo na semε ka na tun yee mu wu wo juwuuro ti keree na, nε ni yee ya pinne juwuuro temu na ge. Ga na kee fungɔngɔ ki yaha nε mu, a nε mehe li ta l'a porɔ nε wu semε wu kan yi mu, di lowaa le yi ni, kɔnhɔ yi da yogo yu n'a daa wu kaa na. Wu fεfεεε wuu pu mu Kile ya wee n'a daa wu kan tɔɔjii nigin yε pe. ⁴ Bani sipyikuuyo ya y'a peelee jε yee

ni. Jaagi wemu na ba do pee juɔɔ ni ge, Kile kafila w'a wee kaa jo fo l'a mɔ. Kile jii fyaara baa sipyii pu jε pii. Wεε wo Kile wu wo niime jomɔ pe p'a luu na jeri na byi pu shiige baara keree kajunɔ. P'a ganha na fɔro wu juɔɔfɔɔ ni wu Kafɔɔ nigin pe wu kaa taan, wee wemu wu jε Yesu Kirisa ge.

⁵ N'a da yi funyɔ to ni keree kii kaa ni, ali na yi ta y'a ki cε xɔ be. Kafɔɔ Kile ya Izirayeli sheen juɔɔ wolo na foro Misira fiige ki bulooro ti ni. Ga lee kadugo na, piimu p'a pye pu ni n'a daa baa fεε ge, a wu pee kyεεgi. ⁶ Fo taashiine ni melekeε piimu p'a pu wo tayerege nizhiige ki she, na pu tateεnge ki be yaha ge, Kile ya pee pɔ yaha nibiige ni shɔnhɔyɔ na gbee, cagbɔhɔ ki wo kiiri wu kaa na. ⁷ Mu Sodomu ni Gɔmɔori sheen ni pu taan kulogoo be ya pye. Pee bi puyε yaha dɔdɔɔrɔ na fo na she namaa pye pu na puyε sinnε. Na fugibaaga k'a pye pee wo jaagi wu kanhama, kɔnhɔ p'i bye jaha shesheere sipyii pusamaa beeri mu.

⁸ Ga lee be na kee keree kii tuugo pii karamɔgɔ-kafinejuu pii wa byi. P'a ganha na puyε pyaa wo ceepuuro ti nɔrɔgɔ, na yu na Kile w'a yu ni pee ni jmunuyo ni. A p'i zhe Kile wo Kafεεε ti ni, na fugba melekeε pu shehele, pee piimu pu jε ni nɔrɔ ni ge. ⁹ Ali na ta Misheli wemu wu jε melekeε juɔɔfɔɔ ge, tuun wemu ni wee bi nakaara ti suruni ni Shitaanni ni Kile tudunmɔɔ Musa nixhugo ki keree na ge, wu ya ta sɔɔ na Shitaanni shehele wε, ga na wu pye yε na: «Kafɔɔ wu li foo to ma mu.» ¹⁰ Keree kiimu ki jε pii sipyii pii ya ki cε-ε ge, kee p'a fanri. Laje we wu jε pu mu ge, wee ni naja yaaga wo beeri wu jε nigin, wee laje weye pyaa k'a gyeεgi noni pu na.

¹¹ Bɔɔngɔ ki jε pu wogo! Kayen wo jaarigaguuno le tuugo p'a jaari. P'a puyε yaha jε piinjε ni wari la na ba Balamu ya pye we. P'a gyeεgi shan puyε juɔɔ ni, bani p'a n'a she le puyε ni ba Kore* ya pye we. ¹² Pu keree ma juɔzgoro waa yee na yi ceborogo yaligee ki liduun ni. Shiige jε pu na wε, pu jate ya nɔ watii na ni puyε be wε. Pu jε ba jahaya jε wε, kafεεge na yi lo na jaari zanha di jε yi ni wε. Pu jε ba tiye jε wε, yemu ya ta na nagoo pyi ali yi pyeduun be ni-i ge. Pu jε ba tiye jε wε, yemu niye beeri y'a wolo, a y'i waha fεfεε

* 1:11 Kayεn:Zhenεzi 4:3-8; Balamu: Nɔburuu 22-24; Kore: Nɔburuu 16.

ge. ¹³Pu jε ba suumō lōhō lokuruyo nigbōyo jε we, yemu y'a yi shiige keree kaṅaa na byi kakaya ge. Pu jε ba wōrōwō jε we, kiimu ya jaari na doroo ge. Tεhenε baa nibiicogorjō Kile ya gbegele na yaha pu jaha na gbee.

¹⁴ Adama wo kadugo shi nibama sii gbarashuun wuu li wo jhabige kemu mege ki bye na Henōki ge, wee be ya keree nibaṅaa jo pii sipyii pii shizhaa na na: «Kafōwō w'a da ba ba ni wu fεfεere melekεε miliyaaraa nijehemεε pu ni, ¹⁵ wu ba kiiri kōn kōjō sipyii pu bεeri na. Wu na ba jaagi shan Kile jii fyaara baa sipyii pu jurojō ni pu wo kapyegee niguuṅō ki wuu na, p'a kiimu pye pu wo Kile jii fyaara baara ti funjō ni ge; joguumō pemu bεeri pee jurumupyii p'a jo wá Kile na ge, ni pee joguumō pu be wuu na.» ¹⁶ Pee sipyii pii tigre t'a pe. Pu ya dinni we. Pu ma jaari na sahanji ni puyε pyaa wo keree la ni. Tabaara jomō di dan pu ni tajogo ni. P'i sipyii faanna, na pu kuduun wo pu ni.

N'a daa fεε y'a yaa na lemu pyi ge

¹⁷ Ga yee kunni na taanjiineε, wù Kafōwō Yesu Kirisa wo tudunmōwō p'a fenhe jomō pemu jo yi mu ge, yi yi funyo yaha pee na.

¹⁸ Pu bi ma yi yu yee mu na: «Kōjō ki taaxōwō li ba deεje, lawuu fεε pii na ba da wà. Pu na ba jaari Kile jii fyaara baara ni na saha ni puyε pyaa lakuuṅō keree ni.» ¹⁹ Pee sipyii p'a waagi leni yee tε ni. Pu ma jaari na sahanji ni puyε pyaa fungonyō ni. Kile Munaa jε pu na we.

²⁰ Ga yee kunni na taanjiineε, yi la le yiye ni, yi da se jaha na yi n'a daa fεfεere wo wu ni, yi da Kile jεeri fεfεere Munaa li wo sefεere ti ni. ²¹ Yi kori yaha Kile wo taanjeεge ki ni, y'i wù Kafōwō Yesu Kirisa sige, fo wu ba jii sicuumō nixhōbaama kan yi mu, wu wo jijaara ti funjō ni.

²² Ayiwa, piimu ya puyε kaala kaala ge, y'a jurojō jaari pee na. ²³ Yi pu jurojō wolo na foro na ki ni. Yi da jurojō jaari pusamaa be na, ga yi da lee pyi ni fyaara ni, y'i laraga kōn pu nōrōmō keree ki bεeri na. Wa bu kakuuṅō la pye pu ni, yi ganha bu da gbōn ali wufōwō nōrōmō fadenje ke be na we.

Kile masorjō jomō

²⁴ Kile wemu w'a da já yee mara, kōnhō yee ganha bu do-e ge, wu yi pye jaagi baa fεε, wu nōhō yi jii fundangbōhō na wu nōrōwō wu jaha tāan ge, ²⁵ wee wemu ye nigin wu

jε wù Shōwōwō Kile wù Kafōwō Yesu Kirisa baraga ni ge, nōrōwō ni gbōrōwō, ni sefεere, ni jurojō fεere t'a dεri wee na na co fo taashiine li na, ni nime, ni gbee. Amiina.

KashĒe Yesu Kirisa wo KashĒe lemu Yohana ya ja ge

Jɔgɔ w'a we semĕ we ka wĕ?

Yohana bĕ wu bye Yesu wo Tudunmɔɔ kĕ ni shuun wu ni. Wee w'a we semĕ we ka (KashĒe 1:4,9), na wu yaha Patimɔsi suumo lɔhɔ niŋĕ takpiŋĕ ki na. Li wa kanna Kile wo Jozaama pu jo wuu na w'a shĕ foro kee takpiŋĕ ke na ba kasoleme jĕ wĕ.

Piimu mu we semĕ we ya fĕnhĕ tun ge, pee jĕ Azi fiige ki egilizii gbarashuun we. Efese kulo li l'a bye kee fiige ke wo kugbɔɔ le. Azi fiige ki nijnaa wogo mĕgĕ ki jĕ na Turuki.

We semĕ we kakana jɔŋɔ

Semĕ wu kafila w'a naha tii kashĒe la na: «Yesu Kirisa wo kashĒe lemu Yohana ya ja ge, Kile ya lee shĕ wu na, kɔnhɔ keree kiimu k'a yaa na pye jeri funŋɔ ni ge, kee di shĕ wu kapyebyii pu na.» (KashĒe 1:1). Pee jomɔ pe ya jaha tii lemu na ge, lee jĕ kanhagana lemu na p'a n'a daa fĕe pu kana ge. Kanhama pemu p'a ma ge, Kile bi n'a daa fĕe pu gbegele pee kanhama pu wuu na, wu da pu logoo wari p'i gori yaha jomĕe fĕere ni n'a daa wu funŋɔ ni.

Keree kiimu ki da ba bye Kile fungɔngɔ na ge, wu meleke wa w'a tun w'a pa Yohana lɔ kari fugba wu ni, na shĕ kee shĕ wu na (KashĒe 4:1-2).

Semĕ wu kafila jɔgbɔyɔ

KashĒe 1 Yohana ya Yesu Kirisa ja wu nɔɔɔ wu ni.

KashĒe 2—3 Semĕe pii p'a tun egilizii gbarashuun wu mu ge.

KashĒe 4:1—8:5 Fĕ tĕhĕe gbarashuun we.

KashĒe 8:6—11:19 Maya gbarashuun we.

KashĒe 12:1—15:8 Naha shĕshĕere gbarashuun we.

KashĒe 16 Kile loyire cĕegbuugoo gbarashuun we.

KashĒe 17:1—20:15 Babilɔni ja ja keree.

KashĒe 21:1—22:5 Fugba nivomɔ, niŋĕ nivonŋɔ ni Zheruzalemu nivomɔ.

KashĒe 22:6-21 Yesu jɔ jomɔ pu jĕ Kitabu wu taxɔgɔ ki ni na: «Li wii, nĕ na ba jeri funŋɔ ni!» A n'a daa fĕe p'i wu jɔ shɔ na: «Amiina. Mu wu pa, wu Kafɔɔ Yesu!»

We Kitabu we kakana jɔŋɔ

¹ Yesu Kirisa wo kashĒe lemu Yohana ya ja ge, Kile ya lee shĕ wu na, kɔnhɔ keree kiimu k'a yaa na pye jeri funŋɔ ni ge, kee di shĕ wu kapyebyii pu na. Wu meleke wa Kile ya tun wu kapyebye Yohana mu, kɔnhɔ p'i kee keree ki cĕ. ² Kile ya jomɔ pemu jo, ni Yesu Kirisa ya can wemu shĕ Yohana na ge, yee bĕeri w'a paari. Bani w'a pye yi bĕeri sĕeri. ³ Wemu w'a sɔɔ na we kapaŋaa Kitabu we jomɔ kalaa sipyii mu ge, ni wemu w'a wu jomɔ nuri, keree kii k'a ka ge, na kee co ge, pee jĕ duba nagoo! Bani ki pyeduun w'a tĕeŋĕ.

Fɔ wemu w'a kan egilizii gbarashuun wu mu ge

⁴ Nĕ Yohana w'a we semĕ we tun yee Azi fiige ki egilizii gbarashuun wu mu; jo Kile wu niime ni janiŋĕ kan yi mu, wee wemu wu jĕ, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge! Munahaa gbarashuun wemu wu wa wu saanra koro li jaha taaŋ ge, kee ki li pye mu yi mu. ⁵ Yesu Kirisa bĕ wu li pye mu yi mu, wee wemu wu jĕ sĕeri jomĕe fɔɔ ge, wee wu jĕ shenshiime na fĕnhĕ jĕ na foro xu ni. Niŋĕ ke saanna wo Saan wu jĕ wii. Wĕe kaa ya dan Yesu Kirisa ni, lee na w'a wu shishan kan p'a wo wĕe wuu na, na wĕe shɔ wu jurumu wu na, ⁶ na wĕe pye Kile wo saanra|Kile saanra te wo sipyii ni saraya jaha shɔonrivɔɔ; kɔnhɔ wĕe di bye wu To Kile wu wo kapyerĕe pyevee. Nɔɔɔ ni sefĕere ti jĕ wu wuuro fo tĕhĕne baa. Amiina.

⁷ Li wii, wu na ba ba jahaya yi na!

Sipyii bĕeri na ba wu ja.

Ali piimu p'a wu firi ge,

pee bĕ na ba wu ja.

Niŋĕ ki shi wu bĕeri na ba mĕhĕe suu wu wuu na.

Uun, lee kunni na ba bye! Amiina.

⁸ Kafɔɔ Kile, Se Bĕeri Fɔɔ ya jo: «Nĕ wu jĕ, Alifa ni Omega we, jɔkɔonɔ te ni taxɔgɔ ke.» Wee wemu wu jĕ, ni w'a bye, ni wu na ba ba ge.

Kile ya kashĒe lemu shĕ Yohana na ge

⁹ Nĕ jĕ Yohana, yee ceborona. Yesu wo kariŋĕge ki funŋɔ ni nĕ ni yee ya pinĕ wu wo saanra ti na, na binne kanhama ni loxulo bĕ na. Nĕ bi Kile Kafila wu yere pyi, na Yesu sĕeri keree yu. A p'i ba nĕ co lee wuu na,

na she ne yaha takpiirje ka na suumo loho ki niirje ni, kee mege je na Patimosi. ¹⁰ Kafoo wo canja* ka na, a Kile Munaa di je ne ni. A ne mujuugbo lo logo na kadugo yiri ba maga mee je we, ¹¹ na: «Ma jii l'a lemu ja ge, lee ka Kitabu wu ni ma tun egilizii gbarashuun wu wo n'a daa fex pu mu: Efese, ni Simirini, ni Perigamu, ni Tiyatiiri, ni Saridesi, ni Filadelifi, ni Lawodise.»

¹² Mujuu le ne bi nuri ge, a ne nmahana jeri na lee joo wo wii. Ba ne wu ja we, na sanni sokinnaa gbarashuun ja. ¹³ A ne yaaga ka ja pu te ni k'a bi foro sipya feni. Fadedoongo je wu na, sanni kirige d'a po wu dodojo na. ¹⁴ Wu puzhiire di fiinje lagilagi ba dubya wele shiire je we, kelee ba zanha kagereye je we. Wu jii di je ba najirje je we. ¹⁵ Wu toojo je ba daanaa toojo je we, na ya temu jaana fo ti na jif ge. Wu mujuu je ba lojehere fo je we. ¹⁶ Woro gbarashuun je wu kanige keje ni. Noyo shuun nmopara nidaan di foro wu jo ni. Wu jaha k'i je ba cafuna canja je we.

¹⁷ Ba ne wu ja we, na do wu toojo ni ba gbo je we. A wu wu kanige keje taha ne na na jo: «Ma ganha bu fya we, ne wu je Nizhiime we ni Kurogo wo we. ¹⁸ Ne je jii na, ne bi xu, li wii n'a da gori yaha jii na gbee. Xu ni Adesi kenikaangaa ki wa ne mu. ¹⁹ Keree kiimu m'a ja ni kiimu ki wa wa ge, ni kiimu ki da ba bye ge, kee ka. ²⁰ Woro gbarashuun we m'a ja ne kanige keje ki ni, ni sanni sokinnaa gbarashuun wu ge, kamohono lemu pee ya zhee ge, lee le: Woro gbarashuun wu je egilizii gbarashuun wu melekee, sokinnaa gbarashuun wu je egilizii gbarashuun we.

2

Seme wemu w'a tun Efese egilizi wu mu ge

¹ «Egilizi wu wu je Efese ni ge, seme tun wee wo meleke* wu mu na: «Woro gbarashuun wu wa wemu kanige keje ni ge, wee di jaari sanni sokinnaa gbarashuun wu niirje ni ge, wee ya jo: ² Ne mu kapyegge ki ce, ni ma kapyegge nigboho kee, ni ma loxulo le. Ne ce jo mu ya loxulo taa sipyikuuyo kapyegge taan we. Piimu p'a

yu na tudunmoo pee je, na ta p'i je perege ge, m'a pee taanna wii na pu ta kafinejuu. ³ M'a loxulo ta na kanhama xu ne wuu na, la shishiin ya ta ma yatenye gbo we. ⁴ Ga ma taanjegge nizhiige kemu m'a yaha ge, kee wuu na n'a da ma jaagi. ⁵ Tayerege kemu ni ma bi bye na na pa do ge, maye funjo to kee na, m'a daburaje jo ma jurumu wu na, m'a guri ma kapyegge nizhiigee ki na. Ma bye ma di ya daburaje jo we, n'a da zhe ma yiri, di ma sokinna wu laha wu tayaha ni. ⁶ Le beeri kadugo na kasaana lemu m'a byi ge, lee li wa me. Nikolayitii pu wo kapyegge k'a sii pen mu mu, kee kunni ya sii pen ne be mu.

⁷ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta, Nii Sicutu Tige kemu ki wa Kile wo Alijine wu ni ge, ne na ba kee pya wa kan weefoo mu wu li.»

Seme wemu w'a tun Simirini egilizi wu mu ge

⁸ «Egilizi wu wu je Simirini ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Wemu wu je nizhiime we ni kurogo wo we, ni w'a xu na guri je ge, wee ya jo:

⁹ «Ne wa ma kanhama pe ni ma la baa fere ti fiin, na ta m'i je lafoo! Pii p'a puyeye Yawutuu, ga pee di je Yawutuu we, bani Shitaanni wo peje puga ki sipyuu pu je pere. Mekyegere jomoo pemu beeri pee w'a yu na waa ma na ge, ne w'a pu beeri nuri. ¹⁰ Kanhama pe pu da ba ma ta ge, ma ganha bu fya pee na we. Li wii Shitaanni na ba pii yaha yee ni kaso ni na yee noho wolo. Yee na ba ganha cabyaa ke funjo ni. Pye n'a daa sipya fo ma caxhugo. Lee bu bye, ne na nii sicutu saanra judoo kan ma mu.»

¹¹ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo! Wemu ba se ta wee da ga ba xu shuun xu we.

Seme wemu w'a tun Perigamu egilizi wu mu ge

¹² «Egilizi wu wu je Perigamu ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Noyo shuun nmopara nidaan li wa wemu keje ni ge, wee ya jo:

¹³ «Kulo lemu ni mu ya tiin ge, ne lee ce, lee je Shitaanni saanra koro tasinje.

* ^{1:10} Lee kori je Dimazhi.

* ^{2:1} Wee wo meleke: Lee kori je egilizi wu jahagbaa foo, yee ninuyo yi wa koogoo 2:8, 12, 18; ni koogoo 3:1, 7, 14 wu be ni.

Antipasi we wu jε ne seeri jomεε fɔɔ ge, p'a wee gbo wolo yee ninε ni Shitaanni tateenge ki ni. Ga lee be na, mu ya mara yaha ne na, mu ya ta foro ne n'a daa wu kaa taaan we. ¹⁴Ga n'a da ma jaagi keree kii shizhaa na. Balamu bi kalaa wemu kaan Balaki mu wu na daga na Izirayeli nagoo pu tɔɔgo leni kakuunɔɔ ni ge, sipyii pii wa mu y'iri wà, pee ya sɔɔ na daha wee kalaa we ninumɔ feni. W'a bi Izirayeli nagoo pu pye pu na yaperεε xaara xaa, na dɔdɔɔro pyi. ¹⁵Na fara lee be na, pii be wa yee mu wà pee ya sɔɔ Nikolayitii pu wo kalaa wu na. ¹⁶Lee wuu na daburaje jo ma jurumu wu na. Ni lee be we, ne na ba ma y'iri tɔvuyo na, ηmɔpara le l'a foro na jɔ ki ni ge, di lee taga yogo tun ni pee ni.

¹⁷«Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge wu logo! Wemu bu se ta, yalige kemu mεge ki jε maanε* ki niηmɔhɔɔ di jε ge, ne na kee kan weefɔɔ mu, di kagerεηe nivige be kan weefɔɔ mu. Mafonɔ na ba ga kee na, wa shishiin da kee ce we fo ki tavɔɔ ye.»

Sεmε wemu w'a tun Tiyatiiri egilizi wu mu ge

¹⁸«Egilizi wu wu jε Tiyatiiri ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Kile Ja we, wee wemu nii ki jε ba najiηe jε we, ni wu tɔɔyo yi jε ba dajaa tɔɔro jε we temu t'a j'i ge, wee ya jo:

¹⁹«Ne mu kapyegee ki ce: Ma taanηεεge ke, ni ma n'a daa we, ni ma saama pu beeri, ni ma loxulo le. Ne li ce jo ma kurogo kapyegee k'a ηehε nizhiigeε ki na. ²⁰Ga cεe Zhezabeli wemu w'a wuyε pyi Kile tudunmɔ ge, mu ya wee yaha wu na ne wo kapyebyii pu piinηe, na pu pye pu na dɔdɔɔro pyi, na yaperεε xaara be xaa. Lee wuu na n'a da ma jaagi. ²¹Ne tuun wa kan wu mu, kɔnhɔ wu daburaje jo wu jurumu wu na. Ga wu ya ta sɔɔ na daburaje jo wu dɔdɔɔro ti na we. ²²Lee wuu na n'a da wu shan yama yasinnege na. Piimu p'a taanfεεge pyi ni wu ni ge, di pee be curi kanhagbɔ ni pu bye p'i ya daburaje jo pu kapyegee ki na we.

²³N'a da ba wu nagoo pu be gbo. Egilizii pu beeri na ba li ce na ne sipyii fungonyo ni pu jidaan keree beeri ce. Ne na ba ya yee beeri nigin nigin saraa kan yi mu na be ni

* 2:17 Maanε: Wee jε yalige kemu Kile ya kan wu sipyii pu mu na pu yaha siponɔ ki ni ge. Ekizode 16: 11-18

yi kapyegee ni. ²⁴Yee Tiyatiiri sheen samaa kunni yee piimu sanha sɔɔ wee kalaa wu na-ε ge; wee p'a byi Shitaanni wo kajmɔhɔɔɔ nigbɔhɔɔ ki ge; n'a da yi jo yi mu jo n'a da ga tuguro tatii taha yi juroɔ ni we. ²⁵Ga n'a daa we wu wa yee mu ge, yi wee co jɔ xuuni, fo di ba she ba. ²⁶Wemu bu se ta na ne wo kapyegee ki fori, fo na nɔ taaxɔɔ li na, ne na ba wee pye fanhafɔɔ shi wu juroɔ ni.

²⁷Wee na ba shi wu mara ni tɔɔro pubiin ni, na wu ja ja
ba p'a puuro shɔhɔɔ
jii jagana lemu na we.
Kee fanha ke ne be ya ta na To Kile mu. ²⁸Ne na ba jimuguyɔ wɔro be kan weefɔɔ mu.

²⁹«Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

3

Sεmε wemu w'a tun Saridesi egilizi wu mu ge

¹«Egilizi wu wu jε Saridesi ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Kile Munahaa gbarashuun ni wɔrɔɔ gbarashuun wu wa wemu keηe ni ge, wee ya jo:

Ne mu kapyegee ki ce. Sipyii ya mu pyi wye, na ta mu di jε gbo. ²Ayiwa, ηmunumɔ pu yaha, pusamaa pii p'a taxuyo shaa ge, m'a pee logoo waha, m'a pu niye curi; bani ne ta mu kapyegee ki ta ki jɔporo na na Kile wu jaha taaan we. ³Kalaa wemu m'a ta ge, ni logogana lemu na m'a wu logo ge, ma funɔɔ yaha nidogo wee na, m'a wu co, m'a yere ma jurumu wu na. Ma bu bye ma di ya ηmunumɔ pu yaha we, ne na ba ma fo ba nagaa jε we. Tuun wemu ni n'a da ba ge, mu ya wee ce we. ⁴Ga lee be na sipyii pii wa mu y'iri Saridesi ni piimu sanha pu faya nɔrɔgo we. Faviye yi da ba le pu na pu da naari ni ne ni, bani p'a yaa ni lee ni. ⁵Wemu ba se ta, faviye yi da ba le weefɔɔ na. Ne da ga ba wu mεge fɔrɔgo di wolo jii sicuumɔ Kitabu ni we. Ne na ba yi jo na To Kile ni wu melekeε pu jaha taaan jo weefɔɔ wu wa ne wo.

⁶«Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Sεmε wemu w'a tun Filadelifi egilizi wu mu ge

⁷ «Egilizii wu wu jɛ Filadelifi ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Wemu wu jɛ fɛfɛɛ na can yu ge, ni saannaa Dawuda wo kenikaan li wa wu keɲe ni ge, wee wemu wu da já gbura ki mugi ni wa yafiin da já ki tɔ-ɛ ge, ni wu na já gbura ki tɔ be wa shishiin da já ki mugi-i ge, wee ya jo:

⁸ «Nɛ mu kapyegeɛ ki cɛ. Li wii nɛ jɔ ki nimugiyahaɲa yaha ma jaaha taan, wa shishiin da já ki tɔ wɛ. M'a nɛ kafila wu co, ma ya ta foro nɛ kaa taan wɛ, na ta fanha katii be di jɛ ma ni wɛ. ⁹Shitaanni wo pɛɛɲe puga ki sipyii piimu p'a yu na Yawutuu pee jɛ, na ta p'i jɛ Yawutuu-i ge, kafineye pee ya gɔɔn. Nɛ na ba pee karamu fo p'a pa nuguro sin ma fɛɛ ni, p'i li cɛ na mu ya taan nɛ mu. ¹⁰M'a nɛ jomɔ pu mara ni loxulo ni, lee wuu na kanhama tuun we wu da ba nɔ koɲɔ beeri na, na jɲiɛ ki sipyii pu beeri nɔhɔ wolo ge, nɛ be na ma mara wee tuun wu ni. ¹¹Jeri tapyege ni n'a da ba. Le li wa ma keɲe ni ge, lee co xuuni, kɔnhɔ wa shishiin ganha da ma saanra judɔnɔ li shɔ ma na wɛ. ¹²Wemu ba se ta, nɛ na ba weefɔɔ pye ba na Kile wu pugbɔhɔ ki beni wa jɛ wɛ. Wee da ga laha wà bada wɛ. Nɛ na ba na Kile wu mege ka weefɔɔ na, ni na Kile wu kulo li mege Zheruzalemu-fomɔ wɛ. Wee na ba digi na yiri fugba we ni na To Kile wu yiri. Nɛ na ba na mafɔɲɔ ki be ka wu na.

¹³ «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge, wu logo!»

Seme wemu w'a tun Lawodise egilizii wu mu ge

¹⁴ «Egilizii wu wu jɛ Lawodise ni ge, seme tun wee wo meleke wu mu na: Nɛ wemu mege ki jɛ Amiina ge, na jɛ seeri jomɛɛ fɔɔ, ni can fɔɔ, ni yarɲmuyo yi beeri nɔhɔshaanra Kile mu ge, nɛ jo:

¹⁵ «Nɛ mu kapyegeɛ ki cɛ. Mu ya jɲiɛ wɛ; ma di ya weri wɛ. Mu da bi jɲiɛ kelee na weri lee bi da daan nɛ ni. ¹⁶Ga mu jɛ ba lowɔgɔwɔgɔɲɔ jɛ wɛ: Ma ya weri wɛ; ma di ya jɲiɛ wɛ, lee wuu na n'a da ba ma tugi yeege na jɔ ki ni. ¹⁷Mu ya jo na yara fɔɔ mu jɛ, na mu ya naafuu ta, na mu mago jɛ wa yaaga na wɛ, na ta mu bi yaa na li cɛ na kanhama fɔɔ mu jɛ, ni jaa fɔɔ, ni la baa fɔɔ, ni fyen. Mu bi yaa na li cɛ na ma ceepile wo wu jɛ. ¹⁸Lee wuu na nɛ mu yeri jo ma sannii yɛ pyaa shɔ nɛ mu, kɔnhɔ m'a bye lafɔɔ. M'a favige shɔ, kɔnhɔ m'a faɲa ta

le, ma ceepile wo ganha ba jaa l'a ma shiige wɛ. M'a jɲɛɲaa shii shɔ m'a pee fara ma jɲii na, kɔnhɔ ma da jaa. ¹⁹Piimu kaa l'a dan nɛ ni ge, pee na nɛ dinni, na pu kuuni be. Ayiwa, ma zo wu beeri kan daburaje jo mu. ²⁰Nɛ kunni niyerege ki wa kujɔɔ li jɔ na, na gbura ki kuuni. Wa bu nɛ mujuu logo na gbura ki mugi nɛ mu, nɛ na ba jé na li ni weefɔɔ ni, weefɔɔ be di li ni nɛ ni. ²¹Wemu ba se ta, nɛ na ba weefɔɔ teɲe naye yiri na saanra koro li na, ba nɛ be ya se ta na diin na To Kile yiri wu saanra koro li na tiingana lemu na wɛ.

²² «Kile Munaa ya lemu yu egilizii pu mu ge, wemu na logo ge wu logo!»

4

Kile wo saanra koro le, ni na wu pele fugba we ni

¹Lee kadugo na a nɛ wii sanha, na fugba wu jɔ ki jaa k'a mugi. Mujuu le nɛ fɛnhɛ logo, l'i jɛ ba maga meɛ jɛ-ɛ ge, a lee mujuu l'i nɛ pye sanha na: «Dugi naha, keree kiimu k'a yaa na pye le kadugo na ge, di ba kee she ma na.» ²Taapile ni a Kile Munaa di jé nɛ ni. Li wii, saanra koro la bye fugba wu ni, wa wu bi tiin lee na. ³Wemu w'a bi tiin lee na ge, wee bi jɲi ba pɛɛwa kagereye ya jɛ wɛ, yemu mege ki jɛ na zhasipu ni sariduواني ge. Kile jɲɔpara li bi lee saanra koro li maha, ba m'a li wii wɛ, m'a li ta li na jɲi ba pɛɛwa kagereye ka jɛ wɛ, kemu mege ki jɛ emerodi ge. ⁴Saanra korogoo kelee shuun ni shishɛɛɛ (24) w'a lee saanra koro li maha. Nɔhɔlɛ kelee shuun ni shishɛɛɛ (24) wu bi tiin kee saanra korogoo ki na, pee jɛ na fadaviire le. Saanra judɔɲɔɔ di jɛ pu beeri nigin nigin juyɔ ni, kiimu ya yaa ni sannii ni ge. ⁵Kile-jɲiɛɛ, ni mujɔɲɔɔ, ni Kile-sɛɲɛɛ di foro lee saanra koro li ni. Sokinnaa gbarashuun wemu w'a jɲi ge, pee jɛ saanra koro li jahagbaa na. Pee jɛ Kile Munahaa gbarashuun wɛ. ⁶Saanra koro li jahagbaa li be di jɛ kanna gba lɔhɔ ki, kemu ya yaa ni vɛɛri ni ge, vɛɛri wemu ya wii na jaa ba jaawiige jɛ wɛ. Nii yarɲmuyo shishɛɛɛ w'a bye pu jɲiɛ ni na saanra koro li maha. Yi jahaya ni yi kaduyo beeri di jɛ jɲii. ⁷Nii yarɲmuyo yi nizhiige jɛ ba cenri jɛ wɛ. Shuun wogo ki jɛ ba nupepinɲe jɛ wɛ. Taanri wogo ki jaha jɛ ba sipya wogo jɛ wɛ. Shishɛɛɛ wogo ki jɛ ba jaa niyirige

je we. ⁸Kapaya gbaara je yee jii yanmuyo yi beeri nigin nigin mu. Yee kapaya yi nòhòdaan ni yi fugba wu beeri bye jii. Yee yanmuyo yi bi yoyo cee gbee caya fara piige na na:

«Fefèere, fefèere, fefèere,
wù Kafò Kile, Se Bèeri Fòò,
wemu w'a bye, ni wu je wà, ni wu na ba ba
ge.»

⁹Saanra koro li tiinvò we, wee wemu wu da gori yaha jii na gbee ge, ye jii yanmuyo shishèere we ba yoyo cee, na wu pele, na wu soni, na baraga teri wu na tuun wemu ni, ¹⁰nòhòlee kelee shuun ni shishèere (24) wu be na nuguro sin wee tuun wu ni saanra koro li tiinvò wu jahagbaa na, wee wemu wu da gori yaha jii na gbee ge, na wu pele, na pu saanra jūdōjō ki kōngi na ki yaha saanra koro li jahagbaa na, na jo:

¹¹«Wù Kafò ni wù Kile,
mu w'a yanmuyo yi beeri yàa,
mu jidaan funjō ni yanmuyo yi beeri ya
yàa,
mu jidaan funjō ni yi beeri je be.
Lee wuu na, nòòò, ni pèeje,
ni sefèere ya yaa ni ma ni.»

5

Kitabu we ni Dubyapige ke

¹Lee kadugo na a ne Kitabu nigurugo ja saanra koro li tiinvò wu kanige keje ni. Wee kadugo ni wu jaha beeri bye kama, fe tēhe gbarashuun d'a taga wu jō mara. ²A ne meleke baraga wo wa ja wu na kaan jiiini ni mujuugbò ni na: «Jōgo w'a yaa ni fe pu gyeegi ni, kōnhō wu Kitabu wu jō mugi wē?» ³Wa shishiin ya ta fugba wu ni, kelee jiije ki na, kelee jiije ki nòhòdaan, wemu na já wee Kitabu wu jō mugi wu wu funjō wii we. ⁴Ba ni wa shishiin di bi sanha da wemu w'a yaa ni Kitabu wu jō mugi ni, wu wu funjō wii we, wee tuun wu ni a ne sii na mee suu xuuni. ⁵A nòhòle wa di ne pye: «Ma ganha ba mee suu we; li wii cenri we w'a foro Zhuda shi wu ni ge, Dawuda yasege ke, wee ya se ta. Lee funjō ni wu na já fe tēhe gbarashuun wu kyeege na Kitabu wu jō mugi.»

* ^{5:6} Dubyapige: kee je Yesu, Kile Ja we. Ali na wu ta jurumu wa shishiin ya ta wu na we, w'a sòò na wu muna kan saraga, na xhu kōjō wo jurumu wu wuu na.

⁶A ne Dubyapige* niyerege ja lee saanra koro le, ni jii yanmuyo shishèere, ni nòhòlee pu jiije ni, ma na giin na p'a ki gbo. Yeje gbarashuun ni jii gbarashuun wu bye ki na. Kee jii gbarashuun wu je Kile Munahaa gbarashuun we. Kee ya tun jiije ki kabaya yi beeri na. ⁷A Dubyapige k'i fulo na Kitabu wu nigurugo ki ló saanra koro li tiinvò wu kanige keje ki ni. ⁸Ba Dubyapige k'a wee Kitabu wu ló we, a jii yanmuyo shishèere ni nòhòlee kelee shuun ni shishèere (24) wu nuguro sin ki fe ni. Kōnōyo je pu beeri nigin nigin keye ni, ni sannu cēgebuugoo, kee bi jii nudanga yawurire na. Tee je Kile wo fefèere sipyii pu Kile-jeereye. ⁹Pu bi yofōjō cee na:

«P'a mu gbo.
M'a sipyii pii juyō wolo
ni ma shishan pu ni na kan Kile mu,
na foro kōnhōò ki beeri ni, ni shi jomō pu
beeri ni,
ni shi wu beeri ni, ni fiiye yi beeri ni,
Lee wuu na mu ye w'a yaa ni Kitabu wu jō
ni,
m'a wu fe pu kyeege.
¹⁰M'a pee pye Kile saanra ti sipyii,
ni saraya jaha shōonrivòò, Kile mu.
Pee na ba saanra pyi jiije ki na.»

¹¹Lee kadugo na a ne wii na melekee nijehemee jomō logo. Pee bi saanra koro le, ni jii yanmuyo ye, ni nòhòlee pu maha. Pee bye melekee miliyoo nijehemee tēhene baa wuu. ¹²Pee bi mujōjōò waa na:

«Dubyapige ke p'a gbo ge, kee ya yaa ni
sefèere,
ni yaaga fèere, ni fungōngō fèere, ni
fanha,
ni pèeje, ni nòòò, ni masōjō ni.»
¹³Kile wo yanmuyaaya yemu beeri yi je fugba we ni ge, ni jiije ke na ge, ni jiije ke nòhòdaan ge, ni suumo lōhō ke ni ge, a ne yee beeri mujōjōò logo yi na yoyo cee na:
«Masōjō, ni pèeje, ni nòòò, ni sefèere ti
pye
saanra koro li tiinvò
ni Dubyapige ki woyō fo gbee.»

¹⁴A jii yanmuyo shishèere wu jo: «Amiina.»
A nòhòlee p'i nuguro sin na ki pele.

6

Dubyapige k'a Kitabu wu fe pu kyeeɣi

¹ Ba Dubyapige k'a fe tēheɣe gbarashuun wu wa nigin kyeeɣi tuun wemu ni we, a ne nii yaɲmuyo shishēere wu wa nigin mujuu logo ba Kile ma sele me we na: «Pa!» ² Lee kadugo na a ne shōnfige ka ja. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sindaaje wu keɲe ni. Saanra juɗɗo bi kan xɔ wee mu. Wu sefeere wu w'a foro, wu na ba se ta.

³ Tuun wemu ni w'a fe shuun wo pu kyeeɣi ge, a ne nii yaɲmuɲo shuun wogo ki mujuu logo na: «Pa!» ⁴ A shōnjiga ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, sefeere ya kan xɔ wee mu na ke koɲo ke jaɲiɲe xɔ, kōnhɔ sipyii di da puyē gbuu. Ŋmɔpara niduunnɔ ya kan wu mu.

⁵ Tuun wemu ni w'a fe taanri wo pu kyeeɣi ge, a ne nii yaɲmuɲo taanri wogo ki mujuu logo na: «Pa!» A shōnwɔhɔɲo ka di foro. Wemu w'a bi dugi kee na ge, shaa li bye wee keɲe ni na daanna pyi. ⁶ A ne mujuu la logo nii yaɲmuɲo shishēere wu te ni na: «Shinma tuugo ka wo kilo nigin ya be ni shen nigin caɲa nii saraa ni. Shinma tuugo katii be wo kiloo taanri be ya be ni wee saraa we ninumɔ ni. Ma ganha bu da sinme pe ni duven wu kyeeɣi we.»

⁷ A wu fe shishēere wo pu kyeeɣi, a nii yaɲmuɲo shishēere wogo k'i jo: «Pa!» ⁸ A ne shōngɔ ka ja k'a foro, kee bi kiikaan. Wemu w'a bi dugi kee na ge, wee mege je xu. Adesi bi taha wee feni. Sefere bi kan pu mu niɲe ke taaga shishēere wogo ki na; kōnhɔ pu da sipyii gbuu ni Ŋmɔparaa ni, ni xuugbɔhɔ, ni kafeyē yama, ni niɲe ke yacoyo ni.

⁹ W'a fe kaguro wo pu kyeeɣi tuun wemu ni ge, sipyii piimu p'a gbo Kile jomɔ pe ni wu seeri keree ki feni ge, a ne pee wo munahaa ki ja saraga yi tawologo|Saraya yi tawologo ki nɔhodaan. ¹⁰ Pee bi mujɔɲɔ waa na: «Wu Kafɔɔ, fefere wo ni can wo we, fo tuun weke ni mu di da ba kiiri kon niɲe ki sipyii pu na, m'a wēe shishan pu yogo jo we?» ¹¹ Wee tuun wu ni, a p'i fadēɔɲɔ niviye kan pu beeri nigin nigin mu, na pu pye na pu jeri pye sanha loxulo li ni, fo pu kapyeyejii, ni pu cebooloo pu ba she fa; pee piimu p'a yaa na gbo lee gbogana li na ba pee je-ε ge.

¹² Lee kadugo na a ne Dubyapige ki ja k'a fe gbaara wo pu kyeeɣi. Wee tuun wu ni a niɲe k'i jele xuuni. A piige di jε caɲa nii li

ni, a l'i wo ba fawɔhɔɲo je we. A yeɲe ki beeri di jaɲa ba shishan je we.

¹³ A fugba wɔrɔɔ k'i do niɲe ki na ba kafeege ma nitoodige jahara, na ki geeye turi we. ¹⁴ A fugba wu laha wu tatēenge ni, ba p'a fuugo kurulo na luu kurulogana lemu na we. Faabobo yo ye ni lɔhɔ niɲe takpiye yi beeri y'a kuu laha yi tatiinye ni. ¹⁵ Koɲo ki sipyii pu beeri: Saannaa yoo, sipyigbɔ yoo, kashen juɲɔfēe yoo, naafuu fēe yoo, fanhafēe yoo, buloo yoo, piimu je buloo we, pee yoo, pee beeri ya puyē Ŋmɔhɔ jaɲa gulogoo ni, ni faabobo yo yi te ni. ¹⁶ A p'i faaya ni boboyo yi pye: «Yi to wu juɲo ni, y'i wu Ŋmɔhɔ saanra koro li tiinwɔ we, ni Dubyapige ki loyire li jaha na. ¹⁷ Bani pu loyire li cagbɔhɔ k'a nɔ. Joɲo wu d'a j'a zho we?»

7

Kile wo fe p'a kpɔn Izirayeli sipyii piimu na ge

¹ Lee kadugo na a ne melekeɣe shishēere niyereye ja niɲe ki kabaya shishēere wu na. Pee bi koɲo ki kabaya shishēere wu kafeege ki co, kōnhɔ kafeege ka shishiin ganha ba yiri niɲe ki na, kelee suumɔ lɔhɔ ki na, kelee tige ka shishiin na we. ² A ne meleke watii ja w'a yiri Kile-nɔhɔ ki shizhaa na, Kile nii wo wu wo fe kpɔn kpɔn yaaga ki je wu keɲe ni. Niɲe ki fara suumɔ lɔhɔ ki na, yee gyeeɣi ya kan melekeɣe shishēere wemu mu ge, a wu mujuugbɔ jo na pee pye: ³ «Yi ganha bu da yafiin kyeeɣi niɲe ke, kelee suumɔ lɔhɔ, kelee tiire ti na, na ta wēe sanha fe kpɔn wu Kile wu kapyeyyii pu gbahaa na we.»

⁴ Fe ya kpɔn piimu na ge, pee ye jɔ ne logo. Pee je sipyii kabɔfoɲɔ xhuu nigin ni kelee shishēere ni shishēere (144.000). Pee bi foro Izirayeli kpɔnhɔ ki beeri na.

⁵ Zhuda wo kpɔn li na, fe ya kpɔn sipyii kabɔfoɲɔ ke ni shuun (12.000) na; Uruben wo kpɔn li na, sipyii kabɔfoɲɔ ke ni shuun; Gadi wo kpɔn li na, sipyii kabɔfoɲɔ ke ni shuun;

⁶ Azeri wo kpɔn li na, sipyii kabɔfoɲɔ ke ni shuun; Nefitali wo kpɔn li na, sipyii kabɔfoɲɔ ke ni shuun;

Manase wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo
ke ni shuun;

⁷ Simijn̄ wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo
ke ni shuun;

Levi wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo ke
ni shuun;

Isakari wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo
ke ni shuun;

⁸ Zabulon wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo
ke ni shuun;

Yusufu wo kp̄oon li na, sipyii kab̄ofon̄oo
ke ni shuun;

Benzhame wo kp̄oon li na, sipyii
kab̄ofon̄oo ke ni shuun;

fe ya kp̄on pee beeri na.

Sipyijehemee piimu p'a shō ge

⁹ Lee kadugo na a ne wii na sii sipyiiire ta
ja t'a sii jeh̄e, sipya wa shishiin da já piimu
toro we. Pee bi foro fiye yi beeri ni, ni shi
wu beeri, ni shi jom̄o pu beeri, ni kp̄onh̄oo ki
beeri ni. Pee niyereye y'a bye saanra koro
le, ni Dubyapige ki jaha t̄aan. Fadeviye
nid̄oonyo yi bye pu na, fenhegeye di je pu
keye ni. ¹⁰ A p'i ganha na mujon̄oo waa
na: «W̄ee wo Kile we w'a tiin saanra koro
li na ge, wee ni Dubyapige ki k'a juwuuro
kaan w̄ee mu.» ¹¹ Melekee pu niyereye yi
bye na saanra koro le, ni n̄oh̄olee pee, ni
jii yanmuyo shishere wu maha. A p'i
nuguro sin saanra koro li jahagbaa na, na
pu jahaya buri jije na, na Kile pele. ¹² na
jo: «Amiina. Mas̄on̄o ni n̄oro, ni funḡon̄go
f̄ere ni baraga daha, ni p̄ere, ni sef̄ere,
ni fanha, yee je wee Kile wu woyō fo gbee.
Amiina.»

¹³ A n̄oh̄ole nigin wa di ne yege na: «J̄ogo
ye p'i je ni ye fadeviye ye ni we? Mii p'a yiri
we?» ¹⁴ A ne wu pye: «N̄oh̄ole we, go mu wu
wa pu ce.» A wu ne pye: «Piimu nivorowuu
pu wa kanhagbo pu ni ge, ni p'a fadeye yi
je fiinj̄e Dubyapige ki shishan pu ni ge, pee
pu wa. ¹⁵ Lee na pee wa Kile wo saanra|Kile
saanra koo li jaha t̄aan na kapyeh̄ee pyi
wu mu wu tap̄eh̄e pugboh̄o ki ni can̄a fara
piige na. Saanra koo li tiinv̄oo wu na ba bye
ni pu ni, na pu mara. ¹⁶ Xuugo ni waga da
ga ba pu ta bada we. Can̄a be di da ga ba
daraa pu na sanha we, kelee kafugo katii be
we. ¹⁷ Bani Dubyapige ke ki wa saanra koro
li n̄ije ni ge, kee na bye pu nahav̄oo, na se

ni pu ni jii sicuum̄o loh̄o ki yiri. Kile na ba
pu jesinme pu beeri tuu.»

8

Fe gbarashuun wo pu keree

¹ Tuun wemu ni Dubyapige k'a fe
gbarashuun wo pu laha ge, a feh̄ene di fugba
wu kp̄on fo na n̄o minitii kelee taanri (30)
shishiin na.

² Melekee gbarashuun we w'a yere Kile
jaha t̄aan ge, a ne pee ja. A p'i maya
gbarashuun kan pu mu. ³ A meleke watii
be di ba yere saraya tawologo| Saraya yi
tawologo ki jahagbaa na. Yawurire sh̄oo
sanni wuu li bye wu keje ni. A p'i nudanga
yawurire nijeh̄ere kan wu mu; Kile ya sipyii
piimu pye f̄ef̄ee ge, k̄onh̄o wu pee wo Kile-
jereye yi fara tee yawurire ti na, wu yee
pinne wolo saraga, saraya tawologo sanni
wogo ki jun̄o ni. Kee bye saanra koro li
jahagbaa na. ⁴ Tee nudanga yawurire ti wo
wurege ni Kile ya sipyii piimu pye f̄ef̄ee ge,
ni pee wo jereye y'a dugi shiizhan Kile jaha
t̄aan meleke wu keje ni. ⁵ A wee meleke wu
yawurire sh̄oo li jii saraya yi tawologo ki wo
naganhaa ki na, na ki w̄a jije ki na. A Kile-
sel̄eh̄ee, ni mujon̄oo, ni Kile-jij̄ee, ni jije
cel̄eh̄e di bye.

Melekee p'a maya yi j̄o k̄on na wi

⁶ Maya gbarashuun wemu wu bye
melekee gbarashuun wu mu ge, a pee di
gbegele yee maya yi wo wi kaa na. ⁷ A
meleke nizhiime wu wu wo maga ki wi, a
zanha kagereye, ni na, ni shishan di suri
yiye ni na w̄a jije ki na. A jije ki taaga
taanri wogo k'i sogi. A tiire ti taaga taanri
wogo ki be di sogi. A japurege ki beeri di
sogi.

⁸ A meleke shuun wo wu wu wo maga
ki wi, a l'i bye ma na giin na ya faabobo-
tabaaga kemu jaan̄a ge, kee w'a w̄a suumo
loh̄o ki ni. A suumo loh̄o ki taaga taanri
wogo k'i jeri shishan. ⁹ A suumo loh̄o ki
jii yanmuyo yi taaga taanri wogo k'i xhu.
K̄or̄oyō ye y'a bye suumo loh̄o ki jun̄o ni ge,
a yi be wo taaga taanri wogo ki be di gyee gi.

¹⁰ A meleke taanri wo wu wu wo maga ki
wi, a w̄oro tabaaga ka di yiri fugba we ni na
pa do, na ganha na j̄i ba nagboh̄o je we.
Kee ya to gba loh̄oyō yi taaga taanri wogo,
ni yi lobulowegee ki ni. ¹¹ Lee w̄oro li mege
ki je Zoro. A loh̄oyō yi taaga taanri wogo

ki bæeri di soro. A kee lóhó k'i shenjehemee gbo, bani ki bi soro.

¹²A meleke shishæere wo wu wu wo maga ki wi, a lee di caŋa ki taaga taanri wogo ki kpon, ni yeŋe ki taaga taanri wogo ke, na fara woró ki taaga taanri wogo ki be na, fo na yi kpeenge ki taaga taanri wogo ki pye nibiige. Ayiwa, piige ki fara caŋa ki na, a yi kpeenge taaga taanri wogo k'i bye nibiige.

¹³A ne wii sanha na naa ja w'a yiri na beele fugba lii lii we ni, na mujuugbo waa na: «Melekee taanri wusamaa p'a kori ge, pee ba pu wo maya yi wi tuun wemu ni, boŋgo, boŋgo, boŋgo kee k'a da jine ki sipyii pu ta wee tuun wu ni.»

9

Meleke kaguro wo wu wo maga mee

¹A meleke kaguro wo wu wu wo maga ki wi, a ne woró ja l'a yiri fugba we ni na pa do jine ki na. A p'i wecogonó tehene baa wogo ki wo kenikaan li kan lee mu. ²A l'i kee wecogonó ki jo mugí, a wurege di ganha na foro wà ba kanragaa wurege je we. A wecogonó ki wurege di nibiige leje caŋa nii le ni kafege ki ni. ³A kabeeye ya di foro kee wurege ki ni na caaga jine ke na. A p'i fanha kan yi mu ba nàmaa je we. ⁴P'a yi jo yi mu na yi ganha bu da kakara pye ja ke na we, kelee yapyiire, kelee tige ka shishiin na we; ga sipyii piimu pu je Kile wo fe pu je pu gbahaa na-e ge, na y'a kakuuŋó pyi pee ye na. ⁵Sefeere ya ta kan yi mu yi já sipya gbo we. Ga sefeere ya kan yi mu y'a sipyii kana fo yeye kaguro. Yi soŋro ya yá ba nàmaa wuuro je we. ⁶Sipyii na ba xu shaa yee caya yi na, ga p'i da wu ta we. Xu kaa na ba bye pu na, ga wee be na ba fe pu jaha na.

⁷Yee kabeeye yi bye ma na giin shonyo p'a gbegele kashen kaa na, na je ma na giin sanni saanra juɔɔŋó y'a tó. Yi jahaya je ba sipyii woyo je we. ⁸Yi nuzhiire je ba cee wuuro je we. Yi ganhaa di je ba cenri wogoo je we. ⁹Yi je kanna tóro fadeye y'a le na pye ŋmasigiye, yi kapaya tunmó di je ba shonyo wotoriyo nijeheye tunmó je we, yemu y'a gburogi na se kashen ni ge. ¹⁰Yi naya je ba nàmaa woyo je we ni ŋmahaa ni. Kanhama pe y'a da ba daha sipyii pu na fo yeye kaguro ge, kee fanha ki wa yi naya yi ni. ¹¹Saan wa wu je yi juŋó ni, wee wu je wecogonó tehene baa wogo ki meleke

we. Wu mege ki je Heburuu jomó pu ni na Abadon, p'i wu pyi Girekii jomó pu ni na Apoliyon, (lee kóri je gyeegi pyevó).

¹²Boŋgo ki nizhiige ya toro, lee kadugo na, shuun wa be wu da daha kee na sanha.

Meleke gbaara wo wu wo maga mee

¹³A meleke gbaara wo wu wu wo maga ki wi, saraya yi tawologo sanni wogo ke ki bye Kile jaha taan ge, a ne mujuu la logo na foro ki gulogoo shishæere wu yeŋe shishæere wu ni. ¹⁴Maga ki bye meleke gbaara wo wemu keŋe ni ge, a wu wee pye: «Melekee shishæere wu w'a p'o Efirate gbago wu lóhó ki jo na ge, pu sanha.» ¹⁵Pee melekee pii p'a bi gbegele yaha na be ni wee tuun we, ni kee caŋa ke, ni kee yeŋe ke, ni lee yee li ni ge, a p'i pee sanha yaha, kónhó p'i sipyiiire ti taaga taanri wogo ki gbo. ¹⁶Pee wo kashenŋmó piimu p'a bye shonyo na ge, pee bi miliyoo xhuu shuun (200.000.000) xó. Kee jo ke ne logo.

¹⁷Kashe le ne ja ge, shonyo ye ni piimu p'a bi dugi yi na ge, tóro fadeye yi bye pu bæeri mu, yee yi bye pu ŋmasigiye. Yi tuugo ka je ba na je we, ka je bulani ba safiri kagerenje je we, ka je ba kirimu je we. Shonyo yi juyo di je ba cenri wogo je we. Na ni wurege ni kirimu di foro yi jo yo ni. ¹⁸Na ni wurege ni kirimu we w'a foro yee shonyo yi jo yo ni ge, a pee kanhama tehee taanri wu sipyiiire ti taaga taanri wogo ki gbo. ¹⁹Yee shonyo yi fanha je yi juyo ni yi naya ni. Yi naya yi je ba wólo je we. Naya yi je ni juyo ni, yee juyo yi ni y'a sipyiiire ti kana.

²⁰Sipyii piimu samaa p'a kori, pe kanhama pe ya pu gbo-e ge, pee ya ta daburaje jo pu kapyegee ki na we. Pee ya ta jinaa wo peŋe ke ni yaperere wo peŋe ki jo yaha we. Kee yaperere kii ya yaa ni sanni, kelee warifyen, kelee dapaa tóro, kelee kagereye, kelee ni tige ni. Ki ya jaa we, ki ya nuri we, k'i ya já jaari we. ²¹Pu ya ta daburaje jo pu sipyigbuu li na, kelee pu siganma keree, kelee pu doɔɔro, kelee pu nagaara ti na we.

10

Meleke we ni Kitabupire li keree

¹Lee kadugo na a ne meleke baraga wo wa ja wu na tigi na yiri fugba we ni, jahaja di je wu cére faya. Kile-ŋmopara di je

wu jiuḡo ni. Wu jaha ke di je ba caḡa je we. Wu tɔɔyo je ba na benee je we. ² Kitabupire la jomugi-yahaḡa ki bye wu keḡe ni. W'a bi wu kanige tɔɔgo taha suumo loho ki na, na kamene wogo ki taha jije ki na. ³ A wu mujuugbo la wa ba cenri ya guuri we. W'a lee wa tuun wemu ni ge, a Kile-selenje gbarashuun wu ganha na ya yu. ⁴ Ba Kile-selenje gbarashuun w'a jo xo we, ne bi zhaa da yee kani, ga na mujuu la logo na foro fugba we ni na: «Yemu Kile-selenje gbarashuun w'a jo ge, yee yaha kaḡmohono, ma ganha bu yee ka we.» ⁵ Meleke wu niyerege ne ja suumo loho ke, ni jije ki na ge, a wee di wu kanige keje yirige fugba wu ni na gaa na: «Wemu wu da gori yaha jii na gbee ge, wu d'a fugba we ni wu funḡo yaḡmuyo, ni jije ni ki yaḡmuyo, ni suumo loho ni ki funḡo yaḡmuyo beeri yaa ge, ne kaa wee na jo: «Taasigine wa li ni nige we. ⁷ Ga caḡa kemu meleke gbarashuun wo w'a da ba wu wo maga ki wi ge, kee na ba bye Kile wo kaḡmohono li jo cavaḡa ma na jo ba w'a yi jo wu kapyeyii Kile tudunmɔ pu mu jogana lemu na we.»

⁸ Mujuu le ne bi logo na yiri fugba wu ni ge, a lee di nugo ne pye na: «She Kitabupire li jomugi-yahaḡa ki sho meleke wu mu, wee wemu w'a yere suumo loho ke ni jije ki na ge.» ⁹ A ne fulo wee meleke wu na, na wu jeeeri jo wu Kitabupire li kan na mu. A wu ne pye: «Li co m'a li li, li na daan ma jo ni ba sere je we, ga li bu digi ma funḡo ni, li na zoro.» ¹⁰ A ne lee Kitabupire li co meleke wu keje ni na li. A l'i daan ne jo ni ba sere je we, ga ba ne li li xo tuun wemu ni we, a l'i soro ne funḡo ni. ¹¹ A mujuu l'i nugo ne pye sanha na: «Li waha l'i waha ma na ba jomɔ ta sanha Kile mu na jo fiye nijeheye, ni shi nijeheme, ni shi jomɔ nijeheme, ni saannaa nijeheme shizhaa na.»

11

Sereee shuun wu keree

¹ Lee kadugo na a p'i daanna kagaanga ka kan ne mu, kee bye ba publiin je we. A p'i ne pye: «Yiri m'a Kile-peere pugbobo ki taanna, ni saraya yi tawologo ke, piimu p'a Kile pele wa ge, m'a pee tɔɔ. ² Ga m'a Kile-peere pugbobo ki kaḡa ki yaha wa,

ma ganha bu da kee taanna we. Bani kee ya kan shi wu mu wemu je Yawutuu we. Pu na ba jaari jaari fefere kulo li ni yeye kelee shishere ni shuun (42) funḡo ni. ³ Ne na ba sefere kan na seere shuun wu mu. P'a yoro borayo faya* le na Kile Kafila jo cabyaa kabofono di xhuu shuun ni kelee gbaara (1.260) funḡo ni.» ⁴ Pee je oliviye tiye shuun we, ni sokinnaa shuun we, pee piimu niyereye yi wa jije ki Kafɔ wu jaha taan ge. ⁵ Sipyaa wa ba giin wu kakuuno pye wee wa na, na na foro pu jo ni na wee pen wo sɔrogo. Wa ba giin wu kakuuno pye we wa na, nakaara baa le xugana le na weefɔ da xhuu. ⁶ Se wa pu ni na fugba we to, kɔnhɔ zanha ganha bu do pu Kile jomɔ pu cajoyo yi na we. Se wa pu ni na loho neri shishan. Tuun wemu beeri bu pu taan, se wa pu ni na kanhama tuugo beeri no sipyiire ti na jije ki na.

⁷ Pu ba ba pu seeri keree ki jo fa tuun wemu ni, yacoguḡo ke k'a duri na foro wecogono tehenee baa wogo ki ni ge, kee na ba yogo kon pu na, na ja pu na, na pu gbo. ⁸ Pu nixhuyo na ba bye kugbo li pinnere kpeenge ki na. Lee kulo l'a foro lemu feni ge, lee je Sodamu ni Misira. Lee kulo li ni pu Kafɔ w'a kori tige na. ⁹ Koro ke sipyii pii na ba pu nixhuyo ja na foro fiye yi beeri ni, ni shi wu beeri, ni shi jomɔ pu beeri, ni kponho ki beeri na. Pee na ba pu nixhuyo ja cabyaa taanri ni taaga funḡo ni. Pu da ga ba so pu pu le faya ni we. ¹⁰ Kile tudunmɔ shuun wu gbo wu na ba bye fundanga koro ki sipyii pu mu, fo pu na fundanga yakanya kaan puye mu, bani pee shuun w'a jije ki sipyii pu kanha fo xuuni. ¹¹ Ba kee cabyaa taanri ni taaga k'a toro we, a Kile di munahaa le pu ni, na jiiifere kan pu mu, a p'i yiri yere. Piimu pu bi pu wii ge, a fyaara di je pee ni fo xuuni. ¹² A pee Kile tudunmɔ shuun wu mujuugbo la logo na yiri fugba we ni na: «Yi dugi naha!» A p'i dugi nahaḡa na na kari fugba wu ni pu pen pu jii na. ¹³ Wee tuun wuye pyaa ni, a jije k'i jele xuuni. A kulo li taaga ke wogo k'i do, a sipyii kabofono gbarashuun (7.000) di xhu kee jije celeje ki na. A sipyii pusamaa di fya xuuni na ganha na fugba Kile pele. ¹⁴ Boongo shuun wogo k'a toro.

* 11:3 Pu na borayo faya le, lee ya li shee na pu natanhaḡa wuu pu je, pu jomɔ pu be di je can.

Jεερε tapyege ni bɔɔngɔ taanri wogo k'a da nɔ.

Meleke gbarashuun wo wu wo maga ki mεε

¹⁵ A meleke gbarashuun wo wu wo maga ki wi, a mujogbɔhɔo kii di foro fugba we ni na:

«Na lo nime na, kɔɔɔ ki saanra t'a pye wu Kafɔo Kile wuuro, ni w'a Shɔvɔo wemu naha bulo ge.

Wu na ba diin saanra koro li na gbee.»

¹⁶ Nɔhɔlee kelee shuun ni shishεεre (24) wemu w'a tiin pu saanra korogoo ki na Kile naha tɔan ge, a pee di nuguro sin, na pu nahaya buri niɔge na, na Kile pele. ¹⁷ A pee di jo:

«Kafɔo Kile, Sefεεre Bεeri Fɔo, mu wemu wu jε wɔ ge, ni mu wemu wu bye wɔ ge, wεe yaa baraga taha ma na; bani m'a jε ma saanra ti ni ni sefεεre nigbɔɔro ni.

¹⁸ Shi wemu jε Yawutuu-i ge, a pee logoo di yiri.

Ga ma loyire l'a nɔ.

Xuu pu wo kiiri wu taakɔɔn ni ma kapyeyii Kile tudunmɔo pu saraaduun ya nɔ,

ni m'a sipyii piimu pye fεεfe ge, ni piimu p'a ma pele ge,

sipyigbɔo fara sipyitiilee na, pee bεeri saraaduun ya nɔ.

Niɔge ki kyεεgivεε pu be taaxɔo ya nɔ.»

¹⁹ Kile-pεεɔge pugbɔhɔo kemu ki jε fugba we ni ge, a kee jɔ di mugi. A Kile wo kariɔεεge jɔmεε li keshi wu ja wu pεεɔge pugbɔhɔo ki funɔɔ ni. A Kile-jiɔɔε, ni Kile-selεɔεε, ni mujɔɔɔ di ganha na fɔro. A niɔge k'i jele, a zanha kagereye nagaya be di digi.

12

Cee we ni wɔɔɔɔ ke p'a byi diragɔn wu ge

¹ Lee kadugo na a ne kakanhana nigbɔo la ja fugba we ni. A ne cee wa ja, caɔa ke na jε wu cεre faya, yeɔe ke di jε wu tɔɔɔo yi nɔhɔdaan. Warɔo ke ni shuun saanra judɔnɔ di jε wu jɔɔɔ ni. ² W'a bi yere yacere na. Wu laa li bi yiri, a wu ganha na sipyaa suu layana li kanhama pu na.

³ Lee kadugo na a kakanhana la be di bye fugba wu ni. Lee jε wɔɔɔɔ niɔniga, jɔɔɔ gbarashuun ni yeɔe ke di jε ki mu. Saanra judɔɔɔ ki bye yee jɔɔɔ gbarashuun wu bεeri nigin nigin na. ⁴ A ki naja k'i fugba wu warɔo ki taaga taanri wogo ki faari wo niɔge ki na. Wee cee wu bi giin di digi, a wɔɔɔɔ k'i yere wu nahagbaa na, kɔnhɔ wu bu digi, k'i pya wu xa. ⁵ A cee w'i digi funana na. Ga taapile ni a wee pya w'i gari Kile ni wu saanra koro li kabanugo na. Wee wu da ba shi wu bεeri mara ni tɔɔɔo biin ni. ⁶ A cee wu baa kari sipɔɔɔ ki ni; Kile bi xuu wemu gbegele ge, a wu gari wɔ, kɔnhɔ wu she wu jɔ shaa wɔ fo cabyaa kabɔfɔnɔ nigin di xhuu shuun ni kelee gbaara (1.260).

⁷ Wee tuun wu ni a kashen di yiri fugba we ni. Melekee jɔɔɔɔ Misheli ni wu melekee p'a tun ni wɔɔɔɔ ki ni. A wɔɔɔɔ ki be ni ki tahama-nɔhɔmɔo p'i kashen ki ηmɔ. ⁸ Ga pee ya ta se ta we. Pu ya ta xuu wa ta nige fugba we ni we. ⁹ A p'i wɔɔɔɔ ki co, na ki wɔ niɔge na. Kee jε wɔleɔge ke, p'i ki pyi na tɔɔɔo levɔo, ni Shitaanni. Kee kemu k'a niɔge ki sipyii pu bεeri piinɔge ge, kee ni ki melekee p'a pinne wɔ niɔge ki na shiizhan.

¹⁰ Lee kadugo na a ne mujuugbɔo la logo na yiri fugba we ni na:

«Nime wεe wo Kile wu wo jɔwuuuro te, ni wu sefεεre te, ni wu saanra ti tuun w'a nɔ.

Shɔvɔo wemu w'a shɔɔnri lo ge, wee be wo jɔɔɔ fεεre ti tuun w'a nɔ nime,

bani wεe cebooloo pu jaagivɔo w'a co, na wɔ niɔge ki na.

Wee wemu w'a bye Kile naha tɔan na pu jaagi caɔa fara piige na ge.

¹¹ Wεe cebooloo p'a se ta wu na Dubyapige ki shishan pu baraga ni,

ni pu Kile Jozaama pu seeri keree ki be wo jo baraga ni.

Bani p'a bi kahari pu munahaa ni fo na nɔ xu na.

¹² Lee wuu na fugba we ni piimu pu jε wɔ ge, yi fundanga ta.

Ga, bɔɔngɔ ki wa niɔge ni suumo lohɔ wogo, bani Shitaanni ya tigi pa yee mu.

Wu luu l'a yiri xuuni, bani w'a li ce na tuun watii jε nige wee mu we.»

¹³Ba wəgəŋə k'a li ja na kee ya w'a niŋe ki na we, cee we w'a tigi funana li na ge, a k'i daha wee feni na gana. ¹⁴Ga, a jaa nagaya kapaya shuun di gan cee wu mu, xuu wemu w'a yaa yaha wu mu siponə ki ni ge, kənhə wu yiri wu she diin wà. Wu na ba ŋməhə wà, na lii wə wu na. Pu na ba wu jə shaa wà fo na she no yee taanri ni yeye gbaara na. ¹⁵Lee kadugo na a wə wu lofomə pa yeege wu jə ni cee wu feni, ba gba ləhə jə we, kənhə pee lofomə p'i wu li. ¹⁶Ga, a niŋe k'i cee wu tɛge; wəgəŋə k'a lofomə pemu yeege ki jə ki ni ge, a niŋe k'i ki jə mugi na pee gba. ¹⁷A wəgəŋə ki luu di yiri xuuni cee wu taan. Yesu ya can wemu she ge, Cee wu wo tuugo sipyii piimu p'a wee co, na Kile wo jəməhehe ki be co ge, a k'i she ganha na kashen kəon pee na.

Yacoŋə niguuŋə kemu k'a foro suumo ləhə ki ni ge

¹⁸Lee kadugo na a wəgəŋə k'i she yere suumo ləhə ki jə na gbazhenhe ki ni.

13

¹A ne yacoŋə ka nivorogo ja suumo ləhə ki ni, juyo gbarashuun ni yeŋe ke di jə ki mu. Saanra juđəŋə ke di jə yeŋe ke wu beeri juŋə ni. Kile mekyeegere jomə d'a ka ki juyo yi beeri na. ²Ne yacoŋə kemu ja ge, kee bye ba shen jə we. Ki təyo jə ni baraga ni ba yacoŋə ka jə we, kemu mege ki jə urusi ge. Ki jə jə ba cəri wogo jə we. A wəgəŋə k'i ki sefere te, ni ki saanra te, ni ki fanhagbəhə ki kan ki mu. ³A ne ki juŋə nigin wa ja w'a bana, a k'i bye ma na giin ki da xhuu. Ga, a ki tabanaja k'i xhə. A lee di bye kakanhana koŋə ki sipyii ti beeri mu, a t'i daha ki feni. ⁴A p'i wəgəŋə ki pele, bani k'a fanha kan kee yacoŋə ki mu. A p'i yacoŋə ki be pele na: «Kee yacoŋə ke jəhə jə we! Jəgə wu d'a j'a yogo tun ni ki ni we?»

⁵Wee tuun wu ni a se di gan yacoŋə ki mu, ki j'a k'a tabaara jomə ni Kile mekyeegere jomə yu. Sefere be ya nəhə kan ki mu ki j'a keree pye fo yeye kelee shishere ni shuun (42). ⁶Lee funŋə ni a k'i ki jə mugi na tabaara jomə jə kəon na yu na waa Kile na. A k'i ganha na Kile mege kyeegi, na Kile wo fefere ti wo fefere xuu wu fanri. Piimu pu jə fugba we ni ge, na ganha na pee be fanri. ⁷Kile ya sipyii piimu pye fefere ge, sefere ya kan ki mu ki yogo tun ni pee ni, k'i se ta

pu na. Sefere ya kan ki mu fiye yi beeri na, ni shi wu beeri, ni shi jomə pu beeri, ni kənhə ki beeri na. ⁸Niŋe ki sipyii pu beeri na ba ki pele, fo sipyii piimu meye y'a ka Duyaŋige nigbogo ki jii sicuumə Kitabu wu ni fo koŋə jə kənduun wu ni ge, fo pee ye. ⁹Wemu na logo ge, wu logo! ¹⁰Sipya wemu w'a yaa na le bulooro ni ge, wee na le ti ni. Wemu w'a yaa na gbo ni ŋməpara ni ge, wee na gbo ni li ni. Ayiwa, lee wuu na Kile ya sipyii piimu pye fefere ge, pee ya yaa na loxulo ta, na gori n'a daa wu ni.

Yacoŋə niguuŋə ke k'a foro niŋe ki ni ge

¹¹Lee kadugo na a ne yacoŋə katii nivorogo ja niŋe ke ni, yeŋe shuun na jə ki mu, kee di jə ba duyaŋepiŋe wogoo jə we, ga k'i yu ba wəgəŋə ki jə we. ¹²K'a bi kapyeŋe pyi ni yacoŋə nizhiige ki fanha ki ni kee jaha taan. Kee yacoŋə nizhiige ki k'a bi bana xuuni, fo ki na taxuyo shaa, ga na juŋə ge, kee ya ki peŋe pye fanha koŋə sipyii na. ¹³Yacoŋə shuun wogo ki bi kakanhanja nigbəhə pyi, fo na na be tirige niŋe ke na na yiri fugba we ni, sipyii ti beeri jii na. ¹⁴Sefere ya kan ki mu k'a kakanhanja kiimu pyi yacoŋə nizhiige ki jaha taan ge, a k'i kee kakanhanja ki taga sipyii ti piinje niŋe ki na, na pu pye na pu yacoŋə nizhiige ki jaa yaa, kənhə peŋe di daha ki na. Kee yacoŋə ke ŋməpara l'a bi bana fo xuuni, ga ki ya ta xu we. ¹⁵Yacoŋə shuun wogo k'a sefere ta na j'a jəjogo kan yacoŋə nizhiige ki jaa wu mu, kənhə wu da yu. Piimu be pu jə pu ya səo na wee jaa wu pele-ε ge, wu pee be gbo. ¹⁶A k'i li pye fanha sipyii pu na, na pu fe kəon pu kanige keye kelee pu gbaha na. Sipyitilee fara sipyigbəo na, lafee fara la baa fee na, na fara buloo na, ni piimu jə buloo we. ¹⁷Wa shishiin da j'a bere pye, kelee na zho pye ni pee fe pu jə ma na we. Pee jə yacoŋə nizhiige ki mege, kelee nimələo piimu p'a be ni ki mege ni ge. ¹⁸Naha fo fungəŋə fere bu bye ma mu, m'a na ye jaha ce. Wemu w'a shiige ge, weefəo na j'a yacoŋə ki niməri wu jate ce. Bani pee nimələo p'a be ni sipya wa mege ni. Pee jə xhuu gbaara ni kelee gbaara ni gbaara (666).

14

Duyaŋige k'a piimu juŋə wolo ge pee

wu yocēege

¹ Lee kadugo na a nē wii na Dubyapige ki niyerege ja Siyan faabobonjo ki na. Sipyii piimu p'a bye ni ki ni ge, pee jē kabəfoŋɔɔ xhuu nigin ni kelee shishēere ni shishēere (144.000) Dubyapige ki mege ni ki To wu mege bi ka pee sipyii pu gbahaa na. ² A nē mujuu la logo na yiri fugba we ni, lee jē ba logbəhə fəɔ ni Kile-selene nighəɔ jē wē. Lee mujuu li bi nōhə pye ba konikpəɔn konəɔ mēheē jē wē. ³ Pee bi masəŋə yofonjo cee saanra koro li jahagbaa na, ni jii jaymuyə shishēere we, ni nōhələē pu jahā tāan. Wa shishiin ya ta já kee yogo ke taanni, ni sipyii kabəfoŋɔɔ xhuu nigin ni kelee shishēere ni shishēere (144.000) wu ye be wē. Pee piimu juyə Kile ya wuu konjo ki na ge. ⁴ Pee ya ta fəɔnɔ kaa pye ja ni cee ni wē, bani pee ya pu ye mara yaha fəfēere ni. Dubyapige ki ba se xuu beeri ni, pee na daha yaha ki feni. Pee ya puwuuro ta na foro sipyii pu niŋe ni, kənhə p'i bye saraga na wolo kan Kile ni Dubyapige ki mu ba yashiye jē wē. ⁵ Pee ya ta kafineye jo ja bada wē. Jaagi baa sipyii pu jē pii.

Melekeē taanri wu wo mujonjo

⁶ Lee kadugo na a nē meleke wa ja wu na yiri na beele fugba lii lii we ni. Kile wo Jozaama nixhəbaama pu bye wu mu na yu jiiŋe ki sipyii pu beeri mu: fiye yi beeri, ni shi wu beeri, ni shi jomə pu beeri, ni kponhə ki beeri. ⁷ A wu jo ni mujuugbəɔ ni na: «Yi fya Kile na, y'i wu pele bani tuun wemu ni w'a da kiiri kən sipyiire ti na ge, wee ya nə xə. Y'a fugba ni jiiŋe, ni suumo ləhə, ni lobulowegee ki yaavəɔ wu pele.»

⁸ Meleke shuun wu w'a taha nizhiime wu na ge, a wee di jo: «Babiloni kugbəɔ l'a ja! L'a sii ja! L'a shi wu beeri yaha w'a gba li dəɔɔɔɔ duvenkuumə wu ni.»

⁹ A meleke taanri wu wo daha wu feni, na jo ni mujuugbəɔ ni na: «Wemu w'a yacoŋo ke ni ki jaa wu pele ge, ki fē d'a kpon wu gbaa kelee wu keŋe na ge, ¹⁰ wee be na gba Kile wo loyire li wo duven wu ni, w'a duven nizuribaaga sozi le wu loyire cēegbuu li ni. Weefəɔ na ba ganha na ni kirimu ni, fəfēere melekeē pee ni Dubyapige ki jahā tāan.

¹¹ Na kemu k'a pu kana ge, kee wurege bi yiri na duri gbee. Pu na ba bye ηmənə baa canja fara piige na, pee piimu p'a yacoŋo ke ni ki jaa wu pele, yacoŋo ki fe d'a kpon pu na ge.»

¹² Kile ya piimu pye fəfēere, pee di wu jomēe conī, na daa Yesu na ge, pee pu loxulo ta.

¹³ A nē mujuu la logo na yiri fugba we ni na: «Li ka, na co nime na, sipyii piimu p'a xhuli na pu yaha Kirisa wo karijēege ki ni ge, pee jē duba nagoo.» A Kile Munaa li be di jo: «Can wu jē wii, kənhə p'i ba ηmə pu kapyewagaa ki tāan. Bani pu kasaŋaa ki beeri kuduun wu wa pu na.»

Niŋe sipyii pu wo kiiri we

¹⁴ A nē jahaja nivige ka ja sanha. Wa nidēenge ki bye kee na ba sipya jē wē. Sanni jūdəɔ jē wu jiiŋə ni, jakəɔngə jətaŋa wogo be di jē wu keŋe ni. ¹⁵ A meleke watii di ba na yiri Kile-peŋe pugbəhə ki ni, na ba jahaja ki tiinwəɔ wu pye ni mujuugbəɔ ni na: «Ma jakəɔngə ki lə, m'a jiiŋe ki yaləɔɔ ti lə, bani yaləɔɔ ti ləduun w'a nə. Niŋe ki yaləɔɔ t'a lə xə.» ¹⁶ Wemu nidēenge ki bye jahaja ki na ge, a wee di wu jakəɔngə ki lə, na jiiŋe ki yaləɔɔ ti lə.

¹⁷ A meleke watii di yiri fugba wu ni Kile-peŋe pugbəhə ki ni, jakəɔngə jətaŋa wogo di jē wu be keŋe ni. ¹⁸ A meleke watii be di foro saraya yi tawologo ki ni. Sefēere bye wee mu na na. Jakəɔngə jətaŋa wogo k'a bye wemu keŋe ni ge, a wu wee pye ni mujuugbəɔ ni na: «Ma jakəɔngə jətaŋa wogo ki lə, m'a jiiŋe ki erezen|erezen tige wu kən, bani wu nagoo p'a lə xə.» ¹⁹ A wee meleke wu jakəɔngə ki lə, na jiiŋe ki erezen nile wu beeri kən, na wu w'a erezen lohə tayaaga wegbəhə ki ni, kee jē Kile wo loyire le. ²⁰ A p'i erezen wu tənəhə erezen lohə ki tayaaga ki ni kulo li kadugo. A shishan di foro erezen wu ni, na fə ba lofomə jē wē, fo kiloo xhuu taanri (300) jəhə. Pee shishan pu cogonjo bi lə jiiŋe na, na shongə taa fo ki kəɔɔfē we na.

15

Melekeē gbarashuun we ni kanhama pusama keree

¹ Lee kadugo na a nē kakanhana nigbəɔ la be ja fugba we ni, lee bye jawəɔɔ kaa gbangban. Tuun wusama kanhama kagbəhə gbarashuun wu jē melekeē gbarashuun wemu keŋe ni ge, pee ya Kile wo loyire li keree ki jə fani.

² Lee kadugo na a nē xuu wa ja, wee jē ba logbəhə jē wē, na jē ba veei jē wē, na d'a suri wu ni. Piimu p'a se ta yacoŋo ke ni ki

jaa we, ni ki niməri wu na ge, pee niyereye yi bye wee xuu wu ni; Kile ya konoyo yemu kan pu mu ge, yee di je pu keye ni. ³P'a bi Kile wo kapyebye Musa ni Dubyapige ki wo yoocege ki cee na:

«Kafoo Kile, Se Beeri Foo,
ma kapyege k'a pele.

Kakanharaa ki je kii!

Shi wu beeri wo saan we,
ma korogoo ki beeri ya tii.
Lee je can.

⁴Kafoo, joo wu d'a jo na wee ya fyagi mu na-ε we,
na wee da mu pele-ε we?

Mu je nigin wu je feefe.

Shi wu beeri ya ma na mu pele,
bani p'a li ja na fiinje na ma kapyege k'a tii.»

⁵Lee kadugo na a ne Kile wo seeri faja puga fefeere wogo ki ja ni Kile-peenje pugboho ki ni, yi no na mug fugba we ni. ⁶Kanhama kagboho gbarashuun wu je melekee gbarashuun wemu keje ni ge, pee ya foro Kile-peenje pugboho ki ni. Faviire temu ti je feefe na ji ge, tee bye pu na. Sanni kirimehe di je pu fushiye na. ⁷A nii yanmuyo shisheere wu wa nigin di sanni ceegbuugoo gbarashuun kan melekee gbarashuun wu mu. Kile wemu wu da gori yaha nii na gbee ge, a wee wo loyire di ki ni. ⁸A Kile-peenje pugboho k'i ni wurege na, kee wurege ke bi foro Kile wo nooro we ni wu sefeere ti ni. Sipyi wa shishiin ya ja je Kile-peenje pugboho ki ni, yani kanhama kagboho gbarashuun wu no ki fa we, kee kiimu ki bye melekee gbarashuun wu keje ni ge.

16

Kile wo loyire ceegbuugoo gbarashuun we

¹Lee kadugo na a ne mujuugbo la logo na yiri Kile-peenje pugboho ki ni li na melekee gbarashuun wu pyi: «Kile loyire li wa ceegbuugoo gbarashuun wemu ni ge, yi she kee juho sin ni je ki na.»

²A melekeshiime wu she wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin ni je ki na. Yacono niguuho ki fe pu je sipyii piimu na ge, ni ki jaa wu pelevee pee, a nooyo niguuyo di bye pee na, na pu kana gbangban.

³A meleke shuun wo wu wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin suumo loho ki ni. A suumo loho k'i jeri shishan, ba sipyxugo shishan je we. A suumo loho ki funjo nii yanmuyo yi beeri di xhu.

⁴A meleke taanri wo wu wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin gba loho ni lobulowegge ki ni, a yee di bye shishan.

⁵Meleke wemu wu je loho yi juhofoo ge, a ne wee mujuu logo wu na yu na:

«Mu wemu je nigin pe wu je feefe ge,
mu je wa gbee, m'a bi bye wa be.

Kongana lemu na m'a we kiiri we kon ge,
m'a tii.

⁶Bani sipyii p'a Kile tudunmoo shishan wo,

Kile ya sipyii piimu be pye feefe ge,
na pee be wo shishan wo.

A ma be di shishan kan pu mu p'a gba,
p'a yaa ni lee ni.»

⁷A ne mujuu la logo na foro saraya yi tawologo ki ni na:

«Uun, Kafoo Kile, Se Beeri Foo,
ma kiiri keree ki beeri je can, k'a tii be!»

⁸A meleke shisheere wo wu wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin cana ki na. A fanha di gan cana ki mu k'a sipyii pu soroogo ni ki kafugboho ki ni. ⁹A kee kafugboho k'i sipyii pu soroogo. A p'i Kile mege kyeege, pu kanhama kagboho ki je wee wemu keje ni ge. Ga pu ya ta soo na yere pu jurumu wu na, na Kile pele we.

¹⁰A meleke kaguro wo wu wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin yacono niguuho ki wo saanra koro li na, a nibiige di je ki saanra ti beeri ni. A sipyii p'i ganha na pu niilee noni pee kanhama pu yama keje ni. ¹¹A p'i fugba foo Kile mege kyeege pu kanhama pe ni pu nooyo niguuyo yi wuu na. Ga, pu ya ta daburaje jo pu kapyege ki na we.

¹²A meleke gbaara wo wu wu wo ceegbuu li funjo yaaga ki juho sin Efirate gbagbo wu juho ni, a kee gba loho k'i waha, konho saanna pu koo l'i faha, pee piimu p'a ma na yiri Kile-noho ki na ge. ¹³A ne kii mu-naakuuho taanri we ja, nigin wa ya foro wogooho ki no ni, a nigin wa di foro yacono ki no ni, a taanri wuu l'i foro tudunmo kafinejo wu no ni. Kee bye ba jasiin je we. ¹⁴Kee je

jinaa munahaa, na kakanharjaa pyi, a kee di she foro koŋo ke saannaa pu beeri mu, kɔnhɔ p'i puyɛ pinne, p'i ba kashen ŋmɔ Se Beeri Fɔɔ Kile na wu cagbɔhɔ ki na. ¹⁵A Yesu di jo: «Li wii, kee canja ne na ba ba ba nagaa ne we! Wemu w'a tiin jii na, na wu faya mara, kɔnhɔ wu ceepile wo ganha ba jaari sipyii p'a wii-i ge, wee ne duba pya.» ¹⁶Pee jinnaa p'a saannaa pu pinne xuu wemu ni ge, wee mege ne Arimagedɔn Heburuu jomɔ pu ni.

¹⁷A meleke gbarashuun wo wu wu wo ceegbuu li funŋo yaaga ki juŋo sin kafɛɛge ki ni. A mujuugbɔɔ la di foro saanra koro li na Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni na: «L'a nɔ li tehene na nime.» ¹⁸A Kile-jiɛɛɛ, ni Kile-sɛɛɛɛɛ, ni mujorɔɔ, ni jiɛɛɛ cɛɛɛɛɛ nigbɔhɔ di bye. Ba sipyii da sii jiɛɛ ki na we, kee jiɛɛ cɛɛɛɛɛ ki jɔhɔ sanha bye ja we. ¹⁹A lee kugbɔɔ li jiɛɛ k'i daa taaya taanri. A fiɛɛ yisaya beeri wo kulogoo k'i ja ja. A Kile di wuyɛ funŋo yaha nidogo lee kugbɔɔ li na, Babilɔni kulo le. A wu wu loyire nigbɔɔ li wo duven ceegbuu li nijine kan li mu l'a gba. ²⁰Takpiɛɛ ye yi wa lohɔ ki jiɛɛ ni ge, yee beeri ya curi, faaboboɔ ka shishiin ya ta ja we. ²¹A zanha kagereye nagaya di do sipyii pu juŋo ni na yiri fugba wu ni. Ka beeri bi kiloo keɛɛ gbarataanri (80) shishiin xɔ. A sipyii p'i Kile mege kyɛɛgi yee zanha kagereye yi wuu na, bani yi kanhama p'a bi peɛle toro.

17

Navarashɔgɔ ki keree

¹Cɛɛɛɛɛgbuugoo gbarashuun wu wa melekeɛ gbarashuun wemu keɛɛ ni ge, a wee wa nigin di ba ne pye: «Pa, navarashɔgɔ kemu k'a tiin logbɔhɔyo yi na ge, di ba kee wo kiiri wu she ma na. ²Jiɛɛ ke saannaa p'a dɔdɔɔɔɔ pye ni kee ni. A ki dɔdɔɔɔɔ t'i jawɔhɔ wo jiɛɛ ki sipyii pu be na ba duven ma jawɔhɔ wo me sipya na we.»

³Lee kadugo na a Kile Munaa di jɛ ne ni, a meleke wu gari ni ne ni sipɔɔ ka ni. A ne cee wa nidɛɛnge ja yacoŋo nijiga ka na, Kile mekyɛɛgeɛ fe ya ka kee kabaya yi beeri na. Nuyɔ gbarashuun ni yeɛɛ ke di ne ki mu. ⁴Cee wu bi wuyɛ to ni faɛɛɛɛɛ nizaaya, ni sanni, ni peɛwa kagereye, ni peɛwa kuun ni. Sanni ceegbuu di ne wu keɛɛ ni, lee ya ji katanharjaa ni wu dɔdɔɔɔɔ nɔhɔmɔ na.

⁵Karɔmɔhɔnɔ mege ka ki bi ka wu gbaa na, kee ne:

BABILɔNI KUGBɔɔ,
NAVARAGAA NU,
NI JIɛɛ KATANHARJAA SEFɔɔ.

⁶Kile ya piimu pye feɛfeɛ ge, piimu ya pye juɔmeheɛ feɛ Yesu mu ge, a ne cee wu ja pee wo shishan ya jawɔhɔ wo wu na.

P'a karɔmɔhɔnɔ li jaha jo

Ba ne cee wu ja we, a l'i bye ne mu jawɔɔɔ kaa. ⁷Wee tuun wu ni a meleke wu ne pye: «Naha d'a li pye mu mu jawɔɔɔ kaa we? We cee we ni yacoŋo nijiga kemu na w'a tiin ge, juɔyo gbarashuun ni yeɛɛ ke di ne ki mu ge, n'a da lee karɔmɔhɔnɔ li jaha jo ma mu, ⁸Yacoŋo ke m'a ja ge, kee bye jii na, ki nime wogo wa jii na we. Ga k'a yaa na pa yiri foro wecogoŋo tehene baa wogo ki ni, na gaari ki takyɛɛgeɛɛ ni. Jiɛɛ ke sipyii piimu pu ne pu meye y'a ta ka jii sicuumɔ Kitabu wu ni fo koŋo ki ju kɔnduun wu ni-i ge, pee bu yacoŋo ki ja mu, li na bye kakanhana pee mu. Bani ki bye jii na, ki nime wogo di wa jii na we, ga ki na ba foro sanha.

⁹«Naha, fo ma bu bye fungɔngɔ fɔɔ ni shizhiinme fɔɔ. Nuyɔ gbarashuun wu ne faaboboɔ gbarashuun, cee w'a tiin yemu na ge. ¹⁰Yee juɔyo yi ne sanha saannaa gbarashuun. Kaguro ya to pee ni, gbaara wo wu ne wà fanha ki na, gbarashuun wo wu sanha deɛɛ we. Wee ba ba deɛɛ, jeɛɛ ye nigin w'a da bye. ¹¹Yacoŋo ke ki bye jii na ki nime wogo di wa jii na-e ge, kee bye gbarashuun wu wa nigin. Ga kee ye pyaa k'a nɔhɔ pye saan gbarataanri wo we, bani ki na ba foro na se ki takyɛɛgeɛɛ ni.

¹²«Yeɛɛ ke we m'a ja ge, kee ne saannaa ke we. Pee sanha deɛɛ saanra ti na we, ga pu na ba deɛɛ na leeri nigin ye pye saanra ti na ni yacoŋo ki ni shiizhan. ¹³Pu funzhakeree ne nigin. Pu na ba pu sefeɛɛ ni pu fanhaya kan yacoŋo ki mu. ¹⁴Dubyapige ki na ba bye ni ki wuu pu ni shiizhan: K'a piimu yiri ge, k'a piimu shɔɔni ge, piimu ya pye juɔmeheɛ feɛ ge. Saannaa pu na ba kashen kɔn Dubyapige ki na, ga Dubyapige ki ni ki wo sipyii pu na ba se ta pu na, bani kafɛɛ wo Kafɔɔ wu ne wii, na ne saannaa wo Saan.»

¹⁵A meleke wu ne pye sanha na: «Lɔhɔyo yemu juŋo ni m'a navarashɔgɔ ki nidɛɛnge

ja ge, yee jê fiye ya, ni sipyiire ta, ni shi wa, ni shi jomô pa. ¹⁶Yerjê ke we m'a ja ge, kee ni yacoŋo ki na ba navarashôgo ki kô, na yarjmujo yi beeri shô ki na, na ki ceepile wo yaha. Yee na ba ki gbo, na xha ki ni, na kisaŋa sôrogo fêfêe na ni. ¹⁷Kile ya wu jidaan le pee funyo ni, fo p'a pinne na saanra ti juŋo fêere ti kan yacoŋo ki mu, fo Kile wo kajogoo ki beeri jô bu she fa. ¹⁸Cee we m'a ja ge, wee jê kugbô le, lemu l'a bye jirjê ki saannaa pu beeri juŋo ni ge.»

18

Babilôni ja ja keree

¹Lee kadugo na a ne mèleke watii nidigirjê ja na yiri fugba we ni. Sefêere nigbôoro wa wu mu, wu nôoro w'a kpeenge yege jirjê ki kabaya yi beeri na. ²A wu jo ni mujuugbô ni na:

«Babilôni kugbô l'a ja! L'a ja!

L'a bye jinaa tatenge,

ni munaakuuŋô beeri tarjmhôŋô,
ni tɔnben-shazhinôrojo ye beeri
tarjmhôŋô.

³Bani shi wu beeri ya dôdôoro pye ni li ni,
fo na jawôhò wô puyê na kanna duven
p'a gba.

Jirjê ki saannaa ya dôdôoro pye ni li ni,
jirjê ki jagipyii p'a pye kabyaa fêe
li yarjmuzaaya nijehêye yi wuu na.»

⁴Lee kadugo na a ne jomô pa be logo na yiri fugba we ni na:

«Na sipyii, yi foro Babilôni ni,

kônhô yi ganha bu da bye wu wôjii wu
jurumu wu ni,
wu kanhama nigbô pa di ba nò yi na
we.

⁵Bani wu jurumu w'a pinne wuye juŋo ni,
fo wu toŋo k'a nò fugba we ni.

A Kile di wu funŋo yaha nidogo Babilôni
tiibaara ti na.

⁶W'a pusamaa saraa saraagana lemu na ge,
yi wuye pyaa ki saraa lee saraagana li
na.

Wu jurumu w'a be ni kanhama pemu ni ge,
yi pee tehêe shuun kan wu mu.

W'a bi cêegbuu li funŋo yagbaga kemu kaan
pusamaa mu pu na gbuu ge,
yi kee jôhò shuun kan wu mu,
kemu fanha k'a jêhe xuuni ge.

⁷W'a wuye pele ni yarjmuzaaya yemu da ni
ge,

yi yee jôhò kanhama ni mesuu nò wu
na.

Bani w'a yi jo wuye funŋo ni na:

«Ne jê saanzhò, ne nidêenge ki wa
naha.

Ne jê naxhugoshò we.

Yamêe da ga nò ne na bada we.»

⁸Lee wuu na li kanhama na ba do li juŋo ni
caŋa nigin:

xu ni yamehêe ni xuugbôhò.

Na be na ba li sôrogo fêfêe,

bani Kile we w'a da ba kiiri kôn li na ge,
wee jê sefêere fôo.

⁹«Nirjê ki saannaa piimu ni l'a bye
karirjêge ki ni, dôdôoro ni naafuugbô wu
wo fêremê pu ni ge, pee ba li nizogorjô
wurege ja tuun wemu ni, pee na da mehêe
suu na sipyaa waa li wuu na. ¹⁰Pee na ba
yere taliige ni li kanhama pu jii fyaara wuu
na, na yu:

«Bôongô! Bôongô!

Babilôni kugbô, kulo fanha wuu!

Ma kiiri w'a to ma juŋo ni
taapile nigin funŋo ni.»

¹¹«Nirjê ki jagipyii pu be jê na mehêe suu,
na sipyaa waa jatanhaja keŋe ni li wuu
na; bani wa shishiin ya pu jagi yarjmujo
shuu nige we. ¹²Yee jê: Sanni, warifyen,
pêewa kagereye, ni pêewa kuun, ni pêewa
fapilepêge, ni saannaa faya: Ya na jaarja,
ya d'a jaarja gbanhaa; ni pêewa faya ya
yemu y'a penj penj ge, ni nudanga tiye, ni
yarjmujo ye y'a yâa ni suu ganhaa ni, kelee
ni pêewa tiye ni ge, ni dajaa tôoro, ni tôoro
yarjmujo, ni yarjmujo ye p'a te y'i jê pêewa
faaya ge, ¹³ni shiga yarjmujo nudanga woyo
yemu mege ki jê kaneli ge, ni lasikoli, ni
nudanga Izopu[mire, ni nudanga yawurire,
ni duven, ni sinme, ni farini mye nizaama,
ni shinma, ni nijye, ni dubyaa, ni shônyo,
ni wotoriyo, ni buloo, ali ni sipyii be. ¹⁴Pu na
ba yu: «Yarjmujo ye m'a sha ge, yee ya foro
ma keye ni. Naafuugbô we, ni jafê yarjmujo
ye, m'a buun yi beeri ni. Ma da já yee ta nige
we.» ¹⁵Yee yarjmujo yi wo jagipyii piimu
p'a pye kabyaa fêe lee kugbô li gbôoro ni
ge; kanhama pe pu da ba nò li na ge, pee
na ba yere taliige ni pee kanhama pu wo
fyaara wuu na, na mehêe suu na sipyaa waa
jatanhaja keŋe ni. ¹⁶na yu:

«Bòongò! Bòongò
 ki ñe kugbòò li wogo!
 Lee lemu l'a bi fajéeyé ni fajéeyé gbanhaa,
 ni pèewa fapilèpilegèe leni,
 na liye puu ni sannì ni pèewa fàya,
 ni pèewa kuun ni ge,
 li kabyaa k'a kyèegi taapile nigin funḡò ni!»
¹⁷ «Suumò lòhò kòròyo yi ñunḡofèe pu bëeri
 ni piimu p'a ñaagaa pyi ki na ge, ni kòròyo
 yi kapyègèe pyevèe ni jagipyii piimu p'a pu
 ñolige taa suumò lòhò ki na ge, a pee di yere
 taliige ni. ¹⁸ P'a lee kulo li sòrogo sòrogo
 wurege ña ge, a p'i ganha na mujorḡò waa
 na yu: «Kulo leke l'a le kugbòò le xò wè?» ¹⁹ A
 p'i gbazhenhe wo pu ñuyò ni na mèhèe su
 na sipyaa wa ñatanhanja keḡe ni na:

«Bòongò! Bòongò
 ki wa le kugbòò le wogo!
 Suumò lòhò kòròyo yi fèe bëeri ya pye
 kabyaa fèe li baraga ni.
 A lee di buun li funḡò yanmuyò yi ni
 taapile nigin ye funḡò ni!»
²⁰ Fugba wu fundanga ta!
 Tudunmòò, * ni Kile tudunmòò,
 ni Kile ya piimu be pye fèfèe ge,
 yee be pu fundanga ta!
 Bani Kile ya kiiri kòn li na li kakuuyo yi
 footòò,
 yemu l'a pye yee na ge.»
²¹ Wee tuun wu ni a meleke baraga wo wa
 di faakagereḡe ka lò ba tira ñe wè, na ki wá
 suumò lòhò ki ni, na jo:

«Mu Babilòni kugbòò li da ba ja fèfèe
 taapile ni,
 li da ña nige wè.
²² Kòròyo, ni ciire,
 ni sibeḡe, ni maya,
 kee ka shishiin mèe da ga ba foro nige
 Babilòni ni wè.
 Kapyèbye wa shishiin da ba da mu ni nige
 wè.
 Tira tunmò pa shishiin be da ba logo
 ma funḡò ni wè.
²³ Sokinna kpeenge ka shishiin be da ga bye
 mu funḡò ni nige wè.
 Cenabun poo ni cenabun mujuu da ga foro
 nige
 mu funḡò ni wè.
 Bani mu jagipyii p'a pye ñiḡe ki sipyigbòò.

* ^{18:20} Tudunmòò: Yesu ya kalaapiire ke ni shuun wemu ñaha bulo na pye tudunmòò ge. Marika 3:13-19; Luka 6:12-16

Mu siganma p'a bi shi wu bëeri ñaha
 wò.
²⁴ Kile tudunmòò, ni Kile ya sipyii
 piimu be pye fèfèe ge,
 ni sipyiire temu bëeri t'a gbo ñiḡe ki na
 ge,
 pee bëeri shishan ya ña le kulo le funḡò ni.»

19

Fugba sheen p'a Kile sò

¹ Lee kadugo na a ñe mujuugbòò la logo
 na yiri fugba we ni ba sipyiire fòò ñe wè na:

«Aleluya!
 Nuwuuro ni nòòrò ni sefèere ñe wee Kile wu
 wuuro.
² Bani wu kiiri keree ki ñe can, k'a tii be.
 Navarashògò ke k'a bi kòrò ki fòñri
 ni ki dòdòrò keree ki ni ge, m'a kiiri
 kòn ki na,
 na ma kapyèbyii pu nixhuyo yi shishan
 pu fòò tò ki mu, kònḡò pu logoo di
 ñiḡe.»
³ A p'i jo sanha na:

«Aleluya!
 Ki sòrogo sòrogo wurege ki k'i duri gbee.»
⁴ A nòhòlee kèlee shuun ni shishèere (24) ni
 ñii yanmuyò shishèere wu nuguro sin ñiḡe
 ki na, na saanra koro li tiinwò Kile pele na:
 «Amiina. Aleluya!»

Dubyapige ki cekaanra ligbòhò ki keree

⁵ A mujuu la di foro saanra koro li ni na:

«Kile wo kapyèbyii pu bëeri,
 yee piimu p'a fyagi wu na ge,
 sipyitiilee fara sipyigbòò na, y'a Kile sòni!»
⁶ A ñe mujuugbòò la logo ba sipyijehemèe
 fòò ñe wè, ba logbòhò fòò ñe wè ni Kile-
 sèlèḡe nigbòhò na:

«Aleluya! Bani wèe Kafò Kile ñe Se Bèeri
 Fòò,
 w'a jé wu saanra ti ni.
⁷ Wù funvahaḡa ni fundanga ta, wù Kile
 pele,
 bani Dubyapige ki cekaanra t'a nò xò,
 ki cenabun w'a wu yalere ti le.
⁸ P'a faviwewèere nizaara kan ki cenabun wu
 mu,
 temu t'a ñiḡe.»

Kile ya sipyii piimu pye fεεfεe ge, tee faviwεwεere nizaara ti jεe pee wo kapyegeee kiimu k'a tii ge. ⁹A meleke wu ne pye: «Li ka: Piimu p'a yiri Dubyapige ki cekaanra ligbōhō ki ni ge, pee jεe duba nagoo.» na jo be: «Pe jomō pe, Kile ye pyaa wo jomō p'a sii pe.» ¹⁰A ne nuguro sin wu fεe ni na giin di wu pele; ga, a wu ne pye na di ganha bu da lee pye we, bani, Yesu ya can wemu she ge, na ne ni na cebooloo piimu p'a pye jomεheε fεe wee can we ni ge, na wee jεe Kile wo kapyebe wa ba wεe jεe we; na ne w'a Kile pele. Piimu beeri p'a giin p'i da Yesu wo can wu keree yu ge, pee ya yaa na pye ni Kile Munaa li ni ba Kile tudunmōō pu jεe we.

Shonfige ki dugivōō we

¹¹A ne fugba wu jōō ja k'a mugi. Shōngo ka di jεe wā nivige ki bye kii. Wemu w'a dugi kee na ge, wee mege jεe jomεe fōō ni can fōō. Wee ya kiiri kōōn, na kashen kōōn na be ni tiime ni. ¹²Wu jii jεe ba najijεe jεe we. Saanra jūdōjōō nijεhejεe jεe wu jūjōō ni. Mege ka ki bi ka wu na ni wuyε pyaa be we, wa shishiin ya kee ce we. ¹³Fāja ke ki jεe wu na ge, kee bi mini wolo shishan ni. Weefōō mege jεe: «Kile Jomō.» ¹⁴Fugba kashen keye y'a bi taha wu feni. Pee jεe shonfiye na. Faviwεwεere fεfεere wuuro t'a bye pee na. ¹⁵Ŋmōpara jōtaan wuu l'a bi foro wu jōō ni w'a lee taga w'a shi wu kpōōn. «Wu wu mara ni tōōō biin ni.*» Wu na ba εreenjεezen tige wu tonhō Se Beeri Fōō Kile wo loyire li εreen lōhō ki tawologo ki ni. ¹⁶Mege ka ya ka wu fāja ni wu shii na na:

SAANNAA WO SAAN NI KAFEE WO KAFŌŌ.

¹⁷Lee kadugo na a ne meleke wa niyerege ja caŋa ki ni. A wu mujugbōō jo, shazheere temu beeri t'a yiri na beele fugba we ni ge, a wu tee pye: «Yi pa yiye pinne Kile wo ligbōhō ki kaa na, ¹⁸yi saannaa xaara jo ni sōōō jūjōōfōōōō ni kashen jūjōōfεe xaara ni shōnyō ni shonduguloo xaara ni sipyii pu beeri: Buloo, ni piimu jεe buloo we, sipyitiilee fara sipyigbōō na.» ¹⁹Lee kadugo na a ne yacojōō ki ja; jijεe ki saannaa, ni pu kashen keye ye, pee ya pinne ni ki ni, p'i kashen ŋmō shōngo ki dugivōō ni wu kashen keje ki na. ²⁰Kee yacojōō k'a co ni ki tudunmōō kafejejo wemu w'a bi kakanhanjaa ki pyi ki jaha tāan ge. Ki fe p'a kpōōn sipyii

piimu na, pee d'a ki jaa wu pele ge, wu kakanhanjaa k'a bi pee piinjεe. Yacojōō ke ni ki tudunmōō kafejejo we, yee beshuun jii woyō y'a co wā wenagaja na kirimu wogo ki funjōō ni. ²¹Ŋmōpara lemu l'a fōō shōngo ki dugivōō wu jōō ni ge, a lee di sipyii pusamaa gbo. A shazheere ti beeri di din pu xaara na.

20

Shitaanni ya pō fo yee kabōfōnō nigin

¹Lee kadugo na a ne meleke wa ni-digiŋεe ja na yiri fugba we ni. Wecogōjōō tεhene baa wogo ki kenikaan ni shōnhōyō niduguyo yi bye wu keje ni. ²A wu wōgōjōō ki co. Kee jεe wōleje ke, p'i ki pyi tōōgō levōō, ni Shitaanni. A wu ki co, na shōnhōyō yi le ki na fo yee kabōfōnō nigin (1.000). ³Ba w'a ki pō xō we, na ki wā wecogōjōō ki ni, na ki jōō keme shōhō, na fe kpōōn jōōtōjōō ki na, yani yee kabōfōnō nigin (1.000) wu jōō ki fa ge, kōnhō ki ganha ba sipyire ti piinjεe nige we. Lee kadugo na, k'a yaa na sanha sanha k'i jeri pye.

⁴Lee kadugo na a ne saanra korogoo kii ja. Piimu p'a bi tiin kee korogoo ki na ge, a p'i fanha kan pee mu na p'a kiiri wu kōōn. Yesu ya can wemu she ge, piimu wo jūyōō p'a kōn wee can we ni Kile Kafila wu wuu na ge, piimu beeri p'a pye pu ya sōō na yacojōō ki pele, kelee na ki jaa wu pele, kelee na ki fe pu kpōōn pu gbahaa, kelee pu keye na-ε ge, a ne pee beeri wu munahaa ki ja. Pu ni xihuyo y'a jεe, na diin jūjōō fεere ti na ni Kirisa ni wu saanra ti ni, na yee kabōfōnō nigin (1.000) pye. ⁵Xu u pusamaa ya ta jεe we, fo na she yee kabōfōnō nigin (1.000) wu pye w'a fa. Lee jεe xujεne nizhiine le. ⁶Piimu p'a jεe xujεne nizhiine li ni ge, pee jεe duba nagoo, bani Kile ya pee pye fεεfεe. Xu shuun wo wu da ga jā fanha ta pee na we; ga pee na ba bye Kile ni Kirisa wo saraya jaha shōōnriwōō. Pu na ba diin wu yiri wu saanra ti ni na yee kabōfōnō nigin (1.000) pye.

Shitaanni ni wu kashen keje k'a kyεεgi

⁷Yee kabōfōnō nigin (1.000) wu ba fa tuun wemu ni, pu na ba Shitaanni yeege kaso wu ni. ⁸Shi we wu wa kojōō ki kabaya shishεere wu beeri na ge, ni wu mege jεe Gōgi ni Magōgi ge; wu na ba she wee piinjεe,

* 19:15 Zaburuu 2:9

kònho wu wu pinne kashen kaa na. Pu na ba jnehe xuuni ba gba jò gbazhenhepya jne we. ⁹Pee ya yiri koro ki kabaya yi beeri na, Kile wo jidaan kulo le, ni w'a piimu pye fefee ge, a p'i she pee pinne maha. Ga, a na di yiri fugba wu ni, na ba pu sòrogo fo na pu xò fefee. ¹⁰Shitaanni we w'a bi pu piinje ge, a wee di wá wetabaaga nafugibaaga ki ni, kirimu na ki ni. Yacojò ke ni tudunmò kafinejo wu jne xuu wemu ni ge. Pu na ba gana wà gbee cana fara piige na.

Kiiri wusama keree

¹¹Lee kadugo na a ne saanra koro nigbòò nininne la ja, ni we w'a tiin li na ge. A jnje ke ni fugba wu baa laha wu jaha tàan yee ya ja nige we. ¹²A ne xuu pu beeri ja sipiyigbòò fara sipyitiilee na p'a yere saanra koro li jaha tàan. A Kitabuu pii jò di mugi, a Kitabu watii be jò di mugi, wee jne Nii Sicumò Kitabu we. Kiiri ya kòn xuu pu beeri na na be ni pu kapyege ni, kee kiimu k'a bi ka pee Kitabuu pu ni ge. ¹³Xuu piimu jne suumò lòhò ki ni ge, a kee di pee yeege. A xu ni Adesi be di pu wo xuu pu yeege. A kiiri di gòn pu beeri nigin nigin na na be ni pu kapyege ki ni. ¹⁴A xu ni Adesi di wá wetabaaga nafugibaaga ki ni. Kee na ke ki jne xu shuun wo we. ¹⁵Sipyaa sipya wu jne wu mege niganja ya tajni sicuumò Kitabu wu ni ge, wee na wá wetabaaga nafugibaaga ki ni.

21

Fugba nivomò ni jnje nivonjò ki keree

¹Lee kadugo na a ne fugba nivomò ni jnje nivonjò ja, bani fugba nizhiime we ni jnje nizhiige k'a toro. Suumò lòhò ki be di jne nige we. ²A ne Zheruzalemu-fomò wu be nidigijne ja na yiri fugba we ni Kile yíri, fefee kulo le. Wu yalere ya taga wu keme ba cenabun jne we wemu w'a se gbaga ni ge. ³A ne mujuu la logo na yiri saanra koro li na na: «Kile tateenge puga ki ke sipyii ninje ni, wu na ba diin pu mu. Pee na ba bye wu sipyii. Kile ye pyaa na ba bye pu yíri wà na bye pu Kile. ⁴Wu na ba pu jesinme tuu. Xu da bye nige we, yamehe be da bye nige we, kelee mesuu kelee yama we. Bani kalege k'a toro.»

⁵Ayiwa, wemu w'a tiin saanra koro li na ge, a wee di jo: «Li wii ne yanmuyò yi beeri pye nivoyo.» Lee kadugo na a wu ne pye:

«Pu ka, bani nakaara baa pe jomò pe ya fiinje na jne can.» ⁶A wu ne pye sanha: «L'a pye xò. Ne jne Alifa ni Omega, jòkòonrò ni taxògo. Waga wa wemu na ge, ne na wu kan w'a gba ma ni, jni sicuumò pu lobuluwii li ni. ⁷Wemu bu se ta, wee na ba ye yanmuyò ye ta; ne na ba bye weefòò Kile, weefòò di bye ne pya. ⁸Ga fyaara fee, ni piimu jne Kiriceen we, ni kakuubyii, ni sipyigbuu, ni dòdòò, ni sigaanfee, ni yapεεgaan, ni kafinejuu, pee beeri tashεge na ba bye wetabaaga nafugibaaga kirimu wogo ki ni. Wee jne xu shuun wo we.»

Zheruzalemu-fomò wu keree

⁹Cεεgbuugoo gbarashuun we w'a jni koro ki taaxòò li wo kanhagbò teheε gbarashuun wu na ge, kee bye melekeε gbarashuun keje ni. A wee meleke wa di ba ne pye: «Pa naha, di cenabun wu she ma na, DUBYAPIGE ki shò we!» ¹⁰A Kile Munaa di jé ne ni, a wu gari ni ne ni faabobotòongò ka na; na she Zheruzalemu she ne na wu na diri na yiri fugba wu ni Kile yíri, fefee kulo le. ¹¹Kile nòòrò ya bye li na, l'a bi jni, na wii na jaa ba veeri jne we, wemu w'a yàa ni peewa kagerenje ka ni kemu mege ki jne zhasipu ge. ¹²A kasoròtòongò nigbòhò ka di kulo li maha. Kujògo ke ni shuun yi bye li na, kujòò beeri meleke nigin ya bye wà. Meye y'a bi ka kee kujògòò ki jò na. Yee jne Izirayeli kponhòò ke ni shuun wu meye. ¹³Kujògòò taanri ki bye Kile-nòhò ki na, taanri wa di jne camutomò pu ni, taanri wa di jne Kile-parama pu ni, taanri wa di jne pe pu parama pu ni. ¹⁴Kagerenje tahaaja ke ni shuun wu bye kulo li kasorògo ki jidaa. DUBYAPIGE ki tudunmò ke ni shuun wu meye y'a bi ka kee tahaaja ki na.

¹⁵Meleke wemu w'a jo ni ne ni ge, sanni publiin l'a bye wu keje ni wu kulo le, ni kujògòò kee, ni kasorògo ki taanna. ¹⁶Kulo li kabaya shisheere wu bye nigin. Li jidaa le, ni li kadaa li beeri bye nigin. Meleke w'a kulo li taanna ni lee publiin li ni. Li jidaa li bye kiloo kabòfòjòò shuun di xhuu shisheere (2.400). Li jidaa, ni li kadaa, ni li tòngò beeri jne nigin. ¹⁷A wu kasorògo ki peere ti be taanna, a ki peere t'i bye meterelee kelee gbarashuun ni shuun (72), na saha ni sipyii pu wo daanna wu ni. Wee daanna we ninumò ni meleke w'a wu wo daanna wu pye. ¹⁸Kasorògo k'a yereje ni

zhasipu kagereye ni, kulo l'i jĕ sanni ye pyaa ba vĕeri nivyen jĕ wĕ, wemu ya wii na jĕaa ge. ¹⁹Kulo li kasarogō ki jidaa l'a bi kemĕ yaa ni pĕewa kagereye nizaaya tuuyo bĕeri ni. Nōhōdaan wo tahana li jĕ zhasipu kagereye, tahana shuun wuu li jĕ safiiri, taanri wuu li jĕ agati, shishĕere wuu li jĕ emerōdi. ²⁰Kaguro wuu li jĕ onikisi, gbaara wuu li jĕ sariduwani, gbarashuun wuu li jĕ kirisoliti, gbarataanri wuu li jĕ berili, gbarashĕere wuu li jĕ topazi, ke wuu li jĕ kirisopasi, ke ni nigin wuu li jĕ yasenti, tahana lisana jĕ ametisiti. ²¹Kulo li kujogō gburaya ke ni shuun wu jĕ pĕewa kōon pyaa ke ni shuun. Gbura nigin bĕeri jĕ kōon pile nigin. Kulo li pinnere kĕeenge ki jĕ sanni ye pyaa ba vĕeri nivyen jĕ wĕ, wemu ya wii na jĕaa ge.

²²Nĕ ta Kile-pĕere pugbōho ja lee kulo li ni wĕ, bani Kafō Kile, Se Bĕeri Fō ni Dubyapige ke, pĕeye pyaa ki jĕ lee kulo li Kile-pĕere pugbōho. ²³Lee kulo li mago jĕ caja kĕeenge, kelee yeje wogo na wĕ. Bani Kile wo nōro we wu jĕ li kĕeenge. Dubyapige ki ni kĕeenge ki ma foro, na jĕ xuuni. ²⁴Shi wu na ba jaari kee kĕeenge ki na. Korō ki saannaa na ba ni pu naafuu wu ni na pa gan lee kulo li mu. ²⁵Lee kulo li kujogō na ba mugi yaha caja ni, ki shiin di wa da ga dō be wĕ. Bani piige wa da ga wō wā wĕ. ²⁶Saannaa pu wo naafuu wu kadugo na, shi wu wo fanha ke, ni wu baraga ki na ba se na gaan lee kulo li mu. ²⁷Yarĕmunarogō ka shishiin da ga jĕ wā wĕ, kelee katanhana pyevō, kelee kafinejo wĕ, ga fo piimu ye meye y'a ka Dubyapige ki jĕ sicuumō Kitabu wu ni ge, pee ye pu da jĕ li ni.

22

Ni sicuumō gba lōho ki keree

¹Ayiwa, lee kadugo na a meleke wu jĕ sicuumō gba lōho shĕ nĕ na, kee ya jĕ ba vĕeri nivyen jĕ wĕ, wemu ya wii na jĕaa ge. Kee bi foro Kile ni Dubyapige ki saanra koro li ni, ²na fuu kulo li pinnere kĕeenge ki ni jĕ ni. Tige tuugo nigin wa bye wā, kee jĕ jĕ sicuumō tige ke, kee bye wee gba wu kabaya shuun wu na. Yee funjō ni tōojii ke ni shuun k'a nagoo pyi. Yeje bĕeri ni ki nagoo. Kee tige tuugo ki wĕre ya shi wu sipyii pu cuujō. ³Lari da ga bye nige bada

wĕ. Kile ni wu Dubyapige ki wo saanra koro li na ba bye lee kulo li ni. Kile wo kapyebyii pu na ba wu pĕle. ⁴Pu na ba wu jaha ja, wu mege na ba bye pu gbahaa na. ⁵Piige da ga wō nige wĕ. Pu mago da ga bye sokinna kĕeenge, kelee caja kĕeenge na wĕ. Bani Kafō Kile ye pyaa na ba kĕeenge yege pu mu, p'a gori yaha saannaa fo gbee.

Yesu taapana ya tĕere

⁶Lee bĕeri kadugo na a meleke wu nĕ pye: «Nakaara baa pe jomō pe ya fiinjĕ, na jĕ can. Kafō Kile we w'a wu Munaa li kaan Kile tudunmō pu mu ge, keree kiimu k'a yaa na pye jĕri funjō ni ge, wee w'a wu meleke wu tun wu pa kee keree ki shĕ wu kapyebyii pu na.» ⁷A Yesu di jo: «Li wii, Nĕ na ba jĕri funjō ni. Wemu w'a kuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomō pu mu ge, wee jĕ duba pya.» ⁸Nĕ Yohana ya kii keree kii logo, na ki ja be na jĕ ni na. Ba nĕ ki logo, na ki ja be wĕ, meleke wu w'a bi ki shĕ nĕ na ge, a nĕ nuguro sin wee fĕe ni, na ganha na giin di wu pĕle. ⁹A wu nĕ pye na nĕ ganha bu da lee pye wĕ, na Kile wo kapyebe wee jĕ, ba nĕ ni na cebooloo Kile tudunmō pu jĕ wĕ, ni piimu bĕeri p'a kuu we Kitabu we jomō pu mu ge, na nĕ w'a Kile pĕle. ¹⁰Lee kadugo na a wu nĕ pye sanha: «Ma ganha bu da we Kitabu we wo kapajuuro ti jomō pu tō wĕ, bani pu pyeduun w'a tĕere. ¹¹Wemu wu jĕ sipyiiibaaga ge, wee wu kori wu tiibaara ni. Wemu w'a nōho ge, wee di gori wu nōhōmō ni. Wemu w'a tii ge, wee wu kori wu tiime ni. Wemu wu jĕ fĕefĕe ge, wee di gori wu fĕefĕere ni.»

¹²A Yesu di jo sanha na: «Li wii, nĕ na ba jĕri funjō ni. Nĕ wo saraa yarĕmuyō yi wa na keje ni, kōnhō di sipyii pu bĕeri nigin nigin saraa na be ni pu kapyege ni. ¹³Nĕ jĕ Alifa ni Omega, nizhiime ni sama, jōkōonni ni taxogō.» ¹⁴Piimu p'a pu faya jii, kōnhō p'i jā jĕ sicuumō tige pya wa ta, p'i jĕ kulo li kujogō ki ni ge, pee jĕ duba nagoo. ¹⁵Ga puun, ni sigaanfĕe, ni dōdō, ni sipyigbuu, ni yaperegaan, ni kafineye ya dan piimu bĕeri ni ge, ni piimu bĕeri p'a kafineye kōon ge, pee bĕeri na gori yaha kadaan li na. ¹⁶Nĕ Yesu w'a na meleke wu tun yee mu, wu shĕ kii keree kii paari n'a daa fĕe pu mu egilizii pu ni. Nĕ jĕ saannaa Dawuda tuugo shĕn, na jĕ wu kĕon shĕn; jĕmugujō wōro li l'a jĕ ge, lee nĕ jĕ.

¹⁷ Kile Munaa le, ni cenabun w'a jo: «Pa!» Wemu w'a yi logo ge, wee be wu jo: «Pa! Waga wa wemu na ge, wee wu pa. Nii sicuumo loho ki kaa jε wemu beeri na ge, wu pa ki gba mamama ni.»

Jomō pu taxogo

¹⁸ Sipyii piimu p'a we Kitabu we wo kapajuuro ti jomō pu nuri ge, n'a da pee beeri sonmi yaha jo, wa bu la fara pee jomō pu na, kanhama pemu keree k'a ka we Kitabu we

ni ge, Kile na ba pee fara weefoo mu. ¹⁹ Wa shiin bu la wuu we Kitabu we wo kapajuuro ti jomō pu ni, Kile na ba weefoo niye wolo jii sicuumo tige ke, ni fεfεεε kulo li ni, yee yemu keree k'a ka we Kitabu we ni ge.

²⁰ Wemu w'a kii keree kii can fiinje jo ge, wee ya jo: «Uun, n'a da ba jeri funjo ni.» Amiina. Mu wu pa, wu Kafoo Yesu.

²¹ Wu Kafoo Yesu wo niime we wu pye yi beeri mu. Amiina.